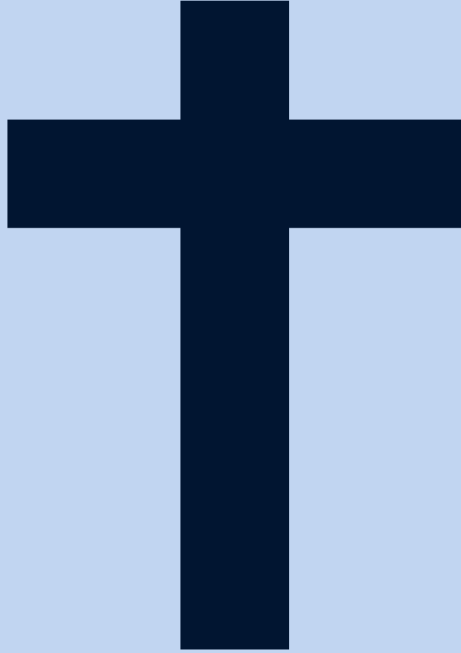

Μελερι με Njambye
Jonja Mbon

Kako: Μελερι με Njambye Jonja Mbon New Testament

Μελεπι με Njambye Jonja Mbon
Kako: Μελεπι με Njambye Jonja Mbon New Testament
Le Nouveau Testament en langue kako (kako-est) Cameroun et RCA

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kako)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
01d5712f-3809-5574-9928-b20d539536e3

Contents

MATIYO	1
MARK	46
LUKAS	74
JAN	120
BOTU BE TOMUN	155
ROM	200
1 KØREŅT	223
2 KØREŅT	243
GALASI	259
EFES	268
FILIFI	276
KOLOS	282
1 TESALONIK	288
2 TESALONIK	293
1 TIMØTE	296
2 TIMØTE	303
TIT	308
FILEMØŅ	311
BEHEBÈRE	313
JAK	330
1 PIYER	336
2 PIYER	343
1 JAN	348
2 JAN	354
3 JAN	355
YUDE	357
PUNJA MEYASI	359

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Matiyo ketima

Mekana mete yɔkɔ, yo Matiyo ketɛ yo. Yiŋa dɪnɔ dɪyɛɛ nde Levi (Mt 9:9; Lk 5:27). Nye Beyuden. A bɔ mɔ boŋna garama. A bɔ ke njoka bejɛke be Yesus kamɔ jɔ yiba.

To mekana mete yi Matiyo ketima kɛ tedya nde, Krist, nye Nyangwe Kumande. Yo jɛki beŋe Beyuden. A ke lepɔ ke moyte nde, Yesus, nye Kumande Beyuden, nye Mɔnɔ Davit, Mɔnɔ Abaraham.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabiye yitan jɔ yiba:

1. Krist, nye Kumande: Dɪnɔ besanmbambo bene. Mbey kome bo jama nye kɛ. Kandina jonɔwe dɪyɛɛ (kumte 1-4).
2. Nye Kumande. A nɔm meyasi nan? Yasi te yi Yesus tedya ke to keki kɛ (kumte 5-7).
3. Nye Kumande, yasi wete, bomɔ payma nye (kumte 8-12).
4. Kasi *Kandɔ te yi kwey (kumte 13).
5. Mesay mete yi Kumande Yesus kelma kɛ (kumte 14-23).
6. Kasi njena ne ke kɔkɔ ke meneti (kumte 24-25).
7. Kasi soŋ nɛ womiya ne (kumte 26-28).

Besanmbambo be Yesus (Lk 3)

¹ Mekana maka ke lepɔ kasi Yesus Krist nɛ medɪnɔ me besanmbambo bene. Nye nday Davit, nday Abaraham. ² Abaraham jama Isak, ε Isak ja Yakɔp, ε Yakɔp ja Yuda bene bemaŋ. ³ Yuda jama Fares nɛ Jara ke moy nyangwe te wan Tamar. Fares jama Esrom, ε Esrom ja Aram. ⁴ Aram jama Aminadap, Aminadap jama Nasɔn, ε Nasɔn ja Salmɔn. ⁵ Salmɔn jama Bowas ke moy nyangwe te wene Rahab, ε Bowas ja Yobed ke moy nyangwe te wene Rut. Yobed jama Isay, ⁶ Isay jama Davit, ε kumande Davit bɔ nya Uri ja ne Salomɔn. ⁷ Salomɔn jama Robowam, Robowam jama Abiya, ε Abiya ja Asa.

⁸ Asa jama Yosafat, ε Yosafat ja Yoram, ε Yoram ja Osiyas. ⁹ Osiyas jama Yoyatam, Yoyatam jama Akas, ε Akas ja Esekiyas. ¹⁰ Esekiyas jama Manase, Manase jama Amɔn, ε Amɔn ja Yosiyas. ¹¹ Yosiyas jama Yekoniyas bene bemaŋ ke ngimɔ te yi bo biyima ne Bɔnɔ be Isarayel kɛ nɔ ke dɪyɔ bala ke Babilɔn kɛ. ¹² Ke yɔkwɔ dɪyɔ bala ke Babilɔn, ε Yekoniyas ja Salatiyel, ε Salatiyel ja Sorobabel. ¹³ Sorobabel njɔ ja Abiyud, Abiyud jama Eliyakim, ε Eliyakim ja Asɔr. ¹⁴ Asɔr jama Sadɔk, Sadɔk jama Akim, ε Akim ja Eliyud. ¹⁵ Eliyud jama Eliyasar, Eliyasar jama Matan, ε Matan ja Yakɔp. ¹⁶ Yakɔp njɔ ja Yosep te njonɔ ne Mariya. Yo Mariya te ja Yesus te yi bo jeba nde *Krist kɔ. ¹⁷ Dete, kande Abaraham kumɔ Davit bomɔ jadya ne ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini. Kande Davit kumɔ ke ngimɔ te yi bo biyima ne Bɔnɔ be Isarayel kɛ nɔ ke dɪyɔ bala ke Babilɔn kɛ, bomɔ jadya ne ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini. Kande ke ngimɔ kena dɪyɔ bala kumɔ ke ngimɔ jariki Krist bomɔ jadya ne ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini sendi.

Kasi jariki Yesus (Lk 2)

¹⁸ Jariki Yesus Krist kwanɔnana deke: Yo bɔ kponate nde, nyangwe wene Mariya ta kelɔ gwaki bene Yosep. Ma piŋɔ te yi bene nye ti pa bokwe to, ε Mariya seme nde, a me ne moy ne deti te yi Kimɔ Sisiŋ. ¹⁹ Njonɔ wene Yosep bɔ ne ngben. A ti kwadye wungwe nye ke mbombu bomɔ na. E nye pese nde, a ta tiko nye kine nde, bomɔ dukwe na. ²⁰ Piŋɔ te yi nye bɔ ndi ke takina dete kɛ, ε wete jaki Baba Mbokɔ dya ke yene ne nje te yi nyeno lepɔ nye nye nde: «Yosep te mɔnɔ Davit, we ti gwaki wɔ te yi bɔ nyari wɔ Mariya ne megwaki na, keto moy te yi nye nɔ kɛ, a bɔŋ ne deti te yi Kimɔ Sisiŋ. ²¹ A ta ja mɔnɔ mbam, we ta lo nye nde Yesus, keto yo nye ta jonɔwe botu be kando dɪyɛɛ ke mebeyɔ man.»

²² Meyasi mete hene kwanɔnana dete, ne lepi te yi Baba Mbokɔ kwanɔnana ke numbu mɔ punja melepi mene kɛ si tɔndu. ²³ A lepima nde: «Ne bɛŋa, bindi

ngõndu ta tãke moy ja monõ mbam. Bo ta lo nye nde Emanuwel.> Yite nde: Njambiyẽ me sine bo. ²⁴ Ke Yosep ma jemiye kã, e nye kele nda yi jaki Baba Mboko lepima nye nye kã. E nye bu nyari wene Mariya. ²⁵ Ko a ti kpoke nye na kumõ ke ngimõ te yi Mariya jama ne bosa monõ wene, monõ mbam. E Yosep lo nye nde Yesus.

2

Botu be duwã meyasi ke nje ðeñe

mbõngõ Yesus

¹ Yesus jadya ke Betelhem ke meneti me Yuda ke ngimõ te yi Herod ba kumande kã. Yo ba ne botu be duwã meyasi ke kasi besisõ. E bo teme wule pulo kome yesõ punde kã dya ke Yerusalem ² diyẽ nde: «Kumande Beyuden te e jadya kãko te ti pa kiko ko ba we? Keto wuse semma sisõ wene ke pulo kome yesõ punde kã, e wuse nje yi nje kanõ nye.» ³ Ke kumande Herod ma wokõ ðete kã, e lepi banẽ nye bene botu be Yerusalem hene. ⁴ E nye wesidye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyẽ hene nẽ botu be ketina meyasi be kandõ Isarayel yi diyẽ bo mbey te yi *Krist yãkanawe jadye kete kã. ⁵ E bo yeñsa nye nye nde: «Ke Betelhem ke meneti me Yuda, keto mo punja melepi me Njambiyẽ ketima nde: ⁶ <Ma we Betelhem ke meneti me Yuda, ko we yeti monõ dya ke njoka kpa me ðya me meneti me Yuda na, keto kum te e ta kendo ne kandõ mbe Isarayel ko ta wule ndi ke yo.> »

⁷ Dete, e Herod jeba botu be duwã meyasi ne sã, e nye kobile diyẽ bo ngbak ngbak ngimõ te yi sisõ te punduma nã kã. ⁸ Ke kãnte, e nye tome bo kenje ke Betelhem lepõ nde: «Ne kãn, nẽ wune ðiya yasi kimõte ke kasi monõ te. Ke wune si dolõ nye, nẽ wune njãki nje lepõ nye mi, nẽ mi ne nguru wombe kẽ sendi kẽ kanõ nye.» ⁹ Ke bo ma si lenawe metõ ke yasi te yi kumande lepima kã, e bo kwã. Bo sem semõ, sisõ te yi bo ðeñma ke pulo kome yesõ punde ko ke kendo ke mbõmbu yan. Ke nye ma kumõ ndi ke

mbey te yi mbõngõ monõsike ba kete kã, e nye teme. ¹⁰ E botu be duwã meyasi ma nje semõ sisõ ne kãko kã, e bo sosa budyate. ¹¹ Bo nyinma tu dolõ mbõngõ monõsike bene nyangwe wene Mariya, e bo kuse mebon ke meneti kanõ mbõngõ monõsike. Bo walma kpa kimõ meyasi mete yi bo njã nã kã nye nye. Yo ba lor nẽ yinã kpa njõnju jete bu yinã lobinda te yi bo kele ne wete mbunjo nde *mir kã. ¹² Ke kãnte, e Njambiyẽ lepe nye bo ne nje te yi nyenõ nde, bo ti yokwe ne kãko kẽ punje misi nye Herod na. Ke nye ma lepõ nye bo ðete kã, e bo tãke mbanã nje ðele yi ðuwe nã kẽ nã dya dyan.

Yosep bene Mariya ke bõmbõ ne

mbõngõ Yesus kẽ nã ke Ejipt

¹³ Ke botu be duwã meyasi ma si kwã kã, e wete jaki Baba Mboko nje punje yotu nye Yosep ne nje te yi nyenõ lepõ nye nye nde: «Tema, bõngõ mbõngõ monõsike bene nyangwe bõmbõ nã kẽ nã ke Ejipt. Wune ðiy mate kumõ ke ngimõ te yi mi ta lepõ nye we, keto Herod ta sã nje te yi wo monõsike.» ¹⁴ Dete, e Yosep teme ne tu bu mbõngõ monõsike bene nyangwe kwã nã kẽ nã ke Ejipt. ¹⁵ A ðiyama mate kumõ ke ngimõ te yi Herod gwã nã kã. Yo kwanama ðete, nẽ lepi te yi Baba Mboko lepima ke numbu mo punja melepi mene kã si tondu. A lepima nde: <Mi jebama monmbe sonje ke Ejipt.>

¹⁶ Ke Herod ma ðeñe nde, botu be duwã meyasi sebila nye kã, e njõn ne tusiye, e nye tome bõmõ, nẽ bo kẽ wo mbõngõ bõnõ ðembam hene kumõ ke ðaka be ne sew yiba ke Betelhem nẽ ke poku te yite. A pesima mesew me bõnõ ðembam ðete yi bo yãkanawe wo ðaka ðengwe ngimõ te yi botu be duwã meyasi semma ne sisõ nda yi bo lepima nye nye kã. ¹⁷ Dete, lepi te yi Jeremi te mo punja melepi me Njambiyẽ lepima ne mbõmbu kã kelnama gbate. A lepima nde: ¹⁸ <Bo wokuma mekemi ke Rama, me ðukwe nẽ ðeya nyangwe mejaba. Rasel ke lelõ bõnõ bene, a ti kway nde, mumõ wẽ ðya temõ ne na, keto bõnõ bene yeti se na.>

¹⁹ Ke Herod ma gwe ké, ε wete jaki Baba Mboko punje yotu nye Yosep ne nje te yi nyeno ke Ejipt lɛpɔ nye nye nde: ²⁰ «Tema, boŋɔ mbɔŋɔ mɔnɔsike bene nyangwe duwe nɔ ne kɔkɔ kɛ nɔ ke Isarayel, keto botu bete be kwadya wo nye baka ma gwe.» ²¹ E Yosep teme bu mɔnɔsike bene nyangwe yɔkwe nɔ kɛ nɔ ke Isarayel. ²² Ma ke Yosep ma wokɔ nde, yo Arkelas bu diyo kumande ke Yuda ke numbu sangwe wene Herod ké, ε nye gwe wɔ te yi yɔkwe kɛ mate. Yasi wete, a nja kwɔ kɛ Galile nda yi Baba Mboko nja lɛpɔ nye nye ke nyeno ké. ²³ A ka diyo ke wete dya nde Nasaret. Yo kelnama dɛte, né mɛlepi mete yi botu be punja mɛlepi me Njambiyɛ lɛpima ké si tondu. Bo lɛpima nde: «Bo ta jeba nye nde Mɔ Nasaret.»

3

Kasi Jan te mɔ tɔpuna bomɔ

*ke mɔrɔku
(Mk 1; Lk 3; Jn 1)*

¹ Ke ngimɔ te yite Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku punduma kande pɛlna Kimɔ Tom ke konɔr ke meneti me Yuda. ² A dikima lɛpɔ nde: «Wune yɛnsangwe temɔ, keto *Kandɔ te yi kwey ma wuta.» ³ Jan, nye mɔ te yi Esayi te mɔ punja mɛlepi me Njambiyɛ lɛpima kasi ne nde: «Wete mumɔ ke kɛmbidya ke mɔy konɔr nde: Wune kɔmbila nje Baba Mboko. Wune tɛmbidya menje mene ne ngbenj.»

⁴ Jan dikima lenje ne wete lambɔ te yi bo kelma ne mɛmburu me *samo ké. Mɛdye mene ba bedɔlɔ nɛ mutɔ me jo te yi nye dikima dolɔ ke likɔ ké. Kanda te yi nye dikima lenje ke jon ké, bo kɛl yo ne kotu nyamɔ. ⁵ Botu be Yerusalem nɛ botu be Yuda nɛ botu bete be dikima diyo ke pɔku gon Yurdɛ baka dikima nje hene pɛle yene. ⁶ E bo dikima jaye beya mekele man ke mbɔmbu bomɔ, ε Jan dikima tɔpe bo ke mɔrɔku ke Yurdɛ.

⁷ Ke Jan ma benje nde, *Befarisɛ nɛ *Besadusɛ budyate ke nje ke yene, na tɔpi bo ke mɔrɔku ké, ε nye lɛpe nye bo nde: «Wune mbo yeri, nda lɛpe nye wune nde, wune yakama diyo lalɛ ke ngambi

Njambiyɛ yi nje ké? ⁸ Wune kɛl mekele mete yi tedye nde, wune ma yensa temɔ. ⁹ Wune ti boba lɛpɔ ke mɔy temɔ yun nde, wune benday be Abaraham. Keto mi ke kombile lɛpɔ nye wune nde: Njambiyɛ yakama yensa metari mete yike nde, yo bɛki bɔnɔsike nye Abaraham. ¹⁰ Njen me ne lendɛ ke njuku jeti, dɛte jeti hene ε diye kine wumɔ kimɔ mɛmbumɔ, bo ta pesɔ nye bete ke dɛte. ¹¹ Mi tɔpa mbe wune ne mɔrɔku yi tedye nde, wune ma yensa temɔ. Yasi wete, mɔ te ε nje ke kon mbe kɔ ta tɔpe ne wune ke Kimɔ Sisij nɛ ke dɛte, keto a ne dɛti kwɔ mi. Ko mi ti yaka sɔre menakala ke kol ne na. ¹² A ne jeti ke bo yi kutɔ ne nyambi, yi baka njɔsɔ te nɛ kopu te. A ta sɔnɛ njɔsɔ nyambi kɛ bakidye ke ndam. Ma a ta lodye mɛkopu mete ke dɛte te yi ti dɛm ké.»

¹³ Ke ngimɔ te yite ε Yesus teme ke Galile kɛ ke yi Jan ke gon Yurdɛ, né Jan tɔpi nye ke mɔrɔku. ¹⁴ Yasi wete, ε Jan senje kutudya lɛpɔ nde: «'Yeti gba we yâkangwe tɔpe mi ke mɔrɔku na? Nan yi we kpalo nje nde, mi tɔpa we ke mɔrɔku ké?» ¹⁵ E Yesus yensa nye nye nde: «Tiko, né yo pa kelna dɛte ndana, keto yo kimɔte nde, wuse tɔnjukwe meyasi hene te yi ne ngbenj nda yi Njambiyɛ kwadye.» E Jan jaye kine pitidye se yana nye nye na. ¹⁶ Ndi ne tɔpuna ne ke mɔrɔku, ε Yesus bende ngindi nedɔ. Semɔ semɔ, dyobo nɛmbiya, ε nye benje Sisij Njambiyɛ ke piye nda pepɔ nje ke yotu ne ¹⁷ yaka ne wete men ke wule dyobo lɛpɔ nde: «Yoko mɔnmbɛ, sɔn temɔ mbe, temɔ mbe hene ke yotu ne.»

4

Kum beya mekele ke bobɛ Yesus

(Lk 4)

¹ Ke konje, ε Kimɔ Sisij kele nde, Yesus kɛn ke konɔr, né *Kum beya mekele kɛ bobi nye. ² Yesus kiyma mɛdye yaka mɛyesɔ kamɔni nɛ metu kamɔni. Ke konje, ε nye woke nja. ³ E *Mɔ bobuna bomɔ kɔ nje ke kɛki ne lɛpɔ nye nye nde: «Ijge be nde, we Mɔnɔ Njambiyɛ, lɛpɔ nye metari maka nde, yo yɛnsangwe

be mampa.» ⁴ Yasi wete, ε Yesus yensa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Mumɔ ti yaka jonna ndi ne mampa nyεpɔ na, mumɔ yakama jonna ne melepɔ hεne te yi punde ke numbu Njambiyε.> »

⁵ Ke kɔnte, ε Kum beya mekele ko bu nye kε nɔ ke Yerusalem, dya te yi Njambiyε tɔkuma, kwɔ tembidyε nye ke tosiyɔ mbanjɔ Njambiyε ⁶ lepɔ nye nye nde: «Nge be nde, we Mɔnɔ Njambiyε, dokɔ piyε ke meneti, keto yo ketinate nde: <Njambiyε ta nye numbu nye bejaki bene keto yɔ, dete bo ta jekidyε bo biye ne we, kambɔ we me nje dumɔ kol yɔ ke tari.> » ⁷ ε Yesus lepe nye nye nde: «Yo ketinate nde: <We ti bofa Baba Mbokɔ te Njambiyε wɔ na.> »

⁸ ε Kum beya mekele ko bu nye sendi, kε nɔ ke wete nyangwe dɔnna keki, tedye nye mekandɔ hεne ke to meneti nε menyɔnɔ mete yi diyε kete kε. ⁹ ε nye lepe nye nye nde: «Meyasi menɔri hεne, mi ta nye we yo, nge we kuse meɔn ke meneti kanɔ mi.» ¹⁰ ε Yesus lepe nye nye nde: «*Satan, londɔ ke keki mbe. Yo ketinate nde: <Kanɔ Baba Mbokɔ te Njambiyε wɔ, kelɔ mesay nye ndi nye nyεpɔ.> » ¹¹ Ndana, ε Kum beya mekele ko tike nye, ε bejaki be Njambiyε nje nje kelɔ mesay nye nye.

Yesus ke kandε mesay mεne

ke Galile

¹² Ke Yesus ma woko nde, bo biyima Jan nye ke jɔbo kε, ε nye teme kwɔ kε ke Galile. ¹³ A duwɔ ke Nasaret kε diyɔ ke Kapernawum ke gon matɔ ke meneti me Sabulɔn nε Neftali. ¹⁴ Meyasi kwanama dete yɔ tonje ne melepɔ mete yi Esayi te mɔ punja melepɔ me Njambiyε lepima kε. ¹⁵ A lepima nde: <Botu be meneti me Sabulɔn nε Neftali pele pɔku nyangwe matɔ ke nginje Yurdε, meneti me Galile te yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyε baka, ¹⁶ botu baka be diyima ke moy yitil baka benma nyangwe mejasi. Botu bete be diyima ke ndilin mbey te yi sɔn baka, mejasi kumma pele yan.> ¹⁷ Kandε ke ngimɔ te yite, ε Yesus kandε pelna Kimɔ

Tom lepɔ nde: «Wune yεnsangwe temɔ, keto *Kandɔ te yi kwey ma wuta.»

Yesus ke tɔke bosa bejεke bene (Mk 1; Lk 5)

¹⁸ Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke kendo ke gon nyangwe matɔ Galile, ε nye benε bembam yiba, bo pɔndu moy wete, Simɔn te yi bo jeba nde Piyer ko bene man wene Andere. Bo bɔ ke bete bulajama ke matɔ, keto bo bɔ botu be wona benjanjɔ. ¹⁹ ε nye lepe nye bo nde: «Wune bεngwe mi, mi ta kelɔ nde, wune bεki botu be dalna bomɔ tedye nje Njambiyε.» ²⁰ ε bo teme ne nget ngbese mebulajama man beɔngwe nye. ²¹ Yesus njɔ tongidya kε mbɔmbu, ε nye benε sendi bɔnɔ bembam yiba, bo pɔndu sendi moy wete, Jak te mɔnɔ Sebede bene man wene Jan. Bo bɔ ke moy landi bene be sangwe wan Sebede ke kombile mebulajama man, ε Yesus jeba bo. ²² ε bo teme ne nget ngbese landi nε sangwe wan kwɔ beɔngwe nye.

²³ Yesus kendima linje meneti me Galile hεne, tedye bomɔ melepɔ me Njambiyε ke mɔmbanjo mewesidyε me Beyuden, pele Kimɔ Tom ke kasi *Kandɔ Njambiyε, sidye kwalɔ mekon nε kwalɔ mekosu hεne ke yotu bomɔ. ²⁴ Dinɔ dyene wumma kumɔ ke ndingele meneti me Siri. Bo dikima bu botu be kon hεne nje nɔ ke yene. Yo bɔ botu bete be bɔ ke woko yotu kwanate nε baka be bɔ ke sangwa ne meɔne nε kwalɔ mekon wete wete nε botu bete be beya mesisin dikima njangwe bo baka. Yo bɔ ne botu bete be bɔ ke konɔ ne jaja nε botu be kosu. Bo dikima bu bo hεne nje nɔ ke yene, ε nye dikɔ sidye mekon man. ²⁵ Nyangwe ngil bomɔ dikima beɔngwe nye. Bo dikima wule Galile nε ke nyangwe medya kamo nε ke Yerusalem nε Yuda hεne nε nginje Yurdε.

5

Tedya yasi te yi Yesus tedya

ke to keki kε

¹ Ke Yesus ma benε budya ngil bomɔ kε, ε nye kwɔ bendɔ keki kwɔ diyɔ metidyε. ε bejεke bene nje ke keki ne. ² ε nye bute

numbu kandɛ tedya mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nyɛ bo lɛpɔ nde:

³ «Botu bɛtɛ bɛ duwɛ kɛ temɔ yan nde, bo kinɛ dɛti baka nɛ mɛsosa, kɛto *Kandɔ te yi kwey, yo yan.

⁴ Botu bɛtɛ bɛ nɛ ɲgambi kɛ temɔ kɛto mɛbɔnɛ baka nɛ mɛsosa, kɛto Njambiyɛ ta wɛdye temɔ yan.

⁵ Botu bɛtɛ bɛ nɛ wɛyna temɔ baka nɛ mɛsosa, kɛto bo ta namɔ mɛnɛti maka.

⁶ Botu bɛtɛ bɛ gwe ɲɔ nɛ yɛsidye kelna ɲgben ɛkɛle baka nɛ mɛsosa, kɛto Njambiyɛ ta nyɛ bo dɛti te yi kelɔ dɛte.

⁷ Botu bɛtɛ bɛ gwe ɲgwɛtɛ bɛsɔ baka nɛ mɛsosa, kɛto a ta gwe ɲgwɛtɛ yan.

⁸ Botu bɛtɛ bɛ nɛ temɔ nɛ salɛɛ baka nɛ mɛsosa, kɛto bo ta bɛɲɛ Njambiyɛ.

⁹ Botu bɛtɛ bɛ kelɛ nde, bɔmɔ dɛy nɛ tɛ baka nɛ mɛsosa, kɛto Njambiyɛ ta jɛba bo nde Bɔnɔ bɛnɛ.

¹⁰ Botu bɛtɛ yi bo tedye bo mɛbɔnɛ kɛto ɲgben ɛkɛle baka nɛ mɛsosa, kɛto Kandɔ te yi kwey, yo yan.

¹¹ Kɛ bɔmɔ toyɛ wunɛ tedye wunɛ mɛbɔnɛ pɛsɔ jɔ nyɛ kɛ numbu yun lɛpɔ kwalɔ bɛya mɛlɛpi hɛnɛ nɛ wunɛ kɛto mbɛ, yitɛ wunɛ nɛ mɛsosa. ¹² Wunɛ sɔsɔngwɛ dɛyɔ nɛ mɛskɛrɛ, kɛto nyɔngwɛ sol kɛ ladye wunɛ kɛ dɛyɔbɔ. Bo tedya ndi sendi nyɔngwɛ mɛbɔnɛ dɛte nyɛ bɔsa botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ bɛ kandima nje nɛ wunɛ baka.

¹³ «Wunɛ kwa te yi mɛnɛti maka. Ma kɛ kwa si lenjɔ, bo ta kelɔ nan yɛ yɔkidye nɛ som tɛ? Siya yasi tɛ yi bo yakama kelɔ, yo nde, bo lɛɲ yo kɛ sɛ, bɔmɔ má si nate sɔpɛtɛ. ¹⁴ Wunɛ mɛjasi tɛ yi mɛnɛti maka. Dya tɛ yi bo sumɛ kɛ to keki kɛ yeti nɛ dɛti tɛ yi sɔma na. ¹⁵ Bo ti kwɛnja lambo tiko kɛ mɔy mɛ na, bo bɔn kɛsɛ kɛ to tɛbɛl, yo má panɔ yɛ nyɛ mɛyasi nyɛ bɔmɔ hɛnɛ bɛ dɛyɛ kɛ mɔy tɔ baka. ¹⁶ Dɛte sendi, wunɛ pɔnkwɛ mɛjasi kɛ misi mɛ bɔmɔ, nɛ bo bɛɲ kimɔ ɛkɛle mun yɛ lukɛ nɛ Saɲgwɛ wun tɛ ɛ dɛyɛ kɛ dɛyɔbɔ kɔ.»

Yesus kɛ lɛpina kɛ kasi mɛmbɔɲga

¹⁷ «Wunɛ tɛ taka nde, mi ɲɔki nje yaɲgile mɛmbɔɲga mɛtɛ yi Mɔyisi kɛtima

ho yaɲgile tedya yasi tɛ yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ tedya kɛ na. Mi ti ma ɲɔki yɛ nje yaɲgile na, mi ɲɔki nje kelɔ yasi tɛ yi mɛmbɔɲga lɛpɛ kɛ kumɔ ɲjɛna. ¹⁸ Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: ɲgimɔ hɛnɛ tɛ yi dɛyɔbɔ tɛ pa yambile, kɔ gbɛla mɔnɔ mbulma mɛkɛti sikɛ ho gbɛla mɔnɔ yaɲa nɛ mbɛt tɛ yi dɛyɛ kɛ mɛmbɔɲga kɛ tɛ yambile kɛtɛ na kumɔ nde, mɛyasi hɛnɛ siki kelna. ¹⁹ Dɛte, mumɔ hɛnɛ ɛ ta yaɲgile kɔ wɛtɛ mɔnɔ mbɔɲga tɛ ɛ nɛ mbɛt kɛ ɲjɔka mɛmbɔɲga yɛ tedye bɔmɔ nde, bo kɛl dɛte, bo ta jɛba nyɛ nde ɲjɛna mumɔ kɛ *Kandɔ tɛ yi kwey. Ma yɔkɔ ɛ ta bɛɲgwɛ mɛmbɔɲga mɛtɛ tedye sendi bɔmɔ nde, bo kɛl dɛte kɔ ta bɛ nyɔngwɛtɛ kɛ Kandɔ tɛ yi kwey. ²⁰ Mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: ɲgɛ wunɛ ti kelɛ ɲgben ɛkɛle laɲsa botu bɛ kɛtina mɛyasi nɛ *Bɛfarisɛ na, nɛ tɛ nyɲɛ kɛ Kandɔ tɛ yi kwey na.

²¹ «Wunɛ duwɔ nde, bo lɛpima nyɛ bɛbaba busu nde: «Kpɛ, wɛ tɛ woku mumɔ. Mɔ tɛ ɛ wo mumɔ, bo kɛn nɛ nyɛ kɛ mbɔmbu botu bɛ pɛsina jɔsi.»

²² Ma kɛ yɛmbɛ, mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: ɲgɛ mumɔ wokɛ ɲgambi sunɲwɛ nɛ maɲ, na sɔɲgwɔngwɛ nɛ mɛbɔnɛ kɛ mɛbɔ mɛ botu bɛ pɛsina jɔsi. ɲgɛ mumɔ yisɛ maɲ lɛpɔ nde: «Kwɔɲgɔ wari,» mɔ tɛ sɔɲgwɔngwɛ nɛ mɛbɔnɛ kɛ mɛbɔ mɛ botu bɛ ɲjɛna nyɔngwɛ jɔsi Bɛyudɛn. ɲgɛ mumɔ jɛba maɲ nde lɛm, bo bɔn nyɛ bɛtɛ kɛ dɛtɛ tɛ yi ti dɛm kɛ. ²³ ɲgɛ bɛ nde, wɛ kɛ kɛ nyɛ Njambiyɛ sadaka kɛ mbɛy nyɛna sadaka, ɲgɛ nje kɛ dɛyanɔ dɛyɔ nde, wunɛ mbaɲa mɔn nɛ lɛpi, ²⁴ nɛ pɔn pa ɲɲgwɛ sadaka yɔ womɛtɛ kɛ mbɛy nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ, yɔkwɛ nɛ kɔkɔ, pa kɛ kombilɛ lɛpi wunɛ mɔn. Kɛ kɔnɛtɛ, nɛ ɲɔki nje nyɛ sadaka yɔ nyɛ Njambiyɛ yɛy.

²⁵ ɲgɛ wunɛ mumɔ bɛ nɛ lɛpi, saɲgɔ nje tɛ yi kombilɛ lɛpi tɛ nedɔ wunɛ nyɛ piɲɔ tɛ yi wunɛ nyɛ ndi kɛ nje kɛ. Kelɔ dɛte, a mɛ nje bɔ wɛ kɛ nɔ kɛ mbɔmbu mɔ pɛsina jɔsi, ma mɔ pɛsina jɔsi mɛ nje bɔ wɛ kaɲɛ nyɛ mɔ tɛ ɛ dɛyɛ nɛ tɔ jɔbɔ kɔ, ma mɔ tɛ ɛ dɛyɛ nɛ tɔ jɔbɔ kɔ nje bɔ wɛ nyɛ kɛ jɔbɔ. ²⁶ Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wɛ kɛ: Wɛ disɔ pundɔ womɛri, yitɛ ɔ sima gbɔ

lepi hene ne satak kine bukwe ko mono mbulma sisi wete na.

²⁷ «Wune duwa nde, bo lepima nde: <Kpe, we ti kel wanja na.> ²⁸ Ma mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Mumɔ hene e beɲe wete nyari bosa nye, mɔ te sima kelo wanja bene nye ke moy temo ne. ²⁹ Nge be nde, misi wo e mbam bo ke kwadye jatidye we ke beya nje, no doka yo li ne nan. Keto yo ta jeko be kimote ke yo nde, ndi doku yotu yo wete sanngwe, lanja nde, ken ne ndingele yotu yo hene ne jem ke dite te yi ti dim ke. ³⁰ Nge be nde, mbam bo wo ke kwadye jatidye we ke beya nje, no kila yo li ne nan. Keto yo ta jeko be kimote ke yo nde, ndi doku yotu yo wete sanngwe, lanja nde, ken ne ndingele yotu yo hene ne jem ke dite te yi ti dim ke. ³¹ Bo lepima sendi nde: <Nge mumo soɲe bo ne nyari wene, na nyeki nye mekana me didya gwaki.> ³² Ma mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Nge mumo soɲe bo ne nyari kine nde, a jatidye kol ke se na, yite mɔ te ke sesidye nya te ke nje kelna mewanja. Sendi, mɔ te e bu nya te yi njom soɲma bo ne nye, mɔ te mo kelna wanja.

³³ «Wune duwa sendi, bo lepima nye bebaba busu nde: <Kpe, we ti yangila yasi te yi we si kinja ke na. Yo nde, tonjukwe meyasi hene te yi we si kinja ke mbombu Baba Mboko ke.> ³⁴ Ma mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Kpe, wune ti kinjangwe yaɲa na ko kanje bo kenje kwey na. Keto dyobo, yo siya bekum te yi Njambiye. ³⁵ Ko wune ti tenda meneti yi kinja ne yaɲa na. Keto meneti, yo yasi te yi nye kase kol kete. Wune ti kinjangwe yaɲa ne dino Yerusalem na. Keto yo dya te yi Nyangwe Kumande. ³⁶ We ti kinjangwe yotu yo na. Keto we ti yaka yensa nyino to yo wete ne wete nde, yo beki wumnate ho yindinate na. ³⁷ Nge wune lepe nde: <I,> yo bona ndi nde: <I.> Ma nge wune lepe nde: <Be,> yo bona ndi nde: <Be.> Yike yi wune nje dokidye ke to te ke wula ke yi *Mo beya mekele.

³⁸ «Wune duwa, bo lepima nde: <Nge mumo tose misi me jakoso, ne bo tosu sendi yene. Nge mumo leke su jakoso, ne

bo leka sendi yene.> ³⁹ Ma mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Wune ti pitidya yaɲa nye mo te e kele beya yasi ne wune na. Nge mumo kpake we ke pokɔ te e mbam bo, no yensangwe sendi yoru nye nye. ⁴⁰ Nge mumo beɲgwe we ne lepi, na suku lambɔ te yi we leɲe ke, no tiki sendi nde, a bon nyangwe lambɔ duku yo. ⁴¹ Nge mumo jeliye we nde, ken tikidye nye ke nje yaka kilometa wete, no ken wune nye kumo kilometa yiba. ⁴² Nge mumo jombe yaɲa ke bo yo, no nyeki nye. We ti tum kon ne mo te e ke kwadye jombo yaɲa ke mebo mo ko na.

⁴³ «Wune duwa, bo lepima nde: <Kwadyikwe mo njon wo, beno pendo wo.> ⁴⁴ Ma ke yembe, mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Wune kwadyikwe bependo bun, [diye Njambiye nde, a nyeki mekombila nye botu bete be kita ne wune baka, kelo ngay ne botu bete be bene wune baka], ngweta ne Njambiye keto botu bete beponse wune tedye wune mebone baka. ⁴⁵ Nge wune kele dete, wune ta be bono be Sangwe wun te e diye ke dyobo ko, keto a pankwe yeso nye beya bomo, nye sendi kimo bomo. A nodyukwe mbiyo nye botu bete be ne ngben, nye sendi botu bete be kele yasi kotute baka. ⁴⁶ Ma nge wune kwadye ndi botu bete be kwadye wune baka, kwalɔ sol te yen yi wune ta be no ke? 'Ko botu be bonna moni garama ti kel ndi sendi dete na? ⁴⁷ Nge wune nyene ndi beman bun, nyangwe kimo yasi te nda yi wune kelma komete lanja beso ke? 'Ko botu bete be yeti ke duwe Njambiye baka ti kel ndi sendi dete na? ⁴⁸ Dete, wune beki ne njololo nda yi Sangwe wun te e diye ke dyobo diye no ke.»

6

¹ «Wune diy ne soso, wune ti kel kimo mekele ke misi me bomo, ne bo beɲ dete yi tondo ne wune na. Nge wune kele dete, ko wune ti be ne sol ke mebo me Sangwe wun te e diye ke dyobo ko na. ² Ke ngimo te yi we ke kelo ngay ne buka bomo, we ti pan pa jembo jembo ke numbu ke mbombu bomo nda yi botu be

likisi diki kelo ke membanjo mewesidya me Beyuden nè ke boku menje kè nò ké na. Bo kél dete, né bomò lukse ne bo. Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Sol te yi bə nde, bo bēki nò ké, bo ma dolo yo ke yite. ³ Yo nde, nge we kè nye buka mumò yasi, bo wə ε gare tí dukwe yasi te yi mbam bo kele ké na. ⁴ Yo kēlnangwe dete, né nyena yasi te yi we nye ké kwanəna ke so. Dete, songwe ε beɲe yasi te yi kwanəna soɖyate kò ta duwe yokidye yo nye we.»

Yesus ke tedye bejeki bene

mengweta (Lk 11)

⁵ «Ige wune ngweta ne Njambiyε, ne tí kel nda yi botu be likisi diki kelo ké na. Bo kwadyikwe teme tema ke membanjo mewesidya me Beyuden nè ke boku menje ngweta ne Njambiyε, né bomò beɲ bo. Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Sol te yi bə nde, bo bēki nò ké, bo ma dolo yo ke yite. ⁶ Yo nde, nge we kè ngweta ne Njambiyε, nyiɲa tonɲari yò ndadye numey ngweta ne Songwe womete ke so. Dete, Songwe ε beɲe yasi te yi kwanəna soɖyate kò ta duwe yokidye yo nye we.»

⁷ «Ige we ngweta ne Njambiyε, we tí budyukwe lepi ne ndambu ndambu nda yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyε kele ké na. Keto bo táka nde, nge bo lepina budyate, yite Njambiyε ta yeɲsa ke mengweta man. ⁸ Wune tí bekidyangwe ne bo na, keto Sangwe wun sima duwe yasi te yi wune kwadye piɲo te yi wune tí pa diyε nye na. ⁹ «Dete, nge wune ngweta ne Njambiyε, wune lêpi deke:

«Sanɲu, we ε diyε ke dyobo, kelo nde, bomò bôɲ dino dyo kiyò.

¹⁰ Inja namò mbokò.

Yasi te yi we kwadye kēlnangwe ke meneti maka nda yi kelna sendi ke dyobo ké.

¹¹ Nyekò wuse medye mete yi ta yaka ne wuse ke yesò te ε muka.

¹² Tiko wuse ne ngwete ke beya meyasi mete yi wuse kele ké nda yi wuse

ma tiko sendi ne botu bete be kelma beya meyasi ne wuse.

¹³ We tí jaya nde, wuse sɔngwanɲwe ne meɓobilan na.

Sonɲa wuse ke meɓo me *Mò beya mekele. [Keto yo we name, yo we be ne ngungudye nè luksa yaka ne menɲimo hene, *amen.]»

¹⁴ Dete, nge wune tike bomò ne ngwete ke beya meyasi mete yi bo kele ne wune ké, yite Sangwe wun te ε diyε ke dyobo kò má tiko sendi wune ne ngwete. ¹⁵ Ma nge wune tí tike bomò ne ngwete ke beya meyasi mete yi bo kele ké na, Sangwe wun tí tiko sendi wune ne ngwete na.

¹⁶ «Ige wune kiye medye yí kanò ne Njambiyε, wune tí kel membole nde, wune ne ngambi nda yi botu be likisi diki kelo, tiɲo menɲembi ne sibibi diyò nò, né bomò taki nde, bo ke kiyò medye yí kanò ne Njambiyε ké na. Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Sol te yi bə nde, bo bēki nò ké, bo ma dolo yo ke yite. ¹⁷ Ma nge we kiye yò medye yí kanò ne Njambiyε, weya misi lɔmbe lobinda ke to, ¹⁸ kambò bomò me nje duwe nde, we ke kiyò medye. Ma ndi songwe ε diyε womete ke so kò ke duwe. Dete nye, mò te ε beɲe yasi te yi kwanəna soɖyate kò ta duwe yokidye yo nye we.»

¹⁹ «Wune tí ndem kusuku komò ke meneti maka ke mbey te yi benya nè ngalma bekidye ké na, ke mbey te yi botu beɲubo leke tɲ bɲ yo ké na. ²⁰ Yasi wete, wune ndem kusuku komò ke dyobo ke mbey te yi benya nè ngalma tí bekidye ké, ke mbey te yi botu beɲubo tí leke tɲ bɲ ké. ²¹ Keto ke mbey te yi kusuku yò diyε kete, temò yò sendi womete.

²² «Misi yo nda lambo ke yi mumò. Nge misi mò beɲna kimote, yotu yò hene ke moy mejasi. ²³ Ma nge misi mò tí beɲna kimote na, yotu yò hene ta be ke moy yitil. 'Nge be nde, mejasi mete yi diyε ke yotu ké me yitil, komete, yitil te yite má nje yindo ba nan?

Wuse tí gwaki kan yana na

²⁴ «Kiya mumò wete tí yaka be ne bemasa yiba na. Ho a ta benò wete, kwadye mbaɲa, ho a ta wokuna ne wete,

yeliye mbaṅa. Wune ti yaka kelo Njam-biyε mesay, beṅgwe sendi kasi kusuku na. ²⁵ Dete, mi ke lepɔ nye wune nde: Ne tɪ gwaki kaŋ ke joṅgwe dɔyun ke kasi mɛdye ho ke kasi yasi te yi wune ta hoḅiye ho gwe kaŋ yotu yun ke kasi melɛṅgwe na. 'Joṅgwe ti kwɔ ka mɛdye? 'Yotu ti kwɔ ka lambɔ? ²⁶ Wune pɔn pa beṅe benɔn bete be je ne kwey baka. 'Bo ti bɛki mbeki ho soṅe nyambi ke ṅgwan ndemo nye ke mendam na. Ma ko dete, soṅgwe wun te ε diye ke dɔyɔbɔ kɔ ke nye bo mɛdye. 'Yeti wune kwɔ ka yun bo metu gomay na? ²⁷ Mɔ te nda ke njoka yun yakama sɛwdye metu mɛ joṅgwe dɔyene ko ne mbet keto gwena kaŋ te yi nye no kɛ? ²⁸ Nge be dete, keto nge yi wune nje gwe kaŋ ke kasi melambɔ kɛ? Wune bɛṅa nda yi membunjo ju no kɛ. Membunjo yeti ke kelo yiṅa mesay ho sa melambɔ na. ²⁹ Ko dete, mi ke lepɔ nye wune nde: Ko kumande Salomɔn ne nyanṅwe dɔyo meluksa mɛne tɪ lenje yiṅa kɔpa kimo lambɔ nda njam membunjo maka wete ne wete na. ³⁰ Wuy, tikina temɔ te yi wune tike ke yi Njam-biyε kɛ gba deke ne mbet. Ma nge Njam-biyε nye kimo njam nye membunjo mete yi liko yi diye ndi muka, nɛmɛno bo boṅma bete ke dɪte kɛ, 'sunṅwa ne wune? 'A ta dɔyo ka kine lenje wune lambɔ na? ³¹ Ma dete, ne tɪ gwaki kaŋ yaṅa lepɔ nde: <He ta dɔye ba nge? He ta hoḅiye ba nge? He ta lenje ba nge?> na. ³² Yo nde, yo botu bete be yeti ke duwe Njam-biyε baka sɔ meyasi mete yinɔri hɛne. Saṅgwe wun te ε diye ke dɔyɔbɔ kɔ duwɔ nde, wune yɔkanṅwe be ne meyasi mete ke joṅgwe dɔyun. ³³ Wune kɔnda gɔsɔ *Kando te yi Njam-biyε nɛ ṅgben mekele mɛne, dete a mɔ nje dokidye meyasi mete yiri hɛne ke to te nye wune. ³⁴ Dete, wune tɪ gwaki kaŋ yasi te yi ta kwanṅa nɛmɛno kɛ na. Yesɔ te ε nɛmɛno ta gwe kaŋ yotu te yene, keto yesɔ hɛne ke sobe mapi mɛbɔne mete yene.

7

Kasi jɔsuna besɔ nɛ kasi diyna

Njam-biyε yasi

¹ «Wune tɪ jɔsa mumɔ na. Dete, Njam-biyε tɪ jɔse sendi wune na, ² keto Njam-biyε ta jɔse wune ndi nda yi wune jɔse ne besɔ kɛ. A ta nye wune yasi beṅgwe ndi kiya dɔko mapi te yi wune yeke ne yasi nye besɔ kɛ. ³ Nge kele yi we beṅe ndi mbulma dɔyan te yi ke misi mɛ mɔn kine pa woko keken keken koko jeti te yi ke misi mɔ kɛ? ⁴ We ta kelo nan yɪ lepɔ no nye mɔn nde: <Maṅmbeinja, nɛ mi wumbidye dɔyan soṅe ke misi mɔ> piṅo te yi koko jeti ndi ke misi mɔ kɛ? ⁵ We mɔ likisi! Kanda soṅe koko jeti te yi ke misi mɔ kɛ, nɛ we nje beṅ yasi ne ṅgelele, nɛ we nje soṅ ne mbulma dɔyan te yi ke misi mɛ mɔn kɛ. ⁶ Wune tɪ nyeki bɛmbiyε kɔpa meyasi na, ma bo nje kɔpalo bu dɔyambi sunṅwe ne wune nyalɔ wune ne sel sel. Sendi, wune tɪ beta membɔtu mun nye bɔno beabem na, ma bo nje nate sɔpite yo.

⁷ «Wune jɔmbu yasi, dete bo ta nye wune. Wune sɔn, dete ne ta dolo. Wune dɔṅgwe numey, dete bo ta bute nye wune. ⁸ Keto bo nyɛki yasi nye mumɔ hɛne ε jɔmbe kɔ. Mɔ te ε sɔ, a ke dolo. Yoko ε dɔṅgwe numey, bo ke bute nye nye. ⁹ Mɔ te nda ke njoka yun yakama nye mɔno wene kil kusu, nge nye diye mampa ke bo ne? ¹⁰ Ho nde, nge nye diye nye njanjo, 'a mɔ yaka nye nye nyɔne? ¹¹ Nge be nde, ko botu be nyalɔ nda wune ke duwe nyena bɔno bun kimo meyasi, 'sunṅwa ne Saṅgwe wun te ε diye ke dɔyɔbɔ kɔ? 'A ta dɔyo ka kine nye kimo meyasi nye botu bete be diye nye yo baka?

¹² «Yasi hɛne te yi wune kwadɔye nde, bomo kɛl nye wune, wune kɛl sendi nye bo dete. Nyanṅwe yasi hɛne te yi Mɔyisi kwadɔya lepɔ ke mɔy membɔnga nɛ nyanṅwe yasi hɛne te yi botu be punja melɛpi mɛ Njam-biyε kwadɔya lepɔ kɛ, yori.

¹³ «Wune nyɪṅa ne bolkoko numey, keto gbabu gbabu numey nɛ nyanṅwe nje bɔn mumɔ kɛ no ke nje te yi nye ta yambile kete kɛ. Ma bomo budɔyate ke tokɛ nje te ete. ¹⁴ Yasi wete, bolkoko numey nɛ mɔno

nje b́on̄ mum̄o k̀e n̄o ke nje te yi jon̄gwe, ma botu bete be kw̄a ne nje te yite baka ti buyo na.

15 «Wune d̄iy ne s̄oso ne botu be punja melepi me ja be nje ke yun ne kim̄o teri nda besam baka. Yasi wete, metemo man nda beṅgwey. 16 Wune ta duwe bo ke mekele man. 'Bo n̄oku ka fiya ke lelo? 'Bo n̄oku ka fumbi ke meṅgombiya? 17 Kim̄o jeta w̄um kim̄o membum̄o, ma jeta te e me ke beyo ko w̄um beya membum̄o. 18 Kim̄o jeta ti yaka wum̄o beya membum̄o na. Sendi, jeta te e me ke beyo ko ti yaka wum̄o kim̄o membum̄o na. 19 Jeta hene e d̄iye kine wum̄o kim̄o membum̄o, bo ke peso yo nye ke dite. 20 Dete, wune ta duwe botu bete ke mekele man.

21 «Yeti bom̄o hene be jeba mi nde: <Nyan̄gwe Kumande, Nyan̄gwe Kumande> baka ta nyiṅe ke *Kando te yi kwey na, yasi wete, yo ndi baka be kele yasi te yi Saṅmbe te e d̄iye ke kwey kwadye ko k̀e. 22 Kome yeso te ta d̄ya k̀e, bom̄o budyate ta lepo nye mi nde: <Nyan̄gwe Kumande, Nyan̄gwe Kumande, 'wuse ti punje ka melepi me Njambiyē nye bom̄o ne d̄ino d̄yo na? 'Wuse ti soṅe ka beya mesisiṅ ke yotu bom̄o ne d̄ino d̄yo na? 'Wuse ti kele sendi budya meyekambiyē ne d̄ino d̄yo na?> 23 Komete, mi ta yeṅsa nye bo ne ṅgw̄ay nde: <Wune botu be kele beya meyasi mete yi membon̄ga bene k̀e, wune l̄ondu ke keki mbe, ko mi ti duwe wune ne mbet wete yeso na!>

Kano ke kasi met̄ȳ yiba
(Lk 6)

24 «Yo nde, mum̄o hene e woke yasi te yi mi lep̄ima ndana, kelo nda yi yo tedye nye, nye nda mo te e ne s̄oso, keto a summa t̄ȳ d̄yene ke to mbato. 25 Mbiyo n̄oma, e mben̄ d̄ya, e pupo kw̄a menda ke t̄ȳ, t̄ȳ kine gbun̄gula na, keto yo ba sumnate ke to mbato. 26 Yasi wete, mum̄o hene e woke yasi te yi mi lepe kine kelo nda yi yo tedye nye, nye nda lem mum̄o, keto a summa t̄ȳ d̄yene ke to mesey. 27 Mbiyo n̄oma, e mben̄ d̄ya, e pupo kw̄a menda ke t̄ȳ, e t̄ȳ gbun̄gula balo ne hugbak.»

28 Ke Yesus ma si lep̄ina dete k̀e, e nyan̄gwe ṅgil bom̄o ṅgbakima kwalo tedya yasi te yene, 29 keto a d̄ikima tedye bo meyasi nda mo te e name, a ti be ke tedye nda yi botu be ketina meyasi ban na.

8

Yesus ke sidye kon ndoko

wete mbam
(Mk 1; Lk 5)

1 Ke Yesus ma si piye wule keki k̀e, e nyan̄gwe budya ṅgil bom̄o beṅgwe nye. 2 Ndana, e wete mo ndoko nje ke keki ne kuse mebon̄ ke mbombu wene lepo nde: «Nyan̄gwe Kumande, ṅge we kwadye, we yakama kelo nde, yotu mbe b̄eki ne kpelen̄.» 3 E Yesus sambile bo kpoke ne nye lepo nde: «Mi kwadya, yotu yo b̄eki ne kpelen̄.» E kon ndoko siye, e yotu ne yokwe be ne kpelen̄ ndi ke kiya mbey. 4 E Yesus nje lepo nye nye nde: «Diyō ne s̄oso. Kpe, we ti yekidya meyasi mete yi kwan̄nama k̀e nye mum̄o na. Yasi wete, ken k̀e tedye yotu yo nye mo nyena sadaka nye Njambiyē, n̄e we k̄en kelo sadaka nda yi Moyisi pesima k̀e, n̄e bom̄o duwe nde, kon yo siya.»

Yesus ke sidye sendi yiṅa mekon

5 Ke ṅgimo te yi Yesus ba ke nyiṅe ke Kapernawum k̀e, e wete nyan̄gwe kum besoja, mo Rom te e d̄ikima d̄iyō ne besoja gomay ko nje ke yene ṅgweta ne nye lepo nde: 6 «Nyan̄gwe Kumande, mo mesay wombe ke t̄ȳ ke metineṅgwe ke kon̄o ne mekati, yotu ne ke kwa budyate.» 7 E Yesus lepe nye nye nde: «Mi ta k̀e jon̄gwe nye.» 8 E nyan̄gwe kum besoja ko yeṅsa nde: «Nyan̄gwe Kumande, mi yeti mo te yi we yakama nyiṅe ke t̄ȳ d̄yene na. Beta ndi gbela numbu kenje, n̄e kon mo mesay wombe siy. 9 Keto ko mi, baṅa bom̄o ke d̄iyō ne mi, ma mi ke d̄iyō sendi ne besoja. Mi yakama lepo nye wete soja nde: <Ken kaka,> o b̄eṅa, a ka, lepo nye mbaṅa nde: <Inja won̄ga,> a má nje. Mi yakama lepo nye mo mesay wombe nde: <Kelo yiri,> o b̄eṅa, a má kelo.» 10 Ke Yesus ma woko lepi te yi kum besoja lep̄ima k̀e, e nye

ngbakima lepo nye botu bete be ba ke bengwe nye baka nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Ko ke kando Isarayel mi ti pa bene kwalo nyangwe tikina temo te yike na. ¹¹ Dete, mi ke kombile lepo nye wune nde: Bomo budfyate ta wule pulo kome yeso punde ne pulo kome yeso bale nje dyo dyena bene be Abaraham ne Isak ne Yakop ke *Kando te yi kwey. ¹² Yasi wete, bo ta bete ngbak ngbak bono be kando ke se ke yitil, yo womete kome bo ta lelo nyambo mesu.» ¹³ Ke konje, e Yesus lepe nye nyangwe kum besoja ko nde: «Dukwe, meyasi kelngawe ke yo bengwe tikina temo te yi we no ke yembe ke.» Ndi ke kiya ngimo te, e kon mo mesay wene siye.

¹⁴ Ke konje, e Yesus nje kwa ke tu Piyer dolo ki ne Piyer e nyari metinengwe ke kon ne duku. ¹⁵ E Yesus kenje bo kpoke ne bo mo kon, e kon duku siye ke yotu ne. E nyari teme ke kelo mesay nye nye. ¹⁶ Ke bekoko ma dya, e bomo ke ne bana budya botu bete be ba ne beya mesisin ke yotu baka ke yi Yesus. A dikima sonje beya mesisin ke yotu yan ne lepi te yi punde ke numbu ne ke, e nye sidye mekon me bomo hene. ¹⁷ Meyasi kelnama dete yi tonje ne melepi mete yi Esayi te mo punja melepi me Njambye lepima ke. A lepima nde: «A bonma mekosu musu sobe mekon musu.»

Kasi bengwa Yesus (Lk 9 ne 14)

¹⁸ Ke Yesus ma bene nyangwe ngil te yi linja nye ke, e nye lepe nye bejeki bene nde, bo sâbikwe nyangwe mbato ke nginje te yoru. ¹⁹ Wete mo tedya membonga nja ke keki ne lepo nye nye nde: «Yekele, mbey hene te yi we ta ke kete, mi ta bengwe we.» ²⁰ E Yesus yensa nye nye nde: «Betongo ne menjembi man, benon sendi ne metu man. Yasi wete, *Mono mumo kine mbey te yi nye yakama bokwe to kete na.» ²¹ E wete mumo te e ba sendi jeki wene ko lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, tiko mi, ne mi pa ke pumbu sanmba.» ²² Yasi wete, e

Yesus yensa nye nye nde: «Bengwe mi, tiko, ne bemun pumbu bemun ban.»

Yesus ke tembidyebu mbuku (Mk 4; Lk 8)

²³ Ke kon meyasi menori, e Yesus kwa bendo landi, e bejeki bene bengwe sendi nye. ²⁴ Semo semo, e nyangwe mbuku kwa ke to nyangwe mato, e mekumbo memiye landi, yinori Yesus ne ke joko. ²⁵ E bejeki ke ke keki ne, jeme nye lepo nde: «Nyangwe Kumande, jongwe wuse, he ta giro ndana.» ²⁶ E nye nje lepo nye bo nde: «Wune botu bete be tike temo ne mbet ke yi Njambye baka, wune gwaki wo nge?» Ndana, e nye nje teme bama ne mbuku bene nyangwe mato, e yasi hene yokwe be weynate ne semyek. ²⁷ E sosu yan siye ne hirek, e bo lepe tande yan nde: «Yoko ba kwalo mo te nda yi gba mbuku ne nyangwe mato wokuna ne nye ko?»

Yesus ke sonje beya mesisin ke

yotu bana bembam yiba (Mk 5; Lk 8)

²⁸ Ke Yesus ma sabiye nyangwe mato kumo ke nginje te yoru ke meneti me botu be Gadara ke, e bana bembam yiba be ba ne beya mesisin ke yotu baka nje ke yene. Bo pundu ke menguku ke mbey kome bomo dikima pumbo bemun ke. Bo ba nda gongo njomo, dete ko mumo ti be ke pesa pulo mate na. ²⁹ Ndana, e bo kembidya lepo nde: «Mono Njambye, sine wune ne lepi te nda? We san nge ke yotu su? 'We njaki, ne we nje tedye wuse mebone pinjo te yi ngimo ti pa yaka ke?» ³⁰ Yinori nyangwe kuru beabem ba ke dyena, bo ti be londunate ne bo na. ³¹ E beya mesisin ngweta ne Yesus lepo nde: «Nge we dudye wuse, kenjikwe wuse ke ke kuru beabem bari, ne wuse ke nyin ke yotu yan.» ³² E Yesus lepe nye bo nde: «Wune ken.» E bo duwe ke yotu bembam benori ke nyinje ke yotu beabem. E ndingele kuru beabem siliye kombi ne beya soko ne bibibi bimbina ke nyangwe mato si gwe. ³³ Botu bete be ba ke bakidye beabem baka sedya kambu kumo dya, yekidye meyasi hene te yi kwanama ke. Bo jekima lepo yasi

te yi dyaŋma ke yi botu bete be ba ne beya mesisiŋ ke yotu baka. ³⁴ Ndana, e ndiŋgele dya sutiye ke pe yi Yesus. Ke bomo ma kaŋe misi beŋe ne nye ke, e bo ngweta ne nye nde, a kwân londo ke meneti man.

9

Yesus ke kelo nde, wete mo

jemti kēndi
(Mk 2; Lk 5)

¹ Ke koŋ te ke, e Yesus bende landi sabiye nyaŋgwe mato ne koko ke ke ngbak ngbak dya dyene. ² E baŋa bomo sobe wete mo jemti metinengwe ke taŋ nje no ke yene. Ke Yesus ma beŋe gbate nde, bo tikima temo ne nye ke, e nye lepe nye mo jemti nde: «Mōnmbē, wē tī kambi yaŋa na, mebeyo mo, mi ke tiko yo ne ngwete.» ³ Ndana, e baŋa botu be ketina meyasi lepe ke moy temo yan nde: «Mbam ko ke gbuto gba ne Njambiyē!» ⁴ Yesus duwa metake man, e nye lepe nde: «Keto nge yi wune be ne beya metake ke moy metemo mun dete ke? ⁵ Ma ne lepinate nde: «Mebeyo mo, mi ke tiko yo ne ngwete» ne lepinate nde: «Tema kendo,» kelna nge kwa jewo ke njokate? ⁶ Dete, mi ta tedye wune ndana nde, *Mōno mumo ne deti te yi tiko mebeyo me bomo ne ngwete ke to meneti.» E nye nje lepo nye mo jemti nde: «Tema, boŋgo taŋ yo dukwe ke tu dyo.» ⁷ E mo jemti teme duwe ke tu dyene. ⁸ Ke ngil ma beŋe dete ke, e bomo gwe wo budyate lukse Njambiyē, keto a nya bomo deti te yi kelo kwalo meyasi nda yite.

Yesus ke toke Matiyo
(Mk 2; Lk 5)

⁹ Yesus nja tongidya ke mbombu, e nye beŋe mbaŋa mbam nde Matiyo ke diyo ke mbey kome bomo diki gbo moni garama ke. E nye lepe nye nye nde: «Beŋgwe mi.» E nye teme beŋgwe nye. ¹⁰ Ke ngimo te yi Yesus ba ke dyena ke tu Matiyo bene bejeki bene ke, e baŋa budya botu be boŋna moni garama ne baŋa botu be mebeyo nje dyena bene bo. ¹¹ Ke *Befariŋ ma beŋe dete ke, e bo lepe

nye bejeki bene nde: «Keto nge yi masa wun dyena bene botu be boŋna moni garama ne botu be mebeyo ke?» ¹² Yesus wokuma yasi te yi bo lepima ke, e nye yeŋsa nye bo nde: «Yeti botu bete be ne membundo weynate baka sa ne nje mo nyeti na, yasi wete, yo ndi botu be kone baka. ¹³ Ma dete, wune kwân, ne wune jēka biye to lepi ke yi Njambiyē lepe nde: «Yo gwena ngwete beso yi mi jaye, yeti wona benyamo kelo ne sadaka na.» Yo nde, mi ti njaki nje jeba ngben bomo na, mi njaki nje jeba botu be mebeyo.»

¹⁴ Wete yeso bejeki be Jan nja ke yi Yesus lepo nye nye nde: «Sine *Befariŋ ke diki kiyo medye yi kano ne Njambiyē. Ma keto nge yi bejeki te bo ti kel sendi dete ke?» ¹⁵ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «'Beso be mbam te e kele gwaki ko yakama jaba ka ke ngimo te yi nye ndi kete bene bo ke? Ko na. Ma ngimo ta dya yi bomo ta soŋe ne nye ke mebo man. Yo ke ngimo te yite yi bo ta kiyo medye yey.

¹⁶ «Mumo ti bon pel jonja lamba nje dato ne lamba te yi ma buto ke na. Keto nge yo kelna dete, pel jonja lamba ma nyukute njombute, o beŋa, nyal te ma nje doko kwa to te. ¹⁷ Sendi, mumo ti sopita jonja menjam nye ke boru membe na. Keto nge yo kelna dete, membe ma posiye nyiŋe siri, menjam ma si dendila ne meneti. Yasi wete, bo sopita jonja menjam nye ke jonja membe. Komete, menjam ne membe ti yambile na.»

Yesus ke womiye wete mono ngondu.

Wete nyari ke kpoke numbu

lamba Yesus
(Mk 5; Lk 8)

¹⁸ Yesus ba ndi ke lepina dete nye bo ke, yaka ne wete kum ke dya nje kuse mebon ke mbombu wene lepo nye nye nde: «Ŋgondu wombe gwa ndana ndana, ko dete, inja kase bo ke yotu ne, na ju.»

¹⁹ E Yesus teme bene bejeki bene beŋgwe nye. ²⁰ Ndana, e wete nyari yi mekiyo ba ke lekwe nye ke mesew kamo jo yiba ko pesa ne koŋ Yesus kpoke numbu lamba ne. ²¹ Nya ko kelma dete, keto a dikima

lepɔ ke moy temɔ ne nde: «Nge mi kpoke ndi gbela numbu lambɔ ne, kon mbe ta siyɔ.»²² E Yesus yensa benje nyari lepɔ nde: «Mɔnmbɛ, we ti kambi yaɲa na, tikina temɔ te yi we nɔ kɛ jonɲwa we.» E kon nyari siye ndi ke kiya mbey.

²³ Yesus dyaɲma ke tɔ kum kɔ benje bomɔ ke tɔ mbule, dolɔ sendi ngil ne ho. E nye lɛpe nye bo nde: ²⁴ «Wune siki pundo, mɔnɔ ngɔndu kɔ ti gwe na, a ke jakɔ.» Yasi wete, e bo nyete nye. ²⁵ Ke bo ma si punje bomɔ kɛ, e Yesus nyiɲe tɔ kenje bo biye ne mɔnɔ ngɔndu ke bo, e nye teme. ²⁶ E kasi te nyanja ke ndiɲgele poku meneti mete hene.

Yesus ke sidye mekon me

budya bomɔ

²⁷ Ke Yesus ma teme komete yi kwɔ kɛ, e baɲa botu bete be ne dɛbina misi baka yiɓa kande benɲwa ne kon ne kon kembidya lepɔ nde: «Mɔnɔ Davit, gwako ngwete wusu.» ²⁸ Ke Yesus ma nyiɲe tɔ kɛ, e botu bete be ne dɛbina misi benɔri nje ke kekɛ ne, e nye diye bo nde: «'Wune ke tiko temɔ nde, mi yakama kelo yasi te yi wune diye kɛ?» E bo yensa nde: «I, Nyangwe Kumande.» ²⁹ Ndana, e Yesus kpoke misi man lepɔ nde: «Meyasi kɛlnangwe ke yotu yun benɲwe ndi tikina temɔ te yi wune nɔ kɛ.» ³⁰ E misi man butuna. E Yesus kombile lepɔ nye bo nde: «Kpe, mumɔ ti dukwe yasi te yi kwanama kɛ na.» ³¹ Ko dete, ke bo ma pundo ndi yan dɛke kɛ, e bo lapidye kasi Yesus ke ndiɲgele meneti mete hene.

³² Ke ngimɔ te yi bo ba ke kwɔ kɛ, e baɲa bomɔ nje ne wete mbam e ba ne beya sisin ke yotu kɔ ke yi Yesus. A ti diki tapita na. ³³ Ke Yesus ma si soɲe beya sisin ke yotu ne kɛ, e nye kande ndapi. E bomɔ ngbakima lepɔ nde: «Ko njel yasi nda yike ti pa benɲa ne toru ke kando Isarayel na.» ³⁴ Yasi wete, e *Befarisɛ lɛpe nde: «Yo *Kum beya mesisin nye nye deti te yi soɲe ne beya mesisin ke yotu bomɔ.»

³⁵ Yesus kendima linje nyangwe medya ne mɔnɔ medya hene. A dikima tedye bomɔ melepi me Njambiyɛ ke membanjo mewesidya me Beyuden, pele Kimɔ Tom

ke kasi *Kando Njambiyɛ, sidye kwalɔ mekon ne kwalɔ mekosu hene ke yotu bomɔ. ³⁶ Ke nye ma kanje misi benje budya ngil bomɔ kɛ, e nye gwe ngwete yan budyate, keto bo ba ke jaba, yotu ne pute nda besam bete be kine mɔ bakidya yan baka. ³⁷ Dete, e Yesus lɛpe nye bejɛke bene nde: «Budya nyambi ma deto ke ngwan, ma botu be mesay ti buyɔ na. ³⁸ Dete, wune ngwɛtanɲwe ne sa ngwan nde, a kɛnjikwe botu be mesay, ne bo ke wesidye nyambi ne.»

10

Yesus ke tomɔ bejɛke kamɔ jo yiɓa

kenje kɛ lepina Kimɔ Tom

(Mk 6; Lk 9)

¹ Ke konje, e Yesus jɛba bejɛke bene kamɔ jo yiɓa, nye bo deti te yi soɲe beya mesisin ke yotu bomɔ, sidye kwalɔ mekon ne kwalɔ mekosu hene. ² Medinɔ me botu be tomun be Yesus kamɔ jo yiɓa ke: Bosate Simɔn te yi bo jɛba sendi nde Piyer kɔ bene ndɛmbi wene Andere bu Jak te mɔnɔ Sebede bene man wene Jan. ³ Yo ne Filip ne Bartelemi ne Tomasi ne Matiyo te mɔ boɲna mɔni garama ne Jak te mɔnɔ Alfe bu Tade. ⁴ Yo sendi ne Simɔn te mɔ meneti me Kanan ne Yudas te mɔ dyari Iskariyot. Yo nye dyaɲgwe Yesus.

⁵ Yesus tomma botu baka kamɔ jo yiɓa kite bo lepɔ nde: «Kpe, wune ti ken ke yiɲa mekando na. Wune ti nyiɲa sendi ke medya me botu be Samari na. ⁶ Wune kpɔl kɛ kando Isarayel ke yi besam bete be ma dimbiye baka. ⁷ Wune pɛla kɛ nɔ nye bomɔ nde: «*Kando te yi kwey ma wuta.» ⁸ Wune sidyikwe mekon me bomɔ. Wune kɛl nde, bemun wɔmkwe, kelo sendi nde, yotu botu be ndoko bɛki ne kpɛlɛɲ. Wune sɔɲa beya mesisin ke yotu bomɔ. Bo nya wune meyasi gbɛlate, dete wune nyɛki sendi ne gbɛlate. ⁹ Wune ti bon ko lor ko sumba ko mɔnɔ lito mɔni bakidye ke jon dyun na. ¹⁰ Wune ti biya ko kɔbiye kwɔ nɔ ko lambɔ yiɓa ko nakala ko yiɲa kum jɛti ke bo na, keto mɔ mesay yakanɲwe dye nduku mesay mene. ¹¹ Dya hene te yi wune ta dya kete, wune

pâñ pa diyε, simande wete mɔ te ε jaye mesay mun ε yakama bɔ wunε kimɔte ko kete, nɛ wunε yâki ndi ke mbey ne kumɔ ke ngimɔ te yi wunε ta kwâ ké. ¹² Kome wunε ta nyiñε tɔ te ké, nɛ wunε nyên botu be tɔ lepɔ nde, tete njâki ke yan. ¹³ Nge bo yaka ne tete yi wunε lepima nɔ ké, nɛ yo njâki gbate ke yan. Ma nge bo ti yaka nɔ na, nɛ yo yôkwε kè pe yun. ¹⁴ Nge be nde, ke yiña tɔ ho ke yiña dya bomɔ tí bɔ wunε kimɔte ho wokɔ melepi mun na, nɛ wunε pûndu ke tɔ te ho dɔwε ke dya te. Nɛ wunε kûtu ngbutu tɔ te ho yi dya te soñε ke mekol mun yí tedye nde, bo kelma beyate. ¹⁵ Gbakasi yi mi lepε nye wunε ké: Ke yesɔ pesina josi, pesina josi botu be dya te ta dɛto kwâ yi botu be *Sɔdɔm nɛ *Gɔmɔr.

Yesus nde, botu be tomun ta

sangwa ne mebɔne

¹⁶ «Nε bɛña, mi ke tomɔ wunε kenje nda besam ke njoka beñgwey. Wunε dɔy ne sɔsɔ nda bekwe, be weyna bomɔ nda bepepɔ. ¹⁷ Wunε dɔy ne sɔsɔ ne bomɔ, keto bo ta bɔ wunε kanε nye botu be pesina josi. Bo ta njurɔ wunε ne njambala ke membanjɔ mewesidya man. ¹⁸ Bo ta bɔ wunε kè nɔ ke mbɔmbu bekum nɛ ke mbɔmbu bekumande keto mbe, né wunε lepi yasi te yi wunε beñma nɛ yi wunε duwâ ke kasi mbe ké nye bo, lepɔ sendi nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyε baka. ¹⁹ Ma kome bo ta bɔ wunε kè nɔ ke mbɔmbu yan dɛte ké, wunε tí gwaki kan wo yotu nda yi wunε ta lepina nɔ, ho gwe kan ke yasi te yi wunε ta lepɔ ké na. Keto yasi te yi wunε ta lepɔ ké, yo Kimɔ Sisiñ ta nye wunε yo ke numbu ke kiya mbey. ²⁰ Keto ko yeti wunε ta tapita na, yo Sisiñ te yi Sangwe wun ta tapita ne nje yun. ²¹ Mañ ta dyañgwe mañ wene nye bomɔ, né bo wo nye. Sangwe ne mɔnɔ ta kelo sendi dɛte ne mɔnɔ wene. Bɔmbesike ta lɔ dyañbi sangwe ne besangwe ban nɛ benyangwe ban dyañgwe bo nye bomɔ, bo má wo bo. ²² Bomɔ hene ta beno wunε keto dɔnɔ dyañbe, ma mɔ te ε ta dɔsima kelo tiñ kumɔ ke siynate ko ta ju. ²³ Nge bo tedye wunε mebɔne ke

wete dya, nɛ wunε kâmbi bɔmbɔ kè ke mbaña. Gbakasi yi mi lepε nye wunε ké: Wunε tí sidye linje medya hene ke ndingele meneti me Isarayel kine nde, *Mɔnɔ mumɔ dyañ na.

²⁴ «Mɔ te ε jekε yasi ko tí kwâ yekele wene na. Sendi, mɔ mesay tí kwâ masa wene na. ²⁵ Nge bo kele ne mɔ te ε jekε yasi ko nda yi bo kele ne yekele wene, yite kimɔte ke yi jekε te. Sendi, nge bo kele ne mɔ mesay nda yi bo kele ne masa wene, yite kimɔte ke yi mɔ mesay te mbete. Ma nge bo jeba sâ tɔ nde *Belsebul, 'bo ta nje lepɔ nde nge sangwe ne botu be tɔ dyañε? ²⁶ Dete, wunε tí kambi botu bete be kele beya yasi sangwe ne wunε ké na, keto kine yaña te yi dyañε ke sɔ ta dyañε kine pundɔ puyε na. Sendi, kine yaña te yi dyañε sɔdyañε ta dyañε nde, bomɔ tí duwe na. ²⁷ Yasi te yi mi lepε nye wunε ke moy yitil ne tu, wunε lêpi yo ke puyε ne yesɔ. Yasi te yi bo lakidya lakidyañgwe nye wunε ke metɔ, wunε bɛndi metosiyɔ pelε yo ne gbololo. ²⁸ Wunε tí kambi botu bete be yakama wo membundɔ kine be ne dɛti te yi wo sendi sisiñ na. Yasi wete, wunε kpâl kambɔ yɔkɔ ε yakama girise sisiñ nɛ membundɔ ke dɛte te yi ti dɔm ké. ²⁹ 'Bo ti dyañgwe ka beñgiri yiba sisi wete na? Ko dɛte, kine wete ne wete ke njoka yan ke balɔ ke meneti yambile kine nde, Sangwe wun dúkwε na. ³⁰ Ko nyiñɔ to yun, Njambiyε ke duwe buyɔte. ³¹ Dete, wunε tí kambi yaña na. Wunε sulnate ke misi me Njambiyε kwâ budya beñgiri. ³² Yo nde, mumɔ hene ε jaye mi ke mbɔmbu bomɔ, mi ta jaye sendi nye ke mbɔmbu Sañmbe te ε dyañε ke kwey ko. ³³ Ma mɔ te ε señε mi ke mbɔmbu bomɔ, mi ta señε sendi nye ke misi me Sañmbe te ε dyañε ke kwey ko.

³⁴ «Wunε tí taka nde, mi njâki nje nye tete ke meneti maka na. Mi ti njâki nje nye tete na, yasi wete, mi njâki ne kafa. ³⁵ Keto mi njâki bake njoka mɔnɔ bene sangwe, bake njoka mɔnɔ nyari bene nyangwe, bake sendi njoka njari bene mbambɔ ε nyari. ³⁶ Sendi, dyañbi ta wule ndi ke tɔ mumɔ sangwe ne nye. ³⁷ Mɔ kwadyañε sangwe ho nyangwe kwâ mi, mɔ

te ti yaka ɓe mumɔ womɓe na. Sendi, mɔ kwadye mɔnɔ wene ε mbam ho ε nyari kwɔ mi, mɔ te ti yaka ɓe mumɔ womɓe na. ³⁸ Nge mumɔ ti sobe kroa ne ɓengwe ne mi, mɔ te ti yaka ɓe mumɔ womɓe na. ³⁹ Mɔ te ε ta ɓakidye jonɓwe ɗyene ne ngom ngom ko ta ɗimbidye yo, ma yɔko ε ta ɗimbidye jonɓwe ɗyene keto mbe ko ta kpalɔ ɓe ne yo.

⁴⁰ «Mɔ ɓu wune kimote, mɔ te ɓon mi. Ma mɔ ɓu mi kimote, a ɓon Mɔ te ε tomma mi ko. ⁴¹ Mɔ ɓu mɔ punja meɓe pi me Njambiyɛ kimote, keto a duwɔ nde, nye mɔ punja meɓe pi me Njambiyɛ, mɔ te ta ɓe sendi ne sol te yi botu ɓe punja meɓe pi me Njambiyɛ ta ɓe no kɛ. Sendi, mɔ te ε ɓu ngben mumɔ kimote, keto a duwɔ nde, nye ne ngben, mɔ te ta ɓe sendi ne sol te yi ngben ɓomɔ ta ɓe no kɛ. ⁴² Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Mɔ te ε ta ɓu ko ndi gbela pelɔ te mɔrɔku nye mbaɓa mɔnɔsike, keto mɔnɔ te jekɛ womɓe, mɔ te tɔ ko sol ne na.»

11

Jan ke tomɔ bejɛke ɓene

kenje ke yi Yesus

(Lk 7)

¹ Ke Yesus ma si lepo meyasi menori nye bejɛke ɓene kamɔ jo yiɓa kɛ, ε nye teme womete kwɔ, na kɛ tedye ɓomɔ meɓe pi me Njambiyɛ, pele sendi Kimɔ Tom ne ke nyanɓwe meɗya mete yi meneti mete.

² Jan ɗiyama ke tu jɔɓo woko nda yi ɓomɔ ɗikima yekidye meyasi mete yi *Krist ɗikima kelo kɛ. ε nye tome ɓaɓa bejɛke ɓene kɛ diyɛ ne nye nde: ³ «We ka mɔ te ε ɓa nde, a njaki ko, ho wuse laɗya mbaɓa deɗe?» ⁴ ε Yesus yeɓsa nye ɓo nde: «Wune yɔkwe nɛ wune yekidya yasi te yi wune wokuma nɛ yi wune ɓenma kɛ nye Jan. ⁵ Botu bete ɓe ne ɗibina misi ɓaka me ke ɓenɛ yasi. Botu ɓe ndembil me ke kendo lala ne ngben. ɓaka ɓe ne ndoko ɓaka me ne yotu ne kpelen. Botu bete ɓe ne ɗibina meɓo ɓaka me ke woko pɛ. Bemun ke womiyɛ. Bo ke lepo sendi Kimɔ Tom nye buka ɓomɔ. ⁶ Mɔ te ε ta

ɗiyɔ kine jɔsidye kelo yiɓa ɓeya yasi keto mbe ko ne mesosa.»

⁷ Ke ngimo te yi bejɛke ɓe Jan ɓa ke kwɔ kɛ, ε Yesus kande lepina meyasi ke kasi Jan nye ngil ɓomɔ nde: «Ke yi wune ka no ke kongor kɛ, wune kɛn kɛ ɓenɛ yasi te nda? 'Wune kɛn ka kɛ ɓenɛ njoy te yi pupɔ wumbidye kɛ? ⁸ Ma wune ma kɛn kɛ ɓenɛ yasi te nda gbate? 'Wune ka kɛ ɓenɛ mbaɓa mumɔ ne kɓasa melambo ke yotu? Yo nde, ɓotu bete ɓe leɓe kɓasa melambo ɗete ɓaka jonnanɓwe ndi ke ndoko ɓekumande. ⁹ Ma wune ma kɛn gbate kɛ ɓenɛ nda? 'Wune kɛn kɛ ɓenɛ mɔ punja meɓe pi me Njambiyɛ? I, mi ke lepo nye wune nde: Nye mɔ punja meɓe pi me Njambiyɛ gbate gbate, ma yasi wete, a kwanma yite. ¹⁰ Yo nye yi ɓo ketima kasi ne ke mekana me Njambiyɛ nde: <ɓenɛ, mi ke kande tomɔ mɔ tomun womɓe ne we, na kɛ kandi kombile nje tike we.> ¹¹ Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Kine mumɔ wete ne wete ε jadya wule ke moy nyari kwanma Jan te mɔ topuna ɓomɔ ke mɔrɔku na. Ko ɗete, njena mumɔ ke *Kando te yi kwey kwɔ nye. ¹² Kande ke ngimo te yi Jan te mɔ topuna ɓomɔ ke mɔrɔku kandima ne pelna Kimɔ Tom Njambiyɛ kumɔ ndana Kando te yi kwey ke sanɓwa ne ɗetina mesunɓwa. Ma yo botu bete ɓe lu to goso yo ne tin hene ɓaka ɓu yo. ¹³ Ma botu ɓe punja meɓe pi me Njambiyɛ hene nɛ membonɓa mete yi Moyisi ketima kɛ lepima kasi Kando te, yite Jan ti pa kande lepinate yene na. ¹⁴ Nge wune kwadye woko to yasi te yi mi lepe kɛ, yo nde, Jan nye Eli te yi ɓo ɗikima lepo nde, a ta nje ko. ¹⁵ Mɔ te ε ne meto te yi woko ne pɛ, na woku.

¹⁶ «Ma, mi ta yeko ɓa botu ɓe ngimo te yoko ne ɓe nda? Bo nda ɓonɔsike te ɓe ɗiyɛ ke babal, ɓaka ma lepo kenne ɓeso nde: ¹⁷ <Wuse tonɓa mbule nye wune, wune kine ɓolo na. Wuse jembima mejembi me son nye wune, wune kine lelo na.> ¹⁸ ɗete sendi, Jan nɓa. Meɗye, a ti ɗyaki. Menjam, a ti hoɓiya. Ke kɔnɓe, ɓomɔ nde: <A ne ɓeya sisiɓ ke yotu.> ¹⁹ Ndana *Mɔnɔ mumɔ nɓa. Meɗye, a ke ɗye. Menjam, a ke hoɓiya. Ke kɔnɓe,

bomɔ nde: «Nε bêŋa ndi nyanɔwε mɔ mɛɔye nɛ nyanɔwε mɔ hɔbiya menjam te yɔkɔ, sɔ nε botu be boŋna mɔni garama nɛ botu be mɛbeyɔ.» Yasi wetε, dƳano Njambiyε gbate nε nɔbenɔ. Yo ke beŋna dete ke mɛkele mɛte yi dƳano te kele kɛ.»

Yesus ke ndeya

baŋa bomɔ

²⁰ Ndana, ε Yesus kandε ndeyna botu be mɛɔya mɛte yi nye kelma sulɔ nyanɔwε mɛkele ke yan baka, keto bo tɔ yɛsa temɔ na. A lepima nde: ²¹ «Wunε botu be Korasin, mɛbɔnε ta balɔ ke to yun! Wunε botu be Betsayda, mɛbɔnε ta balɔ sendi ke to yun! Keto mɔ bɛki nde, nyanɔwε mɛkele mɛte yi kelnama ke mɛɔya mun kɛ ma kɛlnanɔwε ke Tir nɛ Sidɔn, ma botu bete yɛnsama temɔ njombu yaŋa leŋε mesanduku kutudƳe mesu mε dɔte ke yotu. ²² Yori yi mi lepε nye wunε nde: Ke yesɔ pɛsina jɔsi, pɛsina jɔsi te yun ta laŋ dɛto kwɔ yi Tir nɛ Sidɔn. ²³ Ma wunε botu be Kapernawum, 'wunε tɔka ka nde, bo ta bendidƳe wunε kumɔ kwey? Ko na, bo ta kpalo pidƳe wunε kumɔ ke dƳa bemunɔ. Keto mɔ bɛki nde, nyanɔwε mɛkele mɛte yi kelnama ke yun kɛ ma kɛlnanɔwε ke *Sɔdɔm, ma Sɔdɔm ndi kete kumɔ muka. ²⁴ Yori yi mi lepε nye wunε nde: Ke yesɔ pɛsina jɔsi, pɛsina jɔsi te yun ta laŋ dɛto kwɔ yi Sɔdɔm.»

Yesus nde, yo nye nye

bomɔ mɛwɛɔya

²⁵ Ndi ke kiya nɔgimɔ te yite ε Yesus lepε nde: «Mi ke lukse wε Da, Kumande dƳoɔbɔ nɛ meneti, keto wε sɔɔya meyasi mɛte nε botu be dƳano, sɔɔye sendi nε botu be duwɔ yasi kpalo nje punje yo nye gbela bɔnɔsike. ²⁶ I Da, mi ke lukse wε, keto wε kwadƳa nde, meyasi kwɔŋnanɔwε dete. ²⁷ Saŋmbe nya mi meyasi hεnε. Mumɔ wetε nε wetε yeti ke duwε Mɔnɔ na, soŋε ndi Da. Sendi, mumɔ wetε nε wetε yeti ke duwε Da na, soŋε ndi *Mɔnɔ nɛ mɔ te yi Mɔnɔ kwadƳe punje yo nye nye kɔ. ²⁸ Wunε njɔki ke yembe, wunε bomɔ hεnε be ma si kato nε sobuna dɔtina memapi, mi ta nye mbe wunε mɛwɛɔya. ²⁹ Wunε

jɔya *mapi te yi mi sobidƳe wunε kɛ, beŋwε mi kelɔ yasi te yi mi lepε nye wunε kɛ, jaye sendi meyasi mɛte yi mi tedƳe wunε kɛ, keto mi wɛyna mumɔ, mi sendi nε kimɔ temɔ. Dete, mɛtemɔ mun ta dƳiɔ gbate nε tε, ³⁰ keto mapi te yi mi sobidƳe wunε kɛ kimote ke yun. Sendi, yasi te yi mi sobidƳe wunε kɛ dεke nε hεsem.»

12

Yesus ke lepina ke kasi yesɔ Saba
(Mk 2; Lk 6)

¹ DƳiɔ kɛ, ε Yesus bεnε bejεke bεnε kwɔ kɛ mɔy mɛŋwɔŋ mɛte yi bo bεma nyambi te yi bo kele nε mampa kɛ. Yo bɔ ke yesɔ *Saba. Bejεke bɔ ke gwe nja, ε bo nye bɔ ke lekina mɛto mɛte dƳe. ² Ke *Befarisɔ ma beŋε dete kɛ, ε bo lepε nye Yesus nde: «Beŋa ndi, bejεke bɔ ke kelɔ yasi te yi mɛmbɔŋga musu kidƳe nde, mumɔ tɔ kel ke yesɔ Saba kɛ.» ³ Yasi wetε, ε Yesus yɛnsa nye bo nde: «'Yite nde, wunε tɔ pa tolo yasi te yi kumande Davit kelma komε nye gwɔ nja bεnε botu bεnε kɛ? ⁴ A nyinma ke mbanjɔ Njambiyε, bɔ memampa mɛte yi dƳiye ke mbanjɔ Njambiyε kɛ dƳe bεnε botu bεnε. Yo tɔ be nde, gbela mumɔ dƳɔki na, ko nye Davit ko botu bete be bɔ ke njɔŋ nε baka. Yo bɔ nde, ndi botu be nyena sadaka nye Njambiyε beɔpɔ yɔkanɔwε dƳe yo. ⁵ 'Yite nde, wunε tɔ tole ke mɛmbɔŋga mɛte yi Mɔyisi ketima kɛ nde, botu be nyena sadaka nye Njambiyε yeti ke jεsɔ mɔŋga te ε lepε kasi Saba kɛ na? Bo ke kelɔ mɛsay lalε ke mɔy mbanjɔ Njambiyε ke yesɔ Saba. Ma ko dɛte, Njambiyε yeti ke ndeyε bo ke yite na. ⁶ Ma mi ke kombile lepɔ nye wunε nde: Yo nε wetε mumɔ waka ε kwanma mbanjɔ Njambiyε. ⁷ Wunε ma dukwε biye to lepi ke yi mɛkana mε Njambiyε lepε nde: «Mi kwɔɔɔyikwε gwena nɔgwεte bεsɔ, yeti nyena sadaka te yi mumɔ nye mi kɛ na.» Wunε mɔ dukwε lepi te, ma wunε yeti ke lepina beyate sunɔwε nε botu bete be tɔ kele yinɔ beya yasi na. ⁸ Keto yo mi *Mɔnɔ mumɔ dƳiye nε yesɔ Saba.»

Yesus ke sidye jemti wete mbam

ke yeso Saba

(Mk 3)

⁹ Ke kɔŋte, ε Yesus tɛmɛ kwɔ kɛ ke mbanjo mɛwesidya man. ¹⁰ Wete mbam bɔ womete, bɔ ne ma jemɛ bɛ ne fɛngelen. E banja bomɔ diyɛ Yesus nde: «Mɛmbɔŋga ke jaye ka nde, mumɔ sidyikwe kɔn mumɔ ke yeso *Saba?» Bo diya dɛte yɛ tulo ne numbu ne yɛ lepɔ nde, a kelma yɛja beya yasi. ¹¹ E nye yɛnsa nye bo nde: «Ŋge mbanja mumɔ ke njoka yun bɛ ne ndanɔa nya sam wene, nge sam te balɛ ke moy belɔ ke yeso Saba, mɔ te nda mɔ diyɔ kine biye nye sabɛ kɔ? ¹² 'Yite nde, mumɔ tɛ kwɔ ka nya sam menɔa gomay na? Dete, mɛmbɔŋga ke jaye nde, mumɔ kɔma jakɔsɔ ke yeso Saba.» ¹³ Ndana, ε nye nje lepɔ nye mbam kɔ nde: «Sambila bɔ.» E nye sambile bɔ te, ε yo yɔkwe bɛ lalɛ nda bɔ te yoru. ¹⁴ E *Befarisɛ punde kɛ kelɔ kutu yɛ sɔ nje nda yɛ bo yakama wo ne Yesus kɛ.

¹⁵ Ke nye ma duwe dɛte kɛ, ε nye kwɔ lɔndɔ womete. Nyangwe ngil bomɔ bɛngwa nye, ε nye jɔngwe botu bɛ kɔn hene. ¹⁶ Yasi wete, a lepima nye bo nde, kpɛ, bɔ tɛ dyanɔwe dɛno dyanɛ nye bomɔ na. ¹⁷ Yo nde, mɛyasi kɛlnangwe dɛte yɛ tonje ne mɛlepi mɛte yɛ mɔ punja mɛlepi mɛ Njambiyɛ lepima kɛ. Njambiyɛ lepima kwanɔye ke numbu Esayi nde: ¹⁸ «Ne bɛna, yɔkɔ mɔ mesay wombe yɛ mi tokuma kɔ, mi ke kwadyɛ nye budyate, temɔ mbe biyima nye. Mi ta nye Sisij mbe ke yotu ne. A ta lepɔ ngben mekele mɛmbe nye mekandɔ mɛte bɛ yeti ke duwe mi baka. ¹⁹ A tɛ lombidya bene mumɔ ho bama na. Mumɔ tɛ wokɔ men ne ne boku menje yɛ kɛ no na. ²⁰ A tɛ leke sɔŋ te ε ma nimbo kɔ na, ho dɛmo lambo te ε ndi ke biye kɔ na. A ta kelɔ dɛte kumɔ nde, kelna yasi ne ngben nɔm menɛti maka. ²¹ Dete, mekandɔ mɛ botu bɛte bɛ yeti ke duwe mi baka ta bɛ ne bibina temɔ ke yene.»

Kasi lepina lepi gbutu sungwe

ne Kimɔ Sisij

(Mk 3; Lk 11)

²² Bo njɔ bɔ wete mbam te ε bɔ ne wete beya sisij ke yotu kɔ nje nɔ ke yɛ Yesus. A tɛ bɛ ke bɛnɛ yasi ho tapita na. E Yesus jɔngwe nye, ε nye kande ndapi, bɛnɛ sendi yasi. ²³ Ngil bomɔ hene ngbakimama, ε bo diki lepɔ nde: «'Yɔkɔ yeti gba Monɔ Davit na?» ²⁴ Ke *Befarisɛ ma wokɔ kasi te kɛ, ε bo lepɛ nde: «Mbam kɔ sɔna beya mɛsisij ke yotu bomɔ ne gba dɛti te yɛ *Belsebul te *Kum beya mɛsisij.» ²⁵ Yesus duwɔ metake man, ε nye lepɛ nye bo nde: «Ŋge kiya kandɔ wete baka ke bɛmbe lɔ dyanbi tande yan, bɔ ta yangile kandɔ te. Sendi, ke kiya botu bɛ nyangwe dya ho botu bɛ kiya tɔ wete baka ke bɛmbe lɔ dyanbi tande yan, dya te ta tika wele, ho moy tɔ te tɛ kɛ mbombu na. ²⁶ Ke *Satan yɛnsa yotu kpalɔ dɛdye Satan, 'yite a tɛ si bake yotu ne na? 'Ma yite kandɔ dyanɛ ma nje kɛ mbombu nan? ²⁷ Nge bɛ nde, mi sɔna mbe beya mɛsisij ke yotu bomɔ ne dɛti te yɛ Belsebul, ma botu bun sɔna yan bo ne dɛti te yɛ nda? Dete, yo bo ne nguru wan ta jɔse wune nɛmɛno. ²⁸ Ma nge bɛ gbate nde, mi sɔna mbe beya mɛsisij ke yotu bomɔ ne dɛti te yɛ Sisij Njambiyɛ, yite tɛdya nde, *Kandɔ Njambiyɛ mɛ ke njoka yun. ²⁹ 'Mumɔ yakama nyɛnɛ ka ke tɔ wete ngabolo mbam, wenjile mɛyasi mɛne kine pa kande biye nye woto na? Yo nde, nge nye si kande woto nye, a mɔ nje wenjile mɛyasi mɛ tɔ dyanɛ yey. ³⁰ Nge mumɔ tɛ bɛ ke kɔn mbe na, mɔ te ke lɔ dyanbi ne mi. Sendi, nge mumɔ tɛ kwadyɛ wesidye yasi sine nye na, mɔ te ke wanjo. ³¹ Dete, mi ke lepɔ nye wune nde: Njambiyɛ yakama tiko bomɔ ne ngwete ke beya yasi hene te yɛ bo kele nɛ ke lepi gbutu hene te yɛ bo lepɛ sungwe ne nye kɛ. Ma ndi nde, nge mumɔ lepɛ lepi gbutu sungwe ne Kimɔ Sisij, kɔ Njambiyɛ tɛ tiko mɔ te ne ngwete na. ³² Nge mumɔ lepina beyate sungwe ne *Monɔ mumɔ, Njambiyɛ yakama tiko nye ne ngwete. Ma nge mumɔ lepina beyate sungwe ne Kimɔ Sisij, Njambiyɛ tɛ tiko mɔ te ne ngwete, kɔ ke ngimo te yɔkɔ kɔ ke ngimo te yɛ ta nje kɛ na.»

Kasi kimo jeti nè beya jeti

³³ «Bo lépi nde: Yoko kimo jeti, kome nye wume kimo mbumo. Bo lépi sendi nde: Yoko beya jeti, kome nye wume beya mbumo, keto bo dúkwe jeti wule ke mbumo te yi nye wume ké. ³⁴ Wune mbo yeri, beya bomo nda wune, ne ta kelo nan yí lepo ne kimo melepi? Yo nde, numbu púnjukwe meyasi mete yi tondé ne ngben ke moy temo mumo ké. ³⁵ Kimo mumo kél kimo mekele wule ke kimo meyasi mete yi diye ke temo ne ké. Ma beya mumo kél beya mekele wule ke beya meyasi mete yi diye ke moy temo ne ké. ³⁶ Ma mi ke kobile lepo nye wune nde: Ke yeso pesina josi bomo hene ta yejsa ke melepi me tum hene te yi bo lepima ké. ³⁷ Yo nde, we ta kabo ho balo lepi wule ke yasi te yi we lepima ké.»

Befarisé ke diye yiña meyekambiye (Lk 11)

³⁸ Ndana, ε baña botu be tedya membonga nè *Befarisé bu lepi lepo nde: «Yekele, he ke kwadye nde, kelo wete meyekambiye, né wuse ben.» ³⁹ E nye yejsa nye bo nde: «Beya botu be ngimo te yoko be yeti ke wokuna ne Njambiyé baka ke diye wete meyekambiye. Ma ko bo tí tedye bo wete meyekambiye na, ndi yike yi ma dyán Yonas te mo punja melepi me Njambiyé ké. ⁴⁰ Yo nde, ndi nda yi Yonas kwanɗya meyeso yitati nè metu yitati ke moy nyanɗwe njanjo, dete sendi, *Mono mumo ta kwanɗye meyeso yitati nè metu yitati ke moy meneti. ⁴¹ Dyobo Njambiyé ta peso josi ké, botu be Ninive ta teme ke mbombu botu be ngimo te yoko peso josi yan tedye bo nde, bo balma lepi, keto bo, botu be Ninive yejsama yan temo kome Yonas pelma yasi te yi Njambiyé lepima ké nye bo. Ma ndana waka, mo te ε kwanɗma Yonas ko kete. ⁴² Ke yeso pesina josi te nya te ε ba kumande ke Seba ko ta teme ke mbombu botu be ngimo te yoko peso josi yan tedye bo nde, bo balma lepi, keto a temma ne londunate ne mbi ke njena meneti yí nje wokole lepi te yi ba tondunate ne dyano ke

numbu Salomɔn ké. Ma ndana waka, mo te ε kwanɗma Salomɔn ko kete.

⁴³ «Ŋge beya sisin punde duwe ke yotu mumo, a kwán wowo ne mekonɗor yí sa mbey mewedya. Ma nge nye ti dole ké, ⁴⁴ a má lepo nde: «Mi ta yokwe ne koko kè ke tu dyembe kome mi wulma ké.» A yókwe nje dolo nde, tu me gbongote, bo ma wombile yo ne ngesese si kobile yo. ⁴⁵ Nge nye seme dete ké, a kwa kè bu sendi baña hakambe beya mesisin yitan jo yi ba be ne deti kwa nye baka. O béna, bene hene bo má dya nyine tu biye dya womete. Dete, teri mo te má nje be ndana beyate kwa yi mbombu. Yo ta be sendi dete ke yi beya botu be ngimo te yoko.»

Beman be Yesus, yo be nda? (Mk 3; Lk 8)

⁴⁶ Pinjo te yi Yesus ba ndi ke lepina nye ngil bomo ké, ε nyanɗwe bene beman dya diyo ke se. Bo kwadya lepo yiña yasi nye nye. ⁴⁷ E mbaña mumo nje lepo nye nye nde: «Ben, nyonɗwe ke se bene bemon, bo ke kwadye lepo yaja nye we.» ⁴⁸ E nye yejsa nye nye nde: «Nda nyanɗbe? Be nda beman bembe?» ⁴⁹ Ke konte, ε nye sambile bo tewo ne bejke bene lepo nde: «Ha, nyanɗbe nè beman bembe baka! ⁵⁰ Yo nde, mumo hene ε kele yasi te yi Saɗɗbe te ε diye ke kwey ko kwadye, mo te maɗɗbe ho dyombu dyembe ho nyanɗbe.»

13

Kano ke kasi mo bena mbeki (Mk 4; Lk 8)

¹ Ke kiya yeso te ε Yesus punde ke tu kè diyo ke gon nyanɗwe mato. ² Nyanɗwe ngil bomo nja wesidya ke keki ne, ε nye bende wete landi diyo kete. Ngil bomo hene ba ke ngindi. ³ A lepima budya meyasi nye bo ne nje mekano lepo nde: «Wete mo bena mbeki kwanɗma ke ngwan yí kè nyanje kwalo. ⁴ Ke ngimo te yi nye ba ke nyanje kwalo ké, ε yiña bale ke nje, ε benon si nje dye yo. ⁵ Yiña balma ke mbey te yi ba tande metari kine budya gbela meneti kete ké, ε yo lo

nedo, keto meneti ti be dimnate na. ⁶ Yasi wete, ke yeso ma panso, e yo si nyolo soso, keto mekanjil mete ti kume womaṅa na. ⁷ Yiṅa balma ke mbey te yi ba ne menḡombiya kete ke, e menḡombiya ju si nganjile yo. ⁸ Yiṅa kwalo nja balo ke kimo meneti, e yo wume membumo. Kwalo te wete nya membumo gomay, e wete nye kamotan jo kamo wete, e wete nye ne kamotati. ⁹ Mo te e ne meto te yi woko pe, a woku.»

¹⁰ Ndana, e bejeki bene nje ke kiki ne diyey nye nde: «Keto nge yi we lepina nye bo ne nje mekano ke?» ¹¹ E nye yeṅsa nye bo nde: «Yo ndi wune yi Njambiyey nya deti te yi duwe meyasi mete yi ma beki sodyate ne mbombu ke kasi *Kando te yi kwey ke. Yasi wete, ke be bo, a ti nye yan bo deti te yi duwe meyasi mete na. ¹² Yo nde, pe mo te e me ne yasi ko, bo ta dokidye sendi yiṅa yasi nye nye, a ma be ke nyengwe. Ma pe yi yoko e kine yaṅa ko, bo ta soṅe ko mono yasi te yi nye no ke. ¹³ Yi mi lepina nye bo ne nje mekano ke, yo keto bo ke beṅe yasi kine duwe yasi te yi bo beṅe ke na. Bo ke lengwe meto ke yasi kine woko ho biye to te na. ¹⁴ Dete, mekele man ke tonje lepi te yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyey ma lepi ke. A lepima nde: <Wune ta woko woko ne meto mun, ma ko wune ti biye to te na. Ne ta beṅe beṅa ne misi mun, ma ko ne ti duwe yasi te yi wune beṅe ke na, ¹⁵ keto metemo me botu baka me ne binbili. Bo ne nguru wan ma difo meto man ne misi man. Bo kel dete, ma misi man nje beṅe yasi, ma meto man nje woko pe, ma temo yan nje nembe meyasi, ma bo nje yeṅsa temo, ma mi nje sidye kon yan.> ¹⁶ Ma ke yun, wune ne mesosa, keto misi mun ke beṅe yasi, meto mun ke woko pe. ¹⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Botu be punja melepi me Njambiyey budyate ne budya botu be Njambiyey kwadya beṅe meyasi mete yi wune beṅe muka ke, ko dete, bo ti beṅe na. Bo kwadya woko meyasi mete yi wune woke muka ke, ko dete, bo ti woke yo na.

¹⁸ «Ma ndana, wune woku to kano mo bena mbeki. ¹⁹ Nge mumo woke melepi

mete yi lepe kasi *Kando te yi kwey kine biye to te na, o beṅa, *Mo beya mekele ma nje si soṅe melepi mete yi nyinma ke temo ne ke. Nje te yi yiṅa kwalo balma kete ke tefya njel mo te mbete. ²⁰ Mbey te yi ba tande metari yi yiṅa kwalo balma kete ke tefya mo te e woke melepi me Njambiyey jaye yo nedo ne mesosa. ²¹ Yasi wete, a ti pa lo megata na. Deti sumna kol kikwe yeti na. Ma nge nye sangwa ne yiṅa meroku ho tedye nye yiṅa mebone keto melepi me Njambiyey ke, o beṅa, a jatidya kol ke beya nje. ²² Mbey te yi ba ne menḡombiya yi yiṅa kwalo balma kete ke tefya mo te e woke melepi me Njambiyey. Yasi wete, kesa temo ke meyasi mete yi ngimo te yoko ne kasi kusuku te yi diki sebile temo bomo ke ma si nganjile melepi mete, o beṅa, melepi me Njambiyey te yi nye wokuma ke ti kelo se yaṅa na. ²³ Ma kimo meneti te yi yiṅa kwalo balma kete ke tefya mo te e woke melepi me Njambiyey biye to te kwa wumo membumo. Kwalo mbumo wete ke nye membumo gomay, wete ke nye ne kamotan jo kamo wete, wete sendi ke ke nye kamotati.»

Kano ke kasi beya mbunjo

²⁴ Ke konje, e Yesus yekidye sendi wete kano nye bo lepo nde: «*Kando te yi kwey ke bonna ne wete mo te e nyanja kimo kwalo ke ngwan ne ko. ²⁵ Ma piṅo te yi bomo hene ba ke jako ke, e mo pendo wene kwa ke nyanje sendi kwalo beya mbunjo ke njoka kimo kwalo te yiri toke kendi kwa. ²⁶ Ma ke nyambi ma lo ju nye membumo ke, e beya mbunjo ngbabiye sendi ne kamama. ²⁷ Ke botu be mesay bene ma beṅe dete ke, e bo nje diyey masa wan nde: <Nyangwe mbam, we ti ma beki kwalo kimo nyambi ke ngwan yo na nde? Ma beya mbunjo te yoko wula ba we?> ²⁸ E nye yeṅsa nye bo nde: <Yo mbaṅa mo pendo wombe kele yasi yinori.> E bo diyey nye nde: <We kwadyikwe nde, wuse ken ke sute beya mbunjo te soṅe?> ²⁹ E nye yeṅsa nde: <Be. Ne tiki, kamo wune me nje sute beya mbunjo gbamo ne kimo nyambi.

³⁰ Ne tiki, né yo hene ju kumɔ ke ngimo soɲna nyambi ke ngwan. Kome ngimo te ta yaka ké, mi ta lepɔ nye botu be soɲna nyambi nde: Wune kânda sute beya mbunjo dokɔ yo woto kè lofyɛ. Ma ke be kimɔ nyambi, wune ndêm yo kè nye ke ndam mbe.» »

Kanɔ ke kasi wete mɔnɔ mbumɔ

*nde mutar
(Mk 4; Lk 13)*

³¹ Ke kɔnte, ε Yesus yekidyɛ sendi wete kanɔ nye bo lepɔ nde: «*Kandɔ te yi kwey nda wete kwalɔ mɔnɔ mbumɔ nde mutar yi wete mumɔ boɲma kè be ke ngwan ne ké. ³² Mbumɔ te kwɔ yelɔ ke njoka mekwalo hene te yi diyɛ ke to meneti. Ma ke yo si lo, yo kpál nje ju dɔkɔ kwɔ kwalɔ menyinjɔ hene nje be nyaɲgwe jeti, ɔ béɲa, benon ke nje sumɔ metu man ke mebo mete joɲna kete.»

*Kanɔ ke kasi ngɔ kelna mampa
(Lk 13)*

³³ Ke kɔnte, ε nye yekidyɛ sendi wete kanɔ nye bo nde: «*Kandɔ te yi kwey nda mɔnɔ ngɔ kelna mampa yi nyari bu saɲgwe ne su farin yaka lonɲa yitati. Mɔnɔ ngɔ yinɔri ta kelɔ nde, mbɔrɔ farin yinɔri hene siki wudyɛ.»

³⁴ Yesus dikima lepɔ meyasi menɔri hene nye ngil bomɔ ne nje mekanɔ. Ko a tɔ be ke lepina nye bo kine nye kanɔ na. ³⁵ Yo kwanɲama dɛte yí tonje ne melepi mete yi mɔ punja melepi me Njambiyɛ lepima ké. A lepima nde: «Mi ta bute numbu lepina ne nje mekanɔ. Mi ta punje meyasi mete yi bɔ sɔfyate ne mbombu kandɛ ke ngimɔ te yi mbokɔ tɔ pa kusuna na.»

Yesus ke gbasɔ to kanɔ ke kasi

beya mbunjo

³⁶ Ndana, ε Yesus tike ngil kwɔ nyinjɛ tu. ε bejeki bene nje ke keki ne lepɔ nye nye nde: «Lepɔ to kanɔ beya mbunjo te yi memiya ngwan ké nye wuse.» ³⁷ ε nye yeɲsa nye bo nde: «Mɔ te ε nyanje kimɔ kwalɔ kɔ, yo *Mɔnɔ Mumɔ. ³⁸ Ngwan te yi bo lepɛ nɔ ké, yo téɲya ndingele meneti maka. Kimɔ kwalɔ, yo botu be *Kandɔ Njambiyɛ. Beya mbunjo, yo botu

be *Mɔ beya mekele. ³⁹ Mɔ pendɔ te ε nyanja kwalɔ beya mbunjo te kɔ, yo *Kum beya mekele. Ngimɔ soɲna nyambi ke ngwan téɲya siyna mbokɔ te yɔkɔ. Botu be soɲna nyambi ke ngwan, yo bejaki be Njambiyɛ. ⁴⁰ Ma meyasi ta kwanɲa ke siyna mbokɔ te yɔkɔ ndi nda yi bo sute ne beya mbunjo bete ke dɛte ké. ⁴¹ *Mɔnɔ mumɔ ta tomɔ bejaki bene, bo má si kè kawule bomɔ hene te be jatidyɛ besɔ ke beya nje nè botu bete be kele meyasi mete yi memboɲga bene ké soɲɛ ke Kandɔ dɛyene. ⁴² Bo má nje biye bo bete ke nyɛɲ nyɛɲ dɛte, womete bo ta lelo nyambo mesu. ⁴³ Ke ngimɔ te yite mbombu botu bete be ne ngbenɲ baka ta panɔ ne pay pay nda misi me yesɔ ke Kandɔ Saɲgwe wan. Ma mɔ te ε ne metɔ te yi wokɔ ne pɛ kɔ, a wɔku.

Kanɔ ke kasi yiɲa kɛpasa meyasi yiɲa

⁴⁴ «*Kandɔ te yi kwey nda yiɲa kɛpasa yasi te yi bo sɔɲya ke moy meneti ke wete ngwan. ε wete mumɔ nje sombo yo. ε nye yokidyɛ sɔɲye yo ne kɔkɔ. Mesosa kwanɲa nye ke temɔ, eru ε kwɔ kè dɲaɲgwe meyasi mene hene nje bu mɔni te bomɔ ne ngwan yinɔri.

⁴⁵ «*Kandɔ te yi kwey sendi nda mɔ dɲaɲgwa meyasi te ε gɔsɛ kɛpasa mediyaman. ⁴⁶ Ke nye ma kwedya wete yi dɲe budya mɔni ké, ε nye kwɔ kè dɲaɲgwe meyasi mene hene nje bomɔ ne yo.

Kanɔ ke kasi bulajama

⁴⁷ «*Kandɔ te yi kwey sendi nda bulajama te yi bo betima ke maɲ, ε yo kawule kwalɔ benjanjo hene. ⁴⁸ Ke yo si tondo ké, bo ke dale yo kè nɔ ngindi, bo má nje kwɔ diyɔ metidyɛ, sawɛ kimɔ benjanjo nye ke memapi, bete be beya bete. ⁴⁹ Yo ta kwanɲa sendi dɛte ke siyna mbokɔ te yɔkɔ. Bejaki be Njambiyɛ ta nje baki beya bomɔ nè ngbenɲ bomɔ. ⁵⁰ Bo ta biye beya bomɔ bete ke nyɛɲ nyɛɲ matɔ dɛte. Yo womete kome bo ta lelo nyambo mesu.»

⁵¹ ε Yesus nje diyɛ bejeki bene nde: «'Ne wokuma ka to melepi hene te yi mi lepima nye wune ké?» ε bo yeɲsa nde:

«I, he wokuma.» ⁵² E nye nje lepɔ nye bo nde: «Mɔ tedya mɛmbɔŋga hɛnɛ ɛ jekima mɛyasi mɛte yi bɛŋɛ *Kandɔ te yi kwey kɔ nda sa tɔ te ɛ bɛŋɛ kusuku nɛ bɔ jɔnɔ mɛyasi nɛ mɛnjombu mɛte kɛ njokate.»

Botu be Nasaret yeti ke tiko temo

*ke yi Yesus na
(Mk 6; Lk 4)*

⁵³ Ke Yesus ma si sidye lepina mekanɔ mɛnɔri dɛte kɛ, ɛ nye temɛ womete kwɔ. ⁵⁴ A kwanma kɛ kɛ ngbak ngbak dya dyenɛ. E nye diki tedye bomɔ mɛlepi mɛ Njambiye kɛ mbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyuden yi bɔ womete kɛ. Botu bete be dikima wokɔ yasi te yi nye tedya kɛ dikima ngbakima lepɔ nde: «Njel dyanɔ te yi mbam kɔ bɛ nɔ nɛ njel dɛti kelna nyanɔwɛ mekele mɛte yi nye nɔ kɛ wɔla ba nye we?» ⁵⁵ 'Ta ɛ kɔ na mɔnɔ kapinda? 'Nyanɔwɛ wɛnɛ yeti Mariya na? 'Beman yeti be Jak nɛ Yosep nɛ Simɔn nɛ Yude na? ⁵⁶ 'Bedyombu bɛnɛ hɛnɛ yeti waka sinɛ bo na? 'Dyanɔ nɛ dɛti te yike hɛnɛ wɔla nye we?» ⁵⁷ Ke yan, a bɔ yasi te yi njanɔwa bo kɛ temɔ jatidye bo kɛ beya nje. Yasi wɛtɛ, ɛ nye lepɛ nye bo nde: «Bo lɔksa mɔ punja mɛlepi mɛ Njambiye kɛ yiɔa mɛmbɛy, ma bo yɛlkwe nye ndi kɛ dya dyenɛ nɛ kɛ mɔy kandɔ dyenɛ.» ⁵⁸ A ti kele yiɔa budya nyanɔwɛ mekele womete na, keto bo ti tike temɔ kɛ yenɛ na.

14

*Kasi sɔn Jan
(Mk 6)*

¹ Ke ngimɔ te yite kumande Herod te ɛ bɔ kumande kɛ Galile kɔ wokuma je Yesus. ² E nye lepɛ nye botu be mesay bɛnɛ nde: «Yo Jan te mɔ tɔpuna bomɔ kɛ mɔrɔku, yo gba nye womiye kɛ njoka bemun, yori yi nye bɛ nɛ dɛti te yi kelɔ nyanɔwɛ mekele kɛ.» ³ Yo nde, nɛ mbombu Herod tomma bomɔ kɛ biye nɛ Jan wotɔ nye nye kɛ jɔbɔ keto Herodiyas nya Filip te man wɛnɛ. ⁴ Herod kelma dɛte, keto Jan dikima lepɔ nye nye nde: «Yo ti yaka nde, bɔŋɔ Herodiyas nɛ mɛgwaki na.» ⁵ Dɛte, Herod kwadya wo

nye, yasi wɛtɛ, a gwɔ wɔ ngil, keto bomɔ hɛnɛ duwɔ nde, Jan mɔ punja mɛlepi mɛ Njambiye.

⁶ Wɛtɛ yesɔ bo bɔ kɛ kelɔ jeso yesɔ jariki kumande Herod. E ngɔndu Herodiyas nje bɔlɔ jeso kɛ mbombu botu bete be njɔ baka, ɛ yo biye temɔ Herod. ⁷ E nye lepɛ kinja nye nye nde, yasi hɛnɛ te yi nye ta diyɛ kɛ mɛbɔ mɛnɛ kɔ ngɛ, a ta nye nye yo. ⁸ Mɔnɔ nyari bɛngwa yasi te yi nyanɔwɛ lepima nye nye kɛ, ɛ nye lepɛ nye kumande Herod nde: «Nye kɔ mi to Jan te mɔ tɔpuna bomɔ kɛ mɔrɔku gba waka kɛ mɔy pan.» ⁹ Yo nya kumande ngambi kɛ temɔ. Ma keto a sima kinja nɛ keto mɛri misi mɛ botu bete be nye jɛbama baka, ɛ nye pɛsɛ nde, a ta nye nye to Jan te mɔ tɔpuna bomɔ kɛ mɔrɔku. ¹⁰ E nye tomɛ bomɔ kenje kɛ tɔ jɔbɔ kɛ kile nɛ to Jan. ¹¹ E bo dya nɔ kɛ pan kanɛ nye ngɔndu nyari. E nye nje kanɛ nye nyanɔwɛ. ¹² E bejɛke be Jan kɛ bɔ mun nɛ kɛ pumbɔ. E bo nje kwɔ kɛ lepɔ nye Yesus.

Yesus ke nye bomɔ tomay

*yitan medye
(Mk 6; Lk 9; Jn 6)*

¹³ Ke Yesus ma wokɔ kasi sɔn Jan kɛ, ɛ nye duwɛ womete kwɔ nɛ landi yɔ kɛ sɔ yiɔa mbɛy te yi bɔ nɛ senjenje kinɛ bomɔ kɛte kɛ. Ma kɛ bomɔ ma duwɛ dɛte kɛ, ɛ bo sutiye kɛ medya bɛngwe nye kol nɛ kol nɛ ngindi. ¹⁴ Ke Yesus ma piye kɛ landi kɛ, a bɛnɔ nyanɔwɛ ngil bomɔ kɛ. E nye gwe ngwɛtɛ yan budya te sidye mekɔn mɛ botu bete be bɔ kɛ kɔnɔ kɛ njoka yan baka.

¹⁵ Ke bekoko ma dya kɛ, ɛ bejɛke bɛnɛ kɛ kɛki nɛ lepɔ nye nye nde: «Waka konɔr, ma ngimɔ ma kwɔ sendi budya te, tiko, nɛ bomɔ kwɔ kɛ kɛ medya kɛ sɔ medye bomɔ, nɛ bo dye.» ¹⁶ E Yesus lepɛ nye bo nde: «'Bo njaki nje kwɔ kɛ we? Ndi gba wunɛ nɛ nguru wun nyɛki bo medye.» ¹⁷ Yasi wɛtɛ, ɛ bo nje yɛnsa nye nye nde: «Wuse waka ndi nɛ mampa yitan nɛ benjanjɔ yiɔa.» ¹⁸ E Yesus lepɛ nde: «Nɛ njaki nɛ yo wonɔga kɛ yɛmbɛ.» ¹⁹ Ke konɛ, ɛ nye lepɛ nye ngil bomɔ nde,

bo dɔy dɔyɔ kɛ to mɛmbunjo. Ɛ nyɛ nje bɔ mampa yinɔri yitan nɛ benjanjo bɛnɔri yiba kanɛ misi kenje kwey nyɛ Njambiyɛ wosoko. Kɛ kɔntɛ, ɛ nyɛ nje leke yo kanɛ nyɛ bejɛke bɛnɛ. Ɛ bo bɔ yo kɛ kaɓo nyɛ ngil bomɔ. ²⁰ Ɛ bomɔ hɛnɛ dɛyena ditɔ. Ɛ bo nje wesidye mɛbukwɛ mɛtɛ yi tonjɛ mɛmakɔ kamɔ jo yiba. ²¹ Kɛ njoka botu bɛtɛ bɛ dɛyɛnama baka bɛmbam nɛ bɛmbam kumma nda bomɔ tomay yitan kinɛ tolɔ bomari nɛ bɔnɔsikɛ na.

*Yesus kɛ kɛndɔ kɛ to duku
(Mk 6; Jn 6)*

²² Ndana ndana kɛ kɔntɛ kɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bejɛke bɛnɛ ndɛ, bo bɛndi landi kandɛ sabiyɛ kɛ nginjɛ tɛ yɔru, na pa tika lɛpɔ nyɛ ngil bomɔ ndɛ, bo siki dɔuwɛ. ²³ Kɛ nyɛ ma si kwanɔdye ngil dɛtɛ kɛ, ɛ nyɛ kwɔ kɛ nɛ nan bɛndɔ keki, na kɛ ngwɛta nɛ Njambiyɛ. Tu yinjama dolɔ nyɛ mɛtɛ nyɛpɔ. ²⁴ Yinɔri bejɛke mɛ kɛ nɛ landi lɔndunatɛ kɛ bɛmbɛ sombu. Bo bɔ kɛ sanɔgwa nɛ mɛbɔnɛ bɔdɔyɛtɛ nɛ mɛkumbɔ, kɛto bo kɛ kɛ, pupɔ kɛ nje njakɔ kɛ mbombu yan mata bo. ²⁵ Kɛ pɔku njenamɛnɔ ɛ Yesus nyɛ kol kɛ kɛndi kɛ to duku yɛ kɛ nɔ kɛ yan. ²⁶ Kɛ bejɛke ma bɛnɛ nyɛ kɛ kɛndɔ kɛ to duku dɛtɛ kɛ, ɛ bo gwe wɔ lɛpɔ ndɛ: «Yo ablasa!» Ɛ bo gwe wɔ bɔdɔyɛtɛ kɛmbidɔyɛ. ²⁷ Kɛ Yesus ma bɛnɛ ndi dɛtɛ kɛ, a tɛ ndekidɔyɛ na. Ɛ nyɛ bɛtɛ mɛn kenjɛ bo lɛpɔ ndɛ: «Nɛ tɛ kambɛ yanɔ na, yo mi! Nɛ tɛ gwaki wɔ na!» ²⁸ Kɛ Piyɛr ma wokɔ dɛtɛ kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ kenjɛ nyɛ ndɛ: «Nyanɔgwɛ Kumandɛ, ngɛ bɛ ndɛ, yo gba wɛ, jaya ndɛ, mi kɛndi kɛ to duku kɛ pɛ yɔ.» ²⁹ Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ ndɛ: «Inja.» Ɛ Piyɛr piyɛ kɛ landi kandɛ kɛndi kɛ to duku yɛ kɛ nɔ kɛ yɛnɛ. ³⁰ Ma kɛ Piyɛr ma bɛnɛ dimbi pupɔ kɛ, ɛ nyɛ gwe wɔ. A bɛnɛma ndɛ, a mɛ kɛ nyɛnɛ kɛ mɔrɔku, ɛ nyɛ kɛmbidɔyɛ lɛpɔ ndɛ: «Nyanɔgwɛ Kumandɛ, jonɔgwɛ mi.» ³¹ Ɛ Yesus sambilɛ bo nɛdɔ biyɛ nɛ nyɛ kinɛ ndekidɔyɛ na lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Wɛ mɔ tɛ ɛ kɛ tikɔ temɔ nɛ mbɛt kɛ yɛmbɛ kɔ, kɛto ngɛ yi wɛ nya mɛso kɛ?» ³² Ɛ bo hɛnɛ yiba bɛndɛ landi, ɛ pupɔ siyɛ. ³³ Ɛ bejɛke bɛtɛ bɛ bɔ kɛ mɔy landi baka nje

kusɛ mɛbɔn kɛ mbombu Yesus lɛpɔ ndɛ: «Wɛ Mɔnɔ Njambiyɛ gbate!»

³⁴ Bo sabiyɛ duku kumɔ kɛ mɛnɛti mɛ Genesarɛt. ³⁵ Botu bɛ mɛtɛ duwɔ ndɛ, yo Yesus, ɛ bo kenjɛ mɛn kɛ mɛpɔku mɛtɛ yitɛ hɛnɛ. Ɛ bo bɔ botu bɛ kɔn hɛnɛ nje nɔ kɛ yɛnɛ. ³⁶ Bo ngwɛtama nɛ nyɛ ndɛ, a jɔyɛ ndɛ, botu bɛkɔn kpɔka ndi gbɛla numbu lambɔ nɛ lalɛ. Dɛtɛ, bomɔ hɛnɛ bɛ kpokuma numbu lambɔ nɛ mɛkɔn man siyɛma nɛ kpaya.

15

Befarisɛ nɛ kasi mɛtumbu mɛ

*bɛbaba ban
(Mk 7)*

¹ Ndana, ɛ *Befarisɛ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi bɛ wulma Yerusalem baka nje kɛ yi Yesus diyɛ nyɛ ndɛ: ² «Kɛto ngɛ yi bejɛke bo yanɔgile mɛkelɛ mɛtɛ yi wulma nɛ bɛsanɔmbambɔ busu kɛ? Kɛto bo ti wɛyɛ bo kɛmɛ bo kwadɔyɛ dɛyena kɛ na?» ³ Ɛ Yesus yɛnɛsa nyɛ bo ndɛ: «Ma wunɛ, kɛto ngɛ yi wunɛ nje yanɔgile mbɔngɛ tɛ yi Njambiyɛ kpalo nje bɛngwɛ mɛkelɛ mɛtɛ yun nɛ nguru wun kɛ? ⁴ Ma Njambiyɛ lɛpima ndɛ: «Jɛsɔ sɔngwɛ bɛnɛ nyɔngwɛ.» A lɛpima sendi ndɛ: «Mɔ tɛ ɛ ta lɛpina bɛyɛtɛ nɛ sanɔgwɛ ho nɛ nyanɔgwɛ, bo wɔku nyɛ.» ⁵ Ma kɛ yun, wunɛ lɛpi yun ndɛ, ngɛ mumɔ lɛpɛ nyɛ sanɔgwɛ ho nyɛ nyanɔgwɛ ndɛ: «Yasi tɛ yi mi diyɛma kamɛ nɛ wɛ kɛ, mi sima si nyɛ Njambiyɛ yo nɛ sadaka.» ⁶ Womɛtɛ kɛ yun, mɔ tɛ yakama dɔyɔ kinɛ kamɛ sɛ sanɔgwɛ ho nyanɔgwɛ na. Dɛtɛ, wunɛ kɛ kpalo lɛpi tɛ yi Njambiyɛ wulɛ kɛ mɛkelɛ mɛtɛ yi wunɛ tɛmbidɔyɛ kandɛ nɛ bɛtomba kɛ. ⁷ Wunɛ botu bɛ likisi, lɛpi tɛ yi Esayi tɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima kɛ kasi yun kɛ bɔ gbakasi. A lɛpima ndɛ: ⁸ «Botu baka kɔn mi ndi kɛ kondɔ numbu, yasi wɛtɛ, temɔ yan lɔndunatɛ nɛ mbɛ nɛ mi. ⁹ Kannatɛ yi bo kanɛ nɛ mi kɛ gba gbɛlatɛ, kɛto bo tɛdɔyɛ ndi mɛyasi mɛtɛ yi wulɛ kɛ pɛsina tɛ yi bomɔ.» »

*Yasi tɛ yi bɛkidɔyɛ mumɔ kɛ
(Mk 7)*

¹⁰ Ke kɔnte, ε Yesus jeba ngil lepo nye bomɔ nde: «Wune lɛngwe metɔ yɪ woko lepi ke. ¹¹ Yeti yasi te yi nyiɛ ke numbu mumɔ kɛ kele nde, a bɛki ne sembo na, yasi wete, yo yasi te yi punde ke numbu ne kɛ, yo yite kele nde, a bɛki ne sembo.» ¹² Ndana, ε bejeki bene kɛ ke keki ne lepo nye nye nde: «'We ke duwe ka nde, lepi te yi we lepima kɛ njangwa temɔ *Befarisɛ budyate?» ¹³ ε nye yeɛsa nye bo nde: «Kwalɔ mbunjo hene te yi Saɛmbe te ε diyɛ ke dɔyobo kɔ tɪ be, yo ta sutuna. ¹⁴ Ne tiki bo, bo botu bete be ne dɪbina misi baka. Bo ke tedye besɔ botu bete be ne dɪbina misi baka nje. Ma nge mɔ dɪbina misi tedye jakɔsɔ mɔ dɪbina misi nje, bo hene yiba ta balɔ ke moy belɔ.» ¹⁵ ε Piyer bu lepi lepo nye nye nde: «Nemba to kano te nye wuse.» ¹⁶ ε Yesus yeɛsa nye nye nde: «'Ko wune sendi, wune tɪ pa be ndi ne dɔyano na? ¹⁷ Wune yeti ke woko ka nde, yasi hene te yi nyiɛ ke numbu kɛ pikwe kɛ ke moy mumɔ, ke kɔnte, a mɔ kɛ nyako yo ke mbon na? ¹⁸ Ma yasi wete, meyasi mete yi punde ke numbu mumɔ kɛ wula ke moy temɔ. Yo yite kele nde, a bɛki ne sembo, ¹⁹ keto beya metake hene wula ndi ke moy temɔ mumɔ. Yo kasi wona bomɔ. Yo kwalɔ kelna mewanja hene te yi mumɔ yakama kelɔ. Yo kasi megubo nɛ kasi pesina lepi nye mumɔ ke numbu nɛ kasi toyna besɔ. ²⁰ Yo meyasi menɔri kele nde, mumɔ bɛki ne sembo. Ma nge mumɔ dɔyena kine pa weye bo, yite ti kɛl nde, mumɔ bɛki ne sembo na.»

Wete ngɔndu Kanan ne bibina temɔ

*ke yi Yesus
(Mk 7)*

²¹ Yesus temma womete kwɔ kɛ ke meneti me Tir nɛ Sidon. ²² Yaka nɔ, wete nyari ngɔndu Kanan ε dikima diyɔ ke meneti mete kɔ njɔ ke yene kembidya lepo nye nye nde: «Nyangwe Kumande, monɔ Davit, gwako ngwete wombɛ. Beya sisin ke njangwe ngɔndu wombɛ beyate.» ²³ Ko Yesus tɪ yeɛsa yaɛa nye nye na. Bejeki njɔ ke keki Yesus jeliye nye lepo nye nye nde: «Lepo nye nya kɔ nde, a kwɔn, keto a ke dikɪ kembidya beɛngwe ne

wuse.» ²⁴ ε Yesus yeɛsa nde: «Njambiye tomma mi njese, nɛ mi nje jɔngwe ndi bonɔ besam be kando Isarayel be ma dimbiye baka.» ²⁵ Ko dɛte, nya kɔ njɔ kuse mebon ke mbombu wene lepo nye nye nde: «Nyangwe Kumande, kama mi.» ²⁶ ε Yesus yeɛsa nde: «Yo yeti kimote nde, bo bon meɛdye me bonosike nje bete nye bonɔ bembiye na.» ²⁷ ε nyari lepe nde: «Yo gbate dɛte, Nyangwe Kumande. Ma ko dɛte, bonɔ bembiye diy ndi lala ke nji tebel yɪ dye membulma meɛdye mete yi bale wule ke tebel bemasa ban kɛ.» ²⁸ Ndana, ε Yesus nje lepo nye nye nde: «Nyangwe nyari, tikina temɔ te yi we nɔ ke yembe kɛ gba nyangwete budyate. Meyasi kelnangwe pe yo nda yi we kwadye kɛ.» ε monɔ wene be ne te ndi ke kiya ngimo te.

²⁹ Yesus njɔ kwɔ komete kendo kumo ke keki nyangwe matɔ Galile. ε nye kwɔ bendɔ keki kwɔ diyɔ metidyɛ. ³⁰ Nyangwe ngil bomɔ njɔ ke yene. Bo njɔ ne botu be ndembil nɛ botu be dɪbina misi nɛ baka be ti tapitangwe nɛ botu be kosu nje bu sendi banja budya botu be kon. Bo njɔ ne bo hene ke nji mekol mene, ε nye sidye mekon man. ³¹ ε ngil ngbakima budyate tondo yɪ beɛɛ nde, botu bete be tɪ be ke tapita baka me ke tapita, botu be kosu me ne te, botu be ndembil ke kendo lala kimote, botu bete be ne dɪbina misi baka ke beɛna. ε bomɔ lukse Njambiye te ε kando Isarayel.

Yesus ke nye bomɔ tomay

*yini meɛdye
(Mk 8)*

³² Diyɔ kɛ, ε Yesus jeba bejeki bene lepo nye bo nde: «Mi ke gwe ngwete ngil botu baka budyate, keto yo me kɛ muka metu yitati yi bo waka ke keki mbe kɛ. Ma yasi te yi bo ta dye yeti. Mi yeti ke kwadye nde, bo dukwe ne nja na, kamba wum me nje badye bo ke nje.» ³³ ε bejeki bene lepe nye nye nde: «Waka kongor, he ta kelɔ ba nan yɪ dolo ne budya meɛdye mete yi wuse ta nye ne njel ngil nda yike, bo mɔ dye dito?» ³⁴ ε Yesus diyɛ bo nde: «Wune ne mampa ninjo?» ε bo

yeŋsa nde: «Yitan jɔ yiba nje bɔ bɔnɔ benjanjɔ nɛ mbet.» ³⁵ Ɛ nye lɛpɛ nye bɔmɔ nde, bɔ dɛy dɛyɔ kɛ mɛnɛti. ³⁶ Ɛ nye bɔ mampa yinɔri yitan jɔ yiba nɛ benjanjɔ nye Njambiyɛ wosoko nje leke yo nye bejɛkɛ bɛnɛ. Ɛ bɔ nje bɔ yo kɛ kabɔ nye ŋgil bɔmɔ. ³⁷ Bɔmɔ hɛnɛ dɛyɛnɛma dɛtɔ, ɛ bɔ nje wesidɛyɛ mɛbɔkɛwɛ mɛtɛ tonjɛ mɛmakɔ yitan jɔ yiba. ³⁸ Botu bɛtɛ bɛ dɛyɛnɛma baka bɔ bɛmbam nɛ bɛmbam tomay yini kinɛ tɔlɔ bɔmari nɛ bɔnɔsɛkɛ na. ³⁹ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nye bɔmɔ nde, bɔ sɪki dɛwɛ. Ɛ nye nje bɛndɔ landi kɛ pɛ wɛtɛ mbɛy nde Magadan.

16

Yesus kɛ lɛpɛna kɛ kasi Befarisɛ

nɛ Besadusɛ (Mk 8)

¹ *Befarisɛ nɛ *Besadusɛ njɔ kɛ yi Yesus. Yɪ bɔbɛ nɛ nye, bɔ diyɛma nye nde, a tɛdɛya bɔ wɛtɛ mɛyɛkambiye te yi wulɛ kɛ dɛyɔbɔ kɛ, nɛ bɔ bɛɛ. ² Ɛ Yesus yeŋsa nye bɔ nde: «Bekoko wunɛ nde: <Yesu ta panɔ nɛmɛnɔ, keto mɛta mɛ dɛyɔbɔ tenate nɛ ŋgawo.> ³ Ma bɛmɛɛɛmɛnɛ wunɛ nde: <Mbiyɔ ta nɔ muka bɛyate, keto dɛyɔbɔ dɛkɛ nɛ gɛɛgɛyoko, yasi nɛ ndiliŋ.> Wunɛ kɛ duwɛ nɛmbɛ tɛri dɛyɔbɔ, 'ma wunɛ yeti nɛ dɛti te yi nɛmbɛ mɛyɛsi mɛtɛ yi kwanɛna kɛ mɛɛɛgimɔ te yikɛ na? ⁴ Bɛya botu bɛtɛ bɛ ŋgimɔ te yɔkɔ bɛ yeti kɛ wokuna nɛ Njambiyɛ baka kɛ diyɛ wɛtɛ mɛyɛkambiye. Ma ko bɔ tɪ tɛdɛyɛ bɔ wɛtɛ mɛyɛkambiye na, ndi yikɛ yi ma dɛyɛnɛ Yonas kɛ.» Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nye tɪkɛ bɔ tɔkɛ kɛndi kwɔ.

⁵ Bɔ sabiya dɛku kɛ ŋginjɛ te yɔru. Bejɛkɛ lɛɛsɛma kinɛ kɛ nɛ mampa na. ⁶ Diyɔ kɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nye bɔ nde: «Wunɛ dɛy gba nɛ sɔsɔ nɛ ŋgɔ te yi Befarisɛ nɛ yi Besadusɛ.» ⁷ Ɛ bejɛkɛ dɪki takina sɔ to te kɛ mɔy mɛtɛmɔ man lɛpɔ nde: «A lɛpɛ dɛtɛ, keto wusɛ tɪ nje nɛ mampa na.» ⁸ Yesus duwɔ yasi te yi bɔ kɛ kwanɛna kɛ, ɛ nye lɛpɛ nde: «Keto ŋgɛ yi wunɛ takina dɛtɛ kɛ mɔy mɛtɛmɔ mun lɛpɔ nde, yo keto wunɛ tɪ nje nɛ mampa kɛ? Tikina tɛmɔ te yi wunɛ nɔ kɛ dɛkɛ nɛ mbet.

⁹ Yite nde, wunɛ tɪ pa biye ndi to mɛyɛsi kumɔ ndana na? 'Wunɛ yeti kɛ take se mampa yitan te yi mi nya bɔmɔ tomay yitan dɛy kɛ na? 'Wunɛ yeti kɛ take se buyɔ mɛmakɔ mɛtɛ yi wunɛ njɔ tonjɛ nɛ bukwɛ mɛdɛyɛ mɛtɛ kɛ na? ¹⁰ Kɛ kɔŋtɛ yinɔri, 'mi tɪ bɔ mampa yitan jɔ yiba nye bɔmɔ tomay yini dɛy na? 'Wunɛ yeti kɛ take se buyɔ mɛmakɔ mɛtɛ yi wunɛ njɔ tonjɛ nɛ bukwɛ mɛdɛyɛ mɛtɛ yite kɛ na? ¹¹ Ŋgɛ keke yi wunɛ tɪ wɔku nde, mi tɪ lɛpɛ nɛ kasi mɛdɛyɛ kɛ? Ma wunɛ dɛy nɛ sɔsɔ nɛ ŋgɔ Befarisɛ nɛ yi Besadusɛ.» ¹² Ndana yeɛ, ɛ bɔ nje biye to te nde, a tɪ lɛpɛ nde, bɔ dɛy nɛ sɔsɔ nɛ fan ŋgɔ te yi bɔ bɔ kelɔ nɛ mampa kɛ na. A lɛpɛ nɛ tɛdɛya yasi te yi Befarisɛ nɛ Besadusɛ.

Piyɛr nde, Yesus nye Krist (Mk 8; Lk 9)

¹³ Yesus njɔ kwɔ kumɔ kɛ mɛnɛti mɛ Sesare Filipi. Ɛ nye diyɛ bejɛkɛ bɛnɛ nde: «Bɔmɔ lɛpɛ nde, mi *Mɔnɔ mumɔ, mi nda?» ¹⁴ Ɛ bɔ yeŋsa nde: «Baɛna lɛpɛ nde, wɛ Jan te mɔ tɔpuna bɔmɔ kɛ mɔrɔku. Baɛna nde, wɛ Eli. Baɛna nde, wɛ Jeremi. Baɛna sendi nde, wɛ wɛtɛ mɔ punja mɛlɛpɛ mɛ Njambiyɛ nda bari.» ¹⁵ Ndana, ɛ nye nje diyɛ bɔ nde: «Ma kɛ yun, wunɛ lɛpɛ ba nde, mi nda?» ¹⁶ Ɛ Simɔn Piyɛr yeŋsa nde: «Wɛ *Krist te Mɔnɔ Njambiyɛ te ɛ nɛ jon kɔ!» ¹⁷ Ɛ Yesus bɔ lɛpɛ lɛpɔ nye nye nde: «Simɔn te mɔnɔ Yonas, wɛ nɛ mɛsosa, keto yasi te yi wɛ lɛpɛma kɛ. Yeti wɛtɛ mɔ mɛnɛti maka punjɛ yo nye wɛ na, yasi wɛtɛ, yo Saɛmbɛ te ɛ diyɛ kɛ dɛyɔbɔ kɔ punjɛ yo nye wɛ. ¹⁸ Ma kɛ yɛmbɛ, mi kɛ lɛpɔ nye wɛ nde: Wɛ Piyɛr! Yite nde mbatɔ. Mi ta kusɔ njɔn botu bɛtɛ bɛ tɪkɛ tɛmɔ kɛ yɛmbɛ baka kɛ to mbatɔ te. Ko sɔn nɛ dɛti te yi nye nɔ kɛ tɪ yaka kelɔ yaɛna nɛ yo na. ¹⁹ Mi ta nye wɛ mɛnjanjɔ mɛ numɛy te yi *Kandɔ te yi kwey. Yasi hɛnɛ te yi wɛ ta kpo kɛ mɛnɛti maka, yo ta bɛ sendi kponate dɛtɛ kɛ kwey. Sendi, yasi hɛnɛ te yi wɛ ta wunjɛ kɛ mɛnɛti maka, yo ta bɛ sendi wunjinatɛ dɛtɛ kɛ kwey.» ²⁰ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nye bɔ nde, kɛ, ko bɔ tɪ lɛpɛ nye wɛtɛ mumɔ nde, nye Krist na.

Yesus ke lepo kasi son ne

ne womiya ne

(Mk 8; Lk 9)

²¹ Kande ke ngimo te yite, ε Yesus kande lepinate nye bejeki bene nde, meyasi ta kelna deke: A yakanawe ke pele Yerusalem. Sendi, betomba be dya ne bekum be botu nyena sadaka nye Njambiyε ne botu be ketina meyasi ta tedye nye mebone budyate kwa wo nye, a ma nje womiyε ke metu yitati. ²² ε Piyer bu nye ke no ne nan kande gayna ne lepo nye nye nde: «Njambiyε ti jaye na, Nyangwe Kumande! Yana dete ti dya we na!» ²³ Yasi wete, ε Yesus yensa beje Piyer lepo nye nye nde: «Satan, londo ke keki mbe. We yasi te yi yakama jatidye mi ke beya nje, keto metake mo yeti wete ne yi Njambiyε na, yo metake mete yi bomo.»

²⁴ Ndana, ε Yesus nje lepo nye bejeki bene nde: «Ngε mumo kwadyε bejgwe mi, a ti bon yotu ne nde, yo yana na. A soba kroa ne bejgwe mi, ²⁵ keto mumo hene ε kwadyε kambidya ne jonjgwe dyene ne ngom ngom ko ta dimbidye yo. Ma yoko ε ta dimbidye jonjgwe dyene keto mbe ko ta be ne ne jonjgwe. ²⁶ Ma nge mumo si namo meneti maka hene nje dimbidye jonjgwe dyene, yo ma nje kame nye ke nge? Ho nde, yo kwalo yasi te nda yi mumo yakama nye ke numbu jonjgwe dyene ke? ²⁷ Yo nde, *Mono mumo ta nje ke meluksa me Sangwe wene bene bejaki bene. Komete, a ta nye mumo hene sol bejgwe mekele mene. ²⁸ Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Bana bomo ke njoka yun be diyε ndana waka baka ti gwe kine pa beje *Mono mumo ke nje bu diyε kumande ne na.»

17

Yotu Yesus ke senjo ke nyangwe

mejasi me Njambiyε

(Mk 9; Lk 9)

¹ Ya metu yitan jo wete ke konje, ε Yesus bu Piyer ne Jak ne Jan te man ne Jak kwa bene bo bepo ke ne nan ke wete nyangwe keki. ² Kumo mate, ε yotu ne senje ke misi man. Mbombu ne ba ke

pano ne pay pay nda yol misi me yeso. Melambo mene ba wumnate ne mbon mbon nda yol mejasi. ³ Bo sem semo, Moyisi bene Eli baka ke nye mesimo bene be Yesus. ⁴ Ndana, ε Piyer bu lepi lepo nye Yesus nde: «Nyangwe Kumande, yo kimote nde, wuse diy waka. Nge we kwadye, mi ta sumo mebala yitati waka, wo wete, ε Moyisi wete, ε Eli wete.» ⁵ Pijo te yi nye ba ke lepo ndi dete ke, ε wete wumna kulutu ne ponpon dibidye bo. ε wete men wule ke moy kulutu lepo nde: «Yoko monmbe, son temo mbe, wune wokunangwe ne nye.» ⁶ Ke bejeki ma woko men yinori ke, ε bo gwe wo budyate balo buse mbombu ke meneti. ⁷ ε Yesus nje kpoke bo wase lepo nde: «Ne tema. Ne ti kambi yana na.» ⁸ Ke bo ma kaje misi, bo ti beje se wete mumo na, ndi Yesus nyepo.

⁹ Ma ndana, kome bo ba ke piye wule ke to keki ke, ε Yesus kidye lepo nye bo nde: «Kpe, ne ti yekidya yasi te yi wune bejma ke nye mumo na. Ne diso yekidye, yite *Mono mumo womiya ke njoka bemun.» ¹⁰ Ke konje, ε bejeki diyε nye nde: «Keto nge yi botu be tedya membonja lepe nde, Eli ta pa kande nje din ke?» ¹¹ ε Yesus yensa nde: «Yo gbate nde, Eli njaki yi nje kobile meyasi hene tiko ke mbe te. ¹² Ma mi ke lepo nye wune nde: Eli ma nje, bomo kine duwe nye na. Bo kelma yasi te yi bo kwadya kelo ke ne nye. Yo dete sendi nde, Mono mumo ta sangwa ne mebone ke mebo man.» ¹³ ε bejeki nje woko yey ndana nde, a lepi kasi Jan te mo topuna bomo ke moroku nye bo.

Yesus ke sonje beya sisij ke yotu

wete mono mbam

(Mk 9; Lk 9)

¹⁴ Ke bo ma yokwe kumo kome ngil bomo ba ke, ε wete mbam nje kuse mebon ke mbombu Yesus ¹⁵ lepo nde: «Nyangwe Kumande, gwako ngwete mono wombe. A ke konje ne jaja sangwa ne mebone budyate. Yo ke diki bete nye ke dite, yina ke moroku. ¹⁶ Mi bonma nye ke no ke yi bejeki bo, ε bo sudye kine sidye kon ne na.» ¹⁷ ε Yesus yensa nde: «Wune botu

be ti jáya yasi baka, mi ta díyɔ sine wunε kumɔ ndenen? Mi ta gbisɔ wunε kumɔ ndenen? Wunε bôn nyε nje nɔ wonɔa ke yembε.» ¹⁸ Ndana, ε Yesus bama ne beya sisin. E beya sisin punde d̄uwe ke yotu mɔnsike ndi ke kiya ngimɔ te, ε kɔn mɔnsike siye ndi ke kiya mbey. ¹⁹ Ndana, ε bejεke nje kè kèki Yesus diyε nyε tandε yan nde: «Keto nge yi wuse sudya su sonna beya sisin te kè?» ²⁰ E Yesus yeŋsa nyε bo nde: «Yo keto tikina temɔ te yi wunε nɔ kè deke ne mbet. Gbakasi yi mi lεpe nyε wunε kè: Má bεki nde, tikina temɔ te yi wunε tike ke yembe kè nyanɔwete nda d̄okɔ mbumɔ ngwal lalε, ma wunε yakama lεpɔ nyε keki te yɔkɔ nde: <Jisa waka kè suma kaka.> Ma yaŋa te yi ta ganɔ wunε yeti na. ²¹ Ndi nde, njel beya sisin nda enɔru yakama d̄uwe ke yotu mumɔ ndi ne nje mεngweta ne Njambiye nè nje kiyna mεdye.»

²² Wete yesɔ pinɔ te yi Yesus b̄a ke kw̄a ke meneti mε Galile bene bejεke bene kè, ε nyε lεpe nyε bo nde: «Yo nde, bo ta b̄u *Mɔnɔ mumɔ kanε nyε ke mεbɔ bomɔ, ²³ bo má wo nyε, a má nje womiye ke metu yitati.» E lεpi yinɔri kwadye temɔ bejεke budyate.

Yesus ke gbo garama

²⁴ Ke Yesus bene bejεke bene ma d̄ya ke Kapernawum kè, ε botu bete be d̄iki b̄u mɔni garama te yi kombila mbanjɔ Njambiye baka lεpe nyε Piyer nde: «'Yite nde, yekele wun ti gbóku garama te yi beŋε kombila mbanjɔ Njambiye kè na?» ²⁵ E nyε yeŋsa nde: «A gbóku gbokɔ.»

Ke Piyer ma d̄ya nyiŋε t̄u kè, ε Yesus kande b̄u lεpi lεpɔ nde: «Simɔn, ɔ b̄εŋa nan? Bekum be meneti maka díya metiket nè mɔni garama ke bo be nda? 'Bo díya ke bo bɔnɔ be d̄ya ho ke bo bejεngwε?» ²⁶ E Piyer yeŋsa nyε nyε nde: «Bo díya ke bo bejεngwε.» E Yesus nje diyε nyε nde: «'Yite tédya nde, bɔnɔ be d̄ya ti gbóku na, nduku? ²⁷ Ma kambɔ yo mε nje nyanɔwε bo jatidyε ke beya nje, ken ke nyanɔwε matɔ, nò b̄éta gey. Bosa njanjɔ te ε ta biye gey kɔ, nò s̄uta nyε baka

numbu ne, ɔ ta dolɔ sule wete. Nò bôn gbo ne garama te yembε ne yɔ.»

18

Nda kw̄a bεsɔ? (Mk 9; Lk 9)

¹ Ndana, ke kiya ngimɔ te bejεke be Yesus nj̄a ke kèki ne diyε nyε nde: «Yo nda ba kw̄a bεsɔ ke *Kandɔ te yi kwey?» ² E Yesus jeba wete gbela mɔnsike b̄u nyε tembidyε ke bembe yan ³ lεpɔ nde: «Gbakasi yi mi lεpe nyε wunε kè: Nge wunε ti yeŋsa temɔ kpalo be nda bɔnsike, ko wunε tí nyiŋε ke Kandɔ te yi kwey na! ⁴ Dete, mumɔ hene ε ta pidye yotu nda mɔnsike nda yɔkɔ, mbete ta be nyanɔwete kw̄a bεsɔ ke Kandɔ te yi kwey. ⁵ Sendi, mɔ te ε b̄u mɔnsike nda yɔkɔ kimɔte keto mbε, yo mi yi mɔ te b̄u gba mi kimɔte. ⁶ Ma nge wete mumɔ kele yiŋa yasi te yi yakama jatidyε wete mɔnsike ke njoka bɔnɔ baka be tike temɔ ke yembe baka ke beya nje, nge bo lεpe ndi nde, bo bôn tari kɔkuna yasi kese ke ngin mɔ te kw̄a bete nyε ke maŋ, yite bo jekima kelɔ kimɔ yasi ne nyε budyate.

⁷ «O nyanɔwε mεbɔne mete yi ta balɔ ke to botu be meneti maka kè wa! Keto yo nde, meyasi mete yi yakama jatidyε mumɔ ke beya nje kè yákanɔwε d̄ya. Yasi wete, mεbɔne ta balɔ ke to mɔ te ε kele nde, yo d̄yân kɔ. ⁸ Nge be nde, wete bo yɔ ho wete kol wɔ ke kwadye jatidyε we ke beya nje, nò k̄ila yo l̄i ne nan. Yo ta jeko be kimɔte ke yɔ nde, nyiŋa ndi ne bo wete ho ndi ne kol wete ke d̄yobɔ, be ne jonɔwε, laŋsa nde, bo b̄éta we ke d̄ite te yi j̄u kpo ne kpo kè ne mεbɔ ho ne mεkol mɔ hene yiɔa ne jem. ⁹ Nge be nde, wete misi yɔ ke kwadye jatidyε we ke beya nje, nò d̄ɔka misi te mbete l̄i ne nan. Yo ta jeko be kimɔte ke yɔ nde, nyiŋa ndi ne misi wete ke d̄yobɔ, be ne jonɔwε, laŋsa nde, bo b̄éta we ke d̄ite te yi ti d̄im kè ne misi mɔ hene yiɔa ne jem. ¹⁰ Wunε d̄iy ne s̄osɔ yí yeliye wete mɔnsike ke njoka bɔnɔ baka. Mi ke kobile lεpɔ nyε wunε d̄ete, keto bejaki bete be bakidyε bo baka ke d̄iki nje ke mbombu Saŋmbε te ε diyε ke d̄yobɔ kɔ mεngimɔ hene. [¹¹ Yo nde,

*M̀onɔ mumɔ ma njaki nje s̄a ɓotu ɓete ɓe ma ɔimbiye ɓaka jonɓwe ɓo.]

Kanɔ ke kasi sam te e ɔimbiya ko (Lk 15)

¹² «Nɛ ɓɛɲa nan? Nge wete mumɔ ɓe nɛ ɓesam gomay, nge wete ɔimbiye, a kɛl nan? 'A ti paɲ pa tiko ɓesam kamɔtan jo kamɔni jo yitan jo yini te ɓari ke mbey medye, pa kɛ s̄a yɔko e ɔimbiya ko na? ¹³ Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Nge nye kwɛɗya nye, a ɓɛki nɛ mesosa, lanɓa yike yi nye ɓe no keto ɓe kamɔtan jo kamɔni jo yitan jo yini te ɓari ɓe ti ɔimbiye ɓaka. ¹⁴ Dete sendi, Saɲɓwe wun te e ɔiye ke ɔyɔɓɔ ko yeti ke jaye nde, wete mumɔ ke njoka ɓonɔ ɓaka yambila na.

Kasi tikina mumɔ ne ngwete

¹⁵ «Ŋge mɔɲ kele yiɲa ɓeya yasi sunɓwe nɛ we, nɔ kɛn dolɔ nye ndi wunɛ yiɓa ndeye nye ke ɓeya yasi te yi nye kelma kɛ. Nge nye jaye yo, yite ɔ jonɓwa nye. ¹⁶ Nge nye seɲe kine jaye na, nɔ ɓɔɲ ɓomɔ yiɓa ho yitati kɛ dolɔ nɛ nye, nɛ wunɛ nɛmbi lɛpi te ke mbombu ɓotu ɓaka yiɓa ho yitati ɓe ta ɔiyo ke mbey te ɓaka. ¹⁷ Ma nge nye seɲe kine jaye sendi yan na, nɔ ɓɔɲ lɛpi te kɛ tedye nɔɲ ɓotu ɓete ɓe ma tiko temɔ ke yɛmɓe ɓaka. Ma nge nye seɲe kine jaye yan na, nɔ ɓɛɲa nye nda mɔ te e ti pa duwe Njambiyɛ na, ɓeɲe nye nda ɓotu ɓe ɓonɓa mɔni garama. ¹⁸ Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Yasi hɛnɛ te yi wunɛ ta kpo ke menɛti maka, yo ta ɓe sendi kponate ɔete ke kwey. Sendi, yasi hɛnɛ te yi wunɛ ta wunje ke menɛti maka ta ɓe sendi wunjinatɛ ɔete ke kwey. ¹⁹ Gbakasi sendi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Nge ɓomɔ yiɓa ke njoka yun saɲɓwe metemɔ ke menɛti maka yi ɔiye ko kwalɔ yasi te nda, Saɲmɓe te e ɔiye ke ɔyɔɓɔ ko ta nye ɓo ya te, ²⁰ keto ke mbey kome ɓomɔ yiɓa ho yitati nɓɔ saɲɓwa nɛ ɔinɔ ɔyɛmɓe, mi womɛte ke njoka wan.» ²¹ Ndana, e Piyer temɛ kɛ ke kɛki Yesuɓ ɔiye nye nde: «Nyanɓwe Kumande, nge maɲmɓe ɔiki kelɔ yiɲa ɓeya yasi sunɓwe nɛ mi, mi yakama tiko nye nɛ ngwete kumɔ mɛɲga niɲɔ? 'Mi

yakama tiko nye nɛ ngwete kumɔ mɛɲga yitan jo yiɓa?» ²² E Yesuɓ yɛɲsa nye nye nde: «Ja, mi yeti ke lɛpɔ nde: Tiko ndi nye nɛ ngwete mɛɲga yitan jo yiɓa na. Mi lɛpi nde: Tiko nye nɛ ngwete mɛɲga kamɔtan jo kaba mɛɲga yitan jo yiɓa.»

Kanɔ ke kasi wete ɓeya mɔ mesay

²³ «Yo ɔete, *Kandɔ te yi kwey nda wete kumande te e kwadya duwe buyɔ mɛyasi mɛnɛ yi ɓa ke mɛɓɔ mɛ ɓotu ɓe mesay ɓenɛ kɛ. ²⁴ Ndana, piɲɔ te yi nye ɓa ke tɔlɔ nɛmɓe yo ɔete kɛ, e ɓo ɔya nɛ wete mɔ mesay wɛnɛ e ɓa nɛ mɔni nɛ kumɔ ɓudya ɓemiliyɔɲ ko. ²⁵ Mɔ mesay ko ti ɓe nɛ mɔni te yi gbo nɛ pilo te na. E masa wɛnɛ pɛsɛ nde, a ta ɔyanɓwe nye nɛ nyari nɛ ɓonɔ ɓenɛ nɛ mɛyasi mɛnɛ hɛnɛ yi yɔkidye nɔ. ²⁶ Ndana, e mɔ mesay ko nje ɓalɔ ke nji mɛkol mɛnɛ kuse mɛɓɔɲ ke mbombu wɛnɛ lɛpɔ nde: «Tiso masa, gbiso mi kumɔ nde, mi yɔkidya yo hɛnɛ nye wɛ.» ²⁷ Masa wɛnɛ gwɔ ngwete wɛnɛ ɓudyaɛ, e nye tike pilo yinɔri hɛnɛ lɛpɔ nde, a kwɔɲ.

²⁸ «Kɛ mɔ mesay ko ma kwɔ ɔete kɛ, e nye kɛ saɲɓwa nɛ wete mɔ nɔɲ wɛnɛ yi ɓenɛ nye ɔikima kelɔ mesay ko. E mɔ nɔɲ wɛnɛ te ɓa nɛ pilo nɛ mil yitan jo yitati. E nye kenje ɓo ɓiye nɛ nye sɔto nye nɛ ɔɔt ke nɲin lɛpɔ nde: «Gboko mɔni mɓe nye mi.» ²⁹ Ndana, e mɔ nɔɲ wɛnɛ te ɓalɛ ke nji mɛkol mɛnɛ ngweta nɛ nye lɛpɔ nde: «Tiso, gbiso mi kumɔ nde, mi gbɔku yo hɛnɛ nye wɛ.» ³⁰ Yasi wete, ko a ti jaye na. A kwanɓa ɓu nye nye ke jɔɓɔ kumɔ ke ngimɔ te yi nye gboma nɛ pilo yinɔri hɛnɛ. ³¹ Ke ɓotu ɓete ɓe ɓenɛ ɓo ɔikima kelɔ mesay ɓaka ma ɓeɲe yasi te yi kwanɓama kɛ, e yo kwadye ɓo temɔ ɓudyaɛ. E ɓo kwɔ kɛ yekidye mɛyasi mɛte yi kwanɓama hɛnɛ kɛ nye masa wan. ³² Ndana, e masa mɔ mesay ko jeɓa nye lɛpɔ nye nye nde: «We ɓeya mɔ mesay! Kwey mi tikima pilo yo hɛnɛ, keto we ngwetama nɛ mi. ³³ Nge ɓa kele yi we ti gwe ngwete mɔ nɔɲ wɔ nda yi mi gwɔ nɛ ngwete wɔ sendi kɛ?» ³⁴ Masa wɛnɛ wokuma nɲambi kanɛ nye nye ɓesɔja, e ɓo tedye nye nyanɓwe mɛɓɔnɛ kumɔ nde,

a yôkidya pilo ne hene nye nye.» ³⁵ E Yesu lepe nde: «Yo dete sendi nda yi Saṅmbe te e diye ke dyobo ta kelo ne wune, nge wune diye kine tiko beman bun ne ngwete ne temo yun hene ke beya yasi te yi bo kele ne wune ke na.»

19

Kasi didya gwaki nê kasi diynate ko (Mk 10)

¹ Ke Yesu ma si lepina dete ke, e nye teme ke Galile kwa tokula ke ke meneti me Yuda ke nginje Yurde. ² Nyangwe ngil bomo bengwa nye, e nye jonngwe botu bekon womete sidye mekon man. ³ *Befarisɛ njã ke yene yi nje boɔe nye. E bo diye nye nde: «Membonga ke nye ka mumo deti nde, a sôña bo ne nyari wene ke lepi hene te yi yakama kpo ke?» ⁴ E nye yensa nde: «Yite nde, wune ti pa tolo melipi maka yi diye ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Ke yi Njambiyɛ kusuma ne meyasi ke kandinata ke, a kusuma mbam kuso nyari?» ⁵ E Njambiyɛ lepe sendi nde: «Dete, mbam ta tiko saṅgwe bene nyangwe jonna bene nyari nda kol bene jon. Bo hene yiɔa ta kpalɔ nje be ndi mbundo wete.» ⁶ Komete, bo yeti se bomo yiɔa na, bo me ndi mbundo wete. Ma dete, mumo ti baka yasi te yi Njambiyɛ sima jaṅgwe ke na.» ⁷ E *Befarisɛ nje diye nye nde: «Ma keto nge yi Moyisi nya nje nde, mbam yakama keto mekana me didya gwaki nye nyari yi soñe bo ne nye ke?» ⁸ E Yesu yensa nye bo nde: «Moyisi nya wune nje nde, wune sôña bo ne boma bun, keto metemo mun ne keskere. Yasi wete, yo ti be dete ke yi Njambiyɛ kusuma ne meyasi ke kandinata ke na. ⁹ Ma mi ke lepo nye wune nde: Mbam hene e ta soñe bo ne nyari wene kine nde, a jatidya kol ke se na, nge mbam te kwa ke bu mbaña nyari ne megwaki, yite nye mo kelna wanja.»

¹⁰ E bejেকে bene lepe nye nye nde: «Nge be nde, teri mbam dete ke mbombu nyari, yite yo yeti ke kame yaña nde, mumo bon nyari lala na.» ¹¹ E Yesu yensa nye bo nde: «Yeti bomo hene yakama biye to lepi ke na, yo ndi botu bete be Njambiyɛ nye

bo deti te yi biye to te baka. ¹² Yo nde, baña bomo jadyikwe nyakote dete, bo ti yaka duwe bomari na. Ke yi baña, yo bomo nje kelo nde, bo beki nyakote. Ke yi baña sendi, yo bo ne nguru wan kwadye diyo dete kine bu boma na, keto bo ke kwadye kelo mesay mete yi beñe *Kando te yi kwey. Mo te e yakama woko lepi ke jaye yo, na jaya.»

Yesu ke nye bonosike mekombila (Mk 10; Lk 18)

¹³ Diyo ke, e bomo bu seke seke bonosike ke no ke yi Yesu, na kase bo ke yotu yan ngweta ne Njambiyɛ ke to yan. Yasi wete, e bejেকে bame bo. ¹⁴ E Yesu lepe nye bo nde: «Ne tiki seke seke bonosike, ne bo nje ke yembe. Ne ti peti bo na, keto *Kando te yi kwey, yo yi njel botu bete be nda bo baka.» ¹⁵ Ke nye ma si kase mebo ke yotu yan ke, e nye nje toke kendi kwa.

Wete mo kusuku ke nje ke yi Yesu (Mk 10; Lk 18)

¹⁶ Ndana, e wete mbam nje ke yi Yesu lepo nye nye nde: «Yekele, mi kel kwalɔ kimɔ yasi te nda, ne mi be ne jonngwe te yi kpo ne kpo?» ¹⁷ E Yesu yensa nye nye nde: «Keto nge yi we diye mi diyan ke kasi yasi te yi kimote ke? Kimɔ mumo ndi gba wete. Nge we kwadye be ne jonngwe te yi kpo ne kpo, bakidya membonga me Njambiyɛ.» ¹⁸ E mbam ko diye nye nde: «Membonga te yin?» E Yesu yensa nde: «Kpe, we ti woku mumo. We ti kel wanja. We ti gubu na. We ti pesi lepi nye ke numbu mumo na. ¹⁹ Jeso songwe bene nyongwe. Sendi, kwadyikwe jakoso mumo nda yi we kwadye ne yotu yo ke.» ²⁰ E gwanjo ko yensa nye nye nde: «Mi ke bakidye meyasi menori hene, bukwa sendi nge yi mi ti pa kelo ke?» ²¹ E Yesu lepe nye nye nde: «Nge we kwadye be ne njololo, kwangɔ, ken dyangwe meyasi mo hene bu moni te kabo nye buka bomo. Dete, we ta be ne kusuku ke dyobo, ke konte, no bengwe mi.» ²² Yasi wete, ke gwanjo ko ma woko dete ke, e nye kwa ne ngambi ke temo, keto a ba ne budya kusuku.

²³ E Yesus nje lepɔ nye bejeki bene nde: «Gbakasi yi mi lepɔ nye wune kɛ: Yo gba sulnate nde, mɔ kusuku nyɪna ke *Kando te yi kwey. ²⁴ Mi ke lepɔ sendi nye wune nde: Yo jɛwnate nde, nyanɔwe nyamo nde *samo yakama kwɔ lalɛ nedɔ ke njɛmbi alula nɛ nde, mɔ kusuku nyɪna ke *Kando Njambiyɛ.» ²⁵ Ke bejeki ma woko lepi yinɔri kɛ, ε bo nɔgbakima budyate lepɔ nde: «Ma nɔge bɛ dɛte, nda yakama jɔ kɔ?» ²⁶ E Yesus nɔgekila bɛnɛ bo lepɔ nye bo nde: «Kɛ yi bomɔ mumɔ yeti nɛ dɛti te yi kelo dɛte na. Ma ke yi Njambiyɛ, a nɛ dɛti te yi kelo mɛyasi hɛnɛ.»

²⁷ Ndana, ε Piyer bu lepi lepɔ nye nye nde: «Wuse ma tiko su mɛyasi hɛnɛ bɛnɔwe wɛ. Yo ta nje bɛ nan ke yusu?»

²⁸ E Yesus yɛnsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepɔ nye wune kɛ: Kome *Mɔnɔ mumɔ ta nje diyɔ ke siya bekumande nɛ ke mɔy meluksa yɪ nje kombile sendi mɛyasi hɛnɛ nɛ kɔkɔ kɛ, wune botu bɛte bɛ bɛnɔwa mi baka, wune ta diyɔ sendi ke mɛsiya bekumande kamɔ jo yiba pɛso josi mɛkandɔ mɛ botu Isarayɛl kamɔ jo yiba. ²⁹ Mumɔ hɛnɛ ε ta tiko metɔ mɛnɛ, tiko bɛman ho bɛdyɔmbu ho sanɔwe ho nyanɔwe, tiko nyari ho bɔnɔ ho nɔwan nɛ keto mbɛ, mɔ te ta kpalɔ bɛ nɛ mɛyasi kwɔ yite. A ta bɛ sendi nɛ jonɔwe te yi kpo nɛ kpo. ³⁰ Bosa bomɔ budyate ta nje bɛ botu bɛ njime. Sendi, botu bɛ njime ta bɛ bosa bomɔ.»

20

Kanɔ ke kasi botu bɛ mesay

¹ «Yo nde, *Kando te yi kwey nda wɛte masa mesay ε punduma bɛmɛnmɛnɛ nɛ kpun yɪ kɛ gɔsɔ bomɔ, nɛ bo kɛ kel mesay ke nɔwan *vinyɛ nɛ. ² A kombila bene bo nde, a ta gbo bo nda yi bo diki gbo nɛ mɔ mesay ke yesɔ wɛte kɛ. Ke kɔnɛte, ε nye kwanɔdye bo kenɛ ke mesay ke nɔwan nɛ. ³ Ke yesɔ ma bendɔ kumɔ ke pɔku hawa yitan jo yini kɛ, ε nye pundɛ sendi. A dɔl baɔa bomɔ ke diyɔ ke babal kine yaɔa te yi bo kele na. ⁴ E nye lepɔ nye bo nde: «Wune sendi, wune kɛn kelo mesay ke nɔwan mbɛ, mi ta nye wune yasi te yi ta yaka wune.» ⁵ E bo kwɔ kɛ nɔwan.

Diyɔ kɛ, ε masa mesay kɔ pundɛ sendi ke bɛmɛ yesɔ, nje pundɔ sendi ke pɔku hawa yitani te yi bekoko. A kelma ndi nda yi nye kelma nɛ bari kɛ. ⁶ Diyɔ ke pɔku hawa yitan te yi bekoko kɛ, ε nye nje pundɔ sendi dolɔ baɔa bomɔ ndi ke diyɔ womɛte. E nye lepɔ nye bo nde: «Nɔge ba yi wune kwanɔdye ndingɛle yesɔ waka kine yaɔa te yi wune kele kɛ?» ⁷ E bo yɛnsa nye nye nde: «Yo nde, kɔ mumɔ ti jɛba wuse nɛ mesay na.» E nye nje lepɔ nye bo nde: «Wune sendi, wune kɛn kelo mesay ke nɔwan mbɛ.»

⁸ «Kɛ tu ma yinja kɛ, ε nye lepɔ nye mɔ te ε diki diyɔ nɛ botu bɛ mesay hɛnɛ kɔ nde: «Jɛbanɔwe botu bɛ mesay gbo mɔni yan nye bo. Kanda gbona yan nɛ botu bɛte bɛ mi nɔ jɛba njime baka kɛ nɔ ke bɛ bosa bɛte.» ⁹ Botu bɛte bɛ nye jɛbama njime ke hawa yitan te yi bekoko baka nɔ. Bo gboma mumɔ hɛnɛ nda yi bo diki gbo nɛ mɔ mesay ke yesɔ wɛte kɛ. ¹⁰ Ke kɔnɛte, ε botu bɛte bɛ nye kandima jɛba baka nje. Bo takima nde, bo ta biye mɔni kwɔ bari. Yasi wɛte, bo gboma sendi bo ndi nda yi bo gbo nɛ mɔ mesay ke yesɔ wɛte kɛ. ¹¹ Ke bo ma biye mɔni dɛte kɛ, ε bo lepina bɛyate sunɔwe nɛ masa mesay lepɔ nde: ¹² «Botu bɛte bɛ wɛ jɛbama njime baka kelma mesay ndi hawa wɛte. Hɛ wɔnduma su biriki kelo mesay ke banɔan yesɔ kande bɛmɛnmɛnɛ kumɔ bekoko. Ma nɔge kele yi wɛ nje gbo sendi bo nda wuse kɛ?» ¹³ E masa mesay yɛnsa nye mbaɔa nde: «Sɔ mbɛ, bɛya yasi te nda yi mi kelma nɛ wɛ kɛ? Nduku, 'hɛ kombila nde, mi ta gbo wɛ nda yi bo diki gbo nɛ mɔ mesay ke yesɔ wɛte kɛ? ¹⁴ Ma bonɔ mɔni yɔ, nɔ lɔndu ke kɛki mbɛ. Mi kwadye nye yasi nye mɔ te yi mi jɛbama njime kɔ ndi nda yɔ sendi. ¹⁵ 'Yite nde, mi yeti ka nɛ dɛti te yi kelo yasi te yi mi kwadye nɛ kusuku mbɛ na? 'Ma temɔ yɔ kwaki sunɔwe nɛ mi, keto mi kimɔ mumɔ?» » ¹⁶ E Yesus nje lepɔ nde: «Yo sendi dɛte, botu bɛ njime ta nje bɛ bosa bomɔ. Sendi, bosa bomɔ ta nje bɛ botu bɛ njime.»

¹⁷ Ke nɔgimɔ te yi Yesus bɔ ke bendɔ yɪ kɛ pɛ Yerusalem kɛ, ε nye jɛba bejeki

bene kamo jo yiba lepo nye bo tande yan ke nje nde: ¹⁸ «Ne bɛɛna, wuse be bende kɛ pe Yerusalem baka: Bo ta bu *Mɔno Mumɔ kanɛ nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be ketina meyasi. Bo ta pesɔ nde, bo wɔku nye. ¹⁹ Ke kɔnte, bo mɔ nje bu nye kanɛ nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ baka, nɛ bo nyeti nye njuro nye nɛ njambala nje ngba nye ke kroa, a mɔ nje womiyɛ ke metu yitati.»

Nyanɔwe nɛ Jak bene Jan ke diyɛ

Yesus yiɲa yasi (Mk 10)

²⁰ Ndana kɛ, ε nyanɔwe nɛ bɔno be Sebede bu bo kɛ no ke yi Yesus, kuse meɔɔn ke meneti yi diyɛ nye yiɲa yasi. ²¹ E Yesus diyɛ nye nde: «We kwɔɔyikwe nge?» E nye yeɲsa nye nye nde: «Pesɔ nde, bɔno bembɛ yiba baka dɔy metidyɛ ke keki yo kome we ta bu dɔyo kumande yo kɛ, wete pulo mbam bo, wete pulo gare yo.» ²² E Yesus yeɲsa nde: «Wune yeti ke duwe yasi te yi wune diyɛ kɛ na. Wune yakama hoɔbiye ka pelo meɔɔne mete yi mi ta hoɔbiye kɛ?» E bo yeɲsa nde: «He yakama hoɔbiye.» ²³ E nye yeɲsa nye bo nde: «Yo gbate nde, wune ta hoɔbiye pelo meɔɔne mete yi mi ta hoɔbiye kɛ. Ma yasi wete, ke kasi dɔyo metidyɛ ke mbam bo ho ke gare mbe, yeti mi kabe yo nye bomɔ na. Membey mete wɔkunanɔwe nɛ botu bete be Saɲmbe sima si kombile yo tike bo baka.» ²⁴ Ke bejɛke te bari kamo ma woko yasi te yi Jak bene Jan lepima kɛ, ε temɔ yan kwa sunɔwe nɛ bo. ²⁵ E Yesus jeba bejɛke hene lepo nde: «Wune duwɔ nde, bekum bete be name bomɔ keto meneti baka ke bendɔ to yan bendɔ. Ma be nyanɔwe bomɔ bete be ke njoka yan baka ke kpalo nate bo nata. ²⁶ Yasi wete ke yun, yo ti kelnanɔwe dɛte na. Mɔ te ε kwadyɛ be nyanɔwete ke njoka yun ko yakanɔwe kelɔ mesay nye wune. ²⁷ Ma yoko ε kwadyɛ be bosa mumɔ ke njoka yun ko yakanɔwe be bala besɔ. ²⁸ Yo dɛte, *Mɔno mumɔ sendi nɛ nguru wene ti ma njaki, nɛ bomɔ kel mesay nye nye na. Yasi

wete, a nɲa nda mɔ mesay yi nye jonɔwe dɔyene yi kolo nɛ budɔya bomɔ.»

Yesus ke butɛ misi mɛ bembam yiba (Mk 10; Lk 18)

²⁹ Ke ngimɔ te yi Yesus ba ke pundo duwe ke Yeriko bene bejɛke bene kɛ, nyanɔwe ngil bomɔ ba ke bengwe nye. ³⁰ Yinɔri baɲa botu bete be nɛ dɔbina misi baka yiba ba metidyɛ ke keki nje. Ke bo ma woko nde, Yesus ke kwɔ kɛ, ε bo kembɛ nde: «Nyanɔwe Kumande, Mɔno Davit, gwako ngwete wusu!» ³¹ Bo dɔkima bame bo, nɛ bo dɔbi numbu. Ko dɛte, bo nɲa kembɔ kwɔ to te nde: «Nyanɔwe Kumande, Mɔno Davit, gwako ngwete wusu!» ³² Ndana, ε Yesus teme jeba bo diyɛ bo nde: «Ne kwɔɔyikwe nde, mi kɛl nge nye wune?» ³³ E bo yeɲsa nye nye nde: «Nyanɔwe Kumande, kelɔ nde, misi musu bɛɛnanɔwe.» ³⁴ Yesus gwɔ ngwete yan kpoke misi man. Ndana ndana, ε bo kande bɛɛna yasi kwɔ bengwe nye.

21

Yesus ke dɔy ke Yerusalem (Mk 11; Lk 19; Jn 12)

¹ Bo kendima wuta nɛ Yerusalem, kumɔ ke Betfage ke pulo *Keki meoliviye. E Yesus tome baɲa bejɛke yiba kenje mbombu lepo nye bo nde: ² «Wune kɛn ke dɔya te ε ke mbombu wun ko. Ne nyiɲna dɔya dɛke wune ta dolo wete nya tofu tinɲate nɛ mɔno wene. Nɛ wune wɔnɲa bo nje nye mi. ³ Nge mumɔ lepe yiɲa yaɲa nye wune, nɛ wune yeɲsanɔwe nde: <Nyanɔwe Kumande ke kwadyɛ bo.> O bɛɛna, ndana ndana a mɔ soɲe bo nɛ bo.» ⁴ Yo nde, meyasi kwanɲama dɛte, nɛ lepi te yi mɔ punja melepi me Njambiyɛ lepima kɛ si tɔndu. A lepima nde: ⁵ «Ne lɛpi nye Ngɔndu Siyɔɲ*f1* nde: Bɛɛna, kumande wo yima pe yo. Temɔ nɛ dɛke nɛ te. A bendima nya tofu. A bendima mɔno tofu te yi nyanɔwe dɔki soɛ memapi ko.» ⁶ Bejɛke ka, ε bo kele nda yi Yesus lepima nye bo kɛ. ⁷ Bo boɲma nya tofu nɛ mɔno te dɔy no, bu melambo man jonɔ ke to yan, ε Yesus kwɔ bendɔ bo dɔyo ke to yan. ⁸ Sulo

botu bete be ba ke moy ngil baka bonma melambo man jonɔ ke nje, e baɲa leke yan monɔ bo mejeti bete ke nje. ⁹ Ngil botu bete be ba mbombu nɛ be ba ke kɔɲ nɛ baka dikima kembɔ nde: «*Hosana Monɔ Davit! Mekombila nɛ yɔkɔ e nje nɛ dɪno Baba Mbokɔ kɔ! Njambiyɛ bɛki nɛ meluksa ke kwey!» ¹⁰ Ke Yesus ma nyinɛ ke Yerusalem kɛ, e ndingelɛ dya bɛ nɛ kamtana. Bomɔ dikima diyɛ nde: «Yɔkɔ ba nda?» ¹¹ E bomɔ yeɲsa nde: «Yo Yesus te mo punja melepi mɛ Njambiyɛ, nyɛ mo Nasaret ke Galile.»

Yesus ke dɔdɔye botu be dyaɲgwa

*meyasi ke mbanjo Njambiyɛ
(Mk 11; Lk 19; Jn 2)*

¹² Yesus dyaɲma nyinɛ mbanjo Njambiyɛ, e nyɛ dɔdɔye bomɔ hɛnɛ be ba ke dyaɲgwe nɛ be ba ke bomɔ meyasi womete baka. A tindima metebel mɛ botu be senjina moni nɛ mesolo mɛ botu be dyaɲgwa bepepo bete ke meneti ¹³ lɛpo nyɛ bo nde: «Yo ketinate ke mekana mɛ Njambiyɛ nde: <Bo ta jɛba tɔ dyembe nde tɔ mɛɲgwɛta.> Ma yasi wete, wunɛ ke kpalo yeɲsa yun yo nɛ gban botu be gubo.» ¹⁴ Baɲa botu bete be nɛ dɪbina misi baka nɛ botu be ndembil nja ke yi Yesus ke mbanjo Njambiyɛ, e nyɛ sidɔye mekosu man. ¹⁵ Ko dɛte, ke bekum be botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ botu be ketina meyasi ma bɛɲɛ mberɪ meyasi mete yi nyɛ kelma, wokɔ sendi nda yi bonɔsike dikima kembidɔya ke moy mbanjo Njambiyɛ nde: «*Hosana Monɔ Davit!» kɛ, e temɔ yan kwa. ¹⁶ E bo lɛpɛ nyɛ Yesus nde: «'We ke wokɔ yasi te yi bo lɛpɛ kɛ?» E nyɛ yeɲsa nde: «I, mi ke wokɔ. 'Ma yite nde, wunɛ ti pa tolɔ melepi maka yi dɔye ketinate ke mekana mɛ Njambiyɛ kɛ na? Yo ketinate nde: <We kelma nde, ko seke seke bonɔsike nɛ baka be ndi ke dɔye bɛri baka luksa wɛ.> » ¹⁷ Ke nyɛ ma si lɛpo dɛte kɛ, e nyɛ ngbɛsɛ bo pundɔ duwe womete ke Yerusalem kwa kɛ ya ke Betani.

*Yesus ke kita nɛ figiyɛ
(Mk 11)*

¹⁸ Misi pupɛ bɛmɛɲmɛnɛ ke ngimɔ te yi Yesus ba ke yɔkwɛ nɛ kɔkɔ kɛ Yerusalem kɛ, nja ba ke kelɔ nyɛ. ¹⁹ Ke nyɛ ma kanɛ misi, a bɛɲa wete njuku *figiyɛ ke keki nje. E nyɛ kwa kɛ, a sɛm ndi mɛmboru nɛ mɛmboru nɛ gbi. E nyɛ lɛpɛ nyɛ njuku figiyɛ te nde: «Yo siyma bonɛ, ko wɛ ti wumɔ se ko mbumɔ wete nɛ wete mbaɲa yesɔ na.» Ndana ndana, e njuku figiyɛ ɛnoru gwe sosɔ nɛ kawoyo. ²⁰ Ke bejɛke ma bɛɲɛ yasi yinɔri kɛ, e bo ngbakima lɛpo nde: «Kelma nan yi njuku figiyɛ kɔ gwɔ sosɔ ndi ndana ndana dɛke kɛ?» ²¹ E Yesus yeɲsa nyɛ bo nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Nge wunɛ tike gba temɔ ke yi Njambiyɛ kinɛ meso na, wunɛ ta kelɔ yasi kwa yike yi mi kelma ndana nɛ njuku figiyɛ kɔ kɛ. Ko wunɛ lɛpi nyɛ keki te yɔkɔ nde: <Dukwe waka kɛ balɔ ke maɲ,> yo mɔ kelna dɛte. ²² Yasi hɛnɛ te yi wunɛ ta diyɛ Njambiyɛ ke mɛɲgwɛta mun, tikɔ gba temɔ ke yeɲɛ, a ta nyɛ wunɛ yo.»

*Deti Yesus wɔla ke yi Njambiyɛ
(Mk 11; Lk 20)*

²³ Yesus nja kwa kɛ ke mbanjo Njambiyɛ. Ke ngimɔ te nyɛ ba ke tedɔye bomɔ melepi mɛ Njambiyɛ kɛ, e bekum be botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ betomba be dya nje ke yeɲɛ diyɛ nyɛ nde: «Deti te yi wɛ kelɛ nɛ meyasi mete yike kɛ wɔla we? Sendi, nda nyɛ wɛ dɛte nde, kelɔ meyasi mete?» ²⁴ E nyɛ yeɲsa nyɛ bo nde: «Mi sendi, mi ndi nɛ lɛpi wete yi mi ta diyɛ wunɛ. Nge wunɛ yeɲsa nyɛ mi, mi mɔ nje lɛpo nyɛ wunɛ mbɛy komɛ dɛte te yi mi kelɛ nɛ meyasi mete wulɛ kɛ. ²⁵ Nda tome Jan nde, a njaki tope bomɔ ke mɔrɔku? 'Yo Njambiyɛ ho yo bomɔ?» Ndana, e bo kande mediyna tande yan lɛpo nde: «Ige wusɛ lɛpɛ nde: Yo Njambiyɛ, yite a ta diyɛ wusɛ nde: Ma keto nge yi wunɛ ti tike temɔ ke yasi te yi nyɛ lepima kɛ? ²⁶ Ma nge wusɛ nje yeɲsa nde: Yo bomɔ, yite wusɛ yakaɲgwe kambɔ ngil bomɔ, keto bomɔ hɛnɛ ke bɛɲɛ nde, Jan mo punja melepi mɛ Njambiyɛ.» ²⁷ Dɛte, e bo yeɲsa nyɛ Yesus nde: «Wusɛ yeti ke duwe na.»

Ɛ nye nje lepɔ nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lepɔ yaɲa nye wunɛ ke kasi dɛti te yi mi kele ne meyasi mete kɛ na.»

Kanɔ ke kasi baɲa boɲɔ bembam yiɓa

²⁸ «Nɛ ta lepɔ nde nge ke kanɔ te yi wunɛ ta wokɔ ndana kɛ? Mbaɲa mbam ba ne boɲɔ bembam yiɓa. Ɛ nye lepe nye tomba te nde: «Mɔnmbɛ, ken kelɔ say ke ngwan mbe muka.» ²⁹ Ɛ nye yeɲsa nde: «Kway na.» Diyɔ kɛ, ɛ nye diyɛ ne ngbum take yasi teme kwɔ kɛ ngwan. ³⁰ Ndana, ɛ nye dole ndɛmbi te lepɔ ndi kiya yasi te yi nye lepima nye yɔru kɛ nye nye. Ɛ nye yeɲsa nde: «I Da, mi ta kɛ.» Ma yasi wete, a ti nje kɛ na. ³¹ Ke njoka boɲɔ baka yiɓa, nda wokuma men saɲgwe kɔ?» Ɛ bo yeɲsa nde: «Yo tomba te.» Ɛ Yesus nje lepɔ nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wunɛ kɛ: Botu be boɲna mɔni garama nɛ boma bete be joɲna ke sap sap joɲgwe baka ta kande nyiɲe ke *Kandɔ Njambiyɛ tiko wunɛ. ³² Yo ta beɲna dɛte, keto Jaɲ nja ke yun tedye wunɛ nje te yi ne ngben, ma wunɛ ti tike temɔ ke yasi te yi nye lepima kɛ na. Yasi wete, botu be boɲna mɔni garama nɛ boma bete be joɲna ke sap sap joɲgwe baka tikima yan temɔ ke yasi te yi nye lepima kɛ. Wunɛ kɔmbila beɲe yun meyasi menɔri hene. Ma ne nde, wunɛ njaki yeɲsa temɔ ke koɲte yi tiko temɔ ke yasi te yi nye lepima kɛ, wuse ti kele dɛte na.

Kanɔ ke kasi beya botu be

bakidya ngwan

(Mk 12; Lk 20)

³³ «Wunɛ wɔku sendi wete kanɔ. Wete masa mesay sama ngwan *vinyɛ. Ɛ nye kele kakwe litɔ ne yo, timɔ mbey sɔpita membumɔ, sumɔ sendi doɲgbe doɲgbe tu yi pɛmna ngwan. Ɛ nye nje kanɛ yo hene nye baɲa botu be mesay nde, bo bakidya, be sendi ne ngabiye te yan kete. Ke koɲte, ɛ nye kwɔ kɛ londunate ke yiɲa menɛti. ³⁴ Ke ngimɔ te yi membumɔ ma si dɛtɔ ke ngwan kɛ ma dya, ɛ nye tome baɲa botu be mesay kenje ke yi bari, nɛ bo njese nye yiɲa kwalɔ membumɔ me ngwan. ³⁵ Yasi wete, ɛ botu be ba ne mesay te bari biye bo mende wete, wo

mbaɲa, lu mɔ yitatite ne metari wo. ³⁶ Ke koɲte, ɛ nye tome sendi baɲa botu be mesay budyaate kwɔ be mbombu. Ɛ bo kele ne bo ndi nda yi bo kelma ne bosa bomɔ kɛ. ³⁷ Yi sidye nɔ, ɛ nye nje tomo mɔnɔ wene kenje lepɔ nde: «Bo ta kambɔ, keto yo mɔnmbɛ.» ³⁸ Yasi wete, ke botu baka ma kanɛ misi beɲe ne nye kɛ, ɛ bo lepe tande yan nde: «Mɔ te ɛ ta tika ne melikɔ, ekɔ. Ne njaki, he wɔku nye, nɛ wuse tika nɔ.» ³⁹ Ɛ bo biye nye kɛ bete ke koɲ ngwan wo. ⁴⁰ Ma ndana, komɛ sa ngwan ta kɛ nje kɛ, a ta kelɔ nan ne botu baka?» ⁴¹ Ɛ bo yeɲsa nye Yesus nde: «A ta girise beya botu benɔri ne nyalɔ, nje kanɛ ngwan nye baɲa botu be mesay be ta nye nye membumɔ ke ngimɔ dya.» ⁴² Ɛ Yesus nje lepɔ nye bo nde: «Yite nde, wunɛ ti pa tɔlɔ lepi ke yi diyɛ ketinate ke mekana me Njambiyɛ kɛ na? Yo ketinate nde: «Tari*f1* te yi botu be sumna tu seɲma kɔ kpalma nje be saɲgwe kondu. Ma yasi ke, yo mekele me Baba Mbokɔ, yo yasi te yi wuse beɲe ngbakima.» ⁴³ Dete, mi ke lepɔ nye wunɛ nde: Njambiyɛ ta soɲe *Kandɔ dyene ke mebo mun, a ma nje kanɛ yo nye kandɔ te ɛ ta kelɔ meyasi ne ngben nda yi nye Njambiyɛ kwadyɛ kɛ. [⁴⁴ Nge mumɔ bale ke Tari te, a ta lekwe ne mutu mutu. Sendi, nge Tari te bale ke to mumɔ, yo ta kɔkɔ nye ne mbɔl.]» ⁴⁵ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ *Befarisɛ wokuma mekanɔ menɔri, ɛ bo duwe nde, Yesus lepinaɲgwe ne bo. ⁴⁶ Bo saɲma nje te yi biye nye, yasi wete, bo ba ke kambɔ ngil bomɔ, keto bomɔ beɲma nde, Yesus mɔ punja melesi me Njambiyɛ.

22

Kanɔ ke kasi nyangwe dina

(Lk 14)

¹ Yesus nja kɛ sendi mbombu lepina nye bomɔ ne nje mekanɔ. A lepima nde: ² «*Kandɔ te yi kwey ke boɲna ne wete kumande te ɛ kelma jeso gwaki mɔnɔ wene ɛ mbam kɔ. ³ A tomma botu be mesay bene kɛ jeba ne botu bete be nye jebama ke jeso baka. Yasi wete, botu bete ti kwadyɛ nje na. ⁴ A nja basidye tomo

baŋa botu be mesay lepɔ nde: «Ne kên lepɔ nye botu bete be mi jebama baka nde: Mi sima kombile medye hene. Mi woma benday nê benyamɔ bete be ne mutɔ baka. Meyasi me kombilate, bo njâki ke jeso.»⁵ Yasi wete, botu bete yeliya jeban te toke kendi yan kwâ. Yoko e teme kè ngwan ne, yoru e kwâ kè dyangwe mejeŋ mene.⁶ Bukwe te baka temma biye botu be mesay be kumande tedye bo mebɔne wo bo.⁷ Temɔ kumande kwama budyate, e nye tome besɔja bene si kè girise ne beya botu be wona bomɔ baka, lodye dya dyan.⁸ Kumande njâ lepɔ nye botu be mesay bene nde: «Mi ma komsa jeso, ma botu bete be mi jebama baka ti yaka ne jeso te na.»⁹ Ndana, ne kên ne memano yi kè nɔ. Bomɔ hene te yi wune ta dolɔ, wune lêpi nye bo nde, bo njâki ke jeso.»¹⁰ Botu be mesay ka ne boku menje ngbo bomɔ hene te yi bo dolma, ko beya bomɔ ko kimɔ bomɔ. E tɔ jeso tonde ne bomɔ ne ngben.¹¹ Kumande njâ nyiŋe tɔ yí nje beŋe bomɔ, a sém mbaŋa mumɔ ke njokate kine lambɔ jeso gwaki ke yotu na.¹² E nye diyɛ nye nde: «Sɔ mbe, yo kwanama nan yi we nyiŋma waka kine lambɔ jeso gwaki ke yotu ké?» Mbam diyma ne kpingbili kine bute numbu na.¹³ E kumande lepe nye botu be mesay nde: «Wune biya nye woto mekol nê mebo mene toke nye bete ke sɛ ke yitil. Yo womete kome nye ta lelo nyambɔ mesu.»¹⁴ Yo nde, Njambiyɛ jébaŋgwe bomɔ budyate, ma baka be nye toke ke njokate baka ti buyɔ na.»

Yesus nde, bomɔ gbôku garama

*nye Sesar
(Mk 12; Lk 20)*

¹⁵ Ndana, e *Befarisɛ kwâ kè kelɔ kutu yí beŋe ne nje te yi bo yakama dɔngidye ne Yesus wule ke yasi te yi nye ne nguru wene ta lepɔ ké.¹⁶ Bo tomma bejɛke ban nê baŋa botu bete be ba ke njɔŋ kumande Herod baka kenje ke yi Yesus lepɔ nde: «Yekele, he duwâ nde, we mɔ gbakasi. We tédya nje Njambiyɛ gbate gbate ko ke misi me nda, keto we ti bán yɔ mberɛ misi me mumɔ na.»¹⁷ Ma, lepɔ yasi te yi we

take ke lepi ke ké: 'Membonŋa lépi ka nde, mumɔ gbôku garama nye *Sesar ho a tí gboku?»¹⁸ Yasi wete, Yesus duwâ beya metake man. E nye yeŋsa nde: «Wune botu be likisi, wune bóba mi keto nge?»¹⁹ Wune pân pa tedye mi mɔni te yi bo díki gbo ne garama ké.» E bo nje ne sule wete bu kaŋe nye nye.²⁰ E nye diyɛ bo nde: «Yike yekambiyɛ to nda? Meketi mete yike tédya nda?»²¹ E bo yeŋsa nye nye nde: «Yo yi Sesar.» E nye nje lepɔ nye bo nde: «Dete, wune nyêki Sesar meyasi mete yene, nye Njambiyɛ meyasi mete yene.»²² Bo wokuma nda yi Yesus yeŋsama ké, e bo ngbakima ngbese nye toke kendi si kwâ.

*Kasi womiya bomɔ
(Mk 12; Lk 20)*

²³ Ke kiya yesɔ te *Besadusɛ be lepe nde, bemun tí womiyɛ baka njâ ke yi Yesus lepɔ nye nye nde: ²⁴ «Yekele, Moyisi lepima nde: «Nge mbam gwe kine tikɔ mɔnɔsike na, nê man ne mbam te bôn kusɔ, na ja bene nye yí kwanɔdye ne dino man e gwâ ko.»²⁵ Ma yo ba ne baŋa bɔnɔ bembam yitan jɔ yiba be jadya ke moy yan, bo jonnama ke njoka wusu. Tomba te bɔŋma nyari nje gwe. Nda a tí ja ké, e ndembi te bu kusɔ man.²⁶ Yo njâ kwanɔna ndi sendi dete nê ndembi te nê mɔ yitatite kumɔ ke mɔ yitan jɔ yibate.²⁷ Diyɔ ké, e nyari nje gwe sendi ke kɔŋ yan hene.²⁸ Ma ke yesɔ te yi bemun ta womiyɛ nɔ ké, ke njoka bembam baka yitan jɔ yiba, nya ko ta nje be nya nda, keto bo hene bɔŋma nye ne megwaki?»²⁹ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Wune ke moy mejɔsɔ, keto wune ke ndekima yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ ké, ndekima sendi ngungudye Njambiyɛ.³⁰ Yo nde, kome bemun ta womiyɛ ké, megwaki tí beŋna se na. Yasi wete, bomɔ hene ta jonna nda yi bejaki be Njambiyɛ jonna nɔ ke dyobo ké.³¹ Ma ke kasi womiya bemun, 'yite nde, wune tí pa tolo ka yasi te yi Njambiyɛ lepima nye wune ké na? Njambiyɛ lepima nde: ³² «Mi mbe Njambiyɛ te e Abaraham, Njambiyɛ te e Isak, Njambiyɛ te e Yakɔp.» Yo nde,

Njambiyε yeti Njambiyε bemuη na, nye Njambiyε te ε botu βete βe ne jorη baka.»
³³ Nηgil botu βete βe leηgwa meτo ke yasi te yi Yesus dikima lepo ke ηgbakimama kwalo tedya yasi te yene.

*Kasi mbonηa te ε kwanηma βeso ko
 (Mk 12)*

³⁴ Ke *Befariṣe ma woko nde, a dibima numbu *Besaduse ke yeηsa lepi te yi nye yeηsama ke, ε bo kwa wesidya.
³⁵ Wete ke njoka yan ba nyanηwe mo tedya membonηa. E nye diyε Yesus diyan yi lebiye ne nye. A diyma nye nde:
³⁶ «Yekele, ke njoka membonηa, yen kwa βeso?»
³⁷ E Yesus yeηsa nye nye nde: «Kwadyikwe Baba Mboko te Njambiyε wo ne temo yo hene, ne siseη yo hene, ne dyanō dyo hene.»
³⁸ Bosa mbonηa ne nyanηwe mbonηa te ε kwanηma βeso hene ko, eru.
³⁹ Mbonηa yibate ε ke boηna ne mbete, yo yoko ε lepe nde: «Kwadyikwe moη nda yi we kwadye ne yotu yo ke.»
⁴⁰ Membonηa maka yiba βe njuku membonηa ne njuku melēpi hene te yi botu βe punja melēpi me Njambiyε lepima ke.»

Krist kwanηma kumande Davit

⁴¹ Nda yi *Befariṣe wesidyama ke, ε Yesus diyε bo nde:
⁴² «Ne taka nde, *Krist nda? Nye monō nda?»
 E bo yeηsa nye nye nde: «Nye Monō Davit.»
⁴³ E Yesus lepe nye bo nde: «Ma ηge nje kelo nde, Kimō Siseη nyēki Davit deti te yi jeba nye nde Kumande wene ke? Keto Davit lepima nde:
⁴⁴ «Baba Mboko lepima nye Kumande wombe nde: Diyō metidyε ke mbam bo mbe kumo nde, mi siki kawule bependo bo tiko ke nji mekol mo.»
⁴⁵ Ma ηge Davit jeba nye nde Kumande, yite Kumande wene ta kpalō nje βe monō wene nan?»
⁴⁶ Ko mumō wete ne wete ti βe ne deti te yi yeηsa yaηa nye nye na. Kande yeso te ko mumō wete ne wete ti boβe diyε se nye yiηa diyan na.

23

*Bomō dty ne soso ne botu
 be ketina meyasi*

¹ Ndana, ε Yesus lepe nye ηgil bomō ne βejeke βene nde:
² «Botu βe ketina meyasi ne *Befariṣe ndana ke mbey Moyisi yi tedye membonηa me Njambiyε yi Moyisi ketima ke nye bomō.
³ Dete, wune kel bakidyε meyasi hene te yi bo ta lepo nye wune ke, ma yasi wete, ne ti jorηanηwe nda bo na, keto bo lepi ndi yasi lepo ke numbu kine nje kelo nda yi bo lepima ke na.
⁴ Bo kanja ditina memapi sobidyε bomō ke βeko. Ma yasi wete, bo ne ηguru wan yeti ke sambile nyey bo wete kpoke ne yo na.
⁵ Bo kel mekele man hene nde, ne bomō βeη bo. Dete, bo ke dokwe monō meyasi mete yi bo diki lepe yi ne membonηa me Moyisi ke moyte ke kwa yi βeso, sewdyε sendi meyasi mete yi bo nye ke numbu melambo man ke ne nduleη nduleη.
⁶ Bo saη kpaṣa membey ke metu medina, kwadyε diyō ke bosa membey ke membanjo mewesidya me Beyuden. Bo kwadyikwe nde, bomō ke nyeno bo ke membey kome bomō diki wesidya ke,
⁷ kwadyε sendi nde, bomō ke jebaηgwe bo nde yekele.
⁸ Ma ηge βe wune, wune ti saη nde, mumō jebaηgwe wune nde yekele na, keto wune ndi ne Yekele wete ne wete. Ma wune hene bemaη ne bemaη.
⁹ Wune ti jebaηgwe wete mumō ke to meneti nde da na, keto wune ndi ne Da wete ne wete, yo yoko ε diyε ke kwey ko.
¹⁰ Ne ti saη nde, mumō jebaηgwe wune nde masa na, keto wune ndi ne Masa wete ne wete, yo *Krist.
¹¹ Mo te ε βe nyanηwete ke njoka yun kwa βeso ko yakanηwe kelo mesay nye wune.
¹² Mo te ε bendidyε yotu kenje kwey, Njambiyε ta pidye nye kenje nji. Ma yoko ε pidye yotu kenje nji, Njambiyε ta kpalō bendidyε nye kenje kwey.»

Yesus ke ndeye botu βe ketina

*meyasi ne Befariṣe
 (Lk 11)*

¹³ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu βe tedya membonηa ne *Befariṣe, wune botu βe likisi, keto wune ke dibo numey te yi *Kando te yi kwey ke mbombu bomō. Wune ne ηguru wun yeti ke nyiηe kete na, ma wune yeti ke

tiko nde, botu bete be kwadye nyiŋe kete baka nyiŋa na. [¹⁴ Mɛbɔnɛ ta balɔ ke to yun, wunɛ botu be tedya mɛmbɔŋa nɛ Befarisɛ, wunɛ botu be likisi! Keto wunɛ ke wɛnjile mɛyasi hɛnɛ nɛ mbul ke mɛbɔ mɛ bekusɔ bomari diki nje kelɔ sɛwna mɛŋgwɛta, nɛ bomɔ bɛŋ nde, wunɛ kimɔ bomɔ. Dete, Njambiyɛ ta jɔsɛ wunɛ dɛtinate tedye wunɛ nyanɔgwɛ mɛbɔnɛ kwɔ to te.]

¹⁵ «Mɛbɔnɛ ta balɔ ke to yun, wunɛ botu be tedya mɛmbɔŋa nɛ Befarisɛ, wunɛ botu be likisi! Keto wunɛ ke bɛndɔ mɛlandi kɛ nɔ ke to mɛdfuku, kɛ mɛkɛndi ke to mɛnɛti yɪ sɔ mɔ te ɛ ta yɛŋsa tɛmɔ nyiŋe ke mison yun. Ma nɔgɛ nyɛ si nyiŋe dɛte kɛ, wunɛ kpalma nje kelɔ nde, a bɛki yɔkɔ ɛ ta kɛ kɛ dɛte te yi ti dɪm kɛ, keto wunɛ ta kelɔ nde, a kɛl bɛya yasi kwɔ wunɛ mɛŋga yiba.

¹⁶ «Mɛbɔnɛ ta balɔ ke to yun, wunɛ botu be dɪbina misi be kɛndɛ nɛ bomɔ baka! Wunɛ lɛpi nde: <Nɔgɛ mumɔ kinja mbanjɔ Njambiyɛ, a yakama dɪyɔ kɛnɛ tonjɛ yasi te yi nyɛ kpoma kɛ na. Yasi wɛtɛ, nɔgɛ nyɛ kinja lɔr te yi dɪyɛ ke mbanjɔ Njambiyɛ kɛ, na tɔnjukwɛ yasi te yi nyɛ kpoma kɛ.> ¹⁷ Ma wunɛ bɛlem, wunɛ botu bete be nɛ dɪbina misi baka, nɔgɛ kwɔ jakɔsɔ, yo lɔr ho yo mbanjɔ Njambiyɛ te yi keɛ nde, lɔr te wɔkunɔŋwɛ ndi nɛ Njambiyɛ kɛ? ¹⁸ Wunɛ lɛpi sendi nde: <Nɔgɛ mumɔ kinja nɛ dɪnɔ mbɛy nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ kɛ, a yakama dɪyɔ kɛnɛ tonjɛ yasi te yi nyɛ kpoma kɛ na. Yasi wɛtɛ, nɔgɛ nyɛ kinja sadaka te yi bo njɔ kasɛ ke mbɛy nyɛna sadaka kɛ, na tɔnjukwɛ yasi te yi nyɛ kpoma kɛ.> ¹⁹ Ma wunɛ botu bete be nɛ dɪbina misi baka, nɔgɛ kwɔ jakɔsɔ, yo sadaka te yi bo nje nɔ kɛ, ho yo mbɛy nyɛna sadaka te yi keɛ nde, sadaka te wɔkunɔŋwɛ ndi nɛ Njambiyɛ kɛ? ²⁰ Mɔ te ɛ kinja mbɛy nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ, a kɪnɔŋwɛ mbɛy nyɛna sadaka gbesɔ nɛ mɛyasi hɛnɛ te yi dɪyɛ kɛte kɛ. ²¹ Mɔ te ɛ kinja mbanjɔ Njambiyɛ, a kɪnɔŋwɛ mbanjɔ gbesɔ nɛ mɔ te ɛ dɪyɛ kɛte kɔ. ²² Sendi, mɔ te ɛ kinja dɪyɔbɔ, a kɪnɔŋwɛ siya bɛkumande te yi

Njambiyɛ gbesɔ nɛ mɔ te ɛ kɛ dɪyɔ kɛte kɔ.

²³ «Mɛbɔnɛ ta balɔ ke to yun, wunɛ botu be ketina mɛyasi nɛ *Befarisɛ, wunɛ botu be likisi! Keto ke gbɛla mɛmbunjɔ nde *manj nɛ *anis nɛ *kimɛ wunɛ ke bu yasi hɛnɛ ke njokate baka ke mɛŋgabiye kamɔ kamɔ, bu kwalɔ ŋgabiye te wɛtɛ wɛtɛ nyɛ Njambiyɛ. Wunɛ ke kpalɔ tiko kelna kpasa mɛyasi mɛte yi dɪyɛ ke mɔy mɛmbɔŋa nda pɛsina lɛpi nɛ ŋgbɛŋ nɛ gwɛna bɛsɔ ŋgwɛtɛ nɛ tikina tɛmɔ ke yi Njambiyɛ. Ma yo yite yi wunɛ yɔkɔŋwɛ kelɔ kɛnɛ tiko kelna bukɛ mɛyasi mɛte yiri na. ²⁴ Wunɛ botu bete be nɛ dɪbina misi be kɛndɛ nɛ bomɔ baka, wunɛ ke sɛ mɛnjam sɔŋɛ gbɛla mɔnɔ dɪyɛŋgil kɛte kpalɔ nje tiko nyanɔgwɛ nyamɔ nde *samo kɛte mɛnɔ nyɛ.

²⁵ «Mɛbɔnɛ ta balɔ ke to yun, wunɛ botu be ketina mɛyasi nɛ *Befarisɛ, wunɛ botu be likisi! Keto wunɛ wɛya ndi kɔŋ pelɔ nɛ kɔŋ pan, yasi wɛtɛ, mɔy te tondunate nɛ mɛyasi mɛ guɔbɔ nɛ bɛya mɛyasi mɛte yi wunɛ nyɛ tɛmɔ yun kɛte kɛ. ²⁶ Wɛ *Farisɛ te mɔ dɪbina misi pɔŋ pa wɛyɛ mɔy pelɔ nɛ mɔy pan, nɛ kɔŋ te nje bɛ pupunate.

²⁷ «Mɛbɔnɛ ta balɔ ke to yun, wunɛ botu be ketina mɛyasi nɛ *Befarisɛ, wunɛ botu be likisi! Keto wunɛ nda mɛbɔŋsɔŋ mɛte yi bo si lɔmbɛ konɔ kɛte kɛ. Kɛ puyɛ, kimɔ yanɔ dɛkɛ nɛ ŋgɛrɛ ŋgɛrɛ, ma mɔy te tondunate nɛ mɛyɛsɔ mɛ bɛmun nɛ kwalɔ yasi nyɛ hɛnɛ. ²⁸ Wunɛ ndi sendi dɛte ke mbɔmbu bomɔ. Dɛkɛ ɔ ba nde, wunɛ nɛ ŋgbɛŋ, ma ke mɔy mɛtɛmɔ mun likisi nɛ yɪŋa bɛya mɛyasi mɛte yi mɛmbɔŋa bɛnɛ kɛ kɛte nɛ ŋgbɛŋ.

²⁹ «Mɛbɔnɛ ta balɔ ke to yun, wunɛ botu be ketina mɛyasi nɛ *Befarisɛ, wunɛ botu be likisi! Keto wunɛ ke wɔmɔ mɛbɔŋsɔŋ mɛ botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ, kɛrke mɛbɔŋsɔŋ mɛ ŋgbɛŋ bomɔ. ³⁰ Ma wunɛ ke kpalɔ nje lɛpɔ nde: <Hɛ mɔ dɪy ke ŋgimɔ te yi bɛsɔŋwɛ busu bɔ nɔ kɛte kɛ, ma wusɛ tɪ gbesɛ bo sine bo yɪ wo nɛ botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ na.> ³¹ Dete, wunɛ bɛsa bete ke pɛsɔ lɛpi yun nɛ ŋguru wun jayɛ nde,

wunε bɔnɔ be botu βete be woma botu be punja meɓepi me Njambiye βaka. ³² Ma ndana, ne kɛn mbɔmbu yɪ tonje ndi yasi te yi besaŋwe bun kandima kwey kɛ. ³³ Wunε βenyɔŋe, wunε mbo yeri! Wunε ta kelɔ nan yɪ kambɔ ne meβone mete yi dite te ε ti dɪm tedye kɛ? ³⁴ Dete, mi ke tomɔ botu be punja meɓepi me Njambiye nɛ botu be dɪyanɔ nɛ botu be ketina meyasi kenje wunε. Wunε ta wo βaŋa, ŋgba βaŋa ke kroa, njuro βaŋa ne njambala ke membanjo mewesidya mun. Ne ta tedye bo nyanŋwe meβone ne meɓya yɪ kɛ nɔ. ³⁵ Meyasi ta kwanŋa dete, nɛ mekiyo hene te yi botu βete be ti kele yiŋa beya yasi yi nyanjama ke to meneti maka kɛ bal ke to yun, kande ke mekiyo me Abel te ŋgben mumɔ kumɔ ke mekiyo me Sakari te monɔ Baraki yi wunε woma ke njoka mbanjo Njambiye ne mbey nyena sadaka nye Njambiye kɛ. ³⁶ Gbakasi yi mi lepe nye wunε kɛ: Meyasi mete hene ta balɔ ke to botu be ŋgimɔ te yɔkɔ.

³⁷ «Yerusalem, Yerusalem, we ε diki wo botu be punja meɓepi me Njambiye, lu botu βete be Njambiye tome njese ke yo βaka ne metari wo, mi kwadya wesidye bɔnɔ bo nda yi gway kuβe gukule ne bɔnɔ bene ke nji mepapɔ mene kɛ! Ko dete, ne ti kwadye na. ³⁸ Ma ndana ne ta tika ne tu dɪyun gbɔŋgote. ³⁹ Yasi wete, mi ke lepo nye wunε nde: Wunε ti βeŋe se mi na kumɔ kome wunε ta duwe lepo nde: «Mekombila ne yɔkɔ ε nje ne dɪnɔ Baba Mbokɔ kɔ!» »

24

*Kasi meβone mete yi ta nje kɛ
(Mk 13; Lk 21)*

¹ Ke ŋgimɔ te yi Yesus βa ke pundɔ ke mbanjo Njambiye kɛ, ε bejeki bene kɛ ke kekɪ ne lepo nde, a sɛŋgila ndi metu me mbanjo Njambiye. ² Yasi wete, ε nye yeŋsa nye bo nde: «'Nduku wunε ke βeŋe meyasi menori hene? Gbakasi yi mi lepe nye wunε kɛ: Kine tari wete ne wete ta dɪyo waka ke to jakɔsɔ kine nde, bo gbɔŋgula βete ke meneti na.»

³ Ke kɔŋte, ε nye kwɔ kɛ dɪyo metidye ke *Keki meoliviye. ε bejeki bene nje dolɔ nye tande yan diye nye nde: «Lepɔ nye wuse, meyasi mete ta kwanŋa ndenen? Yo ŋge yi ta tedye nde, njena yo nɛ siyna mbokɔ te yɔkɔ ma wuta kɛ?» ⁴ ε Yesus yeŋsa nye bo nde: «Wunε dɪy ne sɔsɔ, ma mumɔ me nje sebile wunε. ⁵ Keto budya bomɔ ta nje ne dɪnɔ dɪyembe lepo nde: «Mi *Krist, mi kɔ!» Bo ta sebile budya bomɔ. ⁶ Ne ta wokɔ bomɔ ke lepo kasi medyambi, wokɔ ŋgum ŋgum te. Wunε ti gwaki kaŋ yaŋa na, keto meyasi mete yakaŋwe kelna. Ndi nde, yite ti pa be siyna meyasi na. ⁷ Kando wete ta teme lu dɪyambi ne wete kando. Kumande wete ma teme lu dɪyambi ne jakɔsɔ. Kolo ta kelna ke yiŋa membey, sendi meneti ta ŋwanŋwa ke yiŋa membey. ⁸ Meyasi menori hene ta be ndi gbela ton meβone. ⁹ Bo ta kaŋe wunε nye bomɔ, bo ma tedye wunε beya nyanŋwe meβone wo wunε. Mekando hene ta benɔ wunε keto dɪnɔ dɪyembe. ¹⁰ Dete, yo ta nje jatidye budya bomɔ kenje ke beya nje. Bomɔ ta dɪyanŋwina benna tande yan. ¹¹ Budya bomɔ ta nje lepo ja nde, bo botu be punja meɓepi me Njambiye. Bo ta jatidye budya bomɔ ke beya nje. ¹² Kelna beya meyasi mete yi membonŋa bene kɛ ta dɔkɔ dɔkɔ kɛ nɔ mbɔmbu. Dete, sulɔ bomɔ ti kwadya se budyate kɛ nɔ mbɔmbu nda yi bo kandima nɔ kɛ na. ¹³ Ma yɔkɔ ε ta gbiso kelɔ tiŋ kumɔ ke siynate kɔ ta ju. ¹⁴ Bo ta pele Kimɔ Tom te yi lepe kasi *Kando te yi kwey kɛ ke to mbokɔ hene, nɛ mekando hene si woku. Ke kɔŋte, siyna meyasi ma nje dɪya yey.

¹⁵ «Yo nde, wunε ta βeŋe mɔ te yi bo jeba nde *Nyanŋwe mɔ bekidya meyasi ε kele gbutu biye ne mbanjo Njambiye kɔ. Daniyel te mɔ punja meɓepi me Njambiye lepima kasi ne. A ta nje dɪyo ke mbey te yi ne kiyo kɛ. Ma mɔ te ε tɔle meɓepi maka kɔ woku to te dɪyo ne sɔsɔ. ¹⁶ Yite nɛ botu βete be dɪye ke meneti me Yuda βaka sɛdɪkwε kambɔ kɛ ke to mekeki. ¹⁷ Mɔ te ε ta be ke tosiyo kɔ pikwe kine pa nyiŋe tu nde, na kɛ bu yaŋa pundɔ nɔ na. ¹⁸ Sendi, mɔ te ε ta be ke ŋwan kɔ

tí yòkwè nè kòkò nde, na pa kè bụ lambò nè na. ¹⁹ Ké ngimò te yite, boma bete be ta be nè mọy nè baka be ta be ndi ke nye bònòsike beri baka ta sangwa nè mèbòne. ²⁰ Wunè ngwétangwe nè Njambiyè nde, ngimò sokò te tí dyañ ke ngimò abekata ho ke wete yesò *Saba na. ²¹ Kéto ke ngimò te yite nyanngwe mèbòne ta bènna. Kande yi Njambiyè ma kúsu nè mbokò kumò ndana yinà nyanngwe mèbòne tí pa bènna dète na. Sendi, yinà nyanngwe mèbòne tí bènna se dète wete yesò na. ²² Ti bèki nde, Baba Mbokò káya buyò metu mete tikò nè ngbet na, ma mumò wete nè wete tí jù na. Yasi wete, a ta kaye yo, kéto botu bete be nye sima si tòke baka. ²³ Ma nge mumò lèpe nye wunè nde: <Ha *Krist waka ho a wari!> wunè tí jaya na. ²⁴ Kéto botu bete be lèpe jà nde, bo Krist nè baka be lèpe sendi nde, bo botu be punja mèlèpi mè Njambiyè baka ta nje. Bo ta kelò nyanngwe mèyekambiyè, kelò sendi nyanngwe mèyasi, simande bo yakama jatidyè ko botu bete be Njambiyè sima si tòke baka ke yinà bèya nje. ²⁵ Ma mi ma lèpò mèyasi hènè nye wunè.

Yesus ta kala nje
(Mk 13; Lk 21)

²⁶ «Ma nge bo lèpe nye wunè nde: <Ha *Krist kaka ke kòngor!> wunè tí kèn na. Ho nde: <A ke mèsoma ke tòngari womańa!> wunè tí jaya na. ²⁷ Yo nde, njena *Mònò mumò ta be nda yi yesi mbiyò yese nò nè verum, panò kande kome yesò pundè kumò kome yesò bale ké. ²⁸ Ma ke mbey hènè te yi mun yasi diyè kete, bedabo wésidyangwe womete.

²⁹ «Nge metu mè nyanngwe mèbòne menòri siye ndi dèke ké, yesò ta dímò, ngwendè tí panò se na, besisò ta ketiye ke kwey balò ke menèti. Mèyasi mete yi nè ngungudyè yi diyè ke kwey ké ta ngbókisa budyate. ³⁰ Ké kònte, yasi te yi tedye nde, *Mònò mumò yima ké ta pundò ke dýobò, mèkandò mè bomò hènè ke to menèti ta jaba. Bo ta bènne Mònò mumò ke nje ke to mèkulutu ke kwey nè nyanngwe ngungudyè nè nyanngwe meluksa. ³¹ A ta tomò bèjaki bène nè

nyangwe mèdòmbiya kènje ke membey hènè kè wesidyè botu bete be nye sima tòke baka ke mèboku mè menèti maka yini ke mbokò hènè.

Kanò ke kasi figiye
(Mk 13; Lk 21)

³² «Wunè bòn dýano ke yasi te yi *figiye tedye ké. Ké ngimò te yi mèbò mete mè ke bọye nè ke ngimò te yi mèmòru mete mè ke lo, wunè ke duwe nde, ngimò mbiyò ma wuta. ³³ Dete sendi, kome wunè ta bènne nde, mèyasi menòri hènè mè ke dýa, wunè dükwe nde, *Mònò mumò mè nedò te yi nje, yasi mè ke ngin nyinò. ³⁴ Gbakasi yi mi lèpe nye wunè ké: Ko botu bete be nè jon ke ngimò te yòkò baka tí gwe hènè kine nde, mèyasi menòri dýan na. ³⁵ Dýobò nè menèti ta si kwà yambile, ma ndi mèlèpi mèmbe tí yambile ko wete yesò na.

³⁶ «Ma ke kasi yesò nè hawa te yi mèyasi mete ta dýa kete ké, ko mumò wete nè wete yeti ke duwe na, ko bèjaki bete be diyè ke dýobò ko *Mònò, ndi Da nyepò duwe. ³⁷ Yasi te yi kwanama ke ngimò Noy ké ta kwanama sendi dète ke ngimò te yi Mònò mumò ta nje kete ké. ³⁸ Ké metu mete yi mben tí pa dýa na, bomò dikima dýena, dýe menjam, kelò mègwaki, kènje bèngòndu ban ke mègwaki kumò ke yesò te yi Noy nyinma nò ke mọy nyanngwe kuka ké. ³⁹ Bomò tí be ke take yan na kumò nde, nyanngwe mben dýanma si mèmbye bo hènè. Yo ta kwanama sendi dète ke ngimò te yi Mònò mumò ta nje ké. ⁴⁰ Ma ke njoka bèbam yi ba be ta be ke kelò mesay ke ngwan, a ta bụ wete, tikò wete. ⁴¹ Ké njoka boma yi ba be ta ngbò kòkò yasi ke tari, a ta bụ wete, tikò wete. ⁴² Dete, wunè pèm yasi, kéto wunè yeti ke duwe ngimò te yi Nyanngwe Kumande wun ta nje kete ké na. ⁴³ Wunè dükwe gba nde: Sa tų má dukwe ngimò te yi mò gubò nje nò nè tu ké, ma nye ke pèmò yasi, kambò mò gubò mè nje leke tų nyinè gubò mèyasi. ⁴⁴ Dete wunè sendi, wunè kòmsangwe, kéto Mònò mumò ta nje ke ngimò te yi wunè tí be ke take nde, a ta nje kete ké.

*Kasi kimɔ mɔ mesay nɛ**beya mɔ mesay**(Lk 12)*

⁴⁵ «Yo mɔ mesay te yen yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye? Yo yɔkɔ ε ne sɔsɔ yi masa wene tembidya nye nde, a dɔy ne botu be mesay bene yí nye bo mɛdye yaka ne ngimɔ te yi nye pesima ké. ⁴⁶ Mɔ mesay kɔ ne mesosa, nge masa wene yɔkwɛ dolo nye ke kelo dɛte. ⁴⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: A ta nje tembidye nye, na dɔy ne meyasi mene hene. ⁴⁸ Yasi wete, nge mɔ mesay kɔ be beya mɔ mesay, a ta lepo ke moy temɔ ne nde: «Masa wombe tí yɔkwɛ ndana nedo na.» ⁴⁹ Ǿ béña, nge nye nye bo ke mendina beso botu be mesay, dɔyo ndi mɛdye nɛ hɔbiya menjam bene botu be gwena menjam, ⁵⁰ yite wete yeso masa wene ta duwe dya ke yeso te yi nye tí be ke take nde, a ta dya kete na, ke hawa te yi nye tí duwe na. ⁵¹ A ta tedye nye nyanɔwe mebone tiko ke nje soɔ kelo ne nye nda yi bo kele ne botu be likisi ké. Yo womete kome nye ta lelo nyambo mesu.»

25*Kanɔ ke kasi baɔa beɔɔndu kamɔ*

¹ «Ma kome *Kandɔ te yi kwey ta nje ké, meyasi ta kwanɔna nda yi yo kwanɔnama nɔ ke kanɔ baɔa beɔɔndu kamɔ be boɔma melambo man yí kɛ sanɔwa ne mbam gwaki. ² Ke njoka yan, yitan tí be ne dyanɔ na, ma bari betan ba ne dyanɔ. ³ Baka be tí be ne dyanɔ baka boɔma melambo man kine biye yiɔa karasin kwɔ nɔ na. ⁴ Ma baka be ba ne dyanɔ baka boɔma melambo man telo sendi yiɔa karasin ke mendaki biye kwɔ nɔ. ⁵ Mbam gwaki linjama kine nje nedo na, dɛte ε bo hene si dɔngbo kwɔ ne jakɔ. ⁶ Ne bembe tu bo wóku kambi: «Wune tɛma do, mbam gwaki dyanɔma. Ne púndu kɛ sanɔwa ne nye.» ⁷ Ndana, ε bo hene jemiye teme kombile melambo man. ⁸ Baka be tí be ne dyanɔ baka njɔ lepo nye bari nde: «Ne nyêki wuse yiɔa monɔ karasin yun, keto melambo musu ke si dimɔ.» ⁹ ε bari be ba ne dyanɔ

baɔa yenɔsa nde: «Ko na, yite tí yaka wuse sine wune hene na. Wune kpál kɛ ke mbey dyanɔwate kɛ boɔmo yun mate.» ¹⁰ Piɔo te yi bo ba ke kɛ ke boɔnate ké, ε mbam gwaki dya. Bari be komsama baka nyiɔma bene be mbam gwaki ke tu jeso gwaki, ε bo dibe numey ne kpikip. ¹¹ Dɔyo te ke kɔɔte ké, ε beɔɔndu te bari nje dya yey kembidya lepo nde: «Nyanɔwe mbam, nyanɔwe mbam, buta numey nye wuse.» ¹² ε mbam nje dɔyo yenɔsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mi yeti ke duwe wune na.» ¹³ Dete, wune pɛm yasi, keto wune yeti ke duwe yeso ko hawa te yi *Monɔ mumɔ ta dya kete ké na.

Kanɔ ke kasi mesule me lor kamɔ
(Lk 19)

¹⁴ «Kome *Kandɔ te yi kwey ta nje ké, meyasi ta kwanɔna nda yi yo kwanɔnama ke kasi wete mbam te ε kwadya kɛ londunate ke wete meneti kɔ. Ke ngimɔ kwanɔge ε nye jeba botu be mesay bene kanɔ kusuku ne nye bo. ¹⁵ A kanɔa miliyɔn yitan nye bosa mumɔ, kanɔa miliyɔn yiɔa nye mɔ yiɔa, nje kanɔa miliyɔn wete nye mɔ yitati. A nya mumɔ hene beɔɔwe dɛti ne. Ke kɔɔte, ε nye toke kendi kwɔ. ¹⁶ Ndana ndana, mɔ te ε boɔma miliyɔn yitan kɔ kwanɔma si kɛ dɔkwɛ yo, kwedya sendi miliyɔn yitan dokidye ke to te yiri. ¹⁷ Mɔ yiɔa ε boɔma miliyɔn yiɔa kɔ kelma ndi sendi dɛte. A dolma miliyɔn yiɔa dokidye ke to te yiri. ¹⁸ Ma mɔ te ε boɔma ndi miliyɔn wete kɔ kwanɔma kɛ dɔkile meneti sɔdye moni masa wene kete. ¹⁹ Yo kwanɔma budya metu ε masa wan nje yɔkwɛ. A jebama bo, né bo lepi yasi te yi bo kelma ne moni te ké. ²⁰ Mɔ te yi masa wene nya nye miliyɔn yitan kɔ njɔ ne miliyɔn yitan te yi nye kwedya dokidye ke to te yiri ké. ε nye lepe nde: «Nyanɔwe mbam, we nya mi miliyɔn yitan, beɔa, miliyɔn yitan yi mi kwedya dokidye ke to te ké!» ²¹ ε masa wene lepe nye nye nde: «Kimɔ yaɔa! We mɔ mesay te yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye, we ne duwe bakidya yasi. We duwɔ bakidye yasi te yi ne mbet, dɛte mi ta nye we budya meyasi nde, dɔyo

nɔ. Mi masa wɔ, inja ke diyo ke moy mesosa sine we!> ²² Mɔ te yi masa wene nya nye miliyon yiba ko nja sendi lepo nde: <Nyangwe mbam, we nya mi miliyon yiba, beja, miliyon yiba yi mi kwedyama dokidye ke to te ke!> ²³ E masa wene lepe nye nye nde: <Kimɔ yaja! We mɔ mesay te yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye. We duwa bakidye yasi te yi ne mbet, dete mi ta nye we budya meyasi nde, diyo nɔ. Mi masa wɔ, inja diyo ke moy mesosa sine we!> ²⁴ Ndana yey, e mɔ te yi masa wene nya ndi nye miliyon wete ko dya nje sendi. E nye lepe nde: <Nyangwe mbam, mi duwa nde, we ne nyanɔ budyate. We ndem medye kine mbeki te yi we panma be na. We wesiɗya medye kine kwalɔ te yi we nyanja ke meneti na. ²⁵ Mi gwa wɔ, e mi bu miliyon wɔ ke sɔɗye ke moy meneti. Ma beja moni yo ke, boɗɔ yo!> ²⁶ E masa wene yensa nye nye nde: <We beya mɔ mesay, we mɔ dyem! We duwa nde, mi ndem medye kine mbeki te yi mi panma be na. Mi wesiɗya medye kine kwalɔ te yi mi nyanja na. ²⁷ Dete, ma we boɗma moni mbe ke tiko ke yi botu be bakidya moni, ma mi ta ke bu moni mbe ke yokwe ne liba ke to te. ²⁸ Ma wune suku miliyon te e ke bo ne ko kanɛ nye mɔ te e ne miliyon kamɔ ko. ²⁹ Yo nde, bo ta dokidye yasi nye mɔ te e me nɔ ko, a ma nje be ke nyengwe. Yasi wete, pe yoko e kine yaja ko, bo ta sukɔ ko monɔ yasi te yi nye nɔ ke. ³⁰ Ma pe yi beya mɔ mesay ko e dimbidye ngimo ne gbelate ko, wune biya nye bete ke se ke yitil. Yo womete kome nye ta lelo nyambo mesu.> »

Kasi njena pesina josi

³¹ «Kome *Monɔ mumɔ ta nje ke moy meluksa mene bene bejaki bene hene ke, a ta kwa diyo metidye ke siya bekumande ne ke diyo meluksa mene. ³² Mekandɔ me botu be meneti maka hene ta nje wesidya ke mbombu wene. A ta baka bo nda yi mɔ bakidya betiter baka njoka besam ne begbatabo ke. ³³ A ta bu besam kenje pulo mbam bo ne, bu begbatabo kenje pulo gare. ³⁴ Ndana, nye Kumande ma nje lepo nye botu bete be ta be ke mbam bo

ne baka nde: <Ne njaki, wune botu bete be Sanmbe nya wune mekombila baka. Wune njaki nje namɔ *Kandɔ te yi nye sima kombile tike wune pinɔ te yi mboko ti pa kusuna na. ³⁵ Keto mi gwa nja, e wune nye mi medye. Mi gwa yesidye, e wune nye mi moroku nde, mi hɔbiya. Mi ba jengwe, e wune bu mi kimote. ³⁶ Mi ba sokere, e wune lenje mi lambɔ. Mi ba ke konɔ, e wune nje beje mi. Mi ba ke jobo, e wune nje lepidye mi.> ³⁷ Ma ndana, botu bete be Njambye pesima nde, bo me ne ngben ke mbombu wene baka ma nje diye nye nde: <Nyangwe Kumande, wuse beja ba we we ke gwe nja, e wuse nye we medye? He beja we we ke gwe yesidye, e wuse nye we moroku nde, hɔbiya? ³⁸ Wuse beja we we nda jengwe, e wuse bu we kimote? Ho nde sokere, e wuse lenje we lambɔ? ³⁹ Wuse beja we we ke konɔ ho nde ke jobo, e wuse ke lepidye we?> ⁴⁰ Kumande ma nje yensa nye bo nde: <Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Mengimo hene te yi wune kelma yina kimɔ yasi dete ne wete mumɔ ke njoka bemanɔ bembe baka, ko nde, bo beki bengbanda, wune kel yo ne mi.> ⁴¹ Ke konɛ, a ma nje lepo nye botu bete be ke pulo gare ne baka nde: <Wune jisa londo ke keki mbe, wune botu bete be Njambye sima kita ne wune baka. Wune ken ke dite te yi ju kpo ne kpo. Njambye kombila yo yi *Kum beya mekele bene bejaki bene. ⁴² Yo keto mi gwa nja, wune kine nye mi medye na. Mi gwa yesidye, wune ti nye mi moroku nde, mi hɔbiya na. ⁴³ Mi ba jengwe, wune kine bu mi kimote na. Mi ba sokere, wune ti lenje mi lambɔ na. Mi ba ke konɔ, be ke jobo, wune ti nje beje mi na.> ⁴⁴ Ma bo sendi, bo ta diye nde: <Nyangwe Kumande, wuse beja ba we we ke gwe nja, ke gwe yesidye ho jengwe ho sokere ho ke konɔ ho ke jobo, e wuse diye kine kame we?> ⁴⁵ Ndana, a ma nje yensa nye bo nde: <Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Mengimo hene te yi wune diya kine kelɔ kimɔ yasi dete ne wete mumɔ ke njoka bemanɔ bembe baka, ko nde, bo beki bengbanda, yo mi yi wune diya kine kelɔ yo.> ⁴⁶ Dete, beya botu

baka ta kè sangwa ne mebɔne kpo ne kpo. Ma botu bete be ne ngben baka ta be ne jongwɛ te yi kpo ne kpo.»

26

¹ Ke kɔnte, ke Yesus ma si lepɔ tedye meyasi menɔri hene dɛte kɛ, ε nye nje lepɔ nye bejɛke bene nde: ² «Wune duwɔ nde, bukwa ndi metu yiɓa, nɛ jeso *Paska Beyuden kelna. Bo ta biye *Mɔnɔ mumɔ kanɛ nye bomɔ, nɛ bo ngba nye ke kroa.» ³ Ndana, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ betomba be dya wesidya ke mbanjɔ Kayif te nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ. ⁴ Bo pesima nda yi bo yakanɔwe biye ne Yesus ne nje likisi yɛ wo ne nye. ⁵ Yasi wete, bo lepɛma nde: «Yo tɛ kelnanɔwe ke bembɛ jeso na, kambɔ bomɔ me nje kelo meyasi ne hoya hoya.»

Wete nyari ke kumbɛ lobinda ke

to Yesus ke Betani
(Mk 14; Jh 12)

⁶ Yesus bɔ ke Betani ke tɔ wete mbam nde Simɔn, a bɔ ke kɔnɔ ne ndoko. ⁷ Diyo kɛ, ε wete nyari nje ke kɛki Yesus ne wete ndaki tondunate ne yiɓa lobinda te yi dya budya mɔni. Bo sama ndaki te ne yiɓa tari nde albatɛrɛ. Piɓɔ te yi Yesus bɔ ke dyaena kɛ, ε nya kɔ nje kumbɛ yo ke to ne. ⁸ Ke bejɛke ma beɛɛ dɛte kɛ, ε bo wɔke ngambi lepɔ nde: «To bekidya lobinda te yike ba ne nge? ⁹ Ma bo dyanɔwa lobinda ke yi yaka budya mɔni bɔ yo kame ne botu be ngwete.» ¹⁰ Yesus wokuma yasi te yi bo bɔ ke nyinɔgila kɛ. ε nye lepɛ nye bo nde: «Wune njanɔwe nya kɔ keto nge? A kelma kimɔ yasi ne mi. ¹¹ Ne bɛɛɛ, metu hene wune botu be ngwete ke diyo ke kiya mbey, ma ke be mi, mi tɛ diyo mbe sine wune ke kiya mbey metu hene na. ¹² A kumbuma mutɔ ke yotu mbe ndana. A kelma dɛte yɛ ladye ne pumbuna mbe. ¹³ Gbakasi yi mi lepɛ nye wune kɛ: Mbey hene te yi bo ta pele Kimɔ Tom ke to meneti hene, bo ta yekidye sendi yasi te yi nya kɔ kelma kɛ, nɛ bomɔ taki ne nye.» ¹⁴ Ndana kɛ, ε Yudas te Iskariyot, nye ε bɔ ke

njoka bejɛke kamɔ jɔ yiɓa kɔ kwɔ kɛ ke yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ¹⁵ lepɔ nye bo nde: «Ne ta nye mi nge, nɛ mi dyanɔwe Yesus nye wune?» ε bo kanɛ sule kamɔtati nye nye. ¹⁶ Ndana, ε nye kandɛ saɓna kimɔ ngimo te yi nye yakama dyanɔwe ne Yesus nye bo.

Yesus ke dya jeso Paska

bene bejɛke bene

(Mk 14; Lk 22; Jh 13)

¹⁷ Bosa yesɔ jeso dyaena memampa mete yi kine ngɔ kete kɛ dyanɔma. ε bejɛke be Yesus nje diyɛ nye nde: «Wɛ kwɔdyikwe nde, wuse kɛn kombile mbey dyaena jeso *Paska te yo we?» ¹⁸ ε nye yeɓsa nde: «Wune kɛn ke mɔy dya ke yi mumɔ nde kadye, nɛ wune lepi nye nye nde: «Yekele nde: Ngimɔ mbe ma dya. Mi ta kwanɔye *Paska sine bejɛke bembɛ ke yasi yo.» ¹⁹ Bejɛke kelma nda yi Yesus lepɛma nye bo kɛ. ε bo kombile medye me *Paska.

²⁰ Ke bekoko ma dya kɛ, ε Yesus kwɔ diyo bene bejɛke bene kamɔ jɔ yiɓa yɛ dyaena. ²¹ Piɓɔ te yi bo bɔ ke dyaena kɛ, ε nye lepɛ nde: «Gbakasi yi mi lepɛ nye wune kɛ: Mbanɔ mumɔ ke njoka yun ta dyanɔwe mi.» ²² Yo nya bo ngambi budyate ke temɔ. ε mumɔ hene diyɛ nye wete wete nde: «Nyanɔwe Kumande, yo ka mi?» ²³ ε Yesus yeɓsa nde: «Mɔ te yi sine nye betima bo ke kiya kato medye wete kɔ, yo nye ta dyanɔwe mi. ²⁴ *Mɔnɔ mumɔ ta kwɔ gbate nda yi yo ketinate ke kasi ne ke mekana me Njambiyɛ kɛ. Ndi nde, mebɔne ta balɔ ke to mɔ te ε ta dyanɔwe nye kɔ. Bo mɔ diyo kine ja mɔ te, ma yo gba kimote budyate ke yene.» ²⁵ Yudas mɔ te ε kanɔma nye nye bomɔ kɔ njɔ bɔ sendi lepi diyɛ nye nde: «Yekele, yo ka mi?» ε Yesus yeɓsa nye nye nde: «Yo gba we!»

Kasi medye me Njambiyɛ

(Mk 14; Lk 22; 1Kt 11)

²⁶ Piɓɔ te yi bo bɔ ke dyaena kɛ, ε Yesus bɔ mampa. Ke nye ma si nye Njambiyɛ wosoko kɛ, ε nye leke yo kanɛ nye bejɛke bene lepɔ nde: «Wune bɔn, ne dyaɔki, yike membundɔ membe.» ²⁷ Ke kɔnte, ε nye

bɔ pelɔ nɛ tena menjam ke mɔyɛ. Ke nye ma si nye Njambiyɛ wosoko kɛ, ɛ nye kanɛ yo nye bo lɛpɔ nde: «Wunɛ hɛnɛ hɔbiya yo. ²⁸ Keto yikɛ mɛkiyɔ mɛmbɛ, yo mɛkiyɔ mɛtɛ yi keɛ mbon. Mɛkiyɔ mɛtɛ yi nyanjama keto budya bomɔ. Yo ta kelɔ nde, Njambiyɛ fiki bomɔ nɛ ngwɛtɛ ke mɛbeyɔ man. ²⁹ Mi ke kombilɛ lɛpɔ nye wunɛ nde: Ko mi tɪ hɔbiyɛ se tena menjam maka na kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta hɔbiyɛ nɛ wɛtɛ jɔnjatɛ sinɛ wunɛ ke *Kandɔ Saɲmbɛ.» ³⁰ Ke bo ma si jembina yɪ lukse nɛ Njambiyɛ kɛ, ɛ bo kwɔ kɛ ke *Keki mɛoliviye.

³¹ Ndana, ɛ Yesus lɛpɛ nye bo nde: «Yasi te yi mi ta saɲgwa nɔ ke tu te yɔko muka kɛ ta njanɲwɛ wunɛ hɛnɛ ke tikina temɔ te yi wunɛ tike ke yembɛ kɛ jatidyɛ wunɛ ke bɛya nje. Keto yo ketinate ke mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: «Mi ta mukɔ mɔ bakidyɛ besam, besam má si wanja.» ³² Ndi nde, komɛ mi ta womiyɛ kɛ, mi ta kandɛ kumɔ Galilɛ nɛ wunɛ.» ³³ ɛ Piyɛr bɔ lɛpi lɛpɔ nde: «Iɲɛ bɛ nde, ke yi bomɔ hɛnɛ, yasi te yi wɛ ta saɲgwa nɔ kɛ ta njanɲwɛ bo dɛtɛ ke tikina temɔ te yi bo tike ke yɔ kɛ jatidyɛ bo ke bɛya nje, ma pɛɛ yembɛ, ko yo tɪ bɛɲna dɛtɛ wɛtɛ yesɔ na.» ³⁴ ɛ Yesus yɛɲsa nye nye nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wɛ kɛ: Ke gba tu te yɔko muka piɲɔ te yi mbam kuɛ tɪ pa kɔkɔ, wɛ ta tonɔ kumɔ mɛɲga yitati nde, wɛ yeti ke duwɛ mi na.» ³⁵ ɛ Piyɛr yɛɲsa nye nye nde: «Ko nde, sɔɲ te bɪya mi sinɛ wɛ, ko mi tɪ tonɔ nɛ mbɛt nde, mi yeti ke duwɛ wɛ na.» Bɛjɛkɛ hɛnɛ lɛpima ndi sendi dɛtɛ.

Yesus ke ngwɛta nɛ Njambiyɛ

ke Getsemane (Mk 14; Lk 22)

³⁶ Ke kɔɲtɛ, ɛ Yesus kwɔ bɛnɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ kɛ ke wɛtɛ mbɛy nde Getsemane. ɛ nye lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ dɪy metidyɛ waka kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta pa kɛ kaka si kɛ ngwɛta nɛ Njambiyɛ kɛ.» ³⁷ ɛ nye bɔ Piyɛr nɛ bɔnɔ bɛ Sebede yiba kwɔ nɔ. ɛ ngambi kandɛ nyiɲna nɛ ke temɔ, temɔ nɛ bɔ nɛ haɓubu. ³⁸ ɛ nye lɛpɛ nye bo nde: «Temɔ mbɛ nɛ

ngambi nda mi ta gwe. Wunɛ dɪy waka, wunɛ dɪy mɛjɛmsidyɛ sinɛ wunɛ.» ³⁹ ɛ nye nje kwɔ kɛ mbɔmbu nɛ mbɛt, ɛ nye balɛ ke mɛnɛti kɔtɔ mbɔmbu ngwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ nde: «Saɲmbɛ, ɲɛ yo yaka, kelɔ nde, nyanɲwɛ mapi mɛbɔnɛ mɛtɛ yikɛ dɪkwɛ ke to mbɛ. Ma yo tɪ kelɲanɲwɛ nda yi mi kwadyɛ kɛ na, yo kɛlnanɲwɛ nda yi wɛ kwadyɛ kɛ.» ⁴⁰ ɛ nye kɛ yɔkwɛ nje komɛ bɛjɛkɛ bɔ kɛ dolo bo ke jakɔ. ɛ nye lɛpɛ nye Piyɛr nde: «Ko gbɛla hawa wɛtɛ, wunɛ tɪ wɛliyɛ dɪyɔ mɛjɛmsidyɛ sinɛ wunɛ na. ⁴¹ Wunɛ dɪy mɛjɛmsidyɛ, nɛ wunɛ ngwɛtanɲwɛ nɛ Njambiyɛ, ma mɛbɔbilan nje laɲsa wunɛ. Temɔ nɛ yesidyɛ kelna kimɔ yasi, ko dɛtɛ, mɛmbundɔ nɛ tekɔ.» ⁴² Ke mɛɲga yibate, ɛ nye jise kwɔ kɛ nɛ naɲ ngwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ nde: «Saɲmbɛ, ɲɛ ti yaka nde, nyanɲwɛ mapi mɛbɔnɛ mɛtɛ dɪkwɛ ke to mbɛ kinɛ mi nɛ saɲgwa nɔ na, nɔ kɛl nda yi wɛ kwadyɛ.» ⁴³ A kɔ gbɲɲɔ mate nje dolo sendi bo ke jakɔ, keto jakɔ kwanɲma bo ke misi. ⁴⁴ ɛ nye tike bo kwɔ kɛ nɛ naɲ nɛ kɔkɔ. Ke mɛɲga yitatite ɛ nye ngwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ ndi kiya yasi te yi nye kandima lɛpɔ kɛ. ⁴⁵ A kɔ yɔkwɛ mate nje dolo bɛjɛkɛ bɛnɛ lɛpɔ nye bo nde: «Wunɛ ke kombilɛ ya yun ndana, wɛɛɛya yun lalɛ. Nɛ bɛɲna, ngimɔ dɪyanɲma yi bo ta bɔ nɛ *Mɔnɔ mumɔ kanɛ nye ke mɛbɔ mɛ botu bɛ mɛbeyɔ. ⁴⁶ Nɛ tɛma, hɛ kwáɲ. Nɛ bɛɲna, mɔ te ɛ dɪyanɲwɛ mi kɔ yima!»

Bo ke biye Yesus (Mk 14; Lk 22; Jɲ 18)

⁴⁷ Piɲɔ te yi nye bɔ ndi ke lɛpɔ dɛtɛ kɛ, ɛ Yudas te ɛ bɔ ke njoka bɛjɛkɛ kamo jɔ yiba kɔ dɪyɔ. A nɲa nɛ nyanɲwɛ ngil bomɔ, bo bɔ nɛ mɛkafa nɛ mɛtegbɛ. Yo bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ nɛ bɛtomba bɛ dɪya tomɛ bo. ⁴⁸ Mɔ te ɛ ta dɪyanɲwɛ nye nye bomɔ kɔ nya bo kasiya nde: «Mɔ te yi mi ta nyɛnɔ nye dulo numbu nɛ kɔ, ɛru, nɛ wunɛ bɪya nye.» ⁴⁹ Ndana ndana kɛ, ɛ Yudas dɪyɔ kwɔ kɛ ke kɛki Yesus lɛpɔ nde: «Yekele, hɛ lɛpi!» ɛ nye kwɔ dulo numbu nɛ. ⁵⁰ ɛ Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Sɔ mbɛ, yasi te yi wɛ nɲa

kelo ké, kelo yo nedo!» Ndana, ε botu baka ngbo kenje bo biye ne Yesus.

⁵¹ Ε mbanja mo te ε ba bene be Yesus ko sute kafa koto ne mo mesay me nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε, peso to ne bete ke meneti. ⁵² Ε Yesus lere nye nye nde: «Yokidya kafa yo somo ke bambi te. Keto bomo hene be sute kafa, bo ta sombo son ndi ne nje kafa. ⁵³ 'We yeti ke duwe nde, nge mi kwadye, mi yakama diye Sanmbε ko ndana, a ma njese mi nyanngwe ngil njon bejaki lanja kamo jo yiba na? ⁵⁴ Ma nge meyasi nje kwanja dete, yite yasi te yi diye ketinate ke mekana me Njambiyε ké má nje tondo ba nan? Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde, meyasi yakanngwe kelna dete.»

⁵⁵ Ndana, ε Yesus diye ngil botu bete be nja biye nye baka nde: «'Mi ka mo gubo, né wune bu mekafa ne metegbe yi nje biye ne mi? Mi dikima diyo metidye metu hene ke mbanjo Njambiyε tedye bomo melipi me Njambiyε, ma wune ti biye mi na. ⁵⁶ Yo nde, meyasi menori hene kwanjama dete, né melipi mete yi botu be punja melipi me Njambiyε lepima yi diye ketinate ke mekana mene ké si tondu.» Ndana, ε bejeka hene si posiyε li nye.

Yesus ke mbombu nyanngwe

josi Beyuden

(Mk 14; Lk 22; Jn 18)

⁵⁷ Botu bete be biyima Yesus baka bonjama nye ké no ke yi Kayif te nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε. Yite botu be tedya membonja ne betomba be dya me ke mewesidya mate. ⁵⁸ Piyer ba ke benngwe Yesus ne nan kumo ke ndoko nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε, ε nye nyine ké diyo metidye bene botu be mesay, na ben nda yi meyasi ta siyo no ké.

⁵⁹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε ne bomo hene be ba ke njon njena nyanngwe josi Beyuden baka sanjama to lepi te yi bo ta lepo sunngwe ne Yesus yi wo ne nye. ⁶⁰ Ma yasi wete, bo sanjama denjo. Ko beko nde, banja

bomo budfyate dikima teme nje peso lepi nye nye ke numbu. Diyo ké, ε banja yiba punde dya lepo nde: ⁶¹ «Mbam ko lepima nde: <Mi yakama si leke mbanjo Njambiyε te yoko, nje sumo sendi yo ndi ke metu yitati.> » ⁶² Ε nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε teme diye Yesus nde: «We yeti ke yensa ka yaja ke yasi te yi bo lere sunngwe ne we ké na?» ⁶³ Ε Yesus diye ne sem. Ε nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε lere nye nye nde: «Mi ke diye we ke mbombu Njambiyε te ε ne jon ko, nge be nde, we gbate *Krist te Monjo Njambiyε, lepo nye wuse.» ⁶⁴ Ε Yesus yensa nye nye nde: «J, we tosuma lepi. Mi ke kombile lepo sendi nye wune nde: Kande ndana wune ta bene *Monjo mumo metidye ke mbam bo Njambiyε te ε ne ngungudye hene ko. Wune ta bene sendi nye ke nje ke to mekulutu ke dyobo.» ⁶⁵ Ndana, ε nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε nyale melambo ke yotu ne lepo nde: «Jge yi bo ta lepo sendi nye wuse ké? Wune wokuma lepi gbutu te yi nye lepima ndana ndana sunngwe ne Njambiyε ké! ⁶⁶ Ke yun, ne benja nan?» Ε bo yensa nde: «Yakama nde, bo woku nye!» ⁶⁷ Ndana, ε bo kande sana meseri ke misi mene somo nye. Ε banja kpake nye ke poko ⁶⁸ lepo nde: «Krist, tubo mo te ε kpakima we ko.»

Piyer ke tonjo nde, a yeti ke

duwe Yesus na

(Mk 14; Lk 22; Jn 18)

⁶⁹ Yinori Piyer ba metidye ke moy ndoko ke se. Ε wete nya te ε dikima kelo mesay womete ko nje ke keki ne lepo nye nye nde: «We sendi, we ba wune Yesus te mo Nasaret.» ⁷⁰ Yasi wete, ε Piyer tone ke mbombu bomo hene lepo nde: «Mi yeti ke duwe yasi te yi we kwadye lepo ké na.»

⁷¹ Ε nye teme, na ké pulo numey ndoko. Ε wete nya te ε dikima kelo sendi mesay womete ko bene nye lepo nye botu bete be ba womete baka nde: «Mbam ko ba bene be Yesus te mo Nasaret.» ⁷² Ε Piyer tone wolo kinja lepo nde: «Mi yeti ke duwe mbam te na.» ⁷³ Diyo ne mbet ke konje ké,

ε botu bete be b̄a womete b̄aka nje ke keki Piyer lep̄o nye nye nde: «Gbate, we sendi ke njoka botu bete, keto ndapi yo ke tedye dete.» ⁷⁴ Ndana, ε nye kande mekinja me yotu biye kwey biye nji lep̄o nde: «Ko mi yeti ke duwe mbam te na!» Yaka ne mbam kuβe ke koko. ⁷⁵ Dete, ε Piyer take lepi te yi Jesus ma lepi nde: «We ta ton̄o kum̄o men̄ga yitati nde, we yeti ke duwe mi na pījo te yi kuβe t̄i pa koko k̄e.» ε Piyer punde kw̄a k̄e lelo beyate.

27

¹ Bem̄en̄mene sut ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiȳe n̄e betomba be d̄ya kele kutu ne d̄ino Jesus, n̄e bo wo nye. ² Ke bo ma si woto nye k̄e, ε bo b̄u nye kw̄a n̄o kan̄e nye nye Pilat te nyan̄gwe kum d̄ya.

S̄oη Yudas

³ Ndana, ke Yudas m̄o te ε boηma Jesus kan̄e nye bom̄o k̄o ma beηe nde, bo pesima nde, bo ta wo Jesus k̄e, ε metake kw̄a nye ke tem̄o ke yasi te yi nye kelma k̄e. ε nye b̄u sule kam̄otati te yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiȳe n̄e betomba be d̄ya nya nye k̄e, na k̄e tikid̄ye nye bo. ⁴ ε nye lepe nye bo nde: «Mi kelma beya yasi yi kan̄e m̄o te ε t̄i kele yiηa beya yasi k̄o nye wune.» ε bo yeηsa nye nye nde: «Yeti kasi su na, yite b̄eηa we!» ⁵ ε Yudas bete m̄oni ke men̄eti ke mban̄jo Njambiȳe pundo kw̄a k̄e ke se ηgin̄ ne. ⁶ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiȳe tokuma m̄oni te lep̄o nde: «Mem̄bon̄ga musu yeti ke nye wuse deti te yi b̄u m̄oni nje gbeso ne yike yi wokuna ne Njambiȳe k̄e na, keto m̄oni te yike w̄ula ke nje mekiyo me mum̄o.» ⁷ Ke bo ma si jaηo ȳi beηe yasi te yi bo yakama kel̄o n̄o k̄e, ε bo b̄u yo bom̄o ne wete ηgwan̄ ke bo m̄o wom̄na membe. Bo b̄om̄ yo ȳi pumbuna bejeηgwe. ⁸ Yori, kum̄o muka bo j̄eβan̄gwe ηgwan̄ te nde ηgwan̄ mekiyo. ⁹⁻¹⁰ Dete, lepi te yi Jeremi te m̄o punja melepi me Njambiȳe ma lepi k̄e sima tondo. A lep̄ima nde: «Bo boηma sule kam̄otati bom̄o ne ηgwan̄ m̄o wom̄na membe nda yi Baba Mboko kombila lep̄o

nye mi k̄e. Kando Isarayel pesima nde, buyo m̄oni te yakama ne bom̄na ne.»

Yesus ke j̄osi ke mbombu Pilat (Mk 15; Lk 23; Jη 18)

¹¹ Bo ka ne Jesus ke j̄osi ke mbombu Pilat te nyan̄gwe kum d̄ya. ε nye diȳe nye mediyan lep̄o nde: «We kumande Beyuden?» ε Jesus yeηsa nye nye nde: «Yo nda yi we lepe k̄e.» ¹² Yasi wete, a t̄i yeηsa yaηa ke melepi mete yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiȳe n̄e betomba be d̄ya dikima lep̄o sun̄gwe ne nye k̄e na. ¹³ ε Pilat diȳe nye nde: «We yeti ke wok̄o meyasi hene te yi bo lepe sun̄gwe ne we k̄e na?» ¹⁴ Ko Jesus t̄i yeηsa yaηa nye nye na, ko ne mbet ke yiηa yasi na. ε Pilat ηgbakima bud̄yate.

¹⁵ Ke ηgimo jeso *Paska hene nyan̄gwe kum dikima soηe bo ne m̄o j̄obo wete, yoko yi ηgil dikima lep̄o nde, a s̄oηa bo ne nye k̄o. ¹⁶ Ma bo b̄a ne wete beya m̄o j̄obo ke ηgimo te yite nde Barabas. Bom̄o hene dikima lep̄o kasi ne bud̄yate. ¹⁷ ε Pilat diȳe ηgil botu bete be wesid̄yama b̄aka nde: «N̄e Barabas n̄e Jesus te yi bo jeba nde *Krist k̄o, wune kw̄ad̄yikwe nde, mi s̄oηa bo ne nda yokid̄ye nye nye wune?» ¹⁸ Pilat diȳma dete, keto a duw̄a nde, yo keto beya tem̄o yi bo kan̄ma ne Jesus nye ke mebo mene k̄e. ¹⁹ Ke ηgimo te yi Pilat b̄a metid̄ye ke mban̄jo j̄osi ke pesina j̄osi k̄e, ε nyari wene ken̄je tomun lep̄o nye nye nde: «We t̄i nyeki numbu ke lepi mbam en̄oru na, nye ηgben̄ mum̄o. Mi yama beya tu muka bud̄yate ke kasi ne.» ²⁰ ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiȳe n̄e betomba be d̄ya kite bom̄o nde, bo d̄iya nde, Pilat s̄oηa bo ne Barabas k̄palo wo Jesus. ²¹ ε nyan̄gwe kum Pilat basid̄ye diȳe bo nde: «Ke njoka botu b̄aka yiβa, wune kw̄ad̄yikwe nde, mi s̄oηa bo ne nda yokid̄ye nye nye wune?» ε bo yeηsa nde: «Soηa bo ne Barabas.» ²² ε Pilat nje diȳe bo nde: «Ma mi k̄el̄ ba nan ne Jesus te yi bo jeba nde Krist k̄o?» ε bo hene yeηsa nde: «Bo ηgb̄aki nye ke kroa.» ²³ ε nyan̄gwe kum Pilat diȳe bo nde: «Ma yo kwal̄o beya yasi te nda yi nye kelma k̄e?» ε bo kembid̄ya ndana kw̄a to te lep̄o nde:

«Bo n̄gbâki nye ke kroa.» ²⁴ Pilat ðeɲma nde, sosu ne siyima, l̄pi yeti ke weye na, meyasi ke kpalò ðe ne hoya hoya kwà to te. E nye ðy m̄ròku weye ne mebo ke mbombu n̄gil bomò hene l̄pò nde: «Mi yeti mbe ne l̄pi ke s̄n̄ n̄gben̄ m̄ te yòko na, yo ðéna wun̄e.» ²⁵ E n̄gil bomò hene yeɲsa nde: «Simbo s̄n̄ ne h̄âl ke to su nè ke to ðonò busu.» ²⁶ Dete, e Pilat soɲe ðo ne Barabas yòkidye nye ðo. Ke nye ma si nye ðeti nde, bo n̄juru Yesu ne n̄jambala ké, e nye kaɲe nye nye ðo, né ðo kè n̄gba nye ke kroa.

²⁷ Besoja ðe nyan̄gwe kum Pilat n̄gbosuma Yesu kè nò ke mban̄jo Pilat ke numey t̄y ðyene mate. E bo wesidye ndingele n̄j̄n̄ besoja hene lito nye. ²⁸ Bo s̄oruma melambo ke yotu ne n̄je lenje nye wete k̄pasa tena gambo. ²⁹ E bo ðy yiɲa mekòl ne mes̄oru kete jakò ne ðun̄gwe te lenje nye ke to. E bo ðy yiɲa kum s̄n̄ nye ke mbam ðo ne. E bo n̄je kuse meboɲ ke mbombu wene serke nye l̄pò nde: «Kumande Beyuden, he l̄pi!» ³⁰ E bo ðy kum s̄n̄ yin̄ori kwele ne nye ke to, sa meseri ke yotu ne. ³¹ Ke bo ma sidye serka ne ðete ké, e bo s̄ore k̄pasa tena gambo yin̄ori ke yotu ne n̄je lenje nye melambo mene n̄gbosò nye kwà nò, né ðo kè n̄gba nye ke kroa.

*Bo ke ðy Yesu kè n̄gba ke kroa
(Mk 15; Lk 23; Jn 19)*

³² Ke n̄gimò te yi ðo ða ke pundo ðuwe ke m̄y ðya ké, e bo san̄gwa ne wete mbam nde Sim̄on, m̄ Siren. E besoja jeliye nye nde, a s̄òba kroa Yesu. ³³ Bo kendima kumò ke mbey te yi ðo jeba nde Golgota, yite nde Mbey gbon̄go to. ³⁴ Kumò mate, e bo ðy yiɲa men̄jam mete yi ðo pulma ne yiɲa pekeke yasi kete nye Yesu nde, a h̄òbiya. Ke nye ma ðobe ndi ðeke ké, e nye seɲe kine h̄òbiye na. ³⁵ Ke bo ma si n̄gba nye ke kroa ðete ké, e bo ðy melambo mene l̄y ke mbari yi kabidyama ne yo. [Meyasi kwan̄nama ðete yí tonje ne mel̄pi mete yi m̄o punja mel̄pi me Njambiȳe ma l̄pi ké. A l̄pima nde: «Bo kabidyama melambo membe. Bo lon̄ma lambò te yi mi ðikima len̄je ke n̄ji te yiri

ké ke mbari.>] ³⁶ Ke k̄n̄te, e bo kwà ðiyò metidye p̄mò nye. ³⁷ Yí tedye ne to s̄n̄ ne, bo ketima yiɲa yasi n̄gba ke to kroa ne nde: «Yòko Yesu, kumande Beyuden.» ³⁸ Bo n̄gbama sendi nyan̄gwe ðotu ðe gubo yiɲa ke kroa nda Yesu, wete ke kroa te wene pulò mbam ðo nye, wete ke wene pulò gare.

³⁹ Botu ðete ðe ðikima kwà kwan̄gò ne n̄je ðaka ðikima toȳe nye ken̄je ndingile to soɲe pokò ⁴⁰ l̄pò nde: «We m̄ te e leke mban̄jo Njambiȳe n̄je sumò ndi ke metu yit̄ati kò, jon̄gwe yotu yò ne n̄guru wò. N̄ge ðe nde, we M̄onò Njambiȳe, pikwe ke kroa.» ⁴¹ Bekum ðe ðotu ðe nyena sadaka nye Njambiȳe nè ðotu ðe ketina meyasi nè ðetomba ðe ðya ðikima nyeto nye sendi l̄pò nde: ⁴² «A ðikima jon̄gwe ðaɲa bomò, ma a yeti ne ðeti te yi jon̄gwe yotu ne ne n̄guru wene na. 'A yeti kumande Isarayel na? Ma a p̄ikwe n̄gen̄je ndana ke kroa, ðete wuse ta tiko temò ke yeɲe. ⁴³ A ða ne ðibina temò hene ke yi Njambiȳe, a ðikima l̄pò nde: «Mi M̄onò Njambiȳe.» Ma n̄ge ðe nde, Njambiȳe ke kwadye nye gbate, a j̄on̄gwe nye ndana.» ⁴⁴ Nyan̄gwe ðotu ðe gubo ðete yi ðo n̄gbama ke kroa ðene ðe Yesu ðaka ða ke toȳe sendi nye ðete.

⁴⁵ Yitil kelma ke ndingele men̄eti kande ke ðembe yesò kumò ke hawa yit̄ati te yi ðekoko. ⁴⁶ Ke poku hawa yit̄ati, e Yesu kembe ðetinate l̄pò nde: «Eli, Eli, lama sabatani?» Yite nde: «Njambiȳe wombe, Njambiȳe wombe, we l̄n̄ mi keto n̄ge?» ⁴⁷ Ke ðaɲa ðotu ðete ðe ða womete ðaka ma wokò ðete ké, e bo l̄pe nde: «A ke jeba Eli.» ⁴⁸ E wete mumò ke njoka yan sedye nedò kè ðy yiɲa yasi nda kusa tope ke yiɲa ðyan̄jina men̄jam s̄omò ke j̄eti sambile nye nye nde, a h̄òbiya. ⁴⁹ E ðaɲa l̄pe nde: «Tiko, he pa ðeɲ, simande Eli ta n̄je jon̄gwe nye.» ⁵⁰ Diyò ké, e Yesu kembe ðetinate kwà kaɲe sisin̄ ne nye ke mebo me Njambiȳe. ⁵¹ E nyan̄gwe lambò te yi ða kesate ke mbey te yi ne kiyo ke mban̄jo Njambiȳe ké nyaliye ke ðembe kande kwey kumò n̄ji. E men̄eti n̄gwan̄gwa, e metari posiye, ⁵² meboɲs̄on̄ ðutunama, e ðotu ðe Njambiȳe ðud̄yate

be ma gwe baka womiye. ⁵³ Bo punduma ke bonson. Ke Yesus ma si womiye ké, ε bo nyiye ke Yerusalem, dya te yi Njambiyε tokuma. Bomo budyate benma bo. ⁵⁴ Kum besoja nε besoja bete be bene bo ba ke pemo Yesus baka benma nda yi meneti ngwan gwama nō, benε sendi yasi te yi kwan nama ké. ε bo gwe wō beyate lepō nde: «Mbam kō ba gbate Mōnō Njambiyε!» ⁵⁵ Baña boma budyate ba womete. Bo dikima diyo ne nan benε yasi kenje. Bo dikima ben gwε Yesus kelo mesay nye nye kande Galile. ⁵⁶ Mariya te ngōndu Magdala nε Mariya te nyan gwε ne Jak bene Yosep nε nyan gwε ne bono be Sebede ba ke njoka boma benori.

Pumbuna Yesus
(Mk 15; Lk 23; Jn 19)

⁵⁷ Ke bekoko ma kelo, ε wete mō Arimate nde Yosep dya. A ba mō kusuku, be sendi wete jekε Yesus. ⁵⁸ A ka ke yi Pilat kε diye mun Yesus. ε Pilat jaye nde, bo bōn mun Yesus nye nye. ⁵⁹ ε Yosep bu mun Yesus boye ke wete wumna ndombō ne mbon mbon ⁶⁰ kwā kε ningwe ke jonja bonson te yi nye Yosep ne nguru wene ma lépi nde, bo tīm nye nye ke wete nyan gwε tari ké. Bo tī pa pumbō wete mumō kete ne mbombu na. ε nye nje bin gile wete nyan gwε tari díbō ne numbu te tōke kendi kwā. ⁶¹ Mariya te ngōndu Magdala bene Mariya te yōru ba womete metidye ke kēki bonson.

⁶² Misi pupε, yite nde, ke kōn mekomsa me yesō *Saba, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε *Befarisε kε dolo Pilat lepō nye nye nde: ⁶³ «Sa Mbokō, wuse ndi ke take yasi te yi mō ja kō dikima lepō piñō te yi nye ba ndi ne jon ké. A dikima lepō nde: «Ya metu yitati ke kōnte mi ta womiye.» ⁶⁴ Dete, peso nde, bo pēm bonson kumō ke metu yitati, kamba bejεke bene me nje gubō mun ne kwā nō nje kpalō lepō nye bomō nde: «A womiya!» Lepina ja te yite ta nje be yey ngboro kwā bosate.» ⁶⁵ ε Pilat lepε nye bo nde: «Ta besoja be pemna yasi baka, ne kwān, bo kēn kε pemō bonson nda yi wune kwadyε.» ⁶⁶ ε bo nje kwā bu yiya yasi nda dan gi dakse ke numbu bonson

yi tedye nde, yo nyan gwε kum nye deti te yi kelo dte. Bo bonma sendi besoja tiko womete yi pemna bonson.

28

Womiya Yesus
(Mk 16; Lk 24; Jn 20)

¹ Ke kōn yesō *Saba ε Mariya te ngōndu Magdala bene Mariya te yōru teme bemenmene ne sut ke bosa yesō te ε kande jonja son di yī kε benε bonson. ² Semō semō, ε meneti ngwan gwε budyate, keto wete jaki Baba Mbokō piya wule dyobō njenje tari sonε ke numbu bonson nje kwā diyo metidye ke to te. ³ A ba ke pano ke misi nda yesi mbiyo, melambo mene ba wumnate ne mbon mbon. ⁴ Besoja bete be ba ke pemō yasi baka gwā wō ngwan gwε tika nda mun bomō. ⁵ Yasi wete, ε jaki lepε nye bomari nde: «Ke be wune, ne tī gwaki wō na. Mi duwā nde, wune sān Yesus te yi bo ngbama ke kroa kō. ⁶ A yeti se waka na, a ma womiye nda yi nye ma lépi ké. Ne njāki, ne bēna mbey te yi bo ningwa nye kete ké. ⁷ Wune kēn nedō kε lepō nye bejεke nde: «A ma womiye ke njoka bemun. A ma kande kwā ne wune kε pe Galile. Wune ta benε nye mate.» Ma yoke yi mi ma lepō nye wune ké.»

⁸ Boma gwā wō, ma bo ba ne nyan gwε mesosa ke temō. Bo kwan ma jese nedō kε kēki bonson sedye kε lepō tom te nye bejεke bene. ⁹ Semō semō, Yesus ε nje ke mbombu yan ru sangwa ne bo lepō nde: «He lépi wune!» ε bomari kε wuse nye ke mekol kuse mebōn kanō nye. ¹⁰ ε Yesus lepε nye bo nde: «Ne tī gwaki wō na. Ne kēn lepō nye beman bembe nde, bo kēn pele Galile, bo ta benε mi mate.»

¹¹ Piñō te yi bomari ba ndi ke kε ké, ε baña besoja bete be ba ke bakidye bonson baka pesa kumō ke moy dya, dolo bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε yekidye meyasi hene te yi kwan nama ké nye bo. ¹² Ke kōnte, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε betomba be dya wesidya kpo ngin kanε budya mōni nye besoja

ɓaka ¹³ lɛpɔ nyɛ ɓo nde: «Wunɛ lɛpi nde, bejɛkɛ ɓenɛ njɔ nɛ tu nje guɓɔ nyɛ piɲɔ te yi wunɛ ɓɔ kɛ jakɔ kɛ. ¹⁴ Ma ŋɛ nyangwe kum dya wɔkɛ kasi te, wusɛ ta wɛɗye temɔ nɛ kelɔ nde, wunɛ tɪ sangwanɲwe nɛ mɛnjanɲwe na.» ¹⁵ Besɔja ɓɔŋma mɔni te, ɛ ɓo keɛ nda yi ɓo lɛpima nyɛ ɓo kɛ. Ɛ lɛpi ja te yi ɓo lɛpima nyɛ ɓo nde, ɓo lɛpi dɛte kɛ lapidya kɛ njoka Beyuden kumɔ ndi muka.

*Yesus kɛ punjɛ yotu nyɛ bejɛkɛ ɓenɛ
(Mk 16; Lk 24; Jh 20)*

¹⁶ Bejɛkɛ kamo jɔ wɛtɛ temma kɛ peɛ Galile kɛ keki te yi Yesus lɛpima nyɛ ɓo kɔ. ¹⁷ Kɛ ɓo ma ɓɛŋɛ nyɛ kɛ, ɛ ɓo kuse mɛɓɔŋ kanɔ nyɛ. Ma ɓaŋa ɓɔ nɛ meso kɛ temɔ. ¹⁸ Ɛ Yesus kɛ ke keki yan lɛpɔ nde: «Njambiyɛ ma nyɛ mi dɛti te yi namɔ mɛyasi hɛnɛ kandɛ kɛ kwey kumɔ kɛ mɛnɛti. ¹⁹ Dɛte, wunɛ kwâŋ, wunɛ kɛl nde, mɛkandɔ hɛnɛ ɓɛki bejɛkɛ ɓembɛ. Wunɛ kɛl dɛte nɛ nje tɔpuna yan kɛ mɔrɔku nɛ dɪnɔ Da, nɛ dɪnɔ *Mɔnɔ, nɛ yi Kimɔ Sisiŋ. ²⁰ Wunɛ kɛl nde, ɓo ɓɛki bejɛkɛ ɓembɛ dɛte nɛ nje tɛɗya yan sendi nde, ɓo ɓâkidya mɛyasi hɛnɛ te yi mi lɛpima nyɛ wunɛ kɛ. Ma wunɛ dɪkwe nde: Mi ndi sine wunɛ mɛtu hɛnɛ kumɔ kɛ siyna mbokɔ te yɔkɔ.»

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Mark ketima

Mekana mete yɔkɔ, yo Mark kete yo. Yiɲa diɲo dyene nde Jan. Nye mɔ Yerusalem. A kendima budyate bene Pol bu Barnabas. A nembima meyasi ne kwet kwet ke moy mekana mene kwa Matiyo bene Lukas.

To mekana mete yi nye ketima ke tɔɔya nde, Krist ba mɔ te e kele mesay nye besɔ. A kelma kimɔ mekele budyate ke jɔngwe ne. Yo yakanɔwe tɔɔye nde, a ba Njambiye.

Wuse yakama ba ke mekana maka ke nyaɲɔwe menɔabiye yini:

1. Kandina mesay me Yesus ke njoka bomɔ (kumte 1).
2. Mesay mete yi Yesus kelma ke (kumte 1-13).
3. Yesus wokunama ne Njambiye kumɔ ke sɔɲ (kumte 14-15).
4. Womiya Yesus ne duwa ne ke pe dyobo (kumte 16).

Kasi Jan te mɔ tɔɔpuna bomɔ

*ke mɔrɔku
(Mt 3; Lk 3; Jn 1)*

¹ Kimɔ Tom te yi lepe kasi Yesus Krist te Mɔnɔ Njambiye ke kandima deke: ² Yo kandima nda yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiye ketima ke. A ketima nde: <Beɲa, mi ke kande tomɔ mɔ tomun ne we, na ke kandi kobile nje tike we. ³ Wete mumɔ ke kembidya ke moy koɲɔr nde: Wune kɔmbila nje Baba Mbokɔ. Wune tɔmbidya menje mene ne ngben.> ⁴ Diyo ke koɲte, e Jan dya nye bo ke tɔɔpuna bomɔ ke mɔrɔku ke koɲɔr, pele ke kasi tɔɔpuna bomɔ ke mɔrɔku nde, bo yeɲsaɲɔwe temɔ jaye nde, bo tɔpa bo ke mɔrɔku, ne Njambiye tiki mebeyɔ man ne ngwete. ⁵ Botu be Yerusalem ne botu be meneti me Yuda hene dikima ke ke yene. Bo dikima jaye beya mekele man ke mbombu bomɔ, e nye diki tɔpe bo ke Yurdɔ. ⁶ Jan dikima leɲe wete lambɔ te yi bo kelma ne memburu me *samo. Kanda

te yi nye dikima leɲe ke jon ke, bo kel yo ne kotu nyamɔ. A dikima dye bedɔlɔ ne mutɔ me jo te yi nye dikima dolɔ ke liko ke. ⁷ A dikima pele lepo nye bomɔ nde: «Wete mumɔ ke nje ke koɲ mbe. A ne deti kwa mi. Mi ti yaka ditima yi wunje kol menakala ke kol ne na. ⁸ Mi tɔpuma mbe wune ke mɔrɔku. Yasi wete, ke be nye, a ta tɔpe wune ke Kimɔ Sisiɲ.»

⁹ Ke ngimɔ te yite, Yesus dyaɲma wule Nasaret ke meneti me Galile. E Jan tɔpe nye ke mɔrɔku ke Yurdɔ. ¹⁰ Ke ngimɔ te yi Yesus ba ke bendɔ ndi ngindi deke ke, a beɲa dyobo ke nembiyɔ, e Kimɔ Sisiɲ piye nje ke yotu ne nda pepɔ. ¹¹ E wete men wule dyobo lepo nde: «We Mɔnɔ mbe, sɔɲ temɔ mbe, temɔ mbe hene ke yotu yo.»

¹² Ndana ndana, e Kimɔ Sisiɲ kaɲe Yesus kenje ke koɲɔr. ¹³ A kwaɲɔya metu kamɔni mate. Ke metu te yinɔri *Satan ba ndi ke boɔe nye. Yesus jɔɲnama mate ke njoka benyamɔ be liko, e bejaki be Njambiye diki kelɔ mesay nye nye.

¹⁴ Ke bo ma si biye Jan nye ke jobo ke, e Yesus kwa ke ke meneti me Galile pele Kimɔ Tom Njambiye nye bomɔ. ¹⁵ A dikima lepo nde: «Ngimɔ te yi Njambiye pesima ke ma dya, *Kandɔ Njambiye ma wuta. Wune yeɲsaɲɔwe temɔ jaye sendi Kimɔ Tom.»

Yesus ke tɔke bosa bejɔke bene (Mt 4; Lk 5)

¹⁶ Yesus ba ke kwa ke goɲ nyaɲɔwe matɔ Galile. A beɲma Simɔn bene Andere, maɲ ne Simɔn ke bete bulajama ke nyaɲɔwe matɔ, keto bo ba botu be wona benjanjo. ¹⁷ E nye lepe nye bo nde: «Wune beɲɲɔwe mi, mi ta kelɔ nde, wune kpɔl be botu be dalna bomɔ, tɔɔye nje Njambiye.» ¹⁸ Ndana ndana, e bo ngbese mebulajama man beɲɲɔwe nye. ¹⁹ Yesus toɲgidyama kumɔ mbombu ne mbet, e nye beɲe Jak te mɔnɔ Sebede bene maɲ wene Jan. Bo ba ke moy landi ke kobile mebulajama. ²⁰ Ndana ndana, e Yesus jeba bo, e bo tike saɲɲɔwe wan Sebede ke moy landi bene botu be mesay kwa beɲɲɔwe nye.

Yesus ke sɔɲe beya sisiɲ ke

yotu wete mbam

²¹ Ke kɔŋte, ε Yesus kwɔ bene bejeke bene benɔri kɛ ke Kapernawum. Ke yesɔ *Saba ma dya, ε nye nyiŋe ke moy mbanjo mewesidya me Beyuden tedye bomɔ melepi me Njambye. ²² Bomɔ ngbakimama kwalɔ tedya yasi te yene budyate, keto a dikima tedye bo meyasi ne deti Njambye. A ti be ke tedye nda yi botu be ketina meyasi na. ²³ Ke ngimɔ te yite wete mbam te ε bɔ ne wete beya sisin ke yotu kɔ bɔ ke moy mbanjo mewesidya man. ²⁴ ε nye kembidya lepɔ nde: «Yo nge, Yesus te mo Nasaret, sine wune ne lepi te nda? 'We njaki nje girise wuse? Mi duwa we kimote, we pupuna mo te yi Njambye tokuma njesε.» ²⁵ ε Yesus bama ne beya sisin lepɔ nde: «Diɔ numbu yo, pundo ke yotu mbam kɔ.» ²⁶ ε beya sisin jale mbam kɔ beyate kwa pundo ke yotu ne ne nyanngwe kambi. ²⁷ ε sosu bomɔ hene siye ne hirek, ε bo dikidi diyana tande yan nde: «Yike ba nge? Yike ba kwalɔ jonja tedya yasi te nda? A tedya gba yasi ne ngungudye. A ke bama ko ne beya mesisin, beya mesisin ke wokuna ne nye.» ²⁸ Ndana ndana, ε dino Yesus wume nyanja yaka ne meneti me Galile hene.

Yesus ke sidye yija budya mekon

²⁹ Ke bo ma pundo ke mbanjo mewesidya me Beyuden ke, ε Yesus kwɔ bene be Jak ne Jan ke ke tu Simon bene Andere. ³⁰ Yinori ki ne Simon ε nyari bɔ metinengwe ne duku. ε bo lepe kasi ne nedo nye Yesus. ³¹ ε nye ke ke keki nyari kenje bo tembidye ne nye. ε kon duku siye ke yotu ne, ε nye teme ke kelɔ mesay nye bo.

³² Ke bekoko ma dya, tu me ke yinja, ε bomɔ bu botu be kon hene ne botu bete be bɔ ne beya mesisin ke yotu baka nje no ke yi Yesus. ³³ ε botu be dya hene ngbo wesidya ke numey tu. ³⁴ A sidya mboya mekon me budya bomɔ, sonje sendi budya beya mesisin ke yotu bomɔ. A ti be ke jaye nde, beya mesisin lepinaŋwe na, keto beya mesisin duwa nye kimote. ³⁵ Yi ke no njenameno pinjo te yi yasi ndi gba ne mbi mbi mbilip ke, ε

Yesus teme pundo kwa ke ke wete mbey te yi bɔ kine bomɔ kete ke ke ngweta ne Njambye. ³⁶ ε Simon bene botu bete be bene bo bɔ baka bengwe nye nedo. ³⁷ Ke bo ma dolɔ nye ke, ε bo lepe nye nye nde: «Bomɔ hene ke gosɔ we.» ³⁸ ε nye yensa nye bo nde: «He kwɔn ke ke yija membey ke medya mete yi ke mbombu wusu ke, ne mi ke pel sendi melepi me Njambye mate, keto mi ma njaki keto te yite.» ³⁹ ε nye teme kwa kendɔ ne meneti me Galile hene pele Kimɔ Tom ke mbanjo mewesidya me Beyuden, sonje sendi beya mesisin ke yotu bomɔ.

*Yesus ke sidye kon ndoko**wete mbam
(Mt 8; Lk 5)*

⁴⁰ Wete mo ndoko nja ke yi Yesus kuse meɔn ke mbombu wene ngweta ne nye lepɔ nde: «Nge we kwadye, o yakama kelɔ nde, yotu mbe beki ne kpele kpele.» ⁴¹ ε Yesus gwe ngwete wene sambile bo kpoke ne nye lepɔ nde: «Mi kwadya, yotu yo beki ne kpele kpele.» ⁴² ε ndoko siye ke kiya mbey ke yotu ne. ε yotu ne be ne kpele kpele. ⁴³ ε Yesus yokidye nye ke kiya mbey kidye nye nde: ⁴⁴ «Kpe, we ti yekidya meyasi mete yi kwanama ke nye mumo na. Yasi wete, ken tedye yotu yo nye mo nyena sadaka nye Njambye, ne we ken kelɔ sadaka nda yi Moyisi pesima ke, keto yotu yo me ne kpele kpele, ne bomɔ duwe nde, kon yo siya.» ⁴⁵ Ko beko dete, mbam kɔ kwanama kande pele meyasi mete yi kwanama ke ke membey hene nye bomɔ. Dete, Yesus ti be se ne deti te yi nyiŋe ke wete dya ke misi me bomɔ na. A dikima diyo ne nan ke membey mete yi bomɔ yeti kete ke. Bomɔ dikima wule membey hene nje ke yene.

2*Yesus ke kelɔ nde, wete mo**jemti kɛndi
(Mt 9; Lk 5)*

¹ Monɔ metu kwanama ke kɔŋte, ε Yesus yokwe wolo ne kɔkɔ ke ke Kapernawum. Bomɔ wokuma nde, a ke moy tu. ² ε

budya bomo ngbo wesidya komete, ko mono mbey ti be se na ko ke keki numey. Yesus ba ke pele melepi me Njambiyey nye bo. ³ Ndana, e bana bomo yini sobe wete mo jemti nje no ke yene. ⁴ Bo ti be ne deti te yi kumo ne nye ke mbombu Yesus na, keto nyanngwe ngil bomo. Dete, e bo bende tosiyo, toso yaka ne mbey kome nye ba ke, pidye tan ne mo jemti metinengwe kete. ⁵ Ke Yesus ma benye gbate nde, bomo baka tikima temo ne nye ke, e nye lepe nye mo jemti nde: «Monmbey, mebeyo mo, mi ke tiko yo ne ngwete.» ⁶ Bana botu be ketina meyasi ba metidye womete. E bo diki takina lepo ke moy metemo man nde: ⁷ «Nan yi mbam ko lepina deke ke? A ke gbuto gba ne Njambiyey. Nda yakama tiko mebeyo me mumo ne ngwete ko? Kine mumo na, ndi Njambiyey nyepo!» ⁸ Yesus duwa metake man ke moy temo ne ke kiya mbey. E nye lepe nye bo nde: «Keto nge yi wune be ne njel metake dete ke moy metemo mun ke? ⁹ Ne lepinate nye mo jemti nde: «Mebeyo mo, mi ke tiko yo ne ngwete,» ne lepinate nde: «Tema, bongotaj yo kendu,» kelna nge kwa jowo ke njokate? ¹⁰ Yasi wete, mi ke kwadye nde, wune dukwe nde, *Momo mumo ne deti te yi tiko mebeyo me bomo ne ngwete ke to meneti.» Dete, e nye lepe nye mo jemti nde: ¹¹ «Mi ke lepo nye we nde: Tema, bongotaj yo, dukwe ke tu yo.» ¹² E nye teme ne nget bu tan ne pundo no ke misi me bomo hene. E bo hene ngbakima budyate lukse Njambiyey lepo nde: «Wuse ti pa benye yike ne toru na!»

*Yesus ke toke Levi
(Mt 9; Lk 5)*

¹³ Ke konte, e Yesus yokwe ne koko ke pulo gon nyanngwe matu. Bomo hene diyima nje ke yene. E nye diki tedye bo melepi me Njambiyey. ¹⁴ Ndana ke ngimo te yi Yesus ba ke kwa ke, e nye benye Levi te mono Alfe metidye ke mbey kome bomo diki gbo garama ke. E Yesus lepe nye nye nde: «Benngwe mi.» E Levi teme benngwe nye.

¹⁵ Ke ngimo te yi Yesus ba ke dyena ke tu Levi bene bejoke bene ke, e bana budya botu be bongna moni garama ne

bana botu be mebeyo nje dyena sendi bene bo. Yo nde, budya botu be bongna moni garama ne budya botu be mebeyo dikima benngwe nye. ¹⁶ Ke botu be ketina meyasi bete be ba ke njon *Befarisex baka ma benye nde, Yesus ke dyena bene botu be bongna moni garama ne botu be mebeyo ke, e bo lepe nye bejoke bene nde: «Keto nge yi nye dyena ke kiya mbey bene botu be bongna moni garama ne botu be mebeyo ke?» ¹⁷ Ke Yesus ma woko dete ke, e nye lepe nye bo nde: «Yeti botu bete be ne membundu weynate baka sa nje mo nyeti na, yasi wete, yo ndi botu be kone baka. Mi ti njaki nje jeba ngbeny bomo na, mi njaki nje jeba botu be mebeyo.»

¹⁸ Wete yeso bejoke be Jan te mo topuna bomo ke moroku ne *Befarisex ba ke kiyo medye. E bomo nje diyey Yesus nde: «Bejoke be Jan ne be Befarisex ke diki kiyo medye. Ma keto nge yi bejoke te bo ti kel sendi dete ke?» ¹⁹ E Yesus yensa nye bo nde: «Nge mumo kele gwaki jeba beso bene ke mekebi mete, 'beso ma kiyo medye pinjo te yi nye ndi kete bene bo ke? Ko na, ngimo hene te yi nye ndi kete bene bo, bo yeti ne deti te yi kiyo medye na. ²⁰ Yasi wete, ngimo ta dya, ngimo te yi bo ta soye ne nye ke mebo man. Yo ke ngimo te yite yi bo ta kiyo medye yey.

²¹ «Mumo ti bon pel jonja lambu nje dato ke lambu te yi ma buto ke na. Keto nge yo kelna dete, pel jonja te ma nyukute njombu te. O bena, nyal te ma nje doko kwa to te. ²² Sendi, mumo ti sopita jonja menjam nye ke boru membe na. Keto nge yo kelna dete, menjam ta wudye kelo nde, membe posukwe. O bena, menjam ne membe ma si yambile gwe nyine siri. Yo nde, mumo sopita menjam nye ke jonja membe.»

*Yesus ke lepina ke kasi yeso Saba
(Mt 12; Lk 6)*

²³ Wete yeso Yesus ba ke kwa ke moy mengwan mete yi bo bema nyambi te yi bo kele ne mampa ke. Yo ba ke yeso *Saba. E bejoke bene nye bo ke lekina meto mete kwey ne kwey kwa no. ²⁴ E *Befarisex lepe nye nye nde: «Bena ndi,

keto nge yi bo kele yasi te yi membonga musu kidye nde, mumo ti kel ke yeso Saba ké?»²⁵ E Yesus yensa nye bo nde: «'Yite nde, wune ti pa tolo yasi te yi kumande Davit kelma ke ngimo te yi yasi kwanma nye yi nye gwa nja bene botu bene ké?»²⁶ Yo nde, a nyinma ke mbanjo Njambiyé ke ngimo te yi Abiyatar ba nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé ké, bu memampa mete yi diyé ke mbanjo Njambiyé ké dye, bu sendi yina nye botu bene. A kelma dete ko beko nde, yo ndi botu be nyena sadaka nye Njambiyé bepo yakanawe dye yo.»²⁷ E Yesus nje lepo nye bo nde: «Njambiyé tembidya yeso Saba yi kame ne mumo. A ti kusu mumo keto yeso Saba na.»²⁸ Dete, yo mi *Momo mumo diyé ko ne yeso Saba sendi.»

3

Yesus ke sidye jemti wete mbam

*ke yeso Saba
(Mt 12)*

¹ Ke konje, e Yesus kwa nyine wolo ke mbanjo mewesidya me Beyuden. Wete mbam ba womete, bo ne ma jeme be ne fengelen. ² Baña bomo ba ke pemo Yesus yi beje, simande a ta sidye kon mumo ke yeso *Saba, né bo kwedya nje te yi lepo nde, a kelma yina beya yasi. ³ E Yesus lepe nye mbam te yi bo ne ma jeme be ne fengelen ko nde: «Tema womeri ke bembe bomo.» ⁴ E Yesus nje diyé bo nde: «Membonga mun lépi ne nge? 'Bo kama mumo ke yeso Saba, ho bo kel nyalo ne nye? Ne jonawa mumo ne wona ne, yasi te nda yi mumo yakanawe kelo ke yeso Saba ké?» E bo diyé ne kpingbili kine bute numbu na. ⁵ E Yesus woke ngambi kanje misi beje ne bo hene kola, keto metemo man ba ne keskere. E nye lepe nye mbam ko nde: «Sambila bo.» E nye sambile bo. E bo te yi ma jeme ké yokwe nje ke mbey te. ⁶ E *Befarisé pundé beke beke bene botu bete be ba ke njon Kumande Herod baka ké kelo kutu yi sa nje te yi bo yakama wo ne Yesus.

⁷ Yesus jisima kwa bene bejeke bene ké pulo nyangwe mato. Nyangwe ngil

bomo bengwa nye. Bo wula Galile,⁸ wule Yerusalem ne Yuda hene, wule Idume ne poku te yi Tir ne Sidon. Nyangwe ngil bomo te nja ke yi Yesus, keto bo wokuma meyasi hene te yi nye dikima kelo ké. ⁹ E nye lepe nye bejeke bene nde, bo bon wete momo landi bakidye womete ladye ne nye, kamba nyibi nyibi ngil bomo te yike me nje matima nye. ¹⁰ Yo nde, nda yi nye dikima sidye kon budya bomo dete ké, e bomo hene be ba ne mboya mekon baka diki matima nye yi sa nje te yi kpoke nye. ¹¹ Ke be beya mesisin, ngimo hene te yi bo dikima kanje misi beje nye, bo dikima kuse mebon ke mbombu wene kembidya nde: «We Momo Njambiyé!»¹² Yasi wete, a dikima kidye bo nde, kpe, bo ti kel nde, mumo dukwe nye na.

Yesus ke take botu be tomun

*kamo jo yiba
(Lk 6)*

¹³ Yesus nja kwa bendo keki jeba botu bete be nye kwadya nde, bo njaki baka. E bo ké ke keki ne. ¹⁴ E nye take bomo kamo jo yiba be ta diyé ke keki ne baka, na tom bo sendi kenje ke pele Kimo Tom, ¹⁵ nye sendi bo deti te yi sonje beya mesisin ke yotu bomo. ¹⁶ Medino me bomo kamo jo yiba te be nye tokuma baka, yoke: Yo ne Simon te yi nye loma nye nde Piyer ko. ¹⁷ Yo ne Jak te momo Sebede bene man wene Jan. Yesus loma bo nde Bowanerges, yite nde Bon bo lum mbiyo. ¹⁸ Yo ne Andere ne Filip ne Bartelemi ne Matiyo ne Tomasi ne Jak te momo Alfe ne Tade bu Simon te yi bo jeba nde Momo kando ko, ¹⁹ nje bu Yudas Iskariyot, mo te e dyangwa Yesus ko.

Kasi lepina lepi gbutu sunawe

*ne Kimo Sisín
(Mt 12; Lk 11)*

²⁰ Diyo ké, e Yesus nje yokwe ké pe tu bene bejeke bene. Bo ti be ne momo ngimo te yi dye momo yana na, keto nyangwe ngil bomo nja wesidya wolo komete. ²¹ Ke beman ne Yesus ma woko dete ké, e bo ké, né bo ké bu nye kwa no, keto bo dikima lepo tande yan nde:

«A ke kono ne to.» ²² E botu be ketina meyasi bete be wulma Yerusalem baka lepe nde: «A ne *Kum beya mesisin te yi bo jeba nde *Belsebul ko ke yotu. A sonya beya mesisin ke yotu bomo ne deti te yi Kum beya mesisin.» ²³ Ndana, e Yesus jeba bo lepo nye bo ne nje kono nde: «*Satan ne nguru wene yakama dudye yotu ne ne nje te yin? ²⁴ Ke kiya botu be kando wete baka ke bembe lu dyambi tande yan, kando te ti ke mbombu na. ²⁵ Sendi, ke kiya botu be moy tu wete baka ke bembe lu dyambi tande yan, moy tu te ti ke mbombu na. ²⁶ Dete, nge Satan lu dyambi sungwe ne yotu ne ne nguru wene baka yotu ne ke bembe, a ti ke mbombu jonna na, yasi wete, a ta yambile. ²⁷ Mumo ti yaka nyine ke tu wete ngabolo mbam yi wenjile meyasi mene kine pa kande biye nye woto nye, na nje wenjile meyasi mene na. Yo nde, nge nye si kande woto nye, a ma nje wenjile meyasi me tu dyene yey.

²⁸ «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Njambiyе yakama tiko bomo ne ngwete ke beya yasi hene te yi bo kele ne ke kwalo lepi gbutu hene te yi bo yakama lepo sungwe ne nye ke. ²⁹ Yasi wete, mumo hene e ta lepo lepi gbutu sungwe ne Kimo Sisin, ko Njambiyе ti tiko mo te ne ngwete wete yeso na. Yo nde, mebeyo mete ta diyoo ke to ne kpo ne kpo.» ³⁰ Yesus lepi dete, keto bo dikima lepo nde, a ne beya sisin ke yotu.

Beman be Yesus, yo be nda?
(Mt 12; Lk 8)

³¹ Semo semo, e nyanngwe ne Yesus bene beman dya diyoo ke se tomo mumo, na ke jeba nye. ³² Nyanngwe ngil bomo ba metidye linje nye. E bo lepe nye nye nde: «Bena, nyongwe ke se bene bemon, bo ke dita we.» ³³ E nye yensa nde: «Nda nyanmbe? Be nda beman bembe?» ³⁴ E nye kanje misi benje ne botu bete be ba metidye linje nye baka lepo nde: «Ne bena, nyanmbe ne beman bembe, bo baka! ³⁵ Yo nde, mumo hene e kele yasi te yi Njambiyе kwadye, mo te manmbe ho dyombu dyembe ho nyanmbe.»

4

Kano ke kasi mo bena mbeki
(Mt 13; Lk 8)

¹ Ke kante, e Yesus basidye nye numbu ke tedya bomo melipi me Njambiyе ke gon nyanngwe matoo. Nyanngwe ngil bomo nja wesidya ke keki ne. E nye bende wete landi diyoo metidye kete ke to duku. Ngil bomo hene ba ke ngindi ke gon. ² A ba ke tedye bo budya meyasi ne nje mekanoo. Ke ngimo te yi nye ba ke tedye bo meyasi ke, e nye lepe nye bo nde: ³ «Ne lêngwe metoo ke yasi te yi mi ta lepo ke. Wete mo bena mbeki kwanma ke ngwan yi ke nyanje kwaloo. ⁴ Ke ngimo te yi nye ba ke nyanje kwaloo ke, e yina bale ke nje. E benon si nje dye yo. ⁵ Yina balma ke mbey te yi ba tande metari kine budya gbela meneti kete na. E yo lo nedoo, keto meneti ti be dimnate na. ⁶ Yasi wete, ke yeso ma panoo, e yo si nyoo soso, keto mekangil mete ti kume womana na. ⁷ Yina balma ke mbey te yi ba ne menngombiya kete ke. E menngombiya ju si ngangile yo, kwaloo te kine nye membumoo na. ⁸ Yina kwaloo nja baloo ke kimoo meneti. E yo ju dooko wumoo membumoo. Kwaloo te wete nya membumoo kamotati, e wete nye kamotan jo kamo wete, e wete nye ne gomay.» ⁹ Ke kante, e Yesus lepe nde: «Mo te e ne metoo te yi woko pe, a woku!»

¹⁰ Ke nye ma nje tika nyepoo ke, e botu bete be ba ke keki ne baka, ne bejeko bene kamo jo yiba diyee nye to kano te. ¹¹ E nye lepe nye bo nde: «Yo ndi wune yi Njambiyе nya deti te yi duwe meyasi mete yi ma beki sodyate ne mbombu ke kasi *Kando Njambiyе ke. Yasi wete, ke yi gbela bomoo, meyasi hene kwana ne nje mekanoo. ¹² Yo kwannangwe dete ke yan, ne bo ben yasi sengile kine duwe yasi te yi bo benje ke na, ne bo lêngwe metoo woko kine biye to yasi te yi bo woke ke na. Yo kelnanngwe dete, ma bo nje yensa temoo, ma Njambiyе nje tiko bo ne ngwete ke beya mekele man.»

¹³ Yesus nja ke mbombu lepo nye bo nde: «Yite nde, wune yeti ke woko to kano te na? Nge be nde, wune ti

wokε na, nε ta kelo nan yί wokο nε to mekanο hεnε? ¹⁴ Kwalo te yi mο βena mbeki nyanja kέ, yo tedya melepi me Njambiyε. ¹⁵ Nje te yi yiηa kwalo balma kete kέ tedya botu βete βe wokε melepi me Njambiyε. Ke kοηte, *Satan njα nedo nje soηe melepi mete yi nyiηma ke temo yan kέ. ¹⁶ Mbey te yi βα tande metari yi yiηa kwalo balma kete kέ tedya botu βete βe wokε melepi me Njambiyε, jaye yo nedo nε mesosa, ¹⁷ ma βo tī pa lo megata na. Deti sumna kol kikwe yeti na. Nge βo saηgwa nε yiηa mεpoku ho tedye βo yiηa mεβone keto melepi me Njambiyε kέ, ο βέηa, βo jatidyα kol ke βeya nje. ¹⁸ Mbey te yi βα nε mεηgombiya yi yiηa kwalo balma kete kέ tedya botu βete βe wokε melepi me Njambiyε, ¹⁹ yasi wete, kesa temo ke meyasi mete yi ηgimo te yoko nε kasi kusuku te yi dikī sebile temo bomo kέ nε yiηa mεwoβo ma si nyiηe temo yan ηgaηgile melepi me Njambiyε. O βέηa, melepi me Njambiyε te yi βo wokuma kέ tī kelo se yaηa na. ²⁰ Ma kimο meneti te yi yiηa kwalo balma kete kέ tedya botu βete βe wokε melepi me Njambiyε jaye yo kwα wumo mεbumo. Wete ke nye kamotati, mbaηa ke nye kamotan jo kamo wete, ma wete ke kε nye nε gomay.»

*Kano ke kasi lambo
(Lk 8 nε 11)*

²¹ Yesus ka sendi mbombu lepο nye βo nde: «'Mumo kwεnja ka lambo nje βy mbe buse no ho βy tiko ke nji tan? 'A ti βoη kase ke to tebel na? ²² Keto kine yaηa te yi βe sodyate yakama diyο kine pundo puye na. Sendi, kine yaηa te yi βe sodyate yakama diyο nde, bomo tī duwe na. ²³ Mo te ε nε meto te yί wokο nε pε, na woku!» ²⁴ ε Yesus nje lepο sendi nye βo nde: «Wune diy nε soso ke yasi te yi wune wokε kέ. Njambiyε ta nye wune yasi βεηgwe ndi kiya doko mapi te yi wune yeke nε yasi kete nye βeso kέ. Ma a ta dokidyε yiηa yasi ke to te nye wune. ²⁵ Yo nde, βo ta dokidyε yiηa yasi nye mo te ε mε no ko. Ma pε yi yoko ε kine yaηa ko, βo ta soηe ko mono yasi te yi nye no kέ.»

Kano ke kasi kwalo te yi lo ju nyepo

²⁶ Yesus njα kε sendi mbombu lepο nde: «*Kando Njambiyε kwαηηaηgwe nda yi mumo kε nyanje nε kwalo ke ηgwan kέ. ²⁷ Ke kοηte, ko a yaki ko a pεm tu nε yeso, kwalo ke lo nε doko kine nde, nye nε ηguru wene dukwe nda yi yo kwanηa no kέ na. ²⁸ Meneti nε ηguru wene ke kelo nde, nyambi wum kande ke lonate kumo ke wumnate nje kumo ke ηgimo te yi yo ta si tande deto kέ. ²⁹ Ke yo si deto dete kέ, ο βέηa, ndana ndana a nya βo ke mesay, keto ηgimo soηna nyambi ke ηgwan sima dya.»

Kano ke kasi wete mono mbumo

*nde mutar
(Mt 13; Lk 13)*

³⁰ Ke kοηte, ε Yesus nje lepο sendi nde: «He yakama lepο nde, *Kando Njambiyε nda ηge? He ta yekidyε βa kwalo kano te yen yί yeko no? ³¹ Yo nda wete kwalo mono mbumo nde mutar yi βo βy yikile ke meneti kέ. Mbumo te kwα yelo ke njoka mekwalo hene te yi diyε ke to meneti. ³² Ma yasi wete, ke βo si yikile yo ke meneti kέ, yo kpαl nje ju doko kwα kwalo menyio hene, nye nyangwe mεβo mete. O βέηa, βenon ma nje sumo metu man ke mεβo mete joηna ke wukume te.» ³³ Yesus dikima kwα nε nje budya mekanο nda yike deke yί lepο nε melepi me Njambiyε nye bomo. A dikima nye mekanο saman te yi βo yakama biye to te. ³⁴ Yo nde, ko a tī lepina nye βo kine nye kano kete na. Yasi wete, a dikima nembe to meyasi hene nye bejεke bene ke ηgimo te yi bene βo βe βepo kέ.

*Yesus ke tembidyε mbuku
(Mt 8; Lk 8)*

³⁵ Ke kiya yeso te βekoko ε Yesus lepε nye bejεke bene nde: «Wuse sαbikwe nyangwe mato kε ηginje te yoru.» ³⁶ ε βo tike ηgil bomo βy Yesus kwα no nedo nε landi te yi nye βα ke moyte ko. Yiηa melandi βα sendi ke njoη nε. ³⁷ Ndana ndana, ε wete nyangwe mbuku dya. ε mekumbo menda ke landi. ε landi kande dyena moroku. ³⁸ Yinori Yesus βα nε ke jako ke to filo, ke meta me landi. ε βo

jeme nye lepɔ nde: «Yekele, he ta giro ndana, 'yo yeti ke kelɔ ne we yaŋa na?»³⁹ Yesus jemiya bama ne mbuku lepɔ nye nyanɔwɛ matɔ nde: «Yo siy dete. We ti wati na.» E mbuku siye, e yasi hene yɔkwɛ be ne te ne semyek.⁴⁰ E Yesus nje lepɔ nye bo nde: «Keto nge yi wune gwe wɔ dete ke? 'Yite nde, wune yeti ke tiko temɔ ne mi na?»⁴¹ Bo gwɔ wɔ budyate, sosu ne hirek. E bo dikɩ lepɔ tande yan nde: «Yɔkɔ ba kwalɔ mɔ te nda yi gba mbuku nɛ nyanɔwɛ matɔ wokuna ne nye kɔ?»

5

Yesus ke soŋe beya mesisiŋ ke

yotu wete mbam (Mt 8; Lk 8)

¹ Bo njɔ sabiye kumɔ ke nɔŋɔ nyanɔwɛ matɔ ke meneti me botu be Gerasa. ² Yesus piya ke landi yaka ne wete mbam ke wule ke menɔkɔ kome bo dikɩma pumbɔ bemuŋ ke. A njɔ sanɔwɛ ne Yesus. Mbam te bɔ ne wete beya sisin ke yotu. ³ A dikɩma diyo ke menɔkɔ mete. Ko mumɔ wete ne wete ti be ne deti te yi woto nye na, ko nɛ mekol me sumba. ⁴ Yo nde, bo dikɩma nye mepoka ke mekol mene woto nye ne mekol me sumba. Ko dete, a dikɩma pamɔ mekol me sumba leke mepoka ne ese ese. Mumɔ wete ne wete ti be se ne deti te yi kuse nye na. ⁵ A dikɩma diyo tu ne yesɔ ke menɔkɔ menɔri nɛ ke to mekeki. A dikɩma diyo ndi kambi, ndi tendina yotu ne metari. ⁶ Ke nye ma kanɛ misi beŋe Yesus ke nje ne nan ke, e nye sedye ke kuse meɔɔ ke mbombu wene ⁷ kembidya lepɔ ne men ke kwey nde: «Yesus te Mɔnɔ Njambiye te e kwanɔma meyasi hene ke kwey kɔ, sine we ne lepi te nda? Mi ke lepɔ nye we ke mbombu Njambiye nde, we ti tedya mi meɔne na.» ⁸ A lepi dete, keto Yesus lepɩma nye nye nde: «Beya sisin, pundo duwe ke yotu mbam kɔ.» ⁹ E Yesus diye nye nde: «Dinɔ dyɔ nde nda?» E nye yeŋsa nde: «Dinɔ dyembe nde Nyanɔwɛ nɔgil, keto wuse ne buyɔ.» ¹⁰ E nye nɔgweta

budyate ne Yesus nde, a ti lonjukwe bo ne poku meneti te yite na.

¹¹ Nyanɔwɛ kuru beabem bɔ ke dyena womete pulɔ to keki. ¹² E beya mesisiŋ nɔgweta ne nye lepɔ nde: «Kenjikwe wuse ke kuru beabem bari, ne wuse ke nyin ke yotu yan.» ¹³ E Yesus jaye. E beya mesisiŋ punde duwe ke yotu mbam ke nyine beabem. Ndana, e kuru beabem siliye kombɔ ne beya sokɔ ne bibibi ke gwadya ke nyanɔwɛ matɔ bebiye mɔrɔku si gwe. Buyɔ yan kumma nda tomay yiɔa. ¹⁴ E botu bete be bɔ ke bakidye beabem baka sedye kambɔ kwɔ ke yekidye kasi te ke nyanɔwɛ dya nɛ ke mɔnɔ medya. E bomɔ sutiye ke beŋe yasi te yi kwanɔma ke. ¹⁵ Bo kɔ kumɔ kome Yesus bɔ ke. E bo beŋe mbam te e bɔ ne beya mesisiŋ ne mbombu ke yotu kɔ ke diyo weynate ne melambɔ ke yotu, gba nye mɔ te e bɔ ne nɔgil beya mesisiŋ ke yotu kɔ. E bomɔ gwe wɔ budyate. ¹⁶ Botu bete be diyma ke mbey te baka yekidya meyasi mete yi bo beŋma ke nye bo. Kande ke yi mɔ te e bɔ ne beya mesisiŋ ke yotu kɔ kumɔ ke yi beabem. ¹⁷ Dete, e botu baka nye numbu ke menɔkɔ ne Yesus nde, a kwɔnɔ lonɔ ke meneti man.

¹⁸ Ke nɔgimɔ te yi Yesus bɔ ke bendɔ landi ke, e mbam te e bɔ ne beya mesisiŋ ne mbombu ke yotu kɔ diye nye nde, a ke kwadye kwɔ bene nye. ¹⁹ Yasi wete, Yesus ti jaye na, a lepɩma nye nye nde: «Dukwe ke tɔ dyɔ sunɔwɛ botu bɔ, nɔ yekidya meyasi hene te yi Baba Mbokɔ kelma ne we ke nye bo, yekidye sendi nda yi nye gwɔ ne nɔgwete wɔ ke.» ²⁰ Ndana, e mbam kwɔ. E nye kande pelna yasi hene te yi Yesus kelma ke yotu ne ke ke nyanɔwɛ medya kamɔ te yi bɔ ke meneti mete ke. E bomɔ hene nɔgbakɩma.

Yesus ke womiye wete mɔnɔ nɔgwɔdu.

Wete nyari ke kpoke numbu

*lambɔ Yesus
(Mt 9; Lk 8)*

²¹ Yesus kwanɔma ne landi yɔkwɛ ne kɔkɔ kumɔ ke nɔŋɔ te yoru. E nyanɔwɛ nɔgil bomɔ nje wesidya ke keki ne. A bɔ ke nɔgindi ke gon nyanɔwɛ matɔ. ²² E wete

kum mbanjo mewesidya me Beyuden dya. Dino dyene nde Yayrus. Ke nye ma kanje misi beje Yesus ke, e nye nje balo ke nji mekol mene ²³ ngweta budyate ne nye lepo nde: «Tiso monmbe, mon nyari ta gwe ndana! Inja kase mebo ke yotu ne, ne kon ne siy, na ju.» ²⁴ E Yesus kwa bene nye. Nyanngwe ngil bomo ba ke bengwe nye ne suk suk matima nye.

²⁵ Yinori wete nyari ba ke njoka ngil, mekiyo ba ke lekwe nye, yo me ke mesew kamo jo yiba. ²⁶ A bejma mebone budyate ke bengwa budya botu be nyeti ke no. A kwanjya meyasi hene te yi ba nde, a jonnangwe no ke, ko woko mon mekamna ne mbet na. Kon kpalma doko doko ke no mbombu. ²⁷ A wokuma bomo ke lepo kasi Yesus. E nye kwa ne pulo kon bomo nyije moy ngil kpoke lamba ne. ²⁸ Keto nya ko dikima lepo ke moy temo ne nde: «Nge mi kpoke ndi gbela lamba ne, kon mbe ta siyo.» ²⁹ Ndana ndana, e mekiyo mete yi ba ke lekwe nye ke pesiye ke kiya mbey. E nye woke ke moy yotu ne duwe nde, kon ne siyma. ³⁰ Ndi ke kiya mbey sendi Yesus duwa nde, yija deti ne duwa ke yotu ne. E nye yensa ke njoka ngil diyende: «Nda kpokuma lamba mbe ko?» ³¹ E bejke bene yensa nye nye nde: «We ke beje nde, bomo deke ne suk suk ke matima we, ke konje, we ke kpal diye nde: «Nda kpoke mi?» » ³² Yesus ka mbombu ngekila, na bej mo te e kelma yasi yinori ko. ³³ Nyari gwa wo ngwanjwa, keto a duwa yasi te yi dyanma nye ke. E nye nje kuse mebon ke mbombu Yesus lepo yasi hene te yi kwanjama ke nye nye. ³⁴ E Yesus nje lepo nye nye nde: «Monmbe, tikina temo te yi we no ke jongwa we. Kwanjo ne te, kon yo siyma ne kpaya.»

³⁵ Yesus ba ndi ke lepina dete ke, yaka ne bomo ke wule ke tu Yayrus te kum mbanjo mewesidya me Beyuden nje lepo nye nye nde: «We njangwe sendi yekele ne nge, ngondu wo ti si gwe.» ³⁶ Yasi wete, Yesus wokuma lepi te pupe meto, e nye lepe nye Yayrus te kum mbanjo mewesidya me Beyuden nde: «We ti gwaki wo yaja na, siya te ndi nde, tiko

temo ke yembe.» ³⁷ Yesus ti jaye nde, wete mumo bengwe nye na, sonje ndi Piyer ne Jak bene man wene Jan. ³⁸ E bo kwa kumo ke tu kum mbanjo mewesidya me Beyuden ko. E Yesus dole bomo ne ho, banya ba ke lelo kembidya ne kpe. ³⁹ E Yesus nyije tu, lepo nye bomo nde: «Ho te yike yi wune kele ke, yo keto nge? Keto nge yi wune lele ke? Monosike ti gwe na, a ke jako.» ⁴⁰ E bo nyete nye. Dete, e nye punje bo hene kenje se. E nye bu ndi sangwe ne mono ne nyanngwe ne mono ne botu bete be nye nja bene bo baka nyije no ke mbey kome mun monosike ba ke. ⁴¹ E nye biye monosike ke bo lepo nde: «Talita kumi!» Yite nde: «Momo ngondu, mi ke lepo nye we nde: Tema.» ⁴² E mono ngondu teme ndi ne nget ke kiya mbey nye kol ke kendi. A ba ne mesew kamo jo yiba. E bo ngbakima budyate. ⁴³ E Yesus lepe nye bo nde, kpe, mumo ti dukwe yasi te yi kwanjama ke na. E nye nje lepo nde, bo nyeki monosike medye.

6

Botu be Nasaret yeti ke tiko temo

ke yi Yesus na (Mt 13; Lk 4)

¹ Yesus punduma womete kwa ke dya dyene. E bejke bene bengwe nye. ² Ke yeso *Saba ma dya ke, e nye kande tedya bomo melepi me Njambiyete ke mbanjo mewesidya me Beyuden. Budya botu bete be dikima lengwe meto ke yasi te yi nye ba ke lepo ke ngbakimama. E bo diki lepo nde: «Mbam te yoko kwedyangwe yike we? Njel dyan te yike wula nye we? Ma deti kelna kwal nyanngwe mekele mete yike wula ba nye we? ³ 'A yeti kapinda, mon Mariya na? 'Yeti man ne Jak ne Yosese ne Yude ne Simon na? 'Sine bedyombu yeti waka na?» Ma pe yan, bo bejma nde, a ba yasi te yi jatidya bo kenje ke beya nje. ⁴ Yasi wete, e Yesus lepe nye bo nde: «Bo ti luksa mo punja melepi me Njambiyete ke dya dyene, ke njoka bejadye bene ho ke moy kando dyene na. Bo luksa ndi nye ke yija membey.» ⁵ Dete, yo kelma nde,

a tî kel yiña nyanḡwe mekele womete na. A kasa ndi mebo ke yotu baña botu bekɔn ne mbet sidye mekɔn man. ⁶ Yesus ṅgbakimama keto bo tî tike temo ke yene na. Ke kɔnte, ε nye kwā kendɔ sanḡwe medya mete yi bā ke poku te yite ké, tedye bomo melepi me Njambiye.

Yesus ke tomo bejeki kamo jo yiḡa

kenje kè lepina Kimɔ Tom

(Mt 10; Lk 9)

⁷ Ndana, ε Yesus jeba bejeki bene kamo jo yiḡa kandɛ tomna yan yiḡa yiḡa. A nya bo dɛti te yi soṅɛ beya mesisiṅ ke yotu bomo. ⁸ ε nye lepe nye bo nde, kpɛ, bo tî biya yaṅa kwā nɔ na, soṅɛ ndi tonḡolo. Bo tî biya ko medye ko kɔbiye ko mɔno litɔ mɔni bakidye ke jon na. ⁹ Ndi nde, bo yakama leṅɛ menakala, ma mumo tî dokidya lambɔ yiḡa ke yotu kwā nɔ na. ¹⁰ Ke kɔnte, ε nye lepe nye bo nde: «Tɔ hene te yi wune ta nyiṅɛ ya te, wune dɛy ndi womete kumo ke ṅgimo te yi wune ta kwā ké. ¹¹ Ma ṅɛ wune kume ke yiña mbey nde, bomo tî bɔ wune kimote ho woko melepi mun na, ne wune kwāṅ womete. Kome wune ta teme yí kwā ké, nè wune kútu ṅgbutu te yi ndama ke mekol mun ké yí tedye bo nde, bo kelma beyate.» ¹² Bo temma kwā yí kè pele melepi me Njambiye nye bomo nde, bo yēnsanḡwe temo. ¹³ Bo soṅma beya mesisiṅ budyate ke yotu bomo, lɔmbe mutɔ ke yotu budya botu bekɔn yí sidye ne mekɔn man.

Kasi soṅ Jan

(Mt 14)

¹⁴ Kumande Herod wokuma kasi Yesus, keto dɛno dɛyene bā ke wumo budyate ke membey hene. Bo dikima lepo nde: «Jan te mo topuna bomo ke mɔroku womiya ke njoka bemuṅ, yori yi nye be ne dɛti te yi kelo nyanḡwe meyekambiyɛ te yike ké.» ¹⁵ Baña bomo dikima lepo nde: «Yo Eli.» Baña nde: «Yo ndi wete mo punja melepi me Njambiye nda botu be punja melepi me Njambiye hene.» ¹⁶ Yasi wete, ke Herod ma woko meyasi mete yi Yesus dikima kelo ké, ε nye lepe nde: «Gba Jan te yi mi lepima nde, bo pēsi to ne ko, yo

nye womiyɛ.» ¹⁷ Yo nde, Herod ne ṅguru wene tomma bomo kè biye ne Jan nye ke jobo kwā woto nye. Herod kelma dɛte, keto nye Herod sukuma Herodiyas te nya maṅ wene Filip ke mebo mene bɔ nye ne meḡwaki. ¹⁸ ε Jan diki lepo nye nye nde: «Yo ti yaka nde, bonḡo nya moṅ ne meḡwaki na.» ¹⁹ Dete, ε Herodiyas bakidye ṅḡol te ke temo sunḡwe ne Jan, sá nje te yi wo nye. Ma yasi wete, a ḡosuma nje te denḡo, ²⁰ keto Herod bā ke kamba Jan. A duwā nde, Jan bā ne ṅgben kine meḡso ke yiña yasi na. Herod bā ke kambidya ne nye budyate. Menḡimo hene te yi nye woke yasi te yi pundɛ ke numbu Jan, a dikima dɛyo sosu ne ham, ndi nde, a bā ne mesosa yí woko meyasi mete yi Jan dikima lepo ké.

²¹ Wete yeso ε yiña kimɔ ṅgimo dɛy ke yi Herodiyas. Yo bā ke ṅgimo te yi Herod bā ke kelo jeso yeso jariki ne ké. A kelma nyanḡwe dina jeba ne nyanḡwe bekum bene nè bekum besɔja nè kpasa bomo be meneti me Galile. ²² Dɛyo ké, ε ṅḡondu Herodiyas nyiṅɛ tɔ bɔlo jeso. ε yo biye temo Herod nè botu bete be bā ke mbey medye bene bo baka. ε kumande Herod lepe nye ṅḡondu nyari nde: «Diya mi yasi hene te yi we kwadye, mi ta nye we yo.» ²³ Herod kinjama yotu lepo nye nye nde: «Yasi hene te yi we ta diyɛ, ko ṅɛ, mi ta nye we yo. Ko bekɔ nde, mi pēsi meneti mete yi mi name ké ke bembe bɔ pel te wete nye we, mi ta kelo.» ²⁴ Mɔno nyari punduma kè dolo nyanḡwe lepo nye nye nde: «Mi dɛya ba ṅɛ?» ε nye yeṅsa nde: «Diya to Jan te mo topuna bomo ke mɔroku.» ²⁵ ε nye yɔkwe beke beke nyiṅɛ tɔ kè nedɔ ke yi kumande Herod lepo nde: «Mi kwadyikwe nde: Nyeko mi to Jan te mo topuna bomo ke mɔroku ndana ndana waka ke moy pan.» ²⁶ Yo nya kumande Herod ṅgambi budyate, ma keto a sima kinja nè keto mberi misi me botu bete be nye jebama baka, a tî kwadye pitidye numbu se na. ²⁷ Dete, ε nye tome wete soja te ε bakidye nye ko nedɔ lepo nde, a kwāṅ beke beke yɔkwe ne to Jan te mo topuna bomo ke mɔroku. ²⁸ ε soja kwā kumo ke tɔ jobo peso to Jan nye ke moy

pan dya nɔ kanɛ nyɛ ngɔndu nyari. Ɛ nyɛ nje kanɛ nyɛ nyanɔwɛ wɛnɛ. ²⁹ Kɛ bejɛkɛ bɛ Jan ma wokɔ kasi tɛ kɛ, ɛ bo kɛ bɔ mun nɛ kɛ pumbɔ.

Yesus kɛ nyɛ bomɔ tomay

yitan mɛdya

(Mt 14; Lk 9; Jh 6)

³⁰ Botu bɛ tomun bɛ Yesus njɔ yɔkwɛ, ɛ bo nje wesidya kɛ kɛki nɛ. Bo yekidya mɛyasi hɛnɛ tɛ yi bo kelma nɛ yi bo tɛdya kɛ nyɛ nyɛ. ³¹ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ njɔki wonɔga tandɛ yun, nɛ wusɛ kwɔ kɛ mbɛy tɛ yi kinɛ bomɔ ketɛ kɛ, nɛ wunɛ pa wɛdya nɛ mbɛt.» A lɛpi dɛtɛ, ketɛ bomɔ bɔ kɛ nje dɔwɛ nɛ gbityi gbityi, ngimɔ tɛ yi bo ta dya nɛ mɔnɔ yanɔ tɛ bɛ na. ³² Dɛtɛ, ɛ bo kwɔ nɛ landi yɛ kɛ yinɔ mbɛy tɛ yi bɔ nɛ sɛnɛnɛ kinɛ bomɔ ketɛ kɛ. ³³ Ko dɛtɛ, budya bomɔ semma bo kɛ kwɔ, ɛ bo duwɛ bo. Ɛ bomɔ sutiye kɛ mɛdya hɛnɛ pɛsa kol nɛ kol bɛkɛ bɛkɛ kandɛ kumɔ nɛ bo kɛ mbɛy tɛ yi bo kɛ ketɛ kɛ. ³⁴ Kɛ Yesus ma piye kɛ landi kɛ, a bɛnɔ nyanɔwɛ ngil bomɔ kɛ. Ɛ nyɛ gwe ngwɛtɛ yan budyate, ketɛ bo bɔ nda bɛsam bɛtɛ bɛ kinɛ mɔ bakidya yan baka. Ɛ nyɛ kandɛ tɛdya yan budya mɛyasi. ³⁵ Bɛkoko sima dya, ngimɔ ma kwɔ budyate, ɛ bejɛkɛ bɛ Yesus kɛ kɛki nɛ lɛpɔ nde: «Waka konɔr, ngimɔ sima kwɔ sendi budyate. ³⁶ Tiko, nɛ bo kwɔ kɛ kɛ mɛlunde nɛ kɛ mɛdya mɛtɛ yi kɛ pɔku tɛ yi waka kɛ, nɛ bo kɛ bɔm yasi tɛ yi bo yakama dya.» ³⁷ Ɛ Yesus yɛnɛsa nyɛ bo nde: «Ndi gba wunɛ nɛ nguru wun nyɛki bo mɛdya.» Ɛ bo nje yɛnɛsa nyɛ nyɛ nde: «Wusɛ bɔn ka ndi mɔni tɛ yi yakama gbo mɔ mɛsay kɛ mɛyɛsɔ mɛsay gɔmay yɛba kɛ kɛ bɔmɔ nɛ mɛdya nje nyɛ bo?» ³⁸ Ɛ Yesus diyɛ bo nde: «Wunɛ nɛ mampa ninɔ? Wunɛ pɔn kɛ bɛnɛ.» Ɛ bo kwɔ kɛ dɛta yɔkwɛ nje lɛpɔ nde: «Yo nɛ mampa yitan nɛ benjanɔ yɛba.» ³⁹ Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde, bo lɛpi nyɛ bomɔ hɛnɛ nde, bo dɛy dɛyɔ nɛ mɛnɔn mɛtɛ kɛ to mɛmbunɔ. ⁴⁰ Ɛ bomɔ kwɔ dɛyɔ nɛ mɛnɔn mɛtɛ, bɔnɔ kamɔtan kamɔtan, bɔnɔ gɔmay gɔmay. ⁴¹ Ɛ nyɛ nje bɔ mampa yinɔri yitan nɛ benjanɔ

bɛnɔri yɛba kanɛ misi kɛnjɛ kwey nyɛ Njambiyɛ wosoko. Kɛ konɛtɛ, ɛ nyɛ nje lɛkɛ yo kanɛ nyɛ bejɛkɛ bɛnɛ, nɛ bo kabi nyɛ ngil bomɔ. Ɛ nyɛ kabɛ sendi benjanɔ bɛnɔri yɛba yaka nɛ bo hɛnɛ. ⁴² Bomɔ hɛnɛ dyaenama ditɔ. ⁴³ Ɛ bo nje wesidya bukwe mampa nɛ bukwe njanɔ tonɛ mɛmakɔ kamɔ jo yɛba. ⁴⁴ Kɛ njoka botu bɛtɛ bɛ dyaenama baka bɛmbam nɛ bɛmbam kumma bomɔ tomay yitan.

Yesus kɛ kɛndɔ kɛ to duku

(Mt 14; Jh 6)

⁴⁵ Ndana ndana kɛ konɛtɛ kɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bejɛkɛ bɛnɛ nde, bo bɛndi landi kandɛ sabiyɛ kɛ nginɛ tɛ yɔru kɛ pulɔ Betsayda, na pa tika lɛpɔ nyɛ ngil bomɔ nde, bo siki dɔwɛ. ⁴⁶ Kɛ ngil ma si kwɔ kɛ, ɛ nyɛ kwɔ bɛndɔ kɛki yɛ kɛ ngwɛta nɛ Njambiyɛ. ⁴⁷ Tu yinɔama dolɔ bejɛkɛ nɛ landi kɛ bɛmbɛ sombu, ndi Yesus tikama nyɛpɔ kɛ ngindi. ⁴⁸ Yesus bɛnɔma nde, bejɛkɛ kɛ sangwa nɛ mɛbɔnɛ budyate yɛ duku nɛ landi, ketɛ bo kɛ kɛ, pupɔ kɛ nje njako kɛ mbɔmbu yan mata bo. Kɛ pɔku njenamɛnɔ, ɛ Yesus kandɛ kɛndi kɛ to duku kɛ nɔ pulɔ yan. A diyma kwɔ bo kwanɔ. ⁴⁹ Kɛ bo ma bɛnɛ nyɛ kɛ kɛndɔ kɛ to duku kɛ, ɛ bo takɛ nde, yo ablasa. Ɛ bo kandɛ kɛmbi. ⁵⁰ Bo hɛnɛ bɛnɔma nyɛ, ɛ bo gwe wɔ budyate. Ndana, kɛ Yesus ma bɛnɛ dɛtɛ kɛ, ɛ nyɛ bɛtɛ mɛn kɛnjɛ bo lɛpɔ nde: «Nɛ tɛ kambi na, yo mi, nɛ tɛ gwaki wɔ na.» ⁵¹ A kɔ kɛ dolɔ bo bɛndɔ landi. Ɛ pupɔ siye. Ɛ bo ngbakima budyate. ⁵² Bo ngbakimama, ketɛ bo tɛ biye to yasi tɛ yi kwanɔnama kɛ mɛyɛkambiyɛ mɛtɛ yi nyɛ kelma yɛ nyɛ nɛ bomɔ mampa kɛ na. Bo tɛ biye to tɛ na, yo nde, mɛtɛmɔ man bɔ nɛ kɛskɛrɛ.

⁵³ Bo sabiya nyanɔwɛ mato kumɔ nginɛ tɛ yɔru kɛ mɛnɛti mɛ Genesaret kwɔ bɛndɔ ngindi. ⁵⁴ Ndi nɛ piya tɛ yi bo piya kɛ landi kɛ, ɛ bomɔ duwɛ nde, yo Yesus. ⁵⁵ Ɛ bo kɛ kɛ pɔku tɛ yinɔri hɛnɛ, kandɛ sobuna botu bɛkon kɛ mɛtan kɛ nɔ kɛ mbɛy hɛnɛ tɛ yi bo wokuma nde, a ketɛ kɛ. ⁵⁶ Kɛ mbɛy hɛnɛ tɛ yi nyɛ nya kol ketɛ, ko kɛ mɔnɔ mɛdya ko kɛ nyanɔwɛ mɛdya ko kɛ mɛlunde, bo dɛkima bɔ botu bɛ kon nje tiko kɛ mɛmbɛy mɛtɛ yi bomɔ

diki wesidya kete ké. E bo diki ngweta ne nye nde, a jáya nde, botu bekɔn kpôka ndi gbela numbu lambɔ ne lalɛ. Dete, baka hene be kpokuma numbu lambɔ ne, mekɔn man siyma.

7

Befarisɛ nè kasi metumbu me

bebaba ban (Mt 15)

¹ *Befarisɛ nè baɲa botu be ketina meyasi be wulma Yerusalem baka nja wesidya ke keki Yesus. ² Bo beɲma baɲa bejeki bene ke dyena ne mebo mete yi kpokuma yiɲa yaɲa te yi nye sembo ké. Yite nde, bo ti weye mebo na. ³ Yo nde, Befarisɛ ko Beyuden hene ti dyenangwe kine pa weye mebo kimote, beɲgwe mekele mete yi wulma ne besanmbambo ban ké na. ⁴ Sendi, ke bo yɔkwe ke moy sɛ, bo yeti ne deti te yi dyena kine pa weya na. Bo sendi ne budya yiɲa mekele mete yi bo bakidye yi wulma ne betomba nda weyna mepelo nè membe nè mejole mete yi sumba nè metan. ⁵ E Befarisɛ nè botu be ketina meyasi diye Yesus nde: «Keto nge yi bejeki bo ti béngwe mekele mete yi wulma ne besanmbambo busu ké? Keto nge yi bo dyena ne mebo mete yi kpokuma yiɲa yasi te yi nye sembo ké?» ⁶ E nye yensa nye bo nde: «Wune botu be likisi! Lepi te yi Esayi te mo punja melépi me Njambiyɛ lepima ke kasi yun ké bɔ gbakasi. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Botu baka kán mi ke kondɔ numbu, yasi wete, temo yan londunate ne mbj ne mi. ⁷ Kannate yi bo kane ne mi ké gba gbelate. Bo téfya ndi meyasi mete yi wule ke pesina te yi bomɔ.» ⁸ Wune ke tiko membonga me Njambiyɛ kpalo bakidye mekele mete yi wulma ne betomba ké.» ⁹ A ka mbombu lepɔ nye bomɔ nde: «Wune ke kombile paye membonga me Njambiyɛ, né wune nje bakidye mekele mun yi wune ma wúla nɔ ké. ¹⁰ Ma Moyisi lepima nde: «Jeso sɔngwe bene nyɔngwe.» Sendi: «Yɔko e ta lepina beyate ne sangwe ho ne nyanɲgwe, bo wôku nye.» ¹¹⁻¹² Ma ke yun,

wune lépi yun nde: «Nge mumɔ lepe nye sangwe ho nye nyanɲgwe nde: Korban, yite nde: «Yasi te yi mi diyma kame ne we ké, mi sima si nye Njambiyɛ yo ne sadaka.» Ke yite, wune lépi yun nde, a ti kama se sangwe ho nyanɲgwe na. ¹³ Dete, wune ke li lépi te yi Njambiyɛ wule ke mekele mete yi wune tembidya kande ne betomba ké. Ma wune ke kè mbombu yi kelo yiɲa budya kwalɔ mekele nda yite.»

Yasi te yi bekidye mumɔ ké (Mt 15)

¹⁴ Ke kɔɲte, e Yesus jeba ngil wolo lepɔ nye bomɔ nde: «Wune hene lɛngwe meto yi woko lépi ké. ¹⁵ Kine yaɲa wete ne wete yakama wule sɛ kè ke moy mumɔ kelo nde, a bêki ne sembo na. Yasi wete, yo yasi te yi wule ke moy mumɔ ké yakama kelo nde, a bêki ne sembo. ¹⁶ Nge mumɔ be ne meto te yi woko pɛ, na woku.»

¹⁷ Ke nye ma kwa nyiɲe tu be ndi nye bene bejeki bene ne nan ne ngil bomɔ ké, e bejeki diye nye mediyan ke kasi kano te. ¹⁸ E nye lepe nye bo nde: «'Yite nde, wune sendi, wune yeti ne dyano na? 'Ne ti woke nde, kine yaɲa wete ne wete yakama wule sɛ kè ke moy mumɔ kelo nde, a bêki ne sembo na? ¹⁹ Keto yo ti kén ke temo ne na, yo kén ke moy, ke kɔɲte, a má nje kè nyako yo ke mbon.» Yesus ke kwadye tedye komete nde, medye hene kimote. ²⁰ A nja kè mbombu lepɔ nde: «Yasi te yi pundɛ ke moy mumɔ, yo yite kele nde, a bêki ne sembo, ²¹⁻²² keto beya metake hene wúla ke moy yotu, ke moy temo mumɔ, yo kwalɔ kelna mewanja hene te yi mumɔ yakama kelo. Yo kasi megubo nè kasi wona bomɔ. Yo kasi nyena temo ke meyasi nè kelna beya meyasi. Yo kasi bonna yasi ne nje mesebila nè kasi kelna mekele me memi nè kasi beya temo nè toyna besɔ nè bendidya yotu nè kelna yasi ne yaw yaw. ²³ Beya meyasi menori hene wúla ke moy yotu kelo nde, a bêki ne sembo.»

Wete ngɔndu Kanan ne bibina temo

ke yi Yesus (Mt 15)

²⁴ Yesus tamma ke meneti me Genesaret womete kwà kè ke meneti me Tir. E nye kwà nyinje ke mbaña tų, yasi wete, a ti kwadye nde, bomò dúkwè na. Ko dete, a ti be ne deti te yi sòma kinè nde, bomò dúkwè na. ²⁵ Wete nyari bà ne ngòndu wene ne beya sisinje ke yotu. Ke nya kò ma wokò kasi Yesus ké, e nye nje balò ke nji mekol mene. ²⁶ Nya kò ti be ngòndu Yuden na, a bà ngòndu Fenisi ke meneti me Siri. A ngwetama ne Yesus nde, a dúfya beya sisinje soje ke yotu mònò wene. ²⁷ E Yesus lepe nye nye nde: «Pa tikò, né bònòsike pa dyena ditò, keto yo yeti kimòte nde, bo bòn madye me bònòsike nje bete nye bònò bembaye na.» ²⁸ E nyari yensa nye nye nde: «Nyangwe Kumande, yo gbate dete. Ma yasi wete, bònò bembaye díy ndi lalè ke nji tebel yí dye membulma madye mete yi balè wule ke mebo me bònòsike ké.» ²⁹ E Yesus lepe nye nye nde: «Keto we yensama kimòte, dete dukwè, beya sisinje ma duwe ke yotu mònò wò.» ³⁰ Ke nye ma duwe kumò tų ké, a dól mònòsike metinengwe ke tan, beya sisinje ma pundò duwe ke yotu ne.

Yesus ke bute metò me wete mbam

³¹ Yesus njà teme wolo ke meneti me Tir kwà ne Sidon lajsa meneti mete yi nyangwe madya kamò díye kete ké. E nye kwà kumò ke nyangwe matò Galile. ³² Bo boñma wete mbam ne díbina metò nje nò ke yene. Mbam te ti be ke lepina kimote na. E bo ngweta ne Yesus nde, a kásikwe mebo ke yotu ne. ³³ E Yesus jise ne nye ke ngil bomò kè ne nan nyinje menyey mene ke metò mene sa meseri ke bo ne kpoke ne dyem mbam. ³⁴ E Yesus kanje misi kenje kwey pidye sosu lepo nye nye nde: «Efata!» Yite nde: «Butunangwe!» ³⁵ Ndana ndana, e metò me mbam butuna, e dyem ne wunjiye, e nye kande ndapi ne kpelele. ³⁶ E Yesus lepe nye bo nde, kpe, bo ti yekidya nye mumò na. Ko beko dete, yo ke ngimò te yi nye gaye bo, yo ke ngimò te yite yi bo pele kasi te kè nò mbombu. ³⁷ Bo ngbakimama budyate lepo nde: «Yasi hene te yi nye kele ké gba kimote. A ke kelò nde, gba botu bete be ne díbina metò baka wòku pè, kelò sendi

nde, botu bete be ti be ke tapita baka tâpitanngwe.»

8

Yesus ke nye bomò tomay

yini madye (Mt 15)

¹ Ke ngimò te yite nyangwe ngil bomò njà wesidya wolo ke keki Yesus. Yasi wete, bo ti be ne yaña te yi bo ta dye na. E Yesus jeba bejeki bene lepo nye bo nde: ² «Mi ke gwe ngwete ngil botu baka budyate, keto yo me ke muka metu yitati yi bo waka ke keki mbe ké. Ma yasi te yi bo ta dye yeti. ³ Nge mi lepe ndana nde, bo dúkwè ne nja, wum ta badye bo ke nje, keto baña ke njoka yan wulma ne nan nje nò.» ⁴ E bejeki bene pitidye lepo nye nye nde: «Wuse waka ke kongor, he ta kelò nan yí nye ne bomò madye nde, bo dyâki ditò?» ⁵ E Yesus diyè bo nde: «Wune ne mampa ningò?» E bo yensa nde: «Yitan jò yiba.» ⁶ E nye lepe nye bomò nde, bo díy díyò ke meneti. E nye bų mampa yitan jò yiba ke, nye Njambiyè wosoko leke yo nye bejeki bene, né bo kè kabi nye bomò. E bo bų kè kabò nye ngil bomò. ⁷ Bo bà sendi ne bònò benjanjo ne mbet. E nye nye Njambiyè wosoko nje lepo nye bejeki bene nde, bo kèn kabò yo sendi nye bomò. ⁸ Bomò dyenama ditò. E bo nje wesidye mebukwe mete tonje memakò yitan jò yiba. ⁹ Bo bà nda bomò tomay yini. Ke konje, e Yesus lepe nye bomò nde, bo síki duwe.

Yesus ke lepina ke kasi Befarisè (Mt 15)

¹⁰ Kine kiko ké, e nye bende landi bene bejeki bene kwà kè ke meneti me Dalmanuta. ¹¹ Diyò ké, e *Befarisè dyà kande metandò bene be Yesus. Yí bobè ne nye, bo diyima nye nde, a tédya bo wete meyekambiyè yi wule ke dyobò, né bo beñ. ¹² E Yesus njime ke temò lepo nde: «Keto nge yi botu be ngimò te yòko diyè wete meyekambiyè ké? Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Ko bo tí beñe meyekambiyè wete ne wete na.» ¹³ Ke

kɔ̃ntɛ, ɛ nyɛ ɲɔ̃bɛsɛ ɓɔ ɓɛndɔ landi sabiyɛ kɛ ɲɔ̃ɲɛ te yɔ̃ru.

¹⁴ Bejɛkɛ lensama kinɛ ɓɔ mampa budɔyate na. Ma ɓɔ ɓɔ ndi nɔ wɛtɛ kɛ mɔy landi. ¹⁵ Ɛ Yesus kombilɛ lɛpɔ nyɛ ɓɔ ndɛ: «Wunɛ dɔy gba nɛ sɔsɔ nɛ ɲɔ̃ɲɛ te yi *Befarisɛ nɛ ɲɔ̃ɲɛ te yi Herod.» ¹⁶ Ɛ bejɛkɛ diki sɔ̃ to lɛpi te tandɛ yan take ndɛ, yo ketɔ ɓɔ tɔ̃ ɓɔ mampa budɔyate na. ¹⁷ Yesus duwɔ yasi te yi ɓɔ kɛ kwanɲa kɛ. Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ ɓɔ ndɛ: «Ketɔ ɲɛge yi wunɛ take ndɛ, mi lɛpi dɛtɛ, ketɔ wunɛ tɔ̃ ɓɔ mampa budɔyate kɛ? 'Yite ndɛ, kumɔ ndana wunɛ tɔ̃ pa ɓɛ nɛ dɔyanɔ na? 'Wunɛ tɔ̃ pa biyɛ to mɛyasi kumɔ ndana na? 'Mɛtemɔ mun ndi ka nɛ keskɛrɛ? ¹⁸ 'Misi te yi wunɛ nɔ kɛ, wunɛ yeti kɛ ɓɛɲna na? 'Mɛtɔ mɛtɛ yi wunɛ nɔ kɛ, wunɛ yeti kɛ wokɔ ka pɛ na? 'Ma yite ndɛ, wunɛ kinɛ dɔyɔ̃ɲɔ̃ yɔ̃ take nɛ mɛyasi na? ¹⁹ Komɛ mi lekima mampa yitan nyɛ ɓomɔ tomay yitan kɛ, wunɛ ɲɔ̃ wesidɔyɛ mɛɓukwɛ mɛtɛ tonjɛ mɛmakɔ ɲɔ̃ɲɔ̃?» Ɛ ɓɔ yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Kamɔ jɔ yiba.» ²⁰ «Ma komɛ mi lekima mampa yitan jɔ yiba nyɛ ɓomɔ tomay yini kɛ, wunɛ ɲɔ̃ wesidɔyɛ mɛɓukwɛ mɛtɛ tonjɛ mɛmakɔ ɲɔ̃ɲɔ̃?» Ɛ ɓɔ yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Yitan jɔ yiba.» ²¹ Ɛ nyɛ njɛ lɛpɔ nyɛ ɓɔ ndɛ: «'Wunɛ tɔ̃ pa biyɛ ndi to te na?»

Yesus kɛ butɛ misi mɛ wɛtɛ mbam

²² Ɔo ɲɔ̃ kwɔ̃ kumɔ kɛ Betsayda. Ɛ ɓomɔ ɓɔ wɛtɛ mɔ dɔ̃bina misi njɛ nɔ kɛ yi Yesus ɲɔ̃gwɛta nɛ nyɛ ndɛ, a kpɔ̃ka nyɛ. ²³ Ɛ nyɛ biyɛ mɔ dɔ̃bina misi kɛ ɓɔ jise nɛ nyɛ kɛ mɔy dɔya. Kɛ kɔ̃ntɛ, ɛ nyɛ sa mɛsɛri lɔ̃mbɛ kɛ misi mɛ mɔ dɔ̃bina misi kɛsɛ ɓɔ kɛ yotɔ nɛ diyɛ nyɛ ndɛ: «Wɛ kɛ ɓɛɲɛ yɔ̃ɲa yasi?» ²⁴ Ɛ mɔ dɔ̃bina misi ɲɛgɛkila lɛpɔ ndɛ: «Mi kɛ ɓɛɲɛ ɓomɔ. Mi ɓɛɲa ɓɔ nda mɛjɛti, yasi wɛtɛ, ɓɔ kɛ kɛndɔ.» ²⁵ Kɛ kɔ̃ntɛ, ɛ nyɛ ɓasidɔyɛ kɛsɛ ɓɔ kɛ misi mɛ mɔ dɔ̃bina misi. Kɛ nyɛ ma ɓɛɲɛ yasi nɛ ɲɔ̃ɲɔ̃ kɛ, ɛ misi mɛnɛ butuna, ɛ nyɛ kandɛ ɓɛɲna yasi hɛnɛ nɛ ɲɛgɛlɛlɛ. ²⁶ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Wɛ tɔ̃ yɔ̃kwɛ se nyɔ̃ɲɛ mɔy dɔya na, dɔ̃kwɛ kɛ tɔ̃ dɔyɔ̃.»

Piyɛr ndɛ, Yesus nyɛ Krist
(Mt 16; Lk 9)

²⁷ Yesus ɲɔ̃ kwɔ̃ ɓɛnɛ ɓɛjɛkɛ ɓɛnɛ kɛ kɛ pɔku mɛdɔya mɛtɛ yi Sesare te yi Filip. Piɲɔ̃ te yi ɓɔ ɓɔ kɛ kɛndi kɛ, ɛ nyɛ diyɛ ɓɔ ndɛ: «Bomɔ lɛpi ndɛ, mi nda?» ²⁸ Ɛ ɓɔ yɛnsa ndɛ: «Baɲa lɛpi ndɛ, wɛ Jan te mɔ tɔ̃puna ɓomɔ kɛ mɔrɔku. Baɲa ndɛ, Eli. Baɲa sendi ndɛ, wɛtɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nda ɓari.» ²⁹ Ɛ nyɛ njɛ diyɛ ɓɔ ndɛ: «Ma kɛ yun, wunɛ lɛpi ɓa ndɛ, mi nda?» Ɛ Piyɛr yɛnsa lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Wɛ *Krist!» ³⁰ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ ɓɔ ndɛ, kpɛ, ko ɓɔ tɔ̃ lɛpi dɛtɛ nyɛ wɛtɛ mumɔ na.

Yesus kɛ lɛpɔ kasi sɔ̃ɲ nɛ

nɛ womiya nɛ

(Mt 16; Lk 9)

³¹ Ndana, ɛ Yesus kandɛ tɛdɔya yan mɛyasi lɛpɔ ndɛ: «Yo kponatɛ ndɛ, *Mɔnɔ mumɔ sɔ̃ɲɲɔ̃ɲɔ̃wɛ nɛ mɛɓɔnɛ budɔyate. Betomba ɓɛ dɔya nɛ ɓɛkum ɓɛ ɓotɔ ɓɛ ketina mɛyasi nyɛ Njambiyɛ nɛ ɓotɔ ɓɛ tɛdɔya mɛmbɔɲɔ̃ga ta sɛɲɛ nyɛ. Yo kponatɛ sendi ndɛ, ɓɔ ta wo nyɛ, a mɔ njɛ womiyɛ kɛ mɛtɔ yitati.» ³² Yesus ɓɔ kɛ lɛpɔ mɛlɛpi mɛnɔri nɛ gbas gbas. Ɛ Piyɛr ɓɔ nyɛ kɛ nɔ nɛ naɲ kandɛ gayna nɛ. ³³ Yasi wɛtɛ, ɛ nyɛ yɛnsa ɓɛɲɛ bejɛkɛ ɓɛnɛ ɓɛnɔ nɛ Piyɛr lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «*Satan, lɔ̃ndɔ kɛ kekɛ mɛɓɛ, ketɔ mɛtake mɔ yeti wɛtɛ nɛ yi Njambiyɛ na, yo mɛtake mɛtɛ yi ɓomɔ!»

³⁴ Kɛ kɔ̃ntɛ, ɛ nyɛ jɛɓa ɲɔ̃gil ɓomɔ nɛ ɓɛjɛkɛ ɓɛnɛ lɛpɔ nyɛ ɓɔ ndɛ: «Ɔɲɛ mumɔ kwadɔyɛ ɓɛɲɲɛ mi, a tɔ̃ ɓɔɲ yotɔ nɛ ndɛ, yo yanɔ na. A sɔ̃ɓa kroa nɛ ɓɛɲɲɛ mi, ³⁵ ketɔ mumɔ hɛnɛ ɛ kwadɔyɛ kambidɔya nɛ jɔ̃ɲɲɛ dɔyɛnɛ nɛ ɲɔ̃gom ɲɔ̃gom kɔ ta dɔ̃mbidɔyɛ yo. Ma yɔ̃kɔ ɛ ta dɔ̃mbidɔyɛ jɔ̃ɲɲɛ dɔyɛnɛ ketɔ mɛɓɛ nɛ ketɔ Kimɔ Tom kɔ ta ɓɛ nɛ jɔ̃ɲɲɛ. ³⁶ Ma ɲɛge mumɔ si namɔ mɛnɛti maka hɛnɛ, njɛ dɔ̃mbidɔyɛ jɔ̃ɲɲɛ dɔyɛnɛ, yo mɔ njɛ kame nyɛ ɲɛge? ³⁷ Yo kwalɔ̃ yasi te nda yi mumɔ yakama nyɛ kɛ numbu jɔ̃ɲɲɛ dɔyɛnɛ kɔ? ³⁸ Yo ndɛ, mumɔ hɛnɛ ɛ ta gwe ɲɔ̃ɲɔ̃ jayna mɛɓɛ nɛ jayna mɛlɛpi mɛmbɛ kɛ mɓombu ɓotɔ ɓɛ muka ɓɛ tumɛ kɔ̃ɲ nɛ Njambiyɛ jɔ̃ɲna kɛ mɛɓɛyɔ̃ ɓaka, *Mɔnɔ mumɔ ta gwe sendi ɲɔ̃ɲɔ̃ wɛnɛ komɛ nyɛ ta njɛ kɛ mɔy mɛluksa mɛ Saɲɲɔ̃wɛ ɓɛnɛ pupuna ɓɛjaki ɓɛ Njambiyɛ.»

9

¹ Yesus ka mbombu lepo sendi nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ke njoka botu bete be diye ndana waka baka, banja ti gwe kine pa beje nda yi *Kando Njambiye ta nje no ne nyanngwe ngungudye ké na.»

Yotu Yesus ke senjo ke nyanngwe

*mejasi me Njambiye
(Mt 17; Lk 9)*

² Ya metu yitan jo wete ke kante, e Yesus bu Piyer ne Jak ne Jan kwa bene bo bepo ke ne nan ke wete nyanngwe keki. Kum mate, e yotu ne senje ke misi man.

³ Melambo mene kpalma pano ne nggy nggy nggy wumo ne mbon mbon. Kine mumo wete ne wete ke to meneti yakama weye lamba, yo ma wumo nda yite na.

⁴ Bo sem semo, Eli bene Moyisi baka ke nye mesimo bene be Yesus. ⁵ E Piyer lepe nye nye nde: «Yekele, yo kimote nde, wuse diy waka. He sum mebala yitati, wo wete, e Moyisi wete, e Eli wete.»

⁶ Piyer lepi dete, keto a ti be ke duwe yasi te yi nye yakanngwe lepo ké na, keto wo kwanma bo. ⁷ Wete kulutu nja dibidy bo. E wete men wule ke moy kulutu lepo nde: «Yoko monmbe, son temo mbe, wune wokunangwe ne nye.» ⁸ Ke bejeka ma kane misi ngekila ke keki yan ké, bo ti beje se wete mumo na, ndi Yesus nyepo bene bo.

⁹ Ndana, ke ngimo te yi bo ba ke piye wule ke to keki ké, e Yesus kidye bo nde, kpe, bo ti yekidya yasi te yi bo bejema ké nye mumo na, bo ta diso yekidye, yite *Momo mumo womiya ke njoka bemun.

¹⁰ Bo bakidya lepi yinori ne gbol ke temo, e bo diki diyna tande yan nde: «Kasi womiyate ke njoka bemun, yite lepi ba ne nge?» ¹¹ E bo diy nye nde: «Keto nge yi botu be ketina meyasi lepe nde, Eli ta pa kande nje din ké?» ¹² E nye yensa nye bo nde: «Yo gbate nde, Eli ta kande nje yi nje kobile meyasi hene tiko ke mbejete.» E nye ke mbombu lepo nde: «Ma nan yi yo ketinate ke kasi *Momo mumo nde, a ta sangwa ne mebene budyate, bomo ma yeliye nye ké? ¹³ Ma mi ke lepo nye wune

nde: Eli ma nje, e bomo kele yasi te yi bo kwadya kelo ké ne nye. Bo kelma nda yi yo ba ketinate ke kasi ne ké.»

Yesus ke sonje beya sisij ke yotu

*wete momo mbam
(Mt 17; Lk 9)*

¹⁴ Ke bo ma wuta ne bejeka te bari ké, bo dol nde, nyanngwe ngil bomo ne botu be ketina meyasi sima lito bo tiko ke bembe. Bene bo ba ke nye meso.

¹⁵ Ke ngil bomo ma kane ndi misi deke beje ne Yesus ké, e bo ngbakima sutiye ke nyeno nye. ¹⁶ E Yesus diy bo nde: «Wune bo nyeki meso keto yasi te nda?»

¹⁷ E wete mbam te e ba ke moy ngil ko yensa nye nye nde: «Yekele, mi bonma monmbe nje no ke yo, a ne wete beya sisij ke yotu yi kele nde, a ti tapitangwe na. ¹⁸ Mbej hene te yi nye kwadye dindo nye kete, a ke bete nye ke meneti ne wen. O beja, mewuru ke pundo nye ke numbu ne pukam pukam, a me ke nyamba mesu, yotu ma si deto ne kangata. Mi ngwetama ne bejeka bo nde, bo dudya beya sisij te sonje ke yotu ne. Yasi wete, e bo sudye.» ¹⁹ E Yesus yensa lepo nye bo nde: «Wune botu bete be ti jaya yasi baka, 'mi ta diy sine wune kumo ndenen? 'Mi ta gbisio wune kumo ndenen? Wune njaki ne nye wonga ke yembe.» ²⁰ E bo bu nye ke no. Ke beya sisij ma kane ndi misi deke beje ne Yesus ké, e nye jale monosike beyate. E nye bale ke meneti kande mebingila, mewuru ke pundo ke numbu. ²¹ E Yesus diy sangwe ne momo nde: «Yo kanda ndenen?» E nye yensa nde: «Yo ma kiki kande, a ndi ne monosike. ²² Ke yina mengimo yo ke diki bete nye ke dite, yina ke moroku sa ndi nje te yi wo nye woko. Ndi nde, nge be nde, we yakama kelo yaja, kama wuse, gwako ngwete wusu.» ²³ E Yesus lepe nye nye nde: «We kpál lepo nde: «Nge be nde, we yakama kelo yaja nde,» ma pe mo te e tike temo ke yi Njambiye, meyasi hene yakama kelna.» ²⁴ Ndana, e sangwe ne momo kembidya nedo nde: «Mi ke tiko temo, ma kama mi, keto yo sulnate nde, mi beki ne tikina temo.»

²⁵ Ke Yesus ma beɛe nde, ngil bomo ke sutiye yí nje ké, e nye bama ne beya sisin lepo nye nye nde: «We sisin te e kele nde, mumo ti tapitanɔwe, diɔo sendi meto me mumo ko, gba mi ke kobile lepo nye we nde: Pundo duwe ke yotu mono ke. Kpe, we ti yokwe nyiɛe diyo se ke yotu ne na.» ²⁶ E beya sisin kembidya jale monosike beyate pundo duwe ke yotu ne. E monosike tika ne lonkpon nda munte. E sulo bomo lepe nde, a gwa. ²⁷ Yasi wete, e Yesus biye nye ke bo tembidye. E monosike teme diyo ke teri kwey.

²⁸ Ke Yesus ma nje kwa nyiɛe tu ké, e bejeki bene diye nye tande yan nde: «Keto nge yi wuse sudya su sona beya sisin te ké?» ²⁹ E Yesus yensa nye bo nde: «Njel sisin nda enoru yakama duwe ke yotu mumo ndi ne nje mengweta ne Njambiyé.»

³⁰ Ke konte, e bo teme womete kwa ne Galile. Yasi wete, Yesus ti kwadye nde, bomo dukwe mbey ne na, ³¹ keto a ba ke tedye bejeki bene meyasi lepo nye bo nde: «Bo ta bu *Mono mumo kanɛ nye ke mebo me bomo, bo ma wo nye, a ma nje womiye ke metu yitati.» ³² Ndi nde, bejeki ti woke to lepi te na, yasi wete, bo gwa wɔ diynate.

Nda kwa besɔ? (Mt 18; Lk 9)

³³ Bo kwanma kumo ke Kapernawum. Ke Yesus ma kwa nyiɛe tu ké, e nye diye bo nde: «Wune ba ke nye meso ke nje keto yasi te nda?» ³⁴ E bo diye ne kpingbili kine bute numbu na, keto bo ba ke pitidya numbu ke nje yí duwe mo te e kwanma besɔ ke njoka yan ko. ³⁵ Ndana, e Yesus kwa diyo metidye jeba bejeki kamɔ jo yiba lepo nye bo nde: «Nge mumo kwadye be bosa mumo ke njoka besɔ, a beki nda njena mumo ke njoka yan hene, keto sendi mesay nye bo hene.» ³⁶ E nye bu wete gbela monosike tembidye ke bembe yan kanɛ nye biye ke bo lepo nye bo nde: ³⁷ «Mumo hene e bu wete monosike nda yoko kimote keto mbe, yo mi yi nye bu kimote. Ma mo te e bu mi kimote, yeti ndi mi ne nguru wombe yi

nye bu na, yo nde, a bon Mo te e tomma mi ko.»

Wuse ti baka njoka bomo na

³⁸ Jan lepima nye Yesus nde: «Yekele, wuse beɛma wete mbam ke sonɛ beya mesisin ke yotu bomo ne dino dyo. E wuse gaye nye, keto a yeti ke njon su na.»

³⁹ E Yesus lepe nde: «Wune ti gaye nye na, keto mumo ti yaka keto meyekambiyé ne dino dyembe nje yensa ndi numbu ndana ndana lepina beyate ne mi na. ⁴⁰ Yo nde, nge mumo ti lu dyambi sunɔwe ne wuse, a ke kon su. ⁴¹ Ma gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mumo hene e ta nye wune pelo moroku wete nde, wune hodiya, keto wune botu be *Krist, mo te ti koro sol ne na.

⁴² «Ma nge wete mumo kele yasi te yi yakama jatidye wete monosike ke njoka bono baka be tike temo ke yembe baka ke beya nje, nge bo lepe ndi nde, bo bon tari kokuna yasi tinɔ ke ngin mo te kwa bete nye ke man, yite bo jekima keto kimɔ yasi ne nye budyate. ⁴³ Nge be nde, wete bo yo ke kwadye jatidye we ke beya nje, no kila bo te mbete sonɛ. Yo ta jeko be kimote ke yo nde, nyina ndi ne bo wete ke dyobo be ne jonɔwe, lanɔa nde, beko ne mebo hene yiba nje kwa ke dite te yi diye kpo ne kpo kine dimo ké. [⁴⁴ Mate bedun bete be dye bo ne fit fit baka yeti ke gwe na, ma dite yeti ke dimo sendi na.] ⁴⁵ Nge be nde, wete kol yo ke kwadye jatidye we ke beya nje, no kila kol te mbete sonɛ. Yo ta jeko be kimote ke yo nde, nyina ndi ne kol wete ke dyobo be ne jonɔwe, lanɔa nde, bo beta we ke dite te yi ti dim ké ne mekol mo hene yiba ne jem. [⁴⁶ Mate bedun bete be dye bo ne fit fit baka yeti ke gwe na, ma dite yeti ke dimo sendi na.] ⁴⁷ Nge be nde, wete misi yo ke kwadye jatidye we ke beya nje, no doka misi te mbete sonɛ. Yo ta jeko be kimote ke yo nde, nyina ke *Kando Njambiyé ne misi wete, lanɔa nde, bo beta we ke dite te yi ti dim ké ne misi mo hene yiba ne jem. ⁴⁸ Mate bedun bete be dye bo ne fit fit baka yeti ke gwe na, ma dite yeti ke dimo na. ⁴⁹ Dite ta pupudye mumo hene ndi nda yi kwa kobile ne medye

ké. ⁵⁰ Kwa kimɔ yasi, ma ke som kwa si sambiye, wune ta kelɔ nan yí yɔkidye nɔ? Wune bɛki nda mɛdye mɛte yi be ne kwa kete jonna ne te tandɛ yun.»

10

Kasi didya gwaki (Mt 19)

¹ Yesus njɔ tɛmɛ womɛte kwɔ kɛ ke mɛnɛti mɛ Yuda ke nginjɛ Yurdɛ. E nyanɔwɛ ngil bomɔ nje wesidya wolo ke kekɛ ne. E nye kandɛ tedya yan mɛyasi nda njɛl wɛnɛ. ² E *Befarisɛ nje ke yɛnɛ yí nje boɓɛ nyɛ. E bo diyɛ nyɛ ndɛ: «Mɛmbɔɔga ke nyɛ ka mumɔ dɛti ndɛ, a sɔɔna bo ne nyari wɛnɛ?» ³ E nye yɛnsa nyɛ bo ndɛ: «Mɔyisi pesima ne nge nyɛ wunɛ?» ⁴ E bo lɛpɛ ndɛ: «Mɔyisi nya nje ndɛ, mbam yakama keto mɛkana mɛ didya gwaki nyɛ nyari yí sɔɔnɛ bo ne nyɛ.» ⁵ E Yesus lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Yo keto mɛtemɔ mun ne keskere, yori yi Mɔyisi ketima ne mbɔɔga te dɛte nyɛ wunɛ ké. ⁶ Ma ke yi Njambiyɛ kusuma ne mɛyasi ke kandinatɛ ké, a kusuma mbam, kuso nyari. ⁷ Dɛte, mbam ta tikɔ saɔɔwɛ bɛnɛ nyanɔwɛ jonna bɛnɛ nyari nda kɔl bɛnɛ jon. ⁸ Bo hɛnɛ yiba ta nje bɛ ndi mbundo wɛtɛ. Komɛte, bo yeti se bomɔ yiba na, bo mɛ ndi mbundo wɛtɛ. ⁹ Ma dɛte, mumɔ tɛ baka yasi te yi Njambiyɛ sima jaɔɔwɛ ké na.»

¹⁰ Ke bo ma kumɔ ke tɔ ké, e bejɛke diyɛ nyɛ mɛdiyan wolo ke yasi te yi nyɛ lɛpɛma ndana ké. ¹¹ E nyɛ lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Mbam hɛnɛ e ta sɔɔnɛ bo ne nyari wɛnɛ kwɔ bɔ mbaɔa, yite nyɛ mbam mɛwanja ke mbombu bosa nyari. ¹² Ma nge nyari dɔwɛ ke bo njom kɛ kelɔ gwaki bɛnɛ wɛtɛ mbam, yite nyɛ nya mɛwanja.»

Yesus ke nyɛ bɔnɔsike mɛkombila (Mt 19; Lk 18)

¹³ Diyɔ ké, e bomɔ bɔ sɛkɛ sɛkɛ bɔnɔsike kɛ nɔ ke yi Yesus, na kpoki bo yí nyɛ bo mɛkombila. Yasi wɛtɛ, e bejɛke bame bo. ¹⁴ Ke nyɛ ma bɛnɛ dɛte ké, e yo kwadɛ temɔ ne bɔdɛyate. E nyɛ lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Ne tiki sɛkɛ sɛkɛ bɔnɔsike, né bo nje ke yɛmbɛ. Ne tɛ peti bo na, keto *Kando Njambiyɛ, yo yi njɛl botu bɛte

bɛ nda bo baka. ¹⁵ Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ ké: Nge mumɔ ti jayɛ *Kando Njambiyɛ nda yi mɔnɔsike jayɛ ne yasi ké na, ko a tɛ nyinɛ kete na.» ¹⁶ Ke kɔɔtɛ, e nyɛ kanɛ bɔnɔsike sobɛ ke bo kase mɛbo ke yotu yan nyɛ bo mɛkombila.

Wɛtɛ mɔ kusuku ke nje ke yi Yesus (Mt 19; Lk 18)

¹⁷ Ndana, ke Yesus ma tɛmɛ nyinɛ nje ké, e wɛtɛ mbam sɛdɛyɛ nje kuse mɛbɔn ke mbombu wɛnɛ diyɛ nyɛ ndɛ: «Kimɔ yekele, mi kɛl nan, né mi bɛ ne jonɔwɛ te yi kpo ne kpo?» ¹⁸ E Yesus diyɛ nyɛ ndɛ: «Wɛ jɛbɔɔwɛ mi ndɛ kimɔ mumɔ keto nge? Keto kinɛ kimɔ mumɔ wɛtɛ ne wɛtɛ na, ndi Njambiyɛ nyɛpɔ. ¹⁹ Wɛ ma dɔwɛ mɛmbɔɔga mɛ Njambiyɛ, yo ndɛ: «Kpɛ, wɛ tɛ woku mumɔ na. Wɛ tɛ kel wanja na. Wɛ tɛ gubu na. Wɛ tɛ pesi lɛpi nyɛ ke numbu mumɔ na. Wɛ tɛ sɛbila mumɔ bɔ ne yinɛ yasi ke mɛbo mɛnɛ na. Jesɔ sɔɔɔwɛ bɛnɛ nyɔɔɔwɛ.» ²⁰ E mbam yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Yekele, mi ke bakidɛyɛ mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ kandɛ ne mɔnɔsike.» ²¹ Yesus bɛɔma nyɛ kwadɛyɛ nyɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Bukwɔ yasi wɛtɛ yi wɛ tɛ pa kelɔ ké, yo ndɛ, kɛn dɔɔɔwɛ mɛyasi mɔ hɛnɛ, nɔ bɔnɔ mɔni te kabɔ nyɛ buka bomɔ. Dɛte, wɛ ta bɛ ne kusuku ke dɔyɔbo. Ke kɔɔtɛ, nɔ bɛnɔwɛ mi.» ²² Yasi wɛtɛ, nge mbam kɔ ma woko mɛlɛpi mɛnɔri ké, e nyɛ tinɛ mɛnɔgɛmbi ne sibiɓi kwɔ ne nɔgambi, keto a bɔ ne bɔdɛyɛ kusuku.

²³ Ndana, e Yesus kanɛ misi nɔgɛkila lɛpɔ nyɛ bejɛkɛ bɛnɛ ndɛ: «Yo gba sulnate ndɛ, botu bɛ kusuku nyinɛ ke *Kando Njambiyɛ.» ²⁴ Bejɛkɛ nɔgbakimama lɛpi yinɔri bɔdɛyate. E Yesus basidɛyɛ lɛpɔ nyɛ bo ndɛ: «Wunɛ bɔnɔ, yo gba sulnate ndɛ, botu bɛte bɛ nyɛ temɔ yan hɛnɛ ke kusuku baka nyinɛ ke *Kando Njambiyɛ. ²⁵ Yo sulnate ndɛ, nyanɔwɛ nyamɔ ndɛ *samo yakama kwɔ lalɛ nɛdɔ ke nɔmɛmbi alula nɛ ndɛ, mɔ kusuku nyinɛ ke *Kando Njambiyɛ.» ²⁶ E bejɛkɛ nɔgbakima kwɔ to te lɛpɔ tandɛ yan ndɛ: «Ma nge bɛ dɛte, nda yakama jɔ kɔ?» ²⁷ Yesus bɛɔma bo lɛpɔ ndɛ: «Kɛ yi bomɔ, mumɔ yeti ne dɛti

te yi kelo d'ete na. Ma ke yi Njambiyε, a ne d'eti te yi kelo meyasi hene.»

²⁸ E Piyer diye lεpo nye nye nde: «Beηa, wuse ma tiko su meyasi hene kpalo beηgwe we.» ²⁹ E Yesus yeηsa nde: «Gbakasi yi mi lεpe nye wune kε: Mumo hene te ε ta tiko tu dyene, tiko bemaη ho bedyombu ho nyanηwe ho saηgwe ho bono ho menηwan mene keto mbe ne keto Kimo Tom, mo te ta kpalo be ne meyasi gomay ke numbu yasi wete te yi nye tikima kε. ³⁰ Kande ndana mo te ta be ne metu gomay. A ta be ne bemaη gomay bu bedyombu gomay. A ta be sendi ne benyanηwe gomay ne bono gomay bu menηwan gomay. A ta be ne meyasi menori hene ke moy nyanηwe mebone. Ma a ta be sendi ne jonηwe te yi kpo ne kpo ke metu mete yi ta nje kε. ³¹ Yo nde, bosa bomo budyate ta nje be botu be njime. Sendi, botu be njime budyate ta nje be bosa bomo.»

³² Bo ba ke kendi yi bendo ke pe Yerusalem. Yesus ba mbombu, bejeko ke kora ne. Temo yan ti be ne te na. Botu bete be ba ke beηgwe nye baka ba ke gwe wo budyate. E Yesus kala jeba bejeko bene kamo jo yiba kande lepina yasi te yi nye ta saηgwa no ke nye bo: ³³ «Ne beηa, wuse be bende ke pe Yerusalem baka. Bo ta bu *Momo Mumo nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε ne botu be ketina meyasi. Bo ta peso nde, bo woku nye. Ke korite, bo ma nje bu nye kaηe nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyε baka. ³⁴ Botu bete ta nyeto nye sa meseri ke yotu ne. Bo ta njuro nye ne njambala nje wo nye, a ma nje womiyε ke metu yitati.»

Jak bene Jan ke diye Yesus yiηa yasi (Mt 20)

³⁵ Jak bene Jan te bono be Sebede nja ke keki Yesus lεpo nye nye nde: «Yekele, yasi te yi wuse ta diye we kε, he goru nde, kelo yo nye wuse.» ³⁶ E Yesus diye bo nde: «Ne kwadyikwe nde, mi kel ba nge nye wune?» ³⁷ E bo lεpe nye nye nde: «Kome we ta bu diyo meluksa mo kε, jaya nde, wuse diy metidyε ke keki yo, wete pulo mbam bo, wete pulo gare

yo.» ³⁸ Yasi wete, ε Yesus lεpe nye bo nde: «Wune yeti ke duwe yasi te yi wune diye kε na. 'Wune yakama hobiye ka pelo mebone mete yi mi ta hobiye kε? Njel metopuna mete yi mi ta saηgwa no kε, 'wune yakama weliye yo nde?» ³⁹ E bo yeηsa nye nye nde: «Wuse yakama weliye.» E Yesus lεpe nye bo nde: «Gbate, wune ta hobiye pelo mebone mete yi mi ta hobiye kε. Sendi, njel metopuna mete yi mi ta saηgwa no kε, wune ta saηgwa no sendi. ⁴⁰ Ma yasi wete, ke kasi diyo metidyε ke mbam bo ho ke gare mbe, yeti mi kabe yo nye bomo na. Membey mete wokunηgwe ne botu bete be Njambiyε sima si kobile yo tike bo baka.»

⁴¹ Ke bejeko te bari kamo ma woko melepi mete yi Jak bene Jan lepima kε, ε temo yan kwa suηgwe ne bo. ⁴² E Yesus jeba bejeko hene lεpo nye bo nde: «Wune duwa nde, botu bete yi bomo jeba nde bekum ke to meneti baka ke kpalo bendo to yan bendo. Ma be nyanηwe botu bete be ke njoka yan baka ke kpalo nate bo nata. ⁴³ Yasi wete ke yun, yo yeti ke kwaηna d'ete na. Mo te ε kwadyε be nyanηwete ke njoka yun ko yakanηwe kelo mesay nye wune. ⁴⁴ Ma yoko ε kwadyε be bosa mumo ke njoka yun ko beki bala beso hene. ⁴⁵ Keto *Momo mumo sendi ne ηguru wene ti ma njaki, ne bomo kel mesay nye nye na, yasi wete, a nja nda mo mesay yi nye jonηwe dyene yi kolo ne budya bomo.»

Yesus ke bute misi me Bartime (Mt 20; Lk 18)

⁴⁶ Bo kendima kumo ke Yeriko. Ke ηgimo te yi Yesus ba ke pundo duwe ke moy dya bene bejeko bene ne nyanηwe ηgil bomo kε, wete mo difina misi nde Bartime, momo Time ba ke diyo ke keki nje. A dikima jombo meyasi ke mebo me bomo. ⁴⁷ Nge nye ma woko nde, yo Yesus te mo Nasaret kwa kε, ε nye nye numbu ke kambi lεpo nde: «Momo Davit Yesus, gwako ηgwete wombe.» ⁴⁸ Bana bomo budyate bamma nye yi sa nje nde, a difi numbu. Ma ko beko d'ete, yo ke ηgimo te yite yi nye nja kumbo kwa to te nde: «Momo Davit, gwako ηgwete

wombe.» ⁴⁹ Ndana, ε Yesus tεme lepɔ nde: «Wunε jεbanɔwε nyε.» Ε bo jεba mɔ dɪbina misi lepɔ nyε nyε nde: «Wε tɪ kambi yaɲa na. Tεma, a ke jεba wε.» ⁵⁰ Ke nyε ma wokɔ dεte kε, ε nyε betε gambo ne ne veɲ lombiyε kε pe yi Yesus. ⁵¹ Ε Yesus diyε nyε nde: «Wε kwadyikwε nde, mi kεl nge nyε wε?» Ε nyε yeɲsa nyε nyε nde: «Yekele, kelɔ nde, mi bεɲnaɲwε.» ⁵² Ε Yesus lepε nyε nyε nde: «Kwanɔ, tikina temɔ te yi wε nɔ kε jonɔwε wε.» Ndana ndana, ε nyε kande bεɲna yasi beɲwε Yesus kε nɔ.

11

Yesus ke dya ke Yerusalem (Mt 21; Lk 19; Jh 12)

¹ Bo kendima wuta ne Yerusalem kumɔ ke kekɪ Betfage nε Betani, ke pulɔ *Keki meoliviye. Ε Yesus tome baɲa bejεke bene yiɓa kenje mbombu lepɔ nyε bo nde: ² «Wunε kεn ke dya te ε ke mbombu wun kɔ. Ne nyiɲna dya dεke wunε ta dolɔ wete mɔnɔ tofu tiɲnate. Mumɔ wete ne wete tɪ pa didye meta mene wete yesɔ ke to ne na. Nε wunε wɪnɲa nyε nje nɔ. ³ Nge mumɔ diyε wunε nde: <Wunε wɪnɲa nyε keto nge?> Nε wunε yeɲsaɲwε nde: <Nyɲwε Kumande ke kwadyε nyε, a ta yɔkidye nyε nedɔ.> » ⁴ Bo kɔ, ε bo dolε wete mɔnɔ tofu tiɲnate ke numey ke sε yaka ne nje, ε bo wunje nyε. ⁵ Ε baɲa botu bete be bɔ womεte baka diyε bo nde: «Yiri nge yi wunε kele kε? Keto nge yi wunε wunje mɔnɔ tofu enɔru kε?» ⁶ Ε bo yeɲsa nda yi Yesus lepima nyε bo kε. Ε bo tike bo nde, bo kwɔn ne nyε. ⁷ Bo boɲma mɔnɔ tofu kumɔ nɔ ke yi Yesus, bɪ melambo man jonɔ ke to ne. Ε nyε kwɔ bendɔ mɔnɔ tofu diyɔ ke to ne. ⁸ Bomɔ budyate boɲma melambo man jonɔ ke nje, ε baɲa leke yan mɔnɔ meɓ mejeti ke lɔ bete ke nje. ⁹ Botu bete be bɔ mbombu nε baka be bɔ ke kɔɲ Yesus baka dɪkima kembɔ nde: «*Hosana, mekombila ne yɔkɔ ε nje ne dɪnɔ Baba Mbokɔ! ¹⁰ Mekombila bεɲnaɲwε ke kandɔ saɲmbambɔ wusu Davit yi nje kε! Njambiyε bεki nε meluksa ke kwey!» ¹¹ Yesus dyaɲma ke Yerusalem

kwɔ nyiɲε mbanjɔ Njambiyε. Ke nyε ma si bεɲε meyasi hene te yi bɔ ke kekɪ ne kε, ε nyε kwɔ bene bejεke bene kamɔ jɔ yiɓa kε pe Betani, keto nɔgimɔ sima kwɔ budyate.

Yesus ke kita ne figiye (Mt 21)

¹² Misi pupε, ke nɔgimɔ te yi bo bɔ ke pundo duwε ke Betani kε, Yesus bɔ ke wokɔ nja. ¹³ Ke nyε ma kanje misi bεɲε ne wete njuku *figiye ne naɲ ne membɔru ne gbi kε, ε nyε kε, na kε bεɲ, simande yo wumma. Yasi wete, ke nyε ma wuta ne njuku te kε, a sεm ndi membɔru ne membɔru ne gbi, keto yo tɪ be nɔgimɔ wumnate na. ¹⁴ Ndana, ε nyε lepε nyε njuku figiye enɔru nde: «Siyma bɔne ne nɔgbɔt nde, ko mumɔ wete ne wete tɪ dye se kwalɔ mbumɔ yo wete yesɔ na!» Bejεke bene wokuma lepi yinɔri yi nyε lepima kε.

Yesus ke dudyε botu be dyaɲwε

meyasi ke mbanjɔ Njambiyε (Mt 21; Lk 19; Jh 2)

¹⁵ Bo yɔkwɔ ne kɔkɔ dya ke Yerusalem. Ε Yesus nyiɲε mbanjɔ Njambiyε kande dudyε botu bete be bɔ ke dyaɲwε nε baka be bɔ ke bɔmɔ meyasi womεte baka. A tindima metebel me botu be senjina mɔni nε mesolo me botu be dyaɲwε bepepɔ bete ke meneti. ¹⁶ A tɪ tike nde, mumɔ wete ne wete sɔba yiɲa yaɲa pesa nɔ ne mɔy mbanjɔ Njambiyε na. ¹⁷ A tedya bo mεlepi me Njambiyε lepɔ sendi nde: «'Yo yeti gba ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Bo ta jεba tɪ dyembe nde tɪ te yi mekandɔ hene ta nɔgbɔ nɔgwεta ne Njambiyε ke mɔyte> na? Ma yasi wete, wunε kpalma yeɲsa yun yo ne gban botu be gubɔ.»

¹⁸ Ke bekum be botu be nyena sadaka nyε Njambiyε nε botu be ketina meyasi ma wokɔ dεte kε, ε bo sɔ nje te yi bo yakama wo ne nyε. Ndi nde, bo bɔ ke kambɔ nyε, keto yasi te yi nyε dɪkima tedye kε dɪkima kpoke temɔ bomɔ hene budyate. ¹⁹ Ke bekoko ma dya kε, ε Yesus

punde dɔwe ke moy dya bene bejeks bene.

²⁰ Ke bo ma nje take sendi nje bemenmene ké, bejeksém nde, njuku *figiye kɔ ma gwe sɔsɔ ne kawoyo kande ke ton te kumɔ nji. ²¹ E Piyer take yasi te yi kwanama ké. E nye lepe nye Yesu nde: «Yekele, beja njuku figiye te yi we ma kitanawe ne nye kɔ ma sɔsɔ.» ²² E Yesu nje diyo lepo nye bo nde: «Wune tiki temo ke yi Njambiyé. ²³ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge mumo lepe nye keki te yoko nde: <Dukwe waka kè balo ke man,> yo ta kelna dete, nge nye tike temo nde, yasi hene te yi nye lepima ké ta kelna gbate kine be ne meso ke temo na. ²⁴ Yori yi mi lepe nye wune nde: Yasi hene te yi wune ta diyé Njambiyé ke menkweta mun, nge wune tike temo nde, wune me ne ya te, Njambiyé ta nye wune yo.

²⁵ «Ma ke ngimo hene te yi wune teme yi ngweta ne Njambiyé, nge be nde, wune ne yina lepi sangwe ne wete mumo, wune tiki nye ne ngwete, né Sangwe wun te e diyé ke dyobo kɔ tiki sendi wune ne ngwete ke beya meyasi mete yi wune kele ké. ²⁶ Ma nge wune ti tike besɔ ne ngwete na, sangwe wun te e diyé ke dyobo kɔ ti tiko sendi wune ne ngwete ke beya mekele mun na.»

*Deti Yesu wɔla ke yi Njambiyé
(Mt 21; Lk 20)*

²⁷ Bo yokwa wolo kè ke Yerusalem. Ke ngimo te yi Yesu ba ke jombila ke moy mbanjo Njambiyé ké, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè botu be ketina meyasi nè betomba be dya nje ke yene ²⁸ diyé nye nde: «Deti te yi we kele ne meyasi mete yike ké wɔla we? Nda nye we deti nde, kelo meyasi mete?» ²⁹ E Yesu yensa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne lepi wete yi mi ta diyé wune, nè wune yensangwe nye mi, né mi nje lepi mbey te yi deti te yi mi kele ne meyasi mete wule kete ké. ³⁰ Nda tome Jan nde, a njâki tɔpe bomɔ ke mɔroku? 'Yo Njambiyé ho yo bomɔ? Ma ne yensangwe nye mi.» ³¹ Ndana, e bo kande mediyna tande yan lepo nde: «Nge wuse lepe nde:

Yo Njambiyé tome nye, yite a ta diyé nde: Ma keto nge yi wune ti tike temo ke yasi te yi nye lepima ké? ³² Ma nge wuse nje yensa nde: Yo bomɔ tome nye, yite...» Bo lépi dete, keto bo ba ke kamba ngil bomɔ, keto bomɔ hene berma nde, Jan gbate mo punja melépi me Njambiyé. ³³ Dete, e bo yensa nye Yesu nde: «Wuse yeti ke duwe na.» E Yesu nje lepo nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lepo yana nye wune ke kasi deti te yi mi kele ne meyasi mete ké na.»

12

Kano ke kasi beya botu be

*bakidya ngwan
(Mt 21; Lk 20)*

¹ Ke kɔnte, e Yesu kande lepina meyasi nye bo ne nje mekanɔ. E nye lepe nde: «Wete mumo sama ngwan *vinyé. E nye kele kakwe lito ne yo, timo mbey sɔpita membumo, sumo sendi dongbe dongbe tu yi pemna ngwan. E nye nje kané yo hene nye banja botu be mesay nde, bo bâkidya, be sendi ne ngabiyé te yan kete. Ke kɔnte, e nye kwa londunate kè yina meneti. ² Ke ngimo te yi membumo sima deto ke ngwan ma dya, e nye tome wete mo mesay kenje ke yi bari, né bo njese nye ngabiyé membumo mete yene. ³ Yasi wete, botu be mesay te bari temma biye nye mende yokidye nye ne gbongo bo. ⁴ Ke kɔnte, e nye tome sendi wete mo mesay kenje bo. E bo mende mbete kɔmbe ke to toye nye wungwe. ⁵ A nja tomo sendi mbanja ke kɔn te yoru. E bo wo mbete. E nye nje tomo sendi banja budyate kenje. Bo natima banja tumbo wo banja. ⁶ Ndana, e nye tika ndi ne ndanga monɔ wene, sɔn temo ne. Yi sidye no, e nye nje tomo nye kenje lepo nde: <Bo ta kamba, keto yo monmbe.> ⁷ Yasi wete, botu be mesay baka nja lepo tande yan nde: <Ne bêna, mo te e ta tika ne meliko, eko! Ne njâki, he woku nye, né wuse tika su no.> ⁸ E bo biye nye wo, bu mun ne kè li ke kɔn ngwan.

⁹ «Ma sa ngwan ta nje kelo nan? A ta nje girise botu be mesay benori nje kané

ngwan nye banja. ¹⁰ 'Yite nde, wune ti pa tolo lepi ke yi diye ketinate ke mekana me Njambiyε kε na? Yo ketinate nde: <Tari*f1* te yi botu be sumna tu serma ko kpalma nje be sangwe konu. ¹¹ Ma yasi ke, yo mekele me Baba Mboko, yo yasi te yi wuse beje ngbakima.> »

¹² Ke bekum Beyuden ma si woko melepi menori hene ke, ε bo sa nje te yi biye Yesus, keto bo duwa nde, a nyeki kano te sangwe ne bo. Yasi wete, bo ba ke kamba ngil bomo, dete ε bo jise kwa tiko nye.

Yesus nde, bomo gboku garama

nye Sesar

(Mt 22; Lk 20)

¹³ Bo nja tomo banja *Befarisε ne banja botu bete be ba ke njon kumande Herod baka kenje ke yi Yesus, ne bo dongidye nye wule ke lepi te yi ta pundo ke numbu ne ke. ¹⁴ ε bo dya lepō nye nye nde: «Yekele, wuse duwa nde, we mo gbakasi ko ke misi me nda, keto we ti ban yo mberi misi me mumo na. We tedia yo nje Njambiyε gbate gbate. 'Membonga lepi nde, mumo gboku garama nye *Sesar? 'He gboku ho he ti gboku?» ¹⁵ Yesus duwa likisi yan, ε nye diye bo nde: «Wune boba mi keto nge? Wune bon ne sule wete nje no, ne mi beje.» ¹⁶ ε bo nje no bu kane nye nye. ε nye diye bo nde: «Yike yekambiyε to nda? Ketina meketi mete yike tedia nda?» ε bo yensa nye nye nde: «Yo yi Sesar.» ¹⁷ ε nye nje lepō nye bo nde: «Wune nyeki Sesar meyasi mete yene, nye Njambiyε meyasi mete yene.» Bo ngbakimama budyate ke yasi te yi nye yensama ke.

Kasi womiya bomo

(Mt 22; Lk 20)

¹⁸ *Besaduse lepi yan nde, bemun ti womiyε na. Bo nja sendi ke yi Yesus diye nye mediyen lepō nde: ¹⁹ «Yekele, ke njoka membonga musu yi Moyisi ketima ke, yo ketinate ke moyte nde: <Nge mumo be ne man, nge man wene te gwe tiko nyari kine ja bene nye na, na bon kuso te, na ja kwanfyε ne dino man ε gwa

ko.> ²⁰ Yo ba ne banja bono bambam yitan jo yiba be jadya ke moy yan. Tomba te bonma nyari gwe kine tiko ko monosike bene nya te na. ²¹ ε ε kon te bu ko gwe kine tiko ko monosike bene nya te na. Yo ba ndi sendi dete ne mo yitatite. ²² Yo kwanama ndi dete sidye ne bo hene yitan jo yiba ne gbukup. Ko mumo wete ne wete ke njoka yan ti ja bene nya te yi kuso ne kando na. Diyo ke, ε nyari nje gwe sendi ke kon yan hene. ²³ Ma ke yeso te yi bemun ta womiyε no ke, ke njoka bambam baka, nya ko ta nje be nya nda, keto bo hene yitan jo yiba bonma nye ne megwaki?» ²⁴ ε Yesus lepe nye bo nde: «'Ne ti beja nde, mejoso mun wula, keto wune ke ndekima yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε, ndekima sendi ngungudye Njambiyε na? ²⁵ Yo nde, kome bemun ta womiyε ke, megwaki ti beja se na. Yasi wete, bomo hene ta jonna nda yi bejaki be Njambiyε jonna no ke dyobo ke. ²⁶ Ma ke kasi womiya bemun, yite nde, wune ti pa tolo ka mekana mete yi Moyisi ketima ke na? Wune ti pa tolo ke mbey te yi lepe kasi mono jeta te ε ba ke biye dite ke na? Womete Njambiyε lepima nye Moyisi nde: <Mi mbe Njambiyε te ε Abaraham, Njambiyε te ε Isak, Njambiyε te ε Yakob.> Wune ti pa tolo mbey te na? ²⁷ Yo nde, Njambiyε yeti Njambiyε bemun na, nye Njambiyε te ε botu bete be ne jon baka. Gbate, wune ke moy mejoso ne pitik.»

Kasi membonga te ε kwanma beso ko

(Mt 22)

²⁸ Wete mo ketina meyasi ba ke lengwe meto ke meso mete yi bo ba ke nye ke. A beja nde, Yesus yensama kimote nye *Besaduse. ε nye nje ke keki ne diye nye nde: «Ke membonga hene, yen kwa beso?» ²⁹ ε Yesus yensa nye nye nde: «Mbona te ε kwanma beso ko, yo yoko ε lepe nde: <Kando Isarayel, woko. Siya Baba Mboko, yo ndi Baba Mboko te Njambiyε wusu. ³⁰ Kwadyikwe Baba Mboko te Njambiyε wo ne temo yo hene, ne sisan yo hene, ne dyanō dyo hene, ne deti yo hene.> ³¹ Mbona yibate, yo

nde: «Kwadyikwe mɔŋ nda yi we kwadye ne yotu yo ké.» Kine mbaŋa mbonŋa ε kwanŋma membonŋa maka yiŋa na.»
³² E mɔ ketina meyasi nje lepɔ nye nye nde: «Kimɔ yaŋa, yekele, we lepima gba gbakasi yi lepɔ nde, siya Njambiye yo ndi nye nyepɔ, kine mbaŋa se na. ³³ Sendi, nge mumɔ kwadye Njambiye ne temɔ ne hene, ne dyanɔ dyene hene, ne deti ne hene, kwadye jakɔsɔ mumɔ nda yi nye kwadye ne yotu ne ké, yo yite laŋsa mesadaka hene te yi mumɔ yakama nye Njambiye ké. Yo yite laŋsa mesadaka me benyamɔ te yi bo lodye lodyukwe, ko mesadaka mete yiri hene.» ³⁴ Yesus beŋma nde, a yensama kimote ne dyanɔ, ε nye lepe nye nye nde: «We me nedɔ te yi nyinɛ ke *Kandɔ Njambiye.» Ke konɛ, ko mumɔ wete ne wete ti boŋe diyɛ nye mediyan se na.

³⁵ Yesus bɔ ke tedye melepi me Njambiye nye bomɔ ke mbanjo Njambiye. E nye diyɛ nde: «Keto nge yi botu be ketina meyasi lepe nde, *Krist mɔnɔ Davit ké?»
³⁶ Davit ne nguru wene lepima nɛ deti te yi Kimɔ Sisinɛ nde: «Baba Mbokɔ lepima nye Kumande wombe nde: Diyo metidye ke mbam bo mbe nde, mi siki kawule bependɔ bo tikɔ ke nji mekol mɔ.» ³⁷ Davit ne nguru wene ke jeba nye nde Kumande. Ma Kumande wene ta kpalɔ nje be mɔnɔ wene nan?» Nyangwe ngil bomɔ bɔ ke lenŋwe metɔ ke yasi te yi nye bɔ ke lepɔ ké ne mesasa.

³⁸ Pinɔ te yi Yesus bɔ ke tedye yasi ké, ε nye lepe nye bomɔ nde: «Wune diy ne sɔsɔ ne botu be ketina meyasi. Bo kwadyikwe jaŋa ne nyangwe ndulenɛ ndulenɛ megambo ke mbombu bomɔ, kwadye sendi nde, bomɔ kɛ nyenɔ bo ke membey kome bomɔ diki wesidya ké. ³⁹ Bo kwadyikwe diyɔ ke bosa membey ke mambanjo mewesidya me Beyuden, sa sendi kpasa membey ke metu medina. ⁴⁰ Bo wɛnjila meyasi hene ne mbul ke mebo me bekuso boma, diki nje kelo sewna menŋweta, né bomɔ beŋ nde, bo kimɔ bomɔ. Njambiye ta jose bo tedye bo nyangwe meɔne kwɔ to te.»

Wete buka kusɔ nyari ke nye Njambiye

yasi ne temɔ ne hene
(Lk 21)

⁴¹ Yesus diyɛ metidye yaka ne kponŋi nyena sadaka nye Njambiye. A bɔ ke beŋe nda yi ngil bomɔ bɔ ke nye mɔni kete ké. Botu be kusuku budyate bɔ ke nye budya mɔni kete. ⁴² Wete buka kusɔ nyari nja bete limbi sisi yiŋa yi yaka pata wete. ⁴³ Yesus jebama bejeki beŋe lepɔ nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Buka kusɔ nya ko nya kwɔ baka hene, ⁴⁴ keto bari hene nya buyɔ meyasi mete yi bo be no kwɔ to te ké. Yasi wete, buka kusɔ nya ko nya yasi hene te yi bɔ nde, a jɔnŋangwe no ke diyɔ mebuko mene ké.»

13

Kasi meɔne mete yi ta nje ké
(Mt 24; Lk 21)

¹ Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke pundɔ ke mbanjo Njambiye ké, ε wete jeki wene lepe nye nye nde: «Yekele, beŋa ndi mberi metari mete yike wa! Beŋa ndi metu mete yike wa!» ² E Yesus yensa nye nye nde: «'Nduku, we ke beŋe nyangwe metu mete yinɔri? Kine tari wete ne wete ta diyɔ waka ke to jakɔsɔ kine nde, bo gbungula bete ke meneti na!» ³ Ke konɛ, ε nye kwɔ kɛ diyɔ metidye yaka ne mbanjo Njambiye ke *Keki meoliviye. Nɛ Piyer nɛ Jak nɛ Jan bu Andere bɔ ndi beŋe be Yesus beŋɔ. Bo diyɛ nye nde: ⁴ «Lepɔ nye wuse, meyasi mete ta kwanŋa ndenen? Yo nge yi ta tedye nde, meyasi mete hene ta be ke kelna kumɔ ke njenate?»

⁵ Ndana, ε Yesus kande lepi lepɔ nye bo nde: «Wune diy ne sɔsɔ, ma mumɔ me nje sebile wune. ⁶ Keto bomɔ budyate ta nje ne dino dyembe lepɔ nde: «Mi *Krist, mi ko!» Dete, bo ta sebile budya bomɔ. ⁷ Kome wune ta wokɔ bomɔ ke lepɔ kasi medyambi, wokɔ ngum ngum te ké, wune ti gwaki kaŋ yaŋa na, keto meyasi mete yakangwe kelna. Ndi nde, yite ti pa be siyna meyasi na. ⁸ Kandɔ wete ta teme lu dyambi ne wete kandɔ. Kumande wete ma teme lu dyambi ne jakɔsɔ. Meneti ta ngwangwa ke yinɛ membey. Kolo ta kelna ke to meneti. Meyasi menɔri ta be

ndi gbela toŋ meɓone. ⁹ Ma wune dɔy yun ne soso, keto bo ta bu wune kanɛ nye botu be pesina josi. Bo ta njuro wune ne njambala ke membanjo mewesidya me Beyuden. Wune ta teme ke mbombu bekum nɛ ke mbombu bekumande jose lepi ke kasi mbe. Yo ta kelna dɛte, nɛ wune lepi meyasi mete yi wune beɲma nɛ yi wune duwa ke kasi mbe kɛ nye bo. ¹⁰ Bosa yasi, yo nde, bo kanda pa pele Kimɔ Tom nye mekando me bomɔ hene. ¹¹ Kome bo ta bu wune kɛ no ke mbombu botu be pesina josi kɛ, wune ti kanda gwe kan wo yotu ke yasi te yi wune ta lepo kɛ na. Yasi wete, wune lepi ndi lepi te yi Njambiyɛ ta nye wune ke numbu ke kiya mbey kɛ, keto yeti wune ta lepina na, yo Kimɔ Sisinj. ¹² Manj ta dyanɣwe manj wene nye bomɔ, nɛ bo wo nye. Saɲɣwe ne monɔ ta kelo sendi dɛte ne monɔ wene. Bombesike ta lu dyanbi sunɣwe ne besaɲɣwe ban nɛ benyanɣwe ban dyanɣwe bo nye bomɔ, bo ma wo bo. ¹³ Bomɔ hene ta benɔ wune keto dino dɛyembe. Ma yoko e ta gbiso kelo tinj kumo ke siyante ko ta ju.

¹⁴ «Wune ta beɲɛ mo te yi bo jeba nde *Nyanɣwe mo bekidya meyasi e kele gbutu biye ne mbanjo Njambiyɛ ko ke nje dɔyo ke mbey te yi nye ti yaka dɔyo kete kɛ. Ma mo te e tole melepi maka ko woku to te dɔyo ne soso.» E nye nje lepo nde: «Kome wune ta beɲɛ meyasi mete ke kwanɲa dɛte, nɛ botu bete be dɔye ke meneti me Yuda baka sɛdɔyikwe kamba kɛ ke to mekeki. ¹⁵ Mo te e ta be ke tosiyo ko pikwe kine pa nyiɲɛ tu nde, na kɛ bu yaɲa pundo no na. ¹⁶ Sendi, mo te e ta be ke ngwan ko ti yokwe ne koko nde, na pa kɛ bu lambɔ ne na. ¹⁷ Boma bete be ta be ne moy nɛ baka be ta be ndi ke nye bonosike beri ke ngimo te yite baka ta saɲɣwa ne meɓone. ¹⁸ Wune ngwɛtanɣwe ne Njambiyɛ nde, meyasi mete ti dyan ke ngimo abekata na, ¹⁹ keto ke ngimo te yite, nyanɣwe meɓone ta beɲna. Kande yi Njambiyɛ ma kusu ne mboko kumo ndana yiɲa nyanɣwe meɓone ti pa beɲna dɛte na. Sendi, yiɲa nyanɣwe meɓone ti beɲna se dɛte wete yeso na. ²⁰ Ti beki

nde, Baba Mboko kaya buyo metu mete tiko ne ngbet na, ma mumo wete ne wete ti ju na. Yasi wete, a kayma yo, keto botu bete be nye sima si toke baka.

²¹ «Ma nge mumo lepe nye wune nde: <Ha *Krist waka ho a wari!> wune ti jaya na. ²² Keto botu bete be lepe ja nde, bo Krist nɛ baka be lepe sendi nde, bo botu be punja melepi me Njambiyɛ baka ta nje. Bo ta kelo meyekambiyɛ, kelo sendi nyanɣwe meyasi, bo yakama jatidye ko botu bete be Njambiyɛ sima si toke baka ke yiɲa nje. ²³ Ma wune dɔy ne soso, mi ma lepo meyasi hene nye wune.

Yesus ta kala nje

(Mt 24; Lk 21)

²⁴ «Ma ke konj metu me nyanɣwe meɓone menori yeso ta dimo, ngwende ti panɔ se na. ²⁵ Basiso ta ketiye ke kwey balo ke meneti. Meyasi mete yi be ne ngungudye yi dɔye ke kwey kɛ ta ngbokisa budyate. ²⁶ Ke konje, bo ta beɲɛ *Monɔ mumo ke nje ne mekulutu ne nyanɣwe ngungudye nɛ nyanɣwe meluksa. ²⁷ A ta tomo bejaki bene kenje ke membey hene, ke meɓoku me meneti maka hene yini ke to mboko. A ta wesidye botu bete be nye sima si toke baka.

Kano ke kasi figiye

(Mt 24; Lk 21)

²⁸ «Wune bonj dyanɔ ke yasi te yi *figiye tedye kɛ. Ke ngimo te yi mebo mete me ke boye nɛ ke ngimo te yi memboru mete me ke lo, wune ke duwe nde, ngimo mbiyo ma wuta. ²⁹ Dete sendi, kome wune ta beɲɛ nde, meyasi mete me ke dya, wune dukwe nde, *Monɔ mumo me nedo te yi nje, yasi me ke ngin nyino. ³⁰ Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Ko botu bete be ne jon ke ngimo te yoko baka ti gwe hene kine nde, meyasi menori hene dyan na. ³¹ Dyobo nɛ meneti ta si kwa yambile, ma ndi melepi membe ti yambile ko wete yeso na.

³² «Ma ke kasi yeso nɛ hawa te yi meyasi mete ta dya kete kɛ, ko mumo wete ne wete yeti ke duwe na, ko bejaki bete be dɔye ke dyobo baka, ko *Monɔ, ndi Da nyepo duwe. ³³ Wune dɔy ne soso,

wunε p̄m yasi, keto wunε yeti ke duwe ηgimɔ te yi meyasi mete ta dya kete ké na. ³⁴ Yo ta be nda yi wete mbam ε temma kwā kè londunate ke wete meneti, tiko tɔ dyene kanε meyasi hene nye botu be mesay bene. A tedya mumɔ hene yasi te yi nye yākanḡwe kelɔ, lepɔ nye mɔ te ε d̄ikima bakidye numey kɔ nde, a p̄m yasi. ³⁵ Dete, wunε p̄m yasi, keto wunε yeti ke duwe ηgimɔ te yi sa tɔ ta yɔkwε kete ké na. A yakama yɔkwε ho bekoko ho ne bembe tu ho ke ηgimɔ koku kubε ho bemenmene. ³⁶ Wunε p̄m yasi, kamba a me nje dya ne belem d̄ongidye wunε ke jakɔ. ³⁷ Yasi te yi mi lepe nye wunε ké, mi lépi nye bomɔ hene: Wunε p̄m yasi.»

14

¹ Jesɔ *Paska Beyuden nè ηgimɔ jesɔ dyena memampa te yi kine ηḡa kete ké bukwa ndi metu yiba, né yo kelna. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè botu be ketina meyasi sanma nje te yi bo yakama biye Yesus ne nje likisi yí wo ne nye. ² Bo sanma nje te dete, keto bo d̄ikima lepɔ nde: «Yo tí kelnaḡwe ke bembe jesɔ na, kamba bomɔ me nje kelɔ meyasi ne hoya hoya.»

Wete nyari ke kumbe lobinda ke

*to Yesus ke Betani
(Mt 26; Jn 12)*

³ Yesus b̄a ke Betani ke tɔ wete mbam nde Simɔn, a b̄a ke kɔnɔ ne ndoko. Piḡ te yi bo b̄a ke dyena ké, ε wete nyari nyiḡe tɔ ne wete ndaki tondunate ne yiḡa lobinda nde *nar yi dye budya mɔni. Bo sama ndaki te ne wete tari nde albatere. Lobinda te b̄a ne senḡelen, bo tí pulε yo ne yiḡa yasi na. ε nya kɔ leke numbu ndaki kumbe mutɔ yinɔri ke to Yesus. ⁴ Baḡa botu bete be b̄a womete baka wokuma ηgambi lepɔ tande yan nde: «To bekidya lobinda te yike ba ne ηḡe? ⁵ Ma bo dyanḡwa yo budya mɔni laḡsa buyɔ mɔni te yi bo gbo ne mɔ mesay ke metu mesay ḡomay yitati yí kame ne botu be ηḡwete.» ε bo lepina beyate sunḡwe ne nya kɔ. ⁶ Yasi wete, ε Yesus lepe nde:

«Wunε tíki nye ne sem. Keto ηḡe yi wunε njanḡwe nye ké? A kelma kimɔ yasi ne mi. ⁷ Ne b̄eḡa, wunε botu be ηḡwete ke diyɔ ke kiya mbey metu hene. Dete, menḡimɔ hene te yi wunε kwadyε, wunε yakama kelɔ kimɔ yasi ne bo. Ma ke be mi, mi tí diyɔ mbe sine wunε ke kiya mbey metu hene na. ⁸ Yasi te yi nye b̄a ne deti te yi kelɔ, a kelma. A kandima si lombε mi lobinda ke yotu mbe yí ladye ne pumbuna mbe. ⁹ Gbakasi yi mi lepe nye wunε ké: Mbey hene te yi bo ta pele Kimɔ Tom ke to meneti hene, bo ta yekidye sendi yasi te yi nya kɔ kelma ké, né bomɔ taki ne nye.»

¹⁰ Yudas te Iskariyot, yɔkɔ ε b̄a ke njoka bejεke kamɔ jo yiba kɔ kwanma kε ke yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε, na kε dyanḡwe Yesus nye bo. ¹¹ Ke bo ma si woko yasi te yi nye lepima nye bo ké, ε bo be ne mesosa budyate. ε bo kpo nde, bo ta nye nye mɔni. Ndana, ε Yudas kande sanma kimɔ ηgimɔ te yi nye yakama dyanḡwe ne nye.

Yesus ke dye jesɔ Paska

*bene bejεke bene
(Mt 26; Lk 22; Jn 13)*

¹² Bosa yesɔ jesɔ dyena memampa mete yi kine ηḡa kete ké dyanma. Yo yesɔ wona bonɔ besam ne sadaka yi medye me jesɔ *Paska Beyuden. ε bejεke be Yesus diyε nye nde: «We kwádyikwe nde, wuse k̄en kombile mbey dyena jesɔ Paska te yo we?» ¹³ ε nye tomε baḡa bejεke bene yiba lepɔ nye bo nde: «Wunε k̄en ke nyanḡwe dya, wunε ta sanḡwa ne wete mbam ne mapi mɔrɔku, nè wunε b̄enḡwe nye. ¹⁴ Mbey te yi nye ta nyiḡe kete, wunε lépi nye sa tɔ nde: «Yekele nde: Mbey te yi sine bejεke bembe ta dye Paska kete ké ba we?» ¹⁵ A ta tedye wete nyanḡwe tonḡari nye wunε ke tɔ kwey ke pay to te ne meyasi hene gweyā kombilate ke moyte. Yo womete yi wunε ta kombile medye me Paska te yusu.» ¹⁶ Bejεke ka dya ke moy dya dolɔ meyasi hene nda yi Yesus lepima nye bo ké. ε bo kombile medye me Paska.

17 Ke bekoko ma dya ké, ε Yesus dya bene bejeko bene kamɔ jɔ yiba. 18 Piɔ te yi bo bɔ ke mbey medye ke dyena ké, ε nye lepe nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Wete mumɔ ke njoka yun ta dyanɔwe mi, a waka ke dyena sine nye.» 19 Yo nya bo ngambi budyate ke temɔ. ε mumɔ hene diyε nye wete wete nde: «'Yo ka mi?» 20 ε nye yeɔsa nye bo nde: «Yo wete mumɔ ke njoka yun bejeko kamɔ jɔ yiba, sine nye ke bete bo ke kiya kato medye wete. 21 *Mɔnɔ mumɔ ta kwɔ gbate nda yi yo ketinate ke kasi ne ke mekana me Njambye ké. Ndi nde, mebone ta balo ke to mɔ te ε dyanɔwe nye kɔ. Bo má diy kine ja mɔ te, ma yo gba kimote budyate ke yene.»

*Kasi medye me Njambye
(Mt 26; Lk 22; 1Kt 11)*

22 Piɔ te yi bo bɔ ke dyena ké, ε Yesus bu mampa. Ke nye ma si nye Njambye wosoko ké, ε nye leke yo kanɔ nye bo lepo nde: «Wune bon, yike membundo membe.» 23 Ke konɔte, ε nye bu pelo ne tena menjam ke moyte. Ke nye ma si nye Njambye wosoko ké, ε nye kanɔ nye bo, ε bo hene hɔbiye. 24 ε nye nje lepo nye bo nde: «Yike mekiyo membe, yo mekiyo mete yi kele mbon, mekiyo mete yi ke nyanja keto budya bomɔ. 25 Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ko mi tí hɔbiye se tena menjam maka na kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta nje hɔbiye ne wete jonjate ke *Kando Njambye.» 26 Ke bo ma si jembina yi lukse ne Njambye ké, ε bo kwɔ kɛ ke *Keki meoliviye.

27 ε Yesus lepe nye bo nde: «Yasi te yi mi ta sanɔwa nɔ ké ta njanɔwe wune hene ke tikina temɔ te yi wune tike ke yembe ké, jatidyε wune ke beya nje. Keto yo ketinate ke mekana me Njambye nde: <Mi ta mukɔ mɔ bakidya besam, besam má si wanja.> 28 Yasi wete, kome mi ta womiye ké, mi ta kande kumɔ Galile ne wune.» 29 ε Piyer lepe nye nye nde: «Ijge be nde, ke yi bomɔ hene yasi te yi we sanɔwa nɔ ké ta njanɔwe bo dɛte ke tikina temɔ te yi bo tike ke yo ké, jatidyε bo ke beya nje, ma pele yembe, ko yo tí

berna dɛte na.» 30 ε Yesus lepe nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Ke gba tu te yoko muka we ta tonɔ kumɔ menɔa yitati nde, we yeti ke duwe mi na piɔ te yi kuβe tí pa koko kumɔ menɔa yiba na.» 31 Yasi wete, ε Piyer pitidyε ke numbu ne lepo nde: «Ko beko nde, son te biya mi sine we, ko mi tí tonɔ ne mbet nde, mi yeti ke duwe we na.» Bo hene lepima ndi dɛte sendi.

Yesus ke ngweta ne Njambye

*ke Getsemane
(Mt 26; Lk 22)*

32 Ke konɔte, ε bo kwɔ kɛ ke wete mbey nde Getsemane. ε Yesus lepe nye bejeko bene nde: «Wune diy metidyε waka kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta sidye menɔweta ne Njambye.» 33 ε nye bu Piyer nè Jak nè Jan kwɔ nɔ. ε wɔ kande biyna ne budyate, temɔ ne bɔ ne habubu. 34 ε nye lepe nye bo nde: «Temɔ mbe ne ngambi nda mi ta gwe. Wune diy waka, ne diy mejemsidyε.» 35 ε nye kwɔ ne mbet kɛ mbombu balo ke meneti ngweta ne Njambye, ho ngimɔ mebone mete yite yakama londɔ ke keki ne. 36 A dikima lepo nde: «*Aba Da, we ne dɛte te yi kelo meyasi hene. Kelo nde, nyanɔwe mapi mebone mete yike dúkwe ke to mbe. Ma yo tí kelnanɔwe nda yi mi kwadye ké na, yo kelnanɔwe nda yi we kwadye ké.» 37 ε nye kɛ yokwe nje kome bejeko bɔ ké dolo bo ke jakɔ. ε nye lepe nye Piyer nde: «Simɔn, we ke gba jakɔ. Ko gbela hawa wete, we tí weliye diyɔ mejemsidyε na. 38 Wune diy mejemsidyε, nè wune ngwɛtanɔwe ne Njambye, ma mebobilan me nje lanɔa wune. Temɔ ne yesidyε kelna kimɔ yasi, ko dɛte, membundo ne tekɔ.»

39 ε nye jise wolo kwɔ kɛ ne nan kɛ ngweta ne Njambye lepo ndi kiya melɛpi mete yi nye kandima lepo ké. 40 A ka gbingbo mate nje dolo sendi bo ke jakɔ, keto jakɔ kwanɔma bo ke misi. Bo tí be ne yaɔa te yi bo yakama yeɔsa nye nye na. 41 Ke konɔte, ε nye nje ke menɔa yitatite, ε nye lepe nye bo nde: «Wune kɔmbila ya ndana, wɛdya yun lalɛ. Yakama yey,

ngimɔ dyaŋma. Ne bêŋa, bo ta bɔ *Mɔnɔ mumɔ ndana kaŋe nye ke meɔ me botu be meɔyɔ. ⁴² Ne têma, he kwâŋ. Ne bêŋa, mɔ dyaŋgwe mi kɔ yima!»

Bo ke biye Yesus

(Mt 26; Lk 22; Jh 18)

⁴³ Yesus bɔ ndi ke leɔ dɛte ké, yaka ne Yudas te ε bɔ ke njoka bejeki kama jɔ yiba kɔ ke dya. A njɔ ne nyanɔgwe ŋgil bomɔ. Bo bɔ ne mekafa nè metegbe. Yo bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nè botu be ketina meyasi nè betomba be dya tome bo. ⁴⁴ Mɔ te ε ta dyaŋgwe nye kɔ nya bo kasiya nde: «Mɔ te yi mi ta nyenɔ nye dulo numbu ne kɔ, eru, nè wune biya nye kwɔ nɔ pɛmɔ nye kimote.» ⁴⁵ Yudas dyaŋma kɔpɔ kɔpɔ kè ke keki Yesus leɔ nde: «Yekele!» kwɔ dulo numbu ne. ⁴⁶ Dete, ε botu baka ŋgbɔ biye Yesus. ⁴⁷ E wete mɔ te ε bɔ womete kɔ sute kafa koto ne mɔ mesay me nyanɔgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ pɛsɔ tɔ ne bete ke meneti. ⁴⁸ E Yesus diyɛ botu benɔri nde: «'Mi ka mɔ gubɔ, né wune bɔ mekafa nè metegbe yi nje biye ne mi? ⁴⁹ Mi dikima diyɔ metu hene ke njoka yun tɛɛye bomɔ meɛpi me Njambiyɛ ke mbanjɔ Njambiyɛ, ma wune ti biye mi na. Yo nde, meyasi kwâŋnanɔgwe dɛke, né meɛpi mete yi diyɛ ketinate ke mekana me Njambiyɛ ké si tondu.» ⁵⁰ Ndana, ε bejeki hene si posiye li nye. ⁵¹ Wete gwanjɔ bɔ ke beŋgwe Yesus ndi ne gbela gwey ke yotu kine yija lambɔ ke moyte na. E bo kwabe nye. ⁵² Yasi wete, ε nye wekidye gwey tiko ne bo sɛɛye kwɔ sokere.

Yesus ke mbombu nyanɔgwe

josi Beyuden

(Mt 26; Lk 22; Jh 18)

⁵³ Bo bonma Yesus kè nɔ ke yi nyanɔgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ hene nè betomba be dya nè botu be ketina meyasi wesidyama womete. ⁵⁴ Piyer bɔ ke beŋgwe Yesus ne nan kumɔ ke moy ndoko nyanɔgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ.

E nye kwɔ diyɔ metidyɛ bene botu be mesay kwɔ wetina dɛte. ⁵⁵ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nè bomɔ hene be bɔ ke njɔŋ nyanɔgwe josi Beyuden baka saŋma to lepi te yi bo ta leɔ sunɔgwe ne Yesus yi wo ne nye. Ma yasi wete, bo saŋma denɔ. ⁵⁶ Yo nde, bomɔ budyate dikima nje pɛsɔ lepi nye nye ke numbu. Ma ŋgin yan bɔ dɛɛ dɛɛ. ⁵⁷ Baŋa bomɔ temma pɛsɔ lepi nye nye ke numbu leɔ nde: ⁵⁸ «He wokuma, a ke leɔ nde: «Mi ta si leke mbanjɔ Njambiyɛ te yoko yi bomɔ summa ne meɔ kɔ nje sumɔ wete ndi ke metu yitati. Mbete yeti meɔ me bomɔ ta sumɔ na.» » ⁵⁹ Ko dɛte, ŋgin yan bɔ sendi dɛɛ dɛɛ ke lepi te yi bo lepima ké. ⁶⁰ E nyanɔgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ teme ke mbombu bomɔ hene diyɛ Yesus nde: «'We yeti ke yeŋsa ka yaŋa ke yasi te yi botu lepe sunɔgwe ne we ké na?» ⁶¹ E Yesus diyɛ ndi ne sem kine yeŋsa yaŋa na. E nyanɔgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ basidyɛ diyɛ nye leɔ nde: «'We ka *Krist, mɔnɔ Njambiyɛ te ε ne meluksa kɔ?» ⁶² E Yesus yeŋsa nde: «I, yo mi. Wune ta beŋe *Mɔnɔ mumɔ metidyɛ ke mbam bo Njambiyɛ te ε ne ŋgunɔgwe hene kɔ. Wune ta beŋe sendi nye ke nje ke moy kulutu ke dyaɔbo.» ⁶³ Ndana, ε nyanɔgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nyale melambo ke yotu ne leɔ nde: «Ige yi bo ta leɔ sendi nye wuse ké? ⁶⁴ Wune wokuma lepi gbutu te yi nye lepima sunɔgwe ne Njambiyɛ ké. Ke yun, ne bɛŋa nan?» E bo hene pɛsɛ nde, yakama nde, bo woku nye. ⁶⁵ E baŋa kande sana meseri ke yotu ne, woto misi mene, somɔ nye leɔ nye nye nde: «Tubo mɔ te ε somma we kɔ.» E botu be mesay biye nye kande kpakina ne ke pokɔ.

Piyer ke tonɔ nde, a yeti ke

duwe Yesus na

(Mt 26; Lk 22; Jh 18)

⁶⁶ Ke ngimɔ te yi Piyer bɔ ndi ke moy ndoko ke sɛ ké, ε wete nya te ε bɔ ke njoka bomari bete be dikima kelo mesay ke tu nyanɔgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ baka nje. ⁶⁷ Ke nye ma

ɓeɓe Piyer ke mawetina me dɩte kɛ, e nye senɓile nye lɛpɔ nye nye nde: «Wɛ sendi, wɛ ɓa wɩne Yesus te mo Nasaret.» ⁶⁸ E Piyer tone lɛpɔ nde: «Mi yeti ke duwe yaɓa na. Mi yeti ke woko mbe to yasi te yi wɛ kwadye lɛpɔ kɛ na.» E Piyer jise ke moy ndoko kɛ pele numey te. E mbam kuɓe koke.

⁶⁹ Ke nya ko ma ɓeɓe Piyer wolo kɛ, e nye kande lɛpinate sendi nye botu bete ɓe ɓa womete ɓaka nde: «Mbam ko ke njoka botu bete.» ⁷⁰ E Piyer ɓasidye tonɔ. Diyo ne mbet ke koɓ te kɛ, e botu bete ɓe ɓa womete ɓaka lɛpe nye nye nde: «Gbate, wɛ ke njoka botu bete, keto wɛ mo Galile.» ⁷¹ E Piyer kande mekinja me yotu ɓiye kwey ɓiye nji lɛpɔ nde: «Mi yeti ke duwe mbam te yi wune lɛpe no ko na.» ⁷² Yaka ne mbam kuɓe ke koko ke menɓa yɩbate. E Piyer nje take lɛpi te yi Yesus ma lɛpi nye nye nde: «Wɛ ta tonɔ kumo muka menɓa yitati nde, wɛ yeti ke duwe mi na piɓo te yi kuɓe ti pa koko kumo menɓa yɩba.» Ke Piyer ma take lɛpi yinori kɛ, e nye kande dukwe.

15

Yesus ke josi ke mbombu Pilat (Mt 27; Lk 23; Jn 18)

¹ Bemɛnɛnɛ sut bekum ɓe botu ɓe nyena sadaka nye Njamɓiye kelma kutu bene ɓetomba ɓe dya nɛ botu ɓe ketina meyasi nɛ bomɔ hene te ɓe diye ke nyaɓɓe josi Beyuden ɓaka. Ke bo ma si woto Yesus kɛ, e bo ɓu nye kwa no kanɛ nye nye Pilat. ² Pilat diyma nye mediyen lɛpɔ nde: «Wɛ kumande Beyuden nde?» E Yesus yeɓa nye nye nde: «Yo nda yi wɛ lɛpe kɛ.» ³ Bekum ɓe botu ɓe nyena sadaka nye Njamɓiye lɛpima budya meyasi sunɓwe ne nye. ⁴ Pilat ka mbombu diye nye nde: «Wɛ yeti ne yaɓa te yi lɛpɔ na? Wɛ yeti ke woko meyasi hene te yi bo lɛpe sunɓwe ne wɛ kɛ na?» ⁵ E Yesus diye ne sem kine yeɓa se yaɓa na. E Pilat ngbakima budyate.

⁶ Ke ngimo jeso *Paska hene Pilat dikima soɓe bo ne mo jobo wete, yoko yi bomɔ dikima lɛpɔ nde, a soɓa bo ne nye ko. ⁷ Wete mbam nde Barabas ɓa ke

jobo bene bekumbo bene, keto bo woma mumo ke ngimo te yi bo dɛsa ne to bomɔ sunɓwe ne bekum ɓe dya kɛ. ⁸ Ngil bomɔ sutiya kɛ pe yi Pilat kande diyma ne nde, a nyɛki bo yasi te yi nye dikɩ nye bo kɛ. ⁹ E Pilat nje diye bo nde: «Wune kwadyikwe nde, mi soɓa bo ne kumande Beyuden yokidye nye nye wune?» ¹⁰ Pilat diya dɛte, keto a duwa nde, bekum ɓe botu ɓe nyena sadaka nye Njamɓiye ɓa ne beya temo sunɓwe ne Yesus. ¹¹ Ko dɛte, bo sesidya bomɔ nde, bo lɛpi nye Pilat nde, a soɓa bo ne Barabas yokidye nye bo, tiko Yesus. ¹² E Pilat ɓasidye diye bo nde: «Wune kwadyikwe nde, mi kɛl nan ne yoko yi wune jeɓa nde kumande Beyuden ko?» ¹³ E bo kembe wolo lɛpɔ nde: «Iɓbakɔ nye ke kroa!» ¹⁴ E Pilat diye bo nde: «Ma yo kwalɔ beya yasi te nda yi nye kelma kɛ?» E bo kembidya ndana kwa to te lɛpɔ nde: «Iɓbakɔ nye ke kroa!» ¹⁵ Pilat kwadya wedye temo yan kelo nda yi bo diyma kɛ. Dete, e nye soɓe bo ne Barabas yokidye nye nye bo. Ke nye ma si nye dɛti nde, bo njuru Yesus ne njambala kɛ, e nye kanɛ nye nye bo, nɛ bo kɛ ngba nye ke kroa.

¹⁶ Besoɓa nja ngɓoso Yesus kɛ no ke moy se ndoko ke mbanjo Pilat ke numey tu dyene. E bo wesidye ndingele njon besoɓa hene. ¹⁷ Bo lenja nye wete kɓasa tena gambo, ɓu yina mekol ne mesoru kete kɛ jako ne dɩngwe te lenje nye ke to. ¹⁸ E bo kande sombila ne lɛpɔ nde: «Kumande Beyuden, he lɛpi!» ¹⁹ E bo ɓu kum soɓ kwele ne nye ke to, sa meseri ke yotu ne, kuse meɓon koto mbombu ke mbombu wene. ²⁰ Ke bo ma si sidye serka ne dɛte kɛ, e bo soɓe kɓasa tena gambo yinori ke yotu ne, nje lenje nye melambo mene, ngɓoso nye kwa no, nɛ bo kɛ ngba nye ke kroa.

Bo ke ɓu Yesus kɛ ngba ke kroa (Mt 27; Lk 23; Jn 19)

²¹ Mbanja mbam nde Simɔn, mo Siren, sangwe ne Aleksandere nɛ Rufus ɓa ke kwa ne nje ne nje wule ngwan. E besoɓa jeliye nye nde, a soɓa kroa Yesus. ²² Bo ɓonɓa Yesus kumo no ke mɓey te yi bo

jeba nde Golgota, yite nde Mbey gbonjo to. ²³ Kumɔ mate, ε bo bu yiɲa menjam mete yi bo pulma nɛ yiɲa yasi nde *mir kɛ nye nde, a hɔbiya. Yasi wete, a ti hɔbiye na. ²⁴ Kε bo ma si ngba nye ke kroa dɛte kɛ, ε bo bu melambo mɛnɛ lɔ ke mbari yɪ kabidya nɛ yo, yɪ duwɛ nɛ ngabiye te yi mumɔ hɛnɛ ke njoka yan yakama bu kɛ. ²⁵ Bo ngbaki nye ke hawa yitan jo yini te yi bemenmɛnɛ. ²⁶ Yɪ tedye nɛ to soɲ nɛ, bo ketima yiɲa yasi ngba ke to kroa nɛ nde: <Yɔkɔ kumande Beyuden.> ²⁷ Bo ngbama sendi nyanɲwe botu be guɔ yɪba ke kroa nda Yesus, wete ke kroa te wɛnɛ pulɔ mbam bo nɛ, wete ke wɛnɛ pulɔ gare. ²⁸ Dɛte, lɛpi te yi yo ketinate ke mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: <Bo tolma nye ke njoka botu be beya mɛkele> kɛ, sima tondo.

²⁹ Botu bete be dikima kwɔ kwɔnɔ nɛ nje baka dikima toyɛ nye kenje ndingile to soɲɛ pokɔ lɛpɔ nde: «Hey wɛ! Wɛ mɔ te ε lekɛ mbanjo Njambiyɛ nje sumɔ ndi ke metu yitati kɔ, ³⁰ jonɲwe yotu yo nɛ nguru wɔ piye ke kroa.» ³¹ Bekum be botu be nyɛna sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be tedya mɛmbonɲa dikima nyɛto sendi nye tandɛ yan lɛpɔ nde: «A dikima jonɲwe baɲa bomɔ, ma a yeti nɛ dɛti te yi jonɲwe yotu nɛ nɛ nguru wɛnɛ na. ³² Ma *Krist te kumande Isarayɛl pɪkwɛ ngenje ndana ke kroa, nɛ wuse bɛɲ, nɛ wuse tiki temɔ ke yenɛ.» Botu bete yi bo ngbama bo bɛnɛ be Yesus baka dikima toyɛ sendi nye.

³³ Kε bembe yesɔ ma dya kɛ, ε yitil kele ke ndingile mɛnɛti kumɔ ke hawa yitati te yi bekoko. ³⁴ Kε hawa yitati ma dya kɛ, ε Yesus kɛmbɛ nɛ mɛn ke kwey lɛpɔ nde: «Eloy, Eloy, lama sabatani?» Yite nde: <Njambiyɛ wombe, Njambiyɛ wombe, wɛ lɛɲ mi keto nɲɛ?» ³⁵ Kε baɲa botu bete be ba womɛte baka ma wokɔ dɛte kɛ, ε bo lɛpɛ nde: «Nɛ wɔku ndi, a ke jeba Eli.» ³⁶ ε wete mbam ke njoka yan sedye kɛ bu yiɲa yasi nda kusa tope ke yiɲa dyanjina menjam somɔ ke jeti sambile nye nye nde, a hɔbiya. ε mbam te lɛpɛ nde: «Nɛ tiki, hɛ pa bɛɲ, simande Eli ta nje pidye nye soɲɛ ke kroa.» ³⁷ ε Yesus

kɛmbɛ dɛtinate jɛyɛ gwe. ³⁸ ε nyanɲwe lambɔ te yi ba kesate ke mbey te yi nɛ kiyɔ ke mbanjo Njambiyɛ kɛ nyaliye ke bembe kandɛ kwey kumɔ nji. ³⁹ Kε kum besɔja gomay te ε ba womɛte ke tɛri ke mbombu Yesus kɔ ma bɛɲɛ nda yi Yesus jɛyɛma nɔ kɛ, ε nye lɛpɛ nde: «Mbam kɔ ba gbate Mɔnɔ Njambiyɛ!» ⁴⁰ Baɲa boma ba sendi womɛte. Bo dikima dya nɛ nan bɛɲɛ yasi kenje. Mariya te ngɔndu Magdala nɛ Mariya te nyanɲwe nɛ Yosɛs bɛnɛ Jak te ε ba monɔsikɛ ke njoka besɔ kɔ, nje bu sendi mbaɲa nyari nde Salome ba ke njoka boma bɛnɔri. ⁴¹ Bo dikima bɛnɲwe Yesus kelɔ mɛsay nye nye ke ngimɔ te yi nye ba nɔ ke Galile kɛ. Yo ba sendi nɛ baɲa budya boma be temma nje Yerusalem bɛnɛ be Yesus baka.

Pumbuna Yesus (Mt 27; Lk 23; Jn 19)

⁴² Bekoko sima dya, yo ba ngimɔ te yi bo dikɪ komsa kete yɪ tedye nde, ngimɔ mɛwɛdya mete yi yesɔ *Saba ta bɛ ke kandɛ. ⁴³ ε Yosep te mɔ Arimate dya. A ba ke njɔɲ nyanɲwe jɔsi Beyuden. Bomɔ ba ke jɛsɔ nye. Sendi, nye nɛ nguru wɛnɛ ba ke ladye *Kandɔ Njambiyɛ. ε nye tinɛ temɔ kɛ ke yi Pilat kɛ diyɛ muɲ Yesus. ⁴⁴ ε Pilat ngbakima yɪ wokɔ nde, Yesus gwɔ dɛte nɛ kpɛtɛɲ. ε nye jeba kum besɔja kɔ diyɛ nye, simande Yesus ma kiki gwe. ⁴⁵ Kε kum besɔja ma lɛpɔ nye nye nde, Yesus gwɔ gbate kɛ, ε nye jayɛ nde, Yosep bɔɲ muɲ nɛ. ⁴⁶ ε Yosep bɔmɛ ndombɔ kwɔ pidye muɲ Yesus ke kroa bɔyɛ nɛ ndombɔ kɛ niɲɲwe ke bɔɲsoɲ te yi bo timma ke wete nyanɲwe tari kɛ. ε nye nje bingile wete tari dibo nɛ numbu te. ⁴⁷ Mariya te ngɔndu Magdala nɛ Mariya te nyanɲwe nɛ Yosɛs bɛɲɛma mbey te yi bo pumbuma nye kete kɛ.

16

Womiya Yesus (Mt 28; Lk 24; Jn 20)

¹ Kε yesɔ *Saba ma si kwɔ kɛ, ε Mariya te ngɔndu Magdala nɛ Mariya te nyanɲwe nɛ Jak nɛ Salome bɔmɛ yiɲa memuto mete yi ba nɛ kimɔ metul, nɛ bo kɛ nye

ke yotu Yesus. ² Bemehmene sut ke bosa yeso te ε kande jonja son̄di, ε bo teme yi kè ke bon̄son̄ ke ngim̄o te yi njanjakwe nje no ké. ³ Bo dikima diyina nde: «Nda ta njenje tari son̄e ke numbu bon̄son̄ nye wuse?» ⁴ Ke bo ma kan̄e misi, bo b̄eña nde, bo ma njenje tari yin̄ori son̄e. Yo nde, yo b̄a nyan̄gwete bud̄yate. ⁵ Ke bo ma nyin̄e ke moȳ bon̄son̄, bo b̄eña mban̄a gwan̄jo metidȳe pulo mbam bo ne wumna gambo ke yotu. ε bo gwe w̄o bud̄yate. ⁶ ε nye l̄epe nye bo nde: «Ne t̄i gwaki w̄o na. Wune s̄an̄ Yesus te ε Nasaret yi bo ngbama ke kroa k̄o. A ma womiye, a yeti se waka na. Ne b̄eña mbey te yi bo ningwa nye kete ké. ⁷ Ma wune k̄en̄ kè l̄epo nye Piyer n̄e bejeki bete bari nde, a ma kande kw̄a ne wune kè pe Galile. Wune ta b̄ene nye mate nda yi nye ma l̄epi nye wune ké.» ⁸ ε bo punde ke bon̄son̄ sed̄ye kw̄a ne men̄gwangwa, yo kwan̄ma to yan. Dete, bo t̄i l̄epe yan̄a nye mumo na, keto w̄o kwan̄ma bo bud̄yate.

*Yesus ke pun̄je yotu nye bejeki bene
(Mt 28; Lk 24; Jh 20)*

[⁹ Yesus womiya bemehmene ke bosa yeso te ε kande jonja son̄di. ε nye kande pun̄je yotu nye Mariya te nḡondu Magdala yi nye son̄ma beya mesisin̄ yitan jo yiba ke yotu ne k̄o. ¹⁰ ε nye kw̄a kè yekidȳe yo nye botu bete be jon̄nama bene be Yesus baka. Bo b̄a ke wo yotu lel̄o. ¹¹ A l̄epima nye bo nde, Yesus ne jon̄, a b̄en̄ma nye. Ke bo ma wok̄o dete ké, bo t̄i jaye na. ¹² Ke k̄onte, ε Yesus pun̄je yotu nye b̄ana yiba ke njoka yan ne yin̄a yotu dele ke ngim̄o te yi bo b̄a ke kè ke yin̄a melunde ké. ¹³ ε bo yokwe nje yekidȳe sendi nye ben̄jon̄ ban. Yasi wete, bo t̄i jaye sendi yasi te yi bo l̄epima nye bo ké na. ¹⁴ Ke k̄onte yin̄ori, ε Yesus nje pun̄je sendi yotu nye bejeki bene kamo jo wete ke ngim̄o te yi bo b̄a ke dyena ké. A ndeyma bo, keto bo b̄a ne meso ke temo. Sendi, bo t̄i tike temo ke yasi te yi botu bete be b̄en̄ma nde, a womiya l̄epima ké na. ¹⁵ Ke k̄onte, ε nye l̄epe nye bo nde: «Wune k̄en̄ ke to men̄eti hene kè pele Kim̄o Tom nye bom̄o hene. ¹⁶ Mo te ε

ta tiko temo ke Kim̄o Tom te, jaye nde, bo t̄opa nye ke moroku, mo te ta ju. Ma yoko ε ta diȳo kine tiko temo ke Kim̄o Tom te na, josi ta balo ke to ne. ¹⁷ Botu bete be ta tiko temo ke Kim̄o Tom te baka ta kelo kwal̄o meyekambiȳe te yike, yo nde, bo ta son̄e beya mesisin̄ ke yotu bom̄o ne d̄ino dyembe. Bo ta l̄epina ne yin̄a men̄umbu. ¹⁸ Bo ta biye sendi ben̄yon̄e l̄ale ne bo. Ke bo h̄obiye yin̄a yasi te yi ne l̄oku kete, yo t̄i kelo bo yan̄a na. Bo ta kase mebo ke yotu botu bek̄on, mek̄on man má siyo.»

*Yesus ke yokwe kè dyobo
(Lk 24)*

¹⁹ Ke Kumande Yesus ma si l̄epina nye bo ké, ε Njambiȳe yokidȳe nye ken̄je dyobo. ε nye kw̄a kè diȳo ke mbam bo Njambiȳe. ²⁰ ε bejeki nje kw̄a kè pele Kim̄o Tom ke membey hene. Kumande Yesus b̄a ke k̄on̄ yan, nye bo deti te yi kelo meyekambiȳe, né bom̄o duwe nde, l̄epi te yi bo l̄epe ké, gbakasi.]

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Lukas ketima

Mekana mete yoko, yo Lukas kete yo. A jeki keto yo kenje Teyofil. Yo ndi Lukas kete mekana me «Mesay mete yi Botu be Tomun be Yesus kelma». A kelma mesay budyate bene Pol (Bt 16:11 yi ke no, nje bu Fl 24). A ba sendi nyanngwe dokita (Kl 4:14).

To mekana mete yi nye ketima ke tedya ne sanjan nde, Krist ne njololo ke menje hene, nye *Mono mumo. Lukas ke yekidye jonngwe Yesus kande ke ngimo te yi nye ba gwanjo ke. A ke lepo sendi nde, Yesus ba ke gwe ngwete bomo budyate.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanngwe menngabiye yitan:

1. To mekana maka (kumte 1).
2. Kasi jariki Yesus. Kasi topuna ne ke moroku. Dino besanmbambo bene. Kasi te yi *Satan bobila ne nye ke (kumte 1-4).
3. Mesay mete yi Yesus kelma ke (kumte 4-19).
4. Bomo ke senje Yesus. Kasi son ne (kumte 19-23).
5. Womiya Yesus. Jonja mesay mete yi nye nya bejeka bene ke. Duwa ne ke pe dyobo (kumte 24).

¹ Nyanngwe mbam Teyofil, budya bomo nya bo ke ketina meyasi mete yi kwanama ke njoka wusu ke. ² Bo ketima yo bengwe yasi te yi botu bete be benma ne misi man wule ke kandidate yekidya nye wuse ke. Botu bete sendi nja nje be botu be lepina melepi me Njambiyε. ³ Ke mi ma si gosɔ to te biye kimote wule nda yi yo kandima no ke, ε mi sendi benje kimote nde, mi keti yo keto ne nje te nye we, ⁴ ne we duwe nde, meyasi mete yi bo tedya we ke ke nje gbate.

Jaki Njambiyε ke nje lepo

kasi jariki Jan

⁵ Ke ngimo te yi Herod ba kumande ke meneti me Yuda ke, yo ba ne wete mo nyena sadaka nye Njambiyε, dino dyene

nde Sakari. A ba ke njon Abiya. Nyari wene ba ke kando *Aron. Dino dyene ba nde Elisabet. ⁶ Bo hene yiba ba ne ngben ke misi me Njambiyε. Bo jonnama bakidye membonga ne melepi me Baba Mboko hene kine mono mejosɔ na. ⁷ Bo ti be ne monosike na, keto Elisabet ba kundu, sendi, bo hene sima jombe.

⁸ Wete yeso Sakari ba ke tonje mesay mene ke mbombu Njambiyε, keto yo ba ngimo mesay mete yi njon te yene. ⁹ A kelma dete nda yi botu be nyena sadaka nye Njambiyε dikima kelo ne mesay man ke. Ke ngimo te yite, ε bo kele tay ke mbombu Njambiyε. ε tay tedye nde, Sakari nyina mbanjo Baba Mboko ke lodye meyasi mete yi ne kimɔ metul ke. ¹⁰ Nyanngwe ngil bomo ba ke ngweta ne Njambiyε ke se ke ngimo lodya meyasi mete yi ba ne kimɔ metul ke. ¹¹ Ndana ke, ε wete jaki Baba Mboko punde ke mbombu Sakari. A ba ke teri ke pay mbam bo ke mbey te yi bo diki lodye meyasi mete yi ne kimɔ metul ke. ¹² Ke Sakari ma benje jaki Njambiyε ke, ε dyano dyene dimbiye, ε nye gwe wo budyate. ¹³ ε jaki Njambiyε lepe nye nye nde: «Sakari, we ti gwaki wo na, keto Njambiyε jayma menngweta mo. Nyari wo Elisabet ta ja mono mbam. We ta lo nye nde Jan. ¹⁴ We ta be ne nyanngwe mesosa keto ne. Sendi, budya bomo ta sosa kome nye ta jadye ke, ¹⁵ keto a ta be nyanngwete ke misi me Baba Mboko. A ti dye menjam ho nyanna menjam na. A ta be tondunate ne Kimɔ Sisin kande ke moy nyanngwe. ¹⁶ A ta yokidye botu be kando Isarayel budyate njese ke yasi Baba Mboko te Njambiyε wan. ¹⁷ A ta kwa mbombu ne Nyanngwe Kumande nda mo tomun Njambiyε ne sisin ne deti nda Eli. A ta yensa metemo me besanngwe ne bono nde, bo kwadfyikwe bono ban. A ta kelo nde, botu be mbandɔ beki ne dyano nda ngben bomo yi kobile ne kimɔ kando tike Baba Mboko.» ¹⁸ ε Sakari lepe nye jaki Njambiyε nde: «Mi ta kelo nan yi duwe no nde, meyasi ta kwanja dete? Keto mi sima jombe. Sendi, mesew me nyari mbe sima buyo.» ¹⁹ ε jaki Njambiyε

yeŋsa nye nye nde: «Yo mi, Gabriyel. Mi díy ke mbombu Njambiyé. Njambiyé tomé mi nde, mi njáki lépina nye wé, lépó kímó tom te yike nye wé. ²⁰ Bèŋa, numbu yó ta bɛ díbinate. Wé tí tapita se na kumó ke ngimó te yi méyasi maka ta si kelna, kɛto wé tí jaye mɛlɛpi mɛmbɛ na, mɛlɛpi mɛte yi ta kelna tondó ke ngimó te yi yó yákaŋgwe kelna kɛ.»

²¹ Bomó bɛ ndi ke ladye Sakari. Bo bɛ ke ngbakima to te yi nye kike nó dɛte ke moy mbanjó Njambiyé kɛ. ²² Kɛ nye ma nje pundó kɛ, a tí bɛ nɛ dɛti te yi lépina nye bo na. É bo duwɛ nde, a bɛŋma yíŋa méyekambiyé ke moy mbanjó Njambiyé. A díkima pɛpidye mɛbo numbu kóbo yí lépina nó nye bo. ²³ Kɛ metu mesay mɛte yɛnɛ ma siyó kɛ, é nye tɛmɛ dúwɛ kɛ dya dɛyɛnɛ.

²⁴ Mɔnó metu kwanma ke kɔŋte, é nyari wɛnɛ Elisabet bú moy. É nye sóma nó ngwendɛ yitan. A díkima lépó nde: ²⁵ «Baba Mbokó kelma nyanɣwe ngikwa nɛ mi. A kaŋma misi bɛŋɛ nɛ mi yí soŋɛ nɛ wunɣwa ke yotu mɛ ke misi mɛ bomó.»

Njambiyé ke tomó jaki wɛnɛ

kenjɛ ke yi Mariya

²⁶ Kɛ moy Elisabet ma kumó ngwendɛ yitan jó wɛtɛ kɛ, é Njambiyé tomé jaki wɛnɛ Gabriyel kenjɛ ke Galile ke wɛtɛ dya nde Nasaret, ²⁷ ke yi wɛtɛ bindi ngɔndu nde Mariya. Yo bɛ kponate nde, a ta keló gwaki bɛnɛ wɛtɛ mbam nde Yosep ke kandó Davit. ²⁸ Jaki Njambiyé nyinma tú Mariya doló nye lépó nye nye nde: «Mi ke nyɛnó wé, Baba Mbokó ke yó! A tɛdya wé nyanɣwe ngikwa nɛ.» ²⁹ Kɛ Mariya ma wokó dɛte kɛ, é dyanó dɛyɛnɛ dímbiyé, é nye gwe wó budɣate. É nye diyɛ ke moy tɛmó nɛ nde: «To ményɛn mɛte yike lépi nɛ nɣɛ?» ³⁰ É jaki Njambiyé lépɛ nye nye nde: «Mariya, wé tí gwaki wó na, kɛto Njambiyé tɛdya nyanɣwe ngikwa nɛ ke yó. ³¹ Dukwɛ nde, wé ta bú moy. Wé ta ja mɔnó mbam, wé ta lo nye nde Yesu. ³² A ta bɛ nyanɣwɛtɛ ke misi mɛ Njambiyé. Bo ta jɛba nye nde Mɔnó Njambiyé te é kwanma méyasi hɛnɛ ke

kwey kó. Njambiyé te Baba Mbokó ta nye nye díyó kumandɛ saŋmbambó wɛnɛ Davit. ³³ A ta namó kandó tú Yakɔp kpo nɛ kpo. Namnate yɛnɛ tí bɛ nɛ njɛna na.»

³⁴ É Mariya lépɛ nye jaki Njambiyé nde: «Yo yakama kelna nan, kɛto mi tí pa duwɛ mɛɛ mbam na?» ³⁵ É jaki Njambiyé yeŋsa nye nye nde: «Kímó Sisiŋ ta nje pɛ yó. Ngunɣudye Njambiyé te é kwanma méyasi hɛnɛ ke kwey kó ta busɛ wé nda wukumɛ. Dɛte, mɔnó te yi wé ta ja kó ta bɛ kiyó. Bo ta jɛba nye nde Mɔnó Njambiyé. ³⁶ Dukwɛ nde, toru wó Elisabet mɛ nɛ moy. A bɔŋma moy nɛ jombidye. Yókó yi bo díkima jɛba nde kundu kó mɛ nɛ moy ngwendɛ yitan jó wɛtɛ muka. A ta ja mɔnó mbam. ³⁷ Kɛto kine yíŋa sulna yasi ke misi mɛ Njambiyé na.» ³⁸ É Mariya lépɛ nde: «Mi kó, mó mesay mɛ Baba Mbokó, yo kɛlnanɣwɛ ke yotu mɛ nda yi wé lépima kɛ!» É jaki Njambiyé pundɛ kwá londó ke kɛki nɛ.

Mariya kɛ bɛŋɛ Elisabet

³⁹ Ndi ke metu te yite é Mariya tɛmɛ bɛkɛ bɛkɛ kɛ ke wɛtɛ dya ke mɛnɛti mɛ Yuda, ke mɛnɛti mɛte yi nɛ mɛkɛki kɛ. ⁴⁰ É nye nyinɛ tú Sakari nyɛnó Elisabet. ⁴¹ Kɛ Elisabet ma wokó ményɛn mɛ Mariya kɛ, é mɔnó wɛtɛ budɣate ke moy nɛ, é Kímó Sisiŋ tondɛ ke yotu Elisabet. ⁴² É nye kembidya lépó nde: «Wé nɛ mɛkɔmbila ke njoka bɛsó boma. Sendi, mɔnó te é ke moy yó kó nɛ mɛkɔmbila. ⁴³ Wuy, nɣɛ bɛ kelɛ yi nyanɣwɛ nɛ Nyanɣwɛ Kumandɛ womɛ njá ndana ke yasi mɛ kɛ? ⁴⁴ Kɛto, ke mi ma wokó ményɛn mó kɛ, é mɔnósikɛ wɛtɛ budɣate nɛ mesosa ke moy mɛ. ⁴⁵ Wé nɛ mesosa, kɛto wé jayma nde, méyasi mɛte yi Baba Mbokó lépima nye wé kɛ ta kelna.» ⁴⁶ É Mariya lépɛ nde:

«Mi ke kanó Baba Mbokó. ⁴⁷ Sendi, tɛmó mɛ nɛ mesosa kɛto Njambiyé, Mó te é jonɣwɛ mi kó. ⁴⁸ A tɛdya mi ngikwa nɛ, mi mó mesay wɛnɛ. Kandɛ ndana kumó kpo nɛ kpo mɛkandó hɛnɛ te yi ta jadye ke to mɛnɛti maka kɛ ta lépó nde, mi nɛ mesosa. ⁴⁹ Kɛto Njambiyé te é nɛ ngunɣudye kó kelma nyanɣwɛ méyasi

ke pay te yembe. Dɔno ɔyene kiyo.

⁵⁰ Sendi, botu bete be kambɛ nye baka, a gwaki ngwete yan mengimo hene.

⁵¹ A tedya bomɔ nde, a ne nyanɔgwe deti. A wanjima botu bete be ba ne metake me bendidya yotu ke temɔ yan baka. ⁵² A sonma bekumande ke mediyɔ man nje bendidye gbela bomɔ.

⁵³ A tonja kimɔ meyasi nye botu bete be gwe nja baka, nje tiko botu bete be ne meyasi baka ne gbonɔgo bo. ⁵⁴ A kamma kando Isarayel, botu be mesay bene yi take gwena ngwete ne ⁵⁵ sunɔgwe ne Abaraham bene benday bene kpo ne kpo. A kelma dete nda yi nye lepima nye besanmbambo busu ke.

⁵⁶ Mariya yama bene Elisabet nda ngwende yitati. E nye nje duwe ke ɔya ɔyene.

Kasi jariki Jan

⁵⁷ Ke ngimo te yi Elisabet ta ja kete ke ma ɔya, e nye ja monɔ mbam. ⁵⁸ Ke benɔɔ bene ne bemaɔ ma woko nde, Baba Mboko tedya nye nyanɔgwe ngikwa ne dete ke, e bo be ne mesosa nda Elisabet. ⁵⁹ Ke monɔsike ma kumɔ metu yitan jo yitati ke, e bomɔ nje ke pesina ne. E bo diy lo nye nde Sakari ne dino sanɔgwe wene. ⁶⁰ Yasi wete, e nyanɔgwe ne monɔ lɛpe nde: «Be, dino ɔyene ta be nde Jan!» ⁶¹ E bo lɛpe nye nye nde: «Kine mumɔ wete ne wete ke kando ɔyo ne dino te yite na.» ⁶² Ndana, e bo pepidye bo diye ne sanɔgwe ne monɔ nde: «We kwadyikwe lo monɔsike nde nge?» ⁶³ E Sakari jombe yiɔa yasi, na ketina kete. E nye kete kete nde: «Dino monɔsike nde Jan.» E bo hene nɔgbakima dino te yite. ⁶⁴ Ndana ndana, e numbu ne butuna. E nye kande ndapi ne koko lukse Njambiye. ⁶⁵ E bomɔ hene be ba ke poku meneti mete yite baka gwe wo. Botu bete be dikima diyɔ ke Yuda, ke meneti mete yi ne mekeki kete ke dikima yekidye ndi meyasi mete. ⁶⁶ Bomɔ hene be wokuma kasi te baka dikima take yo ke moy temɔ. E bo diki diye nde: «Monɔ te yoko ta duwe be nan? Deti Baba Mboko ba gbate ke yotu ne.»

⁶⁷ Sanɔgwe wene Sakari ba tondunate ne Kimɔ Sisɔ. E nye punje melepi me Njambiye lɛpo nde:

⁶⁸ «Meluksa ne Baba Mboko, Njambiye te e kando Isarayel, keto a takima botu bene kolo bo. ⁶⁹ A nya wuse detina mo te e ta jɔngwe wuse ko wule ke tu mo mesay wene Davit. ⁷⁰ A kelma nda yi nye lepima ke numbu pupuna botu be punja melepi mene be metu me njime. ⁷¹ Mo te e ta jɔngwe wuse kome bependo busu diye ke, sonɔ wuse ke mebo me botu bete be bene wuse baka. ⁷² Dete, Njambiye gwa ngwete besanmbambo busu yi take sendi ne nyanɔgwe mbon te yi nye kelma ke. ⁷³ A kel dete benɔgwe mekinja mete yi nye kinjama nye sanmbambo wusu Abaraham ke. ⁷⁴ A kinjama nde, nge nye si sonɔ wuse ke mebo me bependo busu, wuse ta kelo mesay nye nye kine wo na. ⁷⁵ Wuse ta be ne nɔgben, bakidye sendi meyotu musu pupunate ke mbombu wene ke metu me jɔngwe musu hene. ⁷⁶ Monɔsike, nge be we, bo ta jeba we nde Mo punja melepi me Njambiye te e kwanma meyasi hene ke kwey ko, keto we ta kande kwa mbombu ne Baba Mboko yi kombile menje mene. ⁷⁷ We ta tedye bomɔ bene, ne bo duwe nje jɔngwe ne nje te nde, Njambiye ta tiko mebeyo man ne ngwete. ⁷⁸ Njambiye wusu ne ngikwa budyate. Yo dete yi mejasi ta wule ɔyobo nje pe yusu ⁷⁹ nje paniye puye nye botu bete be diye ke moy yitil ne ke ndilin mbey te yi son baka, ne yo kendi ne wuse ke nje te e ne te.»

⁸⁰ Monɔsike ba ke doko. Sendi, ɔyano ba ke nje nye budyate. A jɔnɔama ke moy mekonɔgor kumɔ ke ngimo te yi nye nja nje punje ne yotu nye kando Isarayel ke.

2

Kasi jariki Yesus (Mt 1)

¹ Ke metu te yite e *Sesar Ogust nye mbonɔa nde, bo tol bomɔ ke to meneti mene hene. ² Yo ba bosa tolɔna bomɔ. Yo kelnanɔgwe ke ngimo te yi Kirinus

bà nyanḡwe kum ke meneti me Siri ké. ³ Mumò hene kà kè keto dīno dyene ke ḡbak ḡbak dya dyene. ⁴ E Yosep teme sendi ke Nasaret ke Galile kwà kè ke wete dya nde Betlehem ke meneti me Yuda. Betlehem bà dya kumande Davit. Yosep kà mate, keto bene kumande Davit jadye ke kiya kando wete. ⁵ A kà kè keto dīno dyene bene Mariya, keto yo bà kponate nde, bene nye ta kelo gwaki. Ke ḡgimò te yite Mariya bà ne moy. ⁶ Piḡo te yi bo bà ndi mate ké, e ḡgimò te yi Mariya ta ja kete ké dya. ⁷ E nye ja bosa mōno wene, mōno mbam. E nye boye nye ne melambo niḡwe nye ke moy bokò, keto bo tī be ne mbey ke tū bejeḡwe na.

⁸ Botu be bakidya besam bà ke pòku meneti mete yite ke bakidye besam ban ne tu ke moy lò. ⁹ E wete jaki Baba Mbokò dya ke yan. E nyanḡwe mejasi me Baba Mbokò pane ke mbey kome bo diyma ké. E bo gwe wò budyate. ¹⁰ E jaki Njambiyè lèpe nye bo nde: «Ne tī gwaki wò na, keto mi ke nje lèpò kimo tom te yi kando Isarayel hene ta woko mesosa kete ké nye wune. ¹¹ Mò te e ta jōḡwe wune kò jadya muka ke dya Davit, nye *Krist, nye Nyanḡwe Kumande. ¹² Yasi te yi wune ta duwe nò ké, yo nde: Wune ta beḡe jōnja mbōḡo mōnosike boynate ne melambo. Bo niḡwa nye ke moy bokò.» ¹³ Bo sém semò, nyanḡwe ḡgil bejaki be Njambiyè dyanma dolo jaki te yoru. E bo kane Njambiyè lèpò nde: ¹⁴ «Meluksa ne Njambiyè pe kwey! Tete diy ne botu bete be Njambiyè kwadye ke meneti maka baka!»

¹⁵ Ndana, ke bejaki be Njambiyè ma tikò bo duwe kè dyobo ké, e botu be bakidya besam lèpe tande yan nde: «Wuse kèn pele Betlehem kè beḡe yasi te yi kwanama mate ké, yasi te yi Baba Mbokò lèpima nye wuse ké.» ¹⁶ E bo teme nedò kwà. Bo dolma Mariya bene Yosep, dolo sendi jōnja mbōḡo mōnosike niḡwate ke moy bokò. ¹⁷ Ke bo ma si beḡe nye ké, e bo yekidye meyasi mete yi bo wokuma ke kasi mōno te ké nye bomò. ¹⁸ Bomò hene be wokuma meyasi mete yi botu be bakidya besam yekidya

ké ḡgbakimama. ¹⁹ Mariya bakidya ne meyasi mete ke moy temò ne take ḡso to te. ²⁰ Ke kōḡte, e botu be bakidya besam yòkwe. Bo luksa Njambiyè beḡe sendi nye, keto meyasi mete yi bo wokuma nè yi bo beḡma ké bà ndi nda yi jaki Njambiyè lèpima nye bo ké.

Bo ke bụ mbōḡo Yesus kè nò ke

mbanjò Njambiyè ke Yerusalem

²¹ Bo yama metu yitan jò yitati ke kōḡ jariki. E bo pese mōnosike, e bo lo nye nde Yesus, dīno te yi jaki Njambiyè nya, yite nyanḡwe ne mōnosike tī pa bụ moy ne na. ²² Ndana, ke metu me nyena sadaka yi pupudya yan ke misi me Njambiyè ma yaka beḡwe membonḡa me Moyisi ké, e Yosep bene Mariya bụ mōnosike kè nò Yerusalem kè nye Baba Mbokò. ²³ Yo bà ketinate dēte ke membonḡa me Baba Mbokò nde: «Bosa mōno mbam te e kande jadye ke moy nyanḡwe kò ta be e Baba Mbokò.» ²⁴ Bo kà sendi kè nye sadaka nda yo ketinate ke membonḡa me Baba Mbokò ké: «Bebondo yiḡa ho sōḡo bepepò yiḡa.»

²⁵ Wete mbam bà ke Yerusalem, dīno dyene nde Simeyōḡ. A bà ḡgbenj mumò. A bà ke bakidye membonḡa me Njambiyè, tikò temò ne ke ḡgimò te yi Njambiyè ta jōḡwe ne kando Isarayel ké. Kimò Sisiḡ bà sendi ke nye. ²⁶ Kimò Sisiḡ tédya nye nde, a tī gwe kine pa beḡe *Krist te e Baba Mbokò ta njesè kò na. ²⁷ Diyò ké, e Kimò Sisiḡ puse nye kenje ke mbanjò Njambiyè. Ke kiya ḡgimò te saḡwe ne Yesus bene nyanḡwe boḡma nye yí tonje meyasi mete yi membonḡa dīkima diye ké. ²⁸ E Simeyōḡ bụ mōnosike biye ke meḡo nye Njambiyè wosoko lèpò nde:

²⁹ «Sa Mbokò, ndana tikò mò mesay wò, na kwà ne te nda yi we kpoma ké, ³⁰ keto misi membe ma beḡe nda yi we ta jōḡwe ne bomò ké. ³¹ We kombila yo dēte, né mekando hene beḡ. ³² We paniya mejasi, né mekando duwe we yí nye sendi kando dyò Isarayel meluksa.» ³³ Saḡwe ne Yesus bene nyanḡwe wene ḡgbakimama meyasi

mete yi Simeyɔŋ lepima ke kasi ne ké. ³⁴ Simeyɔŋ nya bo mekombila. E nye nje lepɔ nye Mariya, nyanɔwɛ ne Yesus nde: «Dukwɛ nde, Njambiyɛ njesa monɔ ké, né bomɔ budyate yambile ke njoka kando Isarayel, sendi né bomɔ budyate ju ke njoka yan. A ta nje be yasi te yi ta tedye nde, bomɔ ta biye meso ne Njambiyɛ. ³⁵ Ma nyari, ke yɔ, wɛ ta sanɔwa ne meɔone nda yi bo bu kafa lu ne mumɔ ke temɔ ké. Yo ta kelna dete, né metake mete yi diyɛ ke moy temɔ budya bomɔ ké pundu puyɛ.»

³⁶ Yo ba sendi ne wete nyari mo punja melepi me Njambiyɛ, dino dyene ba nde Ana, monɔ Fanuwel ke kando Aser. A ma jombe budyate. Mbam te e dolma nye kelɔ gwaki bene nye ko kelma ndi mesew yitan jo yiba bene nye, ³⁷ e mbam te gwe, e nye tika kuso. Ndana a me ne mesew kamotan jo kamotati jo yini. A ti be ke baka ne mbanjo Njambiyɛ na. A dikima kelɔ mesay nye Njambiyɛ tu ne yeso, kiyo medye ngweta ne Njambiyɛ. ³⁸ Ke kiya ngimo te yite e Ana dya. E nye lukse Baba Mboko, yekidye sendi kasi monɔ ke nye botu bete be ba ke ladye ngimo te yi Njambiyɛ ta kolo ne Yerusalem ké.

³⁹ Ke bo ma si kelɔ meyasi hene te yi membonga me Baba Mboko lepe ké, e bo nje duwe ke dya dyan ke Nasaret ke Galile. ⁴⁰ Monosike ba ke doko. A ba ke bu deti, be sendi ne dyanɔ budyate. Njambiyɛ nya temɔ ke yotu ne.

Yesus ne mesew kamɔ jo yiba

⁴¹ Mesew hene sanɔwɛ ne Yesus bene nyanɔwɛ dikima ke Yerusalem ke jeso *Paska Beyuden. ⁴² Ke Yesus ma kumo mesew kamɔ jo yiba ké, e bene bo ke Yerusalem ke jeso Paska bengwe membonga me jeso. ⁴³ Ke jeso ma siyo ké, e sanɔwɛ bene nyanɔwɛ toke nje yi duwe. Yasi wete, e monosike tika ke Yerusalem, besanɔwɛ kine duwe na. ⁴⁴ Bo takima yan nde, a ba ke njon kendi. E bo kende ndingele yeso wete sidye. Ndana, e bo kande sanɔwa ne ke njoka bejadye ban ne beso ban. ⁴⁵ Ke bo ma sa nye kine dolo ké, e bo yokwe ne koko ke Yerusalem ke

sa nye mate. ⁴⁶ Ya metu yitani ke konte, e bo ke dolo nye ke mbanjo Njambiyɛ. A ba ke diyɔ ke njoka nyanɔwɛ botu be duwa membonga leɔwɛ meto ke meyasi mete yi bo ba ke lepɔ ké, diyɛ sendi bo medyan. ⁴⁷ Bomɔ hene be ba ke woko meyasi mete yi nye ba ke lepɔ ne yensa medyan te yi nye dikima yensa ké kambima dyanɔ dyene. ⁴⁸ Ke sanɔwɛ bene nyanɔwɛ ma bene nye ké, e bo ngbakima budyate. E nyanɔwɛ lepe nye nye nde: «Monmbe, nge yi wɛ kelma ne wuse deke ké? Sine sanɔwɛ gwɔ kan budyate ke sanɔwa yɔ.» ⁴⁹ E nye nje yensa nye bo nde: «Wune ba ke sa mi keto nge? 'Wune ti duwe nde, mi yakanɔwɛ diyɔ ke tu Sanmbe na?» ⁵⁰ Yasi wete, bo ti woke to yasi te yi nye lepima nye bo ké na. ⁵¹ Ke konte, e nye siliye bene bo yokwe ke Nasaret. A ba ke jeso besanɔwɛ. Nyanɔwɛ ba ke take meyasi mete hene ke moy temɔ ne. ⁵² Yesus ba ke doko, dyanɔ ba ke nje nye sendi. Njambiyɛ ne bomɔ nya temɔ ke yotu ne.

3

Kasi Jan te mo toɔuna bomɔ

ke moroku (Mt 3; Mk 1; Jn 1)

¹⁻² Ke ngimo te yi Jan te monɔ Sakari ba ke moy konɔr ké, e Njambiyɛ lepina nye nye. Yo ba ke ngimo te yi Tiber *Sesar kumma mesew kamɔ jo yitan ke diyɔ nyanɔwɛ kumande ké. Yite Ponsi Pilat ba nyanɔwɛ kum ke meneti me Yuda, Herod ba kum ke meneti me Galile. Man wene Filip ba kum ke meneti me Iture ne Trakonit. Lisaniyas ba kum ke meneti me Abilen. Ke ngimo te yite Hana bene Kayif ba bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ.

³ Ndana, e Jan gonɔgila ne meneti me gon Yurdɛ hene, pele nye bomɔ nde, bo yensanɔwɛ temɔ jaye nde, bo topa bo ke moroku, né Njambiyɛ tiki bo ne ngwete ke mebeyo man. ⁴ Yo kelnama dete bengwe yasi te yi ba ketinate ke mekana mete yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyɛ ketima ké. A ketima nde:

<Wete mumo ke kembidya ke moy kongor nde: Wune komba nje Baba Mboko. Wune tembida menje mene ne ngen. ⁵ Gbonjo hene beki mbasinate. Keki ne koru hene beki ne tefen. Menje mete yi ne kondu ke beki tembidyate. Yike yi ne mebe ke, bo siki tonje yo. ⁶ Sendi, bomo hene ta benje nda yi Njambiyete ta jongwe ne bomo ke.>

⁷ Dete, bomo budyate kwadya nde, Jan topa bo ke moroku. E bo nje ne ngil ke yasi ne. E nye lepe nye bo nde: «Wune mbo yeri, nda kele nde, wune taka nde, wune yakama diyalo lala ke ngambi Njambiyete yi nje ke? ⁸ Yo kimote nde, wune kel kimomekele nda yi kimojeti wume ne kimomembumo ke yi tedye bomo nde, wune ma yensa temo. Sendi, wune ti lepi nde, wune benday be Abaraham na. Mi ke kobile lepo nye wune nde: Njambiyete yakama yensa metari mete yike, yo ma be bono be Abaraham. ⁹ Njen me ne lende ke njuku jeta, dete jeta hene e diyete kine wumo kimomembumo, bo ta pesa yo bete ke dite.» ¹⁰ E botu bete be wesidyama womete baka diyete nye nde: «Wuse kel ba nan?» ¹¹ E nye yensa nye bo nde: «Mo te e ne melambo yiba ko kabi wete nye mo te e kine yaja ko. Mo te e ne medye ko kel sendi dete.»

¹² Botu be bonna moni garama nja sendi ke yi Jan nde, a topa bo ke moroku. E bo diyete nye nde: «Yekele, wuse kel ba nan?» ¹³ E nye yensa nye bo nde: «Wune ti bon moni ke bo mumo kwa yike yi bo pesima nde, wune bon ke na.»

¹⁴ Besoja diyete sendi nye nde: «A wuse su, wuse kel ba nan?» E nye yensa nye bo nde: «Wune ti bon moni ke bo mumo ne ngan ho ne nje te yi gubo na, yasi wete, wune dyaki ndi moni ngwende yun.»

¹⁵ Bomomekele ke ladiye yasi te yi ta dyake. E mumo hene take ke temo ne nde, Jan yakangwe be *Krist mo te e jongwe bomo ko. ¹⁶ E nye lepe nye bo hene nde: «Mi, mi topa mbe wune ke moroku. Yasi wete, wete mumo ke nje. A ne deti kwa mi. Mi ti yaka wunje kol menakala mene na. A ta tope wune ke Kimosisin ne ke dite. ¹⁷ A ne jeta ke bo yi kuto ne nyambi, yi baka

njoso te ne kopu te. A ta sonje njoso te ke bakidye ke moy ndam ne. Yasi wete, a ta lodye mekopu mete ke dite te yi ti dim ke.»

¹⁸ Jan dikima nye sendi yina budya menjete nye bomome. Dete, e nye lepe ne Kimoto Njambiyete nye bo. ¹⁹ A ndeyma Herod, keto a bonma Herodiyete te nya man wene ne megwaki. E nye ndeye nye sendi, keto beya mekele hene te yi nye dikima kelo ke. ²⁰ Herod ka mbombu kelo wete beya mekele dokidye ke to te yiri. A bonma Jan dibome ke tu jobome.

²¹ Ke Jan ma si tope bomome hene ke moroku ke, e nye nje tope sendi Yesus. Ke ngimo te yi Yesus ba ke ngweta ne Njambiyete ke, e dyobome nembiyete. ²² E Kimosisin piyete ne yotu nda pepome nje ke yotu ne. E wete men wule dyobome lepo nde: «We monmbe, son temome mbe, temome mbe hene ke yotu yo!»

Besangbambome be Yesus (Mt 1)

²³ Yesus kandima mesay mene, yite a me ke mesew kamotati. Bomome ba ke take nde, nye monome Yosep. Yosep ba monome Eli. ²⁴ Eli ba monome Matat. Matat ba monome Levi. Levi ba monome Melki. Melki ba monome Yanay. Yanay ba monome Yosep. ²⁵ Yosep ba monome Matatiyete. Matatiyete ba monome Amos. Amos ba monome Nahum. Nahum ba monome Esli. Esli ba monome Nagay. ²⁶ Nagay ba monome Mahat. Mahat ba monome Matatiyete. Matatiyete ba monome Semey. Semey ba monome Yosek. Yosek ba monome Yuda. ²⁷ Yuda ba monome Yohanan. Yohanan ba monome Resa. Resa ba monome Sorobabel. Sorobabel ba monome Salatiyel. Salatiyel ba monome Neri. ²⁸ Neri ba monome Melki. Melki ba monome Adi. Adi ba monome Kosam. Kosam ba monome Elmadan. Elmadan ba monome Her. ²⁹ Her ba monome Yesus. Yesus ba monome Eliyeter. Eliyeter ba monome Yorim. Yorim ba monome Matat. Matat ba monome Levi. ³⁰ Levi ba monome Simeyon. Simeyon ba monome Yuda. Yuda ba monome Yosep. Yosep ba monome Yonam. Yonam ba monome Eliyakim. ³¹ Eliyakim ba monome Meleya. Meleya ba monome Mena. Mena ba monome Matata. Matata ba monome

Natan. Natan ɓa mɔno Davit. ³² Davit ɓa mɔno Isay. Isay ɓa mɔno Yobed. Yobed ɓa mɔno Bowas. Bowas ɓa mɔno Sala. Sala ɓa mɔno Nasɔn. ³³ Nasɔn ɓa mɔno Aminadap. Aminadap ɓa mɔno Admin. Admin ɓa mɔno Arni. Arni ɓa mɔno Esrom. Esrom ɓa mɔno Fares. Fares ɓa mɔno Yuda. ³⁴ Yuda ɓa mɔno Yakɔp. Yakɔp ɓa mɔno Isak. Isak ɓa mɔno Abaraham. Abaraham ɓa mɔno Tara. Tara ɓa mɔno Nahɔr. ³⁵ Nahɔr ɓa mɔno Seruk. Seruk ɓa mɔno Rago. Rago ɓa mɔno Falek. Falek ɓa mɔno Eber. Eber ɓa mɔno Sala. ³⁶ Sala ɓa mɔno Kaynam. Kaynam ɓa mɔno Arpakisad. Arpakisad ɓa mɔno Sem. Sem ɓa mɔno Nɔy. Nɔy ɓa mɔno Lamek. ³⁷ Lamek ɓa mɔno Matusala. Matusala ɓa mɔno Enɔk. Enɔk ɓa mɔno Yared. Yared ɓa mɔno Malelel. Malelel ɓa mɔno Kaynam. ³⁸ Kaynam ɓa mɔno Enɔs. Enɔs ɓa mɔno Set. Set ɓa mɔno Adam. Adam ɓa mɔno Njambiye.

4

Kum beya mekele ke boɓe Yesus (Mt 4)

¹ Kimɔ Sisij tonduma ke yotu Yesus ke ngimɔ te yi nye yɔkwɔ no ke gon Yurdɛ kɛ. E Kimɔ Sisij kende ne nye ke konɗor.

² Yesus diyma metu kamɔni ke konɗor mate. E *Kum beya mekele boɓe nye. Ke metu te yinɔri hene Yesus ti dyena na. Ke metu mete ma si kwɔ kɛ, e nye woke nja. ³ E Kum beya mekele lepe nye nye nde: «Ijge be nde, we Mɔno Njambiye, lepo nye tari te yɔko nde: Yensanɗwe be mampa.» ⁴ E Yesus yensa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: <Mumɔ ti yaka jonna ndi ne mampa nyepo na.> »

⁵ Ke konɗe, e Kum beya mekele bu nye ke no ke wete gere gere mbey tedye nye mekando hene ke to meneti ndi tu wete nda yi mumɔ kibidya no kɛ. ⁶ E Kum beya mekele nje lepo nye nye nde: «Mi ta nye we deti te yi namo mekando mete yike hene, be ne meluksa mete, keto bo nya mi deti te yi namo yo. Ndana mi yakama bu yo nye mo te yi mi kwadye ko. ⁷ Dete, nge we kuse meɓɔn ke meneti kanɔ mi, mi ma nye we yo hene.» ⁸ E

Yesus yensa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: <Kanɔ Baba Mboko te Njambiye wo, kelo mesay nye ndi nye nyepo.> »

⁹ Ke konɗe, e Kum beya mekele ko bu nye sendi ke no ke Yerusalem, tembidye nye ke tosiyo mbanjo Njambiye lepo nye nye nde: «Ijge be nde, we Mɔno Njambiye, doko piye ke meneti, ¹⁰ keto yo ketinate sendi ke mekana me Njambiye nde: <Njambiye ta lepo nye bejaki bene nde, bo bakidya we. ¹¹ Dete, bo ta jekidye bo biye ne we, kamba we nje dumo kol yo ke tari.> » ¹² E Yesus yensa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: <We ti boɓa Baba Mboko te Njambiye wo na.> »

¹³ Ke nye ma si boɓe Yesus ne menje mete yinɔri hene dete kɛ, e nye kwɔ londo ke keki ne yi ladye yina mengimo.

Botu be Nasaret yeti ke tiko temo

ke yi Yesus na (Mt 13; Mk 6)

¹⁴ Ndana, e Yesus yɔkwe ke ke Galile ne deti Kimɔ Sisij ke yotu. Bo ɓa ke lepo kasi ne ke pɔku meneti mete yinɔri hene. ¹⁵ A ɓa ke tedye bomɔ melɛpi me Njambiye ke moy membanjo mewesidya me Beyuden. E bomɔ hene diki lukse nye.

¹⁶ Ke konɗe, e nye kwɔ ke ke Nasaret ke mbey kome nye dokuma kɛ. Ke yeso *Saba e nye kwɔ ke ke mbanjo mewesidya me Beyuden nda njel wene. E nye teme, na tol mekana me Njambiye. ¹⁷ E bo bu mekana mete yi Esayi te mo punja melɛpi me Njambiye ketima kɛ nye nye. E nye bute mekana tolo ke mbey te yi ɓa ketinate nde: ¹⁸ <Sisij Baba Mboko ke yotu mbe. A tokuma mi, ne mi lepi Kimɔ Tom nye buka bomɔ, tomo mi, ne mi lepi nye bebala nde, diyo bala yan siyma. Sendi, a tomma mi, ne mi lepi nye botu bete be ne difina misi baka nde, bo beɗnanɗwe, tomo mi, ne mi jonɗwe botu bete yi bo tedye bo meɓɔne baka, ¹⁹ pele nye bomɔ sew te yi Baba Mboko ta jonɗwe bo kete kɛ.> ²⁰ Ke nye ma si tolo kɛ, e nye dife mekana yokidye nye mo te e ɓa ke kelo mesay ke moy mbanjo

mewesidya kɔ. Ke kɔŋte, ε nye kwɔ diyo. Bomɔ hene be bɔ ke moy mbanjo baka dikima beŋe nye ne ŋgon. ²¹ Ndana, ε Yesu lepe nye bo nde: «Ke yeso te yoko muka, meyasi mete yi wune wokuma, mi ke tolo ke mekana me Njambiyε kε ma kelna gbate.» ²² ε bomɔ hene jaye nye. ε bo ngbakima kimɔ melepi mete yi dikima pundo ke numbu ne kε. ε bomɔ diye nde: «'Yoko yeti monɔ Yosep na?» ²³ ε Yesu lepe nye bo nde: «Yo gbate, wune ta nye mi kanɔ nde: «Dokita, sidyikwe kon yo ne nguru wɔ.» Wune ta lepo sendi nye mi nde: «Wuse wokuma meyasi mete yi we kelma ke Kapernawum kε hene. Pa kelo sendi kiya meyasi mete waka ke dya dya.»

» ²⁴ ε nye kε mbombu lepo nye bomɔ nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kε: Bo ti jaya mo punja melepi me Njambiyε ke dya dyene na. ²⁵ Mi ke lepo gbate nye wune nde: Bekuso boma bɔ ke meneti me Isarayel budyate ke ngimo te yi Eli bɔ ne jon kε. Sew yitati nε ngwende yitan jo wete kwanma kine mbiyo ne no na, ε nyanɔwe kolo dya ke ndingele meneti me Isarayel hene. ²⁶ Ko dete, Njambiyε ti tome Eli kenje ke yasi wete kuso ke njoka bekuso boma be kando Isarayel na. A kpalma tomɔ Eli kenje ke yasi wete kuso nyari ke Sarepta ke meneti me Sidon. ²⁷ Sendi, ke ngimo te yi Elise te mo punja melepi me Njambiyε bɔ ne jon kε, bomɔ be ndoko bɔ budyate ke Isarayel. Ko dete, mumɔ wete ne wete ke njoka yan ti nje nde, bo saki kon ne na, ndi wete jengwe nde Naman te mo meneti me Siri nja.» ²⁸ Ke bomɔ hene be bɔ ke mbanjo baka ma woko dete kε, ε bo woke ngambi budyate. ²⁹ ε bo teme dudye Yesu ke dya dyan ngboso nye kε no ke to keki, nε bo kε pusu nye bete kenje gbongo. Dya dyan te bɔ ke to keki. Bo ka ne nye mate, nε bo kε pusu nye bete kenje gbongo. ³⁰ Yasi wete, ε nye kwɔ ne ngben ngben ke njoka yan kine mumɔ ne biye nye na.

³¹ Ndana, ε Yesu siliye kε ke wete dya nde Kapernawum ke Galile. Kumɔ mate, ε nye dikɔ tedye bomɔ melepi me Njambiyε ke yeso *Saba. ³² Bomɔ ngbakimama

kwalo tedya yasi te yene budyate, keto a dikima lepina ne deti Njambiyε. ³³ Wete mbam bɔ ke moy mbanjo ne beya sisin *Satan ke yotu. ε nye kembidya ne men ke kwey nde: ³⁴ «Ŋge ba Yesu te mo Nasaret, sine wune ne lepi te nda? 'We njaki nje girise wuse? Mi duwa we kimote, we pupuna mo te yi Njambiyε tokuma njese.» ³⁵ ε Yesu bama ne beya sisin lepo nde: «Dibo numbu yo pundo ke yotu mbam kɔ.» ε beya sisin jale mbam ko bete ke meneti ke misi me bomɔ hene be bɔ womete baka pundo kwɔ kine kelo yija beya yaja ne nye na. ³⁶ ε bomɔ hene ngbakima budyate numbu he han, ε bo dikɔ diyina nde: «Kwalo lepi te yike nan? Mbam te yoko ke bama ne deti nye beya mesisin, beya mesisin ke pundo kwɔ.» ³⁷ ε dino Yesu wume njanja yaka ne poku meneti mete yinori hene.

³⁸ Ke kɔŋte, ε nye punde ke mbanjo mewesidya me Beyuden kε ke tu wete mbam nde Simon. Ki ne Simon ε nyari bɔ ke konɔ budyate ne duku. ε bo ngweta ne Yesu nde, a jongwe nye. ³⁹ ε Yesu ditima ke to nyari bama ne kon, ε kon siye. Ndana ndana, ε nyari kε kelo mesay nye bo.

⁴⁰ Ke ngimo te yi tu bɔ ke yinja kε, ε bomɔ hene be bɔ ne benjon ban be dikima konɔ ne mboya mekon hene baka bu bo nje no ke yi Yesu. ε nye kase mebo ke yotu mumɔ hene sidye mekon man. ⁴¹ Beya mesisin punduma sendi ke yotu budya bomɔ. Beya mesisin mete dikima kembidya nde: «We Monɔ Njambiyε!» ε Yesu dikɔ bame bo dibo menumbu man, keto beya mesisin duwa nde, Yesu nye *Krist, yoko yi Njambiyε tomma kɔ.

⁴² Ke misi ma pupo kε, ε Yesu duwe kε dya kε wete mbey te yi bɔ kine bomɔ kete kε. ε ngil bomɔ kande saɔna ne. Ke bo ma dolo nye kε, ε bo sa nde, a ti kwan se kε ke wete mbey tikɔ bo na. ⁴³ Yasi wete, ε nye lepe nye bo nde: «Mi yakanɔwe kε sendi ke yija medya kε lepo Kimɔ Tom ke kasi *Kando Njambiyε, keto a ma tom mi njese keto te yite.» ⁴⁴ ε nye kε mbombu pele Kimɔ Tom ke mbanjo mewesidya me Beyuden ke Galile.

5

*Yesus ke tɔke bosa bejেকে bene
(Mt 4; Mk 1)*

¹ Wete yeso Yesus ba ke gon wete nyangwe matɔ nde Genesaret. E ngil bomɔ be ke sunna mbey ke keki ne, ne bo woku melɛpi me Njambiyɛ. ² E nye beɛ melandi yiɓa ke gon. Botu be wona benjanjo be piya ke melandi mete baka ba ke weye mebulajama man. ³ E nye kwɔ bendɔ wete landi te. Yo ba landi Simɔn. E nye lɛpe nye Simɔn nde, a pusu landi kenje ne mbet pulɔ sombu. E nye kwɔ diyɔ metidyɛ ke moy landi ke mbombu tedye bomɔ melɛpi me Njambiyɛ.

⁴ Ke nye ma si lɛpina nye bomɔ ke, e nye lɛpe nye Simɔn nde: «Bonjo landi ke no pulɔ dimɔ, ne wune beta bulajama ke duku.» ⁵ E Simɔn lɛpe nye nye nde: «Yekele, wuse beɛma bone ke ndingele tu ko muka kumɔ bemenmene kine wo yaɲa na. Ko beko dete, mi ta bete bulajama ndana ke duku, keto yo we lɛpe nde, mi beta.» ⁶ Ke bo ma bete mebulajama ke duku ke, e bo wo benjanjo budyate. E mebulajama kande nyaliyate. ⁷ E bo pepidyɛ bo kenje benjon ban be ba ke moy landi te yoru baka nde, bo njaki kame bo. E bo nje, e bo tonje benjanjo ke melandi menori yiɓa, e yo kande dyena moroku. ⁸ Ke Simɔn Piyer ma beɛ dete ke, e nye nje kuse meɓon ke mbombu Yesus lɛpo nde: «Nyangwe Kumande, jisa ke keki mbe, keto mi mo mebeyo.» ⁹ Simɔn Piyer lɛpinama dete, keto a gwɔ wo. Benjon bene hene gwɔ wo sendi dete, keto budya benjanjo bete yi bo woma ke. ¹⁰ Jak bene Jan te bono be Sebede, bekumbo be betina bulajama be Simɔn gwɔ sendi wo dete. E Yesus lɛpe nye Simɔn nde: «We ti gwaki wo na, kande ndana we ti be se mo wona benjanjo na. We ta nje be mo bonna bomɔ tedye bo nje Njambiyɛ.» ¹¹ Ndana, e bo nje ngboso melandi man, tiko meyasi hene bengwe Yesus.

Yesus ke sidye kon ndoko

*wete mbam
(Mt 8; Mk 1)*

¹² Yesus ba ke wete dya ke poku meneti mete. Wete mbam ba mate ne yotu hene tande ndoko. Ke nye ma kanje misi beɛ Yesus ke, e mbam nje kuse meɓon ke mbombu wene ngweta ne nye lɛpo nde: «Nyangwe Kumande, nge we kwadyɛ, kelo nde, yotu mbe beta ne kpelen.» ¹³ E Yesus sambile bo kpoke ne nye lɛpo nde: «Mi kwadya, yotu yo beta ne kpelen.» Ndana ndana, e ndoko siye ke yotu mbam. ¹⁴ Ke konje, e Yesus lɛpe nye nye nde: «Kpe, we ti yekidya meyasi mete yi kwanama ke nye mumo na. Yasi wete, ken ke tedye yotu yo nye mo nyena sadaka nye Njambiyɛ, no ken kelo sadaka, ne we be pupunate ke misi me Njambiyɛ nda yi Moyisi pesima ke, ne bomɔ duwe nde, kon yo siyama.» ¹⁵ Ko beko nde, Yesus lɛpina nye mbam nde, a ti yekidya na, je ne kpalma ke kendo mbombu. Budya bomɔ dikima nje wesidya ke keki ne, ne bo woku melɛpi mene, na sidye sendi mekon man. ¹⁶ Yasi wete, Yesus dikima kwɔ ne ke ke membey mete yi bomɔ yeti kete ke ke ngweta ne Njambiyɛ.

Yesus ke kelo nde, wete mo

*jɛmti kɛndi
(Mt 9; Mk 2)*

¹⁷ Wete yeso Yesus ba ke tedye bomɔ melɛpi me Njambiyɛ. *Befarisɛ ne nyangwe botu be duwa membonga ba metidyɛ ke keki ne. Bo wulma ke Yerusalem, wule sendi ke medya hene ke Galile ne Yuda. Baba Mboko nya Yesus deti te yi sidye mekon me bomɔ. ¹⁸ Ndana, e baɲa bomɔ sobe wete mbam ne tan dya no. Mbam te ba mo jɛmti, a ti kɛndi na. Bo sanma nje te yi nyine ne nye ke moy tu nje tiko ke mbombu Yesus. ¹⁹ Yasi wete, bo ti be ne nje kwange na keto ngil. E bo bende ne nye ke tosiyo kelo njembi kete pidye nye ne tan ne hene ke njoka bomɔ ke mbombu Yesus. ²⁰ Ke Yesus ma beɛ kwalɔ tikina temo te yi botu baka ba no ke, e nye lɛpe nye mo jɛmti nde: «Mbam, mebeyo mo, mi ke tiko yo ne ngwete.» ²¹ E Befarisɛ ne botu be ketina meyasi lɛpe ke moy metemo man nde: «Yoko ba nda e gbute gba ne

Njambiyε kɔ? Nda yakama tiko mεbeyo mε mumɔ nε ηgwεte kɔ? Kine wete mumɔ na, ndi Njambiyε nyεpɔ.»²² Yesu duwɔ metake man, ε nyε lεpe nyε bo nde: «Yike ba kwalɔ metake te nda yi wune bε nɔ deke ke temɔ yun kε? »²³ Nε lεpinate nde: «Mεbeyo mɔ, mi ke tiko yo nε ηgwεte» nε lεpina te nde: «Tema, kendo,» 'kelna ηge kwɔ jεwɔ ke njokate? »²⁴ Dete, mi ta tedye wune nde, *Mɔnɔ mumɔ nε dεti te yi tiko mεbeyo mε bomɔ nε ηgwεte ke to meneti.» ε nyε nje lεpɔ nyε mɔ jemti nde: «Tema, bonɔgo tan yɔ, dukwe kε tɔ dyɔ.»²⁵ Ndana ndana, ε mbam teme nε ηget ke misi mε bomɔ hene, bɔ tan te yi nyε bɔ metinεngwe kete kε, dɔwe nɔ kε nɔ tɔ nε luksa Njambiyε ke numbu.²⁶ ε bomɔ hene ηgbakima lukse Njambiyε. Bo gwɔ wɔ budyate. ε bo diki lεpɔ nde: «Kwalɔ mεyekambiyε mete yike nan yi wuse bεnma muka kε!»

*Yesu ke tɔke Levi
(Mt 9; Mk 2)*

²⁷ Ke kɔnte, ε Yesu punde kwɔ. ε nyε kε dolɔ wete mɔ bonna mɔni garama nde Levi ke dɔyɔ ke mbey mesay mene. ε Yesu lεpe nyε nyε nde: «Bεngwe mi.»²⁸ ε nyε teme tiko numbu mesay mene hene bεngwe nyε.²⁹ ε Levi kele budya mεdye jεba nε bomɔ ke tɔ dyene keto Yesu. Bo bɔ ke dɔyena bene baɔa budya botu bε bonna mɔni garama nε baɔa bomɔ sendi.³⁰ *Befarisε nε botu bε ketina mεyasi bε bɔ ke kiya njɔn wete baka wokuma ηgambi lεpɔ nyε bejεke bε Yesu nde: «Keto ηge yi wune dɔyena nε yi wune hɔbiye menjam ke mbey wete wune botu bε bonna mɔni garama nε botu bε mεbeyo kε?»³¹ ε Yesu yeɔsa nyε bo nde: «Yeti botu bete bε nε membundo nε te baka sɔ nje mɔ nyeti na, yasi wete, yo ndi botu bete bε kɔne baka.»³² Mi ti njaki nje jεba ηgben bomɔ nde, bo yeɔsangwe temɔ na. Mi njaki nje jεba botu bε mεbeyo nde, bo yeɔsangwe temɔ.»

³³ ε *Befarisε nε botu bε ketina mεyasi lεpe nyε Yesu nde: «Bejεke bete bε Jan nε bejεke bete bε *Befarisε ke diki kiyo mεdye yaka nε menɔmɔ. Bo ke diki ηgweta sendi nε Njambiyε. Yasi wete,

bejεke bete bɔ ke dɔyena yan lalε, hɔbiye sendi lalε.»³⁴ ε Yesu yeɔsa nyε bo nde: «Ige mumɔ jεba besɔ bene ke mekebi mε gwaki, wune mɔ kidye bo mεdye piɔ te yi nyε ndi kete bene bo kε? »³⁵ Yasi wete, ηgimɔ ta dɔyɔ yi bomɔ ta sonε nε nyε ke mεbɔ man. Yo ke ηgimɔ te yite yi bo ta kiyo mεdye yeɔ.»

³⁶ ε nyε nyε sendi bo wete kanɔ nde: «Mumɔ ti bɔn jɔnja pel lambɔ nje dato nε njombute na. Keto ηge yo kelna dεte, jɔnja lambɔ ta nje bε nε tɔsu. Sendi, pel jɔnja lambɔ tɔ bεnna kimɔte ke njombute na.»³⁷ Mumɔ ti sɔpita menjam nyε ke bɔru membe na. Keto jɔnja menjam ta wudye kelɔ nde, membe pɔsukwe, menjam ma dendila ke meneti, membe mɔ si yambile gwe nyiηe siri.³⁸ Yasi wete, mumɔ sɔpita menjam ke jɔnja membe.³⁹ Sendi, mumɔ ti jaya njombu menjam, ηge nyε si hɔbiye jɔnjate na. Bo lεpi kpo nε kpo nde: «Jɔnja menjam kwɔ nyɔnɔ nε njombute.» »

6

*Yesu ke lεpina ke kasi yesɔ Saba
(Mt 12; Mk 2)*

¹ Wete yesɔ Yesu bɔ ke kwɔ ke mɔy menɔmɔn mete yi bo bεma nyambi te yi bo kele nε mampa kε. Yo bɔ ke yesɔ *Saba. ε bejεke bene leke meto mete pate membumɔ mete dye.² ε baɔa *Befarisε lεpe nyε bo nde: «Keto ηge yi wune kele mεyasi mete yi membonɔga musu kidye nde, mumɔ tɔ kel ke yesɔ Saba kε?»³ ε Yesu yeɔsa nyε bo nde: «Wune tɔ pa tɔlo yasi te yi kumande Davit kelma kome nyε gwɔ nja bene bomɔ bene kε?»⁴ A nyiηma ke mbanjɔ Njambiyε, bɔ memampa mete yi dɔye kete kε dye, bɔ sendi yiηa nyε botu bene, ko bεkɔ nde, yo bɔ ndi botu bε nyena sadaka nyε Njambiyε bεpɔ yɔkangwe dye yo.»⁵ ε nyε nje lεpɔ nyε bo nde: «Yo mi, *Mɔnɔ mumɔ dɔye sendi nε yesɔ Saba.»

⁶ Wete yesɔ *Saba sendi Yesu nyiηma ke mbanjɔ mewesidya mε Beyuden tedye bomɔ mεlεpi mε Njambiyε. Wete mbam bɔ womete, mbam bɔ nε ma jemε bε nε fεngelen.⁷ Botu bε ketina mεyasi

nè *Befarisɛ bɔ́ kɛ pɛmɔ́ Yesus yí bɛɛɛ, simande a ta sidye kɔ́n mumɔ́ kɛ yeso Saba, né bo kwedya nje te yi lepɔ́ nde, a kelma yija beya yasi. ⁸ Yasi wɛtɛ, Yesus duwá mɛyasi mɛte yi bo bɔ́ kɛ take kɛ moɔ́ mɛtemɔ́ man ké. E nyɛ lepɛ nyɛ mɔ́ te yi bo nɛ ma jɛmɛ kɔ́ nde: «Tɛma, díyɔ́ womɛri kɛ bɛmbɛ bɔ́mɔ́.» E nyɛ tɛmɛ díyɔ́ kɛ tɛri kwey. ⁹ E Yesus nje lepɔ́ nyɛ bo nde: «Mi kɛ diyɛ wunɛ nde: Mɛmbɔ́ŋga mun lépi nɛ nɛɛ? Bo kâma mumɔ́ kɛ yeso Saba, ho bo kɛl nyalɔ́ nɛ nyɛ? Nè jɔ́ŋgwa mumɔ́ nè wona mumɔ́, yo yasi te nda yi mumɔ́ yâkɔ́ŋgwe kelɔ́ kɛ yeso Saba ké?» ¹⁰ E nyɛ kanɛ misi nɛgɛkila bɛɛɛ nɛ bo hɛnɛ kɛ kɛki nɛ. E nyɛ nje lepɔ́ nyɛ mbam te yi bo nɛ ma jɛmɛ kɔ́ nde: «Sambila bɔ́.» E nyɛ sambile bɔ́. E bo nɛ yi ma jɛmɛ ké yɔ́kwɛ nje kɛ mbɛy te. ¹¹ Ko bɛkɔ́ dɛte, bɔ́mɔ́ baka wokuma beya nɛgambi. E bo diyina yí sɔ́ yasi te yi bo yakama kelɔ́ nɛ Yesus.

Yesus kɛ tɔ́kɛ botu bɛ tomun

kamɔ́ jɔ́ yiba

(Mk 3)

¹² Kɛ mɛtu te yite e Yesus tɛmɛ kè kɛ wɛtɛ kɛki kè nɛgwɛta nɛ Njambiyɛ. A kwanɔ́dya ndiŋgɛɛ tu mate yí nɛgwɛta nɛ Njambiyɛ. ¹³ Kɛ misi ma pupɔ́ ké, e nyɛ jɛba bɛjɛkɛ bɛnɛ, sawɛ bɔ́mɔ́ kamɔ́ jɔ́ yiba kɛ njoka yan, nyɛ bo dínɔ́ nde Botu bɛ tomun. ¹⁴ Yo bɔ́ nɛ Simɔ́n te yi nyɛ loma nde Piyɛr kɔ́ bɛnɛ ndɛmbi wɛnɛ Andere bɔ́ Jak nè Jan bɔ́ Filip bɛnɛ Bartɛlemi. ¹⁵ Yo bɔ́ sendi nɛ Matiyɔ́ bɛnɛ Tomasi bɔ́ Jak te mɔ́nɔ́ Alfe bɔ́ Simɔ́n te yi bo díkima jɛba nde Mɔ́nɔ́ kandɔ́ kɔ́, ¹⁶ bɔ́ sendi Yude, mɔ́nɔ́ Jak nje bɔ́ Yudas Iskariyot, yɔ́kɔ́ e njá dyaŋgwe nyɛ kɔ́.

Tedya yasi te yi Yesus tedya ké

¹⁷ E Yesus piyɛ bɛnɛ bo wulɛ kɛki kè kɛ tɛfɛn mɛnɛti kɔ́mɛ nɛgil bɛjɛkɛ bɛnɛ bɔ́ ké. Budya botu bɛte bɛ wulma kɛ mɛnɛti mɛ Beyudɛn hɛnɛ baka nè bɛ wulma kɛ Yerusalem, wulɛ sendi kɛ Tir nè Sidɔ́n kɛ goŋ maŋ baka bɔ́ womɛte. ¹⁸ Bo njá nje wokɔ́ mɛyasi mɛte yi nyɛ ta lepɔ́ ké, nje sendi nɛ mɛkɔ́n man, na sidye yo. Ko botu bɛte bɛ beya mɛsisin

díkima njaŋgwe bo baka, a kelma nde, beya mɛsisin púndu kɛ yotu yan. ¹⁹ Mumɔ́ hɛnɛ saŋma nje te yi kpokɛ nyɛ, kɛto yija njaŋgwe dɛti díkima wulɛ kɛ yotu nɛ sidye mɛkɔ́n man hɛnɛ.

²⁰ Kɛ kɔ́ntɛ, e nyɛ kanɛ misi bɛɛɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ lepɔ́ nde:

«Wunɛ bɛ buka bɔ́mɔ́ ndana, ko bɛkɔ́ dɛte, wunɛ nɛ mɛsɔ́sa, kɛto *Kandɔ́ Njambiyɛ, yo yun.

²¹ Ndana wunɛ kɛ gwe nja, ko bɛkɔ́ dɛte, wunɛ nɛ mɛsɔ́sa, kɛto wunɛ ta bɛ nɛ dítɔ́.

Wunɛ kɛ lelɔ́ ndana, ko bɛkɔ́ dɛte, wunɛ nɛ mɛsɔ́sa, kɛto wunɛ ta nyukuma.

²² Wunɛ nɛ mɛsɔ́sa kɔ́mɛ bɔ́mɔ́ ta bɛnɔ́ wunɛ dɛdɛyɛ wunɛ kɛ kɛki yan toyɛ wunɛ lepina bɛyate nɛ wunɛ kɛto mbɛ *Mɔ́nɔ́ mumɔ́.

²³ Wunɛ sɔ́saŋgwe dɔ́ kɛ yeso te yite, kɛto njaŋgwe sol kɛ ladye wunɛ kɛ dɛyɔ́bɔ́. Wunɛ dúkwɛ nde, bɛsaŋgwe ban kelma ndi sendi dɛte nɛ botu bɛ punja mɛlepɛ mɛ Njambiyɛ.

²⁴ Ma wunɛ botu bɛ kusuku, wunɛ ta saŋgwa nɛ mɛbɔ́nɛ, kɛto wunɛ ma si dolɔ́ bɔ́tɛ te yun.

²⁵ Wunɛ botu bɛ nɛ dítɔ́ ndana baka, wunɛ ta saŋgwa nɛ mɛbɔ́nɛ, kɛto wunɛ ta gwe nja.

Wunɛ botu bɛte bɛ nyukuma ndana baka, wunɛ ta saŋgwa nɛ mɛbɔ́nɛ, kɛto wunɛ ta jaba lelɔ́.

²⁶ Wunɛ ta saŋgwa nɛ mɛbɔ́nɛ, nɛgɛ bɔ́mɔ́ hɛnɛ jaye wunɛ, kɛto bɛsaŋgwe ban díkima jaye sendi beya botu bɛ punja mɛlepɛ mɛ já.

²⁷ «Ma wunɛ botu bɛte bɛ wokɛ mɛlepɛ mɛte yi mi lepɛ ké, mi kɛ lepɔ́ nyɛ wunɛ nde: Wunɛ kwádyikwɛ bɛpendɔ́ bun. Wunɛ kɛl kimɔ́ yasi nɛ botu bɛte bɛ bɛnɛ wunɛ baka. ²⁸ Wunɛ díya Njambiyɛ nde, a nyêki mɛkɔ́mbila nyɛ botu bɛte bɛ kita nɛ wunɛ baka, nɛgwɛta sendi nɛ nyɛ, kɛto botu bɛte bɛ dyaŋgwe dínɔ́ dɛyun baka.

²⁹ Nɛgɛ mumɔ́ nyɛ wɛ banji kɛ pokɔ́ te e wɛtɛ, nò yênsaŋgwe sendi yɔ́ru nyɛ nyɛ. Nɛgɛ mumɔ́ suke njaŋgwe lambɔ́ duku yɔ́, nò tíki sendi nde, a bɔ́nɛ lambɔ́ te yi kɛ yotu yɔ́ ké. ³⁰ Nɛgɛ mumɔ́ jɔ́mbɛ yija yasi kɛ bo yɔ́, nò nyêki nyɛ. Nɛgɛ mumɔ́

nda ne yasi yo, we ti diya se yo ke bo ne na. ³¹ Yasi te yi wune kwadye nde, bomo kel ne wune, wune kel sendi dete ne bo. ³² Nge wune kwadye ndi botu bete be kwadye wune baka, bo ta jaye wune ne nje te yin? Keto ko botu be mebeyo kwadyikwe ndi sendi botu bete be kwadye bo baka. ³³ Nge wune kele ndi kimu yasi ne botu bete be kele kimu yasi ne wune, bo ta jaye wune ne nje te yin? Keto botu be mebeyo kel ndi sendi dete. ³⁴ Nge wune nye ndi pilo nye botu bete be wune take nde, bo yakama yokidye yo nye wune baka, bo ta jaye wune ne nje te yin? Keto botu be mebeyo nyeki ndi pilo nye botu be mebeyo, ne bo yokidye nye bo yaka ne yan. ³⁵ Ke be wune, wune kwadyikwe bependu bun. Wune kel kimu yasi ne bomu, nye bo pilo soje temo ke kante. Nge wune kele dete, bo ta jaye wune budyate. Wune ta be bono be Njambiyete te e kwanma meyasi hene ke kwey ko, keto a kel kimu yasi ne botu be nyalu, kelo sendi ne botu bete be ti dukwe ngikwa baka. ³⁶ Wune gwaki ngwete besu nda yi Njambiyete sangwe wun gwe ne ngwete wun ke.

³⁷ «Wune ti josa mumu na, dete bo ti jose sendi wune na. Wune ti pesi lepi mumu na, dete bo ti pesu sendi lepi yun na. Wune tiki bomu ne ngwete ke beya yasi te yi bo kele ne wune ke, dete Njambiyete ta tiku sendi wune ne ngwete ke beya yasi te yi wune kele ke. ³⁸ Wune kabi ne bomu, dete Njambiyete ta kabo ne wune. A ta yeko yasi nye ke mapi yun ne kimu nyanawe kopu. A ta yeko ngbokise dinu, kopu ma tondo ne letete wesidye. Dete, Njambiyete ta nye wune mekombila bengwe ndi kiya doko mapi te yi wune yeke ne yasi nye besu ke.»

³⁹ Yesu ka mbombu nye bo wete kanu lepo nde: «'Mo dibina misi yakama tedye ka wete mo dibina misi nje? Nge be dete, 'bo hene yiba kina bal ke moy belu na? ⁴⁰ Mo te e jeku mesay ko ti kwu masa wene na. Yasi wete, nge nye sidye jekinate hene kimote, a ma nje be nda masa wene.

⁴¹ «Nge kele yi we bende ndi mbulma dyan te yi ke misi me mon kine pa woko

kelu kelu koku jete te yi ke misi mo ke? ⁴² We ta kelo nan yi lepo nu nye mon nde: «Manbe inja, ne mi wumbidye dyan soje ke misi mo» pinu te yi koku jete ndi ke misi mo ke? We, mo likisi, kanda soje koku jete te yi ke misi mo ke, ne we nje ben yasi ne ngelele, ne we nje soj mbulma dyan te yi ke misi me mon ke.

⁴³ «Keto kimu jete ti wum beya membumu na. Dete sendi, jete te e me ke beyo ko ti wum kimu membumu na. ⁴⁴ Wune duwa nde, bo dukwe jete hene wule ke membumu mene. 'Bo ti noku fumbi ke lelu na. Sendi, bo ti noku fiya ke ndi na. ⁴⁵ Kimu mumu kel kimu mekele wule ke kimu meyasi mete yi diye ke moy temo ne ke. Ma beya mumu kel beya mekele wule ke beya meyasi mete yi diye ke moy temo ne ke. Yo nde, melipi hene te yi mumu lepe ke wula ke moy temo ne.»

Kanu ke kasi metu yiba (Mt 7)

⁴⁶ «Nge kele yi wune jeba mi nde: «Nyanawe Kumande, Nyanawe Kumande,» kine kelo yasi te yi mi lepe ke? ⁴⁷ Mi ta pa lepo nye wune kwalu mo te e bengwe mi, e woke melipi membe kelo nda yi mi kwadye. ⁴⁸ Mo te e bengwe mi, e woke melipi membe kelo nda yi mi kwadye ko ke bonna ne mo te e summa tu ke to mbato, timu mekondu dimiye. Ke mben ma dya, e duku de memiye tu. E ngungul menda ne dimbi ke tu, tu kine ndensa na, keto a summa yo jeliye. ⁴⁹ Yasi wete, mo te e woke melipi membe kine kelo nda yi yo tedye nye ke ke bonna ne mo te e summa tu ke gbela meneti kine timu mekondu dimiye na. Ke mben ma dya, ke duku ma de, ke ngungul ma menda ne dimbi ke tu, e tu te gbungula balu ne hugbak.»

7

Yesu ke sidye kon wete mo mesay

me wete soja

¹ Ke Yesu ma si lepo yasi te yi nye kwadya lepo hene ke nye bomu, e nye yokwe ke ke Kapernawum. ² Wete

nyangwe kum besoja, mo Rom ba ne wete mo mesay wene yi nye dikima kwadye budyate ko. Mo mesay te ba ke konso. A ba nedo ne son. ³ Ke nyangwe kum besoja ko ma wokso kasi Yesus ke, e nye tome bana betomba Beyuden kenje ke yene nde, a njaki jonjwe mo mesay wene. ⁴ Bo ka kumo dolo Yesus, e bo ngweta ne nye budyate lero nde: «Yakama nde, kama mbam te, ⁵ keto a ke kwadye kando dyusu. Sendi, yo nye sume mbanjo mewesidya musu.»

⁶ E Yesus kwa bene bo. Ke nye ma wuta ne tu ke, e kum besoja tome beso bene ke sangwa ne nye lero nye nye nde: «Nyangwe Kumande, we ti njangwe yotu yo na, keto mi yeti mo te yi we yakama nyinje ke tu dyembe na. ⁷ Yo dete yi mi benma nde, mi ti yaka wuta ke keki yo na. Ko beko dete, beta ndi gbela numbu kenje, ne kon mo mesay wombe siy. ⁸ Keto ko mi, bana bomso ke diyo ne mi, ma mi ke diyo sendi ne besoja. Mi yakama lero nye wete soja nde: «Ken kaka,» o beja, a ka, lero nye mbanja nde: «Inja wonja,» a ma nje. Mi yakama lero nye mo mesay wombe nde: «Kelo yiri,» o beja, a kelma.» ⁹ Ke Yesus ma wokso melepi mete yi nyangwe kum besoja ko lepima ke, e nye jaye nye. E Yesus yensa lero nye ngil botu bete be ba ke bengwe nye baka nde: «Mi ke lero nye wune nde: Ko beko ke kando Isarayel, mi ti pa benje kwalo nyangwe tikina temo te yike na.» ¹⁰ Kome botu be tomun yokwa ke tu ke, bo dol nde, yotu mo mesay me ne te.

Yesus ke womiye mono

wete kusso nyari

¹¹ Ke konte, e Yesus nje kwa ke wete dya nde Nayin bene bejeko bene ne nyangwe ngil bomso. ¹² Ke ngimo te yi nye ba ke wuta ne numey ndoko te yi linja dya ke, e nye sangwa ne bomso ke sobe mun ke pumbo. Yo ba kiko monso mbam wete kusso nyari. Botu be dya budyate ka njon wete bene be kusso nya ko. ¹³ Ke Kumande Yesus ma benje kusso nya ko ke, e nye gwe ngwete wene lero nye nye nde: «We ti lel na.» ¹⁴ E nye jise ke mate kpoke tan te yi

bo sobe mun ke ke. E botu be sobuna mun teme. E nye lere nde: «Gwanjo, mi ke lero nye we nde: Tema.» ¹⁵ Ndana, e mun teme diyo metidye kande ndapi. E Yesus bu nye yokidye nye nyangwe. ¹⁶ E bomso hene gwe wo lukse Njambiyere lero nde: «Nyangwe mo punja melepi me Njambiyere dyanma ke njoka su.» Sendi: «Njambiyere takima bomso bene.» ¹⁷ E je yasi te yi Yesus kelma ke sangwa meneti me Yuda ne poku meneti mete yite hene.

Jan ke tomso bejeko bene

kenje ke yi Yesus (Mt 11)

¹⁸ Bejeko be Jan yekidya sendi meyasi mete yinori hene nye nye. ¹⁹ E nye jeba yiba ke njoka yan tomso bo kenje ke yi Kumande Yesus nde, bo diya nye nde: «Yo ka we mo te e ba nde, a njaki ko, ho wuse ladia mbanja dele?» ²⁰ Ke botu be tomun ma ke dolo Yesus ke, e bo lere nye nye nde: «Jan te mo topuna bomso ke moroku tome wuse njese ke yo nde: «Yo ka we mo te e yangwe nje ko, ho wuse ladia mbanja dele?» »

²¹ Ke kiya ngimo te Yesus ba ke sidye mekon me budya bomso, baka be ba ne mekosu ne be ba ne beya mesisinje ke yotu. Botu bete be ba ne dibina misi baka, a kelma nde, bo benjanjwe. ²² E nye yensa nye botu bete be Jan tomma baka nde: «Wune ken ke yekidye meyasi mete yi wune benma ne yi wune wokuma ke nye nye. Wune lepi nye nye nde: Botu bete be ne dibina misi baka me ke benje yasi. Botu be ndembil me ke kendo ne ngben. Baka be ne ndoko baka me ne yotu ne kpelen. Wune lepi sendi nye nye nde: Botu bete be ba ne dibina meto baka me ke wokso yasi. Bemun ke womiye. Bo ke lero Kimso Tom nye buka bomso.» ²³ E Yesus nje lero nde: «Mo te e ta diyo kine joidye kelo yina beya yasi keto mbe ko ne mesosa.»

²⁴ Ke botu bete be Jan tomma baka ma si kwa ke, e Yesus kande lepi ke kasi Jan nye ngil bomso. E nye lere nye bo nde: «Ke yi wune ka ke kongor ke, wune kwadya ke benje yasi te nda?

'Wune kwadya kè beɲe njoy te yi pupo wumbidye ké? ²⁵ 'Wune ka gbate kè beɲe nge? 'Wune ka kè beɲe mbaɲa mumo ne kpasa melambo ke yotu? Botu bete be leɲe kpasa melambo nè be joɲna ke nyem nyem joɲgwe baka dɛy ke tu bekumande. ²⁶ 'Wune ka kè beɲe nge? 'Wune ka kè beɲe mo punja melɛpi me Njambiyɛ? J, mi ke lɛpo nye wune nde: Nye mo punja melɛpi me Njambiyɛ gbate gbate, ma yasi wete, a kwanɲa yite. ²⁷ Yo nye yi kasi ne ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Beɲa, mi ke kande tomɔ mo tomun wombe ne we, na kè kandi kombile nje tike we.> ²⁸ Mi ke lɛpo nye wune nde: Kine mumo wete ne wete e jadya wule ke moy nyari kwanɲa Jan na. Ko dete, njena mumo ke *Kando Njambiyɛ kwa nye.> ²⁹ Botu be boɲna moni garama nè botu bete be dikima woko yasi te yi Jan dikima lɛpo ké téɲya nde, Njambiyɛ ne ngeɲ. E bo jaye nde, a topa bo ke mɔɔku. ³⁰ Yasi wete, *Befarisɛ nè nyangwe botu be duwa membonga seɲma nde, Jan ti topa bo ke mɔɔku na. Dete, bo téɲya yan nde, yasi te yi Njambiyɛ kombila ke yan ké ba gbelate. ³¹ «Mi ta yeko ba botu be ngimo te yoko ne be nda? Bo nda be nda? ³² Bo nda bonosike te be diye ke babal, baka ma lɛpo kenje besɔ nde: <Wuse toɲma mbule nye wune, wune kine bolo na. Wuse jembima mejembi me soɲ nye wune, wune kine lelo na.> ³³ Dete sendi, Jan te mo topuna bomo ke mɔɔku nja. Medye, a ti dyaaki. Menjam, a ti hɔbiya. Ke kɔɲte, wune nde: <A ne beya sisin ke yotu.> ³⁴ Ndana *Mono mumo nja. Medye, a ke dye. Menjam, a ke hɔbiye. Ke kɔɲte, wune nde: <Ne beɲa ndi nyangwe mo medye nè nyangwe mo dyena menjam te yoko, so ne botu be boɲna moni garama nè botu be beya joɲgwe.> ³⁵ Bomɔ hene be beɲgwe yasi te yi Njambiyɛ kwadye baka ke jaye nde: Dyano dyene ne ngeɲ.»

Wete nyari ke kumbe lobinda

ke to Yesus

³⁶ Wete mo *Farisɛ jebama Yesus nde, a ken dyena ke tu dyene. E nye kè ke tu mo Farisɛ te kè diyo, na dyena. ³⁷ Wete nya mebeyo ba ke dya te. Nge nye ma woko nde, Yesus ka dyena ke tu mo Farisɛ ké, e nye bu wete kpasa ndaki ne lobinda ke moyte ³⁸ kè diyo ke koɲ Yesus yaka ne mekol mene. Nya ko ba ke lelo. E misidye diki balo ke mekol me Yesus, e nya ko diki tito yo ne nyino to ne. A dikima dulo sendi mekol me Yesus lombɛ lobinda yinori kete. ³⁹ Ke mo Farisɛ te e jebama Yesus ko ma beɲe dete ké, e nye lɛpe ke moy temo ne nde: <Mbam ko ma beki gbate mo punja melɛpi me Njambiyɛ, ma nye ke duwe nya te e ke kpoke nye ko, ma nye ke duwe joɲgwe nya te, duwe nde, nye mo mebeyo.>

⁴⁰ Ndana, e Yesus nje lɛpo nye nye nde: «Simon, mi ke kwadye lɛpo yina yasi nye we.» E nye yeɲsa nde: «Yekele, lɛpo.» ⁴¹ E Yesus lɛpe nde: «Wete mumo nya bomɔ yiɛa pilo. Wete boɲma mil gomay yitan. E wete bu ne mil kamotan. ⁴² Nda bo hene yiɛa ti be ne deti te yi gbo moni te nye sa te na, e nye tike bo hene yiɛa ne ngwete nde, bo ti gboku se na. Ke njoka botu baka yiɛa, yo yen e yakanɲgwe kwadye mbam ko kwa to te ko?» ⁴³ E Simon yeɲsa nde: «Mi taka nde, yo yoko e ba ne nyangwe pilo ko.» E Yesus lɛpe nye nde: «We pesima kimote.» ⁴⁴ E Yesus nje yeɲsa beɲe pulo nyari lɛpo nye Simon nde: «'We ke beɲe nya ko? Mi nyinɲa tu dyo, we ti nye mi mɔɔku nde, mi weya ne mekol membe na. Yasi wete, ndi nye ma bose mekol membe ne misidye mene tito yo ne nyino to ne. ⁴⁵ We ti dule numbu mbe na, ndi nye, kande yi mi ma nyina ne tu dyo muka, a yeti ke wedya dulna mekol membe na. ⁴⁶ We ti lombɛ lobinda ke to mbe na, ndi nye lombuma kimɔ lobinda ke mekol membe. ⁴⁷ Dete, mi ke lɛpo nye we nde: Budya mebeyo mete yi nye kelma ké ma duwe ke to ne ne ngwete, keto a kwadya mi budyate. Mo te yi bo tike nye ne ngwete ne mbet, a téɲya sendi mekwadya ne mbet.» ⁴⁸ E Yesus nje lɛpo nye nya ko nde: «Mebeyo mo ma duwe ke to yo ne ngwete.» ⁴⁹ E botu bete be

bà ke dƷyena bene be Yesus baka lèpe ke moy metemo man nde: «Yoko nda e soƷe mebeyo ke to mumo ne ngwete ko?»⁵⁰ E Yesus lèpe nye nyari nde: «Tikina temo te yi we tike ke yembe ké jongwa we, kwanƷo ne te.»

8

¹ Ke kɔƷte, e Yesus kè mɛdya mɛdya, kè nyanƷwe mɛdya nè ke mono mɛdya yí pele Kimo Tom tedye bomo meyasi ke kasi *Kando Njambiyè. A bà bene bejeki bene kamɔ jɔ yiɓa. ² BaƷa boma be nye soƷma beya mesisiƷ ke yotu yan sidye mekon man baka bà sendi bene bo. Yo bà Mariya te yi bo dikiƷa jeɓa sendi nde Madalena ko. Yo nye yi Yesus soƷma beya mesisiƷ yitan jɔ yiɓa ke yotu ne ko. ³ Yo bà sendi ne Yuwana te nya Kusa, mo te e dikiƷa bakidye tu kumande Herod ko, bu Sosana nje bu sendi baƷa boma budyate. Bo hene dikiƷa bu meyasi mete yi bo bà no ké nje kame ne Yesus bene bejeki bene.

*Kano ke kasi mo bena mbeki
(Mt 13; Mk 4)*

⁴ Bomo wulma ke mɛdya hene nje ke yi Yesus. Ke bo ma si wesidya dete ke keki ne ké, e nye yekidye wete kano nye bo lèpo nde: ⁵ «Wete mo bena mbeki kwanƷma kè ngwan yí kè nyanje kwalo. Ke ngimo te yi nye bà ke nyanje kwalo ké, e yiƷa bale ke nje. E bomo kwa nate yo. E benon si dye yo. ⁶ YiƷa kwalo balma ke to mbato. Ke yo ma diy lo ké, e yo si soƷo, keto moroku ti be ke nji na. ⁷ YiƷa balma ke mbey te yi bà ne menƷombiya kete ké. E kwalo te ju saƷwe ne menƷombiya. E menƷombiya si nganƷile yo. ⁸ YiƷa kwalo balma ke kimɔ meneti. E yite ju doko wumo membumo, kwalo te wete nya membumo gomay.» Ke Yesus ma si lèpo dete ké, e nye nje lèpo ne men ke kwey nde: «Mo te e ne meto yí woko pɛ, a woku.»

⁹ E bejeki bene diyè nye to kano te. ¹⁰ E nye yeƷsa nde: «Njambiyè nya wune deti te yi duwe meyasi mete yi bà soƷyate yi beƷe *Kando dƷyene ké. Ke yi baƷa, bo lépi yo nye bo ne mekanɔ, né bo beƷe yasi

seƷgile kine duwe yasi te yi bo beƷe ké na, né bo lenƷwe meto ke yasi kine biye to te na.

¹¹ «Ma to kano te dƷeke: Kwalo te yi bo lèpe no ké, yo mɛlepi me Njambiyè. ¹² Kwalo te yi balma ke nje ké tédya botu bete be woke mɛlepi me Njambiyè. Ke kɔƷte, *Kum beya mekele má nje soƷe mɛlepi mete ke moy metemo man, ma bo me nje tiko temo ke yi Njambiyè, be ne jongwe. ¹³ Kwalo te yi balma ke mbato ké tédya botu bete be woke mɛlepi me Njambiyè jaye yo ne mesosa. Yasi wete, bo ti pa lo meƷata na, deti sumna kol kikwe yeti na. Nge mebobilan dya bo ké, bo tumma koƷ yokwe ne koko. ¹⁴ Kwalo te yi balma ke mbey te yi ne menƷombiya ké tédya botu bete be woke mɛlepi me Njambiyè jaye yo. Yí kè mbombu, kesa temo ke meyasi nè kasi kusuku nè kasi nyem nyem jongwe má si nganƷile bo. O beƷa, mekele mete yi bo kele ké ti tondu na. ¹⁵ Kwalo te yi balma ke kimɔ meneti ké tédya botu bete be ne pupuna temo nè kimɔ temo be woke mɛlepi me Njambiyè bakidye yo, be ne tin yí kelo kimɔ mekele.

*Kano ke kasi lambo
(Lk 11; Mk 4)*

¹⁶ «Mumo ti kwɛnja lambo nje bu mbe buse no, ho bu tiko ke nji taƷ na. A bon tiko ke to tebel, né botu bete be nyiƷe tu baka beƷ mejasi mete. ¹⁷ Dete, kine yaƷa yi diyè soƷyate ta diyɔ kine pundo puye na. Sendi, kine yaƷa yi diyè soƷyate ta diyɔ kine pundo puye, bomɔ má duwe yo na. ¹⁸ Dete, wune diy ne soƷo budyate ke wokuna yasi te yi wune woke ké, keto bo ta dokidye yiƷa yasi nye mo te e no ko. Yoko e kine yaƷa ko, bo ta soƷe mono yasi te yi nye take nde, a no ké.»

*BemaƷ be Yesus, yo be nda?
(Mt 12; Mk 3)*

¹⁹ NyanƷwe ne Yesus nè bemaƷ nja, né bo beƷe nye. Yasi wete, bo ti be ne nje te yi kumo ke keki ne na keto ngil bomɔ. ²⁰ E bomɔ kè lèpo nye nye nde: «NyɔƷwe bene bemaƷ ke sɛ, bo ke kwadye beƷe we.» ²¹ Yasi wete, e Yesus yeƷsa nde: «Nyanmbè nè bemaƷ bembè, yo baka be

wokε mελεpi mε Njambiye kelo nda yi yo tedye bo kε.»

*Yesus ke tεmbidye mbuku
(Mt 8; Mk 4)*

²² Wεte yeso ε Yesus bende landi bene bejεke bene. E nye lεpe nye bo nde: «Wuse sάbikwe nyanεwe mato kε nginje te yoru.» E bo tεme kwα. ²³ Ke ngimo te yi bo bα ke sabiye nyanεwe mato kε, ε Yesus kwα ne jako. Ndana, ε wεte mbuku yifila ke to nyanεwe mato, ε landi kande dyaena moko. Bo mε ke beya diyoo. ²⁴ E bejεke kε ke keki ne jeme nye lεpo nde: «Yekele, yekele, wuse ta giro ndana!» E nye jemiye bama ne mbuku nε mekumbo. E yo hene si weye, ε yasi nje be ne te. ²⁵ E Yesus nje diyε bo nde: «Tikina temo te yi wune no kε ba we?» E bo gwe wε ngbakima diyna tande yan nde: «Yoko bα kwalo mo te nda yi gba pupo nε moko wokuna ne nye ko?»

*Yesus ke soεe beya mesisin
ke yotu wεte mbam
(Mt 8; Mk 5)*

²⁶ Ndana, ε bo ngboε landi ke meneti mε botu be Gerasa yaka ne meneti mε Galile. ²⁷ Ke Yesus ma bendoo ngindi kε, ε wεte mbam wule dya nje sangwa ne nye. Mbam te bα ne beya mesisin ke yotu. A dikima diyoo sokere njombu yana. Sendi, a ti be ke ya ke tu na. A dikima jonna ke menguku kome bo dikima pumbo bemun kε. ²⁸ Ke nye ma beεe Yesus kε, ε nye kembidya detinate balo ke nji mekol mene lεpo ne men ke kwey nde: «Yesus, Monoo Njambiye te ε kwanma meyasi hene ke kwey, sine we ne lεpi te nda? Mi ke ngweta ne we nde, we ti ponsa mi na.» ²⁹ A lεpi dete, keto Yesus lεpima nye beya sisin nde, a pundu duwe ke yotu ne. Beya sisin te bα ke nyanεwe nye njombu yana. Bo dikima bakidye nye wotunate ne mekol mε sumba, nye mepoka ke mekol mene. Ko dete, a dikima pamo meyasi menori hene, beya sisin ma yembile nye kenje ke mekonkor. ³⁰ Ndana, ε Yesus diyε nye nde: «Dino dyo nde nda?» E nye yeεa nde: «Dino dyembe nde Nyanεwe ngil.»

A lεpi dete, keto beya mesisin budyate nyinma ke yotu ne. ³¹ E beya mesisin ngweta ne Yesus nde, a ti kenjikwe bo ke gbono mendo na. ³² Beabem bα womete ne nyanεwe kuru te ke dyaena ke keki. E beya mesisin ngweta ne nye nde, a ti, ne bo kε nyin ke yotu beabem. E Yesus jaye. ³³ E beya mesisin punde ke yotu mbam ko kε nyin ke yotu beabem. E kuru beabem siliye komboo ne beya soko ne bibibi kε gwadya ke nyanεwe mato bebiye moko si gwe.

³⁴ Ke botu bete be dikima bakidye beabem baka ma beεe yasi te yi kwanama kε, ε bo sedye kamba kwα kε yekidye kasi te ke dya nε ke melunde. ³⁵ E bomoo kε ke beεe yasi te yi kwanama kε. Bo ka kumo ke keki Yesus dolo mbam te yi beya mesisin punduma ke yotu ne ko ke diyoo ne te ne melambo ke yotu ke keki Yesus. E bo gwe wε budyate. ³⁶ E botu bete be diyma ke mbey te baka yekidye nye bari nda yi nye soεma ne beya mesisin ke yotu mbam te kε. ³⁷ Ke bo ma si yekidye dete kε, ε botu be meneti mε Gerasa nε botu be poku meneti mete yite hene lεpe nye Yesus nde, a kwān londo ke meneti man, keto bo gwα wε budyate. E Yesus nje bendoo landi, na duwe. ³⁸ E mbam te yi beya mesisin duwα ke yotu ne ko ngweta ne Yesus nde, a ti, ne bene nye kwα. Yasi wεte, ε nye lεpe nye nye nde: ³⁹ «Dukwe ke tu dyo kε yekidye meyasi hene te yi Njambiye kelma ne we kε.» E nye kwα kε pele meyasi hene te yi Yesus kelma ne nye kε nye bomoo hene ke moy dya.

Yesus ke womiye wεte monoo ngondu.

Wεte nyari ke kpoke numbu

*lambo Yesus
(Mt 9; Mk 5)*

⁴⁰ Ke Yesus ma yokwe kε, ε ngil bomoo nje sosa nye, keto bomoo hene bα ke ladye nye. ⁴¹ E wεte mbam nde Yayrus dya. A bα kum mbanjo mewesidya mε Beyuden. E nye nje kuse meboε ke mbombu Yesus ngweta ne nye nde, a kēn ke tu dyene, ⁴² keto monoo wene ε nyari bα ke seke.

Mɔnɔ te bɔ kiko, a me ke mesew kamo jo yiba. Ke ngimo te yi Yesus bɔ ke kɛ kɛ, bomɔ bɔ ne suk suk linje nye.

⁴³ Ase nde, ke njoka botu benɔri, wete nyari bɔ ke kɔnɔ. Mekiyo bɔ ke lekwe nye me ke mesew kamo jo yiba. Meyasi hene te yi bɔ nde, a jɔnɔngwe nɔ kɛ siyma ke mebo me botu be nyeti. Ko mo nyeti wete wete ti sidye kɔn ne na. ⁴⁴ E nyari nje kwɔ pulɔ kɔn Yesus kpoke numbu lambɔ ne. E kɔn mekiyo pesiye ndi ke kiya mbey. ⁴⁵ E Yesus diyɛ nde: «Yo nda kpoke mi?» Nda bomɔ hene bɔ ke senɛ kɛ, e Piyer bene benjɔn bene lepe nde: «Yekele, bomɔ ne suk suk linje we, ke kɔnɛ, we ke nje lepo nde: <Yo nda kpoke mi?> » ⁴⁶ E Yesus yensa nde: «Wete mumɔ kpokuma mi, keto mi wokuma nda yi yija deti mbe duwɔ nɔ ke yotu mbe kɛ.» ⁴⁷ Ke nyari ma benɛ nde, a ti yaka soma se kɛ, e nye nje ne mengwangwa nje kuse mebo ke mbombu Yesus lepo to te yi nye kpokuma ne nye kɛ ke misi me bomɔ hene. A yekidya nda yi kɔn siyma nɔ ke yotu ne ndi ke kiya mbey kɛ. ⁴⁸ E Yesus lepe nye nye nde: «Mɔnɔme, tikina temɔ te yi we nɔ kɛ jɔngwa we, kwanɔ ne te.»

⁴⁹ A bɔ ndi ke lepo dete, yaka ne mumɔ ke wule ke tu Yayrus te kum mbanjo mewesidya me Beyuden nje lepo nye nye nde: «We ti njangwe se yekele na, mɔnɔ wɔ ma gwe.» ⁵⁰ Ke Yesus ma woko dete kɛ, e nye lepe nye Yayrus nde: «We ti gwaki kan yaja na, tiko ndi yo temɔ ne mi, dete mɔnɔ wɔ ta ju.» ⁵¹ Ke Yesus ma dya ke tu kɛ, a ti jaye nde, bene wete mumɔ nyina na, ndi Piyer nɛ Jan nɛ Jak bu sangwe ne mɔnɔ bene nyanɔwe ne mɔnɔ. ⁵² Bomɔ hene bɔ ke lelo jaba keto monosike. E Yesus lepe nde: «Wune ti lel na, keto a ti gwe na, a ke jako.» ⁵³ E bo nyete nye, keto bo duwɔ gbate nde, monosike ma gwe. ⁵⁴ Yasi wete, e Yesus biye monosike ke bo lepo ne men ke kwey nde: «Mɔnɔ ngɔndu, tema.» ⁵⁵ E sisin ne yokwe, e nye teme ne nget. E Yesus lepe nde: «Wune nyɛki nye medye.» ⁵⁶ Sangwe ne mɔnɔ bene nyanɔwe ngbakimama budyate. E Yesus lepe nye bo nde: «Wune

ti yekidya meyasi mete yi kwanɔna kɛ nye wete mumɔ na.»

9

Yesus ke tomɔ bejke kamo jo yiba

kenje kɛ lepina Kimɔ Tom
(Mt 10; Mk 6)

¹ Wete yesɔ e Yesus wesidye bejke bene kamo jo yiba, nye bo deti te yi sonɛ beya mesisin hene ke yotu bomɔ nɛ deti te yi sidye mekɔn. ² Ke kɔnɛ, e nye tome bo kɛ pele kasi *Kando Njambiyɛ, sidye sendi mekɔn me bomɔ. ³ E nye lepe nye bo nde: «Wune ti biya yaja ke bo kendo nɔ na, ko tonɔlo ko kobiye ko mampa ko mɔni. Sendi, mumɔ ti boɔ lambɔ yiba na. ⁴ Tu te yi wune ta nyine ya te, wune diy ndi womete kumɔ ke ngimo te yi wune ta kwɔ kɛ. ⁵ Nge bomɔ ti bu wune kimote na, nɛ wune pɔndu duwe ke dya te, nɛ wune kɔtu ngbutu ke mekol mun yi tedye bo nde, bo kelma beyate.» ⁶ E bo teme kwɔ kɛ medya medya lepo Kimɔ Tom, sidye mekɔn me bomɔ ke membey hene kome bo ka kɛ.

⁷ Kumande Herod wokuma meyasi hene te yi bɔ ke kelna kɛ. Temɔ ne bɔ ke dukuma, keto baya bomɔ dikima lepo nde: «Jan te e dikima tope bomɔ ke mɔroku ko womiya.» ⁸ Baya nde: «Yo Eli yokwe sendi nje ke meneti.» Baya nde: «Yo wete njombu mo punja melɛpi me Njambiyɛ womiyɛ.» ⁹ E kumande Herod lepe nde: «Mi ma peso ngin Jan, yoko ba nda yi mi woke kasi ne deke ko?» E nye sa nje te yi benɛ Yesus.

Yesus ke nye bomɔ tomay

yitan medye
(Mt 14; Mk 6; Jn 6)

¹⁰ Ke botu be tomun ma yokwe kɛ, e bo yekidye meyasi hene te yi bo kelma kɛ nye Yesus. E nye bu bo bepo jise nɔ kɛ ke pulɔ wete dya nde Betsayda. ¹¹ Ko dete, bomɔ budyate duwɔ yasi te yi kwanɔna kɛ, e bo benɔwe nye. E nye bu bo ne mesosa. E nye lepe kasi *Kando Njambiyɛ nye bo. A sidya sendi mekɔn me botu bete be nja baka.

¹² Nda yeso ba ke duwe ke, e bejeki kamɔ jo yiba ke ke keki nye lepo nye nye nde: «Tiko bomɔ, ne bo kwa ke ke medya ne ke melunde mete yi ke poku te yi waka nedo ke ke sa mbey jako ne medye, keto wuse waka ke kongor.» ¹³ E nye lepe nye bo nde: «Wune ne nguru wun, wune nyeki bo medye.» E bo yensa nde: «Wuse ndi ne mampa yitan ne benjanjo yiba. Wuse yakama nye bo medye, nge be nde, wuse ne nguru te yi bomɔ medye yi yaka ngil te yike hene.» ¹⁴ Bembam ne bembam kumma nda tomay yitan. E Yesus lepe nye bejeki bene nde: «Wune lepi nye bo nde, bo diy ne menjon, njon wete bomɔ kamotan.» ¹⁵ E bejeki kele dete si didye bomɔ hene. ¹⁶ Ndana, e Yesus bu mampa yinori yitan ne benjanjo yiba kanje misi kenje kwey nye Njambiyeye wosoko. Ke konje, e nye nje leke yo nye bejeki, ne bo ke kabi nye bomɔ. ¹⁷ Bomɔ hene dyenama ditɔ. E bo nje wesidye mebukwe mete tonje memako kamɔ jo yiba.

*Piyer nde, Yesus nye Krist
(Mt 16; Mk 8)*

¹⁸ Wete yeso Yesus ba ke ngweta ne Njambiyeye ke wete mbey. Bejeki bene ba womete. E nye diy bo nde: «Bomɔ lepi nde, mi nda?» ¹⁹ E bo yensa nde: «Baɲa lepi nde, we Jan te mo topuna bomɔ ke moroku. Baɲa nde, we Eli. Baɲa sendi nde, we wete njombu mo punja melipi me Njambiyeye e gwa nje womiyeye ko.» ²⁰ E Yesus diy bo nde: «Ke yun ne nguru wun, wune lepi nde, mi nda?» E Piyer yensa nde: «We *Krist, mo te e jongwe bomɔ e Njambiyeye njesa ko.» ²¹ E Yesus lepe nye bo nde, kpe, bo ti lepi dete nye wete mumɔ na.

Yesus ke lepo kasi soɲ ne

*ne womiya ne
(Mt 16; Mk 8)*

²² E nye ke mbombu lepo nde: «Yo gba nde, *Mɔno mumɔ yakanawe sangwa ne mebɔne budyate. Betomba be dya ne bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyeye ne botu be ketina meyasi ta

senje nye kutudya. Bo ta wo nye, a ma nje womiyeye ke metu yitati.»

²³ Ke konje, e nye lepe nye bo hene nde: «Nge mumɔ kwadye bengwe mi, a ti bon yotu ne nde, yo yan na. A soba kroa ne metu hene bengwe mi. ²⁴ Keto mumɔ hene e ta kwadye kambidya ne jongwe dyene ko ta dimbidye yo. Yasi wete, yoko e dimbidye jongwe dyene keto mbe ko ta be ne jongwe te yi kpo ne kpo. ²⁵ Ma nge mumɔ si namo meneti maka hene, nje dimbidye jongwe dyene ho bekidye yo, yo ma nje kame nye nge? ²⁶ Keto nge mumɔ gwe njon jayna mbe ne jayna melipi membe, *Mɔno Mumɔ ta gwe sendi njon wene kome nye ta nje ne nyangwe meluksa mene ne yi Sangwe ne yi pupuna bejaki be Njambiyeye. ²⁷ Mi ke lepo gbate nye wune nde: Baɲa ke njoka botu bete be diy ndana waka baka ti gwe kine pa benje njena *Kando Njambiyeye na.»

Yotu Yesus ke senjo ke nyangwe

*mejasi me Njambiyeye
(Mt 17; Mk 9)*

²⁸ Ke Yesus ma si lepo dete, ya nda metu yitan jo yitati ke, e nye bu Piyer ne Jan ne Jak bendɔ bene bo ke ke to keki, na ke ngweta ne Njambiyeye. ²⁹ Ke ngimo te yi nye ba ke ngweta ne Njambiyeye ke, e mbombu ne senje. E lambo ne yensa be wumnate ne mbon mbon. ³⁰ Bo sem semo, Yesus me ke nye mesimo bene bembam yiba, yo ba Moyisi bene Eli. ³¹ Bo punduma ke nyangwe mejasi. Moyisi bene Eli ba ke lepo nda yi Yesus ta ke no Yerusalem ke sangwa ne soɲ mate ke. ³² Piyer bene benjon bene ba ke nyangwe jako. Ke jako ma pesiye ke misi man ke, e bo benje nyangwe mejasi, benje Yesus ne bembam yiba be ba ke keki ne baka. ³³ Ke ngimo te yi bembam baka kandima kwange jise ke keki Yesus ke, e Piyer lepe nye Yesus nde: «Yekele, yo kimote nde, wuse diy waka. Wuse sum mebala yitati, wo wete, e Moyisi wete, e Eli wete.» Piyer ti be ke duwe yasi te yi nye ba ke lepo ke na.

³⁴ Pijo te yi nye ba ndi ke lepo dete ke, e wete kulutu nje dididye bo. Bejeki

gwà wò budfyate ke ngimò te yi bo òenma nde, kulutu ke memiye bo ké. ³⁵ E wete men wule ke moy kulutu lepo nde: «Yòkò mònmbè yi mi tókuma. Wune wòkunanngwe ne nye.» ³⁶ Ke ngimò te yi bo wokuma ne men ké, yite Yesus tikama ndi nyepò. Bejeke diyma numbu kòbo ke pòku metu mete yite kine yekidyè yasi te yi bo òenma ké nye mumò na.

Yesus ke soñe òeya sisin ke yotu

*wete mònò mbam
(Mt 17; Mk 9)*

³⁷ Misi pupè e bo piye wule ke to keki, e nyanngwe ngil nje sanngwa ne Yesus. ³⁸ Diyò ké, e wete mbam lepe ne men ke kwey ke moy ngil nde: «Yekele, mi ke ngweta ne we: Kaña misi òenè ne gwanjo wombè, nye kiko. ³⁹ Yinja sisin ke òiki yembile nye. Ndana ndana ké, a me ke kembidya, sisin te má nambe nye, o òèña, mewuru me ke pundò ke numbu ne pum pum. Yo ti síy nedò na. Ke kònte, yotu ne me hene katinatè. ⁴⁰ Mi ngwetama ne bejeke bo nde, bo òufya òeya sisin te soñe ke yotu ne, yasi wete, e bo sudfyè.» ⁴¹ E Yesus yensa lepo nde: «Wune botu òete be ti jáya yasi òaka, wune sendi òeya òomò, mi ta diyò sine wune kumò ndenen? Mi ta gbisò wune kumò ndenen? Bòngò mònò wò nje no waka.» ⁴² Ke ngimò te yi mònòsike òà ke wuta ne Yesus ké, e òeya sisin jalè nye òete ke meneti nambe nye òeyate. E Yesus òama ne òeya sisin sidfyè kòn mònò enòru kanje nye nye sanngwe. ⁴³ E òomò hene ngbakima nyanngwe òeti Njambye. Ke ngimò te yi òomò hene òà ndi ke kè mbombu yí ngbakima meyasi mete yi Yesus òikima kelò hene ké, e nye lepe nye bejeke bene nde: ⁴⁴ «Wune lèngwe metò kimòte ke mèlèpi mete yi mi ta lepo nye wune ndana ké. Bo ta by *Mònò mumò nye òomò.» ⁴⁵ Ko òekò òete, bejeke ti woke to lepi te na. Yo òà sòdyate ne bo, ma bo nje òiye to te. Bo gwà wò diyna ne lepi te.

*Nda kwà òesò?
(Lk 22; Mt 18; Mk 9)*

⁴⁶ Yinòri yinja metandò òyanma ke njoka yan yí duwe mò te e kwanma òesò kò. ⁴⁷ Yesus duwà yasi te yi bo òà ke take ke moy metemò man ké, e nye by wete gbela mònòsike tèmbye ke kèki ne ⁴⁸ lepo nye bo nde: «Mumò hene e by mònòsike nda yòkò kimòte keto mbè, a òòñ mi kimòte. Mò te e by mi kimòte, a òòñ Mò te e tomma mi kò. Dete, ke njoka yun hene, yòkò e by yotu ne nda njena mumò, yo nye kwà òesò.»

⁴⁹ E Jan lepe nde: «Yekele, wuse òenma wete mbam ke soñe òeya mèsisin ke yotu òomò ne òinò òyò, e wuse gaye nye, keto a yeti ke njòñ su na.» ⁵⁰ E Yesus lepe nye nye nde: «Wune ti gaye nye na, keto nge mumò ti lù òyambi sunngwe ne wune, a ke kòñ yun.»

⁵¹ Ke metu mete yi Yesus ta yòkwè kè no òyòbo ké ma si wuta, e nye pèse ke temò ne nde, a ke kè Yerusalem. ⁵² E nye tomè òomò kenje mbombu. E bo kwà kumò ke wete òya botu be Samari diy kobile mbey tike nye. ⁵³ Yasi wete, òomò be òya te ti by nye ne mesosa na, keto bo òenma nde, a kèn ke Yerusalem. ⁵⁴ Ke bejeke bene Jak bene Jan ma òenè òete ké, e bo lepe nde: «Nyanngwe Kumande, we kwàdyikwe nde, wuse lèpi nde, òite pìkwe ke kwey nje girise bo?» ⁵⁵ E nye yensa òenè bo òame bo lepo nde: «Wune yeti ke duwe kwalò sisin te yi òyà ke yotu yun ké na. ⁵⁶ Keto *Mònò mumò ti ma njàki nde, né òomò yambile na. Yasi wete, a njàki nje jòngwe òomò.» Ke kònte, e bo kwà kè ke wete òya.

*Kasi òengwa Yesus
(Lk 14; Mt 8)*

⁵⁷ Ke ngimò te yi bo òà ke nje ké, e wete mumò lepe nde: «Mi ke kwàfyè òengwe we ke mbey hene kome we ta kè ké.» ⁵⁸ E Yesus yensa nye nye nde: «Betonngò ne menjembi man, òenon sendi ne metu man. Yasi wete, *Mònò mumò kine mbey te yi nye yakama òokwe to ne kete na.» ⁵⁹ E nye nje lepo nye wete mumò nde: «Bengwe mi.» E nye yensa nde: «Nyanngwe Kumande, tikò, né mi pa kè pumbu sanmbè.» ⁶⁰ E Yesus

yeŋsa nde: «Tiko, né bemuŋ pumbu bemuŋ ban. Kwaŋgo yo kè pele kasi *Kando Njambiye.»⁶¹ E wete nje lepo ne nde: «Nyangwe Kumande, mi ke kwadye beŋgwe we, yasi wete, tiko, né mi pa kè jana ne botu bembé.»⁶² E nye yeŋsa nye nye nde: «Ŋge mumo nye bo ke putika ngwan nje beŋe njime, mo te ti yaka kelo yaŋa ke Kando Njambiye na.»

10

Yesus ke tomɔ bejeki bene kamotan jo

kaba kenje kè lepina Kimɔ Tom

¹ Ke kɔŋte, e Kumande Yesus tɔke baŋa bejeki kamotan jo kaba tomɔ bo mbombu yiɓa yiɓa kenje ke meɗya hene nè membey hene kome nye ne nguru wene kwadya kè ké. ² E nye lepe nye bo nde: «Budya nyambi ma deɗo ke ngwan, yasi wete, botu be mesay ti buyo na. Dete, wune ngwɛtaŋgwe ne sa ngwan nde, a kɛnjikwe botu be mesay, né bo kè wesidye nyambi ne. ³ Wune kwɛn, wune dũkwe nde, mi ke tomɔ wune kenje nda bono besam ke njoka beŋgwey. ⁴ Wune ti bon ko kobiye moni na ko gbela kobiye na ko menakala na. Wune ti tema ke nje yi pa nyeno mumo na. ⁵ Tu hene te yi wune ta nyiŋe kete, wune kanda lepo nde: <Tete bêki ne botu be tu.> ⁶ Nge wete te mumo be ke tu te, tete yi wune lepima no ké ta diyo pele nye. Nge yo ti be deɗe na, yo má yɔkwe nje ndi ke yun. ⁷ Wune diyo ndi ke tu te. Wune dyâki, nè wune hôbiya yasi te yi bo ta nye wune ké, keto mo mesay yakaŋgwe dye nduku mesay mene. Wune ti ken metu ne metu na. ⁸ Nge wune dya ke yiŋa dya, nge bomo bu wune kimote, nè wune dyâki yasi te yi bo ta nye wune ké. ⁹ Wune sidyikwe mekon me botu be dya te, nè wune lèpi nye bo nde: <*Kando Njambiye ma wuta.> ¹⁰ Dya hene te yi wune ta kumo kete, nge bomo ti bu wune kimote na, nè wune kɛndi ke membey hene ke moy dya lepo nde: ¹¹ <Wuse ke kuto ngbutu dya dyun yi ka ke mekol musu ké kenje ke to yun yi teɗye wune nde, wune kelma beyate. Yasi wete, wune dũkwe nde, Kando Njambiye ma wuta.>

¹² Mi ke lepo nye wune nde: Kome yeso pesina josi ta dya ké, pesina josi dya te ta laŋ deɗo kwa yi *Sodom.

¹³ «Wune botu be Korasin, mebone ta balo ke to yun! Wune botu be Betsayda, mebone ta balo ke to yun! Keto má beki nde, nyangwe mekele mete yi kelnama ke meɗya mun ké ma kɛlnangwe ke Tir nè Sidon, ma botu bete yeŋsama temo njombu yaŋa, leŋe mesanduku kutudye mesu me dite ke yotu. ¹⁴ Dete, ke yeso pesina josi, pesina josi te yun ta laŋ deɗo kwa yi Tir nè Sidon. ¹⁵ Ma wune botu be Kapernawum, 'wune taka ka nde, bo ta bendidye wune kumo ke kwey? Bo ta kpalo pidye wune kumo ke dya bemuŋ!»

¹⁶ E Yesus nje lepo nye bejeki bene nde: «Mo woke men yun, a woku men mbe. Sendi, yoko e seŋe wune, a seŋa mi. Mo te e seŋe mi, a seŋa Mo te e tomma mi ko.»

¹⁷ Bejeki baka kamotan jo kaba yɔkwa ne mesosa nje lepo nde: «Nyangwe Kumande, ko beya mesisiŋ ke wokuna ne wuse ke ngimo te yi wuse ke lepina nye bo ne diŋo dya ké.» ¹⁸ E Yesus lepe nye bo nde: «Mi beŋma *Satan ke wule dyobo balo ke meneti nda yesi mbiyo. ¹⁹ Wune dũkwe nde, mi ma nye wune deɗi te yi nate benyɔŋe nè belel bu deɗi te yi laŋsa deɗi *Mo pendo wun. Sendi, kine yaŋa yakama kelo wune na. ²⁰ Ko beko deɗe, wune ti sosangwe keto beya mesisiŋ ke wokuna ne wune na. Yasi wete, wune sosangwe, keto meɗino mun me ketinate ke dyobo.»

²¹ Ke kiya ngimo te e Kimɔ Sisiŋ kele nde, Yesus sosangwe budyate. E nye lepe nde: «Mi ke lukse we Da, Kumande dyobo nè meneti, keto we soɗya meyasi mete ne botu be dyanɔ, soɗye sendi ne botu be duwa yasi, kpalo nje punje yo nye gbela bonosike. I Da, mi ke lukse we, keto we kwadya nde, meyasi kwannangwe deɗe. ²² Saŋmbe nya mi meyasi hene. Mumo wete ne wete yeti ke duwe *Mɔno na, soŋe ndi Da. Sendi, mumo wete ne wete yeti ke duwe Da na, soŋe ndi Mɔno nè mo te yi Mɔno kwadye punje yo nye nye ko.»

²³ E Yesus yeŋsa beŋe bejeki lepo nye bo bepo nde: «Wune ne mesosa, keto ndana

misi mun ke beɲe nyanɲgwe meyasi mete yi wune beɲe ké. ²⁴ Mi ke lepo gbate nye wune nde, botu be punja melepi me Njambiyé nê bekumande kwadya beɲe nyanɲgwe meyasi mete yi wune beɲe ké, ma bo ti beɲe yo na. Bo kwadya woko nyanɲgwe meyasi mete yi wune woke ké, ma bo ti woke yo na.»

Kano ke kasi wete kimo mo Samari

²⁵ Ndana, e wete nyanɲgwe mo duwa membonga teme diye Yesus diyan yi boɔe ne nye. A diyma nye nde: «Yekele, mi kél nan, né mi be ne jonɲgwe te yi kpo ne kpo?» ²⁶ E Yesus yeɲsa nye nye nde: «Yo ketinate ne nge ke mekana me membonga te yi Moyisi ketima ké? We tol ne nge ke moyte?» ²⁷ E nye yeɲsa nde: «Kwadyikwe Baba Mboko te Njambiyé wo ne temo yo hene nê sisin yo hene nê deti yo hene nê dyanɔ dyo hene, kwadye sendi mon nda yi we kwadye ne yotu yo ké.» ²⁸ E Yesus lepe nye nye nde: «We yeɲsama kimote, kelɔ dete, né we be ne jonɲgwe te yi kpo ne kpo.» ²⁹ Yi tedye nde, diyan ne ne nɲben, e nye nje diye Yesus nde: «Maɲmbe ba nda?»

³⁰ E Yesus kè mbombu lepo nde: «Wete mumo wulma Yerusalem yi kè ke Yeriko. Kumɔ ke nje, e nye sanɲgwa ne botu be guɔ. E bo si sukɔ meyasi mene mende nye beyate tiko nye ke nje soɲ si kwa. ³¹ Ke kiya nɲgimo te yite wete mo nyena sadaka nye Njambiyé ba ke nje sendi ke kiya nje te. Ke nye ma semo mbam enoru ké, e nye konje nye kwa ne naɲ. ³² Wete mo kando *Levi kelma sendi dete. Ke nye ma kendo kumo womete semo mbam enoru ké, e nye konje nye kwa ne naɲ. ³³ Wete jɲngwe, mo Samari ba ke kè kendi ne. A kendima dya ke keki mbam enoru. Ke nye ma semo nye ké, e nɲwete ne biye nye. ³⁴ E nye jise kè ke keki ne biye nye kumbe mutɔ nê menjam ke mepen mene si woto yo. Ke konje, e nye bu nye bendidyé ke to tofu wene kwa ne nye kè no ke tu bejɲngwe bakidyé nye. ³⁵ Misi pupé e nye bu sule yiba nye mo te e diye ne tu bejɲngwe ko lepo nye nye nde: «Bakidyé mbam ko kimote. Moni

hene te yi we ta kwanɲdye ke to te yike, mi ta yokidyé yo nye we kome mi ta yokwe ké.» »

³⁶ E Yesus nje diye nyanɲgwe mo duwa membonga ko nde: «Ke njoka botu baka betati, yo nda kelma nda nye maɲ ne mbam te yi botu be guɔ mendima ko?» ³⁷ E nye yeɲsa nde: «Yo yoko e kelma nɲgikwa ne nye ko.» E Yesus nje lepo nye nye nde: «Kwanɲɔ, nê we kél sendi dete.»

Marta bene Mariya ke bu Yesus

ne mesosa

³⁸ Ke nɲgimo te yi Yesus bene bejéke bene ba ke kendi ké, e nye kume ke wete dya. E wete nyari nde Marta bu nye ne mesosa ke tu dyene. ³⁹ Marta ba ne wete maɲ wene nde Mariya. Mariya nja diyɔ metidyé ke keki mekol me Kumande Yesus yi woko melepi mene. ⁴⁰ Yasi wete, Marta ba ne temo ke kelna budya mesay. E nye nje ke keki Yesus lepo nde: «Nyanɲgwe Kumande, 'we béɲa kimote nde, maɲmbe tiki mi nyepo ke kelna mesay? Lepo nye nye nde, a kama mi.» ⁴¹ E Kumande Yesus yeɲsa nye nye nde: «Marta, Marta, we ke gwe kaɲ nyanɲgwe yotu keto budya mekele! ⁴² Yo ndi ne yasi wete yi bomo yakanɲgwe kelɔ! Mariya tokuma kimo nɲgabiye te yi mumo ti yaka soɲe ke bo ne na!»

11

Yesus ke tedye bejéke bene

mɲngweta

(Mt 6)

¹ Wete yeso Yesus ba ke nɲweta ne Njambiyé ke wete mbey. Ke nye ma si nɲweta ké, e wete jéke wene lepe nye nye nde: «Nyanɲgwe Kumande, tedya wuse nda yi wuse yakama nɲweta ne Njambiyé, nda Jan te mo topuna bomo ke moroku tedya sendi bejéke bene ké.» ² E Yesus lepe nye bo nde: «Iɲge wune nɲweta ne Njambiyé, wune lêpi deke: <Sanɲu, kelɔ nde, bomo bôn dino dyo kiyɔ.

Inja namo mboko.

³ Nyeko wuse medye mete yi ta yaka ne wuse ke yeso te e muka.

4 Tiko wuse ne ngwete ke beya yasi te yi wuse kele ké, keto wuse sendi ke tiko bomo hene be kele beya yasi ne wuse.

We ti jaya nde, wuse sangwanngwe ne mebobilan na.» »

5 Yesu ka mbombu lero nye bo nde: «He pan boke lero nde: Wete mumo ke njoka yun ken ne bembe tu ke yi so wene lero nye nye nde: «Manmbe, nyeko mi pilo mampa yitati, 6 keto wete so mbe dyanma ke yembe wule kendi. Yasi te yi mi ta nye nye dye yeti.» 7 So ma nje diyo ke moy tu yensa nde: «We ti njangwe mi na, mi ma ndadye numey, sine bono bembe me ke metinangwe, mi ti yaka teme ke nye we mampa na.» » 8 E Yesu nje lero nde: «Mi ke lero gbate nye wune nde: Ko a ti teme bu yo nye nye, keto nye so wene na, a ta teme ke nye nye yasi hene te yi nye kwadye ké, keto a jombuma ne tin. 9 Dete, mi ke lero nye wune nde: Wune jombu yasi, dete bo ta nye wune. Wune san, dete wune ta dolo. Wune dungwe numey, dete bo ta bute nye wune. 10 Keto bo nyeki yasi nye mumo hene e jombe ko. Yoko e sa, a ke dolo. Yoko e dungwe numey, bo ke bute nye nye. 11 We sangwe ne mono, nge mono wo jombe mampa, 'we ma nje nye nye kil kusu? Nge nye jombe njanjo, 'we ma nje nye nye nyone? 12 Ho nde, nge nye jombe ki kube, 'we ma nje nye nye lel? 13 Nge be nde, ko botu be nyalo nda wune ke duwe nyena bono bun kimo meyasi, 'sangwa ne Sangwe wun te e diye ke dyobo ko? 'A ta diyo ka kine nye Kimo Sisin nye botu bete be diye nye baka?»

Kasi lepina lepi gbutu sangwe

ne Kimo Sisin

(Mt 12; Mk 3)

14 Wete yeso Yesu ba ke soke wete beya sisin ke yotu wete mumo. Beya sisin te dikima kelo nde, mumo ti tapitangwe na. Ke beya sisin ma si pundo duwe ke yotu ne ké, e mbam ko kande ndapi. E ngil botu bete be ba womete baka ngbakima. 15 Ko beko dete, bana bomo ke njoka te njā lero nde: «A sona beya mesisin ne

dete te yi *Kum beya mesisin te yi bo jeba nde *Belsebul ko.» 16 Yi boke ne Yesu, e bana bomo ke njokate diye nye nde, a tedia bo wete meyekambiyete te yi wule ke dyobo ké, ne bo bej. 17 Yasi wete, Yesu duwa metake man. E nye lere nye bo nde: «Nge kiya kando wete baka ke bembe lu dyambi tande yan, bo ta yangile kando te, yo ma giro. Sendi, nge bomo be kiya tu wete baka ke bembe lu dyambi tande yan, bo ma wanja. 18 Nge be nde, *Satan ke lu dyambi sangwe ne yotu ne ne nguru wene, 'kando dyene ma nje ke mbombu nan? Keto wune ke lero nde, mi sona beya mesisin ne deti Belsebul. 19 Nge be nde, mi sona mbe beya mesisin ne deti Belsebul, bomo bun sona yan bo ne deti te yi nda? Dete, yo bo ne nguru wan ta jese wune nemono. 20 Ma nge be nde, mi sona beya mesisin ne deti Njambiyete, yite tedia nde, *Kando Njambiyete me ke njoka yun. 21 Nge wete ngabolo mbam be ne meko me dyambi ke bo bakidye ne tu dyene, kusuku ne kine kan na. 22 Yasi wete, nge wete mo te e ne deti kwa nye ko dyā namo nye, mo te ma si soke mejole me dyambi mete yi sa tu ba tiko temo kete ké hene ke mebo mene. Mo te ma nje kabo kusuku sa tu yi nye ma namo ké. 23 Nge mumo ti be ke kon mbe na, mo te ke lu dyambi ne mi. Sendi, nge mumo ti kwadye wesidye yasi sine nye na, mo te ke wanjo.

24 «Nge beya sisin punde duwe ke yotu mumo, a kwan wowo ne mekonkor yi sa mbey mewedya. Nge nye ti dolo ké, a ma lero nde: «Mi ta yokwe ne koko ke ke tu dyembe kome mi wulma ké.» 25 A yokwe nje dolo nde, bo ma wombile tu ne ngesese si kombile yo. 26 Nge nye seme dete ké, a kwa ke bu sendi bana hakambe beya mesisin yitan jo yiba be ne deti kwa nye baka. O beta, bene bo hene ma dyā nyine tu biye dya womete. Dete, teri mo te ma nje be ndana beyate kwa yi mbombu.» 27 Yesu ba ndi ke lepina dete ké, e wete nyari diye ke moy ngil lero nye nye ne men ke kwey nde: «Nya te e sobuma we ke moy ne, nye sendi we beri ko ne mesosa.» 28 E Yesu yensa nde: «Bomo be woke melipi

mε Njambye, bakidyε sendi yo baka nε mesosa budyate.»

*Befarisε ke diyε yiηa mεyekambye
(Mt 12)*

²⁹ Bomο bα ke wesidyα nε ηgil ke keki Yesus. Ε nye butε numbu lepο nde: «Beya botu be ηgimο te yοkο ke diyε yiηa mεyekambye. Yasi wetε, bo tι tedye bo yiηa mεyekambye na, ndi yike yi ma dyanη Yonas kε. ³⁰ Nda yasi te yi kelma Yonas bα mεyekambye ke yi botu be Ninive, dete sendi, yasi te yi ta kelo *Mοnο mumο kε ta bε mεyekambye ke yi botu be ηgimο te yοkο. ³¹ Dyοbo Njambye ta pesο jοsi kε, nya te ε bα kumande ke meneti mε njembο kο ta teme ke mbombu botu be ηgimο te yοkο pesο lepi yan, tedye bo nde, bo balma lepi, keto a temma londunate ke njena meneti nje wokο mεlepi mε Salomοη te yi bα tondunate nε dyanο kε. Ndana waka, mο te ε kwanηma Salomοη kο kete. ³² Dyοbo Njambye ta pesο jοsi kε, botu be Ninive ta teme ke mbombu botu be ηgimο te yοkο pesο lepi yan tedye bo nde, bo balma lepi, keto bo, botu be Ninive yeηsama yan temο kome Yonas pelma yasi te yi Njambye lepima nye bo kε. Ndana waka, mο te ε kwanηma Yonas kο kete.»

*Kanο ke kasi lambo
(Mk 4; Lk 8)*

³³ Ε Yesus kε mbombu lepο nde: «Mumο ti kwεnja lambo kε sodye ho kε tiko ke moy mbe na. Yasi wetε, bo bοη kase ke to tebel, nε bomο hene be nyiηe tυ baka beη mejasi mete. ³⁴ Misi mο, yo nda lambo ke yotu yο. Piηο te yi misi mο beηna kimote, yotu yο hene ke moy mejasi. Yasi wetε, ke ηgimο te yi misi mο ti bεηna kimote, yotu yο ke moy yitil. ³⁵ Nεmba kimote, simande mεyasi mete yi we keke kε, yo yitil. ³⁶ Dete, ηge yotu yο hene bε ke moy mejasi kine yiηa mbey ke yitil na, yite mejasi sangwa yotu yο hene nda yi lambo pane nο tiko nε we ke mejasi kε.»

Yesus ke ndeyε Befarisε nε nyangwe

*botu be duwα membonga
(Mt 23)*

³⁷ Ke ηgimο te yi Yesus bα ndi ke lepina kε, ε wetε mο *Farisε jeba nye nde, a kεn kε dyanε ke tυ dyanε. Ε Yesus nyiηe tυ kε diyο, na dyanε. ³⁸ Mο Farisε ηgbakimama yι beηe nde, Yesus ke kwadye dyanε kine pa weye bo na. ³⁹ Ε Kumande Yesus lepε nye nye nde: «Wunε Befarisε, wunε wεya ndi kοη pelο nε kοη pan, yasi wetε, temο yun tondunate nε yesidyε gubο nε beya mekele. ⁴⁰ Wunε belem, kiya mο te ε wοmma kοη te kο, 'yeti ndi nye wοmε moy te na? ⁴¹ Yasi wetε, wunε yakanewe kabο mεyasi mete yi diyε ke moyte kε nye buka bomο. Komete, mεyasi mun hene ta bε pupunate ke mbombu Njambye.

⁴² «Wunε *Befarisε, mεbone ta balο ke to yun! Keto ke gbela membunjo mε liko nde *manη nε *ru nε kwalο yiηa menyiηο hene, wunε ke bυ yasi hene ke njokate bake ke menγabiye kamο kamο, bυ kwalο ηgabiye te wetε wetε nye Njambye. Yasi wetε, ke pesina jοsi nε ηgbeη nε ke kwadya Njambye, wunε ke tiko yite. Ma yo yite yi wunε yakanewe kelo kine tiko kelna bukwe mεyasi mete yiri na.

⁴³ «Wunε *Befarisε, mεbone ta balο ke to yun! Keto wunε kwadyikwe diyο ndi ke bosa metanη ke membanjo mewesidyα mε Beyuden. Wunε kwadyikwe sendi nde, bomο kε nyenο wunε ke membey kome bomο diki wesidyα kε. ⁴⁴ Mεbone ta balο ke to yun! Keto wunε nda mεbonsoη mete yi bε sodyate, bomο ke kwα ke to te kine duwe na.»

⁴⁵ Ε wetε nyangwe mο duwα membonga ε bα ke njoka besο kο lepε nye Yesus nde: «Yekele, yi we lepε dete kε, we ke toyε sendi wuse.» ⁴⁶ Ε Yesus yeηsa nde: «Wunε nyangwe botu be duwα membonga, mεbone ta balο ke to yun! Keto wunε ke sobidyε bomο nyangwe ditina memapi, yasi wetε, wunε nε ηguru wun yeti ke sambile nyey bo yun wetε kpoke nε yo na. ⁴⁷ Mεbone ta balο keto yun! Keto wunε ke kombile wοmο mεbonsoη mε botu be punja mεlepi mε Njambye, yo besangwe bun wo bo. ⁴⁸ Dete, wunε ke tedye nde, besangwe bun nε kale. Sendi, wunε ke jaye mekele

man. Keto bo, bo woma botu be punja melepi me Njambiyε, ma yo wunε ke nje kombile wɔmɔ meɔɔŋsɔŋ man. ⁴⁹ Dete, Njambiyε te yɔkɔ ε duwe meyasi kɔ lepima nde: <Mi ta tomɔ botu be punja melepi membe nε botu be tomun. Bo ta wo ɔaŋa ke njokate, tedye ɔaŋa meɔɔnε.> ⁵⁰ Dete, mi ta diyε mekiyɔ me botu be punja melepi membe hεnε yi nyanjama kε ke meɔ me botu be ngimɔ te yɔkɔ. Mi ta diyε mekiyɔ mete kandε ke yesɔ te yi mbokɔ kusunama nɔ, ⁵¹ kandε ke mekiyɔ me Abel kumɔ ke mekiyɔ me Sakari te yi bo woma ke njoka mbey nyena sadaka nye Njambiyε nε mbanjɔ Njambiyε kɔ. Gbate, mi ke kombile lepɔ nye wunε nde: Njambiyε ta diyε mekiyɔ man ke meɔ me botu be ngimɔ te yɔkɔ.

⁵² «Wunε nyanɔwε botu be duwɔ memɔŋga, meɔnε ta balɔ ke to yun! Keto wunε petima nje nde, bomɔ tɔ dukwe meyasi na. Wunε nε nguru wun tɔ kende ke nje te na, wunε kpalma petɔ botu bete be kwadya kendo ke nje te ɔaka.»

⁵³ Ke Yesus ma pundɔ ke tɔ mɔ *Farisε te kε, ε Befarisε nε botu be ketina meyasi kandε jeliya nε beyate diyε nye budya mediyɔ ⁵⁴ yɔ lεbiye nε nye, simande yɔŋa beya lepi ta pundɔ ke numbu nε.

12

¹ Ke ngimɔ te yite bomɔ wesidyama betomay betomay nda bo ta natina. ε Yesus pa kandε lepina nye bejεke bene, a lepima nde: «Wunε dɔy nε sɔsɔ nε ngɔ *Befarisε. Ngɔ te, yo likisi te yi bo nɔ kε. ² Yasi hεnε te yi dɔyε ke sɔ kε ta pundɔ puyε. Sendi, yasi hεnε te yi dɔyε sɔdyate, bomɔ ta duwe yo. ³ Yasi hεnε te yi wunε ta lepɔ ke mɔy yitil nε tu, bo ta wokɔ yo ke puyε nε yesɔ. Sendi, yasi te yi wunε ta lakidya lakidyanɔwε ke metɔ ke metɔŋgari, yo ta pelna ke metosiyɔ nε gbololo. ⁴ Wunε besɔ bembe, mi lεpi nye wunε nde: Wunε tɔ kambi botu bete be yakama wo membundɔ kine be nε dɔti te yi nje kelɔ yɔŋa yaŋa ke kɔŋte na. ⁵ Mi ta lepɔ mɔ te yi wunε yɔkanɔwε kambɔ kɔ. Wunε kambi mɔ te ε nε dɔti te yi kenje mɔ te yi nye si wo kɔ ke dɔte te yi ti dɔm

kε. Mi ke kombile lepɔ nye wunε nde: Wunε kambi mɔ te mbete. ⁶ Benɔn nda beŋgiri, 'bo tɔ dyanɔwε ka bo yitan sisi yɔɔa na? Ko dɔte, Njambiyε ke duwe bo hεnε. ⁷ Yasi wete, ke be wunε, ko nyɔŋ to yun, Njambiyε ke duwe buyɔte. Wunε tɔ kambi yaŋa na, wunε sulnate ke misi me Njambiyε kwɔ budya beŋgiri.

⁸ «Mi ke lepɔ nye wunε nde: Mumɔ hεnε te ε jaye mi ke mbombu bomɔ, mi *Mɔnɔ mumɔ ta jaye sendi nye ke mbombu bejaki be Njambiyε. ⁹ Yasi wete, mumɔ hεnε ε seŋe mi ke mbombu bomɔ, mi Mɔnɔ mumɔ ta seŋe sendi nye ke mbombu bejaki be Njambiyε.

¹⁰ «Mumɔ hεnε ε lepe yɔŋa beya yasi sunɔwε nε Mɔnɔ mumɔ, Njambiyε ta tiko nye nε ngwete. Yasi wete, mumɔ hεnε ε lepe lepi gbutu sunɔwε nε Kimɔ Sisiŋ, ko Njambiyε tɔ tiko nye nε ngwete na.

¹¹ «Kome bo ta bu wunε kε nɔ ke membanjɔ mewesidyɔ me Beyuden, kε nɔ ke mbombu botu be pesina jɔsi, ho kε nɔ kε mbombu bekum, wunε tɔ gwaki kan ke yasi te yi wunε ta yeŋsa, ho gwe kan ke yasi te yi wunε ta lepɔ kε na. ¹² Keto Kimɔ Sisiŋ ta tedye wunε yasi te yi wunε ta lepɔ kε ke kiya mbey.»

Kanɔ wete mɔ kusuku ε ɔa

kine dyanɔ na

¹³ Ke kɔŋte, ε wete mumɔ diyε ke mɔy ngil lepɔ nye Yesus nde: «Yekele, lepɔ nye maŋmbe nde, sine nye kabiɔyanɔwε kusuku te yi saŋsu tikima nε wuse kε.»

¹⁴ ε Yesus yeŋsa nye nye nde: «Mbam, nda tike mi mɔ pesina jɔsi yun ho mɔ kabina kusuku yun nye wunε?» ¹⁵ ε Yesus nje lepɔ nye bo nde: «Wunε dɔy nε sɔsɔ. Wunε tɔ beki nε njan sumba na, keto budya kusuku te yi mumɔ yakama be nɔ kε tɔ yaka nye nye jonɔwε na.»

¹⁶ ε nye nje yekidyε wete kanɔ nye bo lepɔ nde: «Wete mɔ kusuku woma budya nyambi ke maŋgwan mene. ¹⁷ ε nye takina ke mɔy temɔ nε lepɔ nde: <Mi ta kelɔ nan, keto mi yeti se nε mbey te yi ɔakidyε nyambi mbe kete na.> ¹⁸ ε nye lepe nde: <Ndana mi duwɔ nda yi mi ta kelɔ kε. Mi ta si yanɔgile mendam

membɛ nje sumɔ mɛnyangwɛ mɛtɛ kwɔ yi mbɔmbu. Mi ta wesidyɛ nyambi mbɛ nɛ kusuku mbɛ hɛnɛ nyɛ kɛ mɔyɛ, ¹⁹ má nje lɛpɔ kɛ kɔŋtɛ nyɛ temɔ mbɛ ndɛ: Temɔ mbɛ, wɛ nɛ budya kusuku kɛ kom yi yaka budya mɛsɛw! Wɛdyangwɛ, dyɛnangwɛ, dyakɔ mɛnjam, nɛ wɛ kɛbi jɔŋgwɛ dyɔ!» ²⁰ Yasi wɛtɛ, ɛ Njambiyɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Wɛ lem, kɛ tu kɔ muka mi ta bɔ sisyɔ yɔ! Ma mɛyasi hɛnɛ te yi wɛ wesidya kɛ ta wokuna nɛ nda?» ²¹ Yo dɛtɛ sendi kɛ yi mumɔ hɛnɛ ɛ wesidyɛ kusuku ndi yɛnɛ nyɛpɔ, yasi wɛtɛ, nyɛ gbɛlatɛ kɛ misi mɛ Njambiyɛ.»

²² ɛ Yesus nje lɛpɔ kɛ kɔŋtɛ nyɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ ndɛ: «Dɛtɛ, mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ ndɛ: Wunɛ tɪ gwaki kaŋ kɛ jɔŋgwɛ dyun kɛ kasi mɛdyɛ, ho gwe kaŋ yotu yun kɛ kasi mɛlɛŋgwɛ na, ²³ kɛto jɔŋgwɛ kwɔ mɛdyɛ, yotu kwɔ mɛlamɔ. ²⁴ Wunɛ bɛŋa bɛnɔn. Bo ti bɛki mbɛki na, bo yeti kɛ sɔŋɛ yiŋa nyambi kɛ ŋgwan na, bo kinɛ talɔ ho ndam na. Ko bɛkɔ dɛtɛ, Njambiyɛ kɛ nyɛ bo mɛdyɛ. Wunɛ bɛnɔn yeti wɛtɛ na, wunɛ kwɔ bo mɛtu gɔmay kɛ misi mɛ Njambiyɛ. ²⁵ Mɔ te nda kɛ njoka yun yakama sɛwdyɛ mɛtu mɛ jɔŋgwɛ dyɛnɛ nɛ mbɛt kɛto gwɛna kaŋ te yi nyɛ nɔ kɛ? ²⁶ Nɛgɛ bɛ ndɛ, wunɛ yeti nɛ dɛti te yi kɛlɔ mɔnɔ yanɔ dɛtɛ na, 'ma nɛ njáki gwe kaŋ kɛ mɛyasi mɛtɛ yiri kɛto ŋgɛ? ²⁷ Wunɛ bɛŋa nda yi mɛmbunjo jɔ nɔ kɛ. Mɛmbunjo yeti kɛ kɛlɔ yiŋa mɛsay ho sa mɛlamɔ na. Ko bɛkɔ dɛtɛ, mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ ndɛ: Ko kumandɛ Salomɔŋ nɛ nyangwɛ dɛiyɔ mɛluksa mɛnɛ tɪ lɛŋɛ yiŋa kpasa kimɔ lambɔ nda njam mɛmbunjo maka wɛtɛ nɛ wɛtɛ na. ²⁸ Ma wunɛ botu bɛtɛ bɛ tikɛ temɔ nɛ mbɛt kɛ yi Njambiyɛ baka, ŋgɛ Njambiyɛ nyɛ kimɔ njam nyɛ mɛmbunjo mɛtɛ yi likɔ yi dɛiyɛ ndi muka, nɛmɛnɔ bo bɔŋma bɛtɛ kɛ dɛtɛ kɛ, 'suŋgwa nɛ wunɛ? 'A ta dɛiyɔ ka kinɛ lɛnjɛ wunɛ lambɔ na? ²⁹ Wunɛ tɪ tiki ndi temɔ kɛ saŋna yasi te yi wunɛ ta dɛyɛ ho yasi te yi wunɛ ta hɔbiyɛ na. ³⁰ Kɛto yo mɛkandɔ mɛ botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ baka sɔ mɛyasi mɛtɛ yinɔri hɛnɛ. Yasi wɛtɛ, Saŋgwɛ wun duwɔ ndɛ, wunɛ yákaŋgwɛ bɛ nɛ mɛyasi

mɛtɛ kɛ jɔŋgwɛ dyun. ³¹ Wunɛ kánda gɔsɔ *Kandɔ te yi Njambiyɛ, dɛtɛ a má nje dokidyɛ mɛyasi mɛtɛ yiri kɛ to te nyɛ wunɛ. ³² Wunɛ mɔnɔ kuru bɛsam, wunɛ tɪ gwaki wɔ na, kɛto Saŋgwɛ wun bɛŋma kimɔtɛ yɪ kaŋɛ Kandɔ dyɛnɛ nyɛ wunɛ. ³³ Wunɛ dyáŋgwɛ mɛkusuku mun bɔ mɔni te nyɛ buka bɔmɔ. Wunɛ fúl mɛkobiyɛ mɛ bakidyɛ mɔni yi ti butɔ kɛ, nɛ wunɛ kóm mɛkusuku mun kɛ kwey komɛ Njambiyɛ dɛiyɛ kɛ. Kusuku te tɪ yambilɛ na. Mɛtɛ mɔ guɔ tɪ wuta kɛ kekite na. Bɛnya tɪ dɛyɛ yo na, ³⁴ kɛto kɛ mbɛy te yi kusuku yun dɛiyɛ kɛtɛ, temɔ yun ta bɛ sendi womɛtɛ.»

Wusɛ kóm saŋgwɛ mɛtu hɛnɛ

³⁵ ɛ Yesus kɛ mbɔmbu lɛpɔ ndɛ: «Wunɛ kóm saŋgwɛ susulɛ mɔy jeliyɛ. Mɛlamɔ mun dɛiy kwenjate. ³⁶ Wunɛ bɛki nda botu bɛ mɛsay bɛtɛ bɛ ladɛyɛ masa wan komɛ nyɛ ta yɔkwɛ kɛ jɛsɔ gwaki kɛ. Dɛtɛ, bo ta butɛ numɛy nɛdɔ nyɛ nyɛ komɛ nyɛ ta dɛyɔ dɛŋgwɛ numɛy kɛ. ³⁷ Botu bɛ mɛsay te bɛtɛ nɛ mɛsɔsa komɛ masa wan ta yɔkwɛ dolɔ bo kɛ mɛjɛmsidyɛ kɛ. Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: A ta komɛ susulɛ mɔy jeliyɛ, a má jɛba bo, nɛ bo nje dɛiy mɛtidyɛ dyɛna. Nyɛ nɛ ŋguru wɛnɛ ta bɔ mɛdyɛ nɛ mɛyasi hɛnɛ nje tikɔ kɛ nji mɛkol man. ³⁸ Kɛ nyɛ dɛyɔ kɛ bɛmbɛ tu ho kɛ numbu ŋgimɔ dolɔ bo kɛ mɛjɛmsidyɛ, botu bɛ mɛsay te bɛtɛ nɛ mɛsɔsa. ³⁹ Wunɛ dúkwɛ gba ndɛ: Sa tɔ má dukwɛ ŋgimɔ te yi mɔ guɔ nje nɔ kɛ, ma nyɛ kɛ pɛmɔ yasi, kambɔ mɔ guɔ mɛ nje lɛkɛ tɔ nyiŋɛ guɔ mɛyasi. ⁴⁰ Dɛtɛ, wunɛ sendi, wunɛ kóm saŋgwɛ, kɛto *Mɔnɔ mumɔ ta nje kɛ ŋgimɔ te yi wunɛ tɪ bɛ kɛ takɛ ndɛ, a ta nje kɛtɛ kɛ na.»

Kasi kimɔ mɔ mɛsay nɛ

bɛya mɔ mɛsay (Mt 24)

⁴¹ ɛ Piyɛr lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Nyangwɛ Kumandɛ, 'wɛ nyéki kanɔ te yikɛ nyɛ wusɛ, ho wɛ nyéki kɛto bɔmɔ hɛnɛ?» ⁴² ɛ Nyangwɛ Kumandɛ yɛŋsa ndɛ: «Yo nda kimɔ mɔ bakidyɛ mɛyasi? Yo yɔkɔ ɛ nɛ sɔsɔ yi masa wɛnɛ ta tɛmbidyɛ nyɛ ndɛ,

a dīy ne botu be mesay bene yí nye bo medye yaka ne ngimo te yi nye pesima ké. ⁴³ Mo mesay ko ne mesosa kome masa wene ta dya dolo nye ke kelo dete. ⁴⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: A ta nje tembidye nye, na dīy ne meyasi mene hene. ⁴⁵ Yasi wete, nge mo mesay ko lepe ke moy temo ne nde: <Masa wombe tí yokwe ndana nedo na,> nge nye nje nye bo ke mendina botu be mesay, bembam nè bomari, dīyo ndi medye, ndi hobiya menjam nè gwena menjam, ⁴⁶ yite wete yeso masa wene ta duwe dya ke yeso te yi nye tí be ke take nde, a ta dya kete na, ke hawa te yi nye tí duwe na. A ta tedye nye nyanngwe mebone tiko ke nje son, kelo ne nye nda yi bo kele ne botu bete be ti tiki temo ke yi Njambiye baka.

⁴⁷ «Mo mesay te yoko e ma duwe yasi te yi masa wene kwadye nje dīyo kine kombile meyasi, kine kelo sendi nda yi masa wene kwadye, bo ta njuro nye budyate. ⁴⁸ Yasi wete, yoko e kelma yasi kine duwe kwadya te yi masa wene, nge be nde, a kelma yasi te yi bo yakanngwe njuro nye kete, bo ta njuro nye ne mbet. Bo ta diyé budya meyasi ke mebo me mo te yi bo nya nye budya meyasi ko. Bo ta diyé kwa to te ke mebo me mo te yi bo nya nye budya meyasi nde, a baki dya ko.

⁴⁹ «Mi nja bete dite ke meneti. Mi ke gororo ne temo mbe hene nde, dite biya. ⁵⁰ Yo ne wete metopuna te yi mi yakanngwe sangwa no, temo mbe ndi ke gwe kan, diso wedya, yo ma kelna. ⁵¹ 'Wune taka ka nde, mi njaki nje nye tete ke meneti maka? Mi ke lepo nye wune nde: Ko na. Mi njaki baka njoka bomo. ⁵² Kande ndana, ke njoka bomo yitan be jonna ke kiya tu wete, bo ta baka, bomo yitati ta lu dyambi sungwe ne bari yiba. Baka yiba ma lu sendi dyambi sungwe ne bari betati. ⁵³ Sangwe ne mono ta lu dyambi ne mono e mbam. Mono e mbam ma lu dyambi ne sangwe. Nyanngwe ne mono ta lu dyambi ne mono wene e nyari. Mono nyari ma lu sendi dyambi ne nyanngwe. Mbambo e nyari ta lu dyambi ne njari ne. Njari ma lu sendi dyambi ne mbambo e nyari.»

⁵⁴ Yesus ka mbombu lepo nye ngil bomo nde: «Ke ngimo te yi wune bene yindi mbiyo ke meta me dyobo, ndana ndana wune ke lepo nde: <Mbiyo ta no,> o beja ké, yo kelnama ndi dete. ⁵⁵ Ke ngimo te yi wune teme bemenmene bene dyobo ne wango, wune lepi nde: <Jon ta kelo muka budyate,> o beja ké, yo kelnama ndi dete. ⁵⁶ Wune botu be likisi, wune ke duwe nembé teri dyobo nè meneti. Ma nan yi wune ti némba meyasi mete yi kwanja ke menngimo te yike ké?

⁵⁷ «Keto nge yi wune ne nguru wun ti némba sendi meyasi yi duwe ne ngben mekele ké? ⁵⁸ Nge wune mumo be ne lepi, nge be nde, wune ke ke josi, sangoro nje te yi si kombile lepi te wune nye ke ngimo te yi wune nye ndi ke nje ké. Kelo dete, kamba a me nje bu we ke no ke mbombu mo pesina josi. Ma mo pesina josi me nje bu we kaje nye mo te e diyé ne tu jobo ko, kamba mo te e diyé ne tu jobo ko me nje bu we nye ke jobo. ⁵⁹ Mi ke lepo nye we nde: We diso pundo womeri, yite we sima gbo lepi hene ne satak kine bukwe ko mono mbulma sisi wete na.»

13

¹ Ndi ke kiya ngimo te banya botu bete be ba womete baka nja yekidye kasi botu be Galile nye Yesus. Bo lepima nda yi Pilat woma botu bete, e mekiyo man sangwa ne mekiyo me benyamó bete yi bo woma kelo ne sadaka nye Njambiye ké. ² E Yesus lepe nye bo nde: «'Wune taka ka nde, bo sangwanngwe ne nyanngwe mebone menori, keto bo ba nyanngwe botu be mebeyo kwa bomo hene ke meneti me Galile? ³ Mi ke lepo nye wune nde: Yeti dete na. Yasi wete, nge wune ti yensa temo na, wune hene ta yambile sendi dete. ⁴ Sendi, bomo kamo jo yitan jo yitati yi dongbe dongbe tu Siloy balma si wo ké, 'wune taka ka nde, bo ba nyanngwe botu be mebeyo kwa bomo hene ke Yerusalem? ⁵ Mi ke lepo nye wune nde: Yeti dete na. Yasi wete, nge wune ti yensa temo na, wune hene ta yambile sendi dete.»

Kano ke kasi jeta te e ti wum ko

⁶ Ke kɔnte, ε Yesus nye wete kanɔ nde: «Wete mbam βεμα wete jeti nde *figiye ke ηgwan ηε. Ε nye kè βεηε, simande yo wumma, na nɔku. A kɔ kinε dolɔ yaηa na. ⁷ Ndana, ε nye lepe nye mɔ bakidya ηgwan nde: «Βεηα, kande mεsew yitati muka, ηγε mi nje βεηε, simande figiye kɔ wumma, nε mi nɔku tena mεmbumɔ mete, mi ti dɔl yaηa na. Dete, pesɔ nye, a ke dya mbey gbεlate.» ⁸ Ε mɔ bakidya ηgwan yeηsa nye nye nde: «Masa, pa tiko sendi nye ke sew kɔ. Kande ndana mi ta timɔ mεneti linje njuku te bɔ kimɔ mεneti gwadye kete, ⁹ simande ke sew te ε nje kɔ, a yakama wumɔ. Nge ti βε dεte na, we ta pesɔ nye.» »

Yesus ke sidye jemti wete nyari

ke yesɔ Saba

¹⁰ Wete yesɔ Yesus bɔ ke tedye bomɔ mεlepi mε Njambiyε ke wete mbanjɔ mεwesidya mε Beyuden ke yesɔ *Saba. ¹¹ Wete nyari bɔ womete ne kɔsu yi wete beya sisin nya nye kε. Kɔsu te mε ke mεsew kamɔ jɔ yitan jɔ yitati. Nya te bɔ ne ηgunden. A ti βε ne dεti te yi tεmbidye yotu na. ¹² Ke Yesus ma βεηε nye kε, ε nye jeba nye lepo nye nye nde: «Nyari, kɔn yɔ siyma.» ¹³ Ε Yesus kase mεbɔ ke yotu ne, ε nyari tεmbidye yotu ndana ndana ke kiya mbey kande luksa Njambiyε. ¹⁴ Ke mɔ te ε diye ne mbanjɔ mεwesidya mε Beyuden kɔ ma βεηε dεte kε, ε nye woke ηgambi budyate, keto Yesus sidya kɔn ke yotu mumɔ ke yesɔ Saba. Ε nye lepe nye ηgil bomɔ nde: «Bomɔ yɔkanɔwe kelo mesay ke metu yitan jɔ wete. Ke metu te yite, wune yɔkanɔwe nje, nε bo sidye mεkɔn mun, yeti ke yesɔ Saba na.» ¹⁵ Ε Nyangwe Kumande yeηsa nye nye nde: «Wune botu βε likisi, ke njoka yun hεne, 'nda ti wɔnja nday ho tofu wene, punje kε nye nye mɔrɔku ke yesɔ Saba kɔ? ¹⁶ Ma nya kɔ, nye nday Abaraham. *Satan ma nye nye kɔn ke yotu mε muka mεsew kamɔ jɔ yitan jɔ yitati. 'Ti yaka nde, mi sidyikwe kɔn ne ke yesɔ Saba na?» ¹⁷ Ke ηgimɔ te yi Yesus bɔ ke lepo dεte kε, ε njɔn biye botu βεte βε bɔ ke nye meso ne nye baka. Yasi wete, ηgil bomɔ hεne bɔ

ne mesosa ke nyangwe mεkele hεne te yi Yesus bɔ ke kelo kε.

Kanɔ ke kasi wete mɔnɔ mbumɔ

nde mutar

(Mt 13; Mk 4)

¹⁸ Yesus kɔ mbombu lepo nde: «*Kando Njambiyε nda ηge? Mi ta yeko yo ne ηge? ¹⁹ Yo nda kwalɔ wete mɔnɔ mbumɔ nde mutar yi wete mumɔ boηma kε βε ke ηgwan ne kε. Yo loma dɔkɔ βε nyangwe jeti. Ε βenɔn nje sumɔ metɔ man ke mεbo mete joηna kete.»

Kanɔ ke kasi ηgɔ kelna mampa

(Mt 13)

²⁰ Ε nye kε mbombu lepo nde: «Mi ta yeko sendi *Kando Njambiyε ne ηge? ²¹ Yo nda mɔnɔ ηgɔ kelna mampa yi nyari bɔ sanɔwe ne su farin yaka lonɔa yitati. Mɔnɔ ηgɔ te ta kelo nde, mɔrɔ farin yinɔri hεne siki wudyε.»

Kanɔ ke kasi bolkoko numey

²² Yesus kɔ madya madya, ke nyangwe madya nε ke mɔnɔ madya. A dikima tedye bomɔ mεlepi mε Njambiyε kwɔ nɔ kε nɔ Yerusalem. ²³ Ε wete mumɔ diye nye nde: «Nyangwe Kumande, 'yite nde, botu βεte βε ta βε ne joηwe te yi kpo ne kpo baka ti buyɔ na?» Ε nye yeηsa nye bo nde: ²⁴ «Wune nyεki sosu yun hεne yɔ sɔ nje te yi nyiηe ne bolkoko numey. Mi ke kombile lepo nye wune nde: Bomɔ budyate ta sɔ nje te yi nyiηe. Ko βεko dεte, bo tɔ nyiηe na. ²⁵ Kome sa tɔ ta tεmε dɔbo numey kε, wune ta tika ke sɔ. Wune mɔ kande dɔngwa numey lepo nde: «Nyangwe Kumande, buta numey nye wuse.» Yasi wete, a ta yeηsa nye wune nde: «Mi yeti ke duwe mbey kome wune wule nje nɔ kε na.» ²⁶ Komete, wune mɔ nje kande lepinate nye nye nde: «We dyanama hɔbiye mεnjam sine wune. Ε we tedye sendi bomɔ mεlepi mε Njambiyε ke mesε musu.» ²⁷ A mɔ nje yeηsa nye wune nde: «Mi lεpi nye wune nde: Mi yeti ke duwe mbey kome wune wule nje nɔ kε na. Wune bomɔ hεne βε kele yasi kɔtute baka, wune lɔndu ke kekɔ mbe.» ²⁸ Kome bo ta bɔ wune βεte ke sɔ

ké, wunε ta díyɔ mate βεηε Abaraham nè Isak nè Yakop nè botu βe punja mελεπι με Njambiyε hενε ke *Kando Njambiyε. Komεte, wunε ta lelɔ pukile mεsɔ. ²⁹ Yasi wetε, bomɔ ta wulε pulɔ komε yesɔ punde nè pulɔ komε yesɔ balε. Bo ta wulε ηgari, wulε njεmbo nje díyɔ dƳena ke *Kando Njambiyε. ³⁰ Dete, βαηa botu βe njimε ta nje βe bosa bomɔ. Sendi, βαηa bosa bomɔ má nje βe botu βe njimε.»

Yesus ke kè ke Yerusalem

³¹ Ke kiya ηgimɔ te ε βαηa *Befarisε nje ke kεki Yesus lepɔ nye nye nde: «Jisa waka, kwanɔɔ lɔndɔ, keto kumande Herod ke kwadƳe wo wε.» ³² E nye yeηsa nye bo nde: «Wunε kên lepɔ nye kwε εnɔru nde: <Mi ke sonε βeya mεsisin ke yotu bomɔ, sidƳe mεkɔn kande muka kumɔ nemεnɔ. Ke mεtu yitati má nje sidƳe mεsay mεmbε.> ³³ Ko βεkɔ dete, mi yâkanɔwε kè ne kendi mβε mbombu kande muka kumɔ nemεnɔ nje bɔ ke kɔη nemεnɔ, keto bo ti yaka wo mɔ punja mελεπι με Njambiyε ke wetε mbey na, ndi ke Yerusalem.» ³⁴ E nye kè mbombu lepɔ nde: «Yerusalem, Yerusalem, wε ε díki wo botu βe punja mελεπι με Njambiyε, lɔ botu βete βe Njambiyε tome njese ke yo βaka ne mεtari wo! Mi kwadƳa wesidƳe βɔnɔ bo nda yi gway kuβε gukule ne βɔnɔ βene ke nji mεpapɔ mεne ké. Ko βεkɔ dete, wunε tí kwadƳe na. ³⁵ Ndana wunε ta tika ne tɔ dƳun gbɔηgote. Yasi wetε, mi ke lepɔ nye wunε nde: Wunε tí βεηε se mi na kumɔ komε wunε ta duwε lepɔ nde: <Mεkombila ne yɔkɔ ε nje ne díno Baba Mbokɔ kɔ!> »

14

Yesus ke sidƳe kɔn wetε mbam

ke yesɔ Saba

¹ Wetε yesɔ *Saba ε Yesus nyiηε ke tɔ wetε kum *Befarisε yí kè dƳena. E botu βete βe βα womεte βaka díki pemɔ nye. ² Yaka nɔ, wetε mbam te ε βα ke kɔnɔ ne ηgbelele kɔ βα womεte ke mbombu Yesus. ³ E Yesus diye nyanɔwε botu βe duwâ mεmbɔηa nè Befarisε nde: «'Yo ka kimɔte nde, mumɔ sídƳikwe

kɔn mumɔ ke yesɔ Saba?» ⁴ E bo diye ne sem kinε yeηsa yaηa na. Ndana, ε Yesus sambile bo kpoke ne mbam kɔ sidƳe kɔn ne lepɔ nye nye nde, a kwân. ⁵ E Yesus nje lepɔ nye bo nde: «Ke njoka yun βe diye waka βaka, nda yakama βεηε ne misi nde, mɔnɔ wene ho tabɔ wene βalma ke mɔy guka ke yesɔ Saba, a má díyɔ kinε biye nye sabε βeke βeke kɔ?» ⁶ Bo tí yeηsa sendi yaηa nye nye ke diyan te yite na.

Kanɔ ke kasi mεsunɔwε mεdíyɔ

ke bosa mεmbey

⁷ Ke kɔηte, ε Yesus βεηε nde, botu βete yi bo jεbama nde, bo njâki dƳena βaka ke sawε bosa mεmbey. E nye nye bo kanɔ nde: ⁸ «Ŋge mumɔ kele jeso gwaki jεba wε nde: Inja díyɔ kete, wε tí díy ke bosa mbey na, simande bo jεbama wetε mɔ te ε kwanɔma wε kɔ. ⁹ Wε tí díy ke bosa mbey na, kambɔ ma mɔ te ε jεbama wunε hεne yiβα kɔ mε nje lepɔ nye wε nde: <Tεma, nye mbam te yɔkɔ mbey,> yite njɔn ta biye wε komε wε ta temε kè díyɔ ke mbey te yi njimε ké. ¹⁰ Yo nde, ηge mumɔ jεba wε ke jeso, kwanɔ yɔ kè díyɔ ke mbey te yi njimε, simande komε mɔ te ε jεbama wε kɔ ta nje ké, a ta lepɔ nye wε nde: <Sɔ mβε, ken díyɔ mbombu,> yite ta nye wε meluksa ke misi mε bomɔ hεne βe wúnε bo ta dƳena βaka. ¹¹ Yo nde: Mumɔ hεne ε βendidƳe yotu kenje kwey, bo ta pidƳe nye kenje nji. Yasi wetε, yɔkɔ ε pidƳe yotu ne kenje nji, bo ta βendidƳe nye kenje kwey.»

¹² Ke kɔηte, ε nye lepε nye mɔ te ε jεbama nye kɔ nde: «Ŋge wε kele mεdƳe yí jεba ne bomɔ ke βembe yesɔ ho βεkoko, wε tí jεbanɔwε βeso bo ho βemɔη ho βεjadƳe bo ho botu βe kusuku βe diye ke kεki yo βaka na, kambɔ bo mε nje jεba sendi wε wetε yesɔ yí yɔkidƳe kiya yasi te yi wε kelma nye bo ké nye wε. ¹³ Yasi wetε, ηge wε kele jeso yí jεba ne bomɔ ne mεdƳe, jεbanɔwε buka bomɔ, jεba botu βe kɔsu nè botu βe ndεmbil nè botu βe díβina misi. ¹⁴ Ŋge wε kele dete, wε ta βe ne mεsosa, keto bo tí βe ne yasi te yi bo ta yɔkidƳe nɔ nye wε na. Yo ndi nde,

Njambiyε ta yɔkidye yo nye wε ke yesɔ te yi ngben bomɔ ta womiyε nɔ kε.»

Kanɔ ke kasi nyanɔgwe dina
(Mt 22)

¹⁵ Kε wete mɔ te yi bene be Yesus bɔ ke dyena kɔ ma woko mɛlepi mete yi Yesus lepima kε, ε nye lepe nye nye nde: «Mɔ te ε ta dyena ke *Kandɔ Njambiyε kɔ ne mesosa.» ¹⁶ E Yesus yeŋsa nye nye nde: «Wete mbam komsama budya mɛdyε yɔ jeba ne budya bomɔ. ¹⁷ Kε ngimɔ mɛdyε ma dya kε, ε nye tome mɔ mesay wene kε jeba ne botu bete be nye jebama baka yɔ lepɔ nye bo nde: «Wune njɔki, keto meyasi hene megweya kombilate.» ¹⁸ Yasi wete, mumɔ hene ke njoka yan lepima ndi nda jakɔsɔ nde, bo bɛna nye ne ngwete, keto a ti yaka kε na. Bosa mumɔ lepima nye mɔ mesay nde: «Mi bomma yɔna pel meneti, yo ke diyε nde, mi kɛn kε bɛne yo, dete bɛna mi ne ngwete.» ¹⁹ E wete lepe ne nde: «Mi bomma benday kamɔ yi mesay, mi ke kε boɔe deti yan, dete bɛna mi ne ngwete.» ²⁰ Mbanja njɔ lepɔ ne nde: «Mi bɔn nyari ndi kwey kwey, dete mi ti yaka kε na.» ²¹ E mɔ mesay kɔ yɔkwe kε yekidyε meyasi mete yi kwanama kε nye masa wene. Ndana, ε masa woke ngambi budyate. E nye nje lepɔ nye mɔ mesay wene nde: «Ken nedɔ ke nyanɔgwe sɛ nε ke boku menje ke moy dya, nε wε bɔn buka bomɔ nε botu be kɔsu nε botu bete be ne dɛbina misi baka nε botu be ndembil nje nɔ.» ²² Mɔ mesay kɔ yɔkwe nje lepɔ nye masa wene nde: «Mi ma kelo nda yi wε lepima nye mi kε, yasi wete, membey ndi kete.» ²³ Ndana, ε masa lepe nye mɔ mesay te nde: «Ken ke boku menje, nɔ gɔngilangwe ne mendoko, nɔ kɛl nde, bomɔ njɔki, nε tɔ dyembe tondu.» ²⁴ Yasi wete, mi ke lepɔ nye wune nde: Kε be bosa botu bete be mi jebama baka, wete ne wete ti kpoke mɛdyε membe na.»

Kasi bɛngwa Yesus
(Lk 8; Mt 8)

²⁵ Nyanɔgwe ngil bomɔ bɔ ke kendo bene be Yesus. E nye yeŋsa bɛne bo lepɔ nde: ²⁶ «Iɔge mumɔ nje ke yembe, na be jekε wombe, a sɔna temɔ ke yotu saɔgwe

bene nyanɔgwe, sɔne temɔ ke yotu nyari bene bɔnɔ nε ke yotu beman be bembam nε bedyombu, sɔne sendi temɔ ke jɔngwe dyene ne nguru wene. ²⁷ Sendi, nge mumɔ ti sobe kroa ne bɛngwe mi na, mɔ te ti yaka be jekε wombe na, keto ²⁸ nda ke njoka yun, nge nye kwadyε sumɔ donɔgbe donɔgbe tɔ, a mɔ dɛyɔ kine pa nembe yɔ duwe yasi te yi nye yakama kwanɔdye, yɔ bɛne, simande a ne buyɔ sumba yɔ sidye ne mesay mete kɔ? ²⁹ A ta pa kelo dete, ma nje be nde, a kɔnda mesay kine nje be se ne deti te yi sidye na. Nge nye kele dete, bomɔ hene be ta bɛne baka ta nyeto nye lepɔ nde: ³⁰ «Mbam te yoko kandima njumɔ nje sudye.» ³¹ Dete sendi, yo kumande te nda, nge nye kε ke lɔ dyambi ne wete kumande, a mɔ dɛyɔ kine pa nembe yɔ bɛne, simande a yakama bu besɔja tomay kamɔ kε lɔ dyambi ne yoko ε ne besɔja tomay kaba kɔ? ³² Nge nye bɛne nde, yo ti yaka na, a mɔ tomɔ bomɔ ke ngimɔ te yi yɔru ndi londunate kε kε lepɔ nye nye nde, bo kɛl mbon, nε bo dɛy nε te. ³³ Dete sendi, nge mumɔ hene ke njoka yun ti sɔne temɔ ke meyasi hene te yi nye nɔ kε, mɔ te ti yaka be jekε wombe na.

³⁴ «Yo gbate nde, kwa kimɔ yasi. Ko bεkɔ dete, nge kwa si lenjɔ, bo ta kelo nan nje yekidyε ne somte? ³⁵ Yo ti kelo se nde, meneti ho kundu jɔngwe mbeki na. Bo bɔn yo lɔ ke sɛ. Mɔ te ε ne meto te yɔ wokɔ ne pɛ, a woku!»

15

Kanɔ ke kasi sam te ε dɛmbiya kɔ
(Mt 18)

¹ Botu be bɔna mɔni garama hene nε botu be mɛbeyɔ dɛkima nje ke kɛki Yesus yɔ nje woko mɛlepi mene. ² *Befarisɛ nε botu be ketina meyasi nyɛngilama lepɔ nde: «Mbam kɔ ke bu botu be mɛbeyɔ ne mesosa, kwɔ dyena sendi bene bo.»

³ Yasi wete, ε Yesus nye bo kanɔ nde: ⁴ «Kε njoka yun, nge wete mumɔ be ne besam gomay, nge wete dɛmbiyε, a kɛl nan? 'A ti pɔn tiko besam kamotan jɔ kamoni jɔ yitan jɔ yini te bari ke mbey mɛdyε kwɔ kε sɔ yoko ε dɛmbiya kɔ kumɔ

ke ngimo te yi nye dole nye ké na? ⁵ Kome nye si dolo nye ké, 'a ti sóba nye nye ke beko ne ne mesosa na? ⁶ Ke nye yokwe kumo tu, a má jeba beso bene nè bembam bete be diye ke keki ne baka lepo nye bo nde: «Wuse sôsangwe, keto mi dolma sam wombe ε ðimbiya ko.» ⁷ Mi ke lepo nye wune nde: «Dete sendi, mesosa béki budyate ke dyobo, keto mo mebeyo wete ε yeŋsa temo ko. Mesosa mete kwá yike yi beŋna keto bomo kamotan jo kamoni jo yitan jo yini be ne ngben be yeti ke diye nde, bo yeŋsangwe temo baka.»

Kano ke kasi moni te yi ðimbiya ké

⁸ «Ho nde, nge wete nyari be ne sule kamó, nge wete ðimbiye, a kél nan? A kwénja lambo wómbile tu sa kimote kumo ke ngimo te yi nye dole yo ké. ⁹ Kome nye si dolo ké, a má jeba beso bene nè boma bete be diye ke keki ne baka lepo nye bo nde: «Wuse sôsangwe, keto mi dolma sule wombe ε ðimbiya ko.» ¹⁰ Dete sendi, mi ke lepo nye wune nde: «Bejaki be Njambiyé wóku mesosa budyate, ndi keto mo mebeyo wete ε yeŋsa temo ko.»

Kano ke kasi mono te ε nya to ke

sap sap jongwe ko

¹¹ É Yesus lepe sendi nde: «Wete mbam ba ne bono bembam yiŋa. ¹² É ndembi te lepe nye sangwe nde: «Sanmbe, nyeko mi ngabiye meyasi mete yembe.» É sangwe wan kabe meyasi mete yi nye ba no ké nye bo. ¹³ Monó metu kwanma ke kante ne mbet, ε ndembi te doka meyasi mene hene kwá kè londunate ke wete meneti. Kumo mate, ε nye si kwanŋye kusuku ne ke nyem nyem jongwe. ¹⁴ Ke nye ma si kwanŋye yo dete ké, yaka no, nyangwe kolo ke dyá ke meneti mete, ε yasi hene kande banna ne. ¹⁵ É nye kwá kè diye mesay ke bo wete mbam mate. É mbam te kenje nye ke bakidya beabem bene ke moy lo. ¹⁶ Monó mbam ko goruma dye membumo mete yi beabem dikima dye ké. Ko dete, mumo wete ne wete ti nye nye yaná na. ¹⁷ Ndana, ε nye kande takina yasi lepo ke moy temo ne nde: «Botu be mesay be sanmbe hene ne budya medye

kwá to te, mi mbe waka ke gwe nja. ¹⁸ Mi ta teme yokwe kè pe yi sanmbe. Mi ta lepo nye nye nde: «Sanmbe, mi ma kelo beyate budyate ke mbombu Njambiyé nè ke mbombu wo. ¹⁹ We ti yaka jeba se mi nde monó wo na. Kelo ne mi nda yi we kele ne wete mo mesay wo ke.» ²⁰ Ke kante, ε nye teme yi yokwe kè pe yi sangwe.

«A ba ndi londunate, ε sangwe beŋe nye gwe ngwete wene sedye kè wuse nye kwá dulo numbu ne. ²¹ É monó lepe nye nye nde: «Sanmbe, mi ma kelo beyate budyate ke mbombu Njambiyé nè ke mbombu wo. We ti yaka jeba se mi nde monó wo na.» ²² Ko beko dete, sangwe lepima nye botu be mesay bene nde: «Wune njáki nedo ne lambo te ε lanma nyonjo kwá beso ko nje lenje nye. Wune nyéki bolo ke bo ne, lenje sendi nye menakala ke mekol. ²³ Wune kèn bu monó nday te ε ne mutó ko nje wo. Wuse dyenangwe, nè wuse sôsangwe, ²⁴ keto monmbe ko gwá, ndana a womiya. A ðimbiya, ndana he dolma nye.» É bo kande jeso.

²⁵ «Ke ngimo te yite tomba te ba ke ngwan. Ke nye ma yokwe wuta ne tu ké a wóku bomo ke mende mendumo holo jeso. ²⁶ É nye jeba wete mo mesay diye nye nde: «Nge yi kwanŋa wonga ké?» ²⁷ É nye yeŋsa nye nye nde: «Monó yokwá, dete songwe woma monó nday te ε ne mutó ko, keto monó dyanma ne te.» ²⁸ Tomba moy wokuma ngambi kine kwadye nyiŋe tu na. É sangwe punde kè ngweta ne nye nde, a nyiŋa tu. ²⁹ É nye nje lepo nye sangwe nde: «Pa beŋe, mi ke kelo mesay nye we waka budya mesew. Mi ti yeliye yiŋa lepi ke numbu yo wete yeso na. Ko gbela monó tabo wete ne wete, we ti nye mi nde, mi wóku dye sosa no sine beso bembe na. ³⁰ Beŋa nde, monó wo ε ma sambo meyasi mo bene boma dyanma ké, we ke nje wo monó nday te ε ne mutó ko nye nye dye.» ³¹ É sangwe lepe nye nye nde: «Monmbe, sine we waka metu hene. Meyasi hene te yi mi no, yo yo. ³² Yasi wete, yakama nde, wuse sôsangwe kelo jeso, keto monó ko gwá, ndana a womiya.

A ðimbiya, ndana he dolma nye.» »

16

Kano ke kasi wete beya mo

bakidya kusuku

¹ Yesus ka mbombu lepo nye bejeki bene nde: «Wete mumo ba ne kusuku budyate. A ba ne mo bakidya kusuku ne. E bomo nje lepo nye nye nde, mo bakidya kusuku ne ke sambu yo. ² E nye jeba nye lepo nde: «Yo kwalo yasi te nda yi mi woke bomo lepe ne ðino ðyo ke? Lepo kasi mesay me bakidya kusuku mbe yi we kelma ke, keto we ti ke se mbombu yi kelo mesay mete na.» ³ E mo bakidya kusuku ko lepe ke moy temo ne nde: «Mi ta kelo nan, keto masa wombe ke soje mi ke mesay me bakidya kusuku ne. Mi yeti ne ðeti te yi putike meneti na. Njon jombuna yasi ke bo bomo ke kelo mi.» ⁴ E nye lepe nde: «Mi duwa nda yi mi ta kelo, ne bomo bu ne mi kimote ke metu man kome bo ta soje mi ke mesay ke.» ⁵ Ndana, e nye jeba mumo hene e ba ne yaja bene masa wene ko. E nye diyee bosa mumo nde: «Wune masa wombe ne ningo?» ⁶ E mbete yensa nye nye nde: «Nyangwe membe memuto gomay.» E mo bakidya kusuku lepe nye nye nde: «Bongo mekana mo diyee metidye nedo keto nde, yo kamotan.» ⁷ Ke kante, e nye diyee wete sendi nde: «Yo ba ningo?» E nye yensa nde: «Mako yombo gomay.» E mo bakidya kusuku lepe nye nye nde: «Bongo mekana mo keto nde, yo kamotan jo kamotati.» ⁸ E masa beya mo bakidya kusuku ko jaye nye keto jenj te yi nye kelma ke.»

E Yesus ke mbombu lepo nde: «Botu be meneti baka ne jenj kelna mekele sungwe ne benjon ban kwa botu bete be bengwe meyasi me Njambiyee baka. ⁹ Mi ke lepo nye wune nde: Wune bon gbela meyasi me meneti maka biye ne so wune bomo, yaka no, kome meyasi mete ta bano wune ke, Njambiyee ta bu wune tik ke mbey te yi wune ta diyee kete kpo ne kpo. ¹⁰ Keto mo te e duwe bakidye mono yasi, a yakama duwe bakidye sendi nyangwe yasi. Yoko e sebile mumo ke mono

yasi, a ta sebile sendi mumo ke nyangwe yasi. ¹¹ Dete, nge be nde, wune ti duwe bakidya gbela meyasi me meneti maka na, nda ma nje kaje sulna meyasi nye wune nde, wune bakidya? ¹² Nge be nde, wune ti duwe bakidya yasi mumo na, nda ma nje nye wune yasi te yun ko? ¹³ Kiya mo mesay wete ti yaka be ne bemasa yiba na. Ho a ta beno wete, kwadye mbanja, ho a ta wokuna ne wete, yeliye mbanja. Wune ti yaka kelo mesay me Njambiyee, bengwe sendi kasi kusuku na.»

¹⁴ *Befarise ba ke woko melepi menori hene. E bo yise Yesus, keto bo ba ne kwadya moni budyate. ¹⁵ E Yesus lepe nye bo nde: «Wune ne nguru wun ke bu yotu yun ke misi me bomo nde, wune ne ngbenj. Yasi wete, Njambiyee duwa yasi te yi ke moy metemo mun ke. Wune dukwe nde, yasi te yi bomo lukse ke, Njambiyee beta yo nda bi ke misi mene. ¹⁶ Membonga mete yi Moyisi ketima ke ne melepi mete yi botu be punja melepi me Njambiyee lepima ke diyee kuma ke ngimo te yi Jan te mo topuna bomo ke moroku. Ke kante, kande ke ngimo te yite, bo ke lepo Kim Tom ke kasi *Kando Njambiyee. Ndana mumo hene ke sunja, na nyinj kete ne ðeti hene. ¹⁷ Wune dukwe nde, dyobo ne meneti yakama yambile nedo. Yasi wete, kine mono yaja ne mbet yakama duwe ke membonga me Njambiyee na.

¹⁸ «Mumo hene e soje bo ne nyari bu mbanja, yite nye mo kelna wanja. Sendi, mumo hene e bu nya te yi njom sojma bo ne nye, mo te mo kelna wanja.»

Kano ke kasi wete mo kusuku bene

wete buka mumo nde Lasar

¹⁹ Ke kante, e Yesus yekidye wete kano nde: «Wete mbam ba ne budya kusuku. A dikima lenj kpas melambo mete yi dye budya moni. A dikima jonja metu hene ke nyangwe, komsa budya medye jeba ne bomo. ²⁰ Yo ba sendi ne wete buka mumo nde Lasar. A ba metinangwe ke numey mo kusuku ko. Yotu Lasar ba tande mepen ne fata fata. ²¹ A kwadya dye membulma medye mete yi dikima

balɔ wulɛ kɛ tebel mɔ kusuku kɔ kɛ́. Ko bɛmbiyɛ dɪkima nje datɔ mɛpɛɲ mɛnɛ. ²² Diyɔ kɛ́, buka mɔ kɔ njɔ gwe, ɛ bejaki bɛ Njambiyɛ sobɛ nyɛ kɛ́ tikɔ kɛ kɛki Abaraham. Mɔ kusuku kɔ njɔ gwe sendi, ɛ bo pumbɛ nyɛ. ²³ A bɔ́ kɛ saɲgwa nɛ nyanɲgwe mɛbɔnɛ mate kɛ dya bɛmun. Kɛ nyɛ ma kanɛ misi kɛ́, a bɛɲa kenje londunate Lasar kɛ kɛki Abaraham. ²⁴ Ɛ nyɛ kɛmbidya lɛpɔ ndɛ: <Saɲsu Abaraham, gwakɔ ɲgwɛtɛ wombɛ. Tomɔ Lasar, a tɔpa toɲ nyɛy nɛ kɛ mɔrɔku nje wɛdyɛ nɛ dɛyem dɛymbɛ, kɛto mi kɛ saɲgwa nɛ nyanɲgwe mɛbɔnɛ kɛ lam dɪtɛ te yikɛ.> ²⁵ Ɛ Abaraham yɛɲsa ndɛ: <Mɔnmbɛ, taka kimɔtɛ. Wɛ bɔ́ nɛ kusuku budyate kɛ jonɲgwe dɛyɔ, ɛ Lasar saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ kɛ ɲgimɔ te yitɛ. Ndana Lasar mɛ kɛ kimɔ dɛiyɔ wonɲa, ma wɛ mɛ yɔ kɛ mɛbɔnɛ. ²⁶ Yiɲa yasi sendi ndɛ: Nyannɲgwe gbɔɲɲo ndɔɲ kɛ njoka su sinɛ wunɛ. Dɛtɛ, ɲɲɛ bɔmɔ kwadyɛ tɛmɛ wonɲa yɪ kɛ́ wɛri, bo ti yaka kwɔ́ na. Sɛndi, ɲɲɛ bɔmɔ kwadyɛ tɛmɛ wɛri nje wonɲa, bo ti yaka sabiyɛ na.> ²⁷ Ɛ mɔ kusuku kɔ lɛpɛ ndɛ: <Saɲsu, nda yɔ dɛtɛ kɛ́, mi kɛ ɲgwɛta nɛ wɛ ndɛ: Tomɔ Lasar kenjɛ kɛ yi saɲmbɛ, ²⁸ kɛto mi nɛ bɛman bɛmbɛ yitan, na kɛ lɛpi yasi te yi nyɛ bɛɲma nɛ misi mɛnɛ kɛ́ kimɔtɛ nyɛ bo, ma bo nje nje sendi kɛ mbɛy nyanɲgwe mɛbɔnɛ mɛtɛ yikɛ.> ²⁹ Ɛ Abaraham yɛɲsa ndɛ: <Mɛmbɔɲga mɛtɛ yi Mɔyisi kɛtima kɛ́ nɛ mɛkana mɛ botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ mate, bo bɛɲɲgwe yɔ.> ³⁰ Ɛ mɔ kusuku lɛpɛ ndɛ: <Ko na, Abaraham, saɲsu! Yo ndɛ, ɲɲɛ wɛtɛ mumɔ tɛmɛ kɛ njoka botu bɛtɛ bɛ ma gwe baka kɛ́ pɛ yan, bo ta yɛɲsa tɛmɔ.> ³¹ Ɛ Abaraham nje lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: <ɲɲɛ bo ti wokɛ mɛn Mɔyisi nɛ mɛn botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ na, bo ti yaka jayɛ yiɲa yan na, ko bɛkɔ ndɛ, mumɔ wɔmkwɛ kɛ́ lɛpɔ nyɛ bo.>

17

¹ Kɛ kɔɲtɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ ndɛ: «Yo gba nɛ mɛyasi mɛtɛ yi kɛlɛ ndɛ, mumɔ jɔti kɛ bɛya nje. Yasi wɛtɛ, mɛbɔnɛ ta balɔ kɛ to mɔ te ɛ kɛlɛ ndɛ, mɛyasi mɛtɛ dɛyɔn kɔ. ² Yo kimɔtɛ kɛ yi mɔ te ndɛ, bo

bɔɲ tari kɔkuna yasi tinɔ kɛ ɲɲin nɛ kwɔ́ bɛtɛ nyɛ kɛ man, laɲsa ndɛ, a kɛl yiɲa yasi te yi yakama jatidɛyɛ ko mumɔ wɛtɛ kɛ njoka bɔnɔ baka kɛ bɛya nje. ³ Wunɛ pɛm mɛkɛlɛ mun nɛ ɲguru wun. ɲɲɛ mɔɲ kɛlɛ yiɲa bɛya yasi sunɲgwe nɛ wɛ, nɔ ndɛya nyɛ. ɲɲɛ nyɛ yɛɲsa tɛmɔ kɛ bɛya yasi te yi nyɛ kɛlɛ kɛ́, nɔ tiki nyɛ nɛ ɲgwɛtɛ. ⁴ Kɛ ndiɲɲɛlɛ yɛsɔ wɛtɛ, ɲɲɛ nyɛ kɛlɛ bɛya yasi sunɲgwe nɛ wɛ mɛɲga yitan jɔ yiba, ɲɲɛ nyɛ nje sendi mɛɲga yitan jɔ yiba lɛpɔ nyɛ wɛ ndɛ: <Mi yɛɲsama tɛmɔ kɛ bɛya yasi te yi mi kɛlɛ kɛ́,> nɔ tiki nyɛ nɛ ɲgwɛtɛ.»

⁵ Ɛ botu bɛ tomun bɛ Nyannɲgwe Kumandɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Kɛlɔ ndɛ, wusɛ tiki tɛmɔ nɛ wɛ kwɔ́ yikɛ.» ⁶ Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Má bɛki ndɛ, tikina tɛmɔ te yi wunɛ tikɛ kɛ yɛmbɛ kɛ nyannɲgwe nda dɔkɔ mbumɔ ɲgwal lalɛ, ma wunɛ yakama lɛpɔ nyɛ jɛti te yɔkɔ ndɛ: <Sútukwɛ kɛ́ suma kɛ man,> a má woko mɛn yun.

⁷ «Wusɛ pɔɲ pa lɛpɔ ndɛ: Wɛtɛ mumɔ kɛ njoka yun nɛ mɔ mɛsay wɛnɛ ɛ putikɛ ɲgwan nɛ ho ɛ bakidɛyɛ bɛtɛtɛr. ɲɲɛ nyɛ bɛɲɛ mɔ mɛsay wɛnɛ kɛ yɔkwɛ ɲgwan, 'a má lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: <Inja dɛiyɔ nɛdɔ dɛyɛna?> ⁸ A ta lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: <Jam-binannɲgwe nyɛ mi, sɛɲjɔ lambɔ, bɔɲɲo mɛdyɛ nje nɔ, nɛ mi pa dɛyɛna hɔbɛiyɛ mɛɲjam, kɛ kɔɲtɛ, wɛ má nje dɛyɛna nje hɔbɛiyɛ yɔ yɛy.> ⁹ 'Wunɛ táka ka ndɛ, a ta nyɛ mɔ mɛsay kɔ wosoko, kɛto a kɛlɛ yasi te yi nyɛ lɛpɛma nyɛ nyɛ kɛ́? ¹⁰ Wunɛ sendi, ɲɲɛ wunɛ si kɛlɔ yasi te yi bo lɛpɛma ndɛ, wunɛ kɛl kɛ́, nɛ wunɛ njáki lɛpɔ kɛ kɔɲtɛ ndɛ: <Wusɛ gbɛla botu bɛ mɛsay, hɛ kɛlɛ yasi te yi bɔ́ ndɛ, wusɛ kɛl kɛ́.> »

Yesus kɛ sidɛyɛ kɔn ndoko

bomɔ kamɔ

¹¹ Yesus bɔ́ kɛ kɛ kɛ Yerusalem. Ɛ nyɛ kwɔ́ kɛ njoka mɛnɛti mɛ Samari nɛ Galilɛ. ¹² Kɛ ɲgimɔ te yi nyɛ bɔ́ kɛ nyiɲɛ kɛ wɛtɛ dya kɛ́, ɛ bɔɲa botu bɛ ndoko kamɔ nje saɲgwa nɛ nyɛ. Yasi wɛtɛ, bo tɛmma nɛ nan kɛmbidya ¹³ lɛpɔ ndɛ: «Yesus yɛkɛlɛ, gwakɔ ɲgwɛtɛ wusu.» ¹⁴ Ɛ nyɛ

ɓeɗe ɓo leɓo nde: «Wune kên kè tedye yotu yun nye ɓotu be nyena sadaka nye Njamiye.» Ke ngimo te yi ɓo ɓa ke kè ké, ε kɔn yan siye. ¹⁵ Ke wete ke njoka yan ma ɓeɗe nde, kɔn ne siyima ké, ε nye yɔkwe ne kɔko ne luksa Njamiye ke numbu ne men ke kwey. ¹⁶ E nye nje kuse meɓɔɗ ke mbɔmbu Yesu nye nye wosoko. Mo te ɓa mo Samari. ¹⁷ E Yesu nje leɓo nde: «'Bo tĩ be ɓomo kamɔ yi kɔn yan siyima ké na? Bomo yitan jo yini te ɓari ɓa we? ¹⁸ Nge kele nde, jengwe te yoko nyero yɔkwe ne kɔko nje lukse Njamiye?» ¹⁹ E nye nje leɓo nye mo Samari ko nde: «Tema, kwanɗo, tikina temo te yi we no ké jɔngwa we.»

Ngimo te yi Njamiye ta nje

namo ne mboko ké

²⁰ E *Befarisɗ diye Yesu nde: «*Kando Njamiye ta dya ndenen?» E nye yensa nye ɓo nde: «Kando Njamiye ti dya ne nje te nde, ɓomo ɓêna na. ²¹ Bo ti leɓo nde: <Kando Njamiye waka ho wari> na. Wune dukwe nde, Kando Njamiye me ke njoka yun.»

²² E nye lepe nye bejeke nde: «Yo ta be ne ngimo te yi wune ta kwadye diyo ko ne mbet ke yeso te yi *Mono mumo ta nje ké. Ko beko dote, wune ti beɗe yeso te na. ²³ Bomo ta leɓo nye wune nde: <Ne ɓêna, nye waka, nye wari!> Wune ti ken na. Wune ti sedyikwe beɗgwe ɓo na. ²⁴ Yo nde, njena Mono mumo ta be nda yi yesi mbiyo yeso no ne verum, panɔ kande kome yeso punde kumo kome yeso ɓale ké. ²⁵ Yasi wete, a yakanɗwe sanɗwa ne meɓone budyate. Botu be ngimo te yoko ta seɗe nye. ²⁶ Yasi te yi kwanɗama ke ngimo Noy ké ta kwanɗa sendi dote ke ngimo te yi Mono mumo ta nje kete ké. ²⁷ Ke ngimo te yite ɓomo dikima dyena, dye menjam, kelo megwaki, kenje beɗɗondu ɓan ke megwaki kumo ke yeso te yi Noy nyinma no ke moy nyangwe kuka, ε nyangwe mbeɗ dya girise ɓo hene. ²⁸ Yo ta kwanɗa sendi nda yi yo kwanɗama no ke ngimo Lot ké. Bomo dikima dyena, dye menjam, ɓomo meyasi, dyanɗwe meyasi. Bo

dikima be menyambi, sumo metu. ²⁹ Yasi wete, ke yeso te yi Lot duwa no kè *Sodom ké, ε dote ne yina lolna metari wule dyobo girise ɓo hene. ³⁰ Yo ta kwanɗa sendi dote ke yeso te yi Mono mumo ta punje yotu nye ɓomo ké. ³¹ Yeso te mo te ε ta be ke tosiyo ko ti pikwe nde, a me kè ɓu meyasi mene ke moy tu na. Sendi, mo te ε ta be ke ngwan ko ti yokwe ne kɔko kè dya na. ³² Wune taka yasi te yi kelnama ne nya Lot ké. ³³ Mumo hene ε ta sa nje te yi kambidya ne jɔngwe dyene ko ta dimbidye yo. Yasi wete, yoko ε ta dimbidye jɔngwe dyene ko ta kpalo ju. ³⁴ Mi ke leɓo nye wune nde: Ke ngimo te, ke njoka ɓomo yiba be ta ya ne tu ke kiya tan wete, a ta ɓu wete, tiko wete. ³⁵ Ke njoka ɓoma yiba be ta ngbo kɔko yasi ke tari, a ta ɓu wete, tiko wete. ³⁶ Ke njoka ɓembam yiba be ta be ke kelo mesay ke ngwan, a ta ɓu wete, tiko wete.» ³⁷ E bejeke diye nye nde: «Yo ta kwanɗa we, Nyangwe Kumande?» E Yesu yensa nde: «Ke mbey kome mun yasi diye ké, ɓedabo wesidyanɗwe womete.»

18

Kano ke kasi wete beya mo

pesina josi

¹ Yesu yekidya wete kano nye bejeke bene yi tedye ɓo nde, ɓo yakanɗwe ngweta ne Njamiye metu hene kine kato na. ² A yekidya nde: «Wete mo pesina josi ɓa ke wete dya. A ti be ke kambo Njamiye na. Sendi, yeti kasi ne ne mumo na. ³ Wete kuso nyari ɓa ke dya te. A dikima nje mengimo hene ke yi mo pesina josi ko leɓo nye nye nde: <Pesɔ josi ke njoka mbe sine mo melepi wombe.> ⁴ Mengimo kwanɗama budyate, mo pesina josi ti kwadye na. Ke kante, ε nye nje leɓo ke moy temo ne nde: <Mi ke duwe gbate nde, mi yeti ke kambo Njamiye na. Sendi, mi yeti ne kasi ne mumo na. ⁵ Ko beko dote, mi ta peso lepi kuso nya ko, keto a ke njanɗwe mi. Mi ta peso lepi ne, keto a ta potɔ to mbe ne njenate metu hene.> »

⁶ E Nyangwe Kumande kè mbombu lèpò nde: «Wunè wòku ndi yasi te yi bèya mò pèsina jòsi kò lèpima kè. ⁷ 'Wunè táka gbate nde, Njambiyè ta díyò ka kinè pèsò lèpi kèto botu bète bè nyè ma tókè baka yí kame nè bo? 'A ta díyò ka kinè pèsò lèpi kèto botu bète bè ngweta nè nyè tu nè yesò baka? 'A ta linja kinè pèsò ka lèpi nédò kèto yan yí kame nè bo? ⁸ Mi ke lèpò nyè wunè nde: A ta pèsò lèpi nédò kèto yan yí kame nè bo.» Yesus sídya lèpò nde: Kómè *Mòno mumò ta nje kè, 'a ta kwedya ka bomò ke tìkò temò nè Njambiyè?»

Kanò ke kasi bembam yíba bè kà

ngweta nè Njambiyè

⁹ A kà mbombu yekidyè sendi wètè kanò, kèto botu bète bè lèpè gba nde, bo nè ngben nje kpalo yeliyè bèsò baka. ¹⁰ A yekidyà nde: «Bembam yíba temma kè ke mbanjò Njambiyè yí kè ngweta nè Njambiyè. Wètè bà mò *Farisè, wètè bà mò boṅna mòni garama. ¹¹ Mò Farisè temma tema lèpò nyè Njambiyè ke mòy temò nè nde: «Njambiyè wombè, mi ke nyè wè wosoko, kèto mi yeti nda bāṅa bomò na. Bāṅa botu bè ngan, bāṅa kòtu bomò, bāṅa botu bè kelna wanja. Wosoko, kèto mi yeti nda mò boṅna mòni garama te yòkò na. ¹² Kè mòy sòndi wètè mi kíy mēdyè mēnga yíba. Kè mēyasi hēnè te yi mi sòmbe, mi báka yo ke mēngabiye kamò kamò, bɔ ngabiye kwalò mēyasi mēte wètè wètè nyè wè Njambiyè.» ¹³ Yasi wètè, mò boṅna mòni garama kwanma nè kè díyò nè nan. A tì bóbè kanè misi nè mbet kenjè kwey na. Yasi wètè, a kpoma bò ke beti lèpò nde: «Njambiyè wombè, sòṅa ngambi yò ke to mbè, mi mò mēbeyò.» » ¹⁴ E Yesus nje lèpò nde: «Mi ke lèpò nyè wunè nde: Mbam kò dúwà kè tɔ dyenè nè temò nè tɛ, kèto Njambiyè pèsima nde, a mē nè ngben ke mbombu wènè, sòṅe mò Farisè. Kèto mò te è bēdidyè yotù kenjè kwey, Njambiyè ta pidyè nyè kenjè nji. Ma yòkò è pidyè yotù kenjè nji, Njambiyè ta bēdidyè nyè kenjè kwey.»

Yesus ke nyè bònòsike mèkombila (Mt 19; Mk 10)

¹⁵ Bomò boṅma sèkè sèkè bònòsike kè nò ke yi Yesus, na kpoki bo, yí nyè bo mèkombila. Yasi wètè, ke bējekè ma bēṅe dète kè, è bo bama nè botu bète. ¹⁶ E Yesus lèpè nde, bo bòn bònòsike kè nò. E nyè nje lèpò nde: «Nè tiki, nè bònòsike nje ke yembè. Nè tì peti bo na, kèto *Kandò Njambiyè wòkunangwè nè botu bète bè nda bònòsike baka. ¹⁷ Gbakasi yi mi lèpè nyè wunè kè: Nḡe mumò ti jayè Kandò Njambiyè nda mònòsike na, a tì nyiṅe kete na.»

Wètè mò kusuku ke nje ke yi Yesus (Mt 19; Mk 10)

¹⁸ Wètè yesò wètè kum Beyuden diyma Yesus nde: «Kímò yekele, mi kèl nan, nè mi bè nè jòṅgwe te yi kpo nè kpo?» ¹⁹ E nyè yēṅsa nyè nyè nde: «Kèto nḡe yi wè jèba mi nde kímò mumò kè? Kèto kinè kímò mumò wètè nè wètè na, ndi Njambiyè nyèpò. ²⁰ Wè ma duwè mēmbongga mē Njambiyè, yo nde: «Kpè, wè tì kel wanja na. Wè tì woku mumò na. Wè tì gubu na. Wè tì pési lèpi nyè ke numbu mumò na. Jèsò sòṅgwe bēnè nyòṅgwe.» » ²¹ E mbam yēṅsa nde: «Mi ke bākidyè mēyasi mēnòri hēnè kandè nè mònòsike.» ²² Kè Yesus ma wokò dète kè, è nyè lèpè nyè nyè nde: «Bukwà yasi wètè yi wè tì pa kelò kè, yo nde: Ken dyanḡwè mēyasi mò hēnè, nò bòn mòni te kabò nyè buka bomò. Dete, wè ta bè nè kusuku ke dýobò. Kè kòṅte, nò bēṅgwe mi.» ²³ Kè mbam kò ma wokò dète kè, è nyè wòkè ngambi budyate, kèto a bā nè budya kusuku. ²⁴ Kè Yesus ma bēṅe dète kè, è nyè lèpè nde: «Yò gba sulnate ke yi botu bè kusuku nde, bo nyiṅa ke *Kandò Njambiyè. ²⁵ Yo jèwnate nde, nyangwè nyamò nda *samo yakama kwà lalè nédò ke njembi alula nè nde, mò kusuku nyiṅa ke Kandò Njambiyè.» ²⁶ Botu bète bè bā ke wokò yasi te yi Yesus bā ke lèpò kè njā diyè nde: «Ma nḡe bè dète, nda yakama jɔ kò?» ²⁷ E Yesus yēṅsa nde: «Yasi te yi bomò yeti nè dèti te yi kelò, Njambiyè nè dèti te yi kelò yo.»

28 E Piyer lepe nye nye nde: «Benja, wuse ma tiko su meyasi musu hene bengwe we.» 29 E nye lepe nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge mumo tike tu dyene, tiko nyari ho bemaŋ ho saŋgwe bene nyangwe, tiko bono keto *Kando Njambiyé, 30 mo te ta be ne meyasi mete yinori ke ngimo te yoko kwa yi mbombu. A ta be sendi ne jonngwe te yi kpo ne kpo ke metu mete yi ta nje ké.» 31 Ke kante, e nye jeba bejeki bene kamo jo yiba lepo nye bo nde: «Ne bēna, wuse be bende kè pe Yerusalem baka: Meyasi hene te yi botu be punja meŋpi me Njambiyé ketima ke kasi *Momo mumo ké ta kelna gbate. 32 Bo ta bu nye kaŋe nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyé baka. Bo ta nyeto nye, toyé nye, sa meseri ke yotu ne, 33 njuro nye ne njambala. Ke kante, bo má wo nye, a má nje womiyé ke metu yitati.» 34 Yasi wete, bejeki ti woke yaŋa ke yasi te yi Yesus lepima ké na. To te ba sodyate ne bo, bo ti biye to lepi te na.

*Yesus ke bute misi me wete mbam
(Mt 20; Mk 10)*

35 Yesus ba ke wuta ne Yeriko. Ke ngimo te yite wete mo dibina misi ba ke diyó ke keki nje. A dikima jombo meyasi ke mebo me bomo. 36 Ke nye ma woko ngil bomo ke kwa ké, e nye diyé to te. 37 E bo lepe nye nye nde: «Yo Yesus te, mo dya Nasaret kwa.» 38 Ke nye ma woko dete ké, e nye kembe nde: «Yesus, momo Davit, gwako ngwete wombe.» 39 E botu bete be ba mbombu baka bame nye lepo nye nye nde, a dibi numbu. Ko beko dete, a nja kemo kwa to te nde: «Momo Davit, gwako ngwete wombe.» 40 E Yesus teme lepo nde, bo bon nye kè no. Ke mo dibina misi ma wuta ne nye ké, e nye diyé nye nde: 41 «We kwadyikwe nde, mi kél nge nye we?» E nye yeŋsa nde: «Nyangwe Kumande, kelo nde, mi bēnangwe.» 42 E Yesus lepe nye nye nde: «Benangwe, tikina temo te yi we no ké jonngwa we.» 43 Ndana ndana, e nye kande beŋna yasi bengwe Yesus ne luksa Njambiyé ke numbu. Ke bomo hene

be ba womete baka ma beŋe yasi te yi kwanjama ké, e bo lukse Njambiyé.

19

Yesus bene Sase

1 Yesus kendima dya ke Yeriko. A ba ke kwa nje ne nje. 2 Wete mbam nde Sase ba ke dya te. A ba kum botu be bonna moni garama. A ba sendi mo kusuku. 3 A saŋma nje te yi beŋe mo te yi bo jeba nde Yesus ko. Yasi wete, a ti be ne deti te yi beŋe nye na keto ngil bomo, keto Sase ba mo botu. 4 E nye nje sadye kwa kè mbombu kè bendo wete jete nde sikomor, na beŋ Yesus, keto Yesus yakanngwe kwa womete. 5 Ke Yesus ma kumo womete ké, e nye kaŋe misi beŋe Sase lepo nye nye nde: «Pikwe nedo, keto muka mi yakanngwe ya ke tu dyo.» 6 E Sase piye beke beke bu Yesus ne mesosa. 7 Bomo hene be beŋma meyasi mete baka nyingilama lepo nde: «A ka ya ke yasi mo mebeyo.» 8 Yasi wete, e Sase teme ke mbombu Kumande Yesus lepo nye nye nde: «Nyangwe Kumande, woko. Mi ta baka kusuku mbe ke bembe, bu ngabiye te wete nye buka bomo. Sendi, nge be nde, mi sebila mumo, bu ne yaŋa ke bo ne, mi ta yokidye yo menŋa yini nye nye.» 9 E Yesus nje yeŋsa nye nye nde: «Botu be tu dyo me ne jonngwe muka, keto we sendi nday Abaraham, 10 keto *Momo mumo njaki nje sa botu bete be ma dimbiye baka jonngwe bo.»

*Kano ke kasi mesule me lor kamo
(Mt 25)*

11 Ke ngimo te yi bomo ba ke woko yasi te yi Yesus ba ke lepo ké, e nye kè mbombu yekidye wete kano nye bo. Yesus ba ke wuta ne Yerusalem. E bomo take nde, *Kando Njambiyé ta dya ndana ndana. 12 A yekidya kano te nde: «Wete mbam jadya ke yiŋa kando bekumande. E nye kwa kè londunate ke wete meneti ke bonna diyó kumande. Ke nye si bu diyó kumande, a má nje yokwe. 13 Ke ngimo kwanŋe e nye jeba baŋa botu be mesay bene kamo, nye bo sule lor kamo lepo nye bo nde: «Wune dōkwe yo kumo

ke ngimɔ te yi mi ta yɔkwɛ kɛ.› 14 Botu be dya dyene dikima beno nye. E bo tome bomɔ kenje ke kɔn ne kɛ lepɔ nye nyanɔwɛ kumande dya te nde: ‹Wuse yeti ke kwadye nde, mbam kɔ dɔy ne wuse na.›

15 «Ndana, ke nye ma yɔkwɛ ke boɔna dɔyɔ Kumande kɛ, e nye lepe nde, bo jɛbaɔwɛ botu be mesay bete be nye nya bo mɔni baka. A kwadya duwe nda yi mumɔ hene dɔkwa ne yene kɛ. 16 E bosa mumɔ dya lepɔ nde: ‹Kumande, sule lor wɔ punja sule lor kamɔ.› 17 E nye lepe nye nye nde: ‹Kimɔ yaɔa, we mɔ mesay te yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye. Nda yi we duwɔ bakidye yasi te yi ne mbet, mi ke nye we medya kamɔ nde, dɔyɔ nɔ.› 18 E mumɔ yibate nje lepɔ nde: ‹Kumande, sule lor wɔ punja sule lor yitan.› 19 E Kumande lepe nye nye nde: ‹We sendi, dɔyɔ ne medya yitan.› 20 E mumɔ yitatite nje lepɔ nde: ‹Kumande, sule lor wɔ kɔ. Mi boyma yo ne kum lambɔ sɔɔye. 21 Mi gwɔ wɔ yo, keto we ne nyano budyate. We bɔn yasi kine yaɔa te yi we paɔma komɔ na. We ndɛm medye kine mbeki te yi we paɔma be na.› 22 E Kumande lepe nye nye nde: ‹We beya mɔ mesay. Mi ta pesɔ lepi yo beɔgwɛ mɛlepi mete yi punduma ke numbu yo kɛ. We duwɔ nde, mi ne nyano budyate. Mi bɔn yasi kine yaɔa te yi mi paɔma komɔ na. Mi ndɛm medye kine mbeki te yi mi paɔma be na. 23 Nge kele yi we ti bu mɔni mbe kɛ tiko ke mbey dɔkwa te kɛ? Nge yi we ti kele dɛte, simande ke yɔkwɛ mbe, mi ta sɔmbɔ liba ke to te kɛ?› 24 E Kumande lepe nye botu bete be ba womete baka nde: ‹Wune sɔku sule lor te yi ke bo ne kɛ kanje nye mɔ te e ne sule lor kamɔ kɔ.› 25 E bo lepe nye nye nde: ‹Kumande, mbete ne sule lor kamɔ.› 26 E nye lepe nde: ‹Mi ke lepɔ nye wune nde: Bo ta dokidye yasi nye mɔ te e me nɔ kɔ. Yasi wete, pe yɔkɔ e kine yaɔa kɔ, bo ta sukɔ ko mɔnɔ yasi te yi nye nɔ kɛ. 27 Ke be botu bete be bene mi baka, wune bɔn bo nje nɔ, keto bo ti kwadye nde, mi dɔy ne bo na. Wune njaki ne bo waka nje pesɔ menɔn man ke mbombu wombe.› »

*Yesus ke dya ke Yerusalem
(Mt 21; Mk 11; Jn 12)*

28 Ke Yesus ma si lepina dɛte kɛ, e nye bu to nɔn kendi yi kɛ nɔ Yerusalem. 29 Ke nye ma wuta ne Betfage nɛ Betani ke keki *Keki meoliviye kɛ, e nye tome baɔa bejɛke bene yiba 30 lepɔ nye bo nde: ‹Wune kɛn ke dya te e ke mbombu wun kɔ. Kome wune ta nyiɛ ke moy dya kɛ, wune ta dolɔ mɔnɔ tofu tinɔte. Mumɔ wete ne wete ti pa didye meta mene wete yesɔ ke to ne na. Nɛ wune wɔnɔ nye nje nɔ. 31 Nge mumɔ diyɛ wune nde: ‹Wune wɔnɔ nye keto nge?› nɛ wune yɛnsaɔwɛ nde: ‹Nyanɔwɛ Kumande ke kwadye kelo yiɔa yasi ne nye.› »

32 Bejɛke bete be nye tomma baka ka kwɛɔya meyasi nda yi nye lepima nye bo kɛ. 33 Ke ngimɔ te yi bo ba ke wunje mɔnɔ tofu kɛ, e besa bete diyɛ bo nde: ‹Wune wɔnɔ nye keto nge?› 34 E bo yeɔsa nde: ‹Nyanɔwɛ Kumande ke kwadye kelo yiɔa yasi ne nye.› 35 E bo bu mɔnɔ tofu kɛ nɔ ke yi Yesus, bu melambɔ man jɔnɔ ke to ne, nje bendidye nye ke to te. 36 Ke ngimɔ te yi Yesus ba ke kwɔ kɛ, e bomɔ be ke jɔnɔ melambɔ man ke nje, na kendi ke to te. 37 Ke nye ma wuta ne Yerusalem ke piya *Keki meoliviye kɛ, e mesosa kwɔ ngil bejɛke hene. E bo lukse Njambiyɛ ne men ke kwey keto nyanɔwɛ mekele hene te yi bo dikima beɔe kɛ. 38 E bo lepe nde: ‹Mekombila ne Kumande te e nje ne dɔnɔ Baba Mbokɔ kɔ! Tete bɛnɔnɔwɛ ke dɔyɔbɔ nɛ meluksa bɛnɔnɔwɛ ke kwey!›

39 E baɔa *Befarisɔ be ba ke moy ngil yinɔri baka lepe nye Yesus nde: ‹Yekele, gayɔ bejɛke bo.› 40 E nye yeɔsa nde: ‹Mi ke lepɔ nye wune nde: Nge bo dibe numbu, metari ta kpalɔ lepina ne men ke kwey.›

41 Ke Yesus ma kumɔ ke keki Yerusalem kanje misi beɔe ne dya kɛ, e nye kande dukwe 42 lepɔ nde: ‹Yerusalem, we ma dukwe yo meyasi mete yi nye we tete ke yesɔ te yɔkɔ muka, ma yo gba kimɔte. Yasi wete, yo sɔɔyate ndana ke misi mɔ. 43 Keto ngimɔ ta dya, bependɔ bo ta sumɔ ndoko lito we. Bo ta seɔgɔ we membey hene. 44 Bo ta yangile we wune

ɓɔɔɔ ɓɔ ɓete ke mɛneti. Bo tɪ tiko tari wete dokidyaate ke to jakɔɔ na. Yo ta kelna dete, keto we tɪ duwe ɲgimɔ te yi Njambiye nja ɓɛɲɛ we kɛ na.»

Yesus ke dɔɔɔye botu be dyaŋgwa

meyasi ke mbanjo Njambiye
(Mt 21; Mk 11; Jn 2)

⁴⁵ E nye kwa nyiɲe mbanjo Njambiye kande dɔɔɔya botu bete be ɓa ke dyaŋgwe meyasi womete ɓaka ⁴⁶ lɛɓɔ nye ɓo nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: <Tu dyembe ta be tu mɛɲgwɛta.> Yasi wete, wune ma yeɲsa yo ne gban botu be guɓɔ.»

⁴⁷ A dikima tedye ɓomɔ melepi me Njambiye metu hene ke mbanjo Njambiye. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye ne botu be ketina meyasi ne nyangwe botu be kando Isarayel sanma nje te yi wo nye. ⁴⁸ Yasi wete, ɓo tɪ duwe nda yi ɓo yakama kelɔ ke na, keto ɓomɔ hene nya temɔ yan ke wokuna melepi mɛne.

20

Deti Yesus wula ke yi Njambiye
(Mt 21; Mk 11)

¹ Wete yesɔ Yesus ɓa ke tedye melepi me Njambiye lɛɓɔ Kimɔ Tom nye ɓomɔ ke mbanjo Njambiye. Semɔ semɔ, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye ne botu be ketina meyasi ne ɓetomba be dya dya ² diye nye nde: «Deti te yi we kele ne meyasi mete yike ke wula we? Lɛɓɔ nye wuse. Nda nye we deti nde, kelɔ meyasi mete?» ³ E nye yeɲsa nye ɓo nde: «Mi sendi, mi ndi ne lɛpi wete yi mi ta diye wune: ⁴ Nda tome Jan nde, a njaki tɔpe ɓomɔ ke mɔɔku? Yo Njambiye ho yo ɓomɔ? Wune yeɲsangwe nye mi.» ⁵ E ɓo kande mediyna tande yan lɛɓɔ nde: «Ŋge wuse lɛpe nde: Yo Njambiye tome nye, a ta diye wuse nde: <Ma keto nge yi wune tɪ tike temɔ ke yasi te yi nye lɛpima ke?> ⁶ Ma nge wuse nje yeɲsa nde: Yo ɓomɔ tome nye, yite ɓomɔ hene ta lu wuse ne metari wo, keto ɓo ke kombile duwe nde, Jan ɓa mɔ punja melepi me Njambiye.» ⁷ E ɓo yeɲsa nde: «Wuse yeti ke duwe Mɔ

te e tomma nye nde, a njaki tɔpa ɓomɔ ke mɔɔku ko na.» ⁸ E nye yeɲsa nye ɓo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lɛɓɔ yaɲa nye wune ke kasi deti te yi mi kele ne meyasi mete ke na.»

Kanɔ ke kasi beya botu be

ɓakidya ngwan
(Mt 21; Mk 12)

⁹ Ke kɔɲte, e nye nye wete kanɔ nye ɓomɔ nde: «Wete mbam sama ngwan *vinye. E nye kanɛ yo nye ɓaɲa botu be mesay nde, ɓo ɓakidya. Ke kɔɲte, e nye nje kwa ke lɔndunate ke yiɲa mɛneti ke ya ɓudya metu. ¹⁰ Ke membumɔ ma si detɔ ke ngwan, e nye tome wete mɔ mesay kenje ke yi bari, ne ɓo njese nye ngabiye membumɔ mete yene. Yasi wete, e botu bete mende mɔ tomun yokidye nye ne gbonɲo ɓo. ¹¹ E nye ɓasidye tomɔ wete mɔ mesay. E botu be ɓakidya ngwan mende nye toyɛ nye wungwe, yokidye nye ne gbonɲo ɓo. ¹² Ke mɛɲga yitatite, e nye tome sendi wete mɔ mesay. E ɓo dɔɔɔye nye yokidye ne mɛpen ke yotu. ¹³ Ndana, e sa ngwan lɛpe nde: <Mi ta kelɔ nan? Mi ta tomɔ mɔnmbɛ, sɔɲ temɔ mɛ, ta be, ɓo ta kamba nye.> ¹⁴ Ko ɓeko dete, ke botu be ɓakidya ngwan ma ɓɛɲɛ nye ke, e ɓo sangwe ngin lɛɓɔ nde: <Yo nye ta tika ne meliko me sangwe. Wuse wɔku nye, ne wuse tika nɔ.> ¹⁵ E ɓo ɓu nye ke ɓete ke kɔɲ ngwan wo.»

Ndana, e Yesus diye nde: «Sa ngwan ta kelɔ nan ne ɓo? ¹⁶ A ta nje girise ɓo hene kanɛ ngwan nye ɓaɲa.» Ke ɓomɔ ma wokɔ melepi mɛɔri ke, e ɓo lɛpe nde: «Yaɲa tɪ kelnaŋgwe dete na.» ¹⁷ Yasi wete, e Yesus kanɛ misi ɓɛɲɛ ne ɓo lɛɓɔ nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: <Tari*f1* te yi botu be sumna njumɔ sɛɲma ko kpalma nje be sangwe konu,> ma to lɛpi te nde nge? ¹⁸ Nge mumɔ nje dɔmɔ mbombu ne kete, a ta ɓalo nyansangwe lekwe ne mutu mutu. Sendi, nge konu te ɓale ke to mumɔ, yo ta pɔɔɔ nye ne mbol.» ¹⁹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye ne botu be ketina meyasi sanma nje te yi ɓiye nye ndi ke kiya ngimɔ te yite. Yasi

wete, bo kambima bomo. Bo duwa nde, Yesus nyeki kano te sungwε ne bo.

Yesus nde, bomo gboku garama

nye Sesar

(Mt 22; Mk 12)

²⁰ Ndana, ε bo kande saɲna menje tomo bomo yi pemna ne. Botu bete dikima kelo membale nda kimo bomo, simande bo ta woko yiɲa kotu lepi ke numbu ne, ne bo biy nye, nye botu be pesina josi, ne bo nje kwanɲye nye kenje nyaɲgwe kum te ε diye ne meneti man ko. ²¹ E botu bete lepe nye Yesus nde: «Yekele, wuse duwa nde, we ke lepina tedye sendi yasi ne ngben kine nembe njoka bomo na. Yasi wete, we tedya yo nje Njambiyε gbate gbate. ²² 'He gboku ka garama nye *Sesar, ho he ti gboku na?» ²³ Yesus duwa likisi yan. E nye lepe nye bo nde: ²⁴ «Wune tedya mi sule wete. Yekambiyε ne meketi mete yi kete ke tedya nda?» E bo yensa nde: «Yo yi Sesar.» ²⁵ E nye lepe nye bo nde: «Dete, wune nyeki Sesar meyasi mete yene, nye Njambiyε meyasi mete yene.» ²⁶ Ma bo ti yaka biye nye nde, a lepima yiɲa kotu lepi ke mbombu bomo na. Yasi wete, bo ngbakimama nda yi Yesus yensama no nye bo ke, ε bo dife numbu.

Kasi womiya bomo

(Mt 22; Mk 12)

²⁷ Baɲa bomo ke njoka *Besaduse ka ke yi Yesus. Besaduse lepi nde, mumo ti womiyε na. E bo lepe nye Yesus nde: ²⁸ «Yekele, Moyisi ketima ke membonga nde: «Nge mumo be ne maɲ, nge maɲ wene te gwe tiko nyari kine ja bene na, na boɲ kuso te, na ja kwanɲye ne dino maɲ ε gwa ko.» ²⁹ Ma yo ba ne bono bambam yitan jo yiɲa ke moy yan. Tomba moy bonma nyari. E nye gwe tiko nya te kine ja bene nye na. ³⁰ E ε kante nje bu kuso. E nye gwe sendi tiko nye kine ja bene nye na. ³¹ E mo yitatite nje bu sendi nya te. Yo kelnama dete ne bo yitan jo yiɲa hene. Bo gwa kine tiko monosike wete na. ³² Diyo ke, ε nyari nje gwe sendi. ³³ Ma kome bemun ta womiyε ke, nya ko ta nje be nya nda ke njoka yan, keto bo hene yitan jo yiɲa bonma nye ne megwaki?»

³⁴ E Yesus yensa nye bo nde: «Bembam ne boma bete be ndi ndana ke meneti baka ke kelo megwaki. ³⁵ Yasi wete, botu bete be Njambiyε benma kimote nde, bo ta womiyε ke njoka bemun be ne jongwe ke mboko te yi ta nje ke ti kelo megwaki se na. ³⁶ Bo ti gwe se na, keto bo ta be nda bejaki be Njambiyε. Bo ta be bono be Njambiyε, keto bo ma womiyε ke njoka bemun. ³⁷ Moyisi tedya nde, bomo ta womiyε ke mbey te yi nye lepima kasi mono jeta te ε ba ke biye dite ko kome nye jeba Baba Mboko nde: «Njambiyε te ε Abaraham, Njambiyε te ε Isak, Njambiyε te ε Yakop.» ³⁸ Njambiyε yeti Njambiyε bemun na, nye Njambiyε te ε botu bete be ne jon baka. Ke yene, botu bete be ma gwe baka hene ne jon.» ³⁹ E baɲa ke njoka botu be ketina meyasi jaye lepo nde: «Yekele, we lepima kimote.» ⁴⁰ Ke kante, bo kine bofe diyε se nye yiɲa diyana.

⁴¹ E Yesus nje lepo nye bo nde: «Bomo lepi nde, *Krist mono Davit nan? ⁴² Keto Davit ne nguru wene ke lepo ke moy mekana me Besom nde: «Baba Mboko lepima nye Nyangwe Kumande wombe nde: Diyo metidyε ke mbam bo mbe ⁴³ kumo nde, mi siki kawule bendo bo tiko ke nji mekol mo.» ⁴⁴ Davit jebama Krist nde Nyangwe Kumande, ma Krist ta kpalo nje be mono wene nan?»

⁴⁵ Ke ngimo te yi bomo hene ba ke woko melipi mete yi Yesus ba ke lepo ke, ε nye lepe nye bejake bene nde: ⁴⁶ «Wune diy ne soso ne botu be ketina meyasi. Bo kwadyikwe jaɲa ne nyaɲgwe ndulen ndulen megambo ke mbombu bomo, kwadye sendi nde, bomo ke nyeno bo ke membey kome bomo diki wesidya ke. Bo kwadyikwe diyε ke bosa membey ke membanjo mewesidya me Beyuden, sa sendi kpassa membey ke metu medina. ⁴⁷ Bo wenjila meyasi hene ne mbul ke mebo me bekuso boma, diki nje kelo sewna mengweta, ne bomo ben nde, bo kimo bomo. Njambiyε ta jise bo tedye bo nyaɲgwe mebone kwa to te.»

*Wete buka kuso nyari ke nye Njambiyε
yasi ne temo ne hene
(Mk 12)*

¹ Yesu kanma misi beɲe nda yi botu be kusuku ba ke nye meyasi ne sadaka nye Njambiyε ke moy kpongi nyena sadaka ke. ² E nye beɲe wete buka kuso nyari ke bete limbi sisi yiɓa kete. ³ E nye lepe nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Buka kuso nya ko nya kwa bari hene, ⁴ keto bari hene nya buyo meyasi mete yi bo be no kwa to te ke. Yasi wete, buka kuso nya ko nya yasi hene te yi ba nde, a jɔnɔngwe no ke diyo mebuko mene ke.»

*Kasi meɓone mete yi ta nje ke
(Mt 24; Mk 13)*

⁵ Diyo ke, e baɲa bomo lepe kasi mbanjo Njambiyε. Bo ba ke lepo nda yo ba kimote ne kimɔ metari ne meyasi mete yi bomɔ nya Njambiyε ne sadaka ke. E Yesu lepe nde: ⁶ «Ke metu mete yi nje ke meyasi menori hene yi wune beɲe ke kine tari wete ne wete ta diyo waka ke to jakoso kine nde, bo gbungula bete ke meneti na.»

⁷ E bo diyε nye nde: «Yekele, meyasi mete ta kelna ndenen? Yo nge ta tedye nde, meyasi mete ta be ke kelna ke?»

⁸ E nye yeɲsa nde: «Wune diyo ne soso, ma bo nje sebile wune, keto bomɔ budyate ta nje ne diyo dyembe lepo nde: <Mi *Krist, mi ko! Ngimo yakama.> Wune ti beɲgwe bo na. ⁹ Kome wune ta woko kasi medyambi, woko sendi nde, bomɔ ke dese to sunɲgwe ne bekum be dya, wune ti gwaki kan yaɲa na, keto meyasi mete kanda si kelna. Yasi wete, yite ti tedya nde, siyna mboko ta dya ndana ndana na.» ¹⁰ E nye lepe nye bo nde: «Kando wete ta teme lu dyambi ne wete kando. Kumande wete ma teme lu dyambi ne jakoso. ¹¹ Meneti ta ngwanɲgwa budyate. Beya mekon ne mekolɔ ta dya sendi ke budya membey. Nyangwe mekele mete yi nye wo ne nyangwe meyekambiyε ta kelna wule kwey. ¹² Yasi wete, ke ngimo te yi meyasi menori ti pa kelna ke, bo ta biye wune tedye wune nyangwe meɓone. Bo ta kanɲe wune tembidyε ke josi ke

membanjo mewesidya me Beyuden, nye wune ke jobo. Bo ta ke ne wune ke mbombu bekumande ne ke mbombu bekum keto diyo dyembe. ¹³ Meyasi mete yi wune ta sangwa no ke ta kelo nde, wune lepi meyasi mete yi wune beɲma ne yi wune duwa ke kasi mbe ke. ¹⁴ Dete, wune bakidya kimote ke dyanɔ dyan nde, wune ti kanda kudye temo ke yasi te yi wune ta yeɲsa ke na. ¹⁵ Keto mi ta tedye wune melɛpi mete yi wune ta lepo ke, nye sendi wune dyanɔ te yi ta kelo nde, bependo bun ti sumo kol, ho yeɲsa yaɲa na. ¹⁶ Ko besangwe bun ne benyangwe bun, ko bemaɲ bun ko bejadye bun ne beso bun ta dyanɲgwe wune. Bo ta wo baɲa budyate ke njoka yun. ¹⁷ Bo hene ta beno wune keto diyo dyembe. ¹⁸ Ko beko dete, nyino to yun wete ne wete ti dimbiye na. ¹⁹ Wune ta jongwe mesisin mun, nge wune disima.

²⁰ «Ke ngimo te yi wune ta beɲe nde, menjon besoja ma lito Yerusalem sangwe ke, wune dukwe nde, Yerusalem ta be ke yangila. ²¹ Ke ngimo te yite botu bete be ta be ke meneti me Yuda baka sedyikwe kamba ke to mekeki. Baka be ta be ke Yerusalem baka pundu si kwa. Botu bete be ta be ke melunde baka ti nyina moy dya na. ²² Keto yo ta be ngimo te yi Njambiyε ta ndeye bomɔ bene tedye bo meɓone. A ta kelo dete, ne meyasi hene te yi ba ketinate ke mekana me Njambiyε ke si tondu. ²³ Boma bete be ta be ne moy ne baka be ta nye bonosike beri ke ngimo te yite baka ta sangwa ne meɓone, keto nyangwe meɓone ta dya ke dya. Njambiyε ta punje ngambi ne sunɲgwe ne ndingele kando ke hene. ²⁴ Bo ta wo bo ne kafa, biye bo ne bala ke no ke mekando hene. Botu bete be yeti ke duwe Njambiyε baka ta sɔpɛte Yerusalem ne mekol kumo kome ngimo te yan ta siyo ke.»

*Yesu ta kala nje
(Mt 24; Mk 13)*

²⁵ «Yiɲa meyasi mete yi tedye nde, yaɲa ta dya ke ta beɲna ke yeso, beɲna ke ngwende ne besiso. Mekando hene ke to meneti ta gwe wo budyate. Bo ta

diyɔ temɔ ke ŋgin ke nyanɔgwe mɛɔɔn me maŋ nɛ mɛɔɔn me nyanɔgwe mɛkumbo. ²⁶ Bomɔ ta gwe wɔ ŋgwanɔgwa balɔ ke takina yasi te yi ta dya ke meneti kɛ. Keto meyasi mete yi ne ŋgunɔgudye yi diyɛ ke kwey kɛ ta ŋgbɔkisa buɔɔyate. ²⁷ Ke kɔŋte, bo ta beŋe *Mɔnɔ mumɔ ke nje ne kulutu ne nyanɔgwe ŋgunɔgudye nɛ nyanɔgwe meluksa. ²⁸ Kome meyasi menɔri ta kande dyanate kɛ, nɛ wune tɛmbidya yotu kaŋe to, keto Njambiyɛ ta be ke jonɔgwe wune.»

*Kanɔ ke kasi figiye
(Mt 24; Mk 13)*

²⁹ E Yesu yekidye wete kanɔ nye bo nde: «Wune bɛŋa *figiye ko mejeti hene. ³⁰ Ke ŋgimɔ te yi jonja memboru me ke pundɔ ke mɛbo mete, wune ne ŋguru wun ke duwe nde, ŋgimɔ mbiyɔ ma wuta. ³¹ Dete sendi, kome wune ta beŋe nde, meyasi mete me ke dya, wune dukwe nde, *Kandɔ Njambiyɛ ma wuta. ³² Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Ko botu bete be ne jon ke ŋgimɔ te yɔko baka ti gwe hene kine nde, meyasi menɔri dyan na. ³³ Dyobo nɛ meneti ta si kwɔ yambile, ma ndi melepi membe ti yambile wete yeso na.

Wuse komsanɔgwe metu hene

³⁴ «Wune diy ne soso ne mekele mun, ma temɔ yun me nje teko keto dyena mɛɔɔn nɛ gwena menjam kwɔ to te. Wune diy sendi ne soso, ma temɔ yun me nje teko keto metake ke kasi meyasi mete yi wune ta jonna nɔ kɛ. Wune diy ne soso, kamba yeso te me nje ŋgbake wune ŋgbaka. ³⁵ Keto yeso te ta dya ŋgbake bomɔ hene be diyɛ ke to meneti, nda yi bo bete ne bulajama ke duku, benjanjo ma nje ŋgbakima, yo ma kawule bo. ³⁶ Dete, wune ti yaki na. Wune ŋgwɛtanɔgwe ne Njambiyɛ menɔgimɔ hene, nɛ wune be ne deti te yi diyɔ ke meyasi mete yi ta dya kɛ, nɛ wune nje tem ke mbombu *Mɔnɔ mumɔ.»

³⁷ Yesu dikima tedye bomɔ melepi me Njambiyɛ ne yeso ke moy mbanjo Njambiyɛ. Yasi wete, ne tu a dikima kwɔ kɛ diyɔ ke *Keki meoliviye. ³⁸ Bomɔ hene

dikima kɛ bemenmene ne sut kɛ mbanjo Njambiyɛ kɛ wokɔ melepi mene.

22

¹ Ngimɔ jeso dyena memampa mete yi kine ŋga kete kɛ ba ke wuta. Bo jɛbanɔgwe jeso te nde *Paska Beyuden. ² Ndana, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be ketina meyasi sa nje nda yi bo yakama wo ne Yesu kɛ, keto bo ba ke kamba bomɔ.

³ Ndana, e *Satan nyiŋe temɔ Yuda te yi bo dikima jeba sendi nde Iskariyot ko. A ba ke njoka bejeki be Yesu kamɔ jo yiba. ⁴ Yudas kwanma kɛ kombile ŋgin bene bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ bekum be botu be bakidya mbanjo Njambiyɛ yi beŋe nda yi nye yakama dyanɔgwe ne Yesu nye bo kɛ. ⁵ Bomɔ baka wokuma mesosa buɔɔyate. E bo pese nde, bo ta nye nye moni. ⁶ E Yudas jaye. E nye kande saŋna kimɔ ŋgimɔ te yi nye ta dyanɔgwe ne Yesu kine nde, bomɔ dukwe na.

Yesu ke dye jeso Paska

*bene bejeki bene
(Mt 26; Mk 14; Jn 13)*

⁷ Yeso dyena memampa mete yi kine ŋga kete kɛ dyanma. Yo ba ŋgimɔ wona bono besam ne sadaka yi mɛɔɔn me jeso *Paska Beyuden. ⁸ E Yesu tome Piyer bene Jan lepɔ nde: «Wune kɛn kombile mɛɔɔn me Paska te yusu, nɛ wuse dye.» ⁹ E bo diyɛ nye nde: «We kwadyikwe nde, wuse kɛn kombile ba yo we?» ¹⁰ E nye yeŋsa nye bo nde: «Kome wune ta kumo ke moy dya kɛ, wune ta sanɔgwa ne wete mbam ne mapi moroku. Wune beŋgwe nye kumo ke tu te yi nye ta nyiŋe kete kɛ. ¹¹ Nɛ wune lɛpi nye sa tu nde: <Yekele ke diyɛ we nde: Mbey te yi sine bejeki bembe ta dye Paska kete kɛ ba we?> ¹² A ta tedye wete nyanɔgwe tongari nye wune ke tu kwey ke pay to te ne meyasi hene gweya kombilate ke moyte. Yo womete yi wune ta kombile mɛɔɔn me Paska.» ¹³ Bo ka, e bo dole meyasi hene nda yi Yesu lepima nye bo kɛ. E bo kombile mɛɔɔn me Paska.

Kasi medye me Njambiyε
(Mt 26; Mk 14; 1Kt 11)

¹⁴ Ke ngimo dyena medye me Paska ma dya ké, ε nye kè diyɔ bene botu be tomun bene yí dyena. ¹⁵ E nye lepe nye bo nde: «Mi kwadya dye Paska te yoko ne temo mbe hene sine wune ke ngimo te yi mi ti pa sangwa ne mebɔne ké. ¹⁶ Keto mi ke kobile lepo nye wune nde: Mi ti dye se yo na kumo ke ngimo te yi Njambiyε ta si tedye to dyena medye mete ke *Kando dyene.» ¹⁷ E nye bu pelo ne tena menjam ke moyte, nye Njambiyε wosoko lepo nde: «Wune bon yo kabiɔya, ¹⁸ keto mi ke kobile lepo nye wune nde: Ko mi ti hɔbiye se tena menjam maka na kumo nde, *Kando Njambiyε dyan.» ¹⁹ Ke konɔte, ε nye bu mampa. Ke nye ma si nye Njambiyε wosoko ké, ε nye leke yo nye bo lepo nde: «Yike membundo membe. Yo ke nyena keto yun. Wune ké kelo deke dye take ne mi.» ²⁰ Ke medye ma siyo ké, ε nye bu sendi pelo tena menjam nye bo nda yi nye kelma ne mampa ké. E nye lepe nde: «Pelo tena menjam te yike, yo jonja mbon te yi ke kelna ne mekiyo membe yi ke nyanja keto yun ké. ²¹ Yasi wete, wune dukwe nde: Mo te ε ta dyanɔwe mi ko waka ke medye sine nye. ²² *Mɔno mumo ta kwɔ gbate nda yi Njambiyε pesima ké. Yasi wete, mebɔne ta balo ke to mo te ε ta dyanɔwe nye ko.» ²³ Ndana, ε bo kande mediyana tande yan ke kasi mo te ε yakama kelo kwalo mekele mete yite ke njoka yan ko.

Nda kwɔ besɔ?
(Lk 9; Mt 18; Mk 9)

²⁴ E metando dya sendi ke njoka bejεke, keto bo kwadya duwe mo te ε kwanma besɔ ke njoka yan ko. ²⁵ E Yesu lepe nye bo nde: «Bekumande be meneti ke diyɔ ne bomo. Sendi, botu bete be name besɔ baka, bo jεbanɔwe bo nde kimo bomo. ²⁶ Yasi wete ke yun, kine yanɔ dete na. Tomba ke njoka yun yanɔwe be nda jokidya. Mo te ε diyε ne besɔ ko yanɔwe be nda mɔno mesay. ²⁷ Nda kwɔ jakɔso? 'Yo mo te ε diyε ke mbey medye ladiye ko, ho yoko ε bu medye nye

nye jakɔso ko? 'Yeti yoko ε diyε ke mbey medye ladiye ko kwɔ jakɔso na? Yasi wete, mi mbe nda mɔno mesay ke njoka yun. ²⁸ Wune diyama kpo ne kpo ke kon mbe ke ngimo te yi mi sangwama ne mebɔne ké. ²⁹ Dete, nda Sanmbe nya mi deti nde, mi nam *Kando dyene ké, mi sendi ke nye wune deti te yi namo yo. ³⁰ Dete, né wune diy dyena, hɔbiye ke mbey kome mi dyena ke Kando dyembe ké, né wune diy ke nyanɔwe membey pesɔ josi mekando kamo jo yiba be kando Isarayel.»

³¹ E Yesu lepe nye Simɔn nde: «Simɔn, Simɔn, woko kimote. *Satan diyama, na pepi wune nda yi bo pepe ne lesi yí baka ne njoso te nɛ kopu te ké. ³² Yasi wete, mi ngwetama ne Njambiyε keto yo, ma we me nje diyɔ kine tiko se temo ne mi na. Yasi wete, kome we ta nje yensa ne koko jaye mi ké, nɔ nyeki bemon deti.»

³³ E Piyer lepe nye nye nde: «Nyanɔwe Kumande, ko kena jobo ko son, mi gba nedo te yi kè sine we.» ³⁴ E Yesu lepe nde: «Piyer, mi ke kobile lepo nye we nde: We ta tonɔ muka kumo menɔga yitati nde, we yeti ke duwe mi na, mbam kube má nje koko.» ³⁵ E nye kè mbombu lepo nye bo nde: «Ke ngimo te yi mi tomma ne wune kine kom mɔni kine kɔbiye kine menakala ké, 'ε yanɔ banε wune?» E bo yensa nde: «Ko yanɔ ti banε wuse na.» ³⁶ E nye lepe nye bo nde: «Ndana yey, mo te ε ne kom mɔni, a bon. Mo te ε ne kɔbiye, a bon. Ma yoko ε kine kafa ko dyanɔwe lambɔ ne bomo no. ³⁷ Keto mi ke kobile lepo nye wune nde: Melɛpi mete yi ba ketinate ke mekana me Njambiyε ke kasi mbe ké ta kelna gbate. Yo ba ketinate nde: «Bo bonma nye nda mo mebeyo.» Yasi te yi yo ketinate ke kasi mbe ké ta be ke si kelna.» ³⁸ E bejεke lepe nde: «Nyanɔwe Kumande, mekafa yiba ké.» E nye lepe nye bo nde: «Yakama dete.»

Yesu ke ngweta ne Njambiyε

ke Getsemane
(Mt 26; Mk 14)

³⁹ Ke konɔte, ε Yesu punde kè ke *Keki meoliviye nda njel wene. E bejεke bene

beɲgwe nye. ⁴⁰ Ke nye ma kumɔ mate ké, ε nye lepe nye bejeka bene nde: «Wune ηgwêtaɲgwe ne Njambiyε, ma wune me nje balɔ kome *Satan ta boβε wune ké.» ⁴¹ Ke kɔnte, ε nye jise ke keki yan kè ne naɲ ne mbet yaka lɔndo betina kusu. Ε nye kuse meβɔɲ ke meneti ηgweta ne Njambiyε lepo nde: ⁴² «Da, ηge we kwadye, kelo nde, nyaɲgwe mapi meβɔne mete yike dũkwε ke to mβε. Ma, yo tĩ kelnaɲgwe nda yi mi kwadye ké na, yo kèlnaɲgwe nda yi we kwadye ké.» ⁴³ Ndana, ε wete jaki Njambiyε wule dƳoβɔ nje nye nye dƳeti. ⁴⁴ Dodo sɔɲ biyma Yesus. Ε nye ηgweta ne Njambiyε ne tiɲ, biriki punduma ke yotu ne balɔ ke meneti nda yi mekiyo dƳɔɔya nɔ ké. ⁴⁵ Ke nye ma si ηgweta ké, ε nye teme kè kome bejeka dƳyima ké. A dolma bo ke jakɔ, keto metake kwanɲa bo. ⁴⁶ Ε nye lepe nye bo nde: «Wune yáki keto ηge? Wune tēma ηgweta ne Njambiyε, ma meβobilan nje laɲsa wune.»

*Bo ke biye Yesus
(Mt 26; Mk 14; Jɲ 18)*

⁴⁷ Yesus bɔ ndi ke lepina dƳete ké, yaka nɔ, ηgil ke dƳa. Yudas te ε bɔ ke njoka bejeka bene kamɔ jɔ yiβa kɔ be to njɔɲ te. Ε nye kè ke keki Yesus, na dul numbu ne. ⁴⁸ Ε Yesus lepe nye nye nde: «Yudas, 'we ke dƳaɲgwe ka *Mɔnɔ mumɔ ne nje dulna numbu ne?»

⁴⁹ Ke botu bete be bɔ ke njɔɲ Yesus baka ma beɲe yasi te yi ke kwadye kelna ké, ε bo lepe nde: «Nyaɲgwe Kumande, 'wuse kôtu bo ne mekafa?» ⁵⁰ Ε wete ke njoka yan kɔte mɔ mesay me nyaɲgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε pesɔ tɔ ne ε mbam bo bete ke meneti. ⁵¹ Yasi wete, ε Yesus lepe nye bo nde: «Wune tiki, yo dƳy dƳete.» Ε nye kpoke tɔ mbam te jɔɲgwe nye. ⁵² Ε Yesus nje lepo nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè bekum be botu be bakidƳya mbanjɔ Njambiyε nè betomba be dƳa be nɲa ke biyna ne baka nde: «Wune nɲa ne mekafa nè metegbe yĩ nje biye ne mi nda yi bo beɲgwe ne mɔ gubɔ ké. ⁵³ Mi dikima dƳyɔ metu hene sine wune ke mbanjɔ

Njambiyε, wune tĩ biye mi na. Yo ndi nde, ηgimɔ yun dƳaɲma, bɔ sendi ηgimɔ te yi *Satan.»

Piyer ke tonɔ nde, a yeti ke

*duwe Yesus na
(Mt 26; Mk 14; Jɲ 18)*

⁵⁴ Ke bo ma si biye Yesus ké, ε bo bɔ nye kè nɔ ke tɔ nyaɲgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε. Piyer dƳikima beɲgwe bo ne naɲ. ⁵⁵ Bo jɔɲgwa dƳite ke bembe sɛ dƳyɔ ke kekite. Ε Piyer nje dƳyɔ sendi ke njoka yan. ⁵⁶ Wete nya te ε dƳikima kelo mesay ke tɔ kɔ beɲma nye ke dƳyɔ ke keki dƳite. Ε nye seɲgile nye lepo nde: «Mbam kɔ bɔ sendi bene nye!» ⁵⁷ Yasi wete, ε Piyer tone lepo nde: «Nyari, mi yeti ke duwe nye na!» ⁵⁸ DƳyɔ ne mbet ke kɔnte ké, ε wete mbam beɲe nye lepo nde: «We sendi ke njoka botu bete.» Ε Piyer lepe nde: «Mbam, mi yeti ke mɔyte na!» ⁵⁹ DƳyɔ nda hawa wete ke kɔnte ké, ε wete mbam nje basidƳe lepo sendi nde: «Gbate, mbam kɔ bɔ sendi bene nye, keto nye sendi mɔ Galile!» ⁶⁰ Ε Piyer yeɲsa nde: «Mbam, mi yeti ke duwe yasi te yi we kwadye lepo ké na!» Piyer bɔ ndi ke lepo dƳete ké, ε mbam kuβε kɔke. ⁶¹ Ε Kumande Yesus yeɲsa beɲe Piyer ne ηɲɔɲ. Ε Piyer nje take lepi te yi Kumande Yesus ma lépi nye nye nde: «We ta tonɔ muka kumɔ meɲga yitati nde, we yeti ke duwe mi na, mbam kuβε má nje kɔkɔ.» ⁶² Ε Piyer punde kè lelo buɔɔyate.

⁶³ Bembam bete be bɔ ke bakidƳe Yesus baka dƳikima nyeto nye, mende sendi nye. ⁶⁴ Bo wotuma misi mene nje lepo nye nye nde: «Tuβɔ mɔ te ε mendima we kɔ.» ⁶⁵ Bo kɔ sendi mbɔmbu yĩ lepo sendi yĩɲa buɔɔya melepi me gbutu sunɲgwe ne nye buɔɔyate.

Yesus ke mbombu nyaɲgwe

*jɔsi Beyuden
(Mt 26; Mk 14; Jɲ 18)*

⁶⁶ Ke misi ma pupɔ ké, ε njɔɲ betomba be dƳa wesidƳa bene bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè botu be tedƳa membɔɲga. Ε bo tome bomɔ kè bɔ ne nye nje nɔ ke mbey nyaɲgwe jɔsi

yan. ⁶⁷ Ɛ bo lɛpɛ nde: «Ɔgɛ bɛ nde, wɛ *Krist, lɛpɔ nyɛ wusɛ.» Ɛ Yesus yɛnsa nyɛ bo nde: «Ɔgɛ mi lɛpɛ nyɛ wunɛ, wunɛ tɪ jayɛ na. ⁶⁸ Sendi, ngɛ mi diyɛ wunɛ mɛdiyan, wunɛ tɪ yɛnsa nyɛ mi na. ⁶⁹ Kandɛ ndana *Mɔnɔ mumɔ ta diyɔ kɛ mbam bo Njambiyɛ tɛ ɛ nɛ ngunɔgudiyɛ hɛnɛ kɔ.» ⁷⁰ Ndana, ɛ bo hɛnɛ lɛpɛ nde: «'Yite nde, wɛ Mɔnɔ Njambiyɛ?» Ɛ nyɛ yɛnsa nyɛ bo nde: «Yo nda yi wunɛ lɛpɛ kɛ, mi Mɔnɔ Njambiyɛ.» ⁷¹ Ɛ bo nje lɛpɔ nde: «Ɔgɛ yi bo ta lɛpɔ sendi nyɛ wusɛ kɛ? Wusɛ ma wokɔ nda yi nyɛ lɛpima nɛ numbu nɛ kɛ.»

23

Yesus kɛ jɔsi kɛ mbɔmbu Pilat

nɛ kɛ mbɔmbu Herod (Mt 27; Mk 15; Jn 18)

¹ Kɛ kɔntɛ, ɛ nyanɔgwe bomɔ baka hɛnɛ temɛ nɛ gam bu Yesus kɛ nɔ kɛ yi Pilat. ² Ɛ bo kandɛ lɛpɔ mɛyasi sunɔgwe nɛ nyɛ nde: «Wusɛ dolma mbam kɔ kɛ tediyɛ dɛtina to nyɛ botu bɛ kandɔ dɔyusu. A kɛ kidiyɛ bomɔ nde, bo tɪ gboku garama nyɛ *Sesar na. A kɛ lɛpɔ sendi nde, nyɛ *Krist, nyɛ kumande.» ³ Ɛ Pilat diyɛ nyɛ nde: «Wɛ kumande Beyudɛn?» Ɛ Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Yo nda yi wɛ lɛpɛ kɛ.» ⁴ Ɛ Pilat nje lɛpɔ nyɛ bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ ngil bomɔ nde: «Mi yeti kɛ bɛnɛ mbɛ yɪɲa mɛjɔsɔ kɛ yotu mbam kɔ na.» ⁵ Ko bɛkɔ dɛtɛ, bo kɔ ndi mbɔmbu lɛpɔ nɛ dɛti kwɔ to tɛ nde: «A kɛ dɛsɛ to bomɔ nɛ tedya yasi nɛ kandɛ kɛ Galile nɛ Yuda hɛnɛ nje kumɔ nɔ ndana waka.»

⁶ Kɛ Pilat ma wokɔ kasi Galile kɛ, ɛ nyɛ diyɛ nde: «Mbam kɔ mɔ Galile?» ⁷ Kɛ nyɛ ma wokɔ nde, Yesus wɔkunɔngwe nɛ Herod kɛ, ɛ nyɛ kwanɔdiyɛ nyɛ kɛnjɛ nyɛ, kɛto Herod bɔ sendi kɛ Yerusalem kɛ pɔku mɛtu mɛtɛ yitɛ.

⁸ Kɛ kumande Herod ma bɛnɛ Yesus kɛ, ɛ nyɛ sosa budiyatɛ, kɛto a bɔ nɛ yesidiyɛ bɛnɛna nɛ njombu yɪɲa, kɛto mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ dɪkima wokɔ kɛ kasi nɛ kɛ. Herod bɔ kɛ takɛ sendi nde, Yesus ta kelɔ yɪɲa mɛyekambiyɛ kɛ misi mɛnɛ. ⁹ Ɛ nyɛ diyɛ Yesus budiyɛ mɛdiyan. Ko dɛtɛ, a

tɪ yɛnsa yɪɲa nyɛ nyɛ na. ¹⁰ Bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ botu bɛ kɛtina mɛyasi bɔ sendi tɛ, dɪki pɛsɔ bɛya mɛlɛpi nyɛ kɛ numbu nɛ nɛ ngan. ¹¹ Herod bɛnɛ bɛsɔja bɛnɛ yɛliya nyɛ wunɔgwe nyɛ. Bo lɛnɛ nyɛ kɛpasa lambɔ. Kɛ kɔntɛ, ɛ Herod yɔkidiyɛ nyɛ kɛnjɛ Pilat. ¹² Kɛ kiya yɛsɔ tɛ ɛ Pilat bɛnɛ Herod biyɛ mɛsɔ. Nɛ mbɔmbu, bo bɔ nɛ pendɔ.

¹³ Ndana, ɛ Pilat wesidiyɛ bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ bomɔ bɛ kandɔ Beyudɛn nɛ bɛkum ban hɛnɛ lɛpɔ nyɛ bo nde: ¹⁴ «Wunɛ bɔnɛma mbam kɔ nje nɔ kɛ yɛmbɛ nde, a kɛ dɛsɛ to bomɔ. Ndana ndana mi diyɛma nyɛ mɛdiyan kɛ misi mun. Yasi wɛtɛ, mi tɪ bɛnɛ mɛjɔsɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ yotu nɛ nda yi wunɛ lɛpima kɛ na. ¹⁵ Herod sendi tɪ bɛnɛ mɛjɔsɔ kɛ yotu nɛ na, yori yi nyɛ yɔkidiyɛ sendi nyɛ njɛsɛ wusɛ kɛ. Dɛtɛ, mbam kɔ tɪ kelɛ yɪɲa yɪɲa yi yakama nde, a sɔmbu sɔn kɛto tɛ na.» ¹⁶ Ɛ Pilat lɛpɛ nde: «Yi bɔ dɛtɛ kɛ, mi ta lɛpɔ nde, bo njɔru nyɛ, mɔ nje sɔnɛ bɔ nɛ nyɛ.» ¹⁷ Yo bɔ tumbu kɛ yan nde, kɛ ngimɔ jɛsɔ *Paska yan hɛnɛ Pilat sɔnɛ bɔ nɛ mɔ jɔbɔ wɛtɛ. ¹⁸ Ɛ bo hɛnɛ ngbɔ kembo ndi tu wɛtɛ nde: «Mbam kɔ gwɔki, nɔ sɔnɛ bɔ nɛ Barabas yɔkidiyɛ nyɛ wusɛ.» ¹⁹ Bo nyɛki Barabas kɛ jɔbɔ, kɛto a dɛsa to bomɔ sunɔgwe nɛ bɛkum bɛ dya nɛ kɛto wona mumɔ. ²⁰ Ɛ Pilat basidiyɛ lɛpina nyɛ bomɔ, kɛto a kwadya sɔnɛ bɔ nɛ Yesus. ²¹ Ko bɛkɔ dɛtɛ, bo kɔ mbɔmbu kembo nde: «Ɔgbakɔ nyɛ kɛ kroa. Nɔgbakɔ nyɛ kɛ kroa.» ²² Ɛ Pilat lɛpɛ nyɛ bo kɛ mɛnɔga yitatitɛ nde: «Ma yo kwalɔ bɛya yasi tɛ nda yi nyɛ kelma kɛ? Mi tɪ bɛnɛ yɪɲa mɛjɔsɔ kɛ yotu nɛ yi yakama nde, a sɔmbu sɔnɛ kɛto tɛ na. Mi ta lɛpɔ nde, bo njɔru nyɛ, mɔ nje sɔnɛ bɔ nɛ nyɛ.» ²³ Ko dɛtɛ, bo kɔ ndi mbɔmbu nɛ bɛya mɛkɛmbi lɛpɔ nde, bo ngbɔki Yesus kɛ kroa. Ɛ mɛkɛmbi man lanɛsa. ²⁴ Ɛ Pilat lɛpɛ nde, yasi tɛ yi bo diyɛma kɛ ta kelna. ²⁵ Ɛ nyɛ nje sɔnɛ bɔ nɛ yɔkɔ yi bo nya nyɛ kɛ jɔbɔ kɛto dɛsa to bomɔ sunɔgwe nɛ bɛkum bɛ dya nɛ kɛto wona mumɔ kɔ. Yo

nye yi bo ɓa ke kwadye. E nye nje kaɓe Yesus nye bo, né bo kel ne nye nda yi bo kwadya ké.

*Bo ke ɓu Yesus kè ngba ke kroa
(Mt 27; Mk 15; Jn 19)*

²⁶ Ke ngimo te yi bo ɓa ke ɓu Yesus kwa no ké, e bo saɗgwa ne wete mbam nde Simon, mo Siren ke yɔkwe ngwan. E bo biye nye sobidye nye kroa nde, a kèndi no ke koɗ Yesus. ²⁷ Nyangwe ngil botu be dya nè ɓaɗa ɓomari ɓa ke beɗgwe Yesus. Boma bete ɓa ke jaba wo yotu keto ne. ²⁸ E Yesus yensa beɗe ɓomari lepo nye bo nde: «Wune boma be Yerusalem, wune ti lel keto mbe na, yasi wete, wune lel keto yun nè keto ɓono bun. ²⁹ Keto wune dũkwe nde, metu ta dya yi bomo ta lepo nde: «Bekundu nè ɓomari bete be ti ja yi nye ne ɓonɔsike ɓeri wete yeso baka ne mesosa.» ³⁰ Ke ngimo te yite bomo ta lepo nye mekeki nde: «Wune ɓâl ke to su.» Bo ta lepo sendi nye mekoru nde: «Wune mbâsi wuse.» ³¹ Ma nge bo kele dte ne ɓosuna jeti, yo má nje be nan ne sosuna jeti?»

³² Ke ngimo te yi bo ɓonma Yesus kwa no ké, e bo ɓu sendi botu be kelna nyangwe beya mekele yiɓa, né bo kè wo bo nda Yesus.

³³ Ke bo ma kumo ke mbey te yi bo jeba nde Gbonjo to ké, e bo ngba Yesus womete ke kroa, ngba sendi botu be nyangwe beya mekele baka yiɓa, wete ke kroa te wene pulo mbam bo Yesus, wete ke wene pulo gare ne. ³⁴ E Yesus lepe nde: «Da, tiko bo ne ngwete, keto bo yeti ke duwe yasi te yi bo kele ké na.» Bo ɓonma melambo mene lu ke mbari yi kabidya ne yo. ³⁵ Bomo ɓa womete diki beɗe. Bekum dikima nyeto nye lepo nde: «A dikima jongwe ɓaɗa bomo. Ma ndana, a jongwe yotu ne ne nguru wene, nge be nde, nye *Krist te yi Njambiyé tokuma ko.» ³⁶ Besoja dikima nyeto nye sendi. Bo ka ke keki ne jekidye dyanjina menjam nye nye ³⁷ lepo nde: «Ige be nde, we kumande Beyuden, jongwe yotu yo ne nguru wo.» ³⁸ Bo ketima yina yasi

ngba ke to kroa ne nde: «Yoko kumande Beyuden.»

³⁹ Ke njoka botu be kelna nyangwe beya mekele yi bo ngbama ke kroa baka, wete toyma Yesus lepo nye nye nde: «'We yeti *Krist na? Jongwe yotu yo ne nguru wo, nè we jongwe sendi wuse.» ⁴⁰ E yoru ndeye nye lepo nde: «Yo nge, we ti kambi Njambiyé na? Mbam ko ke saɗgwa ne kiya mendeya nè meɓone nda wuse. ⁴¹ Nè we nè mi, yusu yakama ne wuse beɗgwe nyangwe beya mekele musu. Ke be mbam te yoko, a ti kele ne beya yana na.» ⁴² E nye nje lepo nde: «Yesus, nò tâka mi kome we ta nje namo mboko ké.» ⁴³ E Yesus lepe nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Muka sine we ta diyo ke *Paradis!»

⁴⁴ Yo ɓa ke poku bembe yeso, e yitil kele ke to meneti hene kumo ke hawa yitati te yi bekoko. ⁴⁵ E misi me yeso dibidya. E nyangwe lamba te yi ɓa kesate ke mbey te yi ne kiyo ke mbanjo Njambiyé ké nyaliye ke bembe. ⁴⁶ E Yesus kembe lepo ne men ke kwey nde: «Da, mi ke yokidye Sisin mbe nye ke meɓo mo!» Ke nye ma si lepo dte ké, e nye jeye gwe. ⁴⁷ Ke kum besoja te e ɓa womete ko ma beɗe yasi te yi kwanama ké, e nye lukse Njambiyé lepo nde: «Mbam ko ɓa gbate ngben mumo!» ⁴⁸ Bomo nja ne ngil yi nje beɗe yasi te yi kwanama ké. Ke bo ma si beɗe mekele menori ké, e bo hene kpo bo ke beti jaba duwe no. ⁴⁹ Benjoɗ be Yesus hene nè boma bete be beɗgwa nye kande Galile baka diyma ne nan beɗe meyasi mete yi ɓa ke kwanama ké.

*Pumbuna Yesus
(Mt 27; Mk 15; Jn 19)*

⁵⁰ Wete mbam nde Yosep ɓa ke njon nyangwe josi Beyuden. A ɓa kimɔ mumo, be sendi ne ngben. ⁵¹ A ɓa mo Arimate ke meneti me Beyuden. Sendi, a ɓa ke ladiye *Kando Njambiyé. A ti nye numbu ne ke melépi nè ke meyasi mete yi benjoɗ bene pesima ke kasi Yesus ké na. ⁵² E nye kè ke yi Pilat kè diyé muɗ Yesus. ⁵³ E Pilat jaye. E Yosep pidye muɗ Yesus ke kroa ɓoye ne ndombɔ ɓu kè ningwe ke moy ɓonjoɗ te

yi bo timma ke nyanḡwe tari ké. Bo ò pumbe wete mumo kete ne mbombu na. ⁵⁴ Yo bā yeso te yi bo òiki komsa kete ké, sendi bukwā ndi mono ḡgimo ne mbet, né *Saba kandi. ⁵⁵ Boma bete be beḡgwa Yesus wule Galile baka ká tikidyē Yosep ke mbey boḡḡḡ. Bo beḡma boḡḡḡ beḡḡ sendi nda yi bo niḡgwa ne muḡ Yesus kete ké. ⁵⁶ Bo yokwā mate kè kombile yiḡa memuto mete yi bā ne kimō metul nè melobinda. Ke yeso Saba ma dya, ε bo wedya beḡḡwe memboḡga man.

24

Womiya Yesus (Mt 28; Mk 16; Jḡ 20)

¹ Misi pupē ke bosa yeso te ε kande jonja sōndi, ε boma baka teme bemenmene ne sut, bu memuto mete yi bo kombila ké kè nō ke boḡḡḡ. ² Bo ká dolō nde, bo ma njeḡe tari te yi bo òibima ne numbu boḡḡḡ ké soḡe. ³ ε bo nyiḡe ke moyte kine beḡe muḡ Kumande Yesus na. ⁴ Ke ḡgimo te yi bo bā ndi ke ḡḡbakima yasi te yi kwanḡama ké, bo sém semo, bembam yiḡa ke kēki yan ne wumna melambo ne mboḡ mboḡ. ⁵ ε boma gwe wō budyate sokwe membōmbu beḡe meneti. ε bembam benōri lepe nye bo nde: «ḡḡe kele yi wune sá mō te ε ne joḡ ke mbey bemuḡ ké? ⁶ Yesus yeti se waka na, a womiya. Wune tākā yasi te yi nye lepima nye wune ke ḡgimo te yi nye bā nō ke Galile ké. ⁷ A lepima nde: <Yo kponate nde, bo ta dyanḡwe *Mōno mumo nye botu be mebeyo. Bo ta ḡba nye ke kroa, a má nje womiye ke metu yitati.> » ⁸ Ndana, ε boma nje take melepi mete yi Yesus lepima ké.

⁹ ε bo yokwe ke boḡḡḡ kè yekidyē meyasi mete yi kwanḡama hene ké nye bejeke kamō jo wete nè bari hene. ¹⁰ Boma bete be yekidya meyasi mete nye botu be tomun be Yesus baka bā Mariya, ḡḡondu Magdala nè Yuwana nè Mariya te nyanḡwe ne Jak nje bu boma bete be bene bo ká baka. ¹¹ Botu be tomun be Yesus òi jaye meyasi mete yi boma yekidya nye bo ké na. Bo boḡma yo nda kanō. ¹² Ko

dete, ε Piyer sedye kwā kè ke boḡḡḡ. A butumama, ε nye beḡe ndi mendōmbō ke meneti. Ke kōḡte, ε nye ḡḡbakima yasi te yi kwanḡama ké budyate kwā nō kè tu dylene.

Yesus ke punje yotu nye bejeke yiḡa

ke nje Emayus (Mt 28; Mk 16; Jḡ 20)

¹³ Ke kiya yeso te bejeke be Yesus yiḡa temma yí kè ke wete dya nde Emayus, lōndō te kilometa kamō jo wete ne Yerusalem. ¹⁴ Bo bā ke nye mesimo ke kasi meyasi mete yi kwanḡama hene ké. ¹⁵ Ke ḡgimo te yi bo bā ke nye mesimo biye ne meso dte ké, ε Yesus nje dolō bo toke kendi bene bo. ¹⁶ Ko dte, yiḡa yaḡa òibima misi man, ma bo me nje duwe nye. ¹⁷ ε nye diyē bo nde: «Yo mesimo me ḡḡe yi wune nye kendo nō ké?» ε bo teme ne tiḡna menḡembi. ¹⁸ Ke njoka yan yiḡa, ε wete nde Kleyopas yeḡsa nye nye nde: «ḡba siya mō te ε diyē ke Yerusalem kine duwe meyasi mete yi kwanḡama ke metu mete yike ké ndi gba we nyepo?» ¹⁹ ε Yesus diyē bo nde: «Yo ḡḡe yi kwanḡama ké?» ε bo yeḡsa nye nye nde: «Yo kasi Yesus te mō Nasaret. A bā òetina mō punja melepi me Njambiye ke mekele nè ke melepi ke mbombu Njambiye nè ke mbombu bomō hene. ²⁰ Bekum be nyena sadaka nye Njambiye nè bekum busu boḡma nye nye bekum be Rom be diyē ne dya baka, né bo wo nye. ε bo ḡba nye ke kroa. ²¹ Wuse bā ne òibina temo nde, yo nye ta soḡe kando Isarayeḡ ke beya diyō. Yasi wete, ne takinate yinōri hene, yo me kè muka metu yitati yi meyasi mete kwanḡama nō ké. ²² Ke kimō lepinate baḡa boma ke njoka su nḡa leke temo su. Bo temma muka bemenmene ne sut kè ke boḡḡḡ. ²³ Yasi wete, bo òi dolē muḡ ne na. Bo yokwā nje yekidyē nye wuse nde, bejaki be Njambiye punja yotu nye bo. ε bejaki lepe nye bo nde, a ne joḡ. ²⁴ Ke kōḡte, baḡa benjoḡ busu nḡa kè sendi ke boḡḡḡ. ε bo beḡe meyasi ndi nda yi bomari yekidya kè. Ndi nye, bo òi beḡe nye na.» ²⁵ Ndana, ε Yesus lepe nye bo nde: «Wune botu bete be

kinε dƳano ƒaka, wunε yeti ke tiko temo ke meƳasi mete yi botu ƒe punja melepi me Njambiyε lepima kε nedo na. ²⁶ 'Yo ti ƒe nde, *Krist sanƳwanƳwe ne meƒone ƒete, na nje ƒe ne meluksa mene na?' ²⁷ E nye nje nembε kasi jonƳwe dƳene ke moy mekana me Njambiyε hene kande ke mekana mete yi Moyisi ketima kε kε no ke mekana me botu ƒe punja melepi me Njambiyε hene.

²⁸ Ke bo ma wuta ne dƳa te yi ƒejeke ƒa ke kε kete kε, ε nye kele nda a ke kwā li bo. ²⁹ Yasi wete, ε ƒejeke jeliye nye lepō nde: «Yako sine wunε, keto ƒekoko ma dƳa, Ƴeso ma ƒalo.» E nye nyiƳe ty, na kε ya bene bo. ³⁰ Ke nye ma kwā dƳyo bene bo ke mbey medƳe kε, ε nye ƒy mampa nye Njambiyε wosoko leke nje ƒy nye bo. ³¹ Ndana, ε misi man ƒutuna, ε bo nje duwe nye. Yasi wete, ε nye dimbiye ke misi man. ³² E bo lepe tande yan nde: «'Lepi te yi nye ƒikima lepō nye wuse ke nje nε nembina melepi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε te yi nye ƒikima nembε kε ti ly wuse ke temo na?»

³³ E bo teme ndi ke kiya ngimo te yokwe kε Yerusalem dolo ƒejeke kamo jo wete nε benjon ƒan ke mbey wete ³⁴ ke lepō nde: «Kumande Yesus womiya gbate. A punja yotu nye Simōn.» ³⁵ E ƒejeke ƒaka yiƒa nje yekidƳe sendi yasi te yi kwanama ne bo ke nje kε. Bo yekidƳa nda yi bo nja duwe ne nye ke ngimo te yi nye lekima ne mampa kε.

³⁶ Ke ngimo te yi bo ƒa ndi ke yekidƳe ƒete kε, bo sem semo, Yesus dƳanma ke njoka yan lepō nye bo nde: «Wunε dƳy ne te!» ³⁷ E bo gwe wō ngwanƳwa take nde, bo ƒεja ablasa. ³⁸ Yasi wete, ε nye lepe nye bo nde: «Keto nge yi wunε gwe wō kε? Keto nge yi wunε ƒe sendi ne njel metake te yite ke moy metemo mun kε? ³⁹ Wunε ƒεja meƒo membe nε mekol membe. Yo mi gbate gbate. Wunε ƒoƒila yotu mbe, nε wunε ƒεja kimote, keto ablasa yeti ne membundo nε meƳeso nda yi mi teme no ke mbombu wun kε na.» ⁴⁰ E nye lepe ƒete tedƳe ne bo meƒo nε mekol mene. ⁴¹ Bo ti jaye nedo na, keto mesosa kwanma bo. Nda bo ka ndi

mbombu yi ngbakima kε, ε nye diye bo nde: «Wunε ne yiƳa yasi waka yi mumo yakama dƳe?» ⁴² E bo ƒy ƒumbuna njanjo nε papi jo wete nye nye. ⁴³ E nye ƒy yo dƳe ke misi man.

⁴⁴ E nye nje lepō nye bo nde: «Ke ngimo te yi mi ƒa no sine wunε kε, mi ƒikima lepō nye wunε nde: MeƳasi hene te yi ƒa ketinate ke kasi mbe ke moy mekana me membonga te yi Moyisi ketima nε ke moy mekana me botu ƒe punja melepi me Njambiyε nε ke moy mekana me Besom kε ta kelna gbate.» ⁴⁵ Ndana, ε nye ƒute dƳano dƳan, nε bo woku ne to melepi me Njambiyε. ⁴⁶ E nye lepe nye bo nde: «Yo ketinate nde, *Krist ta sanƳwa ne meƒone gwe nje womiyε ke njoka ƒemuƳ ke metu yitati. ⁴⁷ Bo ta pele nye mekando hene ne ƒino dƳene nde, bo ƳεsanƳwe metemo jaye meƒeyo man, nε Njambiyε tiki bo ne ngwete. Bo ta pele kande ke Yerusalem. ⁴⁸ Wunε ta yekidƳe meƳasi mete yi wunε ƒεjma kε. ⁴⁹ Wunε dūkwe nde, mi ta njese wunε Kimō SisiƳ te yi Sanmbe kpoma kε ne nguru wombe. Wunε dƳy ke moy dƳa kumo ke ngimo te yi wunε ta ƒy ne nyanƳwe ƒeti te kε. Yo ta wule ke dƳobo nje ke yotu yun.»

*Yesus ke yokwe kε dƳobo
(Mk 16)*

⁵⁰ E nye ƒy bo kε no pulo Betani. E nye kanε meƒo kenje kwey nye bo mekombila. ⁵¹ Ke ngimo te yi nye ƒa ndi ke nye bo mekombila ƒete kε, ε nye ƒaka ne bo. E Njambiyε yokidƳe nye kenje dƳobo. ⁵² Ke bo ma si kano nye kε, ε bo yokwe kε Yerusalem ne nyanƳwe mesosa. ⁵³ Bo dƳyima metu hene ke mbanjo Njambiyε yi lukse Njambiyε.

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Jan ketima

Mekana mete yoko, yo Jan kete yo. Ke njoka bejeka be Yesus, yo nye Yesus jekima kwadye (Jn 20:2). Dino sangwe ba nde Sebede. Jan kelma mesay bene Piyer (Bt 3). A ketima sendi yija mekana yitati (1/2/3 Jan), bu sendi mekana me Punja meyasi.

To mekana mete yi nye ketima ke tefya nde, *Krist nye Njambiyɛ. Jeko kwa kwanjo a keti yo, ne bomɔ tiki temɔ nde, Yesus nye Krist, Monɔ Njambiyɛ, ne bo be ne jongwe keto dino dyene (Jn 20:21). Ke moy mekana mene Jan ke tefye teri Yesus: Nye Monɔ Njambiyɛ. Njambiyɛ tomma nye njese ke meneti maka. E nye diki lɛpɔ ndi yasi te yi Njambiyɛ dikima lɛpɔ nye nye nde, a lɛpi ke.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanjwe menjabiye yitan jo yifa:

1. Yesus Monɔ Njambiyɛ, nye yi bo jeba nde Lepi ko ba kete kpo ne kpo. A nja jadye ne membundo nda bomɔ hene (kumte 1).
2. Jan te mo tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku ke lɛpɔ yasi te yi nye duwa ne ngbak ngbak ke kasi Yesus (kumte 1).
3. Yesus Monɔ Njambiyɛ ke tefye ngungudye ne ke mesay mene ke misi me bomɔ (kumte 1-12).
4. Yesus Monɔ Njambiyɛ ke tefye mekwadya ke mesay mene (kumte 13-17).
5. Yesus Monɔ Njambiyɛ nya yotu ne ne sadaka (kumte 18-19).
6. Yesus Monɔ Njambiyɛ ke punje yotu ne tefye ke kon womiya ne (kumte 20).
7. Yesus Monɔ Njambiyɛ te e womiya ko njuku jongwe (kumte 21).

Kasi Mo te yi bo jeba nde Lepi ko

¹ Piɔ te yi Njambiyɛ ti pa kuso mboko na, yoko yi bo jeba nde Lepi*^{f1}* ko ba kete. A ba bene Njambiyɛ. Lepi te ndi Njambiyɛ. ² Yoko yi bo jeba nde Lepi ko

ba bene Njambiyɛ piɔ te yi Njambiyɛ ti pa kuso mboko na. ³ Yoko yi bo jeba nde Lepi ko kuse meyasi hene. Ke meyasi mete yi diyɛ ke, kine nye na, ko ma yaja wete ne wete ti kusuna na. ⁴ A ba njuku jongwe, e jongwe te be mejasi mete yi bomɔ. ⁵ Ma mejasi mete ke panɔ ke moy yitil. Yasi wete, yitil ti jaye mejasi na.

⁶ Njambiyɛ tomma wete mbam njese. Dino dyene ba nde Jan. ⁷ A nja, na nje pel yasi te yi nye benma ne yi nye duwa ke kasi mejasi maka, ne bomɔ hene kwa ne nje yasi te yi nye pele ke yi tiko ne temɔ ke mejasi mete. ⁸ Ndi nde, gba nye ne nguru wene ti be mejasi mete na. Yasi wete, a njaki, na nje lepi yasi te yi nye benma ne yi nye duwa ke kasi mejasi mete. ⁹ Mejasi mete ba gbate kpa meyasi mete yi nje ke to meneti paniye puye nye mumɔ hene.

¹⁰ Yoko yi bo jeba nde Lepi ko ba ke to meneti. Sendi, Njambiyɛ kwanma ne nye yi kuso ne meneti. Yasi wete, botu be meneti maka ti duwe nye na. ¹¹ A ka ke dya dyene. Ko dete, beman ti jaye nye na. ¹² Yasi wete, bomɔ hene be jayma nye tiko temɔ ne nye, a kelma nde, bo njaki nje be bonɔ be Njambiyɛ. ¹³ Botu bete ti njaki nje be bonɔ be Njambiyɛ ne nje te yi membundo nda yi nyari ja ne monosike ho nda yi mbam kwadye be ne bonosike ke na. Yasi wete, yo nde, yo Njambiyɛ nye bo jonja jongwe.

¹⁴ Yoko yi bo jeba nde Lepi ko nja yensa be gba mumɔ ne membundo. E nye diyɛ ke njoka su. A ba tondunate ne ngikwa ne gbakasi. E wuse benɛ nyanjwe mekele mene, nyanjwe mekele mete yi Da nya Kiko Monɔ wene deti te yi kelo. ¹⁵ Jan lepima yasi te yi nye duwa ke kasi ne, e nye kembidya lɛpɔ nde: «Yo nye yi mi dikima lɛpɔ nde: <Yoko e ta nje ke kon mbe ko kwa mi, keto nye kete kpo ne kpo. Yasi wete, mi njaki nje mbe njime.> »

¹⁶ Wuse hene bonma kwalɔ kimɔ meyasi hene te yi yo tondunate ke moy temɔ ne ke. ¹⁷ Njambiyɛ kwanma ne Moyisi yi nye ne wuse membonga mene. Yasi wete, yi tefye ngikwa ne gbakasi nye bomɔ, a nja kwa ne Yesus Krist. ¹⁸ Ko mumɔ wete ne wete ti benɛ Njambiyɛ wete yeso, sonɛ

ndi Kikɔ Mɔnɔ Njambiyɛ, nyɛ ɛ diyɛ bɛnɛ Saŋgwɛ nda kɔl bɛnɛ jon kɔ, yo ndi nyɛ kelma nde, bɔmɔ dɔkwɛ nyɛ.

Kasi Jan te mɔ tɔpuna bɔmɔ

*kɛ mɔrɔku
(Mt 3; Mk 1; Lk 3)*

¹⁹ Wɛtɛ yesɔ baŋa bɛkum Beyuden bɛ Yerusalem tomma baŋa botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ baŋa botu bɛ kando *Levi kɛ diyɛ Jan nde: «Wɛ, wɛ nda?» ɛ Jan lɛpɛ yasi te yi nyɛ duwɔ kɛ. ²⁰ ɛ nyɛ yɛnsa nɛ saŋsaŋ kinɛ sɔɔyɛ yaŋa na lɛpɔ nde: «Mi yeti mbɛ *Krist na.» ²¹ ɛ bo nje diyɛ nyɛ nde: «Wɛ ba nda, wɛ Eli?» ɛ nyɛ lɛpɛ nde: «Ko na, mi yeti Eli na.» ɛ bo kɛ mbombu diyɛ nyɛ nde: «Wɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ te yi bo dɛkima lɛpɔ nde, a ta nje kɔ?» ɛ nyɛ yɛnsa nde: «Bɛ.» ²² ɛ bo nje diyɛ nyɛ ndana nde: «Wɛ ba nda? Lɛpɔ nyɛ wusɛ, keto wusɛ yâkanɔwɛ kɛ lɛpɔ nyɛ botu bɛtɛ bɛ tomma wusɛ baka. Ndana, wɛ nɛ ŋguru wɔ lɛpi nde, wɛ nda?» ²³ ɛ Jan lɛpɛ nde: «Mi mbɛ mɔ te yɔkɔ yi Esayi te mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima nde: «Wɛtɛ mumɔ kɛ kɛmbidya kɛ mɔy kɔŋgor nde: Wunɛ tɛmbidya nje Baba Mbokɔ nɛ ŋgbɛŋ.» » ²⁴ Botu bɛtɛ yi bo tomma baka bɔ kɛ njɔŋ *Befarisɛ. ²⁵ ɛ bo diyɛ Jan nde: «Iɔgɛ bɛ nde, wɛ yeti *Krist ho Eli ho mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ, ma keto ŋgɛ yi wɛ nje tɔpɛ bɔmɔ kɛ mɔrɔku kɛ?» ²⁶ ɛ Jan yɛnsa nyɛ bo nde: «Mi tɔpa mbɛ bɔmɔ kɛ mɔrɔku. Yasi wɛtɛ, yo nɛ wɛtɛ mumɔ kɛ njoka yun yi wunɛ yeti kɛ duwɛ na. ²⁷ Mɔ te ta nje kɛ kɔŋ mbɛ. Yasi wɛtɛ, mi ti yaka wunje kɔl mɛnakala kɛ kol nɛ na.» ²⁸ Mɛyasi mɛtɛ kwâŋnɔŋwɛ kɛ wɛtɛ mbɛy nde Betani kɛ ŋginjɛ Yurdɛ, kɛ mbɛy te yi Jan dɛkima tɔpɛ bɔmɔ kɛ mɔrɔku kɛ.

Jan kɛ lɛpina kɛ kasi Yesus

²⁹ Misi pupɛ Jan bɛŋa Yesus kɛ nje kɛ yɛnɛ. ɛ nyɛ lɛpɛ nde: «Nɛ bɛŋa *Mɔnɔ Sam Njambiyɛ ɛ sɔŋɛ mɛbɛyɔ mɛ botu bɛ mɛnɛti maka kɔ! ³⁰ Yo nyɛ yi mi dɛkima lɛpɔ mbɛ kasi nɛ nde: «Kɛ kɔŋ mbɛ, wɛtɛ mumɔ ta nje, nyɛ kwɔ mi, keto nyɛ ketɛ kpo nɛ kpo. Yasi wɛtɛ, mi njâki nje mbɛ

njime.» ³¹ Kɛ yɛmbɛ, mi tɛ bɛ kɛ duwɛ tɛri nɛ na. Yasi wɛtɛ, mi njâ kɛ mɛsay mɛ tɔpuna bɔmɔ kɛ mɔrɔku, nɛ botu bɛ kando Isarayɛl duwɛ nɛ nyɛ.» ³² ɛ Jan kɛ mbombu lɛpɔ nɛ saŋsaŋ nde: «Mi bɛŋma Kimɔ Sisiŋ nɛ misi mɛmbɛ kɛ piyɛ wulɛ dɔyɔbɔ nda pepɔ nje dɔyɔ kɛ yotu nɛ. ³³ Kɛ yɛmbɛ, mi tɛ bɛ mbɛ kɛ duwɛ tɛri nɛ na. Yasi wɛtɛ, yɔkɔ ɛ tomma mi nde, mi njâki tɔpɛ bɔmɔ kɛ mɔrɔku kɔ lɛpima nyɛ mi nde: «Mɔ te yi wɛ ta bɛŋɛ Kimɔ Sisiŋ kɛ piyɛ nje dɔyɔ kɛ yotu nɛ kɔ, yo nyɛ ta tɔpɛ bɔmɔ kɛ Kimɔ Sisiŋ.» ³⁴ Mi bɛŋma mbɛ nyɛ nɛ gba misi mɛmbɛ, ɛ mi lɛpɛ nde: Yɔkɔ Mɔnɔ Njambiyɛ!»

*Yesus kɛ tɔkɛ bɔsa bɛjɛkɛ bɛnɛ
(Mt 4; Mk 1; Lk 5)*

³⁵ Ya tu wɛtɛ kɛ kɔŋtɛ, ɛ Jan bɛ ndi kɛ kiya mbɛy te yi nyɛ dɛkima kɛ ketɛ kɛ bɛnɛ baŋa bɛjɛkɛ bɛnɛ yɛba. ³⁶ Ndana, kɛ nyɛ ma kanɛ misi bɛŋɛ Yesus kɛ kwɔ kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nde: «Nɛ bɛŋa, *Mɔnɔ Sam Njambiyɛ kɔ!» ³⁷ Bɛjɛkɛ bɛnɛ bɛnɔri yɛba wokuma yasi te yi nyɛ lɛpima kɛ, ɛ bo tɛmɛ bɛŋgwɛ Yesus. ³⁸ Kɛ Yesus ma yɛnsa kɛ, a bɛŋa, bo kɛ bɛŋgwɛ nyɛ. ɛ nyɛ diyɛ bo nde: «Wunɛ sáŋ ŋgɛ?» ɛ bo yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Rabi,» yitɛ nde yɛkɛlɛ, «wɛ dɔyɔ dɔyɔ wɛ?» ³⁹ ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ njâki bɛŋɛ.» Dɛtɛ, ɛ bo kɛ kɛ bɛŋɛ mbɛy nɛ. ɛ bo kwanɔɔyɛ bukɛ yesɔ te bɛnɛ bɛ Yesus. Yo bɔ kɛ pɔku ŋgimɔ yini te yi bɛkoko.

⁴⁰ Kɛ njoka bɛjɛkɛ baka yɛba bɛ wokuma yasi te yi Jan lɛpima, ɛ bo tɛmɛ bɛŋgwɛ Yesus baka, Andere te maŋ nɛ Simɔn Piyɛr bɔ kɛ njokate. ⁴¹ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ Andere kwɔ nɛdɔ kɛ dolo maŋ wɛnɛ Simɔn lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Wusɛ bɛŋma Mɛsi,» yitɛ nde *Krist. ⁴² ɛ nyɛ bɔ Simɔn kɛ nɔ kɛ yi Yesus. ɛ Yesus kanɛ misi bɛŋɛ Simɔn lɛpɔ nde: «Dinɔ dɔyɔ nde Simɔn, dɛnɔ sɔŋgwɛ nde Jan. Bo ta jɛba wɛ nde Sefas, yo Piyɛr, yitɛ nde tari.»

⁴³ Misi pupɛ ɛ Yesus pɛsɛ nde, a kɛ kwɔ kɛ Galilɛ. ɛ nyɛ saŋgwa nɛ wɛtɛ mbam nde Filip. ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Bɛŋgwɛ mi.» ⁴⁴ Filip bɔ mɔ dɔya Betsayda, dɔya bɛ Andere bɛnɛ Piyɛr.

⁴⁵ Kε kɔ̄nte, ε Filip kw̄a san̄gwa bene Nataniyel. E nye lɛpe nye nye nde: «Wuse beɲma mɔ te yi Mɔyisi ketima yasi ke kasi ne ke mekana me membon̄ga me Njambiyε te yi nye ketima kε. Botu be punja melepi me Njambiyε lepima sendi kasi ne. Mɔ te, yo Yesus te mɔnɔ Yosep, dya dyene ke Nasaret.» ⁴⁶ E Nataniyel yeɲsa nye nye nde: «Kimɔ yasi te nda yakama wule ke Nasaret kɔ?» E Filip nje yeɲsa nye nye nde: «Inja nje beɲε.»

⁴⁷ Yesus beɲma Nataniyel ke kε ke yene. E nye lɛpe ke kasi ne nde: «Yɔkɔ gba mɔnɔ kandɔ Isarayel ne yotu. Ko mɔnɔ yekambiyε te yi sebila mumɔ yeti ke yotu ne na.» ⁴⁸ E Nataniyel diyε nye nde: «We dukwe mi we?» E Yesus yeɲsa nye nye nde: «Piɲɔ te yi Filip ti pa jeba we na, ke ngimɔ te yi we ba ke nji *figiyε kε, mi beɲma we.» ⁴⁹ E Nataniyel yeɲsa nye nye nde: «Yekele, we Mɔnɔ Njambiyε, we Kumande Isarayel.» ⁵⁰ E Yesus lɛpe nye nye nde: «'Yo keto mi lepima nye we nde, mi beɲma we ke nji *figiyε, yori yi we tike ne temɔ ndana ne mi kε? Ma we ta beɲε yiɲa nyan̄gwe mekele kw̄a yike.» ⁵¹ E Yesus kε mbombu lɛpɔ nye nye nde: «Gbakasi yi mi lɛpe nye wune kε: Wune ta beɲε dyoɔ nyase, beɲε bejaki be Njambiyε ke kε kwey piyε yaka ne to *Mɔnɔ mumɔ.»

2

Yesus ke yeɲsa mɔrɔku ne menjam

ke Kana

¹ Ya metu yiɓa ke kɔ̄nte, ε yo be ne yiɲa jeso gwaki ke Kana ke Galile. Nyan̄gwe ne Yesus bā kete. ² Bo jebama sendi Yesus bene bejεke bene ke jeso gwaki te. ³ Diyɔ kε, ε menjam siyε ke mbey jeso. E nyan̄gwe ne Yesus nje lɛpɔ nye nye nde: «Menjam siyama.» ⁴ E Yesus yeɲsa nye nye nde: «Nyari, sine we ne lepi te nda? Ngimɔ te yembe ti pa dya na.» ⁵ E nyan̄gwe lɛpe nye botu be mesay nde: «Yasi hene te yi nye ta lɛpɔ nye wune, nε wune kεl yo.» ⁶ Yinɔri nyan̄gwe membe yitan jɔ wete yi bo kelma ne tari kε bā womete. Membe mete dikima be ne mɔrɔku te yi Beyuden dikima kito ne

yotu nda yi membon̄ga me mison yan dikima tedye ke. Mbe te wete yakama bu mendaki nda gomay wete ne numbu te. ⁷ Ndana, ε Yesus lɛpe nye botu be mesay nde: «Wune taya mɔrɔku tonje membe menɔri.» E bo taye mɔrɔku tonje membe ne letete. ⁸ E nye nje lɛpɔ nye bo nde: «Wune taya yo ndana ne mbet kε nye mɔ te ε diyε ne kabina medye kɔ.» E bo taye kε nye nye. ⁹ E nye boɓe mɔrɔku menɔri yi ma lingwe menjam kε, ma a ti duwe ne mbey te yi menjam mete wulma nje nɔ kε na. Yasi wete, botu be mesay, bo botu bete be tayma mɔrɔku baka duwa to te kimote. Ndana, ε nye kw̄a kε jeba mbam te ε kelma gwaki kɔ lɛpɔ nye nye nde: ¹⁰ «Kε kabina menjam hene, bo kanda kabɔ kimɔ menjam nye bomɔ. Ke kɔ̄nte, bo ma nje nye bo yike yi ti kumɔ nyɔɲɔ kε njime, ke misi man me ke linja. Ma yasi wete, we bakidya yo kimɔ menjam yi ladye ne ngimɔ te yɔkɔ.»

¹¹ Ke njoka meyekambiyε hene te yi Yesus kelma kε, a kanda ne yɔkɔ yi nye kelma ndana ke Kana ke Galile kɔ. Dete, a tedya nyan̄gwe deti ne, ε bejεke bene tike temɔ ke yene. ¹² Ke kɔ̄nte, ε Yesus seliyε kε ke Kapernawum bene nyan̄gwe nε bemaɲ nε bejεke bene. Bo kwan̄dya ndi mɔnɔ metu ne mbet mate.

Yesus ke dudye botu be dyan̄gwa

meyasi ke mbanjo Njambiyε (Mt 21; Mk 11; Lk 19)

¹³ Ke ngimɔ te yite jeso *Paska Beyuden bā ke wuta. E Yesus kw̄a kε ke Yerusalem. ¹⁴ Ke nye ma dya ke mbanjo Njambiyε kε, a dɔl bomɔ ke dyan̄gwe meyasi, be dyan̄gwe benday, be dyan̄gwe besam nε be dyan̄gwe bepepɔ. A dolma sendi botu be senjina mɔni ke diyɔ. ¹⁵ Ndana, ε nye bu mekol boye kelɔ ne njambala dudye bo hene punje womete bene besam ban nε benday ban. E nye si wanjo mɔni me botu be senjina mɔni tindo metebel bete ke meneti. ¹⁶ E nye lɛpe nye botu be dyan̄gwa bepepɔ nde: «Wune lɔndu ne meyasi mete yike waka. Wune ti yeɲsan̄gwe tu San̄mbe ne tu mejeɲ na.» ¹⁷ Ndana, ε bejεke bene nje take lepi te yi

yo ketinate ke moy mekana me Njambiyε kε. Yo ketinate nde: «Mi kwadya tu dyo ne temo mbe hene. Yo ta kelo nde, mi sombu son keto te.»

¹⁸ Ke banya bekum Beyuden ma bene dete ke, ε bo diyε nyε nde: «Yo kwalo meyekambiyε te nda yi we ta kelo yi tedye ne wuse nde, bo nya we deti te yi kelo meyasi mete yi we kele ke?» ¹⁹ E Yesus yensa nyε bo nde: «Wune yangila mbanjo Njambiyε te yike, ndi ke metu yitati mi ta si sumo yo ne koko.» ²⁰ E bekum Beyuden nje lepō nde: «Sumna mbanjo Njambiyε te yike bonma wuse pake mesew kamoni jo yitan jo wete. 'We lepi gba nde, we ta nje sumo yo ndi ke metu yitati nde?» ²¹ Yasi wete, Yesus ti lepi kasi mbanjo Njambiyε na, a lepi ne yotu ne ne nguru wene. ²² Ndana, ke ngimo te yi Yesus ma nje womiyε ke njoka bemun ke, ε bejεke bene take lepi ke yi nyε dikima lepō ke. E bo tike temo ke meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε kε, tiko temo sendi ke lepi te yike yi Yesus lepima ke.

²³ Ke ngimo te yinori yi Yesus ba ke Yerusalem ke jeso *Paska Beyuden ke, ε budya bomo tike temo ne nyε, keto bo benma meyekambiyε mete yi nyε dikima kelo ke. ²⁴ Yasi wete, Yesus ti tike temo ke yan na, keto a ba ke duwe bo hene kande nyinjo to kumo nyey kol. ²⁵ Ke yene, yo ti be nde, wete mumo pan pa lepō yinjo yaja te yi mo te duwa ke kasi wete mumo nyε nyε na. Keto nyε ne nguru wene duwa yasi te yi diyε ke moy temo mumo ke.

3

Yesus bene Nikodem

¹ Wete mbam ba ke njon *Befarisε nde Nikodem. A ba sendi wete kum ke njoka Beyuden. ² E nyε ke wete yeso ne tu ke yi Yesus lepō nyε nyε nde: «Yekele, wuse duwa nde, we nyangwe mo tedya membonga me Njambiyε. Njambiyε tomma we njese, keto mumo wete ne wete ti yaka kelo kwalo meyekambiyε mete yi we kele ke, nge Njambiyε ti be ke yene na.» ³ E Yesus yensa nyε nyε nde: «Gbakasi yi mi lepe nyε we ke: Nge mumo ti jadye ne koko na, a ti yaka bene

*Kando Njambiyε na.» ⁴ E Nikodem nje diyε nyε nde: «Nge mumo si jombe, a yakama kelo nan yi jadye no ne koko? 'A yakama yokwe sendi nyinjo moy nyangwe nje jadye ne koko?» ⁵ E Yesus yensa nyε nde: «Gbakasi yi mi lepe nyε we ke: Nge mumo ti jadye ne koko ne nje te yi moroku, jadye sendi ne nje te yi Kimo Sisin na, a ti yaka nyinjo ke Kando Njambiyε na. ⁶ Yasi te yi wule ke yi mumo ne nje te yi membundo benangwe bone ndi nde, yo wula ke yi mo membundo. Yasi wete, yasi te yi wule ke yi Kimo Sisin benangwe bone, ndi nde, yo wula ke yi Kimo Sisin. ⁷ We ti ngbakimangwe lepi te yi mi lepima nyε we nde: «Wune yangangwe jadye ne koko ke» na. ⁸ Pupo kwan ke mbey hene te yi nyε kwadye kwa kete ke. We ke woko nda yi yo munjala no ke. Ma yasi wete, we yeti ke duwe mbey te yi yo wulma kete ne mbey te yi yo ke kete ke na. Yo kwangangwe ndi sendi dete ke yi mumo hene ε jadye ne nje te yi Kimo Sisin ko.» ⁹ E Nikodem nje diyε nyε nde: «Yo yakama kwan na nan?» ¹⁰ E Yesus yensa nyε nyε nde: «Gba we nyangwe mo tedya membonga me Njambiyε ke kando Isarayel, 'we ke ndekima meyasi menori? ¹¹ Gbakasi yi mi lepe nyε we ke: Wuse lepi yasi te yi wuse duwa, yekidyε yasi te yi wuse benma. Ko dete, ko wune yeti ke jaye tiko temo ke melēpi mete yi wuse nje lepō ke meyasi mete ke na. ¹² Mi lepinama ke meyasi mete yi kwan na ke to meneti waka ke nyε wune, ma wune ti jaye tiko temo kete na. Ndana, nge be nde, mi lepinangwe ke meyasi mete yi bene kasi dyobo ke nyε wune, nge ta nje kelo nde, wune jaya tiko temo ke melēpi mete? ¹³ Kine mumo wete ne wete ε bendima ke dyobo na, sonje ndi yoko ε piya wule dyobo ko. [Mo te, yo *Momo mumo ε diyε ke dyobo ko.] ¹⁴ Ke ngimo te yi Moyisi ba no ke kongor ke, ε nyε bu yekambiyε nyonje nyε ke jeti tembidye ke kwey. Yo ndi dete sendi yi bo yangangwe kelo ne Momo mumo tembidye ke kwey. ¹⁵ Yo yangangwe kelna dete, ne mumo hene ε tike temo ne nyε ko be ne jongwe te yi kpo ne kpo.

16 Yo nde, Njambiye jekima kwadye botu be meneti maka, e nye nye ne Kiko Mɔno wene. Dete, mumo hene e ta tiko temo ne nye, a ti gwe yambile na. Yasi wete, a ta be ne jongwe te yi kpo ne kpo. 17 Keto, Njambiye ti ma njésikwe Mɔno wene ke meneti maka, na nje jose bomo na. Yasi wete, a tomma nye njese nde, na kwa ne nje ne jongwe ne bo. 18 Mo te e tike temo ne nye, Njambiye yeti ke jose nye na. Ma yasi wete, yoko e diyee kine tiko temo ne nye, Njambiye ma jose nye, keto a ti tike temo ke yi Kiko Mɔno Njambiye na. 19 To josi te yo nde, mejasi nja ke to meneti. E bomo yokwe kwadye yitil senje mejasi, keto bo kwadyikwe kelo ndi beya mekele. 20 Yo nde, mumo hene e kele ndi beya mekele ke beno mejasi. A ti njaki ke puye na, kamba mekele mene nje pundo puye. 21 Yasi wete, mumo hene e wokuna ne Njambiye kelo meyasi ne ngben, mo te njaki ke puye, ne bomo ben gbate nde, a kel meyasi nda yi Njambiye kwadye ke.»

Jan ke basidye lepina ke kasi Yesus

22 Ndana, ke kon meyasi menori, e Yesus teme kwa bene bejke bene ke ke meneti me Yuda. E nye kwan dye budya metu mate bene bo diki tope bomo ke moroku. 23 Ke ngimo te yite Jan ba sendi ke diki tope bomo ke moroku ke wete mbey nde Enon ke keki Salim. Jan dikima ke mate, keto moroku ba budyate mate. Dete, bomo dikima ke, e nye diki tope bo ke moroku. 24 Yo kwan nama dete, keto ke ngimo te yite bo ti pa nye Jan ke jobo na.

25 Ndana, e wete mo Beyuden be ne metando bene bana bejke be Jan ke kasi mewaye mesembo te yi mambonga man tedye ke. 26 E bo teme ke dolo Jan lepo nye nye nde: «Yekele beja, mo te yi wune nye ba ke nginje Yurdę yi we dikima lepo kasi ne nye bomo ko me ne ke tope bomo ndana ke moroku. Ma bomo hene ke si lekwe ke pe yene.» 27 E Jan yensa nde: «Ige Njambiye ti nye mumo deti na, a ti yaka kelo yana na. 28 Wune ne nguru wun yakama lepo yasi te yi mi lepima ke. Wune wokuma nda yi mi lepima nde: Mi yeti mbe *Krist na. Yasi wete, Njambiye kandima tom mi nde, mi kwân mbombu

ne nye.» 29 E Jan ke sendi mbombu lepo nde: «Nya gwaki wókunangwe ne mbam gwaki. Ma so ne mbam gwaki diy ne diy ke keki so wene yi lengwe meto ke yasi te yi nye lepe ke. A ne mesosa budyate kome nye woke men mbam gwaki ke. Njena nyangwe mesosa yi mi no ndana ke, yo kwalo mesosa te yite.» 30 E Jan ke mbombu lepo nde: «Mekele mene doku doko ke no mbombu, ne yembe yoke sine sina.»

Yesus wula kwey nje no

31 «Yoko e wule kwey nje no ko kwa bomo hene. Mo meneti maka ndi mo meneti, a lepi ndi sendi yasi te yi benje meneti. Yoko e wule dyobo nje no ko kwa bomo hene. 32 Meyasi mete yi nye benja ne yi nye wokuma, yo yite yi nye lepe nye bomo. Ma ko mumo wete ne wete yeti ke jaye tiko temo ke melepi mete yi nye lepe ke na. 33 Mumo hene e ma jaye tiko temo ke melepi mete yi nye lepe ke ma peso gbate nde, Njambiye nye yoko e lepe gbakasi. 34 Yo nde, yoko yi Njambiye tomma ko lepi ndi melepi me Njambiye, keto Njambiye tonja Sisin ne ke yotu ne ndi tu wete. 35 Sangwe ke kwadye Mɔno, e nye nye nye deti te yi namo meyasi hene. 36 Mo te e tike temo ne Mɔno, mo te ne jongwe te yi kpo ne kpo. Ma yoko e kele mbando kine tiko temo ne Mɔno, mo te ti be ne jongwe te na. Yasi wete, ngambi Njambiye ta diy ndi ke to ne, bone kete.»

4

Yesus ke lepo melepi me Njambiye

nye wete nyari ke Samari

1 Yesus duwa nde, *Befarisę wokuma nde, a ma bu bomo budyate kenje ke kon ne kwa Jan, woko sendi nde, a ke tope bomo budyate ke moroku kwa nye. 2 Ke yinori hene, ko Yesus ti tope mumo ne bo ne ke moroku na, yo ba bejke bene. 3 Ndana, ke Yesus ma duwe dete ke, e nye duwe ke Yuda yokwe ne koko ke Galile. 4 Yi yokwe ke no Galile, e nye pese nde, a yakan gwe kwa ne Samari.

5 Ndana, e nye kwa kumo ke keki wete dya nde Sikar ke Samari. Dya te ba ke

keki pɛl mɛnɛti mɛtɛ yi Yakɔp ma nyɛki mɔnɔ wɛnɛ Yɔsɛp nɛ likɔ kɛ mɛtu mɛ mbɔmbu kɛ. ⁶ Ngɛ Yakɔp bɔ womɛtɛ. Nda yotu Yesus bɔ katinatɛ nɛ kɛndi kɛ, ɛ nyɛ kwɔ dɛyɔ mɛtidɛyɛ kɛ kekɛ ngɛ. Yo bɔ kɛ pɔku bɛmbɛ yɛsɔ.

⁷ Yaka nɔ, wɛtɛ nya Samari kɛ nje tayɛ mɔrɔku. Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Nyɛkɔ mi mɔrɔku, nɛ mi hɔbiyɛ.» ⁸ Yinɔri bɛjɛkɛ bɛnɛ ma kɛ kɛ mɔy dɛya kɛ bɔmɔ mɛdɛyɛ. ⁹ Ɛ nya Samari kɔ nje dɛyɔ lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «'Gba wɛ mɔ Beyudɛn njɔki diyɛ mi ngɔndu Samari mɔrɔku nɛ nje tɛ yin?» Nya kɔ lɛpi dɛtɛ, kɛto Beyudɛn bɛnɛ bɔtu bɛ Samari bɔ nda nja mbo bɛnɛ dɛtɛ. ¹⁰ Ɛ Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Wɛ mɔ dukwɛ yasi tɛ yi Njambiyɛ nyɛ kɛ, duwɛ sendi mɔ tɛ ɛ lɛpɛ nyɛ wɛ ndɛ: <Nyɛkɔ mi mɔrɔku, nɛ mi hɔbiyɛ kɔ,> ma yo gba wɛ jɔmbɛ mɔrɔku kɛ bɔ nɛ. Ma nyɛ nya wɛ mɔrɔku mɛtɛ yi kɛlɛ ndɛ, mumɔ bɛki nɛ jɔngwɛ kɛ.» ¹¹ Ɛ nyari lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Nyanɔgwɛ mbam, mapi tɛ yi wɛ ta tayɛ nɛ mɔrɔku yeti. Sendi, mbɛy tayna mɔrɔku nɛ hɛbɛbɛ. Ma wɛ ta nje bɔ bɔ mɔrɔku mɛtɛ yi kɛlɛ ndɛ, bɔmɔ bɛki nɛ jɔngwɛ kɛ wɛ? ¹² Saɔmbambo wusu Yakɔp tikima wusɛ nɛ ngɛ kɛ. Nyɛ nɛ nguru wɛnɛ nɛ bɔnɔ bɛnɛ nɛ bɛtiter bɛnɛ hɔbiya ndi mɔrɔku mɛ ngɛ kɔ. Ma ndana, 'wɛ tɔka gba ndɛ, wɛ kwɔ nyɛ?» ¹³ Ɛ Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Mumɔ hɛnɛ ɛ hɔbiyɛ mɔrɔku mɛtɛ yikɛ ta kɛ mbɔmbu gwe yɛsidɛyɛ. ¹⁴ Yasi wɛtɛ, mɔ tɛ ɛ ta hɔbiyɛ mɔrɔku mɛtɛ yi mi ta nyɛ nyɛ kɛ tɛ gwe sɛ yɛsidɛyɛ wɛtɛ yɛsɔ na. Yo ndɛ, mɔrɔku mɛtɛ yi mi ta nyɛ nyɛ kɛ ta nje bɛ kɛ yotu nɛ nda ngɛ tɛ yi sokula kɛ, kɛlɔ ndɛ, a bɛki nɛ jɔngwɛ tɛ yi kpo nɛ kpo.» ¹⁵ Ɛ nyari yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Nyanɔgwɛ mbam, nyɛkɔ mi mɔrɔku mɛtɛ yitɛ, ma mi nje kɛ mbɔmbu gwe yɛsidɛyɛ yɛ kala nje sendi waka nje tayɛ mɔrɔku.» ¹⁶ Ɛ Yesus nje lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Kɛn jɛba njonɔ, nɔ yɔkwɛ nje sendi waka.» ¹⁷ Ɛ nyari yɛnsa ndɛ: «Mi yeti nɛ mbam na.» ¹⁸ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Yi wɛ lɛpɛ kɛ, gbakasi. Wɛ yeti nɛ mbam gbate na, kɛto kɛ jɔngwɛ dɛyɔ, wɛ ma bɛ nɛ

bɛmbam kumɔ yitan. Mbam tɛ yi wɛnɛ nyɛ jɔnna ndana kɔ, yeti njonɔ na. Yasi tɛ yi wɛ lɛpima kɛ, yo gbakasi.» ¹⁹ Ndana, ɛ nyari yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Nyanɔgwɛ mbam, mi kɛ bɛnɛ ndɛ, wɛ wɛtɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ. ²⁰ Bɛsaɔmbambo busu dikima kanɔ Njambiyɛ kɛ gba kekɛ tɛ yɔkɔ. Yasi wɛtɛ, wɛnɛ Beyudɛn kpɔl lɛpɔ yun ndɛ, mumɔ hɛnɛ yɔkanɔgwɛ kanɔ Njambiyɛ ndi kɛ Yerusalem.» ²¹ Ɛ Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Nyari, jaya yasi tɛ yi mi lɛpɛ nyɛ wɛ kɛ kimɔtɛ. Ngimɔ kɛ nje yi wɛnɛ tɛ kanɔ sɛ Saɔngwɛ Njambiyɛ kɔ kɛ kekɛ tɛ yɔkɔ kɛ Yerusalem na. ²² Wɛnɛ bɔtu bɛ Samari yeti kɛ duwɛ yasi tɛ yi wɛnɛ kanɛ kɛ na. Ma wusɛ kɔn su yasi tɛ yi wusɛ kɛ duwɛ. Kɛto nje jɔngwɛ wɛla kɛ yi Beyudɛn nje nɔ. ²³ Yasi wɛtɛ, ngimɔ kɛ nje, yo ma si dɛyɔ, ngimɔ tɛ yi gba kpasa bɔtu bɛtɛ bɛ kanɛ Saɔngwɛ Njambiyɛ ta kanɔ nyɛ nɛ nje tɛ yi sisin nɛ gbakasi. Kɛto saɔngwɛ Njambiyɛ sɔn kwalɔ bɔtu bɛtɛ bɛ kanɛ nyɛ nɛ nje tɛ yitɛ. ²⁴ Njambiyɛ, nyɛ Sisin. Dɛtɛ, bɔmɔ bɛ kanɛ nyɛ, bɔ yɔkanɔgwɛ kanɔ nyɛ nɛ nje tɛ yi sisin nɛ gbakasi.» ²⁵ Ɛ nyari yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Mi duwɔ ndɛ, Mɛsi, yitɛ ndɛ *Krist tɛ nje. Komɛ nyɛ ta nje kɛ, a ta nɛmbɛ tɔ mɛyasi hɛnɛ nyɛ wusɛ.» ²⁶ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Gba mi kɔ, mɔ tɛ yi wɛ lɛpɛ kasi nɛ kɔ, gba mi ɛ lɛpina nyɛ wɛ kɔ!»

²⁷ Yaka nɔ, bɛjɛkɛ bɛnɛ kɛ yɔkwɛ. Ɛ bɔ ngbakima yi bɛnɛ ndɛ, Yesus kɛ lɛpina bɛnɛ nyari. Kɔ dɛtɛ, mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɛ bɛtɛ numbu lɛpɔ ndɛ: «Wɛ dɛya bɔ nyɛ ngɛ?» ho ndɛ: «Yo lɛpi tɛ nda yi wɛnɛ nyɛ lɛpɛ kɛ?» ²⁸ Ndana, ɛ nyari tikɛ mapi tayna mɔrɔku womɛtɛ kwɔ kɛ kɛ mɔy dɛya lɛpɔ nyɛ bɔmɔ ndɛ: ²⁹ «Wɛnɛ njɔki bɛnɛ ndi wɛtɛ mbam. A lɛpima mɛyasi hɛnɛ tɛ yi mi kɛlma kɛ jɔngwɛ dɛyɛmbɛ kɛ nyɛ mi. 'Mbam tɛ yeti *Krist na?» ³⁰ Ndana, ɛ bɔ pundɛ dɛwɛ kɛ mɔy dɛya kɛ komɛ Yesus bɔ kɛ.

³¹ Kɛ ngimɔ tɛ yitɛ bɛjɛkɛ bɔ kɛ ngwɛta nɛ Yesus lɛpɔ ndɛ: «Yɛkɛlɛ, pa dɛyɛna wa.» ³² Yasi wɛtɛ, ɛ nyɛ yɛnsa nyɛ bɔ ndɛ: «Mi nɛ mɛdɛyɛ tɛ yi dɛyɛ, ma wɛnɛ yeti kɛ duwɛ mɛdɛyɛ mɛtɛ na.» ³³ Ɛ bɛjɛkɛ lɛpɛ

tandɛ yan nde: «'Yite nde, wɛtɛ mumɔ ma njɛsɛ nyɛ yiŋa mɛɔfyɛ?» ³⁴ Ɛ Yesus nje lɛpɔ nyɛ ɓo nde: «Mɛɔfyɛ mɛmbɛ, yo nde, mi kɛl yasi te yi Mɔ te ɛ tomma mi kɔ kwadɔyɛ, tonjɛ sendi mɛsay mɛnɛ. ³⁵ 'Wunɛ ti lɛpi lɛpɔ nde: <Bukwɔ ndi ŋgwɛndɛ yini, nɛ ɓo kandi soŋna nyambi kɛ ŋgwan na?> Nɛ lɛŋgwɛ mɛtɔ, mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Wunɛ kɔŋa misi bɛɛnɛ nɛ mɛŋgwan. Nyambi ma dɛtɔ, ŋgimɔ soŋnate ma yaka. ³⁶ Mɔ te ɛ soŋɛ nyambi kɔ kɛ dolɔ nduku mɛsay mɛnɛ kɛ ɓo masa mɛsay. A soŋa nyambi te yi ma dɛtɔ kɛ, nɛ yo dɔiy kpo nɛ kpo. Dete, nɛ mɔ te ɛ bɛ bɛkɔ kɔ bɛ nɛ kiya mɛsosa bɛnɛ yɔkɔ ɛ soŋɛ soŋa kɔ. ³⁷ Lɛpi te yi ɓo lɛpɛ nda kanɔ nde: <Mɔ te ɛ bɛ bɛkɔ kɔ dɛlɛ, ma yɔkɔ ɛ soŋɛ soŋa kɔ dɛlɛ> kɛ, lɛpi te gbakasi. ³⁸ Kɛ bɛ mi, mi tomma wunɛ kɛ soŋɛ nyambi kinɛ pa bɛɛnɛ nɛ mɛsay nɛ mbɔmbu na. Baŋa bɛɛnɛ nɛ mɛsay, ɛ wunɛ nje kɛ yun mbɔmbu nɛ mɛsay man.»

³⁹ Kɛ njoka ɓotu bɛ Samari, ɓudɔyate tikima temɔ kɛ yi Yesus, ketɔ lɛpi te yi nyari lɛpima kɛ. A lɛpima nyɛ ɓo nde: <Mbam te lɛpima mɛyasi hɛnɛ te yi mi kelma kɛ jɔŋgwɛ dɔyɛmbɛ kɛ nyɛ mi.> ⁴⁰ Kɛ ɓotu bɛ Samari ma kɛ dolɔ Yesus kɛ, ɛ ɓo ŋgwɛta nɛ nyɛ nde, a kwɔŋɔɔya mɔnɔ mɛtu bɛnɛ ɓo kɛ dɔya dɔyan. Ɛ nyɛ kwɔŋɔɔyɛ mɛtu yiɓa bɛnɛ ɓo. ⁴¹ Ɛ baŋa ɓudɔya ɓotu bɛ Samari nje tiko sendi temɔ kɛ yɛnɛ, ketɔ lɛpi te yi nyɛ lɛpima kɛ. ⁴² Ɛ ɓo lɛpɛ nyɛ nyari nde: «Wusɛ ti tiki temɔ ndana kɛ yɛnɛ, ketɔ yasi te yi wɛ yekidɔya nyɛ wusɛ kɛ na, yo ketɔ wusɛ wokuma yasi te yi nyɛ lɛpima kɛ nɛ mɛtɔ musu, duwɛ sendi nde, yo gba nyɛ Mɔ te ɛ jɔŋgwɛ ɓotu bɛ mɛnɛti maka.»

⁴³ Kɛ kɔŋ mɛtu mɛnɔri yiɓa, ɛ Yesus temɛ kwɔ kɛ Galile. ⁴⁴ A kwɔŋ kɛ mate, ketɔ nyɛ nɛ ŋguru wɛnɛ dɔkima lɛpɔ nde, ɓo ti jɔya mɔ punja mɛlɛpi kɛ ŋgbak ŋgbak dɔya dɔyɛnɛ na. ⁴⁵ Ndana, kɛ nyɛ ma dɔyɔ kɛ Galile kɛ, ɛ ɓotu bɛ Galile ɓu nyɛ kimɔte, ketɔ ɓo bɛɛnɛ mɛyasi hɛnɛ te yi nyɛ kelma kɛ Yerusalem kɛ ŋgimɔ jɛsɔ *Paska Beyuden kɛ, ketɔ ɓo sendi kɔ jɛsɔ.

Yesus kɛ sidɔyɛ kɔn wɛtɛ mɔnɔ

nyɔŋgwɛ soja

⁴⁶ Ɛ Yesus temɛ yɔkwɛ nɛ kɔkɔ kɛ Kana kɛ Galile kɛ mbɛy te yi nyɛ ma yɛnsɔŋgwɛ mɔrɔku nɛ mɛnjam kɛ. Wɛtɛ nyɔŋgwɛ soja kumande dɔya ɓɔ kɛ Kapernawum. Mɔnɔ wɛnɛ, mɔnɔ mbam ɓɔ kɛ kɔnɔ. ⁴⁷ Kɛ nyɔŋgwɛ soja kɔ ma wɔkɔ nde, Yesus wulma Yuda dɔyɔ kɛ Galile kɛ, ɛ nyɛ temɛ kɛ bɛɛnɛ nyɛ ŋgwɛta nɛ nyɛ nde, a kɛn kɛ jɔŋgwɛ mɔnɔ wɛnɛ, ketɔ a ɓɔ nɛdɔ nɛ soŋ. ⁴⁸ Ɛ Yesus nje lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Kɛ yun, kɛ wunɛ tɔ pa bɛɛnɛ mɛyɛkambiye nɛ nyɔŋgwɛ mɛkelɛ na, wunɛ tɔ tiko temɔ nɛ mi na.» ⁴⁹ Ɛ nyɔŋgwɛ soja kɔ yɛnsa nde: «Nyɔŋgwɛ mbam, pa kumɔ nɛdɔ kɛ tɔ mbɛ kɛ ŋgimɔ te yi mɔnɛmbɛ ndi kɛ sɔsɔ kɛ.» ⁵⁰ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Kwɔŋɔ, mɔnɔ wɔ ma ju.» Mbam kɔ tikima temɔ kɛ lɛpi te yi Yesus lɛpima nyɛ nyɛ kɛ. Ɛ nyɛ tɔkɛ nje kwɔ. ⁵¹ Ndana, kɛ ŋgimɔ te yi nyɛ ɓɔ kɛ nje kɛ dɔuwɛ kɛ, ɛ ɓotu bɛ mɛsay bɛnɛ nje sɔŋgwa nɛ nyɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde, mɔnɔ wɛnɛ ma ju. ⁵² Ɛ nyɛ nje dɔyɛ ɓo hawa te yi mɔnɔsɛkɛ kandima wokuna jɛwna yotu ketɛ kɛ. Ɛ ɓo lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Lolna yotu sɔy kwey nɛ yɛsɔ kɛ hawa wɛtɛ.» ⁵³ Ɛ sɔŋgwɛ nɛ mɔnɔ duwɛ nde, yo kɛ kiya ŋgimɔ te yite yi Yesus lɛpima nyɛ nyɛ nde: <Mɔnɔ wɔ ma ju> kɛ. Ɛ nyɛ tɛkɛ temɔ kɛ yi Yesus, nyɛ nɛ ŋguru wɛnɛ nɛ ɓotu bɛ tɔ dɔyɛnɛ hɛnɛ. ⁵⁴ Mɛyɛkambiye yiɓate yi Yesus kelma kɛ Galile kɛ, yo yɔkɔ yi nyɛ kelma ndana kɛ yɔkwɔ Yuda kɛ.

5

Yesus kɛ kelɔ nde, wɛtɛ mɔ

jɛmti kɛndi

¹ Kɛ kɔŋte, ɛ yo bɛ nɛ wɛtɛ jɛsɔ Beyuden. Ɛ Yesus kwɔ kɛ Yerusalem. ² Yiŋa mbɛy mɔrɔku nda nyɔŋgwɛ mɔtɔ ɓɔ kɛ Yerusalem kɛ kɛki numɛy te yi ɓɛsam dɔkima kwɔ ketɛ nyiŋɛ nɔ kɛ mɔy dɔya kɛ. Ɛ ɓo dɔkima jɛɓa nyɔŋgwɛ mɔtɔ te kɛ numbu Heberɛ nde Betesda. Yo ɓɔ nɛ mɛmbɛy womɛte yitan yi ɓomɔ dɔkima kɛndɔ ho wɛɔɔya ketɛ kɛ. ³ Ɛ Budɔya ɓotu bɛkɔn ɓɔ mɛtinɛŋgwɛ kɛ mɛmbɛy

menõri. Yo b̄a ne botu be d̄ibina misi nè botu be ndembil nè botu bete be mebo ho be mekol man ma jeme be ne fengelen baka. [Bo d̄ikima d̄iyõ womete yí ladye ngimõ te yi m̄orõku kande ne watinate ké. ⁴ Keto wete jaki Njambiyẽ d̄ikima piye yaka ne menngimõ ke nyanngwe matõ yinõri nje wase m̄orõku. Dete, bosa mumõ te e piye d̄uku ke ngimõ te yi yo ndungwe watinate ké, k̄on m̄õ te siyma, ko yo b̄eki kwalõ k̄on te nda.]

⁵ Wete m̄õ jemti b̄a ke njokate womete me ke mesew kamõtati jõ yitan jõ yitati yi nye balma ne k̄on te ké. ⁶ Yesus b̄enma nye ke metinengwe, duwe sendi nde, mbam k̄õ ma kwanngwe budya mesew ke teri te yinõri. E nye nje diyẽ nye nde: «We ke kwadye nde, k̄on yo siy?» ⁷ E m̄õ jemti yejsa nye nye nde: «Nyanngwe mbam, mi kine m̄õ te e ta b̄u mi pidye ke nyanngwe matõ ke ngimõ te yi m̄orõku wate ké na. Ke ngimõ te yi mi ndi ke k̄e ké, wete mumõ ma kande piye ne mi.» ⁸ E Yesus lepe nye nye nde: «Tema, bonngõ tan yõ, kendõ.» ⁹ Ndana ndana, e k̄on siye, e nye b̄u tan ne kande kendi. Yo b̄a yesõ *Saba. ¹⁰ E Beyuden lepe nye mbam te yi Yesus sidya k̄on ne k̄õ nde: «Muka, yo yesõ Saba. Membonga me Njambiyẽ yeti ke nye we deti te yi b̄u tan yõ kwã nõ na.» ¹¹ E nye yejsa nye bo nde: «Mõ te e sidya k̄on mbe k̄õ lepima nye mi nde: <Bonngõ tan yõ, kendõ.> » ¹² E bo nje diyẽ nye nde: «Yo m̄õ te nda lepe nye we nde: <Bonngõ tan yõ, kendõ?>» ¹³ Yasi wete, mbam k̄õ t̄i duwe m̄õ te e sidya k̄on ne k̄õ na, yo nde, Yesus kwanma jise womete, keto ngil b̄a womete.

¹⁴ Diyõ ké, e bene Yesus k̄e sangwa ke mbanjõ Njambiyẽ. E Yesus lepe nye nye nde: «Benã, k̄on yo siyma. Ma we t̄i basidya kelo se beya yasi na, we me nje sangwa ne mebõne kwã yike yi we sangwama nõ ké.» ¹⁵ Ndana, e mbam kwã k̄e lepõ nye bekum Beyuden nde, yo Yesus sidye k̄on ne. ¹⁶ Dete, e bo kande sanãna Yesus ne melepi, keto a kelma mekele mete ke yesõ *Saba. ¹⁷ Yasi wete, e Yesus yejsa nye bo nde: «Sanmbe ndi ke kelo mesay kumõ ke ngimõ te yõkõ

ndana. Mi sendi ke kelo mesay.» ¹⁸ Ke bekum Beyuden ma wokõ dete ké, e bo ke mbõmbu yí sã menje hene te yi wo nye wokõ. Bo sanãna menje mete ndana kwã yi mbõmbu, yeti ndi keto a t̄i jese yesõ Saba na, yo keto a lepima sendi nde, Njambiyẽ gba sangwe wene, bene nye ndi wete.

Da ke nye Mõnõ deti te yí kelo

meyasi nda nye

¹⁹ E Yesus k̄e mbõmbu lepõ nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge *Mõnõ t̄i pa benje yasi ne Da na, a ti yaka kelo yasi nda yi nye kwadye ké na. Keto yasi te yi Da kele, yo ndi yite sendi yi Mõnõ kele. ²⁰ Keto Da ke kwadye Mõnõ. A ke tedye Mõnõ meyasi hene te yi nye ne nguru wene kele ké. A ta k̄e mbõmbu tedye nye nyanngwe mekele kwã yike, né gba wune ngbakima. ²¹ Nda Da ke womiye bemun kelo nde, bo b̄eki ne jon, dete Mõnõ ke kelo sendi nde, mumõ hene te yi nye kwadye nye nye jonngwe, a ke nye nye yo. ²² Yo sendi nde, Da yeti ne say pesina josi mumõ na. Yasi wete, a bonãna mesay mete hene nye Mõnõ. ²³ Da kelma dete, né bomõ hene lukse Mõnõ nda yi bo lukse ne nye ké. Mõ te e ti lukse Mõnõ na, m̄õ te yeti ke lukse sendi Da, m̄õ te e tomma nye k̄õ na. ²⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mõ te e woke yasi te yi mi lepe tikõ temõ ke yi Mõ te e tomma mi k̄õ, m̄õ te ne jonngwe te yi kpo ne kpo, a t̄i sangwa ne josi na. Yasi wete, a d̄uwã ke sõn k̄e ke jonngwe.

²⁵ «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ngimõ me ke wuta, yo ma si dya, ngimõ te yi bemun ta wokõ ne men Mõnõ Njambiyẽ. Botu bete be ta wokõ men ne baka ta ju. ²⁶ Keto nda Da njuku jonngwe ké, dete a kelma sendi nde, Mõnõ b̄eki njuku jonngwe. ²⁷ A nya sendi nye deti te yi jose bomõ, keto nye *Mõnõ mumõ. ²⁸ Lepi te yi mi lepe ké t̄i kel nde, wune ngbakimangwe na, keto ngimõ me ke wuta yi bomõ hene be ke moy mebonson ndana baka ta wokõ men Mõnõ mumõ. ²⁹ Baka be kelma kimõ mekele ke jonngwe d̄yan baka ta womiye yí be ne jonngwe te

yi kpo ne kpo. Ma baka be kelma beya mekele ke jonḡwe dyan baka ta womiye sanḡwa ne josi. ³⁰ Mi ti yaka kelo mbe yaṅa nda yi mi kwadye ké na. Mi josa lepi beḡwe yasi te yi mi woke ke numbu Da ké. Sendi, mi pési lepi ne ḡbenḡ, keto mi ti sánḡ, né mi kel yasi te yi mi kwadye ké na. Yasi wete, mi sánḡ, né mi kel yasi te yi Mo te ε tomma mi ko kwadye ké.»

Meyasi yini te yi tedye deti Yesus ké

³¹ E Yesus kè mbombu lepo nde: «Ke gba mi ne ḡguru wombe lepe yasi te yi mi duwa ke kasi mbe, yite mumo ti yaka jaye nde, mi lépi gbakasi na. ³² Yo wete mumo dele ke lepo yasi te yi nye duwa ke kasi mbe. Mi duwa nde, yasi te yi nye lepe ke kasi mbe ké, gbakasi. ³³ Gba wune tomma bomo kenje ke yi Jan, ε nye lepe gbakasi. ³⁴ Yasi wete ke yembe, yo yeti ke diye nde, wete mumo pan lepo yiṅa yaṅa te yi nye duwa ke kasi mbe na. Ndi nde, yasi te yi mi lepima ké, mi lépi, né wune be ne jonḡwe. ³⁵ Jan diyma nda lambo te yi ju nye mejasi ké. E gba wune be ne nyanḡwe mesosa yaka mono ḡgimo ke moy mejasi mene.»

³⁶ «Yasi wete, mi mbe ne yasi te yi ke tedye mi nye bomo kwa yi Jan tedya ké. Yasi te yi tedye yo ké, yo mekele mete yi Da nya mi nde, mi tonjukwe ké. Gba mekele mete yi mi kele ké ke tedye gbate nde, yo Da tome mi.

³⁷ «Da, Mo te ε tomma mi ko lepima gbakasi ke kasi mbe ne ḡguru wene. Ko wune ti woke men ne wete yeso ho beḡe mbombu ne na. ³⁸ Ma wune yeti ke bakidye melepi mene ke moy metemo mun na. Keto wune yeti ke tiko yun temo ne mo te yi nye tomma ko na.

³⁹ «Wune némba mekana me Njambiyé, keto wune ke tiko temo nde, wune ta dolo nje jonḡwe te yi kpo ne kpo ke moyte. Yo gbate nde, mekana mete ke lepo gbakasi ke kasi mbe. ⁴⁰ Ko beko dete, wune yeti ke kwadye beḡwe mi, né wune be ne jonḡwe na. ⁴¹ Mi yeti ke sa nde, bomo lúksa mi na. ⁴² Ndi nde, mi duwa wune kande nyiḡo to kumo nyey kol. Wune yeti ke kwadye Njambiyé ke moy metemo mun na. ⁴³ Mi nja mbe ne dino Sanmbe

nde, yo nye tome mi, ko wune yeti ke jaye mi na. Ma ḡge wete mumo nje ne gba dino te wene ne ḡguru wene nje lepo meyasi nye wune ké, wune ta jaye nye. ⁴⁴ Nda yi wune kwadye ndi nde, yoko lúksa jakoso kine sa nde, Njambiyé nyepo lúksa wune ké, 'wune ta tiko temo ne mi nan? ⁴⁵ Wune ti taka nde, mi ta peso lepi nye ke numbu yun ke mbombu Da na. Mo te ε ta kelo dete ko, yo ndi Moyisi nyepo, nye yi wune be ne bibina temo ne nye ko. ⁴⁶ Keto wune ma tiki temo gbate ne Moyisi, ma wune ta tiko sendi temo ne mi, keto a ketima meyasi ke kasi mbe. ⁴⁷ Ma ḡge wune ti tike temo ke meyasi mete yi Moyisi ketima ké, wune ma nje tiko temo ke melepi mete yi mi lepe ké ne nje te yin?»

6

Yesus ke nye bomo tomay

yitan medye

(Mt 14; Mk 6; Lk 9)

¹ Ke kante, ε Yesus kwa kè ke ḡinje nyanḡwe mato te yi bo jeba nde Mato te yi Galile ho nde Mato te yi Tiberiyad ko. ² E nyanḡwe ḡgil bomo beḡwe nye, keto bo dikima beḡe meyekambiyé mete yi nye dikima kelo ke yotu botu be kon ké. ³ E Yesus bende keki kwa diyo metidye bene bejoke bene. ⁴ Jeso *Paska Beyuden ba ke wuta.

⁵ Ke Yesus ma kanje misi beḡe nde, nyanḡwe ḡgil ke nje ke yene ké, ε nye lepe nye Filip nde: «He ta bomo ba medye we, né bomo te baka dye?» ⁶ Yesus lépi yinori, na pa woku ne yasi te yi Filip ta yeḡsa ké. Keto nye ne ḡguru wene ma duwe yasi te yi nye ta kelo ké. ⁷ E Filip yeḡsa nye nye nde: «Ko moni te yi yakama gbo mo mesay ke meyeso gomay yiḡa ti yaka bomo medye yi yaka nde, mumo hene beki ne mono mbulma yasi te yi dye na.» ⁸ E wete jeke Yesus nde Andere te man ne Simon Piyer lepe nye nye nde: ⁹ «Wete mono mbam waka ne memampa yitan bu benjanjo yiḡa. Ma yite yakama kelo ḡge ke nyanḡwe ḡgil te yike?» ¹⁰ E Yesus lepe nde: «Wune lépi

nye bomɔ nde, bo dɔy metidyɛ.» Pɔku te yi womete bɔ tandɛ membunjo. E bomɔ dɔyɛ metidyɛ. Bembam nɛ bembam kumma nda bomɔ tomay yitan. ¹¹ Ndana, ε Yesus bɔ memampa. Kε nye ma si nye Njambiyɛ wosoko kɛ, ε nye bɔ yo kabɔ nye botu bete be bɔ womete baka, ε nye kele sendi dɛte nɛ benjanjo. Mumɔ hɛnɛ boŋma nda yi nye kwadɔya kɛ. ¹² Kε bomɔ ma si dɔyena ditɔ kɛ, ε Yesus lɛpɛ nye bejɛkɛ bɛnɛ nde: «Wunɛ siki wesidyɛ mɛbukwɛ mɛte, ma yaŋa nje sambiyɛ nɛ gbɛlate.» ¹³ Kε memampa mɛnɔri yitan yi bomɔ dɔya kɛ, bo nɔ wesidyɛ mɛbukwɛ mɛte tonjɛ memako kamɔ jo yiba.

¹⁴ Kε bomɔ ma bɛnɛ mɛyekambiye mɛte yite yi Yesus kelma kɛ, ε bo diki lɛpɔ nde: «Mbam ko gbate mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ ε bɔ nde, a ta nje ke to mɛnɛti ko.» ¹⁵ Kε Yesus ma duwɛ nde, bomɔ ke kwadɔyɛ nje bɔ nye kɛ tembidyɛ kumande nɛ dɛti kɛ, ε nye yɔkwɛ nɛ kɔkɔ kɛ ke to keki ndi nye nyɛpɔ.

*Yesus kɛ kɛndɔ ke to duku
(Mt 14; Mk 6)*

¹⁶ Kε bɛkoko ma dɔyɔ kɛ, ε bejɛkɛ be Yesus seliyɛ kɛ ke goŋ nyangwɛ matɔ. ¹⁷ E bo bɛndɛ wɛtɛ landi yɔ sabiyɛ nɔ kɛ nɔ pulɔ Kapɛrnawum. Yinɔri tu ma kelɔ. Sendi, Yesus ti pa yɔkwɛ nje dolɔ bo na. ¹⁸ Nyangwɛ pupɔ bɔ ke kwɔ, ε mɛkumbo kele ke duku budɔyate. ¹⁹ Bo dukuma landi kɛndɔ kumɔ nda kilomɛta yitan nɛ yitan jo wɛtɛ. Bo bɛnɛ Yesus ke kɛndɔ ke to duku kɛ nɔ pulɔ landi. E bo gwe wɔ budɔyate. ²⁰ Yasi wɛtɛ, ε nye lɛpɛ nye bo nde: «Yo mi, wunɛ ti gwaki wɔ na.» ²¹ Ndana, ε bo bɛ nɛ mesosa yɔ nyinje nye ke landi, yaka nɛ landi ke temɛ ke mbɛy te yi bo kwadɔya kɛ kɛte kɛ.

*Yesus kpasa mampa te yi nye
mumɔ joŋgwɛ*

²² Misi pupɛ ngil botu bete be tikama ke nginjɛ duku baka nɔ take duwɛ nde, landi bɔ ndi wɛtɛ kwey mate. Bo duwɔ sendi nde, Yesus ti nyinje landi bɛnɛ bejɛkɛ bɛnɛ na. Yo nde, bejɛkɛ kwanma ndi bo bɛpɔ. ²³ Yasi wɛtɛ, ndana yinɔ melandi nɔ dɔyɔ wulɛ ke Tiberiyad ke

keki mbɛy te yi bo ma dɔyɔki mampa, yite Kumande Yesus paŋma pa nye Njambiyɛ wosoko kɛ. ²⁴ Kε ngil ma bɛnɛ nde, ko Yesus ko bejɛkɛ bɛnɛ ti be womete kɛ, ε bo bɛndɛ melandi mɛnɔri kwɔ kɛ ke Kapɛrnawum kɛ sɔ nye mate. ²⁵ Kε bo ma dolɔ nye mate ke nginjɛ duku kɛ, ε bo lɛpɛ nye nye nde: «Yɛkele, o njɔki ba wonɔga ndɛnɛn?» ²⁶ E Yesus yɛnɛsa nye bo nde: «Yo gba gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Wunɛ ti sɔŋ mi, keto mɛyekambiye mɛte yi wunɛ bɛnɛma kɛ na. Yasi wɛtɛ, wunɛ sɔŋ mi, keto wunɛ dɔya mampa ditɔ. ²⁷ Wunɛ ti kel mɛsay keto mɛdɔyɛ mɛte yi ta bɛyɔ gwe nɛ ngbɔt kɛ na. Yasi wɛtɛ, wunɛ kɛl mɛsay keto mɛdɔyɛ mɛte yi ta dɔyɔ kelɔ nde, wunɛ bɛki nɛ joŋgwɛ te yi kpo nɛ kpo. Mɛdɔyɛ mɛte, yo *Mɔnɔ mumɔ ta nye wunɛ yo, keto yo ndi gba nye yi Njambiyɛ tɔkuma.» ²⁸ Ndana, ε bo nje dɔyɛ nye nde: «Yo yasi te nda yi wusɛ yɔkangwɛ kelɔ, nɛ wusɛ kel mɛkele mɛte yi Njambiyɛ kwadɔyɛ kɛ?» ²⁹ E nye yɛnɛsa nye bo nde: «Yasi te yi Njambiyɛ kwadɔyɛ nde, wunɛ kɛl kɛ, yo nde, wunɛ ti ki temɔ ke yi mɔ te yi nye tomma ko.» ³⁰ E bo nje lɛpɔ nye nye nde: «Kwalɔ mɛyekambiye te nda yi wɛ kele yi wusɛ ta bɛnɛ tikɔ nɛ temɔ ke yo kɛ? Yo mɛsay te nda wɛ kele kɛ? ³¹ Bɛsɔŋmbambo busu dɔya *man ke koŋgor nda yi yo ketinate ke mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: «A nya bo mɛdɔyɛ mɛte yi wulɛ ke dɔyɔbɔ kɛ nde, bo dɔyɔki.» » ³² E Yesus lɛpɛ nye bo nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Mɔyisi ti nye wunɛ mɛdɔyɛ mɛte yi wulɛ ke dɔyɔbɔ kɛ na. Yasi wɛtɛ, yo Saŋmbɛ ke nye wunɛ gba mɛdɔyɛ mɛte yi wulɛ ke dɔyɔbɔ kɛ. ³³ Keto mɛdɔyɛ mɛte yi Njambiyɛ nye kɛ, yo yɔkɔ ε piyɛ wulɛ dɔyɔbɔ nje nye botu be mɛnɛti maka joŋgwɛ te yi kpo nɛ kpo ko.» ³⁴ E bo nje lɛpɔ nye nye nde: «Nyangwɛ mbam, nyɛkɔ wusɛ mɛdɔyɛ mɛte yite mɛtu hɛnɛ.» ³⁵ «Mi mbɛ mɛdɔyɛ mɛte yi nye mumɔ joŋgwɛ. Mɔ te ε nje ke yɛmbɛ, mɔ te ti gwe nja wɛtɛ yesɔ na. Sendi, yɔkɔ ε tike temɔ nɛ mi, mɔ te ti gwe yesidyɛ wɛtɛ yesɔ na. ³⁶ Yasi wɛtɛ, mi ma lɛpɔ nye wunɛ, ma ko bɛkɔ nde, wunɛ bɛnɛma mi,

wunε yeti ke tiko temo ne mi na. ³⁷ Bomo hene be Da nye mi, bo ta nje ke yembe. Ko mi ti sene mo te ε nje ke yembe ko na, ³⁸ keto mi ti pikwe wule dyobo, ne mi nje kel yasi te yi mi kwadye ke na. Yasi wete, mi njaki nje kelo yasi te yi Mo te ε tomma mi ko kwadye ke. ³⁹ Yo nde, Mo te ε tomma mi njese ko kwadyikwe nde, ke njoka bomo hene te yi nye nya mi baka, mi ti dimbidya mumo wete ne wete na. Yasi wete, mi womkwe bo hene ke njena yeso siyna mboko. ⁴⁰ Keto yasi te yi Sanjbe kwadye ke, yo nde, mumo hene ε kanε misi beje ne mi Momo tiko temo ne mi, mo te beki ne jongwe te yi kpo ne kpo. Ma mi ta womiye mbe nye ke njena yeso siyna mboko.»

⁴¹ Dete, ε Beyuden nyingila ne nye, keto a lepima nde: «Mi mbe medye mete yi piya wule dyobo.» ⁴² E bo diki lero nde: «Yoko yeti gba Yesus te momo Yosep na? 'Wuse yeti ke duwe sangwe bene nyangwe na? Ma nge ba yi nye nje lero nde, a pikwe wule dyobo nje no ke?» ⁴³ E Yesus nje yensa nye bo nde: «Wune tiki menyingila. ⁴⁴ Mumo ti yaka nje ke yembe kine nde, Da, Mo te ε tomma mi ko dula nye na. Ma mi ta womiye mbe mo te ke njena yeso siyna mboko. ⁴⁵ Yo ketinate ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyε nde: «Njambiyε ta tedye bo hene meyasi.» Mumo hene ε lengwa meto ke yasi te yi Da lepima bakidye yo, mo te ke nje ke yembe. ⁴⁶ Yeti nde, wete mumo benma Da wete yeso na, sone ndi yoko ε wulma pe yi Njambiyε nje no ko. Yo ndi nye benma Da. ⁴⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Mo te ε tike temo ne mi, mo te ne jongwe te yi kpo ne kpo. ⁴⁸ Mi mbe medye mete yi nye mumo jongwe. ⁴⁹ Besanmbambo bun dya *man ke kongor. Ko beko dete, bo gwa. ⁵⁰ Medye mete yi piya wule dyobo ke kel nde, mo te ε dye yo, a ti gwe na. ⁵¹ Mi mbe medye mete yi kele nde, mumo beki ne jongwe yi piya wule dyobo ke. Nge mumo dye medye mete, a ta be ne jongwe kpo ne kpo. Yo nde, medye mete yi mi ta nye nye ke, yo membundo membe. Mi ta nye yo, ne botu be meneti maka be ne

jongwe.»

⁵² Dete, ε Beyuden kande nyena meso tande yan lero nde: «Mbam ko yakama nye wuse membundo mene nde, wuse dyaki ne nje te yin?» ⁵³ E Yesus nje lero nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Nge wune ti dye membundo me *Momo mumo, hobiye sendi mekiyo mene na, wune yeti ne jongwe ke yotu yun na. ⁵⁴ Mo te ε dye membundo membe, hobiye sendi mekiyo membe, mo te ne jongwe te yi kpo ne kpo. Mi ta womiye nye ke njena yeso siyna mboko. ⁵⁵ Yo nde, membundo membe gbate kpa medye. Mekiyo membe sendi gbate kpa yasi te yi sidye yesidye. ⁵⁶ Mo te ε dye membundo membe, hobiye sendi mekiyo membe, mo te ke temo mbe, mi sendi ke temo ne. ⁵⁷ Da te ε kele nde, mumo beki ne jongwe ko tomma mi. Mi jona ngwe jakime nye. Dete sendi, mo te ε dye mi, mo te ta jona sendi jakime mi. ⁵⁸ Medye mete yi piya wule dyobo ke, yori. Yo yeti nda *man te yi besanmbambo bun dya, ko beko dete, ε bo de ndi gwe ke na. Yasi wete, mo te ε ta dye medye te yike ko ta diyo kpo ne kpo.» ⁵⁹ Yesus lepi melepi maka ke ngimo te yi nye ba ke tedye bomo melepi me Njambiyε ke mbanjo mewesidya me Beyuden ke Kapernawum ke.

Yesus lepi melepi mete yi nye

bomo jongwe

⁶⁰ Ke bo ma si woko melepi mete yi nye lepima ke, ε bana bejeke bene budyate lepe ke kante nde: «Lepi te yike ne dito budyate. Nda yakama biye to te ko?» ⁶¹ Yesus duwa ke moy temo ne nde, bejeke bene ke nyingila keto lepi te yi nye lepima ke. E nye lepe nye bo nde: «Lepi ke ke njangwe wune? ⁶² Ma yo ta nje be ba nan, nge wune beje *Momo mumo ke bendo yokwe ke mbe te yi nye panma diyo kete ke? ⁶³ Yo Kimo Sisi nye mumo jongwe. Membundo yeti ne deti te yi kelo yina kimo yasi na. Melepi mete yi mi lepima mbe nye wune ke, yo melepi mete yi nye mumo Sisi Njambiyε, nye sendi nye jongwe. ⁶⁴ Yasi wete, bana waka ke

njoka yun yeti ke tiko temo ne mi na.»
 Yesus lepi dete, keto a ma duwe botu bete
 be ti tike temo ne nye baka njombu yaja,
 duwe sendi mo te e ta dyanawe nye ko.
 65 E nye ke mbombu lepo nde: «Yori yi mi
 lepima nye wune nde, mumo ti yaka nje
 ke yembe, nge Da ti nye nye deti na.»

66 Kande ke ngimo te yite e baya bejeki
 bene budyate duwe ke njon ne kine
 kendo se bene bo na. 67 E Yesus nje
 diyo lepo nye bejeki te bari kamo jo
 yiba nde: «'Wune sendi, wune ke kwadye
 kwa?» 68 E Simon Piyer yensa nye nye
 nde: «Nyanawe Kumande, he ta nje kwa
 ke pe yi nda? Yo we be ne melepi mete
 yi nye mumo jonawe te yi kpo ne kpo.
 69 Ma wuse ke tiko su temo ke yo, duwe
 sendi nde, we pupuna mo te yi Njambiyi
 tokuma njesa.» 70 E Yesus yensa nye bo
 nde: «'Wune baka kamo jo yiba, yeti gba
 mi toke wune na? Ma wete mumo ke
 njoka yun ne *Satan.» 71 Yasi yinori, a lepi
 ne Yudas te mono Simon Iskariyot, keto yo
 gba nye mo te e ta dyanawe nye ko. A ba
 ke njoka bejeki kamo jo yiba.

7

Beman be Yesus yeti ke tiko temo

ne nye na

1 Ke kon mayasi menori e Yesus kwa ke
 medya ne medya ke Galile. A ti kwadye
 ke ke medya mete yi Yuda na, keto bekum
 Beyuden dikima sa nje te yi wo nye.
 2 Yinori jeso Beyuden yi bo dikima sumo
 mebala ya kete ke ba ke wuta. 3 E beman
 ne Yesus lepe nye nye nde: «We ti diy se
 waka na, kwanjo ke ke Yuda, ne bejeki
 bo ben sendi nyanawe mekele mete yi we
 kele ke. 4 Keto nge mumo kwadye nde,
 bomo dukwe nye, a ti kel yasi sodyate
 na. Ma nda we ke kelo nyanawe mekele
 dete ke, punjukwe yotu yo ne nguru wo
 ke misi me bomo.» 5 Ko beman ne Yesus
 sendi ti be ke tiko temo ne nye na. 6 E nye
 nje lepo nye bo nde: «Ngimo te yembe
 ti pa dya na. Yasi wete ke yun, ngimo
 hene kimote. 7 Botu be meneti maka ti
 yaka beno wune na. Yasi wete, bo ben mi,
 keto mi ke ben mekele man lepo nde, yo

beyate. 8 Wune kwaj yun ke jeso te. Ke
 be mi, mi yeti ke ke me na, keto ngimo
 te yembe ti pa yaka na.» 9 Ke nye ma si
 lepo dete nye bo ke, e nye kwa diyo ndi
 ke Galile.

Metando ke njoka Yesus

bene Beyuden

10 Ndana, ke beman ma si kwa ke jeso
 ke, e nye teme mbombila kwa ke sendi
 mate kine punje yotu na. 11 Bekum
 Beyuden dikima sa nye ke jeso lepo nde:
 «A we?» 12 Bomo dikima lepo kasi ne
 budyate ne hihiji ke njoka ngil. Baya
 dikima lepo nde: «Mbam te kimo mumo!»
 Baya nde: «Ja, a ke sebile bomo kenje ke
 beya nje.» 13 Yasi wete, ko mumo wete ne
 wete ti be ke lepo kasi ne ne gbas gbas ke
 misi me bomo na, keto bo dikima kamo
 bekum Beyuden.

14 Ndana, ke metu me jeso ma kumo
 ke bembe ke, e Yesus kwa ke ke mbanjo
 Njambiyi kande tedya bomo melepi me
 Njambiyi. 15 E Beyuden ngbakima lepo
 nde: «Mbam ko ti kele yina nyanawe
 sukul na. Ma a njaki nje be ne duwa
 mekana mete yike wule no we?» 16 E
 Yesus nje yensa nye bo nde: «Yasi te yi
 mi tedye ke ti wula ke dyanjo dyembe ne
 nguru wombe na, yasi wete, yo wula ke
 yi Njambiyi, nye Mo te e tomma mi ko.
 17 Nge mumo jaye nde, a ta kelo yasi te yi
 Njambiyi kwadye, mo te ta duwe, ho yasi
 te yi mi tedye ke wula ke yi Njambiyi,
 ho yo wula ke dyanjo dyembe. 18 Mo te
 e lepe yasi te yi wule ke dyanjo dyene ko
 san nde, bomo luksa nye. Yasi wete, yoko
 e kele yasi sa nde, bomo luksa mo te e
 tomma nye ko ke lepo gbakasi. Sendi,
 a yeti mo kotu mekele na. 19 'Moyisi ti
 nye wune membonga me Njambiyi na?
 Ma ko mumo wete ne wete ke njoka yun
 yeti ke jonna bengwe membonga mete
 na. Keto nge yi wune sa nje te, ne wune
 wo mi ke?» 20 E botu bete be ba womete
 ne ngil te baka yensa nde: «We ne beya
 sisin ke yotu. Mo te nda ke sa nje te yi
 wo we ko?» 21 E Yesus yensa nye bo nde:
 «Mi kelma ndi nyanawe mekele wete,
 ma wune hene ke ngbakima. 22 Moyisi

nya wunε mbonḡa nde, wunε p̄si bono bembam hεnε. Yasi yinori ti kanda ke yi Moyisi na, yo wula ne besanmbambo bete. Yo keto mbonḡa te yite yi Moyisi nya kε, ko ke yeso *Saba wunε ke peso bono bembam. ²³ Wunε ke peso bono bembam ko ke yeso Saba, kambō wunε mε nje jōsidye mbonḡa te yi Moyisi nya kε. Nḡe wunε kele dεte, keto nḡe yi wunε nje wokō nḡambi nε mi, keto mi sidya kōn ndiḡgele mumo ke yeso Saba kε? ²⁴ Wunε t̄i p̄si jōsi beḡḡwε mberī misi mε mumo na, yasi wete, wunε p̄si jōsi nε nḡbeḡ.»

²⁵ ε baḡa bomō be Yerusalem diki lepō nde: «'Yeti mbam kō yi bomō s̄a nje te yi wo nye kō na? ²⁶ Nε b̄ēḡa ndi, a ke lepina ke misi mε bomō nε gbas gbas, ko dεte, bo yeti ke lepō yaḡa nye nye na. 'Yite nde, bekum ma duwe gbate nde, nye *Krist? ²⁷ Yasi wete, ke mbam te yōkō, wuse duwā su mbey te yi nye wulma kete nje nō kε. Ndi nde, komε Krist ta nje kε, ko mumo t̄i duwe mbey te yi nye wulma kete nje nō kε na.»

²⁸ Yesus b̄a ke tedye bomō mēlepi mε Njambiye ke mbanjō Njambiye. ε nye lepε nε mēn ke kwey nde: «'Wunε lēpi gba nde, wunε duwā mi, duwe sendi mbey te yi mi wulma kete nje nō kε? Ndi nde, mi ti njāki nε dēti te yembe na. Mō te ε tomma mi kō, nye mō te yi bomō yākanḡwε tiko temo nε nye, ma wunε yeti ke duwe nye na. ²⁹ Ndi mi ke duwe mbe nye, keto mi wula pε yene nje nō. Yo nye tome mi.» ³⁰ ε bo s̄a nje te yi biye nye, ko bεkō dεte, mumo wete nε wete t̄i kenje bō kpoke nε nye na, keto nḡimō nε t̄i pa dya na. ³¹ Bomō budyate ke njoka nḡil tikima temo ke yene. ε bo diki lepō nde: «Komε *Krist ta nje kε, a ta kelo ka mēyekambiye kwā yike yi mbam kō kelma kε?» ³² *Befarisḡ wokuma mēyasi mēnori yi bomō d̄ikima nyiḡgila ke njoka nḡil ke kasi Yesus kε. ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nē Befarisḡ tome botu be bakidya mbanjō Njambiye, né bo kē biy nye.

³³ ε Yesus lepε nde: «Mi ndi nε mōnō nḡimō te yi kwanḡye sine wunε, ke kōḡte, mi má yōkwε kē pε yi Mō te ε tomma mi

ko. ³⁴ Wunε ta s̄a mi, ko wunε t̄i dolo mi na. Sendi, wunε t̄i kumō yun ke mbey te yi mi ta d̄iyō mbe kete na.» ³⁵ ε Beyuden nje lepō tandε yan nde: «'Yite nde, a ta kē ba we yi wuse ta d̄iyō kine dolo nye kε? 'Yite nde, a ta kē ke yi Beyuden bete yi bo wanjima bo be d̄iyε ke njoka Begrēk baka? 'A ta kē mate kē tedye Begrēk mēlepi mε Njambiye?» ³⁶ Yiḡa nde: «'Wunε ta s̄a mi, ko wunε t̄i dolo mi na,» sendi, «wunε t̄i kumō ke mbey te yi mi d̄iyε mbe kete na,» a kwād̄yikwε lepō komete nde nḡe?»

³⁷ Yeso siyna jeso b̄a nyanḡwε yeso jeso kwā bosa mēyeso mete yiri hεnε. Yeso te ε Yesus temε lepō nε mēn ke kwey nde: «Mō te ε gwe yesidye, a njāki ke yembe nje hōbiye yasi te yi ta sidye yesidye nε kε. ³⁸ Mēkana mε Njambiye ke lepō nde: «Mō te ε tike temo nε mi, nyanḡwε mēduku mete yi nye jōḡḡwε ta sokula wulε ke moy nε.» » ³⁹ Yinori Yesus lēpi nε kasi Kimō Sisiḡ te yi botu bete be tike temo nε nye ta bε nō kε. Yo nde, ke nḡimō te yite Njambiye t̄i pa njese Kimō Sisiḡ na, keto a t̄i pa yōkidye Yesus kenje d̄yobō ke mbey mēluksa mēnε na.

Bekum Beyuden yeti ke jaye nde,

Yesus nye Krist na

⁴⁰ Ke baḡa botu bete be b̄a ke njoka nḡil baka ma wokō mēlepi mete kε, ε bo lepε nde: «Mbam kō gbate mō punja mēlepi mε Njambiye te yi bo d̄ikima lepō nō kō.» ⁴¹ Baḡa d̄ikima lepō nde: «'Yōkō gba *Krist.» Baḡa nde: «'Yo Krist ta wulε Galile nje nō? ⁴² 'Mēkana mε Njambiye ti lēpi nde, Krist ta wulε ke kando kumande Davit ke dya Betelehem komε Davit d̄ikima d̄iyō kε na?» ⁴³ ε nḡil baka ke bembe keto Yesus. ⁴⁴ Baḡa diyma kē biye nye. Yasi wete, ko mumo wete nε wete t̄i kpoke nye na. ⁴⁵ Ndana, ε botu be bakidya mbanjō Njambiye yōkwε kē dolo bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nē Befarisḡ. ε bo diye botu be bakidya mbanjō Njambiye nde: «'Ḳge kele yi wunε t̄i nje nε nye kε?» ⁴⁶ ε bo yeḡsa nde: «Ko mumo wete nε wete yeti ke duwe lepī nda mbam te na.» ⁴⁷ ε

Befarisɛ nje yeɲsa nde: «'Yite nde, wunɛ sendi, wunɛ jayma nde, a sɛbila wunɛ?»⁴⁸ 'Wunɛ wokuma wɛtɛ yesɔ nde, wɛtɛ kum wusu ho Befarisɛ tikima temɔ nɛ nye nde?»⁴⁹ Ɛ bo kɛ mbɔmbu lɛpɔ nde: «Ndi nde, gba botu baka yeti kɛ duwe mɛmbɔɲga mɛ Njambiyɛ na. Njambiyɛ ma kita nɛ bo.»⁵⁰ Wɛtɛ mbam nde Nikɔdem ɛ ka kɛ bɛɲɛ Yesus wɛtɛ dʒoɔbɔ nɛ tu ko bɔ kɛ njoka Befarisɛ. Ɛ nye lɛpɛ nye bo nde:⁵¹ «'Yite nde, mɛmbɔɲga musu lɛpi nde, bo tɛdʒa mumɔ mɛbɔnɛ kinɛ pa wokɔ mɛn mɔ te yi duwe nɛ mɛjɔsɔ mɛte yi nye kelma kɛ na?»⁵² Ɛ bo lɛpɛ nye nye nde: «'Ma yite nde, wɛ sendi, wɛ mɔ Galile? Nɛmba kimɔtɛ, wɛ ta bɛɲɛ nde, ko wɛtɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ tɛ wulɛ wɛtɛ yesɔ kɛ Galile na.» [⁵³ Kɛ kɔɲtɛ, ɛ mumɔ hɛnɛ tɔkɛ nje dʒuwe kɛ tʒ dʒɛnɛ.

8

Kasi nya te ɛ kelma wanja ko

¹ Ɛ Yesus kwɔ nɛ kɛ kɛ *Keki mɛoliviye.
² Bɛmɛɲmɛnɛ sut, ɛ nye yokwɛ kɛ sendi kɛ mbanjɔ Njambiyɛ. Ɛ ngil bɔmɔ hɛnɛ kɛ ke yɛnɛ. Ɛ nye kwɔ dʒiɔ mɛtidʒɛ kande tɛdʒa bɔmɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ.
³ Ndana, ɛ botu bɛ ketina mɛyasi nɛ Befarisɛ bʒ wɛtɛ nya te yi bo dolma nye kɛ kelɔ wanja ko kɛ nɔ kɛ yi Yesus. Ɛ bo bʒ nye tɛmbidʒɛ kɛ mbɔmbu bɔmɔ kwɔ lɛpɔ nye Yesus nde:⁴ «Yekele, wusɛ dɔɲgidʒa nya ko kɛ gba kelna wanja.⁵ Kɛ mɛmbɔɲga mɛte yi Mɔyisi ketima kɛ, a pɛsima nde, wusɛ lɔɲ njɛl nyari nda yɔko nɛ mɛtari wo. Ma kɛ yɔ, wɛ lɛpi yɔ nɛ nɛ?»⁶ Bo lɛpi yinɔri yɛ lɛbiye nɛ nye, nɛ bo lɛpi nde, a lɛpinama bɛyate. Yasi wɛtɛ, ɛ Yesus bʒutuma ketina kɛ ngbutu nɛ nyɛy bɔ.⁷ Nda yi bo ka ndi mbɔmbu yɛ diyɛ nye mɛdiyan kɛ, ɛ nye tɛmɛ lɛpɔ nye bo nde: «Mɔ te ɛ duwɔ kɛ njoka yun nde, a tɛ pa kelɔ yɲa bɛya yasi wɛtɛ yesɔ ko kɔnda bɛtɛ tari lʒ nɛ nya ko.»⁸ Kɛ kɔɲtɛ, ɛ nye bʒutuma sendi nɛ kɔkɔ ketina kɛ ngbutu.
⁹ Kɛ bo ma wokɔ dɛtɛ kɛ, ɛ bo punde wɛtɛ wɛtɛ kwɔ kande nɛ bɛtomba bɛtɛ kɛ nɔ. Ɛ Yesus tika nyɛpɔ bɛnɛ nyari kɛ mbɔmbu wɛnɛ.¹⁰ Ndana, ɛ Yesus tɛmɛ lɛpɔ nye

nyari nde: «Nyari, botu bɛtɛ bɛ lɛpinama nɛ wɛ baka mɛ wɛ? 'Ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɛ tɛdʒɛ wɛ mɛbɔnɛ na?»¹¹ Ɛ nye yeɲsa nde: «Ko na, nyangwɛ mbam.» Ɛ Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Mi sendi, mi yeti kɛ tɛdʒɛ wɛ mɛbɔnɛ na. Kwangɔ, yasi wɛtɛ, wɛ tɛ basidʒa kelɔ se bɛya yasi na.»]

Yesus nde, nye mɛjasi

¹² Ɛ Yesus nje basidʒɛ lɛpina nye ngil bɔmɔ lɛpɔ nde: «Mi mɛ mɛjasi mɛte yi paniye puyɛ nye botu bɛ mɛnɛti maka. Mɔ te ɛ bɛɲgwe mi, mɔ te tɛ kɛndɔ kɛ mɔy yitul na, yasi wɛtɛ, a ta bɛ nɛ mɛjasi mɛte yi tɛdʒɛ mumɔ nda yi nye yɔkanɲgwe jɔɲna nɔ kɛ.»¹³ Ɛ *Befarisɛ lɛpɛ nye nye nde: «Wɛ kɛ lɛpɔ yasi te yi wɛ duwɔ kɛ kasi yɔ kɛ nɛ nguru wɔ. Nɛɛ bɛ dɛtɛ, yasi te yi wɛ lɛpɛ kɛ gba ja.»¹⁴ Ɛ nye yeɲsa nye bo nde: «Ko gba mi lɛpi yasi te yi mi duwɔ kɛ kasi mɛ nɛ nguru wombɛ, yasi te yi mi lɛpɛ kɛ, gbakasi, keto mi duwɔ mbɛy te yi mi wulma ketɛ nɛ mbɛy te yi mi kɛ ketɛ kɛ. Yasi wɛtɛ, wunɛ yeti kɛ duwe yun mbɛy te yi mi wulma ketɛ nɛ mbɛy te yi mi kɛ ketɛ kɛ na.»¹⁵ Wunɛ pɛsi yun jɔsi nɛ nɛ te yi bɔmɔ. Yasi wɛtɛ, mi yeti kɛ pɛsɔ mɛ jɔsi wɛtɛ mumɔ na.
¹⁶ Nɛɛ bɛ nde, gba mi pɛsi jɔsi, pɛsina jɔsi mɛ kɛ nɛ, keto mi yeti nyɛpɔ na, mi sinɛ Da, Mɔ te ɛ tomma mi ko.¹⁷ 'Yo yeti ketinate kɛ gba mɛkana mɛ mɛmbɔɲga mun nde, nɛɛ bɔmɔ yɛba nɛ lɛpɔ ndi kiya yasi kɛ yasi te yi bo bɛɲma nɛ yi bo wokuma kɛ, lɛpi te gbakasi na?¹⁸ Gba mi nɛ nguru wombɛ kɛ lɛpɔ yasi te yi mi duwɔ kɛ kasi mɛ. Sendi, Da, Mɔ te ɛ tomma mi ko kɛ lɛpɔ yasi te yi nye duwɔ kɛ kasi mɛ kɛ.»¹⁹ Ɛ bo nɛ diyɛ nye nde: «Sɔɲgwe wɛ?» Ɛ nye yeɲsa nde: «Ko mi ko Saɲmbɛ, wunɛ yeti kɛ duwe mbanja na. Wunɛ mɔ dukwɛ mi gbate, ma wunɛ duwɔ sendi Saɲmbɛ.»²⁰ A lɛpi mɛyasi mɛnɔri kɛ mbanjɔ Njambiyɛ kɛ ngimɔ te yi nye bɔ kɛ tɛdʒɛ bɔmɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ mbɛy te yi bɔmɔ dʒiki nye mɛyasi nɛ sadaka nye Njambiyɛ kɛ. Ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɛ nye bo kɛ yotu nɛ na, keto ngimɔ nɛ tɛ pa dʒa na.

²¹ E nye nje lepɔ sendi nye bo nde: «Mi ke kwɔ mbɛ, wunɛ ta sɔ mi, wunɛ ta gwe ndi ke mɔy mɛbeyɔ mun. Ke mbey te yi mi kɛ mbɛ kete kɛ, wunɛ ti yaka kɛ yun mate na.» ²² E Beyuden diki lepɔ tande yan nde: «Yiɲa nde: «Ke mbey te yi mi kɛ mbɛ kete kɛ, wunɛ ti yaka kɛ yun mate na,» 'yite nde, a ta wo yotu nɛ nɛ ɲguru wenɛ?» ²³ E Yesus yeɲsa nye bo nde: «Wunɛ wɔla yun ke meneti waka, ma mi mbɛ mɔ kwey. Wunɛ botu be meneti maka, mi yeti mbɛ mɔ meneti maka na. ²⁴ Yori yi mi lepima nye wunɛ nde, wunɛ ta gwe ndi ke mɔy mɛbeyɔ mun kɛ. Keto ɲge wunɛ ti tike temɔ nde, yo gba mi mɔ te yi mi lepe nɔ kɔ na, wunɛ ta gwe ndi ke mɔy mɛbeyɔ mun.» ²⁵ E bo nje diyɛ nye nde: «Wɛ yo ba nda?» E Yesus yeɲsa nye bo nde: «Ma mi lɛpi sendi nde ɲge, 'yo yeti yasi te yi mi diki lepɔ nye wunɛ metu hɛnɛ kɛ na? ²⁶ Mi nɛ budya meyasi mete yi mi yakama lepɔ ke kasi yun, pɛsɔ sendi mɛlepi mete yi beɲɛ wunɛ. Yasi wɛtɛ, Mɔ te ɛ tomma mi njɛsɛ kɔ, yo Mɔ te ɛ lepe ndi gbakasi. Meyasi mete yi mi wokuma ke numbu nɛ kɛ, yo ndi yite yi mi lepe mbɛ nye botu be meneti maka.» ²⁷ Bomɔ tɔ be ke duwɛ nde, a lɛpi kasi Da nye bo na. ²⁸ Dete, ɛ Yesus lepe nye bo nde: «Kome wunɛ ta si ɲgba *Mɔnɔ mumɔ ke jeti tembidye ke kwey kɛ, yo komete yi wunɛ ta nje duwɛ sendi nde, yo gba mi mɔ te yi mi lepe nɔ kɔ. Wunɛ mɔ nje duwɛ yey nde, mi ti kɛl yaɲa nɛ dyanɔ te yembe na, yasi wɛtɛ, mi lɛpi meyasi mete yi Da tedya mi kɛ. ²⁹ Mi sinɛ mɔ te ɛ njɛsa mi kɔ. A tɔ tike mi nyɛpɔ na, keto mi ke kelɔ yasi te yi nye nye mesosa kɛ metu hɛnɛ.» ³⁰ Ke Yesus ma lepɔ dete kɛ, ɛ bomɔ budyate tike temɔ nɛ nye.

³¹ Ndana, ɛ nye lepe nye Beyuden betɛ be tikima temɔ nɛ nye baka nde: «ɲge wunɛ kɛ mbombu tikɔ temɔ ke mɛlepi membe metu hɛnɛ, yite wunɛ gba bejɛke bembɛ. ³² Dete, wunɛ ta duwɛ lepi te yi lepe gbakasi. Lepi te mɔ kelɔ nde, wunɛ dɔkwɛ ke diyɔ bala.» ³³ E bo yeɲsa nye nye nde: «Wuse benday be Abaraham, ko wuse tɔ pa diyɔ bala mumɔ wɛtɛ yesɔ na. Keto nan yi wɛ nje lepɔ nde, wuse

ta duwɛ ke gba diyɔ bala nje diyɔ nɛ yotu su nɛ ɲguru wusu kɛ?» ³⁴ E nye yeɲsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wunɛ kɛ: Mumɔ hɛnɛ ɛ jɔɲna ke mɛbeyɔ, nye bala mɛbeyɔ. ³⁵ Yo nde, bala ti diy kpo nɛ kpo ke mɔy kandɔ na, yasi wɛtɛ, yo mɔnɔ kandɔ diyɛ kpo nɛ kpo ke mɔy kandɔ. ³⁶ ɲge be nde, mi *Mɔnɔ mumɔ sɔɲa wunɛ ke diyɔ bala, yite wunɛ ta duwɛ gbate ke diyɔ bala nje diyɔ nɛ yotu yun nɛ ɲguru wun. ³⁷ Mi duwɔ nde, wunɛ benday be Abaraham, ko beko dete, wunɛ ke sɔ nje te yi wo mi, keto mɛlepi membe yeti ke nyiɲɛ ke mɔy metemɔ mun na. ³⁸ Mi lɛpi mbɛ yasi te yi mi beɲma ke yi Saɲmbɛ kɛ. Wunɛ kɛl ndi sendi yun meyasi mete yi wunɛ wokuma nɛ saɲgwe te wun kɛ.» ³⁹ E bo yeɲsa lepɔ nye nye nde: «Abaraham saɲmbambo wusu.» E Yesus lepe nye bo nde: «Wunɛ mɔ beki benday be Abaraham, ma wunɛ ke kelɔ meyasi nda nye. ⁴⁰ Ma ndana, gba mi mɔ te ɛ lepima gbakasi nye wunɛ ke meyasi mete yi mi wokuma ke numbu Njambiyɛ kɛ, wunɛ ke sɔ nje te yi wo mi. Yinɔri Abaraham tɔ kelɔ dete na. ⁴¹ Wunɛ ke kelɔ mekele mɛ saɲgwe wun.» E bo lepe nye nye nde: «Wuse yeti bonɔ be wanja na. Wuse ndi nɛ saɲgwe wɛtɛ, yo Njambiyɛ.» ⁴² E nye yeɲsa nye bo nde: «Njambiyɛ mɔ beki saɲgwe wun, ma wunɛ ke kwadyɛ mi, keto mi wɔla ke yɛnɛ nje nɔ, mi nɲa jakime nye, mi tɔ nje nɛ deti te yembe na, yo nde, yo nye tome mi. ⁴³ ɲge ba nje kelɔ yi wunɛ ti wɔku yun lepi te yi mi lepe kɛ? Yo keto wunɛ yeti nɛ deti te yi laɲgwe metɔ wokɔ na. ⁴⁴ Gba saɲgwe wun *Kum beya mekele. Ma wunɛ ke kwadyɛ kelɔ meyasi mete yi saɲgwe wun be nɛ mesosa kete kɛ. Nye mɔ wona bomɔ kande njombu yaɲa. A yeti nɛ kasi nɛ gbakasi na, keto gbakasi yeti ke nye na. Kome nye kelɛ jɔ kɛ, a lɛpi ndi yasi te yi pundɛ ndi ke mɔy temɔ nɛ, keto nye mɔ jɔ, yo nye bosa mɔ jɔ. ⁴⁵ Yasi wɛtɛ, ke be mi, wunɛ yeti ke tikɔ temɔ nɛ mi na, keto mi lɛpi yasi te yi be gbakasi. ⁴⁶ Nda ke njoka yun yakama tedye nde, mi kelma yiɲa beya yasi kɔ? Ma ɲge be nde, yasi te yi mi lepe kɛ gbakasi, keto

ngge yi wunε ti tiki temo ne mi ké? ⁴⁷ Mo te ε be mo Njambiyε, mo te ke biye to melepi me Njambiyε, yo nde, yi wunε ti biya yun to te ké, keto wunε yeti yun botu be Njambiyε na.» ⁴⁸ E Beyuden yeŋsa nye nye nde: «Yi wuse lepima nde, we gba *Mo Samari, we sendi ne beya sisin ke yotu ké, 'wuse kelma ja?» ⁴⁹ E nye yeŋsa nde: «Ko mi yeti mbe ne beya sisin ke yotu na, yo nde, mi luksa Saŋmbe, ma wunε ke kpalo nje yeliye yun mi. ⁵⁰ Yasi wete, ke be mi, mi ti san nde, bomo luksa mi na. Yo ne wete mumo te ε sa nde, bomo luksa mi, yo nye ke peso josi bomo. ⁵¹ Gbakasi yi mi lepe nye wunε ké: Nge mumo bakidye melepi membe, ko a ti gwe na.» ⁵² E Beyuden nje lepo nye nye nde: «He duwa ndana yey nde, we ne beya sisin ke yotu. Abaraham gwa, botu be punja melepi me Njambiyε ma gwe sendi, ma nge nje kelo yi we lepe nde: <Nge mumo bakidye melepi membe, ko a ti gwe> ké? ⁵³ We taka nde, we kwa saŋmbambo wusu Abaraham ε gwa ko nde? Botu be punja melepi me Njambiyε ma gwe sendi, we taka yo nde, we ba nda?» ⁵⁴ E nye yeŋsa nde: «Ige gba mi ne nguru wombe lukse yotu mbe, luksa yotu te yite gbelate. Yo Saŋmbe te yi wunε lepe nde, nye Njambiyε wun ko, yo nye ke lukse mi. ⁵⁵ Yasi wete, wunε yeti ke duwe nye na. Ke be mi, mi ke duwe nye. Nge mi lepe nde, mi yeti ke duwe nye na, yite mi me mo ja nda wunε. Yo nde, mi duwa nye, bakidye sendi melepi mene. ⁵⁶ Saŋmbambo wun Abaraham dikima take nde, a ta beŋe ngimo te yi mi ta nje kete ké, ε nye woke mesosa budyate. Kumo ké, ε nye beŋe ngimo te gbate, ε nye sosa.» ⁵⁷ E Beyuden lepe nye nye nde: «We ti pa kumo gbela mesew kamotan na, 'we nde, we beŋma Abaraham nde?» ⁵⁸ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wunε ké: Pinjo te yi bo ti pa ja Abaraham na, mi me mbe kete.» ⁵⁹ Ndana, ε bo toke metari, né bo lu ne nye. Yasi wete, ε nye soma kwa pundo ke mbanjo Njambiyε.

9

Yesus ke bute misi me wete mbam

¹ Ndana, ke ngimo te yi Yesus ba ke toke nje kwa no ké, ε nye beŋe wete mbam te ε jadya ndi ne dibina misi ko. ² E bejeki bene diyε nye nde: «Yekele, keto nge yi mbam ko jadya ne dibina misi ké? 'Yo keto yija beya mekele mene ne nguru wene ho keto yija beya mekele me sangwe bene nyanngwe?» ³ E Yesus yeŋsa nde: «Yeti nde, nye ho sangwe bene nyanngwe kelma yija beya mekele na. Yo nde, a jadyikwe ne dibina misi, né Njambiyε punje nyanngwe mekele mene ke yotu ne. ⁴ Ke ngimo te yi yeso ndi kete ké, wuse yakanngwe kelo mesay me mo te ε tomma mi ko. Tu me ke nje, ngimo te yi mumo ti yaka kelo se mesay na. ⁵ Pinjo te yi mi ndi ke meneti maka, mi mbe mejasi te yi paniye puye nye botu be meneti.» ⁶ Ke nye ma si lepo dete ké, ε nye sa meseri ke meneti bulo yo ne meseri lombε ke misi me mo dibina misi ⁷ lepo nye nye nde: «Kendo ke weye misi mo ke Siloy.» To Siloy nde Mo te yi bo tomma nye ko. E nye teme kwa kε weye misi. A yokwa mate, a me ke beŋe yasi ne ngelele. ⁸ Ndana, ε botu bete be dikima diyε wete bene mbam ko nε botu bete be dikima beŋe nye ke jombo meyasi baka lepe nde: «'Yeti gba mbam ko ε dikima diyε metidye diki jombo meyasi ko na?» ⁹ E baŋa diki lepo nde: «Yo nye.» Baŋa nde: «Ja, bene nye bonngwe bonngwe.» E nye ne nguru wene lepe nde: «Yo gba mi ko.» ¹⁰ E bo nje diyε nye nde: «Yo kwanama nan yi misi mo butunama no ké?» ¹¹ E nye yeŋsa nde: «Wete mbam nde Yesus bulma meneti lombε ke misi membe nje lepo nye mi nde: <Ken ke Siloy kε weye misi mo.> Mi ka. Ke mi ma si weye misi membe ké, ε mi kande beŋna yasi.» ¹² E bo diyε nye nde: «Mbam te we?» E nye yeŋsa nde: «Mi ti duwe na.» ¹³ Ndana, ε bo by mo te ε ba mbambu ne dibina misi ko kε no ke yi *Befarisε. ¹⁴ Yasi yinori Yesus bul meneti bute ne misi me mbam ko ke yeso *Saba. ¹⁵ Yori yi Befarisε diyma sendi mbam ko yasi te yi kwanama yi kelo nde, a beŋnngwe

ndana ké. E nye lèpè nye bo nde: «A lombuma mesopò ké misi membè, e mi kwà kè weye misi, ma ndana mi ké bènè yasi.» ¹⁶ E baṅa Befarisè ḏiki lèpò nde: «Yeti Njambiyè njese nye na, keto a yeti ké jesò mbonḡa te e lèpè kasi Saba ké na.» Baṅa ḏikima lèpò yan nde: «'Mò mebeyò yakama kelò ka kwalò meyekambiyè mete yike yi nye kelma ké?» E bo baka ké bembe.

¹⁷ E bo nje kwà sendi wolo diyè mò te e bā mbombu nè ḏibina misi kò nde: «Wè lépi yò nè nḡe ké kasi mbam te? Wè lépi nè nḡe ké say te yi nye kelma bute nè misi mò ké?» E nye yeṅsa nde: «Nye mò punja mēlèpi mē Njambiyè.» ¹⁸ Kò bekum Beyudèn tì kwadyè jayè nde, mbam kò bā mbombu nè ḏibina misi, jayè sendi nde, a njáki nje bēṅna ndana na. Dete, e bo jeba sangwè benè nyanḡwè. ¹⁹ E *Befarisè diyè bo nde: «Yòkò m̀̀nò wun yi wunè lèpè nde, a jadya nè ḏibina misi kò? Yo kwanṅama nan yi nye mē ké bènè yasi ndana ké?» ²⁰ E bo yeṅsa nde: «Wusè ké duwè nde, yòkò m̀̀nò wusu, duwè sendi nde, a jadya nè ḏibina misi. ²¹ Ndi nde, yí lèpò nè yasi te yi kwanṅama nde, a bēṅnanḡwè ndana nè mò te e butuma misi mēnè kò, wusè yeti ké duwè yanḡa kete na. A mē mumò, wunè ḏiya ndi nye, nye nè ḡguru wenè ta yeṅsa nye wunè.» ²² Sangwè benè nyanḡwè yeṅsangwè dete, keto bo bā ké kambò bekum Beyudèn, keto bekum Beyudèn ma nye ḡḡiṅ nde, nḡe mumò jayè ké mbombu bómò nde, Yesus nye *Krist, kò mò te tí natè se mbanjò mēwesidyà man wete yesò na. ²³ Yo keto te yite yi sangwè benè nyanḡwè lèpima nde: «A mē mumò, wunè ḏiya ndi nye» ké.

²⁴ Dete, e *Befarisè basidyè jeba mbam kò lèpò nye nye nde: «Lèpò gbakasi nye wusè ké mbombu Njambiyè. Hè duwà nde, mbam te mò mebeyò.» ²⁵ E nye nje yeṅsa nde: «Ḳḡe bē nde, nye mò mebeyò, mi yeti ké duwè na, siya yasi te yi mi duwà, yo nde, mi tì bē ké bènè yasi nè mbombu na, ma ndana mi mē ké bènè yasi.» ²⁶ E bo diyè nye nde: «A kelma yasi te nda ké yotu yò? A kelma nan

bute nè misi mò?» ²⁷ E nye yeṅsa nye bo nde: «Mi ma si lèpò yasi te yi kwanṅama ké nye wunè, ma wunè tì kwadyè wokò na. 'Wunè kwádyikwè nde, mi kálanḡwè yekidyè sendi nye wunè keto nḡe? 'Wunè sendi ké kwadyè nje bē bejèké benè?» ²⁸ E bo toyè nye lèpò nde: «Yo gba wè bē jèké wenè, ké bē wusè, wusè su bejèké bē M̀̀yisi. ²⁹ Wusè duwà su nde, Njambiyè lèpinama nye M̀̀yisi. Ma ké bē mbam te yòkò, ho a wúla wè nje nò, wusè yeti ké duwè na.» ³⁰ E mbam te e bā mbombu nè ḏibina misi kò yeṅsa nye bo nde: «Yo gba yasi te yi ḡgbakima yí wokò nde, ho a wúla wè nje nò, wunè yeti ké duwè na, ma yo nye bute misi membè. ³¹ Wusè duwà nde, Njambiyè ti jáya mēḡweta mē botu mebeyò na. Yasi wete, a jáya mēḡweta mē mò te e kanè nye tu nè yesò, kelò yasi te yi nye Njambiyè kwadyè ké. ³² Kande nè betomba mumò wete nè wete tì pa wokò wete yesò nde, wete mumò butuma misi mē mò te e jadya nè ḏibina misi kò na. ³³ Má bēki nde, yeti Njambiyè tome mbam te njese na, ma nye tì kelè yanḡa na.» ³⁴ E bo yeṅsa lèpò nye nye nde: «Kande yi bo ma jáki nè wè kumò ndana wè ké m̀̀y mebeyò nè pitik, yasi te nda yi wè ta tedye wusè ké?» E bo ḏudye nye punje kenje sè.

³⁵ Yesus wokuma nde, bo ḏudya mbam te e bā mbombu nè ḏibina misi kò. E Yesus sangwà nè nye kwà diyè nye nde: «'Wè ké tìkò temò ké yi *M̀̀nò mumò?» ³⁶ E nye yeṅsa nde: «Nyanḡwè mbam, M̀̀nò mumò te mbete ba nda? Lèpò, né mi tiki temò nè nye.» ³⁷ E Yesus lèpè nye nye nde: «Wè ma bènè nye, yo gba nye e ké lèpina ndana nye wè kò.» ³⁸ E mbam lèpè nde: «Nyanḡwè mbam, mi ké tìkò temò nè nye.» E nye kwà kuse mēbòḡ ké mbombu Yesus kanò nye.

³⁹ E Yesus nje lèpò nde: «Mi njà ké meneti maka, né jòsi bē kete, né botu bete bē yeti ké bènè yasi baka bēṅ yasi, né botu bete bē ké bènè yasi baka nje bē nè ḏibina misi.» ⁴⁰ Kè baṅa *Befarisè bete bē bā benè bē Yesus baka ma wokò dete ké, e bo diyè nye nde: «'Yite nde, wusè sendi, misi musu ḏibinate?» ⁴¹ E Yesus yeṅsa

nye bo nde: «Misi mun má ðeki ðibinate, ma wune yeti ne mebeyo na. Yasi wete, wune ke lepo ndana nde: «Wuse ke ðeje yasi kimote,» ðete mebeyo mun ta ðiyò ðone ke to yun.»

10

Kasi kimò mò bakidya besam

¹ Yesus njà ke mbombu lepo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: «Mò te ε ðiye kine kwà ne numey kakwe besam yí nyiñe nò ke moyte na, ñge nye kpalò kwà ne wete nje ðele, mò te mò gubo, nye nyanngwe mò kelna ðeya mekele. ² Yo nde, mò te ε kwà ne numey nyiñe nò ke moy kakwe, mò te mò bakidya besam. ³ Sanjele te ε ðiye ke numey kakwe kò búta numey nye nye, we ðéña ké, besam ke woko men ne. A má jeba bo wete wete ne ðino ðyan ñgboso bo pundo nò. ⁴ Nge nye si punje besam ðene hene ðete ké, a ma kwà mbombu, bo ke kòñ ne, keto bo ke duwe men ne. ⁵ Yasi wete, kò bo yeti ne ðeti te yi ðengwe gbela mumò na, bo ta kamba nye londò kè ne nan, keto bo yeti ke duwe men gbela bomò na.» ⁶ Yesus lepinama ne nje kano ðete nye bo, yasi wete, bo tí ðiye to yasi te yi nye lepima nye bo ké na.

⁷ É Yesus nje lepo sendi nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mi mbe numey te yi besam kwà kete yí nyiñe nò ke moy kakwe ké. ⁸ Bomò hene ðe kandima nje ne mi ðaka botu ðe gubo, bo botu ðe nyanngwe kelna ðeya mekele. Yasi wete, besam tí lenngwe metò ke men yan na. ⁹ Mi mbe numey, ñge mumò nyiñe ne nje te wombe, a ta jù. A ta nyiñe pundo dolo meðye te yi ðye. ¹⁰ Siya yasi te yi mò gubo nje kelo, yo ndi gubuna yasi, ndi wonate nè girisate. Mi njà mbe, né besam ðe ne jonngwe, né bo jonna ke moy nyenngwe. ¹¹ Mi mbe kimò mò bakidya besam. Kimò mò bakidya besam nyéki jonngwe ðyene keto besam ðene. ¹² Yasi wete, mò te ε nje ðakidye besam keto moni kò yeti gba mò bakidya besam na, keto besam yeti besam ðene na. Nge nye ðeje ñgwey ke nje, we ðéña, a tikima

besam seðye kwà, ñgwey má ðya ðiye ðaña, bari ma si wanja kwà. ¹³ Mò te ε nje ðakidye besam keto moni kò séðyikwe kwà, keto yo ndi keto moni yi nye ðakidye besam, yeti kasi ne ne bo na. ¹⁴ Mi mbe kimò mò bakidya besam. Mi ke duwe besam ðembe, besam ðembe ke duwe sendi mi. ¹⁵ Yo sendi ðete nda yi Da ke duwe mi, mi sendi ke duwe nye. Mi ke nye jonngwe ðyembe keto besam ðembe. ¹⁶ Mi ne ðaña besam ðembe ðe yeti ke moy kakwe te yike na. Mi yâkanngwe ñgboso sendi bo nje nò. Bo ta woko men mbe, bo má nje ðe ndi kuru besam wete nè mò bakidya yan wete. ¹⁷ Da kwádyikwe mi, yo keto mi ke nye jonngwe ðyembe yí ladye ðù sendi yo ne kòkò. ¹⁸ Kine mumò wete ne wete ε yakama peso jonngwe ðyembe na. Yasi wete, yo mi ne ñguru wombe ke nye jonngwe ðyembe. Mi ne ðeti te yi nye jonngwe ðyembe, mi sendi ne ðeti te yi ðù yo ne kòkò. Yo Sañmbe lepe nde, mi kèl ðete.» ¹⁹ É melepi menori kele nde, Beyuden bâkanngwe sendi wolo ke ðembe. ²⁰ É ðudya bomò ke njokate lepe nde: «A ne ðeya sisiñ ke yotu, a ke kono ne boku. Keto ñge yi wune lenngwe metò ke yasi te yi nye lepe ké?» ²¹ É ðaña lepe yan nde: «Mò te ε ne ðeya sisiñ ke yotu kò ti lépinanngwe ðeke na. 'Beya sisiñ ne ðeti te yi kelo nde, mò ðibina misi ðèñnanngwe nde?»

²² Bo ðà ke kelo jeso yí take ne yeso te yi bo kanma ne mbanjo Njambiyè te ε Yerusalem nye Njambiyè ké. Yo ðà ke ñgimò abekata. ²³ Yesus ðà ke yombila ke moy mbanjo Njambiyè ke mbey te yi bo ðikima jeba nde Nje Salomon ké. ²⁴ Ndana, ε Beyuden nje lito nye lepo nye nye nde: «'We kwádyikwe nde, wuse ðiy ne meso ke temò kumò ke ñgimò te yin? Nge ðe nde, yo we *Krist, lepo ne sañsan nye wuse.» ²⁵ É Yesus yenja nye bo nde: «Mi ma si lepo nye wune, ma wune yeti ke tikò temò ke melepi mete na. Mekele mete yi Sañmbe nye mi ðeti nde, mi kèl ké ke teðye mi nye wune. ²⁶ Yasi wete, wune yeti ke tikò yun temò ke yembe na, keto wune yeti ke njoka besam ðembe na. ²⁷ Besam ðembe ke woko men mbe, mi

ke duwe mbe bo, bo ke bengwe sendi mi. ²⁸ Mi ke nye mbe bo jongwe te yi kpo ne kpo, ko bo ti gwe yambile na. Sendi, ko mumo wete ne wete ti sukɔ bo ke mebo membe na. ²⁹ Saɲmbe, mo te e nya mi bo ko kwɔ bomɔ hene, ko mumo wete ne wete yeti ne deti te yi sukɔ bo ke mebo me Da na. ³⁰ Sine Da ndi kiya yasi wete.»

³¹ Ndana, e Beyuden toke sendi metari wolo, ne bo lu ne nye wo. ³² E Yesu yenja nye bo nde: «Mi kelma budya kimɔ mekele mete yi Da lepima nde, mi kel ke ke misi mun, ma ke njoka mekele mete, wune kwadyikwe lu mi ne metari wo keto mekele te yen?» ³³ E bo yenja nye nye nde: «Wuse ti kwadyikwe lu we ne metari wo keto wete kimɔ mekele na, yasi wete, wuse kwadyikwe lu we ne metari wo, keto we ke gbuto ne Njambiyɛ, keto gbela we mumo ke kpalo lepo nde, we Njambiyɛ!» ³⁴ E Yesu yenja nye bo nde: «'Yo yeti gba ketinate ke mekana me membonga mun nde: <Njambiyɛ lepima nde: Wune benjambiyɛ na?» ³⁵ Wuse duwa nde, mumo ti yaka soɲe yasi te yi yo ma be ketinate ke mekana me Njambiyɛ ke na. Ma nge Njambiyɛ jeba botu bete be melepi mene lepinama nye bo baka nde benjambiyɛ, ³⁶ keto nge yi wune nje lepo gba ne mi mo te e Da tokuma tomo njese ke meneti maka ko nde, mi ke gbuto ne nye, keto mi lepima nde, mi Monɔ wene ke? ³⁷ Nge mi diyɛ kine kelo mekele me Saɲmbe na, komete, wune ti tiki temo ne mi na. ³⁸ Yasi wete, nge be nde, mi ke kelo mekele me Saɲmbe, ko beko nde, wune ti tike temo ne mi na, wune yekidya tiko temo ke mekele mete yi mi kele ke, ne wune duwe kimote ke no mbombu nde, Da ke yembe, mi sendi ke yene.»

³⁹ Ndana, e bo kala sa nje te yi biye nye, yasi wete, e nye bola kwɔ. ⁴⁰ E nye duwe ne koko ke ke nginje Yurdɛ, ke mbey te yi Jan ma kanda topuna bomɔ ke moroku kete ke. E nye kwɔ diyɔ mate. ⁴¹ E bomɔ budyate nje ke yene. E bo diki lepo nde: «Jan ti kele ko meyekambiyɛ wete ne wete na, yasi wete, yasi hene te yi nye lepima ke kasi mbam ko ke, gbakasi.» ⁴² E bomɔ budyate tike temo ke yi Yesu ke mbey

yinori.

11

Yesu ke womiyɛ Lasar

¹ Wete mbam nde Lasar balma ne kon. A ba mo Betani, dya Mariya bene man wene Marta. ² Yo ba Mariya te e lombuma lobinda ke mekol me Kumande Yesu tito yo ne nyinɔ to ne ko. Yo dyombu dyene Lasar kone. ³ E bedyombu bene baka yiba tome mumo ke lepo nye Yesu nde: «Nyangwe Kumande beɲa, soɲ temo wo ke kon.» ⁴ Ke Yesu ma woko dete ke, e nye lepe nde: «Kon te yeti kon soɲ na, yasi wete, yo kon te yi Njambiyɛ ta tedye nyangwe deti meluksa mene, ne Monɔ wene be ne meluksa ke kon te.»

⁵ Temo Yesu ba ke yotu Marta bene man bu dyombu dyan Lasar. ⁶ Ke nye ma si woko kasi kon Lasar ke, e nye nje kwandye sendi metu yiba ndi ke mbey te kome nye ba ke. ⁷ Ke konte, e nye lepe nye bejeki bene nde: «Wuse yɔkwe ne koko ke Yuda.» ⁸ E bejeki lepe nye nye nde: «Yekele, konte ti pa kiko na, Beyuden kwadya lu we ne metari wo, ma ndana 'we ke kwadye yɔkwe ne koko ke sendi mate nde?» ⁹ E nye yenja nde: «'Yeso wete yeti ne hawa kamɔ jo yiba na? Nge mumo kende ne yeso, a yeti ke bomiyɛ baki na, keto a ke beɲe mejasi me yeso. ¹⁰ Ma yasi wete, nge mumo kende ne tu, a ke bomiyɛ baki, keto a kine mejasi ke yotu ne na.» ¹¹ Ke nye ma si lepo dete ke, e nye nje lepo nye bo nde: «So wusu Lasar ke jako, yasi wete, mi ta ke jeme nye.» ¹² E bejeki lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, nge be nde, a ke jako, yotu ne ta ngbanjo lala.» ¹³ Yasi yinori Yesu lepi ne kasi soɲ Lasar. Yasi wete, ke yan, bo takima yan nde, a lepi ne gbela jako. ¹⁴ Dete, e Yesu nje lepo ne gbas gbas nye bo nde: «Lasar ma gwe. ¹⁵ Ma nge mi beɲe wune deke ke, mi ne mesosa, keto mi ti be ke mbey te na. Dete, wune ta nje tiko temo ne mi. Yasi wete, he ken mate.» ¹⁶ Ndana, e Tomasi te yi bo dikima jeba sendi nde Beadan ko lepe nye njon ne nde: «Wuse sendi, he ken mate, ne sine be Nyangwe Kumande ke gwe mate.»

¹⁷ Ke Yesus ma dya ké, a njáki dolo nde, yo me metu yini yi bo pumbuma ne Lasar ké. ¹⁸ Betani ba ke keki Yerusalem, njokate ti kume kilometa yitati na. ¹⁹ Dete, e Beyuden budyate nje beje Marta bene Mariya ke son dyombu dyan yi nye bo mengite.

²⁰ Ndana, ke Marta ma woko nde, Yesus ke nje ké, e nye kwa ke sangwa ne nye, e Mariya diye ne ke tu. ²¹ E Marta lepe nye Yesus nde: «Nyangwe Kumande, we ma beki waka, ma dyombu dyembe ti gwe na. ²² Yasi wete, mi duwa nde, ko ndana yasi hene te yi we ta diye Njambiyé, a ta nye we yo.» ²³ E Yesus lepe nye nye nde: «Dyombu dya ta womiyé.» ²⁴ E Marta yensa nye nye nde: «Mi duwa nde, a ta womiyé kome bemu ta womiyé no ke njena yeso siyna mboko ké.» ²⁵ E Yesus lepe nye nye nde: «Mi mbe mo womiya bemu, mi sendi jonawe. Mo te e tike temo ne mi, mo te ta ju, ko beko nde, a gwáki. ²⁶ Sendi, mumo hene e jonna tiko temo ne mi, ko mo te ti gwe na. 'We ke tiko temo ke lepi te nde?» ²⁷ E Marta yensa nye nye nde: «I, Nyangwe Kumande. Mi ma tiko temo nde, we *Krist, Momo Njambiyé, yoko yi ba nde, a yakanawe nje ke meneti maka ko.»

²⁸ Ke nye ma si lepo dete ké, e nye kwa mbombila ke lepo nye man wene Mariya nde: «Yekele ma dya, a ke jeba we.» ²⁹ Ke Mariya ma woko ndi dete ké, e nye teme ne nget kwa ke pe yi Yesus. ³⁰ Yinori Yesus ti pa nyine moy dya na, a ba ndi ke mbey te yi Marta ka sangwa ne nye ké. ³¹ Ndana, ke Beyuden bete be ba bene be Mariya ke tu ke nyena nye mengite baka ma beje nde, a temma ne nget pundo ké, e bo bengwe nye, take nde, a ken ke bonson ke lelo.

³² Ke Mariya ma kumo ke mbey te yi Yesus ba kete, kaje misi beje ne nye ké, e nye bale ke mekol mene lepo nye nye nde: «Nyangwe Kumande, we ma beki waka, ma dyombu dyembe ti gwe na.» ³³ Ke Yesus ma beje Mariya ke lelo, beje Beyuden bete be nja bene be Mariya ke lelo sendi ké, e ngambi son kwa nye, e metakina nje nye ke temo. ³⁴ E nye diye

bo nde: «Wune pumbu nye we?» E bo yensa nye nye nde: «Nyangwe Kumande, inja beje.»

³⁵ E Yesus lele. ³⁶ E Beyuden diye lepo nde: «Ne beta ndi, a ba ke kwadye nye budyate.» ³⁷ E ba ba ke njokate lepe yan nde: «'Gba mbam ko e butuma misi me mo difina misi ko, ma nye ti yaka kelo nde, Lasar ti gwáki na?»

³⁸ E ngambi son basidye kwa Yesus, e nye kwa ke ke bonson. Bonson te ba nguku tari, bo bonma wete tari difo ne numbu te. ³⁹ E Yesus lepe nde: «Wune njena tari soné.» E Marta te dyombu ne Lasar te e gwa ko lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, a me ke numbo ndana, keto yo me metu yini yi bo pumbuma ne nye ké.» ⁴⁰ E Yesus lepe nye nye nde: «'Mi ti lepe nye we nde, nge we tike temo ke lepi te yi mi lepe ké, we ta beje nyangwe deti meluksa me Njambiyé na?» ⁴¹ Ndana ké, e bo njenje tari soné. E Yesus kaje misi kene kwey lepo nde: «Da, mi ke nye we wosoko, keto we ma woko mengweta membe. ⁴² Yo nde, mi duwa mbe nde, we ke woko mengweta membe kpo ne kpo. Yasi wete, mi lepi yike keto ngil te yike yi ma wesidya ke keki mbe ké, ne bo tiki temo nde, yo we tome mi njese.» ⁴³ Ke nye ma si lepo dete ké, e nye kembidya lepo ne men ke kwey nde: «Lasar, pundo.» ⁴⁴ E mo te e ba ndana munte ko punde, mebo ne mekol boynate ne melambo, to ne mbombu ba sendi boynate ne wete pel kando. E Yesus lepe nye bomo nde: «Wune sona meyasi menori ke yotu ne, tiko nye, na kwa.»

Nyangwe botu be mison Beyuden ke

sangwe ngin sangwe ne Yesus

⁴⁵ Beyuden budyate be nja ke yi Mariya baka bejema yasi te yi Yesus kelma ké, e bo tike temo ke yene. ⁴⁶ Yasi wete, ba ba ke njokate kwanma ke dolo *Befarise yekidye yasi te yi Yesus kelma ké nye bo. ⁴⁷ Ndana, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé ne Befarise wesidye botu bete be ba ke ngon botu be nyangwe josi Beyuden baka lepo nde: «He ta kelo yike nan, keto mbam ko ke

kelo budya meyekambiye? ⁴⁸ Ma nge wuse beɛe ne misi nde, a kɛn mbombu yɛ kelo mekele mete, bomo hene ta tiko temo ke yene, we beɛa, botu bete be diye ne meneti me Rom baka ta nje yangile mbanjo Njambiyɛ su ne kando dyusu.»

⁴⁹ Ndana, ɛ wete ke njoka yan nde Kayif ɛ ba nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ke sew te ete ko lepe nye bo nde: «Ko gba wune kine dyongɔ na! ⁵⁰ 'Wune yeti ke duwe nde, yo kimote pe yun nde, mumo wete gwaki ke numbu kando, laɛsa nde, bo girisa ndingele kando na?» ⁵¹ Yinori yi Kayif lepima ke, yo ti wula ke dyanɔ dyene ne nguru wene na. Yo nde, a lepi keto a ba nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ke sew te ete, ɛ nye punje lepi te yi wulma ke numbu Njambiyɛ yi ba nde, yo ta kelna ke. ɛ nye kande si lepɔ nde, Yesu yaɛngwe gwe keto kando dyan Beyuden. ⁵² Ma yo ti be ndi keto kando Beyuden bepɔ na, yasi wete, yo ta be sendi yi sangwe bono be Njambiyɛ be diye membey ne membey, ne bo nje be ndi njon wete. ⁵³ Kande yeso te, ɛ bo nye ngin yi sa ne nje te yi bo yakama wo ne Yesu. ⁵⁴ Dete, Yesu ti yombila punje se yotu ke njoka Beyuden na. Yasi wete, a nja duwe komete kwa ke ke poku meneti mete yi ke keki kongor ke, ke wete dya nde Efrayim. ɛ nye kwa diyo mate bene bejeki bene.

⁵⁵ Jeso *Paska Beyuden ba ke wuta, ɛ budya bomo teme ke medya yi ke pe Yerusalem, yite jeso ti pa kande na. Bo kandima kwa, ne bo pa ke weya sembo bengwe membonga me mison yan. ⁵⁶ ɛ bo diki sa Yesu, diki lepɔ diyna tande yan ke mbanjo Njambiyɛ nde: «Ne beɛa nan? Ne taka gba nde, a ta nje ke jeso wa?» ⁵⁷ Yinori bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ne *Befarisɛ ma lepɔ nye bomo nde, nge wete mumo duwe mbey te yi Yesu diye kete ke, ne nye ken lepɔ, ne bo ke biy nye.

12

Mariya ke lombe lobinda ke

*mekol me Yesu
(Mt 26; Mk 14)*

¹ Pijo te yi jeso *Paska bukwa metu yitan jo wete, ɛ Yesu kwa ke ke Betani, ke dya te komɛ Lasar te yi nye jongwa ke njoka bemun ko dikima diyo ke. ² Kum mate, ɛ bo kele medye jeba ne nye. Marta ba ne mesay me kabina medye nye bomo. Lasar ba sendi ke njoka botu bete yi bo ba ke mbey medye bene be Yesu baka. ³ Diyo ke, ɛ Mariya bu wete ndaki ne yija lobinda te yi dye budya moni yaka lita ke bembe. Yo ba ne sengelen, bo ti pa pule yo ne yija yasi na. ɛ nye bu nje lombe ke mekol me Yesu kwa tito yo ne nyijo to ne. ɛ tul te si ngangile ndingele tu. ⁴ ɛ Yudas Iskariyot te wete jeki Yesu, yoko ɛ ta dyanngwe nye ko lepe nde: ⁵ «Keto nge yi bo ti dyanngwe lobinda te yike yi yaka buyo moni te yi bo gbo ne mo mesay ke metu mesay gomay yitati yi kame ne botu be ngwete ke?» ⁶ Yinori yi Yudas lepima ke, yo yeti keto a ne kasi ne botu be ngwete na. A lepi dete, keto nye mo gubo. Yo nye diki bakidye kpongi moni. A dikima nye bo ke yasi te yi bo dikima komo ke moyte ke. ⁷ ɛ Yesu nje lepɔ nde: «Pa tiko nye ne sem. Tiko, na bakidye yo ladye ne yeso te yi bo ta nye ne mi ke bonson ke. ⁸ Yo nde, wune botu be ngwete ke diyo metu hene ke kiya mbey. Ke be mi, mi ti diyo mbe sine wune ke kiya mbey metu hene na.»

⁹ Beyuden budyate wokuma nde, Yesu womete ke Betani. ɛ bo ke, yeti ndi keto Yesu nyepɔ na, yasi wete, bo ka sendi, ne bo ke beɛa Lasar te yi Yesu jongwa ke njoka bemun ko. ¹⁰ Ndana, ɛ bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nye ngin nde, bo ta wo sendi Lasar, ¹¹ keto nyangwe mekele mete yi kelnama ke yotu ne ke ke kelo nde, budya Beyuden tum kon ndana ne bo tiko temo ke yi Yesu.

*Yesu ke dyo ke Yerusalem
(Mt 21; Mk 11; Lk 19)*

¹² Misi pupɛ nyangwe ngil bete be nja ke jeso *Paska baka wokuma nde, Yesu ke nje ke Yerusalem. ¹³ ɛ bo pese mboru mebaɛa yi ke sosa ne nye. ɛ bo diki kembidya nde: «*Hosana! Baba

Mbokɔ nyêki mekombila nye yɔkɔ ε nje ne dɛno dɛyene nje namɔ kandɔ Isarayel kɔ!» ¹⁴ Yesus dolma wete mɔno tofu, ε nye bendɛ nye diyɔ te beɲgwe yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ kɛ. ¹⁵ Yo ketinate nde: «Ngɔndu Siyɔn,*f1* we tɛ kambi yanɔ na. Beɲa kumande wɔ bendima mɔno tofu yɛ nje nɔ.» ¹⁶ Ke ngimɔ te yinɔri bejeki be Yesus tɛ woke to meyasi mete yi bɔ ke kwanɔna kɛ na. Yasi wete, ke Yesus ma nje yɔkwe ke dɛyɔbɔ bu meluksa mene kɛ, ε bo nje take duwe nde, yasi te yi mekana me Njambiyɛ dikima lepɔ nɔ kɛ bɔ ke kasi ne. Bo nɔ duwe sendi nde, gba meyasi mete yi bo kelma kɛ, bo kelma yo keto ne. ¹⁷ Ke ngimɔ te yi Yesus jebama ne Lasar jɔngwe ke njoka bemunɔ punje ke boɲɔn kɛ, budɔya bomɔ bɔ kete. ε bo dikɛ yekidye yasi te yi bo beɲma kɛ. ¹⁸ Yo keto te yite yi ngil bomɔ kɔ kɛ sosa nye kɛ. Bo wokuma kasi meyekambiyɛ menɔri yi nye kelma kɛ. ¹⁹ Ndana, ε *Befarisɛ lepe tande yan nde: «Ne bɛɲa, yasi te yi wune yakama kelɔ sendi ndana yeti se na. Bomɔ hene ma lekwe kɛ ke kɔn ne.»

Baɲa Begrek ke kwadɛye lepina

benɛ be Yesus

²⁰ Baɲa Begrek bɔ ke njoka botu bete be kɔ ke Yerusalem yɛ kɛ kanɔ Njambiyɛ ke jesɔ *Paska baka. ²¹ ε bo kɛ ke yi Filip te mɔ Betsayda ke Galile. ε bo ngweta ne nye lepɔ nde: «Nyangwe mbam, wuse ke kwadɛye beɲɛ Yesus.» ²² ε Filip kɛ lepɔ nye Andere, ε bo hene yiɔba nje kwɔ kɛ lepɔ nye Yesus.

²³ ε Yesus yeɲsa nye bo nde: «Ngimɔ ma dɛyɔ, ngimɔ te yi Njambiyɛ ta punje ne meluksa me *Mɔno mumɔ yey. ²⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Nge mbumɔ mbusa tɛ pa kɛ ke meneti pa gwe na, yo ta bone ndi wete. Ma yasi wete, nge yo pa gwe, yo ta nje wumɔ budɔya membumɔ. ²⁵ Mɔ te ε kwadɛye kambidɔya ne jɔngwe dɛyene ne ngom ngom kɔ ta dimbidye yo. Ma yɔkɔ ε diyɛ kine kambidɔya ne jɔngwe dɛyene ne nguru wene kɔ ta be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo. ²⁶ Mumɔ hene ε kwadɛye kelɔ mesay nye mi, mɔ te

yâkanɲgwe beɲgwe mi. Ke mbey te yi mi diyɛ kete, mɔ mesay wombe ta diyɔ sendi kete. Nge mumɔ kele mesay nye mi, Da ta lukse nye.

²⁷ «Ndana temɔ mbe deke ne habubu, mi duwɔ nde, mi ta lepɔ ne nge? 'Mi lépi ka nde: Da jɔngwe mi ke yasi te yi kwadɛye dɛyɔ mi ndana kɛ? Ko na, keto yo keto te yite yi mi nɔ ke meneti maka. ²⁸ Da, kelɔ nde, bomɔ lúksa dɛno dɛyɔ.» Ndana, ε bo woke yɛnɔ men ke wule dɛyɔbɔ lepɔ nde: «Mi ma kelɔ nde, bomɔ lúksa dɛno dɛyembɛ. Mi ta basidɛye kelɔ nde, bo lúksa sendi yo.» ²⁹ Ngil botu bete be bɔ womete wokɔ men yinɔri baka lepima nde: «Mbiyɔ lumma.» Baɲa nde: «Wete jaki Njambiyɛ lepina nye nye.» ³⁰ ε Yesus yeɲsa nde: «Men te yi lepina wule dɛyɔbɔ kɛ ti lepinaɲgwe keto mbe na, yo lepinaɲgwe keto yun. ³¹ Ngimɔ te yi Njambiyɛ ta pesɔ ne jɔsi botu be meneti maka kɛ ma dɛyɔ. Ndana Njambiyɛ ta dɛdɛye *Kum meneti maka soɲɛ. ³² Pe yembe, ke bo si ngba mi ke jeti tembidiye ke kwey, mi ta dɛle bomɔ hene njese ke yembe.» ³³ Yesus lépi yinɔri yɛ tedye ne kwalɔ soɲ te yi nye ta sangwa nɔ kɛ. ³⁴ ε ngil bomɔ yeɲsa nye nye nde: «Wuse wokuma su ke mekana me membonɲa me Njambiyɛ nde, *Krist ta diyɔ kpo ne kpo. Ma nan yi we nje lepɔ yo nde, bo yâkanɲgwe ngba *Mɔno mumɔ ke jeti tembidiye ke kwey kɛ? Mɔno mumɔ te ete ba nda?» ³⁵ ε Yesus nje lepɔ nye bo nde: «Mejasi ndi ke njoka yun yi yaka mɔno ngimɔ. Piɲɔ te yi yo ndi ke panɔ dɛte kɛ, wune kɛndi ke puyɛ te, kambo yitil me nje ngbake wune. Yo nde, mɔ te ε kende ke moy yitil kɔ kɛndi tukute. ³⁶ Ke ngimɔ te yi mejasi ndi ke panɔ ke njoka yun kɛ, wune tiki temɔ ke mejasi mete, né wune be botu be mejasi.» Ke Yesus ma si lepɔ meyasi menɔri kɛ, ε nye kwɔ duwe womete kɛ mbombu yan kɛ soma.

³⁷ Ko beko nde, a kelma budɔya meyekambiyɛ dɛte ke misi me bomɔ, bo tɛ tike temɔ ne nye na. ³⁸ Yo kwanɔna dɛte, né melépi mete yi Esayi te mɔ punja melépi me Njambiyɛ lepima kɛ si tondu. A lepima nde: «Baba Mbokɔ, ma nda

tikima temo ke yasi te yi wuse lepima ké? Sendi, 'Baba Mboko téfya nda deti ne?'³⁹ Ko, ma bo ti yaka tiko temo na, keto lepi te yi Esayi lepima sendi ké. A lepima nde:⁴⁰ <Njambiyé ma díbo misi man, dese metemo man, kamba bo me nje beje meyasi, bo me nje be ne dyanó, bo me nje yeŋsa temo, ma nye nje sidye kon yan.>⁴¹ Esayi njáki lepo meyasi menori ke kasi Yesus, keto a bejma meluksa mene.⁴² Ko beko dete, baŋa Beyuden budfyate tikima temo ke yi Yesus. Yasi wete, bo ti jaye punje yo ke misi me bomo na, kamba *Befarisé me nje lepo nde, bo ti nata se mbanjo mewesidya na.⁴³ Bekum Beyuden baka kelma dete, keto bo kwadya nde, bomo luksa bo kwa meluksa mete yi Njambiyé yakama lukse ne bo ké.

⁴⁴ Ndana, e Yesus lepe ne men ke kwey nde: «Mo te e tike temo ne mi, mo te ti tiki temo ne mi na, yo nde, a tiki temo ne Mo te e tomma mi njese ko.⁴⁵ Sendi, mo te e beje mi, mo te bejma Mo te e tomma mi ko.⁴⁶ Mi njá mbe ke meneti maka yí paniye puye nda yi mejasi pane no ké. Dete, mo te e tike temo ne mi, mo te tí díyo ke moy yitil na.⁴⁷ Nge mumo woke melepi membe pupé meto, yeti mi jose nye na, keto mi ti njáki nje jose botu be meneti maka na, yo nde, mi njáki nje jonngwe bo.⁴⁸ Mo te e seje mi pupé meto ke melepi membe, mo te ne mo te e ta jose nye. Gba lepi te yi mi lepima ké ta peso josi ne ke njena yeso siyna mboko.⁴⁹ Yo nde, mi ti lepina ne deti te yembe na. Yasi wete, Da, nye Mo te e tomma mi ne nguru wene ko lepima nye mi meyasi mete yi mi yákanngwe lepo nè meyasi mete yi mi yákanngwe tedye ké.⁵⁰ Ma mi duwá nde, yasi te yi nye lepe ké kél nde, mumo bêki ne jonngwe te yi kpo ne kpo. Dete, meyasi mete yi mi lepe mbe ké, mi lépi bengwe numbu Da.»

13

Yesus ke weye mekol me

bejeke bene

¹ Misi pupé yo bá nde, bo ta kelo jeso *Paska. Yesus duwá nde, ngimo ne ma dya, ngimo te yi nye ta duwe no ke meneti maka kè pe yi Da. A bá ke kwadye botu bene be bá ke meneti maka baka metu hene. A kwadya bo kumo ke njena metu mene ke meneti.

² Yesus bá ke dyena bene bejeke bene bekoko. Yinori *Kum beya mekele ma nye beya metake ke temo Yudas te mono Simón Iskariyot nde, a dyangwe Yesus.³ Yesus duwá nde, Da ma nye nye deti te yi namo meyasi hene. A duwá sendi nde, a wúla ke yi Njambiyé nje no, a ta yokwe kè pe yene.⁴ E nye teme ke mbey medye soje nyangwe lambó te yi bá ke yotu ne kè tiko ne nan. E nye bu yina kum lambó woto ke jon.⁵ Ndana, e nye bu moroku kumbe ke wete pan nye bo ke weyna mekol me bejeke bene nje titó ne kum lambó te yi bá ke jon ne ké.⁶ E nye nje kumo ke yi Simón Piyer. E Simón Piyer lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, yo gba we ke kwadye weye mekol membe?»⁷ E Yesus yeŋsa nye nye nde: «We yeti ke biye to yasi te yi mi kele ndana ké na, yasi wete, we ta nje biye yo wete yeso.»⁸ E Piyer lepe nye nye nde: «Ko we tí weye mekol membe wete yeso na.» E Yesus yeŋsa nye nye nde: «Ige mi ti weye mekol mo na, nam siyma sine we.»⁹ E Simón Piyer lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, we tí weya ndi mekol siye na, weya sendi mebo nè to.»¹⁰ E Yesus nje lepo nye nye nde: «Ige mumo si weya ne yotu hene, siya yasi te yi nye yákanngwe kelo ke konje, yo ndi weyna gbela mekol, keto yotu ne me pupunate. Ma wune me yun pupunate. Yasi wete, yeti wune hene na.»¹¹ Yo nde, Yesus duwá mo te e ta dyangwe nye ko, yori yi nye lepima nde: <Wune hene yeti pupunate> ké.

¹² Ndana, ke Yesus ma si weye mekol man ké, e nye toke lambó ne leje nje kwá díyo ke mbey medye lepo nye bo nde: «'Wune biyma to yasi te yi mi kelma ndana ne wune ké?»¹³ Yi wune jeba mi nde yekele ho nde kumande ké, yo gbakasi, mi gbate yekele nè kumande.

¹⁴ Ma nge be nde, mi kumande, mi yekele weyma mekol mun, wune sendi, wune yâkanḡwe weye mekol mun tande yun. ¹⁵ Yo nde, mi tedya wune nda yi wune yâkanḡwe kelo ké, né wune kel sendi nda yi mi kelma ne wune ké. ¹⁶ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Kine wete mo mesay e kwanma masa wene na. Sendi, kine wete mo te yi bo tome nye tomo kwanma mo te e tomma nye ko na. ¹⁷ Nda wune ma duwe dete ké, nge wune kele dete, wune ta be ne mesosa.

¹⁸ «Mi ti lépi ne wune hene na, mi duwa gba botu bete be mi tokuma baka. Yasi wete, melépi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ké yâkanḡwe si tondo. Yo ketinate nde: «Mo te yi sine nye dyena ndi wete ko bonma dyambi sunḡwe ne mi.» ¹⁹ Ma yoke yi mi kande lepo ndana nye wune ke ngimo te yi beya yasi ti pa dya ké. Simande ke ngimo te yi yo ta dya ké, né wune tiki temo nde, yo mi mo te yi mi dikima lepo no ko. ²⁰ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mo te e bu mumo hene te yi mi tome ko kimote, mo te bonji mi. Sendi, mo te e bu mi kimote, mo te bonji Mo te e tomma mi ko.»

*Yesus nde, Yudas ta dyanḡwe nye
(Mt 26; Mk 14; Lk 22)*

²¹ Ke Yesus ma si lepo dete ké, temo ne ti be ne te ke konte na, e nye lepe ne sanjan nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Wete mumo ke njoka yun ta dyanḡwe mi.» ²² E lépi bane bejeki, e bo bejna tande yan ne hele hele hele kine duwe mo te yi nye lepe no ko na. ²³ Yinori wete jeki te yi Yesus dikima kwadye budyate ko ba metidyé ke mbey medye ke kekiki Yesus. ²⁴ E Simon Piyer yesidyé misi nye nye nde, a diya Yesus, na lépi mo te yi nye lepe no ko. ²⁵ E jeki te lengwe yotu kenje pulo Yesus diyé nye nde: «Nyanḡwe Kumande, we lépi yasi ke ne nda?» ²⁶ E Yesus yeḡsa nde: «Mo te yi mi ta bu mampa tope ke mbe njay kanje nye nye ko, mo te ru.» E nye bu mampa tope ke mbe njay kanje nye Yudas te mono Simon Iskariyot. ²⁷ Ke Yesus ma kanje ndi yo nye nye deke ké, e *Satan nyinje temo Yudas. E Yesus nje diyó lepo nye nye nde: «Yasi te yi we

take kelo ké, kelo yo nedo.» ²⁸ Ko mumo wete ne wete ke njoka botu bete be ba ke mbey medye baka ti biye to lépi te yi nye lepima nye Yudas ké na. ²⁹ Yo nde, banja takima nde, nda yo Yudas bakidyé kpongi moni ké, Yesus lépi yari nye nye nde, a bom meyasi mete yi yo ta kame bo ke jesó ké, ho nde, a nyéki yina yasi nye botu be ngwete. ³⁰ Ke Yudas ma kenje ndi bo biye ne mampa yinori ké, e nye punde ne put kwa. Yo ba ne tu.

Yesus nde, bejeki bene kwâdyanḡwe

³¹ Ke Yudas ma si pundo kwa ké, e Yesus lepe nde: «Ndana Njambiyé ma punje meluksa me *Momo mumo. Sendi, Njambiyé ma punje meluksa mene ne nguru wene ne nje Momo. ³² Nge be nde, Njambiyé ma punje meluksa mene ne nguru wene ne nje Momo, a ta punje meluksa me Momo ke yotu ne, Njambiyé ne nguru wene. Ngimo te yi nye ta punje ne meluksa me Momo ké bukwa ne mbet. ³³ Wune bono, mi ndi ne mono ngimo ne mbet yi kwanḡwe sine wune. Wune ta sa mi. Mi lepima nye Beyuden nde, wune yeti ne deti te yi ke ke mbey te yi mi ke kete ké na. Yo ndi kiya melépi mete yi mi lepe sendi ndana nye gba wune ké. ³⁴ Mi ke nye wune jonja mbonga, yo nde: Wune kwâdyanḡwe tande yun nda yi mi kwadya ne wune ké. Wune sendi, wune kwâdyanḡwe dete. ³⁵ Nge wune kwadya tande yun, bomo ta duwe nde, wune bejeki bembe.»

³⁶ E Simon Piyer lepe nye nye nde: «Nyanḡwe Kumande, yite nde, we kén we?» E Yesus yeḡsa nye nye nde: «We yeti ne deti te yi bengwe mi ke mbey te yi mi ke kete ndana ké na, yasi wete, we ta diso bengwe mi ke yina menḡimo.» ³⁷ E Piyer lepe nye nye nde: «Nyanḡwe Kumande, nge ta suno nde, mi ti bengwe we ndana ké? Mi nedo te yi nye jonḡwe dyembe keto yo.» ³⁸ E Yesus yeḡsa nde: «We lépi gba nde, we nedo te yi nye jonḡwe dyo keto mbe nde? Gbakasi yi mi lepe nye we ké: We ta tono kumo menḡa yitati nde, we yeti ke duwe mi na, mbam kube má nje koko njime.»

14

Yesus nde, nye nje te yi kumɔ nɔ

ke yi Da

¹ E Yesus kɛ mbɔmbu lɛpɔ nye bɛjɛkɛ nde: «Tɛmɔ yun tɪ kudɣyukwɛ na. Wunɛ kɛn mbɔmbu yɪ tikɔ tɛmɔ kɛ yi Njambiyɛ, tikɔ sendi tɛmɔ nɛ mi. ² Mɛmbɛy bɔdɣate kɛ tɣ Saŋmbɛ. Yo mǎ dɣiy kinɛ bɛ dɛtɛ na, 'ma mi tɪ lɛpɛ nyɛ wunɛ nde: Mi kɛ kɛ kɔmbilɛ mbɛy tikɛ wunɛ na? ³ Nɣɛ mi si kɛ kɔmbilɛ mbɛy tikɛ wunɛ, mi ta yɔkwe nɛ kɔkɔ nje bɣ wunɛ, nɛ wunɛ dɣiy sendi kɛ mbɛy te yi mi dɣiyɛ kɛtɛ kɛ. ⁴ Wunɛ duwǎ mbɛy te yi mi kɛ mbɛ kɛtɛ kɛ, wunɛ duwǎ nje te.» ⁵ E Tomasi lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumandɛ, wusɛ yeti kɛ duwɛ mbɛy te yi wɛ kɛ kɛtɛ kɛ na. Ma hɛ ta kelɔ nan yɪ duwɛ nɛ nje te?» ⁶ E Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Mi mbɛ nje, mi gbakasi, mi sendi jonɣwɛ. Kinɛ mumɔ ɛ yakama kumɔ kɛ yi Da kinɛ kwǎ nɛ mi na. ⁷ Wunɛ mǎ dukwɛ mi gbate, ma wunɛ ta duwɛ sendi Saŋmbɛ. Kandɛ ndana wunɛ ma duwɛ nyɛ, wunɛ sima bɛɛ nyɛ sendi.»

⁸ E Filip lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumandɛ, tɛdɣa wusɛ Da, yitɛ ma yaka wusɛ.» ⁹ E Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Wuy Filip, bɔdɣa nyangwɛ mɛtu mɛtɛ yi mi sima kwandɣyɛ sinɛ wunɛ kɛ, 'kumɔ ndana wɛ tɪ pa duwɛ mi na? Mɔ tɛ ɛ bɛɛma mi, mɔ tɛ sima bɛɛ Da. Ma nan yi wɛ nje lɛpɔ ndana nde: <Tɛdɣa wusɛ Da> kɛ? ¹⁰ 'Wɛ yeti kɛ tikɔ tɛmɔ nde, mi mbɛ pɛ yi Da, ma nyɛ sendi pɛ yɛmbɛ na? Mɛlɛpi mɛtɛ yi mi lɛpɛ mbɛ nyɛ wunɛ kɛ, mi ti lɛpi nɛ dɛti te yɛmbɛ na. Yo nde, Da, nyɛ ɛ dɣiyɛ kɛ yɛmbɛ kɔ kɛ punjɛ nyangwɛ mɛkɛlɛ mɛnɛ. ¹¹ Wunɛ tɪki tɛmɔ kɛ lɛpi te yi mi lɛpɛ nde: Mi pɛ yi Da, Da sendi pɛ yɛmbɛ kɛ. Nɣɛ wunɛ ti tikɛ tɛmɔ nɛ mi kɛ lɛpi te yitɛ na, wunɛ yɛkɪdɣa tikɔ tɛmɔ kɛtɛ mɛkɛlɛ mɛtɛ yikɛ yi mi kɛlɛ kɛ. ¹² Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Mɔ tɛ ɛ tikɛ tɛmɔ nɛ mi, mɔ tɛ ta kelɔ sendi kwalɔ mɛkɛlɛ mɛtɛ yi mi kɛlɛ kɛ. A ta kelɔ nyangwɛ mɛkɛlɛ kwǎ yikɛ, kɛtɛ mi kɛ kwǎ mbɛ kɛ pɛ yi Da. ¹³ Ma yasi hɛnɛ te yi wunɛ ta dɣiyɛ nɛ dɪnɔ dɣyɛmbɛ, mi ta kelɔ yo, nɛ Da bɛ nɛ mɛluksa nɛ nje

Mɔnɔ wɛnɛ. ¹⁴ Nɣɛ wunɛ dɣiyɛ yanɔ nɛ dɪnɔ dɣyɛmbɛ, gba mi ta kelɔ yasi te.»

Yesus nde, a ta tomɔ Kimɔ Sisiŋ

njɛsɛ bomɔ bɛnɛ

¹⁵ «Nɣɛ wunɛ kwadɣyɛ mi, wunɛ ta bakidɣyɛ mɛmbɔŋga mɛmbɛ. ¹⁶ Ma mi ta nɣwɛta mbɛ nɛ Da, a ta nyɛ wunɛ wɛtɛ *Mɔ mɛkamna tɛ ɛ ta dɣiyɔ wunɛ bɔ kpo nɛ kpo. ¹⁷ Mɔ mɛkamna tɛ, yo Sisiŋ tɛ ɛ gbakasi. Botu bɛ mɛnɛti maka yeti nɛ dɛti te yi jayɛ nyɛ na, kɛtɛ bɔ yeti kɛ bɛɛ nyɛ na. Sendi, bɔ yeti kɛ duwɛ nyɛ na. Yasi wɛtɛ, wunɛ kɛ duwɛ yun nyɛ, kɛtɛ a kɛ dɣiyɔ wunɛ bɔ, bɛ sendi pɛ yun. ¹⁸ Mi tɪ tikɔ wunɛ nda bɔnɔ bɛnyuru na. Mi ta yɔkwe nje kɛ yun. ¹⁹ Bukwǎ ndi mɔnɔ nɣimɔ nɛ mbɛt, botu bɛ mɛnɛti maka tɪ bɛɛ se mi na. Yasi wɛtɛ, ndi wunɛ ta bɛɛ yun mi, kɛtɛ mi mbɛ nɛ jon, dɛtɛ wunɛ sendi ta bɛ yun nɛ jon. ²⁰ Yesɔ tɛ wunɛ ta duwɛ nde, mi mbɛ kɛ yi Saŋmbɛ, wunɛ yun pɛ mi, mi pɛ wunɛ. ²¹ Mumɔ hɛnɛ ɛ jayɛ mɛmbɔŋga mɛmbɛ bakidɣyɛ yo, yo mɔ tɛ ɛ kɛ kwadɣyɛ mi. Mumɔ hɛnɛ ɛ kwadɣyɛ mi, Saŋmbɛ ta kwadɣyɛ nyɛ. Mi sendi ta kwadɣyɛ mɔ tɛ punjɛ yotɔ nyɛ nyɛ.» ²² E Yudas, yeti Yudas tɛ Iskariyot na lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumandɛ, nan yi wɛ ta punjɛ ndi yotɔ nyɛ wusɛ kinɛ punjɛ nyɛ botu bɛ mɛnɛti maka kɛ?» ²³ E Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Nɣɛ mumɔ kwadɣyɛ mi, mɔ tɛ ta bakidɣyɛ mɛlɛpi mɛmbɛ, Saŋmbɛ ta kwadɣyɛ nyɛ. Sinɛ Saŋmbɛ ta kɛ kɛ yɛnɛ biyɛ dɣya kɛ yɛnɛ. ²⁴ Nɣɛ mumɔ ti kwadɣyɛ mi na, mɔ tɛ ti yaka bakidɣyɛ mɛlɛpi mɛmbɛ na. Yo nde, mɛlɛpi mɛtɛ yi wunɛ wokɛ yi pundɛ kɛ numbu mbɛ kɛ ti wɔla kɛ yɛmbɛ nɛ nɣuru wombɛ na, yasi wɛtɛ, yo wɔla kɛ yi Da, nyɛ mɔ tɛ ɛ tomma mi kɔ.

²⁵ «Mi lɛpi mɛyasi maka ndana nyɛ wunɛ kɛ nɣimɔ tɛ yi mi ndi kɛtɛ sinɛ wunɛ kɛ. ²⁶ Yo nde, *Mɔ mɛkamna tɛ ɛ Da ta tomɔ nɛ dɪnɔ dɣyɛmbɛ kɔ ta tɛdɣyɛ wunɛ mɛyasi hɛnɛ. A ta kelɔ sendi nde, wunɛ tǎka mɛyasi hɛnɛ tɛ yi mi lɛpima nyɛ wunɛ kɛ. Mɔ mɛkamna tɛ, yo Kimɔ Sisiŋ.

²⁷ «Gba tete yi mi tike ne wune ké! Mi ke nye wune tete yembe. Mi yeti ke nye wune yo nda yi botu be meneti maka nye ké na. Temɔ yun tɔ kudɔyukwe na, wune tɔ gwaki wɔ yaɲa na. ²⁸ Wune ma woko yasi te yi mi lepima nye wune ké. Mi lepima nde: «Mi ke kwɔ, ma mi ta yɔkwe sendi nje ke yun.» Má beki nde, wune ke kwadye mi gbate, ma wune ne mesosa yɔ woko nde, mi ke kwɔ ke pe yi Da, keto Da kwɔ mi. ²⁹ Ma yoke yi mi kande lepɔ ndana nye wune pinɔ te yi yo tɔ pa kelna ké. Simande ke ngimɔ te yi yo ta kelna ké, né wune tiki temɔ ke yembe. ³⁰ Mi tɔ lepina se budɔyate sine wune na, keto *Kum meneti maka ke nje. A yeti ne dɛti te yi kelɔ yɔɲa yaɲa ne mi na. ³¹ Yo nde, meyasi ta kwanɲa dɛte, né botu be meneti maka duwe gbate nde, mi ke kwadye Da, né bo duwe sendi nde, mi kél meyasi bengwe lepi te yi Da lepima nye mi ké. Ne tɛma, he jɔsa waka kwɔ.»

15

Kasi njuku jeti

¹ «Mi mbe kpasas njuku *vinye. Ma Saɲmbe, mɔ kombilate. ² Bɔ jeti hene ε diye ke mi kine wumɔ membumɔ, Saɲmbe ke pesɔ yo soɲe. Ndi nde, a ke kombile soɲe beya mɔnɔ mebo me jeti mete yi lo ke bo jeti te ε wume membumɔ kɔ, né yo wum kwɔ yite. ³ Wune me yun pupunate keto melepi mete yi mi lepima nye wune ké. ⁴ Wune diy metu hene pe mi nda yi mi diye metu hene pe yun ké. Nge bo jeti ti diye saɲgwate ne njuku te na, a ti yaka diyɔ nyepɔ wumɔ mbumɔ na. Yo sendi dɛte ne wune. Nge wune ti diye metu hene pe mi, wune ti yaka wumɔ membumɔ na. ⁵ Mi mbe njuku jeti, wune yun mebo mete. Mumɔ te ε diye metu hene pe mi, mi sendi pe nye, mɔ te ke wumɔ budɔya membumɔ, keto kine mi, wune ti yaka kelɔ yaɲa na. ⁶ Nge mumɔ ti diye metu hene pe mi na, bo ke by nye betɛ ne venɲ nda yi bo betɛ ne bo jeti ké, ɔ béɲa, yo ma si sɔsɔ, bo má nje by yo betɛ ke dɛte si lodɔye. ⁷ Nge wune diye metu hene pe mi, sendi, nge

melepi membe diye metu hene pe yun, komete, wune diya yasi hene te yi wune kwadye, wune ta be ne yo. ⁸ Nge wune wume budɔya membumɔ, wune ta tedye nde, wune bejeki bembe. Dete, meluksa me Saɲmbe ke pundɔ ke puyɛ.

⁹ «Mi kwadya wune nda yi Da kwadya ne mi ké. Wune kɛn mbombu yɔ diyɔ saɲgwate ne mi ke mɔy mekwadya membe. ¹⁰ Nge wune bakidye membonɲa membe, wune ta kɛ mbombu yɔ diyɔ metu hene pe mi ke mɔy mekwadya membe nda yi mi bakidya ne membonɲa me Saɲmbe yɔ diyɔ nɔ metu hene pe yene ke mɔy mekwadya mene ké. ¹¹ Mi lépi meyasi menɔri nye wune, né wune be ne mesosa mete yi mi nɔ ké, né mesosa tondu ke temɔ yun.

¹² «Mbonɲa te yi mi nye wune ké, yo nde: Wune kwádyangwe tande yun nda yi mi kwadya ne wune ké. ¹³ Njena nyangwe mekwadya mete yi mumɔ yakama tedye, yo kome nye nye jonɲwe dyene keto besɔ bene. ¹⁴ Nge wune kele yasi te yi mi lepe nye wune ké, yite wune besɔ bembe. ¹⁵ Mi yeti ke jeba se wune nde botu be mesay na, keto mɔnɔ mesay ti dúkwe yasi te yi masa wene kele ké na. Mi ke jeba wune ndana nde besɔ bembe, keto mi ma tedye wune meyasi hene te yi Saɲmbe lepima nye mi ké. ¹⁶ Yeti wune toke mi na, yo mi toke wune tomɔ wune, né wune kɛ wum membumɔ, né membumɔ mun kiki. Dete, yasi hene te yi wune ta diye Da ne dɛnɔ dyembe, a ta nye wune yo. ¹⁷ Yasi hene te yi mi kombile lepɔ nye wune, yo nde: Wune kwádyangwe.»

Botu be meneti maka ke benɔ Yesus

nè botu bene hene

¹⁸ «Nge be nde, botu be meneti maka ke benɔ wune, wune dúkwe nde, bo kandima benɔ mi ne wune. ¹⁹ Wune má beki saɲgwate wune botu be meneti maka, ma botu be meneti maka ta kwadye wune, keto wune bo ndi ne mekele wete. Yasi wete, wune yeti saɲgwate wune botu be meneti maka na. Mi tokuma wune soɲe ke njoka yan. Yo

keto te yite yi botu be meneti maka bene ne wune ké. ²⁰ Wune tâka lepi te yi mi lepima mbe nye wune ké. Mi lepima nye wune nde: <Kine wete mo mesay e kwanma masa wene na.> Nge be nde, bo tedya mi nyanngwe mebɔne, bo ta tedye sendi wune mebɔne dete. Nge be nde, bo bakidya mɛlepi mɛmbe, bo ta bakidye sendi mɛlepi mun. ²¹ Yo nde, bo ta kelo meyasi menɔri hene ne wune keto dɛno dyembe, keto bo yeti ke duwe Mo te e tomma mi njese ko na. ²² Mi má dɛy kine nje, dɛyo sendi kine lepina nye bo na, ma mebeyo yeti ke to yan na. Ma ndana mi ma si nje lepina nye bo. Dete, bo yeti se ne gbela monɔ yanɔ te yi bo yakama jose ke kasi mebeyo man na. ²³ Mo te e bene mi, mo te benma sendi Saɲmbe. ²⁴ Mi má dɛy kine kelo yiɲa mekele mete yi mumo wete ne wete ti kele ne toru, ma mebeyo yeti ke to yan na. Ma ndana bo beɲma nyanngwe mekele mete yi mi kelma ké, ko beko dete, bo ke beno mi sine Saɲmbe hene. ²⁵ Yo nde, meyasi mete kɛlnangwe dete yi tonje ne meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me mɛmbɔnga man ké. Yo ketinate nde: <Bo benma mi kine to te na.>

²⁶ «*Mo mekamna wun ta nje. Mi ta njese nye wule pe yi Da. Yo Sisɛɲ te e gbakasi, Sisɛɲ te e punde wule ke yi Da. Ke ngimo te yi nye ta nje ké, a ta lepo yasi te yi nye duwa ke kasi mbe ké nye wune. ²⁷ Ma wune ta lepo sendi yasi te yi wune duwa nɛ yi wune beɲma ke kasi mbe ké, keto sine wune ke jonɲa wete njombu yanɔ.»

16

Mesay mete yi Kimɔ Sisɛɲ ta kelo ké

¹ «Meyasi maka yi mi lepima nye wune ké, mi lépi, kambɔ wune me nje dɛyo kine tiko se temo ne mi na. ² Bo ta kidye wune nde, wune ti nata se mɛmbanjo mɛwesidya man wete yeso na. Gba ngimo ta dya yi bo ta wo wune, take nde, yite yi bo kele ké, bo ke kanɔ Njambiyɛ. ³ Bo ta kelo meyasi menɔri, keto bo ti duwe ko Da ko mi na. ⁴ Yo nde, mi lépi meyasi maka nye wune, simande kome ngimo te

ta dya ké, né wune nje taki duwe nde, mi ma kande lepo nye wune. Yasi wete, mi ti lepe meyasi mete nye wune ke ngimo te yi mi kandima ne tedya yun meyasi ké na, keto mi ba ndi sine wune.

⁵ «Ma ndana mi ke yokwe kɛ pe yi Mo te e tomma mi njese ko. Ma ko mumo wete ne wete ke njoka yun yeti ke diyɛ mbeɛ te yi mi kɛ kete ké na. ⁶ Yasi wete, temo yun ma tondo ne ngambi keto lepi te yi mi lepima nye wune ké. ⁷ Yo nde, yo gba gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Yo ta be kimote pe yun nde, mi kwán, keto nge mi diyɛ kine kwa na, *Mo mekamna ti nje pe yun na. Yasi wete, nge mi kwa, mi ta tomo nye njese wune. ⁸ Ma kome nye ta nje ké, a ta tedye botu be meneti maka ne saɲsaɲ nde, ke kasi mebeyo, metake man kotute. Ke kasi ngben mekele nɛ ke kasi pesina josi te yi Njambiyɛ, metake man sendi kotute. ⁹ A ta tedye bo nde, metake man kotute ke kasi mebeyo, keto bo yeti ke tiko temo ne mi na. ¹⁰ Sendi, metake man kotute ke kasi ngben mekele, keto mi ke yokwe kɛ pe yi Da. Dete, wune ti beɲe se mi na. ¹¹ A ta tedye sendi bo nde, metake man kotute ke kasi pesina josi te yi Njambiyɛ, keto Njambiyɛ sima peso josi *Kum meneti maka.

¹² «Mi ndi ne budya meyasi mete yi mi yakama lepo nye wune, yasi wete, wune ti yaka woko meyasi mete ndana na. ¹³ Kome Sisɛɲ te e gbakasi ta nje ké, a ta tedye wune yasi hene te yi be gbakasi ké. Yo nde, a ti lepina ne deti te yene ne nguru wene na, yasi wete, a ta lepo yasi hene te yi nye wokuma ke numbu Da ké. A ta nje pele meyasi mete yi ta kwanɲa ké nye wune. ¹⁴ Yo nye ta punje meluksa mɛmbe, keto a ta bu lepi ke numbu mbe nje pele nye wune. ¹⁵ Yasi hene te yi Da no, yo yembe. Yo keto te yite yi mi lepima nde: A ta bu lepi ke numbu mbe nje pele nye wune ké.

¹⁶ «Bukwa ndi monɔ ngimo ne mbet, wune ti beɲe se mi na. Dɛyo ke konje sendi ne mbet, wune má nje beɲe sendi mi ne kɔko.» ¹⁷ Ndana, e baɲa bejeki bene lepe tande yan nde: «'A kwádɛyikwe lepo ne nge nye wuse? Yiɲa nde: <Bukwa

ndi mɔnɔ ɲgimɔ nɛ mbɛt, wunɛ tɪ bɛɲɛ se mi na. Diyɔ kɛ kɔɲtɛ sendi nɛ mbɛt, wunɛ mǎ nje bɛɲɛ sendi mi nɛ kɔkɔ, yɪɲa sendi nde: <Kɛto mi kɛ yɔkwɛ kɛ pɛ yi Da,> a kwǎdyikwɛ lɛpɔ nɛ ɲgɛ nyɛ wusɛ?»
 18 Ɛ bo kɛ mbɔmbu lɛpɔ nde: «Yɪɲa nde: <Bukwǎ ndi mɔnɔ ɲgimɔ nɛ mbɛt,> to lɛpi tɛ yi nyɛ lɛpɛ dɛtɛ kɛ nɛ ɲgɛ? Wusɛ yeti kɛ biyɛ su to tɛ na.»
 19 Yesus duwǎ nde, bo kwǎdya diyɛ nyɛ yɪɲa yasi. Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ kɛ diyɲa tandɛ yun kɛ lɛpi tɛ yi mi lɛpɪma nde: <Bukwǎ ndi mɔnɔ ɲgimɔ nɛ mbɛt, wunɛ tɪ bɛɲɛ se mi, dɪyɔ kɛ kɔɲtɛ sendi nɛ mbɛt, wunɛ mǎ nje bɛɲɛ sendi mi nɛ kɔkɔ kɛ.> 'Wunɛ dɪyɲanɲgwɛ kɛto tɛ yitɛ? 20 Ma gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Wunɛ ta lelɔ gbate jaɓa, ɓotu bɛ mɛnɛti maka ta bɛ nɛ mɛsosa. Wunɛ ta kpalɔ bɛ nɛ ɲgambi, yasi wɛtɛ, ɲgambi yun ta nje yɛnsa bɛ mɛsosa. 21 Kɛ ɲgimɔ tɛ yi nyari kɛ wa nɛ mɲ kɛ, tɛmɔ nɛ dɛkɛ nɛ haɓubu, kɛto ɲgimɔ mɛɓɔnɛ mɛtɛ yɛnɛ dɪyɲama. Yasi wɛtɛ, ɲgɛ nyɛ si punjɛ mɔnɔsikɛ kɛ puyɛ, a yeti kɛ takɛ se mɛɓɔnɛ mɛtɛ yitɛ na, kɛto mɛsosa mɛtɛ yi nyɛ mɛ nɔ kɛ, kɛto a jama mumɔ ɲjesɛ kɛ mɛnɛti. 22 Wunɛ sendi ndana dɛtɛ, mɛtɛmɔ mun nɛ ɲgambi. Ndi nde, mi ta ɓasidyɛ bɛɲɛ wunɛ nɛ kɔkɔ, komɛtɛ, wunɛ ta bɛ nɛ mɛsosa. Kinɛ mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ta soɲɛ mɛsosa mɛtɛ kɛ tɛmɔ yun na. 23 Komɛ yesɔ tɛ ta dɪyǎ kɛ, wunɛ tɪ diyɛ mi mɛdiyan na. Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Ʋgɛ wunɛ diyɛ Da yɪɲa yasi nɛ dɪnɔ dɪyɛmbɛ, a ta nyɛ wunɛ yo. 24 Kumɔ ndana wunɛ tɪ pa diyɛ yɪɲa yaɲa nɛ dɪnɔ dɪyɛmbɛ na. Wunɛ dɪya, nɛ ta bɛ nɛ ya tɛ. Dɛtɛ, mɛsosa mɛtɛ yi wunɛ bɛ nɔ kɛ ta tondɔ tɛmɔ yun nɛ ɲgbɛɲ.

25 «Mi lɛpɪma mɛyasi mɛtɛ nyɛ wunɛ nɛ nje mɛkanɔ. Ʋgimɔ kɛ nje, ɲgimɔ tɛ yi mi tɪ lɛpɪna se nyɛ wunɛ nɛ nje mɛkanɔ na. Yasi wɛtɛ, mi ta kombilɛ lɛpɔ kasi Da nɛ gbas gbas nyɛ wunɛ. 26 Komɛ yesɔ tɛ ta dɪyǎ kɛ, wunɛ ta diyɛ Da yasi nɛ dɪnɔ dɪyɛmbɛ. Mi yeti kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde, mi ta diyɛ Da yɪɲa yaɲa kɛ numbu yun na. 27 Yo nde, Da nɛ ɲguru wɛnɛ kɛ kwǎdye wunɛ, kɛto wunɛ kwǎdya mi tikɔ tɛmɔ nde, mi wɪla kɛ yi Ʋjambiyɛ nje nɔ. 28 Mi

wɪla kɛ yi Da nje nɔ kɛ mɛnɛti maka. Ma ndana mi kɛ duwɛ kɛ mɛnɛti maka yɔkwɛ kɛ pɛ yi Da.»
 29 Ɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ nje lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Bɛɲa, ndana wɛ kɛ lɛpɪna nɛ gbas gbas kinɛ lɛpɪna se nɛ nje mɛkanɔ na. 30 Ndana wusɛ duwǎ nde, wɛ kɛ duwɛ mɛyasi hɛnɛ. Wɛ kɛ kandɛ si duwɛ yasi tɛ yi mumɔ kɛ kwǎdye diyɛ wɛ kinɛ nde, wɛtɛ mumɔ pǎɲ pa diyɛ wɛ yɪɲa mɛdiyan na. Dɛtɛ, wusɛ kɛ tikɔ tɛmɔ nde, wɛ wɪla kɛ yi Ʋjambiyɛ nje nɔ.»
 31 Ɛ nyɛ yɛnsa nyɛ bo nde: «'Yo ndana yi wunɛ nje tikɔ tɛmɔ nɛ mi yɛy? 32 Nɛ bɛɲa, ɲgimɔ kɛ nje, yo ma dɪyǎ, ɲgimɔ tɛ yi wunɛ ta wanja wɛtɛ wɛtɛ, mumɔ hɛnɛ kɛ tɔkɛ nje tɪ dɪyɛnɛ tikɔ mi nyɛpɔ. Ko bɛkɔ dɛtɛ, mi yeti nyɛpɔ na, kɛto Da pɛ mi. 33 Mi lɛpi mɛyasi maka hɛnɛ nyɛ wunɛ, nɛ wunɛ bɛ nɛ tɛ, kɛto wunɛ mɛ saɲgwatɛ nɛ mi. Wunɛ ta saɲgwa nɛ mɛɓɔnɛ kɛ to mɛnɛti maka. Yasi wɛtɛ, wunɛ tɪ kambɪ yaɲa na, kɛto mi ma laɲsa mɛ dɛti mɛnɛti maka.»

17

Yesus kɛ ɲgwɛta nɛ Ʋjambiyɛ

kɛto ɓotu bɛnɛ

1 Kɛ Yesus ma si lɛpɔ mɛlɛpi mɛnɔri kɛ, ɛ nyɛ kanɛ misi kɛnɛ kwey lɛpɔ nde: «Da, ɲgimɔ ma dɪyǎ, punjukwɛ meluksa mɛ Mɔnɔ wɔ, nɛ Mɔnɔ wɔ punjɛ meluksa mɔ, 2 kɛto wɛ nya nyɛ dɛti tɛ yi namɔ ɓomɔ hɛnɛ, na kel nde, ɓomɔ hɛnɛ tɛ yi wɛ nya nyɛ ɓaka bɛ nɛ jɔɲgwɛ tɛ yi kpo nɛ kpo. 3 Jɔɲgwɛ tɛ yi kpo nɛ kpo, yo nde, bo dɪkwɛ wɛ, wɛ siya kpasa Ʋjambiyɛ tɛ ɛ kɛtɛ gbate, duwɛ sendi Yesus Krist, yɔkɔ yi wɛ tomma kɔ. 4 Mi punja meluksa mɔ kɛ mɛnɛti maka, sidye sendi mɛsay mɛtɛ yi wɛ nya mi nde, mi kɛl kɛ. 5 Ma Da, ndana punjukwɛ meluksa mɛmbɛ kɛ kɛki yɔ. Punjukwɛ meluksa mɛtɛ yi mi ɓa nɔ kɛ kɛki yɔ yitɛ mbokɔ tɪ pa kusuna kɛ.

6 «Mi kelma nde, ɓotu bɛtɛ bɛ wɛ soɲma kɛ njoka ɓotu bɛ mɛnɛti nyɛ mi ɓaka dɪkwɛ dɪnɔ dɪyɔ. Bo ɓa ɓotu ɓɔ, ɛ wɛ kanɛ ɓɔ nyɛ mi, ɛ bo ɓakidyɛ mɛlɛpi mɔ. 7 Ma ndana ɓɔ ma duwɛ nde, mɛyasi hɛnɛ tɛ yi wɛ nya mi kɛ wɪla gbate kɛ yɔ, 8 kɛto mɛlɛpi mɛtɛ yi wɛ tɛdɪya mi kɛ, mi

kwanɔɔya yo nye bo, ε bo tike temo kete. Bo duwa gbate nde, mi wula pe yo nje no, ε bo tike temo nde, yo gba we tome mi njese. ⁹ Mi ngwɛtanɔwe ne we keto yan, yeti keto botu be meneti maka na. Mi ngwɛtanɔwe ne we ndi keto botu bete yi we nya mi baka, keto bo wokunangwe ne we. ¹⁰ Meyasi hene te yi mi no, yo yo. Sendi, meyasi hene te yi we no, yo yembe. Botu bete be we nya mi baka ke punje meluksa membe. ¹¹ Mi yeti se ke meneti maka na, ndi bo ke tika ke meneti maka. Ma mi ke yokwe mbe ke pe yo. Da, we kiyɔ, bakidya bo ne deti te yi wule ke dino dyo yi we nya mi ke, ne bo be ndi yasi wete nda sine we. ¹² Ke ngimo te yi mi ba sine bo ke, mi bakidya bo ne deti te yi wule ke dino dyo yi we nya mi ke. Mi bakidya bo nda mbumo misi membe. Ko wete ke njoka yan ti yambile na, soɔe ndi yoko yi ba kponate ke yene nde, a ta yambile ko. Yo kelnanɔwe dete, ne meyasi mete yi ba ketinate ke mekana me Njambiyɛ ke si tondu. ¹³ Ma ndana mi ke yokwe ke pe yo. Mi lepi meyasi maka ke ngimo te yi mi ndi ke meneti maka ke, ne mesosa tondu ke temo yan nda yi mi no ke. ¹⁴ Mi kwanɔɔya mbe lepi yo nye bo, ε botu be meneti maka bene bo, keto bene botu be meneti maka yeti sangwate na nda yi mi sendi yeti sangwate sine botu be meneti maka ke. ¹⁵ Mi ti ngwɛtanɔwe ne we nde, soɔa bo ke meneti maka na. Yo nde, bakidya bo, kamba ne *Mo beya mekele. ¹⁶ Bene botu be meneti maka yeti sangwate nda yi mi yeti sendi sangwate sine botu be meneti maka ke. ¹⁷ Kelo nde, bo beki botu bo ne nje melepi mo yi be gbakasi. Gba melepi mo ndi gbakasi. ¹⁸ Mi ke tomo bo kenje ke meneti maka nda yi we tomma ne mi njese ke meneti ke. ¹⁹ Yo ke gba to yan yi mi ne nguru wombe ke kanje yotu mbe nye we, ne bo sendi kan meyotu man gbate nye we.

²⁰ «Yo nde, mi ti ngwɛtanɔwe ne we ndi keto yan bepɔ na. Yasi wete, mi ngwɛtanɔwe sendi ne we, keto botu bete be ta tiko temo ne mi keto lepi te yi bo ta lepɔ ke. ²¹ Mi ngwɛtanɔwe ne we, ne bo hene be ndi yasi wete nda yi we Da

diye no pe yembe, mi sendi pe yo ke. Mi ngwɛtanɔwe, ne bo sendi be sangwate sine bo, ne botu be meneti maka jay nde, yo we tome mi njese. ²² Mi kelma sendi nde, bo beki ne kiya meluksa mete yi we kelma nde, mi beki no ke, ne bo be ndi yasi wete nda yi sine we diye no ke. ²³ Mi pe yan, we pe mi, ne bo be sangwate ndi wete. Dete, botu be meneti maka ta duwe gbate nde, we tome mi njese, ne bo duwe sendi nde, we ke kwadye botu bete nda yi we kwadye ne mi ke. ²⁴ Da, mi kwadyikwe gba nde, mi diy gba sine botu bete be we kanma nye mi baka ke mbey te yi mi diye kete ke. Mi kwadyikwe dete, ne bo beɔ meluksa mete yi we nya mi ke. We nya mi meluksa mete, keto we kwadya mi yite mboko ti pa kusuna na. ²⁵ Da, we yoko ε kele yasi ne ngben, yo nde, ko botu be meneti maka ti duwe we na, ndi mi duwa we, ε baka duwe nde, yo we tome mi. ²⁶ Mi tedya bo dino dyo. Mi ta ke mbombu yi tedye bo, ne mekwadya mete yi we kwadya ne mi ke be sendi pe yan, ne mi ne nguru wombe be pe yan.»

18

Bo ke biye Yesus (Mt 26; Mk 14; Lk 22)

¹ Ke Yesus ma si lepina dete ke, ε nye pundɛ kwa bene bejeki bene ke ke nginje monɔ soy te yi Sedroɔ. Wete ngwan ba womete, ε Yesus kwa nyiɔe moy ngwan bene bejeki bene. ² Yudas, mo te ε ta dyanɔwe nye ko duwa sendi mbey yinɔri, keto Yesus bene bejeki bene dikima ke wesidya mate. ³ E Yudas bu nɔɔ besɔja ne botu be bakidya mbanjo Njambiyɛ dya no. Yo be bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ne *Befarisɔ tome bo. Bo ka ne melambo ne menyan ne mejole me dyambi. ⁴ Yesus ma duwe yasi hene te yi yakanɔwe dya nye ke. E nye ke ke mbombu yan diye bo nde: «Wune san nda?» ⁵ E bo yensa nye nye nde: «Wuse san Yesus te mo Nasaret.» E nye lepe nye bo nde: «Yo mi.» Yinɔri Yudas mo te ε ta dyanɔwe nye ko ba bene botu benɔri. ⁶ Ke Yesus ma lepɔ nye bo nde: «Yo mi»

ké, ε βο γοκωε νε κοη βαλο κε μενετι νε mbelele. ⁷ Ε Yesus βασιδυε diyε βο nde: «Wune sán nda?» Ε βο λεπε nde: «Wuse sán Yesus te mo Nasaret.» ⁸ Ε nye yeńsa nde: «'Mi tí si lepó nye wune nde, yo mi na? Nge be nde, wune sán mi, wune tíki botu bete baka, né βο kwá.» ⁹ Α lépi dfete, né lépi te yi nye ma lépi ké si tondu. Α ma lépi nde: «Κε njoka botu bete yi we nya mi baka, mi tí kele nde, wete ne wete yámbila na.»

¹⁰ Simón Piyer bą ne kafa. Ε nye sute yo koto ne mo mesay me nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε peso to ne ε mbam bo bete ke meneti. Dinó mo mesay te bą nde Malkus. ¹¹ Ε Yesus lepε nye Piyer nde: «Yokidya kafa yo somo ke bambi te. 'We táka ka nde, mi díy kine hoḡiye pelo meḡone te yi Da nya mi nde, mi hḡbiya ké?»

¹² Ndana, ε besoja nε nyanḡwe kum besoja nε Beyuden bete be díkima bakidyε mbanjo Njambiyε baka nje biye Yesus woto nye. ¹³ Ε βο bu nye pa kε no ke yi Hana te ki ne Kayif. Α bą nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε ke sew te εte. ¹⁴ Yo Kayif te ε nya Beyuden ηgite lepó nde: «Yo kimote nde, mumo wete gwáki ke numbu kandó.»

Piyer ke tonó nde, a yeti ke

*duwe Yesus na
(Mt 26; Mk 14; Lk 22)*

¹⁵ Simón Piyer bene wete jεke bą ke bengwe Yesus. Nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε duwá jεke te kimote. Ε jεke te nyinje ke tų nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε bene Yesus. ¹⁶ Yasi wete, ε Piyer tika ke numey ndoko. Ε jεke te ε nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε duwá ko punde kε lepina nye nya te ε bą sana mate ε bą ke bakidyε numey ko. Ε jεke te nyinje Piyer ke moy ndoko. ¹⁷ Ε nya te nje díyo lepó nye Piyer nde: «'We yeti sendi gba wete jεke mbam ko na?» Ε Piyer lepε nde: «Ko na.» ¹⁸ Duku bą ke kwá, ε botu be mesay bene botu be bakidyε mbanjo Njambiyε jonḡwe díte ne mema me díte kwá wetina. Ε Piyer kwá

sendi díyo ke njoka yan wetina díte bene bo.

¹⁹ Ndana, ε nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε kandε diyne Yesus mediyen ke kasi bejεke bene nε ke kasi yasi te yi nye díkima tedye bomo ké. ²⁰ Ε nye yeńsa nye nye nde: «Mi díkima lepina ne gbas gbas nye bomo ke puyε. Mi díkima tedye bomo melepi me Njambiyε kpo ne kpo ke mbanjo mewesidya nε ke mbanjo Njambiyε ke mbey te yi Beyuden hene díki wesidya ké. Mi tí lepε yiną yaną soḡyate na. ²¹ Keto ηge yi we diyε mi mediyen ké? Diya botu bete be wokuma mi ke lepina baka, né βο lépi yasi te yi mi lepima nye βο ké. Botu bete duwá yasi te yi mi lepima ké kimote.» ²² Κε Yesus ma lepó dfete ké, ε wete mo bakidyε mbanjo Njambiyε te ε bą ke kεki ne ko nye nye banji ke poko lepó nde: «'Yo dfete yi we yeńsa nye nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε?» ²³ Ε Yesus lepε nye nye nde: «Nge be nde, mi lepinama beyate, tedya yasi te yi mi lepima beyate ké. Ma ηge be nde, mi lepinama kimote, we njáki nye mi banji ke poko keto ηge?» ²⁴ Ε Hana nje kwandye Yesus ndi wotunate kenje Kayif te nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε.

²⁵ Κε ηgimo te yinori Simón Piyer bą ndi womete ke wetina díte. Ε βο lepε nye nye nde: «'Gba we sendi yeti wete jεke wene na?» Ε nye tone lepó nde: «Ko na.» ²⁶ Ε wete mo mesay me nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε ε bą ne jadye bene mbam te ε Piyer pesima to ne ko lepε nde: «'Mi tí beηe gba we wúne nye ke ηḡwan na?» ²⁷ Ε Piyer tone sendi, yaka ne mbam kube ke koko.

*Yesus ke josi ke mbombu Pilat
(Mt 27; Mk 15; Lk 23)*

²⁸ Κε konte, ε βο bu Yesus wule no kε yi Kayif kε no ke tų Pilat te nyanḡwe kum. Yinori yo bą bemenmene ne sut. Bo ne ηguru wan tí nyinje moy tų na, kambo yo me nje be yasi sembo ke yan, βο me nje díyo kine dye medye me jesó *Paska yan na. ²⁹ Ε Pilat punde kε dolo βο mate lepó nde: «Yo kwaló beya yasi te

nda yi wunε lepe nde, mbam kɔ kelma kέ?» ³⁰ Ε bo yeηsa nye nye nde: «A má dīy kine be nyangwe mɔ kelna beya mekele na, ma wuse ti bu nye kanε nye we na.» ³¹ Ε Pilat lepe nye bo nde: «Wunε ne ηguru wun bôn nyε kè pesɔ lepi ne bengwe mambonga mun.» Ε Beyuden yeηsa nye nye nde: «Mambonga musu yeti ke nye wuse dεti nde, wuse wôku mumɔ na.» ³² Bo lepinama dεte, né lepi te yi Yesus lepima ke kasi kwalɔ sɔη te yi nye yâkanεwe sanεwa nɔ ké si tondu.

³³ Ndana, ε Pilat yɔkwe ne kɔkɔ nyiηε tɔ jeba Yesus diye nye nde: «'Yo we, kumande Beyuden?» ³⁴ Ε nye yeηsa nye nye nde: «'Yo we ne ηguru wɔ lepe dεte, ho nde, banε bomɔ lepe dεte nye we ke kasi mbe?» ³⁵ Ε Pilat yeηsa nye nye nde: «'We beηma nde, mi Beyuden? Yo botu be kandɔ yɔ nè bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε bu we kanε nye mi. We kelma yasi te nda?» ³⁶ Ε Yesus yeηsa nde: «*Kandɔ dεyembe ti wûla ke meneti maka na. Kandɔ dεyembe má wûla ke meneti maka, ma botu be mesay bembε lonεma dεyambi keto mbe, kambɔ bomɔ me nje bu mi nye ke moy mεbɔ me Beyuden. Yasi wεte, Kandɔ te yembe ti wûla ke meneti maka na.» ³⁷ Ε Pilat diye nye nde: «'We gbate kumande?» Ε Yesus yeηsa nde: «Yo nda yi we lepe ké, mi kumande. Mi jadεya, mi nε ke meneti maka yί nje tedεye bomɔ meyasi ke kasi gbakasi. Mumɔ hεne ε bengwe lepi te yi be gbakasi ke wokɔ yasi te yi mi lepe ké.» ³⁸ Ε Pilat diye nye nde: «Gbakasi, yo ηge?» Ke Pilat ma si lepo dεte ké, ε nye basidεye pundo kè dolo Beyuden lepo nye bo nde: «Mi tī dole mbe yiηa mejɔsɔ ke yotu mbam kɔ yi yakama kelɔ nde, a sômbu mεbɔne keto te na.» ³⁹ Yasi wεte, yo me ke mekiyɔ mun nde, ke jesɔ *Paska yun hεne, mi kê sɔηa bɔ ne wεte mɔ jɔbɔ yɔkidεye nye nye wunε. 'Dete, wunε kwádεyikwe nde, mi sôηa bɔ ne kumande Beyuden yɔkidεye nye nye wunε?» ⁴⁰ Ε bo kala kembidεya lepo nde: «Be, yeti nye na! He kwádεyikwe su Barabas.» Barabas bε nyangwe mɔ beya mekele.

19

¹ Ndana, ε Pilat nye besɔja dεti nde, bo bôn Yesus kè njuro nye ne njambala. ² Ε bo bu yiηa mekɔl ne mesɔru kete, jakɔ ne dεngwe te lenje nye ke to, bu sendi wεte kpasa tena nyangwe gambo nye nye ke yotu. ³ Ε bo diki nje ke keki ne lepo nde: «Kumande Beyuden, he lêpi!» Ε bo diki nye nye banji ke pokɔ.

⁴ Ε Pilat kala pundo lepo nye Beyuden nde: «Ndana mi ke bu nye punε njese sε, né wunε duwe nde, mi tī dole mbe yiηa mejɔsɔ ke yotu ne yi yakama kelɔ nde, a sômbu mεbɔne keto te na.» ⁵ Ε Yesus punde ne dεngwe mesɔru ke to nè tena kpasa nyangwe gambo ke yotu. Ε Pilat lepe nye bo nde: «Ma mbam te kɔ!»

⁶ Ke bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè botu be bakidεya mbanjo Njambiyε ma kanε misi beηε ne Yesus ké, ε bo kembidεya lepo nde: «Ŋgbakɔ nye ke kroa! Ŋgbakɔ nye ke kroa!» Ε Pilat lepe nye bo nde: «Wunε ne ηguru wun bôn nyε kè ηgba ke kroa, keto mi tī dole mbe yiηa yanε ke yotu ne yi yakama kelɔ nde, a sômbu mεbɔne keto te na.» ⁷ Ε Beyuden yeηsa nye nye nde: «Wuse ne wεte mbonεga, mbonεga te ke tedεye nde, a yâkanεwe gwe, keto a bonεma yotu ne nde, nye Mɔnɔ Njambiyε.»

⁸ Ke Pilat ma wokɔ dεte ké, ε nye gwe wɔ kwɔ to te. ⁹ Ε nye yɔkwe ne kɔkɔ nyiηε tɔ diye Yesus nde: «We wûla we nje nɔ?» Ko Yesus kine yeηsa yanε nye nye na. ¹⁰ Ε Pilat lepe nye nye nde: «'We dīy kine yeηsa ke numbu mbe? 'We yeti ke duwe nde, mi ne dεti te yi sɔηε bɔ ne we, mi sendi ne dεti te yi lepo nde, bo ηgbâki we ke kroa na?» ¹¹ Ε Yesus yeηsa nye nye nde: «Ŋge Njambiyε ti nye we dεti wule ke kwey na, we ti yaka kelɔ yanε ne mi na, dεte mɔ te ε dεyεngwa mi nye we kɔ kelma beya yasi kwɔ we.» ¹² Kande ke ηgimɔ te yite, ε Pilat sɔηε te yi sɔηε bɔ ne nye. Yasi wεte, ε Beyuden diki kembidεya nde: «Ŋge we sɔηε bɔ ne mbam kɔ, yite we yeti sɔηε ne *Sesar na! Mumɔ hεne ε lepe nde, nye kumande, mɔ te ke lɔ dεyambi sunεwe ne Sesar.» ¹³ Ke Pilat ma wokɔ meλεpi menɔri ké, ε nye bu

Yesus punje kenje sɛ kwɔ ɔiyɔ metidyɛ ke mbey pɛsina jɔsi. Bo kombila mbey te ne metari. Bo jɛbangwe mbey te ke numbu Hebere nde Gabata. ¹⁴ Yinɔri yo bɔ ngimɔ kombila meyasi me jeso *Paska Beyuden. Yo bɔ ke pɔku bembe yesɔ. E Pilat lɛpe nye Beyuden nde: «Kumande wun ru!» ¹⁵ Yasi wɛtɛ, ɛ bo kembidya nde: «Soɔa ɔyan ke misi mɛnɛ! Soɔa ɔyan ke misi mɛnɛ! Nɔgbakɔ nye ke kroa!» E Pilat lɛpe nye bo nde: «Mi nɔgbɔki kumande wun ke kroa?» E bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ yeɔsa nde: «Wuse kinɛ wɛtɛ kumande na, ndi Sesar!»

*Bo ke bu Yesus kɛ nɔgba ke kroa
(Mt 27; Mk 15; Lk 23)*

¹⁶ Ndana, ɛ Pilat kanje Yesus nye bo, nɛ bo kɛ nɔgba nye ke kroa. E bo bu nye kwɔ nɔ. ¹⁷ E Yesus nɛ nguru wɛnɛ sobɛ kroa nɛ yɔ kwɔ nɔ ɔuwɛ ke mɔy ɔya kumɔ nɔ ke wɛtɛ mbey nde Gbonggo to, bo jɛbangwe ke numbu Hebere nde Golgota. ¹⁸ Kumɔ mate, ɛ bo nɔgba nye ke kroa, nɔgba sendi bɔnɔa bɔmɔ yɔba ke mɛkroa mɛte yan. Wɛtɛ ke kroa te wɛnɛ pulɔ kaka, wɛtɛ pulɔ kaka, tikɔ Yesus ke bembe. ¹⁹ Pilat lɛpima nde, bo kɛti yɔnɔ yasi nɔgba ke to kroa Yesus. E bo kɛtɛ nde: «Yesus te mɔ Nasaret, kumande Beyuden.» ²⁰ Beyuden budyaate tɔlma yasi yinɔri, kɛto mbey te yi bo nɔgbama Yesus ke kroa kɛtɛ kɛ bɔ ke kɛki ɔya. Sendi, bo kɛtima yo ke mɛnumbu yitati: Ke numbu Hebere, ke numbu Latɛ nɛ ke numbu Grɛk. ²¹ E bekum be botu be nyena sadaka be Beyuden lɛpe nye Pilat nde: «Wɛ tɔ kɛti nde: «Kumande Beyuden» na, yasi wɛtɛ, kpalɔ kɛto nde: «Nye nɛ nguru wɛnɛ lɛpima nde: Mi kumande Beyuden.» » ²² E Pilat yeɔsa nde: «Yasi te yi mi ma kɛto siyma ndi ɔtɛ.»

²³ Ke besɔja ma si nɔgba Yesus ke kroa kɛ, ɛ bo bu melambɔ mɛnɛ kabɔ ke mɛnɔgabiye yini yaka nɛ bo, bu sendi lambɔ te yi nye ɔfikima lɛnɛ ke nɔji melambɔ mɛte yiri kɛ. Lambɔ te mbɛtɛ tɔ be nɛ nɛ nɛ fulnate na kandɛ kwey kumɔ nɔji. ²⁴ E bo lɛpe tandɛ yan nde: «Wuse tɔ nyal yo nyalo na, yasi wɛtɛ, wuse lɔn lɔngɔ

ke mbari yɔ duwɛ nɛ mɔ te ɛ ta namɔ yo kɔ.» Yo kelnama ɔtɛ, nɛ melɛpi mɛte yi bɔ kɛtinate ke mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ si tondu. Yo kɛtinate nde: «Bo kabidyaama melambɔ mɛmbɛ, lɔ sendi lambɔ te yi mi ɔfikima lɛnɛ ke nɔji melambɔ mɛte yiri kɛ ke mbari.» Yasi te yi besɔja kelma, yori.

²⁵ Yinɔri nɛ nyangwe nɛ Yesus nɛ maɔ nɛ nyangwe nɛ Mariya te nya Kolopas bu Mariya te ngɔndu Magdala bɔ womɛte ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke kroa kɛ. ²⁶ Ke Yesus ma bɛnɛ nyangwe wɛnɛ, bɛnɛ sendi jɛkɛ te yi nye ɔfikima kwadyɛ budyaate kɔ womɛte kɛ, ɛ nye lɛpe nye nyangwe nde: «Nyari, bɛnɔ mɔnɔ wɔ kɔ!» ²⁷ E nye nɛ lɛpɔ nye jɛkɛ te nde: «Bɛnɔ, nyangwe kɔ!» Kandɛ ke ngimɔ te yite ɛ jɛkɛ kɔ bu nyangwe nɛ Yesus kɛ nɔ ke tɔ ɔyɛnɛ.

²⁸ Ke kɔntɛ, nda yi Yesus duwɔ nde, meyasi hɛnɛ ma si kelna kɛ, ɛ nye lɛpe nde: «Yesidyɛ mɔrɔku ke kelɔ mi.» A lɛpi ɔtɛ, nɛ meyasi mɛte yi bɔ kɛtinate ke mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ si tondu. ²⁹ Wɛtɛ mapi bɔ womɛte nɛ yɔnɔ ɔyanjina mɛnjam kɛtɛ nɛ lɛtɛtɛ. E besɔja bu yɔnɔ yasi nda kusa sɔmɔ ke wɛtɛ jɛti te yi bo jɛba nde *yisɔp, tɔpɛ ke ɔyanjina mɛnjam mɛnɔri kanje kenje ke numbu nɛ. ³⁰ Ke nye ma si ɔye ɔyanjina mɛnjam mɛnɔri kɛ, ɛ nye lɛpe nde: «Meyasi hɛnɛ sima si kelna.» E nye sɔkwɛ to yɔkidye Sisinɔ nɛ nye ke mɛbɔ mɛ Njambiyɛ.

³¹ Yo bɔ yesɔ kombila meyasi me jeso *Paska Beyuden. ɔtɛ, bekum Beyuden tɔ kwadyɛ nde, botu bɛtɛ yi bo nɔgbama ke kroa baka ɔiyɔ ndi ke kroa kumɔ yesɔ *Saba na, kɛto yesɔ Saba te mbɛtɛ bɔ nyangwe yesɔ jeso. E bekum Beyuden kɛ ke diyɛ Pilat nde, bo siki leke mɛkol mɛ botu bɛtɛ yi bo nɔgbama ke kroa baka pidya bo sɔnɛ. ³² Ndana, ɛ besɔja ɔyɔ leke mɛkol mɛ bosa mumɔ, kwɔ leke sendi mɛkol mɛ mɔ te yɔru, bo hɛnɛ yɔba yi bo nɔgbama ke kroa nda Yesus baka. ³³ Ke besɔja ma kumɔ ke yi Yesus kɛ, bo ɔlɔl nde, a sima gwe. ɔtɛ, bo kinɛ leke se mɛkol mɛnɛ na. ³⁴ Yasi wɛtɛ, ɛ wɛtɛ sɔja bu kɔ dumɔ nɛ nye ke mbanjɔ. Ke nye ma dumɔ ndi nye ɔtɛ kɛ, ɛ mɛkiyɔ nɛ mɔrɔku punde. ³⁵ Mɔ te ɛ bɛnɔma meyasi

mete ko yekidyé yo. Yasi te yi nye yekidyé ké, gbakasi. A duwá nde, yasi te yi nye lépe ké, yo gbate, né wuné tiki sendi temo ke lépi te. ³⁶ Yo nde, méyasi kwanama dete, né lépi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ké si tondu. Yo ketinate nde: <Ko bo ti leke yeso ne wete ne wete na.> ³⁷ Yo sendi ketinate ke wete mbey ke moy mekana me Njambiyé nde: <Bo ta kanje misi benje ne mo te yi bo ma lon nye ne ko ne misi man.>

Pumbuna Yesus
(Mt 27; Mk 15; Lk 23)

³⁸ Ke kante, e Yosep te mo dya Arimate ke diyé mun Yesus ke mebo me Pilat. Yosep ba ke bengwe melépi me Yesus, yasi wete, a ba ke bengwe yo sodyate kamba bekum Beyuden. Ke nye ma diyé mun Yesus dete ké, e Pilat jaye. E nye kwa ke bu mun Yesus.

³⁹ E Nikodem te e ma ken wete yeso ne tu ke benje Yesus ko nje sendi ne yina kimó mutó te yi bo kelma ne yina membunjo nde *mir nè *alowes ké. Dito yasi yinori kumma nda kilo kamotati. ⁴⁰ E bembam baka yiba bu mun Yesus boye ne mendombo sangwe ne kimó mutó menori nda yi Beyuden dikima kombile ne bemun ban yi pumbo ne bo ké. ⁴¹ Wete ngwan ba ke mbey te yi bo ngbama Yesus ke kroa ké. Wete jonja bonson ba ke ngwan te, bo ti pumbe wete mumo kete wete yeso na. ⁴² E bo pumbe Yesus womete, keto yo ba ngimó te yi diki komsa jeso *Paska yan ké. Sendi, bonson te ba womete nedo.

20

Womiya Yesus
(Mt 28; Mk 16; Lk 24)

¹ Ke bosa yeso te e kande jonja sondi ma dya, e Mariya te ngondu Magdala teme bemenmene ne sut ke ke bonson, yite yasi ndi ne mbimbi mbilip. A dolma nde, bo ma sonje tari te yi ba ke numbu bonson ké. ² E nye sedye ke ke yi Simon Piyer, ke sendi ke yi jeke te e Yesus dikima kwadye budyate ko lepo nye bo nde: «Bo ma sonje mun Nyangwe Kumande ke bonson.

Wuse yeti ke duwe mbey te yi bo ka tiko nye kete ké na.»

³ E Piyer teme pundo bene jeke te yoru yi ke ke bonson. ⁴ Bo hene yiba ba ke sedye, yasi wete, jeke te yoru nja sedye kwa Piyer, e nye kande kumo ne ke bonson. ⁵ Ke nye ma butuma ké, e nye benje melambo ke meneti ke moy bonson. Yasi wete, a ti nyije ke mate na. ⁶ Simon Piyer ba ke bengwe nye kon ne kon. E nye dya nyije ne ke bonson, e nye benje melambo ke meneti, ⁷ benje sendi kum kando te yi bo boyma ne to ne ké. Yasi wete, kum kando te yite ti be ke kiya mbey wete ne mendombo mete yiri na. Yo nja be ne boynate ke mbey te wene dele. ⁸ Ndana ké, e jeke te e kandima dya ko nje nyije sendi ke bonson. E nye benje tiko temo ke melépi me Kumande Yesus. ⁹ Yo nde, kumo ke ngimó te yite bejeke ti be ke biye to melépi mete yi ba ketinate ke mekana me Njambiyé nde, Yesus yakanawe womiye ke njoka bemun ké na. ¹⁰ Ndana, e bejeke baka yiba nje yokwe ke ke mbey te yi bo dikima diyo kete ké.

¹¹ Yinori Mariya ba ne ke keki bonson ke puye ke lelo. E nye kwa butuma ndi ne dukwe ke numbu yi benje ne moy bonson. ¹² E nye benje bejaki Njambiyé yiba metidyé ne wumna melambo ke yotu ke mbey kome bo ningwa mun Yesus ké. Wete ba metidyé pulo to, wete pulo mekol. ¹³ E bo diyé nye nde: «Nyari, we lél nge?» E nye yensa nye bo nde: «Bo sonma mun Nyangwe Kumande wombe, ma mi yeti ke duwe mbey te yi bo ka tiko nye kete ké na.» ¹⁴ Ke nye ma lepo dete ké, e nye nje yensa benje pulo kon ne. A benja Yesus temnate, yasi wete, a ti duwe nde, yo nye na. ¹⁵ E Yesus diyé nye nde: «Nyari, we lél nge? We san nda?» Mariya takima nde, yo mo bakidya ngwan, e nye lépe nye nye nde: «Nyangwe mbam, nge be nde, yo we bu nye kwa no, tedya mi mbey te yi we tikima nye kete ké, né mi ke bu nye.» ¹⁶ E Yesus lépe nye nye nde: «Mariya!» E Mariya yensa benje pulo kon ne lepo nye nye ke numbu Hebere nde: «Rabuni!»

Yite nde yekele. ¹⁷ E Yesus lepe nye nye nde: «We ti kpoka mi na, keto mi ti pa bendɔ kɛ pe yi Saɲmbe na. Yasi wete, ken dolo benjɔn bembɛ lepo nye bo nde: Mi ke bendɔ kɛ pe yi Saɲmbe te Saɲgwe wun sendi, kɛ pe yi Njambiyɛ wombɛ te Njambiyɛ wun sendi.» ¹⁸ E Mariya te ngɔndu Magdala kwɔ kɛ lepo nye bejɛke nde: «Mi beɲma Nyangwe Kumande.» E nye lepe meyasi mete yi Kumande Yesus lepima kɛ nye bo.

*Yesus ke punje yotu nye bejɛke bene
(Mt 28; Mk 16; Lk 24)*

¹⁹ Ke kiya yeso te bekoko, ke bosa yeso te e kande jonja sɔndi bejɛke ba ke mbey wete ke tu. Bo ndadya menumey, keto bo ba ke kambɔ bekum Beyuden. Bo sem semo nde, Yesus dyanma teme ke njoka yan lepo nye bo nde: «Wune diy ne te!» ²⁰ Ke nye ma si lepo dete ke, e nye tedye bo mebo mene ne mbanjo ne. E bejɛke sosa budyate ke ngimo te yi bo beɲma Kumande Yesus ke. ²¹ E nye basidye lepo nye bo nde: «Wune diy ne te! Mi ke tomɔ sendi wune nda yi Da tomma ne mi ke.» ²² Ke nye ma si lepo dete ke, e nye wumbidye bo lepo nde: «Kimɔ Sisin ken ke yotu yun. ²³ Mumɔ hene te yi wune ta tiko mebeyo mene ne ngwete, yo ke duwe ke to ne. Ma yoko yi wune ti tiko mebeyo mene ne ngwete na, yo ta bonɛ ndi ke to ne.»

Yesus ke lepina bene Tomasi

²⁴ Yinori ke ngimo te yi Yesus nja punje ne yotu nye bejɛke bene ke, wete jɛke wene e ba ke njoka bejɛke bene kamo jo yiba ko ti be bene beso na. Yo ba Tomasi te yi bo jeba sendi nde Beadan ko. ²⁵ E bejɛke te bari nje lepo nye nye nde: «Wuse beɲma Nyangwe Kumande.» Yasi wete, e nye lepe nye bo nde: «Ige mi ti pa beɲe mbey mɛpɔndi ke mebo mene, nye nyey bo mbe ke mbey mɛpɔndi, nye sendi bo mbe ke mbanjo ne na, ko mi ti jaye nde, a womiya na.»

²⁶ Ya metu yitan jo yitati ke kɔnte, e bejɛke kala wesidya ke mbey wete ke moy tu. Tomasi ba bene bo, menumey ba sendi ndadyate. Bo sem semo, Yesus

dyanma teme ke njoka yan lepo nde: «Wune diy ne te!» ²⁷ Ke kɔnte, e nye diyɛ lepo nye Tomasi nde: «Sambila nyey bo yo waka, nɔ beɲa mebo membɛ. Sambila sendi bo yo bobile ne mbanjo mbe. Ma we ti ken mbombu yi seɲe na, yasi wete, jaya.» ²⁸ E Tomasi yeɲsa nye nye nde: «We Kumande wombɛ, we Njambiyɛ wombɛ!» ²⁹ E Yesus lepe nye nye nde: «We tiki temo ndana, keto we beɲma mi. Mesosa ne botu bete be tike temo kine pa beɲe baka.»

³⁰ Yesus kelma sendi yina budya meyekambiye ke misi me bejɛke bene, ndi nde, bo ti kete yo hene ke mekana maka na. ³¹ Yo nde, bo keti meyasi mete yike, ne wune tiki temo nde, Yesus, nye *Krist, Monɔ Njambiyɛ. Yaka no, nge wune tike temo dete, wune ta be ne jonngwe keto dinɔ dylene.

21

Yesus ke punje yotu nye baɲa bejɛke

bene yitan jo yiba

¹ Ke kɔn meyasi menori, e Yesus basidye punje yotu nye bejɛke bene ke gon nyangwe matɔ te yi bo jeba nde Matɔ te yi Tiberiyad*f1* ko. Punja yotu te yi nye punja ke kwanama deke: ² Bejɛke bete ba ke mbey wete. Yo ba ne Simɔn Piyer ne Tomasi te yi bo jeba nde Beadan ko bu Nataniyel te mo Kana ke Galile bu bono be Sebede nje bu sendi baɲa bejɛke bene yiba. ³ Simɔn Piyer lepima nye bo nde: «Mi ke ke bete bulajama.» E bo lepe nye nye nde: «Sine wune ta ke.» E bo teme pundo kwɔ bendɔ landi. Bo kwanɔdya ndingele tu kine wo ko gbela monɔ yaja na.

⁴ Ke ngimo te yi mejasi nje no ne bey bey ke, e Yesus dya teme ke ngindi. Yasi wete, bo ti duwe nde, yo nye na. ⁵ Ndana, e Yesus diyɛ bo nde: «Wune bono, 'wune ne monɔ yaja te yi wune yakama dye?» E bo yeɲsa nye nye nde: «Ko na.» ⁶ E nye lepe nye bo nde: «Wune beta bulajama yaka ne landi pulo mbam bo, wune ta dolo yaja.» Dete, e bo bete bulajama ke dfuku. Ndana, bo ti be ne deti te yi

dale yo na, keto budya benjanjo bete yi yo kawula ké. ⁷ E jেকে te yi Yesus dikima kwadye budyate ko lepe nye Piyer nde: «Yo Nyangwe Kumande.» Ke Simon Piyer ma wokó dete ké, e nye tóke lambó ne lenje, keto a tí be ne lambó ke yotu na. E nye kwá beta ke dfuku. ⁸ Ndana, e bejেকে te bari bú landi nje nó yí nje dale bulajama nè benjanjo kete ne ngbenj kè nó ngindi, keto bo tí be londunate ne ngindi na. Londo te ne ngindi yakama kumo nda meta gomay.

⁹ Ke bo ma kumo ke ngindi, bo béña njanjo nè mampa kasate ke to dite. Dite te bá tande mama ne nyen nyen. ¹⁰ E Yesus lepe nye bo nde: «Wune bôn baña benjanjo bete yi wune woma ndana ké nje nó.» ¹¹ E Simon Piyer bendé landi kè dale bulajama kè nó ngindi. Nyangwe benjanjo gomay jo kamotan jo yitati bá kete ne ngbenj, ko dete, bulajama tí nyaliye na. ¹² E Yesus lepe nye bo nde: «Wune njâki dyena.» Ko mumo wete ne wete ke njoka bejেকে tí bobé diyé nye nde: «We ba nda?» Ko mumo tí diyé dete na, keto bo duwá nde, yo Nyangwe Kumande. ¹³ Ndana, e Yesus kè tóke mampa kanje nye bo, keló sendi dete ne njanjo. ¹⁴ Yo bá menja yitatite yi nye punje ne yotu nye bejেকে bene ke kón womiya ne ké.

Yesus ke lepina bene Piyer

¹⁵ Ke bo ma si dyena ké, e Yesus diyé Simon Piyer nde: «Simon te monó Jan, we ke kwadye mi gbate kwá yi baka kwadye ne mi ké?» E nye yensa nye nye nde: «J, Nyangwe Kumande. We duwá nde, mi ke kwadye we.» E nye lepe nye nye nde: «Daló bonó besam bembé.» ¹⁶ E Yesus basidyé diyé nye ke menja yibate nde: «Simon te monó Jan, we ke kwadye mi gbate?» E nye yensa nye nye nde: «J, Nyangwe Kumande. Gba we duwá nde, mi ke kwadye we.» E nye lepe nye nye nde: «Bakidya bonó besam bembé.» ¹⁷ Ke menja yitatite, e Yesus diyé nye nde: «Simon te monó Jan, we ke kwadye mi?» E yo kwadye temó Piyer, keto a diyma nye kumo menja yitati nde: «We ke kwadye mi?» E Piyer lepe nye nye nde: «Nyangwe

Kumande, gba we ke duwe meyasi hene, we ma duwe nde, mi ke kwadye we.» E Yesus lepe nye nye nde: «Bakidya bonó besam bembé. ¹⁸ Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Ke ngimo te yi we bá ndi gwanjo, we ne nguru wó dikima nye kanda ke jon yo, e we diki kè ke mbey hene te yi we kwadya ké. Ma kome we ta si jombe ké, we ta kanje mebo kenje kwey, wete mumo má nje lenje we kanda, kè ne we ke mbey te yi we yeti ke goró na.» ¹⁹ Yesus lépi yinori yí tedye ne kwaló sonj te yi Piyer ta sangwa nó yí nye ne Njambiyé luksa ké. Ke nye ma si lepo dete ké, e nye lepe nye Piyer nde: «Benjewe mi.»

²⁰ Ke Piyer ma yensa, a béña jেকে te e Yesus bá ke kwadye budyate ko kè nje ke kón ne. Yo jেকে te e ma lenjewe yotu wete yesó kenje puló Yesus ke mbey medye diyé nye nde: «Nyangwe Kumande, yo nda e ta dyangwe we kó?» ²¹ Ke Piyer ma kanje misi benje nye ké, e nye lepe nye Yesus nde: «Nyangwe Kumande, nge be yoko, nge ta dyá nye ké?» ²² E Yesus yensa nye nye nde: «Nge mi kwadye nde, a díy kumo ke ngimo te yi mi ta kala nje ké, yo béña we ke nge? Ke be we, benjewe mi.» ²³ E lépi yinori nyanja ke metó me benjon ban nde: «Jেকে te tí gwe na.» Yasi wete, Yesus tí lepe nye Piyer nde: «Jেকে te tí gwe na,» a lepima nde: «Nge mi kwadye nde, a díy kumo ke ngimo te yi mi ta kala nje ké, yo béña we ke nge?»

²⁴ Yo jেকে te ke yekidyé meyasi mete yi nye benma ké. Yo nye kete sendi yo. Wuse ke duwe nde, meyasi mete yi nye yekidyé ké, gbakasi. ²⁵ Yesus kelma yina budya meyasi sendi. Bo má keti meyasi menori hene wete wete, mi táka nde, ma mbey ta sanja ke to mboko yí tiko mekana mete yi bo yakama keto ké.

Mesay mete yi Botu be Tomun be Yesus kelma

Mekana mete yoko, yo ndi sendi Lukas ketete yo. Ke bosa mekana mete yi nye ketima ke, a yekidya nda yi Yesus kelma ne mesay kumo ke yeso te yi nye duwa no ke no dyobo ke.

Mekana mete ke tedye sendi wuse nda yi bosa menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist kandima no ke. Yo ke lero sendi nda yi Kimo Sisiñ nja no ke yotu bosa bejeki be Yesus ke yeso Pantekot, lero sendi nda yi bo kandima ne pelna Kimo Tom nye botu bete be yeti Beyuden baka.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanngwe mengabiye yitan jo yitati:

1. Bejeki be Yesus ke laɖye njena Kimo Sisiñ (kumte 1).
2. Kande ke yeso te yi Kimo Sisiñ nja no ke yotu bejeki ke kumo ke yeso te yi Sol yensama ne temo ke (kumte 2-8).
3. Kande ke yeso te yi Sol yensama ne temo ke kumo ke bosa kendi te yi nye ka pele ne Kimo Tom ke (kumte 9-12).
4. Kasi bosa kendi pelna Kimo Tom te yi Sol ka pele ke (kumte 13-14).
5. Nyanngwe mewesidya mete yi kwanama ke Yerusalem ke (kumte 15).
6. Kasi kendi yibate (kumte 15-18).
7. Kasi kendi yitatite (kumte 18-21).
8. Kasi kendi yinite teme ke Yerusalem ke no Rom (kumte 21-28).

Yesus ke yokwe ke dyobo

¹ Mbam Teyofil, ke bosa mekana mete yi mi ketima ke, mi yekidya meyasi hene te yi Yesus kelma ne yi nye tedya bomo ke. Mi yekidya yo kande ke kandinata ² kumo ke yeso te yi Njambiyɛ yokidya ne nye kenje dyobo ke. Piñɔ te yi nye ti pa bendo ke dyobo, e nye kele nde, Kimo Sisiñ nyeki membonga nye botu bete be nye tokuma nde, botu be tomun bene baka.

³ A sanngwama ne mebone gwe. Ke kante, e nye nje punje yotu nye bo, gba nye ne nguru wene ne jon. A tedya nye bo nde, yo gbakasi ne menje budyate. Dete, a punja yotu nye bo ke metu kamoni. E nye diki lero meyasi nye bo ke kasi *Kando Njambiyɛ.

⁴ Wete yeso ke bene bo ma diyɔ ke kiya mbey ke, e nye lere nye bo nde: «Kpe, wune ti dukwe ke Yerusalem ke womana na. Yasi wete, wune diy laɖye yasi te yi Sanmbe kpoma ke, yasi te yi mi lepima nye wune ke. ⁵ Keto Jan topuma bomo ke moroku, yasi wete, ke yun, bukwa ndi mono metu ne mbet Njambiyɛ ta tope wune ke Kimo Sisiñ.» ⁶ Ndana, e botu be tomun be wesidya baka diyɛ nye nde: «Nyanngwe Kumande, yo ke ngimo te yoko yi we ke nje tembidye kando Isarayeɛ, na nam meneti mene ne koko?» ⁷ E Yesus yensa nye bo nde: «Yeti wune yakanngwe duwe mengimo ne metu mete na, keto yo Sanmbe pese yo ne nguru wene. ⁸ Yasi wete, wune ta bu deti kome Kimo Sisiñ ta nje ke yotu yun ke. Wune ta be botu bete be ta lero gbakasi ke meyasi mete yi mi kelma ke. Wune ta lero kasi mbe ke Yerusalem, ke Yuda hene, ke Samari, ke kumo ke njena meneti.»

⁹ Ke Yesus ma si lepina dete ke, e Njambiyɛ yokidye nye kenje dyobo ke misi man. E kulutu kwa peto nye, bo kine bene nye se na. ¹⁰ Piñɔ te yi bo ba ndi ke sengile dyobo yite Yesus ndi ke kwa ne ke, bo sem semo, bembam yiba dyanma ne wumna melambo ke yotu teme ke keki yan ¹¹ lero nye bo nde: «Wune botu be Galile, keto nge yi wune diyɛ ndi womeri yi sengile dyobo ke? Yesus te yoko yi Njambiyɛ sonma ke njoka yun kenje dyobo ko ta basidye nje ndi nda yi wune benma ne nye ke kwa ke.»

Matias ke bu mbey Yudas

¹² Ndana, e botu be tomun be Yesus nje yokwe mate ke *Keki meoliviye ke Yerusalem. Keki te ba ke keki Yerusalem, londo te yakama kumo kilometa wete. ¹³ Ke bo ma dya ke Yerusalem ke, e bo bende ke ke wete tongari ke tu kwey ke njenate kome bo dikima wesidya ke. Yo

ɓa Piyer nɛ Jan nɛ Jak bene Andere nɛ Filip nɛ Tomasi nɛ Bartelemi bene Matiyo bu Jak te mɔno Alfe nɛ Simɔn te yi bo jeba nde Mɔno kando ko, nje bu Yude, mɔno Jak. ¹⁴ Bo hene ɓa ndi ngin wete, diki wesidya yi ngweta bene ɓaɓa boma. Mariya te nyanɗwe ne Yesus nɛ bemaɗ ne Yesus ɓa sendi ke njokate.

¹⁵ Ke wete yeso mewesidya man botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus Krist baka wesidyama kumo nda bomo gomay jo kaba. E Piyer teme ke njoka yan lepo nye bo nde: ¹⁶ «Wune njon, yo ɓa nde, yasi te yi Kimɔ Sisij kandima lepo ne mbombu ke kasi Yudas ke kelnaɗwe. Kimɔ Sisij kandima lepo yo ke mekana me Njambiyɛ ke numbu Kumande Davit. Yo Yudas te kende ne njon botu bete be biyima Yesus baka. ¹⁷ Yudas ɓa wete mo njon su, a ɓa ne ngabiyɛ ke mesay musu. ¹⁸ Mbam ko bonma moni te yi bo nya nye keto beya kotu mekele mene ke bomo ne ngwan. E nye nje balo ne ngin. E moy ne bunde nyaliye ke bembe, e menja mene hene si nyengwe ke puye. ¹⁹ Botu be Yerusalem hene wokuma kasi te, e bo lo ngwan te ke numbu yan nde Hakeldama, yite nde Ngwan mekiyo. ²⁰ Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ ke mekana me Besom nde: <Tu ne beki wela. Mumɔ ti diy sendi kete na.> Yo ketinate sendi nde: <Ne wete mumɔ bon numbu mesay mene.> ²¹ Dete, yo kimote nde, wete mumɔ njaki nje nyine ke njon su. Mo te yakanɗwe be ke njoka botu bete be sine bo dikima kendo baka. A yakanɗwe be mo te yi sine bo dikima kendo ke metu hene te yi Kumande Yesus jonnama no sine bo ke. ²² Mo te yakanɗwe be yoko e jonnama sine bo kande ke ngimo te yi Jan topuma ne Yesus ke moroku kumo ke yeso te yi nye duwa no ke njoka su ke dyobo ke. Wete mumɔ ke njoka botu bete njaki nyine ke njon su, na be sendi mo te e ta lepo gbakasi ke kasi womiya Kumande Yesus.» ²³ E bo tembidyɛ bambam yiɓa: Yosep te yi bo jeba nde Barsabas yi bo loma sendi nye yina dinɔ nde Yustus ko, nje bu Matiyas. ²⁴ Ndana, e bo ngweta ne

Njambiyɛ lepo nde: «Nyanɗwe Kumande, we yoko e duwe metemo me bomo hene, tedya wuse mo te yi we tokuma ke njoka bomo baka yiɓa, ²⁵ na bu mbey Yudas ke mesay nɛ ke lepina Kimɔ Tom te yi nye tikima ke ke mbey te yi yakama ne nye ke.» ²⁶ Ke konje, e bo kele tay. E tay tedye Matiyas. E bo nyinje nye ke njon botu be tomun bete bari kamo jo wete.

2

Piya Kimɔ Sisij ke yeso Panjekot

¹ Ke yeso Panjekot botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus *Krist baka ɓa hene ke mbey wete. ² Semo semo, e yina medun wule dyobo, yo ɓa nda medun me nyanɗwe pupo, e yo tonde ke moy tu hene kome bo ɓa metidyɛ ke. ³ E bo beɗe yina meyasi nda melam me dite. E yo bakina wete wete ke diyɔ ke yotu yan yaka ne bo hene. ⁴ E bo hene tonde ne Kimɔ Sisij, kande lepina yina menumbu beɗɗwe yasi te yi Kimɔ Sisij nya bo deti te yi lepo ke.

⁵ Ke poku metu te yite Beyuden bete be dikima kano Njambiyɛ baka dikima diyɔ ke Yerusalem. Bo wulma ke mekando hene ke to meneti nje biye dya womete. ⁶ Ke medun menori ma kelna ke, e bomo nje wesidya ne ngil. Bo ɓa ne yekere, keto mumo hene wokuma yasi te yi bejoke ɓa ke lepo ke ke numbu dya dyene. ⁷ Yo kwanma bomo hene, e bo ngbakima diki diyina nde: «Bembam bete be lepina hene baka, yeti botu be Galile na? ⁸ Nge nje kelo nde, mumo hene ke njoka su woku yasi te yi bo lepe ke ke numbu dya dyene, ke ngbak ngbak menumbu musu? ⁹ Ke njoka su, botu be Partes kete, botu be Medi nɛ Elam kete. Botu be Mesopotami, botu be Yuda nɛ Kapados kete. Botu be Pon nɛ botu be Asi kete. ¹⁰ Botu be Friji nɛ Pamfili nɛ Ejipt nɛ botu be Siren ke meneti me Libi kete. Botu be wulma Rom nje biye dya waka baka kete sendi. Ke njoka yan, yo ne ngbak ngbak Beyuden nɛ botu bete be nja nyine mison Beyuden nyina baka. ¹¹ Botu be Kret nɛ botu be Arabi kete sendi. Nge nje kelo nde, mumo hene woku nda yi bo ke lepo nyanɗwe mekele mete yi Njambiyɛ kelma ke ke

numbu dya dylene?» ¹² Bomo hene ba numbu ne han kin duwe yasi te yi bo yakama lepó ké na. E bo diki lepó tande yan nde: «Yike ba nge?» ¹³ Ko dte, baña dikima nyeto bo lepó nde: «Bo ma gwe kimo mom mom menjam kimo gwenate.»

Piyer ke lepina nye ngil bomo

¹⁴ Ndana, e Piyer teme bene bejeks te bari kamó jo wete lepó ne men ke kwey nye ngil bomo nde: «Wune Beyuden nè wune bomo hene be diyee ke Yerusalem baka, wune lèngwe metó kimote ke yasi te yi mi ta lepó ké, ¹⁵ keto botu baka yeti ke gwe menjam nda yi wune take ké na, keto yo ndi ngimo yitan jo yini te yi bememene. ¹⁶ Yasi wete, yasi te yi Juwel te mó punja melepi me Njambiyee lepima ké ke beña ndana. A lepima nde: ¹⁷ «Njambiyee ke lepó nde: Ke metu mete yi mboko ta be ke siyo ké, mi Njambiyee ta nye Sisij mbe ke yotu mumó hene. Bono bun be bambam nè be bomari ta punje melepi membe. Begwanjo bun ta beñe nyanngwe meyasi, benjombu bun sendi ta beñe nyanngwe menyeno. ¹⁸ Gbate, ke metu mete yite mi ta nye Sisij mbe ke yotu bambam nè ke yotu boma bete be kele mesay membe baka. Dete, bo ta punje melepi membe. ¹⁹ Mi ta punje nyanngwe meyasi ke dyobo ke kwey, tedye sendi meyekambiyee ke to meneti. Yo nde, wune ta beñe mekiyo, beñe dite, beñe yidyee nè tibay nda kulutu. ²⁰ Tu ta yinja ne yeso, ngwende ta yensa be tenate nda mekiyo. Meyasi mete ta kelna yite nyanngwe *Yeso Baba Mboko ti pa dya na. Yeso te ta be nyanngwe kpekum. ²¹ Yo ta be nde, mumó hene e ta jeba dino Baba Mboko, mó te ta ju.» »

²² «Wune botu be kando Isarayel, wune woku yasi te yi mi ta lepó ndana nye wune ké. Yesus te e Nasaret, yo mó te yi Njambiyee tedya wune nde, yo nye name meyasi hene. A tedya yo ke misi mun ne nje kelna nyanngwe mekele, ne nje kelna yinja nyanngwe meyasi nè kelna meyekambiyee mete yi Njambiyee nya nye deti te yi keló ke njoka yun nda yi wune ne nguru wun duwa ké. ²³ Bo dyanngwa

mbam ko nye wune beñgwe yasi te yi Njambiyee pesima ké, beñgwe sendi nda yi Njambiyee ma si kobile njombu yana ké. Wune bonma nye nye botu be mebeyo, e bo ngba nye ke kroa, dte wune wo nye. ²⁴ Njambiyee nja womiyee nye jonngwe nye sonje ke nyanngwe mebone mete yi son, keto son ti be ne deti te yi biye nye nda no na. ²⁵ Yo dte yi Davit lepima kasi ne nde: «Mi dikima beñe Baba Mboko metu hene ke mbombu wombé, keto a ke mbam bo mbe, kambó mi nje ngwanngwa. ²⁶ Dete, temó mbe ne mesosa, melepi mete yi pundé ke numbu mbe ké ke tedye nde, mi ne nyanngwe mesosa. Sendi, mi ta wedya be ne bibina temó ke yo Njambiyee, ²⁷ keto we ti tikó sisij mbe ke dya bemun na. We ti jaye nde, mumó wo boku na. ²⁸ We ma tedye mi menje mete yi be ne jonngwe. Kome mi ta beñe we ké, mi ta be ne nyanngwe mesosa.» »

²⁹ «Wune njon, wune tiki, né mi pa lepi kasi sanmbambo wusu Davit ne ngbak ngbak nye wune. Davit gwa, e bo pumbe nye. Ma kumo muka bonson ne ndi ke njoka su. ³⁰ Yasi wete, Davit ba mó punja melepi me Njambiyee. A duwa sendi nde, Njambiyee kpoma kinja nye nye nde, ke njoka benday bene, nye Njambiyee ta tembidye wete ke njokate e ta bu diyó kumande ke mbey ne. ³¹ Davit kikima beñe kasi womiya *Krist. E nye kande lepó nde: «Njambiyee ti li Krist ke dya bemun na, a ti bo na.» ³² Wuse hene beñma duwe nde, yo Yesus te yi Njambiyee womiya ko. ³³ Njambiyee bendidya nye tikó ke mbam bo ne. E sanngwe nye nye Kimó Sisij te yi nye kpoma ké. Yo Kimó Sisij te yi nye nya ke yotu su ké, yo yo kele nde, wune beña nè wune woku meyasi mete yike. ³⁴ Yeti Davit kele mekele mete na, keto Davit ti bende ké dyobo na, yasi wete, nye ne nguru wene ke lepó nde: «Baba Mboko lepima nye Kumande wombé nde: Diyó metidyee ke mbam bo mbe, ³⁵ kumo nde, mi síki kawule bependo bo tikó ke nji mekol mó.» ³⁶ Dete, kando Isarayel hene dúkwe nde, yo gbate nde, Yesus te yi wune ngbama ke kroa ko, yo nye yi Njambiyee nja tembidye

nde, nye Nyangwe Kumande, nye Krist.»

Jonngwe botu bete be tikima temo ke

yi Kumande Yesus Krist baka

³⁷ Ke bomo ma si woko melepi menori ké, ε yo lɔ bo ke temo budyate, ε bo diye Piyer bene botu be tomun te bari nde: «Wune njon, wuse kél ba nan?» ³⁸ E Piyer yensa nye bo nde: «Wune yênsangwe temo, nè mumo hene jáya nde, bo tɔpa nye ke mɔrɔku ne dino Yesus Krist, né Njambiyé tiki mebeyo mun ne ngwete. Dete, Njambiyé ta nye wune Kimɔ Sisin ne gbelate. ³⁹ Keto yasi te yi Njambiyé kpoma ké, yo keto yun nè bono bun nè keto bomo hene be ne nan, budya bomo hene be Baba Mboko te Njambiyé wusu ta jeba kenje ke yene baka.» ⁴⁰ Piyer ka mbombu lepo yina budya melepi nye bo yí kite ne bo. A dikima lepo nye bo nde: «Wune jonngwe yotu yun. Dete, wune bakanngwe ne botu be ngimo te yoko be kele beya mekele baka.»

⁴¹ Bo topuma botu bete be jayma melepi me Piyer baka ke mɔrɔku. Yeso te ε Njambiyé kele nde, bomo nda tomay yitani nyina ke njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus Krist baka.

⁴² Bo bengwa yasi te yi botu be tomun be Yesus dikima tedye bo ké metu hene. Bo dikima jonna nda beman, dyena wete, be sendi sangwate ke menngweta.

⁴³ E bomo hene gwe wɔ yan. Botu be tomun be Yesus dikima kelo budya nyangwe meyasi nè budya meyekambiyé.

⁴⁴ Bomo hene be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus Krist baka ba ke diyɔ mbey wete. Bo dikima ngbo meyasi man hene bakidye wete. ⁴⁵ Bo dikima dyangwe mekusuku man nè meyasi man nje kabidya moni te bo hene. Bo dikima nye mumo hene meyasi bengwe meyasi mete yi bane nye ké. ⁴⁶ Bo dikima wesidya metu hene nè menngimo hene ke mbanjo Njambiyé, ngbo dyena ke moy metu man ne mesosa nè kimɔ temo.

⁴⁷ Bo dikima lukse Njambiyé, ε bomo hene tɔnde bo. Kumande Yesus dikima dokidye botu bete be ma yensa temo jaye nye baka ke njon yan metu hene.

3

Piyer bene Jan ke kelo nde,

wete mo jemti kēndi

¹ Wete bekoko Piyer bene Jan ba ke kè ke mbanjo Njambiyé ke ngimo menngweta te yi hawa yitani. ² Wete mo jemti ba ke keki numey mbanjo Njambiyé. Bo dikima jeba numey te nde Nyonjo. Kande yi bo ma jáki ne mbam te, a ti kende wete yeso na. Bo dikima sobe nye metu hene kè tiko ke keki numey, na diki jombu yasi ke mebo me botu bete be dikima nyine ke mbanjo Njambiyé baka. ³ Ke nye ma benje nde, Piyer bene Jan ke kwadye nyine mbanjo Njambiyé ké, ε nye jombe yasi ke mebo man. ⁴ E bo benje nye ne ngon. E Piyer lepe nye nye nde: «Benja wuse.» ⁵ E nye tike misi ke yotu yan take nde, bo ta nye nye yanja. ⁶ Yasi wete, ε Piyer lepe nye nye nde: «Nè moni nè lor, mi yeti no na, yasi te yi mi no ké, mi ke nye we yo: Ke dino Yesus Krist te ε Nasaret tema, kendo.» ⁷ E Piyer kenje bo biye ne nye ke mbam bo tembidye. Ndana ndana, ε mekol mene nè membongolo mene si ngbi. ⁸ E nye do ndi nga wete teme kande kendi nyine no bene bo ke mbanjo Njambiyé ndi ne medo nè luksa Njambiyé. ⁹ Bomo hene benjma nye ke kendo, benje sendi nye ke lukse Njambiyé. ¹⁰ Bo benjma duwe nde, yo nye ε dikima diyɔ jombo meyasi ke numey mbanjo Njambiyé te yi bo dikima jeba nde Nyonjo ko. Yo kwanjma bomo, ε bo ngbakima budyate ke yasi te yi kelnama ke yotu mbam ko ké. ¹¹ A ti kwadye jise ke keki Piyer bene Jan na. Bomo ngbakimama budyate, ε bo sedye kè kome be Piyer ba ke mbey kome bomo dikima kendo kete ke mbanjo Njambiyé ké. Bo dikima jeba mbey te nde Nje Salomon.

¹² Ke Piyer ma benje dete ké, ε nye lepe nye bomo nde: «Wune botu be kando Isarayel, keto nge yi wune ngbakima yasi te yi kelnama ke yotu mbam ko ké? Keto nge yi wune benje wuse ne ngon dete ké? 'Wune taka ka nde, yo wuse kele nde, mbam ko kēndi ne deti te yusu, ho nde, a kēndi, keto wuse ke kano

Njambiyε budfyate? ¹³ Yo Njambiyε te ε besanmbambo busu Abaraham, Isak nε Yakop, Njambiyε te yi bo bā kanō kō nye mō mesay wene Yesus luksa, Yesus te yi wune bonma nye nye bekum, seje nye ke mbombu yan kutudya kō, kō beko nde, Pilat kwadya soje bo ne nye. ¹⁴ Wune sejma Mō te yi Njambiyε tokuma, ngben mō kō, kpalo diyε nde, bo sōja bo ne mō wona bomō. ¹⁵ Wune woma Kumande te ε nye jongwε kō. Ko dεte, Njambiyε womiya nye ke njoka bemuη. Wuse hene bejma duwe dεte. ¹⁶ Yo dεti te yi diyε ke dino dyene kε tembidye mbam kō yi wune beje nε yi wune duwā kō keto tikina temō ke dino te. Yo tikina temō ke yi Yesus te kele nde, kōsu mbam kō siy nda yi wune bejma kε.

¹⁷ «Wune njon, ndana mi duwā nde, wune bekum bun kelma dεte ne tum. ¹⁸ Yo nde, Njambiyε kelma dεte yī tonje ne melepi mete yi nye kikima lepō ke numbu botu be punja melepi mene hene nde, *Krist wene ta sangwa ne mebōne. ¹⁹ Dεte, wune jāya mebeyō mun, nε wune yēnsangwe temō, nε Njambiyε soj mebeyō mun, ²⁰ nε Baba Mboko njese kimō te ngimo. Dεte, a ta njese sendi *Krist, yite nde Yesus, mō te yi nye kpoma nde, a ta tomō kō. ²¹ Ke ngimo te yōkō ndana Yesus Krist ta diyō ke dyobō kumō ke ngimo te yi meyasi hene ta si kombila nda yi Njambiyε kikima lepō kε. Njambiyε lepima yo ke numbu pupuna botu be punja melepi mene be diyima ke metu me njime baka. ²² Mōyisi lepima nde: «Baba Mboko te Njambiyε wun ta tembidye wete mumō ke njoka beman bun. A ta be mō punja melepi mene nda mi. Wune ta wokuna ne nye ke meyasi hene te yi nye ta lepō nye wune kε. ²³ Yasi wete, mumō hene ε ta diyō kine wokuna ne mō punja melepi me Njambiyε te kō, bo ta wo mō te soje ke *Kando Njambiyε.» ²⁴ Botu be punja melepi me Njambiyε hene, kande ke Samiyel kumō ke baka be njā nje ke kōη ne baka, bo hene tapitama lepō kasi metu mete. ²⁵ Wune bonō be botu be punja melepi me Njambiyε, wune jadya ke moy mbon te yi Njambiyε kelma

bene besanmbambo busu kε. Njambiyε lepima nye Abaraham nde: «Mekando me bomō hene ke to meneti ta be ne mekombila keto benday bo.» ²⁶ Yo din keto yun yi Njambiyε tokuma mō mesay wene. A tomma nye njese, na nje nye wune mekombila yī kelō nde, mumō hene tiki beya mekele mene.»

4

Piyer bene Jan ke mbombu

nyangwe josi Beyuden

¹ Pinō te yi Piyer bene Jan bā ndi ke lepina nye bomō kε, ε botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε kum besōja te ε diyε ne botu bete be bakidye mbanjo Njambiyε baka nε *Besaduse nje dolo bo. ² Bo bā ne ngambi sangwe ne Piyer bene Jan, keto bo dikima lepō nye bomō nde, bemuη ta womiye, keto Yesus womiya sendi ke njoka bemuη. ³ ε bo biye bo yadye ke tū jōbō kumō misi pupε, keto bo biya bo bekoko. ⁴ Ko beko dεte, ke njoka botu bete be wokuma melepi mete yi Piyer bene Jan lepima kε, budfyate tikima temō ke yi Kumande Yesus. Botu bete be tikima temō dεte baka kumma nda bembam tomay yitan.

⁵ Ke kiya misi pupε te, ε bekum nε betomba be dya nε botu be ketina meyasi wesidya ke Yerusalem. ⁶ Hana te nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε bā ke njokate. Kayif nε Jan nε Aleksandere nε bomō hene be bā ne jadye bene bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε baka bā sendi kete. ⁷ ε bo bū Piyer bene Jan tembidye ke mbombu yan diyε bo nde: «Yo nda nye wune dεti, ho yo ke dino nda yi wune sidya ne kōsu mbam kō kε?» ⁸ Kimō Sisiη bā tondunate ke yotu Piyer, ε nye lepe nye bo nde: «Wune bekum nε wune betomba be kando Isarayel, ⁹ wune ke diyε wuse mediyan ndana keto kimō mekele mete yi kelnama ke yotu mō te ε ma kōsō kō. Wune ke diyε nde, wuse lēpi nda yi kōsu ne siyima nō kε. ¹⁰ Wune hene nε kando Isarayel hene, wune dūkwε nde, wune bēja mbam kō ndana ne kimō yotu ne

hene ke mbombu yun keto dino Yesus Krist te e Nasaret. Yo Yesus te yi wune ngbama ke kroa, e Njambiyè nje womiye nye soṅe ke njoka bemuṅ kɔ, yo nye kele nde, wune bēṅa mbam kɔ ndana deke. ¹¹ Yesus nye Tari*f1* te yi wune botu be sumna njumɔ sɛṅma. Yo tari te nje be sangwe konu ndana. ¹² Kine wete mumɔ yakama nye bomɔ jonṅwe na, keto kine wete dino yi Njambiyè nya ke njoka bomɔ yi yakama nye wuse jonṅwe na.»

¹³ Bo nḡbakimama budyate, keto bo beṅma nde, Piyer bene Jan ke nye temɔ yan hene ke yasi te yi bo lepe ké, duwe sendi nde, bo tɔ be botu be duwɔ mekana na. Bo duwɔ bo, keto Piyer bene Jan jonṅama bene be Yesus. ¹⁴ Bomɔ baka beṅma mɔ kɔsu te yi Piyer bene Jan jonṅwa kɔ ke keki yan. Dete, bo tɔ be se ne yaṅa te yi lepo na. ¹⁵ Bo nḡa lepo nye bo nde, bo pɔndu ke mbanjo josi. E bo nje tika nembɛ lepo tande yan nde: ¹⁶ «He ta kelɔ nan ne botu baka? Keto yo yeti ke so na, bomɔ hene ke Yerusalem duwɔ nde, bo kelma wete meyekambiyè yi bɔ kpekum. Sendi, wuse yeti ne deti te yi biye meso na. ¹⁷ Ko beko dete, yɔ kelɔ nde, kasi te tɔ nyanṅawɛ ke metɔ me bomɔ, wuse kidyikwe bo ne menje hene nde, bo tɔ lepi kasi Yesus te nye wete mumɔ na.» ¹⁸ E bo jeba Piyer bene Jan lepo kimote nye bo nde, kpe, bo tɔ buta se numbu lepo ho tedye yɔṅa yasi nye bomɔ ke kasi Yesus na. ¹⁹ Ko beko dete, e Piyer bene Jan lepe nye bo nde: «Wune ne nguru wun pɛsi, nḡe be nde, yo ne nḡben ke misi me Njambiyè nde, bomɔ wɔkunawɛ ne wune ho bo wɔkunawɛ ne Njambiyè. ²⁰ Yasi wete, wuse tɔ yaka diyɔ kine lepo yasi te yi wuse beṅma nɛ yi wuse wokuma ké na.» ²¹ E bo basidye ngaliye misi nye Piyer bene Jan. Ke kɔṅte, e bo nje soṅe bo ne bo. Bo tɔ be ne nje te yi pɔnse bo na, keto bo bɔ ke kambɔ bomɔ, keto bomɔ bɔ ke lukse Njambiyè ke yasi te yi kwanṅama ké. ²² Mesew me mbam te yi Njambiyè kelma meyekambiyè te yinɔri ke yotu ne sidye kɔsu ne kɔ kwanṅama mesew kamoni.

²³ Ke bo ma soṅe bo ne bo ké, e bo

kwɔ kɛ ke yasi benjoṅ ban. E bo yekidyè yasi te yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyè nɛ betomba be dya lepima nye bo ké. ²⁴ Ke benjoṅ ban ma woko yasi te yi be Piyer yekidyè nye bo ké, e bo hene kanje men ngweta ne Njambiyè lepo nde: «Sa Mboko, yo we kuse dyobo nɛ meneti nɛ maṅ nɛ meyasi hene te yi diyè kete ké. ²⁵ Yo we lepe ne nje Kimɔ Sisiṅ ke numbu sanmbambo wusu, mɔ mesay wɔ Davit nde: «Nḡe kele yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyè kele yasi ndana nda ngonḡo njomɔ ké? Nḡe kele nde, mekandɔ me botu bete be yeti ke duwe Njambiyè baka bɛki ne beya metake deke? ²⁶ Bekumande bete be name meneti baka ma komsa dyambi. Bekum sendi ma sangwe ngiṅ sunṅwe ne Baba Mboko bene *Krist wene.» ²⁷ Keto nɛ Herod nɛ Pɔnɔsi Pilat nɛ yɔṅa mekandɔ bu sendi mekandɔ me botu be Isarayel ma sangwe ngiṅ ke dyari ke sunṅwe ne kimɔ mɔ mesay wɔ Yesus te yi we tokuma kɔ. ²⁸ Bo kelma dete yɔ tonje ne meyasi hene te yi we kikima si kpo ne deti yɔ nda yi we kwadya nde, yo kɛlnawɛ dete ké. ²⁹ Yori Baba Mboko, beṅa nda yi bo beliye misi sunṅwe ne wuse ké. Kelɔ nde, wuse botu be mesay bo lepi melepi mɔ kine wɔ na. ³⁰ Dete, buta bo yɔ, nɛ mekon me bomɔ siy, nɛ meyekambiyè ne nyanṅwe meyasi kelna ne dino kimɔ mɔ mesay wɔ Yesus.» ³¹ Ke bo ma sidye menḡweta ne Njambiyè ké, e mbey te yi bo wesidyama kete ké ngwanṅwa. E Kimɔ Sisiṅ tonde ke yotu yan. E bo kande lepina melepi me Njambiyè kine wɔ na.

Jonṅwe bosa bekriten

³² Bomɔ hene be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus Krist baka bɔ ndi temɔ wete ne metake wete. Mumɔ wete ne wete ke njoka yan tɔ lepe nde, meyasi mene wɔkunawɛ ndi ne nye na. Yasi wete, yasi hene bɔ yi bomɔ hene ke njoka yan. ³³ Botu be tomun be Yesus dikima lepo kasi womiya Kumande Yesus ne nyanṅwe deti. Njambiyè nya bo hene nyanṅwe mekombila. ³⁴ Mumɔ wete ne wete tɔ be ne ngwete ke njoka yan na. Botu bete be bɔ ne menḡwan ho ne metu baka dikima

dyaŋgwe yo, bu mɔni te ³⁵ nje jokwe ke nji mekol me botu be tomun be Yesus. E bo diki nje kaɔ nye bomɔ hene. Bo nya mumɔ hene beŋgwe yasi te yi baɛ nye ké. ³⁶ Yo ba ne wete mbam nde Yosep, mo kando *Levi, bo jáki nye ke Sipre. Botu be tomun be Yesus loma nye nde Barnabas, yite nde Mo nyena menɔte. ³⁷ A ba ne ngwan, e nye dyaŋgwe yo bu mɔni te nje jokwe ke mekol me botu be tomun be Yesus.

5

Kasi Ananias bene nyari wene Safira

¹ Yasi wete, wete mbam nde Ananias bene nyari wene Safira dyaŋgwa pel meneti man. ² E nye wokuna bene nyari baɛ sumba bakidye ngabiyɛ te wete. E nye nje bu bukwe te kɛ jokwe ke mekol me botu be tomun be Yesus. ³ E Piyer diyɛ nye nde: «Ananias, nge kele nde, *Satan si ngangile temɔ yo yí kelɔ nde, kelɔ ja nye Kimɔ Sisiɔ, yí kelɔ sendi nde, bakidya yiɔa ngabiyɛ mɔni ngwan te yi we dyaŋgwa ké? ⁴ We má diy kine dyaŋgwe ngwan te, 'ma yo yeti ndi ngwan yo na? 'Ke kɔɔ dyaŋgwate, mɔni te yeti ndi yo na? Nge kele yi we ba ne kwalɔ metake mete yike ke temɔ yo ké? We ti kél ja nye bomɔ na, yasi wete, we kél ja nye Njambiye.» ⁵ Ke Ananias ma woko meɛpi menɔri ké, e nye bale ne pet sanjan kwá gwe. E bomɔ hene be ba womete baka gwe wɔ budyate. ⁶ E begwanjo nje boye nye ne lambɔ gbanɛ nye kɛ pumbu.

⁷ Diyo nda hawa yitati ke kɔɔte ké, e nyari nyiɛ tu kine duwe yasi te yi kwanama ké na. ⁸ E Piyer diyɛ nye nde: «Lɛpɔ nye mi, ngwan te yi wune dyaŋgwa ké, buyɔ mɔni te hene ke?» E nye yeɔsa nde: «I, siya te ri.» ⁹ E Piyer lɛpe nye nye nde: «'Wúne njoɔ siki kpo ngin yí boɛ ne Sisiɔ Baba Mboko keto nge? Dukwe nde: Botu bete be boɔma njoɔ kɛ pumbu baka ke numey, bo ta gbanɛ sendi we kwá nɔ.» ¹⁰ E Safira bale ne pet sanjan ndi nga wete ke mekol me Piyer kwá gwe. Begwanjo nyima tu dolo nde, a gwá, e bo gbanɛ nye kwá nɔ kɛ pumbo ke kɛki njom. ¹¹ Njoɔ bomɔ hene

be tikima temɔ ke yi Kumande Yesus nɛ bomɔ hene be wokuma meyasi menɔri baka gwá wɔ budyate.

Botu be tomun be Yesus ke kelɔ

nyangwe meyekambiyɛ

¹² Botu be tomun be Yesus dikima kelɔ budya meyekambiyɛ nɛ budya nyangwe meyasi ke njoka bomɔ. Bo dikima wesidya bo hene ke wete mbey nde Nje Salomɔɔ ke moy mbanjo Njambiye. ¹³ Gbela mumɔ wete ne wete ti boɛ nyiɛ ke njoɔ yan na, ko beko dɛte, bomɔ ba ke tɔndɔ bo budyate. ¹⁴ Bomɔ budyate ba ke tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus. Yo ba bembam nɛ bomari. Njambiye ba ke dokidye bomɔ ke njoɔ yan. ¹⁵ Dɛte, bomɔ dikima bu botu be kɔn kɛ nɔ ke kɛki menje niɔgwe bo ke metaɔ nɛ ke meɛdele, simande wukume yotu Piyer ta kɛ ke yotu baɔa ke ngimɔ te yi nye ta kwá kɛ. ¹⁶ Baɔa bomɔ budyate nja sendi wule ke meɛɛya mete yi ba ke kɛki Yerusalem ké. Bo nja ne botu be kɔn nɛ botu bete be beya mesisiɔ dikima njangwe bo baka. E mekɔn man hene siye.

Bo ke basidye tedye botu be tomun

be Yesus meɔɔne

¹⁷ Ndana, e beya temɔ kwá nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye nɛ bomɔ hene be ba bene bo baka. Bo ba ke njoɔ *Besaduse. ¹⁸ Bo biyima botu be tomun be Yesus kenje ke nyangwe tu jɔbo. ¹⁹ Ko beko dɛte, wete jaki Baba Mboko nja ne tu bute menumey me tu jɔbo punje bo lɛpɔ nye bo nde: ²⁰ «Ne kwá kɛ ke mbanjo Njambiye kɛ lɛpɔ meɛpi hene ke kasi jɔngwe te yi kpo ne kpo te yike nye bomɔ.» ²¹ Ke bo ma woko dɛte ké, e bo kwá bemenene ne sut nyiɛ ke mbanjo Njambiye. Ke kɔɔte, e nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye dya bene botu bene, jeba botu be nyangwe jɔsi Beyuden nɛ betomba be mɛmbanjo mewesidya Beyuden hene ke kando Isarayel. E bo tome bomɔ kɛ jeba ne botu be tomun be Yesus ke tu jɔbo nje nɔ. ²² Besɔja bete yi bo tomma baka ka kumɔ ke tu jɔbo kine dolo bo na. E bo yokwe nje lɛpɔ nde: ²³ «Wuse dolma

numey tɔ jɔbɔ kimɔ ndadyate. Botu be bakidya tɔ jɔbɔ bɔ sendi ke numey. Yasi wete, ke wuse ma bute numey, wuse ti dɔle mumɔ wete ne wete ke moyte na.»

²⁴ Ke kum besɔja be botu be bakidya mbanjo Njambye nɛ bekum be botu be nyena sadaka nye Njambye ma woko dete kɛ, ε sosu yan siye. Bo ti duwe nda yi bo yakama kɛ ne lepi te mbɔmbu na.

²⁵ Diyɔ kɛ, ε wete mumɔ nje lepɔ nye bo nde: «Wune dukwe nde, bembam bete be wune nya ke jɔbɔ baka me ke mbanjo Njambye ke lepina nye bomɔ.»

²⁶ Ndana, ε kum besɔja be botu be bakidya mbanjo Njambye bu besɔja kɛ bu ne botu be tomun be Yesu nje nɔ. Besɔja bɔ ke gwe kaɲ yotu yan nde, bomɔ me nje lu bo ne metari wo. Dete, ε bo bu botu be tomun be Yesu ne te nje nɔ. Bo bonma bo ne te nje nɔ, keto besɔja bɔ ke kambɔ nde, bomɔ me nje lu bo ne metari wo. ²⁷ Bo bonma bo dya nɔ ke mbɔmbu botu be nyanɲwe jɔsi Beyuden. E nyanɲwe kum botu be nyena sadaka nye Njambye lepe nye bo nde: ²⁸ «'Wuse ti kidye wune nde, wune ti bofa lepɔ kasi mbam enɔru nye bomɔ na? Ndana wune ma si lapidye mɛlepi mete yi wune tedye kɛ ke Yerusalem. Sendi, wune ke kwadye kelɔ nde, simbo sɔɲ ne bɔl ke to su.»

²⁹ E Piyer bene botu be tomun be Yesu yensa nde: «Nɛ Njambye nɛ bomɔ, wuse yakanɲwe wokuna ne Njambye. ³⁰ Njambye te ε besanmbambo busu dikima kanɔ kɔ womiya Yesu te yi wune nɲbama ke kroa wo kɔ. ³¹ Njambye bendidya nye tiko ke mbam bo ne, tembidyɛ nye Nyangwe Kumande, tembidyɛ sendi nye mɔ te ε ta jɔɲɲwe bomɔ kɔ. A ta kelɔ nde, botu be kando Isarayel yɛnsangwe temɔ, nɛ Njambye tiki mɛbeyɔ man ne nɲwete. ³² Wuse ke lepɔ su sine be Kimɔ Sisɲ te yi Njambye nya botu bete be wokuna ne nye baka nde, meyasi mete gbakasi.» ³³ Ke botu bete be bɔ ke nyanɲwe jɔsi te ma woko mɛlepi menɔri kɛ, ε boku nyɲe to yan. Bo kwadya wo botu be tomun be Yesu.

³⁴ Yasi wete, ε wete mbam nde Gamaliyel ε bɔ ke njoka botu be nyanɲwe

jɔsi te kɔ teme. A bɔ ke nɲɔɲ *Befarisɛ. A bɔ sendi nyanɲwe mɔ duwɔ mɛmbɔɲga. Bomɔ hene dikima jeso nye. E nye lepe nde, bo pɔɲ pa punje botu be tomun be Yesu ne mbet kenje sɛ. ³⁵ Ke kɔɲte, ε nye nje lepɔ nye botu be nyanɲwe jɔsi nde: «Wune botu be kando Isarayel, wune diy ne sɔsɔ ke yasi te yi wune ta kelɔ ne bomɔ baka kɛ. ³⁶ Keto metu mete ti pa kiko na yi wete mbam nde Tedas dyanma nɔ kɛ. A dikima lepɔ nde, nye mbendo, ε bomɔ nda gomay yini jangwe kol ne nye. Baɲa bomɔ nɲa wo Tedas, ε bomɔ hene be jangwa kol ne nye baka si posiye, ε kasi yan yambile. ³⁷ Ke kɔɲ Tedas, ε Yude dya ke nɲimɔ tolna bomɔ. A bɔ mɔ Galile, a dɔlma bomɔ budyate nyɲje ke nɲɔɲ ne. E bo wo nye sendi, ε bomɔ hene te be jangwa kol ne nye baka si posiye. ³⁸ Yori yi mi lepe ndana nye wune nde, wune ti kel se yaɲa ne botu baka na, wune tiki bo, nɛ bo kwɔ. Keto nɲe be nde, yasi te yi bo kwadye kelɔ nɛ mekele mete yi bo kele kɛ wula ke dyanɔ bomɔ, yo ta yambile. ³⁹ Yasi wete, nɲe be nde, yo mekele me Njambye, wune yeti ne deti te yi yangile yo na. Wune diy ne sɔsɔ, ma wune me nje lu dyambi sunɲwe ne Njambye.» ⁴⁰ E bo jaye lepi Gamaliyel. E bo jeba botu be tomun be Yesu nje nɔ. E bo kwɔ njuro bo kidye bo nde, bo ti lepi se dino Yesu na. Ke kɔɲte, ε bo nje sɔɲe bo ne bo. ⁴¹ Botu be tomun be Yesu yɔkwɔ ke nyanɲwe jɔsi Beyuden ne mesosa, keto Njambye benma nde, bo yakama sangwa ne mebone keto dino Yesu Krist. ⁴² Bo kɔ mbɔmbu tedye bomɔ mɛlepi me Njambye metu hene ke moy mbanjo Njambye nɛ ke moy metɔ, lepɔ sendi Kimɔ Tom *Krist, yite nde Yesu.

6

Kandina mesay me bediyakere

¹ Ke nɲimɔ te yite botu bete be benɲwe mɛlepi me Yesu baka bɔ ke buyɔ kɛ nɔ mbɔmbu. E Beyuden bete be bɔ ke njokate be bɔ ke lepɔ numbu Grek baka lepina beyate ne *Behebere te bonɔ be dya, keto bekuso boma bete be bɔ ke nɲɔɲ te yan baka. Bo lepinama dete ke

kasi mesay me kabina meyasi mete yi bo dikima kelo metu hene ke. Keto Beyuden te bono be dya ti be ke take bekuso bomari te ban na. ² E botu be tomun be Yesus kamɔ jo yiba wesidye botu bete be beɲgwe melepi me Yesus hene baka lepɔ nye bo nde: «Yo ti yaka nde, wuse tiki lepina Kimɔ Tom Njambiyɛ kpalɔ nje kelo mesay me kabina medye na. ³ Wune njɔɲ, dete wune tɔka bembam yitan jo yiba ke njoka yun. Bo bɛki botu bete be bomɔ ke jaye bo, be tondunate ne Kimɔ Sisij, be sendi botu be dyanɔ, ne wuse kan mesay mete yite nye bo. ⁴ Dete, wuse ta ke su mbombu yi ngweta ne Njambiyɛ, yi lepɔ melepi me Njambiyɛ nye bomɔ menɲimɔ hene.» ⁵ E bomɔ hene jaye lepi te. E bo toke Iten. A ba ke tiko temo ne hene ke yi Njambiyɛ, be sendi tondunate ne Kimɔ Sisij. E bo toke sendi Filip ne Prokor ne Nikanor ne Timon, toke sendi Parmenas ne Nikola te mo dya Antiyos. Nikola tikima mekele me dya dyene, nyiɲe misiɔn Beyuden. ⁶ Ke konɲe, e bo nje bu bo tedye botu be tomun be Yesus. E bo ngweta ne Njambiyɛ kase mebo ke yotu yan. ⁷ Melepi me Njambiyɛ ka kendo mbombu. Botu bete be beɲgwe melepi me Yesus Krist baka ba ke buyo budyate ke Yerusalem. E baɲa budya botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ jaye tiko temo yan ke yi Yesus.

Bo ke biye Iten

⁸ Njambiyɛ nya Iten temo ngikwa, nye sendi nye deti budyate. A dikima kelo nyangwe meyasi ne nyangwe mekele ke misi me bomɔ. ⁹ Ndana, e baɲa bomɔ kande nyena meso ne nye. Yo ba baɲa botu be mbanjo mewesidya te yi bo jeba nde botu be ma duwe ke diyɔ bala baka. Yo ba Beyuden bete be Siren ne be Aleksandiri. Baɲa botu bete be nya sendi meso ne Iten baka ba Beyuden be Silisi ne be Asi. ¹⁰ Ko beko dete, bo ti be ne deti te yi sumɔ kol ke mbombu wene na, keto a ba ke lepina ne dyanɔ te yi Kimɔ Sisij nya nye ke. ¹¹ Ndana, e bo nye bomɔ moni ne so. E botu bete lepɛ nde: «Wuse wokuma mbam ko ke lepɔ lepi gbutu sunɲwe ne Moyisi ne Njambiyɛ.» ¹² E bo nye dite ke

lepi te ke meto me bomɔ ne ke meto me betomba be dya ne botu be ketina meyasi. E bo teme ke kome Iten ba ke biye nye ke no ke nyangwe josi Beyuden. ¹³ E bo ke ne bomɔ, ne bo ke pesi lepi nye ke numbu ne. E botu bete lepɛ nde: «Metu hene mbam ko ke lepina beyate sunɲwe ne mbanjo Njambiyɛ te yike, mbey te yi ne kiyɔ ke. A ke lepina sendi beyate sunɲwe ne membongga me Njambiyɛ te yi Moyisi tedya ke. ¹⁴ Wuse wokuma nye ke lepɔ nde, Yesus te mo dya Nasaret ko ta yangile mbanjo Njambiyɛ te yike, senjo sendi meyasi mete yi Moyisi tedya wuse ke.»

¹⁵ Bomɔ hene be ba ke nyangwe josi Beyuden baka ba ke beɲe Iten ne ngon. E bo beɲe nde, mbombu ne ke boɲna ne mbombu wete jaki Njambiyɛ.

7

Iten ke gbaso ke mbombu nyangwe josi

Beyuden nde, yo bo wo Yesus

¹ Ndana, e nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ diyɛ Iten nde: «Meyasi kwanɲama gbate dete?» ² E nye yeɲsa nde: «Wune njɔɲ ne wune besangwe bembɛ, wune woku yasi te yi mi ta lepɔ ke. Njambiyɛ te yi bomɔ yakanɲwe lukse nye ko punja yotu nye sanɲbambɔ wusu Abaraham ke ngimɔ te yi nye ba ndi ke Mesopotami ke, yite a ti pa ke diyɔ ke Karaɲ na. E Njambiyɛ lepɛ nye nye nde: ³ <Tiko kando dyɔ ne meneti mo kwa ke ke meneti mete yi mi ta tedye we ke.> ⁴ Ndana, e Abaraham tike meneti me Bekalde ke diyɔ ke Karaɲ. Ke konɲe sonɲe sanɲwe wene, e Njambiyɛ sonɲe nye womete, njese ke meneti mete yike yi wune diyɛ kete ndana ke. ⁵ Njambiyɛ ti nye Abaraham yiɲa yaɲa ke meneti mete na, ko monɔ pel meneti ne mbet yi yakama yaka ko gbela bara kol ne na. Ko beko dete, Njambiyɛ kpoma nye nye nde, a ta nye nye meneti, sendi, benday beɲe ta namɔ yo diyɔ kete ke konɲe ne. Yasi wete, Abaraham ti be ne monosike ke ngimɔ te yite na. ⁶ Njambiyɛ lepima sendi nye nye nde: <Benday bo ta ke

diyɔ kɛ dya tombɔ. Betombɔ ta bɔ bo nda bebala, tedye bo nyanɔngwe meɓɔne ke mesew gomay yini, ⁷ yasi wete, mi ta jose kando te ε ta biye bo ne bala ko. Ke kɔnte, bo má yɔkwe mate nje kelɔ mesay nye mi ke mbey te yike.» ⁸ Ndana, ε Njambiyɛ kele mbon bene Abaraham. Mbon te ta beɔna ke pesina ɓɔno bembam. Dete, ke Abaraham ma ja mɔno wene Isak ya metu yitan jo yitati ké, ε nye pese nye. Ke Isak ma ja mɔno wene Yakɔp ké, ε nye pese nye. Yakɔp njɔ ja ɓɔno bembam kamo jo yiba, ε nye pese bo. Yo bo kamo jo yiba nje ja budya mekando mete yike hene.

⁹ «ε besanmbambo busu benɔri bɔ beya temɔ sunɔngwe ne Yosep kwɔ dyanɔngwe nye. ε botu bete be ɓomma nye ɓaka kwɔ ne nye ke dyanɔngwe ke Ejipt nda bala. ¹⁰ Ko ɓeko dete, Njambiyɛ diyma pe yene jonɔngwe nye soɔne ke beya meyasi hene te yi bo kelma ne nye ké. Njambiyɛ nya nye dyanɔ yí kelɔ ne mesay ke keki Farawɔn, kumande Ejipt. A kelma sendi nde, Farawɔn kwáɔyikwe Yosep. ε Farawɔn tembidye nye nde, a diy ne meneti me Ejipt, diyɔ sendi ne tɔ dyene hene. ¹¹ Diyɔ ké, ε kolɔ dya ke Ejipt nè ke Kanan hene. Yo ɓɔ nyanɔngwe kemiye, dete besanmbambo busu ti be se ne medye na. ¹² Ke Yakɔp ma woko nde, medye ke Ejipt ké, ε nye tome besanmbambo busu kenje mate. Yo ɓɔ bosa kendi. ¹³ Ke menɔga yibate, ε Yosep punje yotu nye bemaɔ bene. Ndana, ε Farawɔn duwe kando dyene. ¹⁴ Ke kɔnte, ε Yosep kenje tom nde, sanɔngwe wene Yakɔp njáki ne bejadye bene hene. Bomo hene ɓɔ kamotan jo kaba jo yitan. ¹⁵⁻¹⁶ ε Yakɔp kwɔ kè ke Ejipt. Diyɔ ké, ε sanmbambo wusu Yakɔp nje gwe. ε bo bɔ muɔ ne kè pumbo ke Sisem ke ɓonɔn te yi Abaraham ɓomma ne moni ke meɓo me ɓɔno be Emɔr ke Sisem ké. Diyɔ sendi ké, ε bukwe besanmbambo busu si gwe. Bo dikima bɔ bo kè pumbo ndi ke kiya mbey te.

¹⁷ «Ke ngimɔ te yi meyasi mete yi Njambiyɛ kpoma nye Abaraham nde, yo ta kelna ké ma be ke wuta, ε botu be kando dyusu nyeɓe kwɔ to te ke Ejipt ¹⁸ kumo ke metu mete yi wete kumande

te ε ti duwe Yosep ne mbombu ko ɓonma mbey. ¹⁹ Kumande te sebila botu busu tedye besanmbambo busu meɓɔne kelɔ sendi nde, bo lɛn mbonɔgo ɓonɔsike, né bo si gwe. ²⁰ Ke ngimɔ te yite ε bo ja Mɔyisi. A ɓɔ ne nyonɔ budyate ke misi me Njambiyɛ. Bo ɓakidya nye nye nye ɓeri kumo ngwendɛ yitati ke tɔ sanɔngwe. ²¹ Ke kɔnte, ε bo soɔne nye ke moy tɔ kè tiko ke wete mbey. ε ngondu Farawɔn kè sɔmbo nye bɔ nye kè ɔɔkwe nda mɔno wene. ²² Dete, bo tedya Mɔyisi meyasi hene te yi botu be Ejipt duwɔ ké. ε nye be detina mumo ke meɓepi nè ke mekele mene.

²³ «A diyma kumo mesew kamoni. Wete yeso ε nye pese ke temɔ ne nde, a ta pa kè beɔne bemaɔ bene, botu be kando Isarayel. ²⁴ ε nye kè kumo dolo nde, wete mo Ejipt ke tedye wete maɔ wene, mo kando Isarayel meɓɔne. ε Mɔyisi kama keto ne wo mo Ejipt kundo no. ²⁵ Mɔyisi takima nde, bemaɔ bene ta duwe nde, Njambiyɛ ta kwɔ ne nye yí jonɔngwe ne bo. Ko ɓeko dete, bo ti duwe na. ²⁶ Misi pupɛ ε nye kè dolo bemaɔ ke dɔnɔ tande yan. Yí janɔngwe ne njoka yan, ε nye sunɔ bo lepo nde: «Wune njon, wune bemaɔ ne bemaɔ, nge nje kelɔ nde, wune dɔn tande yun?» ²⁷ Ko ɓeko dete, yoko ε ɓɔ ke tedye jakoso meɓɔne ko pusuma Mɔyisi lepo nye nye nde: «Nda tembidye we kum nde, diyɔ peso meɓepi musu? ²⁸ We ke kwadye wo mi nda yi we woma ne mo Ejipt kwey ké?» ²⁹ Ke Mɔyisi ma woko dete ké, ε nye ɓombe kè diyɔ ke tombɔ ke wete meneti nde Madiyaɔ. A diyma mate ja ɓɔno bembam yiba.

³⁰ «Ya mesew kamoni ke kɔnte, wete yeso ε wete jaki Njambiyɛ punje yotu nye nye ke konɔr ke keki keki te yi bo jeba nde Sinayi ko. Jaki Njambiyɛ te ɓɔ ke moy lam dite yi ɓɔ ke biye ke mbaɔna mɔno jeta ké. ³¹ Ke Mɔyisi ma beɔne dete ké, ε nye ngbakima yasi te. ε nye tutudya kè mbombu senɔgile kimote. Yasi wete, ε Baba Mboko lepe nde: ³² «Mi Njambiyɛ te ε besanmbambo bo, Njambiyɛ te ε Abaraham, ε Isak nè ε Yakɔp.» Ndana, ε Mɔyisi gwe wɔ kwɔ ne menɔngwanɔ.

A ti be se ne deti te yi kanɛ misi senɣile no na. ³³ E Baba Mboko lepe nye nye nde: <Sora menakala ke mekol mo, keto mbey te yi we teme kete ke, yo kiyɔ. ³⁴ Mi kanma misi beɛ ne meɔne me botu bembɛ ke Ejipt. Mi wokuma njim yan, yori yi mi piya nje jonɣwe bo soɛ ke meɔ man ke. Dete, inja, ndana mi ta tomo we kenje ke Ejipt.>

³⁵ «Yo Moyisi te yi Bono be Isarayel senma lepo nye nye nde: <Nda tembidye we kum nde, diyɔ pesɔ melepi musu ko?> Yo ndi kiya Moyisi te yi Njambiyɛ nja tomo ne deti jaki wene te yi Moyisi beɛma ke mono jeta ko. Njambiyɛ tomo nye nde, a kɛndi ne bo nda kum wan jonɣwe bo. ³⁶ Yo Moyisi te kele nyanɣwe meyasi ne nyanɣwe meyekambiyɛ, soɛ ne bo ke Ejipt. Yo nye kele sendi nyanɣwe mekele ne nyanɣwe meyekambiyɛ ke Tena man, kelo sendi ke moy konɣor ke mesew kamoni. ³⁷ Yo ndi nye lepe nye kando Isarayel nde: <Njambiyɛ ta tembidye wete mumo ke njoka beman bun. A ta be mo punja melepi mene nda mi.> ³⁸ Yo nye Moyisi te e ba ke njoka ngil Bono be Isarayel kome bo ba ke konɣor ke. A ba bene besanmbambo busu ne jaki Njambiyɛ te e lepinama nye nye ke keki Sinayi ko. Moyisi bonma melepi mete yi diyɛ kpo ne kpo ke, na nje kwanɣye nye wuse. ³⁹ Ko beko dte, besanmbambo busu ti kwadye woko men ne na. Bo kinma nye, e bo yokidye metemo man take Ejipt. ⁴⁰ E bo nje lepo nye *Arɔn nde: <Kelo bana benjambiyɛ be ta diyɔ ne wuse, keto ndana Moyisi te e soɛma wuse ke Ejipt ko, wuse yeti ke duwe yasi te yi dyanma nye ke na.> ⁴¹ Dete, e bo tuyɛ yekambiyɛ mono nday, e bo kele sadaka nye yasi yinori yi bo tike temo kete ke. E bo sosa ke yasi te yi bo kelma ne meɔ man ke. ⁴² Ndana, e Njambiyɛ soɛ misi ke yotu yan tiko bo kelo nde, bo pan kelo mesay nye budya meyasi hene te yi diyɛ ke kwey ke. Yo kelnama dte beɛɣwe yasi te yi yo ketinate ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyɛ ke. Yo ketinate nde: <Wune botu be kando Isarayel, ke mesew kamoni te yi wune kwanɣya ke

moy konɣor ke, 'wune kilma ka yina ngin benyamɔ nye mi ne sadaka? ⁴³ Ma wune kpalma soɛ tu te yi bo kelma ne lambɔ yi bakidye ne njambiyɛ te yi bo jeba nde Molo ko kendo no, soɛ sendi yekambiyɛ sisɔ nde njambiyɛ wun yi wune jeba nde Refan ko. Wune kelma yekambiyɛ meyasi menori kanɔ yo. Dete, mi ta kwanɣye wune kenje londunate ke mbey meɔne ke kon Babilon.>

⁴⁴ «Ke ngimo te yi besanmbambo busu ba no ke moy konɣor ke, bo ba ne tu te yi bo kelma ne lambɔ ke. Mekana me mbon te yi Njambiyɛ kelma ke ba ke moyte. Bo kelma tu te beɛɣwe yekambiyɛ te yi Njambiyɛ tedya Moyisi nde, a kel dte ke. ⁴⁵ Ke konɣe, e besanɣwe busu bu tu te. E Yosowa kende ne bo kumo ke meneti mete yi Njambiyɛ dudyɛ besa bete ke mbombu yan ke. Tu te diyɛma kumo ke ngimo Davit. ⁴⁶ Njambiyɛ jayma nye. E Davit ngweta ne Njambiyɛ nde, a ta sumo tu nye Njambiyɛ te e Yakɔp. ⁴⁷ Yasi wete, yo Salomon nje sumo tu te nye Njambiyɛ. ⁴⁸ Ko beko dte, Njambiyɛ te e kwanma meyasi hene ke kwey ti jonnanɣwe ke metu mete yi mumo sume ne bo ke na. Mo punja melepi me Njambiyɛ ke lepo nde: <Baba Mboko nde: ⁴⁹ Mi diy ke dyobo, mekol membe ke nate meneti. Yo kwalɔ tu te yen yi wune yakama sumo nye mi ko? Yo kwalɔ mbey te yen yi mi yakama diyɔ kete ke? ⁵⁰ 'Yeti mi kuse meyasi menori hene na?> »

⁵¹ E Iten nje ke mbombu lepo nde: «Wune ne mbandɔ, wune yeti ke jaye melepi me Njambiyɛ na! Wune ti woku pe na! Metu hene wune yeti ke kwadye woko yasi te yi Kimɔ Sisiɛ lepe ke na, wune ndi nda besanmbambo bun! ⁵² Yo mo punja melepi me Njambiyɛ te nda yi besanmbambo bun ti tedye nye meɔne ko? Besanmbambo bun woma botu be punja melepi me Njambiyɛ be kandima lepo njombu yana nde, wete mo te e ne ngben ko ta nje. Ndana, yo wune nje dyanɣwe ngben mo ko wo nye. ⁵³ Njambiyɛ kwanɣya membonga mene nye wune ke numbu bejaki bene. Ko beko dte, wune ti bakidye yo na!>

Bo ke wo Iten

⁵⁴ Ke botu bete be ba ke nyanḡwe josi Beyuden baka ma woko dte ke, e boku nyiḡe to yan. E bo nyambe mesu ne ḡgambi sunḡwe ne Iten. ⁵⁵ Yasi wete, Kimɔ Sisiḡ ba tondunate ke yotu ne. E nye kaḡe misi beḡe dyoḡo, beḡe nyanḡwe meluksa me Njambiyɛ, beḡe sendi Yesus temnate ke mbam bo Njambiyɛ. ⁵⁶ Ndana, e nye lɛpe nde: «Wune paḡ ladye, mi ke beḡe dyoḡo nyase ke misi membe, beḡe sendi *Mɔno mumo temnate ke mbam bo Njambiyɛ.» ⁵⁷ Ke bo ma woko dte ke, e bo kembidya beyate diḡo meto. E bo hene ḡḡo sadye ke ke yotu Iten. ⁵⁸ E bo nambe nye jise ne nye ke moy dya ke lu nye ne metari wo. Botu bete be ba ke mekele menori baka soruma melambo man ke jokwe nye wete gwanjo nde Sol. ⁵⁹ Ke ḡgimo te yi bo ba ke lu Iten ne metari ke, e nye ḡḡweta ne Njambiyɛ lɛpo nde: «Kumande Yesus, bonḡo sisiḡ mbe!» ⁶⁰ Ke konḡe, e nye kuse meḡon ke meneti lɛpo ne men ke kwey nde: «Nyanḡwe Kumande, beḡa botu baka ne ḡḡwete ke beya yasi te yike yi bo kele ke!» Ke nye ma si lɛpo dte ke, e soḡ bu nye.

8

¹ Sol sendi jayma nde, bo woku Iten. Ke kiya yeso te e bo kande tedya beya nyanḡwe meḡone nye njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus ke Yerusalem baka. E bo hene si wanja, ke ke poku meneti me Yuda ne Samari. Ndi botu be tomun be Yesus bepo tikama ke Yerusalem. ² Botu bete be dikima kanɔ Njambiyɛ baka bonma muḡ Iten ke pumbo. E bo lele nye budyate. ³ Sol ka ndi ne mbombu yi wanjo njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka. A dikima nyiḡe ke moy metu dale bembam ne bomari ke nye ke jobo.

Filip ke ke lɛpo Kimɔ Tom ke Samari

⁴ Botu bete yi bo wanjima baka ka membey ne membey yi lɛpo Kimɔ Tom Njambiyɛ nye bomo. ⁵ E Filip ke ke wete dya ke meneti me Samari pele kasi *Krist mate nye bomo. ⁶ Ngil bomo hene dikima lenḡwe meto woko yasi te yi nye

dikima lɛpo ke. Bo dikima beḡe nyanḡwe mekele mete yi nye dikima kelo ke, ⁷ keto beya mesisiḡ dikima pundo duwe ne beya kambi ke yotu budya bomo. Filip sidya sendi meḡosu ne mendembil me budya bomo. ⁸ E bomo be Samari sosa budyate.

⁹ Wete mo kelna meyasi me kifi nde Simon ba njombu yanja ke Samari. Bomo dikima kamba nye ke moy dya, e nye diki bu yotu ne nde, nye kwa beso. ¹⁰ Kande bonosike kumo betomba, bomo hene dikima lenḡwe meto ke yasi te yi nye dikima lɛpo ke. Bo dikima lɛpo nde: «Mbam ko ḡḡḡudye Njambiyɛ. Bo jeḡanḡwe yo nde Nyanḡwe deti.» ¹¹ Bomo dikima lenḡwe meto ke yasi te yi nye dikima lɛpo ke, keto bo kikima diki ḡḡbakima mekele me kifi mene. ¹² Yasi wete, ke bomo ma jaye Kimɔ Tom te yi Filip dikima lɛpo ke kasi *Kando Njambiyɛ ne ke kasi dino Yesus Krist ke, e bo tɔpe bo ke mɔroku. Yo ba bembam ne bomari. ¹³ Simon te ne ḡḡuru wene jayma sendi Kimɔ Tom, e bo tɔpe nye ke mɔroku. A ti duwe se ke keki Filip na. A dikima beḡe nyanḡwe meyasi ne nyanḡwe mekele mete yi Filip dikima kelo ke, e nye diki ḡḡbakima budyate.

¹⁴ Ke botu be tomun be Yesus be ba ke Yerusalem baka ma woko nde, botu be Samari jayma melɛpi me Njambiyɛ ke, e bo tome Piyer bene Jan kenje mate. ¹⁵ Ke bo ma dya ke Samari ke, e bo ḡḡweta ne Njambiyɛ keto botu bete be jayma dino Yesus Krist mate baka, ne Kimɔ Sisiḡ nyiḡ ke yotu yan, ¹⁶ keto ke ḡḡimo te yite, Kimɔ Sisiḡ ti pa piye nje ke yotu mumo wete ne wete ke njoka yan na. Ke yi bo tɔpuma ne bo ke mɔroku ke, bo tɔpuma bo ndi ne dino Kumande Yesus. ¹⁷ Ndana, e Piyer bene Jan nje kase meḡo ke yotu yan, e Kimɔ Sisiḡ nyiḡe yey ke yotu yan.

¹⁸ Ke Simon ma beḡe nde, Kimɔ Sisiḡ nyiḡma ke yotu botu bete ke ḡḡimo te yi botu be tomun be Yesus kasa meḡo ke yotu yan ke, e nye bu moni nye Piyer bene Jan lɛpo nye bo nde: ¹⁹ «Wune nyeki sendi mi kiya deti te, dte ḡḡe mi kase meḡo ke yotu mumo, ne Kimɔ Sisiḡ nyiḡ ke yotu mo te sendi.» ²⁰ E Piyer lɛpe nye

nye nde: «Mɔni yɔ yâmbila ne we hene, keto we ke take nde, yasi te yi Njambiyɛ nye ne gbelate ké, we ta bɔmɔ yɔ bɔmɔ ne mɔni! ²¹ We kine mɔnɔ ngabiye ho mɔnɔ yanja ke yasi te yike na, keto temɔ yɔ yeti ne ngben ke misi me Njambiyɛ na! ²² Dete, yênsangwe temɔ, tikɔ beya dyanɔ te yi we nɔ ké, nɔ ngwêtangwe ne Baba Mbokɔ, simande a ta tikɔ we ne ngwete ke beya metake mete yi dyanma ke temɔ yɔ ké. ²³ Keto mi ke beɛe nde, we ke beya nje ne pitik. Sendi, we ma tota ke kotu mekele kumɔ ke ngin.» ²⁴ E Simɔn nje diyɔ lepɔ nye bo nde: «Wune ngwêtangwe ne Baba Mbokɔ keto mbe, mi me nje sangwa ne yasi te yi wune lepima ké.»

²⁵ Ke Piyer bene Jan ma si lepɔ yasi te yi bo duwɔ gbate ke kasi Kumande Yesus, lepɔ sendi melepi mene ké, e bo nje yokwe kɛ Yerusalem. Bo lepima Kimɔ Tom ke medya mete yi wokuna ne Samari ké yokwe nɔ.

Filip bene nyangwe mɔ mesay

me kumande Etiyopi

²⁶ Diyɔ ké, e wete jaki Baba Mbokɔ nje lepɔ nye Filip nde: «Tema kwɔ kɛ pulɔ njembɔ ke nje te yi piye wule Yerusalem kɛ nɔ Gasa ké. Nje te ke mɔy gbalá.» ²⁷ E nye teme kwɔ. E nye kɛ sangwa ne wete mbam, mɔ Etiyopi. A bɔ nyakote. A bɔ sendi nyangwe mɔ mesay me wete nyari nde Kandas e bɔ kumande ke Etiyopi kɔ. Mbam kɔ e dikima diyɔ ne kpasameyasi me nya kɔ wula Yerusalem kɛ kanɔ Njambiyɛ. ²⁸ A bɔ metidye ke mɔy matuwa ne ke tɔlɔ mekana mete yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyɛ ketima ké. ²⁹ E Kimɔ Sisin lepɔ nye Filip nde: «Ken ke keki matuwa yinɔri.» ³⁰ E Filip sedye kumɔ ke keki matuwa. A woku mbam kɔ ke tɔlɔ mekana mete yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyɛ ketima ké. E nye diyɛ nye nde: «We ke woko to yasi te yi we tɔle ké?» ³¹ E nye yeɛsa nde: «Ige mumɔ ti lepe to te nye mi na, mi ta kelɔ nan yí woko nɔ?» E nye lepe nye Filip nde, a bɛndi matuwa kɛ diyɔ ke keki ne. ³² Mbey te yi mbam kɔ bɔ

ke tɔlɔ ke mekana me Njambiyɛ ké lépi nde: «Bo bɔnma nye kwɔ nɔ nda sam te yi bo bɔ nye kɛ kilɛ ngin ne. A bɔ sendi nda mɔnɔ sam te e diyɛ kine kembɔ ke mebo me mɔ te e pese memburu mene kɔ. A tɔ bute numbu na. ³³ Bo wungwa nye peso lepi ne kotute. Yo mɔ te nda ta lepɔ kasi ne wete yesɔ, jeba wete mumɔ nde nday wene kɔ? Keto bo pesima jongwe dyene ne deti ke to meneti.» ³⁴ E nyangwe mɔ mesay kɔ diyɛ Filip nde: «Mɔ punja melepi me Njambiyɛ lépi kasi nda? Mi ke ngweta ne we nde, lepɔ nye mi. A lépi ne yotu ne ho a lépi ne wete mumɔ?» ³⁵ Ndana, e Filip bɔ lepi lepɔ Kimɔ Tom ke kasi Yesus nye nye. A lepima yo kande ke mekana mete yi mbam tɔlma ke mekana me Njambiyɛ ké.

³⁶ Bo kendima ndi dete kɛ nɔ mbɔmbu, e bo kume ke wete mbey te yi bɔ ne mɔrɔku kete ké. E nyangwe mɔ mesay kɔ lepe nye Filip nde: «Ma mɔrɔku ke, nge yi njangwe ndana nde, we tɔ topa mi ke mɔrɔku ké?» [³⁷ E Filip lepe nye nye nde: «Ige we tike temɔ yɔ hene ke yi Kumande Yesus Krist, bo yakama tope we ke mɔrɔku.» E mbam yeɛsa nde: «Mi ke jaye nde, Yesus Krist Mɔnɔ Njambiyɛ.»] ³⁸ Ndana, e nye lepe nde, bo tɛmbidya matuwa. E Filip bene nyangwe mɔ mesay kɔ piye bo hene yíba kɛ ke mɔrɔku. E Filip tope nye ke mɔrɔku. ³⁹ Ke bo ma duwe ke duku bendɔ ngindi ké, e Sisin Baba Mbokɔ soɛe Filip, e nye dimbiye ke misi me nyangwe mɔ mesay kɔ. Ko beko dete, nyangwe mɔ mesay kɔ kɔ ne kendi ne mbɔmbu ne mesosa. ⁴⁰ Ke be Filip, bo njɔ semɔ nye ke Asot. A njɔ teme mate lepɔ Kimɔ Tom kwɔ nɔ ke medya hene te yi nye kwanma kete ké kumɔ Sesare.

9

Sol ke yeɛsa temɔ jaye

*Kumande Yesus
(Bt 22 nɛ 26)*

¹ Sol kɔ ndi ne mbɔmbu yí lɔ dyambi ne botu bete be bengwe melepi me Yesus Krist baka. A kwadya si wo bo. Dete, e nye teme kɛ ke yi nyangwe kum botu

be nyena sadaka nye Njambiyɛ ² kɛ diye mɛkana kɛ ɓɔ nɛ, na nye ɓotu ɓete ɓe ɗiye nɛ mɛmbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyudɛn kɛ Damas ɓaka. A kelma ɗete, ta ɓɛ, a ta dolo ɓanja ɓomɔ, ko mbam ko nyari ɓe kɛ ɓɛngwe nje Kumande Yesus mate, na ɓiy ɓo woto yɔkwɛ nɔ kɛ nɔ Yerusalem.

³ Kɛ nye ma temɛ kwɔ kɛndɔ wuta nɛ Damas kɛ, semɔ semɔ, yiɗa nyaɗgwe mɛjasi wulma kwey panɔ kɛ mbɛy te yi nye ɓɔ kete kɛ. ⁴ Ɛ nye ɓalɛ kɛ mɛnɛti. Ɛ nye woke wɛtɛ mɛn kɛ lɛpɔ nye nye nde: «Sol, Sol, wɛ tɛɗya mi mɛɓɔnɛ keto ɗge?» ⁵ Ɛ nye diye nde: «Nyaɗgwe Kumande, yo wɛ nda?» Ɛ mɛn lɛpɛ nde: «Yo mi Yesus yi wɛ tɛɗye nye mɛɓɔnɛ kɔ. ⁶ Yasi wɛtɛ tema, nyiɗa kɛ mɔy ɗya. Ɔo ta lɛpɔ yasi te yi wɛ yɔkɔngwe kelɔ kɛ mate.» ⁷ Ɔotu ɓete ɓe ɓɔ kɛ njɔɗ kɛndi ɓene ɓe Sol ɓaka temma numbu kɔɓɔ. Ɔo ɓɔ kɛ woko mɛn kinɛ ɓɛɗɛ mumɔ na. ⁸ Ɔiyɔ kɛ, ɛ nye temɛ kɛ mɛnɛti. Ma ko ɓekɔ nde, misi mɛnɛ ɓɔ ɓutunate, a ti ɓɛ se kɛ ɓɛɗɛ yaɗa na. Ɔo ɓiyima nye ɓiya kɛ ɓɔ kɛ nɔ Damas. ⁹ A kelma mɛtu yitati kinɛ ɓɛɗna, kinɛ ɗyena, kinɛ hɔbiye yaɗa na.

¹⁰ Wɛtɛ mɔ te ɛ ɓɛngwe mɛlɛpi mɛ Yesus Krist nde Ananias kɔ ɓɔ kɛ Damas. Ɛ Kumande Yesus lɛpina nye nye nɛ nje te yi nyenɔ jɛɓa nye nde: «Ananias!» Ɛ nye yɛnsa nde: «Mi kɔ, Nyaɗgwe Kumande!» ¹¹ Ɛ nye lɛpɛ nye nye nde: «Tema, kwanɗɔ kɛ kɛ nje te yi ɓo jɛɓa nde Nje te yi nɛ ɗgben kɔ. Kɛn kɛ tɔ Yude kɛ diye wɛtɛ mbam nde Sol, mɔ Tars, a ndana kɛ ɗgwɛta. ¹² A ɓɛɗma nda nyenɔ nde, wɛtɛ mbam nde Ananias kɛ nyiɗɛ tɔ nje kase mɛɓɔ kɛ yotu nɛ, na ɓɛɗna nɛ kɔkɔ.» ¹³ Ɛ Ananias yɛnsa nde: «Nyaɗgwe Kumande, ɓomɔ ɓudya kelma mɛsimɔ mɛ mbam ɛnɔru nye mi. Ɔo yekidya ɓeya mɛkele hɛnɛ te yi nye kelma nɛ ɓomɔ ɓɔ kɛ Yerusalem kɛ. ¹⁴ Yikɛ yi nye njɔ wonɗa kɛ, ɓekum ɓe ɓotu ɓe nyena sadaka nye Njambiyɛ nya nye ɗeti nde, a ɓiya ɓomɔ hɛnɛ ɓe sombile ɗinɔ ɗyɔ ɓaka woto ɓo.» ¹⁵ Yasi wɛtɛ, ɛ Kumande Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Kɛndɔ, keto mi tokuma gba mbam te. Mi ta ɓu nye nda

jɔlɛ mɛsay mɛmbɛ. A ta lɛpɔ kasi mɛnɛ nye mɛkandɔ mɛ ɓotu ɓete ɓe yeti Beyudɛn ɓaka, lɛpɔ nye ɓekumande, lɛpɔ sendi nye kandɔ Isarayɛl. ¹⁶ Mi ta tɛɗye sendi nye mɛyasi hɛnɛ te yi nye yɔkɔngwe saɗgwa nɛ mɛɓɔnɛ kete keto ɗinɔ ɗyɛmbɛ kɛ.»

¹⁷ Ndana, ɛ Ananias kwɔ kumɔ nyiɗɛ tɔ dolo Sol kase mɛɓɔ kɛ yotu nɛ lɛpɔ nde: «Sol maɗmɛ, Kumande Yesus te ɛ punja yotu nye wɛ kɛ nje kɛ ɗgimɔ te yi wɛ ɓɔ kɛ nje wonɗa kɛ tomɛ mi njɛsɛ. A tomma mi njɛsɛ kɛ yɔ, nɔ ɓɛɗna nɛ kɔkɔ, nɔ ɓɛ sendi tondunate nɛ Kimɔ Sisiɗ.» ¹⁸ Ndana ndana, ɛ yiɗa yasi ɗuwe kɛ misi mɛ Sol ɓalo kɛ mɛnɛti nda mɛpay njanjɔ, ɛ nye kandɛ ɓɛɗna yasi nɛ kɔkɔ. Sol temma, ɛ ɓo tɔpɛ nye kɛ mɔrɔku. ¹⁹ Kɛ kɔɗte, ɛ nye ɗyena, ɛ ɗeti nje nye kɛ yotu. Ɛ nye ya mɔnɔ mɛtu ɓene ɓotu ɓete ɓe ɓɛngwe mɛlɛpi mɛ Yesus Krist kɛ Damas ɓaka. ²⁰ Kinɛ kiko kɛ, ɛ nye kandɛ kɛnate kɛ mɛmbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyudɛn kɛ Damas, pelɛ kasi Yesus nde, nye Mɔnɔ Njambiyɛ. ²¹ Ɔomɔ hɛnɛ ɓe ɗikima woko yasi te yi Sol ɓɔ kɛ lɛpɔ kɛ ɓɔ numbu nɛ haɗ. Ɛ ɓo ɗiki lɛpɔ nde: «Yeti gba mbam kɛ ɗikima tɛɗye mɛɓɔnɛ nye ɓotu ɓete ɓe sombile ɗinɔ Yesus te kɛ Yerusalem kɔ na? A ti njɔki wonɗa, na nje ɓiy ɓo woto kɛ nɔ kɛ yi ɓekum ɓe ɓotu ɓe nyena sadaka nye Njambiyɛ na?» ²² Yasi wɛtɛ, Sol ɓɔ kɛ lɛpɔ Kimɔ Tom ndana nɛ ɗeti kwɔ yi mɓombu, tɛɗye gbate nye ɓomɔ nde, Yesus nye *Krist, yɔkɔ ɛ Njambiyɛ tɔkuma. Beyudɛn ɓete ɓe ɗikima ɗiyɔ kɛ Damas ɓaka ti duwe se yasi te yi ɓo yakama lɛpɔ kɛ na.

²³ Yo kwanɗama ɗete yaka ɓudya mɛtu, ɛ Beyudɛn sɔ nje te yi ɓo ta wo nɛ nye. ²⁴ Ɛ nye woke kasi te. Ɔo ɗikima pɛmɔ mɛnumɛy mɛ ɗya tu nɛ yesɔ yɔ sɔ nje te yi wo nye. ²⁵ Ɔete, ɛ ɓɛjɛkɛ ɓene ɓu nye wɛtɛ yesɔ nɛ tu nye kɛ mɔy nyaɗgwe ndɔkɔ kwanɗye kɛ to nyaɗgwe ndoko te yi ɗikima lito ɗya kɛ pidye kɛ kɔɗte.

²⁶ Kɛ nye ma kwɔ ɗya kɛ Yerusalem kɛ, ɛ nye kwadyɛ nyiɗɛ kɛ njɔɗ ɓotu ɓete ɓe ɓɛngwe mɛlɛpi mɛ Yesus Krist ɓaka. Ɛ ɓo hɛnɛ gwe wɔ, keto ɓo ti ɓɛ kɛ tiko temɔ nde, a mɛ mɔ te ɛ kɛ ɓɛngwe mɛlɛpi

mε Yesus Krist gbate na. ²⁷ Ε Barnabas nje bɔ nyε kε nɔ ke yi botu be tomun be Yesus. Ε nyε yekidyε nda yi Sol beηma ne Kumande Yesus ke kena Damas, yekidyε sendi nda yi Kumande Yesus lepinama nɔ nyε Sol kε. Ε nyε lepe sendi nda yi Sol lepinama Kimɔ Tom ke dino Yesus ke misi me bomɔ ke Damas kε. ²⁸ Ndana, ε Sol kande kendi bene bo ke membey hene te yi bo dikima kε kete ke Yerusalem kε. Ε nyε diki lepo Kimɔ Tom ke misi me bomɔ ke dino Nyanɔwe Kumande kine wɔ na. ²⁹ A dikima lepinama sendi nyε Beyuden bete be dikima lepo yan numbu Grek baka. Bene bo dikima nyε meso, ε bo sa nje te yi wo nyε. ³⁰ Ke benjon bene ma woko kasi te kε, ε bo bɔ nyε kε tikidyε ke Sesare. Ε bo kwanɔdyε nyε kenje Tars.

³¹ Njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus ke Yuda, ke Galile nε ke Samari baka ba hene ne te. Bo ba ke bɔ dyanɔ ke melepi me Njambiyε kε nɔ mbombu, bakidyε sendi melepi me Kumande Yesus. Kimɔ Sisiη dikima kelo nde, bo buy buyɔ kε nɔ mbombu.

Piyer ke sidye kosu wete

mbam nde Ene

³² Piyer dikima kε beηe botu be Njambiyε ke membey hene. Ε nyε kε sendi kε beηe baka be ba ke Lida baka. ³³ Ε nyε dolo wete mbam nde Ene mate. Mbam te ma kelo mesew yitan jo yitati metinengwe ke tan, keto a ma koso. ³⁴ Ε Piyer lepe nyε nyε nde: «Ene, Yesus Krist ke sidye kosu yo. Tema, kombila tan yo.» Ndana ndana, ε nyε teme. ³⁵ Bomɔ hene be dikima diyɔ ke Lida nε ke Saron baka beηma mbam ko, ε bo yensa temo tiko ke yi Kumande Yesus.

Piyer ke womiye Dorkas

³⁶ Yo ba ne wete nyari ε dikima beηgwe melepi me Yesus Krist ke Yope. Dino dyene nde Tabita, ke numbu Grek nde Dorkas, yite nde mburu. Nya te ba ne ηgikwa budyate. A dikima nyε buka bomɔ meyasi. ³⁷ Ke ηgimo te yinori, ε nyε bale ne kon kwɔ gwe. Ke bo ma si weye nyε kε, ε bo ηgebe nyε ke tiko ke wete tonɔari ke tu kwey ke njenate.

³⁸ Lida ba ke keki Yope. Botu bete be beηgwe melepi me Yesus Krist ke Yope baka wokuma nde, Piyer ke Lida, ε bo tome bomɔ yi ba kenje ke yene ηgweta ne nyε nde: «Tiso, pa nje nedo ke yusu.» ³⁹ Ε nyε teme kwɔ bene bo. Ke nyε ma dya kε, ε bo bɔ nyε kε nɔ ke tonɔari te ke kwey. Ε bekuso bomari hene nje lito nyε ne dukwe ke numbu, tedye sendi nyε budya seke seke melambo nε nyanɔwe melambo mete yi Dorkas dikima kelo ke ηgimo te yi nyε ba ne jon kε. ⁴⁰ Ke konje, ε Piyer punje bomɔ hene. Ε nyε kuse mebon ke meneti ηgweta ne Njambiyε yensa beηe muη lepo nde: «Tabita, tema.» Ε muη bute misi. Ke nyε ma beηe Piyer kε, ε nyε kwɔ diyɔ. ⁴¹ Ε Piyer kenje bo biye ne nyε tembidye. Ε Piyer jeba botu be Njambiyε nε bekuso bomari bete be ba ke njoka yan baka, kanje nyε ndana ne jon nyε bo. ⁴² Bomɔ be Yope hene wokuma kasi te, ε budya bomɔ tike temo ke yi Kumande Yesus. ⁴³ Piyer nja ya budya metu ke Yope ke yi wete mbam nde Simon, mo kombila mekotu.

10

Piyer bene Korney

¹ Wete mbam nde Korney ba ke Sesare. A ba kum besoja gomay ke wete njon besoja be botu be Rom yi bo dikima jeba nde Njon te yi Itali kε. ² Korney ba ke kanɔ Njambiyε ke jonɔwe dyene, bakidyε membonga mene bene botu be tu dyene hene. A dikima kame buka bomɔ be kando Beyuden nyε bo meyasi budyate. A dikima ηgweta sendi ne Njambiyε metu hene.

³ Wete bekoko ke hawa yitati, ε yaja dya nyε nda nyeno. A beηma wete jaki Njambiyε ne lonɔ lonɔ ke nyiηe tu dyene jeba nde: «Korney!» ⁴ Ε nyε beηe jaki Njambiyε ne ηgon, ε wɔ ne biye nyε budyate. Ε nyε nje lepo nyε jaki Njambiyε nde: «Nan ba Baba?» Ε jaki yensa nyε nyε nde: «Njambiyε jayma menɔweta mo, jaye sendi we ke mekamna mete yi we kele ne buka bomɔ kε. A yeti ke lensa yo na. ⁵ Ndana, tomo bomɔ kenje kε Yope kε jeba ne wete mbam nde Simon, yija

dĩno d̄yene sendi nde Piyer. ⁶ A yáki ke yasi wete mbam nde Simón, mo kombila mekotu, tu d̄yene ke keki mañ.»

⁷ Ke jaki Njambiyè te ε lepima yasi nye nye ko ma kwà ké, ε Kórney jeba baña botu be mesay bene yiba nè wete soja te ε dikima kano Njambiyè ko. Soja te ba ke njoka besoja bete be dikima kelo mesay nye nye tu nè yeso baka. ⁸ Ke Kórney ma si yekidye meyasi mete yi kwanama hene nye bo ké, ε nye nje tomo bo kenje Yope.

⁹ Misi pupè te bo kendima wuta ne Yope. Ke ngimo te yite Piyer bendima tosiyo tu ke poku bembe yeso yí kè ngweta ne Njambiyè. ¹⁰ Nja ba ke kelo nye, ε nye kwadye d̄yena. Ke ngimo te yi bo ba ke kelo medye nye nye ké, ε yaña d̄ya nye nda nyeno. ¹¹ A beñma d̄yobo me nyase, yiña yasi ke piye nje meneti nda nyangwe gwey. Yo ba ke piye nda bo biyima meboku mete yini. ¹² Kwalo benyamò hene be d̄yie ke to meneti nè benyamò bete be ne mekol yini nè baka be kende d̄ulma ne moy nè benon be je ke kwey, bo hene ba ke moyte. ¹³ E Piyer woke wete men ke lepò nye nye nde: «Piyer, tema, woko benyamò benori d̄ye.» ¹⁴ Yasi wete, ε nye yeñsa nde: «Ko na, Nyangwe Kumande, keto ko mi ti d̄ye yiña yasi te yi ne sembo kete wete yeso ho d̄ye yiña yasi te yi mumò ti yaka d̄ye na.» ¹⁵ Ke menja yibate, ε men lepe nye nye nde: «Yasi te yi Njambiyè ma pupudye ké, we ti njaki señe nde, yo yasi te yi ne sembo na.» ¹⁶ Yo kelnama d̄ete kumo menja yitati. Ke konje, ε yasi yinori yokwe nedo kè d̄yobo.

¹⁷ Ke ngimo te yi Piyer ba ndi ne yekere ke sa to yasi te yi nye beñma nda nyeno ké, yaka no, botu bete be Kórney tomma baka ke d̄ya ke numey tu. Bo sañma tu Simón de dolo. ¹⁸ E bo diyè ne men ke kwey nde: «Piyer te yi bo jeba sendi nde Simón ko yáki waka?»

¹⁹ Ke ngimo te yi Piyer ba ndi ke sa to yasi te yi nye beñma nda nyeno ké, ε Kimò Sisiñ lepe nye nye nde: «Beña, bembam yitati ke diyè we. ²⁰ Tema, pikwe, nõ kwân wúne bo kine pa simta yaña na,

keto mi tome bo.» ²¹ Ndana, ε Piyer piye kè dolo bembam baka lepò nye bo nde: «Mo te yi wune diyè ko, yo mi. To kendi yun ne nge?» ²² E bo yeñsa nde: «Yo Kórney te kum besoja tome wuse. Mbam te ke kendo ne ngben ke jonngwe d̄yene, bakidye membonga me Njambiyè. Sendi, Beyuden hene ke jeso nye. Wete jaki Njambiyè njà lepò nye nye nde, a jébangwe we ke tu d̄yene, na woku yasi te yi we ta lepò nye nye ké.» ²³ E Piyer nyinje bo ke tu, nye sendi bo mbey jako. Misi pupè ε nye nyiñe nje kwà bene bo. Baña bomò ke njoka benjon ban be Yope ka tikidye nye.

²⁴ Misi pupè te ε wete ε bo kende d̄ya ke Sesare. Kórney bene bemañ bene nè kimo besò bene te yi nye jebama baka ba ke ladiye bo. ²⁵ Ke Piyer ma wuta ne tu, na nyiñ ké, ε Kórney kè sangwa ne nye butuma kuse mebon ke meneti ke mbombu wene nyeno ne nye. ²⁶ Yasi wete, ε Piyer biye nye tembidyè lepò nye nye nde: «Tema, keto mi ndi sendi mumò nda we.» ²⁷ E Piyer lepina bene Kórney nyiñe ne tu dolo nde, budya bomò ma si wesidya. ²⁸ E Piyer lepe nye bo nde: «Wune duwà nde, yo mbonga ke yi Beyuden nde, momò Beyuden ti nyiña tu mo te ε ti Yuden ko na. Bene nye ti kendi na. Ko beko d̄ete, Njambiyè tedya mi nde, mi ti beña wete mumò nda mo te ε ne sembo na, ho señe mumò nde, sine nye ti yaka jonna na. ²⁹ Dete, wune jebama mi, mi njà kine pa simta yaña na. Ndana mi ke kwadye duwe to te yi wune jebama ne mi ké.»

³⁰ E Kórney lepe nde: «Yo me muka metu yitati ndi ke kiya ngimo te yike, mi ba ke tu d̄yembe ke kelo menngweta ke hawa yitati te yi bekoko. Mi sem semò, wete mbam temnate ke mbombu wombe ne melambo wumnate ne mbon mbon. E nye lepe nye mi nde: ³¹ <Kórney, Njambiyè jayma menngweta mo. Sendi, a yeti ke leñsa meyasi mete yi we nye buka bomò ké na, ³² d̄ete, tomo bomò kenje Yope kè jeba ne Simón te yi bo jeba sendi nde Piyer ko nje no. A yáki ke tu Simón te mo kombila mekotu, tu d̄yene ke keki mañ.>

³³ E mi tome bomo nedo ke jeba ne we, we kelma kimote yi nje. Ndana wuse hene waka ke mbombu Njambiyeye yi woko meyasi hene te yi nye lepima nye we nde, lepō nye wuse ké.»

Piyer ke lepina ke ty Korney

³⁴ E Piyer nje bu lepi lepō nde: «Mi ke kobile duwe gbate ndana nde, bomō hene ndi wete ke misi me Njambiyeye. ³⁵ Yo nde, ke moy mekando hene, mo te e kane Njambiyeye, kendo sendi ne ngben ke jongwē dyene, Njambiyeye ke kwadye nye. ³⁶ Njambiyeye lepima yija yasi kenje kando Isarayel. A lepima Kimō Tom kenje bo nde: Wuse yakama be ne te keto Yesus Krist, keto nye Kumande bomō hene. ³⁷ Wune duwā yasi te yi kwanama ke Galile nē yi njā nje kwanā ke Yuda hene ké. Yo njāki nje kelna, yite Jan ma pele kasi tōpuna bomō ke mōroku. ³⁸ Wune duwā nda yi Njambiyeye nya ne Yesus te e Nasaret Kimō Sisiñ, nye sendi nye deti ké. A dikima kē membey membey kame bomō, jongwē sendi bomō hene be *Kum beya mekele name baka, keto Njambiyeye bā ke nye. ³⁹ Wuse gba botu bete be bā ke mbey te, beñe meyasi hene te yi nye kelma ke Yerusalem nē ke medya mete yiri ke meneti me Beyuden ké ne misi musu. Bo ngbama nye ke kroa wo nye. ⁴⁰ Yo nye yi Njambiyeye womiya ke metu yitati kelō nde, bomō bēña nye. ⁴¹ Yasi wete, Njambiyeye ti nye bomō hene deti nde, bo bēña nye na. A nya ndi botu bete be nye Njambiyeye ne nguru wene kikima toke baka. Yo wuse botu bete be sine be Yesus dyenama hōbiye wete ke kōñ te yi nye womiya nō ke njoka bemuñ ké. ⁴² E Yesus kobile lepō nye wuse nde, wuse pēla nye bomō, lepō gbate gbate nye bo nde, yo nye yi Njambiyeye tembidyā nde, a ta peso jōsi bomō hene, ko be ma gwe ko be ndi ne jon. ⁴³ Botu be punja melepi me Njambiyeye hene ke lepō kasi ne nde, mumō hene e ta tiko temō ne nye, Njambiyeye ta tiko mebeyō me mo te ne ngwete keto dīno dyene.»

Bekriten bete be yeti Beyuden baka ke bu sendi Kimō Sisiñ

⁴⁴ Ke ngimo te yi Piyer bā ndi ke lepina dete ké, e Kimō Sisiñ piye nje ke yotu bomō hene be bā ke woko Kimō Tom te yi nye bā ke lepō ké. ⁴⁵ Beyuden bete be njā bene be Piyer hene be ma tiko temō ke yi Kumande Yesus Krist baka ngbakimama yi beñe nde, Njambiyeye ke nye Kimō Sisiñ nye yija mekando sendi. ⁴⁶ Yo nde, bo wokuma bo ke lepina ne yija menumbu lukse Njambiyeye. ⁴⁷ E Piyer lepe nde: «Botu baka ma bu sendi Kimō Sisiñ nda wuse, 'bomō yakama señe nde, bo ti tōpa bo ke mōroku?» ⁴⁸ E Piyer nye deti nde, bo tōpa bo ke mōroku ne dīno Yesus Krist. Ke kōñte, e bo ngweta ne Piyer nde, bene bo pāñ pa ya mōno metu.

11

Piyer ke yekidyē meyasi mete

yi kwanama ké

¹ Botu be tomun be Yesus nē botu bete be ma tiko temō ke yene ke Yuda baka wokuma nde, yija mekando jayma sendi melepi me Njambiyeye. ² Ke Piyer ma yokwe dya ke Yerusalem ké, e Beyuden bete be ma tiko temō ke yi Kumande Yesus Krist baka ndeye nye ³ lepō nde: «We kā ke yi botu bete be ti pesina baka kwā dyena wūne bo.»

⁴ E Piyer nye numbu yekidyē meyasi mete yi kwanama ké ne kwet kwet nye bo. ⁵ A yekidyā lepō nye bo nde: «Mi bā ke Yope. Ke ngimo te yi mi bā ke ngweta ne Njambiyeye ké, e dyanō dyembe dīmbiyeye, e yañā dya mi nda nyenō. E mi beñe yija yasi nda nyanḡwe gwey ke piye wule dyoōō nda bo biyima meboku mete yini. E yo nje teme ke mbombu wombe. ⁶ E mi beñe nyanḡwe gwey yinōri ne ngon sengile yo. E mi beñe benyamō bete be ne mekol yini be dīye ke to meneti nē baka be dīye ke moy likō nē baka be kende dūlma ne moy nē benōn bete be je ke kwey, bo hene bā ke moyte. ⁷ Ke kōñte, e mi woke wete men ke lepō nye mi nde: <Piyer, tema, woko benyamō benōri dye.> ⁸ Yasi wete, e mi yensa nde: <Ko na, Nyanḡwe Kumande! Keto ko yija yasi te yi ne sembo ho yi ne memi ti pa

kè wete yeso ke numbu mbe na.> ⁹ Ke mennga yibate, e men wule dyobo lero nde: <Yasi te yi Njambiyè ma pèso nde, yo me pupunate, we fi njaki bu yo nda yasi te yi ne sembo na!> ¹⁰ Yo kelnama dete kumo mennga yitati. Ke kante, e yasi yinori hene yokwe kè dyobo. ¹¹ Yaka no, bomò yitati ke dyà ke numey tu kome mi ba ya ké. Bo tomma bo wule Sesare njese ke yembe. ¹² E Kimò Sisin lere nye mi nde, mi kwàn sine bo kine pa simta na. Beman busu yitan jo wete baka ka tikidye mi, e wuse dyà nyine tu Korney. ¹³ E Korney yekidye nda yi nye benma ne wete jaki Njambiyè temnate ke moy tu dyene ké nye wuse, yekidye sendi nda yi jaki Njambiyè te lepima nye nye nde: <Tomò bomò kenje ke Yope kè jeba ne wete mbam nde Simòn, yiña dino dyene nde Piyer. ¹⁴ A ta lero meyasi mete yi ta jonawe we wune botu be tu dyo hene ké nye we.> » ¹⁵ E Piyer kè mbombu lero nde: «Ke mi ma nye numbu ke lepi ké, e Kimò Sisin piye nje ke yotu botu bete be ba ke tu baka, ndi nda yi Kimò Sisin piya no mbombu nje ke yotu su bejeka be Yesus ké. ¹⁶ E mi take lepi te yi Kumande Yesus lepima nde: <Jan topuma bomò ke moroku, ke be wune, Njambiyè ta tope wune ke Kimò Sisin.> » ¹⁷ Piyer ka sendi mbombu lero nde: «Njambiyè nya botu bete ndi kiya Kimò Sisin te yi nye nya wuse ke ngimo te yi wuse tikima ne temò ke yi Kumande Yesus Krist ké. Dete, mi mo te nda, né mi lu dyambi ne Njambiyè?»

¹⁸ Ke botu be tomun be Yesus nè botu bete be ma tiko temò ke yene ke Yuda baka ma si wokò dete ké, e metemo man si weye. E bo lukse Njambiyè lero nde: «Njambiyè jayma gbate nde, yiña mekando yensangwe sendi temò, né bo be ne jonawe.»

Kandina jeban dino Krite

¹⁹ Botu bete be wanjama keto nyangwe mebone mete yi bo tedya bo keto Iten ké ka kumo Fenisi, kumo Sipre nè Antiyos. Bo dikima lero Kimò Tom nye ndi Beyuden bepo. ²⁰ Ko dete, bana bomò ke njoka yan be ba botu be Sipre nè botu be Siren baka ka kumo ke Antiyos. E bo lere

Kimò Tom ke kasi Kumande Yesus nye Begrek. ²¹ Deti te yi Baba Mboko diyma ke yotu yan, e bomò budyate yensa temò tiko ke yi Kumande Yesus. ²² Njon botu bete be ma tiko temò ke yi Kumande Yesus ke Yerusalem baka wokuma kasi te. E bo tome Barnabas kenje ke Antiyos. ²³ Ke Barnabas ma dyà mate benje nda yi Njambiyè tedya ne ngikwa ne ké, e nye sosa kite bo hene nde, bo kèn mbombu wokuna ne Nyangwe Kumande ne temò yan hene. ²⁴ Barnabas ba mo ngikwa. Kimò Sisin ba tondunate ke yotu ne. A ba sendi ke tiko temò ke yi Njambiyè. Dete, e bomò budyate nyine ke njon botu bete be ma tiko temò ke yi Kumande Yesus baka. ²⁵ Ke kante, e nye nje kwa kè ke Tars kè gosò Sol. ²⁶ Ke nye ma si dolo nye ké, e nye bu nye kè no Antiyos. Bo kwanfya sew wete ne yim mate. Ke sew wete te, bo dikima wesidya bene njon botu bete be dikima temò ke yi Kumande Yesus ke Antiyos baka. E bo diki tedye melepi me Njambiyè nye budya bomò. Yo ke Antiyos yi bo kandima jeban botu bete be bengwe melepi me Yesus Krist baka nde Krite.

²⁷ Ke ngimo te yite botu be punja melepi me Njambiyè temma Yerusalem kè ke Antiyos. ²⁸ E wete ke njoka yan, dino dyene nde Agabus teme. Kimò Sisin lepinama nye nye, e nye pele nde, nyangwe kolo ta dyà ke to meneti hene. E yo dyà gbate ke ngimo te yi Kolod ba nyangwe kumande ke to meneti ké. ²⁹ E botu bete be bengwe melepi me Yesus Krist baka pèse nde, bo ta tomse meyasi yi kame ne benjon ban be ke Yuda baka. Mumò hene nya bengwe deti te yene. ³⁰ E bo tomse yo ne Barnabas bene Sol kè nye betomba mbanjo Njambiyè ke Yerusalem baka.

12

Bo woma Jak, nye sendi Piyer ke jobo

¹ Ke poku metu te yite e kumande Herod nye bo ke tedya mebone nye bana bomò ke njoka njon botu bete be ma tiko temò ke yi Kumande Yesus baka. ² A nya deti nde, bo woku Jak te man ne Jan ne kafa. ³ Ke nye ma benje nde, mekele mete

kimote ke misi me Beyuden ké, e nye nye sendi deti nde, bo bíya Piyer. Yo bá ke ngimó jesó dyena memampa mete yi kine ngá kete ké. ⁴ Ke bo ma si biye nye dete ké, e Herod kwanɔye nye kenje ke tú jobo lepo nde, njon besoja yini díki pemó Piyer. Njon besoja wete bá ne besoja yini. Herod kwadya jose Piyer ke misi me bomó hene ke kon jesó *Paska Beyuden.

Njambiyé ke punje Piyer ke jobo

⁵ Dete, bo bá ke pemó Piyer ke tú jobo. Yasi wete, njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka díkima ngweta ne Njambiyé budyate keto ne.

⁶ Ke tu te yi bá nde, misi pupé te Herod ta jose Piyer kete ké, Piyer bá wotunate ne mekol sumba yiba. A yama ke njoka besoja yiba. Besanjele bá sendi ke pem ke numey tú jobo. ⁷ Semó semó, e wete jaki Baba Mboko dya, e mejasi pane ke moy tú jobo. E nye kpoke Piyer ke mbanjo jeme nye lepo nde: «Tema nedó.» E mekol me sumba te yi bo wotuma ne mebo mene ké si soriye balo ke meneti. ⁸ Ke konje, e jaki te lepe nye nye nde: «Susula kanda yo, leja menakala mó.» E Piyer si kelo dete. E jaki nje lepo sendi nye nye nde: «Peto yotu yo ne lambó duku yo, nò bêngwe mi.» ⁹ Ndana, e Piyer punde, bengwe nye. A tí be ke duwe nde, yasi te yi jaki bá ke kelo ké bá gbakasi na, a takima nde, yo nyeno. ¹⁰ Bo kendima kwá bosa njon botu be pemna yasi, kendo kwá sendi be konje. E bo nje kendo kumó ke numey te yi bo kelma ne sumba kó. We kwán numey te mbete nje pundo sɛ. Ke bo ma kumó womete ké, e numey butuna ne nguru wene ke mbombu yan, e bo punde bú wete nyanngwe nje. Ndana ndana, e jaki dímbiyé ke misi mene. ¹¹ Diyo ké, e dyanó dyene yokwe, e nye lepe nde: «Mi ke beje ndana nde, yo gbakasi nde, Baba Mboko tomma jaki wene nde, a njáki jonngwe mi soje ke mebo me Herod nè ke beya meyasi hene te yi Beyuden kwadya kelo ne mi ké.» ¹² Ke dyanó dyene ma si yokwe ké, e nye kwá toke nje tú Mariya te nyanngwe ne Jan te yi bo jeba sendi nde Mark kó.

Baɔa benjon busu budyate bá womete ke mewesidya ke ngweta ne Njambiyé. ¹³ E Piyer dya dɔngwe nyanngwe numey, e wete nyari nde Roda e díkima kelo mesay womete kó kè lengwe to. ¹⁴ E nye woke men wete mumó duwe nde, yo men Piyer, e mesosa kwá nye. E nye yokwe ne soko kine bute numey na. E nye kwá kè lepo nde, Piyer ke numey tú. ¹⁵ E bo lepe nye nye nde: «'We ke konó ka ne to?» Ko beko dete, e nye kombile lepo nye bo nde, yo gbakasi. E bo lepe nde: «Yo yákanngwe be sisin ne.» ¹⁶ Ko dete, Piyer ká ndi mbombu yí dɔngwe numey. Bo njá bute numey, e bo ngbakima yí beje nye. ¹⁷ E nye pepidye bo nye bo nde, bo díy ne sem. E nye yekidye nda yi Baba Mboko punja ne nye ke tú jobo ké. E nye nje lepo nde: «Wune kén kè yekidye dete nye Jak, yekidye sendi dete nye bemaɔ busu bari.» Ke konje, e nye punde kwá kè ke wete mbey.

¹⁸ Ke misi ma pupó, e lepi bané besoja yí duwe ne mbey te yi Piyer ká te ké. ¹⁹ E Herod lepe nde, bo sán nye. Yasi wete, bo sán nye kine dolo na. E Herod bengwe botu be pemna botu be jobo ne lepi te. Ke konje, e nye pese nde, bo bôn bo kè wo. E nye nje teme kwá kè ke Yuda kè kwanɔye budya metu ke Sesare.

Soɔ Herod

²⁰ Herod bá ne nyanngwe ngambi sunngwe ne botu be Tir nè Sidon. E botu baka sanngwe men teme kè beje nye, yite bo sima kombile ngin bene be wete mbam nde Blat te ajiya kumande Herod. Bo ká kè beje Herod, né bene bo kel mbon, né bo díy ne te, keto meyasi man hene díkima wule ke meneti me kumande Herod. ²¹ Ke yesó te yi bo kpoma nde, bo ta sanngwa kete ké ma dya, e Herod leje nyanngwe lambó bekumande díyo nó ke mbanjo lepina nye bomó. ²² E bo lepe ne men ke kwey nde: «Yike yeti men mumó na, yike men wete njambiyé!» ²³ E wete jaki Baba Mboko díbe numbu ne ke kiya mbey, keto a tikima Njambiyé lukse yotu ne. E bekon nyije nye ke yotu hene wo nye. ²⁴ Ndana melepi me Njambiyé ká ndi

kendɔ mbombu. ²⁵ Kε Barnabas bεne Sol ma si sidye mesay man ke Yerusalem kε, ε bo bu Jan te yi bo jeba nde Mark ko yokwe no ke Antiyos.

13

Kimɔ Sisij ke tɔke Pol bene Barnabas

kenje ke lepina Kimɔ Tom

¹ Botu be punja melepi me Njambiyε nε nyanɔwe botu be tedya melepi me Njambiyε ba ke njɔn botu bete be tikima temɔ ke yi Kumande Yesus ke Antiyos baka. Yo ba nε Barnabas nε Simeyɔn te yi bo dikima jeba nde Nijer ko. Yo ba sendi nε Likiyus, mɔ Siren nε Manahen te yi bo dokwa nye bene Herod ko nje bu Sol. ² Wete yeso te yi bo ba ke kanɔ Baba Mboko kiyɔ medye kε, ε Kimɔ Sisij lepe nde: «Ndana wune tɔka Barnabas bene Sol soɔne ke njoka yun, nε bo kel mesay mete yi mi kpoma nde, bo ta kelɔ kε.» ³ Ke kiyna medye nε menɔweta ma siyɔ kε, ε bo kase mebo ke yotu Barnabas bene Sol. Ke konje, ε bo tike bo nde, bo kwɔn.

⁴ Kimɔ Sisij tomma Barnabas bene Sol, ε bo kwɔ kumɔ ke Selesi. Bo njɔ teme womete nyiɔne kuka kumɔ ke wete kiringira nde Sipre. ⁵ Ke bo ma kumɔ ke Salami kε, ε bo lepe melepi me Njambiyε nye bomɔ ke mɔmbanjɔ mewesidya me Beyuden. Jan te yi bo jeba nde Mark ko dikima kame bo.

⁶ Bo njɔ sabiyε kiringira hene kumɔ ke Pafos. Kumɔ mate, ε bo dole wete mɔ kelna meyasi me kifi, a ba mɔ Beyuden, dino dyene nde Baryesus. A ba mɔ punja melepi me ja. ⁷ A ba ke jonna bene Sergus Polos te kum kiringira. Sergus Polos ba ne dyanɔ. A tomma bomɔ ke jeba ne Barnabas bene Sol, keto a kwadya wokɔ melepi me Njambiyε. ⁸ Yasi wete, Elimas te mɔ kelna meyasi me kifi ko dikima petɔ Barnabas bene Sol, ma kum kiringira me nje tiko temɔ ke yasi te yi bo ta lepɔ nye nye kε. Elimas, yo dino Baryesus ke numbu Grek. ⁹ Ndana, ε Kimɔ Sisij tonde ne ngben ke yotu Sol te yi bo jeba sendi nde Pol ko. E nye benje Elimas te mɔ kelna meyasi me kifi ko ne ngon ¹⁰ lepɔ nde: «We mɔ mesebila

nε beya mekele hene! We mɔnɔ *Kum beya mekele, we ke lu dyambi ne meyasi hene te yi be ne ngben! 'We ta ndulo yangila yasi te yi Baba Mboko si kpo kε ndenen? ¹¹ Benja ndana, Baba Mboko ta tedye we mebone, misi mɔ ta difina. We ti benje se mejasi me yeso na kumɔ ke yiɔa ngimɔ.» Ndana ndana, ε misi mene difina ne kpikip, ε nye kande bobila yasi, sa mɔ te ε ta biye nye ke bo tedye nye nje. ¹² Ke kum kiringira ma benje meyasi mete yi kwanama kε, ε nye tike temɔ ke yi Kumande Yesus, keto yasi te yi bo lepima nye nye ke kasi Kumande Yesus kε lonma nye ke temɔ.

¹³ Pol bene benjon bene nyiɔma kuka ke Pafos kwɔ kumɔ ke Perge ke Pamfli. Kumɔ mate, ε Jan li bo yokwe ne kɔko ke Yerusalem. ¹⁴ Pol bene Barnabas njɔ teme ke Perge kumɔ ke Antiyos ke Pisidi. Ke yeso *Saba ma dya kε, ε bo nyiɔne ke mbanjo mewesidya me Beyuden kwɔ diyɔ metidye. ¹⁵ Ke tolna mekana me mɔmbanja me Njambiyε nε tolna mekana me botu be punja melepi me Njambiyε ma siyɔ kε, ε botu bete be diyε ne mbanjo mewesidya baka tome bomɔ kenje ke yi Pol bene Barnabas ke lepɔ nye bo nde: «Wune njɔn, nge be nde, wune ne yiɔa yasi te yi wune ke kwadye lepɔ nye bomɔ yi nye ne bo menɔgite, wune lɛpi.»

¹⁶ Ndana, ε Pol teme kanje bo nye bomɔ lepɔ nde: «Wune botu be kando Isarayel nε wune botu bete be kambe sendi Njambiyε baka, wune lenɔwe meto! ¹⁷ Njambiyε te ε kando Isarayel tokuma besanmbambo busu. E nye kele nde, bo nyɛbi budyate ke ngimɔ te yi bo ba no ke meneti me Ejipt kε. E nye soɔne bo ke Ejipt ne nyanɔwe deti ne. ¹⁸ A disimama bo ke mesew nda kamoni ke moy konkor. ¹⁹ E nye girise mekando yitan jo yiɔa ke meneti me Kanan nje bu meneti man nye kando dyene Isarayel nde, bo nam. Meyasi menori hene kwanama ke mesew gomay yini jo kamotan. ²⁰ Ke konje, ε nye tembidyε botu be pesina josi ke njoka yan nye bo kumɔ ke ngimɔ Samiyel te mɔ punja melepi me Njambiyε. ²¹ Diyɔ ke konje kε, ε besanmbambo

busu kwadye be ne kumande te e ta diyo ne bo. E Njambiyē tēmbidyē Sayul te mōnō Kis, mō kando Benjamē nye bo. E nye diye ne bo yaka mēsew kamōni. ²² Ke Njambiyē ma soṅe Sayul ké, e nye nje tēmbidyē Davit nde, a bēki kumande wan. Njambiyē lepima ke kasi Davit nde: <Mi Njambiyē tōkuma Davit te mōnō Isay, temō mbē biyima nye. A ta kelō mēyasi hēne te yi mi kwadye ké.> ²³ Yo ke kando Davit yi Njambiyē nya Isarayel Mō te e ta joṅgwe bo nda yi nye kpoma ké. Mō te, yo Yesus. ²⁴ Piṅo te yi Yesus tī pa nje na, Jaṅ dīkima pele kasi tōpuna bomō ke mōrōku nye kando Isarayel hēne nde, bo yēnsaṅgwe temō, né bo tōpi bo ke mōrōku. ²⁵ Ke ṅgimō te yi mēsay mē Jaṅ bā ke kē ke siynate ké, a dīkima lepō nye bomō nde: <Wunē táka nde, mi nda? Mi yeti mō te yi wunē laḍye kō na. Wunē dūkwe nde, a ta nje ke kōṅ mbē. Mi tí yaka wunje kōl menakala ke kol ne na.> ²⁶ Wunē njoṅ, wunē bēnday be Abaraham nē wunē botu bete be yeti Beyuden baka, Kimō Tom te yi Njambiyē njesa nde, a ta joṅgwe bomō ké, a njésikwe tom te keto su. ²⁷ Keto, botu be Yerusalem nē bekum ban tī duwe nde, Yesus bā mō te e ta joṅgwe bo na. Bo tī be sendi ke wokō to mēlepi mete yi bomō dīkima tolō ke mēkana mē botu be punja mēlepi mē Njambiyē metu hēne ke yesō *Saba ké na. Bo pēsima nde, Yesus sāṅgwaṅgwe ne mēbōne. Dete, bo kelma yasi te yi mēlepi mete lepima ké. ²⁸ Ko bēkō nde, bo tī be ne to lepi te yi wo ne nye, bo lepima nye Pilat nde, a wōku nye. ²⁹ Ke bo ma si kelō yasi hēne te yi bā ketinate ke mēkana mē Njambiyē ke kasi ne ké, e bo pidye muṅ ne ke kroa bṅ kē pumbō. ³⁰ Ko dēte, Njambiyē womiya nye soṅe ke njoka bemuṅ. ³¹ Botu bete be wulma Galile bēne be Yesus nje ke Yerusalem baka bēṅma nye metu budyate ke kōṅ womiya ne. Botu bete be bā kete bēṅe mēyasi mete yi kwaṅnama ké ke lepō yo ndana ne ṅgbak ṅgbak nye botu be kando Isarayel. ³² Wuse ne ṅguru wusu ke nje lepō Kimō Tom te nye wunē nde, yasi te yi Njambiyē kpoma nye besaṅmbambo

busu ké, ³³ a ma si tonje yo nye wuse bēnday ban ke ṅgimō te yi nye womiya ne Yesus nda yi yo ketinate ke mēkana mē Njambiyē ke Besom yiḅa nde: <Wē mōnmbē, kande ndana mi mē soṅgwe.> ³⁴ Njambiyē kandima si lepō nde, a ta womiyē Yesus soṅe ke njoka bemuṅ, dēte ko a tí bō na. Njambiyē lepima kasi te nde: <Mi ta nye wunē kpasa mēkombila mete yi mi kpoma nye Davit ké. Bomō bēki ne bībina temō nde, mēkombila mete ta bēṅna gbate.> ³⁵ Njambiyē ke lepō sendi ke wete mbey ke mōy mēkana mēne nde: <Wē tí jaye nde, muṅ kimō mō mēsay wō bōku ke mōy mēneti na.> ³⁶ Yasi wete, ke Davit ma si kelō mēsay ke ṅgimō te yene bēṅgwe yasi te yi Njambiyē kombila ké, e nye nje gwe. E bo pumbē nye nda yi bo pumbuma sendi ne besaṅmbambo ké. E muṅ ne bo ke mōy mēneti. ³⁷ Ndi nde, yōkō yi Njambiyē womiya nye kō tī bō ne na. ³⁸ Dete, wunē njoṅ, wunē dūkwe nde, yo ke dīnō dylene yi bo lepē nye wunē nde, Njambiyē ta tikō mēbeyō mun ne ṅgwete. ³⁹ Yo sendi ke dīnō dylene, mumō te e tike temō ne nye, Njambiyē ke pēsō nde, mō te mē ne ṅgben ke mbombu wene. Yo yasi te yi mēmbōṅga mete yi Mōyisi ketima tī be ne dēti te yi kelō na. ⁴⁰ Dete, wunē dīy ne sōsō, ma wunē mē nje saṅgwa ne mēyasi mete yi botu be punja mēlepi mē Njambiyē lepima ké. Bo lepima nde: ⁴¹ <Wunē botu be yeliya, wunē bēṅa, wunē ṅgbākimaṅgwe budyate kwā yabile, keto mi ta kelō yiṅa mēkele ke ṅgimō te yun, ko bo lēpi yo nye wunē, wunē tí jaye na.> »

⁴² Ke Pol bēne Barnabas ma pundo ke mōy mbanjō mēwesidya ké, e bomō ṅgweta ne bo nde, bo kālāṅgwe nje ke yesō *Saba te e kōṅte, nje lepina sendi ke kiya to lepi te. ⁴³ Ke mēwesidya ma siyō ké, e budyā Beyuden nē baṅa gbela bomō budyate be njā nyiṅe mison Beyuden baka bēṅgwe Pol bēne Barnabas. E Pol bēne Barnabas nye mesimō bēne bo kite bo nde, bo kēn mbombu tikō temō nde, Njambiyē ne ṅgikwa.

⁴⁴ Ke yesō Saba te e kōṅte ma dya ké, e sulō botu be Anṅiyos wesidya nje wokō

mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ. ⁴⁵ Kɛ Beyudɛn ma bɛɲɛ nyanɲwɛ ɲgil dɛtɛ kɛ́, ɛ bo keke bɛya tɛmɔ, biyɛ mɛso nɛ Pol kɛ yasi tɛ yi nyɛ dɪkɪma lɛpɔ kɛ́ toyɛ sendi nyɛ. ⁴⁶ Ɛ Pol bɛnɛ Barnabas lɛpɛ misi nɛ misi nyɛ bo ndɛ: «Yo bɔ́ ndɛ, wusɛ kɔ́nda lɛpɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nyɛ wunɛ. Yasi wɛtɛ, nda yi wunɛ sɛɲma yo, pɛsɔ sendi jɔsi yun nɛ ɲguru wun ndɛ, wunɛ ti yaka bɛ nɛ jɔɲɲwɛ tɛ yi kpo nɛ kpo na, ndana wusɛ kɛ tumɔ kɔɲ nɛ wunɛ kɛ kɛ yi botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka, ⁴⁷ keto Baba Mbokɔ lɛpɪma nyɛ wusɛ ndɛ: <Mi tembɪdɪya wɛ nda mɛjasi kɛ mɛkandɔ mɛ botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ baka, nɛ́ wɛ jɔɲɲwɛ bɔmɔ kumɔ kɛ njɛna mɛnɛti.> » ⁴⁸ Kɛ botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka ma wokɔ mɛlɛpi mɛnɔri kɛ́, ɛ bo bɛ nɛ mɛsosa lɛpɔ ndɛ, mɛlɛpi mɛ Baba Mbokɔ kimɔtɛ bɪdɪyate. Bɔmɔ hɛnɛ tɛ yi Njambiyɛ kpoma ndɛ, bo ta bɛ nɛ jɔɲɲwɛ tɛ yi kpo nɛ kpo baka yɛɲsama tɛmɔ tɪkɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus. ⁴⁹ Kimɔ Tom Kumandɛ Yesus kɔ́ kɛndɔ mbɔmbu kɛ mɛnɛti mɛtɛ hɛnɛ. ⁵⁰ Yasi wɛtɛ, ɛ Beyudɛn dɛsɛ to boma bɛtɛ bɛ bɔ́ nɛ kusuku bɛ dɪkɪma bɛɲɲwɛ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ baka nɛ nyanɲwɛ botu bɛ dɪya sunɲwɛ nɛ Pol bɛnɛ Barnabas. Ɛ bo tɛdɪyɛ bo mɛbɔnɛ dɪdɪyɛ bo kɛ dɪya dɪyan. ⁵¹ Ɛ Pol bɛnɛ Barnabas kutɛ mɛkol man sɔɲɛ ɲgbutu dɪya tɛ yi tɛdɪyɛ bo ndɛ, bo yeti nɛ mɛsosa nɛ bo na. Ɛ bo nɛ kwɔ́ kɛ kɛ Ikɔn. ⁵² Yasi wɛtɛ, jɔɲja botu bɛtɛ bɛ njɔ́ bɛɲɲwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist kɛ Anɲiyos baka bɔ́ yan nɛ nyanɲwɛ mɛsosa. Sendi, Kimɔ Sisin bɔ́ tondunate kɛ yotu yan.

14

Pol bɛnɛ Barnabas kɛ lɛpɔ

Kimɔ Tom kɛ Ikɔn

¹ Pol bɛnɛ Barnabas dɪyanɲma kɛ Ikɔn, ɛ mɛyasi kwanɲna nda yi yo kwanɲnama kɛ mɛdɪya mɛtɛ yiri kɛ́. Ɛ bo hɛnɛ yɪba nyɲɲɛ kɛ mbanjɔ mɛwɛsɪdɪya mɛ Beyudɛn lɛpɪna nyɛ bɔmɔ. Ɛ lɛpi yan keke ndɛ, bɪdɪya Beyudɛn nɛ́ bɪdɪya Bɛgrɛk tɪki tɛmɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus. ² Yasi wɛtɛ, ɛ Beyudɛn bɛtɛ bɛ sɛɲma kɪnɛ tɪkɔ tɛmɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus baka dɛsɛ

to botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka kelɔ ndɛ, bo bɛ́ki nɛ bɛya mɛtake sunɲwɛ nɛ njɔɲ botu bɛtɛ bɛ tikɪma tɛmɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus baka. ³ Dɛtɛ, ɛ Pol bɛnɛ Barnabas kwanɲdɪyɛ bɪdɪya mɛtu kɛ Ikɔn. Bo dɪkɪma lɛpɪna kɪnɛ gwe wɔ́ bɔmɔ na, tɪkɔ tɛmɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus. Kumandɛ Yesus dɪkɪma nyɛ bo dɛtɛ tɛ yi kelɔ mɛyɛkambiyɛ nɛ́ nyanɲwɛ mɛyasi yɪ tɛdɪyɛ ndɛ, Kimɔ Tom tɛ yi bo lɛpɛ kɛ kasi ɲgɪkwa nɛ kɛ́, gbakasi. ⁴ Ɛ botu bɛ dɪya baka kɛ mɛɲɲgabiye yɪba, bɔɲa kɛ kɔɲ Beyudɛn, bɔɲa kɛ kɔɲ botu bɛ tomun bɛ Yesus. ⁵ Botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka nɛ́ Beyudɛn nɛ ɲguru wan bɛnɛ bɛkum bɔn komsama, nɛ́ bo kɛ́ tɛdɪyɛ Pol bɛnɛ Barnabas mɛbɔnɛ, lɔ́ bo sendi nɛ mɛtari wo. ⁶ Kɛ Pol bɛnɛ Barnabas ma wokɔ kasi tɛ kɛ́, ɛ bo mbɔmbɪla kwɔ́ kɛ́ dɪyɔ́ kɛ Lister nɛ́ Dɛrbɛ nɛ́ kɛ pɔku tɛ yitɛ kɛ Likawoni. ⁷ Kumɔ mɛtɛ, ɛ bo lɛpɛ Kimɔ Tom nyɛ bɔmɔ.

Pol bɛnɛ Barnabas kɛ Lister

⁸ Wɛtɛ mɔ kɔsu bɔ́ kɛ Lister, mɛkol mɛnɛ ma jɛmɛ. Bo jama ndi nyɛ dɛtɛ, a tɪ kɛndɛ ko wɛtɛ yesɔ na. ⁹ Mbam kɔ́ bɔ́ kɛ wokɔ yasi tɛ yi Pol bɔ́ kɛ lɛpɔ kɛ́. Ɛ Pol bɛɲɛ nyɛ nɛ ɲɲɔɲ duwɛ ndɛ, mbam tɛ bɔ́ kɛ tɪkɔ tɛmɔ ndɛ, kɔsu nɛ yakama siyɔ́. ¹⁰ Ɛ Pol lɛpɛ nɛ mɛn kɛ kwey nyɛ nyɛ ndɛ: «Tɛma, dɪyɔ́ kɛ kwey nɛ ɲɲbɛɲ nɛ mɛkol mɔ.» Ɛ mbam dɔ́ tɛmɛ kɛndɔ. ¹¹ Kɛ ɲgil botu bɛtɛ bɛ bɔ́ womɛtɛ baka ma bɛɲɛ yasi tɛ yi Pol kelma kɛ́, ɛ bo lɛpɛ nɛ mɛn kɛ kwey nɛ numbu Likawoni ndɛ: «Bɔɲa bɛɲɲambiyɛ ma yɛɲsa yotu nda bɔmɔ nɛ́ nɔ kɛ yusu.» ¹² Bo loma Barnabas ndɛ Seyus, *f1* nɛ́ lo Pol ndɛ Hɛrmɛs, *f1* keto yo ndi nyɛ dɪkɪma lɛpɪna kɛ njɔka yan yɪba. ¹³ Mbanjɔ mbanɲa njambiyɛ tɛ yi bo jɛba ndɛ Seyus kɔ́ bɔ́ kɛ numbu dɪya. Ɛ mɔ tɛ ɛ bɔ́ nɛ mɛsay mɛ nyɛna sadaka nyɛ njambiyɛ tɛ kɔ kwɔ́ kɛ bɔ́ bɛmbam nday nɛ́ nɔ. Bo jakɪma njam mɛjɛtɛ lɛɲɛ bɛmbam bɛnday bɛtɛ. Ɛ nyɛ bɔ́ bo kɛ́ nɔ kɛ mɛnumɛy mɛ ndoko tɛ yi litɛ dɪya kɛ́. A kwadɪya wo bo kelɔ nɛ sadaka nyɛ Pol bɛnɛ Barnabas. ɲgil bɔmɔ bɔ́ sendi nɛ yɛsɪdɪyɛ kɛlnatɛ dɛtɛ. ¹⁴ Kɛ Barnabas bɛnɛ Pol tɛ botu

be tomun be Yesus ma woko kasi te ké, ε bo nyale melambo ke yotu sedye nedo kè ke moy ngil bomo kembidya lepò nde: ¹⁵ «Wune njon, keto nge yi wune kele meyasi mete yinori ké? Wuse ndi gbela bomo sendi nda wune. Wuse njáki nje lepò Kimò Tom Yesus nye wune yí kite wune nde, wune yénsangwe temò tiko lem benjambye bete kanò Njambye te ε ne jon kò. Yo nye kuse dyobo nè meneti nè man nè meyasi hene te yi diyè ke moyte ké. ¹⁶ Njombu yana ke metu me njime Njambye te tikima mekando me bomò hene nde, bo kèl meyasi nda yi bo kwadye. ¹⁷ Ko bekò dete, menjimo hene, a tí sodye yotu na. A ka mbombu tedye gbate nde, a ne ngikwa, keto a ke nodye mbiyo njese wune wule dyobo, nye wune nyambi yaka ne menjimo. A ke nye wune nyengwe, tonje mesosa ke temò yun.» ¹⁸ Ko bekò nde, Pol bene Barnabas lepinama dete, bo wonduma biriki yí peto ne bomò nde, bo tí kel sadaka nye bo na.

¹⁹ Ndana, ε Beyuden teme wule Antiyos ne Ikòn lepina nye ngil bomò. ε bomò yensa diyò ke kon yan lu Pol ne metari, né bo wo nye. Ke konje, ε bo dale nye sonje ke moy dya take nde, a ma gwe. ²⁰ Yasi wete, ke botu bete be bengwe melèpi me Kumande Yesus Krist baka ma wesidya lito nye ké, ε nye teme yokwe nyine sendi ke moy dya. Misi pupè ε bene Barnabas teme kwà kè ke Derbe.

Pol bene Barnabas ke yokwe

ke Antiyos ke Siri

²¹ Bo lepima Kimò Tom mate kelò nde, budya bomò bèki botu bete be bengwe melèpi me Yesus Krist. Ke konje, ε bo nje yokwe ne kòkò kè ke Lister nè Ikòn nè Antiyos. ²² Bo ka mbombu nye deti nye botu bete be bengwe melèpi me Yesus Krist baka, kite bo nde, bo kèl tin te yi tiko temò ke yene. Bo lepima sendi nye bo nde: «Yí nyine nò ke *Kando Njambye, wuse ta pa sangwa ne budya mebòne.»

²³ Bo dikima nye banja bomò diyò betomba mbanjo Njambye ke njoka menjon me bomò hene be tikima temò ke yi Kumande Yesus baka. Ke kon tembidya

yan, bo dikima kiyo medye ngweta ne Njambye nje diyè Kumande mò te ε botu bete tikima temò ke yene kò nde, a bákidya bo. ²⁴ Pol bene Barnabas njà kwà ne Pisidi kumò ke Pamfili. ²⁵ Bo ka mbombu lepò Kimò Tom ke Pergè nje kwà kumò Atali. ²⁶ Bo njà teme womete nyine kuka kendo kumò Antiyos, ke mbeý kome bomò kandima si diyè Njambye keto yan nde, a nyèki bo mekombila ke mesay mete yi bo siyma si tonje ndana ké.

²⁷ Ke bo ma dya ke Antiyos ké, ε bo jeba njon botu bete be ma tiko temò ke yi Kumande Yesus baka, yekidye meyasi hene te yi Njambye nya bo deti nde, bo kèl ké. Bo yekidya sendi nda yi Njambye butuma nje nye yina mekando, né bo sendi tiki temò ke yi Kumande Yesus. ²⁸ Bo yama mònò metu womete ke Antiyos bene botu bete be bengwe melèpi me Yesus Krist baka.

15

Yasi te yi njon bekriten be

Yerusalem pesima ké

¹ Banja bomò wulma Yuda kè ke Antiyos kè tedye yina yasi dele nye botu bete be ma tiko temò ke yi Kumande Yesus baka. Bo lepima nye bo nde: «Ijge wune ti pesina bengwe mbonja te yi Moyisi nya ké, wune ti yaka be ne jonjwe na.»

² ε Pol bene Barnabas nye meso beyate bene bo lombidya keto te. ε botu bete be ma tiko temò ke yi Kumande Yesus baka pese nde, nè Pol nè Barnabas nè banja benjon ban ta kè ke Yerusalem kè beje botu be tomun be Yesus nè betomba mbanjo Njambye, né bo nambi lepi te.

³ Ke konje, ε botu bete be ma tiko temò ke yi Kumande Yesus baka kè tikidye bo ke nje, ε bo kè ne kendi yan mbombu kwà ne Fenisi nè Samari yekidye nda yi botu bete be yeti Beyuden yensama temò ké. ε botu bete be ma tiko temò ke yi Kumande Yesus ke medya mete baka woke nyangwe mesosa. ⁴ Ke bo ma dya ke Yerusalem ké, ε njon botu bete be ma tiko temò ke yi Kumande Yesus baka nè botu be tomun be Yesus nè betomba

mбанjo Njambye бу бо не месоса. Э бо yekidyе meyasi hene te yi Njambye nya бо dеti nde, бо kел кэ. ⁵ Ко бекo dеte, э банa бomо кe njoka botu бete бе ma тiko temо кe yi Kumande Yesus бе ба кe njоn *Befarisx бaka темe лeрo nde: «Бо пeси botu бete бе yeti Beyuden бе ma тiko temо кe yi Kumande Yesus бaka, лeрo sendi nye бо nde, бо бeнгwе мембонга метe yi Mоyisi кетима кэ.»

⁶ Э botu бе tomun бе Yesus нe бетомба мбанjo Njambye нeмbe лeпи te. ⁷ Э бо лeпина бiye мeсо будyate. Кe кoнтe, э Piyer темe лeрo nye бо nde: «Wунe njоn, wунe дуwа nde, Njambye kikima тoкe mi кe njoka yun, нe mi лeпи Kimо Tom nye botu бete бе yeti Beyuden бaka, нe бо тiki temо кe yi Kumande Yesus. ⁸ Njambye te э дуwe метemо мe бomо kimote ко тeдya nde, a jayma бо, nye бо Kimо Sisin nda yi nye nya wuse sendi кэ. ⁹ Njambye тi нeмbe njoka su sine бо na. A pupudya метemо man, keto бо tikima temо кe yi Kumande Yesus. ¹⁰ Keto нge yi wунe kwadye бoбile Njambye ndana yi sobidyе nyanгwe mapi nye botu бete бе бeнгwе мeлeпи мe Yesus Krist бaka? Mapi te, sine бeсанбамбо бусу судya yo. ¹¹ Yasi wete, wuse кe тiko temо nde, wuse ta бе не jоngwе, keto Kumande Yesus не нgikwa. Bo sendi ta бе не jоngwе keto te.»

¹² Ndana, э бomо hene бе wesidyama бaka dйe не sem yi wokо nda yi Barnabas бeнe Pol ба кe yekidyе kasi meyekambye нe nyanгwe meyasi hene te yi Njambye nya бо dеti nde, бо kел кe njoka botu бete бе yeti Beyuden бaka.

¹³ Кe бо ma si лeпина кэ, э Jak бу лeпи лeрo nde: «Wунe njоn, wунe лeнгwе мeтo кe yasi te yi mi ta лeрo кэ. ¹⁴ Simоn yekidyа nda yi Njambye kikima тeдye нgikwa nye yinа мekando yi тoкe банa бomо кe njoka yan бе ta бе botu бeнe. ¹⁵ Mekele метe кe yaka не мeлeпи метe yi botu бе punja мeлeпи мe Njambye лeпима кэ. Keto yo кетinate кe мekana мe Njambye nde: ¹⁶ «Baba Mboko кe лeрo nde: Кe кoнтe, mi ta yokwe не koko nje. Mi ta темbidye moy ty Davit yi

ma balo кэ. Mi ta темbidye борu yasi te. ¹⁷ Dete, букwe бomо te бaka hene нe мekando hene te yi mi kwadye nde, бо бeки botu бeмbe бaka ta са nje Baba Mboko. ¹⁸ Baba Mboko te э kikima тeдye meyasi метe ко лepe dete.»

¹⁹ «Кe yembe, mi кe kombile бeнe nde, wuse тi njангwe botu бete бе yeti Beyuden бе yeнsa temо тiko кe yi Njambye бaka na. ²⁰ Yasi wete, wuse kети мekana кeнje бо nde, бо тi бoba dye менjay метe yi бо kelma не sadaka nye банa бeнjambye na, keto yo кe kelо nde, mumо бeки не sembo. Diyо mbam бeнe nyari тi бeннангwe кинe nde, бо бeки кe gwaki na. Bo тi dyaki nyamo te э gwe gbonghi ho dye mekiyo мe nyamo na. ²¹ Keto kande не бетомба кe мeдya hene бomо кe пeлe yo wule кe мekana мe мембонга метe yi Mоyisi кетима кэ. Bo кe тоlo sendi yo yeso *Saba hene кe мембанjo мe wesidyа мe Beyuden.»

²² Ndana, э botu бе tomun бе Yesus нe бетомба мбанjo Njambye нe njоn botu те бе tikima temо кe yi Kumande Yesus бaka бeнe kimote yi тoкe банa бomо кe njoka yan, tomо бо бeнe бе Pol не Barnabas кeнje Antiyos. Bo тokuma Yude те yi бо jeba nde Barsabas ко, тoкe sendi Silas. Bo hene yiba ба nda бетокондо кe njoka те bari. ²³ Э бо бу мekana nye бо. Bo кетима кe moy мekana метe nde: «Wунe бeман busu бе yinа мekando бе dйe кe Antiyos, кe Siri нe кe Silisi бaka, wuse botu бе tomun бе Yesus нe бетомба мбанjo Njambye нe бeман busu, wuse кe nyeno wune. ²⁴ Wuse wokuma nde, банa бomо кe njoka su тemma wonга кe njангwe wune не мeлeпи man, kelо nde, temо yun kudyukwe. Wuse тi лepe yinа yanа dete nye бо na. ²⁵ Wuse hene ба нgin wete, э wuse бeнe kimote yi тoкe банa бomо кe njoka su, tomо бо кeнje wune бeнe бeнjon busu Pol нe Barnabas, сон temо su. ²⁶ Bomo бaka yiba ба nedо те yi dyanгwe jоngwe dyan keto dino Kumande wusu Yesus Krist. ²⁷ Yo dete yi wuse кe tomо Yude бeнe Silas, нe бо кe лeпи kiya мeлeпи метe не numbu yan nye wune. ²⁸ Keto Kimо Sisin нe wuse

sendi beɲma nde, yo yeti kimote nde, wuse sôbidya wune yiɲa ditina memapi te yi tî kame wune ké na. Yasi wete, wune bâkidya ndi nde, ²⁹ wune tî boɓa dye menjay mete yi bo kelma ne sadaka nye baɲa benjamiye ké na. Wune tî dyaki mekiyo me nyamo ho dye nyamo te ε gwe gbongi ko na. Diyo mbam bene nyari tî beɲnangwe kine nde, bo bêki ke gwaki na. Yo kimote nde, wune tî kel meyasi mete na. He sangwa!»

³⁰ Ndana, ε botu bete yi bo tokuma baka jana ne njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka toke kendi ke Antiyos. Kumo mate, ε bo wesidye bomo nye bo mekana. ³¹ Ke bo ma si tolo mekana mete ké, ε bomo be ne mesosa keto kimo melepi mete yi bo lepima nye bo ke moyte ké. ³² Yude bene Silas ba sendi botu be punja melepi me Njamiye. ε bo lepina budyate kite bo nye bo deti. ³³ Bo yama mono metu mate, ε benjon ban be mate jana ne bo lepo nde, bo ken ne te. ε bo yokwe sungwe botu bete be tomma bo baka. [³⁴ Yasi wete, ε Silas pese nde, a ta tika ne mate.] ³⁵ ε Pol bene Barnabas tika ke Antiyos. Bo dikima tedye bomo melepi me Njamiye, lepo sendi Kimo Tom Kumande Yesus bene baɲa budya bomo.

Pol bene Barnabas ke baka

³⁶ Mono metu kwanma ke konje, ε Pol lepe nye Barnabas nde: «Wuse yôkwe ne koko ke beɲe jonngwe benjon busu ke medya hene te yi wuse lepima Kimo Tom Kumande Yesus kete ké.» ³⁷ Barnabas kwadya nde, bo bon Jan te yi bo jeba sendi nde Mark ko ke no. ³⁸ Yasi wete, Pol tî jaye nde, bene bo ken na, keto Jan ma leɲ bo ke meneti me Pamfili kine ke kame bo ke mesay man na. ³⁹ Yo nja kwa ne nyangwe melombo, ε bo baka. ε Barnabas bu Mark nyiɲe ne kuka kwa ke Sipre. ⁴⁰ ε Pol toke ne Silas.

Ke benjon ban ma si diye Kumande Yesus nde, a nyêki Pol mekombila ké, ε nye kwa bene Silas. ⁴¹ Bo kwanma ne Siri, kwa sendi ne Silisi yi nye deti nye njon botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka.

16

Timote ke nyiɲe njon Pol bene Silas

¹ Pol nja kwa sendi ke Derbe tongidya kumo Lister. Wete mo te ε beɲgwe melepi me Yesus Krist ko ba mate, dino dyene nde Timote. Nyangwe wene ba ngondu Beyuden, a ba ke beɲgwe Kimo Tom Yesus. Sangwe wene ba mo Begrek. ² Njon botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist ke Lister ne ke lkon baka ba ke jaye jonngwe Timote. ³ Pol kwadya kwa bene nye, dete ε nye bu nye peso, keto Beyuden bete be ba ke poku te yite baka duwa hene nde, sangwe ne Timote ba mo Begrek. ⁴ Ke medya mete yi bo kwanma kete ké, bo dikima pele nye botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka nde, bo bâkidya membonga mete yi botu be tomun be Yesus ne betomba mbanjo Njamiye be diye ke Yerusalem nya ké. ⁵ Ndana menjon me botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka ba ke tiko temo ne ngbik ke yene. Bomo ba ke buyo metu hene ke njon yan.

Kimo Sisij ke tomo Pol kenje

ke Maseduwan

⁶ Bo nja kwa ne Friji, kwa sendi ne Galasi, keto Kimo Sisij tedya bo nde, bo tî lepi Kimo Tom ke Asi na. ⁷ Ke bo ma kumo ke keki Misi ké, ε bo diy ke ke Bitini. Yasi wete, ε Sisij Yesus seɲe nde, bo tî ken na. ⁸ Dete, ε bo nje kwa ne Misi kumo ke Turuwas. ⁹ Ne tu ε Pol beɲe nda nyeno nde, wete mo Maseduwan punduma ke to ne ngweta ne nye lepo nde: «Inja ke Maseduwan nje kame wuse.» ¹⁰ Ke kon nyeno Pol yinori, ε wuse*f1* sa nje te yi ke nedo ke Maseduwan, keto wuse duwa nde, yo Njamiye jeba wuse nde, wuse ken lepo Kimo Tom mate.

Lidiya ke tiko temo ke yi

Kumande Yesus

¹¹ Dete, ε wuse nyiɲe kuka ke Turuwas bu nje ne ngben yi ke ke Samotras. Misi pupε ε wuse kume ke Neyapolis. ¹² Ke konje, ε wuse nje kwa mate kumo ke wete dya nde Filipi. Medya hene ke meneti me Maseduwan wokunangwe ne

Filipi. Botu be dya te wúla Rom nje nɔ. Wuse yama mɔnɔ metu womete. ¹³ Ke yesɔ *Saba ma dya, ε wuse duwe ke moy dya kè ke gon wete duku, keto wuse ba ke take nde, yiɲa mbey kome bomɔ dikɪ ngweta ne Njambiyε kε yâkanɲwe be mate. Kumɔ mate, ε wuse kwâ dɪyɔ metidyε. E wuse lepina nye boma bete be wesidyama womete baka.

¹⁴ Wete nyari nde Lidiya, ngɔndu Tiy-atir ba ke njokate. A ba mɔ dyanɲwa kɲasa to tena melambɔ. A dikɪma kanɔ sendi Njambiyε. A dikɪma lenɲwe tɔ ke lepi te yi wuse ba ke lepɔ kε. Baba Mbokɔ kelma mesay ke temɔ ne, na woku yasi te yi Pol dikɪma lepɔ kε kimɔte. ¹⁵ Wuse topuma nye ke mɔrɔku bene botu be tɔ dyene. Ke kɔɲte, ε nye ngweta ne wuse lepɔ nde: «Iɲε be nde, wune beɲma gbate nde, mi ke tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus, wune nyiɲa tɔ dyembe dɪyɔ te.» E nye jeliye wuse nde, wuse jâya.

Pol bene Silas ke jɔbɔ ke Filipi

¹⁶ Wete yesɔ wuse ba ke kè ke mbey kome bomɔ dikɪma wesidyama ngweta ne Njambiyε kε. E wuse sanɲwa ne wete nyari ke nje. Nya te ba bala. A ba ne wete beya sisiɲ ke yotu yi dikɪma tedye nye meyasi mete yi ta kwanɲa kε. Dete, botu bete be dikɪma dɪyɔ ne nye baka dikɪma sɔmbɔ budya mɔni. ¹⁷ Nya kɔ kandima beɲɲwa su sine be Pol dikɪ lepɔ ne men ke kwey nde: «Botu baka, yo botu be mesay be Njambiyε te ε kwanɲa meyasi hene ke kwey kɔ. Bo ke tedye wune nje te yi Njambiyε yakama jonɲwe ne wune kε.» ¹⁸ A kelma dete budya metu. E Pol woke ngambi budyate. E nye yeɲsa beɲε njime lepɔ nye beya sisiɲ te nde: «Ne dɪnɔ Yesus Krist, mi ke lepɔ nye we nde: Pundɔ duwe ke yotu nya kɔ.» E beya sisiɲ pundε ke yotu ne ndi ke kiya ngimɔ te.

¹⁹ Ke botu bete be ba ne nya kɔ ma beɲε nde, bibina temɔ te yi bo ba nɔ ke nje sɔmbuna mɔni yan ma dibina kε, ε bo biye Pol bene Silas kpatile bo kumɔ nɔ ke bembe sɛ ke misi me bekum. ²⁰ E bo bu bo kè nɔ ke yi botu be pesina melɛpi lepɔ nde: «Botu baka Beyuden, bo ke potɔ

dya dyusu. ²¹ Bo ke tedye sendi mekele mete yi membonɲa musu kidye kε. Wuse yeti ne deti te yi jaye yo ho beɲɲwe yo na, keto wuse su botu be Rom.» ²² E ngil botu bete be wesidyama womete baka nje yeɲsa lɔ dyambi ne Pol bene Silas. E botu be pesina melɛpi lepɔ nde, bo siki sɔre mekandɔ ke yotu yan, nye sendi bomɔ deti nde, bo njuru bo ne njambala. ²³ Ke bo ma si njuro bo budyate dete kε, ε bo nje bu bo kenje ke tɔ jɔbɔ. E bo lepɔ nye mɔ bakidyama bejɔbɔ nde, a pêm bo kimote. ²⁴ Ke mɔ bakidyama bejɔbɔ ma wokɔ dete kε, ε nye bu bo kè dibɔ ke wete mɔnɔ tonɲari ke njena tɔ jɔbɔ nye mepoka ke mekol man.

Mɔ bakidyama bejɔbɔ ke yeɲsa temɔ

tikɔ ke yi Kumande Yesus

²⁵ Yi kè nɔ bembe tu Pol bene Silas dikɪma ngweta ne Njambiyε jembina yi lukse ne nye. Botu be jɔbɔ te bari dikɪma lenɲwe metɔ wokɔ. ²⁶ Semɔ semɔ, ε meneti ngwanɲwa budyate. E tɔ jɔbɔ ngbɔkisa ne dimbi kumɔ nji. E menumeɲ me tɔ jɔbɔ hene si butuna ndi nga wete. E meyasi mete yi bo wotuma ne bejɔbɔ hene kε si pamiye. ²⁷ Ke mɔ bakidyama bejɔbɔ ma jemiye beɲε menumeɲ nyase kε, ε nye sute kafa ne, na wo ne yotu ne, keto a takima nde, bejɔbɔ ma bɔmbɔ. ²⁸ Yasi wete, ε Pol lepɔ ne men ke kwey nde: «We ti woku yotu na, wuse hene waka.» ²⁹ E mɔ bakidyama bejɔbɔ diyε dite, ε nye nyiɲε beke beke ke moy tɔ balɔ ne menɲwanɲwa ke mekol me Pol bene Silas. ³⁰ E nye bu bo kè nɔ sɛ diyε bo nde: «Wune bebaba, mi kël nan, né mi be ne jonɲwe te yi kpo ne kpo?» ³¹ E bo yeɲsa nde: «Tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus, dete we ta be ne jonɲwe kande we ne nguru wɔ kumɔ botu be tɔ dɪyɔ.» ³² E bo lepɔ kasi Kumande Yesus nye nye bene bomɔ hene be ba ke moy tɔ dyene baka. ³³ E nye bu bo weye mepeɲ man ndi ke kiya ngimɔ te ne tu. Ndana ndana, ε bo tɔpe mɔ bakidyama bejɔbɔ kɔ bene botu be tɔ dyene hene ke mɔrɔku. ³⁴ Ke kɔɲte, ε nye bu Pol bene Silas kè nɔ ke tɔ dyene kè nye bo medye. A ba ne mesosa budyate

bene botu be tɔ dɛyene hene, keto a tikima temo ke yi Njambye.

Botu be pesina josi ke soŋe bo ne

Pol bene Silas

³⁵ Ke misi ma pupo ke, e botu be pesina melepi tome botu be mesay ban lepo kenje mo bakidya bejɔbo nde, a soŋa bo ne Pol bene Silas. ³⁶ E nye nje lepo tom te nye Pol nde: «Botu be pesina melepi njesa men nde, mi soŋa bo ne wune. Dete, ndana wune pɔndu kwa ne te.» ³⁷ Yasi wete, e Pol lepe nye botu be tomun bete nde: «Wuse me ne diyɔ botu be Rom, ko beko dete, bo nya deti nde, bo njuru wuse ne njambala ke misi me bomo kine pa duwe to lepi na, kwanɔye wuse kenje ke jɔbo. Ndana bo ke kwadye punje wuse ke so. Ko yana ti kelna dete na. Bo ne nguru wan njaki soŋe bo ne wuse.» ³⁸ Botu bete yi bo tomma baka yokwa ke lepo dete nye botu be pesina melepi. Ke bo ma woko nde, Pol bene Silas me ne diyɔ botu be Rom ke, e bo gwe wo budfyate, ³⁹ e bo teme ke ngweta ne bo. E bo punje bo soŋe bo ne bo, ngweta sendi ne bo nde, bo kwɔn jise ke moy dya. ⁴⁰ Ke Pol bene Silas ma pundo ke tɔ jɔbo ke, e bo kwa ke ke yi Lidiya. Bo beŋma benjon ban mate. E Pol bene Silas kite bo. Ke kɔnte, e bo nje kwa.

17

Pol bene Silas ke Tesalonik ne Bere

¹ Pol bene Silas kwanma ne Anfipolis, kwa sendi ne Apoloni nje kumo ke Tesalonik. Beyuden ba ne mbanjo mewesidya mate. ² E Pol nyiŋe ke mbanjo mewesidya ke meyeso me *Saba yitati nda yi nye dikima kelo ke. Bene bomo lepinama ke meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambye ke, ³ nembe tedye nye bo nde, yo ba ndi nde, *Krist yakangwe sangwa ne mebone gwe nje womiyɛ ke njoka bemun. E nye ke mbombu lepo nye bo nde: «Yesus te yi mi lepe kasi ne nye wune ko nye Krist.» ⁴ Baŋa bomo ke njoka te yensama temo jaye yasi te yi Pol lepima ke, e bo nyiŋe ke njon ne bene Silas. Begrek budfyate be dikima kano

Njambye baka ne budya kpasɔ boma kelma sendi dete.

⁵ Yasi wete, e Beyuden kele beya temo, e bo jeba baŋa botu be beya to be ba ke wowo kine misi mesay baka, wesidye bo kande njangwa yasi ke moy dya. E bo dya ne tululu ke tɔ Jason, sa Pol bene Silas, ne bo bu bo ke no ke mbombu bomo. ⁶ Nda bo ti dolo bo ke, e bo nje kpatile Jason bene baŋa botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka ke no ke mbombu nyangwe bomo be dya lepo ne men ke kwey nde: «Botu baka ma si potɔ mboko ke hene. ⁷ Bo dyanma sendi waka, e Jason jaye nde, bo diy ke tɔ dyene. Bomo baka hene yeti ke bengwe membonga me *Sesar na, bo kpɔl lepo yan nde, wete kumande kete nde Yesus.» ⁸ Ke nyangwe bomo be dya ne ngil hene ma woko dete ke, e boku nyiŋe to yan. ⁹ Jason bene botu te bari be tikima temo ke yi Yesus Krist baka panma pa nye moni yi gbo ne lepi, e bo nje soŋe bo ne bo yey. ¹⁰ Ke tu ma dya ke, e botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka kwanɔye Pol bene Silas beke beke kenje Bere. Ke bo ma kumo mate ke, e bo kwa nyiŋe ke mbanjo mewesidya me Beyuden. ¹¹ Beyuden te be Bere ba ne kimo temo kwa be Tesalonik. Bo wokuma jaye Kimɔ Tom nedo ne temo yan hene. Bo dikima nembe yasi te yi ba ketinate ke mekana me Njambye ke metu hene yi beŋe, simande melepi mete yi bo dikima lepo nye bo ke ba ne ngben. ¹² Bomo budfyate ke njoka yan tikima temo ke yi Kumande Yesus. Ke njoka Begrek sendi, baŋa budya kpasɔ boma ne budya bembam kelma sendi dete. ¹³ Yasi wete, ke Beyuden te be Tesalonik ma woko nde, Pol ke lepo sendi melepi me Njambye ke Bere ke, e bo nje njangwe yasi desɛ to bomo. ¹⁴ Dete, e botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka kwanɔye Pol nedo kenje pulo man. Silas bene Timote nja tika yan ke Bere mate. ¹⁵ Botu bete be ka tikidye Pol baka bonma nye kumo no ke Aten. E bo nje yokwe ne koko ke Bere ne tomun te yi Pol kenja Silas bene Timote nde, bo ken dolo nye nedo.

Pol ke Aten

¹⁶ Ke ngimo te yi Pol b̄a ke Aten ke ladya Silas bene Timote k̄e, temo ne ti be ne te na, keto dya te b̄a tondunate ne ngben ne baŋa benjambiyē bete yi bo tuyma k̄e. ¹⁷ Dete, ε Pol d̄iki lepina ke mbanjo mewesidya bene Beyuden n̄e botu bete be b̄a kano Njambiyē baka. A d̄ikima lepina sendi metu hene bene botu bete be nye d̄ikima sangwa bene bo ke babal baka. ¹⁸ Baŋa nyanŋwe botu be duw̄a meyasi be b̄a ke njon baŋa bomo nde Bepikuri n̄e ke njon baŋa nde Bestoyisiyē baka n̄a lepina sendi bene be Pol. ε baŋa ke njoka yan lepe nde: «Budya ndambu ndambu lepi te yi mbam ko lepe k̄e, to te ne nge?» Ke baŋa ma woko nda Pol b̄a ke lepo kasi Yesus, lepo sendi nde, bemun ta womiyē k̄e, ε bo lepe nde: «Deke nda a ke lepo kasi baŋa benjambiyē dele.» ¹⁹ Ndana, ε bo bu nye k̄e no ke wete mbey nde Aropagi ke mbombu betomba be dya. ε bo lepe nye nye nde: «Wuse ke kwadye duwe jonja tedya yasi te yi we tedye bomo ndana k̄e. ²⁰ Keto meyasi mete yi we lepe k̄e, wuse kete nda tu. Wuse ke kwadye biye to te.» ²¹ Ngbak ngbak bomo be Aten n̄e bejngwe bete be d̄ikima d̄iyō ke Aten baka d̄ikima kwadye ndi ngimo yan ke lepina jonja meyasi n̄e ke wokuna jonja metom.

²² Ndana, ε Pol teme ke mbombu betomba be dya lepo nde: «Wune botu be Aten, ke meyasi hene mi ke beŋe nde, wune nya temo yun hene ke kanna meyasi. ²³ Keto ke mi ma kendo ke dya dyun sengile membey n̄e meyasi mete yi wune kane k̄e, ε mi beŋe wete mbey nyena sadaka, bo ketima kete nde: «Mbey te yike, yo yi njambiyē te yi bomo ti pa duwe ko.» Njambiyē te yi wune kane kine duwe nye ko, yo Njambiyē te ete yi mi lepe kasi ne ndana nye wune ko. ²⁴ Yo Njambiyē te kuse mboko n̄e meyasi hene te yi d̄iyē kete k̄e. Nye Kumande te ε name dyobo n̄e meneti. A ti jonnanŋwe ke mambanjo mete yi bomo sume ne bo k̄e na. ²⁵ Sendi, kine yija yaŋa te yi bomo yakama kelo nye nye na, keto kine yija yaŋa mbet ne mbet ke bano nye na. Yo

nye kele nde, bomo hene b̄eki ne jon. Yo nye nye bo sosu, nye bo meyasi hene. ²⁶ A kusuma mekando me bomo hene wule ndi ke mumo wete, nye bo mbey ke to meneti maka hene. A nya menŋimo nye bo, nye sendi bo njena me meneti mete yi bo ta d̄iyō kete. ²⁷ Njambiyē kelma dete, n̄e bomo sa nye, n̄e bo bobile dete, ta be yari, bo ta duwe nye. Ko dete, a ke keki mumo hene, ²⁸ keto yo nye kele nde, wuse b̄eki ne jon, wuse k̄endi, be bomo. Baŋa bomo be kete mekana ke njoka yun baka d̄ikima lepo nde: «Wuse sendi bono bene.» ²⁹ Dete, nge wuse duwe nde, wuse bono be Njambiyē, wuse ti taka nde, a ke bonna ne lor ho ne sumba ho ne tari te yi bomo kwake beŋgwe metake mete yan k̄e na. ³⁰ Ndana Njambiyē yeti ke beŋgwe se ngimo te yi bomo d̄iyima kine duwe meyasi k̄e na. A ke pele ndana nye bomo hene ke membey hene nde, bo ȳensangwe temo tiko beya mekele man, ³¹ keto a pesima yeso te yi mo te yi nye tembidya ko ta peso melēpi me botu be meneti maka hene ne ngben. A tedya gbate nye bo hene nde, yo mo te, keto a womiya nye soŋe ke njoka bemun.»

³² Ke bomo ma woko kasi womiya bemun k̄e, ε baŋa nyete. ε baŋa lepe yan nde: «We ta nje kala lepo sendi lepi te nye wuse ke yija ngimo.» ³³ Dete, ε Pol kw̄a tiko bo. ³⁴ Ko beko dete, baŋa bomo ke njoka yan nyinma njon ne, tiko temo ke yi Kumande Yesus. Yo b̄a Denis te wete mo pesina melēpi ke Aropagi bu wete nyari nde Damaris n̄e baŋa sendi.

18

Pol ke lepo Kimō Tom ke Kōrent

¹ Ke Pol ma si lepina ke mbombu betomba ke Aropagi k̄e, ε nye nje teme womete ke Aten kw̄a k̄e ke Kōrent. ² Kumō mate, ε nye dole wete mbam nde Akilas, mo Beyuden. Bo j̄aki nye ke Pon. Akilas bene nyari wene Pirisil dyanma wule Itali k̄oko te ti pa kiko na, keto nyanŋwe kumande te yi bo jeba nde Kolod ko nya mbonga nde, Beyuden hene d̄ukwe ke Rom. ε Pol bu yotu nye Akilas bene nyari. ³ Nda Pol b̄a ne kiya misi

mesay bene bo ké, ε nye kè díyò ké yan kelo ne mesay mete. Bo díkima kelo metù ne to melambò. ⁴ Ké yesò *Saba hene Pol díkima lepina ne sanšan nye bomò ké mbanjò mewesidya, sà nje nde, Beyuden nè Begrek jáya lepi te yi nye díkima lepò ké. ⁵ Ké Silas bene Timote ma dya wule Maseduwan ké, ε Pol nye sosu ne hene ké lepina Kimò Tom, tedye Beyuden nde, Yesus gbate *Krist, yòkò yi Njambiye tókuma. ⁶ Nda Beyuden bà ké lù dyambi ne nye toyè nye ké, ε Pol kute melambò mene lepò nde: «Simbo sòh yun bál ké to yun, yò béhà wunè, yite ti béhà se mi na. Mi ké tumò kòh ndana ne wunè kè ké yìhà mèkandò.» ⁷ ε nye pundè womete kè ké tù wete mbam nde Titus Yustus. Titus bà ké kanò Njambiye, tù dyene bà ké kèki mbanjò mewesidya me Beyuden. ⁸ Wete mbam nde Kiripus ε bà díyò ne mbanjò mewesidya kò tikima temò ké yi Kumande Yesus bene botu be tù dyene hene. Sendi, bàhà bomò be Kòrenj budyate be wokuma yasi te yi Pol lepima ké, tikima sendi temò ké yi Kumande Yesus. ε bo tòpe bo ké móròku. ⁹ Ne tu ε Kumande Yesus lepe nye Pol ne nje te yi nyenò nde: «Wè tí kambi yaña na, ken mbombu yí lepò. Wè tí díbì numbu na, ¹⁰ keto mi ké kòh yò. Kine mumò wete ne wete ta kpoke we na, keto mi ne bomò budyate ké mòy dya ké.» ¹¹ Pol kwanɖya sew wete nè ηgwende yitan jò wete ké Kòrenj tedye bomò melepi me Njambiye.

¹² Ndana, ε Beyuden sangwe ηgin sungwe ne nye. ε bo b̀y nye kè nò ké mbombu botu be pesina jòsi. Yo bà ké ηgimò te yi botu be Rom tembidya Galiyòh kum ké Akay ké. ¹³ ε bo lepe nde: «Mbam kò ké kelo nde, bomò kán Njambiye kine beηgwe membonga na.» ¹⁴ Ké Pol ma diy bute numbu ké, ε Galiyòh lepe nye Beyuden nde: «Wunè Beyuden, yo má bèki yìhà mèjòsò dele ho yìhà nyangwe beya mekele, ma mi ne ðeti te yi leηgwe metò ké melepi mete. ¹⁵ Ma nda yo melombò ké gbela melepi keto meðinò nè kasi membonga mun ké, yite béhà wunè. Mi yeti ké kwadye peso

mbe melepi mete yite na.» ¹⁶ ε nye ðudye bo ké mbey pesina jòsi. ¹⁷ Ndana, ε bo hene ηgbò biye Sositen te kum mbanjò mewesidya me Beyuden, mende nye womete ké mbombu botu be pesina jòsi, Galiyòh kine bute numbu na.

Pol ké yòkwe ne kòkò kè

ke Antiyos ké Siri

¹⁸ Ké kòhete, ε Pol nje kwanɖye sendi budya metu ké Kòrenj. ε nye nje jana ne benjòh ban be tikima temò ké yi Yesus Krist baka nyìhè kuka bene Akilas nè Pisisil yí kè ké Siri, yite a ma si kè to ne ne kpon ké Kenkere yí tedye nde, a kinjama yaña. ¹⁹ Ké bo ma dya ké Efes ké, ε Pol tike benjòh be kendi ne womete. ε nye kwà nyìhè mbanjò mewesidya me Beyuden lepina bene bo. ²⁰ Bo ηgwetama ne nye nde, a pàh pa ya mònò metu bene bo. Yasi wete, a tì jaye na. ²¹ Ké kòhete, ε nye jana ne bo lepò nde: «Ijge Njambiye jaye, mi ta basidye nje.» ε nye teme nyìhè kuka ké Efes womete kwà. ²² Ké nye ma kumò ké Sesare ké, ε nye piye ké kuka kè nyenò njòh botu bete be tikima temò ké yi Yesus Krist baka. Ké kòhete, ε nye seliye kè Antiyos.

²³ Ké nye ma si kwanɖye mònò metu mate ké, ε nye tòke nje kwà ne meneti me Galasi nè Friji nye botu bete be beηgwe melepi me Yesus Krist baka ðeti ké temò.

Apolos ké lepò Kimò Tom

ke Efes nè Kòrenj

²⁴ Yo bà ne wete mò Beyuden nde Apolos. Bo jáki nye ké Aleksandiri. Apolos bà ne jeh ndapi. A bà sendi ké duwe mekana me Njambiye budyate. ε nye teme wete yesò kè ké Efes. ²⁵ Bo tedya nye nje Baba Mbokò ké jongwe dyene. A díkima nye temò ne hene ké yasi te yi nye kele ké. A díkima lepò tedye kasi Yesus nye bomò ne nje te. Yasi wete, a bà ké duwe ndi kwalò tòpuna bomò ké móròku te yi Jan díkima kelo ké. ²⁶ ε nye lepina ké mbanjò mewesidya me Beyuden kine wò na. Ké Akilas bene Pisisil ma woko nye ké lepina ké, ε bo b̀y nye kè tedye nje Njambiye kpasa tedyate. ²⁷ Ké kòhete,

ε Apolos kwadye kè ke Akay. Ε benjon bene jaye keto mekana kenje botu bete be benjwe melepi me Yesus Krist ke Akay baka nde, bo bõn nye kimote. Ke nye ma kumo mate ké, ε nye kame botu bete be Njambiyε tedya bo ngikwa nde, bo jâya Yesus Krist baka budyate. ²⁸ A kamma bo, keto a dikima lepõ ne sanjan nye Beyuden ke misi me bomõ nde, bo ke moy mejosõ. A tedya bo nde, Yesus nye *Krist benjwe yasi te yi bõ ketinate ke mekana me Njambiyε ké.

19

Pol ke lepõ Kimõ Tom ke Efes

¹ Ke ngimõ te yi Apolos bõ ke Korent ké, ε Pol tãke nje kwã ne membey mete yi bõ ne nyanjwe mekeki ké kumo Efes, dolo banõ bomõ be benjwe melepi me Yesus Krist baka mate. ² Ε nye diyε bo nde: «Ke ngimõ te yi wunε tikima ne temõ ke yi Yesus Krist ké, Kimõ Sisiñ njã ke yotu yun?» Ε bo yeñsa nye nye nde: «Ko na, wuse tĩ woke su kasi Kimõ Sisiñ te na.» ³ Ε nye nje diyε bo nde: «Yo kwalõ tõpuna bomõ ke mõrõku te yen yi bo tõpuma ne wunε ké?» Ε bo yeñsa nde: «Yo bõ kwalõ te yi Jan dikima kelo ké.» ⁴ Ε nye lepε nde: «Yo tõpuna botu bete be dikima yeñsa temõ yi Jan dikima kelo ké. Jan dikima lepõ nye bomõ nde: «Wunε tiki temõ ke mõ te ε ta nje ke kõn mbe kõ, mõ te yo Yesus.» » ⁵ Ke bo ma si wokõ melepi menõri ké, ε bo tõpe bo ke mõrõku ne dino Kumande Yesus. ⁶ Ke Pol ma kase mebo ke yotu yan ké, ε Kimõ Sisiñ nje ke yotu yan. Ε bo lepina ne yinõ menumbu punje melepi me Njambiyε. ⁷ Bo bõ hene nda bomõ kamõ jõ yiba.

⁸ Ke menjwendε yitati Pol dikima nyinε ke mbanjõ mewesidyã me Beyuden lepina nye bomõ kinε wõ na. A dikima lepina nye bo ke kasi kandõ Njambiyε nde, bo bõnjwe yasi te yi nye dikima lepõ ké. ⁹ Ko beko dete, banõ kelma danõ metõ kinε kwadyε jaye na. Bo dikima lepina beyate nye ngil bomõ ke kasi nje jonjwe te yi Kumande Yesus tedya ké. Ε Pol tike bo sonε botu bete be benjwe melepi me Yesus Krist baka ke

njoka yan. A dikima lepina nye bo metu hene ke mbey komε Tiranus dikima tedye bomõ yasi ké. ¹⁰ Yo kwanjama dete yaka mesew yiba. Ε bomõ hene be dikima diyõ ke Asi baka woke Kimõ Tom Kumande Yesus. Yo bõ Beyuden nε Begrek.

¹¹ Njambiyε dikima kwã ne Pol yĩ kelo ne nyanjwe mekele mete yi bomõ tĩ pa benε ne toru na. ¹² Ε yo kele nde, bomõ bõn melambo ne mõnõ pel mekandõ mete yi kpokuma yotu Pol ké mõlõ ne botu bekõn, ε mekõn dikisi siyõ, ε beya mesisiñ dikisi duwe ke yotu bomõ.

¹³ Banõ Beyuden bete be dikima kendo medya ne medya dikisi kelo ngã sonε ne beya mesisiñ ke yotu bomõ baka bobuma kelo mesay ke yotu botu bete ne dino Kumande Yesus. Ε bo lepε nye beya mesisiñ nde: «Mi ke lepõ nye wunε ne dino Yesus te yi Pol pelε kasi ne kõ nde: Wunε pũndu duwe ke yotu mõ te yõkõ.» ¹⁴ Bõnõ be Seva, bõnõ bembam yitan jõ yiba kelma dete. Seva bõ wete nyanjwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε, a bõ Beyuden. ¹⁵ Ke bo ma kelo dete ké, ε beya sisiñ yeñsa nde: «Mi duwã Yesus, duwe sendi Pol, ma wunε yun be nda?» ¹⁶ Ε mbam te ε bõ ne beya sisiñ kõ nje biye bo nate bo tumbõ hene. Ε bo sedye pundõ ke tũ sokere ne mepen ke yotu. ¹⁷ Bomõ hene be dikima diyõ ke Efes, ko Beyuden ko Begrek wokuma yasi te yi kwanjama ké. Ε bo hene gwe wõ lukse dino Kumande Yesus budyate. ¹⁸ Bomõ budyate be tikima temõ ke yi Yesus Krist baka njã jaye mebeyõ man, lepõ sendi beya meyasi mete yi bo kelma ké ke misi me bomõ. ¹⁹ Banõ bomõ be dikima kelo mekele me kifi baka njã ne mekana mete nje lodye ke misi me bomõ hene. Bomõ benjma nde, mõni mekana mete kumma nda miliyõn kamõtan. ²⁰ Dete, Kimõ Tom Kumande Yesus bõ ke kè mbõmbu ne nyanjwe deti.

Nyanjwe menjanjwe

ke kelna ke Efes

²¹ Ke kõn meyasi menõri, ε Pol pese ke temõ nde, a ta kwã ne Maseduwan kwã ne Akay kumo ke Yerusalem. Ε nye lepε

nde: «Ἰγγε mi si kè mate, mi yâkanḡwe kumɔ sendi ke Rom.»²² E nye tome bomɔ yiba be dikima kame nye ke mesay baka kenje ke Maseduwan, yo bɔ Timote bene Erast. E nye ne ḡguru wene tika kwanḡye sendi yiḡa monɔ metu ke Asi.

²³ Ke metu mete yite e yiḡa nyanḡwe menjanḡwe kelna keto kasi nje jonḡwe te yi Kumande Yesus tedya ké. ²⁴ Wete mbam nde Demiturus, mɔ tuyna meyasi ne sumba dikima tuyɔ yekambiye mbanjo wete njambiye nde Artemis. Dete, botu be mesay bene dikima be ne budya moni. ²⁵ E nye jeba botu be mesay bene wesidye bo bene baḡa botu bete be dikima kelɔ kiya mesay mete baka lepo nye bo nde: «Wune njon, wune duwa nde, wuse jonnanḡwe kimote keto mbelo te yike. ²⁶ Ndana wune ke beḡe woko sendi nde, Pol te yoko ma si kelɔ nde, budya bomɔ beḡwe yasi te yi nye lepe ké. Yeti ndi waka ke Efes na, ko ke poku meneti me Asi hene, a ma si nye bo yiḡa menḡite lepo nde, benjamiye bete be bomɔ kwake ne mebo man baka yeti gba benjamiye na. ²⁷ Lepi te yakama kelɔ nde, mesay musu gwâki mesenḡe, kelɔ sendi nde, bomɔ bêsilâ mbanjo Artemis te nyanḡwe njambiye wusu e nyari ko. Yo yakama kelɔ sendi nde, meluksa me nyanḡwe njambiye wusu ko yi bomɔ be Asi nè botu be meneti hene kané ko sîy.»²⁸ Nḡe bomɔ ma wokɔ melepi menori ké, e bo woke ḡgambi budyate. E bo kembidya lepo nde: «Artemis te e botu be Efes nyanḡwete!»²⁹ Ndana, e bomɔ hene be ne kamtana ke dya, e bo ḡgbɔ sedye nambe Gayus bene Aristark kè nɔ ke mbey kome botu be dya dikima wesidya ké. Gayus bene Aristark bɔ botu be Maseduwan, bo bɔ ke njon kendi Pol. ³⁰ Pol kwadya punje yotu ke ḡgil bomɔ, e botu bete be beḡwe melepi me Yesus Krist baka sunḡe nye. ³¹ Baḡa nyanḡwe botu bete be diye ne meneti me Asi be bɔ beso be Pol baka tomma mumɔ kè lepo nye nye nde, a tî boba kè ke mbey kome bomɔ dikî wesidya ké na. ³² Bomɔ dikima lepo meyasi dele dele, keto menjanḡwe kwanḡma to te. Dete, sulɔ bomɔ tî be ke

duwe to mewesidya man na. ³³ Ndana, e bo dale wete mbam nde Aleksandere sonḡe ke moy ḡgil. Beyuden dikima puso nye kenje mbombu. E nye pepidye bo nye ḡgil bomɔ nde, bo diy ne sem. A kwadya lepina yî nembe ne to yasi te yi kwanḡnama ké. ³⁴ Yasi wete, ke bomɔ ma duwe nde, nye Beyuden ké, e bomɔ hene ḡgbɔ kembidya nde: «Artemis te e botu be Efes nyanḡwete!» Bo dikima kembidya dte kumɔ nda hawa yiba.

³⁵ Ke konḡe, e mɔ te e dikima keto meyasi ko nje wedye metemɔ man lepo nde: «Wune botu be Efes, yo nda ke ndekima nde, yo Efes bakidye mbanjo nyanḡwe njambiye te Artemis ko? Yo nda ke ndekima sendi nde, yo Efes bakidye yasi te yi wulma dyobo balo ké? ³⁶ Bomɔ hene ma duwe yo, dte wune wédya metemɔ wo nyamɔ ne pi. ³⁷ Keto wune bonḡma botu baka nje nɔ, yasi wete, bo tî kpoke yiḡa yaḡa ke moy mbanjo me benjamiye busu na, ho lepo yiḡa lepi gbutu sunḡwe ne njambiye wusu e nyari ko na. ³⁸ Nḡe be nde, Demiturus nè botu be mesay bene ne melepi sunḡwe ne wete mumɔ, mbey pesina melepi nè botu be pesina melepi kete, bo kên putuna mate. ³⁹ Nḡe be nde, wune ne yiḡa melepi sendi, bo ta kombile yo ke mbombu botu bete be diye ne mesay mete baka. ⁴⁰ Wuse diy ne soso ke yasi te yi kelnama muka ké, ma bo me nje ndeye wuse lepo nde, wuse desa to bomɔ sunḡwe ne bekum be dya. Keto kine to lepi wete ne wete yi wuse yakama pile keto mewesidya mete yike na.»⁴¹ Ke nye ma si lepo dte ké, e nye lepe nye bomɔ nde, bo sîki duwe.

20

Pol ke lepo Kimɔ Tom ke Maseduwan

nè ke meneti me Begrek

¹ Ke nyanḡwe menjanḡwe menori ma si siyo ké, e Pol wesidye botu bete be beḡwe melepi me Yesus Krist baka kite bo nye bo deti ke temɔ. Ke konḡe, e nye jana ne bo kwâ kè Maseduwan. ² A kendima ke Maseduwan nye budya menḡite nye botu bete be beḡwe melepi

mε Yesus Krist baka. Ke kɔ̄nte, ε bo nje kw̄a kumɔ ke mɛnɛti mε Begrɛk. ³ Pol yama ngwendɛ yitati mate. Ke ngimɔ te yi nye kwad̄ya b̄y kuka yí kè nɔ Siri kɛ́, ε nye wokɛ nde, Beyuden ma lɛbiye nye. Ndana, ε nye pɛsɛ nde, a ta yɔkwɛ nɛ kɔkɔ nje kw̄a nɛ Maseduwan. ⁴ Sopater te mɔnɔ Pirus te mɔ Bere k̄a kè tikid̄ye nye, nje b̄y Aristark bɛnɛ Sekundus te botu bɛ Tesalonik nɛ Gayus mɔ Dɛrbɛ nɛ Timɔte nje b̄y sendi Tisik nɛ Torofim te botu bɛ Asi. ⁵ Botu baka kwan̄ma mbɔmbu kè lad̄ye wusɛ ke Turuwas. ⁶ Wusɛ nj̄a temɛ su b̄y kuka ke Filipi ke kɔ̄n jeso d̄yena memampa te yi kinɛ nḡa ketɛ kɛ́. Hɛ yama mɛtu yitan ke nje, ε wusɛ nje kumɔ ke Turuwas dolɔ bo, ε wusɛ nje ya mɛtu yitan jɔ yiba womɛte.

Pol ke womiye Etis

⁷ Ke yesɔ sondi ma d̄ȳa kɛ́, ε wusɛ wesid̄ya yí d̄ye mɛd̄ye mε Njambiyɛ. Misi pupɛ Pol b̄a nɛ kendi. Dɛte, ε nye lɛpina nye botu bɛte bɛ wesid̄yama baka. A lɛpinama nɛ ndɛngɛlɛn kumɔ bɛmbɛ tu. ⁸ Melambo b̄a bud̄yate ke mbɛy kome wusɛ wesid̄yama ke wɛtɛ ton̄gari ke t̄y kwey ke njɛnate. ⁹ Wɛtɛ mɔnɔ gwan̄jɔ nde Etis b̄a mɛtid̄ye ke wunda. E nye kw̄a nɛ nyan̄gwɛ jakɔ ke ngimɔ te yi Pol b̄a ndi ke lɛpina kè nɔ mbɔmbu kɛ́. E nye ketiye mate ke ton̄gari yitatite ke kwey balɔ ke mɛnɛti, keto jakɔ kwan̄ma nye ke misi. Ke bo ma kè kan̄ɛ nye kɛ́, bo dɔl, a ma gwe. ¹⁰ E Pol piye butuma ke to nɛ wusɛ nye lɛpɔ nde: «Wunɛ t̄i gwaki kan̄ yana na, keto sosu nɛ ndi ketɛ.» ¹¹ Ke kɔ̄nte, ε Pol nje bɛndɔ yɔkwɛ kè mate. E nye leke mampa kw̄a d̄ye, lɛpina sendi kikwe kumɔ njɛnamɛnɔ. Ke kɔ̄nte, ε nye nje tokɛ kendi kw̄a. ¹² Bo bon̄ma mɔnɔ gwan̄jɔ kɔ nɛ jon̄ nje nɔ. E temɔ bɔmɔ hɛnɛ wɛyɛ nɛ fɛm.

Pol ke temɛ Turuwas kè Mile

¹³ E wusɛ kw̄a su mbɔmbu nɛ kuka kumɔ Asos. Yo mate yi wusɛ ȳakan̄gwɛ b̄y Pol, keto nye nɛ nguru wenɛ pɛsima nde, a ta kw̄a nɛ nɛ ngindi nɛ kol. ¹⁴ Ke nye ma nje dolɔ wusɛ ke Asos kɛ́, ε wusɛ nje nyin̄je nye ke kuka kumɔ nɔ Mitilen.

¹⁵ E wusɛ nje temɛ womɛte kw̄a. Misi pupɛ, ε wusɛ kumɛ ke kɛki wɛtɛ kiringira nde Kiyɔs. Ya tu wɛtɛ ke kɔ̄nte, ε wusɛ kumɛ ke wɛtɛ kiringira nde Samɔs. Misi pupɛ te, ε wusɛ kumɛ ke Mile. ¹⁶ Keto Pol pɛsima nde, a ta kw̄a ke Efɛs kinɛ temɛ na. A pɛsima dɛte, kambɔ a mɛ nje d̄imbid̄ye ngimɔ ke Asi, keto a b̄a ke kwad̄yɛ kw̄a bɛkɛ bɛkɛ, simande yesɔ Pan̄tekot yakama dolɔ nye ke Yerusalem.

Pol ke lɛpina nye bɛtomba bɛ mban̄jɔ

mɛwesid̄ya te yi Efɛs

¹⁷ Ke ngimɔ te yi Pol b̄a nɔ ke Mile kɛ́, ε nye tomɛ bɔmɔ ken̄jɛ ke Efɛs kè jɛba nɛ bɛtomba mban̄jɔ Njambiyɛ. ¹⁸ Ke bo ma d̄ȳa dolɔ nye kɛ́, ε Pol lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ nɛ nguru wun ke duwɛ nda yi mi jon̄nama nɔ sinɛ wunɛ kandɛ ke yesɔ te yi mi d̄yan̄ma nɔ ke Asi kɛ́. ¹⁹ Mi kelma mesay mε Nyan̄gwɛ Kumande kinɛ bɛndid̄ye yotu yí lɛpɔ nde, mi yana na. Mi kelma mesay nɛ misid̄ye ke misi ke mɔy mɛbɔnɛ mɛte yi Beyuden d̄ikima kelɔ nɛ mi ke ngimɔ te yi bo d̄ikima ngɔmbile nɛ mi kɛ́. ²⁰ Wunɛ ke duwɛ sendi nde, mi lɛpima mɛyasi hɛnɛ te yi yakama kamɛ wunɛ ke jon̄gwɛ kinɛ sɔd̄yɛ yana na. Mi lɛpima mɛyasi hɛnɛ, tɛd̄ye sendi wunɛ mɛyasi ke misi mɛ bɔmɔ nɛ ke mɔy mɛt̄y mun. ²¹ Mi pelma nye Beyuden, pelɛ sendi nye Begrɛk nde, bo yɛnsan̄gwɛ temɔ jayɛ Njambiyɛ, tikɔ sendi temɔ ke yi Kumande wusu Yesus. ²² Nɛ b̄ɛn̄a, ndana Kimɔ Sisin̄j ke jeliye mi nde, mi kɛn ke Yerusalem. Mi yeti ke duwɛ yasi te yi ta d̄ȳa mi mate kɛ́ na. ²³ Yasi wɛtɛ, ke mɛd̄ya hɛnɛ te yi mi kw̄a te, Kimɔ Sisin̄j ke kandɛ tɛd̄ye mi nde, mɛpoka nɛ nyan̄gwɛ mɛbɔnɛ ke lad̄ye mi. ²⁴ Ko bɛkɔ dɛte, mi yeti ke kambid̄ya nɛ jon̄gwɛ d̄yɛmbɛ nda yo yin̄a sulna yasi na. Siya yasi te yɛmbɛ ndi nde, mi k̄um ke njɛna yasi te yi mi ȳakan̄gwɛ kelɔ kɛ́, sid̄yɛ mesay te yi Kumande Yesus nya mi kɛ́. Mesay mɛte, yo lɛpina Kimɔ Tom nde, Njambiyɛ nɛ ngikwa. ²⁵ Mi kwan̄ma bɛn̄ɛ wunɛ hɛnɛ pelɛ mɛyasi nye wunɛ ke kasi *Kandɔ Njambiyɛ. Ma ndana, mi duw̄a nde, wunɛ t̄i bɛn̄ɛ se mbɔmbu mɛ

na. ²⁶ Yori yi mi kombile lepɔ nye wune ndana nde, ke njoka yun hene, nge wete mumɔ nje yambile, yite ti béŋa se mi na. ²⁷ Keto mi ma si lepɔ meyasi hene te yi Njambiyɛ sima si kombile ké nye wune, mi tĩ sɔfye yiŋa yaŋa kete na. ²⁸ Wune kômbila bakidye meyotu mun, bakidye sendi ngil bomɔ hene be Kimɔ Sisiŋ nya wune mesay me bakidya yan baka. Wune bâkidya njɔŋ botu bete be tikima temo ke yi Njambiyɛ baka kimote. Njambiyɛ kolma njɔŋ botu bete ne mekiyo me mono wene. ²⁹ Mi duwɔ nde, bengwey ta nyiŋe ke njoka yun ke kɔŋ mbe. Bo tí tiko ngil ne te na. ³⁰ Sendi, ke njoka yun ne nguru wun baŋa bomɔ ta teme lepɔ melepi me ja yí dule ne botu bete be bengwe melepi me Yesu Krist baka nyinje ke njɔŋ yan. ³¹ Dete, wune pêm yasi. Wune tâka nda yi mi dikima nye wune hene mengite tu nè yeso ne misidye ke misi ke mesew yitati ké. ³² Ndana, mi ke diye Njambiyɛ nde, a bâkidya wune nda yi Kimɔ Tom ne lepe nde, a ne ngikwa ké. Yo nye yakama nye wune deti, nye sendi wune meyasi mete yi nye kpoma nye bomɔ bene hene be nye tokuma baka. ³³ Mi tĩ bosa moni ho lor ho melambo me wete mumɔ na. ³⁴ Wune ne nguru wun ke duwe nde, mi kelma mesay ne mebo membe yi jɔŋna nɔ, jɔŋwe sendi botu bete be mi ba sine bo baka. ³⁵ Mi tedya wune ke meyasi hene nde, wune kél mesay dete yí kame ne botu be kɔso take melepi mete yi Kumande Yesu ne nguru wene lepima nde: «Nè mɔ te e nye mumɔ yasi, nè yoko e bu boŋgo kɔ, yoko e nye kɔ ta bu mekombila.» »

³⁶ Ke Pol ma si lepina dete ké, e nye kuse meboŋ ke meneti ngweta ne Njambiyɛ bene bo hene. ³⁷ E bomɔ hene lele budyate wuse nye dulo numbu ne. ³⁸ Bo ba ne budya metake ke lepi te yi nye lepima nde, bo tí beŋe se mbombu ne ké. Ke kɔŋte, e bo kè tikidye nye ke mbe bendina kuka.

21

Pol ke yokwe kè Yerusalem

¹ Ke kɔŋte, e wuse nje tiko bo nyiŋe kuka toke nje ne ngben kumo ke Kos. Misi pupɛ, e wuse kume ke Rod. E wuse nje kwɔ womete kumo ke Patara. ² Wuse dolma wete kuka mate ke kè Fenisi, e wuse nyiŋe yo kwɔ. ³ Ke wuse ma kumo ke keki Sipre ké, e wuse tike yo pulo gare toke nje Siri kendo ngboso kuka ke Tir, keto yo ba nde, bo sɔŋa memapi womete.

⁴ Wuse dolma botu bete be bengwe melepi me Yesu Krist baka mate, e sine bo ya metu yitan jo yiɓa. E Kimɔ Sisiŋ kele nde, bo lêpi nye Pol nde, a tí boba bendo kè pe Yerusalem na. ⁵ Ke metu mete ma si kwɔ ké, e wuse teme toke nje kwɔ. E bo hene kè tikidye wuse ke njena dya bene boma ban nè bono ban. Kumo ke goŋ maŋ, e wuse kuse meboŋ ke meneti ngweta ne Njambiyɛ. ⁶ Ke kɔŋte, e wuse jana ne bo nyiŋe kuka, e bo yokwe kè dya.

⁷ Wuse temma Tir kwɔ duku ne duku kumo ke Tolemays. Wuse piya womete nyeno benjɔŋ busu ya tu wete sine bo. ⁸ Misi pupɛ e wuse kwɔ kumo Sesare nyiŋe tu Filip dolo mbeŋ womete. Filip ba mo lepina Kimɔ Tom. A ba sendi ke njoka bembam yitan jo yiɓa bete yi bo tokuma ke Yerusalem baka. ⁹ A ba ne bono boma yini, bo ba bindite. Bo dikima punje melepi me Njambiyɛ. ¹⁰ Wuse kwanɗya mono metu womete. E wete mo punja melepi me Njambiyɛ nde Agabus dya wule Yuda. ¹¹ E nye nyiŋe tu dolo wuse bu kanda Pol woto ne mekol nè mebo mene ne nguru wene lepɔ nde: «Kimɔ Sisiŋ ke lepɔ nde: Beyuden ta woto sa kanda ke deke ke Yerusalem kaŋe nye nye botu bete be yeti Beyuden baka.» ¹² Ke wuse ma woko dete ké, e sine botu bete be ba womete baka ngweta ne Pol nde, a tí ken Yerusalem na. ¹³ Yasi wete, e nye lepe nde: «Wune léŋ nge? Wune tékwe yotu mbe, keto yasi te nda? Ke yembe, bo ta be ke woto mi, yeti ndi yite siye na, mi ta be ke sangwa ne soŋ ke Yerusalem keto dino Kumande Yesu.» ¹⁴ Nda yi nye ti kwadye woko ké, e wuse wedya kwɔ lepɔ nde: «Nyangwe Kumande kél nda yi nye kwadye.» ¹⁵ Ke kɔŋte, ke wuse ma si kwanɗye mono metu womete ké,

ε wuse kombile meyasi musu tōke kēndi yí kè Yerusalem. ¹⁶ Baṅa botu βete βe βeṅgwe mēlepi mē Yesus Krist ke Sesare βaka kà tikidyē wuse. Bo βoṅma wuse kè tedye mbey jakō ke yasi wete mbam nde Nason, mō Sipre. Yo mē njombu yaṅa yi nye βeṅgwe nē mēlepi mē Yesus Krist kē.

¹⁷ Ke wuse ma dya ke Yerusalem kē, ε benjoṅ busu βu wuse nē mesosa. ¹⁸ Misi pupē ε sine βe Pol kè ke yi Jak. ε βetomba mbanjo Njambye nje sendi womete. ¹⁹ Ke Pol ma si nyenō βo kē, ε nye yekidyē tandē meyasi hene te yi Njambye kelma ke yiṅa mēkandō ke mesay mete yi nye nya nye kē. ²⁰ Ke βo ma si woko meyasi mete yi Pol yekidyā kē, ε βo lukse Njambye. ε βo nje lepō nye nye nde: «Maṅ wusu, βeṅa nde, Beyuden βetomay βetomay ma tikō temō ke yi Yesus Krist. Bo hene ke nye sosu ke βeṅgwa mēmbonṅa mē Mōyisi. ²¹ Bo wokuma nde, wē ke tedye Beyuden hene βe dīye ke tombo ke njoka yiṅa mēkandō βaka nde, βo lēṅ mēmbonṅa mē Mōyisi, βo tī pēsī βonō βan βe βembam na, βo tī βeṅgwe sendi mētumbu musu na. ²² He ta kelō nan? Bo ta woko nde, wē dyaṅma, yite kinē meso na. ²³ Dete, kelō yasi te yi wuse ta lepō nye wē kē. Wuse waka nē βembam yini βe kinjama yotu yan βaka. ²⁴ Bonṅō βo, weya sembo wūne βo, nè wē nyēki βo yasi te yi βo diyē βo kē, né βo kē mēto man. Dete, bomō hene ta duwē nde, yasi te yi βo wokuma ke kasi yō kē, yo jā. Kelō dēte, né βo duwē nde, wē sendi ke kēndō nē ṅbēṅ βeṅgwe mēmbonṅa mē Mōyisi. ²⁵ Yasi wete, ke kasi botu βete βe yeti Beyuden βe tikima temō ke yi Yesus Krist βaka, wuse pēsima, ε wuse kete mēkana kenje βo nde, βo tī kpoka dye njay te yi βo kele nē sadaka nye βaṅa βenjambiyē kē na. Bo tī dyaṅki mēkiyō mē nyamō na, ho dye nyamō te ε gwe gbōṅgi kō na. Sendi, dīyō mbam βene nyari tī βeṅṅaṅgwe kinē gwaki ke njoka te na.»

²⁶ Ndana, ε Pol βu βembam βaka yini kwā nō. Misi pupē ε nye weya sembo nda βo sendi. ε βene βo nyiṅe ke mbanjo Njambye. ε nye lepē yesō te yi mēweya mēsembo ta siyō kete kē, yo sendi yesō te

yi mumō hene ke njoka yan ta nye sadaka te yene kē.

Bo ke biye Pol ke mbanjo Njambye

²⁷ Ndana, metu yitan jo yiba te βukwā nē mbet, né yo siy, ε Beyuden βete βe wulma Asi βaka semē Pol ke mōy mbanjo Njambye. ε βo sesidyē ṅgil bomō hene, ε βo kembidyā kē biye nē Pol lepō nde: ²⁸ «Wune botu βe Isarayel, nē njāki dō. Mō te ε lepina βeyate nē kandō su nye bomō hene kē nō kō, ekō. A ke lepina βeyate suṅgwe nē mēmbonṅa mē Mōyisi, lepina sendi βeyate yí wuṅgwe nē mbey te yike. A kà mbombu nyinje Begrek ke mbanjo Njambye yí wuṅgwe nē mbey te yike yi nē kiyo kē.» ²⁹ Bo lépi dēte, keto nē mbombu βo βeṅma Torofim te mō Efes βene Pol ke mōy sē, ε βo take nde, Pol βoṅma nye kē nō ke mbanjo Njambye.

³⁰ ε ndiṅgele dya hene βe nē kamtana. ε bomō sedye kē wesidyā ke mbey wete. ε βo biye Pol kpatile nye punje ke mōy mbanjo Njambye kwā dībō mēnumey nedō ke kōṅte. ³¹ Nda βo βā ke sà nje te yi wo nye kē, ε nyaṅgwe kum βesoja ε dikima dīyō nē βesoja tomay kō woke nde, mēṅṅgwe ke mōy Yerusalem hene. ³² Ndana ndana, ε nye βu βesoja nè βekum βesoja βete βe βā dīyō nē βesoja gōmay gōmay βaka kē nō nē soko. Ke bomō ma βeṅe nyaṅgwe kum βesoja nè βesoja kē, ε βo ndule mēndina Pol. ³³ Ndana, ε nyaṅgwe kum βesoja kē ke keki Pol biye nye lepō nde, βo wōtu nye nē kol sumba yiba. Ke kōṅte, ε nye diyē nde, Pol mō dya te yen, a kēl say te nda, a kelma ṅge? ³⁴ Botu βete βe wesidyama βaka dikima kembidyā lepō meyasi dele dele. Nyaṅgwe kum βesoja tī βe nē dēti te yi biye to lepi na keto βudya mēdūṅ. Dete, ε nye lepē nde, βo βōṅ Pol kē nō ke nyaṅgwe tū βesoja. ³⁵ Ke Pol ma kumō ke mbey kome bomō βende nyiṅe nē nyaṅgwe tū βesoja kē, ε βesoja sobe nye keto temō bomō βā nē jonjoṅ, ³⁶ sendi, keto ṅgil dikima βeṅgwe βo. Bomō dikima kembidyā lepō nde: «Soṅa wuse dyan ke misi.»

Pol ke yeṅsa lepi te yene

nye ngil bomo

³⁷ Ke ngimɔ te yi bo bɔ ke nyinje Pol ke moy nyangwe tɔ besɔja kɛ, ε Pol lepe nye nyangwe kum besɔja nde: «'Mi yakama lepo yija yasi nye we?» E nyangwe kum besɔja lepe nye nye nde: «Ase, 'we ne duwe lepina numbu Grek? ³⁸ 'We yeti mo Ejipt kɔ ε desa to bomɔ ke metu te yike, bɔ botu be wona bomɔ tomay yini nyinje ne liko kɔ na?» ³⁹ E Pol yeŋsa nde: «Mi Beyuden, gwanjo Tars ke Silisi. Dya dyembe nyangwe dya. Mi ke ngweta ne we nde: Tikɔ, nɛ mi lepina nye bomɔ.» ⁴⁰ E nyangwe kum besɔja jaye. E Pol teme ke gere gere mbey nyinje tɔ pepidye bo nye bomɔ nde, bo diy ne sem. E bomɔ diy ne gbilik. E Pol bɔ lepi ne numbu Hebere lepo nde:

22

¹ «Wune njɔn, wune besangwe bembe, wune lɛngwe meto ke yasi te yi mi ta lepo ndana nye wune kɛ, nɛ wune duwe nde, mi ti kele yija beya yaŋa na.» ² Ke bo ma woko nde, a ke lepina nye bo ne numbu Hebere kɛ, ε bo kɛ mbombu diyɔ ne gbilik ko wati na.

³ E nye lepe nde: «Mi Beyuden, bo jaki mi ke Tars ke Silisi, yasi wete, mi dɔku waka ke Yerusalem. E mi jeke yasi ke nji mekol me Gamaliyel. E nye tedye mi meyasi bengwe ndi membonga me besanmbambo busu. Mi kwadya kelo mesay nye Njambiyɛ ne temo mbe hene ndi nda wune hene muka. ⁴ Mi tedya botu bete be bengwe nje Kumande Yesus baka nyangwe mebɔne wo bo woto bembam nɛ bomari nyinje bo ke jɔbo. ⁵ Nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ njɔn betomba hene yakama jaye ke numbu mbe. Bo sendi, bo nya mi mekana, nɛ mi kenje beman busu be Damas yɛ kɛ biye bomɔ, nɛ mi wotu bo yokwe nje no Yerusalem nje tedye bo mebɔne.»

Pol ke yekidye nda yi nye yeŋsama

*ne temo kɛ
(Bt 9 nɛ 26)*

⁶ «Dete, wete yeso ε mi toke nje kwa. Ke ngimɔ te yi mi bɔ ke wuta ne Damas

kɛ, semo semo, ke poku bembe yeso ε yija nyangwe mejasi wule kwey pano ke mbey te yi mi bɔ kete kɛ. ⁷ E mi bale ke meneti, ε mi woke yija men ke lepo nye mi nde: «Sol, Sol, we tedya mi mebɔne keto nge?» ⁸ E mi diyɛ nde: «Nyangwe Kumande, yo we nda?» E men lepe nde: «Yo mi Yesus te ε Nasaret. Yo mi mo te yi we tedye nye mebɔne ko.» ⁹ Botu bete be sine bo bɔ baka beŋma mejasi kimote, ko dete, bo ti woke men mo te ε bɔ ke lepina kɔ na. Ndana, ε mi lepe nde: «Mi kɛl ba nan, Nyangwe Kumande?» ¹⁰ E Kumande Yesus lepe nye mi nde: «Tema, ken ke Damas, bo ta lepo yasi hene te yi Njambiyɛ ma peso nde, kelo kɛ mate nye we.» ¹¹ Nda yi mi ti be ke beŋna se keto ngungudye mejasi mete kɛ, ε botu bete be sine bo bɔ baka nje biye mi ke bo kumo no Damas.

¹² «Yo bɔ ne wete mbam mate nde Ananiyas, a dikima kano Njambiyɛ nda yi membonga musu tedye kɛ. Beyuden hene be dikima diyɔ ke Damas baka dikima jaye nye. ¹³ E nye nje teme dolo mi lepo nye mi nde: «Sol manmbe, beŋnanngwe ne koko.» Ndana ndana, ε misi membe butuna, ε mi beŋe nye. ¹⁴ E nye lepe nde: «Njambiyɛ te ε besanmbambo busu tokuma we, nɛ we duwe yasi te yi nye kwadye kɛ, nɛ we beŋ mo mesay wene ε ne ngben ko, woko sendi yasi te yi nye ta lepo kɛ. ¹⁵ Keto we ta lepo gbakasi ke kasi ne ke mbombu bomɔ hene yɛ lepo yasi te yi we beŋma nɛ yi we wokuma kɛ. ¹⁶ We lɛdya sendi nge ndana? Tema, jaya nde, bo topa we ke moroku, nɛ Njambiyɛ soŋ mebeyo mo ne dino Nyangwe Kumande.» »

¹⁷ E Pol kɛ mbombu lepo nde: «E mi nje yokwe nje Yerusalem. Mi bɔ ke ngweta ke mbanjo Njambiyɛ, ε yaŋa dya mi nda nyeno. ¹⁸ Yo nde, mi beŋma Kumande Yesus, ε nye lepe nye mi nde: «Jewo, jisa ke Yerusalem ndana ndana, keto bo ti jaye yasi te yi we ta lepo ke kasi mbe kɛ na.» ¹⁹ E mi yeŋsa nde: «Nyangwe Kumande, bo ne nguru wan ke duwe nde, mi dikima kɛ ke membanjo mewesidya me Beyuden, kelo nde, bo nyinja botu bete be tikima

temo ke yo baka ke jobo, njuro sendi bo ne ngbasi. ²⁰ Mi ba sendi kete kome bo woma ne Iten ke. A dikima lepo meyasi mete yi nye duwa ne ngbak ngbak ke kasi yo. Mi jayma yasi te yi bo kelma ne nye ke. Yo mi bakidye melambo me botu bete be woma nye baka.» ²¹ E Kumande Yesus lepe nye mi nde: «Tema kwa, keto mi ta tomo we kenje londunate ke yi yina mekando.» »

²² Bomo lengwa meto ke yasi te yi Pol lepima ke kum komete, e bo kembidya lepo nde: «Kwalo mumo te yoko ti diy ke to meneti na! Yo yeti kimote nde, a diy ne jon na!» ²³ Bo kembidyama sore melambo man bete, wuke ngbutu nyanje kenje kwey. ²⁴ E nyangwe kum besoja lepe nde, bo nyinja Pol ke moy nyangwe tu besoja, njuro nye ne njambala, na pil ne to lepi, ne nye nje duwe to te yi bomo kembidya sungwe ne Pol ke. ²⁵ Ke bo ma woto nye, ne bo njuru ke, e Pol lepe nye kum besoja te e dikima diy ne besoja gomay e ba womete ko nde: «Bo nya wune deti te yi njuro mo te e me mo Rom ko kine pa jose nye na?» ²⁶ Ke kum besoja te ma woko dete ke, e nye kwa ke lepo nye nyangwe kum besoja nde: «We ta kelo nan? Mbam ko me mo Rom.» ²⁷ E nyangwe kum besoja nje dolo Pol diye nye nde: «Lepo nye mi, we me mo Rom?» E Pol jaye nde: «I.» ²⁸ E nyangwe kum besoja lepe nde: «Mi kwadya budya moni yi bomo ne diy mo Rom.» E Pol lepe nde: «Mi jadya mbe ne diy te.» ²⁹ Ndana ndana, e botu bete be diyma njuro nye nde, na pil to lepi baka si jise. Ke nyangwe kum besoja ma duwe nde, Pol mo Rom ke, e nye gwe wo, keto a lepima nde, bo wotu nye.

Pol ke mbombu nyangwe

josi Beyuden

³⁰ Nyangwe kum besoja kwadya duwe to lepi te yi Beyuden bu sungwe ne Pol ke. Dete, misi pupu e nye lepe nde, bo wunja mekol mete yi bo wotuma ne nye ke soje. E nye lepe nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyen ne bomo hene be ba ke nyangwe josi Beyuden baka nde, bo

wesidyangwe. E nye lepe nde, bo bon Pol nje tembidy ke mbombu yan.

23

¹ E Pol kanje misi bene ne botu be nyangwe josi Beyuden ne ngon lepo nde: «Wune ngon, kumo ndana, ke jongwe dyembe temo mbe ne te kine yan ke nyangwe mi ke njoka mbe sine Njambiyen na.» ² E Ananias te nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyen lepe nde, bo menda Pol ke numbu. ³ E Pol lepe nye nye nde: «Njambiyen ta mende sendi we. We nda gungu te yi bo nya kono kete ke. We womeri ke diy nde, ne we jose mi bengwe membonga. Yasi wete, we ke yangile membonga. We ke lepo nde, bo menda mi.» ⁴ E botu bete be ba womete baka lepe nye Pol nde: «We ke toyen nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyen, mo te e Njambiyen tembidy ko.» ⁵ E nye yensa nde: «Wune ngon, mi ti duwe nde, yo nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyen na. Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyen nde: «We ti lepinangwe beyate ne kum dya dyo na.» »

⁶ Nda Pol duwa nde, ke njoka botu bete be ba womete baka yo ba ne menjon yiba, *Besaduse ne *Befarise, e nye lepe ne men ke kwey ke nyangwe josi Beyuden nde: «Wune ngon, mi ke ngon Befarise. Botu bete be jama mi baka ke ngon Befarise. Mi ndana ke josi keto lepi te yi bomo be ne bibina temo kete nde, bomo ta womiyen ke.» ⁷ Ke nye ma lepo dete ke, e metando dya ke njoka Befarise bene Besaduse, e bo baka. ⁸ Besaduse lepi yan nde, bemun ti womiyen na, sendi, kine bejaki na kine yina nde sisin na. Befarise ke jaye yan nde, bemun ta womiyen, bejaki kete, sendi sisin kete. ⁹ E nyangwe metando be kete. E bana botu be ketina meyasi be ba ke ngon Befarise baka teme senje kutudya nde: «Wuse yeti ke bene yina mejoso ke yotu mbam ko na, simande yina sisin ho wete jaki Njambiyen lepinama nye nye ba.» ¹⁰ Metando nja doko kwa to te. E nyangwe kum besoja gwe wo nde, bo ta nyalo Pol ndana. E nye

lepɛ nyɛ bɛsɔja nde, bo kɛn kɛ bɔ Pol sɔɲɛ kɛ njoka bomo kɛ nɛ nyɛ kɛ nyanɲwɛ tɔ bɛsɔja.

¹¹ Nɛ tu ɛ Kumande Yesus punde kɛ to Pol lepɔ nyɛ nyɛ nde: «Wɛ tɪ kambi yaɲa na, nda wɛ lepɪma yasi te yi wɛ duwɔ gbate kɛ kasi mbɛ kɛ Yerusalem kɛ, wɛ yɔkanɲwɛ lepɔ sendi dɛte kɛ Rom.»

Beyuden kɛ kinja yotu yan nde,

bo ta wo Pol

¹² Misi pupɛ bɛmɛɲmɛnɛ ɛ baɲa Beyuden sanɲwɛ ɲɲin pɛsɔ kinja lepɔ nde, bo dɪsɔ dɛyena hoɔbiye yaɲa kome bo wo Pol. ¹³ Buyɔ botu bɛte bɛ nya kutu te baka kwanɲma bomo kamɔni. ¹⁴ Bo kwanɲma kɛ dolo bekum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ betomba lepɔ nyɛ bo nde: «Wusɛ pɛsɪma kinja dɪmna gbate gbate nde, wusɛ dɪsɔ dɛyena kome wusɛ wo Pol. ¹⁵ Ndana, nɛ wunɛ nɛ botu bɛ nyanɲwɛ jɔsi Beyuden, wunɛ kɛn kɛ lepɔ nyɛ nyanɲwɛ kum bɛsɔja nde, a kwɔɲɲɔya Pol nɛsɛ wunɛ. Wunɛ kɛl nda wunɛ kɛ kwɔɲɲɔ nɛmbɛ lɛpi nɛ kimɔte. Dɛte, wusɛ ta komsa yɪ wo nyɛ, yite a tɪ pa wuta nɛ wunɛ na.»

¹⁶ Ta nɛ Pol ɛ mbam wokuma kasi kutu te. ɛ nyɛ kwɔ kɛ kɛ nyanɲwɛ tɔ bɛsɔja kɛ lepɔ nyɛ Pol. ¹⁷ ɛ Pol jɛba wɛtɛ kum bɛsɔja ɛ dɪkɪma dɪyɔ nɛ bɛsɔja gɔmay kɔ lepɔ nyɛ nyɛ nde: «Boɲɔ mɔnɔ gwanɲɔ kɔ kɛ nɔ kɛ yi nyanɲwɛ kum wun, keto a nɛ yɪɲa yasi te yi nyɛ kɛ kwɔɲɲɔ lepɔ nyɛ nyɛ.» ¹⁸ ɛ kum bɛsɔja kɔ bɔ mɔnɔ gwanɲɔ kɔ kɛ nɔ kɛ yi nyanɲwɛ kum wan lepɔ nyɛ nyɛ nde: «Pol te ɛ dɪyɛ kɛ jɔbɔ kɔ jɛbama mi, ɲɲwɛta nɛ mi nde, mi bɔn mɔnɔ gwanɲɔ kɔ nɛ nɔ kɛ yɔ nde, a nɛ yɪɲa yasi te yi nyɛ ta lepɔ nyɛ wɛ.» ¹⁹ ɛ nyanɲwɛ kum bɛsɔja biye mɔnɔ gwanɲɔ kɛ bɔ kɛ nɔ nɛ naɲ diyɛ nyɛ nde: «Yo yasi te nda yi wɛ kwɔɲɲɔ lepɔ nyɛ mi kɛ?» ²⁰ ɛ nyɛ yɛnsa nde: «Beyuden ma sanɲwɛ ɲɲin nde, bo ta nɛ ɲɲwɛta nɛ wɛ nde: <Boɲɔ Pol nɛmɛnɔ kɛ nɔ kɛ nyanɲwɛ jɔsi.> Dɛte, bo kelma likisi nde, bo ta lepɔ nyɛ wɛ nde: <Boɲɔ nyɛ kɛ nɔ>, nɛ bo kɛ nɛmbɪ lɛpi nɛ kimɔte. ²¹ Wɛ tɪ woku yasi te yi bo ta lepɔ kɛ na, keto botu bɛte bɛ ma

lɛbiye nyɛ baka kwanɲma bomo kamɔni. Bo ma pɛsɔ kinja dɪmna nde, bo dɪsɔ dɛyena ho hoɔbiye yaɲa kome bo wo Pol. Ndana bo ma komsa, bo lɔɲɔya ndi nde, jaya.» ²² ɛ nyanɲwɛ kum bɛsɔja nɛ lepɔ nyɛ mɔnɔ gwanɲɔ kɔ nde, a dɪkwɛ. ɛ nyɛ lepɛ nyɛ nyɛ nde, kɛɛ, a tɪ yekidɔya nyɛ wɛtɛ mɔnɔ nde, a nɲɔ lepɔ yɪɲa yaɲa dɛte nyɛ nyɛ na.

Bo kɛ kwanɲɔye Pol kɛɲɛ kɛ yi

nyanɲwɛ kum Felis

²³ Kɛ kɔɲte, ɛ nyanɲwɛ kum bɛsɔja jɛba bekum bɛsɔja yɪba lepɔ nyɛ bo nde: «Wunɛ jɛbanɲwɛ bɛsɔja gɔmay yɪba lepɔ nyɛ bo nde, bo kɔmsanɲwɛ. Wunɛ jɛbanɲwɛ sendi bomo kamɔtan jɔ kaba bɛ kɛndɛ kɛ to bɛyanɲa, bɔ sendi bomo gɔmay yɪba bɛ biye mɛkɔ baka. Kɛ ɲɲimɔ yitan jɔ yini te yi tu, wunɛ hɛnɛ kɛ kwɔ kɛ Sesare.» ²⁴ ɛ nyɛ lepɛ sendi nde, bo bɔn bɛnyamɔ bɛte bɛ ta sobɛ Pol baka, nɛ bo bɔn nyɛ nɛ tɛ kumɔ nɔ kɛ yi Felis te nyanɲwɛ kum.

²⁵ ɛ nyanɲwɛ kum bɛsɔja ketɛ mɛkana kɛɲɛ nyanɲwɛ kum Felis nde: ²⁶ <Mi kɛ lukse nyanɲwɛ kum Felis. Yo mi Kolod Lisɪyas nyɛnɛ wɛ. ²⁷ Beyuden biyɪma mbam kɔ, nɛ bo wo nyɛ, ɛ mi kɛ nɛ bɛsɔja kɛ jɔɲwɛ nyɛ sɔɲɛ kɛ mɛbɔ man. Mi wokuma nde, a nɛ dɪyɔ mɔ Rom. ²⁸ Mi kwɔɲɲɔ duwɛ to lɛpi te yi bo lepɪna bɛyate nɛ nyɛ ketɛ kɛ. Dɛte, ɛ mi bɔ nyɛ kɛ nɔ kɛ nyanɲwɛ jɔsi yan. ²⁹ Mi bɛɲma nde, bo lɛpinanɲwɛ nɛ nyɛ kɛ kasi mɛyasi mɛte yi bɛɲɛ mɛmbɔɲa man. Ko bɛkɔ dɛte, a tɪ kelɛ yɪɲa nyanɲwɛ bɛya yasi te yi yakama nde, a sɔmbu sɔɲ ho a nyɪɲa jɔbɔ ketɛ na. ³⁰ Mi wokuma nde, Beyuden kɛ kwɔɲɲɔ kelɔ bɛya yasi nɛ nyɛ. Dɛte, mi kɛ kwanɲɔye nyɛ nɛdɔ kɛɲɛ wɛ. Mi lepɪma nyɛ botu bɛte bɛ lepɪna nɛ nyɛ baka nde, bo bɔn lɛpi te kɛ nɔ kɛ yɔ. Hɛ sanɲwɔ!»

³¹ Ndana, ɛ bɛsɔja bɔ Pol nɛ tu kwɔ nɔ kumɔ nɔ kɛ Antipatris nda yi bo lepɪma nyɛ bo kɛ. ³² Misi pupɛ ɛ bɛsɔja bɛte bɛ bɔ kɛndɔ nɛ mɛkol baka yɔkwɛ sunɲwɛ nyanɲwɛ tɔ bɛsɔja. ɛ bari bɛ bɔ kɛ to bɛyanɲa baka tonɲidɔya nɛ Pol. ³³ Kɛ bo

ma dya ke Sesare ké, ε bo bu mekana nye nyanḡwe kum, kaḡe sendi Pol nye nye. ³⁴ Ke nye ma si tɔlɔ mekana ké, ε nye diye nde, Pol mɔ dya te yen? Ke nye ma si duwe nde, nye mɔ Silisi ké, ³⁵ ε nye lepe nye nye nde: «Mi ta woko men yo kumo njena kome botu bete be lepina ne we baka ta dya ké.» E nye lepe nde, bo bɔn Pol kè bakidye ke tɔ kumande Herod.

24

Pol ke jɔse lepi ne ke mbombu Felis

te nyanḡwe kum

¹ Ya metu yitan ke kɔnte ké, ε Ananias te nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambye dya bene betomba nè wete mɔ duwɔ lepi nde Tertul. E bo somse Pol ke yi nyanḡwe kum.

² E bo kè jeba nye nje nɔ. E Tertul nye numbu ke lepi lepɔ nde: «Nyanḡwe mumɔ Felis, wuse ke jonna ndana ne piyem jakime we. Meyasi ma senjo kimote ndana ke dya jakime kimɔ dyanɔ dya. ³ Wuse ke jaye mekele mete ke meyasi hene nè ke membey hene. Wuse ke nye we wosoko budyate. ⁴ Mi yeti ke kwadye kè mbombu ne nden nden yí dɔmbidye ne ngimɔ yo na. Mi ke ngweta ne we nde, nḡe we jaye, lenḡwe meto ke mɔnɔ lepi te yi wuse ta lepɔ ké. ⁵ Wuse benma nde, mbam kɔ gba ngboro. A ke dese to bomɔ ke njoka Beyuden hene ke to meneti. Nye kum njɔn botu bete bo jeba nde Benasarɔ baka. ⁶ A diyma bofe wunḡwe mbanjo Njambye, ε wuse biye nye. Wuse kwadya jɔse lepi ne benḡwe membonḡa musu. ⁷ Yasi wete, nyanḡwe kum besɔja Lisiyas njɔ dya sukɔ nye ke mebo musu ne ngan ⁸ lepɔ nde, botu bete be lepina ne mbam kɔ baka njâki ke yasi yo. We ne nguru wɔ ta woko meyasi hene te yi wuse lepe ke kasi ne ké kimote, kome we ta diye nye mediyan ké.» ⁹ E Beyuden diye ke kɔn ne lepɔ nde, yo gbate dete.

¹⁰ Ke kɔnte, ε nyanḡwe kum pepidye bo nye Pol nde, a lêpinanḡwe. E nye bu lepi lepɔ nde: «Mi duwɔ nde, yo me ke budya mesew ndana, yo we diye mɔ pesina jɔsi me botu be kandɔ ké. Dete,

mi ne bibina temɔ yí bu lepi pile yembe. ¹¹ Nḡe we diye bomɔ, we ta woko nde, yo tɔ pa kwɔ metu kamɔ jo yiɔa yi mi temma nɔ kè ke Yerusalem ke kanna Njambye ké na. ¹² Bo tɔ dole mi ke mbanjo Njambye ke nye meso sine wete mumɔ ho sesidye ngil bomɔ ke membanjo mewesidya me Beyuden ho ke moy dya nde, bo njanḡwe yasi na. ¹³ Bo yeti ne deti te yi tedye yija yaḡa te yi bo lepina ne mi ndana keto te na. ¹⁴ Yasi wete, yasi te yi mi ke jaye ke mbombu yo, yo nde, mi ke kelo mesay nye Njambye te ε besanmbambo bembe kane nye kɔ. Mi ke kelo mesay mete benḡwe tedya yasi te yi bo lepe nde, yite yeti ke nje ké. Mi ke tiko temɔ ke meyasi hene te yi yo ketinate ke mekana me membonḡa mete yi Moyisi ketima ké nè ke mekana me botu be punja melepi me Njambye. ¹⁵ Mi ne bibina temɔ ke yi Njambye nda bo ne nguru wan be sendi ne bibina temɔ ke yene ké. Yo nde, botu bete be ma gwe baka ta womiye, ko ngben bomɔ ko beya bomɔ. ¹⁶ Yori yi mi sendi sɔ metu hene nde, yaḡa tɔ njanḡwe mi ke temɔ ke njoka mbe sine Njambye nè ke njoka mbe sine bomɔ na. ¹⁷ Mi kwanḡdya budya mesew ne nan. E mi nje, né mi nje nye meyasi nye kandɔ dyembe yí kame ne bomɔ, kelo sendi sadaka nye Njambye. ¹⁸ Yo ke ngimɔ kelna meyasi menori yi bo dolma mi ke moy mbanjo Njambye, yite mi ma weya sembo. Yija ngil bomɔ ho yija njanḡwa yasi tɔ be na. ¹⁹ Yo nde, banja Beyuden bete be wulma Asi baka má beki kete waka, ma yo bo yakama teme ke mbombu yo, lepina sunḡwe ne mi, má beki nde, bo ne yija yaḡa sunḡwe ne mi. ²⁰ Nda kine yaḡa dete ké, botu baka lêpi mejɔsɔ mete yi bo dolma ke yotu mbe kome mi jɔsuma lepi mbe ke mbombu botu be nyanḡwe jɔsi Beyuden ké. ²¹ Simande yo ndi keto lepi te yi mi lepima ne men ke kwey nye bo nde: «Yo ke kasi womiya bemun yi wune lepina ne mi muka ké.» Simande ndi yite.»

²² Felis bɔ ke duwe yasi te yi bo dikima tedye ke kasi Kumande Yesus ké kimote. Dete, ε nye yokidye bo lepɔ nde: «Mi ta nje nembe lepi yun kome nyanḡwe kum

besoja Lisiyas ta dya ké.» ²³ E nyanḡwe kum Felis lepe nye kum besoja te e dikima diyo ne besoja gomay ko nde, a bon Pol ke bakidye. A ti nyanḡwe nye na, a tiki sendi nde, beso be Pol kama nye ne meyasi.

²⁴ Monu metu kwanma ke konje, e Felis nje bene nyari wene Durusil, ngondu Beyuden. E Felis tome mumo ke jeba ne Pol. E nye leḡwe meto ke yasi te yi Pol ba ke lepo ke kasi tikina temo ke yi Krist Yesus ké. ²⁵ Yasi wete, Pol nja ke mbombu tedye nda yi bomo yakama jonna no ne ngben ké, tedye nde, bomo ti nyeki sosu ke yina meyasi na, tedye sendi nda yi Njambiye ta peso ne josi bomo wete yeso ké. Ke Felis ma woko dte ké, e nye gwe wo lepo nye Pol nde: «We yakama pa kwa ndana. Wete yeso kome mi ta be ne ngimo ké, mi ta basidye jeba we.» ²⁶ A ba take nde, Pol ta nye nye moni. Dete, a dikima tomo bomo ne kpik kpik ke jeba ne nye lepina bene nye.

²⁷ Ya mesew yiba ke konje ké, e Porsiyus Festus bu mbey Felis. Felis kwadya nde, Beyuden jaya nye. Dete, e nye tike Pol ke jobo.

25

Pol ke mbombu nyanḡwe kum Festus

¹ Nyanḡwe kum Festus dyanma ke Sesare ya metu yitati ke konje, e nye kwa bendo ke Yerusalem. ² Kum mate, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye ne nyanḡwe bomo ke njoka Beyuden somse Pol nye nye lepo to somsi yan. ³ E bo ngweta ne nye lepo nde, tiso, a kwandya Pol kenje Yerusalem. Bo kombila nde, bo ta soma ke nje ladye wo nye. ⁴ E Festus yensa nde: «Pol ke jobo ke Sesare, mi ne nguru wombe me nedo te yi yokwe ke mate. ⁵ Botu bete be yakama lepina ke njoka yun baka yakanḡwe kwa sine bo ke Sesare. Nge be nde, yina mejoso ke yotu mbam te, bo ma lepo.»

⁶ Festus kwadya ndi metu yitan jo yitati ho kam be bene bo, e nye yokwe ke Sesare. Misi pupu e nye kwa diyo ke mbey pesina josi, e nye lepe nde, bo bon Pol ke no. ⁷ Ke Pol ma dya ké, e Beyuden bete

be wulma Yerusalem baka nje linje nye peso budya nyanḡwe beya melepi nye ke numbu ne. Bo ne nguru wan ti be ne dte te yi tedye nde, yasi te yi bo lepe ké, gbakasi na. ⁸ Ndana, e Pol bu lepi yi jose yene. E nye lepe nde: «Mi ti kele yina beya yasi sunḡwe ne mambonga me Beyuden ho sunḡwe ne mbanjo Njambiye ho sunḡwe ne *Sesar na.»

⁹ Festus kwadya nde, Beyuden jaya nye, dte e nye diy Pol nde: «We jayma nde, we ta ke Yerusalem ke jose lepi yo mate ke mbombu wombe?» ¹⁰ E Pol yensa nde: «Mi waka ke mbey pesina josi te yi Sesar. Bo yakanḡwe peso josi mbe womete. Mi ti kele yina yasi kotute sunḡwe ne Beyuden na, we ne nguru wo ke kombile duwe dte. ¹¹ Nge be nde, mi ne mejoso, ho nde, mi kelma yina nyanḡwe beya yasi te yi mi yakanḡwe sombo son kete, mi yeti ke seje son na. Yasi wete, nge be nde, meyasi mete yi bo lepe sunḡwe ne mi ké, yo ja, yite mumo ti yaka bu mi nye bo na. Mi ke bu lepi ke ke no ke mbombu Sesar.» ¹² Ndana, ke Festus ma si kelo kutu bene botu be pesina josi ké, e nye yensa nde: «We lepima nde, we ta ke ne lepi yo ke mbombu Sesar, dte we ta ke ke mbombu wene.»

Pol ke mbombu kumande Agiripa

¹³ Monu metu kwanma ke konje, e kumande Agiripa teme bene Berenis dya ke Sesare nje beje Festus. ¹⁴ Bo yama budya metu womete. E Festus lepe kasi Pol nye kumande Agiripa nde: «Felis tikima wete mbam waka ke jobo. ¹⁵ Ke ngimo te yi mi ka no ke Yerusalem ké, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye ne betomba Beyuden somse nye lepo nye mi nde, mi tedya nye nyanḡwe mebone. ¹⁶ E mi yensa nye bo nde: Ke yi botu be Rom, nge mumo somse jakoso, bo yeti ne dte te yi kande tedye mo te yi bo somsa ko mebone kine nye ne pa jose bene mo te e somsa nye ko na. ¹⁷ Bo temma nje waka, mi ti dimbidye ngimo na. Misi pupu e mi ke ke mbanjo josi, e mi lepe nde, bo bon mbam te nje no. ¹⁸ E botu bete be somsa nye baka teme lepina. Mi takima mbe nde, bo ta lepo yina beya nyanḡwe

lepi sunḡwe ne nye. Yasi wete, mi tĩ woke mbe yiḡa beya lepi na. ¹⁹ Bo dƒikima nye meso ke kasi mison yan Beyuden, ke kasi wete mbam nde Yesus e ma gwe ko. Ko dete, Pol ke kombile lepo nde, a ne jon. ²⁰ E yasi kwa mi. Mi tĩ duwe nda yi mi yakama kelo yĩ biye ne to lepi te na. E mi diyee Pol, simande a jayma kenate ke Yerusalem kè jose lepi ne mate. ²¹ Yasi wete, e nye lepe nde, bo pa bakidyee nye ke tũ jɔbo yĩ ladye ne yasi te yi nyaḡwe kumande ta peso ké. Dete, e mi lepe nde, bo bákidyaa nye ke jɔbo kumo ke ngimo te yi mi ta kwanḡdye ne nye kenje Sesar ké.» ²² E Agiripa lepe nye Festus nde: «Mi ne nguru wombe ke kwadyee woko sendi yasi te yi mbam te ta lepo ké.» E nye lepe nde: «Nemenɔ we ta woko men ne.»

²³ Misi pupɛ e Agiripa bene Berenis nje ne yi nyaḡwe bomɔ nyiḡe nɔ ke mbanjo josi. Bo nja bene be nyaḡwe bekum besɔja nè nyaḡwe bomɔ be dya. E Festus lepe nde, bo bôn Pol kè nɔ. ²⁴ Ke kɔḡte, e nye lepe nde: «Kumande Agiripa nè wune hene be dɔyee ndana waka sine wune baka, mbam ko yi wune beḡe ko, nyaḡwe ngil Beyuden hene sɔmsa nye ke yasi mbe. Ko ke Yerusalem ko waka, bomɔ lepima ne men ke kwey nde, a tĩ jonḡḡwe se kè nɔ mbombu na. ²⁵ Yasi wete, ke yembe, mi beḡma nde, a tĩ kele yiḡa yaḡa yi yakama nde, a sɔmbu sɔḡ kete na. Nye ne nguru wene lepima sendi nde, a ta bũ lepi ne kè nɔ ke mbombu nyaḡwe kumande. Dete, e mi pesɛ nde, mi ta kwanḡdye nye. ²⁶ Yasi wete, mi yeti ke duwe yasi te yi mi yakama keto kenje nyaḡwe kumande ke kasi ne ké na. Yori yi mi boḡma nye nje nɔ ke mbombu wun, jeké kwa kwanḡo ke mbombu yɔ, kumande Agiripa, simande mi ta duwe yasi te yi mi yákanḡwe keto, ke wune si nembe lepi ne. ²⁷ Keto mi ke beḡe nde, yo yasi mendeya yi kwanḡdye mɔ jɔbo kenje womaḡa kinɛ punje to lepi te yi bo lepina ne nye kete ké na.»

26

¹ E Agiripa lepe nye Pol nde: «We yakama lepina jose yɔ.» Ndana, e Pol kanje bo jose yene lepo nde: ² «Kumande

Agiripa, mi ke beḡe nde, mi ne kimo mbombu yĩ nje ke mbombu yɔ ke yeso te yɔko muka nje jose lepi mbe ke meyasi hene te yi Beyuden lepina ne mi kete ké. ³ Mi ke beḡe nde, mi ne kimo mbombu, keto we ke duwe mekele nè meyasi hene te yi Beyuden diki nye meso kete ké. ⁴ Beyuden hene duwa jonḡwe dɔyembe kande ne monɔsike, keto mi dɔku ke Yerusalem ke moy kando dɔyembe. ⁵ Bo duwa mi njombu yaḡa. Ke bo kwadyee, bo yakama lepo gbakasi nde, mi jonḡama ke njon *Befarisɛ, njon te yi jeké tikɔ misi ke melepi me mison su Beyuden. ⁶ Ndana bo ke bũ mi tembidye ke josi, keto mi ne bibina temɔ ke yasi te yi Njambiye kpoma nye besanḡmbambo busu ké. ⁷ Ko mekando musu kamo jo yiḡa yi kele mesay nye Njambiye tu nè yeso ne tin ké ne bibina temɔ ke yasi te yi Njambiye kpoma nye besanḡmbambo busu ké. Kumande, yo bibina temɔ te yi mi nɔ ké kele nde, Beyuden lêpinḡwe ne mi. ⁸ Nge ba, keto nge yi wune take nde, mumɔ ti yaka be ne bibina temɔ nde, Njambiye yakama womiye bemun ké? ⁹ Ko mi sendi, mi takima nde, mi yákanḡwe sa menje hene te yi lũ dɔyambi sunḡwe ne dino Yesus te e Nasaret. ¹⁰ Mi kelma dete ke Yerusalem. E mi biye bomɔ budyate be tikima temɔ ke yene baka, dibo bo ke tũ jɔbo. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nya mi deti te yi kelo dete. Ke ngimo te yi bo dƒikima wo ne botu bete ké, mi dƒikima jaye sendi nda besɔ. ¹¹ Menḡimo budyate mi dƒikima tedye bo mebɔne ke membanjo mewesidyaa me Beyuden hene jeliye bo nde, bo lêpi lepi gbutu sunḡwe ne Kumande Yesus. Jonjon temɔ te yi mi ba nɔ sunḡwe ne bo ké dƒikima kelo nde, mi kèn ke yiḡa medya ke tombɔ kè tedye bo mebɔne mate.»

Pol ke yekidyee nda yi nye yeḡsama

*ne temɔ ké
(Bt 9 nè 22)*

¹² «Yo dete, wete yeso e mi teme, né mi kè ke Damas yĩ kè kelo mesay mete. Bekum be botu be nyena sadaka nye

Njambiyε nya mi dεti tomo mi kenje mate. ¹³ Kumande, wuse bε ke kendi ke pεku bembe yeso, ε mi bεnje yiηa mejasi ke wule kwey panε ke mbey te yi sine benjon be kendi bembe bε kete kε. Mejasi mete kwanjma yi pan yeso. ¹⁴ ε wuse hene bale ke meneti. ε mi woke wete men ke lepε nye mi ne numbu Hebere nde: «Sol, Sol, we tedya mi mebone keto ηge? Yo ta be beyate ke yo, ηge we kele dε meto sumo kol nda yanηa te ε yeti ke kwadye sedyε ko!» ¹⁵ ε mi yeηsa nde: «Nyanηwe Kumande, yo we nda?» ε Kumande Yesus yeηsa nde: «Yo mi Yesus, mo te yi we tedye nye mebone ko!» ¹⁶ Ndana tema, diyε ke teri kwey, keto mi punja yotu nye we, ne we be mo mesay wombe, ne we lepi nda yi we bεnma ne mi kε, lepε sendi meyasi mete yi mi ta punje nye we kε. ¹⁷ Mi ta jonηwe we soηe ke mebo me botu be kando Beyuden ne ke mebo me mekando me botu bete be yeti Beyuden baka. Mi ke tomo we kenje ke mekando mete, ¹⁸ ne we buti misi man, ne bo duwe ke yitil ke ke mejasi, ne bo duwe ke namna te yi *Satan ke ke yi Njambiyε. Dete, ηge bo tike temo ne mi, Njambiyε ta tiko bo ne ηgwete ke mebeyo man, ne bo be ne mbey ke njoka botu bete be Njambiyε ma tεke baka.» »

¹⁹ ε Pol ke sendi mbombu lepε nde: «Kumande Agiripa, dεte mi ti kele dε meto ke yasi te yi mi bεnma wule dyobo kε na. ²⁰ Ndana, ε mi kande pelnate nye botu be Damas, ke kεηte, nye botu be Yerusalem ne botu be Yuda hene nje kumo ke yi botu bete be yeti Beyuden baka. Mi pelma nde, bo yeηsangwe temo yokwe nje ke yi Njambiyε kele mekele mete yi tedye nde, bo ma yeηsa temo. ²¹ To te yi Beyuden biyma ne mi ke moy mbanjo Njambiyε sa nje te yi wo mi kε, yori. ²² Yasi wete, yo Njambiyε kame mi nde, mi beki ne jon kumo ke yeso te yoko muka yi lepε meyasi nye nyanηwe bomo, lepε sendi nye gbela bomo. Mi yeti ke lepε yiηa yasi dele na. Mi bεngwe ndi meyasi mete yi botu be punja melepi me Njambiyε ne Moyisi lepima nde, yo ta kelna kε. ²³ Yo nde, *Krist ta sangwa ne

mebone. A ta be bosa mo te ε ta womiyε ke njoka bemun. A ta lepε Kimε Tom ke kasi mejasi nye Beyuden, nye sendi botu bete be yeti Beyuden baka.»

Pol ke kite Agiripa nde, a fiki temo

ke yi Kumande Yesus

²⁴ Ke ηgimo te yi Pol bε ke jose lepi ne dεte kε, ε Festus lepε ne men ke kwey nde: «Pol, 'we ke kono ne to? Nyanηwe duwa yasi yo ke ke nye we boku!» ²⁵ ε Pol yeηsa nde: «Nyanηwe mumo, mi yeti ke kono ne boku na. Yasi te yi mi lepε kε, yo gbakasi, yo sendi ke nje. ²⁶ Keto kumande ke duwe meyasi mete hene, mi ke lepε nye nye kine sodye yanηa na, keto mi duwa nde, a yeti ke ndekima yanηa ke moyte na. Meyasi mete ti kwanηa sendi sodyate na. ²⁷ Kumande Agiripa, 'we ke tiko temo ke yasi te yi botu be punja melepi me Njambiyε lepima kε? Mi duwa nde, we ke tiko temo kete.» ²⁸ ε Agiripa lepε nye Pol nde: «Gba yike ti kiko na, we ta be ke kele nde, mi beki Kriten!» ²⁹ ε Pol yeηsa nde: «Ko yo kelnanηwe ko yo ti kelna ndana, Njambiyε jaya nde, ti beki ndi we nyepo na, yasi wete, wune bomo hene te be woke yasi te yi mi lepε ke yeso te yoko muka kε! Njambiyε jaya nde, wune beki nda mi kine sangwa ne mebone nda yi mi diyε no ndana ke jobo kε na!»

³⁰ Ndana, ε kumande teme. ε nyanηwe kum bene Berenis bu bomo te bari hene be bene bo bε baka teme sendi. ³¹ ε bo fiki lepε tande yan kwε no nde: «Mbam ko ti kele yiηa yanηa yi yakama nde, a sambu soη ho a kendi jobo keto te na.» ³² ε Agiripa lepε nye Festus nde: «A ma diy kine bu lepi ne ke no ke yi *Sesar na, ma wuse ta soηe bo ne nye.»

27

Bo ke kwanηwe Pol kenje ke Rom

¹ Ke bo ma peso nde, wuse nyiηa kuka ke no Itali kε, ε bo bu Pol bene bεnma bejoko nye wete kum besoja nde Yuliyus. Yuliyus bene besoja bene bε ke wete nyanηwe njon besoja te yi bo loma ne dino kumande Ogust kε. ² Wuse bendima

wete kuka te yi wete dya nde Adramit. Yo ba nde, kuka te yakanawe kwa duku ne duku gongila meneti me Asi. Sine be wete mbam nde Aristark kwa, a ba mo Tesalonik ke Maseduwan.

³ Misi pupu e wuse kume ke Sidon. Yuliyus ba ne kimo temo sungwe ne Pol. E nye tike Pol nde, a ken bene beso bene, simande a ta dolo mekamna. ⁴ E wuse nje nyine sendi kuka womete kwa ne keki Sipre, keto pupu dikima nje ke mbombu wusu njangwe wuse. ⁵ Ke wuse ma si sabiye nyangwe duku te e kwa ke keki Silisi ne Pamfili ke, e wuse dya ke Mira ke Lisi. ⁶ Kumo womete, e kum besoja dolo wete kuka te yi Aleksandiri, yo ba ke ke ke Itali. E nye nyinje wuse kete.

⁷ Wuse kendima budya metu teteki. Wuse wonduma biriki yi kumo no ke keki Nid. Wuse ti ke se mbombu pulo mate na keto pupu. E wuse gongila ne wete kiringira nde Kret yi ke no Salmon. ⁸ Wuse benma bone yi gongila ne kiringira, he kwanma kumo ke wete mbey nde Kimu mebon ke keki wete dya nde Lase.

⁹ Metu kwanma budyate. Dukuna kuka nja be ne wo, keto yo ba ke beya ngimo, yite ngimo kiyna medye Beyuden ma siyo. ¹⁰ Dete, e Pol kande lepo nye bomu nde: «Wune njon, mi ke bene nde, kendi ke ta be beyate. Meyasi ta beyo sanja budyate. Yo ti be ndi kuka ne meyasi nyepo na. Ko wuse sendi, he yakama sangwa ne son.» ¹¹ Ko dete, kum besoja ba ne bibina temo ke yi mo dukuna kuka bene sa kuka kine lengwe meto ke melepi me Pol na. ¹² Bon te ti be kimo mbey tikina kuka kete ke ngimo abekata na. Yori yi sulo bomu lepima nde, nge yo yaka, bo kwan womete yi sa nje te yi kumo ke wete bon nde Fenis ndi ke Kret, ne bo kwan dye ngimo abekata womete. Bon te ne nje kwan ge yiba: Pulo njembo pay gare, bu pulo ngari pay gare sendi. ¹³ Wete monu pupu nja kwa wule pulo nje njembo, e bo take nde, yasi te yi bo lepima ke yakama ndana yey. E bo son ye yasi te yi kele nde, kuka tema ke bembe sombu

ke. E bo kwa ne duku gon ne gon ke keki Kret.

Nyangwe pupu ke kwa ke man

¹⁴ Yasi wete, kine kiko ke, e wete beya nyangwe pupu dya wule pulo kiringira. Bo jeba pupu te nde Erakilon. ¹⁵ E pupu menda ke kuka, deti te yi kendo ke no mbombu ti be se na. E wuse tike dukuna kuka kande mewowo ke no. ¹⁶ Ke wuse ma kumo ke keki wete monu kiringira nde Koloda ke, e wuse wande biriki yi sute ne monu landi. ¹⁷ Ke botu bete be kele mesay ke kuka baka ma si bendidye monu landi ke to kuka ke, e bo nje bu mekol mete yi yakama suko kuka ke kanje no. Bo gwa wo nde, kuka me nje ke nda ke wete mbey nde Sirit yi ba ne mesay kete ke. Dete, e bo pidye meyasi mete yi kele nde, kuka kendi teteki ke. Yasi wete ndana, e pupu bu wuse ne kuka wowo no. ¹⁸ Nyangwe pupu yinori ka mbombu njangwe wuse budyate. Misi pupu, e bo nye bo ke sona memapi mete yi ba ke moy kuka ke bete ke duku. ¹⁹ Ya tu wete ke kante, e bo ne nguru wan bete mesumba mesay me kuka ke duku. ²⁰ Budya metu kwanma, wuse ti bene misi me yeso ho besiso na. Nyangwe pupu ba ke kwa budyate. Dete, wuse ti take se nde, wuse ta ju na.

²¹ Njombu yana, bomu ti dyena se na. E Pol kwa teme ke bembe bomu lepo nde: «Wune njon, ma wune wokuma men mbe, diyu ke Kret kine kwa na. Wune ma woku men mbe dete, ma wuse ti sangwa ne beya yasi te yike na, ma meyasi ti beye na. ²² Ndana, ko beko dete, mi ke kombile lepo nye wune nde, wune wedyu metemo mun, keto mumo wete ne wete ke njoka yun ti gwe na, ndi kuka ta yambile. ²³ Mi lepi dete, keto muka ne tu wete jaki Njambiyu punja yotu nye mi nje lepina nye mi. Njambiyu te e diyu ne mi ko, yoko yi mi kele mesay nye nye ko, jaki wene nja lepo nye mi nde: ²⁴ «Pol, we ti gwaki wo yana na. Yo gbate nde, we ta teme ke mbombu *Sesar jose lepi yo. Dukwe nde, Njambiyu ta jangwe bomu hene te yi we kende wune bo ke kuka baka keto yo.»

²⁵ Wune njon, dete wune wedyu metemo

mun, keto mi ke tiko temo ke yi Njambiyede, meyasi ta kwanja nda yi nye lepima nye mi ke. ²⁶ Yasi wete, yo gbate nde, pupo ta bu wuse ke bete ke gon wete kiringira.»

²⁷ Metu kamo jo yitani kwanja, ke tu kamo jo yinite, wuse ba ndi ke wowo ke wari ke wari ke wete nyangwe duku nde Adiriya. Ne bembe tu botu bete be dikima kelo mesay ke kuka baka takima nde, wuse me ke wuta ne yina meneti. ²⁸ E bo bete yina yasi ke duku yi beje ne dimo te. E bo beje nde, dimo te kumma nda meta kamotani jo yitan jo yiba. Kumo ne mbet mbombu, e bo bete sendi dolo nda meta kaba jo yitan jo yitani. ²⁹ Bo gwa kan nde, kuka nje dumo yina metari. E bo pidye meyasi yini te yi ba ke nganja kuka yi kele nde, kuka tema ke kiya mbey ke. Bo pidya yo ke duku, e bo gore nde, misi pupu nedo.

³⁰ Botu bete be dikima kelo mesay ke kuka baka sanja nje te yi kwa li yo. E bo bu mono landi bete ke duku, kelo membale nde, bo ke ke pidye meyasi mete yi kele nde, kuka tema ke kiya mbey ke. Meyasi mete ba ke dyoy kuka. ³¹ E Pol lepe nye kum besoja, lepo sendi nye besoja nde: «Ige bomo baka ti diye ke moy kuka na, wune ti ju na.» ³² Ndana, e besoja pese mekol mete yi dikima biye mono landi ke tiko yo nde, yo kwan.

³³ Yite misi ti pa pupo na, e Pol kombile lepo nye bomo hene nde, bo dyenanawe. E nye lepe nde: «Yo me muka metu kamo jo yini yi wune diye nja kine dyena, ladiye ndi nde, pupo pan weye ke. ³⁴ Ndana mi ke ngweta ne wune nde, wune dyenanawe keto jongwe dyun. Keto ko gbela nyino to mumo wete ne wete ke njoka yun ti sanja na.»

³⁵ Ke nye ma si lepo dete ke, e nye bu mampa nye Njambiyede wosoko ke misi me bomo hene nje leke yo kande dyenate. ³⁶ E bo hene bu deti kwa dyena sendi. ³⁷ Wuse ba hene bomo gomay yiba jo kamotan jo kaba jo yitan jo wete ke moy kuka. ³⁸ Ke bomo ma si dyena yaka ke, e bo soje mapi medye te yi ba ke moy kuka ke bete ke man kaye ne dito te.

³⁹ Ke misi ma pupo ke, botu bete be dikima kelo mesay ke kuka baka ti duwe meneti mete na. Yasi wete, bo beje wete bakwe ne mesay kete. E bo pese nde, bo ta beje, simande bo yakama kelo nde, kuka ken ke nda mate. ⁴⁰ E bo pese mekol me meyasi mete yi kele nde, kuka tema ke kiya mbey ke tiko meyasi mete ke moy duku, wunje nyangwe meyasi mete yi yensa dyoy kuka tedye nje ke. E bo kanje lamba te yi kele nde, pupo bon kuka kwa no ke kenje kwey. Ndana, e bo bu nje ngindi. ⁴¹ Yasi wete, e bo ke sangwa ne yina kundu mesay ke sombu. E yo kele nde, kuka ndaki womete. Dyoy kuka kokila meneti kwa nda, e mekumbo menda ke nganji te, e yo kande posiyate, keto mekumbo ba detinate. ⁴² Besoja kombila nde, bo ta si wo bejaba, ma mumo nje moko kwa bombu. ⁴³ Yasi wete, kum besoja kwadya jongwe Pol. Dete, e nye pete besoja nde, bo ti kel yasi te yi bo kpoma ke na. E nye lepe nde, botu bete be duwe moko baka kanda balo ke duku moko bendu ngindi, ⁴⁴ ne bukwe te bari bendi mebam ho mepel me kuka. Dete, e bomo hene bende ngindi ne te.

28

Pol ke sidye kon bomo ke Malta

¹ Ke wuse ma si bendu ngindi ne te ke, e bo lepe nye wuse nde, dino kiringira te nde Malta. ² Botu bete be dikima diye ke kiringira te baka tedya nde, bo ke kwadye wuse, e bo bu wuse kimote budyate. Bo jongwa dite kwa jeba wuse hene nde, wuse ken wetina, keto mbiyo ba ke no. Sendi, duku ba ke kwa budyate. ³ Pol kenja bo wuke ne mekaki nye ke dite, e yeri punde kete keto jon dite, kwete nye ke bo nda te. ⁴ Ke botu be kiringira baka ma beje nyone ne kepele ke bo ne ke, e bo lepe tande yan nde: «Mbam ko gbakasi mo wona bomu, keto ko beko nde, a jonma ke duku, Njambiyede te yi bo jeba nde Njambiyede me kundoko ko ti jaye nde, a ken ne jongwe dyene mbombu na.» ⁵ E Pol ngbanje nyone bete ke dite kine woko mono kwana yaja na. ⁶ Botu baka takima nde, bo ta beje nye ke ngalo ho balo gwe

ne kutukulu. Ko dfe, bo ladya ke kante dengo kine bende yina beya yasi ke dya ke yotu ne na. E bo senje men lepo nde, Pol wete njambiyε.

⁷ Dino nyanngwe mumo te ε ba diyɔ ne kiringira te ko ba nde Publijus, meneti mene ba ke kekite womete. A tedya nde, a ke kwadye wuse, kwa bu wuse kimote nye wuse mbey jako ke metu yitati bakidye wuse kimote budyate. ⁸ Sangwe wene ba metinengwe ke kono. Yotu ne ba ke lolo budyate. Sendi, a ba ke wende ne meloku. E Pol ke bende nye ngweta ne Njambiyε kase mebo ke yotu ne, ε kon ne siye. ⁹ Ke kante yinori, ε botu be kon hene be ba ke kiringira baka nje sendi ke yi Pol. E nye sidye mekon man. ¹⁰ Bo ba ne jese budyate sangwe ne wuse. E bo nye wuse meyasi mete yi yakama kame wuse ke ke ngimo kwanje su.

Pol ke dya ke Rom

¹¹ Wuse kwanɗya ngwende yitati womete, ε wuse nje kwa ne wete kuka te yi wokuna ne Aleksandiri ke. Bo kwakima dyoy kuka te ne yekambiyε wete njambiyε nde Diyoskur. Kuka te kwanɗya ngimo abekata womete. ¹² Wuse kwanma kumo ke Sirakus, ε wuse ya metu yitati womete. ¹³ Wuse temma womete kwa ne duku gon ne gon kumo ke Regiyon. Misi pupε ε pupo wule pulo nje njembo kwa. E wuse kele ndi metu yiba ke nje kumo ke Pusoles. ¹⁴ Ke wuse ma kumo womete ke, ε wuse dolo bana benjon busu. E bo ngweta ne wuse nde, wuse yaki metu yitan jo yiba sine bo. Yo dfe yi wuse ka no Rom. ¹⁵ Benjon busu be diyε ke Rom baka wokuma nde, wuse ke nje. E bo teme nje sangwa ne wuse ke mbey lumo te yi bo jeba nde Apijus ke ne ke mbey te yi bo jeba nde Metu yitati yi bejengwe ke. Ke Pol ma bende bo ke, ε nye nye Njambiyε wosoko, ε nye bu dfe. ¹⁶ Ke wuse ma dya ke Rom ke, ε bo tike Pol nde, a yaki ke mbey te yene nyepo, tiko wete soja nde, a ke pemo nye.

Pol ke lepo Kimɔ Tom ke Rom

¹⁷ Ya metu yitati, ε Pol jeba betomba Beyuden. Ke bo ma si wesidya ke, ε

nye bu lepi lepo nde: «Wune njon, gba mi ti kele yina yana sangwe ne kando dyusu ho lepina beyate ne mekele me besanmbambo busu na. Ko beko dfe, bo bonma mi nye ke jobo ke Yerusalem nje kaje mi nye botu be Rom. ¹⁸ Ke botu be Rom ma si diyε mi mediyan ke, ε bo diy soje bo ne mi, keto bo ti dolo yina mejoso ke pulo mbe yi yakama kelo nde, mi sombu son keto te na. ¹⁹ Ko beko dfe, Beyuden senma, ε mi bende nde, mi yakanngwe bu lepi te ke no ke mbombu *Sesar. Mi yeti ne metake te yi lepina beyate ne kando dyembe na. ²⁰ Yo keto lepi ke yi mi kwadya bende wune, ne mi lepi nye wune. Mi wotunate ndana ne kol sumba te yike jakime ndi kiya yasi te yi kando Isarayel be ne bibina temo kete ke.» ²¹ E bo lepe nye nye nde: «Wuse ti biye yina mekana wule Yuda ke kasi yo na. Sendi, ke njoka beman busu, wete mumo ti pa nje yekidye ho lepo yina beya yasi ne dino dyo na. ²² Yasi wete, wuse ke kwadye woko yasi te yi we take ke ke numbu yo ne nguru wo, keto wuse ke duwe nde, bomo ke lu dyambi sangwe ne njon botu bete ke membey hene.»

²³ Ndana, ε bo pese yeso te yi bo ta sangwa kete ke nye Pol. Ke yeso te ma dya ke, ε bomo budyate nje dolo nye ke tu te yi nye dikima ya kete ke. E nye lepina ke yasi te yi nye duwa ke kasi *Kando Njambiyε ke nye bo, nembe sendi to te. E nye ke mbombu lepina nye bo, sa nje nde, bo jaya meyasi mete yi bo woke ke kasi Yesu ke. A lepinama bengwe meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me membonga mete yi Moyisi ketima ke ne ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyε kande bemenmene kumo bekoko. ²⁴ Bana jayma melepi mete yi nye ba ke lepo ke, ma bana ti jaye na. ²⁵ Bo ti nje be ngin wete na, dfe ε bo si wanja, yite Pol ma lepo ndi lepi wete nye bo nde: «Kimɔ Sisin ba ne kale yi lepina kwanɗye ke numbu Esayi te mo punja melepi me Njambiyε nye besanmbambo bun nde: ²⁶ Ken ke yi botu baka lepo nde: Wune ta woko woko ne meto mun, ma ko wune ti biye to te na. Ne ta bende bende ne

misi mun, ma ko wune tí duwe yasi te yi wune beɲe ké na, ²⁷ keto metemɔ me botu baka me ne biɲbili. Bo ne nguru wan ma díbo metɔ man nɛ misi man. Bo kelma dete, ma misi man nje beɲe yasi, ma metɔ man nje woko pɛ, ma temɔ yan nje nɛmbe meyasi, ma bo nje yeɲsa temɔ, ma mi nje sidye kɔn yan.» ²⁸ Dete, wune dúkwe nde, kasi jonɲwe te yike yi Njambiyɛ nye ndana ké, a njésikwe yo keto botu bete be yeti Beyuden baka, yo bo ta biye to te.» [²⁹ Ke Pol ma lepo dete ké, e Beyuden nye beya meso tande yan kwa no.]

³⁰ Pol kwanɲya sew yiɓa ne yim ke wete tu te yi nye díkima gbo gboko díyo te ké. A díkima bu bomɔ hene be díkima nje beɲe nye baka ne mesosa, ³¹ pele meyasi nye bo ke kasi *Kando Njambiyɛ, tedye sendi bo meyasi ke kasi Kumande Yesu Krist kine monɔ wɔ, kine monɔ menjanɲwe na.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Rom

Mekana mete yoko, yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete yo.

Pol ke lepo ke moy mekana mete nde, Kimo Tom Njambiyε beηa bomo hene ke to meneti. Njambiyε yeti ke baka njoka bomo na. Nye Njambiyε Beyuden ko botu bete be yeti Beyuden baka. Pol ke tedye sendi nde, bomo hene botu be mebeyo. Njambiyε pési nde, mumo me ne ηgben ke mbombu wene wule ndi ke tikina temo te yi mo te tike ke yi Yesus ké. Pol ke kε mbombu yí tedye teri mumo te ε jadye ne koko ko.

Wuse yakama baka mekana maka ke menγabiye yitan jo wete:

1. Bomo hene josiɖya ke mbombu Njambiyε (kumte 1-3).
2. Njambiyε pési nde, mumo me ne ηgben ke mbombu wene wule ke tikina temo te yi nye no ke yi Yesus Krist ké (kumte 3-5).
3. Nge mumo be sanγwate bene Krist ke soη nε ke womiya ne, Njambiyε ke pupudye mo te (kumte 6-8).
4. Kasi keskere temo te yi kando Isarayel (kumte 9-11).
5. Jongwe bekriten: Kelo meyasi yi nye Njambiyε luksa (kumte 12-15).
6. Mekwadya me bekriten beηnanγwe ne nje te yin? (kumte 15-16).

¹ Yo mi Pol, bala Yesus Krist, Njambiyε jebama mi, né mi be mo tomun, tōke mi nde, mi bēki wene, né mi lepi Kimo Tom ne. ² A kpoma Kimo Tom te ke metu te yi mbombu ne nje botu be punja melepi mene nda yi bo ketima ke pupuna mekana mene ké. ³ Kimo Tom te lépi kasi Mōno wene, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Ke teri te yi mumo, nye nday Davit, ⁴ ma ke yi Sisiη, Njambiyε tedya nde, nye Mōno wene ke misi me bomo hene kome nye womiya nye ke njoka bemuη, tonje sendi nye ne ηgunγudye ké. ⁵ A kwanma ne nye yí kelo ηgikwa

ne wuse, kenje wuse nda botu tomun ke mekando hene, né bo jay Kimo Tom, tiko temo ke yi Yesus Krist, né dino dyene bu luksa. ⁶ Wune sendi ke njoka botu bete. Njambiyε jebama wune, né wune wokuna ne Yesus Krist. ⁷ Mi kéti mekana maka kenje wune botu be Njambiyε hene be diye ke Rom baka. Njambiyε ke kwadye wune ne temo ne hene. A jebama wune, né wune be botu bene. Njambiyε Sanγwe wusu nε Kumande Yesus Krist kēl ηgikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Temo Pol ke yotu bekriten be Rom

⁸ Mi ke kande pa nye Njambiyε wombe wosoko keto yun hene ne dino Yesus Krist, keto bo ke yekidyε nda yi wune tike ne temo ke yi Njambiyε ke to meneti hene. ⁹ Mi ke kelo Njambiyε mesay ne temo mbe hene, pele Kimo Tom te yi beηe Mōno wene ké kε no. Njambiyε wombe ke duwe nde, yasi te yi mi lepe ké, gbakasi, yo nde, mi ke take wune menγimo hene kome mi ηgweta ne nye ké. ¹⁰ Menγimo hene kome mi ηgweta ne Njambiyε ké, mi diya nye nde, ηge nye kwadye, a má bute nje yey nye mi, né mi kε beη wune. ¹¹ Temo mbe deke ne pepepe nde, mi kēn beηe wune, né mi kwanɖye yiηa yasi te yi Kimo Sisiη nya mi ké nye wune, né wune be ne dēti ne ηgbingim. ¹² Ma yo nde, mi jéki kε pe yun, né wuse sanγwa, baka ke nye beso dēti, baka ke nye sendi beso dēti. Yo ta wule ndi ke kiya tikina temo te yi wuse hene tike ke yi Njambiyε ké.

¹³ Wune njoη, mi dikima peso nde, mi ta kε beηe wune wete yeso. Mi yeti ke kwadye nde, wune ndēkimangwe yo na. Ma yasi wete, kumo ndana yiηa meyasi ke diki peto mi. Mi kwadya kε pe yun, né mesay mēmbε wum mēmbumo ke njoka yun nda yi yo wume no sendi ke njoka yiηa mekando ké. ¹⁴ Yo nde, mi yākanγwe kε lepo Kimo Tom nye botu bete be yeti Beyuden baka, kε lepo sendi nye botu bete be yeti ke duwe jongwe baka. Mi yākanγwe kε lepo nye botu be duwa yasi, kε lepo sendi nye botu bete be yeti ke duwe yanja baka. ¹⁵ Yo dēte, temo mbe deke ne pepepe nde, mi kēn kε lepo Kimo

Tom te nye wune botu bete be dīye sendi ke Rom baka. ¹⁶ Mi yeti ne njon lepina Kimō Tom na, keto yo ngungudye te yi Njambiyē jonḡwe ne botu bete be tike temō kete baka, Beyuden dīn nje b̄y botu bete be yeti Beyuden baka. ¹⁷ Kimō Tom te ke tedye nda yi Njambiyē kele nde, mumō bēki ne ngben ke mbombu wene ké. Mumō bēki ne ngben ke mbombu Njambiyē ndi ne nje tikina temō ke yene. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyē nde: <Mō te yi Njambiyē si pesō nde, a me ne ngben ke mbombu wene ko ta j̄y ndi ne nje tikina temō te yi nye tike ke yene ké.>

Bomō hene ne mejoso ke

mbombu Njambiyē

¹⁸ Njambiyē ke tedye ngambi ne wule ke d̄yobō sunḡwe ne bomō hene te be paye nye, kelō kwalō kōtu mekele hene yī mbasō ne gbakasi baka. ¹⁹ Njambiyē kelma d̄ete, keto bomō yakama duwe nde, a kete, keto meyasi mete yi tedye d̄ete ké ke bejna ne lonḡo lonḡo ke misi man, keto a sima tedye bo yo. ²⁰ Gbate, mumō ti yaka beje Njambiyē ne misi na. Ma ko d̄ete, bomō ke kanje misi beje ne meyasi mete yi nye kusuma ke ngimō te yi nye kusuma ne mbokō ké. Bo ke beje ne nje te yite nde, a ne ngungudye te yi dīye kpo ne kpo, beje sendi nde, nye kete gbate. Dete, kine mumō wete ne wete yakama lepō nde, a kine mejoso na, ²¹ keto bo ma duwe dukwe nde, Njambiyē kete, ε bo yōkwe dīyō kine sombile nye nda yi bo yākanḡwe kelō ne Njambiyē ké na. Bo t̄i nye nye wosoko na. Metake man kpalma nje kē ndi ke lem meyasi. Dyano kpalma nje duwe ke metemō man, ε yitil nje namō yo ne pitik. ²² Bo d̄ikima d̄unḡwe beti take nde, bo botu be d̄yano, ase nde, bo kpalma nje be belem. ²³ Ne nde, bo sōmbila meluksa me Njambiyē te ε ti gwāki kō, bo kpalma tikō yite ne nyek kpalō kelō yekambiyē mumō te ε gwe kō kanō yo. Bo kelma yekambiyē benon nē yi gbela benyamō nē yi benyamō bete be d̄ulma d̄ulmanḡwe baka kanō sendi yo.

²⁴ Yo keto te yite yi Njambiyē kinma ne bo kelō nde, bo nyēki bō ke kelna mekele me memi beḡwe beya mewobō me temō yan, né bo ne nguru wan wunḡwe yotu yan. ²⁵ Bo kpalma tikō gbakasi te yi Njambiyē punja nye mumō ké, nye bō ke jā. Bo kpalma kanō kelō mesay nye meyasi mete yi nye kusuma ké, tikō nye, mō te ε kusuma yo kō. Ma yo nye yi bomō yākanḡwe lukse kpo ne kpo, *amen.

²⁶ Yo keto te yite yi Njambiyē kinma bo kelō nde, bo bēki ne beya mewobō mete yi wunḡwe ne yotu yan. Yori ne nde, boma dīy beje bembam nda yi Njambiyē kombila ké, boma ne boma me kpalō dīyō tandē yan. ²⁷ Dete sendi, bembam tikima dīyō mbam beje nyari nda yi Njambiyē kombila ké, ε konḡwe nyiḡe bo yotu, bembam ne bembam me kpalō dīyō tandē yan kelō yasi te yi nye njon tandē yan bembam. Bo sangwama ne pōnsi ke yotu yan yi yakama ne bo beḡwe yasi te yi bo kelma yī jatidye kol ke beya nje.

²⁸ Ma nda yi bo t̄i kwadye duwe Njambiyē ké, ε Njambiyē kine bo kelō nde, d̄yano d̄yan bēki kōtute yī kelō ne yasi te yi mumō ti yaka kelō na. ²⁹ Temō yan tondunate ne kwalō kōtu mekele hene nē kwalō beya yasi hene. Yo sendi tondunate ne kwalō nyena temō hene ke meyasi me meneti nje b̄y kwalō likisi hene. Bo ne nyanḡwe temō budyate. Metake mete yi wona bomō sima tondō sendi ke temō yan. Dyano te yi metandō nē yi mesebila nē yi sōsō sima tondō sendi d̄ete ke temō yan. Bo botu be sōkwa numbu, ³⁰ botu be kutu nē botu be paye Njambiyē. Bo botu be janji nē botu be mbenō. Bo botu be bendidye yotu ne gbelate. Bo sendi be mbendō be kusuna jonja beya medyano yī kelō ne beya yasi. Bo bōnō be mbandō sunḡwe ne besanḡwe ban nē benyanḡwe ban. ³¹ Bo kine d̄yano na. Bo ti tōnjukwe meyasi mete yi bo si kpo ké na. Bo kine mekwadya ke temō na, bo ti gwāki ngwete besō na. ³² Bo ke duwe dukwe nde, botu bete be kele njel mekele nda yite baka yākanḡwe sanḡwa ne sōḡ. Ko d̄ete, bo ke kē mbombu yī kelō njel mekele nda yite. Ma yeti ndi nde, bo ke kelō

mেকেলে মেতে না, যাসি বেতে, ভো কে তংগিদ্যে জায়ে সেন্দি ভোতু বেতে ভে কেলে ভেয়া মেকেলে মেতে ভাকা.

2

Kasi pesina josi

¹ Ma দেতে, বে মো তে এ জোষে ভেসো কো, কো বে ভেঁকি ন্দা, বে তি যাকা লেপো ন্দে, বে কিনে মেজোষো না, কেতো বে কে জোষে ভেসো, কপালো ন্জে কেলো ন্দি কিয়া মেয়াসি মেতে যি ভো কেলে কেঁ. দেতে, বে নে ঙ্গুরু বো কে কেলো ন্দে, লেপি বাঁল কে তো যো. ² Ma বুষে কে দুবে ন্দে, Njambye জোষা ভোতু বেতে ভে কেলে দেতে ভাকা নে তো তে নে ঙ্গবে. ³ বে মো তে এ জোষে ভোতু বেতে ভে কেলে দেতে, কপালো কেলো ন্দি ন্দা ভো কো, 'বে তাকা কা ন্দে, বে তা দিযো কে জোষি Njambye? ⁴ Yite ন্দে, 'বে য়েঁল্কে Njambye কেতো ন্যাংগ্বে ঙ্গিক্কা তে যি ন্য়ে কেলে নে বে কেঁ? 'বে য়েঁল্কে সেন্দি ন্য়ে, কেতো অ কে গ্ভিসো বে? 'বে য়েঁল্কে কা ন্য়ে, কেতো অ তি পোঁসা বে নেদো না? 'বে যেতি কে দুবে ন্দে, Njambye কেঁল ঙ্গিক্কা নে বে দেতে, নেঁ বে য়েঁসা তেমো না? ⁵ Ma তেমো যো নে কেসেরে, যো তি যাকা সেন্জো না, দেতে বে কে কেলো ন্দে, Njambye বোঁকু ঙ্গাম্ভি নে বে ক্বা তো তে কুমো কে যেসো তে যি ন্জো নে তা তুসিয়ে কেঁ. Yo তা ভে যেসো তে যি ন্য়ে তা তেদ্যে ন্দে, অ জোষা যাসি নে ঙ্গবে. ⁶ Njambye তা ন্য়ে মুমো হেনে সোল বেংগ্বে মেকেলে মেনে. ⁷ Baņa বোমো কে কেলো তিঁ তে যি কেলো কিমো যাসি, সা ন্জে তে যি ভে নে মেলুক্সা মে Njambye. 'Bo সাঁ সেন্দি ন্দে, Njambye তোঁন্দু ভো, ন্য়ে ভো জোংগ্বে তে যি কিনে ন্জেনা না. A তা ন্য়ে ভো জোংগ্বে তে যি কপো নে কপো. ⁸ Ma যাসি বেতে, কে যি ভোতু বেতে ভে লু দ্যাম্ভি নে ন্য়ে ভেনো গ্ভাকাসি কুতুদ্যা কপালো বেংগ্বে কোতু মেকেলে ভাকা, Njambye তা তেদ্যে ক্বানা তেমো নেঁ ন্যাংগ্বে ঙ্গাম্ভি নে সূংগ্বে নে ভো. ⁹ A তা তেদ্যে ন্যাংগ্বে মেবোনে ন্য়ে মুমো হেনে এ কেলে ভেয়া যাসি কো, মো তে তা গ্বে বো ঙ্গওয়গ্বা. Yo তা ভে দিঁ Beyuden ন্জে বু ভোতু বেতে ভে যেতি Beyuden ভাকা. ¹⁰ Ma যাসি বেতে, অ তা লুক্সে তোঁন্দো ন্য়ে তেতে ন্য়ে মুমো হেনে এ কেলে কিমো যাসি কো. Yo তা ভে দিঁ Beyuden ন্জে বু ভোতু বেতে ভে যেতি Beyuden ভাকা, ¹¹ কেতো Njambye যেতি কে গ্বে মেরি মিসি মুমো না.

¹² Bomo হেনে ভে কেলে ভেয়া যাসি কিনে পা দুবে মেম্বোংগা মে Njambye তে যি মোয়িসি কেতিমা কেঁ তা গ্বে যাম্ভিলে, কেতো ভেয়া যাসি তে যি ভো কেলমা কেঁ, যেতি কেতো ভো তিঁ দুবে মেম্বোংগা মেতে না. Yasi বেতে, বোমো হেনে তে ভে সি দুবে মেম্বোংগা মেতে ন্জে কেলো ভেয়া যাসি ভাকা, Njambye তা জোষে ভো বেংগ্বে মেম্বোংগা মেতে. ¹³ Yo ন্দে, Njambye তিঁ পেসি ন্দে, মুমো মে নে ঙ্গবে কে ম্ভোম্ভু বেনে, ঙ্গে ন্য়ে সি বোকো ন্দি মেম্বোংগা বোকো না. Yasi বেতে, যো মো তে এ বোকে কেলো যাসি তে যি মেম্বোংগা লেপে কেঁ, যো ম্ভেতে যি Njambye তা পেসো ন্দে, অ মে নে ঙ্গবে কে ম্ভোম্ভু বেনে. ¹⁴ Botu বেতে ভে যেতি Beyuden ভাকা যেতি কে দুবে মেম্বোংগা মেতে যি মোয়িসি কেতিমা কেঁ না. Ma ঙ্গে ভো নে ঙ্গুরু বান দিকি কেলো মেয়াসি মেতে যি মেম্বোংগা লেপে কেঁ, যো তেদ্যা কোমেতে ন্দে, তেমো বান কে দিকি তেদ্যে ভো ন্দে, ভো কেঁল দেতে, কো ভেকো ন্দে, ভো যেতি কে দুবে মেম্বোংগা মেতে না. ¹⁵ ঙ্গে ভো কেলে দেতে, ভো কে তেদ্যে ন্দে, Njambye ন্যা দ্যানো মেয়াসি মেতে যি মেম্বোংগা দিয়ে ন্দে, মুমো কেঁল কেঁ কে মোয় মেতেমো মান. Temo বান কে তেদ্যে দেতে, সেন্দি মেতাকে মান কে দিকি নেদ্যে ভো হো তোঁন্দো ভো বেংগ্বে যাসি তে যি ভো কেলে কেঁ. ¹⁶ মেয়াসি মেতে যি দিয়ে মুকা সোদ্যতে কে জোংগ্বে বোমো কেঁ তা পুন্দো পুয়ে কে যেসো তে যি Njambye তা ক্বা নে ক্ৰিস্ট Yesus যিঁ জোষে নে ভো কেঁ. Kimo Tom তে যি মি পেলে কেঁ কে লেপো দেতে.

Kasi teri Beyuden

¹⁷ Ma বে কে লেপো ন্দে, বে Beyuden, বে নে ভিভিনা তেমো ন্দে, যাঁ তা তিঁ কেলো বে না, কেতো বে কে দুবে মেম্বোংগা মে Njambye. বে কে দুংগ্বে ভেতি ন্দে, Njambye, ন্য়ে কপা Njambye বো. ¹⁸ Ma ন্দুকু, 'বে কে দুবে যাসি তে যি Njambye ক্বাদ্যে কেঁ? বে কে কোম্ভিলে দুবে সেন্দি নেম্বিনা ফাঁ কিমো যাসি তে যি বে যাকোংগ্বে কেলো কেঁ, কেতো মেম্বোংগা তেদ্যা বে যো. ¹⁹ কে যো, বে লেপি ন্দে, বে মো তে এ ঙ্গবোষে ভোতু বেতে ভে নে দিভিনা মিসি ভাকা, বে মো তে এ পানিয়ে পুয়ে ন্য়ে ভাকা ভে কে মোয় যিঁ ভাকা. ²⁰ বে লেপি সেন্দি ন্দে, বে মো তেদ্যা যাসি ন্য়ে ভোতু বেতে ভে কিনে দ্যানো ভাকা, লেপো ন্দে, বে মো তেদ্যা যাসি ন্য়ে ভোতু বেতে ভে ন্দা বেংগ্ভান্দা ভাকা. বে

lépi d'ete, keto we ke duwe membonḡa, duwe meyasi hene nè gbakasi te yi diye ke moy membonḡa mete ké. ²¹ We mo te e tedye besò yasi kò, ma nge ba yi we ti téfya sendi yotu yò yasi te ké? We mo te e pele nde, mumò tì gubu kò, ma nge ba yi we nje gubò sendi ké? ²² We mo te e pele nde, mumò tì kel wanja kò, ma nge ba yi we nje kelo sendi wanja ké? We mo te e bene baḡa benjambiyè kò, ma nge ba yi we nje nyinje membanjo man bu meyasi mete yi wokuna ne bo ké? ²³ We mo te e duḡwe beti keto duwà membonḡa me Njambiyè kò, ma we ke kpalò wuḡwe d'ino Njambiyè, keto we ke yaḡgile membonḡa mene. ²⁴ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyè nde: <Botu bete be yeti Beyuden baka ke lepò lepi gbutu sunḡwe ne Njambiyè keto yun.>

²⁵ Ma nge we kele meyasi mete yi membonḡa lepe ké, yite pesina yotu yò yi bembam yi bo pesima ké ta kame we. Yasi wete, nge we nje yaḡgile membonḡa, komete, yo me nda bo tì pese we na. ²⁶ Ma nge mo te yi bo tì pese nye kò kele meyasi mete yi membonḡa lepe ké, 'wune táka ka nde, Njambiyè ti yaka jaye nye nda mo te yi bo sima pesò kò na? ²⁷ We, monò Beyuden ke duwe membonḡa mete yi Moyisi ketima ké kumò njena. Bo pesima sendi we, ma we ke kpalò yaḡgile membonḡa mete. Ma nge mo kandò te yi bo ti pési bo baka kpalò kelo yasi te yi membonḡa mete lepe ké, 'we táka nde, a tí pesò jòsi yò na? ²⁸ Yeti yasi te yi mumò beḡe beḡa ke misi ké tedye nde, mo te faḡ monò Beyuden na. Sendi, yeti yasi te yi mumò beḡe beḡa ke yotu mumò ké tedye nde, yite faḡ pesina mbam na. ²⁹ Ma bo dúkwe faḡ monò Beyuden ke yasi te yi wule ke moy temò ne ké. Faḡ pesina mbam, yo mesay mete yi Kimò Sisiḡ kele ke temò mumò ké, yeti membonḡa mete yi mumò kete keto ké kele mesay mete na. Yo njel faḡ monò Beyuden te mbete be ne meluksa. Meluksa mete yite wúla ke yi Njambiyè, yeti ke yi bomò na.

3

¹ 'Ma d'ete, mo Beyuden kwán mo

te e yeti Beyuden kò ke nge? 'Sendi, mepesina mete yi Beyuden kele ké kama bo ke nge? ² Ma meyasi menòri hene yiḡa kpaḡa meyasi ke menje hene ke yan. Bosa yasi, yo nde, Njambiyè bonḡa melepi mene kanje nye bo. ³ He ta lepò ba ndana ne nge? Nge be nde, baḡa ke njoka yan tì tike temò ke melepi mete yi Njambiyè lepima ké, 'Njambiyè má d'iyò kine tonje meyasi mete yi nye sima kpo ké? ⁴ Ko mbet na. Bomò hene dúkwe nde, Njambiyè lépi ndi gbakasi, ma mumò hene lépi ndi ja. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyè nde: <Bomò dúkwe nde, we Njambiyè, we lépi ndi gbakasi ke meyasi mete yi we lepe ké. Sendi, nge wúne bomò teme ke jòsi, we ta kabò lepi.>

⁵ Ma kotu mekele mete yi wuse kele ké ke tedye nde, Njambiyè ne ngben. Ma d'ete, he yakama lepò ne nge? 'He kina lépi nde, Njambiyè kél meyasi kotute kome nye punje ngambi ne tedye wuse mebòne ké na? Ma mi ke lepina d'ete nda yi bomò yakama lepina ké. ⁶ Yasi wete, ko yo yeti d'ete na. 'Ma nge Njambiyè kele kotu mekele, a má nje kelo nan yí pesò ne jòsi botu be meneti maka?

⁷ Sendi, ja te yi mi kele ké ke kpalò kelo nde, Njambiyè téfya ne sanḡan kwà to te nde, nye ne ngben. Yo ke kelo nde, meluksa mene púndu puye. 'Ma d'ete, a ta jòse mi nde, mi mo mebeyò keto nge? ⁸ Nge be nde, meyasi kèlnaḡwe d'ete, 'yite he kina lepi nde: <He kél beya meyasi, né kimò meyasi nje pundu kete na?> Baḡa bomò ke d'iki pesò lepi nye ke numbu su nde, wuse ke d'iki lepò njel melepi mete yite. Lepi ta balò ke to yan, bo má sanḡwa ne mebòne mete yi yakama ne bo ké.

Bomò hene kelma mebeyò

⁹ 'He ta nje lepò ba ndana nde nge? 'Wuse Beyuden kwà ka besò bomò? Ko na, keto he sima si tedye nde, ko Beyuden ko botu bete be yeti Beyuden baka, mebeyò ke namò bo hene. ¹⁰ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyè nde: <Kine mumò wete ne wete e kele yasi ne ngben na, ko wete. ¹¹ Kine mo

te ε ne dƳano na. Kine mo te ε sa nje te yi duwe Njambiyε na. ¹² Bo hene sima jato ke beya nje. Ko bo yeti ne dƳeti te yi kelo yiƳa yaƳa na. Kine wete ne wete ke njoka yan ke kelo kimo yasi na, ko wete. ¹³ Ngongele yan ke bonna ne bonson te yi diye nyase ke. Medyem man, yo yi sebila bomo. Mada benyone ke nji medyem man. ¹⁴ Numbu yan tonduma ne mekita ne melepi mete yi lu mumo ke temo nda soru kubu. ¹⁵ Bo nedo te yi ke punje mekiyo. ¹⁶ Bo ke bekidye bomo tiko bo ke mebone ke mbey hene te yi bo kwa kete. ¹⁷ Bo yeti ke duwe nje te yi nye mumo tete ke na. ¹⁸ Kambina Njambiyε yeti ne mbet ke dƳano dƳan na. ¹⁹ He duwa nde, yasi hene te yi membonga lepe ke, yo lepi ndi nye botu bete yi membonga mete nja keto yan baka, ne bomo hene dibi numbu, ne botu be meneti maka hene duwe nde, bo ne mejoso ke mbombu Njambiyε, ²⁰ keto Njambiyε ti pesi nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene, keto kelna meyasi mete yi membonga lepe ke na. Keto siya yasi te yi membonga kele, yo ndi tedya mumo mebeyo mene.

Nje te yi Njambiyε jongwe

ne mumo ke

²¹ Ma ndana Njambiyε ke tedye wuse nda yi nye pese nde, mumo yakama be ne ngben ke mbombu wene kine kwa ne nje membonga na. Membonga mete yi Moyisi ketima ke ne botu be punja melepi me Njambiyε nja lepo sendi dƳete. ²² E nde, Njambiyε pesi nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene ne nje tikina temo ke yi Jesus Krist. Njambiyε kel dƳete ne bomo hene te be tike temo ke yi Jesus baka, keto a yeti ke nembε njoka bomo na. ²³ Yo nde, bomo hene kelma mebeyo, ε Njambiyε sone meluksa mene ke yotu yan. ²⁴ Ma Njambiyε ne ngikwa, dƳete a pesima nde, bo me ndana ne ngben ke mbombu wene ne gbelate. A kelma dƳete ne nje mekolna mete yi Krist Yesus nja nje kolo ne bo ke. ²⁵⁻²⁶ Njambiyε tokuma Yesus yi nye ne sadaka, na gwe punje mekiyo mene yi sone ne ngambi Njambiyε ke mebeyo mete yi bomo kelma ke. Njambiyε sɔƳa

ngambi ne dƳete ke yi botu bete be tike temo ke yi Jesus Krist baka, ne bo be ne te. A kwadya tedye ne nje te yite nde, nye ne ngben, keto a ghisimama kine tedye bomo mebone ke beya meyasi mete yi bo kelma mbombu ke na. Ma ke ngimo te yoko ndana, a ke tedye bomo nde, nye ne ngben. A ke kwadye diyo ndi ne ngben, peso sendi nde, baka hene be tike temo ke yi Jesus baka me ne ngben ke mbombu wene.

²⁷ Ma to yasi te yi mumo ta bendidye ne yotu kete ke ba we? Kine yaƳa wete ne wete na. Keto nge? 'Keto kelna yiƳa kimo mekele? Ko na. Yasi wete, yo ndi keto tikina temo ke yi Jesus, yeti keto kelna meyasi mete yi membonga lepe ke na. ²⁸ Keto wuse ke take gbate nde, Njambiyε pesi nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo ke yi Jesus, yeti keto kelna yasi te yi membonga lepe ke na. ²⁹ 'Yite nde, Njambiyε ndi Njambiyε Beyuden siye? 'Nye yeti sendi Njambiyε te yi yiƳa mekando na? I gbate, nye Njambiyε te yi yiƳa mekando sendi, ³⁰ keto Njambiyε ndi wete ne wete. Yo ndi nye nyepo sendi ta peso nde ne botu bete be pesina ne baka be ti pesinangwe baka ta be ne ngben ke mbombu wene ne nje tikina temo ke yi Jesus Krist. ³¹ Yike yi wuse lepe ke, 'wuse lepi ka nde, wuse leƳe membonga me Njambiyε keto tikina temo ke yi Jesus? Ja, yeti dƳete na! Wuse ke kpal lepo nde, membonga ne kƳasa misi mesay mete yi nye kele ke.

4

Kasi tikina temo te yi Abaraham

¹ Ma he ta lepo nde nge ke kasi saƳmbambo wusu Abaraham? A kwedya ba yasi te nda ke teri te yi mumo? ² Njambiyε ma pesi nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene wule ke yiƳa mekele mete yi nye kelma ke, ma nye yakama bendidye yotu. Ma ke mbombu Njambiyε, yiƳa yasi te yi nye yakama bendidye yotu keto te yeti na. ³ Mekana me Njambiyε lepi nde nge? Yo lepi nde: <Abaraham tikina temo ke yi Njambiyε, ε Njambiyε lepe ke yite nde, a

me ne ngben ke mbombu wene.> ⁴Yo nde, nge mumo kele mesay, a yakanawe be ne sol ke mesay mete. Ke yite, bo ti nyeki nye yo nyeko ne gbelate na. Yo yasi te yi bo yakanawe nye nye. ⁵Ma nge mumo ti kele yiya mesay dete na, nge nye kpalo tiko temo ke yi Njambiyē, nye e pese nde, mo mebeyo yakama be ne ngben ke mbombu wene ko, komete, Njambiyē ma lepo nde, mo te me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yite. ⁶Yo dete sendi yi Davit ke lepo nde, mo te e Njambiyē lepe nde, a me ne ngben ke mbombu wene kine pa diye nde, a pan pa kelo yiya kimo mekele ko ne mesosa. ⁷Davit ke lepo nde: <Botu bete be Njambiyē tikima mejoso man ne ngwete soye mebeyo man baka ne mesosa. ⁸Mo te e Baba Mboko yeti ke lepo se kasi mebeyo mene ko ne mesosa.>

⁹'Mesosa mete beta ka ndi botu bete be pesina baka? 'Ho yo beta sendi botu bete be ti pesinangwe baka? Keto ke yi Abaraham, he kasima nde, Njambiyē lepima nde, a me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi nye tikima ke yene ke. ¹⁰Ke yi Njambiyē lepima nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene ke, 'yite a ma pesina ho a ti pa pesina na? Ke ngimo te yite a ba ndi dete, ko a ti pa pesina na. ¹¹Ke kante yey, e Njambiyē lepe nye nye nde, a pesinangwe yi tadye nde, nye Njambiyē pesima nde, a me ne ngben ke mbombu wene. A pesima nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi nye tikima ke yene ke, yite a ti pa pesina na. Dete, Abaraham nja nje be sangwe ne bomo hene be tike temo ke yi Njambiyē, ko botu bete be ti pesinangwe baka. Dete, Njambiyē ta lepo nde, bo me ne ngben ke mbombu wene. ¹²Abaraham sendi sangwe ne botu bete be pesina baka, yeti keto gbela mepesina mete yi beta ndi ke yotu ke na, nye sangwe ne baka be tike sendi temo ke yi Njambiyē ke no mbombu nda yi nye kelma ke ngimo te yi nye ti pa pesina ke.

¹³Ma Njambiyē kpoma nye Abaraham nde, a ta kane meneti maka nye nye bene benday bene. Yi Njambiyē kpoma dete

ke, yeti keto Abaraham kelma yiya yasi te yi membonga mene lepe ke na. Yo nde, a lepima nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi nye tikima ke yene ke. ¹⁴Ma beki ndi nde, meyasi mete yi Njambiyē bakidye tike botu bene ke beta ndi botu bete be kele yasi te yi membonga lepe ke, ma tikina temo te yi bomo tike ke yi Njambiyē ke gbelate. Sendi, ma yasi te yi Njambiyē kpoma ke ti kelna se na. ¹⁵Ma membonga kel nde, Njambiyē woku ngambi sangwe ne bomo, keto bo yeti ke bengwe yo na. Nge be nde, membonga yeti na, yite kasi yangila te yeti sendi na. ¹⁶Dete, yasi te yi Njambiyē bakidye tike botu bene ke, a kpoku yo nye botu bete be tike temo ke yene baka, na nye bo yo ne gbelate, ne benday be Abaraham hene be no, yeti ndi keto baka yi membonga nja ndi keto yan bepo na, yo sendi keto baka be tike ndi temo ke yene nda yi Abaraham te sangwe wusu hene kelma ke. ¹⁷Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyē nde: <Mi tembidya we, ne we be sangwe ne budya mekando.> Abaraham, nye sangwe wusu ke mbombu Njambiyē te yi nye tikima temo ke yene ko. Njambiyē te, nye Njambiyē te e kele nde, bemun yokwe be ne jon ko. Yo nye kuse sendi meyasi mete yi ti be kwey kete ke. ¹⁸Abaraham tikima temo ke yi Njambiyē, be ne bibina temo ke yasi te yi mumo ti yaka be se ne bibina temo nde, yo yakama kelna ke. Dete, e nye nje be sangwe ne budya mekando nda yi Njambiyē ma lepi nye nye ke. Njambiyē lepima nye nye nde: <Benday bo ta be budyate nda besiso be dyobo.> ¹⁹Ke ngimo te yite mesew me Abaraham me ke nda gomay. A beta nde, yotu ne ma dugbo, beta sendi dete ke yi Sara nde, ngimo jariki sima kwa. Ma ko dete, Abaraham ti teke ke tikina temo te yi nye tikima ke yi Njambiyē ke na. ²⁰Yasi wete, a ka mbombu yi tiko temo ke yi Njambiyē kine nye meso ke yasi te yi Njambiyē kpoma nye nye ke na. Njambiyē nya nye deti ke tikina temo te yi nye tikima ke yene ke, e nye lukse Njambiyē. ²¹A duwa gbate nde, Njambiyē

ne d̄eti te yi tonje yasi te yi nye si kpo k̄é. ²² Yo keto Abaraham tikima temo d̄ete, ε Njambiyε l̄epε nde, a mε ne ngben ke mbombu wene. ²³ Yo ketinate ke m̄ekana mε Njambiyε nde: <Njambiyε l̄epima nde, a mε ne ngben ke mbombu wene.> Yi bo ketima d̄ete k̄é, yo yeti ndi keto Abaraham nyepo na, ²⁴ yo sendi keto su, wuse botu bete be tike temo ke yi Njambiyε te ε womiya Nyangwe Kumande wusu Yesu sone ke njoka bemun̄ ko. Njambiyε ta l̄epo sendi nde, wuse mε ne ngben ke mbombu wene. ²⁵ A kan̄ma nye nye bom̄o nde, bo w̄oku nye keto beya m̄ekele musu. ε nye nje womiyε nye, né wuse nje be ne ngben ke mbombu wene.

5

Wuse mε ne te sine be Njambiyε

¹ Dete, Njambiyε pesima nde, wuse mε ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi wuse tike ke yene k̄é. Ma d̄ete, wuse mε ndana ne te sine be Njambiyε ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist. ² Yo nye bute nje nye wuse bu wuse k̄e no ke yi Njambiyε, na kel kimo yasi ne wuse, keto wuse ke tiko temo ke yi Yesu. Wuse mε d̄iȳo ndana ne ngbingim ke moȳ ngikwa te yi Njambiyε kele ne wuse k̄é. Wuse ke sosa, keto wuse ne bibina temo nde, wuse ta be sendi ne meluksa mε Njambiyε. ³ Wuse ti s̄osangwe ndi keto te yite nyepo na. Yasi wete, ko ke moȳ m̄ebone wuse ke sosa sendi, keto he duwa nde, m̄ebone ke kame wuse, né wuse be ne tin̄ te yi ḡiso meyasi. ⁴ Kelna tin̄ ke kame wuse, né wuse sum kol ke m̄ebobilan. Ma sumna kol ke m̄ebobilan ke kame wuse, né wuse be ne bibina temo ke yi Njambiyε. ⁵ Yo nde, nge wuse be ne bibina temo d̄ete ke yi Njambiyε, wuse tí biye soso m̄ewuru na, keto a sima si tonje m̄ekwadya m̄ene ke moȳ metemo musu ne nje Kim̄o Sisīn̄ te yi nye nya wuse k̄é.

⁶ Yo nde, mbombu ke ngimo te yi wuse tí be ne d̄eti te yi kelo yina kimo yasi, *Krist nj̄a nje gwe keto su botu be m̄ebeyo ke ngimo te yi Njambiyε pesima k̄é. ⁷ Ko nde, mumo j̄on̄nangwe ne ngben ke meneti, yo sulnate nde, wete mumo

j̄aya son̄ keto ne. Ma nge mumo be ne k̄p̄eskerε, wete mumo yakama jaye son̄ yari keto ne. ⁸ Ma Njambiyε ke tedye ne nye wuse nde, a kwadya wuse, keto Krist nj̄a gwe keto su pin̄o te yi wuse b̄a ndi botu be m̄ebeyo k̄é. ⁹ Ma nge be nde, ne nje m̄ekiyo m̄ene Njambiyε pesima nde, wuse mε ne ngben ke mbombu wene, 'sungwa ne jon̄gwa su? 'A ta d̄iȳo kine jon̄gwe ka wuse kamb̄o ne ngambi Njambiyε na? ¹⁰ Yo nde, mbombu wuse b̄a bependo be Njambiyε. Ma ndana Njambiyε nj̄a jangwe njoka ne sine bo ne nje son̄ M̄ono wene. Ma nge be nde, Njambiyε nj̄a jangwe njoka su d̄ete, 'sungwa ne jon̄gwa su? 'A kina jon̄gwe gba wuse sendi keto M̄ono wene ne jon̄ na? ¹¹ Ma yeti ndi meyasi mete yite siye na. Yasi wete, wuse ndana ne mesosa ne Njambiyε, keto a kwan̄ma ne nje Kumande wusu Yesu Krist yí jangwe ne njoka ne sine bo.

Njoka Adam n̄e Yesu Krist

¹² Dete, nda yi m̄ebeyo nyin̄ma ke to meneti ne nje mumo wete, nda m̄ebeyo kelma nde, mumo s̄ombu son̄, d̄ete son̄ nj̄a nje nyanja ne bom̄o hene, keto bo hene kelma m̄ebeyo... ¹³ Yo nde, m̄ebeyo b̄a ke to meneti pin̄o te yi Njambiyε tí pa nye M̄oyisi m̄embonga na. Ma ke ngimo te yi m̄embonga mete tí be kete k̄é, Njambiyε tí ba m̄ebeyo mε bom̄o na. ¹⁴ Ko d̄ete, kande ke ngimo Adam kumo ke M̄oyisi son̄ namma bom̄o, ko nde, bom̄o hene tí kele beya yasi yangile m̄bonga nda yi Adam kelma k̄é na. Jon̄gwe Adam ke kande tedye wuse kwal̄o m̄bana mo te ε ta duwe nje ko. ¹⁵ Yasi wete, yangila m̄bonga te yi Adam kelma k̄é n̄e ngikwa te yi Njambiyε kelma ne wuse k̄é yeti wete na. Yo gbate nde, ndi keto yangila m̄bonga wete yi mumo wete kelma k̄é, bom̄o budyate nj̄a s̄omb̄o son̄ kete. Ma yasi wete, ngikwa te yi Njambiyε nj̄a nje kelo ne bom̄o k̄é nj̄a kw̄a to te hene. A nya sendi bom̄o m̄ekombila ne gbelate kw̄a to te ne nje mumo wete, Yesu Krist. ¹⁶ Ma beya yasi te yi mumo kelma k̄é n̄e kimo yasi te yi Njambiyε nj̄a nye wuse ne

gbelate ké ke kelo mesay dele dele, keto Njambiyé jòsuma yangila mbonnga wete te yi mumò wete kelma ké, e nye pesé nde, lépi balma keto bomò héné. Ma kimò yasi te yi Njambiyé njà nye wuse ne gbelate ke kòj budya yangila mambonnga méné ké kpalma kelo nde, a pési nde, wuse me ne ngbenj ke mbombu wéné. ¹⁷ Nge be nde, yangila mambonnga mete yi mumò wete ne wete yangila ké kelma nde, sòj nâm bomò héné, 'sunngwa ne jonngwe te yi botu bete be Njambiyé kele nyanngwe ngikwa ne bo, pesò nde, bo me ne ngbenj ke mbombu wéné ta be nò ké? 'Bo kina jù, namò sendi yasi ndi keto mumò wete ne wete, Yesus Krist na?

¹⁸ Dete, nda ndi mumò wete yangila mambonnga, e Njambiyé pesé nde, yo bomò héné bale lépi ké, dète sendi, keto ndi mumò wete kelma yasi te yi ne ngbenj, Njambiyé ke pesò nde, bomò héné me ne ngbenj ke mbombu wéné. Pésinate dète ke nye bo jonngwe. ¹⁹ Ma ndi keto mumò wete tì wokuna ne Njambiyé, e bomò budyate nje be botu be mebeyò ke mbombu wéné, dète sendi, keto mumò wete wokunama ne nye, a ta pesò nde, bomò budyate me ne ngbenj ke mbombu wéné.

²⁰ Ma mambonnga njà dya, né mebeyò nyebi. Ma komé mebeyò nyébe ké, ngikwa te yi Njambiyé kpalma nje kwà to te. ²¹ Dete, nda yi mebeyò namma bomò ne nje te yi sòj ké, dète sendi, ngikwa te yi Njambiyé ke namò wuse ne nje te yi nye pesé nde, wuse me ne ngbenj ke mbombu wéné ké, né wuse be ne jonngwe te yi kpo ne kpo ne nje Nyanngwe Kumande wusu Yesus Krist.

6

Sine be Yesus Krist gwà

nje womiye sendi

¹ Ma he ta nje lepò ba ndana nde nge? 'He ta kè ka mbombu jonna ke mój mebeyò, né Njambiyé kel ngikwa ne wuse kwà to te? ² Ko mbet na. Wuse sima gwe duwe ke dèti te yi mebeyò bà nò kwey ké. 'Ma he ta nje yokwe jonna ne kòkò ke mój mebeyò keto nge? ³ 'Wune

ke ndekima ka nde, wuse héné te yi bo tòpuma ke móròku yí sanngwe wuse sine be Krist Yesus baka, bo ti tópa ka wuse yí sanngwe wuse sine be Yesus ke sòj ne na? ⁴ Dete, wuse gwà, e bo pumbé wuse sine be Krist ne nje tòpuna su ke móròku, né wuse nje jonna ndana ne jonja jonngwe nda yi Da womiya sendi ne *Krist ke njoka bemun ne ngungudye meluksa méné ké. ⁵ Ma sine be Krist me sendi sanngwate wete ke sòj te yi nye gwà ké. Dete sendi, sine be Krist ta be sanngwate wete ke womiya te yi nye womiya ké. ⁶ Wuse duwà nde, ke yi Krist gwà nò ke kroa ké, Njambiyé ngbama sendi njombu jonngwe d'ysusu ke kroa bene be Krist, na sòj dèti kelna mebeyò te yi d'iyé ke yotu su ké, ma wuse me nje kè mbombu yí d'iyò bala mebeyò. ⁷ Keto nge mumò si gwe, bene mebeyò yeti se ne yaña na. ⁸ Ma nda yi sine be Krist sima gwe ké, wuse ke tiko temò nde, sine be Krist ta jù sendi. ⁹ He ke duwe sendi nde, Njambiyé womiya nye sòje ke njoka bemun, a tí kala gwe se na. Sòj yeti ne yinà dèti se ke yotu ne na, ¹⁰ keto a gwà ndi tu wete ne sat. A gwà yí sòje mebeyò me bomò. Ma ke jonngwe te yi nye jonna ndana ké, a jónnanngwe yí lukse Njambiyé. ¹¹ Dete, wune sendi, wune bòn meyotu mun nda wune sima gwe duwe ke dèti te yi mebeyò bà nò kwey ké. Ma ndana, wune bòn meyotu mun nde, wune ne jon yí lukse Njambiyé, keto wúne be Krist Yesus me sanngwate.

¹² Nda yo dète ké, wune tì jaya nde, mebeyò kèn mbombu yí namò meyotu mun yi ta si gwe ké, né wune kel beya mewobò mete yi yotu diyé ké na. ¹³ Wune tì bon se medoku meyotu mun nda mejòle nye mebeyò yí kelo ne kòtu mekele na. Yasi wete, wune kpâl kanje meyotu mun nye Njambiyé nda botu bete be gwà nje jù baka. Wune bòn medoku meyotu mun nda mejòle nye Njambiyé yí kelo ne ngbenj mekele. ¹⁴ Ma mebeyò yeti se ne yinà dèti ke yotu yun na, keto yeti mambonnga mete yi Mòyisi ketima ké name wune na. Yasi wete, yo ngikwa te yi Njambiyé kele ne wune ké name wune.

15 Ma nge ba? 'He ta kelo ka beya mekele, keto yeti membonga name wuse na? 'He ta kelo ka dete, keto yo ngikwa te yi Njambiyε kele ne wuse kε name wuse? Ko mbet na. 16 'Wune yeti ke duwe ka nde, nge we bu yotu nye mumo nde, we ta wokuna ne nye, we me bala mo te yi we wokuna ne nye ko na? Yo nde, we yakama be bala mebeyo yi ke ne mumo ke soη ho be bala Njambiyε yi kelo meyasi ne ngben ke mbombu wene. 17 Yasi wete, wosoko ne Njambiyε, keto kwey wune ba bebala be mebeyo, ma ndana wune kpalma bengwe njel tedya melēpi me Njambiyε te yi bo tedya wune kε ne temo yun hene. 18 Njambiyε sima soηe wune ke diyo bala mebeyo kpalmo nje kelo nde, wune njaki nje be bebala be kelna ngben mekele. 19 Mi ke lepina dete nda yi bomo yakama lepina kε, keto wune ne meteko yi woko yasi nedo. Wune bonma medoku meyotu mun kwey nda bebala yi kelo ne mekele me memi, yi kelo sendi ne yasi te yi membonga bene kε. Wune kelma dete yi kelo ne kwalo meyasi hene te yi membonga bene gbate kε. Ma dete ndana, wune kpāl bu medoku meyotu mun nda bebala yi kelna ngben mekele, ne wune jonna pupunate ke mbombu Njambiyε. 20 Ma kome wune ba kwey bebala be mebeyo kε, wune ti be bebala be kelna ngben mekele na. 21 Kimo yasi te nda yi wune nja be no ke kelna beya mekele mete yite kε? Ndi njon nja nje tika ne wune muka ke kelna mekele mete, keto yi sidye no, mekele mete kel nde, mumo sombu soη. 22 Ma ndana, Njambiyε sima soηe wune ke diyo bala mebeyo. Wune me ndana bebala bene. Kimo yasi te yi wune nje be no ke yite kε, yo nde, Njambiyε kelma nde, wune jōhnanngwe pupunate ke mbombu wene. Dete, yi sidye no, yo ta kelo nde, wune beki ne jongwe te yi kpo ne kpo. 23 Ma sol te yi mebeyo nye mumo kε, yo soη. Ma yasi wete, yasi te yi Njambiyε nye mumo ne gbelate kε, yo jongwe te yi kpo ne kpo, keto sine be Nyangwe Kumande wusu Krist Yesus me sangwate.

7

Kasi diyo bala membonga

1 Wune njon, mi lepinangwe nye botu bete be ke duwe yasi te yi bo jeba nde membonga baka. 'Wune ke ndekima ka nde, membonga beki ne deti ke yotu mumo ndi ke ngimo te yi nye ndi ne jon ke? 2 Yo dete yi membonga kidye nde, nge nyari be ne mbam piηo te yi njom ndi ne jon, nya te ti tiki nye ke womaηa na. Ma yasi wete, nge njom gwe, membonga mete yeti se ne deti te yi kidye nye nde, a ti ken ke bo wete mbam na. 3 Dete, nge nye tike njom ke gwa mbaηa mbam piηo te yi njom ndi ne jon, yite bo ta lepo nde, nye nya mewanja. Ma yasi wete, nge njom gwe, yite nyari duwa ke moy membonga mete. Dete, nge nye ke gwa mbaηa mbam, bo ti lepo nde, nye nya mewanja na. 4 Wune njon, dete wune sendi, wune boh meyotu mun nda wune sima gwe duwe ke deti te yi membonga ba no ke ne nje soη *Krist, ne wune nje wokuna ne mbaηa mumo. Wune wokunangwe ndana ne mo te yi Njambiyε womiya soηe ke njoka bemuη ko, ne wuse nje kel kimmo mekele yi lukse ne Njambiyε. 5 Ma ke ngimo te yi wuse dikima bengwe beya meyasi mete yi mumo gore kε, beya mewobo dikima kelo mesay ke meyotu musu yi kelo meyasi mete yi ta kelo nde, wuse sombu soη. Beya meyasi menori, yo membonga diki sesidye wuse nde, wuse kel yo. 6 Ma ndana, wuse yeti se bala membonga na, keto wuse sima gwe duwe ke deti te yi membonga mete dikima ndadye wuse nda bebala kε. Wuse me kelo mesay ndana nye Njambiyε ne jonja bo mesay te yi Kimmo Sisiη nye wuse deti te yi kelo kε, yeti se bengwe njombu bo mesay te yi membonga mete yi bo ketima tedye kε na.

Membonga ne kasi mebeyo

7 Ma he ta nje lepo ba ndana nde nge? 'Membonga me Njambiyε ka beya yasi? Ko mbet na. Yasi wete, membonga kpalma tedye mi yasi te yi bo jeba nde mebeyo kε. Yo nde, membonga ma diy kine lepo nde: <Kpe, we ti goru yasi na,>

ma mi tĩ duwe yasi te yi bo jeba nde beya goruna yasi ké na. ⁸ Ma mebeyo kwanma ne nje membonga yí sɔmbɔ ne kimɔ nje te yi nye ne kwalɔ beya goruna meyasi hene ke temɔ mbe. Yo nde, kine membonga na, ma mebeyo muɲ yasi. ⁹ Ke yembe, ke ngimɔ te yi mi diyma kine pa duwe membonga ké, mi jonnama lala kine take yaɲa na. Yasi wete, kome mi ma nje duwe yasi te yi membonga lepe ké, ε mebeyo nje ju, ¹⁰ ε mi gwe mbe. Dete, yasi te yi membonga lepe yi ba nde, mumɔ bɛki ne jonngwe ké kpalma kelo nde, mi sɔmbu sɔɲ, ¹¹ keto mebeyo kwanma ne nje membonga yí sebile ne mi, ε mebeyo kwa ne nje te yite yí wo ne mi. ¹² Ma dete, membonga wúla ke yi Njambiye. Yasi hene te yi membonga lepe wete wete ké wúla sendi ke yene. Yo ne ngben, yo sendi kimote. ¹³ Ma yite ka nde, kimɔ yasi ke njá kelo nde, mi kpál sangwa ne sɔɲ? Ko mbet na. Yasi wete, yo mebeyo kwa ne nje kimɔ yasi ke yí kelo nde, mi gwáki, né mebeyo gbasi yotu ne nde, nye gbate mebeyo. Kimɔ yasi ke yi membonga lepe ké punja nde, mebeyo kpakole.

¹⁴ Wuse ke kobile duwe nde, membonga wúla ke Sisiɲ Njambiye. Ma ke be mi, mi mbe mo te ε bengwe beya mewobo mete yi mumɔ be no ké. Mi mbe bala mebeyo, ¹⁵ keto yasi te yi mi kele ké, mi yeti ke biye to te na. Ko mi ti kél yasi te yi mi kwadye ké na, mi kpál kelo yasi te yi mi bene ké. ¹⁶ Ma nda mi ke kpalo kelo beya yasi te yi mi yeti ke kwadye ké, temɔ mbe ke ndeye mi. Mi ke jaye komete nde, membonga kimɔ yasi. ¹⁷ Ma dete, beya yasi te yi mi kele ké, yeti mi ne nguru wombɛ kele na, yo mebeyo mete yi diye ke yotu mbe ké. ¹⁸ Mi duwa nde, kine kimɔ yasi wete ne wete ke yotu mbe na, yite nde, kumɔ ke moy membundo membe. Mi ne hel te yi kelo kimɔ yasi, ko dete, deti te yi kelo no yeti na. ¹⁹ Kimɔ yasi te yi mi kwadye, né mi kel ké, mi yeti ke kelo yo na. Ma, beya yasi te yi mi bene ké, yo yite yi mi kpale kelo. ²⁰ Ma nge mi kele yasi te yi mi yeti ke kwadye ké, komete, yeti se mi ne nguru wombɛ kele

na, yo mebeyo mete yi diye ke yotu mbe ké. ²¹ Mi ke benɛ ndana nde, yo ne wete membonga yi ke kpalo namɔ mi, yo nde, piɲɔ te yi mi kwadye kelo kimɔ yasi, yo ndi beya yasi kpale kwa mbombu. ²² Yo nde, ke temɔ mbe, mi ke jaye membonga me Njambiye ne nyanngwe mesosa, ²³ yasi wete, ke medoku me yotu mbe, mi ke kpalo benɛ wete membonga dele yi kele mesay kete. Membonga te mbete ke lu dyambi ne membonga te yoru yi dyano dyembe jaye ko. Yo kél sendi nde, mi diy ndi bala kelna mebeyo te yi diye ke medoku me yotu mbe ké. ²⁴ O ngwete ne mi wa! Nda ta jonngwe mi ke yotu te yike yi bu mi kè no ke sɔɲ ké? ²⁵ Wosoko ne Njambiye, keto Jesus Krist te Nyanngwe Kumande wusu!... Ma ke kimɔ metake mete yi wule ke dyano dyembe ndana ké, mi bala membonga me Njambiye. Yasi wete, ke pay te yi membundo, mi bala kelna mebeyo.

8

Wuse jɔnnangwe ne Sisiɲ

te yi Njambiye

¹ Dete ndana, ko lepi tí balɔ ke to botu bete be diye sangwate bene be Krist Jesus na, ² keto deti te yi Sisiɲ yi nye kpasɔ jonngwe nye botu bete be be sangwate bene be Krist Jesus baka ma sɔɲɛ mi ke deti te yi kelna mebeyo nè yi sɔɲ. ³ Yo nde, membonga me Njambiye tĩ be ne deti te yi kelo dete na, keto meteko mete yi mumɔ no ké kelma nde, membonga tĩ beki ne deti te yi kame nye na. Dete, yasi te yi membonga tĩ be ne deti te yi kelo, Njambiye kpalma nje kelo yo yí njese ngbak ngbak Monɔ wene keto mebeyo me bomɔ. A njesa nye ne teri te yi membundo nda wuse botu be mebeyo yí peso ne josi mebeyo mete yi diye ke yotu mumɔ ké, ⁴ né wuse kel gba ngben mekele mete yi membonga mene lepe nde, he kél ké. Wuse botu bete be jonna ndana bengwe yasi te yi Kimɔ Sisiɲ kwadye ké yakama kelo dete, keto wuse ti jɔnnangwe se bengwe yasi te yi wuse ne nguru wusu kwadye ké na.

⁵ Yo nde, mo te ε jonna beɲgwe yasi te yi nye ne ɲguru wene kwadye ke nyeki temo ke yasi te yi bomo kwadye ke. Yasi wete, mo te ε jonna beɲgwe yasi te yi Kimo Sisin kwadye ke nyeki temo ke yasi te yi Kimo Sisin kwadye ke. ⁶ Nyena temo ke yasi te yi mumo ne ɲguru wene kwadye ke kel nde, a sangwangwe ne soɲ. Ma yasi wete, nyena temo ke yasi te yi Kimo Sisin kwadye ke nyeki mumo kpasa jongwe, kelo nde, a jonnaɲgwe ne te. ⁷ Yo nde, mo te ε nye temo ke meyasi mete yi mumo ne ɲguru wene kwadye ke, mo te pendo Njambye, keto a ke seɲe kine kelo yasi te yi membonga me Njambye lepe ke na. Ko a ti yaka kelo yo na. ⁸ Njambye ti yaka be ne mesosa ne mo te ε jonna metu hene beɲgwe yasi te yi nye ne ɲguru wene kwadye ke na. ⁹ Ma ke yun, wune ti jonnaɲgwe se beɲgwe yasi te yi wune ne ɲguru wun kwadye ke na. Yasi wete, wune me jonna ndana beɲgwe yasi te yi Kimo Sisin kwadye ke, keto Sisin Njambye ke diyɔ pe wune. Ma ɲge Sisin *Krist ti diyɛ ke yotu mumo na, ko mo te yeti mo te wene na. ¹⁰ Ma ɲge Krist diyɛ pe yun, Sisin ne ke kelo nde, wune beki ne jongwe, keto Njambye pesima nde, wune me ne ɲgben ke mbombu wene. Wune ne jongwe te, ko beko nde, yotu te yi wune no ke yakaɲgwe sangwa ne soɲ keto mebeyo. ¹¹ Sendi, ɲge be nde, Sisin te ε womiya Yesu soɲe ke njoka bemuɲ ko ke diyɔ ke yotu yun gbate, yite nye Njambye te ε womiya Krist soɲe ke njoka bemuɲ ko ta kelo sendi nde, meyotu mun yi sangwa ne soɲ ke, beki ne jonn. A ta kelo yo ne deti Sisin ne yi diyɛ pe wune ke. ¹² Wune njonn, nda yo dete ke, wuse me ne pilo ke to, yo nde, wuse ti jonnaɲgwe se beɲgwe yasi te yi wuse ne ɲguru wusu kwadye ke na. ¹³ ɲge wune jonna beɲgwe yasi te yi wune ne ɲguru wun kwadye ke, yite wune ta sangwa ne soɲ. Yasi wete, ɲge wune si gwese beya meyasi mete yi wune diki kelo ke ne deti te yi Kimo Sisin, yite wune ta ju. ¹⁴ Keto bomo hene be Sisin Njambye kende ne bo baka bono be Njambye. ¹⁵ Yo nde, Sisin te yi Njambye nya wune ke yeti ke

kelo nde, wune diy bebala, ne wune nje diy ne wo ke yotu na. Yasi wete, Sisin te yi nye nya wune ke ke kpalo kelo nde, wune beki bono bene. Sisin te ke nye wuse deti te yi lepo kembidya ke moy meɲgweta musu nde: <*Aba Da!> ¹⁶ Kimo Sisin te ne ɲguru wene ke kombile jaye lepo ne sanɲan nye sisin su nde, wuse me gbate bono be Njambye. ¹⁷ Ma nda wuse me bono be Njambye ke, wuse ta be sendi ne kimo meyasi mete yi nye sima kombile tike wuse ke. Sine be Krist ta be ne ɲgabiye ke meyasi mete, keto sine bo hene ke sangwa ne mebɔne, ne wuse be sendi ne meluksa sine bo.

Kasi meluksa mete yi wuse

ta be no ke

¹⁸ Mi ke take gba nde, mebɔne mete yi wuse sangwa no muka ke deke ne mbet ke misi, ko he ti yaka yeko yo ne nyaɲgwe meluksa mete yi Njambye ta nye wuse ke na. ¹⁹ Meyasi hene te yi Njambye kusuma ke ke ladiye ne temo ne bak bak ɲgimo te yi nye ta tedye ne meluksa me bono bene ke puye ke. ²⁰ Yo nde, Njambye kelma nde, meyasi hene te yi nye kusuma ke kpâl nje be nda tumbul meyasi. Meyasi mete ne ɲguru wan ti kwadye nje be dete na. Yo Njambye pese nde, yo njaki nje be dete. ²¹ Ma ko dete, Njambye ba ne bibina temo nde, wete yeso a ta soɲe meyasi mete yi nye kusuma ke ke diyɔ bala te yi yo diki bo ke nje nye yo meluksa bene bono bene. ²² Ma wuse ke duwe nde, kande yeso te yi Njambye ma kusu ne meyasi kumo muka meyasi hene te yi nye kusuma ke ke njimo ɲgwenjila nda yi nyari wa ne mj ke. ²³ Yo sendi nde, yeti ndi meyasi mete nyepo njime dete na. Yasi wete, wuse botu bete be nye kandima pa nye wuse Sisin ne nda tomna baka ke njimo sendi dete ke moy metemo musu yi ladiye ne ɲgimo te yi nye ta punje tedye gbate nde, wuse me bono bene, kolo meyotu musu soɲe ke moy mebɔne. ²⁴ Yo nde, Njambye sima jongwe wuse. Yasi wete, kumo ndana wuse ndi ke ladiye ne bibina temo nde, he ta beɲe yo gbate wete yeso. ɲge mumo si beɲe yasi te yi nye ba

ne ðibina temo kete ké, nge sendi yi nye ta ladye ké? A ti si ðeñe yo. 'Ma, mumo ta kè ka sendi mbombu yi ladye ðeñe yasi te yi nye sima ðeñe ké? ²⁵ Ma nge ðe nde, wuse ne ðibina temo ke yasi te yi wuse ti pa ðeñe ké, yite wuse ke kelo tin te yi ladye ðeñe yo.

²⁶ Dete sendi, Kimo Sisinj ke kame wuse ke meteko musu, keto wuse yeti ke duwe nda yi wuse yakanjwe ngweta kimote ne Njambiyé ké na. Yasi wete, Kimo Sisinj ke ngweta ne Njambiyé ke numbu su ne njim yasi te yi wuse ti yaka pile na. ²⁷ Njambiyé, mo te e nembé yasi te yi ðiye ke moy temo mumo ko ke duwe yasi te yi Kimo Sisinj kwadye lepo ké, keto Kimo Sisinj ke ngweta keto botu ðe Njambiyé ðengwe yasi te yi Njambiyé kwadye ké.

²⁸ Wuse duwa nde, ke yi botu ðete ðe kwadye Njambiyé ðaka, meyasi hene te yi ðya ðo, Njambiyé jáya nde, yo ðyan ðo, né ðo sombu menyonjo kete. Botu ðenori, yo ðaka ðe nye jebama ðengwe yasi te yi nye sima peso ké. ²⁹ Yo nde, Njambiyé sima peso nde, botu ðete ðe nye kikima si toke ðaka ta ðe nda Monó wene, na ðe tomba moy ke njoka budya njon ne. ³⁰ Ma botu ðaka ðe nye pesima nde, a ta kelo ne ðo ðete ðaka, a jebama sendi ðo. 'Bo botu ðete ðe nye jebama ðaka, a pesima nde, ðo me ne ngbenj ke mbombu wene. 'Bo botu ðete ðe nye pesima nde, ðo me ne ngbenj ke mbombu wene ðaka. A nya sendi ðo meluksa.

³¹ Ma nda yo ðete ké, he ta nje lepo ða ne nge? Nda Njambiyé ke kon su ké, nda yakama lu ðyambi ne wuse ko? ³² Gba nye ne nguru wene ti kama ne ngbak ngbak Monó wene na. Yasi wete, a kanma nye njese nde, ðo woku nye keto su hene. Ma nda yo ða ðete ké, 'ne táka ka nde, a ta ðiyo kine nye ka sendi wuse meyasi hene ne gbelate nda yi nye nya ne wuse Monó wene ké? ³³ Nda yakama somse botu ðete ðe Njambiyé sima toke ðaka? Ko na, keto yo nye, Njambiyé pese nde, ðo me ne ngbenj ke mbombu wene. ³⁴ Nda ta peso lepi ðadye ke to yan ko? *Krist [Yesus], nye ne nguru wene gwa, jeko kwa kwango a womiya.

A ke mbam ðo Njambiyé, yo nye ngweta sendi ne nye keto su. ³⁵ Ma ðete, nda yakama ðake njoka su sine ðe Krist nde, a ti kwadyikwe se wuse ko? 'Yo mebone yakama ðake njoka su? 'Yo mepo ku ho nyanjwe mebone mete yi bomo yakama tedye wuse ké? 'Yo ðiyo nja ho mebukó? 'Yo yija ðeya yasi te yi yakama mondo wuse ké ho pesina ngin su ne kafa? Ko na. ³⁶ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Kande ðemenmene kumo bekoko sine ðe son kol wete keto yo. 'Bo ðeña wuse nda ðesam ðete yi ðo ðu kè peso ngin yan ðaka.> ³⁷ Ma yasi wete, ke yinori hene wuse ke lanja kwa to te jakime mo te e kwadya wuse ko. ³⁸⁻³⁹ Keto mi ke duwe gbate nde, kine yaja wete ne wete yakama ðake njoka su sine ðe Njambiyé nde, a ti kwadyikwe se wuse na. Ko son ko jonjwe, ko ðejaki ðe Njambiyé ko ðeya meyasi mete yi ðe ne nyanjwe ðeti, ko meyasi mete yi yakama ðya ndana ho yi yakama ðya nemento, ko meyasi mete yi ne ngungudye, ko meyasi mete yi ðiye ke kwey ho yi ðiye ke nji, kine yaja wete ne wete te yi Njambiyé kusuma yakama ðake njoka su sine ðe Njambiyé nde, a ti kwadyikwe se wuse na. A tedya wuse mekwadya mete ne nje Nyanjwe Kumande wusu Krist Yesus.

9

Njambiyé tokuma kando Isarayel

¹ Yasi te yi mi ta lepo ndana ké, gbakasi, keto mi sangwate sine *Krist, ko mi ti kél ja na. Temo mbe ke lepo nye mi nde, yasi te yi mi lepe ké, gbakasi, Kimo Sisinj ke tedye ðete nye temo mbe. ² Yo nde: Mi ne nyanjwe ngambi ke temo, sendi, mi ke kola ke moy temo mbe kine njena na. ³ Má ðeki nde, Njambiyé kitanjwe ne mi, ðake mi ne Krist kpalo jonjwe ðemanj ðembe, botu ðete ðe sine ðo kando wete ðaka, ma mi yakama jaye. ⁴ 'Bo botu ðe kando Isarayel. Njambiyé tokuma ðo nde, ðo njaki nje ðe ðono ðene. A tedya ðo meluksa mene, kelo budya mbon ðene ðo. A nya ðo membonja mene, tedye ðo nda yi ðo yakanjwe kelo mesay nye nye ké, kpo sendi kimó meyasi mete

yi nye ta kelo nye bo ké. ⁵ Njambiyé kwadya nde, Abaraham bene bono bene béki besanmbambo ban. Krist sendi nday wan, a njá jadye ke kando dyan. Krist lanja meyasi hene, nye Njambiyé. He lúksa nye kpo ne kpo, *amen.

⁶ Mi ti lépi nde, Njambiyé tí tonje yasi te yi nye kpoma ké na, yo nde, ke kando Isarayel yeti bo hene be ngbak ngbak kando Isarayel te yi Njambiyé tokuma ké na. ⁷ Ma ko benday be Abaraham, yeti bo hene nje be ngbak ngbak bono bene na, keto Njambiyé kpalma nje lepo nye nye nde: <Ngbak ngbak benday bo, yo baka be ta wule ke mekiyo me Isak.> ⁸ Njambiyé ke kwadye lepo komete nde, yeti benday be Abaraham hene te be jadye ke meneti maka be bono be Njambiyé na. Yasi wete, yo ndi baka be jadye bengwe yasi te yi nye kpo ké, yo bete be nye lepe nde, bo bono bene. ⁹ Ma Njambiyé lepima kpo nye Abaraham nde: <Mi ta basidye nje ndi ke kiya ngimo te yoko, ke ngimo te, Sara ta ja mono mbam.> ¹⁰ Yo nde, yo tí bejna ndi ke yi Sara nyepo na, yo bejnama sendi dete ke yi Rebeka. A tokuma moy ja beadan. Bo hene yiba wúla ndi ke yi sanmbambo wusu Isak nyepo. ¹¹⁻¹² Yo nde, Njambiyé jébangwe mo te yi nye kwadye jeba ko. A ti kél yasi bengwe yina kimo mekele me mumo na. Yasi wete, a kél meyasi bengwe yasi te yi nye si kpo ké, toke mo te yi nye kwadye toke ko. Yo dete yi nye lepima nye Rebeka nde: <Tomba te ta wokuna ne ndambi te.> Njambiyé lépi yasi yinori, yite bono bete tí pa jadye na. Yite téfya nde, bo tí pa kelo yina kimo yasi ho beya yasi na. ¹³ Yo sendi nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde, Njambiyé lepima nde: <Temo mbe biyima Yakop, tiko Eso.>

¹⁴ Ma he yakama nje lepo ba ndana nde nge? 'He yakama lepo ka nde, Njambiyé kél meyasi kotute? Ko mbet na, ¹⁵ keto a lepima nye Moyisi nde: <Mi gwáki ngwete mo te yi mi kwadye gwe ngwete wene ko, kelo ngikwa ne mo te yi mi kwadye kelo ngikwa ne nye ko.> ¹⁶ Dete, Njambiyé ti tóka mumo, keto mo te ke kwadye yina

yaña, ho keto a ke wondo biriki ke yina yasi na. Yasi wete, a tóka mumo ndi keto a ke kwadye gwe ngwete wene. ¹⁷ Ma, yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde, Njambiyé lepima nye Farawon nde: <Mi tembidya we kum ne gba to te. To te nde, mi ta kwá ne nje keskere temo yo yí tedye ne ngungudye mbe, kelo sendi nde, dino dyembe wúm sangwe meneti maka hene.> ¹⁸ Dete, Njambiyé gwáki ngwete mo te yi nye kwadye gwe ngwete wene ko, dangwe meto me mo te yi nye kwadye dangwe meto mene ko.

¹⁹ Ndana, we yakama lepo yari nde: <Nge be dete, Njambiyé ta nje ndeye sendi mumo keto nge? Keto nda yakama diyo kine kelo yasi te yi nye si peso ké?> ²⁰ Ma mumo, we yo ba nda, né we bobi pitidye yasi ke numbu Njambiyé? 'Mbe yakama lepo ka nye mo te e womma nye ko nde: <Keto nge yi we womma mi deke ké?> ²¹ 'Mo womma mbe yeti ne deti te yi kelo yasi hene te yi temo ne kwadye ne yeko na? 'A ti yaka by kiya mboro yeko kelo ne kpa ngerere ngerere dongo ho kelo ne gbela mbe na? ²² Ma yo béña we ke nge, nge be nde, Njambiyé kwadya tedye ngambi ne nè ngungudye ne, kpaló gbiso botu bete be bá nde, bo ta sangwa ne ngambi ne kwá yambile baka? ²³ Ma nge be nde, Njambiyé kelma dete, a kwadya tedye sendi nde, a ne meluksa kwá to te. A ke kwadye kabidya meluksa mete bene botu bete be nye gwá ngwete wan baka. A kikima si kobile bo, né bo be ne meluksa mene. ²⁴ Yo wuse hene, botu bete be nye jebama baka, yeti ndi ke njoka Beyuden bepo na, yasi wete, a jebama sendi kumo ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka. ²⁵ Yo nda yi nye lepima ke mekana me Ose nde: <Kando te yi mi tí jeba kwey nde kando dyembe ké, mi ta nje jeba yo nde kando dyembe. Sendi, kando te yi temo mbe tí biye kwey, mi ta nje jeba yo nde son temo mbe. ²⁶ Ko ke mbey te yi bomo dikima lepo nye bo nde: 'Bo yeti kando dyembe ké, bo ta nje jeba bo nde: 'Bono be Njambiyé te e ne jon ko.> ²⁷ Ke be Esayi, a ke kembidya lepo ke kasi kando Isarayel nde: <Ko nde, Bono be Isarayel

má ðeki ðudfyate nda mēsey mē maŋ, ma Njambiyē ta joŋgwe ndi ðaŋa ke njokate, ²⁸ keto Baba Mbokɔ ta tonjē mēyasi hene te yi nye lēpima ké ke to meneti kine bukwe yaŋa na. A ta kelɔ yo kine kiko na.> ²⁹ Esayi lēpima sendi ne mbombu nde: <Baba Mbokɔ te *Sabawot kɔ má ðiy kine joŋgwe ðaŋa ðenday busu na, ma wuse mē nda *Sɔdɔm, ma wuse ma giro muka nda *Gɔmɔr.>

³⁰ Ma he yakama nje lēpɔ ða ndana nde nge? Yo nde, botu ðete ðe tĩ ðe ke duwe Njambiyē ðaka tĩ nye sosu yan yí sà nde, Njambiyē pēsi nde, ðo mē ne ngebeŋ ke mbombu wene na. Ko ðete, a pēsima nde, ðo mē ne ngebeŋ ke mbombu wene, keto ðo tikima temɔ ke yene. ³¹ Yasi wete, ke ðe botu ðe kandɔ Isarayel, ðo nya yan sosu yí sà nje ðeŋgwa mēmbɔŋga mē Njambiyē, na pēsi nde, ðo mē ne ngebeŋ ke mbombu wene. Ko ðete, ðo tĩ kumē ke yasi te yi mēmbɔŋga diyē ké na. ³² Ma keto nge yi ðo tĩ kumē ke yasi te yi mēmbɔŋga diyē ké? Yo keto ðo ðikima take yan nde, Njambiyē ta pēsɔ nde, ðo mē ne ngebeŋ ke mbombu wene ne nje kelna kimɔ mekele. Bo tĩ take nde, ðo yákaŋgwe kwà ne nje tikina temɔ ke yene na. Dete, ðo ðomiya ðaki ke Tari*f1* te yi ðadye mumɔ ké. ³³ Yo nda yi yo ketinate ke mekana mē Njambiyē nde: <Beŋa, mi ke kase Tari te yi ðomɔ ðomiye ðaki kete ké ke *Siyɔŋ, Mbatɔ te yi ta ðadye ðomɔ. Mɔ te ε tike temɔ ke yi Mbatɔ te, a tí saŋgwa ne njon na.>

10

¹ Wune njon, yasi te yi mi gɔre ne temɔ mbe hene ké, yo nde, Bɔnɔ ðe Isarayel njâki ke yi Njambiyē, na joŋgwe ðo. Mi ke ngeweta ðudfyate ne Njambiyē ke to te, ² keto mi duwà teri yan. Mi ke lēpɔ ke kasi yan nde, ðo ke nye sosu yan hene ke kelna Njambiyē mēsay. Yasi wete, ðo yeti ke duwe njombɔ kelna mēsay mete na. ³ Yo keto ðo yeti ke duwe nje te yi Njambiyē kwà nɔ yí pēsɔ nɔ nde, mumɔ mē ne ngebeŋ ke mbombu wene ké na. Bo kpalma nye sosu yí sà nje te yi kuso nje te wan dele. Dete, ðo tĩ kwadye

kwà ne nje te yi Njambiyē kwà nɔ ko na. ⁴ Yo nde, nda yi *Krist sima nje ké, mēmbɔŋga mete yi Mɔyisi ketima ké yeti se ne ðeti te yi kelɔ nde, mumɔ njâki ðe ne ngebeŋ ke mbombu Njambiyē na. Dete ndana, mumɔ hene ε tike temɔ ke yi Krist, Njambiyē ke pēsɔ nde, a mē ne ngebeŋ ke mbombu wene.

⁵ Ma mɔ te ε kwadye ðe ne ngebeŋ ke mbombu Njambiyē keto ðeŋgwa mēmbɔŋga kɔ, Mɔyisi ketima nde: <Mɔ te ε kele mēyasi mete yi mēmbɔŋga lēpe ké ta ju ne nje te yite.> ⁶ Mɔ te ε kwadye ðe ne ngebeŋ ke mbombu Njambiyē keto tikina temɔ ke yene ké, yo ketinate ke mekana mē Njambiyē nde: <We tĩ lēpi ke mɔy temɔ yo nde: Nda ta ðendɔ kè pele ðyɔɔ kɔ?> Yite tédyā nde, yí kè ðy *Krist piye nɔ. ⁷ We tĩ lēpi sendi nde: <Nda ta piye kumɔ ke ðya ðemuŋ kɔ?> Yite tédyā nde, yí kè ðy Krist pundo nɔ ke njoka ðemuŋ. ⁸ Ma yasi wete, mekana mē Njambiyē lēpi ða nde nge ke kasi te? Yo lēpi nde: <Melepi mē Njambiyē mē ke mbombu wɔ, yo ke ton ðyem ðyɔ, yo sendi ke mɔy temɔ yo.> Lēpi te, yo kasi tikina temɔ ke yi Njambiyē te yi wuse pele ké. ⁹ Yo nde, nge we punjē lēpɔ ne gbas gbas ne numbu yo nde, Krist nye Nyangwe Kumande, nge we jaye ke temɔ yo nde, Njambiyē womiya nye soŋe ke njoka ðemuŋ, yite Njambiyē ta joŋgwe we. ¹⁰ Keto, yo ne nje tikina temɔ te yi wule ndi ke mɔy temɔ mumɔ ké kele nde, Njambiyē pēsi nde, a mē ne ngebeŋ ke mbombu wene. Sendi, yo ne nje jayna Njambiyē ne gbas gbas yi punde ke numbu mumɔ ké kele nde, Njambiyē jōŋgwe nye. ¹¹ Yo nda yi yo ketinate ke mekana mē Njambiyē nde: <Mɔ te ε tike temɔ ke yene, a tí saŋgwa ne njon na.> ¹² Yo nde, Njambiyē yeti ke nembē nde, yɔkɔ Beyuden ho yɔkɔ yeti Beyuden na. Bo hene ndi ne kiya Kumande wete ε nye ðudfyā kimɔ mēyasi nye ðomɔ hene ðe jeða nye ðaka. ¹³ Keto, yo nda yi yo ketinate sendi ke mekana mē Njambiyē nde: <Mumɔ hene ε ta jeða ðino Baba Mbokɔ, mɔ te ta ju.>

Kasi pelna Kimɔ Tom

ke mboko hene

¹⁴ Ma bo ta kelo ba nan yí jeba ne nye kine pa tikɔ temɔ ke yene? Bo ta kelo nan yí tikɔ temɔ ke yene kine pa woko kasi ne? Bo ta kelo sendi nan yí woko ne kasi ne kine mumɔ ne pa pele nye bo? ¹⁵ Ma botu be pelnate ta wule ba we kine Njambiyɛ ne pa tomɔ bo kenje? Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <O mberi yaɲa yí beɲe bomɔ ke kè lepɔ kimɔ metomun!> ¹⁶ Yasi wete, bo hene ti tike temɔ ke Kimɔ Tom te na. Ma Esayi ne nguru wene kombila lepɔ nde: <Baba Mbokɔ, nda tikima temɔ ke yasi te yi wuse lepima ké?> ¹⁷ Dete, mumɔ tiki temɔ ke tom, keto a paɲma woko. Nge mumɔ woke kasi *Krist, yo keto bo paɲma lepɔ nye nye. ¹⁸ Yasi wete, mi ke kpalo diyɛ nde: Bo ti woke ka Kimɔ Tom te? Ja, bo kombila woko, keto yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Men botu be pelma tom te sangwa meneti maka hene. Lepi te yi punduma ke numbu yan ké ka kumɔ ke njena meneti.> ¹⁹ Yasi wete, mi ke kè sendi mbombu yí diyɛ nde: Botu be kando Isarayel ti biye ka to te kimote? Ma Moyisi ba bosa mumɔ yí lepɔ nde, Njambiyɛ lepima nde: <Mi ta kelo nde, wune bêki ne nyangwe temɔ sungwe ne botu bete be yeti yiɲa kpasa kando baka. Mi ta kelo nde, temɔ yun kwâki sungwe ne botu bete be kine dyanɔ baka.> ²⁰ Esayi tiɲma gba temɔ yí lepɔ nde, Njambiyɛ lepima nde: <Botu bete be ti be ke sa mi baka dolma mi. Mi punja yotu nye botu bete be ti be kwey ke diyɛ mi yaɲa baka.> ²¹ Ma ke kasi botu be kando Isarayel, e nde: <Mi jekidya bo menɲimɔ hene kenje botu be daɲna metɔ, yasi wete, bo senma yasi te yi mi dikima lepɔ ké.>

11

Njambiyɛ ti paye kando Isarayel na

¹ Ma mi ke diyɛ nde: Yite ka nde, Njambiyɛ payma botu be kando te yi nye tokuma ké? Ko mbet na. Keto mi ne nguru wombe monɔ kando Isarayel. Mi nday Abaraham, mi mbo Benjamɛ. ² Ko

Njambiyɛ ti paye botu bene be nye kikima si toke baka na. 'Nduku, wune ke duwe mbey te yi lepɛ kasi Eli ke mekana me Njambiyɛ kome nye somsa botu be kando Isarayel nye Njambiyɛ ké? ³ A lepima nye nye nde: <Baba Mbokɔ, bo sima wo botu be punja melepi mɔ, yangile membey mete yi bo diki nye we sadaka kete ké. Mi tikama ndana ndi mi nyepɔ, ma bo ke kwadye wo sendi mi.> ⁴ Ma yasi wete, Njambiyɛ yensama nde nge nye nye? A yensama nde: <Mi bakidya bomɔ tomay yitan jo yiba nde, bete bembɛ. Bo ti kuse mebɔɲ ke mbombu *Bal kano nye na.> ⁵ Yo sendi ndana dete ke ngimɔ te yoko. Njambiyɛ tokuma sendi baɲa bomɔ ke njoka Bonɔ be Isarayel, keto a ne ngikwa. ⁶ A tokuma bo, keto a ne ngikwa, yeti keto kimɔ mekele man na. A má toka bo keto kimɔ mekele man, yite, ma ngikwa te yi nye kele ké yeti se ngikwa na.

⁷ Ma he ta nje lepɔ ba ndana nde nge? Yo nde, botu be kando Isarayel ti dolo yasi te yi bo nya sosu ke sanate ké na. Yasi wete, ndi botu bete be Njambiyɛ tokuma ke njoka yan baka dolma ya te. Ke be bari, bo nja nje be ne daɲna metɔ. ⁸ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Njambiyɛ kelma nde, dyanɔ dyan bêki ne yengelen, kelo sendi nde, bo ti beɲnanɲwe se na, bo ti woku se pɛ na kumɔ muka.> ⁹ Davit lepima sendi nde: <Medye mete yi bo dye ké kpâl nje be nda pondɔ, yo bêki nda liki pele yan, né bo bâl, né Njambiyɛ pɔnse bo beɲngwe yasi te yi bo yâkanɲwe sangwa no ké. ¹⁰ Misi man dɛbinangwe, ma bo me nje beɲna. Bo sângwanɲwe ne mebɔne menɲimɔ hene, mbanjo ne hak kine mewedyɛ na.> ¹¹ Ma mi ke diyɛ nde: Ke yi botu be kando Isarayel bomiya ne baki ké, bo bomiya, né bo bal ndi pɔke ne tombombɔ? Ko mbet na. Yasi wete, beya yasi te yi bo kelma ké kpalma kelo nde, Njambiyɛ jɔngwe yiɲa mekando, né botu be kando Isarayel nje goru be ke jonja kimɔ teri te yi botu bete be yeti botu be kando Isarayel nja be kete ké. ¹² Ma nge be nde, beya yasi te yi bo kelma ké kpalma kelo nde, Njambiyɛ nyêki budya

mekombila nye bomo hene ke to mboko, nge be sendi nde, mbeko te yi bo balma ke kelma nde, a nyeki budya mekombila nye yina mekando, 'yite, mekombila mete kina nje be kpekum kome Njambiyē ta tembidye botu be kando Isarayel hene, kwa jonngwe bo ke na?

Kasi teri botu bete be yeti botu

be kando Isarayel baka

¹³ Ndana, mi ke kwadye tapita nye wune, wune botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka. Gba mi mo tomun Njambiyē. A tomma mi kenje ke gba yun, botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka. Dete, mi ne mesosa ke mesay mete yi mi kele ke. ¹⁴ Mi ne mesosa yi kelo mesay mete, simande yo ta kelo nde, bana bomo ke njoka botu be kando dyembe ta gorō be ke jonja kimo teri te yi bari, ne Njambiyē jonngwe bo. ¹⁵ Ma nge be nde, Njambiyē panma paye botu be kando Isarayel tiko ne nan yi janngwe njoka ne bene botu be meneti maka, 'yite yokidya te yi Njambiyē ta yokidye bo ne koko njese ke mbey yan ke kina nje be kpekum na? 'Yo kina be nda yi mumo si gwe nje ju ke na?

¹⁶ Ma nge bo pese mampa bu bosa kum te kanje nye Njambiyē, yite nde, bukwe te yiri hene me wokuna ne nye sendi. Nge bo kanje njuku jeta nye Njambiyē, yite nde, mebo mete me wokuna ne nye sendi. ¹⁷ Bo pesima yina mebo me *oliviye te yi bo be beko ko soje. E bo nje ke bu we, we bo oliviye te e lo tuku tuku ko nje dakse ke mbey yan, ne we nje be ne kimo njonju te yi wule ke njuku oliviye te yi bo be beko ko. ¹⁸ Nda yi yo dete ke, we ti bendidya yotu dunngwe beti ke mbombu mebo me oliviye te yiri yi bo pesima ke na. Ma nge be nde, we ke bendidye yotu, kanda duwe nde, yeti we soje njuku jeta na. Yasi wete, yo njuku jeta soje we. ¹⁹ We yakama diye nde: <Njambiyē ti ma pesi mebo mete yiri soje, na nje bu mi dakse ke mbey te na?> ²⁰ I, yo gbate dete. Ma a pesima bo soje, keto bo ti tike temo ke yene na. Ke be we, Njambiyē nya we mbey te, keto we ke tiko temo ke yene. Dete, we ti beki ne

metake mete yi bendidya yotu na. Yasi wete, kpalo kamba Njambiyē. ²¹ Keto nda yi Njambiyē ti tike ngbak ngbak mebo me jeta te ke, 'yo we yi nye ta nje tiko? ²² Ma dukwe nde, Njambiyē ne ngikwa, a sendi ne nyano ke yasi te yi nye si peso ke. A tedya nde, a ne nyano ke yasi te yi nye si peso ke sungwe ne botu bete be kelma beya yasi baka. Yasi wete, a ne ngikwa sungwe ne we, nge we ke ndi mbombu jonna yaka no nde, a kel ngikwa ne we. Ma nge ti be dete na, a ta peso sendi we soje. ²³ Ke yi botu be kando Isarayel sendi, nge bo yokwe ne koko tiko temo ke yi Njambiyē, yite a ta yokidye bo, keto a ne deti te yi yokidye bo ne koko njese ke mbey yan. ²⁴ Ke be we, bo pesima we soje ke ngbak ngbak mbey yo ke njuku oliviye te e lo tuku tuku ko. Bo nja bu we ke dakse ke njuku oliviye te yi bo be beko ko, yite yeti ngbak ngbak mbey yo na. Nge be nde, teri yo dete, 'sungwa ne Beyuden bo be wulma ke njuku oliviye te yi bo be beko ko? 'Yan kina be jawnate budyate nde, Njambiyē yokidya bo dakse ke ngbak ngbak mbey yan ke njuku oliviye yan na?

Njambiyē ta jonngwe botu

be kando Isarayel

²⁵ Ma wune njon, mi yeti ke kwadye nde, wune ndekimanngwe nyanngwe yasi ke yi Njambiyē sodya mbombu ke na. Wune dukwe yo, ma wune me nje take nde, wune ne dyanō. Yo nde, bana bomo ke njoka botu be kando Isarayel nja kelo da meto sungwe ne Njambiyē. Bo ta kelo da meto dete ke no mbombu kumo ndi ke ngimo te yi bomo hene be Njambiyē tokuma be yeti ke kando Isarayel ta tiko temo ke yene. ²⁶ Dete, Njambiyē ta nje jonngwe ndingele kando Isarayel nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyē nde: <Mo te e ta jonngwe bomo ko ta wule *Siyon nje no. A ta soje mebeyo me benday be Yakop.> ²⁷ Yo ketinate sendi ke mekana me Njambiyē nde: <Benja, mbon te yi mi ta kelo sine bo ke, yo nde, mi ta si soje mebeyo man.>

²⁸ Nge wuse sambile misi beɲe nda yi botu be kando Isarayel seɲma ne Kimɔ Tom ké, wuse má leɔo nde, bo bependo be Njambiye. Ma yo kélnangwe dɛte yí jonɣwe ne wune. Yasi wete, nge wuse nje kpalɔ sambile misi yí beɲe nda yi Njambiye tɔkuma ne bo ké, wuse má leɔo komete nde, Njambiye ndi ke kwadye bo ne temo ne hene, keto a kpoma dɛte nye besanmbambo ban Abaraham nè bono bene. ²⁹ Keto nge Njambiye si nye mumo mekombila ne gbelate ho nge nye si jeba mumo, na be mumo wene, ko a tí yokidye se numbu ke kɔnte na. ³⁰ Wune botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka, wune ne nguru wun tí wokuna kwey ne Njambiye na. Ma ndana, Njambiye kpalma nje gwe ngwete wun, keto botu be kando Isarayel tí wokuna ne nye na. ³¹ Yo ndi sendi dɛte ndana, botu be kando Isarayel yeti ke wokuna ne Njambiye na. Ma Njambiye ke kpalɔ gwe ngwete wun, na nje gwe ngwete wan yey nda yi nye gwɔ ne ngwete wun sendi ké. ³² Dete, Njambiye kelma nde, bomo hene bêki bala danɲa meto, na nje gwe bo hene ngwete.

³³ O nyanɣwe ngikwa ne Njambiye wa! O nyanɣwe dɣano ne nye wa! O nyanɣwe duwɔ yasi sendi ne nye wa! 'Mumo yakama duwe ka meyasi mete yi nye pese ke temo ne ké? 'Mumo yakama biye ka to meyasi mete yi nye kele ké? ³⁴ Gbate, yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: <Nda ke duwe dɣano Baba Mboko ko? Nda ba mo menɣite wene wete yeso ko? ³⁵ Nda e kandima nye nye yiɲa yasi, na nje yokidye sendi nye mo te ko?> ³⁶ Yo nde, meyasi hene wúla pele yene. Yo nye kele nde, yasi hene dɣi ndi ke mbey te wene. Yo nye name meyasi hene. Bomo lúksa nye kpo ne kpo, *amen.

12

Jonɣwe mo Njambiye

¹ Wune njon, nda yi Njambiye gwɔ ngwete wusu dɛte ké, mi ke kobile ngweta ne wune nde: Ndana, wune kɔɲa yotu yun nè jonɣwe dɣun hene nye Njambiye nda sadaka, né yo wokuna ndi

ne nye, na be ne mesosa kete. Kpasa kelna mesay nye Njambiye te yi wune yâkanɣwe kelo, yo yite. ² Wune tí bekidyanɣwe ne jonɣwe botu be ngimo te yoko na. Yasi wete, wune tíki nde, Njambiye sêɲji dɣano dɣun yí nye wune jonja temo, né wune duwe nembɛ yasi te yi Njambiye kwadye, yite nde, kimɔ yasi, yasi te yi nye nye mesosa, yasi te yi ndi pake ne njololo ke mbombu wene.

³ Ma keto ngikwa te yi Njambiye kelma ne mi ké, mi ke leɔo nye mumo hene ke njoka yun nde: Mumo tí beki ne metake mete yí bendidye yotu kwɔ yike yi nye yâkanɣwe be no ké na. Yasi wete, mumo hene bêki ne metake mete yí pidye yotu ne, beɲɣwe ndi teri ne, beɲɣwe tikina temo te yi Njambiye nya nye ké. ⁴ Yo sendi dɛte nde, yotu mumo ndi wete. Yasi wete, yo ne budya medoku, ma misi mesay man dele dele. ⁵ Dete sendi, wuse ne buyo, yasi wete, wuse hene ngbóku be ndi mumo wete, keto wuse hene sanɣwate sine be *Krist. Yo nde, baka sanɣwate bene beso nda yi medoku me yotu be sendi sanɣwate ké. ⁶ Ma Njambiye nyêki wuse meyasi dele dele nda yi nye kwadye beɲɣwe ngikwa te yi nye kele ne mumo hene ke njoka su ké. Dete, nge be nde, Njambiye nya mumo dɛti te yi punja melepi mene, yo kimote nde, a kêl yo beɲɣwe tikina temo te yi Njambiye nya nye ké. ⁷ Nge be nde, Njambiye nya mumo dɛti te yi kamna beso, yo kimote nde, a kêl yo nda yi nye yâkanɣwe kelo ké. Nge be nde, a nya mumo dɛti te yi tedye beso yasi, yo kimote nde, a nyêki sosu ne kete. ⁸ Nge be nde, Njambiye nya mumo dɣano te yi nyena beso dɛti ke temo, yo kimote nde, a kêl yo. Nge be nde, a nya mumo temo te yi kelna ngay, yo kimote nde, a kêl yo ne kimɔ temo. Ma nge be nde, a nya mumo dɛti te yi dɣiyo ne beso, yo kimote nde, a nyêki sosu ne kete. Nge be nde, a nya mumo temo te yi gwena beso ngwete, yo kimote nde, a kâma bo ne mesosa.

⁹ Mekwadya mun tí beki ne likisi ke moyte na. Wune bèn mebeyo nye bo ke dɛte. Wune nyêki sosu yun hene ke kelna

kimɔ yasi. ¹⁰ Wunɛ kwâdɔyɔngwɛ tandɛ yun nda bemaɲ. Wunɛ nyêki sosu te yi jesina tandɛ yun. ¹¹ Wunɛ nyêki sosu ke mesay tiko dɔyɛm. Wunɛ kɛl mesay nyɛ Nyangwɛ Kumande nɛ temɔ yun hɛnɛ. ¹² Wunɛ bêki nɛ mesosa, keto wunɛ nɛ bibina temɔ ke yasi te yi Njambiyɛ sima kpo nyɛ wunɛ ké. Wunɛ gbisi sendi mɛbɔnɛ. Wunɛ kɛl tiɲ, nyɛ sosu ke mɛngwɛta kɛ nɔ mbɔmbu. ¹³ Wunɛ kâma botu bɛ Njambiyɛ ke mɛyasi mɛte yi bane bo ké. Wunɛ sâɲ nje te yi bɔ bɛjɛngwɛ nɛ mesosa ke mɛmbɛy mun. ¹⁴ Wunɛ dɔiya Njambiyɛ nde, a nyêki mɛkombila nyɛ botu betɛ bɛ tedɔye wunɛ nyangwɛ mɛbɔnɛ baka. A nyêki bo mɛkombila. A tɔ kitaɲgwɛ nɛ bo na. ¹⁵ Wunɛ sɔsangwɛ wúnɛ botu betɛ bɛ ke mɔy mesosa baka. Sendi, wunɛ lêl wúnɛ botu betɛ bɛ ke lelo baka. ¹⁶ Mɛtake mun bêki ndi wɛtɛ tandɛ yun. Wunɛ tɔ nyɛki temɔ ke nyangwɛ mɛyasi na. Yasi wɛtɛ, wunɛ kpâl nyɛ temɔ ke mɔnɔ mɛyasi. Mumɔ tɔ taka nɛ nguru wɛnɛ nde, a nɛ dɔyanɔ na.

¹⁷ Nɲɛ mumɔ keɛ bɛya yasi nɛ wɛ, wɛ tɔ yɔkidɔya sendi nyɛ nyɛ na. Wunɛ sâɲ nje te yi kelɔ kimɔ yasi te yi bɔmɔ hɛnɛ ta jayɛ. ¹⁸ Nɲɛ yo yaka, má bɛki tandɛ te yun, ma wunɛ sâɲ nje te yi jɔɲna nɛ te wúnɛ bɔmɔ hɛnɛ. ¹⁹ Wunɛ nɲɔɲ, wunɛ sɔɲ temɔ mɛɛ, yo kimɔte nde, wunɛ nɛ nguru wun tɔ kundu bɛya yasi te yi bɔmɔ keɛ nɛ wunɛ ké na. Yasi wɛtɛ, wunɛ tɔki, né Njambiyɛ woku ngambi sunɲwɛ nɛ bo. Keto nyɛ Baba Mbokɔ ke lɛpɔ ke mɔy mɛkana mɛnɛ nde: <Mekundɔkɔ, yo yɛmbɛ. Yo mi yɔkidɔye ndi bɛya yasi te yi bɔmɔ keɛ ké nyɛ ndi bo. ²⁰ Yasi wɛtɛ, nɲɛ mɔ pendɔ wɔ gwe nja, nyɛkɔ gba nyɛ mɛdɔye. Nɲɛ nyɛ gwe yɛsidɔye, nɔ nyêki nyɛ mɔrɔku. Keto nɲɛ wɛ keɛ dɛte, yo ta sana nyɛ budɔyate ke temɔ.> ²¹ Wɛ tɔ jaya nde, mɛbɛyɔ nâm wɛ na, yasi wɛtɛ, kpâl kelɔ kimɔ yasi yi namɔ nɛ mɛbɛyɔ.

13

Kasi jesina bekum

¹ Mumɔ hɛnɛ yâkanɲwɛ tekwɛ to sunɲwɛ nɛ bekum. Keto mumɔ wɛtɛ nɛ

wɛtɛ ti yaka bɛ kum kinɛ nde, yo wúla ke yi Njambiyɛ na. Keto bekum hɛnɛ, yo Njambiyɛ tembidɔye bo. ² Dɛte, nɲɛ mumɔ lɔ dɔyambi sunɲwɛ nɛ bekum, mɔ te ke sumɔ kol sunɲwɛ nɛ yasi te yi Njambiyɛ sima tembidɔye ké. Botu betɛ bɛ keɛ dɛte baka ta kelɔ nde, jɔsi bâl ke to yan nɛ nguru wan. ³ Nɲɛ mumɔ jɔɲna nɛ nɲɛbɛɲ, a tɔ gwe wɔ botu betɛ bɛ kɛndɛ nɛ dɔya baka na. Ma nɲɛ mumɔ jɔɲna kɔtute, a má gwe wɔ yan. Nɲɛ wɛ kwadɔye nde, wɔ bekum tɔ bɔiya wɛ na, kelɔ kimɔ yasi, né bo jay wɛ. ⁴ Keto bo gba botu bɛ mesay bɛ Njambiyɛ yɔ kame wɛ, né wɛ jɔɲna nɛ nɲɛbɛɲ. Ma, nɲɛ wɛ jɔɲna kɔtute, nɔ gwâki wɔ yan, keto yeti gbɛlate yi Njambiyɛ kanɲa nɛ kafa nyɛ bo ké na. Bo botu bɛ mesay bɛ Njambiyɛ, bo ke tedɔye nda yi Njambiyɛ kundɛ nɛ bɛya yasi ké, tedɔye sendi ngambi nɛ sunɲwɛ nɛ botu betɛ bɛ keɛ kɔtu mɛkele baka. ⁵ Dɛte, mumɔ hɛnɛ yâkanɲwɛ tekwɛ to sunɲwɛ nɛ bekum, yeti ndi keto kambina ngambi Njambiyɛ nyɛpɔ na, yo keto wunɛ duwɔ ke mɔy temɔ yun nde, tekwa to dɛte, yo kimɔte. ⁶ Yo sendi keto te yite yi wunɛ gbo nɛ garama, keto botu betɛ bɛ keɛ say bɔɲnate baka, yo Njambiyɛ tembidɔye bo, né bo tonɲɛ say te kimɔte. ⁷ Wunɛ gbɔku mɛyasi mɛte nyɛ mumɔ hɛnɛ te yi wunɛ yâkanɲwɛ gbo nyɛ nyɛ kɔ, gbo garama nyɛ mɔ te yi wunɛ yâkanɲwɛ gbo nyɛ nyɛ kɔ, gbo mɔni gbona lumɔ nyɛ mɔ te yi wunɛ yâkanɲwɛ gbo nyɛ nyɛ kɔ. Wunɛ kâmbi mɔ te yi wunɛ yâkanɲwɛ kambo kɔ, sombile mɔ te yi wunɛ yâkanɲwɛ sombile kɔ.

Mɛkwadɔya, yo njuku mɛmbɔɲga

⁸ Wunɛ tɔ dɔiy nɛ pilo mumɔ na. Siya pilo te yi wunɛ yâkanɲwɛ bɛ nɔ, yo ndi nde, wunɛ kwâdɔyɔngwɛ tandɛ yun kɛ nɔ mbɔmbu. Keto mɔ te ɛ kwadɔye jakɔsɔ, mɔ te sima tonɲɛ mɛmbɔɲga mɛ Njambiyɛ hɛnɛ yi Mɔyisi ketima ké. ⁹ Ma mɛmbɔɲga mɛ Njambiyɛ lépi nde: <Kpɛ, wɛ tɔ kel wanja na. Wɛ tɔ woku mumɔ na. Wɛ tɔ gubu na. Wɛ tɔ goru yasi mumɔ na.> Ke mɛmbɔɲga mɛnɔri nɛ yɔɲa mɛmbɔɲga hɛnɛ, njuku te yo ndi

ke mbonḡa wete nde: <Kwadyikwe mḡn nda yi we kwadye ne yotu yḡ kḡ.> ¹⁰ Ko mekwadya ti kḡl beya yasi ne jakoso na. Mekwadya kḡl nde, mumḡ tḡnjukwe membonḡa mete yiri hene. ¹¹ Wune sḡn nje te yi kelo dete, lanḡa lanḡanḡwe, keto wune ke duwe ḡgimḡ te yi wuse diyē kete ndana kḡ. Yo ndana ḡgimḡ te yi wune yḡkanḡwe jemiye ke jakḡ yey, keto ḡgimḡ te yi Njambye ta jonḡwe ne wuse sidye nḡ kḡ sima wuta. Yo ti lḡndḡ se nda kandḡ ke ḡgimḡ te yi wuse kandima ne tikina temḡ ke yi Kumande Yesu kḡ na. ¹² Tu ma kikḡ, misi ta be ke pupḡ, dete wuse tiki mekele mete yi wuse dikima kelo ke yitil kḡ kpalo nje bḡ mejḡle me dyambi yi wuse ta lḡ ne dyambi ke puye. ¹³ Wuse jḡnḡanḡwe ne ḡgbenḡ nda yi mumḡ yḡkanḡwe jonḡa nḡ kelo yasi ke puye ne yesḡ kḡ. Wuse tḡ dyenḡanḡwe kwḡ to te ho gwe menjam beya gwenate na. Wuse tḡ jonḡanḡwe ne sap sap kelo mekele me memi na. Wuse tḡ kusu metandḡ ke njoka bomḡ ho be ne nyanḡwe temḡ na. ¹⁴ Wune tḡ kel meyasi menḡri na. Yasi wete, wune jḡya nde, Kumande Yesu bḡki nda mejḡle me dyambi mete yi wune lenḡ kḡ. Wune tḡ nyeki sosu ke metake mete yi mumḡ be nḡ yḡ tonḡe ne beya mewobḡ mene kḡ na.

14

Kasi botu be deti nḡ botu be teke

¹ Ke yi mḡ te ε tḡ pa tikḡ temḡ ne ḡgbik ke yi Njambye kḡ, wune bḡnḡ nye kimḡte ke njoka yun kine nye meso wune bo ke meyasi mete yi nye ne ḡguru wene take nde, yo ne ḡgbenḡ kḡ na. ² Yḡkḡ ne bibina temḡ nde, a yakama dye ne meyasi hene lalḡ. Ma yḡru ε tḡ pa tikḡ ne temḡ ne ḡgbik ke yi Njambye kḡ nde, a ta dye ndi ne gbela menyinḡ. ³ Kpe, mḡ te ε dye meyasi hene kḡ tḡ yelkwe mḡ te ε ti dyḡki kḡ na. Ma yḡru ε ti dyḡki meyasi mete yite kḡ tḡ lepinḡnḡwe beyate ne yḡru na, keto Njambye sima bḡ sendi nye kimḡte ke mbombu wene. ⁴ We yḡ ba nda, nḡ we lepina beyate ne mḡ mesay me besa bete? Nḡe nye kele mesay kimḡte ho beyate, yo bḡnḡa ndi masa wene. Ma

a ta kelo mesay kimḡte, keto Nyannḡwe Kumande yakama nye nye deti te yi kelo dete. ⁵ Yḡkḡ tḡka ne nde, yinḡa meyesḡ kwḡ banḡa. Ma yḡru nde, meyesḡ hene ndi wete. Ma mumḡ hene diy ne ḡgbik ke metake mene ne ḡguru wene. ⁶ Mḡ te ε take nde, yinḡa meyesḡ kwḡ besḡ kḡ tḡka dete yḡ lukse ne Nyannḡwe Kumande. Mḡ te ε dye meyasi hene kḡ dyḡki lalḡ yḡ lukse sendi ne Nyannḡwe Kumande, keto a ke nye Njambye wosoko ke yasi te yi nye dye kḡ. Ma yḡkḡ ε ti dyḡki yinḡa meyasi kḡ kiy yḡ lukse ne Nyannḡwe Kumande sendi, keto a ke nye Njambye wosoko ke yasi te yi nye kiy kḡ. ⁷ Yo nde, kine mumḡ wete ne wete ke njoka su ke jonḡa, keto nye ne ḡguru wene diyē ne yotu ne na. Sendi, kine mumḡ wete ne wete ke njoka su ke gwe, keto nye ne ḡguru wene diyē ne yotu ne na. ⁸ Keto ko nde, wuse bḡki ne jonḡ, wuse bḡki ne jonḡ yḡ lukse ne Nyannḡwe Kumande. Sendi, ko nde, wuse gwḡki, wuse gwḡki yḡ lukse ne nye. Ma dete, ko nde, wuse bḡki ne jonḡ ko nde, wuse gwḡki, wuse wḡkunḡnḡwe ndi ne Nyannḡwe Kumande. ⁹ Yo keto te yite yi *Krist gwḡ nje womiye, na nje be kumande botu bete be ma gwe nḡ baka be ndi ne jonḡ baka. ¹⁰ 'Ma we njḡki nje lepina yḡ beyate ne mḡn keto nḡe? Ho nde, 'yḡru njḡki nje yeliye ba manḡ keto nḡe? Yo nde, wuse hene ta teme yḡ yensa lepi ke mbombu Njambye kome nye ta jḡse wuse kḡ. ¹¹ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambye nde: <Mi Baba Mbokḡ, mi gbate ne jonḡ. Mi ke kombile lepḡ nde: Bomḡ hene ta kuse mebonḡ ke mbombu wombe. Mumḡ hene ta lepḡ ne numbu ne nde, mi Njambye.> ¹² Dete, mumḡ hene ke njoka su ta pile yasi te yi nye kelma ke jonḡwe dyene kḡ ne ḡguru wene nye Njambye.

¹³ Ma nda yo dete kḡ, baka tḡ lepinḡnḡwe se beyate ne besḡ na. Yasi wete, wuse kpḡl pesḡ nde, wuse tḡ kel se yinḡa yasi te yi yakama badye benjonḡ busu ho jatidyē bo ke beya nje na. ¹⁴ Sine Kumande Yesu sanḡwate, dete mi ke kombile duwe gbate gbate nde, yo kine yanḡa wete ne wete yi ne sembo kete na.

Yo nde, yiṅa yasi njáki nje ðe ne sembo, ṅge mumo ne ṅguru wene take nde, ya te ne sembo. ¹⁵ Ma ṅge yiṅa medye te yi we dye ké njangwe temo mon, komete, we yeti se ke jonna ðengwe yasi te yi mekwadya tedye ké na. Diyo ne soso ke yasi te yi we dye yo lale ké. We ti kpal kelo nde, mo te yoko yi *Krist gwá keto ne ko yámbila keto te na. ¹⁶ Ma yasi te yi we ðeṅe yo nde kimote ké ti kpal kelo nde, bomo tápitanṅwe ðeyate keto te na. ¹⁷ Keto *Kando Njambiyé ti ðéṅa kasi medye nè kasi hoḃiya yiṅa yasi na. Yasi wete, yo ðéṅa mesay maka yi Kimó Sisiṅ kele ke jonṅwe mumo ké. Yite nde, kelna ṅgben mekele, jonna ne te wune ðeso nè diyo ne mesosa. ¹⁸ Mo te e kele mesay nye Krist ðete ne temo ne hene ko ke kelo nde, Njambiyé ðêki ne mesosa ne nye, kelo sendi nde, bomo jáya nye. ¹⁹ Dete, he nyêki sosu yí sa nje te yi jonna ne te tande su, sa sendi nje te nde, baka kama ðeso, né wuse ðoku ðoko ke nje Njambiyé kè no mbombu. ²⁰ Ke kasi medye, we ti bekidya mesay mete yi Njambiyé kele ke temo mumo ké, keto yasi te yi we dye ké na. Yo gbate nde, meyasi hene pupunate kine sembo kete na. Yasi wete, yo ðeyate nde, mumo dyâki yiṅa yasi te yi yakama jatidye jakoso ke ðeya nje. ²¹ Gba kimo yasi, yo nde, we ti kel ko yiṅa yasi wete ne wete yi yakama jatidye mon ke ðeya nje na, ko dyena yiṅa menjay ko hoḃiya menjam ko kelna yiṅa yasi ðele. ²² Ke yo, we ke duwe yo nde, ke yite, we ke kelo yasi ne ṅgben ke mbombu Njambiyé, ma bakidya ndi yo yite ðete kè no mbombu ke njoka yo wune nye. Yoko yi temo ne yeti ke ndeye nye ke ṅgimo te yi nye kele yasi te yi nye sima pèso ké ne gba mesosa. ²³ Yasi wete, mo te e dye yiṅa yasi nje ðe ne meso ke temo ke yasi te yi nye dye ké balma lépi ke mbombu Njambiyé, keto a kine bibina temo ke yasi te yi nye kele ké na. Ma ko mumo kél yasi te nda, ṅge nye ti ðe ne bibina temo ke yasi te yi nye kele ké, yite a kelma mebeyo.

15

¹ Ma wuse ðe me su ne ṅgbingim ke

nje Njambiyé baka, wuse yákanṅwe gbiso botu ðete ðe ti pa ðe ðete baka, kame ðo ke meteko man. Wuse ti san ndi yasi te yi nye wuse ðepo mesosa na. ² Mumo hene ke njoka su kél yasi te yi nye jakoso mesosa yí kame ne nye, na ðoku ðoko ke nje Njambiyé kè no mbombu, ³ keto *Krist ti sa nje te yi kelo yasi te yi nye nye ne ṅguru wene mesosa na. Yasi wete, a kelma nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ke kasi ne nde: <Mendoy mete yi bomo toyma ne we Njambiyé ké kpalma balo ke to mbe.> ⁴ Yo nde, meyasi hene te yi ðo kandima keto ke mekana me Njambiyé ké, ðo kéti yo yí tedye ne wuse meyasi, né wuse ðe ne bibina temo ke yi Njambiyé. Bibina temo te ta wule ke kelna tin nè ke nyena ðeti ke temo te yi mekana me Njambiyé nye wuse ké. ⁵ Njambiyé nyéki bomo ðeti te yi ðe ne tin ke meyasi. A ke nye sendi ðo ðeti ke temo. Njambiyé te e kele ðete ko kél nde, metake mun ðêki ndi wete yí jonna no sendi wete tande yun nda yi Krist Yesus tedya wuse ké. ⁶ Yo kélṅangwe ðete, né wune hene ðe ndi temo wete, ðe ndi ṅgin wete yí lukse ne Njambiyé te sanṅwe ne Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. ⁷ Dete, baka ðon ðeso kimote nda yi Krist ðonma sendi ne wune kimote ké. Wune kél ðete, né bomo ðeṅ ðese Njambiyé.

⁸ Mi ke kombile lepó nde: *Krist njá ðe mo mesay me Beyuden, kando botu ðete ðe pècina baka. A kelma ðete yí tedye nde, Njambiyé lépi ndi gbakasi ke yasi te yi nye si kpo ké. A njá nje ðe mo mesay wan ðete, na tonje nè meyasi mete yi Njambiyé kpoma nye ðesanmbambo ðan ké. ⁹ Ma a njá sendi, né botu ðete ðe yeti Beyuden baka lukse Njambiyé, keto a gwá ṅgwete yan. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Dete, mi ta lukse we sine mekando me botu ðe meneti maka. Mi ta jembina yí sombile ne ðino dyo.> ¹⁰ Yo sendi ketinate ke yiṅa mbey nde: <Wune sósangwe, wune mekando me botu ðe meneti maka hene. Wune sósangwe wune botu ðe kando dyene.> ¹¹ Yo ketinate sendi womaja ke mekana me Njambiyé nde: <Wune

mekandɔ mɛ botu bɛ mɛnɛti maka hɛnɛ, wunɛ lŭksa Baba Mbokɔ. Bomɔ kɛ njoka mɛkandɔ hɛnɛ lŭksa nyɛ.> ¹² Esayi te mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ lɛpɔ sendi ndɛ: <Wɛtɛ nday Isay ta dya. Yo nyɛ ta tɛmɛ dɔyɔ nɛ mɛkandɔ mɛ mɛnɛti maka. Bo ta bɛ nɛ bibina temɔ nɛ nyɛ.> ¹³ Njambiyɛ te ɛ keɛ ndɛ, bomɔ bɛki nɛ bibina temɔ nɛ nyɛ kɔ kɛl ndɛ, temɔ yun tɔndu nɛ mɛsosa nɛ sot. A kɛl sendi ndɛ, temɔ yun dɔy nɛ tɛ kɛ mɛyasi hɛnɛ, ketɔ wunɛ kɛ tikɔ temɔ kɛ yɛnɛ. A kɛl dɛtɛ nɛ dɛti te yi Kimɔ Sisiɲ, nɛ wunɛ bɛ nɛ bibina temɔ kɛ yɛnɛ kwɔ to te.

¹⁴ Wunɛ njɔɲ, kɛ pay te yun, mi nɛ nguru wombɛ kɛ kombilɛ duwɛ ndɛ, temɔ yun tondunate nɛ metakɛ mɛtɛ yɛ kelɔ kimɔ yasi. Sendi, wunɛ kɛ duwɛ mɛyasi mɛ Njambiyɛ kumɔ njɛna, dɛtɛ baka yakama nyɛ bɛsɔ mɛngitɛ. ¹⁵ Ma kɛ yiɲa mɛmbɛy, mi ketima lɛpina nɛ gbas gbas nyɛ wunɛ kinɛ sɔdɔyɛ yaɲa na. Mi kelma dɛtɛ yɛ gba nɛ dyanɔ dɔyun, nɛ wunɛ taki mɛyasi mɛtɛ yi wunɛ sima si duwɛ kɛ. Mi ketima dɛtɛ ketɔ ngikwa te yi Njambiyɛ kelma nɛ mi kɛ. ¹⁶ A kelma ndɛ, mi bɛki mɔ mɛsay mɛ Krist Yesus kɛ njoka botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka. Mi kɛ kelɔ mɛsay nda mɔ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ kɛ lɛpina Kimɔ Tom nɛ yi mi lɛpɛ kɛ, nɛ botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka nɛ bɛ nda sadaka te yi nyɛ Njambiyɛ mɛsosa yi yakama nɛ nyɛ nɛ dɛti Kimɔ Sisiɲ. ¹⁷ Ma dɛtɛ, mi yakama bɛ nɛ mɛsosa kɛ mɛsay mɛtɛ yi mi keɛ nyɛ Njambiyɛ kɛ, ketɔ sinɛ Krist Yesus saɲgwatɛ. ¹⁸ Yo ndɛ, nɛ mi boɓɛ lɛpɔ yiɲa yasi, yo ndi yikɛ yi *Krist kwanɲma nɛ mi yɛ kelɔ ndɛ, botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka kɛl ndi yasi te yi Njambiyɛ lɛpɛ kɛ. A kelma yo nɛ nɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi mi dɔkima lɛpɔ, nɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ yi mi dɔkima kelɔ kɛ. ¹⁹ A kelma sendi yo nɛ nɛ ngunɲudɔyɛ nɛ yi nyɛ punja nɛ nɛ kelna mɛyekambiyɛ, bɔ kelna nyangwɛ mɛyasi nɛ nɛ te yi Sisiɲ [Njambiyɛ]. Dɛtɛ, mi pelma Kimɔ Tom budɔyate kɛ kasi Krist nyɛ bomɔ hɛnɛ, kɛ mɛmbɛy hɛnɛ kandɛ Yerusalem kɛ nɔ pay Iliri. ²⁰ Ma siya yasi te yi mi jekɛ gɔrɔ, yo ndɛ, mi lɛpi Kimɔ

Tom kɛ mbɛy komɛ mumɔ tɛ pa lɛpɔ dɔno Krist wɛtɛ yesɔ kɛ, ma mi nɛ bɛndidɔyɛ tɔ kɛ gwɔ mɛkol mɛ tɔ te yi wɛtɛ mumɔ sima tɛmbidɔyɛ kɛ. ²¹ Yasi wɛtɛ, mi kpalma gɔrɔ ndɛ, yo bɛki nda yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ ndɛ: <Botu bɛtɛ yi bo tɛ lɛpɛ kasi nɛ wɛtɛ yesɔ nyɛ bo baka ta duwɛ nyɛ. Botu bɛtɛ bɛ tɛ wokɛ kasi nɛ wɛtɛ yesɔ baka ta wokɔ biyɛ to mɛyasi.>

²² Yo yitɛ pɛtɛ mi ndɛ, mɛnɲa budɔyate mi tɛ kum kɛ bɛnɛ wunɛ na. ²³ Ma ndana, mi ma sidɔyɛ mɛsay kɛ mɛnɛti mɛtɛ yi wonɲa. Mɛsɛw sima buyɔ, temɔ mbɛ ndi nɛ pɛpɛpɛ ndɛ, mi kɛn bɛnɛ wunɛ. ²⁴ Mi nɛ bibina temɔ ndɛ, mi ta bɛnɛ wunɛ komɛ mi ta kɛ kɛ ɛspanyɛ kɛ. Mi ta kwanɲɔyɛ monɔ ngimɔ mɛsosa sinɛ wunɛ, nɛ temɔ mbɛ pa wɛy biran. Wunɛ ta kame mi yɛ kɛ tikidɔyɛ mi kɛ kɛndi te. ²⁵ Ma ndana, mi ta pa kɛ kame botu bɛ Njambiyɛ bɛ dɔyɛ kɛ Yerusalem baka. ²⁶ Ketɔ bɛkritɛn bɛtɛ bɛ dɔyɛ kɛ mɛnɛti mɛ Maseduwan nɛ Akay baka bɛnɲa kimɔtɛ ndɛ, bo ndɛm moni yɛ kame nɛ buka bomɔ kɛ njoka botu bɛ Njambiyɛ bɛ dɔyɛ kɛ Yerusalem baka. ²⁷ Bɛkritɛn bɛtɛ nɛ nguru wan kwadɔyɛ kelɔ dɛtɛ sunɲwɛ nɛ bari. Yo ndɛ, bo yɔkanɲwɛ kame gba bo dɛtɛ, ketɔ Beyudɛn bɛtɛ bɛ mɛ bɛkritɛn baka kamma botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka nɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ yi Kimɔ Sisiɲ nyɛ mumɔ kɛ. Dɛtɛ, yakama sendi ndɛ, botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka nyɛki bo mɛyasi mɛtɛ yi yakama kame bo kɛ jonɲwɛ dyan. ²⁸ Nɲɛ mi sidɔyɛ mɛkele mɛnɔri si kɛ tikidɔyɛ mɛyasi hɛnɛ te yi bo ndɛmma kɛ, ma nɛ pɛsa nɛ wɛri kɛ nɔ ɛspanyɛ. ²⁹ Mi duwɔ ndɛ, *Krist ta tonɲɛ mɛkombila kɛ kɛndi te yi mi ta kɛ wɛri kɛ.

³⁰ Wunɛ njɔɲ, wusɛ kɛ tikɔ temɔ kɛ yi Nyangwɛ Kumandɛ wusu Yesus Krist. Sendi, Kimɔ Sisiɲ kɛ kelɔ ndɛ, wusɛ kwadɔyanɲwɛ tandɛ su. Dɛtɛ, mi kɛ kombilɛ ngwɛta nɛ wunɛ ndɛ, sinɛ wunɛ bɛki saɲgwatɛ yɛ ngwɛta nɛ Njambiyɛ nɛ temɔ su hɛnɛ ketɔ mbɛ, ³¹ ma mi nɛ saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ kɛ mɛbɔ mɛ botu bɛtɛ bɛ tɛ pa tikɔ temɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus kɛ Yuda baka. Wunɛ ngwɛtanɲwɛ

dete, né botu be Njambiyε be diyε ke Yerusalem baka jay meyasi mete yi mi ta kè tikidyε, yí kame ne bo ké. ³² Dete, nge Njambiyε jayε, mi ta dya weri ne mesosa, komete, mi má pa wedya ne te sine wune. ³³ Njambiyε te ε nye tete ko diy pεle wune hene, *amen.

16

Pol ke nyeno benjon bene be Rom

¹ Mi ke kanε dyombu dyusu Febe nye wune. A ke kelo mesay me diyakere ke njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesu ke Kenkere baka. ² Mi lépi dete, né wune bu nye kimote, keto wuse hene sangwate sine be Nyangwe Kumande wusu. Wune bon nye dete nda yi botu be Njambiyε yakanawe kelo tande yan ké. Wune kama nye menjimo hene ke meyasi hene te yi ta kwa nye ké. Wune kel sendi dete, keto a kamma bomo budyate, bu mi ne nguru wombe sendi. ³ Wune nyen mi Pirisil bene njon wene Akilas. Sine bo ngbo kelo mesay nye Krist Yesu. ⁴ Bo diyma son yi jonawe ne mi. Yeti ndi mi nyero ke nye bo wosoko na, yasi wete, menjon me botu hene be tike temo ke yi Kumande Yesu be yeti Beyuden baka ke nye sendi bo wosoko dete. ⁵ Wune nyen sendi njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesu be diki wesidya kan Njambiyε ke tu dyan baka. Mi ke nyeno Epenet, son temo mbe. Yo nye be bosa mo te ε kandima tiko temo ke yi Krist ke Asi. ⁶ Wune nyen Mariya, a wonduma biriki keto yun. ⁷ Wune nyen mi Anderonikus bene Yuniyas, sine bo kando wete. Sine bo diyma sendi ke jobo. Bo ke jaye bo budyate ke njoka botu be tomun be Nyangwe Kumande wusu. Yo bo kande tiko temo ke yi Krist ne mi. ⁸ Mi ke nyeno Ampiliyatus, son temo mbe, wuse sangwate sine be Nyangwe Kumande. ⁹ Wune nyen mi Urube, sine bo ngbo kelo mesay nye Krist. Wune nyen sendi mi Stakis, son temo mbe. ¹⁰ Mi ke nyeno Apeles, a tedya gbate nde, a tikima temo ne ngbik ke yi Krist. Mi ke nyeno sendi botu be tu be Aristobul. ¹¹ Wune nyen mi Herodiyon, sine nye

kando wete. Wune nyen sendi botu be tu Narisis. Bo sangwate bene be Nyangwe Kumande. ¹² Mi ke nyeno bedyombu busu Tirifen bene Tirifos. Bo ke wondo biriki yi kelo ne mesay me Nyangwe Kumande. Mi ke nyeno sendi dyombu dyusu Persis, son temo su, a jekima wondo biriki yi kelo sendi ne mesay me Nyangwe Kumande. ¹³ Mi ke nyeno Rufus, nye kpasamo te ε bengwe Nyangwe Kumande. Mi ke nyeno nyangwe wene, a me nda nyaambe sendi. ¹⁴ Wune nyen mi Asinkirit ne Filegon, nyeno sendi Hermes ne Patrobas bu Hermas. Wune nyen sendi benjon busu be jonna bene bo baka. ¹⁵ Mi ke nyeno Filologos ne Yuliya, nyeno sendi Nere bene dyombu dyene. Mi ke nyeno Olimpas bu botu be Njambiyε hene be jonna bene bo baka. ¹⁶ Wune nyennangwe tande yun wusa nda botu be Njambiyε. Menjon me botu hene be tike temo ke yi Krist baka ke nyeno wune.

¹⁷ Wune njon, mi ke kobile ngweta ne wune nde: Wune diy ne soso ne botu bete be lu dyambi ne yasi te yi benjon busu tedya wune ke kasi *Krist ké. Bo ke kelo nde, bomo bakanawe, jatidye sendi bo ke beya nje. Wune londu ke keki yan. ¹⁸ Wune diy ne soso ne bo, keto njel bomo nda bete ti kel mesay nye Krist te Nyangwe Kumande wusu na. Yasi wete, bo kpál sa ndi nje moy yan. Bo ke punje kimo lépi ke kondo numbu, mbombile bomo yi sebile ne botu bete be yeti ke duwe njoka beya yasi baka. ¹⁹ Ke be wune, bomo hene sima duwe nde, wune ke wokuna ke men Nyangwe Kumande wusu, dete mi ne mesosa ne wune. Ke nje te yi kelna kimo yasi, mi goru nde, wune beki ne dyano te yi kelo yo. Ma ke nje te yi kelna beya yasi, wune ti nyeki bo kete na, wune konju yo. ²⁰ Njambiyε te ε nye tete ko ta be ke poso *Satan ke nji mekol mun. Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kel ngikwa ne wune. ²¹ Timote, mo te yi sine nye kele say ko ke nyeno wune. Likiyus ne Yason bu Sosipater ke nyeno sendi wune. Sine bete ke kiya kando wete. ²² Mi, Tertiyus ke nyeno wune, wuse sangwate sine be Nyangwe

Kumande. Mi mɔ məkɛti mɛ Pol, yo mi kɛtɛ məkana maka. A dɪkɪma lɛpɔ, mi kɛ kɛtɔ. ²³ Gayus, mɔ te yi mi Pol ya kɛ tɔ dɪyɛnɛ kɔ kɛ nyɛnɔ wunɛ. Botu bɛtɛ bɛ ma tɪkɔ temɔ kɛ yi Kumande Yesus baka kɛ dɪki wesɪdɪya sendi kɛ tɔ dɪyɛnɛ kanɔ Njambyɛ. Erast te nyanɔgwɛ banmasa te ɛ bakɪdɪyɛ mɔni kɛ dɪya waka kɔ kɛ nyɛnɔ wunɛ. Wusu maɲ Kwartus kɛ nyɛnɔ sendi wunɛ. [²⁴Nyanɔgwɛ Kumande wusu Yesus Krist kɛl ɲgikwa nɛ wunɛ.]

²⁵ Wuse sɔmbɪla Njambyɛ. A yakama nyɛ wunɛ dɛti. A kɛl yo nɛ nje Kimɔ Tom te yi mi pelɛ kɛ kasi Yesus Krist kɛ. Kimɔ Tom te kɛ punjɛ yasi te yi Njambyɛ ma sɔdɪyukwɛ mbɔmbu kande kɛ kandina mbokɔ mɛsɛw mɛsɛw kɛ. ²⁶ Ma ndana, yasi te yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambyɛ ketɪma kɛ nɲa punjɛ yasi kɛ yi bɔ sɔdɪyate mbɔmbu kɛ. Dete, bɔ nɲa bɔ Kimɔ Tom te kɛ lɛpɔ nyɛ mɛkandɔ mɛ bɔmɔ hɛnɛ, nɛ bɔ duwɛ yo. Bo kelma dɛtɛ bɛɲgwɛ yasi te yi Njambyɛ te ɛ dɪyɛ kpo nɛ kpo kɔ pɛsɪma kɛ. Mɛyasi kwanɲama dɛtɛ, nɛ bɔmɔ tɪki temɔ kɛ yi Njambyɛ, wokuna sendi nɛ nyɛ. ²⁷ Siya Mɔ te ɛ nɛ kpasa dɪyanɔ, yo ndi Njambyɛ nyɛpɔ. Luksa bɛkɪ nɛ nyɛ kpo nɛ kpo nɛ nje Yesus Krist, *amen.

Bosa Mƙana mete yi Pol ƙetima ƙenje botu be KƆrƆŃt

Yo Pol, mƆ tomun Yesu Krist ƙete mƙana mete yƆkƆ ƙenje bekriten bete be diye ke KƆrƆŃt baka, yite a ke Efes.

KƆrƆŃt bƆ nyangwe dya ke meneti Begrek. Yo bƆ ne sumba budyate. Nyangwe mesukul me nembina meyasi bƆ sendi kete. BomƆ dƙima kanƆ meyasi tuku tuku tikƆ NjambiyƎ. BomƆ budyate dƙima jonna ke nyem nyem jonngwe nƎ ke sap sap jonngwe. Yo nde, bekriten be KƆrƆŃt kandima keto mƙana ƙenje Pol ke kasi megwaki nƎ ke kasi menjay mete yi bo si kelƆ ne sadaka nye banja benjambiyƎ kƎ. Pol wokuma sendi kasi mebaka nƎ kasi mewanja mete yi dƙima kwanja ke njoka yan kƎ. E nye kƆla budyate keto mƙana maka yƎ kite ne bo, nembƎ sendi kasi womiya bemun nye bo.

Wuse yakama bake mƙana maka ke nyangwe mengabiye yitan jƆ yitati:

1. Kasi mebaka ke njoka bekriten be KƆrƆŃt (kumte 1-4).
2. Gbasina beya sap sap jonngwe te yi kwanjama ke njoka bekriten be KƆrƆŃt (kumte 5-6).
3. Tembifya yotu pupunate ke mbombu NjambiyƎ nƎ kasi gwaki (kumte 6-7).
4. Kasi menjay mete yi bo si kelƆ ne sadaka nye yinja meyasi kƎ. Kriten yeti se bala na, ko dƣete, a jƆnangwe nan? (kumte 8-11).
5. Meyasi yƎkanngwe kwanja ne nje te ke njƆn bekriten. Kasi medye me NjambiyƎ (kumte 11).
6. KimƆ meyasi mete yi KimƆ Sisin nye kƎ nƎ mesay mete yi wuse yƎkanngwe kelƆ nƆ kƎ (kumte 12-14).
7. Kasi womiya bemun (kumte 15).
8. Kasi ndamna meyasi yƎ kame ne besƆ (kumte 16).

¹ Yo mi Pol, mi yi NjambiyƎ jebama nda yi nye kwadya nde, mi bƎki mƆ tomun

Krist Yesu, yo mi sine maŋ wusu Sositen ² ƙete mƙana maka ƙenje wune njƆn botu bete be tike temƆ ke yi NjambiyƎ ke KƆrƆŃt baka. Wuse kƎti ƙenje wune botu bete be NjambiyƎ tokuma, be diye sangwate ne Yesu Krist, wune be NjambiyƎ jebama, nƎ wune be ndi bene baka. Wuse kƎti sendi ƙenje bomƆ hene be diye ke membey hene, bomƆ bete be tubƎ dƙinƆ Nyangwe Kumande wusu Krist Yesu te Nyangwe Kumande wan nƎ wusu sendi. ³ NjambiyƎ Sangwe wusu nƎ Kumande Yesu Krist kƎl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

⁴ Mi ke nye NjambiyƎ wombe wosoko mengimƆ hene ke kasi yun, keto ngikwa te yi nye kelma ne wune ke diyo te yi wune diye sangwate wune be Krist Yesu kƎ. ⁵ Yo nde, NjambiyƎ tonja wune ne mƙombila ke meyasi hene ke melepi te yi wune lepe nƎ ke nje duwa yasi hene, keto wune be Yesu Krist sangwate. ⁶ Yo nde, NjambiyƎ tonja wune ne meyasi mete, keto wune jayma ne temƆ yun hene nde, lepi te yi bo wokuma nje lepo nye wune ke kasi Krist kƎ, gbakasi. ⁷ Dete, ke diyo te yi wune diye kete ndana yƎ ladye ne ngimƆ te yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist ta punje ne yotu kƎ, NjambiyƎ nya wune meyasi hene te yi KimƆ Sisin nye mumƆ kƎ. ⁸ Yo ndi nye ta kelƆ sendi nde, wune dƣy ne ngbingim kumƆ ke yesƆ siyna mbokƆ, nƎ wune be kine monƆ beya yaŋa te yi bo yakama lepina ne wune kete ke *YesƆ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist na. ⁹ NjambiyƎ te e jebama wune, nƎ wune dƣy sangwate wune be MonƆ wene, Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist ko tƆnjukwe meyasi mete yi nye si lepo kƎ.

Kasi mebaka ke njoka

bekriten be KƆrƆŃt

¹⁰ Wune njƆn, mi ke ngweta ne wune ke dƙinƆ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist nde, lepi yun hene bƎki ndi wete. MƎbaka tƎ beŋnangwe ke njoka yun na, yasi wete, wune bƎki gba sangwate, diyo temƆ wete, be sendi ne metake wete. ¹¹ Wune njƆn, mi lepi dƣete, keto mi wokuma kasi yun ke numbu botu be tu

Kolowe nde, yo ne metando ke njoka yun. ¹² Ma yasi te yi mi kwadye lepo ké, yo nde, ke njoka yun baŋa nde: <Mi wókunangwe mbe ne Pol.> Baŋa nde: <Mi wókunangwe mbe ne Apolos.> Baŋa yan nde: <Mi wókunangwe mbe ne Sefas.> Baŋa sendi nde: <Mi wókunangwe mbe ne *Krist.> ¹³ 'Yite nde, Krist bakima ka yotu ne baka? 'Yo ka Pol yi bo ngbama ke kroa keto yun? Ho nde, ke yi bo topuma ne wune ke mɔrɔku ké, 'bo topuma ka wune ne dɛno Pol? ¹⁴ Mi ke nye Njambiyɛ wosoko, keto ke njoka yun mi ti tɔpe wete mumo ke mɔrɔku na, soŋe ndi Kiripus nɛ Gayus. ¹⁵ Dete, mumo wete ne wete ti yaka lepo nde, bo topuma wune ke mɔrɔku ne dɛno dyembe na. ¹⁶ Mi topuma sendi botu be moy tu Stefanas ke mɔrɔku. Ke kɔŋte, mi yeti ke duwe, ho mi topuma sendi wete mumo ke mɔrɔku na. ¹⁷ Yo nde, Krist ti tome mi yi topuna bomo ke mɔrɔku na. Yasi wete, a tomma mi, né mi nje lepi Kimɔ Tom. A ti tome mi, né mi nje lepi ne nje jɛŋ ndapi te yi bomo na, kamba lepina kasi soŋ te yi Krist gwɔ no ke kroa ké me nje gwe ne gbelate.

Kasi dyanɔ te yi bomo nɛ dyanɔ

te yi Njambiyɛ

¹⁸ Yo nde, botu bete be ta yambile baka woku yan lepina kasi soŋ *Krist ke kroa nda abalmba. Ma ke yusu, wuse be ma ju baka, kasi soŋ Krist ke kroa ne ngungudye Njambiyɛ. ¹⁹ Yo nde, yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Mi ta yangile dyanɔ te yi botu be dyanɔ be no ké, soŋe duwɔ yasi te yi botu be duwɔ yasi be no ké.> ²⁰ Ma ndana, nda ba ne dyanɔ ko? Ma nda ba mo ketina meyasi ko? Ma mo jɛŋ duwɔ lepi te yi ngimo te yoko ba nda? 'Njambiyɛ ti kele ka nde, dyanɔ te yi botu be meneti maka kpɔl be yasi abalmba na? ²¹ Yo nde, ke meyasi mete yi Njambiyɛ kusuma yi tedye nde, a ne dyanɔ ké, botu be meneti maka ne dyanɔ te yan ti be ne deti te yi duwe Njambiyɛ ne nje meyasi mete na. Yo dete yi Njambiyɛ beŋma kimote yi jɔŋgwe botu bete be tike temo ke yene baka ne nje pelna Kimɔ Tom te

yi wuse lepe ké. Kimɔ Tom te, bomo beŋa yan nde abalmba. ²² Beyuden ke diyɛ meyekambiyɛ, né bo beŋ, ma Begrek ke sa yan duwɔ yasi. ²³ Yasi wete, ke be wuse, wuse péla su kasi Krist te yi bo ngbama ke kroa ko. Ke yi Beyuden, yo yasi te yi yakama jatidye bo ke beya nje, ma ke yi botu bete be yeti Beyuden baka, yo yasi abalmba ke yan. ²⁴ Yasi wete, ke yi baka be Njambiyɛ jebama baka, ko Beyuden ko Begrek, ke yan, Krist ke punje ngungudye Njambiyɛ ne dyanɔ dyene, ²⁵ keto yasi te yi Njambiyɛ kele yi bomo beŋe nde abalmba ké, yo yasi te yi laŋsa dyanɔ bomo. Sendi, yasi te yi Njambiyɛ kele yi bomo beŋe nde, yo kine deti ké, yo yasi te yi be ne deti laŋsa deti bomo.

²⁶ Ma wune njɔŋ, wune sâmbila misi beŋe ne teri yun, wune botu bete be Njambiyɛ jebama baka. Ke njoka yun kine budya bomo kete ne dyanɔ te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Kine budya ngabolo bomo ho budya bomo be wulma ke moy tu nyangwe bomo na. ²⁷ Yo nde, Njambiyɛ sawma meyasi me meneti maka yi bomo beŋe nde abalmba ké yi wungwe ne botu be dyanɔ. A sawma meyasi mete yi bomo beŋe nde, yo kine deti ké yi wungwe ne detina meyasi. ²⁸ A sawma meyasi me meneti maka yi bomo beŋe nde, yo yeti yaja nɛ yike yi bomo yeliye ké. Yo meyasi mete yi bomo paye ké. A kpalma bu yite yi kelo nde, meyasi mete yi bomo beŋe nde, yo ne deti ké ti beki se ne deti na. ²⁹ A kelma dete, ma mumo me nje bendidye yotu ne ke mbombu wene. ³⁰ Ma yo Njambiyɛ kele nde, wune be Krist Yesus bêki sangwate. A kelma nde, Yesus Krist bêki dyanɔ dyusu. A kwanma ne nye yi kelo nde, wuse bêki ne ngben, be pupunate ke mbombu wene, kwɔ sendi ne nye yi kolo ne wuse ke mebeyo musu. ³¹ Dete, mekana me Njambiyɛ ke lepo nde: <Mo te e kwadye lukse yotu, a lúksa yotu ndi ke yasi te yi Nyangwe Kumande kelma ké.>

Pol ke kè mbombu yí lèpina

ke kasi dƳano Njambiyè

¹ Ma wunè njɔn, ke yembè, ke yi mi kà nɔ pè yun kè, mi tì lèpina nè yinà nyanɔwè jèŋ duwà ndapi ho nè yinà nyanɔwè dƳano yí kwanɔdye nè yasi te yi Njambiyè ma sɔɔyukwè nè mbombu kè nyè wunè na, ² keto mi pèsima nde, mi yeti ke kwadƳe duwè yinà yanà dèlè ke njoka yun na, siya yasi te yi mi kwadƳe duwè, yo ndi Yesus Krist, lanɔsa lanɔsanɔwè kasi nɔgbana nè ke kroa. ³ Ma dète, ke yi mi jonnama nɔ nè nɔguru wombè ke njoka yun kè, mi bɔ nda təkina mumɔ. Mi gwà wɔ nɔwanɔwà. ⁴ Ke yi mi tedƳa nè ke yi mi pelma nè mèlèpi mè Njambiyè kè, mi tì sà nje te yi dɔlè bomɔ nè jèŋ ndapi te yi wulè ke dƳano bomɔ kè na. Yasi wètè, mi lèpinama tedƳe nde, Kimɔ Sisiŋ nè nɔnɔnɔdƳe, ⁵ kambɔ tikina temɔ te yi wunè tike ke yi *Krist kè mè nje wulè nè nje dƳano bomɔ, nè yo wul ndi keto dèti Njambiyè. ⁶ Yo nde, wusè ke tedƳe kasi dƳano nyè botu bète bè mè bètomba ke nje te yi Sisiŋ baka. Yasi wètè, yeti dƳano te yi wulè ke yi botu bè mènèti maka ho ke yi békum bè mènèti maka bè ta si kwà nèmènɔ baka na. ⁷ Wusè tedƳa dƳano Njambiyè yi mumɔ yeti nè dèti te yi biye to te kè. Yo dƳano te yi nyè ma sɔɔyukwè nè mbombu yi nyè ma kiki tèmbedƳe, yite mbokɔ tì pa kusuna na. A kelma dète, nè wusè bè nè nɔgabiye ke meluksa mènè. ⁸ Kine kum wètè nè wètè ke njoka békum bè mènèti maka duwà dƳano te na. Yo nde, bo má dukwè dƳano te, ma bo tì nɔgba Nyanɔwè Kumande te è nè meluksa hènè kɔ ke kroa na. ⁹ Yasi wètè, yo kelnama nda yi yo kètinatè ke mèkana mènè nde: <Yasi te yi misi tì bènè nè toru nè yi mèto tì wokè nè toru, yasi te yi temɔ mumɔ tì take wètè yesɔ, yo yasi te yi Njambiyè kombila pè yi botu bète bè kwadƳe nyè baka.> ¹⁰ Yo ndi wusè yi Njambiyè punja yo nyè wusè nè nje Sisiŋ nè. Yo nde, Kimɔ Sisiŋ Njambiyè ke nèmbe duwè mèyasi hènè, kɔ mèyasi mète yi dƳiye sɔɔyate nè gbɔl ke mɔy temɔ Njambiyè kè. ¹¹ Ma mɔ

te nda ke duwè yasi te yi dƳiye ke temɔ jakɔsɔ mumɔ kɔ? 'Yeti ndi sisiŋ mumɔ nè nɔguru wènè ke duwè yasi te yi dƳiye ke mɔy temɔ nè kè na? Dete sendi, kine mumɔ wètè nè wètè ke duwè mèyasi mète yi dƳiye ke mɔy temɔ Njambiyè na, sɔnè ndi Sisiŋ Njambiyè nyèpɔ. ¹² Ke bè wusè, wusè tì bɔ su sisiŋ te yi wulè ke yi botu bè mènèti maka na. Yasi wètè, wusè bɔnɔma su Sisiŋ te yi wulè ke yi Njambiyè, nè wusè duwè mèyasi mète yi Njambiyè nyè wusè nè gbèlate kè. ¹³ Ma wusè tì lépi yo nè dƳano te yi botu bè mènèti maka tedƳe kè na. Yasi wètè, wusè lépi su yo nè dƳano te yi Kimɔ Sisiŋ tedƳe kè. Dete, wusè ke tedƳe mèyasi mète yi Sisiŋ Njambiyè nyè botu bète bè nè Sisiŋ te baka.

¹⁴ Yo nde, mɔ mènèti maka ti yaka jaye mèyasi mète yi wulè ke Sisiŋ Njambiyè na, keto ke yènè, yo abalmba. Sendi, a yeti nè dèti te yi nèmbe duwè mèyasi mète na, keto mumɔ dúkwè yo nè nje dèti te yi Sisiŋ. ¹⁵ Ma mɔ te è mè nè Sisiŋ Njambiyè kɔ yakama duwè mèyasi hènè. Yasi wètè, kine mumɔ wètè nè wètè yakama duwè tɛri jonɔwè mɔ te na. ¹⁶ Ma yo kètinatè nde: <Nda ke duwè dƳano Baba Mbokɔ kɔ? Nda yakama kite nyè kɔ?> Ma wusè su nè takina yasi te yi *Krist.

3

Kasi kelna mesay mè Njambiyè

¹ Wunè njɔn, ke bè mi, ke yi mi lèpinama nɔ nyè wunè kè, mi tì yaka lèpina nda mi lèpinanɔwè nyè botu bète bè mè nè Sisiŋ Njambiyè ke yotu na. Mi lèpinama nda mi lèpinanɔwè nyè botu bète bè bènɔwè mèwoɔɔ mè mèmɔbɔ baka. Ke jonɔwè te yi wunè jonna nɔ wúnè bè *Krist kè, mi lèpinama nyè wunè nda mi lèpinanɔwè nyè gbèla bònɔsike. ² Mi nya wunè mɔrɔku mèbèri, nè wunè dƳe. Mi tì nyè wunè dètina mèdƳe na, keto ke nɔgimɔ te yite, ma wunè tì yaka dƳe yo na. Ma kɔ kumɔ ndana wunè tì yaka dƳe yo na, keto wunè ndi botu bète bè ke bènɔwè mèwoɔɔ mè mèmɔbɔ. ³ Nɔgè bè nde, nyanɔwè temɔ nè mètando ke bènna ke njoka yun nda yi yo bènna

ké, 'yite ti téfya nde, wunε ndi botu bete be beŋgwe mεwobo me mεmbundo na? 'Yo ti téfya nde, wunε ke jonna beŋgwe yasi te yi bomo tedye ké na? ⁴ Ma ke ngimo te yi yoko lepe nde: <Mi wókunangwe mbe ne Pol,> yoru nde: <Mi wókunangwe mbe ne Apolos,> 'yite ti téfya nde, wunε ke jonna nda gbela bomo na? ⁵ Ma Apolos ba nda? Pol ba ne nda? Wuse hene yiba ndi gbela botu be mesay be Njambiyε. Njambiyε kwanma ne wuse yí kelo nde, wunε tiki temo ke yene. Mumo hene ke njoka su ke tonje say te yi Nyangwe Kumande nya nye nde, a kél ké. ⁶ Mi ba mbe mo benate, Apolos mo nyanja moroku kete. Ma yo Njambiyε kele nde, yo jón. ⁷ Dete, mo te ε be nε mo te ε nyanje moroku kete ko, bo hene yiba gbelate. Ma mo te ε be ne njuku mesay mete hene ko, yo Njambiyε, nye mo te ε kele nde, yo jón ko. ⁸ Mo te ε be beko nε mo te ε nyanje moroku nyanja kete ko ndi wete. Mumo hene ta be ne nduku mesay mene beŋgwe misi mesay mene. ⁹ Wuse ke kelo mesay sine be Njambiyε. Wunε ngwan Njambiyε, wunε sendi tu te yi Njambiyε sumε ké. ¹⁰ Mi ma tembidyε mekol me tu nda kpasas mo sumna njumo beŋgwe say te yi Njambiyε tomma mi ne ngikwa ne nde, mi njáki kelo ké. Ma ndana, mbanja ke kε mbombu ne say bendidyate. Yasi wete, mumo hene diy ne soso ke kwalo bo mesay mete yi nye bendidyε ne tu kete ké. ¹¹ Mekol me tu te yi sima tembidyε ké, yo Yesus Krist. Dete, kine wete mumo ε yakama nje tembidyε sendi wete mekol me tu dele na. ¹² Ma banja ta bendidyε tu kete ne lor, banja ne bi sumba, banja ne kpasas metari, yi banja ne mejeti, yi banja ne menjoy ho ne mboru ngon. ¹³ Yasi wete, bo mesay me mumo hene ta pundo puyε ke nyangwe yeso. Yeso te dite ta gbaso bo mesay me mumo hene yí tedye ne deti te. ¹⁴ Ke tu te yi mumo nja bendidyε ke gweya mekol me tu te yi sima tembidyε ké sumε kol ke dite, mo te ta be ne nduku mesay mene. ¹⁵ Yasi wete, ke tu te yi mumo nja bendidyε kete ké si lolu, mo te ta kopu nduku mesay mene. Ndi nde, nye

ne nguru wene ta ju, ma yo ta be nda yi mumo diyε no ke dite ké. ¹⁶ 'Yite nde, wunε yeti ke duwe nde, wunε mbanjo Njambiyε na? 'Wunε yeti ke duwe ka nde, Sisiŋ Njambiyε ke jonna ke yotu yun na? ¹⁷ Nge mumo bekidye mbanjo Njambiyε, Njambiyε ta bekidye sendi mo te, keto mbanjo Njambiyε tumbu, yo wókunangwe ndi ne nye, ma mbanjo te, yo wunε. ¹⁸ Mumo ti sebila yotu ne ne nguru wene na. Nge wete mumo ke njoka yun take nde, a ne dyanu nda yi botu be meneti maka take ké, a kpál be nda lem ke misi me botu be meneti maka, na nje be ne kpasas dyanu. ¹⁹ Keto, yasi te yi botu be meneti maka take nde, yo yasi dyanu ké, yo ne yasi abalmba ke misi me Njambiyε. Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Njambiyε ke kpalo kelo nde, botu be dyanu bebikwe ke mekele me likisi man.> ²⁰ Yo sendi ketinate ke yina mbey ke mekana me Njambiyε nde: <Baba Mboko ke duwe meyasi mete yi botu be dyanu take ké. A duwa nde, yo hene gbelate.> ²¹ Dete, mumo ti susula yotu ke mekele mete yi bomo yakama kelo ké na. Mumo ti kel dete na, keto meyasi hene wókunangwe ne wunε. ²² Yo nde, ko Pol ko Apolos ko Sefas, ko meyasi hene te yi diyε ke mboko, ko jongwe ko son ko meyasi mete yi kete ndana ko meyasi mete yi ta nje ke metu mete yi mbombu, ²³ meyasi mete hene wókunangwe ne wunε, ma wunε wókunangwe yun ne *Krist, Krist wókunangwe ne Njambiyε.

4

Teri botu be tomun be Yesus

¹ Dete, mumo hene yakanwe bu wuse nda botu be mesay be *Krist, nda baka be Njambiyε nya bo say bakidyε meyasi mene yi nye ma sodyukwe ne mbombu ké. ² Ma yasi te yi bo diyε mumo hene ε be ne say bakidyε meyasi, yo nde, a nyeki temo ne ke mesay mene. ³ Ma ke yembe, ko wunε ko botu be meneti maka jisa mi, yo yeti ke kelo mi monu yaja ne mbet na. Ko mi ne nguru wombe yeti ke jose yotu mbe na. ⁴ Yo nde, mi yeti ke duwe yina beya yasi te yi mi kelma ké na. Ko

ḃeko ḃete, yite yeti ke tedye nde, mi kine meḃoso na. Ma mo te e ḃose mi ko, yo ndi Nyangwe Kumande nyepo. ⁵ Dete, wune ti yan ḃose yina yasi pinjo te yi ngimo ti pa dya na. Wune lãdya kumo ke ngimo te yi Nyangwe Kumande ta nje ké. Yo nye ta punje meyasi mete yi diye soḃyate ke yitil ké ke puye. A ta gbaso metake mete yi mumo be no ke moy temo ne ké. Yo ke ngimo te yite yey yi Njambiyé ta besé mumo hene beḃgwe bo mesay mene. ⁶ Wune njon, yike hene yi mi lepima ke kasi mbe nè ke kasi Apolos ké, mi lépi yi kame ne wune, né wune beḃgwe jonḃgwe dyusu yi jeke ne kelna meyasi mete yi wuse lepe no ké. Ma mumo ti kel yina yasi lanja yike yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ké na. Wune ti susula yotu keto wete mumo yi kpalò yeliye ne mbanja na. ⁷ Keto nda lepe nye we nde, we kwã mbanja mumo? Yasi hene te yi we be no ké, 'yeti Njambiyé nye we na? Ma nge be nde, Njambiyé nye we meyasi mete, keto nge yi we nje susule yotu nda bo ti nye we nyeko ké? ⁸ Moy yun me ne dito. Wune me ne kusuku. Wune me bekum tiko wuse. Mi kwãdyikwe nde, wune bêki biran bekum, né wuse nam sine wune. ⁹ Keto mi ke beḃe nde, Njambiyé kelma nde, wuse botu be tomun bene kpâl be njena bomo ke njoka beso. A kelma nde, wuse kpâl be nda botu bete yi bo lu ke gbeḃbe wo ke mbombu bomo hene. Yo nde, ke to mboko hene, ke mbombu bejaki nè ke mbombu botu be meneti maka, wuse kpalma nje be su nda yasi te yi bomo ngbo kindo. ¹⁰ Wuse su belem keto Krist, ma wune yun ne dyanò, keto wune be Krist sanḃwate. Wuse su ne teko, ma wune yun ne deto. Bo ke lukse yan wune, ma wuse ke kpalò sanḃwa su ne yeliya. ¹¹ Ko kumo ndana wuse ke gwe nja, gwe yesidyé, gwe diyo sokere. Bo ke mende wuse, wuse ke jonḃna kwey ne kwey. ¹² Wuse ke wondo biriki kelo mesay ne mebo musu. Bo ke kita ne wuse, ma wuse ke kpalò nje ngweta su ne Njambiyé nde, a nyêki bo mekombila. Bo ke tedye wuse nyangwe mebone, ma wuse ke kpalò disima. ¹³ Ko kumo ndana

bo ke lepina beyate ne wuse, ma wuse ke kpalò lepina su ne kimo temo nye bo. Wuse me su nda dyan te yi bo wombile ke to meneti kè li ke kundu ké. Wuse me su sendi nda sara mbaya ke misi me bomo hene. ¹⁴ Mi ti kéti meyasi maka kenje wune yi nye ne wune njon na. Yo yi kite ne wune nda bono bembé, soḃ temo mbe. ¹⁵ Keto ko beyekele nda betomay betomay má njaki nje tedye kasi Krist nye wune, wune kine budya besanḃwe ke njokate na. Keto yo mi be sanḃwe wun ke jonḃgwe te yi wune be Krist Yesus diye sanḃwate ké. Mi bêki sanḃwe wun ke ngimo te yi mi bonma ne Kimò Tom nje lepo nye wune ké. ¹⁶ Dete, mi ke ngweta ne wune nde, wune kèl meyasi nda mi. ¹⁷ Yo yite kele nde, mi tòm monmbe Timote kenje wune. Nye soḃ temo mbe. Sendi, a nya sosu ne hene ke yi Nyangwe Kumande. A ta kelo nde, wune tâka meyasi mete yi mi lepima nye wune ke jonḃgwe te yi mi jonḃna no sine Krist ké. Yo yite yi mi tedye ke membey hene nye menjon me botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka.

¹⁸ Banja bomo ke njoka yun sosama, susule yotu take nde, mi ti nje beḃe se wune na. ¹⁹ Yasi wete, nge Nyangwe Kumande jaye, mi ta nje beḃe wune nedo. Yo komete yey yi mi ta beḃe, simande bo gbate ne deti, yeti ndi lepinate ne numbu na. ²⁰ Keto *Kando Njambiyé, yo yeti ke gbela lepi te yi numbu na, yasi wete, yo ke deti kelna mekele. ²¹ Nè nde, mi njâki ne ngbasi nè nde, mi njâki ne mekwadya nè te lepi, wune kwãdyikwe nde, mi njâki ne nge?

5

Kasi mekele me memi ke njoka

bekriten be Kòreḃt

¹ Bomò ke diki lepo ke membey hene nde, kelna mewanja ke kwanja budyate ke njoka yun. Ko ke njoka botu bete be yeti ke duwe Njambiyé baka, yo yeti ke beḃna dete na. Yo me nde, mumo ke jonḃna bene nya sanḃwe wene. ² Ma wune ke kpalò susule yotu ke yite. Ma yo bêki nde, wune kpâl kola kpando mo te e

kelma mekele mete kɔ soŋe ke njoka yun. ³ Ke be mi, ko beko nde, sine wune yeti ke kiya mbey na, wuse sangwate ke pay te yi Sisiŋ. Ke yembe, sima si pɛso jɔsi mo te e kelma beya mekele mete kɔ, deke nda mi weri sine wune. ⁴ Kome wune ta wesidya ke kiya mbey ne dino Nyangwe Kumande wusu Yesu, sine wune ta be sangwate ke pay te yi sisiŋ, ngungudye te yi Nyangwe Kumande wusu Yesu ta be ke mbey te. ⁵ Komete, ne wune kin mo te nye ke mebo me *Satan, na bekiŋye membundo mene, deke Njambiyɛ ta jonŋwe sisiŋ ne ke *Yeso Nyangwe Kumande. ⁶ Ma susula yotu te yi wune susule ke, kine to te na. 'Wune yeti ke duwe nde, ko mono ngɔ ne mbet ke kelo nde, mboro mampa hene wufyukwe na? ⁷ Wune me gbate jonja mboro yasi, keto *Krist te *Mono Sam Paska te yusu sima nyena ne sadaka. Dete, wune sɔna njombu ngɔ, li ne nan, ne wune nje be jonja mboro yasi. ⁸ Dete, wuse ti kel jeso *Paska te ne njombu ngɔ ho ne ngɔ te yi tedye beya dyanɔ ho kotu dyanɔ na. Yasi wete, wuse kel yo ne memampa mete yi kine ngɔ kete ke, yite nde, ne pupuna temo ne gbakasi.

⁹ Ke moy mekana mete yi mi ketima kenje wune ke, mi lepima nde, wune ti kel kumbo wune botu be kelna mewanja na. ¹⁰ Ke kasi botu be kelna mewanja bete yi mi lepe no baka ne ke kasi botu bete be nye temo ke meyasi, bu kasi botu be ngangila yasi ne baka be kane yina meyasi tiko Njambiyɛ baka, mi ti lepi ne gbela botu be meneti maka na. Keto ma beki nde, mi lepi ne bo, ma yite diya nde, wune ti diy se ke meneti maka na. ¹¹ Ma yasi te yi mi kwadye lepo nye wune ke, yo nde, nge mumo lepe nde, nye man wun nje kpalo nye bo ke kelna mewanja ho kpalo be ne njan sumba ho jeko nye temo ke kanna yina meyasi tiko Njambiyɛ, nge nye difi lepina beyate ne besɔ ho be mo gwena menjam ho mo ngangila yasi, wune ti kel kumbo ko dyena ne mbet wune njel bomɔ nda bete na. ¹² Ma yo beŋa mi ke nge yi mi ta jɔse ne gbela bomɔ? 'Yeti benjon bun yi wune yakangwe jɔse na? ¹³ Yo nde,

ke yi gbela bomɔ, yo Njambiyɛ jɔse bo. Wune kpandi mo beya mekele soŋe ke njoka yun.

6

Kasi jɔsi ke njoka bekriten

¹ Nge wete mumo ke njoka yun be ne lepi sungwe ne man, nge kele yi nye mine misi bu lepi te ke no ke yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ kine bu yo ke no ke yi botu be Njambiyɛ ke? ² 'Wune yeti ke duwe nde, yo botu be Njambiyɛ ta jɔse botu be meneti maka na? Nge be nde, yo wune ta jɔse botu be meneti maka, 'sungwa ne gbela mono melepi? 'Wune ti yaka jɔse yite na? ³ 'Wune yeti ke duwe nde, wuse ta jɔse bejaki na? Nge be deke, 'sungwa ne melepi mete yi beŋe gbela meyasi me meneti maka? ⁴ Ma nge kele nde, ke njel melepi deke dya ke njoka yun, wune ke li njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesu kpalo kane yo nye gbela bomɔ nde, bo jɔsa ke. ⁵ Mi lepi deke, ne njon biy wune. 'Yite nde, ke njoka yun kine mumo wete ne wete e ne dyanɔ e yakama kobile lepi ke njoka njon ne na? ⁶ 'Yo me nde, man bon man ke no ke yi botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Njambiyɛ baka? ⁷ Gbate, yike yi wune me ke bu melepi mun ke no ke mbombu bomɔ ke ke tedye nde, wune ma koro nje. Nge mumo kele yina kotu mekele sungwe ne wune, keto nge yi wune ti kwah lala diyɔ ne sem ke? Keto nge yi wune ti tiki lala nde, bo wombila meyasi hene ne mbul ke mebo mun ke? ⁸ Yasi wete, yo wune ke kelo kotu mekele sungwe ne banɔ bomɔ, wombile meyasi hene ke mebo me bomɔ. Ma mekele menori, wune kel hene sungwe ne benjon bun. ⁹ 'Yite nde, wune yeti ke duwe nde, botu bete be kele yasi kotute sungwe ne besɔ baka ti be ne mbey ke *Kando Njambiyɛ na? Mumo ti sebila yotu ne na. Ko bembam bete be kine bomari be kele mewanja baka, ko bomari bete be yeti ke megwaki be kele mewanja baka, ko botu bete be kane yina meyasi tiko Njambiyɛ baka, ko botu bete be ke megwaki be kele mewanja baka, ko bembam bete be ne teri bomari

baka, ko bembam bete be diye bene beso bembam nda yi mbam diye no bene nyari ké, ¹⁰ ko botu be gubo, ko botu bete be nye temo ke meyasi, ko botu be gwena menjam, ko botu bete be lepina beyate ne beso baka, ko botu be ngangila yasi, botu bete hene ti be ne mbey ke Kando Njambiyé na. ¹¹ Ma banya ke njoka yun ba kwey dete. Yasi wete, Njambiyé nja weye mebeyo mun toke wune pupudye wune peso nde, wune me ne ngber ke mbombu wene. Yo kelnama dete ne dinó Kumande Yesus Krist nè deti te yi Sisin Njambiyé wusu.

¹² Mi yakama kelo yasi hene te yi mi kwadye, yasi wete, yasi hene ti yaka kame mi na. Mi yakama kelo yasi hene te yi mi kwadye, yasi wete, ke yembe, mi ti jaye nde, yana biya mi ne bala na. ¹³ Medye njaki, né yo kè ke moy. Ma moy diy yi medye, yasi wete, Njambiyé ta kelo nde, bo hene yi ba ti beki se na. Ndi nde, yotu ti diy yi kelna mewanja na. Yotu diy yi Nyangwe Kumande, ma Nyangwe Kumande diye ne yotu mumo. ¹⁴ Njambiyé te e womiya Nyangwe Kumande ko ta womiyé sendi wuse ne ngungudye ne. ¹⁵ 'Wune yeti ke duwe ka nde, meyotu mun, yo medoku me yotu *Krist na? 'Mi ta nje bu medoku me yotu Krist, né yo nje be medoku me nya mewanja? Ko na. ¹⁶ 'Wune yeti ke duwe ka sendi nde, nge mumo ningwe nya mewanja, bene nye me ndi gba ne kiya yotu wete na? Yo dete yi mekana me Njambiyé ke lepo nde: <Bo hene yi ba ta kpaló nje be ndi mbundo wete.> ¹⁷ Ma mo te e diye sangwate ne Nyangwe Kumande, mo te ne kiya takina yasi wete bene nye. ¹⁸ Wune kambí kelna wanja. Kwalo beya yasi hene te yi mumo yakama kelo, yo yeti ke kpoke membundo mene na, yasi wete, mo te e kele wanja, a kél bekidye ne gba membundo mene. ¹⁹ 'Wune yeti ke duwe ka nde, meyotu mun, yo mbanjo Kimó Sisin te yi Njambiyé nye wune yi jonna ke yotu yun ké na? Yeti wune diye ne meyotu mun na. ²⁰ Keto Njambiyé kolma wune ne sulna yasi, dete wune bakidya meyotu mun yi lukse ne Njambiyé.

7

Kasi megwaki

¹ Ndana, ke meyasi mete yi wune ketima diye ne mi ké, kimote nde, mumo ti kpoka nyari na. ² Ma yi kamba ne kelna wanja ne pam pam, yo diya nde, mumo hene beki ne nya te wene nè nyari hene beki ne njonjo te wene. ³ Mbam yakanawe tonje meyasi hene te yi mbam yakanawe kelo nye nyari wene ké. Nè nyari kél sendi dete sangwe ne njom. ⁴ Yeti nyari name yotu ne ne nguru wene na, yasi wete, yo njom. Sendi, yeti mbam name yotu ne ne nguru wene na, yasi wete, yo nyari. ⁵ Ke njoka mbam bene nyari, mbanja ti kin jakoso ke tan na. Ndi nde, wune yakama diyo kine sangwa ke tan, nge be nde, wune sima nye ngin te yi kelo dete kumo ke ngimo te yi wune pesima, né wune pa nye sosu ke mengweta ne Njambiyé. Ke kante, nè wune njaki nje sangwa ne koko, kamba *Satan me nje sebile wune, keto wune ti yaka disima diyo dete kè no mbombu na. ⁶ Yike yi mi lepe ké, mi lépi lepo yi kite ne wune, yeti ne nje te yi deti na. ⁷ Mi goru nde, bomó hene diy nda mi, yo nde, Njambiyé nya yasi dele dele yaka ne mumo hene, yoko ne yike, ma yoru ne yiri.

⁸ Ke yi botu bete be kine bomari ho be kine bembam baka nè bekuso, mi ke lepo nye bo nde, yo kimote nde, bo diy nda mi. ⁹ Yasi wete, nge bo bené nde, bo ti yaka gbisima diyo dete na nè bo kél megwaki, keto gwaki kimote lanja nde, mumo diy nda mbiye meduyo.

¹⁰⁻¹¹ Ma ke yi bembam bete be me ne bomari nè bomari bete be me ke megwaki baka, mi ke kobile lepo nye bo nde: Nyari ti dukwe ke bo njom na. Nge nye duwe ke bo njom, a ti ken se ke bo wete mbam na, yasi wete, a yokwe ne koko nje dolo njom kobile gwaki yan. Sendi, mbam ti soja bo ne nyari na. Ma yeti mi lepe na, yo gba Nyangwe Kumande lepe dete.

¹² Ndana, yo mi ke lepo ne nguru wombe, yeti Nyangwe Kumande na. Mi ke lepo nde, ke yi benjon busu bari, nge

mbaŋa ɓe ne nyari kumo ndana nde, nya te ti pa tiko temo ke yi Kumande Yesus na, ma nge nya te pese nde, a ta ke mbombu jonna bene nye, a ti soŋa bo ne nye na. ¹³ Nge ɓe sendi nde, yo nyari ɓe ne mbam, kumo ndana nde, mbam te ti pa tiko temo ke yi Kumande Yesus na, ma nge mbam te pese nde, a ta ke mbombu jonna bene nye, nya te ti kin njom na. ¹⁴ Yo nde, nge mbam ti pa tiko temo ke yi Kumande Yesus na, Njambiyɛ ke pupudye nye keto nyari. Sendi, nge ɓe nde, nyari ti pa tiko temo ke yi Kumande Yesus na, Njambiyɛ ke pupudye nye keto njom, keto nge yo ti kelna dɛte na, yite bono bete yi wune ta ja baka ta ɓe nda yasi memi, ndi nde, ndana bo me pupunate. ¹⁵ Yasi wete, ke yoko e ti pa tiko temo ke yi Kumande Yesus ko pese nde, a ke kwa, na kwah. Komete, mo njon wun te e tikama ko, ko mbam ko nyari ti diyɔ mekomo ke yite na. Njambiyɛ jebama wuse, ne wuse jonna ne te. ¹⁶ Nyari, 'yo ka we ta jongwe njonɔ? Ma mbam, 'yo ka we ta jongwe nyari wo? We duwa ne nge?

¹⁷ Siya te ndi nde, mumo hene jonangwe ke teri te yi Nyangwe Kumande pesima ke, ke teri te yi Njambiyɛ dolma nye kete ke ngimo te yi nye jebama ne nye ke. Yo yasi te yi mi kobile lɛpo nye menjon me bomo hene ɓe sima tiko temo ke yi Kumande Yesus. ¹⁸ Nge ɓe nde, Njambiyɛ jebama mbam, yite bo sima peso nye, a diy ndi ke teri te yite. Ma nge ɓe nde, a jebama nye, yite bo ti pa peso nye na, a ti njangwe yotu yi ke sa bomo nde, bo njaki nje peso nye na. ¹⁹ Ko bo pesi mumo ko bo ti pese nye, yinori hene gbelate. Ma yasi te yi ɓe njukute ke meyasi menori hene, yo ɓengwa membona me Njambiyɛ. ²⁰ Mumo hene diy ndi ke teri te yi Njambiyɛ dolma nye kete ke ngimo te yi nye jebama ne nye ke. ²¹ Nge ɓe nde, we ɓa ke diyɔ bala ke ngimo te yi Njambiyɛ jebama ne we ke, we ti njangwe yotu yo na. Yasi wete, nge we kwɛya nje te yi duwe ke diyɔ bala te, we ti ndekidya na. ²² Keto bala hene te yi Nyangwe Kumande jeba, a soŋma mbete

ke teri diyɔ bala. Yo sendi nde, mumo hene te yi Nyangwe Kumande jeba piɔ te yi nye yeti bala, mo te ke kpalɔ nje ɓe bala *Krist. ²³ Njambiyɛ kolma wune ne sulna yasi. Wune ti kpal nje diyɔ bala bomo na. ²⁴ Ma wune njon, mumo hene diy ndana ke keki Njambiyɛ ɓengwe ndi teri te yi Njambiyɛ dolma nye kete ke ngimo te yi nye jebama ne nye ke.

Kasi beko ne bekuso bomari

²⁵ Ma ndana, ke yi ɓembam bete ɓe ti pa duwe boma ne ke yi bindi bomari, Nyangwe Kumande ti nye mi yiŋa mbona te yi lɛpo ke kasi yan na. Yasi wete, mi ta lɛpo yembe nda yi Nyangwe Kumande tedya ngikwa ne pe yembe nde, bomo nyeki temo ke yasi te yi mi lɛpe ke. ²⁶ Pe yan, mi ɓɛna kimote nde, mbam ti bon nyari na, a diy ko keto menjangwe mete yi dyɔ ndana ke. ²⁷ Nge ɓe nde, we me ne nyari, we ti saɗ nde, wune wanjangwe se na. Nge ɓe nde, we ti pa ɓe ne nyari na, we ti saɗ nje te yi ɓe no na. ²⁸ Yo nde, nge we ɓu nyari, we ti kele yiŋa beya yaɗa na. Sendi, nge nya te e ndi bindi te ko ke megwaki, a ti kele yiŋa beya yaɗa na. Yasi wete, mi lepi yike keto mebone mete yi botu bete ɓe kele megwaki ta sangwa no ke jongwe dyan ke. Ma mi yeti ke kwadye nde, wune sangwangwe ne mebone mete na.

²⁹ Ma wune njon, yasi te yi mi kwadye lɛpo ke, yo nde, ngimo me kumte. Kande ndana baka ɓe ne boma baka diy nda bo kine boma na. ³⁰ Botu bete ɓe ke lelo baka diy nda bo yeti ke lelo na. Botu bete ɓe ke sosa baka diy nda bo yeti ke sosa na. Baka ɓe diki bomo meyasi baka soŋa temo ne sap ke meyasi mete. ³¹ Ma botu bete ɓe jonna ne meyasi me meneti maka baka diy nda bo ti jonangwe ne yo na, keto yasi hene te yi ɓɛna ke meneti maka ke ke kwa kwango. ³² Mi lepi dɛte, keto mi goru nde, wune ti gwaki kan yaɗa na. Mo te e kine nyari ko ke nye dyanɔ dyene hene ke mesay me Nyangwe Kumande, take yasi te yi nye yakangwe kelo, ne Nyangwe Kumande ɓe ne mesosa ne nye. ³³ Ma mo te e me ne nyari ko ke nye

dƳano dƳene hene ke meyasi me meneti maka, take yasi te yi nye yâkanƳwe kelo, né nyari be ne mesosa ne nye, ³⁴ yite, metake me mbam me yiɓa. Nya te ε yeti ke gwaki kò ho nya te ε ndi bindi te kò ke nye dƳano dƳene hene ke mesay me Nyangwe Kumande, né yotu ne nè metake mene hene be pupunate. Ma yòkò ε me ke gwaki kò ke nye dƳano dƳene hene ke meyasi me meneti maka, take yasi te yi nye yâkanƳwe kelo, né njom be ne mesosa ne nye. ³⁵ Mi lépi lépi ke yí kame ne wune, yeti boɓna kól nye ke nginj yun na. Yo nde, mi lépi yasi te yi ta be kimote pe yun yi ta kelo nde, wune dƳy gba saƳwate wúne be Nyangwe Kumande kine yaɓa te yi yakama nje koɓe sendi wune soɓe na.

³⁶ Nge mumò beɓe nde, yo beyate, keto ngondu wene ma jeko dƳyò bindi te, nge nye kwadƳe kenje nye ke gwaki, na kél nda yi nye kwadƳe, a tĩ kele beya yaɓa ke yite na. ³⁷ Ma ndi nde, mò te ε peɓe nde, a ta bakidƳe ngondu wene bindi te kò ke kelo kimote, nge be nde, a peɓima dete ndi nga wete ne sat kine be yi malò na. Nge be nde, yo wúla ke kwadƳa te yene, ke moy temò ne, yite kimote. ³⁸ Dete, mò te ε kenje monò ke gwaki kò ke kelo kimote, ma yòkò ε bakidƳe nye bindi te kine kenje nye ke gwaki kò ke kelo kimote kwà yoru. ³⁹ Nyari ta dƳyò saƳwate bene njom piɓo te yi mbam ndi ne jon ké. Yasi wete, nge soɓ bu mbam, nyari yakama ke ke bo mbam te yi nye gorumu. Ndi nde, mbam te bêki mò te ε sima tiko temò ke yi Kumande Yesus. ⁴⁰ Ma ke yembe, mi bêɓa nde, nge nye boné dete kine kè se ke bo wete mbam na, a ta jonna ne te. Mi táka nde, mi sendi, mi gba ne Sisij Njambiye.

8

Kasi menjay mete yi bo si kelo ne

sadaka nye baɓa benjambiye

¹ Ndana, ke kasi menjay mete yi bo si bu kelo ne sadaka nye baɓa benjambiye ké, wuse duwà nde, wuse hene botu be duwà yasi. Duwà yasi ke kelo nde, mumò bêndidƳa yotu, ma mekwadƳa kél nde, wuse dòku dòkò ke tikina temò te

yi wuse tike ke yi Njambiye ké. ² Nge wete mumò take nde, a ke duwe yaɓa, a dûkwe nde, a tĩ pa duwe kpasa duwate na. ³ Yasi wete, nge mumò kwadƳe Njambiye, komete, Njambiye duwà nye. ⁴ Dete, ke kasi dƳena menjay mete yi bo bu kelo ne sadaka nye baɓa benjambiye ké, wuse ke duwe nde, yasi hene te yi mumò kane ke to mbokò tiko Njambiye ké, gbelate. Yo nde, kpasa Njambiye ndi wete ne wete kine mbaɓa se na. ⁵ Nge be nde, yo ne yiɓa meyasi mete yi dƳye ke kwey nè ke meneti yi bo jeɓa nde benjambiye nda yi yo gbate ne budƳa benjambiye nè budƳa bekumande ké, ⁶ pe yusu, he duwà nde, Njambiye ndi wete ne wete. Yo Da te ε kusuma meyasi hene kò. Wuse jóɓnanƳwe wokuna ne nye. Sendi, wuse ndi ne Nyangwe Kumande wete ne wete, yo Yesus Krist te yi Njambiye kwanɓa ne nye yí kuso ne meyasi hene kò. Njambiye kwanɓa sendi ne nye yí kuso ne wuse. ⁷ Yasi wete, yeti bomò hene duwe meyasi menori na. Baɓa bomò sima yila ne kasi kanna yiɓa meyasi tiko Njambiye. Yo me nde, nge bo dƳe menjay mete yi bo kele ne sadaka nye yiɓa meyasi ké, ke temò yan deke nda bo kelma yiɓa yasi te yi nye sembo, keto temò yan tekinate. ⁸ Ma yo kine wete kwalò meɗye yi kele nde, Njambiye jáya wuse na. Ko he dƳâki, yo yeti ke kame wuse yaɓa ke mbombu wene na. Ko he tĩ dƳe, yo yeti ke soɓe sendi wuse yaɓa na. ⁹ Yasi wete, wune dƳy ne soso, kambò teri te yi wune sima toké ké me nje jatidƳe tekina bomò ke beya nje. ¹⁰ Yo nde, nge mò te ε ne tekina temò kò beɓe gba we, we mò te ε ma duwe meyasi mete kò ke dƳyò dƳena ke mbanjo kome bomò kane baɓa benjambiye ké, 'yo tí nye mò te deti te yi dƳe menjay mete yi bo kele ne sadaka nye baɓa benjambiye ké na? ¹¹ Nge be dete, mò te ε ne tekina temò kò, moɓ yi *Krist gwà keto ne kò ta yambile, keto duwà yasi te yi we nò ke meyasi mete ké. ¹² Ma beya yasi te yi wune kelma dete yí kombe ne temò benjon bun yi ndi tekinate ké, wune kél yo ne Krist. ¹³ Dete, nge be nde, yiɓa meɗye mete yi mi dƳe ké yakama jatidƳe man mbe ke beya nje, ko

mi tí dƳe se yo wete yeso na, kamba yo me nje jatidƳe nye ke beƳa nje.

9

Mo tomun Krist nè nduku

mesay mene

¹ 'Yeti ka mi diƳe ne yotu mbe na? 'Mi yeti ka mo tomun Yesus na? 'Mi ti beƳe ka Nyangwe Kumande wusu Yesus ne misi membe na? Yasi te yi tedƳe mesay mete yi mi kelma nye Nyangwe Kumande ké, 'yeti wune na? ² Nge be nde, baƳa bomo ke lepɔ nde, mi yeti mo tomun wene na, ke yun biran, mi mo tomun wene. Keto yasi te yi tedƳe nde, mi ke kelo mesay me mo tomun ké, yo wune, keto wune be Nyangwe Kumande sangwate. ³ To te yi mi sume kol yeƳsa lepi nye botu bete be lepina beyate ne mi baka, yo nde: ⁴ 'Wuse ti yaka dƳe ho hɔbiye yaƳa ke mesay mete yi wuse kele ké na? ⁵ 'Wuse ti yaka bu sendi wete nya te e ma yeƳsa temo jaye Njambiyé ne megwaki kè no ke membey hene nda yi baƳa botu be tomun be Nyangwe Kumande nè beman bene nè Sefas kele ké na? ⁶ 'Yite nde, ndi sine Barnabas beƳo yakanƳwe kelo mesay ndi ne mebo musu? ⁷ Yo soja te nda e kè dƳambi, a má nje gbo yotu ne ne nguru wene ko? Mo te nda e be nyambi, a má diƳo kine dƳe nduku mesay mene ko? Nda dale benday, a má diƳo kine dƳe moroku meberi me benday bete ko? ⁸ 'Yasi te yi mi lepe ké yeti ke kelna ka dete ke jonƳwe bomo na? 'Ko membonƳa me Njambiyé ti lépi sendi dete na? ⁹ Yo ketinate ke membonƳa mete yi Moyisi ketima ké nde: <We ti kanja numbu nday piƳo te yi nye ke kelo mesay me natina nyambi yí baka ne kopu te nè njoso te ke na.> Lepi ke yi Njambiyé lepe ké, 'a lépi ka keto benday? ¹⁰ 'Yeti keto su yi nye lepe dete ké na? Gbakasi, bo kèti yasi ke keto su nde, yoko e putike ngwan ko bêki ne bibina temo nde, a ta be ne yaƳa kete. Sendi, yoko e kute yiƳa nyambi ko bêki ne bibina temo nde, a ta be ne ngabiye kete sendi. ¹¹ Nge be nde, wuse nyanja meƳasi mete yi Kimɔ

Sisɩɩ nye mumo ké ke metemo mun, 'yo má nje be gba sulnate pe yun nde, wuse bôn gbela meƳasi mete yi kame mumo ke jonƳwe te yi membundo ké ke mebo mun? ¹² Nge be muka nde, baƳa bomo yakama bu meƳasi mete ke mebo mun, 'sungwa ne wuse? Ko yinori, wuse ti nye misi kete na, wuse kpalma sangwa ne mebone ke meƳasi hene, kamba he me nje kelo yiƳa yaƳa te yi yakama peto Kimɔ Tom *Krist. ¹³ Wune duwa nde, botu bete be kele mesay ke mbanjo Njambiyé baka kwédƳangwe medƳe ke meƳasi mete yi wule ke mbanjo Njambiyé ké. Sendi, botu bete be be ne mesay me wona benyamo yí kelo ne sadaka nye Njambiyé baka ne ngabiye te yan ke moyte. ¹⁴ Dete sendi, Nyangwe Kumande pesima nde, botu bete be be ne mesay me lepina Kimɔ Tom baka jonƳangwe ne nje lepina Kimɔ Tom. ¹⁵ Ko dete, ke yembe, mi ti nye misi ke meƳasi menori na. Yike yi mi kete ké, mi ti kèti yí diƳe ne yiƳa yaƳa na. Kimote nde, mi gwáki, laƳsa nde, wete mumo sôƳa mesosa mete yi lepina Kimɔ Tom te yi mi lepe ne gbelate ké nye mi ke temo ké. ¹⁶ Yo nde, lepina Kimɔ Tom te yi mi lepe ké yeti yasi te yi luksa yotu mbe na, yo say te yi Njambiyé pesima nde, mi kèl. Keto nge mi diƳe kine lepɔ Kimɔ Tom te na, mebone ta balo ke to mbe. ¹⁷ Má beki nde, yo mi toke mesay mete ne nguru wombe, ma mi yakama dƳe nduku mesay mete. Ma nda yo Njambiyé pese nde, mi kèl say te ké, yo mapi te yi nye sobidƳa mi ké. ¹⁸ 'Ma dete, nduku mesay membe ta wule ba we? Yo ndi nde, lepina Kimɔ Tom te yi mi lepe ké, mi lépi yo ne gbelate nye bomo kine diƳe yaƳa na kine beƳƳwe yasi te yi bo yakanƳwe nye mi ke lepina Kimɔ Tom te na.

¹⁹ Mi yeti bala mumo na, ko dete, mi kpalma nje nye diƳo bala ke yotu mbe keto bomo hene yí dale ne budƳa bomo. ²⁰ Mi jonƳama sine Beyuden nda mono Beyuden yí dale ne bo. Ke yi bomo hene be jonƳa ke moy membonƳa mete yi Moyisi ketima ké, sine bo jonƳama sendi dete yí dale ne bo, ko beko nde, mi yeti bala membonƳa mete na. ²¹ Mi

jonnama sine botu bete be yeti ke bengwe membonga mete baka nda membonga mete yeti na yí dale ne bo. Yeti nde, mi yeti ke bengwe membonga me Njambiyé na, yo nde, mi ke bengwe mbonga te yi *Krist ne jonngwe dyembe hene. ²² Mi jonnama nda tekina mumo sine botu bete be ne teko baka yí dale ne bo. Mi lenma yotu mbe nye bomo hene yí sa nje te yi jonngwe ne bana ke njokate. ²³ Mi kél meyasi menori hene keto lepina Kimó Tom, né mi be ne ngabiyé ke moyte.

²⁴ 'Ma wune yeti ke duwe ka gbate nde, nge bomo kande adingbakere, yo bo hene sedye, ko dete, ndi mumo wete ke laŋsa be ne dasi na? Ma dete, wune sedyikwe saman te yi laŋsa. ²⁵ Bomó hene be komsa yiŋa adingbakere baka kiy budya meyasi yí sungwa ne dasi yasi te yi ta beyo nemenó, ma pe yusu, yo yí sungwa ne dasi yasi te yi tí beyo wete yeso na. ²⁶ Yori mi ti sedyikwe mbe tukute na. Mi lon dyambi ne dimbi, yeti ne kpaf kpaf na. ²⁷ Mi ke sikite tedye yotu mbe mebóne tiko nda bala, kambó Njambiyé me nje li mi nemenó, mi mo te e sima pele Kimó Tom te yi jonngwe ne bana bomó ko.

10

Kasi jonngwe botu be kando

Isarayel ke kongor

¹ Wune njon, mi yeti ke kwadye nde, wune ndekimanngwe meyasi maka na. Yo nde: Besangwe busu hene bengwa kulutu kendo no. Bo hene sabiya sendi Tena man. ² Njambiyé topuma bo hene ke kulutu ne ke Tena man yí sangwe bo bene be Moyisi. ³ Bo hene dya sendi kiya medye mete yi wulma ke yi Sisin Njambiyé, ⁴ hobiye sendi kiya moroku mete yi wulma ke yene ké. Bo hobiya moroku mete yi punduma ke tari te yi Njambiyé yi dikima bengwe bo ké. Tari te ba *Krist. ⁵ Yasi wete, ke njoka yan, Njambiyé ti jaye sulo bomó na, yori yi bo girma no ke moy kongor ké. ⁶ Meyasi mete kwanngwe dete yí kite ne wuse, ma wuse nje be ne beya mewobo nda bo. ⁷ Kpe, ne ti tiki Njambiyé, kpalo kano

yiŋa meyasi nda yi bana ke njoka yan kelma ké na. Meyasi kwanngama nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ké. Yo ketinate nde: <E ndingele kando kwa diyó metidyé, dyena, hobiye menjam, kande jeso.> ⁸ Kpe, he ti nyeki bo ke kelna mewanja nda yi bana ke njoka yan kelma, e bomó tomay kaba jo yitati sombe son ke kiya yeso ké na. ⁹ Kpe, he ti boba Baba Mboko nda yi bana ke njoka yan kelma, e benyone girise ne bo ké na. ¹⁰ Kpe, ne ti nyingilangwe ne Njambiyé nda yi bana ke njoka yan kelma, e jaki Njambiyé te e girise bomó ko wo bo ké na. ¹¹ Meyasi mete dyanma pe bo yí kite ne beso. Bo ketima yo yí nambe ne meto musu, wuse be kumma ke ngimo te yi mboko ke siyo ké. ¹² Dete, mo te e take nde, a ke teri ko diy ne soso, a me nje balo. ¹³ Wune ti pa sangwa wete yeso ne yiŋa mebobilan mete yi kwa to mumó na. Njambiyé te e tonje meyasi mete yi nye si kpo ko tí jaye nde, wune sangwanngwe ne mebobilan laŋsa to yun na. Yo nde, nge mebobilan dya pe wune, a ta kobile menje mete yi wune yakama laŋsa ne yo yí be ne deti te yi disima.

¹⁴ Dete, wune njon, son temó mbe, wune kambi kanna yiŋa meyasi tiko Njambiyé. ¹⁵ Mi lepinangwe nye wune nda yi mumó lepina no nye botu bete be ne dyanó baka. Yasi te yi mi lepe ké, wune ne nguru wun josa yo. ¹⁶ 'Pelo tena menjam mete yi wuse nye Njambiyé wosoko kete ké yeti ke sangwe ka wuse ne mekiyo me *Krist na? 'Mampa te yi wuse leke ké yeti ke sangwe ka wuse ne yotu Krist na? ¹⁷ Nda mampa ndi wete ké, dete ko nde, wuse menyangi, wuse hene ndi yotu mumó wete, keto wuse ngboku dye ndi mampa wete. ¹⁸ Wune pan beŋe botu be kando Isarayel ke mekele man. 'Yeti ndi botu bete be dye menjay mete yi bo nye Njambiyé ne sadaka baka be sangwate bene be Njambiyé te e diyé ne mbey nyena sadaka te ko na? ¹⁹ Yite yi mi lepe ké, 'mi kwadyikwe lepo nde nge? 'Mi kwadyikwe lepo ka nde, menjay mete yi bo kele ne sadaka nye bana benjambiyé ké ka kpsa yasi? 'Ho nde,

benjambiyè bète yi bo kele sadaka nye bo baka ka kpara benjambiyè? ²⁰ Ko na. Yasi te yi mi lèpè ké, mi lépi nde: Menjay mete yi botu bète be yeti ke duwe Njambiyè bɔ kelo ne sadaka ké, bo ti nyéki sadaka te nye Njambiyè na, bo nyéki nye beya mesisiŋ. Ma mi yeti ke jaye nde, wune békí sangwate ne beya mesisiŋ na. ²¹ Wune ti yaka hòbiye pelo tena menjam te yi Nyangwe Kumande, nje kwà hòbiye sendi pelo tena menjam te yi beya mesisiŋ na. Wune ti yaka díyɔ dyena ke bem madye mete yi Nyangwe Kumande, nje kwà sendi díyɔ dyena ke bem madye mete yi beya mesisiŋ na. ²² 'He kél ka dete yí dake ne ngambi Baba Mboko? 'He táka ka nde, wuse kwà deto ne nye?

²³ Mumɔ yakama kelo yasi hene te yi nye kwadye, yasi wete, yeti yasi hene kame mumɔ na. Mumɔ yakama kelo yasi hene te yi nye kwadye, yasi wete, yeti yasi hene nye mumɔ deti na. ²⁴ Mumɔ tí san ndi menyɔŋɔ mete yene na, yasi wete, a sán menyɔŋɔ mete yi jakɔɔ. ²⁵ Wune dyáki njay hene te yi bo dyanwe ke lumɔ kine be ne yiŋa beya metake ke temɔ yun na, ²⁶ keto meneti maka, yo yi Baba Mboko nè meyasi hene te yi díye kete. ²⁷ Nge mɔ te e ti mɔ Njambiyè ko jeba wune ne madye, nge wune kè, wune dyáki yasi hene te yi nye ta punje nye wune kine be ne yiŋa beya metake ke temɔ yun na. ²⁸ Ndi nde, nge mumɔ lèpè nye wune nde: <Beŋa, bo boŋma njay te yike kelo ne sadaka nye yiŋa meyasi,> komete kpe, ne tí dyaki yo na, kambo mekele mete me nje njangwe temɔ mɔ te e sima si lèpɔ dete nye wune kɔ. ²⁹ Yike yi mi lèpè ké, mi ti lépi ke nje metake mete yun na, mi lépi ne metake me mɔ te yoru. 'Ma mi ta díyɔ kine kelo mbe yiŋa yasi keto metake me wete mumɔ keto nge? ³⁰ Nge mi nye Njambiyè wosoko ke madye mete yi mi dye ké, 'bo ta nje tapita beyate ne mi ke yasi te yi mi nye Njambiyè wosoko kete ké keto nge?

³¹ Dete, ko wune dyáki nge ko wune hóbiya nge ko wune kél yasi te nda, wune yákanwe kelo meyasi hene yí lukse ne

Njambiyè. ³² Wune tí kel yasi te yi yakama jatidye wete mumɔ ke beya nje na, ko Beyuden ko botu bète be yeti Beyuden ko njon botu bète be tike temɔ ke yi Njambiyè baka. ³³ Yo dete nda yi mi sendi sa nje te yi kelo yasi te yi mumɔ hene kwadye ke meyasi hene te yi mi kele ké. Mi ti sán menyɔŋɔ mete yembe na, yasi wete, mi sán yi buyɔ bomɔ, né bo ju.

11

¹ Wune kél meyasi nda mi, nda yi mi ne nguru wombe bengwe sendi yi Krist ké.

Kasi teri nyari ke mbanjo Njambiyè

² Mi ke bese wune, keto wune ke take mi ke meyasi hene, bakidye sendi meyasi mete yi mi tedya wune bengwe ndi yasi te yi mi lepima nye wune ké. ³ Yasi wete, mi kwádyikwe nde, wune dúkwe nde, ke yi mbam hene, yo *Krist díye ne nye. Ke yi nyari, yo mbam díye ne nye. Ma ke yi Krist, yo Njambiyè díye ne nye. ⁴ Mbam hene e ngweta ne Njambiyè ho punje melèpi me Njambiyè ne guka ke to ke yeliye yoko e díye ne nye kɔ. ⁵ Ma ke yi bomari, nyari hene e ngweta ne Njambiyè ho punje melèpi me Njambiyè kine peto to ne angesa na ke yeliye yoko e díye ne nye kɔ. Keto yo ndi kiya yasi wete nda yi nyari be ne kpon ké. ⁶ Nge nyari ti pete to ne angesa na, na síki pesɔ sendi nyiŋo to. Ma nda pesina nyiŋo to nè díynate ne kpon yasi njon ke yi nyari ké, a pèti to ne angesa. ⁷ Ma ndi mbam tí peti to ne na, keto Njambiyè kusuma mbam boŋna ne nye. Meluksa mete yi Njambiyè be no ké ke beŋna ke yotu mbam. Ma meluksa mete yi mbam ke beŋna ke yotu nyari. ⁸ Yo nde, Njambiyè tí bɔ nyari yí kuso ne mbam na, yasi wete, a bóŋ mbam nje kuso ne nyari. ⁹ Sendi, Njambiyè tí kuse mbam keto nyari na, yo nde, a kúsu nyari keto mbam. ¹⁰ Dete, yí kambo ne bejaki be Njambiyè, nyari yákanwe be ne yiŋa yasi yí peto ne to ne, yí tedye nde, mbanja mumɔ díye ne nye. ¹¹ Ko beko dete, ke yi botu bète be díye sangwate bene be Nyangwe Kumande baka, yo nde, mbam ti yaka kelo yaŋa nyepɔ kine nyari wene, ho nyari ti yaka kelo yaŋa nyepɔ kine

njom na. ¹² Keto nda yi Njambiyε bɔŋma mbam kwey kuso ne nyari, yo muka sendi dεte nde, yo nyari ja mbam, ma yasi hene wúla pε yi Njambiyε. ¹³ Wunε ne nguru wun p̄esi lεpi ke: 'Yo ka kimote nde, nyari ngw̄etan̄gwe ne Njambiyε kine an̄gesa ke to? ¹⁴ Nge wuse sambile misi beŋe nda yi Njambiyε kusuma ne meyasi ké, 'wunε ne nguru wun yeti ke beŋe nde, yo yasi njon nde, mbam b̄eki ne sewna nyiŋo to ne gbusak na? ¹⁵ Ma yo yasi meluksa pε yi nyari nde, a b̄eki ne sewna nyiŋo to dεte, keto Njambiyε nya nye yo yí peto ne to nda an̄gesa. ¹⁶ Pε yusu, nge mumo kwadyε biye meso, ko wuse ko yiŋa menjon me botu bete be sima tiko sendi temo ke yi Njambiyε baka, wuse yeti su ke njel mekele te wene mete yite na.

Kasi teri mumo ke dyena medye

me Njambiyε

(Mt 26; Mk 14; Lk 22)

¹⁷ Ma ke meyasi mete yi mi ta lepɔ ndana ké, ko kine yaŋa te yi mi ke bese wunε kete na. Yo nde, mewesidya mete yi wunε wesidya ké yeti ke nye wunε yaŋa na, yasi wete, yo ke kpalɔ bekidyε wunε bekidyε. ¹⁸ Bosa yasi te yi mi woke ké, yo nde, kome wunε ngbo wesidya ké, mebaka ke dyā ke njoka yun. Mi ke jaye nde, yiŋa mebaka b̄ehnan̄gwe dεte ke njoka yun, ¹⁹ yí duwe ne kpasa botu bete be k̄e mbombu diyɔ ne ngbingim baka. ²⁰ Yo ke beŋna gbate nde, kome wunε wesidya ké, wunε ti w̄esidyan̄gwe yí dyena medye me Njambiyε na. ²¹ Keto kome wunε kande medye ké, mumo hene kanda suŋna ndi nje medye te yi nye njā nɔ ké. We b̄eŋa, baŋa ke tika ne nja, baŋa ke gwe yan menjam. ²² 'Yite nde, wunε yeti ne mety kome wunε yakama dyena ho hɔbiye yiŋa yaŋa na? 'Yo ka nde, wunε ke kwadyε yeliye njɔŋ botu bete be tike temo ke yi Njambiyε, wun̄gwe sendi botu bete be kine yaŋa baka? 'Wunε kwadyikwe nde, mi l̄epi ne nge nye wunε? 'Mi b̄esikwe ka wunε ke yite? Ko na.

²³ Ke yembe, yasi te yi Nyangwe Kumande tedya mi ké, yo yite yi mi kwan̄dya nye wunε. Yo nde: Ne tu ke ngimo te yi bo dyan̄gwa ne nye ké, ε nye b̄y mampa. ²⁴ Ke nye ma si nye Njambiyε wosoko ké, ε nye leke yo lepɔ nde: <Yike membundɔ membe yi mi nye keto yun ké. Wunε k̄e kelo dεke yi take ne mi.> ²⁵ Ke bo ma si dyena ké, ε nye b̄y sendi pelo tena menjam nye bo nda yi nye kelma ne mampa ké lepɔ nde: <Pelo tena menjam te yike, yo jonja mbon te yi ke kelna ne mekiyɔ membe. Wunε k̄e kelo dεke men̄gimo hene hɔbiye yo yí take ne mi.> ²⁶ Yo nde, men̄gimo hene te yi wunε dye mampa ké, hɔbiye pelo tena menjam maka, yo lepina kasi sɔŋ Nyangwe Kumande yi wunε lepe ri kumo ke ngimo te yi nye ta nje. ²⁷ Dete, mumo hene ε ta dye mampa ke ho hɔbiye pelo tena menjam maka kine jese na, josi ta balɔ ke to ne, keto a yeliya yotu n̄e mekiyɔ me Nyangwe Kumande. ²⁸ Dete, mumo hene p̄an̄ pa nembe temo ne, a má nje dye mampa ke, hɔbiye sendi pelo tena menjam maka. ²⁹ Keto nge mumo dye mampa ke, hɔbiye pelo tena menjam maka kine duwe njombote ne yotu Nyangwe Kumande na, mo te dyáki hɔbiye yí dale ne josi bete ke to ne. ³⁰ Yo keto te yite yi botu be kosu n̄e botu bekon tɔnde nɔ ke njoka yun. Yo ndi keto te sendi yi baŋa budyate sima gwe ke njoka yun. ³¹ Má beki nde, wuse ne nguru wusu ke pa kande nembe teri su, ma wuse yeti ke san̄gwa ne josi na. ³² Yo nde, Nyangwe Kumande jósa wuse tedye wuse mebɔne, kamba he me nje balɔ josi san̄gwa ne p̄onsi sine botu be meneti maka. ³³ Wunε njɔŋ, dεte nge wunε wesidya yí dyena, baka lâdya besɔ. ³⁴ Nge mumo gwe nja, a dȳenan̄gwe ke tȳ dyene, kamba wunε me nje d̄iki wesidya yí dale ne josi bete ke to yun. Mi ta kombile bukwe melepi mete yiri kome mi ta nje ké.

12

Kimɔ meyasi mete yi

Kimɔ Sisij nye ké

1 Wunε njɔŋ, mi yeti ke kwadƳe nde, wunε ndɛkimanƳwε yaŋa ke kasi kimɔ meƳasi mete yi Kimɔ Sisiŋ nye mumɔ kɛ na. 2 Wunε ke duwε nde, ke ŋgimɔ te yi wunε bɔ kinε duwε Njambiyε kɛ, wunε dikima jayε nde, bo bɔŋ wunε tumbila nɔ ke nje meƳasi mete yi bomɔ tike temɔ kete kinε nde, wunε nɛmba yaŋa na. 3 Yori yi mi lepe nye wunε nde: Ko mumɔ wete ne wete ti yaka lepina ne dɛti te yi Sisiŋ Njambiyε kpalo nje kita ne Yesus na. Sendi, mumɔ ti yaka lepɔ nde: <Yesus, nye Nyangwε Kumande,> ŋge Kimɔ Sisiŋ ti nye nye dɛti te yi lepɔ dɛte na. 4 Kimɔ Sisiŋ nyɛki bomɔ meƳasi dele dele, ko dɛte, yo hene wɔla ndi ke kiya Sisiŋ wete. 5 Yo ne misi mesay dele dele, ko dɛte, yo hene wɔkunanƳwε ndi ne Nyangwε Kumande wete. 6 Bo mesay dele dele, ko dɛte, yo ndi kiya Njambiyε wete nye jεŋ kelna yasi hene yaka ne mumɔ hene. 7 Kimɔ Sisiŋ kɛl mesay ke yotu mumɔ hene yɛ kame ne bomɔ hene. 8 Kimɔ Sisiŋ nyɛki baŋa dƳano te yi tapita nɔ, ma kiya Sisiŋ te mɔ nye baŋa dɛti te yi duwε melepi me Njambiyε. 9 Ke yi baŋa, kiya Kimɔ Sisiŋ te kɛl nde, bo tiki temɔ ne ŋgbik ke yi Njambiyε. Ma kiya Sisiŋ te kɛl sendi nde, baŋa bɛki ne dɛti te yi sidƳe mekon me bomɔ. 10 Kimɔ Sisiŋ te nyɛki baŋa dɛti te yi kelo nyangwε mekele, a mɔ nye sendi baŋa dɛti te yi punja melepi me Njambiyε, nye baŋa dɛti te yi nembε mesisiŋ. Ke yi baŋa, a nyɛki bo dɛti te yi duwε yiŋa menumbu dele, nye baŋa dɛti te yi kwanƳye melepi mete ke menumbu mete yi bomɔ woke kɛ. 11 Yo ndi kiya Kimɔ Sisiŋ wete kele mesay menɔri hene yi nye mumɔ hene ŋgabiye te yene beŋgwe yasi te yi nye Kimɔ Sisiŋ kwadƳe kɛ.

Kasi medoku me yotu

12 Mumɔ ndi ne yotu wete ne budƳa medoku, nda medoku me yotu hene sanƳwε kelo ndi yotu mumɔ wete. *Krist nye sendi dɛte. 13 Yo nde, wuse hene, ko Beyuden ko baka be yeti Beyuden baka, ko bala ko baka be yeti bebala baka, bo topuma wuse ne dɛti te yi kiya Kimɔ Sisiŋ,

nɛ wuse nje be ndi kiya yotu mumɔ wete. Wuse bonma sendi kiya Kimɔ Sisiŋ te. 14 Yotu mumɔ yeti ndi ne doku wete na, yo ne medoku budƳate. 15 Nge kol lepe nde: <Nda mi yeti bo kɛ, mi yeti ŋgabiye yotu na,> ŋge kol lepe dɛte, 'yo ta kelo ka nde, a ti bɛki gba ŋgabiye yotu? 16 Ma ŋge to lepe nde: <Nda mi yeti misi kɛ, mi yeti ŋgabiye yotu na,> ŋge to lepe dɛte, yo ta kelo ka nde, a ti bɛki gba ŋgabiye yotu? 17 Yotu mɔ bɛki hene tande misi ne misi, 'ma mumɔ wɔku pe ne ŋge? Yo mɔ bɛki tande to ne to, 'ma mumɔ nɔmsa yasi ne ŋge? 18 Yo nde, Njambiyε tembidƳa doku yotu hene ke yotu mumɔ nda yi nye Njambiyε kwadƳe. 19 Doku yotu hene mɔ bɛki ndi yasi wete, 'ma yotu mumɔ ba we? 20 Yo nde, yotu ndi wete ne medoku mete budƳate. 21 Misi ti yaka lepɔ nye bo nde: <Yeti kasi mbe ne we na.> Ko to ti yaka lepɔ sendi nye kol nde: <Yeti kasi mbe ne we na.> 22 Ko na, yo nde, yiŋa doku me yotu te yi wuse beŋε nde, yo ti yaka kelo nyangwε yasi kɛ, ne gba mesay mete yene yɛ kelo. 23 Ma yike yi wuse besile, yo yite yi wuse jeke kombile. Wuse jɛki nye misi ke medoku me yotu te yi wuse gwe njɔn te kɛ. 24 Ma yike yi ne nyɔŋɔ kɛ ti diya se nde, wuse nyɛki misi kete na. Njambiyε kombila ndingele yotu mumɔ, nɛ mumɔ jeki nye misi ke medoku me yotu te yi ti kumo nyɔŋɔ kɛ. 25 A kelma dɛte, nɛ ndingele yotu be ndi yasi wete kinε mebaka na, nɛ medoku me yotu hene ŋgbɔ kelo yasi yɛ kamna nɔ. 26 Nge doku yotu wete kone, yo medoku me yotu hene kone. Nge bo lukse doku yotu wete, yo medoku me yotu hene be ke moy mesosa. 27 Dete sendi, wunε hene ŋgbɔ kelo ndingele yotu Krist, ma mumɔ hene ke njoka yun doku te. 28 Njambiyε tembidƳa bomɔ dele dele ke moy njɔŋ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus baka. Bosa bomɔ, yo botu be tomun be Yesus. Ke kɔŋte, botu be punja melepi me Njambiyε. Yitatite, botu be tedƳa bomɔ melepi me Njambiyε. Ke kɔŋte benɔri hene, yo sendi ne botu bete be ne dɛti te yi kelo nyangwε mekele nɛ botu bete be ne dɛti te yi sidƳe mekon.

Yo sendi ne botu be kamna bomɔ nɛ botu bete be diye ne besɔ, nje bɔ botu bete be ne jen te yi lepina ne yiŋa menumbu dɛɛ. ²⁹ Ne bɛŋa nan? 'Bo ka hene botu be tomun be Yesus? 'Bo hene ka botu be punja mɛɛpi mɛ Njambiyɛ? 'Bo ka hene botu be tedya bomɔ mɛɛpi mɛ Njambiyɛ? 'Bo hene be ka ne dɛti te yi kɛɔ nyangwe mɛkele? ³⁰ 'Yo bo hene be ne dɛti te yi sidye mɛkɔn? 'Bo hene be ne jen te yi lepina ne yiŋa menumbu dɛɛ? 'Yo ka bo hene be ne jen te yi kwanɗya mɛɛpi mete ke menumbu mete yi bomɔ woke kɛ? ³¹ Dete, wune nyɛki sosu yun ke gosuna meyasi mete yi kwanɗma meyasi hene ke njoka meyasi mete yi Kimɔ Sisiŋ nye mumɔ kɛ.

Kasi mekwadya

Ma ndana, mi ta tedye wune kɛpa kimɔ nje te ε kwanɗma menje hene.

13

¹ Ko nde, mi lɛpi menumbu mɛ bomɔ wete wete, lɛpɔ numbu bejaki, nge mi yeti ne mekwadya ke temɔ na, yite mi nda mbonja ho bonɗwe te yi dɔngwa ne ngwen ngwen kɛ. ² Ko mi bɛki ne dɛti te yi punja mɛɛpi mɛ Njambiyɛ, be ne dɛti te yi duwe meyasi hene te yi diye sodyate, be sendi ne duwɔ ndingele meyasi hene, ko mi tiki gba temɔ ke yi Njambiyɛ saman te yi mune mɛkeki kɛ bete womaŋa, nge mi yeti ne mekwadya ke temɔ na, mi gbelate. ³ Ko mi kwɔndya kusuku mbe hene yɛ dalɔ ne buka bomɔ, ko mi kɔna yotu mbe nye bomɔ nde, bo lɔdyukwe, nge mi yeti ne temɔ mekwadya na, yite tɛ kame mi yaŋa na. ⁴ Mekwadya kɛl nde, mumɔ gbisi besɔ kame besɔ. Yo kɛl nde, mumɔ tɛ goru yasi jakɔsɔ na. Yo kɛl sendi nde, mumɔ tɛ susula yotu ho besɔ yotu na. ⁵ Mekwadya ti kɛl yasi te yi wungwe mumɔ na. Yo ti kɛl nde, mumɔ gɔsu ndi menyɔŋɔ mete yene na. Mekwadya kɛl nde, mumɔ tɛ woku ngambi na, yo ti nyɛki ngɔl ke temɔ mumɔ na. ⁶ Mekwadya ti kɛl nde, mumɔ sɔsangwe kome mumɔ kele kotu mɛkele na, yasi wete, yo kɛl nde, mumɔ sɔsangwe kome nye kele ngben mɛkele. ⁷ Mekwadya kɛl nde, mumɔ tiki

yasi hene te yi bo kele ne nye kɛ ne ngwete. Yo kɛl nde, mumɔ tiki temɔ ke yasi hene, be ne bibina temɔ ke yasi hene, disima sendi yasi hene. ⁸ Mekwadya ti siy na, ma punja mɛɛpi mɛ Njambiyɛ ta be ne njena. Lepina yiŋa menumbu ta siyɔ wete yesɔ. Duwɔ yasi ta siyɔ sendi. ⁹ Duwɔ yasi te yi wuse nɔ kɛ, yo dɛke ne mbet. Sendi, punja mɛɛpi mɛ Njambiyɛ te yi wuse punje kɛ, he ti pɔnjukwe yo hene na. ¹⁰ Ndi nde, kome kɛpa yasi ta dya kɛ, yike yi ti yaka kɛ ta siyɔ. ¹¹ Ke ngimɔ te yi mi bɔ mɔnsike kɛ, mi dɛkima lepina takina nembe meyasi nda mɔnsike. Ma ke mi ma si dɔko be mumɔ kɛ, ε mi lɛ mɛkele mɛ mɔnsike hene. ¹² Wuse si bɛŋa yasi muka ne nduye nda yi mumɔ beŋe ne misi ke mɔjoli te yi ne fandafuye kɛ. Wete yesɔ he ta beŋe yasi misi ne misi. Muka mi yeti ke duwe yasi hene kimote na, wete yesɔ mi ta duwe yasi hene nda yi Njambiyɛ duwe ne mi kumɔ njena kɛ. ¹³ Ndana, meyasi maka yitati ta bonɛ: Tikina temɔ ke yi Njambiyɛ, bibina temɔ ke meyasi mete yi ta dya kɛ nɛ mekwadya. Ma ke meyasi maka yitati, yo mekwadya kwɔ mbombu.

14

Kasi punja mɛɛpi mɛ Njambiyɛ

¹ Wune kɔnda gosɔ nje te yi be ne temɔ mekwadya, nɛ wune nyɛki sendi temɔ ke meyasi mete yi Kimɔ Sisiŋ nye mumɔ kɛ, jeko kwɔ kwanɗo punja mɛɛpi mɛ Njambiyɛ. ² Yo nde, mɔ te ε lepina ne yiŋa menumbu dɛɛ ko ti lɛpinangwe nye besɔ bomɔ na, yasi wete, a lɛpinangwe nye Njambiyɛ, keto mumɔ yeti ke woko yasi te yi nye lɛpe kɛ na. Meyasi mɛ Njambiyɛ yi be sodyate yi nye lɛpe kɛ wɔla ke dɛti te yi Kimɔ Sisiŋ. ³ Ma ke be mɔ te ε punje mɛɛpi mɛ Njambiyɛ ko, a lɛpinangwe ne nye bomɔ yɛ kɛɔ nde, bo bɛki ne dɛti ke nje Njambiyɛ kɛ nɔ mbombu yɛ kite ne bo yɛ wedye sendi ne metemɔ man. ⁴ Mɔ te ε lepina ne yiŋa menumbu ko kɛl nde, nye sa te bɛki ne dɛti ke nje Njambiyɛ kɛ nɔ mbombu. Ma yoko ε punje mɛɛpi mɛ Njambiyɛ

kɔ kél nde, njɔŋ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus baka bêki ne deti ke nje Njambiye kè nɔ mbɔmbu. ⁵ Mi kwádyikwe nde, wune hene lèpinangwe ne yiŋa menumbu. Ma mi jéki kwadye nde, wune púnjukwe mɛlepi mɛ Njambiye. Yo nde, nge mɔ te ε lepina ne yiŋa menumbu kɔ díye kine kwanɔɔye yasi te yi nye lepe ké, né botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus woku bɔ deti na, yite mɔ te ε punje mɛlepi mɛ Njambiye kɔ kwá nye. ⁶ Wune njɔŋ, kandɛ yi mi ma dýán nɔ ke yun, mi má lepinaŋwe nye wune ne yiŋa menumbu kine punje mɛyasi mete yi ma béki sɔɔyate ne mbɔmbu nye wune na, ma yite ta kame wune nge? Mi má díy kine tedye wune yasi te yi mi duwá, ho díyɔ kine punje mɛlepi mɛ Njambiye, ho kine tedye wune yiŋa yaŋa te yi wule ke mɛlepi mɛ Njambiye na, ma yite ta kame wune nge? ⁷ He pân bɛŋe gbela mɛyasi nda mbule nè kunde te yi mumɔ tɔ ho mɛnde ké. Nge mɛmen mete yi punde kete ké be ne kpatak kpatak, 'mumɔ má nje biye ba mɛn jembinan? ⁸ Sendi, nge dún bonɔgwe ti punde kimɔte na, 'bomɔ yakama komsa dýambinan? ⁹ Dete sendi, nge wune lepina ne yiŋa menumbu te yi bomɔ yeti ke woko, 'mumɔ má nje biye ba to te nan? Komete, yasi te yi wune lepe ké ke kwá nda pupɔ. ¹⁰ Ko bɛkɔ nde, menumbu ne buyɔ ke to mbokɔ, numbu hene lépi yasi te yi mumɔ woke. ¹¹ Nge mi díye kine woko to yasi te yi mumɔ lepe ke yiŋa numbu na, mi nda jɛngwe ke misi mɛ mɔ te. Sendi, mɔ te nda jɛngwe ke misi mɛmbɛ. ¹² Dete, nda wune ke gɔsɔ mɛyasi mete yi Kimɔ Sisiŋ nye mumɔ ké, wune nyêki sosu yun yí be tondunate ne mɛyasi mete yi ta kelo nde, njɔŋ botu bete be sima tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka bêki ne deti ke nje Njambiye kè nɔ mbɔmbu. ¹³ Dete, mɔ te ε lepina ne yiŋa menumbu kɔ ngwɛtanɔgwe ne Njambiye nde, a nyêki nye deti te yi kwanɔɔye yo ke menumbu mete yi bomɔ yakama woko. ¹⁴ Keto nge mi ngweta ne Njambiye ke yiŋa menumbu, sisiŋ mbe ke moy mɛngweta, yasi wete, dýano dýembe yeti ke biye to te na. ¹⁵ Mi ta kelo ba

nan? Mi ta ngweta ne Njambiye ke yiŋa menumbu bɛngwe deti te yi sisiŋ ne nye mumɔ ké. Ndi nde, mi ta ngweta sendi ne dýano, né bomɔ hene woku to te. Mi ta jembɔ jembɔ ke yiŋa menumbu bɛngwe deti te yi Sisiŋ Njambiye nye mumɔ ké. Ndi nde, mi ta jembɔ sendi ne dýano, né bomɔ hene woku to te. ¹⁶ Ma nge we nye Njambiye wosoko ndi ke yiŋa menumbu mete yi Sisiŋ ne nye we deti te yi lepo, 'yite gbela botu bete be díye womete be yeti ke duwe mɛyasi mete baka má nje lepo nde *amen ke nyena wosoko yo pinɔ te yi bo yeti ke woko yasi te yi we lepe ké keto nge? ¹⁷ Yo gbate nde, nyena wosoko te yi we nye ké gba kimɔ yasi budɔyate, ma yasi wete, yo yeti ke kelo nde, mɔ te ε díye womete kɔ bêki ne deti ke nje Njambiye kè nɔ mbɔmbu na. ¹⁸ Mi ke nye Njambiye wosoko, keto mi ke lepina ne yiŋa menumbu kwá wune hene. ¹⁹ Ndi nde, komɛ mi wesidya sine njɔŋ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus, mi béŋa kimɔte yí lepo yasi yitan te yi bomɔ ta woko yí tedye ne bo yasi, lanɔa nde, mi lépi yasi tomay kamɔ ke yiŋa menumbu.

²⁰ Wune njɔŋ, wune bêki ne metake mete yi goto bomɔ, yo tí bɛki nda yi bonɔsike na. Ndi nde, ke nje kelna beya mekele, wune bêki nda gbela seke seke bonɔsike. ²¹ Yo ketinate ke mekana mɛ Njambiye nde: <Mi Baba Mbokɔ ta kwá ne betombɔ nè yiŋa menumbu dɛle yi tapita nɔ nye kando ke, ma ko dete, bo tí woko mɛn mbe na.> ²² Yite nde, lepina yiŋa menumbu yeti yasi te yi tedye yaŋa ke yi botu bete be tike temɔ ke yi Njambiye na, yasi wete, yo yasi te yi tedye yaŋa ke yi botu bete be yeti ke tiko temɔ ke yi Njambiye baka. Ma punja mɛlepi mɛ Njambiye, yo gba yasi te yi tedye yaŋa ke yi botu bete be tike temɔ ke yi Njambiye baka, yasi wete, yo yeti yasi te yi tedye yaŋa ke yi botu bete be yeti ke tiko temɔ ke yi Njambiye na.

²³ He pân lepo nde, nge ndingele botu bete be tike temɔ ke yi Njambiye baka ngbo wesidya kandɛ lepina yiŋa menumbu, nge gbela bomɔ ho botu bete be yeti ke tiko temɔ ke yi Njambiye baka

nyine dolo wune, 'bo tí lɛpɔ gba nde, wune ke kɔnɔ ne to na? ²⁴ Ma nge wune hene ngbo punje meɛpi me Njambiyɛ ke numbu te yi mumɔ yakama woko, nge mɔ te ε yeti ke tiko temɔ ke yi Njambiyɛ kɔ, ho gbela mumɔ nyine dolo wune, yasi te yi wune hene ta lɛpɔ kɛ ta kelɔ nde, a dũkwe mebeyɔ mɛne, yo má lɔ sendi nye ke temɔ. ²⁵ Komete, meyasi mete yi diye soɖyate ke moy temɔ ne kɛ ta gbasina, a má kuse meboŋ kɔto mbombu ke meneti kano Njambiyɛ, a má lɛpɔ ke mbey hene nde, Njambiyɛ ke njoka yun gbate.

Kasi kimɔ ɛri kanna Njambiyɛ

²⁶ Wune njɔŋ, he yãkaŋwe kelo ba nan? Kome wune ngbo sangwa kɛ, nge baŋa ke njoka yun be ne mejembi te yi jembo yí bese ne Njambiyɛ, nge baŋa be ne yiŋa yasi te yi tedye besɔ, ho ne yiŋa soɖya yasi te yi punje nye besɔ ho ne yiŋa yasi te yi lɛpɔ ke yiŋa menumbu, nge botu be kwanɖyate be kete yí kwanɖye yo nye besɔ, yasi hene yãkaŋwe kelna yi nye bomɔ hene deti. ²⁷ Nge be nde, baŋa ke ðiki lepina ne yiŋa menumbu, ndi bomɔ yiba ho yitati lêpinanɖwe. Bo lêpinanɖwe wete wete, yoko ke kɔŋ jakɔsɔ, nè mbaŋa mumɔ kwãŋɖya yasi te yi bo lɛpe kɛ nye besɔ. ²⁸ Nge ti be ne mɔ kwanɖyate, na ðibi numbu ke njoka besɔ tapita ndi ke moy temɔ ne nye Njambiyɛ. ²⁹ Ke be botu be punja meɛpi me Njambiyɛ, ndi bomɔ yiba ho yitati lêpinanɖwe, nè bukweɛ baka lêŋgwe metɔ yí nembe yasi te yi bo lɛpe kɛ. ³⁰ Ma nge Njambiyɛ nye mbaŋa mɔ te ε ke metidye womete kɔ deti te yi punje yiŋa lepi te yi be soɖyate, nè mɔ te yɔru pãŋ pa ðibo numbu. ³¹ Yo nde, wune hene yakama lepina yí punje meɛpi me Njambiyɛ, wune ta lepina wete wete, né bomɔ hene duwe yasi, be ne deti yí kɛ nɔ mbombu. ³² Sisij te yi nye mɔ punja meɛpi me Njambiyɛ deti kɛ ke wokuna ne nye, ³³ keto Njambiyɛ yeti mɔ te ε kele yasi ne ndul ndul na, nye Njambiyɛ te ε tete. Dete, meyasi kɛlnanɖwe nda yi yo ðiki kelna ke mewesidya me botu be Njambiyɛ hene kɛ. ³⁴ Bomari yãkaŋwe ðibo menumbu ke mbey hene te yi botu

be Njambiyɛ wesidya kete kɛ, keto bo tí nye bo deti te yi tapita ke membey mete yite na. Bo yãkaŋwe pidye meyotu nda yi membonga me Njambiyɛ lɛpe kɛ. ³⁵ Nge bo kwadye duwe yiŋa yaŋa, bo ðiya benjoŋɔ ban ke moy tɔ. Yo yeti kimote nde, nyari tâpitanɖwe ke mbey kome botu be Njambiyɛ wesidya kɛ na. ³⁶ 'Yite nde, meɛpi me Njambiyɛ wula ka peɛ yun nje nɔ? 'Yo kumma ka ndi peɛ yun beɔ? ³⁷ Nge mbaŋa lɛpe nde, nye mɔ punja meɛpi me Njambiyɛ, ho nde, a ne deti te yi Kimɔ Sisij, a dũkwe nde, yasi te yi mi kete kenje wune kɛ, yo mbonga te yi wule ke yi Nyangwe Kumande. ³⁸ Ma nge mumɔ ti jaye dete na, ko Njambiyɛ ti jáya sendi nye na. ³⁹ Dete, wune njɔŋ, wune nyêki temɔ yun hene ke punja meɛpi me Njambiyɛ, ma wune tí peti wete mumɔ nde, a tí lepinaŋwe ne yiŋa menumbu na. ⁴⁰ Ndi nde, meyasi hene kwãŋnanɖwe kimote ne nje te.

15

Kasi womiya bemun

¹ Wune njɔŋ, mi ke kwadye nde, wune tâka Kimɔ Tom te yi mi kwanɖya nye wune kɛ. Wune jayma yo sumɔ kol ne ngbingim. ² Yo Kimɔ Tom te joŋgwe wune, nge wune kobile bakidye yo kɛ nɔ mbombu nda yi mi tedya wune kɛ. Ma nge wune ti kele dete na, yite tikina temɔ te yi wune tikima ke yi Njambiyɛ kɛ gba gbelate. ³⁻⁴ Meyasi mete yi bo tedya mi kɛ, mi kwanɖya ndi yo sendi nye wune. Ma ke njoka meyasi mete, nyangwe yasi te yi mi kwanɖya nye wune bengwe yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ kɛ, yo nde, *Krist gwã keto mebeyɔ musu. ⁵ A njã punje yotu nye Sefas, punje sendi nye bejeki bene kamɔ jo yiba. ⁶ Ke kɔŋte, ε nye punje yotu nye benjoŋ busu, buyo yan kwanma gomay yitan ke kiya mbey. Ke njoka yan sulo te ndi ndana kete ne joŋ, ma baŋa ma gwe. ⁷ Ke kɔŋte yinɔri, ε nye punje yotu nye Jak, punje sendi nye botu be tomun bene hene. ⁸ Yí sidye nɔ, a njã punje yotu nye mi, gba mumɔ nda mi poɔ. ⁹ Yo nde, ke njoka botu be tomun

be Yesu hene, mi nda gba dibo mekoku. Yo ti yaka nde, bo jebangwe mi nde mo tomun wene na, keto mi tedya nyangwe mebɔne nye njɔn botu bete be tike temo ke yene baka. ¹⁰ Ma ndana, mi me ke teri te yike, keto Njambiyɛ ne ngikwa. Ngikwa te yi nye kelma ne mi ke tɔ gwe mesenge na. Mi kelma mesay kwa botu be tomun bete bari hene. Ma yeti gba mi kele mesay mete na, yo ndi Njambiyɛ kele mesay mete ne mi keto ngikwa ne. ¹¹ Ma ko nde, yo mi tedye, ko nde, yo bari, siya Kimɔ Tom te yi wuse hene pele ke, yori. Yo yite yi wune tikima temo kete.

Wuse ta womiyɛ

¹² Ma nge bo pele nde, *Krist womiya ke njoka bemun, keto nge yi bana ke njoka yun biye meso nde, bomɔ ti womiyɛ ke? ¹³ Ma beki gbate nde, bomɔ ti womiyɛ na, ma ta be sendi nde, Krist ti womiyɛ na. ¹⁴ Ma beki gbate nde, Krist ti womiyɛ na, ma pelna Kimɔ Tom te yi wuse pele ke ne tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiyɛ ke gba gbelate. ¹⁵ Ma beki nde, bemun ti womiyɛ na, ma ta be nde, Njambiyɛ ti womiyɛ Krist na. Yite ma wuse botu bete be lepe yasi te yi Njambiyɛ kele ne ngbak ngbak baka ke kelo ja ke no, keto wuse sima lepo nde, a womiya Krist. ¹⁶ Nge be gbate nde, botu bete be gwe baka ti womiyɛ na, yite nde, Krist ti womiyɛ sendi na. ¹⁷ Nge be nde, Krist ti womiyɛ na, yite nde, tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiyɛ ke gba gbelate, yite wune ndi ke moy mebeyo mun. ¹⁸ Ma yite tedya nde, botu bete be gwa tiko temo ke yi Krist baka ta yabile. ¹⁹ Nge be nde, bibina temo te yi wuse no pele yi Krist ke, yo ndi keto jongwe te yi meneti maka, yite wuse jeko be ne ngwete kwa bomɔ hene.

²⁰ Ma yo gbate nde, *Krist womiya ke njoka bemun, nye bosa mo te e womiya ke njoka botu bete be ma gwe baka. ²¹ Yo nde, nda yi mumo wete kelma nde, bomɔ hene sangwangwe ne soɔ, dete sendi, mumo wete ta kelo nde, bomɔ hene womkwe. ²² Ma nda yi bomɔ hene ke gwe, keto bo mbo Adam, dete sendi,

bomɔ hene be be sangwate ne Krist baka ta ju ne nje ne. ²³ Ndi nde, bomɔ ta womiyɛ ne nje te deke: Krist ba bosa mumo, ke kɔnte, yo ta be botu bene kome nye ta basidye nje ke. ²⁴ Yi ke no ndana ke siyna meyasi hene, Krist ta soɔ deti meyasi mete yi be ne nyangwe deti, soɔ deti mesisiɔn mete yi jengila ke to mboko, soɔ sendi deti meyasi mete yi be ne ngungudye. Ke kɔnte, a ma nje kane yey diyo Kumande nye Njambiyɛ te Da sidye no. ²⁵ Yo nde, *Krist nam gbate kumo ke ngimo te yi sangwe ta si kawule bendo bene hene tiko ke nji mekol mene. ²⁶ Njena mo pendo te yi nye ta soɔ deti ne ko, yo soɔ. ²⁷ Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Njambiyɛ kama meyasi hene tiko ke nji mekol me Krist.> Ma nge Njambiyɛ lepe dete, yite nde, soɔ ndi nye, nye mo te e kelma nde, Krist nam meyasi mete ko. ²⁸ Nge Njambiyɛ si kelo nde, Krist nam meyasi hene, komete, *Momo ma nje wokuna ne nye, mo te e kelma nde, a nam meyasi hene ko. Yo ta kwanɔa dete, ne Njambiyɛ nyepo nje tika Kumande ke to meyasi hene.

²⁹ He pan pa lepo kasi botu bete yi bo tɔpe bo ke moroku ke numbu botu bete be ma gwe baka. Nge be gbate nde, bemun ti womiyɛ na, ma botu bete lepi nde, bo tɔpa bo ke moroku ke numbu botu bete be ma gwe baka keto nge? ³⁰ Ma nge be gbate nde, bemun ti womiyɛ na, keto nge yi wuse jekidye meyotu musu mengimo hene nye soɔ ke? ³¹ Wune njɔn, sine soɔ kol wete metu hene. Yo ndi gbakasi sendi dete nda yi mi lukse ne yotu mbe keto yun, keto wuse sangwate sine be Nyangwe Kumande wusu Krist Yesu. ³² Yo ma beki nde, mi lon dyambi sine benyamɔ nyan ke Efes yi gosɔ ne yina yasi nda yi bomɔ kele ke, ma yite ta kame mi nge? Ma nge be nde, bemun ti womiyɛ na, yite wuse dyenangwe, hɔbiye menjam ngenje, keto he ta gwe nemo. ³³ Wune ti sebila yotu yun na, beya kumbo bekidya tete mumo. ³⁴ Wune jemkwe kelo yasi ne ngben. Kpe, ne ti kel beya yasi na, keto bana ke njoka yun yeti ke duwe Njambiyɛ

na. Mi lépi lépi ké, né njon ðiy wunε.

Njel yotu te yi mumo ta

womiyε no ké

³⁵ Mumo yakama diyε nde: <Ma bemun ta womiyε nan? 'Bo ta womiyε ne njel yotu te yen?> ³⁶ Lem mumo, nge we yikile kwalo ké meneti, nge yo ti pa gwe na, yo má ju? ³⁷ Kwalo te yi we yikile ké meneti ké tí pundu ndi ne kiya njel yotu te yite na, yo ða ho mbumo mbusa ho yiya kwalo ðele yi we yikila ké meneti. ³⁸ Yo nde, Njambiyε ta nje nye yo kwalo yotu te yi nye kwadyε ðengwe kwalo mbumo te ete. ³⁹ Meyasi hene te yi ne jon yi diyε ké to meneti ké ne membundo ðele ðele. Membundo mete yi bomo ðele, yi benyam ðele, yi benon ðele, yi benjanjo sendi ðele. ⁴⁰ Yo ne meyasi mete yi diyε ké kwey nè meyasi mete yi diyε ké meneti maka. Yasi wete, nyonjo meyasi mete yi diyε ké kwey nè yi diyε ké meneti maka ké yeti wete na. ⁴¹ Yol te yi yeso nè yi ngwende nè yi besiso yeti wete na. Ko ké njoka besiso, yol yan ðele ðele. ⁴² Womiyε te yi bomo ta womiyε no ké ta ðe sendi ðete. Yotu te yi bo pumbe ké boku bok, ma yike yi womiyε ké tí bo se na. ⁴³ Yotu te yi bo pumbe ké, yo yasi nyε, ma kome yo womiyε ké, yo me kpasá nyonja yasi. Yotu te yi bo pumbe ké ne koso, ma kome yo womiyε ké, yo me tondunate ne nyangwe ðeti. ⁴⁴ Yotu te yi bo pumbe ké, yo gbela membundo, ma kome yo womiyε ké, yo me yotu te yi Sisij nye ké. Nda yotu te yi membundo kete ké, yotu te yi Sisij nye ké sendi kete. ⁴⁵ Yo nda yi yo ketinate ké mekana me Njambiyε nde: <Njambiyε kelma nde, bosa mumo Adam sosu.> Ma njena Adam nja ðe ne sisij te yi nye bomo jonjwe. ⁴⁶ Yotu te yi Sisij nye ké yeti bosa yotu te yi mumo ðe no ké na. Bosa yotu te yi mumo ðe no ké, yo ε membundo. Yotu te yi Sisij nye ko njáki nje njime. ⁴⁷ Bosa mumo, nye mo meneti maka, keto a wula ké ngbutu meneti. Ma yiba mumo te yoko wula ké kwey nje no. ⁴⁸ Botu ðe meneti ké ðona ne mo te yi Njambiyε kusuma nye ne ngbutu meneti ko. Botu ðete ðe

kwey ké ðona ne mo te ε wulma ké kwey nje no ko. ⁴⁹ Nda wuse ké ðona ne mo te ε wulma ké ngbutu meneti, wuse ta ðona sendi ne mo te ε wulma ké kwey nje no ko. ⁵⁰ Wunε njon, mi ké lepó nye wunε nde, mumo ti yaka nyije ké *Kando Njambiyε ne yotu te yike yi ne membundo nè mekiyo ké na. Sendi, yasi te yi bo ké ti yaka ðiy ðene yasi te yi ti boku ké na.

⁵¹ Ne lēngwe meto. Mi ké punje yiya yasi te yi ma ðeki sofyate ne mbombu ké nye wunε, yo nde: Yeti wuse hene ta gwe na, ndi nde, meyotu musu hene ta si senjo. ⁵² Yo ta kwanja ndi tu wete ne verum nda yi misi dyabidya no ké. Yo ta kwanja ké njena tonja dombiya. Yo nde, bo ta to dombiya, bemun má womiyε. Bo ta womiyε ne meyotu mete yi tí bo se na. Ma ké yusu, meyotu musu ta senjo, ⁵³ keto yotu te yike yi ta bo ké ta yensa ðe yotu te yi tí bo na. Sendi, yotu te yike yi sangwa ne son ké ta yensa ðe yotu te yi tí gwe se na.

⁵⁴ Kome yotu te yike yi ðe nde, yo boku ké ta yensa ðe yike yi tí bo ké, sendi, kome yotu te yike yi sangwa ne son ké ta yensa ðe yike yi tí gwe se na, komete, melepí mete yi diyε ketinate ké mekana me Njambiyε nde: <Ngan dyambi sima si menon son ké> ta si tondo. ⁵⁵ <Ma son, ðeti yo ba we? Ma son, batal yo ba we?> ⁵⁶ Batal te yi son, yo mebeyo, ma ðeti mebeyo wula ké membonga. ⁵⁷ Ndi nde, wosoko ne Njambiyε, keto a nya wuse ðeti te yi lanja ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist!

⁵⁸ Dete, wunε njon, son temo mbe, wunε sūm kol ðiy ðe ngbingim kelo mesay me Nyangwe Kumande kimote ké no mbombu. Wunε dúkwe nde, mesay mete yi wunε kele ne ðeti Nyangwe Kumande ké tí gwe mesenge na.

16

Kasi wesidya moni yi kame

ne botu ðe Njambiyε

¹ Ké kasi wesidya moni te yi kame ne botu ðe Njambiyε, wunε sendi, wunε kél nda yi mí pesima nye menjon me botu

bete be tike temo ke yi Kumande Yesus ke meneti me Galasi ke. ² Mumo hene ke njoka yun sɔŋa yaŋa tiko ne nan ke bosa yeso te e kande jonja sonɔi benɔwe buyo yasi te yi nye ta sombo ke, kambɔ wune me nje wesidye sendi yija yasi kome mi ta dya ke. ³ Wune toka botu bete be wune kwadye. Dete, kome mi ta dya ke, mi ta tomo bo ne mekana yi ke tikidye ne moni te yi wune ndemma ke ke Yerusalem. ⁴ Nge be nde, mi ken, sine bo ma ke.

Mekendi mete yi Pol kwadye kelo ke

⁵ Mi ta kwa ne Maseduwan yi ke no pe yun, keto mi ta kwa ne mate. ⁶ Mi taka nde, sine wune ta pa ya ko sidye ngimo abekata, yaka no, ne wune kam mi, ne mi kum ke mbey te yi mi ta ke kete ke. ⁷ Ke kendi te yike, mi yeti ke kwadye kwa kwey ne kwey na. Nge Nyangwe Kumande jaye, sine wune ta pa kwanɔye monɔ metu. ⁸ Ndi nde, mi ta pa diyɔ ke Efes kumo ke jeso Pantekot, ⁹ keto Njambiyɛ ma bute nyangwe nje kelna kimo mesay nye mi. Ma bependo ne buyo sendi. ¹⁰ Nge Timote dya weri, wune kel nde, a diy ke njoka yun kine wo na, keto a ke kelo sendi mesay me Nyangwe Kumande nda mi. ¹¹ Mumo wete ne wete ti yelkwe nye na. Wune kama nye, na toki nje ne te, na yokwe nje dolo mi, keto mi ke ladiye nye sine benɔŋ busu. ¹² Ma ke kasi man wusu Apolos, mi ngwetama budyate ne nye nde, a ken ke benɔ wune bene banɔ benɔŋ busu, yasi wete, a ti be ne yesidye kenate ndana na, a ta diso ke kome nye ta be ne ngimo ke.

Njena lepi

¹³ Wune diy mejemsidye tiko temo ne ngbik ke yi Njambiyɛ. Wune beki ne nyan nda bambam, be ne deti. ¹⁴ Yasi hene te yi wune kele, wune kel yo ne temo te yi mekwadya. ¹⁵ Wune nɔŋ, mi ke kwadye lepɔ sendi yija yasi nye wune, yo nde: Wune duwa moy tu Stefanas. Ne duwa nde, yo bosa botu bete be yensama temo jaye Njambiyɛ ke meneti me Akay, bo nya sosu yan hene ke kamna botu be Njambiyɛ. ¹⁶ Wune wokunangwe ne njel bomo nda bete, wokuna sendi ne

bomo hene be kele kwalɔ mesay mete yite baka. ¹⁷ Mi ne mesosa yi benɔ Stefanas ne Fortunatus ne Akayikus, keto bo nja benɔ mi ke numbu yun. ¹⁸ Bo nja wedye temo mbe nda yi bo wedya ne yun sendi ke. Dete, wune jaya njel bomo nda bete. ¹⁹ Menɔŋ me botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus ke meneti me Asi baka ke nyeno wune. Akilas bene Pisisil bu nɔŋ botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus be diki wesidya kanɔ Njambiyɛ ke tu dyan baka ke nyeno wune budyate ke dino Nyangwe Kumande. ²⁰ Beman busu be wonɔ hene ke nyeno wune. Wune nyennangwe tande yun wusa nda botu be Njambiyɛ. ²¹ Yi nyeno ne wune, yo gba mi Pol kete yite ne gba bo mbe. ²² Nge mumo ti kwadye Nyangwe Kumande na, na beki ne meki. *Maranata! Yite nde: Nyangwe Kumande, inja! ²³ Kumande Yesus kel ngikwa ne wune. ²⁴ Temo mbe ke yotu yun hene, keto sine be Krist Yesus me sangwate.

Mekana Yibate yi Pol ketima kenje botu be KƆrƆŃt

Yo ndi Pol, mɔ tomun Yesus Krist kete sendi mekana mete yɔkɔ.

Nyangwe to lepi te yi nye kwadye tedye waka ké, yo nde, nye Pol gbate kpaša mɔ tomun Yesus Krist. Yo nde, ɔaɔa ɔomɔ dikima nye meso nde, Pol yeti kpaša mɔ tomun Yesus na. Yasi te yi nye lepe ké yeti gbakasi na. Nye yeti mɔ mesay me Njambiyɛ na. Yori Pol ke lepo tedye ne saɔsaɔ nde, yo yeti ɔete na. A ke yekidyɛ nda yi nye saɔgwama ne kwalɔ meɔone wete wete ké.

Wuse yakama ɔake mekana maka ke nyangwe meɔgabiye yitati:

1. Pol ke lepo kasi ɔo mesay mene, pile sendi to te (kumte 1-7).
2. Kasi ndemna meyasi yí kamna benjɔɔ ɔan be Yerusalem (kumte 8-9).
3. Pol ke tedye nde, yo Kumande Yesus nye nye mesay mete (kumte 10-13).

¹ Mi Pol, Njambiyɛ tokuma mi nde, mi ɔéki mɔ tomun Krist Yesus nda yi nye Njambiyɛ kwadya ké. Yo mi sine maɔ wusu Timote kete mekana maka kenje wune njɔɔ botu bete be tike temo ke yi Njambiyɛ ke KƆrƆŃt ɔaka. Wuse kéti kenje sendi ɔomɔ hene be Njambiyɛ jebama ke ndingele meneti me Akay nde, né ɔo wokuna ndi ne nye ɔaka. ² Njambiyɛ Saɔgwe wusu ne Kumande Yesus Krist kél ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wuse lúksa Njambiyɛ te Saɔgwe ne Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Nye Da te ε gwe ngwete wusu ke meyasi hene. Nye Njambiyɛ te ε wedye metemo musu yí nye sendi wuse ɔeti ke meyasi hene. ⁴ A ke wedye metemo musu meɔgimɔ hene yí nye wuse ɔeti ke kwalɔ meɔone hene te yi ɔya wuse ké, né wuse nje ɔu wedya temo te yi Njambiyɛ kele ne wuse ké kè wedye sendi ne metemo me botu bete be saɔgwa ne kwalɔ meɔone

hene ɔaka. ⁵ Yo nde, nda wuse ke saɔgwa ne meɔone budya te, keto wuse ke ɔengwe *Krist ké, ɔete sendi, Njambiyɛ ke wedye metemo musu budya te yí nye wuse ɔeti, keto sine be Krist me saɔgwate. ⁶ Nge be nde, wuse ke saɔgwa ne meɔone ndana, yo né Njambiyɛ wedye metemo mun yí nye wune ɔeti, na jɔngwe ne wune. Nge nye wedye metemo musu yí nye wuse ɔeti, yo na wedye sendi metemo mun yí nye wune ɔeti. Yite ta kelɔ nde, wune ɔéki ne ɔeti te yi gbiso kwalɔ kiya meɔone mete yi wuse saɔgwa no muka ké. ⁷ Ma wuse ne ɔibina temo ne ngbik ne wune nde, wune ta gbiso meɔone mete. Keto he ke duwe gba nde, nda wune ke ngbo saɔgwa ne meɔone sine wune ké, ɔete sendi, Njambiyɛ ta wedye metemo mun sine wune yí nye wune ɔeti nda yi nye kele ne wuse ké.

⁸ Ma wune njɔɔ, wuse yeti ke kwadye nde, wune ndékimangwe kasi meɔone mete yi wuse saɔgwama no ke Asi ké na. Wuse saɔgwama ne meɔone kwa to te, sosu siyɔ, ε wuse take nde, he ta kelɔ nan, yusu siyama. ⁹ Gbate, wuse ne nguru wusu jayma nde, yaɔa yeti se na, he ɔa nda mɔ jɔbo te yi ɔo pesima nde, ɔo ta wo nye kɔ. Njambiyɛ jayma nde, meyasi kwánangwe ɔete, ma wuse me nje be ne ɔibina temo ke ɔeti su ne nguru wusu, né wuse nje kpal be ndi ne ɔibina temo ke yene, nye Njambiyɛ te ε womiye ɔemun kɔ. ¹⁰ ɔo tedya wuse meɔone kwey ke Asi diy wo woko. ε Njambiyɛ jɔngwe wuse soɔe ke meɔone mete. A ta kè sendi mbombu yí jɔngwe wuse muka ɔete. Gbate, wuse ne ɔibina temo nde, a ta kè mbombu jɔngwe wuse sendi ɔete ke metu mete yi nje ké. ¹¹ Ke yinori wune ta kame sendi wuse ne nje meɔgweta mun, ɔete budya ɔomɔ ta ngweta ne nye, na jɔngwe wuse. Njambiyɛ ne ngikwa. Kome nye ta yeɔsa ke meɔgweta mete, jɔngwe wuse ke ɔeya meyasi mete yi monde wuse ké, budya ɔomɔ benori ta nje kaɔe misi kenje kwey nye nye wosoko, keto a jɔngwa wuse.

¹² Ma yasi te yi kele nde, wuse lúksa yotu su ké, yo nde, temo su ke lepo

nye wuse nde, wuse joŋnama pupunate, joŋna sendi ne ngben ke njoka botu be meneti maka, jeko kwā kwāŋgo sine wune. Joŋgwe te yite wūla ke yi Njam-biye. Wuse ti joŋna dēte ne dyanō te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Yasi wete, wuse kpalma joŋna ne nje ngikwa te yi Njambiye. ¹³ Ma yasi te yi wuse kete ké, yo ndi yasi te yi wune tōle nē yi wune woke ke moy mekana musu ké. Yeti yiŋa yaŋa dele na. Mi ne bibina temo nde, wune ta woko biye to meyasi maka ndana kumo njena, ¹⁴ keto wune sima woko biye yiŋa ke njokate. Meyasi mete, yo nde: Ke *Yeso Nyangwe Kumande, yo wuse ta kelo nde, wune lūksa yotu yun keto su, wune má kelo sendi nde, wuse lūksa yotu su keto yun. ¹⁵⁻¹⁶ Mi ke kombile duwe nde, wune sima duwe dēte, ε mi take nde, mi ta pa kande kē beŋe wune, má nje kwā kē pele Maseduwan. Mi takima nde, nge mi yōkwe Maseduwan, má nje yōkwe sendi ne kōko kumo pele yun. Ke kōŋte yey, wune má kame mi, né mi kē ne kēndi mbe kumo Yuda. Yite ta kelo nde, mi kum ke yun menŋa yiŋa, né mi kel sendi kimo yasi ne wune menŋa yiŋa. ¹⁷ Wune béŋa nan, metake membe ti be ka ne ngben ke kēndi te yi mi kwadya kelo ké? 'Mi takinama ka ke yite nda botu be meneti maka? 'Mi ma nje tapita ka ne dyem yiŋa lepo nde: <J,> ke numbu, kpalō seŋe nde: <Be,> ke moy temo? ¹⁸ Gbakasi, Njambiye tōnjukwe meyasi mete yi nye si kpo ké. Dete sendi, meyasi mete yi wuse lepima nye wune ké yeti dyem yiŋa, <j,> ke numbu, <be,> ke moy temo na. ¹⁹ Wuse lépi dēte, keto Yesus Krist, Mōno Njambiye ti diki lepo nde: <J,> ke numbu, kpalō seŋe nde: <Be,> ke moy temo ke kiya yasi wete na. A dikima lepo ndi gbakasi ke meyasi hene. Ma yo Krist Yesus te mbete yi sine Silve nē Timote dikima pele kasi ne nye wune. ²⁰ Sendi, yo ne nje *Krist yi Njambiye dikima tonje meyasi hene te yi nye dikima kpo ké. Dete sendi, wuse kwāŋ ndi ne nje wene yi lepo nye Njambiye nde: <J, *amen,> yí nye ne Njambiye luksa. ²¹ Sendi, yo Njambiye ne nguru wene kele nde, sine

wune kēn mbombu diyo ne ngbingim ke joŋgwe te yi wuse diye san gwate sine be Krist ké. Yo ndi sendi nye tōke wuse ke njoka botu be meneti maka, kwā nye wuse Kimō Sisiŋ ke yotu. ²² Njambiye kwetima sendi wuse yiŋa yo ne. Yo te, yo Kimō Sisiŋ. Ma yí tedye wuse nde, a ta nye wuse kimo meyasi hene, ε nye kande pa nye wuse Kimō Sisiŋ te ke metemo nda yi mumo kande nye ndotukwe yí ladye ne ngoloko ké. ²³ Ma mi ke lepo ke mbombu Njambiye, a ke duwe joŋgwe dyembe kimo duwate. Nge be nde, kumo muka mi ti pa kē se weri ke Kōreŋt na, yo keto mi yeti ke kwadye nde, wune bēki ne menjangwe ke temo na. ²⁴ Yeti nde, wuse ke kwadye tedye wune yiŋa yasi ne nŋaŋ ke nje tikina temo te yi wune tike ke yi Yesus Krist ké na. Yasi wete, wuse ke kpalō kelo say sine wune, né wune nje be ne mesosa, keto ke tikina temo te yi wune tike ke yene ké, wuse ke duwe nde, wune ke sumo kol diyo ne ngbingim kē no mbombu.

2

¹ Dete, mi ne nguru wombe pesima nde, yo yeti kimote nde, mi yōkwe ne kōko kē weri ne ngambi ke temo na, ² keto nge mi nye wune ngambi ke temo, nda má nje nye sendi mi mesosa kō? Mō te yi mi nya nye ngambi ke temo dēte kō yakama nje nye sendi mi mesosa? ³ Nge be nde, mi ketima mekana dēte kenje wune, yo nde, mi nje be ne ngambi wule ndi ke kiya botu bete be diyma nye mi mesosa ke temo ke ngimo te yi mi ta dya weri ké. Mi ketima dēte ne bibina temo ne wune hene nde, kome mi be ne mesosa ké, wune sendi ne mesosa. ⁴ Mi ketima mekana mete kenje wune ke moy nyangwe mebone, temo mbe ke jaba, mi ketima ne misidyē ke misi. Mi ti kete dēte yí nye ne wune ngambi ke temo na. Yo né wune duwe nde, mi ke kwadye wune kwā to te.

⁵ Nge be nde, mbaŋa ke njoka yun kelma yasi te yi nya jakoso ngambi dēte ke temo, a ti kēl ne mi na, yasi wete, a kēl ne wune hene. Ma he pāŋ lepo nde, yeti wune hene na, me nje be nde, mi dēkidya

lepi. ⁶ Sulɔ bomɔ ke njoka yun ɔamama ne nye, ma yakama ɔete. ⁷ Ma ndana, wune kp̄al tiko nye ne ngwete ke beya yasi te yi nye kelma ké, nye nye ɔeti ke temɔ, kambɔ yiŋa nyanŋwe menjanŋwe me nje nganŋile temɔ ne. ⁸ ɔete, mi ke kite wune nde, wune p̄si nde, wune ta tedye nye mekwadya mete yi wune ndi nɔ gbate sunŋwe ne nye ké. ⁹ Mi ketima sendi mekana mete kenje wune yí boɔe ne wune, né mi ɔeŋ, ho wune ke wokuna ne mi ke meyasi hene. ¹⁰ Ma nge wune tike mumɔ ne ngwete ke beya yasi te yi nye kelma ké, mi sendi tikima nye ne ngwete. Ke ɔe mi, nge ɔe nde, mɔ te kelma yiŋa beya yasi sunŋwe ne mi, mi má tiko nye ne ngwete keto yun ke mbombu *Krist, ¹¹ keto nge wuse ti tike nye ne ngwete na, *Satan ta kw̄a ne nje te yite yí sebile ne wuse. Ma wuse yeti ke ndekima beya metake mene ne mbet na. ¹² Mi temma kumɔ Turuwas yí kè leɔ Kimɔ Tom ke kasi Krist mate. Mi kumma dolo nde, Nyanŋwe Kumande sima ɔute nje nye mi yí kelɔ nye mesay. ¹³ Ko ɔete, temɔ mbe ti ɔe ne te na, keto mi ti dolo man mbe Tit na. Yori yi mi janama ne ɔotu ɔe Njambiye kw̄a kè Maseduwan ké.

Kasi jonja mbon

¹⁴ Wosoko ne Njambiye! A ke kendo ne wuse menŋimɔ hene, keto sine ɔe *Krist sanŋwate. Krist sima namɔ wuse, wuse me wokuna ne nye. Njambiye ke kendo ne wuse ke membey hene yí tedye nde, Krist sima lanŋa meyasi hene. A ke tomɔ wuse kenje ke mbey hene, né wuse kè pel Kimɔ Tom ke kasi Krist, né bomɔ duwe nye. Pelná Kimɔ Tom te nda lobinda te yi lapidya kè nɔ ke membey hene ké. ¹⁵ Wuse gbate nda lobinda te yi nye Njambiye mesosa, keto wuse ke leɔ melepi mene ke kasi Krist nye bomɔ. Wuse ke leɔ nye ɔotu ɔete ɔe ma ju, ko nye ɔaka ɔe ke yambile ɔaka. ¹⁶ Ke yi ɔotu ɔete, melepi me Njambiye te yi wuse lepe ké nda beya metul yi ke kelɔ nde, ɔo gw̄aki ɔone. Ma ke yi bari, yo nda kimɔ metul yi ke kelɔ nde, ɔo ɔêki ne jonŋwe te yi kpo ne kpo. Ma ke yinori,

nda yakama kelɔ njel mesay te yite kɔ? ¹⁷ Ma wuse yeti nda ɔanja ɔudya bomɔ ɔe lepe melepi me Njambiye yí sombo ne moni ne menje hene nda yi ɔanja ɔotu ɔe ɔyanŋwa meyasi ɔiki kelɔ ké na. Wuse lépi su melepi me Njambiye ne kimɔ temɔ, leɔ ne ɔeti te yene, duwe sendi nde, a ta diyé wuse nemenɔ, keto sine ɔe Krist sanŋwate.

3

¹ Ma yite yi mi lepima ké, 'wune ke take ka nde, wuse ne nguru wusu ke kwadye leɔ nde, wuse yanja? 'Wune ke take ka nde, wuse ke diyé yiŋa mekana yi lepe nde, wuse kpasá ɔotu ɔe tomun ɔe Yesu, né wuse kè tedye wune? Ho nde, wuse ke diyé yiŋa mekana ɔete ke meɔo mun, né wuse kè tedye ɔanja bomɔ nda yi ɔanja ɔiki kelɔ ké? ² Yo gba wune ɔe mekana musu yi *Krist ketima gba ke moy metemɔ musu ké. Bomɔ hene yakama ɔene duwe yo, tolo sendi yo. ³ Yo ke ɔeŋna ne sanŋan nde, wune mekana mete yi Krist ketima ne nje mesay mete yi wuse kelma ké. A ti kete yo ne meyasi me ketina mekana na, yasi wete, a ketima yo ne nje Sisij Njambiye te e ne jon kɔ. A ti kete yo ke mepel metari mete yi Njambiye ketinama kete ne mbombu ké na, yasi wete, a ketima yo ke moy metemɔ mun. ⁴ Wuse lépi ɔete, keto wuse ke tiko temɔ su hene ke yi Njambiye, mɔ te e tomma wuse kɔ. Wuse tiki temɔ ɔete ne nye ne nje Krist. ⁵ Yeti nde, wuse ne yiŋa ɔyano te yi wuse yakama take yí kelɔ ne yiŋa yasi ne nguru wusu na. Yo nde, nge ɔe nde, he yakama kelɔ yiŋa yasi, yo Njambiye nye wuse ɔeti te. ⁶ Yo nye nye wuse ɔeti nde, wuse ɔêki ɔotu ɔe mesay ɔene, né wuse lepi kasi jonja mbon ke nye bomɔ. Mbon te ti wúla ke membonga nè ke meyasi mete yi diyé ketinate ke moy membonga te ké na. Yasi wete, yo wúla ke yi Kimɔ Sisij, keto membonga mete yi ɔo ketima ne mbombu ké woku ndi mumɔ woko. Ma Kimɔ Sisij kp̄al kelɔ nde, a ɔêki ne jon. ⁷ Ma membonga me Njambiye ɔa ketinate ne mbombu ke mepel metari. Yo

kpalma nje nye mumo ndi soŋ. Ko dete, kwanɔɔya membonɔga mete tedya meluksa me Njambiyɛ. 'Meluksa mete ti beɔna ka ke mbombu Moysi ne pay pay na? 'Yo ti kele ka nde, Bonɔ be Isarayel ti senɔila mbombu wene na? Ma pay pay meluksa menɔri ti kike na. ⁸ Nge be nde, mesay me kwanɔɔya membonɔga maka tedya meluksa me Njambiyɛ, 'sunɔwa ne mesay mete yi Kimɔ Sisiɔ kele kɛ? 'Meluksa me Njambiyɛ yi Kimɔ Sisiɔ ta tedye kɛ kina be nyanɔgwete kwa yiri na? ⁹ Ma membonɔga kelma nde, Njambiyɛ jɔsa bomɔ. Yo ke tedye wuse nde, Njambiyɛ ne meluksa. Nge be nde, membonɔga tedya dete, 'sunɔwa ne mesay mete yi jonja mbon kele, ne wuse be ne nɔben ke mbombu Njambiyɛ kɛ? 'Yo kina tedye wuse nde, meluksa mete yite kwa yi mesay me membonɔga na? ¹⁰ Ma nge be nde, yasi te yi ba kwey ne meluksa kɛ yeti se muka ne meluksa mete na, yo keto yiɔa yasi te yi ne meluksa kwa yite kɛ me kete. ¹¹ Nge be nde, yasi te yi ti kike kɛ ba ne meluksa, 'sunɔwa ne yasi te yi ta bonɛ kɛ? 'Yeti meluksa mete yite kwa yiri na?

¹² Dete, wuse ke lepina ne gbas gbas nye wune kine soɔɔye yaɔa na, keto wuse ne bibina temɔ ke meyasi menɔri duwe nde, yo gbakasi. ¹³ Ne mbombu, Moysi petima mbombu ne ne yiɔa lambɔ kambɔ Bonɔ be Isarayel me nje senɔile beɔe nda yi pay pay meluksa mete siye no kɛ. Ma wuse yeti ke kelo nda nye na. ¹⁴ Yasi wete, kwey Bonɔ be Isarayel sima dimbidye dyanɔ dyan. Kumɔ muka bo ndi dete. Yo nde, kome bo tole mekana me njombu mbon kɛ, bo yeti ke biye to te na, deke nda kiya lambɔ te ndi ke peto misi man, yo ti pa duwe na. Yo disi duwe ndi kome mumo tike temɔ ke yi *Krist. ¹⁵ Gbate, kumɔ muka menɔgimo hene te yi bo tole mekana mete yi Moysi ketima kɛ ke mbombu bomɔ deke nda yiɔa yasi ke peto dyanɔ dyan nda yi mumo pete mbombu ne ne yiɔa lambɔ kɛ. ¹⁶ Yasi wete, yo ndi kome mumo yensa temɔ tiko ke yi Nyanɔgwɛ Kumande, yo komete yi lambɔ te yi pete misi mene kɛ duwe. ¹⁷ Yo nde, Nyanɔgwɛ Kumande, nye Sisiɔ. Ma

ke mbey kome Sisiɔ Nyanɔgwɛ Kumande diye kɛ, diyo bala yeti na, mumo me ne te. ¹⁸ Wuse hene be tike temɔ ke yi Nyanɔgwɛ Kumande baka, lambɔ te yeti ke peto se mbombu su na. Wuse me ke beɔe su pay pay meluksa me Nyanɔgwɛ Kumande ne nɔgelele. Wuse ke punje sendi kiya meluksa mete yi wuse senɔile kɛ nda yi moɔli punje ne mbombu mo te e beɔe yo ko. Kome wuse kele dete kɛ, Njambiyɛ ke ke mbombu yi senɔ wuse, ne wuse nje bonna ne yasi te yi wuse senɔile kɛ kwa to te. Njambiyɛ ke senɔ wuse dete, kelo nde, wuse beki ne meluksa mete kwa to te ke no mbombu. Mesay mete yi Nyanɔgwɛ Kumande kele ke metemo musu ne nje Kimɔ Sisiɔ kɛ, yori.

4

Kasi mebonɛ ne kasi meluksa

¹ Dete, Njambiyɛ kanma mesay mete nye wuse, keto a ke gwe nɔgwete wusu. Yori wuse yeti ke teko na. ² Wuse yeti ke nye bo ke kelna mekele soɔɔyate yi yakama nye mumo njon na. Wuse yeti ke kelo yasi ne likisi, ho lepɔ melepi me Njambiyɛ ne ja ke moyte na. Yasi wete, wuse ke kpalo tedye su melepi mete yi lepɛ gbakasi kɛ ne gbas gbas. Ke yite wuse ke lepɔ ke mbombu Njambiyɛ nde, wuse ke nje. Dete, mumo hene yakama nembe ke temɔ ne, simande wuse lepi gbakasi. ³ Kumɔ ndana baɔa bomɔ yeti ke biye to Kimɔ Tom te yi wuse pele nye bomɔ kɛ na, deke nda yiɔa lambɔ sima peto misi man. Ma yo beɔa ndi botu bete be ke yambile baka, ⁴ botu bete be yeti ke tiko temɔ ke Njambiyɛ baka, keto *Njambiyɛ te e name meneti maka ke nɔgimo te yoko ko sima dimbidye dyanɔ dyan, ma bo nje beɔe mejasi mete yi Kimɔ Tom paniye kɛ. Mejasi mete, yo pay pay meluksa me *Krist. Teri Njambiyɛ ke beɔna ke yotu Krist. ⁵ Yo nde, wuse yeti ke pele yiɔa yasi ke kasi su ne nɔguru wusu na. Yasi wete, yo kasi Yesu Krist te Nyanɔgwɛ Kumande yi wuse pele. Wuse ke lepɔ nde, wuse su botu be mesay bun keto Yesu. ⁶ Yo sendi nde, Njambiyɛ lepima ne mbombu nde: «Mejasi pan ke moɔ

yitil.» Yo ndi Njambiyɛ te paniyɛ mɛjasi kɛ mɔy mɛtemɔ musu, nɛ wusɛ sɛngilɛ duwɛ mɛluksa mɛnɛ yi panɛ nɛ pay pay kɛ mbɔmbu Krist kɛ.

⁷ Ma kɛpasa yasi kɛ, wusɛ kɛ bakidɛyɛ yo kɛ mɛmbɛ mɛtɛ yi ɓɔ keɛ nɛ yɛkɔ kɛ. Mɛmbɛ mɛtɛ, yo mɛyotu musu, nɛ ɓomɔ duwɛ ndɛ, nyangwɛ ɔfɛti wɔla kɛ yi Njambiyɛ, yeti kɛ yi ɓomɔ na. ⁸ ɓomɔ kɛ gɓabite natɛ wusɛ mɛnjɛ mɛnjɛ. Ma ko ɔfɛtɛ, ɓɔ tɪ kɔkɔ wusɛ kɔkɔ nɛ mbɔl na. Yasi kwanjama wusɛ, ma ko ɔfɛtɛ, wusɛ yeti kɛ lɛpɔ ndɛ, yusu siyma na. ⁹ ɓɔ kɛ bandɔ wusɛ, ma ko ɔfɛtɛ, Njambiyɛ yeti kɛ lɪ wusɛ na. ɓɔ kɛ ɓuɓilɛ wusɛ nɛ mɛnɛti kɛ nɔ, ma ko ɔfɛtɛ, ɓɔ yeti kɛ girisɛ wusɛ na. ¹⁰ Kɛ mɛɓɔnɛ mɛtɛ yi wusɛ saɔgwana nɔ kɛ, wusɛ kɛ ɓɛɔ sɔɔɔ Yesu mɛɔgimɔ hɛnɛ kɛ yotu su, nɛ ɓomɔ ɓɛɔ sendi ndɛ, Yesu nɛ jɔɔ kɛ jɔɔgwɛ tɛ yi wusɛ jɔɔna nɔ kɛ. ¹¹ Yo ndɛ, kɛ ndiɔgɛlɛ jɔɔgwɛ ɔyusu hɛnɛ sinɛ ɓɛ sɔɔ kol wɛtɛ kɛto Yesu, nɛ ɓomɔ ɓɛɔ sendi jɔɔgwɛ Yesu kɛ mɛyotu musu ko ndɛ, yo ta gwe nɛmɛnɔ. ¹² Ma kɛ ɓɛ sɔɔɔ, say tɛ yi nyɛ keɛ kɛ, a kɛl kɛ gba yotu su. Ma kɛ ɓɛ jɔɔgwɛ, say tɛ yi nyɛ keɛ kɛ, a kɛl kɛ gba yotu yun. ¹³ Yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ ndɛ: <Mi tikima tɛmɔ kɛ yɛnɛ, ɔfɛtɛ, ɛ mi pɛlɛ Kimɔ Tom.> Ma wusɛ sendi nɛ kiya tɛmɔ tɛ yi kelɔ ɔfɛtɛ, yori yi wusɛ tiki tɛmɔ kɛ yɛnɛ, pɛlɛ sendi Kimɔ Tom kɛ. ¹⁴ Wusɛ kɛ duwɛ ndɛ, yɔkɔ ɛ womiya Nyangwɛ Kumandɛ Yesu kɔ ta womiyɛ sendi wusɛ, kɛto sinɛ ɓɛ Yesu saɔgwatɛ. A ta kelɔ ndɛ, sinɛ wunɛ hɛnɛ tɛma kɛ mbɔmbu wɛnɛ. ¹⁵ ɔfɛtɛ, wusɛ saɔngwanɔgwɛ nɛ mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ kɛto yun, nɛ ngikwa tɛ yi Njambiyɛ keɛ nɛ ɓomɔ kɛ ɓuy ɓuyɔ. ɔfɛtɛ, ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ nyɛ keɛ ngikwa nɛ ɓɔ ɓaka ta ɓuyɔ ɓuyɔ sendi, ɔ ɓɛɔna, nyɛna wosoko nɛ luksa nɛ ta nje ɓuyɔ sendi ɓuyɔ.

¹⁶ Yo kɛto tɛ yitɛ yi wusɛ yeti kɛ tɛkɔ kɛ. Ko ndɛ, mɛyotu musu mɛ kɛ dugɔ tɛtɛkɛ tɛtɛki, mɛtu hɛnɛ Njambiyɛ kɛ kpalo nyɛ wusɛ jɔɔna ɔfɛti kɛ tɛmɔ kɛ nɔ mbɔmbu. ¹⁷ Yo ndɛ, mɛɓɔnɛ mɛtɛ yi wusɛ saɔgwana nɔ ndana kɛ tɪ kikɔ na, yo ɔfɛkɛ nɛ mbɛt. Ma mɛɓɔnɛ mɛtɛ kɛ kpalo kelɔ ndɛ, wusɛ

ta nje ɓɛ nɛ nyangwɛ mɛluksa kwɔ to tɛ. Mɛluksa mɛtɛ ta ɔfiyɔ kɔ nɛ kɔ. ¹⁸ Yo ndɛ, yasi tɛ yi wusɛ sɔ kɛ yeti yasi tɛ yi mumɔ ɓɛɔ kɛ na. Yasi wɛtɛ, wusɛ saɔɔ yikɛ yi mumɔ yeti kɛ ɓɛɔ ndana kɛ, kɛto mɛyasi mɛtɛ yi mumɔ ɓɛɔ ndana kɛ tɛ ɔfiy kikwɛ na, ma ndi yikɛ yi nyɛ tɛ ɓɛɔna kɛ ɔfiyɛ kɔ nɛ kɔ.

5

Mɛyotu musu nda bala

¹ Yo ndɛ, wusɛ kɛ duwɛ ndɛ, ngɛ bala tɛ yi wusɛ ɔfiyɛ kɛtɛ kɛ mɛnɛti maka kɛ si lekwe, wusɛ nɛ wɛtɛ tɪ kɛ ɔyɔɔɔ ɛ ta ɔfiyɔ kɔ nɛ kɔ. Yo Njambiyɛ sumɛ yo, yeti ɓomɔ na. ² Ma ndana wusɛ kɛ njimɔ kɛ mɔy bala tɛ yikɛ, kɛto tɛmɔ su nɛ pɛpɛpɛ ndɛ, Njambiyɛ ɓuɓukwɛ bala tɛ nɛ jɔɔna tɪ ɔyusu yi kɛ ɔyɔɔ kɛ nda yi mumɔ ɓɔ nɛ wɛtɛ lambɔ lɛɔ kɛ to tɛ mɓana kɛ. ³ Wusɛ kwɔɔyikwɛ ndɛ, yo kɛlɛnyangwɛ ɔfɛtɛ piɔ tɛ yi wusɛ ndi nɛ jɔɔ nɛ yotu su nda yi mumɔ ɓɛ nɛ lambɔ kɛ yotu kɛ. Yeti ndɛ, pa gwe tikɔ yotu tɛ yikɛ nda yi mumɔ ɔfiyɛ nɔ sɔkɛrɛ kɛ na. ⁴ Kɛto piɔ tɛ yi wusɛ ndi kɛ bala tɛ yikɛ kɛ, wusɛ ndi kɛ njimɔ, yasi kɛ kwɔ wusɛ. Wusɛ tɛ lɛpi ndɛ, Njambiyɛ sɔɔna yotu tɛ yikɛ tikɔ wusɛ sɔkɛrɛ na. Yasi wɛtɛ, a ɔkɛɔmba mɓana jɔɔna yotu kɛ to tɛ yɔkɔ, nɛ yotu tɛ mbɛtɛ ɛ ɔfiyɛ kɔ nɛ kɔ kɔ si mɛn njombu tɛ ɛ gwe kɔ. ⁵ Ma yo Njambiyɛ nɛ nguru wɛnɛ kombilɛ ndɛ, wusɛ ta ɓɛ nɛ jɔɔna tɛri tɛ yitɛ. Yo nyɛ kandɛ nyɛ sendi wusɛ Kimɔ Sisiɔ nda yi mumɔ kandɛ nyɛ nɛ ndɔtukwɛ yɪ ladɛyɛ nɛ nyɛna ngɔlɔkɔ kɛ. ⁶ ɔfɛtɛ, wusɛ kɛ tikɔ su tɛmɔ nɛ ngbik kɛtɛ mɛtu hɛnɛ, ko ɔfɛtɛ, wusɛ kɛ duwɛ ndɛ, piɔ tɛ yi wusɛ ndi nɛ yotu tɛ yikɛ kɛ, wusɛ si lɔndunatɛ nɛ Nyangwɛ Kumandɛ. ⁷ Yitɛ ndɛ, yo tikina tɛmɔ tɛ yi wusɛ nɔ kɛ yi Njambiyɛ kɛ kɛndɛ nɛ wusɛ ndana, yeti mɛyasi mɛtɛ yi wusɛ ɓɛɔ kɛ na. ⁸ Wusɛ kɛ tikɔ su tɛmɔ gbate ɔfɛtɛ. Wusɛ lɔɔ ɓɛɔ kimɔtɛ ndɛ, wusɛ tiki yotu tɛ yikɛ kwɔ kɛ ɔfiyɔ sinɛ ɓɛ Nyangwɛ Kumandɛ. ⁹ Ma ko ndɛ, wusɛ kɛn mbɔmbu ndana jɔɔna nɛ yotu tɛ yikɛ, ko ndɛ, wusɛ kwɔɔ tikɔ yo, siya yasi tɛ yi wusɛ jɛkɛ gɔrɔ, yo ndɛ,

wuse k el ndi yasi te yi ta nye nye mesosa. ¹⁰ Yo nde, wuse h ene ta nje t eme wete yeso, yenja lepi ke mbombu josi *Krist, na nye mumo h ene sol bejgwe bo mesay mete yi nye kelma ke jonjgwe dyene k e, ho a kelma mesay kimote ho beyate.

Njambiy e ke jangwe

njoka su sine bo

¹¹ Ma wuse ke duwe kambina Nyangwe Kumande, dete wuse ke sa nde, bomo j aya nde, yasi te yi wuse lepe k e, gbakasi. Njambiy e ke kobile duwe wuse ne lonjo lonjo. Mi taka gba nde, ke moy metemo mun, wune ke nembe kobile duwe sendi wuse. ¹² Wuse yeti ke kwadye basidye tedye nye wune nde, wuse ne nguru wusu kpara botu be tomun be Yesus na. Ma yasi wete, wuse kwadyikwe tedye wune kimoo nje te yi wune yakama lukse ne yotu yun keto su, ne wune duwe nda yi wune yakama yenja ne lepi nye botu bete be lukse yotu yan ke meyasi mete yi benja ndi ke misi kine benje yasi te yi diy e ke moy temo k e. ¹³ Ma nge be nde, wuse ke kelo yasi kwa to te, yo benja wuse sine be Njambiy e. Yasi wete, nge be nde, wuse ke kelo yasi teteki, yo yi kame ne wune. ¹⁴ Yo nde, wuse ke duwe gba nde, *Krist ke kwadye wuse budyate. Mekwadya mete ke puso wuse nde, wuse k el mesay musu dete, keto wuse benja duwe su nde, yo ndi nye nyepo gwa ke numbu bomo h ene, yite nde, yo bomo h ene gwe. ¹⁵ A gwa ke numbu bomo h ene, ne botu bete be nye nya bo jonja jonjgwe baka me nje ke mbombu kelo meyasi nda yi bo ne nguru wan gore k e, ne bo nje jonja kelo meyasi mete yi ta nye nye mesosa, keto a sombu son keto yan. Njambiy e nja womiy e nye yi jonjgwe ne bo. ¹⁶ Ma dete, wuse yeti ke bu su se wete mumo ndana ne dyanoo te yi botu be meneti maka na. Nge be nde, wuse bonja Krist kwey ne nje te yite, ma yo yeti se ndana dete na. ¹⁷ Yo nde, nge mumo diy e sangwate bene Krist, a me jonja yasi te yi Njambiy e kusuma. Njombu meyasi sima kwa, wune benja, meyasi h ene me jonjate. ¹⁸ Yinori h ene mekele me Njambiy e. A jangwa

njoka su sine bo ne nje Krist. A nja nye sendi wuse say bonja bomoo kenje ke yene, na jangwe njoka yan bene bo. ¹⁹ Yasi te yi wuse kwadye lepo k e, yo nde: Njambiy e bene Krist ba sangwate yi jangwe ne njoka botu be meneti maka bene nye Njambiy e ne nguru wene. A ti ba se beya meyasi mete yi bomoo dikima kelo k e na. A kpalma nje kane tom ne nye wuse, ne wuse ke lepi nye bomoo nda yi nye jangwe ne njoka ne bene bo k e. ²⁰ Dete, wuse su botu be tomun be Krist. Wuse kel mesay mete yi lepina ke numbu ne ne deti te yi nye nye wuse k e. Dete nda Njambiy e ke kwa ne wuse yi kenje ne tomun te nye bomoo yi nambe ne meto man. Dete, wuse ke ngweta ne wune ne deti te yi Krist nde: Tiso, wune tiki, ne Njambiy e jangwe njoka ne wune bo. ²¹ Ma Krist, mo te e ti be ne monoo mbulma mebeyoo ke yotu ne ko, Njambiy e kpalma nje kelo nde, a beni mebeyoo keto su, na nje kwa ne nje te yite yi peso nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene, keto sine be Krist sangwate.

6

¹ Ma wuse be kele mesay ndana sine be Njambiy e baka, wuse ke ngweta ne wune nde: Tiso, nda yi Njambiy e ma kelo ngikwa ne wune k e, wune ti kel nde, ngikwa te gwaki mesenge kine kelo yana ke jonjgwe dyun na. ² Ke yite Njambiy e lepima nde: <Kome ngimoo te yi yakama nde, mi kel kimoo yasi ne bomoo k e ma dya, e mi kele nda yi we diyma k e. Ke yeso te yi yakama nde, mi jonjgwe bomoo k e ma dya, e mi kame we.> Ma gba kimoo ngimoo te yi Njambiy e kwadye kelo ngikwa ne bomoo k e, yoke ndana. Dyobo te yi Njambiy e kwadye jonjgwe bomoo k e, yoke.

Mo mesay me Njambiy e

jonjanjgwe nan?

³ Wuse yeti ke kwadye kelo yina yana wete ne wete yi yakama njangwe wete mumoo jatidye nye ke beya nje na, kamoo bomoo me nje lepina beyate sangwe ne mesay musu. ⁴ Ma yasi wete, wuse ke tedye nye bomoo ke meyasi h ene nde,

wuse botu be mesay be Njambiyē ne nje nyanḡwe tiṅ te yi wuse be nɔ, ko ke mɔy mɛbɔnɛ, ko nde, mɛyasi hɛnɛ ke bano wuse, ko nde, temɔ su lekwe ne ges ges ke yiṅa beya yasi te yi mɔnde wuse kɛ. ⁵ Ko nde, bo ke njuro wuse, bo ke nye wuse ke jɔbo kɛ nɔ, ko nde, bomɔ ke ḡbo lɔ dyambi sunḡwe ne wuse, ko beko nde, wuse ke gwe mesay, ko nde, ke yiṅa mɛḡgimɔ wuse yeti ke ya na, wuse yeti ke dyena na, ke yinɔri hɛnɛ wuse ndi ke tedye nde, wuse botu be mesay be Njambiyē. ⁶ Ke jonḡwe dyusu, metake musu ne ḡbenḡ. Wuse ke duwe mɛyasi. Wuse ne temɔ te yi ḡbisina besɔ. Wuse ne temɔ te yi ḡgikwa. Wuse kɛl yasi ne deti te yi Kimɔ Sisij. Sendi, mɛkwadya mete yi wuse nɔ kɛ kinɛ likisi ke mɔyte na. He kɛl ndi sendi dete yɪ tedye bomɔ nde, wuse botu be mesay be Njambiyē. ⁷ Wuse ke pele Kimɔ Tom te yi lepe ḡbakasi kɛ nye bomɔ. Njambiyē ke nye wuse deti ne. Yo sendi dete yi wuse tedye nde, wuse ḡbate botu be mesay benɛ. Wuse ke jonḡa kelɔ yasi ne ḡbenḡ ke mbombu wenɛ. Yo nda mɛjɔle mɛ dyambi mete yi mumɔ biye ke mbam bo, biye yiṅa ke bo gare yɪ lɔ ne dyambi ne bependɔ benɛ, ko bo pɔndu we nje nɔ. ⁸ Ko nde, bomɔ lɔksa wuse, ko bo yɛlkwe wuse, ko bo lɛpinanḡwe beyate ne wuse ko kimɔte, ko bo bɔḡ wuse nda botu be ja, ase nde, wuse lɛpi ndi ḡbakasi, wuse kɛl ndi su mɛyasi hɛnɛ yɪ tedye nde, wuse botu be mesay be Njambiyē. ⁹ Ko nde, baṅa bomɔ yeti ke wokɔ yasi te yi wuse kele kɛ na, ase nde, baṅa ke kombile duwe wuse kumɔ njena, ko nde, wuse nda botu bete be ke gwe gwakɔ, ma wuse ndi baka ne jonḡ. Ko nde, bo ke tedye wuse mɛbɔnɛ, ma bo yeti ke wo wuse na. Ke yite hɛnɛ wuse ndi ke tedye nde, wuse botu be mesay be Njambiyē. ¹⁰ Ko nde, bo ke nye wuse ḡgambi ke temɔ, wuse su ne mesosa ḡgimɔ hɛnɛ. Ko nde, wuse bukate, wuse ke kelɔ nde, bomɔ budyate tɔndu ne kimɔ mɛyasi mete yi Njambiyē nye mumɔ kɛ. Ko nde, wuse kinɛ yaṅa, wuse su ne mɛyasi hɛnɛ. Yinɔri hɛnɛ, yo yɪ tedye bomɔ nde, wuse botu be mesay be Njambiyē.

¹¹ Wune botu be Kɔrɛṅt, wuse lɛpima mɛyasi ne ḡbas ḡbas nye wune, butɛ sendi metemɔ musu nye wune. ¹² Wuse ti kwadye wune mbet te na, ma yo wune ke kpalɔ diyɔ kinɛ kwadye wuse dete na. ¹³ Mi ke lɛpina ndana nye wune nda mi lɛpinanḡwe nye bɔnɔ bembɛ. Yo nde, wune kɛl ne mi nda yi mi kelma sendi ne wune kɛ, yite nde, wune bɔta metemɔ mun nye wuse.

Wuse bakanḡwe ne beya yasi

¹⁴ Wune ti ḡbam kol kelɔ yiṅa yasi wete wune botu bete be yeti ke tiko temɔ ke yi Njambiyē na. 'Ma yasi te yi ne ḡbenḡ kɛ yakama diyɔ ka benɛ kotu yasi? 'Ho nde, mɛyasi benɛ yitil yakama diyɔ ka ke mbey wete? ¹⁵ '*Krist benɛ *Satan yakama be ka ḡginḡ wete? Yasi te nda ke njoka mɔ te ε tike temɔ ke yi Njambiyē nɛ yokɔ ε yeti ke tiko temɔ ke yene kɔ? ¹⁶ Sendi, mbon te nda ke njoka mbanjo Njambiyē nɛ mɛyasi mete yi bomɔ kanɛ tiko Njambiyē kɛ? Yo nde, mɛyotu musu, yo mbanjo Njambiyē te ε ne jonḡ kɔ. Yo dete nda yi Njambiyē lɛpima nde: <Mi ta diyɔ jonḡa ke njoka yan. Mi ta be Njambiyē wan, bo má be kando dyembɛ.> ¹⁷ Yori Baba Mbokɔ te ε ne ḡḡḡḡdye hɛnɛ kɔ lepe nye botu benɛ nde: <Wune jisa duwe ke njoka yan. Wune bakanḡwe ne bo. Wune ti kpoka yasi te yi mi kidye nde, wune ti kpoka kɛ na. Dete, mi ta by wune ne mesosa. ¹⁸ ḡḡe wune kele dete, mi má be Sanḡwe wun, wune má nje be bɔnɔ bembɛ, bɔnɔ bembam nɛ bɔnɔ boma. Yo Baba Mbokɔ te ε ne deti hɛnɛ kɔ lepe dete.>

7

¹ Wune njonḡ, sɔḡ temɔ mbe, nda yi Njambiyē kpoma nde, a ta kelɔ ne wuse dete kɛ, wuse pɔpudya mɛyotu musu tiko mekele mɛ memi hɛnɛ, pupudye sendi metemɔ musu tiko beya metake. He kɛn kendɔ mbombu ne nje te yite yɪ tembidyɛ mɛyotu musu kiyɔ ke menje hɛnɛ nɛ kambina Njambiyē.

*Pol ke wedyɛ temɔ bekriten
be Kɔrɛṅt*

² Wunε b̄uta mεtemo mun nye wuse. Wuse t̄i kele yiŋa beya yasi sunɔwe ko ne mumo wete ne wete na. Wuse t̄i bekidyε ko mumo wete ne wete ke yiŋa menje na. Wuse t̄i kele yiŋa yasi, nε wuse d̄oku no ke yotu mbanja mumo na. ³ Mi ti lεpi d̄ete ȳi pεso nde, wunε balma lεpi na. Yo ndi nda yi mi lεpima ndana nye wunε nde: «Wuse ke kwadyε wunε budyate. Ko sɔŋ ko jonɔwe, kinε yaŋa yakama b̄ake wuse na. ⁴ Mi ke lεpina nye wunε ne nyanɔwe bibina temo. Mi ke lukse yotu mbe ndana budyate keto yun. Temo mbe me ne piyem. Ke mεbone hene te yi wuse sanɔwa no kε, mi ne mesosa kw̄a to te. ⁵ Ma kandε yi wuse ma d̄ȳaŋ no ke Maseduwan, ko yotu su t̄i be ne te na. Wuse kpalma sanɔwa ne kwalo mεbone wete wete. Ke mεbundɔ, he sanɔwama ne d̄yambi, ma ke moyte, temo ne habubu. ⁶ Yasi wete, Njambiyε te ε nye mumo jonja d̄eti ke temo kome yotu ne si tek̄o kε nj̄a nye wuse d̄eti ne nje d̄yanɔwe Tit. ⁷ Ma yeti ndi keto d̄yanɔwe ne siyε na. Yo sendi kome nye yekidȳa nda yi wunε nya nye d̄eti ke temo kε. A lεpima nde, temo yun d̄eke ne pεpεpε, nε wunε bεŋ mi. Sendi, wunε ne misidyε ke misi ke beya yasi te yi kelnama ke njoka yun kε. A lεpima sendi nde, wunε nedo te yi kama keto mbe. Meyasi menori hene kelma nde, mi b̄eki ne nyanɔwe mesosa kw̄a yi mbombu. ⁸ Mi duw̄a nde, mεkana mete yi mi kenja wunε kε nya wunε ngambi ke temo. Mi yeti ke wo yotu kete na, ko nde, ke yiŋa ngimo wari mi dikima wo yotu gbate kome mi bεŋma nde, mi nya wunε ngambi ke temo kε. Ngambi te bεŋnama ndi ke mono ngimo te yite. ⁹ Ma ndana mi ne mesosa, yeti keto mi nya wunε ngambi ke temo na, yo keto wunε woku ngambi te, keto wunε nj̄a nje duwε beya mεkele mun, ε wunε nje yeŋsa temo tiko yo. Yo njel ngambi te yite yi Njambiyε kwadyε kε. Dete, wuse t̄i kele yiŋa beya yasi ne wunε ke mεkana mete yi wuse kenja wunε kε na. ¹⁰ Yo nde, ngambi te yi Njambiyε kwadyε kε kεl nde, mumo yeŋsanɔwe temo, o b̄εŋa, Njambiyε jonɔwa nye. Mumo ti yaka wo

yotu ke ngambi te yite na. Ma ngambi te yi mumo woke nda yi botu be meneti maka dik̄i wok̄o kε wo mumo. ¹¹ Ma wunε b̄εŋa nyanɔwe mesay mete yi ngambi te yi Njambiyε kwadyε kelma ne wunε kε. Wunε b̄εŋa ndi kwalo kimo temo te yi wunε nj̄a kelo ne meyasi ndana kε. Dete, wunε ke tedye ndana nde, wunε kinε yaŋa ke moy lεpi te na. Wunε ke tedye sendi nde, wunε ne nguru wun ke ndeye yotu yun ke beya yasi te yi kelnama ke njoka yun kε. Wunε ke kambɔ Njambiyε. Sendi, temo yun d̄eke ne pεpεpε, nε wunε bεŋ mi. Wunε b̄εŋa sendi nda yi wunε ke nye sosu ndana budyate ȳi kelo yasi te yi Njambiyε kwadyε kε. Sendi, wunε josuma, bama ne mo te ε kelma beya yasi te ko. Wunε tedya ke menje hene nde, mεtemo mun me pupunate ke lεpi te. ¹² Ma nɔge be nde, mi ketima mεkana d̄ete kenje wunε, yeti keto mo te ε kelma beya yasi te, ho keto mo te yi nye kelma beya yasi te sunɔwe ne nye ko na. Mi ketima yo kenje wunε, nε wunε ne nguru wun bεŋ ke mbombu Njambiyε nde, wunε ne kimo temo gbate sunɔwe ne wuse. ¹³ Dete, yo nj̄a nje nye wuse jonja d̄eti. Ma yeti ndi yite siyε na. Wuse nj̄a sosa sendi kw̄a to te kome wuse bεŋma nde, Tit ne mesosa, keto wunε hene nya nye d̄eti ke temo. ¹⁴ Nɔge be nde, mi luksa yotu mbe ke mbombu wene keto yun ke kimo yasi te yi mi lεpima nye nye ke kasi yun kε, yo t̄i nye mi njon na, keto a bεŋma nde, yasi te yi mi lεpima nye nye ke kasi yun kε b̄a ndi sendi gbakasi nda meyasi mete yi wuse dikima lεpo nye wunε mεngimo hene kε. ¹⁵ Yo sendi nde, kome nye take nda yi wunε hene wokuna ne nye, nda yi wunε bonma ne nye kimote, kambɔ nye ne nyanɔwe jese, a ke nje kwadyε wunε kw̄a yi mbombu kome nye take meyasi menori kε. ¹⁶ Mi ke sosa budyate, keto ke meyasi hene mi ne bibina temo ne wunε.

8

Mεngite ke kasi kelna ngay

¹ Wunε njon, wuse ke kwadyε nde, wunε dukwe nyanɔwe ngikwa te yi Njambiyε kelma ne menjon me botu bete be

tike temo ke yi Yesus Krist ke Maseduwan ké. ² Njambiyé jayma nde, bo sângwanḡwe ne budya meboné yí boḡe ne bo. Ma ko dēte, bo ḡa ne mesosa kwā to te ke moy nyanḡwe mebukō mete yi bo jonnama kete ké. Yasi wete, yo kpalma kelo nde, bo ḡêki ne kabi budyate. ³ Bo nya beḡwe dēti yan. Mi beḡma duwe nde, bo nya pōke kwā yite. Bo ne ḡguru wan nye ne kimō temo kine malo bo malo na. ⁴ Bo ḡwetama budyate ne wuse nde, tiso, wuse jāya nde, bo nyêki sendi bo bene besō ndemō meyasi yí kame ne botu be Njambiyé be dīye ke Yerusalem baka. ⁵ Bo kelma kwā yasi te yi wuse dikima take ké. Yo nde, bo ne ḡguru wan kandima pa ḡu yotu nye Nyanḡwe Kumande, ḡu sendi yotu nye wuse nda Njambiyé kwadya ké. ⁶ Dete, ε wuse lepe nye Tit nde, tiso, a yōkwe kē weri kē sidye mesay me ndemna mōni te yi nye kandima ke njoka yun ké. ⁷ Wune me tondunate ne mekombila ke menje hene, ke nje tikina temo ke yi Krist, ke nje lepina melepi me Njambiyé, ke nje duwā meyasi, ke nje kelna meyasi ne kimō temo, nje ḡu ke nje mekwadya mete yi wune kwadye ne wuse ké. Ma nda wune me tondunate ne mekombila dēte ké, wune nyêki sendi meyasi dēte budye ke mesay me ndemna mōni te yike. ⁸ Yike yi mi lepe ké, mi yeti ke nye wune kol ke ḡḡiḡ na. Yo nde, mi beḡma nda yi besō nya ne kimō temo ké, yori yi mi lepe nde, wune kēl sendi dēte, né mi beḡ nda yi wune kwadye sendi ne besō gbate ké. ⁹ Keto wune ke duwe nyanḡwe ḡḡikwa te yi Nyanḡwe Kumande wusu Yesus Krist kelma ne wuse ké. Yo nye dīye ne meyasi hene. Ma ko dēte, a kpalma jaye be buka mumō keto yun. A jayma tēri te yite, né Njambiyé nje tonje wune ne mekombila ke menje hene ne nje te yite. ¹⁰ Yike yi mi lepe ké, mi lépi yasi te yi mi take ke kasi te, keto ḡḡe wune kele dēte, yo ta kame wune ne ḡguru wun. Mi nde, bosa botu bete be kwadya kelo yo ke sew te yoru baka 'tī be wune na? 'Wune tī si kande yo ke sew te e te na? ¹¹ Ma nda yi wune kandima yo kwey ne kimō temo ké,

wune sīdyikwe sendi yo ndana ne kimō temo dēte beḡwe dēti yun. ¹² Keto ḡḡe wuse nye Njambiyé yasi ne kimō temo, a ke jaye yo ne mesosa beḡwe ndi buyo yasi te yi wuse nō ké. Ma ḡḡe be nde, wuse kine yaḡa na, Njambiyé tī dīye sendi yaḡa ke meḡo musu na. ¹³ Mi ti sán nde, wune kpāl buko keto nyena besō meyasi yí wedye ne metemō man na. Yasi wete, mi ḡōru nde, baka ḡêki ne meyasi nda besō. ¹⁴ Ndana wune ke nyenḡwe, yo ta kame botu bete be kine yaḡa baka. Ma ḡḡe dya nde, bo ke nyenḡwe, wune kine yaḡa na, dīyo nyenḡwe te yan ta nje kame wune, né baka be ne meyasi nda besō. ¹⁵ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Mō te ε tokuma budyate kō tī be ne yaḡa kwā to te na. Ma yōko ε tokuma ne mbet kō, yaḡa tī bane nye na.>

¹⁶ Wuse ke nye Njambiyé wosoko, keto a nya Tit ndi kwalō nyena temo ke mesay te yi mi nō sunḡwe ne wune ké. ¹⁷ Tit jayma yasi te yi wuse diyma nye ké, ma yo tī be ndi yite siye na. Yasi wete, a tedya nde, a ke nye temo ndana ke mesay kwā to te, dēte ε nye pese ne ḡguru wene nde, a ta kē mate ke yun. ¹⁸ Wuse ke kenje wete maḡ wusu bene Tit. Bomo hene ke njoka menjōḡ me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka ke lepo kasi ne kimote kē nō, keto mesay mete yi nye kelma ke kasi Kimō Tom ké. ¹⁹ Ma yeti ndi yite na. Jeko kwā kwāḡō menjōḡ me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka tokuma sendi nye nde, sine bo kēn, na kē kam wuse ke mesay me ndemna mōni te. Wuse kēl mesay mete yí lukse ne Nyanḡwe Kumande ne ḡguru wene, tedye sendi nde, wuse ke kwadye kame njōḡ su. ²⁰ Mōni te ne buyo budyate, yori yi wuse kenje bo, ma bomo nje lepina beyate ne wuse ke kasi bakidya mōni te. ²¹ Wuse jēki kwadye kelo kimō yasi ke mbombu bomo, yeti ndi ke mbombu Nyanḡwe Kumande siye na. ²² Wuse ke dokidye sendi mbaḡa maḡ wusu ke to te baka yīḡa kenje wune. Wuse dikima boḡe nye ke budya menje, ε wuse beḡe nde, a ke nye temo ke mesay. A ke tedye ndana dēte kwā yi mbombu, keto a ne

bibina temo budfyate ne wune. ²³ Ma ke be Tit, nye kumbo wombɛ, sine nye ngbo kelo mesay yi kame ne wune. Ma, ke yi bemaŋ busu yiɓa baka, yo menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka tome bo. Jonɗwe dyan ke nye *Krist luksa. ²⁴ Dete, wune tɛdya bo nde, wune ke kwadye bo, ne menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka duwe gbate nde, wuse ɓa ne kale te yi lukse yotu su keto yun ke mbombu yan.

9

Kasi kamna botu be Njambye

¹ Ma mi ti gwe ne keto mekana kenje wune ke kasi kamna botu be Njambye na. ² Yo nde, mi ke duwe kimo temo te yi wune no yi kame ne njon yun ke. Mi ke lukse yotu mbe keto te ke mbombu botu be Njambye te be diyɛ ke Maseduwan baka. Mi lepima nye bo nde: Bemaŋ bun be Akay ma kande kombila meyasi mete yi bo ta nye ke kande ke sew te yoru. Nyena temo te yi wune no ke mesay ke kelma nde, sulɔ bomɔ ke njoka yan ngbâbikwe nye sendi bo ke mesay. ³ Mi ke tomo bemaŋ busu baka kenje wune, keto mi ke kwadye nde, wune siki komsa kelo dete, keto mi dikima lepɔ nye ɓaŋa bomɔ nde, wune ta kelo gba dete. Wune siki komsa biŋgiri, kumbo kimo lepi te yi wuse dikima lepɔ ne dino dyan nye bo ke me nje be gbelate. ⁴ Keto nge sine botu be Maseduwan baka dya weri dolo nde, wune ti pa komsa na, yite he ta be ne njon ke mbombu yan, keto wuse sima lepɔ nye bo nde, wuse ne bibina temo ne wune. 'Ma nge wune ti komsa na, wune taka nde, yeti wune ta kpalɔ tika ne mapi njon te na? ⁵ Dete, e mi beŋe kimote yi lepɔ nye bemaŋ busu baka nde, tiso, bo kanda kwa mbombu ne mi ke weri yi kobile kasi ndemna moni te yi wune kpoma nde, wune ta nye ke tiko gwaɗe, yaka no, kome mi ta dya ke, mi ta dolo nde, wune sima kobile meyasi hene. Wune kel sendi dete, ne yo beŋna gbate nde, wune nyeki yo ne kimo temo, yeti ne j-a na.

⁶ Wune dukwe nde, mo te e be nyambi ne mbet ta wesidye ndi sendi ne mbet. Ma yoko e be budfyate ko ta wesidye sendi budfyate. ⁷ Mumo hene nyeki yasi nda yi nye sima peso biŋgiri ke temo ne, kine menɗbongila kine malo nye malo na, keto Njambye jaya mo te e nye ne mesosa ke temo ko. ⁸ Njambye ne deti te yi tonje wune ne kwalɔ mekombila hene, ne wune be ne kwalɔ meyasi hene te yi ta kame wune menɗimo hene, ne meyasi bukwe sendi ke mebo mun, wune ma bu yite yi kelo ne kwalɔ kimo mekele hene. ⁹ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambye nde: <Mo Njambye butuma bo kabo sendi kimo meyasi nye botu be ngwete. A ta ke ndi mbombu yi kelo ngay dete kpo ne kpo.> ¹⁰ Yo Njambye nye kwalɔ nye mo bena mbeki. Yo sendi Njambye nye nye medye mete yi nye dye ke. Yo ndi sendi nye ta nye wune meyasi, nye mekombila kete, o beŋa, yo ma buyo ke no mbombu. A ta kelo sendi nde, mesay me kamna beso te yi wune kele ke doko doko sendi. ¹¹ Dete, a ta tonje wune ne mekombila ke menje hene, ne wune nye sendi meyasi budfyate ne kimo temo yi kame ne beso. Komete, budya bomɔ ta nye Njambye wosoko ke meyasi mete yi wuse boŋma ke mebo mun nye bo ke. ¹² Yo nde, mesay me ndemna moni te yi wune kele ndana ke ti kame ndi botu be Njambye be diyɛ ke Yerusalem siye na. Yo ta jeko kelo nde, bomɔ budfyate nyeki Njambye wosoko. ¹³ Mesay mete ta tedye bo nde, wune ke beŋgwe *Krist gbate. Bo ta lukse Njambye keto tikina temo te yi wune tike gbate ke Kimo Tom Krist, wokuna ne yo ke, o beŋa, bo ma lukse sendi Njambye kome bo beŋe nda yi wune kabidya ne moni yun ne kimo temo wune bo, kelo sendi dete sunɗwe ne menjon me botu be Njambye hene ke. ¹⁴ Bo ke ngweta ne Njambye keto yun, tedye ne nje te yite nye wune nde, bo ke kwadye wune. Bo ta kelo dete, keto bo ke beŋe nyangwe ngikwa te yi Njambye kelma ne wune ke. Ngikwa te kwanma to te. ¹⁵ Wuse nyeki Njambye wosoko ke yasi te yi nye nya wuse ke. He yakama

yeko yo ne nge?

10

Pol ke kama ne mesay mene

¹ Yo mi Pol ne nguru wombe, mi ke kite wune ne te temo ne kimō temo nda yi *Krist diyma nō ké. Kome mi diye sine wune ké, ε nde, mi díy mbe ne ngulum. Ma nge mi tume kōŋ lōndō ne wune ké, ε nde, mi lépi ndi mbe yasi ne gbas gbas nye wune. ² Ma mi ke ngweta ne wune nde: Tiso, kome mi ta dya weri ké, wune tí kel nde, mi lépinangwe dete ne gbas gbas nye wune na. Keto mi pesima nde, mi ta tedye deti te yi mi nō ké yí kelō ne yasi ne nyan sungwe ne botu bete be lepe nde, dyanō te yi wuse jonna nō ké, yo dyanō te yi botu be meneti maka. ³ Yo gbate nde, wuse ndi botu be meneti. Ma yasi wete, dyambi te yi wuse lū ké yeti yi botu be meneti maka na. ⁴ Keto mejole medyambi mete yi wuse nō ké yeti yike yi botu be meneti maka díki lū ne dyambi ké na. Yasi wete, mejole mete wúla ke yi Njambiyē. Yo ne deti te yi yangile nyanngwe mekoto mete yi bomō sume díyō te, kambō ne dyambi ké. Wuse ke yangile beya dyanō te yi bomō díki take ne meyasi ké soŋe. ⁵ Wuse ke yangile sendi yasi hene te yi yeke to ne Njambiyē, sa nde, bomō tí dukwe nye kimō duwate ké. Wuse ke kelō nde, metake wete wete te yi bomō yakama be nō ké njāki nje be nda bebala busu, né wuse bŷ yo kè nō ke yi Krist, né yo hene wokuna ne nye. ⁶ Kome wúne njōŋ botu be Njambiyē ta tedye nde, wune me sangwate yí wokuna ne Krist ke menje hene ké ta beŋna, komete, wuse ta be nedō te yi tedye mebōne nye botu bete be yeti ke wokuna ne nye ke njoka yun baka. ⁷ Wune bēŋa yasi ke misi ne gbas. Nge mbaŋa mumō take ke yene nde, a me gbate mō Krist, a dúkwe ndi tu wete sendi nde, wuse sendi, wuse botu be Krist nda nye. ⁸ Nge dya nde, mi lúksa sendi yotu mbe keto deti te yi Nyanngwe Kumande nya wuse yí kendō ne wune ké, mi tí gwe njōn ke yite na, keto a nyéki wuse deti te yi kame ne wune, yeti yí bekidya yun

na. ⁹ Mi yeti ne metake mete yi nye wune duku ke yotu ke mekana mete yi mi díki kenje wune ké na, ¹⁰ keto bo ke díki lepo nde: <Mekana mete yi Pol díki njese wuse ké ne deto, yo ke sana wuse ke temo. Ma yasi wete, kome nye ne nguru wene diye sine bo ké, nye tekina mumō, a ti dúkwe ndapi na.> ¹¹ Ma mō te ε lepe dete kō dúkwe ne saŋsaŋ nde, yasi te yi wuse lepe ke moy mekana kenje wune piŋō te yi wuse ne naŋ ké, wuse ta kelō meyasi ndi nda yi wuse lepima ké. Wuse ta kelō ndi dete, kome wuse ta dya ke njoka yun ké.

¹² Ma baŋa bomō weri ke díki lepo ne nguru wan nde, bo yaŋa. Wuse tí yaka lepo nde, sine bo ndi wete ho yeko to sine bo na. Yasi wete, bo yeti yan ne dyanō na, keto bo bēŋa ndi jonngwe dyan ne nguru wan yí lepo nde, jonngwe dyan kimote. Bo yéki jonngwe dyan beŋngwe ndi jonngwe te yan ne nguru wan. ¹³ Ma ke be wuse, wuse yeti ke kwadye lukse yotu su kwā to te ke mesay mete yi kelna ke yiŋa membey ké na. Yasi wete, wuse lúksa yotu su ndi ke mesay mete yi wuse kele ke moy pel meneti mete yi Njambiyē pesima nye wuse nde, wuse kēl mesay kete ké. A pesima nde, wuse kēn kelō mesay, lepo Kimō Tom ko kumō pe yun. ¹⁴ Dete, kome wuse boŋma Kimō Tom *Krist kumō nō pe yun ké, wuse tí laŋsa pel meneti mete yi Njambiyē pesima nye wuse ké kē kelō mesay womaŋa na. Wuse má díy kine kumō pe yun, ma ta be nde, wuse kōpuma kine kumō ke mbey te yi Njambiyē pesima nye wuse ké na. ¹⁵ Wuse yeti ke lukse yotu su kwā to te ke mesay mete yi baŋa kele ke yiŋa membey ké na. Yasi wete, nge tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiyē ké dōke dōko kè nō mbombu, yite wuse yakama be ne bibina temo nde, mesay mete yi wuse kele ke njoka yun ké ta dōko dōko sendi kwā yi mbombu. Ma yo ta kelna ndi ke moy pel meneti mete yusu yi Njambiyē pesima nde, wuse kēl mesay kete ké. ¹⁶ Dete, wuse yakama nje kwā tongidya kē mbombu ne lepina Kimō Tom kè nō ke yiŋa medya lōndunate ne wune kine lukse yotu su ke mesay mete yi baŋa

kele ke pel meneti mete yan ké na. ¹⁷ Yo nde: <Mò te ε kwadye lukse yotu, a lúksa yotu ndi ke yasi te yi Nyanḡwe Kumande kelma ké.> ¹⁸ Keto yeti mò te ε lepe ne ḡguru wene nde: <Mi yaḡa,> yi Nyanḡwe Kumande jaye na. Yasi wete, yo yòkò yi Nyanḡwe Kumande ne ḡguru wene lepe nde, nye yaḡa kò.

11

Pol kpasà mò tomun Yesus

¹ Ma wune gbìsi mi ndana ke meyerò membe. Ma wune gbìsi mi lalè. ² Temò mbe ne pèpèpe ke yotu yun. Yo wúla ke yi Njambye ne ḡguru wene. Yo nde, wune nda pupuna b̄indi ḡḡondu te yi mi wandè kanje nye ndi mbam wete. Mbam te, yo *Krist. ³ Yasi wete, mi ke gwe kan nde, mumò nje sebile wune yí bekidyè metake mun. Wune tâka nda yi nyòḡe nḡa ne membole nje sebile ne Eva ké. Mi ke gwe kan nde, wune me nje jatò tikò kine beḡḡwe ndi nje te yi Krist nyepò, kanje meyotu mun nye nye, jòḡna pupunate ke mbombu wene na. ⁴ Mi ne kan d̄ete, keto ḡḡe mbaḡa mumò nje pelè yìḡa yasi d̄elè nye wune ke kasi Yesus, tikò yike yi wuse pelma ké, wune ke kòḡ mò te. Sendi nde, wune ke kombile jaye b̄y yìḡa sisin̄ d̄elè, tikò Kimò Sisin̄ te yi Njambye nya wune ne mbombu ké. ḡḡe mumò nje lepò yìḡa kimò tom d̄elè, tikò yike yi wune kandima wokò jaye ké, wune lalè ke kòḡ ne. ⁵ 'Wune tâka ka nde, botu bete gbate nyanḡwe botu be tomun? Mi b̄eḡa nde, bo be lepe lepò d̄ete ne numbu baka t̄i kwà mi ne mbet ke yìḡa yaḡa na. ⁶ Ko b̄ekò nde, mi yeti ne j̄eḡ duwà ndapi na, yasi wete, mi ke kombile duwe yasi te yi mi lepe ké. Wuse tedya d̄ete nye wune ke menje hene. ⁷ Komè mi lepima Kimò Tom Njambye nye wune ké, mi t̄i diyè wune yaḡa na. Mi kpalma pidye yotu mbe yí kame ne wune, né wune d̄òku d̄òkò ke nje tikina temò ke yi Njambye. 'Ma yi mi kelma d̄ete ké, yìḡa b̄eya yasi yi mi kelma ri? ⁸ Ke ḡḡimò te yi mi b̄à nò weri ké, mi jayma nde, yìḡa menjòḡ me botu bete be tike temò ke yi Kumande Yesus ke yìḡa

membey baka d̄iki nye mi m̄oni yí kame ne wune. ⁹ Ke ḡḡimò te yite yìḡa meyasi d̄ikima b̄anò mi. Ko d̄ete, mi t̄i kwadye sobidyè wune mapi te na, keto b̄emaḡ busu be nḡa wule Maseduwan baka nḡa tonje meyasi mete yi d̄ikima b̄anò mi ké. Ke meyasi hene mi t̄i kwadye sobidyè wune mapi te na. Mi ta kelò ndi d̄ete kè nò mbombu. ¹⁰ Ke yasi te yi mi lepe ké, mi ke lukse yotu mbe keto te. Mi ke kombile lepò gbakasi ke mbombu Krist te ε diyè pelè mi kò nde, ke membey hene te yi mi ta kumò kete ke meneti me Akay mi t̄i tikò nde, yasi ke yi kele nde, mi lúksa yotu mbe keto te ké p̄etinḡwe na. ¹¹ Mi lépi d̄ete keto ḡḡe? 'Mi yeti ke kwadyè ka wune? Njambye ke kombile duwe nda yi mi kwadyè ne wune ké.

¹² Ma yasi te yi mi kele ndana ké, mi ta kelò ndi d̄ete kè nò mbombu, ma botu bete nje kwedya nje te yi lukse yotu yan yí lepò nde, sine bo ndi wete ke kwalò kelna mesay mete yan. ¹³ Botu bete botu be j̄a. Bo yeti kpasà botu be tomun na. Bo ke sebile b̄omò ke mòy mesay man. Bo ke b̄y teri te yi kpasà botu be tomun be *Krist kelò ne mesay. ¹⁴ 'Mumò yakama ḡḡbakima ka n̄jel mekele mete yite? Ko na. Keto ko ke yìḡa menḡimò ko *Satan ne ḡguru wene ke d̄iki yeḡsa yotu b̄y teri wete jaki te ε diyè ke nyanḡwe mejasi me Njambye kò. ¹⁵ Dete, wune t̄i ḡḡbakimḡwe yí b̄eḡe nde, b̄onò be mesay b̄ene ke b̄y sendi teri kpasà botu be kele mesay me Njambye ne ḡḡben̄ baka na. Yasi wete, ke siyna j̄ongwe d̄yan Njambye ta kelò ne bo beḡḡwe mekele man.

Mebone mete yi Pol sanḡwama nò ké

¹⁶ Mi ke kala lepò nde: Mumò t̄i b̄on̄ mi nda lem na. Ma ndi wune, ḡḡe wune kwadyè, wune k̄en mbombu yí b̄y mi nda lem, né mi sendi lukse yotu mbe ne mbet. ¹⁷ N̄jel ndapi te yi mi ta tapita ndana yí lukse ne yotu mbe kine wò ké ti wúla ke yi Nyanḡwe Kumande na. Ke yite mi ta tapita nda lem kine d̄yanò na. ¹⁸ Ma nda yi budya b̄omò ke lukse yotu ke meyasi me meneti maka ké, mi ta lukse sendi yotu te yembe. ¹⁹ Wune ne d̄yanò, nduku?

Ma wunε ke nje kombile dīyō lalε ke kōŋ botu βete βe kinε dīyanō baka. ²⁰ Wunε ke dīyō lalε ke kōŋ yan, jayε nde, βo kēl ne wunε nda bebala, wenjile meyasi ke meβo mun. Wunε ke jayε nde, βo dōku ke yotu yun, yeliye wunε, ko nye wunε banji ke pokō. ²¹ Ma mi ta lepō yike ne gba njon ke misi nde, wuse su ne tekō gbate, keto wuse yeti ne deti te yi kelo ne wunε nda βo na. Mi ta tapita ndana nda lem gbate. Nge mbanja mumō boβε kelo ko kwalō yasi te nda ndana yī lukse ne yotu ne, mi má kelo ndi sendi dete yī lukse ne yembe. ²² 'Bo Behebere? Mi sendi mōnō Behebere nda βo. 'Bo botu βe kandō Isarayel? Mi sendi ngbak ngbak mōnō kandō Isarayel. 'Bo βenday βe Abaraham? Mi sendi nday wene ne pitik. ²³ Bo botu βe mesay βe *Krist? Mi kwanjma βo metu gomay. Yike yi mi lepima dete ké, mi lepinama nda mō boku. Ke nje te yi mesay, mi ke kelo mesay wōndō biriki kwā βo. Ke nje te yi nyinja jōβo, βo nyinja mi ke jōβo kwā βo. Ke nje te yi menjurma, βo njurma mi budyate kwā βo. Menjimō budyate mi dikima wokō tul sōŋ. ²⁴ Ke jōngwe dyembe Beyuden ngibila mi ne njambala menja yitan, njambala kamotati jō yitan jō yini. ²⁵ Bo njurma mi ne ngbasi menja yitati. Bo loŋma mi ne metari tu wete nde, né βo wo mi. Kuka bimbina, mi ke moyte kumō menja yitati. Mi kwanjya ndingele yesō wete nē ndingele tu wete ke bengila sine mekumbo ke maŋ. ²⁶ Mi dikima kē mekendi budyate ne kol, ε mi diki sangwa ne meβone ke sabiya meduku, sangwa ne beya yasi ke meβo me botu βe guβo. Benjon bembe Beyuden nē baka βe yeti Beyuden baka dikima tedye mi meβone. Mi dikima sangwa ne meβone ke medya, ke moy mekongor kē nō, βu sendi ke maŋ. Mi dikima sangwa sendi ne meβone dete ke meβo me botu βete βe dikima kelo jā nde, βo bemaŋ busu baka. ²⁷ Mi dikima kelo mesay budyate wōndō biriki. Metu budyate jako yeti. Ke yinja menjimō mi dikima sangwa sendi ne nja nē yesidyε mōrōku. Mi dikima kiyō medye menjimō

budyate. Sendi, duku nē dīyō sokere dikima kwā mi. ²⁸ Mi sangwama ne meβone dete budyate, mi tí gwe ne lepō hene na. Mi ne yasi ndi wete yi jekε biye mi ke temō, yo nde, metu hene mi ke gwe kaŋ menjon me botu βete βe tike temō ke yi Njambiyε baka hene. ²⁹ Ma mō te nda tekinate, ε mi dīye kinε nje βe tekinate sine nye kō? Nda jatima ke beya nje, ε yo dīye kinε kwadye temō mbe kō? ³⁰ Ma nge βe ndana nde, mi lūksa yotu mbe, mi ta lukse gba yotu mbe ke metekō membe. ³¹ Njambiyε te Sangwe ne Nyangwe Kumande Yesu ke duwe nde, mi yeti ke kelo jā na. A ne luksa kpo ne kpo. ³² Ke ngimō te yi mi βā nō ke Damas ké, Aretas βā kumande mate. Kum te ε βā nda ajiya wene kō tembidyfa bomō ke menumey me ndoko te yi litima dīya ké nde, βo pēm yasi, simande βo ta biye mi. ³³ Yasi wete, botu βe Njambiyε nya mi ke wete nyangwe ndoko kwanjye ke wete wunda te yi βā ke ndoko te ké pidye ke kōŋ te. ε mi dīye nō ke meβo mene.

12

Dimna meyasi mete yi Njambiyε

punja tedye Pol ké

¹ 'Ma mi lūksa yotu mbe kē nō mbombu, nduku? Ndi nde, yite yeti ke kame yaŋa na. Ko dete, mi ta lepina ndana ke kasi meyasi mete yi Nyangwe Kumande kelma nde, mi bēŋa nda nyenō nē yike yi nye punja nye mi ké. ² Mi duwā mbanja Kriten, yo me kē muka mesew kamō jō yini, Njambiyε kaŋma nye kumō ke dyobo yitatite. Ho Njambiyε kaŋma nye ne yotu ne hene ne jem, ho mbam kō kum mate ne mbanja nje nda nyenō, mi ti duwe na, ndi Njambiyε nyepō duwe. ³⁻⁴ Mi ke duwe gbate nde, Njambiyε kaŋma nye kenje ke *Paradis. Ho a kā mate ne yotu ne hene ne jem, ho a kēn mate ne mbanja nje nda nyenō, mi ti duwe, ndi Njambiyε nyepō duwe. Ma numbu te yi nye wokuma mate ké, mumō tī pa lepō yo wete yesō na. Sendi, mumō tī lepi yo na. ⁵ Ke kasi njel mumō nda mbete, mi yakama lukse yotu mbe keto ne. Ma ndi

nde, mi yeti ke kwadye lukse yotu mbe ne nguru wombe, soŋe ndi ke meteko membe. ⁶ Yo nde, má kwadyikwe lukse yotu mbe ke yiŋa yasi, ma mi tí be lem na, keto yasi te yi mi ta lepo ké, gbakasi. Ma ndana mi pesima nde, kway kelo dte na, kambó wete mumó me nje lukse mi laŋsa meyasi mete yi mi kele nè yi mi lepe ké. ⁷ Yo nde, Njambiyé tedya mi nyanŋwe meyasi menóri yi kwanŋma meyasi hene te yi bomó duwe ké. Dete, e nye nye yiŋa yasi ke yotu mbe yi kè tone mi ne hak, kambó me nje bendidye yotu mbe. Yo nde, Njambiyé jayma nde, wete jaki *Satan gèbita mi yí tedye mi mebóne dte, kambó me nje bendidye yotu mbe. ⁸ Mi ngwetama ne Nyanŋwe Kumande kumó menŋa yitati keto yasi yinóri nde, tiso, a sòŋa mebóne mete ke yotu mbe. ⁹ Ma ko dte, a kpalma yeŋsa nye mi nde: <Ngikwa te yi mi kele ne we ké ma yaka, keto kome mumó be tekinate ké, yo komete yi nyanŋwe dte mbe kele mesay ke jonŋwe dyene ke menje hene.> Dete, mi ne mesosa yí lukse yotu mbe ndana ke meteko membe, né nyanŋwe dte *Krist diy ke yotu mbe. ¹⁰ Yo keto te yite yi mi ne mesosa ke moy meteko membe, ko ke moy wuŋgwa te yi bomó kele ne mi ké, ko nde, meyasi ke banó mi, ko ke nyanŋwe mebóne mete yi bomó tedye mi ké, ko nde, temó mbe ke lekwe ne ges ges keto beya meyasi mete yi mónde mi ké keto Krist ké. Yo nde, kome mi be tekinate, yo komete yi mi nje be ne dte.

¹¹ Mi me lem, yo wune kele nde, mi tâpitanŋwe dte. Yo nde, ma wune ne nguru wun lepe nye bomó nde, mi yaŋa, yeti mi na. Ma ko nde, mi yeti yaŋa na, mi ke duwe nde, botu bete be lepe lepo ne numbu nde, bo nyanŋwe botu be tomun baka tí kwá mi ko ne mbet ke yiŋa móno yaŋa na. ¹² Mi tedya wune nde, mi kpaŋa mó tomun *Krist ke mekele mete yi mi kelma ke njoka yun ké. Yo beŋnama dte ke kelna mesay ne nyanŋwe tin ke menje hene, beŋna sendi ke meyekambiyé nè ke nyanŋwe meyasi nè ke nyanŋwe mekele mete yi mi dikima kelo ké. ¹³ Ma kimó yasi te nda yi mi kelma ne baŋa menjón

me botu bete be tike temó ke yi Kumande Yesus, e mi diyé kine kelo ne wune ké? Mi duwá nde, siya yasi te yi mi tí kele ne wune, yo nde, mi tí kwadye sobidye wune mapi meyasi mete yi dikima banó mi ké na. Ma ke yite, wune bèŋa mi ne ngwete ke beya yasi te yi mi kelma dte ne wune ké. ¹⁴ Wune bèŋa, mi ta be ke kè ndana weri ke menŋa yitatite. Mi tí sobidye wune mapi meyasi mete yi bané mi ké na, keto yeti meyasi yi mi sá ke mebó mun ké na, yasi wete, yo wune ne nguru wun yi mi sá. Keto yeti bonósike yákanŋwe ndemó meyasi komó yí dalo ne botu bete be jama bo baka na, yo botu bete be jama bonósike baka kpál kelo dte sunŋwe ne bonó ban. ¹⁵ Ke yembe, mi mbe ne mesosa te yi nye meyasi hene te yi mi nó ké yí kame ne wune ko ndinŋele jonŋwe dyembe ba! Ma nge mi jeke kwadye wune dte, 'yo má kpaló kelo ka nde, wune kwádyikwe ndi mi ne mbet?

¹⁶ Ma wune ke duwe nde, mi tí be nda mapi pele yun na. Yasi wete, baŋa bomó ke njoka yun ke lepo nde, mi mó mesebila, mi dya yiŋa yasi ke mebó mun ne nje likisi. ¹⁷ Ma mi dóku ba ke yotu yun ne nje te yen? 'Yo má nje be ka ne nje mbaŋa mumó ke njoka botu bete be mi dikima tomó kenje weri baka? ¹⁸ Mi tomma Tit ne mbombu lepo nye nye nde, tiso, a kên kè beŋe wune. Mi kenja nye bene maŋ wusu kó. 'Tit má nje kelo ka yiŋa yasi mate yí doko nó ke yotu yun? 'Sine bo tí be ndi ne kiya metake wete na? 'Sine bo tí kende ka ndi ke kiya nje wete na? ¹⁹ Wune ke take njombu yaŋa nde, yike hene yi wuse lepe ké, wuse kél dte, ma wuse nje baló lepi ke mbombu yun. Yeti dte na. Yasi te yi wuse lepe nye wune ké, wuse lépi ke mbombu Njambiyé, keto sine be *Krist sanŋwate. Wune njón, soŋ temó su, wuse kél meyasi maka hene dte yí kame ne wune, né wune doko doko ke nje Njambiyé. ²⁰ Mi ke gwe kaŋ nde, mi kúm weri dolo wune ke teri te yi mi yeti ke kwadye na, ho nde, wune ta dolo mi ke teri te yi wune yeti ke kwadye na. Mi ke gwe kaŋ nde, mi dyân dolo nde, metando

ke njoka yun, ho nde, baŋa ne nyanŋwe temo sunŋwe ne beso, ho dolo baŋa ne temo ne jon jon sunŋwe ne njon yan, ho nde, baŋa ne temo te yi sunŋwa meyasi tande yan. Mi ke gwe kaŋ nde, 'mi ta dolo ka baŋa ke njoka yun be diki kuto ka beso? Ho baŋa be numbu yan ti yaki koŋ taŋ? Ho botu be susula yotu? Mi ke gwe kaŋ dete nde, mi ta dya yari dolo meyasi ne kpalak kpalak. ²¹ Mi ke gwe kaŋ nde, kome mi ta dya weri ke, Njambiyē ta kelo ka nde, njon biya mi wolo keto yun. Mi ke gwe kaŋ nde, mi njaki kwedya nde, baŋa budya botu bete be kelma beya yasi ne mbombu baka ti pa yensa temo tiko beya mekele mete na. Mi ke gwe kaŋ nde, mi njaki dolo nde, bo ndi ke ke mbombu yi jonna ke moy kelna mekele me memi, ke kelna mewanja ne ke moy sap sap jonŋwe. Mi ke gwe kaŋ nde, nge mi nje kwedya dete, misidye ta pundu ke misi membe.

13

Njena menŋite nē menyen

¹ Ma menŋa yitatite yi mi ta ke weri ke. Ke lepi te yi wuse ta beŋe ke, yo ta kwanŋa ndi nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyē nde: <Ke melepi hene, lepi biya mumo kome bomo yiba ho yitati be diyma ke mbey te lepe ndi kiya yasi wete.> ² Ke menŋa yibate yi mi ka no weri ke, e mi si kobile lepina nye wune ke kasi lepi ke. Ma ndana, piŋo te yi mi ti pa kumo weri ke, mi ke kande basidye nambe meto me botu bete be kelma beya yasi ne mbombu baka ne bukwe bomo te bari hene. Mi ke lepo nde: Kome mi ta kala kumo weri ke, ko mumo wete ne wete ti diyo na. ³ 'Nduku, wune ke kwadye duwe ne saŋsaŋ nde, *Krist ke kwa ne mi yi lepina no? A ti kel mesay ne yeŋe yeŋe ke njoka yun na. Yasi wete, a kel yo ne nyanŋwe deti. ⁴ Yo nde, kome bo ngbama nye ke kroa ke, a ba ne teko. Ma a ndana ne jon keto nyanŋwe deti Njambiyē. Ma wuse sendi ne teko sine be Krist. Ndi nde, yasi te yi wuse ta kelo sunŋwe ne wune ke ta tedye wune nde, sine be Krist ne jon ne nje nyanŋwe deti

Njambiyē. ⁵ Wune ne nguru wun pan pa bobē yotu yun yi beŋe, ho wune ke tiko temo gbate ke yi Yesus Krist. Wune ne nguru wun pan pa nembe sendi teri yun. 'Wune yeti ke duwe ka nde, Yesus Krist ke jonna ke yotu yun na? Ma nge be nde, wune ti pa kobile duwe dete na, yite wune balma ke bobuna tikina temo te yi wune kelma ke. ⁶ Yasi wete, mi ke take nde, wune sima nembe duwe ndana yey ne saŋsaŋ nde, wuse ti josisdye su womaŋa na, yite tedya nde, wuse kpaŋa botu be tomun. ⁷ Ma wuse ke ngweta ne Njambiyē keto yun nde, wune ti kel se yiŋa beya yasi wete ne wete na. Wuse ti kel dete yi tedye bomo nde, wuse sima laŋsa ke mesay musu nde, wuse kpaŋa botu be tomun na. Wuse kpal ngweta ne nye nde, wune kel ndi kimo yasi. Wuse ke ngweta gbate dete, ko nde, baŋa bomo ke beŋe yan nde, wuse josisdya ke mesay musu. ⁸ Wuse lepi dete, keto wuse ti yaka lu dyambi sunŋwe ne gbakasi na. Yasi wete, wuse yakama kelo meyasi ndi keto gbakasi. ⁹ Yo nde, wuse ne mesosa kome wuse be ne meteko, wune ke kpalu be yun ne deti. Yasi te yi wuse diye Njambiyē ke moy menŋweta musu ke, yo nde, wune doku doko ke nje wene ke meyasi hene. ¹⁰ Yori yi mi kete meyasi maka kande kenje wune piŋo te yi mi yeti ke njoka wun ke, kamba mi nje nyanŋwe yotu yi ndeye wune kimo ndeynate kome mi ta dya weri ke. Nyanŋwe Kumande nya mi deti te yi kelo dete yi kame ne wune, ne wune doku doko ke nje Njambiyē, yeti yi bekidya yun na.

¹¹ Wune njon, yi sidye no, mi ke lepo nye wune nde: Wune sosanŋwe, sa sendi nje te yi doko doko ke nje Njambiyē ke meyasi hene. Baka nyeki beso deti ke temo. Metake mun beki ndi wete. Wune jonnanŋwe ne te tande yun. Dete, Njambiyē te njuku mekwadya ne njuku te jonŋwe ta diyo wune bo. ¹² Wune nyennanŋwe tande yun, wusa nda botu be Njambiyē. Botu be Njambiyē be diye wonŋa hene baka ke nyeno wune. ¹³ Ngikwa te yi wule ke yi Nyanŋwe Kumande Yesus Krist, mekwadya mete yi

wule ke yi Njambye nɛ saŋwa mɛtemɔ
te yi Kimɔ Sisiŋ diki kelɔ kɛ kɛlnaŋgwe
dɛte nɛ wunɛ hɛnɛ.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Galasi

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist kete mekana mete yɔkɔ kenje bekriten bete be diyɛ ke Galasi baka. Bo jɛbaŋgwe meneti mete muka nde Turki.

Nyaŋgwe to lepi te yi kete ké, yo nde, yo ndi ngikwa Njambiyɛ keke nde, mumɔ bɛki ne jɔŋgwe, yeti membonɔa na. Yo nye, Pol kande kɛ lepo Kimɔ Tom Yesus Krist nye Begalat. Ma ke kɔŋ ne baŋa bomɔ nja njaŋgwe bekriten lepo nde, bekriten bete be yeti Beyuden baka yaŋaŋgwe beŋgwe membonɔa me misɔn Beyuden. Yite nde, kasi pesina yotu bembam nɛ kasi jesina yiŋa menɔgimɔ. E Pol seŋe tedye nde, yo ndi ne nje tikina temɔ yi Njambiyɛ pesɛ nde, mumɔ me ne ngben ke mbombu wene, yeti keto beŋgwa yiŋa membonɔa na.

Wuse yakama baƙe mekana maka ke nyaŋgwe menɔabiye mete yitan:

1. To mekana maka, yo nde: Pol kɛti kenje bekriten be Galasi yí kite ne bo, keto bo tumma kɔŋ ne faŋ Kimɔ Tom Krist (kumte 1).
2. Pol ke kama ne mesay mene nde, nye gbate mɔ tomun Yesus. Kasi bosa nyaŋgwe mewesidya mete yi beŋnama ke Yerusalem (kumte 1-2).
3. Njambiyɛ pési nde, mumɔ me ne ngben ke mbombu wene ndi keto tikina temɔ ke yi Yesus, yeti keto kelna mekele mete yi membonɔa lepe ké na (kumte 3).
4. Njambiyɛ ke kelɔ nde, mumɔ bɛki pupunate, jɔŋna ne ngben ke mbombu wene, wokuna ndi ne nye. A kél yo ne nje te yi ngikwa, yeti keto beŋgwa membonɔa na (kumte 3-4).
5. Jɔŋgwe mɔ te yi Njambiyɛ si pesɔ nde, a me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temɔ kɔ beŋnaŋgwe ne nje te yin? (kumte 5).
6. Mɔ te e nje be ne jɔnja jɔŋgwe ke yi Yesus Krist kɔ kɛl meyasi tedye dɛte (kumte 6).

¹ Yo mi Pol kete mekana maka kenje wune. Mi mɔ tomun. Yeti bomɔ be tome mi na, mi ti kwɔ ne nje mbaŋa mumɔ na. Yasi wete, yo Yesus Krist tome mi bene Da Njambiyɛ, yɔkɔ e womiya nye ke njoka bemun kɔ. ² Mi ke nyeno wune sine benɔŋ busu be wonga hene. Wuse ke nyeno wune, wune menɔŋ me botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus ke Galasi baka. ³ Njambiyɛ Saŋgwe wusu nɛ Kumande Yesus Krist kɛl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. ⁴ Nyaŋgwe Kumande Yesus Krist nya yotu ne ne nguru wene gwe keto mebeyɔ musu, na jɔŋgwe wuse seŋe ke beya ngimɔ te yɔkɔ nda yi Da Njambiyɛ wusu kwadya ké. ⁵ Bomɔ hene lúksa Njambiyɛ te saŋgwe wusu kpo ne kpo, *amen.

Kpasa Kimɔ Tom ndi wete ne wete

⁶ Mi ke ngbakima nde, do do te yike wune tumma kɔŋ ne Njambiyɛ, mɔ te e jebama wune ne nje ngikwa te yi *Krist kelma ne wune ké kpalo nje jaye wete Kimɔ Tom dele, ⁷ deke nda wete Kimɔ Tom sendi kete. Yo nde, baŋa bomɔ ke kwadye njaŋgwe wune. Sendi, bo ke kwadye kɔŋgite Kimɔ Tom te yi lepe kasi Krist ké. ⁸ Ma ko mbaŋa mumɔ ko wuse ko wete jaki wúla kwey nje lepo wete Kimɔ Tom dele, tiko yike yi wuse pelma nye wune ké, na saŋgwaŋgwe ne mekita! ⁹ He sima lepo, ma yo yi mi basidye lepo ndana nde: Nge mbaŋa mumɔ nje lepo wete Kimɔ Tom dele nye wune, tiko yike yi wune kandima jaye ké, na saŋgwaŋgwe ne mekita! ¹⁰ Ma yike yi mi lepe ndana ké, 'mi sáŋ ka nde, bomɔ jáya mi? 'Yeti nde, Njambiyɛ jáya mi na? 'Mi sáŋ ka nde, bomɔ wôku mesosa ne mi? Mi má goru ndi nde, bomɔ kɛn mbombu yí woko mesosa ne mi, ma mi ti nje be bala Krist na.

Pol nde, yo Yesus Krist ne nguru

wene toke nye

¹¹ Wune njɔŋ, mi ke kombile lepo nye wune nde: Kimɔ Tom te yi mi lepima ké ti wúla ke dyanɔ bomɔ na. ¹² Yo nde, mi ti ma woku mbe yo ke numbu wete mumɔ na. Sendi, mi ti pa pa jeke jeka ke mebo

mε wεte mumo na. Yasi wεte, yo Yesus Krist nε ηguru wenε punje yo nye mi. ¹³ Ma wunε wokuma nda yi mi jonnama no nε mbombu ke moy mison Beyuden ke. Wunε wokuma nda yi mi dikima tedye nε njon botu be Njambiyε ganja, sa nje te yi girise sendi bo ke. ¹⁴ Ke njoka bejako bembε, botu be kando dyembε Beyuden, mi nya jongwe dyembε nε pitik ke moy mison kwα budya bomo. Mi nya sosu mbe kwα to te ke beηgwa mekele mete yi wulma nε besanmbambo busu ke kwα bo. ¹⁵ Ma yasi wεte, Njambiyε kikima si toke nε mi nde, mi ta wokuna nε nye, yite mi ti pa jadye ke moy nyanmbe na. A jebama mi, keto a nε ηgikwa, ne mi kel mesay nye nye. ¹⁶ Njambiyε beηma kimote yi tedye mi Monο wenε, ne mi duwe nye, ne mi pel kasi nε nye botu bete be yeti Beyuden baka. Ma ko mi ti nje kwα ndana ndana ke konje ke diye yiηa menjite ke numbu wεte mumo na. ¹⁷ Sendi, mi ti bende ke Yerusalem ke lepina sine botu be tomun be Yesus be kandima bu mesay mete nε mi baka na. Mi kpalma nje kwα ke ke Arabi. Diyo ke, ε mi nje yokwe nje diyo nε koko ke Damas. ¹⁸ Sew yitati kwanma, ε mi nje toke nje bendo ke Yerusalem beηe Piyer kelo mesimo sine nye. Mi yama metu kamo jo yitan mate sine nye. ¹⁹ Ma mi ti nje beηe mbanja mumo ke njoka botu be tomun be Yesus na, soηe ndi Jak te maη nε Nyanηwe Kumande. ²⁰ Yasi te yi mi kete kenje wunε ke, mi lepi gbakasi ke mbombu Njambiyε, yeti ja na.

²¹ Ke konje, mi nja teme ke Yerusalem, kwα ke ke meneti me Siri ne Silisi. ²² Menjon me botu bete be tike temo ke yi *Krist be ke Yuda baka ti pa beηe mbombu wombe nε toru na. ²³ Bo dikima woko ndi kasi mbe woko nde: <Mo te ε dikima tedye wuse mebone nε mbombu ko me ke lepο kasi tikina temo ndana ke yi Krist nye bomo, ma kwey a kwadya girise yo.> ²⁴ Ke bo ma woko dete ke, ε bo lukse Njambiyε keto mbe.

2

Pol bene betomba ke wesidya

ke Yerusalem

¹ Yo kwanma mesew kamo jo yini ke konje, ε mi nje basidye toke nje bendo ke Yerusalem sine Barnabas. ε mi bu sendi Tit ke no. ² Mi ka keto Njambiyε tedya mi nde, mi ken. Kumo Yerusalem, ε mi lepe kasi Kimo Tom te yi mi pele nye botu bete be yeti Beyuden baka nye benjon busu be mate. ε sine nyanηwe botu bete be kende nε njon botu be Njambiyε mate baka wesidya be ndi mi, be ndi bo, ε mi lepe kasi te sendi dete nye bo. Mi kelma dete, kamo say te yi mi kelma kwey ne yi mi kele ndana ke no mbombu ke me nje gwe mesenge. ³ Ma mo njon wombe Tit ba Begrek. Ko dete, bo ti bande nye nde, bo pesi yotu nε yi bembam nda Beyuden na. ⁴ Bana botu be ja ke lepο nde, bo bemaη busu. Bo mbombilama nyiηe ke njoka su, ne bo pem yi beηe nda yi wuse sima duwe ke diyo bala kelna meyasi mete yi membonga me Beyuden lepe ke. Wuse sima duwe ke diyo te yite, keto sine be Krist Yesus me sangwate. Botu bete kel dete, ne bo yokidye wuse tiko nε koko ke diyo bala te yite. ⁵ Wuse summa gba kol, ko kine jaye gbela monο lepi yan nε mbet na, ne Kimo Tom te yi lepe gbakasi ke tika nε jem ke njoka yun. ⁶ Ma ke kasi nyanηwe botu bete, ko bo beki be nyanηwe bete ko bo beki nan, yeti kasi mbe na, keto bomo hene ndi wete ke misi me Njambiyε. Ma ndi nde, ke yembe, botu baka ti nje dokidye sendi yiηa yasi ke Kimo Tom te yi mi pele ke na. ⁷ Bo kpalma beηe nde, Njambiyε kanma say pelna Kimo Tom nye mi, ne mi ke pel nye botu bete be yeti Beyuden baka nda yi nye kanma no sendi nye Piyer, na ke pel nye Beyuden ke. ⁸ Yo nde, kiya mo te ε kelma mesay ke temo Piyer, na nje be mo tomun wenε ke njoka Beyuden ko kelma sendi dete nε mi, ne mi nje be mo tomun wenε ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka. ⁹ Botu bete be tikima temo ke Yesus Krist baka dikima bu Jak ne Piyer ne Jan nda kpaηa mekondu mete yi suke tu. Botu baka yitati beηma gbate nde, Njambiyε nye mi kpaηa mesay mete nε ηgikwa. ε bo nje sambile mbam bo nyeno nε mi

sine Barnabas yi tedye nde, sine bo me sangwate. Dete, wuse hene pesima nde, sine Barnabas ta ke pele su Kimɔ Tom nye botu bete be yeti Beyuden baka. Bo ta ke pele yan nye Beyuden. ¹⁰ Siya yasi te yi bo lepima nye wuse, yo nde, wuse taka buka bomɔ. Yo gbate yasi te yi mi ba ke kwadye kelo ne temo mbe hene.

Pol ke ndeye Piyer ke Antiyos

¹¹ Ma komɛ Piyer nja ke Antiyos ke, e mi lepina ndeye nye misi ne misi, keto a josidya ke yasi te yi nye kelma ke. ¹² Yo nde, a dikima dyena bene benjon busu be yeti Beyuden baka. Ma ndana, ke botu bete be dikima diyɔ bene be Jak baka ma dyɔ ke, e nye baka ne benjon busu bete kine wuta se ke keki yan na, keto a ba ke kamba botu bete be lepe nde, bo pesi bembam baka. ¹³ Baɗa Beyuden bete be ma tiko temo ke yi Yesus Krist baka kelma sendi nda Piyer, kol wete ke ngindi, kol wete ke sombu. Ko mumo nda Barnabas, bo kelma nde, a nyeki sendi kol ke mekele me likisi te. ¹⁴ Ndana, ke mi ma bene nde, bo yeti ke kendo se benjwe Kimɔ Tom te yi lepe gbakasi ke, e mi lepe nye Piyer ke misi me bomɔ hene nde: <We Beyuden, ma we ke kpalo jonna nda botu bete be yeti Beyuden baka. We yeti ke jonna nda monɔ Beyuden na. 'Ma, we ta nje jeliye botu bete be yeti Beyuden baka nde, bo benjwe mison Beyuden nan?>

¹⁵ Wuse su bono be kando, ngbak ngbak bono Beyuden. Besanmbambo busu ti be ne pitik ke moy mebeyo nda botu be mekando bete be ti dukwe Njambiye na. ¹⁶ Ma ko dete, wuse ke duwe ndana nde, Njambiye ti pesi nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene keto kelna mekele mete yi membonga lepe ke na. Yo ndi ne nje tikina temo te yi mumo tike ke yi Yesus Krist ke. Yori, wuse sendi, wuse tikima temo ke yi Krist Yesus, ne Njambiye pesi nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi wuse tike ke yi Krist ke, yeti keto kelna mekele mete yi membonga lepe ke na. Yo nde, Njambiye ti peso nde, ko mumo wete ne wete me ne ngben ke mbombu

wene, keto mo te ke kelo mekele mete yi membonga lepe ke na. ¹⁷ Ma nge be nde, wuse Beyuden ke sa nde, wuse beki ne ngben ke mbombu Njambiye ndi ne nje tikina temo ke yi Krist, yite tedya nde, wuse sendi, wuse botu be mebeyo ndi nda bari be yeti Beyuden baka. 'Ma, yite lepi ka nde, *Krist san nde, mebeyo doko doko ke no mbombu? Ko na. ¹⁸ Yo nde, nge mi nje yokwe ne koko benjwe sendi membonga mete yi mi sima li kwey ke, yite mi ne nguru wombe me mo yangila yasi te yi Njambiye lepe ke. ¹⁹ Ke pay te yi membonga, mi ma gwe wule ke deti te yi membonga ne nguru wene, ne mi nje jonna ndana kelo yasi te yi Njambiye kwadye. Bo ngbama mi sine Krist ke kroa. ²⁰ Mi ne jon, ma yeti se mi ne nguru wombe be ne jon na, yo Krist be ne jon ke yotu mbe. Mi ke jonna ndana ke meneti, yasi wete, mi jonngwe dete ne nje tikina temo ke yi Monɔ Njambiye. A kwadya mi, nye yotu ne ne nguru wene gwe keto mbe. ²¹ Ko mi ti yaka paye ngikwa te yi Njambiye kelma ne mi ke na. Yo nde, ma beki nde, Njambiye pesi nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene, keto kelna mekele mete yi membonga lepe ke, ma Krist gwa ne gbelate.

3

Kasi membonga ne kasi tikina temo

ke yi Njambiye

¹ Wuy wune botu be Galasi, wune ka belem! Yo nda ba sebile wune deke? 'Mi ti kombile lepo nye wune ne kwet kwet nda yi bo biyima ne Yesus Krist ngba ke kroa ke? ² Mi ndi ne yasi wete yi mi kwadye diye wune. Wune yensangwe nye mi. 'Yo ka keto wune ke kelo mekele mete yi membonga lepe ke, yori yi Njambiye nya ne wune Kimɔ Sisiɗ ke? 'Yo yeti keto wune lengwa meto tiko temo ke Kimɔ Tom te yi wune wokuma ke na? ³ 'Wune jekima be belem dete nan? Wune kandima jonngwe dyun kwey kelo meyasi ne deti Kimɔ Sisiɗ. 'Ma wune ke kwadye nje sidye kelna meyasi ndana ke jonngwe dyun ne

deti te yun ne nguru wun? ⁴ 'Meyasi hene te yi wune sangwama no ke ba gbelate kine tediye wune yina yasi na?

⁵ Njambiyε ke nye wune Kimɔ Sisiŋ, kelo sendi nde, nyangwe mekele kelngawe ke njoka yun. 'A kel ka dete, keto wune ke kelo mekele mete yi membonga lepe ke? 'A ti kel dete, keto wune lengwa meto tiko temo ke Kimɔ Tom te yi wune wokuma ke na?

⁶ Yo ba sendi dete ne Abaraham. A tikima temo ke yi Njambiyε, ε Njambiyε lepe nde, a me ne ngben ke mbombu wene ne nje te yite. ⁷ Ma dete, wune dukwe nde, yo ndi botu bete be tike temo ke yi Njambiyε baka be ngbak ngbak bono be Abaraham. ⁸ Sendi, mekana me Njambiyε kandima si lepo ne mbombu nde, wete yeso Njambiyε ta peso nde, botu bete be yeti Beyuden baka ta be ne ngben ke mbombu wene, keto bo ta yensa temo tiko ke yene. Yori yi mekana me Njambiyε kandima si lepo kimɔ tom nye Abaraham nde: <Mekando me bomɔ hene ke to meneti ta be ne mekombila keto yo.> ⁹ Abaraham tikima temo ke yi Njambiyε, ε Njambiyε nye nye mekombila. Dete, botu bete be tike temo ke yi Njambiyε, Njambiyε ke nye sendi bo mekombila bene be Abaraham.

¹⁰ Ma botu bete be nye sosu ke kelna mekele mete yi membonga lepe, take nde, Njambiyε ta peso nde, bo me ne ngben ke mbombu wene keto te yite baka, ta sangwa ne mekita me Njambiyε, keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Mumɔ hene ε diye kine bakidye meyasi hene te yi yo ketinate ke mekana me membonga me Njambiyε, kelo yasi te yi yo lepe ke, sangwangwe ne mekita.>

¹¹ Yo ke kobile beta ne sansan nde, Njambiyε ti pesi nde, mumɔ ne ngben ke mbombu wene, keto a ke kelo meyasi mete yi membonga lepe ke na. Yo gbate dete, keto mekana me Njambiyε ke lepo nde: <Mo te yi Njambiyε si peso nde, a me ne ngben ke mbombu wene ko ta ju ndi ne nje tikina temo te yi nye tike ke yene ke.> ¹² Yo nde, kelna mekele mete yi membonga lepe ke ti wula ke tikina temo ke yi Njambiyε na. Yasi wete, yo nda yi

yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Mo te ε kele meyasi mete yi membonga lepe ke ta ju ne nje te yite.>

¹³ Yo ba nde, wuse sangwangwe ne mekita me Njambiyε, keto wuse ti kele meyasi mete yi membonga lepe ke na. Ma *Krist nja kolo wuse sangwa ne mekita ke numbu su. Yo dete nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Mo te yi bo kese nye ke jeta ko ne mekita.> ¹⁴ Krist Yesu sangwama ne mekita musu, ne yina mekando be sendi ne mekombila mete yi Njambiyε kpoma nye Abaraham ke, ne Njambiyε nye sendi wuse Kimɔ Sisiŋ te yi nye kpoma ke ne nje tikina temo te yi wuse tike ke yene ke.

Membonga ne yasi te yi Njambiyε si

kpo ke

¹⁵ Wune njon, ne pan pa beta nda yi bomɔ diki kelo ne meyasi ke. Nge mumɔ si nye numbu, keto nda yi bo yangawe kabo ne meliko mene ke, nge be nde, yasi te yi nye ketima ke yakama ne ngben, kine mumɔ wete ne wete yakama nje yangile sendi yo, ho dokidye sendi yana kete na. ¹⁶ Ma Njambiyε kpoma meyasi nye Abaraham bene nday wene. A ti lepe nde: <Bene benday bene,> nda a lepi ne budya bomɔ na. A lepima ndi kasi mumɔ wete ne wete, ε nde: <Wune nday wo,> yite lepi ne *Krist. ¹⁷ Yasi te yi mi kwadye lepo ke, yo nde: Njambiyε kelma mbon kpo meyasi mete yi nye ta kelo ke. Yo yakama ne ngben nda yi mumɔ kete ne mekana me kabina meliko mene ke. Ya mesew gomay yini jo kamotati ke kante, ε Njambiyε nje nye yey kando Isarayel membonga mene. Dete, membonga mete yeti ne deti te yi yangile mbon te kelo nde, yasi te yi Njambiyε kpoma ke ti kelngawe se na. ¹⁸ Ma beki nde, Njambiyε nyeki bomɔ yasi te yi nye bakidye tike botu bene ke ne nje kelna mekele mete yi membonga lepe ke, ma bo ta lepo komete nde, a ti nyeki bomɔ yasi ne nje kpoma yasi na. Ma ke be Abaraham, 'Njambiyε ti nye nye mekombila ne nje kpoma yasi na?

Yasi te yi membonḡa tedye ké

¹⁹ Ma ḡge be dēte, Njambye njáki nje nye ba membonḡa keto ḡge? Yo nde, Njambye njá nje nye sendi membonḡa ke kōḡte, né yo tedye ne saḡsaḡ nye bomō nde, bo dīy ndi yaḡgila membonḡa mete yi nye tembidyē ké. Membonḡa tedya dēte kumō ke ḡgimō te yi nday Abaraham yi Njambye kpoma yasi ke kasi ne ko njá nje ké. Njambye kwanḡma ne nje bejaki yí pele ne membonḡa mete, ε bo nje kwanḡdye yo nye bomō ne nje mumō wete. ²⁰ Ma mō te ε kele mesay me njunḡo ke njoka bomō yiba ko ti kél mesay ndi keto mō wete na. Ma ke yi Njambye kpoma ne yasi nye Abaraham ké, a kelma yo ne ḡguru wene kine kwá ne mumō na. ²¹ 'Yite tédyā ka nde, membonḡa ke lū dyambi ne meyasi mete yi Njambye si kpo ké? Ma Njambye má tembidyā wete mbonḡa yi yakama nye mumō jonḡwe, ma mbonḡa te yakama kelō sendi nde, Njambye pēsi nde, mumō me ne ḡgben ke mbombu wene keto mbonḡa te ete. ²² Ma mekana me Njambye ke kpalō lepō nde, mebeyō sima biye botu be meneti maka hene nda bebala bene, né Njambye nje nye yasi te yi nye kpoma ké nye botu bete be tike temō ke yi Yesus Krist baka. Njambye ta kelō dēte ndi keto tikina temō te yi bo tike ke yi Yesus Krist ké. ²³ Ne mbombu, piḡo te yi Njambye tī pa tedye bomō nje tikina temō ke yi Yesus Krist na, membonḡa diyma wuse nda bebala diki pemō wuse nda bejōbo. Meyasi kwanḡnama dēte kumō ke ḡgimō te yi Njambye njá tedye ne wuse nje tikina temō ke yi *Krist ké. ²⁴ Dete, membonḡa diyma nda mō pemna su kumō ke ḡgimō te yi Krist njá nje ké, né Njambye nje pēsi nde, wuse me ne ḡgben ke mbombu wene keto tikina temō te yi wuse tike ke yi Krist ké. ²⁵ Ma ḡgimō te yi Njambye sima si tedye wuse nje tikina temō ke yi Krist ké sima dyā. Dete ndana, membonḡa yeti se mō pemna su na, ²⁶ keto wune hene me ndana bonō be Njambye keto Krist Yesus, keto wune ke tiko temō ke yene. ²⁷ Yo nde, wune bomō hene te yi bo topuma ke mōrōku baka wúne be

Krist me saḡgwate. Ndana wune bonḡma nye, nye ke yotu yun nda yi mumō bu ne lambō petō ne yotu ne ne piyele ké. ²⁸ Dete, kine se nde, baka Beyuden ho baka yeti Beyuden na. Kine se nde, baka bebala ho baka yeti bebala na. Kine nde, baka bembam, ho baka bomari na. Wune hene me ndi wete, keto wúne be Krist Yesus saḡgwate. ²⁹ ḡge be nde, wune me wókuna ne Krist, yite wune ḡgbak ḡgbak benday be Abaraham, komete, wune ta be ne meyasi hene te yi Njambye kpoma nye Abaraham bene benday bene ké.

4

¹ Ma mi kwádyikwe lepō nde: Piḡo te yi mō te ε ta tika ne melikō me saḡgwe ko ndi monōsike, bene bala ndi wete, a tī kwá nye ke yaḡa na, ko nde, meyasi hene ta wokuna ne nye wete yeso. ² Yo nde, piḡo te yi nye ndi monōsike, botu bete be bakidyē nye nè botu bete be peme bakidyē meyasi mene baka diye ne nye kumō ke ḡgimō te yi saḡgwe pesima ké. ³ Ko wuse, wuse bā sendi dēte ke ḡgimō te yi wuse jonḡama nō kwey nda bonōsike ké. Wuse dikima beḡgwe meyasi me meneti maka yi bo dikima tedye wuse ke moy membonḡa ké nda bebala.

Diyo bala siyma

⁴ Ma ke ḡgimō te yi Njambye pesima ké ma dyā, ε nye tome Monō wene njese. Yo wete nyari ja nye. A jadya ke njoka Beyuden beḡgwe membonḡa man kumō njena, ⁵ na nje kol ne wuse botu bete be jonḡa beḡgwe membonḡa mete nda bebala bete baka sendi, né Njambye nje bu wuse nda bonō bene. ⁶ Ma dēte, Njambye tomma Sisiḡ Monō wene njese ke moy metemō musu, keto wune me gbate bonō bene. Sisiḡ te ke kembidyā nde: <*Aba Da!> ⁷ Yite tédyā komete nde, we yeti se bala na, we me monō. Ma nda we me monō ké, we ta be sendi ne meyasi mete yi Njambye bakidyē tike botu bene ké. Yo hene mekele me Njambye.

⁸ Ke ḡgimō te yi wune diyma kwey kine kombile duwe Njambye ké, wune dikima nye sosu yun ke kanna yiḡa gbela meyasi nda bebala bete, take nde, yo Njambye,

ase nde, meyasi mete yeti Njambiye na. ⁹ Ma ndana wune sima duwe Njambiye kimote. Mi kwadya lepo nde: Yo Njambiye kpale duwe wune kimote. Dete, nge nje kelo ba ndana nde, wune yokwe ne koko bengwe sendi seke seke gbela mono meyasi hene te yi bo dikima tedye wune ke? Nge kele yi wune kwadye yokwe ne koko nje bengwe sendi yo nda bebala bete ke? ¹⁰ Wune ke nye misi ke membonga mete yi lepe kasi jesina yina metu ne yina menngwendè ne yina menngimo ne yina mesew. ¹¹ Mi ne kan kete budyate nde, mesay mete yi mi kelma wondo biriki, ne mi kam ne wune ke me nje gwe mesenge. ¹² Wune njon, mi ke ngweta ne wune nde: Tiso, wune beki nda mi, keto mi sendi nda wune. Wune ti kele yina yasi kotute sungwe ne mi na. ¹³ Wune ke duwe nde, mi kanda lepo Kim Tom nye wune ke ngimo te yi kon dindima ne mi ke dya dyun ke. ¹⁴ Kon te yi mi ba no ke njangwa wune, yo ba ne deti te yi nye wune wo kelo nde, wune yelkwe mi ho sa meseri membe. Ma wune ti kele dete na, wune kpalma nje bu mi nda wune bon wetè jaki Njambiye ho Krist Yesu ne nguru wene. ¹⁵ 'Ma mesosa mete yi wune ba no kwey ke me ba we? Mi ke kobile lepo ke mbombu yun nde, yo ma beki nde, wune doka gba memisi mun nye mi, ma wune jayma. ¹⁶ 'Mi me ka muka mo pendu wun, keto mi ke lepo gbakasi nye wune? ¹⁷ Botu bete be kwadye kongite Kim Tom baka ke nye sosu te yi gbamo kol wune bo. Yasi te yi bo sa ke moyte ke yeti kimote na. Ma bo kel dete yi sa ne nje te yi baka njoka mbe sine wune, ne wune nje nye sosu gbamo kol wune bo. ¹⁸ Yo kim yaja nde, wune nyeki sosu ke kelna kim yasi menngimo hene, yeti ndi ke ngimo te yi mi be ke njoka yun ke na. ¹⁹ Wune bono, mi ndana ne koko nda nya te e ke wa ne mi. Mi ke sangwa ne mebone ke moy temo mbe keto yun kumo ke ngimo te yi bomo ta beje nde, jongwe dyun ma bonna gbate ne yi *Krist. ²⁰ Mi ne nyangwe hel te yi diy ndana ke njoka yun yi duwe nda yi mi yakama lepina no nye wune ke, keto

yasi kwanma mi, mi yeti ke duwe yasi te yi mi yakama kelo ke kasi yun ke na.

Kasi membon yiba

²¹ Ma wune botu bete be kwadye bengwe membonga nda bebala baka, wune lepi yasi ke nye mi. 'Yite nde, wune yeti ke woko yasi te yi membonga lepe ke na? ²² Yo nde, yo ketinate ke mekana me Njambiye nde, Abaraham jama bono bambam yiba. Nyangwe te e mbanja ba bala, ma nyangwe te e wete ti be bala na. ²³ Yasi wete, mono te yi nyangwe wene ba bala ko jadya nda yi nyari hene toke ne moy yi ja ne monosike ke. Ma yoru yi nyangwe ti be bala ko jadya bengwe yasi te yi Njambiye kandima si kpo ke. ²⁴ Yasi te yi kwanama dete ke ke tedye wuse yina dimna meyasi. Boma baka yiba ke tedye wuse kwalo membon yiba yi Njambiye kelma ke. Wete mbon te, yo woko yi Njambiye kelma bene Moyisi ke keki Sinayi ko. Mbon te mbete kel nde, mumo beki bala. Agar, nya te e ba bala ko tedya mbon te mbete. ²⁵ Agar ko tedya sendi keki Sinayi te yi ke meneti me Arabi ke. Nye nda Yerusalem te yi bomo diyete kete ndana ke, keto Yerusalem sendi ke diy bala bene bono bene. ²⁶ Ma Yerusalem te e pe dyobo ko yeti ke diy bala na. Yo Yerusalem te mbete be nyangwe wusu. ²⁷ Yo dete nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: <We kundu, we nya te e yeti ke ja ko, sosangwe! We nya te e ti gwenjila ne mi wete yeso ko, sosangwe kpesa, keto bono be nya te yi njom panma pa kin nye ko ta lan buyo kwa bono be nya te e panma pa tika ne mbam ko!>

²⁸ Ma wune njon, ke be wune, wune gba bono be Njambiye, keto a kpoma dete nda yi nye kpoma sendi no kwey ke kasi Isak ke. ²⁹ Ma mono te yi bo jama nye kwey nda yi nyari hene toke ne moy yi ja ne monosike ko dikima tedye mebone nye mono te yi bo jama ne deti te yi Sisin Njambiye ko. Yo ndi ke kwanma sendi muka dete. ³⁰ 'Njambiye lepima nde nge ke moy mekana mene? A lepima nde: <Dudya bala nya ko bene mono wene

kwanɔɔye, keto mɔnɔ te tɪ kpokɛ kabidya melikɔ mɛ sangwɛ wetɛ yesɔ benɛ mɔnɔ nya te ε yeti bala kɔ na.› ³¹ Wunɛ njɔn, yo dɛte sendi nde, wusɛ yeti bɔnɔ bɛ nya te ε bɔ bala kɔ na. Yasi wetɛ, wusɛ bɔnɔ bɛ nya te ε yeti bala kɔ.

5

¹ *Krist ma soɲɛ wusɛ kɛ dɪyɔ bala bɛngwa mɛmbɔngɔ, nɛ wusɛ dɪwɛ kɛ dɪyɔ bala te nje jɔɲna nɛ tɛ. Ma dɛte, wunɛ dɪy nɛ ngbɛngim. Wunɛ tɪ jaya nde, yɪɲa mɛmbɔngɔ yɔkidya wunɛ nɛ kɔkɔ kenjɛ kɛ dɪyɔ bala na.

Botu bɛ Krist nɛ kasi mɛmbɔngɔ

² Wunɛ wɔku, yo mi Pol, yo mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Njɛ wunɛ nyɛ sosu nde, bo pɛsi yotu yun yɪ bɛmbam, yite mɛsay mɛte yɪ *Krist kelma kɛ tɪ kame wunɛ yaɲa na. ³ Mi kɛ kɛ mbɔmbu yɪ kombile lɛpɔ nyɛ mumɔ hɛnɛ ε nyɛ sosu nde, bo pɛsi yotu nɛ dɛte kɔ nde, a yákanɲwɛ nje kelɔ sendi yasi hɛnɛ te yɪ mɛmbɔngɔ hɛnɛ lɛpɛ kɛ. ⁴ Wunɛ sima baka nɛ Krist, wunɛ botu bɛte bɛ sɔ nde, Njambiyɛ pɛsi nde, wunɛ mɛ nɛ ngbɛɲ kɛ mbɔmbu wɛnɛ, keto wunɛ kɛ kelɔ mɛyasi mɛte yɪ mɛmbɔngɔ lɛpɛ kɛ. Njɛ wunɛ kelɛ dɛte, wunɛ kɔpuma ngikwa te yɪ Njambiyɛ diyma kelɔ nɛ wunɛ kɛ. ⁵ Ma kɛ bɛ wusɛ, wusɛ nɛ bibina temɔ nde, Njambiyɛ ta pɛsɔ nde, wusɛ mɛ nɛ ngbɛɲ kɛ mbɔmbu wɛnɛ, keto tikina temɔ te yɪ wusɛ tike kɛ yɪ Krist kɛ. Yo yite yɪ wusɛ ladɪyɛ nɛ nje dɛti te yɪ Kimɔ Sisiɲ nyɛ wusɛ kɛ. ⁶ Yo nde, njɛ mumɔ bɛ sangwate benɛ Krist Yesu, ko bo pɛsi nyɛ ko bo ti pɛsɛ nyɛ, yite yeti kɛ kame yɪɲa yaɲa na. Ma yasi te yɪ kame mumɔ, yo tikina temɔ te yɪ nyɛ tike kɛ yɪ Krist Yesu kɛ. Tikina temɔ te bɛɲɲanɲwɛ kɛ mɛkele mɛte yɪ wusɛ kelɛ wulɛ kɛ mɛkwadɪya mɛte yɪ wusɛ nɔ kɛ. ⁷ Wunɛ kandima jɔɲna kwey kimɔte kɛ nɔ mbɔmbu. Ma yo bɛ nda nje petɔ wunɛ yɪ kelɔ nde, wunɛ tɪ bɛngwɛ se mɛlepi mɛte yɪ lɛpɛ gbakasi kɛ? ⁸ Bɛya mɛdɪyanɔ mɛte yite ti wúla pelɛ yɪ Njambiyɛ, nyɛ mɔ te ε jɛbama wunɛ kɔ na. ⁹ Wunɛ kɛ duwɛ nde, ko mɔnɔ njɔn nɛ mbɛt kɛ kelɔ nde, mbɔrɔ

mampa hɛnɛ wúɔyukwɛ. ¹⁰ Kɛ yɛmbɛ, mi nɛ bibina temɔ nɛ wunɛ nde, mɛtake mun tɪ bɛ dɛlɛ nɛ yɛmbɛ na, keto sine bɛ Nyangwɛ Kumande sangwate. Yasi wetɛ, ko mɔ te nda njangwɛ wunɛ dɛte, Njambiyɛ ta jɔsɛ nyɛ tɛdɪyɛ nyɛ mɛbɔnɛ. ¹¹ Wunɛ njɔn, kɛ bɛ mi, 'wunɛ táka nde, má ken ndi mbɔmbu yɪ pelɛ muka nde, bo pɛsi bɛmbam, ma bo ndi kɛ tɛdɪyɛ mi mɛbɔnɛ keto njɛ? Má bɛki nde, mi kɛ pelɛ dɛte, ma mumɔ yeti kɛ lɪ se dɪyambi sunɲwɛ nɛ lɛpina kasi soɲ Yesu kɛ kroa kwɔ jatɔ kɛ bɛya nje na. ¹² Ma botu baka bɛ kɛ mbɔmbu njangwɛ wunɛ baka bɛki nyakɔte tu wetɛ.

Wusɛ jɔɲnangwɛ nɛ Sisiɲ Njambiyɛ

¹³ Wunɛ njɔn, Njambiyɛ jɛbama wunɛ yɪ soɲɛ kɛ dɪyɔ bala kwɔ jɔɲna nɛ tɛ. Ndi nde, nda yɪ wunɛ sima dɪwɛ kɛ dɪyɔ bala dɛte kɛ, wunɛ tɪ njaki nje lɛpɔ nde, wunɛ yakama kelɔ bɛya mɛyasi ndana lalɛ nda yɪ temɔ yun gɔrɛ kɛ na. Yasi wetɛ, wunɛ dɪy bɛbala bɛ bɛsɔ kamna tandɛ yun nɛ temɔ te yɪ mɛkwadɪya. ¹⁴ Keto kɛ mɛmbɔngɔ hɛnɛ njuku te bɛɲɲanɲwɛ ndi kɛ lɛpi te yɪ lɛpɛ nde: <Kwadɪyikwɛ mɔɲ nda yɪ wɛ kwadɪyɛ nɛ yotu yɔ kɛ.› ¹⁵ Ma wunɛ dɪy nɛ sosɔ, keto njɛ wunɛ kpale jɔɲna nɛ hay hay hay tandɛ yun dɪki loɲna dɪyambi, yite wunɛ ta si wona.

¹⁶ Ma dɛte, mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Wunɛ tiki, nɛ Kimɔ Sisiɲ kendi nɛ wunɛ kɛ nɔ mbɔmbu, yite ko wunɛ tɪ bɛngwɛ se bɛya mɛwɔbɔ mɛte yɪ dɪyɛ kɛ yotu yun kɛ na. ¹⁷ Keto bɛya mɛwɔbɔ mɛte yɪ dɪyɛ kɛ yotu mumɔ kɛ yeti wetɛ nɛ mɛyasi mɛte yɪ Kimɔ Sisiɲ kwadɪyɛ kɛ na. Sendi, mɛyasi mɛte yɪ Kimɔ Sisiɲ kwadɪyɛ kɛ yeti wetɛ nɛ bɛya mɛwɔbɔ mɛte yɪ dɪyɛ kɛ yotu mumɔ kɛ na. Bo yɪba kɛ loɲna dɪyambi, ma wunɛ mɛ nje kelɔ mɛyasi nda yɪ wunɛ kwadɪyɛ kɛ. ¹⁸ Ma njɛ wunɛ tike Kimɔ Sisiɲ nde, a kɛndi nɛ wunɛ, yite wunɛ yeti kɛ kelɔ se mɛyasi bɛngwɛ mɛmbɔngɔ nɛ kwɛt kwɛt nda bɛbala na.

¹⁹ Yo nde, wusɛ sima duwɛ mɛkele mɛte yɪ wulɛ kɛ mɛwɔbɔ mɛte yɪ dɪyɛ kɛ yotu mumɔ kɛ. Yo kelna mɛwanja nɛ kelna mɛkele mɛ mɛmi nɛ sap sap jɔɲngwɛ,

²⁰ nè kanna yiña meyasi tiko Njambiyè nè kelna mekele me kifi, nè kelna beya to sunḡwe nè besò. Yo nè kusuna metando ke njoka bomò, nè kelna nyanḡwe temò sunḡwe nè besò nè wokuna ḡgambi kwà to te. Yo sendi nè mesunḡò nè bakina njoka bomò nje bɔ kusuna yiña menjḡḡ dɛle dɛle. ²¹ Yo sendi nè ḡḡruna meyasi nè beya gwena menjam nè dɛyena medye kwà to te, nje bɔ yiña meyasi hene te yi ke boḡna nè meyasi maka. Mi ke kè mbombu yí nambe metò mun nda yi mi sima lɛḡ nè mbombu nye wune nde: Bomò hene be kele kwalò mekele nda yite baka tí nyiḡe ke *Kandò Njambiyè na.

²² Ma Kimò Sisiḡ kél nè nde, mumò bêki nè temò mekwadya, a bêki nè mesosa, a jḡḡnanḡwe nè te disima sendi meyasi, a kél sendi nde, mumò bêki nè ḡḡikwa, gwe ḡḡwete besò, kelò yasi te yi besò ta be nè bibina temò ke yene. ²³ Kimò Sisiḡ kél nde, mumò bêki nè weyna temò sunḡwe nè besò, kelò nde, mumò bɔya temò nè. Kine mboḡga wete nè wete ε ke lɛḡ yiña beya yasi sunḡwe nè njel meyasi nda yite na. ²⁴ Botu bete be wokuna nè Krist Yesus baka sima ḡḡba meyotu man ke kroa ke nje nyena temò ke meyasi nè ke nje beya mewobò. ²⁵ Yo Kimò Sisiḡ kele nde, wuse bêki nè jḡḡ. Ma dɛte, wuse tíki nde, ndi Kimò Sisiḡ te kèndi nè wuse. ²⁶ Wuse tí susula yotu su nè ḡbelate yí kelò nde, njḡḡ su kél sendi dɛte, kelò sendi nde, baka bêki nè nyanḡwe temò sunḡwe nè besò na.

6

Wuse kâmnanḡwe tandɛ su

¹ Wune njḡḡ, ḡḡe dɛḡa nde, mbaḡa mumò jḡsidya ke yiña yasi, wune botu bete be Kimò Sisiḡ kende nè wune baka, wune kíta nye yḡkidye kenje ke kimò nje nè weyna temò. Ma we, mò te ε kite nye dɛte kò, dɛyḡ nè sḡsḡ nè ḡḡuru wò, ma mebobilan me nje dɛḡa sendi we jatidye we ke beya nje. ² Baka sḡba mapi mebonɛ mete yi besò, kelò dɛte tandɛ yun. ḡḡe wune kele dɛte, yite wune beḡḡwa mboḡga te yi *Krist. ³ Ma ḡḡe wete mumò take nde, nye yaḡa, ase nde, nye ḡbelate,

yite a sébila yotu nè nè ḡḡuru wene. ⁴ Mumò hene pân pa nembɛ mekele mete yene nè ḡḡuru wene. ḡḡe nye beḡḡe nde, yakama, na njâki be nè mesosa ndi ke mekele mete yene nè ḡḡuru wene kine pa yeko to nè yi mbaḡa mumò na. ⁵ Keto yo ndi mumò hene ta sobɛ mapi mekele mete yene nè ḡḡuru wene.

⁶ Mò te ε jekɛ meḡepi me Njambiyè ke bo wete mumò kò yâkanḡwe kabò kwalò kimò meyasi hene te yi nye nò ké nye mò te ε tedye nye meḡepi mete kò.

⁷ Wune tí sebila yotu yun na. Njambiyè yeti ke jaye nde, mbenò bɔya nye na. Kwalò mbeki te yi mumò be, yo ndi yo yi nye ta wesidye nemeno. ⁸ Mò te ε be ndi yasi te yi yotu nè nè ḡḡuru wene ḡḡe, a ta wesidye ndi yasi te yi wule ke yi mumò, yo nde, a ta sanḡwa nè sḡḡ. Ma yḡkò ε be ndi yasi te yi Kimò Sisiḡ nè ḡḡuru wene ḡḡe, a ta wesidye ndi sendi yasi te yi wule ke yi Kimò Sisiḡ, yo nde, a ta be nè jḡḡwe te yi kpo nè kpo. ⁹ Wuse tí kati kelna kimò yasi na. Keto ḡḡe wuse kele dɛte kine katò ke nje na, wuse ta wesidye kimò membumò me kwalò te yi wuse yikila ké kome ḡḡimò te yi Njambiyè sima pesò ké ta dɛḡa. ¹⁰ Dete, meḡḡimò hene te yi yakama dɛḡa wuse, wuse kél kimò yasi nè bomò hene, jeko kwà kwāḡḡò nè njḡḡ botu bete be sine bo be sanḡwate ke tikina temò ke yi Yesus Krist.

Njena lɛpi

¹¹ Wune bɛḡa ndi ḡḡbonḡḡḡ meketi mete yike. Yo ḡba mi ketɛ nè ḡba bo mbɛ. ¹² Botu bete be bande wune nde, bo pɛsi yotu yun yi bembam baka, bo botu bete be ke kwadye tedye yotu ke misi me bomò ke ḡbela meyasi mete yi bomò beḡḡe ndi ke misi ké. Bo bándi wune dɛte, ma bomò nje tedye bo mebonɛ, ḡḡe bo lɛḡe kasi sḡḡ *Krist ke kroa. ¹³ Ma ko bo botu bete be beḡḡwe kasi pesina yotu bembam baka, bo yeti ke beḡḡwe yan memboḡga kumò njena na. Bo kwádyikwe nde, bo pɛsi yotu yun dɛte, né bo nje susule yotu ke kḡḡte, keto wune pesinama nda yi bo kwadya ké. ¹⁴ Ma ke be mi, ko na. Siya susula yotu te yembe, yo ndi keto

kroa te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Ne nje te yite ndana ke yembe, meyasi me meneti maka me nda munte nda bo sima ngba yo ke kroa. Sendi, ke meyasi me meneti maka, mi me nda munte nda bo sima ngba sendi mi ke kroa. ¹⁵ Ma yo nde, ko bo pësi bembam ko bo ti pëse, yite kine yaña na. Yasi wete, kpasa yasi, yo kome Njambiyë kele nde, mumo njâki be jonja mumo ke misi mene ké. ¹⁶ Bomo hene be beŋgwe nje te mbete baka, Njambiyë nyêki bo tete, gwe sendi bo ngwete, kelo sendi dete ne botu bete be tike temo ke yene ke kando Isarayel baka. ¹⁷ Yi sidye no, mumo ti potu to mbe na, keto mi muka ne mesal ke yotu keto Yesus. ¹⁸ Wune njon, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kël ngikwa ne wune, *amen.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Efes

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko, yite a ke joko ke Rom.

Nyangwe to lepi, yo nde, njon botu bete be tike temo ke yi *Krist ke ndingele meneti maka hene baka, bo yotu ne. Yo ne nyangwe meyasi yitatu yi bene njon bekriten ke: (1) Diyo kriten, yo nyangwe yasi budyate keto ngikwa Njambiyē. (2) Yotu Krist yo nge? (3) Kriten yakangwe jona bengwe teri ne nda kriten. Yi tedye ne teri Krist ke njoka bekriten, Pol ke nye meyekambiyē yitatu: Kasi yotu mumo, kasi njumo ne kasi gwaki.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabiye yitatu:

1. Teri mo Njambiyē ke moy ngikwa te yi Njambiyē kele ne nye ke (kumte 1-3).
2. Jongwe ne mesay me mo Njambiyē (kumte 4-5).
3. Jongwe ne dyambi te yi mo Njambiyē lu ke (kumte 5-6).

¹ Yo mi Pol, mi mo tomun Krist Yesus nda yi Njambiyē kwadya ke. Yo mi kete mekana maka kenje wune botu bete be Njambiyē tokuma [ke Efes] nde, wune beki ndi bene, wune botu bete be tike temo ke yi Krist Yesus ne temo yun hene baka. ² Njambiyē Sangwe wusu ne Kumande Yesus Krist kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Kimō meyasi mete yi Njambiyē

nye wuse ke

³ Wuse luksa Njambiyē te Sangwe ne Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, keto a kelma kimō yasi budyate ne wuse. A nya wuse kwalō kimō meyasi hene te yi diyē ke kwey yi wule ke yi Kimō Sisiñ ke. A nya wuse yo, wuse be diyē sangwate sine be *Krist baka. ⁴ Njambiyē kikima si toke wuse keto Krist, yite a ti pa kuso mboko na, ne wuse be ndi bene kine be ne yija monō mejoso ke mbombu wene na.

⁵ Njambiyē kwadya wuse, dete e nye kike si peso nde, a ta jaye bu wuse nda ngbak ngbak bono bene keto Yesus Krist. Yo nde, a benma kimote yi kelo dete nda yi nye ne nguru wene kwadya kelo ke, ⁶ ne wuse sombile nye keto nyangwe kpara ngikwa ne. A kel ngikwa te ne wuse dete, keto wuse sangwate sine be Monō wene, son temo ne. ⁷ Sine be Monō wene te sima be sangwate. Njambiyē kolma wuse ne nje mekiyo me Monō wene, tiko sendi wuse ne ngwete ke mejoso musu keto nyangwe ngikwa ne. ⁸ Njambiyē kubula kelo ngikwa ne wuse yi tonje wuse ne dyano ne duwa yasi hene yi nembe ne meyasi. ⁹ Yo nde, a ba njombu yana ne yija yasi te yi nye kwadya kelo ke. A pesima nde, a ta kelo yo ne nje Yesus Krist. Yo ba sodyate ne mbombu ne bomō, ma ndana, a sima punje yo nye wuse, keto a benma kimote yi kelo dete. ¹⁰ A kpoma nde, a ta kelo yasi te kome ngimo te yi nye pesima ke ta dyā. Yo nde, kande dyobo kumo meneti, a ta ngbo meyasi hene te yi diyē kete ke, Krist nyepo ta be kum namo yo hene. ¹¹ Njambiyē tokuma wuse nde, ne wuse be ndi bene keto Krist. A kikima si toke wuse dete bengwe yasi te yi nye kombila nde, a ta kelo ke. A ke tonje meyasi hene nda yi nye ne nguru wene kwadye ke yaka ne yasi te yi nye pesima ke. ¹² A kikima si toke wuse dete, ne wuse sombile nyangwe meluksa mene, wuse botu bete be kandima be ne bibina temo njombu yana ke yi Krist baka. ¹³ Wune sendi, wune be Krist me sangwate. Wune wokuma lepi te yi lepe gbakasi. Lepi te, yo Kimō Tom te yi lepe nda yi Njambiyē jongwe ne wune ke. Wune sendi, wune tikima temo ke yi Krist, dete e Njambiyē nje kwete wune yija yo ne. Yo te, yo Kimō Sisiñ te yi nye kpoma ke. ¹⁴ A nya wuse Kimō Sisiñ te, nda yi mumo kande nye ndotukwe yi ladiye ne nyena ngoloko ke. Dete, a ke tedye nde, a ta ke mbombu yi nye wuse kimō bukwe meyasi hene te yi nye bakidye tike botu bene ke. A ta nye wuse yo kome nye ta sidye jongwa botu bene ke. Botu bete, yo baka be nye kolma, ne bo be bene. Njambiyē kelma dete, ne

wuse sombile nyangwe meluksa mene.

2

Pol ke ngweta ne Njambiyε

ketο bekriten be Efes

¹⁵ Yori mi sendi, mi ke nye Njambiyε wosoko komε mi wokuma kasi tikina temo te yi wune tike ke yi Nyangwe Kumande Yesu nε mekwadya mete yi wune no sungwe ne botu be Njambiyε hene ke. ¹⁶ Mi yeti ke gbelo nyena Njambiyε wosoko dεte keto yun komε mi take wune ke moy mengweta membe ke na. ¹⁷ Mi ke ngweta ne Njambiyε te ε Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist keto yun. Nye Da te ε ne meluksa hene. Mi ngwεtangwe ne nye nde, a nyεki wune dyano ne nje Sisiη ne. A kεl sendi nde, Sisiη te pηnjukwe nye nye wune, ne wune duwe nye kimo duwate. ¹⁸ Dete, a bua metemo mun paniye puyε kete, ne wune duwe ne yasi te yi nye jebama wune nde, wune beki ne bibina temo kete ke, duwe sendi nde, kimο meyasi mete yi nye bakidye tike botu bene ke gba kpasate budyate. A bakidya yo, na nje nye wune wune botu bene hene. ¹⁹ A kεl sendi nde, wune dukwe nde, a ne nyangwe ngungudye kwa to te, duwe sendi nda yi ngungudye te kele mesay ke temo su, wuse botu bete be tike temo ke yene baka. ²⁰ Yo ndi sendi nyangwe ngungudye te yi nye tedya ke yi *Krist komε nye womiya ne nye ke njoka bemuη nje lepο nye nye nde, a diy metidye ke mbam bo ne ke dyobo ke kwey ke. ²¹ Komε nye diyε mate ke, yo nye laηsa bejaki hene ne bekum ban hene ne meyasi hene te yi ne ngungudye ne nyangwe bekum bejaki hene. Yo nye laηsa sendi mumo hene, yeti ndi ke ngimo te yoko na, ko ke ngimo te yi ta duwe nje ke, ko mo te beki ne kwalo dino te nda. ²² Njambiyε kawula meyasi hene tiko ke nji mekol me *Krist, tembidyε sendi nye siya kum ke ndingele njon botu bete be tike temo ke yene baka. ²³ Njon botu bete, yo yotu Krist. Bo ke kelo nde, Krist beki tondunate ke menje hene nda yi nye kele sendi nde, meyasi hene beki tondunate ke.

Njambiyε jonngwe mumo,

ketο a ne ngikwa

¹ Ma wune ba yun ne mbombu munte ke misi me Njambiyε, keto mejoso mun ne beya meyasi mete yi wune dikima kelo sendi ke. ² Ke ngimo te yite wune dikima jonna dεte bengwe beya nje te yi botu be meneti maka, kelo meyasi nda yi beya *Kum beya mesisiη mete yi jonngila ke kwey dikima tedye wune ke. Yo sisiη te ke kelo mesay ndana ke temo botu bete be lu dyambi sungwe ne Njambiyε baka. ³ Wuse sendi, wuse hene dikima jonna kwey nda botu be meneti maka gbate. Wuse dikima kelo meyasi bengwe beya mewobo musu ne nguru wusu. He dikima kelo meyasi mete yi wuse ne nguru wusu ne yi metake musu dikima gore ke. Ma nda wuse ba ndi sendi bomo nda beso ke, yo ba nde, ngambi Njambiyε bal sendi ke to su nda bo. ⁴ Ma ko dεte, Njambiyε ne gwena ngwete budyate. A kwadya wuse budyate. ⁵ Yo nde, ke ngimo te yi wuse ba munte ke misi mene keto mejoso musu ke, a kpalma kelo nde, wuse beki ne jon ne koko sine be *Krist. Yo keto Njambiyε ne ngikwa, yori yi nye jonngwa ne wune ke. ⁶ A womiya wuse sine be Krist Yesu lepο nde, sine be Krist diy metidye ke dyobo ke kwey, keto sine be Krist Yesu sangwate. ⁷ Njambiyε kelma kimο yasi ne wuse dεte ne nje Krist Yesu, na tedye nye bomo hene ke metu mete yi ta nje ke nde, a ne nyangwe ngikwa kwa to te. ⁸ Ma yo keto Njambiyε ne ngikwa, yori yi nye jonngwa ne wune ke. A kel dεte ne nje tikina temo te yi wune tike ke yene ke. Yo ti wula ke yun ne nguru wun na. Yo ndi keto Njambiyε nyεki mumo yasi ne gbelate. ⁹ Njambiyε ti jonngwe wune keto yiηa kimο mekele mete yi wune kelma ke na, kamba mumo me nje bendidye yotu ne. ¹⁰ Yo dεte, keto wuse yasi te yi nye ne nguru wene kelma. A kelma nde, wuse beki jonna yasi sangwate sine be Krist Yesu, ne wuse kel kimο mekele mete yi

nye ne nguru wene kikima si kombile nde, né wuse kel ké.

Son Yesus ke kroa ke jangwe

njoka mekando

¹¹ Ma dete, wune pan pa take teri yun kwey. Bo ti ja wune Beyuden na. Bo botu bete be nye sosu ke kasi pesina yotu yan yi bembam baka kpál jeba ndi wune nde Mbo botu bete be ti pesinangwe baka. Ma mepesina me bembam te yi bo lepe no ké, yo ndi yike yi bejna ke gbela yotu ke puye ké. Yo bomo dikiki kelo yite ne gba bo yan. ¹² Wune taka kimote. Ke ngimo te yite, wune ba londunate ne *Krist, wune ti be bono be kando ke moy kando Isarayel na. Wune ba nda bejengwe ke moy membon mete yi Njambiyé kelma bene kando dyene, kpo meyasi nye nye ké. Wune ti be ne mono yana ne mbet ke moyte na. Wune ti be ne yija meyasi mete yi wune yakama be ne bibina temo nde, wune ta be no nemenon na. Wune dikima jonna ke meneti maka kine duwe Njambiyé na. ¹³ Ma ko nde, wune dikima jonna kwey londunate ne Njambiyé dete, ndana wune be Krist Yesus me sangwate. Dete, wune ma si tutudya ne Njambiyé ne nje mekiyo me *Krist, ¹⁴ keto yo nye kele nde, wuse jonngwe ne te. Kwey Beyuden ne botu bete be yeti Beyuden baka dikima jonna dele dele. Ma a njá kelo nde, bo beki yasi wete. Yo nde, a njá leke nyekwe te yi dikima baka wuse ké sonje. Nyekwe te, yo mebenna mete yi wuse dikima benna kwey ké. A kelma dete ne nje son ne ke kroa ¹⁵ ne nje sonna jaki jaki meyasi mete yi diyé ke membonga me Beyuden ké, na nje sangwe mekando maka yiba, né yo nje be ndi jonja kando bomo wete, keto bene bo hene me sangwate. Dete, a kelma nde, bo jonngwe ne te tande yan. ¹⁶ Ne nje son ne ke kroa Krist sonma pendu te yi ba ke njoka mekando maka ké, kelo nde, bo beki ndi yasi wete. Dete, a njá jangwe njoka yan bene be Njambiyé. ¹⁷ A njá lepo Kimó Tom nye wune botu bete be yeti Beyuden be ba londunate kwey ne Njambiyé baka nde, wune me ne te. A

njá pele sendi Kimó Tom te nye botu bete be ma si tutudya ne Njambiyé baka nde, bo sendi me ne te. ¹⁸ Yo dete, keto Krist Yesus wuse hene, ko bo ko bari, mumo hene yakama tutudya ne Da ne deti te yi kiya Kimó Sisinj.

¹⁹ Dete, wune yeti se bejengwe be wule wula nje biye dya ho beakwankwango na. Yasi wete, wune me sendi bono be kando wune botu bete be wokuna ne Njambiyé baka. Wune me sangwate wune botu be moy tu dyene. ²⁰ Wune kete nda mekandu me tu. Botu be tomun be Yesus ne botu be punja melepi me Njambiyé be mekol me tu te. Krist Yesus ne nguru wene sangwe kandu. ²¹ Nye ne nguru wene ke kelo nde, bendidya tu te hene beki ne njololo, mesay mete ken kendo mbombu, né yo nje be kpa sa njumo te yi Njambiyé ne nguru wene ta ke mbombu jonna kete. ²² Wune be Krist Yesus sangwate, dete wune sendi, wune ke njoka meyasi mete yi bo sume ne njumo te ké, né wune beso hene nje ngbo be mbanjo te yi Njambiyé diyé kete ne nje te yi Kimó Sisinj ké.

3

Mesay me Pol ke njoka botu bete

be yeti Beyuden baka

¹ Keto meyasi menori hene, mi Pol, mo jobo Krist Yesus keto yun, botu bete be yeti Beyuden baka... ² Mi ke take nde, wune wokuma kasi mesay mete yi Njambiyé nya mi ne ngikwa ké. A nya mi mesay mete, né mi kam ne wune. ³ Yo ne nje punja meyasi yi Njambiyé tedya ne mi yasi te yi ba sodyate ne mbombu ké. Yo yasi te yi mi ketima ndana ne mbet kenje wune ké. ⁴ Kome wune ta tolo yo ké, wune ta beje duwe nde, mi sima biye to yasi te yi ba sodyate ne mbombu ke kasi *Krist ké. ⁵ Mbombu ne mbombu, Njambiyé ti tedye yo nye bomo nde, bo dukwe na. Ma ndana, a kwanma ne nje Kimó Sisinj yi punje ne yo ne gbas gbas nye botu be tomun be Yesus ne botu be punja melepi mene. A tokuma bo hene, né bo kel mesay nye ndi nye nyepo. ⁶ Ma yasi te yi ba sodyate ké,

yo nde, yasi te yi Njambiye bakidyé tike Beyuden ké, yo ndi kiya yasi te yi nye bakidyé tike botu bete be yeti Beyuden baka. Sendi, nè Beyuden nè botu bete be yeti Beyuden baka, bo hene me ndi kiya yasi wete, nda medoku me kiya yotu mumo. Yo sendi nde, yasi te yi Njambiye kpoma nde, a ta nye Beyuden, a ta nye ndi kiya yasi te nye botu bete be yeti Beyuden baka, keto a ma sangwe bo bene be Krist Yesus. Yo hene wula ke jayna Kimó Tom.

⁷ Njambiye kelma ngikwa ne mi yí kelo nde, mi njâki nje be mo pelpa Kimó Tom te. A kanma yo nye mi ne nje ngungudye ne yi kele mesay ke yotu mbe ké. ⁸ Yo mi njena mumo ke njoka botu be Njambiye hene. Njambiye kelma ngikwa te dete ne mi nde, yo mi bêki mo lepina Kimó Tom te nye botu bete be yeti Beyuden baka, né mi kè pel kpara budya meyasi hene te yi diyé ke yi Krist ké nye bo. Bomo ti yaka biye to meyasi mete kumo njena na. ⁹ Njambiye kelma sendi ngikwa ne mi dete, né mi paniye puye nye bomo hene lepó nda yi nye ta kelo yí tonje ne yasi te yi nye ma sódyukwe mbombu ne bo ké. Njombu yana mesew mesew Njambiye te e kusuma meyasi hene ko sodya kimó yasi te ke moy temo ne. ¹⁰ A kelma dete, né bejaki nè bekum ban be diyé ke kwey baka nje kwá ne nje njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus baka yí duwe no nde, dyano Njambiye ne menje budyate. ¹¹ Njambiye kelma dete bengwe yasi te yi nye kikima kobile njombu yana mesew mesew. A kelma yo ne nje Krist Yesus te Nyangwe Kumande wusu. ¹² Sine be Krist Yesus sangwate. Wuse ke tiko sendi temo ke yene. Yo dete yi wuse yakama kè lala ndana ke kèki Njambiye ne bibina temo kine gwe wó yana na. ¹³ Dete tiso, yotu yun tí teki keto mebone mete yi mi sangwa no keto yun ké na. Ma mebone mete ta kpalo kame wune kelo nde, wune bêki ne meluksa.

¹⁴ Yo keto te yite yi mi ke kuse mebong ke mbombu Da. ¹⁵ Botu be kando dyene, yite nde, baka be ke kwey nè baka be ke meneti jónangwe keto ne sangwe wan. ¹⁶ Mi ngwétangwe dete ne Da nde,

a kèl nde, Sisin ne kombila nye wune nyangwe deti ke temo bengwe nyangwe meluksa mene. ¹⁷ Mi ngwétangwe sendi nde, *Krist díy ke moy metemo mun kè no mbombu, keto wune ke tiko temo ke yene. Mi ngwétangwe sendi dete, né mekwadya mete yi wune kwadya tande yun ké lo megata, né yo be ne ngbik nda tú te yi mekol mete be jelnate. ¹⁸ Dete, wune bomo hene be wokuna ndi ne Njambiye baka ta be ne deti te yi duwe nde, mekwadya mete yi Krist no ké gba nyangwete budyate, njànjo moy te nè sewo te nè dímo te bú dɔ te kine njena na. ¹⁹ Mi ngwétangwe dete, né wune duwe ne mekwadya me Krist yi kwanma dyano hene, né metemo mun tondu ne budya meyasi me Njambiye hene kè no mbombu nda yi nye be tondunate ne budya meyasi hene kumo njena ké. ²⁰ Ma Njambiye yakama kelo meyasi hene laŋsa yike yi wuse diyé nye nè yi wuse take taka ké ne nje ngungudye ne yi kele mesay ke temo su ké. ²¹ Sine njon botu hene be tike temo ke yi Krist Yesus baka sòmbila nye, keto sine be Krist Yesus sangwate. Wuse kèl dete yaka ne menjimo hene kumo kpo ne kpo, *amen.

4

Wuse díy sangwate

¹ Dete, mi mo jobo keto Nyangwe Kumande ke kobile lepó ndana nye wune nde: Wune jónangwe kelo meyasi yaka ne yi Njambiye jebama ne wune ké. ² Wune jónangwe dete ne pidya yotu ke menje hene, jonna ne te, gbiso sendi besó. Baka dísimangwe besó ne temo te yi mekwadya. ³ Wune sâñ nje te yi díyo sangwate kè no mbombu nda yi Kimó Sisin sima sangwe wune ké. Kimó Sisin te ke kelo nde, wune jónangwe ne te tande yun, né wune díy sangwate kè no mbombu. ⁴ Yotu *Krist ndi wete ne wete. Kimó Sisin ndi sendi wete ne wete. Yo ndi sendi dete kome Njambiye jebama wune njese ke yene ké. A jebama wune, né wune be ndi ne bibina temo ke yasi wete ne wete. ⁵ Wuse ndi ne Nyangwe Kumande wete ne wete. Tikina temo te yi

wuse tike ke yi Njambiyε kε ndi wete ne wete. Sendi, tɔpuna bomɔ te yi bo tɔpe ke mɔrɔku kε ndi wete ne wete. ⁶ Njambiyε ndi wete ne wete. Nye sanɔwe ne bomɔ hene. A ke namɔ bomɔ hene. A kεl mesay mene ke yotu bomɔ hene. A sendi ke yi bomɔ hene.

⁷ Ma yasi wete, ke njoka su, Njambiyε nya mumɔ hene misi mesay te yene bengwe yasi te yi Krist kwadya nye mumɔ hene kε. ⁸ Yo dte nda yi mekana me Njambiyε lεpe nde: <A bendima kε ne mbj ke kwey. A biyima bebala kwɔ nɔ. A kabima sendi meyasi nye bomɔ.> ⁹ Ma nge be nde, a bendima kε ne mbj ke kwey, 'yite ti tedya ka nde, a paɔma piye kumɔ ke meneti ke gba nji na? ¹⁰ Mɔ te ε piya kɔ, yo ndi sendi nye ε bendima ne mbj lanɔa dyobo, na tonje meyasi me mboko hene ne mekombila. ¹¹ Yo nye nye banja say nde, bo bεki botu be tomun bene, nye banja say botu be punja melepi me Njambiyε, nye banja say pelna Kimɔ Tom. A nya sendi banja say bakidya botu be Njambiyε nε say tedya yan melepi mene. ¹² A kεl dte, nε botu bete be wokuna ndi ne Njambiyε baka be ne dte te yi kelo mesay, nε njɔn botu bete be tike temɔ ke yi Krist baka dɔku dɔko kε nɔ mbombu. ¹³ Njɔn botu bete ta dɔko dɔko dte kumɔ nde, wuse hene njaki nje be sanɔwate ke tikina temɔ te yi wuse tike ke yi Yesu te Mɔnɔ Njambiyε kε nε ke duwɔ ne kimote. Dete, wuse ta ngbi, be nda goto bomɔ, be sendi tondunate ke menje hene nda Krist. ¹⁴ Dete, wuse tɔ be se nda gbela bonosike yɔ jaye tedya yasi hene te yi bomɔ yakama tedye wuse yɔ kε kaka, kε kaka nda njoy te yi pupɔ wumbidye kε na. Botu bete be diki pesɔ mɔy yɔ sebile ne besɔ dte baka tɔ be ne dte te yi jatidye wuse ke beya nje kelo ne wuse dte na. ¹⁵ Ndi nde, nge wuse lεpe ndi gbakasi ne mekwadya ke mɔyte, yite wuse ta dɔko dɔko ke diyɔ te yi wuse diyε sanɔwate sine be Krist kε ke menje hene. Yo nye, Krist be to ke njoka njɔn botu bete be tike temɔ ke yene baka. ¹⁶ Yo nye to kende ne ndingele yotu hene. Ke yotu te, mesiso ke janɔwe medoku me yotu hene jeliye yo ne ngbanɔn. Doku

yotu hene ke kelo say te yene yɔ kame ne besɔ bengwe dte te yi nye nɔ kε. Dete, ndingele yotu hene ta kε mbombu dɔko dɔko ne nje mekwadya.

Kasi njombu jɔngwe nε jɔnja jɔngwe

sine be Krist

¹⁷ Ma dte, wune woku yasi te yi mi kombile lεpɔ ne sanɔn nye wune ke dino Nyangwe Kumande wusu kε. Yo nde: Wune tɔ jɔnangwe se nda yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyε jɔna nɔ kε na. Meyasi mete yi bo diki take kε kine kpasaya na ke mɔyte na. ¹⁸ Yo nde, dyanɔ dyan sima dimbiye, yitil kpalma ngangile yo. Bo kine mɔnɔ yanɔ ne mbet ke mɔy kpasajɔngwe te yi Njambiyε nye botu bene kε na, keto bo yeti ke duwe nje Njambiyε na. Bo yeti ke duwe nje Njambiyε dte na, keto metemɔ man dεke ne keskere. ¹⁹ Yo me dεke ne kpɔnɔn. Dete, ε bo nye bo ke sap sap jɔngwe yɔ nye ne to ne pitik ke kelna kwalɔ mekele me memi wete wete kε nɔ. ²⁰ Ma duwɔ *Krist te yi wune jekima yun yɔ duwe ne nye kε tɔ be dte na. ²¹ Wune kombila wokɔ kasi Krist gbate, wune botu bete be diyε sanɔwate ne nye baka. Bo tedya wune meyasi bengwe gbakasi te yi diyε ke yi Yesu kε. ²² Yo nde, wune tiki beya njombu jɔngwe te yi wune bɔ nɔ ne mbombu kε nda yi mumɔ sɔre ne jegbe jegbe lambɔ ke yotu lɔ kε. Beya mewobo me njombu jɔngwe te yite yi wune bɔ nɔ kε sebila mumɔ kε nɔ ke nje te yi nye ta yambile kete. ²³ Ma dte, wune tiki nde, Njambiyε sɔnji metake nε metemɔ mun hene. ²⁴ Wune kpɔl nje jɔna ndana nda jɔnja mɔ te yi Njambiyε ne nguru wene kusuma, na bonna ne nye. Jɔnja mɔ te ke jɔna ne ngben ke mbombu wene, bakidye sendi yotu pupunate ke mbombu wene. Yo gbakasi te yi diyε ke yi Njambiyε kε kele nde, a jɔnangwe dte. ²⁵ Nda yo dte kε, wune tiki jɔ. Mumɔ hene lεpi ndi gbakasi nye jakɔsɔ, keto wuse hene sanɔwate nda medoku me kiya yotu wete. ²⁶ Nge wune woke ngambi ne mumɔ, kpe, wune tɔ kel yɔna beya yasi na. Kwana temɔ te tɔ kum bekoko ne te na. ²⁷ Wune tɔ nyeki *Kum

beya mekele nje te yi badye wune na. ²⁸ Mo te ε dikima gubo kwey ko ti ken se mbombu gubo na. Yasi wete, a kpâl kelo mesay kimote ne mebo mene wondo biriki, na nje be ne yiya yasi te yi nye yakama kabo nye botu be ngwete. ²⁹ Yiya beya lepi wete ne wete ti pundu ke numbu yun na. Yasi wete, ne lepi ndi yiya kimo melepi mete yi yakama kame beso ke teri te yi bo diye kete ke kelo nde, bo doko ke nje Njambiyε kε no mbombu. Wune lepi ndi njel melepi mete yite, dete yo ta nye mekombila nye botu bete be woke yo baka. ³⁰ Wune ti kel yasi te yi ta nye Kimo Sisij Njambiyε duku na. Kimo Sisij te, yo yo te yi Njambiyε kwetima ke yotu yun yi ladiye ne yeso te yi nye ta sidye ne jonjwa botu bene ke. ³¹ Beya pekeke metake ne jon jon temo ne ngambi ne hoya hoya melombo ne mendoy, wune tiki yo, tiko sendi kwalo beya mekele hene ke njoka yun. ³² Wune beki kimo bomo yi kelo kimo yasi ne beso, gwe sendi ngwete beso. Baka tiki beso ne ngwete nda yi Njambiyε tikima sendi wune ne ngwete, keto yasi te yi *Krist kelma keto yun ke.

5

Wuse jonnangwe ke moy mejasi

¹ 'Ma ndana, wune yeti me ka bono be Njambiyε na? 'Wune yeti son temo ne na? Ma dete, wune kel meyasi nda yi Njambiyε kele ke. ² Wune jonnangwe ne mekwadya ke temo nda yi *Krist kwadya sendi ne wuse ke. A nya yotu ne ne nguru wene yi jonjwe ne wuse. A kelma dete nda yi mumo kane ne yiya yasi nye Njambiyε ke, nda nyamo te yi bo kile ngin ne kelo ne sadaka nye nye. Kanna yotu te yi Krist kanma dete nye Njambiyε ke, yo nda kimo lobinda te yi bo lodye nye nye.

³ Ma dete, nda yi wune me wokuna ndi ne Njambiyε ke, kasi kelna mewanja ne kwalo mekele me memi hene, ho kasi nyena temo ke meyasi ti wokunangwe ko ne mbet ke mesimo mun na. ⁴ Yeti kimote nde, yiya lepi janji ne lepi abalmba ne yiya beya lepi mekoka pundu ke numbu yun na, keto yite ti yaka ne botu be

Njambiyε na. Yasi wete, lepi te yi kpâl pundu ke numbu yun beki ndi yike yi nye Njambiyε wosoko. ⁵ Wune dukwe gba nde, botu be kelna mewanja ne botu be kelna mekele me memi, ko mumo wete ne wete ke njoka botu benori ti be ne meyasi mete yi Njambiyε bakidye tike botu bene ke *Kando dyene bene Krist na. Dete sendi, botu be nyena temo ke meyasi, yite nde, botu bete be kane yiya yasi tiko Njambiyε baka, ko mumo wete ne wete ke njoka yan ti be ne meyasi mete yi Njambiyε bakidye tike botu bene mate na. ⁶ Mumo ti sebila wune ne yiya lem melepi na. Yo kelna meyasi dete kele nde, ngambi Njambiyε bal ke to botu bete be kele da meto sunjwe ne nye baka. ⁷ Dete, wune ti gbam kol wune botu bete na. ⁸ Keto ne mbombu wune ba yitil. Ma ndana wune me mejasi, keto wune be Nyangwe Kumande wusu me sanjwate. Dete, wune jonnangwe nda botu bete be me mejasi. ⁹ Wune kel dete, keto mejasi kel nde, mumo kel kwalo kimo yasi hene, kelo yasi hene ne ngben, kelo sendi nde, mumo lepi gbakasi ke meyasi hene. ¹⁰ Ma wune jonnangwe ndana dete yi nembe meyasi, duwe yike yi nye Nyangwe Kumande mesosa. ¹¹ Wune ti nyeki bo ke kelna mekele me yitil wune botu bete be kele yo baka na. Mekele mete ti nyeki yiya kimo yasi na. Yasi wete, wune kpâl gbaso yo ke puye ne ngway. ¹² Keto meyasi mete yi bo kele ke so ke gba yasi jon. Ko yeti yasi te yi mumo yakama bofe lep na. ¹³ Ma nge yo si pundo hene ke puye dete ke, o beja, mumo ke nje duwe menjonjolo mete yey, ¹⁴ keto yasi hene te yi mejasi punje ke puye, yite me mejasi. Yo nda yi mekana me Njambiyε lepe nde: <We mo te ε ke jako ko jemkwe, tema ke njoka bemun, ne mejasi me *Krist pan ke jonjwe dyo.> ¹⁵ Dete, wune kombila diy ne soso beje nda yi wune jonja no ke. Wune ti jonjngwe nda belem na. Yasi wete, wune jonnangwe nda botu bete be ne dyano. ¹⁶ Dete, ngimo hene te yi dya wune nde, wune kel yiya yasi, wune

nyêki bo kete kine dimbidye ngimo na, keto metu mete yi wuse diyê kete ndana ké beyate. ¹⁷ Dete, wune ti ndembi na, yasi wete, wune kpâl sa nje te yi duwe yasi te yi Nyangwe Kumande kwadye ké. ¹⁸ Wune ti gwaki menjam na, keto yo ke bekidyê wune. Yasi wete, wune sâh nde, Kimô Sisij tôndu ke temo yun. ¹⁹ Yite baka ta nye besô deti ne nje jembina besom te yi luksa Njambiyê nè nje yiña mejembi mete yi sombile ne nye ho ne nje mejembi mete yi Kimô Sisij ta nye wune deti te yi jembô ké. Yite wune ta jembina yi besê ne Nyangwe Kumande wusu ne temo yun hene. ²⁰ Nge Kimô Sisij tondê metemo mun dete, yite wune ta nye Da Njambiyê wosoko mengimo hene, ke meyasi hene, ke dîno Nyangwe Kumande wusu Krist. ²¹ Yite baka ta tekwe to sungwe ne besô, keto wune ke jesô Krist.

Jongwe botu be Njambiyê

ke moy ty dyan

²² Wune bomari, nyari hene têkwe to sungwe ne njom yi tedye nde, wune ke wokuna ne Nyangwe Kumande. ²³ Wune kêl dete, keto yo mbam diyê ne nyari nda yi *Krist diyê ne njon botu bete be tike temo ke yene ké. Njon botu bete gba yotu ne, yo nye jongwe bo. ²⁴ Ma nyari hene têkwe to sungwe ne njom ke meyasi hene nda yi njon botu bete be tike temo ke yi Krist wokuna ne nye ké.

²⁵ Wune bembam, mbam hene kwâdyikwe nyari wene nda yi *Krist kwadya ne njon botu bete be tike temo ke yene yi nye jongwe dyene ne nguru wene keto yan ké. ²⁶ A kelma dete, né bo wokuna ndi ne nye nyepô. Yite a panma pa pupudye bo ne möröku nè melepi mene sendi. ²⁷ A kelma dete, né njon botu bete nje tem ke mbombu wene kimô yaña ne bejgenjen kine mōno memi ho mbulma sal ho yiña mōno beya yaña dete na. Yasi wete, a kelma dete, né bo wokunangwe ndi ne nye nyepô kine yiña mōno mejosô ke mbombu wene na. ²⁸ Dete sendi, mbam hene kwâdyikwe nyari wene nda ngbak ngbak yotu ne.

Yo nde, mo te e kwadye nyari wene, mo te ke kwadye yotu ne ne nguru wene. ²⁹ Keto ko mumo wete ne wete ti pa beno yotu ne mbanja yeso na. Yasi wete, a dál yo bakidyê yo kimote nda yi Krist kele sendi dete sungwe ne njon botu bete be tike temo ke yene ké. ³⁰ A kêl dete, keto wuse medoku me yotu ne. ³¹ Yo nda yi Njambiyê lepima nde: <Dete, mbam ta tikô sangwe bene nyangwe jonna bene nyari nda kol bene jon. Bo hene yiña ta kpalô nje be ndi mbundô wete.> ³² Yasi ke yi Njambiyê lepima ké, yo bā sodfyate ne mbombu. Yo gba nyangwe yasi. Mi lépi yo waka yi tedye ne njoka Krist bene njon botu bete be tike temo ke yene baka. ³³ Ma dete sendi, wune bembam, mbam hene kwâdyikwe nyari wene nda yotu ne. Sendi, nyari jêsi njonô wene.

6

¹ Wune bonosike, wune wôkunangwe ne botu bete be jama wune baka, keto yo kimote nde, botu bete be me sangwate bene be Nyangwe Kumande baka kêl dete. ² Wete mbonga Njambiyê lépi nde: <Jesô songwe bene nyongwe.> Ke njoka mēbonga mete yi Njambiyê tembidya, kpo sendi yiña yasi dokidyê kete, yoko bosate. ³ A kpoma nde: <Nge we kele dete, we ta be ne mesosa, we má jonna sendi kikwe ke meneti maka.> ⁴ Ma wune besangwe ne bono, wune ti kel yasi te yi ta kwadye temo bono bun na. Yasi wete, wune dôkwe bo ne nje tedya yan mebōne yi kite ne bo ne nje nambina meto man. Wune kêl dete nda yi Nyangwe Kumande kwadye ké.

⁵ Wune bebala, wune wôkunangwe ne botu bete be diyê ne wune ke meneti maka baka. Wune kâmbi bo ngwangwa. Wune kêl dete ne temo yun hene yi tedye nde, wune ke wokuna ne *Krist. ⁶ Wune ti kel ndi dete keto bo ke kon yun ke pemo wune na. Wune ti kel ndi dete, né bomô be ne mesosa ne wune na. Yasi wete, wune kêl dete yi tedye nde, wune bebala be Krist be kele yasi te yi Njambiyê kwadye ké ne temo yan hene. ⁷ Dete, wune kêl mesay nye bo ne kimô temo nda

wunε kél nye Nyanḡwε Kumande, yeti nye bomɔ na. ⁸ Ma wunε dúkwε nde, mumɔ hεnε, ko bala ko mɔ te ε ti bala kɔ, Nyanḡwε Kumande ta nye mumɔ yasi beḡwε kimɔ mekele menε. ⁹ Ma wunε botu βete be dīyε ne bebala βaka, wunε kél sendi dεte ne bebala βun. Wunε tiki ḡgaliya misi sunḡwε ne βo, keto wunε ke duwε nde, mɔ te ε dīyε ne βo, dīyɔ sendi ne wunε kɔ, pele dīyobɔ. A yeti ke gwe mberɩ misi me mumɔ na.

Mejɔle meḡyambi mete yi Njambiye

nye wuse ké

¹⁰ Yí sidīyε nɔ, wunε βôn dεti ke meβɔ me Nyanḡwε Kumande nè ke nyanḡwε ḡḡunḡudīyε ne. ¹¹ Wunε βīya mejɔle me dīyambi hεnε te yi Njambiye nye wunε ké jeliyε, né wunε βε ne dεti te yi dīyɔ ne ḡḡβinḡim kome *Kum βeya mekele ta nje ne memβole menε ké. ¹² Keto dīyambi te yi wuse lū ké, wuse ti lón ne gbela βotu be memβundɔ na, yasi wεte, wuse lón dīyambi te sunḡwε ne βeya mesisiḡ βene βekum βan nè nyanḡwε βekum βan be name mbokɔ te yi yitil yi ke meneti maka ké. Wuse lón dīyambi te sunḡwε ne βeya meyasi hεnε te yi ne nyanḡwε dεti yi dīyε ke kwey ké. ¹³ Ma nda yo dεte ké, wunε βīya mejɔle me dīyambi hεnε te yi Njambiye nye wunε ké jeliyε, né wunε βε ne dεti te yi sumɔ kol kome βeya yesɔ ta dīyɔ ké. Dete, wunε ta kè mbɔmbu dīyɔ ne ḡḡβinḡim kome wunε ta lanḡa kumɔ njena ké. ¹⁴ Wunε dīy ne ḡḡβinḡim. Wunε lêpi ndi gbakasi. Yo βêki nda kanda te yi mumɔ susule ke jon ne ké. Wunε kél meyasi hεnε ne ḡḡβen ke jonḡwε dīyun. Yo βêki nda lambɔ sumba te yi mumɔ lenḡe kè nɔ dīyambi ké. ¹⁵ Wunε nyêki sosu ke pelna Kimɔ Tom te yi nye mumɔ tete ké. Yo nda menakala mete yi mumɔ lenḡe kendɔ nɔ ké. ¹⁶ Ke meyasi hεnε, wunε tiki temɔ ke yi *Krist. Yo nda ḡḡubɔ te yi wunε βiye yí dīmɔ ne bulam bulam mekɔ me ndolo hεnε te yi *Mɔ βeya mekele lū ne dīyambi ké. ¹⁷ Wunε βīya jonḡwε te yi Njambiye nya wunε ké. Yo nda guka sumba te yi mumɔ pete ne to kè nɔ dīyambi ké, βu

sendi meḡepi menε nda kafa te yi Kimɔ Sisiḡ nye wunε ké. ¹⁸ Wunε ḡḡwêtanḡwε ne Njambiye meḡimɔ hεnε, kelɔ kwalɔ meḡwεta nè kwalɔ mejaba hεnε ne dεti te yi Kimɔ Sisiḡ. Wunε tī yaki na, wunε kên ndi mbɔmbu yí ḡḡwεta ne Njambiye dεte meḡimɔ hεnε kine katɔ na. Wunε ḡḡwêtanḡwε sendi keto botu be Njambiye hεnε, ¹⁹ jekɔ kwɔ kwḡḡɔ keto mβε, né Njambiye nye mi lēpi te yi mi yâkanḡwε lēpɔ kome mi kwadye tapita ké, né mi lēpina ne sanḡan kine wɔ na yí tedīyε ne yasi te yi ma βéki sodīyate ne mbɔmbu ke kasi Kimɔ Tom ké. ²⁰ Mi mɔ βonḡna Kimɔ Tom te kè pele, ko βekɔ nde, mi ndana wotunate ne kol sumba ke tū jɔbɔ. Wunε ḡḡwêtanḡwε ne Njambiye, né mi lēpi yo ne sanḡan kine wɔ na nda yi mi yâkanḡwε kelɔ ké.

Pol ke nyeno botu be Efes

²¹ Mi ke kwadye nde, wunε sendi, wunε dúkwε yasi te yi kwḡḡna ke kasi mβε nè yasi te yi mi kele ndana ké. Wunε ta wokɔ yo hεnε ke numbu maḡ wusu Tisik, sɔḡ temɔ su. Nye mɔ mesay me Nyanḡwε Kumande. A nya sosu ne hεnε ke mesay mete. ²² Mi jéki tomɔ nye kenje, na kè lēpi tēri su nye wunε, nye sendi wunε dεti ke temɔ. ²³ Da Njambiye nè Kumande Yesu Krist nyêki βemaḡ βusu tete nè mekwadya ke temɔ, kelɔ sendi nde, βo tiki temɔ ke yi Da kè nɔ mbɔmbu. ²⁴ Njambiye kél ḡḡikwa ne bomɔ hεnε be kwadye Nyanḡwε Kumande wusu Yesu Krist kine njena βaka.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Filipi

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko, yite a ke jobo ke Rom.

Nyangwe to lepi, yo nyena wosoko nye bekriten bete be Filipi ke mekana mete yi bo kelma ne nye ke. Pol ke kwadye tedye nye bo nde, a ke kwadye bo. A jeki lepo kasi mesosa, lepo sendi nde, kriten, yo mo te e laŋsa kpo ne kpo ke jongwe dyene bene Krist.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabiye yini:

1. Jongwe kriten, yo Krist, ko ke moy mebɔne nɛ mesosa (kumte 1).
2. Kriten jɔnɔngwe kelo mesay ne pidya yotu nda Krist (kumte 2).
3. Kriten fiki ndi temo ke yi Krist be ne bibina temo hene ndi ke yene nyepo (kumte 3).
4. Deti kriten, yo Krist. Krist pele yene ko ke moy mebɔne (kumte 4).

¹ Yo mi Pol sine Timote, wuse bebala be Krist Yesus. Wuse ke keto mekana maka kenje botu be Njambye hene be diyɛ sangwate bene be Krist Yesus ke Filipi baka. Wuse kɛti kenje sendi betomba bete be kendɛ ne botu bete baka, keto kenje sendi bediyakere. ² Njambye Sangwe wusu nɛ Kumande Yesus Krist kɛl ngikwa ne wunɛ, nye sendi wunɛ tete.

Pol ke ngweta ne Njambye

keto bekriten be Filipi

³ Mi ke nye Njambye wombe wosoko keto yun ke mengimo hene te yi mi take wunɛ kɛ. ⁴ Mengimo hene te yi mi ngweta ne Njambye keto yun hene kɛ, mi kɛl yo ne nyangwe mesosa ke temo, ⁵ keto wunɛ kamma mi ke say pelna Kimɔ Tom te yi mi kele kɛ kandɛ ke yeso te yi mi kandima ne pelnate nye wunɛ kumɔ ndi ndana. ⁶ Mi ke kobile duwe nde, Njambye mo te e kandima kelna kimɔ mesay ke metemo mun ko ta kɛ mbombu sidye yo kumɔ ke *Yeso Krist Yesus. ⁷ Yo gba kimote nde, mi

bɛki ne njel kimɔ metake nda yite sungwe ne wunɛ hene, keto mi ke take wunɛ tu ne yeso ke temo mbe, keto wunɛ hene ne ngabiye ke kimɔ yasi te yi Njambye kelma ne mi kɛ, ko ke diyɔ jobo nda yi mi diyɛ ndana kete kɛ, ko ke ngimo te yi mi teme ke mbombu botu be pesina josi yɛ jɔse lepi keto Kimɔ Tom yɛ tedye nde, yo gbakasi kɛ. ⁸ Njambye ke duwe nde, mi lepi gbakasi kome mi lepe nde, mi ke kwadye wunɛ hene kumɔ ke moy temo mbe nda yi Krist Yesus kwadya ne wuse kɛ. ⁹ Yasi te yi mi diyɛ Njambye ke mengweta membe kɛ, yo nde, mekwadya mete yi wunɛ be no kɛ dɔku dɔko kwɔ to te ke duwɔ yasi nɛ ke nembina meyasi kumɔ njena. ¹⁰ A kɛl dete, nɛ wunɛ be ne deti te yi nembɛ meyasi yɛ tɔke kpa meyasi. Dete, wunɛ tɛ be ne mejɔso ho ne mendeya ke mbombu wene ke *Yeso te yi Krist Yesus ta basidye nje kɛ na. ¹¹ Yesus Krist ta nye wunɛ deti te yi kelo kwalɔ mekele hene te yi ne ngben kɛ no mbombu, nɛ bomɔ lukse Njambye sombile nye keto te yite.

Jongwe Pol, yo Krist

¹² Wunɛ njɔn, ndana mi ke kwadye nde, wunɛ dukwe gbate nde, yasi te yi mi sangwama no kɛ kpalma kelo nde, Kimɔ Tom nyanjangwe kɛ no mbombu. ¹³ Dete, ke mbey josi ke tu kumande nɛ ke membey hene, bomɔ njɔ kobile duwe nde, bo nyɛki mi ke jobo keto *Krist. ¹⁴ Bibina temo te yi sulo beman busu bɔ no ke yi Nyangwe Kumande wusu kɛ njɔ dɔko dɔko kwɔ yi mbombu, keto bo beɔma nde, mi me ke jobo. Yo kelma ndana nde, bo bɛki ne deti te yi pele melepi me Njambye kwɔ yi mbombu kine wɔ na. ¹⁵ Yo gbate nde, baɔa ke njoka yan pɛla kasi Krist, keto bo ne beya temo sungwe ne mi yɛ kuso sendi metando ke njoka su. Yasi wete, baɔa kɛl yan yo ne kimɔ temo. ¹⁶ Ma baka be kele ne kimɔ temo baka kɛl dete, keto bo ne temo te yi mekwadya, keto bo duwɔ nde, yo Njambye nye mi mesay mete, nɛ mi kambidya ne Kimɔ Tom ke mbombu bomɔ. ¹⁷ Ma bari pɛla sendi yan Kimɔ

Tom Krist yí lú dƳambi ne mi, né bo kel ndi yasi te yi beɲe bo ké. Ke yite, metake man yeti ne ngben na. Bo sáɲ nje te yi dokidye yiɲa meɓone ke to te yike yi mi saɲgwa no ndana ke jobo ké. ¹⁸ Ma yo ke kelo mi nge? Siya te ndi nde, bo lépi kasi Krist. Ko bo kél ne yiɲa beya metake ke moyte, ko bo kél ne gbakasi, yo ndi pelna kasi Krist te yite yi nye mi mesosa. Yo ta nye ndi gba mi mesosa kè no mbombu. ¹⁹ Mi lépi dɛte, keto mi duwá nde, meyasi menori hene ta kpalo kelo nde, mi jón, keto wune ke ngweta ne Njambiyɛ keto mbe. Sendi, Sisiɲ Yesu Krist ke kame mi. ²⁰ Ma mi ke kwadye ne temo mbe hene, be sendi ne bibina temo nde, kine yaɲa wete ne wete ke njoka te yakama kelo nde, mi bêki ne njon na. Yasi wete, mi góru nde, ko ndana ko kpo ne kpo, mi tédya gbate ke ndingele jonɲwe dƳembe nde, Krist gba nyaɲgwete. Mi tédya dɛte ko ne nje jonɲwe ko ne nje soɲ. ²¹ Keto ke yembe, jonɲwe dƳembe, yo Krist. Sendi, nge mi gwe, yite gba kimote ke yembe. ²² Ma nge mi kè ndi mbombu yí jonna ke meneti maka, mi yakama kè sendi mbombu yí kelo yiɲa yasi te yi yakama kame beso. Dete, mi yeti ke duwe se nje te yi mi yakanɲwe tɔke ké na. ²³ Mi ndana ke njoka meyasi maka yiba yi ke danda mi. Mi ke gorɔ lekwe tiko jonɲwe te yike kè dƳiɔ sine Krist. Mi béɲa nde, yo yite jekɛ be kimote kwá yiri. ²⁴ Ko dɛte, keto yun, mi táka nde, yasi te yi yakama laɲ be kimote ke njokate, yo nde, mi kèn mbombu yí pa jonna ke meneti maka. ²⁵ Ma mi ke kombile duwe gbate gbate nde, mi ta dƳiɔ kwá jonna sendi sine wune hene, né mi kam wune, né wune dɔku dɔko kè no mbombu ke tikina temo te yi wune tike ke yi Kumande Yesu ké, be sendi ne mesosa kete. ²⁶ Dete, kome mi ta kala nje ke yun ké, yo ta kelo nde, wune bêki ne kale te yi be ne mesosa keto mbe laɲsa yi mbombu, keto wune be Krist Yesu saɲgwate.

²⁷ Ndi nde, wune jónnanɲwe kimote ke misi me bomo nda yi Kimo Tom *Krist lepe nde, botu be Njambiyɛ jónnanɲwe dɛte ké. Dete, ko nde, mi njâki nje beɲe

wune, ko nde, mi tí nje na, mi wôku ndi nde, wune ke dƳiɔ saɲgwate ne ngbik, be ndi ne kiya to yasi te yi kelo. Mi wôku sendi nde, wune ke dƳiɔ temo wete, kelo mesay wondo biriki, keto tikina temo te yi Kimo Tom lepe ké, né kasi te nyanja ke membey hene. ²⁸ Ko wune tí gwaki wɔ yaɲa ke yasi te yi botu bete be lú dƳambi saɲgwate ne wune kele ne wune ké na. Ke wune sume kol dɛte, yite ke tedye nde, bo ta yabile. Ma ke yun, yo tédya nde, Njambiyɛ ta jonɲwe wune. ²⁹ A kél dɛte ne wune keto Krist. Njambiyɛ kelma ngikwa ne wune dɛte, yeti ndi nde, wune ke tiko temo ke yi Krist siye na, yo sendi nde, wune ke saɲgwa ne meɓone keto ne. ³⁰ Sine wune ke ngbo lú dƳambi te ndana. Yo ndi kiya dƳambi te yi wune beɲma mi ke lú kwey ké. Mi ndi ke kè mbombu yí lú dƳambi te ndana nda yi wune duwá ké.

2

Wuse pídyikwe meyotu musu

nda Krist

¹ Kome wune diye saɲgwate wune be *Krist ké, 'dƳiɔ te yeti ke nye ka wune dɛti ke temo na? 'Mekwadya mete te yi nye kwadye ne wune ké yeti ke wadye ka metemo mun? 'Wune ka saɲgwate wune be Kimo Sisiɲ? 'Wune ke kwadya ka tande yun, gwe sendi ngwete beso? ² Nda yo dɛte ké, wune kél nde, mi bêki ne mesosa kumo njena. Dete, wune bêki ndi ngin wete, kwadya sendi tande yun. Wune bêki ndi ne kiya temo wete, be ndi sendi ne metake wete. ³ Wune tí kel yasi ne temo te yi mesuɲono na. Wune tí saɲ nde, bomo lúksa wune na, yite gbelate. Yasi wete, wune kpâl pidye meyotu mun yí bu beso nde, bo kwá wune. ⁴ Mumo tí saɲ ndi menyonɔ mete yene ne nguru wene na. A kpâl sa nde, beso bêki sendi ne menyonɔ mete yan. ⁵ Wune jónnanɲwe tande yun beɲgwe metake mete yi Krist Yesu ba no ké. Yo nde: ⁶ Teri ne ba ndi wete bene Njambiyɛ, ma ko dɛte, a tí kwadye bu teri te yite yí yeko ne to ne Njambiyɛ na. ⁷ Ma ndi nde, nye ne nguru wene kpalma nje wenjile

tiko teri te yi nye ɓa no ké kpalo nje ɓu teri bala. A nja ɓe nda ɓomɔ hene, e ɓomɔ hene ɓenje nde, nye gba mumɔ. ⁸ A pidya yotu ne ne nguru wene wokuna ne Njambiyɛ kwɔ jaye sɔŋ, ko gba sɔŋ te yi kroa. ⁹ Yo keto te yite sendi yi Njambiyɛ bendidya ne nye kwɔ to te, nye sendi nye kpasa ɗino te yi kwanma meɗino hene, ¹⁰ né meyasi hene te yi ɗiye ne jon ke ɗyobo nè ke meneti nè ke nji meneti kuse meɓon yí jesɔ ɗino Yesus, ¹¹ né mumɔ hene duwe jaye ke mbombu ɓomɔ nde, Yesus Krist Nyangwe Kumande. Dete, ɓo ta lukse Da Njambiyɛ.

Say bekriten

¹² Wune njon, wune sɔŋ temɔ mbe, nda yo dete ké, wune wɔkunanɗwe ndana ne Njambiyɛ kwɔ to te, jeko kwɔ kwanɗo ke ngimo te yi mi yeti se sine wune ké. Wune ɗikima wokuna ne nye kpo ne kpo. Wune kelma dete ke ngimo te yi mi ɗikima ɗiyo sine wune ké. Wune kɛn mbombu nye sosu yun yí kelɔ meyasi, né wune jonɗwe ne yotu yun ne nguru wun. Wune kɛl dete ne kambina Njambiyɛ nè menɗwanɗwa ke mbombu wene. ¹³ Keto yo Njambiyɛ ne nguru wene kele nde, wune ɓêki ne hel te yi kelɔ yasi te yi nye ne nguru wene kwadye ké. Yo nye sendi nye wune ɗeti te yi kelɔ yo. ¹⁴ Wune kɛl meyasi hene kine menɗɓonɗgila kine metando na. ¹⁵ Wune kɛl dete, ma wune nje ɓe ne mendeya, né wune ɓe pupunate kine mami nda ɓono ɓe Njambiyɛ ɓe kine monɔ yaɗa te yi ɓo yakama ndeye na. Wune ke jonna ke njoka beya botu bete ɓe ngimo te yoko ɓe kele yasi kotute ɓaka. Wune ke paniye mejasi ke njoka botu bete nda yi besisɔ pane no ke ɗyobo ké. ¹⁶ Wune kɛl dete yí ɓu Kimɔ Tom te yi nye ɓomɔ jonɗwe ké kɛ lɛpɔ nye ɓo, simande mi ta ɓe ne mesosa keto yun ke *Yesɔ Krist. Mi ta ɓe ne mesosa yesɔ te dete yí duwe nde, soko te yi mi sɛɗya nè meɓone mete yi mi sanɗwama no ké ti gwe mesenɗe na. ¹⁷ Sadaka te yi wune nye Njambiyɛ ké, yo tikina temɔ te yi wune tike ke yene ké. Nge ɓe nde, mekiyo membe nyânɗanɗwe sanɗwe ne sadaka te,

mi ne mesosa. Sine wune hene ke ngbo sosa keto te. ¹⁸ Dete, wune sendi, wune sɔsanɗwe nda mi. Sine wune ngbɔku sosa.

Kasi Timote nè Epafrodit

¹⁹ Ma mi ne ɓibina temɔ ke yi Kumande Yesus nde, mi ta tomɔ Timote ndana kenje wune. Simande yasi te yi nye ta yɔkwe nje yekidye nye mi ke kasi yun ké ta nye sendi mi ɗeti ke temɔ. ²⁰ Keto kine mbanja wete mumɔ waka nda nye e ne kiya metake wete sine nye, e nye temɔ ke kasi yun na. ²¹ Yo nde, mumɔ hene sán ndi nje mekele mete yi ɓenje nye kine sa yi Yesus Krist na. ²² Wune ne nguru wun ke duwe nde, Timote tedya nde, nye kimɔ monɔ mesay. A kelma mesay me lɛpina Kimɔ Tom sine nye nda yi monɔsike kele ne mesay bene sanɗwe ké. ²³ Yo nye yi mi take nde, mi ta tomɔ nye nedɔ kenje wune. Mi ta nje tomɔ nye, nge mi si kombile duwe yasi te yi ɓo ta pesɔ wonɗa ke kasi lɛpi mbe ké. ²⁴ Mi ke kombile duwe sendi nde, Nyangwe Kumande wusu ta nye mi ɗeti, né mi ne nguru wombe kɛ ɓen wune nedɔ.

²⁵ Ma mi ɓenma nde, yo gba kimote nde, mi tɔm man mbe Epafrodit yokidye kenje wune. Sine nye ke ngbo kelɔ mesay. Sine nye ke ngbo sendi lu ɗyambi te yi mi lu ke pelna Kimɔ Tom ké. Wune tomma nye njese mi yí nje kame mi ne meyasi mete yi ɓane mi ké. ²⁶ Ma temɔ ne ɓa ne ɓak ɓak nde, na ɓen wune hene ne koko, keto wune wokuma kasi kon ne, e yo njanɗwe nye budɗate. ²⁷ A ɓa gbate ke konɔ, bukwe ndi sɔŋ. Yasi wete, Njambiyɛ gwɔ ngwete wene. Yeti ndi nye nyepo na, a gwɔ sendi ngwete wombe, kambo yiɗa ngambi me nje dokidya sendi ke to te yi mi no ndana ké. ²⁸ Dete, mi ke tomɔ nye beke beke kenje wune, né wune ɓe ne mesosa te yi ɓenje nye ne koko, né ngambi te yi ke temɔ mbe ké wey sendi. ²⁹ Ma dete, wune ɓonɗe nye ne nyangwe mesosa nda man wun keto Nyangwe Kumande wusu. Wune jêsi njel ɓomɔ nda bete. ³⁰ Wune ɓonɗe nye ne mesosa dete, keto a diyma sanɗwa ne sɔŋ keto mesay me *Krist. A ɗyanɗwa yotu ne yí nje kame

mi ke numbu yun, keto wune ti be ne nje te yi kame mi dfe na.

3

Mumɔ béki ne ngben nan?

¹ Wune njon, mi ke lepɔ sidye no nde, ke meyasi hene, wune sɔsangwe, keto wune be Nyangwe Kumande sangwate. Mi yeti ke kato yi kala keto kiya meyasi mete yi mi ma kɛti ne mbombu kenje wune ké na, keto mi benma nde, meyasi mete ta kame wune, ma wune me nje sangwe ne beya yasi. ² Wune dɛy ne sɔsɔ ne botu bete be kele yasi nda bemiye baka. Wune dɛy ne sɔsɔ ne bo, bo beya botu be mesay. Bo pɛsinangwe ndi ke gbela yotu. Wune dɛy ne sɔsɔ ne bo. ³ Yo nde, yo gba wuse be fan botu bete be pɛsinama baka, yeti bo na, keto wuse kɛl su mesay nye Njambiye ne nje Kimɔ Sisin ne. Wuse lúksa su yotu, sosa keto Krist Yesus. Sendi, wuse yeti ne bibina temo ke meyasi mete yi wuse ne nguru wusu yakama kelo ké na.

⁴ Yasi wete, mi má kwadyikwe, ma mi nya sendi temo mbe ke meyasi mete. Nge baɲa bomɔ take nde, bo yakama nye temo yan ke meyasi mete, 'sunɲwa ne mi? ⁵ Mi lépi dfe, keto bo jama mi ya metu yitan jo yitati, e bo pɛse mi. Mi monɔ kandɔ Isarayel. Mi mbo Benjamɛ, monɔ Behebere ne ngbak ngbak. Mi benɲwa membonɲa me Beyuden wete wete, keto mi ba ke njon *Befarisɛ. ⁶ Mi nya temo mbe hene ke mesay. Yo benɲama dfe kome mi tedya nyangwe mebɔne nye njon botu bete be tikima temo ke yi Kumande Yesus baka. Mi dikima kelo meyasi hene te yi membonɲa lepe ké. Dete, mi ba ne ngben ke yite. Ke nje te yi benɲwa membonɲa mete, mumɔ wete ne wete ti be ne yaɲa te yi ndeye mi kete na. ⁷ Ma ndana, meyasi menori hene yi mi dikima take nde, yo kpasa meyasi mete yi ta kame mi ké, mi me kpalo benje nde, yo hene gbɛlate, keto sine *Krist me sangwate. ⁸ Sendi, yeti ndi yite siye na, mi me benje meyasi hene ndana dfe gbɛlate keto yasi ke yi kwanɲa meyasi hene ké. Yo nde, ndana mi me ke duwe

Krist Yesus te Nyangwe Kumande wombe kumo njena. Mi sima li meyasi menori hene ne mbul keto ne. Mi me benje meyasi mete hene nda yasi nyɛ, né Krist be wombe. ⁹ Mi me benje meyasi dfe, né mi be sangwate ne nye. Mi yeti ne ngben ke mbombu Njambiye, keto mi ke kelo yasi te yi membonɲa lepe ké na. Yasi wete, mi ne ngben ke mbombu wene, keto mi ke tiko temo ke yi Krist. Yo Njambiye kele nde, mi njâki nje be ne ngben ke mbombu wene. A kɛl dfe ne mumɔ hene e tike temo ke yi Krist ko. ¹⁰ Siya yasi te yi mi gore ké, yo nde, mi dúkwe Krist ke moy nyangwe dfe te yi kelma nde, a wómkwe ké. Mi góru sendi nde, mi béki sangwate sine nye ke mebɔne mene, be sendi nda nye ke soɲ te yi nye gwa ké. ¹¹ Mi góru sendi dfe, simande ko nge ko nge, mi ta womiye kome botu bete be ma gwe ta womiye ké.

¹² Mi yeti ke kwadye lepɔ nde, mi sima bu meyasi mete yi mi ladye ké na, ho nde, mi sima kelo meyasi hene kumo njena na. Mi ndi ke sedye kɛ no mbombu, né mi biy meyasi mete ne sɔp yey, keto mi sendi, Krist Yesus biyama mi ne sɔp jeliye. ¹³ Wune njon, mi ne nguru wombe yeti ke take nde, mi sima biye meyasi mete na. Siya metake membe, yo nde, mi ke lensa meyasi mete yi sima si kwa ké yi sambile ndi misi benje ne yasi te yi nje mbombu ké. ¹⁴ Mi ke sedye, né mi kum ke njena sokɔ mbe, né mi be ne sol te yi Njambiye ta nye wuse kome nye ta jeba wuse kenje ke dyobo ké. A ta nye wuse sol te, keto sine be Krist Yesus sangwate. ¹⁵ Dete, wuse hene be ma ngbi ke nje Njambiye baka, wuse béki ne metake mete yite. Ma nge be nde, ke yiɲa monɔ yasi wune ne yiɲa metake dele, Njambiye ta bute dyanɔ dɛyun, né wune duwe yo kimote. ¹⁶ Siya te ndi nde, wuse kɛn mbombu yi kendo ke nje te yi wuse sima si toke kumo ndana ké.

¹⁷ Wune njon, wune jonɲangwe kelo meyasi ndi nda mi. Wune kâɲa misi benje ndi ne botu bete be jonɲa sendi nda yi wune benje ke yotu su ké, ¹⁸ keto budya bomɔ ke jonɲa benɔ wokuna kasi kroa

*Krist nye bo ke dfe. Mi dikima lero yo ne kpik kpik nye wune. Mi ke lero yo sendi ndana nye wune ne misidye ke misi. ¹⁹ Siyna te yan, yo nde, bo ta yambile, keto Njambiyete wan, yo nje moy yan. Bo ke lukse yotu yan ke yasi te yi nye mumo njon ke. Bo nyeki sosu yan ndi ke meyasi me meneti maka. ²⁰ Ma ke be wuse, dya te yusu, yo pele dyobo. Wuse ke ladye nde, Nyanngwe Kumande wusu Yesu Krist, mo te e jongwe wuse ko ta kala wule mate nje. ²¹ A ta yensa boru meyotu musu nde, yo bonnangwe ne yotu ne yi ne meluksa ke. A ta kelo dfe ne nyanngwe dfe te yi kele nde, a nam meyasi hene ke.

4

¹ Wune njon, wune son temo mbe, temo mbe deke ne pepere nde, mi kalangwe bene wune. Yo wune ke nye mi mesosa ke temo, kelo sendi nde, bo luksa mesay membe. Dete, wune njon, wune son temo mbe, wune diy sangwate ne ngbingim wune be Nyanngwe Kumande wusu.

Pol ke nye botu be Filipi mengite

² Mi ke kobile ngweta ne bedyombu busu Evodi bene Sintis nde, metake man beki ndi wete ke no mbombu nda beman, keto bo sangwate bene be Nyanngwe Kumande. ³ Ma we kimo manmbe, we yi sine we ngbo kelo mesay ko, mi ke kobile lero sendi nye we nde, kama bo, keto yo sine bo lu dyambi ke pelna Kimo Tom. Kelema nene banja botu bete be sine bo kele sendi mesay baka lonma sendi dyambi te sine bo. Njambiyete sima keto medino man ke mekana me jongwe. ⁴ Mi ke kobile lero nye wune nde: Wune sosangwe mengimo hene, keto wune be Nyanngwe Kumande sangwate. Mi ke basidye lero dfe nde: Wune sosangwe. ⁵ Wune kel nde, bomo hene dukwe nde, wune weyna bomo. Nyanngwe Kumande ta be ke nje. ⁶ Wune ti gwaki kan yaja na, yasi wete, ko nge dyan wune, wune lepi meyasi hene te yi bane wune ke nye Njambiyete. Wune diya nye meyasi ne nje mengweta ne mejaba. Wune kel dfe ne nyena wosoko. ⁷ Nge wune kele dfe, yite

Njambiyete ta kelo nde, metake mun beki ne te ke meyasi hene. Tete yite kwanma yasi hene te yi mumo yakama take. Tete yi wune ta be no ke ta kelo nde, metake mun ne metemo mun beki ke mebo me Krist Yesu. ⁸ Wune njon, mi ke lero sidye no nde: Ke meyasi hene, metake mun ken ke yasi te yi be gbakasi ne ke yasi te yi bomo yakama jeso. Yo ken ke yasi te yi ne ngben ne ke yasi hene te yi pupunate. Yo ken ke yasi hene te yi bomo yakama tondo ne ke yasi hene te yi bomo yakama jaye. Yo ken sendi ke yasi hene te yi be kimote ne ke yasi hene te yi bomo yakama lukse. ⁹ Yasi hene te yi mi tedya wune ne yike yi wune jayma ke, wune ken mbombu yi kelo ndi dfe. Wune ken ndi sendi mbombu yi kelo yasi hene te yi wune wokuma ke numbu mbe ne yike yi wune benma mi ke kelo ke. Keto nge wune kele ndi dfe, Njambiyete te e nye mumo tete ko ta diy wune bo.

Pol ke nye botu be Filipi wosoko,

nyeno sendi bo

¹⁰ Dete, mi ba ne nyanngwe mesosa keto Nyanngwe Kumande, keto wune ke tedye ndana ne koko nde, wune ndi ke take mi ke no mbombu. Mi ti lepi nde, wune yeti ke take mi na, wune ke take gba mi budyate. Yasi wete, wune ti nje be se ne nje te yi tedye yo na. ¹¹ Mi ti lepi dfe, keto meyasi ke bano mi ndana na, keto mi jekima ke jongwe dyembe nde, ko mi beki ne yasi ho mi kine yaja, ke yembe, yo yakama. ¹² Mi duwa jongwe ke moy mebuko, duwe sendi jongwe ke moy nyengwe. Ke membey hene ne ke meyasi hene mi jekima diy ne dito, jek sendi diy ne nja. Mi jekima diy ke moy nyengwe ne ke moy jarapa. ¹³ Mi yakama kelo meyasi menori hene keto mo te e nye mi dfe ko. ¹⁴ Ko dfe, wune kelma kimote yi kame mi ke mebone mete yi mi sangwa no ke. ¹⁵ Ma wune botu be Filipi, wune ne nguru wun ke kobile duwe sendi nda mi nde, ke njoka menjon me botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesu baka kine wete ne wete ke njokate kamma mi ne yaja na. Yo ndi wune bepo yi sine

wunε dikima nyena meyasi, baka ke nye besɔ, baka ke bu. Yo kelnama dete ke ngimɔ te yi mi duwɔ nɔ ke Maseduwan kande ne pelna Kimɔ Tom ké. ¹⁶ Mi lépi dete, keto piɔ te yi mi bɔ nɔ ke Tesalonik ké, wunε kenja mi meyasi menɔa yiɔa yi kame ne mi ke meyasi mete yi dikima banɔ mi ké. ¹⁷ Yeti nde, mi sɔn nde, wunε njêsikwe mi meyasi na. Yasi te yi mi sɔ ké, yo nde, Njambye kél nde, mesay mete yi wunε kele ké kpâl wumɔ budya membumɔ nye wunε. ¹⁸ Yasi hene te yi wunε njesa mi ké, mi beɔma ke meɔ me Epafrorit. A njɔ nye mi meyasi mete yi wunε tomsa ne nye ké. Mi me ke nyengwe, mi me ndana ne meyasi hene te yi ta kame mi. Meyasi mete deke nda lobinda te yi ne kimɔ metul, yo nda sadaka te yi Njambye jaye yi nye sendi nye mesosa. ¹⁹ Njambye wombe ta nye wunε meyasi hene te yi banε wunε ké beɔgwe kpasa budya meyasi mete yi nye nɔ ké. A ta nye wunε meyasi mete ne nje Krist Yesus. ²⁰ Wuse lúksa Njambye te Sangwe wusu kpo ne kpo, *amen.

²¹ Wunε nyên mi bomɔ hene be wokuna ne Njambye, keto bene be Krist Yesus sangwate. Benjɔn busu be sine bo wonɔga baka ke nyenɔ wunε. ²² Botu be Njambye be diye wonɔga hene baka ke nyenɔ sendi wunε, jeko kwɔ kwangɔ botu be tɔ *Sesar. ²³ Kumande Yesus Krist kél ngikwa ne wunε hene.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Kolos

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko, yite a ke jobo ke Rom. Yo yakanawe be Epafras kuse njon bekriten bete be Kolos.

Nyanawe to lepi, yo nde, Krist kwa meyasi hene. Baɗa bomo nja tedye yiɗa kotu meyasi nye bekriten be Kolos. Meyasi mete yeti ke yaka ne Kimɔ Tom te yi Yesus Krist na. Meyasi mete wula ke membonga me mison te yi Beyuden ne yi Begrek ke kasi kanna bejaki, ke kasi pesina yotu bembam ne ke kasi bengwa yiɗa membonga mete yi wule ke dyanɔ bomɔ. Pol ke keto kenje bo nde, Yesus Krist laɗsa meyasi hene. Ke njoka Njambiyɛ bene bomɔ kine mbaɗa mumo ho mbaɗa sisin na, ndi Yesus Krist nyepo.

Wuse yakama baƙe mekana maka ke mengabiye yitati:

1. Yesus Krist kwa meyasi hene (kumte 1).
2. Bekriten be Kolos diy ne soso ne kotu tedya meyasi (kumte 2).
3. Jongwe kriten kome nye diyɛ sangwate bene Krist ke (kumte 3-4).

¹ Yo mi Pol, mi yi Njambiyɛ tokuma nda yi nye kwadɗa nde, mi beki mo tomun Krist Yesus ko, yo mi sine maɗ wusu Timote ² kete mekana maka kenje wune botu bete be Njambiyɛ tokuma nde, wune beki bene, wune be diyɛ ke Kolos baƙa. Wuse keti kenje wune benjon busu be tike temo ke yi *Krist ne temo yun hene mate baƙa. Njambiyɛ Sangwe wusu kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wuse ke nye Njambiyɛ te Sangwe ne Nyanawe Kumande wusu Yesus Krist wosoko, ngweta mengimo hene keto yun, ⁴ keto wuse wokuma kasi tikina temo te yi wune tike ke yi Krist Yesus ne mekwadɗa mete yi wune no sungwe ne botu be Njambiyɛ hene ke. ⁵ Wune kel dete, keto wune ne bibina temo ke meyasi mete yi Njambiyɛ siyma kobile

tike wune ke dyobo ke. Wune dukwe meyasi mete kande ke ngimo te yi wune wokuma ne Kimɔ Tom te yi lepe gbakasi ke. ⁶ Kimɔ Tom te kumma pe yun. Yo ka kendo mbombu nyanja yaka ne meneti maka hene, punje kimɔ mekele ke jongwe bomɔ. Yo ke kelna sendi dete ke yun kande ke yeso te yi wune wokuma duwe gbate nde, Njambiyɛ ne ngikwa ke. ⁷ Wune woku Kimɔ Tom te ke numbu mo njon wusu Epafras, son temo su. Yo sine bo kele mesay. Temo su ke yotu ne. A kelma mesay ke njoka yun ke numbu su, nye temo ne hene ke mesay me *Krist. ⁸ E nye nje yekidye nye wuse nda yi Kimɔ Sisij nya wune temo mekwadɗa ke.

Pol ke ngweta keto bekriten be Kolos.

Krist name meyasi hene

⁹ Dete, kande yeso te yi wuse ma woku ne meyasi mete yi bo lepe ke kasi yun, wuse ke ngweta ne Njambiyɛ mengimo hene keto yun, diyɛ nye nde, wune beki tondunate ne duwa yasi te yi nye kwadɗe ke ne nje nyena yun dyanɔ hene, bu duwa yasi te yi Kimɔ Sisij nye mumo ke. ¹⁰ A nyeki wune yo, ne wune jonna nda yi botu bete be bengwe Nyanawe Kumande yakanawe jonna kelo meyasi hene nda yi nye gore. Dete, wune ta kelo kimɔ mekele ke meyasi hene te yi wune kele. Sendi, duwa Njambiyɛ te yi wune duwe ke ta doko doko ke no mbombu. ¹¹ Wuse ke ngweta sendi ne Njambiyɛ nde, wune beki jelnate ne ngbingim ne nje ngungudɗe te yi tedye meluksa mene ke, ne wune disima meyasi hene ke no mbombu. ¹² Wune nyeki sangwe Njambiyɛ wosoko ne mesosa, keto a nya wune deti te yi be ne ngabiye ke kimɔ meyasi mete yi nye sima kobile tike botu bene ke mbey te yi mejasi pane ke. ¹³ A jongwa wuse soɗe ke mebo me detina meyasi mete yi kele mesay ne nje te yi yitil kpalɔ kenje wuse ke *Kando te yi Monɔ wene, son temo ne. ¹⁴ Yo Monɔ wene te kole wuse tiko wuse ne ngwete ke mebeyo musu.

¹⁵ Njambiyɛ te yi mumo yeti ne deti te yi benɛ ko, teri ne ke benɛna ke yotu Monɔ wene. Nye tomba moy ke meyasi hene

te yi Njambiye kusuma, ¹⁶ keto Njambiye kwanma ne nye yí kuso ne meyasi hene, kande ke meyasi mete yi diye ke kwey kumo ke yike yi diye ke meneti, yike yi mumo beje ne yike yi nye ti beja ké. Njambiye kwanma ne nye yí kuso ne meyasi mete yi ne nyanawe deti yi diye ke kwey, ko bejaki ko bekum bejaki ko nyanawe bekum ban. Ke meyasi menori hene Njambiye kwanma ne Momo yí kuso ne yo, na diy ne meyasi mete. ¹⁷ A ba gba kete pinjo te yi meyasi hene te yi diye ke to mboko ti pa kusuna na. Yo gba nye kele nde, yasi hene diy ndi ke mbey te wene. ¹⁸ Ke njon botu bete be tike temo ke yene, yo nye be to te nda yi to diye ne yotu ké. Yo nye bute nje jonja jongwe te yi Njambiye nye mumo ké. Yo nye bosa mo te e womiya ke njoka bemun, na nam meyasi hene nda tomba moy. ¹⁹ Yo nde, Njambiye bejma kimote yí diy ke nye ne deti ne meluksa mene hene. ²⁰ A bejma sendi kimote yí kwa ne nye yí kelo nde, meyasi hene yokwe nje ke yene, Njambiye. Yo nde, a nya tete ke mboko ne nje mekiyo me Momo wene yi punduma ke kroa ké. Dete, a kelma nde, meyasi hene yokwe ne te nje ke yene, ko yike yi diye ke meneti ko yike yi diye ke kwey.

²¹ Ke be wune, wune ti be yun sangwate ne mbombu wune be Njambiye na. Wune ba bependo bene, keto beya metake mete yi wune ba no ne beya mekele mete yi wune dikima kelo ké. ²² Ma ndana, Njambiye ma jangwe njoka ne wune bo ne nje son te yi Momo wene gwa ke pay te yi membundo ké. A kelma dete, ne wune tem lala ke mbombu wene ne metemo pupunate kine mendeya na kine momo yaja te yi bo yakama lepo beyate ne wune kete na. ²³ A ta kelo nde, wune tema dete ke mbombu wene, nge wune ke ndi mbombu tiko temo ke yi Kumande Yesus, diy jelnate ne ngbingim, be ne bibina temo ke no mbombu ke meyasi mete yi Kim Tom lepe nye wune ké. Kim Tom te, bo pelma yo nye mumo hene ke to meneti. Ke be mi Pol, Njambiye tokuma mbe mi nde, mi beki sendi mo lepina Kim Tom te.

Dyambi te yi Pol lu ké

²⁴ Mi ndana ne mesosa ke mebone mete yi mi sangwa no keto yun ké. Keto ne nje te yite ke yotu mbe mi ke tonje bukwe mebone me *Krist keto yotu ne. Yotu Krist te, yo njon botu bete be tike temo ke yene. Mi sangwanawe sendi ne mebone dete yí tonje ne mesay mene. ²⁵ Njambiye tokuma mi nde, mi beki mo mesay wene ke njoka njon botu bete. A nya mi mesay mete keto yun yí lepo ne melipi mene hene nye bomo. ²⁶ Yo nde, njombu yaja kande ne betomba be mbombu melipi mene ba sodyate ne gbol ne bomo. Ma ndana a punja yo nye bomo bene. ²⁷ Njambiye kwadya tedye nye bomo bene nde, yasi te yi nye si kobile ké gba kimote budyate ke yi mekando me botu bete be yeti ke duwe nye baka. Yasi te yi ma beki sodyate ne mbombu ké, yo nde, Krist ke yotu yun. Yo tedya nde, wune ne bibina temo nde, wune be Krist ta diy ke mbey meluksa mene. ²⁸ Yo Krist te yi wuse lepe kasi ne kite mumo hene tedye bo meyasi ne dyano. Wuse kel dete, ne mumo hene be nda goto mumo ke diy te yi nye diye sangwate bene Krist ké, ne wuse nje kaje nye nye Njambiye. ²⁹ Yo keto te yite yi mi kele mesay lu dyambi ne sosu mbe hene, ne mi ke kendo mbombu ne deti te yi Krist yi kele mesay ne ngungudye ke yotu mbe ké.

2

¹ Yasi te yi mi kwadye ké, yo nde, wune dukwe gbate nde, mi ke lu nyanawe dyambi keto yun, keto botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus ke Lawodise ne baka hene be ti pa beje mbombu mbe wete yeso baka. ² Mi lon dyambi dete yí sa nde, metemo mun bon deti, ne wune kwadya, be sangwate, be sendi tondunate ne duwa yasi yí duwe ne yasi te yi Njambiye ma sodyukwe ne mbombu ké. Yasi te, yo *Krist. ³ Kpasa dyano ne kpasa duwa yasi hene te yi wule ke yi Njambiye ké, yo ke mbe me Krist.

⁴ Yike yi mi lepe nye wune ké, mi lepi, ma wete mumo me nje sebile wune ne yija sonna melipi me ja. ⁵ Wune dukwe

nde: Ko nde, mi londunate ne wune, ma ke dyanɔ dyembe sine wune sangwate. Mi ne mesosa, keto mi duwɔ nde, wune ke jonɔna ne ngben tiko temɔ ne ngbik ke yi *Krist.

Kasi dɔyɔ sangwate ne Krist

⁶ Dete, nda yi wune ma jaye nde, Krist Yesu nye Nyangwe Kumande wun, wune kɛn mbombu bengwe nye. ⁷ Wune lɔku megata sumɔ jonɔgwe dɔyun ke yene, tiko sendi temɔ ne ngbik ke yene nda yi bo tedya wune kɛ. Wune nyɛki Njambiyɛ wosoko ne temɔ yun hene.

⁸ Wune dɔy ne sɔsɔ, ma mumɔ me nje lepɔ lepi ja te yi wule ke dyanɔ dyene kɛ sebile ne wune. Lepi nɛ dyanɔ te yite ti wɔla ke yi *Krist na. Yo wɔla ke mekele me bomɔ ne nguru wan, wule sendi ke meyasi mete yi botu be meneti maka tedye kɛ. ⁹ Wuse lepi nde, wune kɛl dete, keto yo ndi ke yotu Krist yi meyasi hene te yi beɔna ke yi Njambiyɛ beɔna sendi ke yene ke meyasi hene. ¹⁰ Dete, Njambiyɛ ma tonje wune ne meyasi hene, keto wune be Krist me sangwate. Yo nye Krist name bekum bejaki hene nɛ nyangwe bekum ban. ¹¹ Wune be Yesu me sangwate. Dete, Njambiyɛ kwetima yina yɔ ke yotu yun nda yi Beyuden pesɛ ne yotu bembam kɛ. Ma ke yun, yeti bomɔ kwete wune yɔ te na, yasi wete, yo Krist. To yɔ te nde: Krist ma soɔe beya jonɔgwe mewoɔo te yi wuse ba no mbombu kɛ. ¹² Yo nde, topuna te yi bo topuna ne wune ke mɔrɔku kɛ ke tedye nde, bo pumbuma wune wune be Krist, ε wune be Krist nje womiyɛ sendi. Wune be Krist wɔmkwe yite ne nje tikina temɔ te yi wune tike ke yi Njambiyɛ nde, a womiya nye soɔe ke njoka bemun ne ngungudye ne kɛ. ¹³ Wune ba mbombu munte ke misi me Njambiyɛ keto mejɔsɔ mun. Sendi, wune ti pesina nda yi ba nde, bembam yakanɔgwe kelo kɛ na. Ma ndana, Njambiyɛ ma nye wune jonja jonɔgwe wune be Krist tiko wuse ne ngwete ke mejɔsɔ musu hene. ¹⁴ Njambiyɛ boɔna mekana mete yi tedye beya mekele musu yi dɔyima ke to su nda

pilo kɛ si nyukute. A soɔna yo ke to su bu ngba ke kroa. ¹⁵ Komete, a soɔna deti te yi mesisiɔ nɛ yi bekum ban ba no kɛ, wungwe bo ke misi me bomɔ, kpatile bo, ngane kwa no ke njoka botu bete be ngane dɔyambi baka, keto Monɔ wene lanɔsama bo ke kroa.

¹⁶ Dete, ko mumɔ wete ne wete ti lepinangwe ne wune ke kasi yasi te yi wune dɔy nɛ yi wune hoɔbiye kɛ na. Sendi, mumɔ ti njangwe wune, keto wune yeti ke bengwe yina metu me jesɔ nda jesɔ te yi bo kele ke jonja ngwende, ho wedyɔ ke meyesɔ nda yesɔ *Saba na. ¹⁷ Meyasi menori hene ba ke tedye gbela yekambiyɛ yina yasi te yi ta nje kɛ. Ma ngbak ngbak yasi te, yo *Krist ne nguru wene. ¹⁸ Wune ti jaya nde, wete mumɔ kwɔn ne nje yina yasi te yi nye ne nguru wene beɔe kimote nda pidya yotu nɛ kanna bejaki yi kopidye ne wune yasi te yi ba nde, wune beki no ke siyna mesay mun kɛ na. Njel bomɔ nda bete dɔy ndi lepina meyasi mete yi bo beɔe yi punde ke to yan nda nyeno kɛ. Bo kɛ bendidye yotu ne gbelate ke meyasi mete yi wule ke dyanɔ dyan kɛ. ¹⁹ Botu bete yeti sangwate bene be Krist te ε dɔyɛ to ko na. Krist dɔyɛ ne njon botu bete be tike temɔ ke yene baka nda yi to dɔyɛ ne ndingele yotu kɛ. Yo nye Krist kele nde, ndingele njon botu bete be tike temɔ ke yene baka beki sangwate nda yi mesiso be sangwate ne medoku me yotu hene kɛ. Yo nye Krist kele nde, ndingele njon botu bete boɔn deti dɔko dɔko kɛ no mbombu bengwe kwadya te yi Njambiyɛ.

Kasi njombu jonɔgwe

nɛ jonja jonɔgwe

²⁰ Ma wune be Krist gwa gbate yi duwe ke seke seke meyasi mete yi botu be meneti maka tedye kɛ. Dete, keto nge yi wune nje jonɔna sendi nda wune wokunangwe ne botu be meneti maka kɛ? Keto nge yi wune nje jaye nde, bo beɔndi to yun lepɔ nye wune nde: ²¹ <We ti boɔn yike!> <We ti boba yiri!> <We ti kpoka yike!> kɛ? Wune jaya yite keto nge? ²² Metumbu nɛ tedya meyasi mete yite wɔla ndi ke yi bomɔ. Meyasi mete

yi bo lɛpɛ nɔ kɛ́, yo mɛyasi mɛtɛ yi ta bɛyɔ yambilɛ, nɔgɛ mumɔ si dɛyɛ ho biyna nɔ. ²³ Gbate, mɛmbɔŋga mɛtɛ kɛ bɛŋna kɛ misi nda kpasa yasi, keto yo lɛpi ndɛ, mumɔ kân Njambiyɛ nda yi nyɛ kwadyɛ, a pîdyikwɛ yotu, a tɛdɛya yotu nɛ mɛbɔnɛ. Ko bɛkɔ dɛtɛ, kɛlna mɛyasi mɛtɛ yinɔri tí kame mɔnɔ yaŋa nɛ mbɛt na, yo tónjukwɛ ndi gbɛla mɛwɔbɔ mɛtɛ yi mɛmbundɔ.

3

¹ Nda wúnɛ bɛ *Krist womiya kɛ́, wunɛ sâŋ mɛyasi mɛtɛ yi kwey kɛ mbɛy komɛ Krist dɛiyɛ mɛtidɛyɛ kɛ mbam bɔ Njambiyɛ kɛ́. ² Wunɛ nyêki temɔ yun kɛ mɛyasi mɛ kwey, yeti kɛ mɛyasi mɛ mɛnɛti maka na. ³ Keto wunɛ sima gwe, ma Njambiyɛ sɔdɛya jɔŋgwɛ dɛyun wúnɛ bɛ Krist kɛ mɛbɔ mɛnɛ. ⁴ Komɛ Krist tɛ jɔŋgwɛ wun ta punjɛ yotu kɛ́, wunɛ ta punjɛ sendi yotu wúnɛ bɛ Krist kɛ mɔy mɛluksa.

⁵ Dɛtɛ, wunɛ sɔŋa yotu kɛ bɛya mɛkɛlɛ mɛ mɛnɛti maka bɛŋɛ yo nda muŋ mɛyasi. Mɛyasi mɛtɛ, yo kɛlna mɛwanja, yo kɛlna mɛkɛlɛ mɛ mɛmi nɛ nɔgɔɔ nɛ bɛya mɛwɔbɔ nɛ nyɛna temɔ kɛ mɛyasi. Wunɛ dûkwɛ ndɛ, nyɛna temɔ kɛ mɛyasi, yo nda kanna yiŋa mɛyasi tiko Njambiyɛ. ⁶ Yo keto kɛlna kwalɔ mɛkɛlɛ mɛtɛ yinɔri yi Njambiyɛ punjɛ nɔgambi nɛ sunɔgwɛ nɛ botu bɛtɛ bɛ kɛlɛ dɛ mɛtɔ nɛ nyɛ baka. ⁷ Wunɛ dɛkima kɛlɔ mbɔmbu sendi dɛtɛ kɛ nɔgimɔ tɛ yi wunɛ dɛkima jɔŋna nɛ pitik kɛ mɔy bɛya mɛkɛlɛ mɛtɛ kɛ́. ⁸ Ma ndana, wunɛ tíki mɛyasi mɛtɛ hɛnɛ: Nɔgambi, jɔŋjɔŋ temɔ, bɛya yasi, tiko sendi mɛndoy. Lɛpi janji tí pundu kɛ numbu yun na. ⁹ Mumɔ tí kɛl jɔ nyɛ jakɔsɔ na, keto wunɛ ma tiko nɔjombu jɔŋgwɛ nɛ bɛya mɛkɛlɛ mɛtɛ yi wunɛ bɔ nɔ mbɔmbu kɛ́. ¹⁰ Ma ndana, wunɛ mɛ nɛ jɔŋja jɔŋgwɛ yi kɛ sɛnjɔ kɛ nɔ mbɔmbu, né yo bɔŋna nɛ yi mɔ tɛ ɛ kusuma yo kɔ, né wunɛ duwɛ nyɛ kimɔ duwɛtɛ kumɔ njɛna. ¹¹ Dɛtɛ, kinɛ sɛ ndɛ, baka yeti Bɛyudɛn ho baka Bɛyudɛn na. Kinɛ yiŋa sɛ ndɛ, bɛmbam tɛ baka sima pɛsina, ho ndɛ, baka tí pa pɛsina na. Kinɛ sɛ ndɛ, baka yeti kɛ duwɛ jɔŋgwɛ, ho ndɛ, baka kɛ jɔŋna nda bɛnyamɔ na. Kinɛ sɛ ndɛ, baka bɛbala, ho ndɛ, baka

yeti bɛbala na. Siya mumɔ tɛ yi bomo yâkɔŋgwɛ duwɛ, yo ndi *Krist. Krist kɛ yi bomo hɛnɛ.

¹² Njambiyɛ tɔkuma wunɛ, né wunɛ bɛ bomo bɛnɛ, sɔŋ temɔ nɛ. Dɛtɛ, wunɛ bêki botu bɛ gwe nɔgwɛtɛ bɛsɔ, bɛ botu bɛ nɔgikwa, bɛ sendi botu bɛ pidɛyɛ yotu. Wunɛ bêki botu bɛtɛ bɛ jɔŋna nɛ tɛ, bɛ nɛ gbisa. ¹³ Baka gbîsi bɛsɔ. Nɔgɛ wɛtɛ mumɔ kɛ njoka yun bɛŋɛ ndɛ, maŋ kɛlna yiŋa bɛya yasi sunɔgwɛ nɛ nyɛ, na tíki nyɛ nɛ nɔgwɛtɛ. Yɔkɔ tíki jakɔsɔ nɛ nɔgwɛtɛ nda yi *Krist tikima wunɛ nɛ nɔgwɛtɛ kɛ́. Wunɛ sendi, wunɛ kɛl dɛtɛ. ¹⁴ Kɛ mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ, yasi tɛ yi kwɔ mbɔmbu, yo ndɛ, wunɛ kwâdɛyɔŋgwɛ nɛ temɔ yun hɛnɛ, keto yo mɛkwadya kɛlɛ ndɛ, bomo bêki sanɔgwɛtɛ, bɛ temɔ wɛtɛ kɛ mɛyasi hɛnɛ. ¹⁵ Tɛtɛ yi wulɛ kɛ yi Krist kɛ́ nâm mɛtemɔ mun, keto Njambiyɛ jɛbama wunɛ hɛnɛ nda mumɔ wɛtɛ, né wunɛ bɛ nɛ tɛtɛ. Ma, wunɛ nyêki Njambiyɛ wosoko. ¹⁶ Mɛlɛpi mɛ Krist bêki tondunɛtɛ kɛ mɛtemɔ mun. Baka tɛdɛya bɛsɔ yasi nɛ wunɛ kɛtinɔŋgwɛ nɛ kpasa dɛyanɔ. Wunɛ jɛmbinɔŋgwɛ, nyɛ Njambiyɛ wosoko nɛ temɔ yun hɛnɛ. Wunɛ jɛmbi mɛjɛmbi yí nɔgwɛtɛ nɛ Njambiyɛ, jɛmbɔ sendi mɛjɛmbi mɛtɛ yi Kimɔ Sisiŋ ta nyɛ wunɛ dɛtɛ tɛ yi jɛmbɔ kɛ́. ¹⁷ Kɛ mɛyasi hɛnɛ tɛ yi wunɛ kɛlɛ, ko kɛ ndapi ko kɛ mɛkɛlɛ, wunɛ kɛl mɛyasi hɛnɛ nɛ dɛnɔ Nyɔŋgwɛ Kumandɛ Yesu, kwɔ nɛ nyɛ yí nyɛ nɛ Njambiyɛ wosoko.

Jɔŋgwɛ botu bɛ Njambiyɛ

kɛ mɔy tɛ dɛyan

¹⁸ Wunɛ bɔmari, nyari hɛnɛ tɛkwɛ to wokuna nɛ nɔjɔ tɛ wɛnɛ. Wunɛ kɛl dɛtɛ nda boma bɛtɛ bɛ wokuna nɛ Nyɔŋgwɛ Kumandɛ yâkɔŋgwɛ kɛlɛ kɛ́. ¹⁹ Ma wunɛ bɛmbam, mumɔ hɛnɛ kwâdɛyikwɛ nyari wɛnɛ. Mbam tí dɛy nɛ nyapipi sunɔgwɛ nɛ nyari wɛnɛ na. ²⁰ Wunɛ bɔnɔsike, wunɛ wôkunɔŋgwɛ nɛ botu bɛtɛ bɛ jama wunɛ baka kɛ mɛyasi hɛnɛ, keto yo kimɔtɛ dɛtɛ kɛ mbɔmbu Nyɔŋgwɛ Kumandɛ. ²¹ Ma wunɛ bɛsanɔgwɛ nɛ bɔnɔ, wunɛ tí kɛl yasi tɛ yi ta kwadyɛ temɔ bɔnɔ bun na, kambɔ yotu yan mɛ nɛ tɛkɔ. ²² Wunɛ bɛbala, wunɛ wôkunɔŋgwɛ nɛ botu bɛtɛ bɛ dɛyɛ

ne wune ke meneti maka ke meyasi hene. Wune ti kel yasi, keto bo ke kon yun ke pemo wune, ne bo be ne mesosa na. Yo nde, wune kel mesay ne temo yun hene, keto wune ke kamba Nyangwe Kumande. ²³ Ke meyasi hene te yi wune kele, wune kel yo ne kimu temo. Yo nde, wune kel nda wune kel nye Nyangwe Kumande, yeti nye bomu na. ²⁴ Wune dukwe nde, yo gba Nyangwe Kumande ta gbo nduku mesay mun. Wune ta be ne meyasi mete yi nye ma kobile, na nye botu bene ke. Yo Krist te Nyangwe Kumande yi wune kele mesay nye nye. ²⁵ Pe baka be kele kotu mekele, mumo hene ta be ne sol bengwe kotu mekele mete yi nye kelma ke, keto Njambiyete yeti ke gwe mberi misi me mumo na.

4

¹ Ma wune botu bete be diyete ne bebala baka, wune kel yasi ne ngben, jona kimote wune bebala bun. Wune dukwe nde, wune sendi ne mo te e diyete ne wune ko ke kwey.

Pol ke nye botu be Kolos mengite

² Wune ken ndi mbombu yi ngweta ne Njambiyete mengimo hene. Ne ti yaki na. Wune ngwetangwe dete yi nye ne Njambiyete wosoko. ³ Wune ngwetangwe sendi ne Njambiyete keto su, na buti nje lepina Kimu Tom ne nye wuse, ne mi lepi yasi te yi ma beki sodiyete ne mbombu ke kasi *Krist ke nye bomu. Yo yite kele nde, mi beki ndana wotunate ne mekol me sumba ke jobo. ⁴ Wune ngwetangwe ne Njambiyete, ne mi nemi yasi te yi ma beki mbombu sodiyete ke kasi Krist ke ne sanjan nye bomu bengwe yasi te yi mi yangwe lepo ke. ⁵ Wune jonangwe ne dyano wune botu bete be ti pa tiko temo ke yi Krist baka. Ngimo hene te yi dyo nde, wune kel mesay, wune kel. ⁶ Melepi mete yi wune lepe nye bomu ke beki weynate mengimo hene. Yo beki sendi kimote nda som kwa, ne wune duwe nda yi wune yakama yensa ne yasi kimote nye mumo hene.

Pol ke jana ne botu be Kolos

⁷ Ndana ke yembe, wune ta woko kasi mbe ke meyasi hene ke numbu kimu man wusu Tisik. Nye mo ngon wombe ke mesay me Nyangwe Kumande. A nya sosu ne hene ke mesay mete. ⁸ Mi jeki tomo nye kenje, na ke lepi teri su nye wune, nye sendi wune deti ke temo. ⁹ Mi ke tomo nye bene man wusu Onesim, son temo su, mo dya dyun. A ke bengwe Kumande Yesus ne temo ne hene. Bo ta lepo meyasi hene te yi kwajna wonga ke nye wune. ¹⁰ Aristark te yi sine nye ke jobo ko ke nyeno wune. Mark te monu man ne sangwe ne Barnabas ke nyeno sendi wune. Wune ma woko yasi te yi wune yangwe kelo ke kasi ne ke. Nge nye dyo weri ke yun, wune bon nye kimote. ¹¹ Yesus te yi bo jeba nde Yustus ko ke nyeno wune sendi. Ke njoka Beyuden hene be yensama temo jaye Nyangwe Kumande baka ndi bambam baka betati nya bo ke kelna mesay sine bo yi dale ne bomu nyinje ke *Kandu Njambiyete. Bo nya sendi mi deti ke yotu budiyate. ¹² Mo dya dyun Epafras te mo mesay me Yesus Krist ke nyeno sendi wune. A ke lu dyambi mengimo hene keto yun ne nje mengweta ne Njambiyete, ne wune tiki temo ne ngbik, be jelnate nda goto bomu yi kelo mesay hene te yi Njambiyete kwadyete nde, wune kel ke. ¹³ Ke yasi te yi mi benma duwe ke kasi Epafras, mi ke lepo gbate nde, a ke kelo mesay sangwa ne mebone keto yun, keto botu be Lawodise ne botu be Yerapolis. ¹⁴ Man wusu Lukas te dokita, son temo su ke nyeno wune bene Demas. ¹⁵ Wune nyen benjon busu be diyete ke Lawodise baka, nyeno sendi Nimfa ne ngon botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist be wesidya ke tu dyene baka. ¹⁶ Kome wune ta si tolo mekana maka ke mbombu bomu hene ke, ne wune kwandya yo kenje sendi ngon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus Krist ke Lawodise baka. Ke konje, ne wune tol sendi mekana mete yi ta wule Lawodise nje ke. ¹⁷ Ne wune lepi nye Arisip nde, a kel tin te yi tonje mesay mete yi Nyangwe Kumande nya nye ke. ¹⁸ Yi nyeno ne wune, yo gba mi Pol kete yite

ne gba bo mbe. Wune ti lensangwe nde,
mi wotunate ke jobo na. Njambiyε kel
ngikwa ne wune.

Bosa Məkana mete yi Pol ketima kenje botu be Tesalonik

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete məkana mete yoko kenje bekriten be Tesalonik. A kėti yo ke Korənt tomse ne Timote.

Məkana mete jėki lepɔ kasi njena Kumande Yesus Krist. Pol ke lepɔ nye bekriten be Tesalonik nde, bo kēn mbombu bakidye meyasi mete yi nye tedya bo ké ne koŋ koŋ, kite bo nde, bo bákidya meyotu man pupunate ke mbombu Njambiyɛ. A ke tedye sendi bo meyasi ke kasi botu bete be gwe baka, kite bo nde, bo kēn mbombu be ne bibina temɔ nde, Kumande Yesus ta kala nje gbate.

Wuse yakama baka məkana maka ke nyanɔwe menɔabiye yitan:

1. Kimɔ jonɔwe te yi bekriten (kumte 1).
2. Kimɔ mo mesay nɛ sol te yi nye ta be no ké (kumte 2).
3. Tikina temɔ te yi kpasas kriteren yakanɔwe be no ké (kumte 3).
4. Kriteren bėki ne bibina temɔ ke yi Njambiyɛ. Njena Kumande Yesus yí nje bu botu bene kè no dɔyobo (kumte 4).
5. Kasi *Yeso te yi Kumande Yesus (kumte 5).

¹ Yo mi Pol nɛ Silvɛ nɛ Timote, yo wuse kete məkana maka kenje wune njon botu bete be ma tiko temɔ ke yi Yesus Krist ke Tesalonik baka. Wuse kėti kenje wune njon botu bete be wokuna ne Saɔgwe Njambiyɛ, wokuna ne Kumande Yesus Krist baka. Bo kēl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

² Wuse ke nye Njambiyɛ wosoko menɔgimo hene keto yun, take sendi wune hene ke moy menɔweta musu. ³ Wuse ke diki lepɔ menɔgimo hene ke mbombu Saɔgwe Njambiyɛ wusu nda yi wune kele ne mesay, keto wune ma tiko temɔ ke yi Yesus, lepɔ sendi nda yi wune

gwe ne mesay, keto wune ne temɔ te yi mekwadya. Wuse ke diki lepɔ sendi nda yi wune kè mbombu be ne bibina temɔ hene ke yi Nyanɔwe Kumande wusu Yesus Krist ké. ⁴ Wune njon, wuse duwa nde, Njambiyɛ ke kwadye wune. A tokuma wune nde, né wune be bomɔ bene. ⁵ Wuse duwa dete, keto lepina Kimɔ Tom te yi wuse lepima nye wune ké, wuse ti lepe ndi yo lepɔ ne numbu na, wuse lepima yo ne deti te yi Njambiyɛ nɛ yi Kimɔ Sisiŋ, tedye sendi gbate nde, melepɔ mete gbakasi. Wune beɔma nda yi wuse jonnama no ke njoka yun ké. Wuse jonnama dete yí kame ne wune. ⁶ Wune beɔgwa jonɔwe dɔyusu, beɔgwe sendi jonɔwe Nyanɔwe Kumande. Yo nde, wune saɔgwama ne meɔne budɔyate, ma ko beko dete, wune jayma Kimɔ Tom ke kasi Yesus ne mesasa te yi Kimɔ Sisiŋ nye ke temɔ ké. ⁷ Dete, wune tedya nye bomɔ hene be ma tiko temɔ ke yi Yesus ke Maseduwan nɛ ke Akay nde, bo kēl nda wune. ⁸ Yo nde, melepɔ me Nyanɔwe Kumande yi wulma pe yun nyanja kè no ké ti teme ndi ke Maseduwan nɛ ke Akay na. Yasi wete, ke membey hene bomɔ ke lepɔ nda yi wune tike ne temɔ ke yi Njambiyɛ ké. Dete, yiŋa yaŋa te yi wuse yakama lepɔ sendi kete yeti na. ⁹ Keto botu bete ne nguru wan ke yekidye nda yi wune boɔma ne wuse kimote ké. Bo ke yekidye nda yi wune tumma koŋ ne benjambiyɛ bete be wune dikima kano baka yí beɔgwe ndi kpasas Njambiyɛ, yoko e ne jon, yoko e kete gbate, né wune kel mesay nye nye. ¹⁰ Wune tumma sendi koŋ ne benjambiyɛ te bete yí ladiye nde, Moɔ wene Yesus yi nye womiya soŋe ke njoka bemun ko njaki wule kwey. Yo Yesus te ke jonɔwe wuse ndana, jonɔwe sendi wuse ke ngimo te yi Njambiyɛ ta tedye ngambi ne ké.

2

Mesay mete yi Pol kelma

ke Tesalonik ké

¹ Wune njon, wune ne nguru wun ke kobile duwe nde, yo ti be gbelate yi

wuse ka ðeɲe wune ké na. ² Wune duwá sendi nde, wuse kandima sangwa ne meboné, sangwa sendi ne wungwa ke Filipi. Yasi wete, Njambiyé nya wuse ðeti ke temo yí lepo ne Kimó Tom ne nye wune, ko ðeko nde, wuse sangwama ne dyambi ke dya dyun. ³ Ke menjite mete yi wuse nye bomó ké, mesebila nè kotu metake nè likisi yeti ke moyte na. ⁴ Yasi wete, Njambiyé kandima bofe wuse, duwe metake musu, e nye jaye wuse nje kanje Kimó Tom ne nye wuse, né wuse kè lepi. Dete, wuse ti lépinangwe lepinangwe, né bomó jay wuse na, yasi wete, wuse lépi yasi te yi Njambiyé ta jaye wuse, keto yo nye bofe temo mumó, duwe metake mene. ⁵ Wune ke kobile duwe nde, ko wuse ti lepina ne mbet ne membombila ke moyte na. Njambiyé ke duwe sendi nde, ko wuse ti lepina ne mbet ne metake mete yi by ne yiya yasi ke mebo mun na. ⁶ Wuse ti sa nde, mumó luksa wuse na, ko wune ko ðaɲa bomó na. ⁷ Wuse ða ne ðeti te yi diyé meyasi hene ke mebo mun, keto wuse botu be tomun be Krist. Yasi wete, wuse jonnama ne te ke njoka yun, nda yi nyangwe ne mono gukule ne bono bene ké. ⁸ Mekwadya mete yi wuse ða no ke temo sungwe ne wune ké kelma nde, wuse kwâdyikwe wune kwá to te. Dete, yeti ndi lepina Kimó Tom Njambiyé nyepo yi ða nde, wuse lépi nye wune na, wuse ða sendi nedo te yi nye jongwe dyusu keto yun. ⁹ Wune njon, wune ke duwe gbate nda yi wuse kelma ne mesay wondo biriki sangwa ne katina yotu ké. Wuse kelma mesay ðete tu ne yeso, kamba wete mumó ke njoka yun me nje gwe mesay keto su. Wuse kelma ðete pele ne Kimó Tom Njambiyé nye wune. ¹⁰ Wune ne nguru wun ke duwe ðete. Njambiyé sendi ke duwe nde, wuse jonnama pupunate ke misi mene, jonna ne ngben ke njoka yun kine kelo yiya yasi te yi wuse yakama be ne mendeya kete na. ¹¹ Wune duwá sendi nde, wuse jonnama sine bomó hene ke njoka yun nda yi sangwe ne mono jonna no bene bono ké. ¹² Wuse kitima wune nye wune ðeti ke temo. E wuse

kobile lepo sendi nye wune nde, wune jonangwe nda yi Njambiyé kwadye ké. Yo Njambiyé te ne nguru wene ke jeba wune, né wune nyin ke *Kando dyene, be sendi ne meluksa mene.

¹³ Dete, wuse ke kè mbombu yí nye sendi Njambiyé wosoko metu hene, keto ke wuse ma lepo melepi mene nye wune ké, e wune woke yo, jaye sendi nde, yo gbate melepi me Njambiyé, yeti melepi me mumó na. Wune wokuma jaye nde, yo gba ðete, yo melepi me Njambiyé yi ke kelo mesay ke metemo mun, wune be tike temo ke yi Yesus ðaka. ¹⁴ Wune njon, wune sangwama ne kiya meyasi mete yi menjon me botu be Njambiyé, botu bete be ma tiko temo ke yi Krist Yesus sangwama no ke Yuda ké. Beman ðun tedya wune meboné nda yi Beyuden tedya sendi ne ðan ké. ¹⁵ Yo bo, Beyuden wo Nyangwe Kumande Yesus. Yo bo sendi wo botu be punja melepi me Njambiyé tedye sendi wuse nyangwe meboné ðudye wuse. Njambiyé yeti ke jaye bo na. Bo yeti ne ngin bene bomó na. ¹⁶ Bo ke peto wuse nde, wuse ti lepi Kimó Tom te yi jongwe nye botu bete be yeti Beyuden na. Bo kél ðete, kamba botu bete me nje be ne jongwe te yi kpo ne kpo. Dete, metu hene bo ke kè mbombu yí tonje mapi ðeya mekele man. Yasi wete, yí siyo no, ngambi Njambiyé njá balo ke to yan.

¹⁷ Wune njon, ke be wuse, kande ke monó metu mete yi sine wune ma ðakanngwe no kine meberna ké, temo su ndi ke yotu yun. Temo su ðeke ne pepere yí ðeɲe wune. Wuse ke kelo meyasi hene, né wuse kè ðeɲ wune. ¹⁸ Yori yi wuse kwadya basidyé kè pe yun ké. Gba mi Pol, mi bobuma kumo menja yiba, e *Satan kele nde, wuse ti ken na. ¹⁹ Kome Nyangwe Kumande wusu Yesus ta nje ké, yo be nda ta kelo nde, wuse tēma ke mbombu wene kine njon ke misi? Yeti gba wune ta kelo nde, wuse tēma ðete na? Keto yo wune kele nde, wuse ðēki ne ðibina temo ke meyasi mete yi nje mbombu ké. Yo wune kele sendi nde, wuse ðēki ne mesosa, be ne ðungwe te yi tedye nde, wuse lansama ké. ²⁰ Keto

yo wunε kele gbate nde, wusε b̄êki nε meluksa, bε sendi nε mesosa.

3

¹ Yi kè nɔ mbɔmbu, wusε t̄i bε se nε d̄eti te yi d̄iyɔ kinε wokɔ kasi yun na. Yori yi wusε pesima nde, hε ta d̄iyɔ su bεpɔ kε Aten, ² ε wusε tomε maɲ wusu Timote, yɔkɔ ε kele mesay mε Njambiyε sine bɔ kε lepina Kimɔ Tom *Krist kɔ nde, a k̄ên bεɲε wunε. Wusε kenja nyε, na kè nyε wunε d̄eti kite wunε nde, wunε k̄ên mbɔmbu tikɔ temɔ kε yi Njambiyε. ³ Wusε kelma d̄ete, kambɔ ma nyangwε mεbɔnε mεte yi wusε saɲgwa nɔ ndana kε mε nje kelɔ nde, b̄aɲa kε njoka yun nd̄ɛɲsaɲgwε. Wunε ma duwε nε ɲguru wun nde, Njambiyε sima si kpo nde, wusε ta saɲgwa nε mεyasi mεte m̄enɔri. ⁴ Sendi, kε ɲgimɔ te yi wusε b̄a nɔ sine wunε kε, ε wusε kande lepɔ nyε wunε nde, wusε ta saɲgwa nε nyangwε mεbɔnε. Ma yoke yi d̄yanma kε, wunε ma kombile duwε d̄ete. ⁵ Yori yi mi kenja Timote nde, a k̄ên bεɲε, simande wunε ndi kε kè mbɔmbu ȳi tikɔ temɔ kε yi Njambiyε, keto mi t̄i bε nε d̄eti te yi disima kè nɔ mbɔmbu kinε wokɔ mɔnɔ kasi yun na. Mi b̄a kε gwe kaɲ nde, *Mɔ bɔbuna bɔmɔ mε nje sebile wunε, kambɔ mesay mεte yi wusε kelma kε mε nje gwe nε gbelate.

⁶ Ndana yo mε kè mɔnɔ m̄etu yi Timote yɔkw̄a nɔ w̄eri kε. A n̄j̄a lepɔ kimɔ mεyasi nyε wusε kε kasi yun. A n̄j̄a lepɔ nde, wunε kε kè mbɔmbu ȳi tikɔ temɔ kε yi Njambiyε, wunε kε kwad̄ya take wusε m̄etu hεnε. Sendi, wunε nε yesid̄yε bεɲna su nda yi wusε gwe nε yesid̄yε bεɲna yun kε. ⁷ Wunε n̄j̄ɔɲ, d̄ete temɔ su ma wεyε kε kasi yun, keto wunε kε kè mbɔmbu ȳi tikɔ temɔ kε yi Yesus, kɔ b̄ekɔ nde, wusε kε mɔy nyangwε mεbɔnε. ⁸ Ndana yotu su ma d̄etɔ, keto wunε kε kè mbɔmbu ȳi d̄iyɔ nε ɲgb̄iɲgim kε yi Nyangwε Kumande. ⁹ Ko nyangwε wosoko te yi wusε nyε Njambiyε keto mesosa mεte yi wunε nyε wusε kε temɔ kε mbɔmbu wεnε kε d̄eke nε mb̄et kε misi musu. ¹⁰ Wusε kε ɲgweta nε Njambiyε

nε temɔ su hεnε, diyε nyε tu nε yesɔ nde, a nȳêki wusε d̄eti, né wusε basid̄yε bεɲε wunε, né wusε kè mbɔmbu ȳi ted̄yε wunε yasi te yi wunε t̄i pa duwε kε kasi tikina temɔ te yi wunε tike kε yi Yesus kε.

¹¹ Wusε kε ɲgweta nε Njambiyε Saɲgwε wusu nde, nyε nε ɲguru wεnε nε Nyangwε Kumande wusu Yesus k̄ombila n̄je nyε wusε, né wusε kè pε yun. ¹² Nyangwε Kumande k̄êl nde, m̄ekwad̄ya mun k̄ên ndi k̄endɔ mbɔmbu. A k̄êl nde, wunε kwad̄yanyangwε kw̄a to te, kwad̄yε sendi bɔmɔ hεnε nda yi wusε kwad̄yε nε wunε kε. ¹³ A nȳêki wunε d̄eti kε temɔ, né m̄etemɔ mun bε nε tε kinε m̄endeya na, né yo bε pupunate kε mbɔmbu Njambiyε Saɲgwε wusu komε Nyangwε Kumande wusu Yesus ta n̄je bεnε b̄otu bεnε hεnε kε.

4

Bekriten yâkanḡwe jonna nan?

¹ Wunε n̄j̄ɔɲ, ȳi sid̄yε nɔ, wusε kε kè mbɔmbu lepɔ nyε wunε nde, wusε ma ted̄yε wunε nda yi wunε yâkanḡwe jonna nɔ, né Njambiyε woku mesosa nε wunε kε. Yo gbate nde, wunε mε kε jonna nda yite. Ma kɔ b̄ekɔ d̄ete, wusε kε lepɔ ɲgweta nε wunε ndana kε d̄inɔ Nyangwε Kumande Yesus nde, wunε k̄êl kw̄a yite. ² Wunε kε kombile duwε mεyasi mεte yi wusε ted̄ya wunε nε d̄inɔ Nyangwε Kumande Yesus kε. ³ Keto Njambiyε kwad̄yikwε nde, wusε t̄iki kelna b̄eya mεyasi mε m̄eneti maka, b̄akid̄yε m̄eyotu musu pupunate kε mbɔmbu wεnε, tikɔ kelna m̄ewanja. ⁴ A kwad̄yikwε sendi nde, mumɔ hεnε kε njoka yun d̄ûkwε b̄akid̄yε gba yotu te wεnε. A d̄ûkwε b̄akid̄yε yo pupunate kε misi mε Njambiyε d̄ise yotu nε. ⁵ Mumɔ t̄i jaya nde, m̄ewoɔ mεte yi m̄embundɔ nam nyε nda yi m̄ekandɔ mε b̄otu b̄ete bε ti d̄ûkwε Njambiyε kele kε na. ⁶ Kε m̄eyasi m̄enɔri, mumɔ t̄i sebila maɲ, ho kelɔ ȳiɲa b̄eya yasi sunḡwε nε nyε na. Keto Nyangwε Kumande ta ted̄yε mεbɔnε nyε b̄otu b̄ete bε kele kwalɔ m̄ekele mεte yite baka. Wusε ma si lepɔ nyε wunε, ε wusε lepε

nde: Kpe! ⁷ Keto Njambiyε ti jεbangwe wuse, nε wuse jonna ke moy kelna mekele me memi na. Yasi wete, a jεbangwe wuse, nε wuse tiki kelna beya meyasi me meneti maka bakidyε meyotu musu pupunate ke mbombu wene. ⁸ Dete, mo te ε yeliye melepi maka, a ti yεlkwe mumo na, yasi wete, a yεlkwe Njambiyε, nye ε nya sendi wune Kimo Sisiη ne ko.

⁹ Wune njon, wuse ti gwe ne keto mekana kenje wune nde, wune kwadyangwe nda bemaη na. Keto wune ne ηguru wun ma wokο nda yi Njambiyε ma tedye wune nde, wune kwadyangwe ke. ¹⁰ Yo gbate nde, wune ke jonna dete wune benjon bun hene ke ndingele meneti me Maseduwan. Wune njon, ko beko dete, wuse ke kite wune nde, wune kel kway yite. ¹¹ Wune nyeki sosu yi sa nje te yi jonna ne te, nye temo ndi ke mekele mete yun ne ηguru wun, kelo sendi mesay ne mebo mun nda yi wuse lepima nye wune ke. ¹² Nge wune kele dete, botu bete be ti pa yensa temo tiko ke yi Yesus baka ta jeso wune. Sendi, wune ti jombo yanja ke bo mumo na.

Kasi njena Kumande wusu

Yesus Krist

¹³ Wune njon, wuse yeti ke kwadye nde, wune diy ne yekere ke kasi botu bete be ma gwe baka na, ma wune me nje be ne metake nda botu bete be yeti ne bibina temo ke yi Yesus baka. ¹⁴ Keto nda wuse ke tiko temo gbate nde, Yesus gway nje womiyε ke, dete wuse ke tiko sendi temo nde, Njambiyε ta womiyε botu bete be ma gwe be tikima temo ke yi Yesus nda yi nye womiya ne Yesus ke. ¹⁵ Yasi te yi wuse ta lepo ndana nye wune ke, yo yasi te yi Nyangwe Kumande ne ηguru wene lepima ke. Yo nde, ke *Yeso Nyangwe Kumande wuse botu bete be ta be ndi ne jon baka, ko wuse ti kande kway tiko botu bete be ma gwe baka na. ¹⁶ Keto Njambiyε ta bete men nde, meyasi kanda. He ta wokο men wete detina jaki wene, wokο sendi tonna dombiya Njambiyε. Ke ηgimo te yite Nyangwe Kumande ne ηguru wene ta siliye wule

dyobo. Komete, botu bete be gway pinjo te yi bo ma yensa temo tiko ke yi *Krist baka ta kande womiyε. ¹⁷ Ke konje, wuse botu bete be ta be ne jon ke ηgimo te yite baka, Njambiyε ta kanje wuse sine botu bete be womiya baka ke kulutu ke sangwa ne Nyangwe Kumande ke kwey. Dete, sine be Nyangwe Kumande ta diyο kpo ne kpo. ¹⁸ Ndana, mumo hene ke njoka yun wedyā temo jakoso ne melepi maka.

5

¹ Wune njon, wuse ti gwe ne keto mekana kenje wune ke kasi ηgimo ne ke kasi metu mete yi meyasi mete ta dya kete ke na. ² Keto wune ne ηguru wun ke kobile duwe nde, *Yeso Nyangwe Kumande ta ηgbake wuse ηgbaka nda yi mo gubo nje no ne tu ke. ³ Ke ηgimo te yi bomo ta lepo nde: <Yasi hene ne te, yanja yeti ke!> Yo ke ηgimo te yite yi nyangwe kemiyε ta balo ke to yan ηgbake bo nda yi kwana moy mη ηgbake ne nyari ke. Ko mumo wete ne wete ke njoka yan ti diyο na. ⁴ Wune njon, ke be wune, wune yeti nda botu bete be diyε ke yitil, ne yeso te nje ηgbaki wune nda mo gubo na. ⁵ Keto wune hene botu be mejasi. Wune botu be yeso. Wuse yeti botu be tu ho botu be yitil na. ⁶ Dete, wuse ti jonangwe nda botu bete be kway ne jako baka na. Yasi wete, wuse pem yasi. Sendi, wuse ti jeki nye temo ke meyasi na. ⁷ Keto botu bete be ya baka, bo yaki ne tu. Sendi, baka be gwe menjam baka, bo gwaki ne tu. ⁸ Ma wuse su botu be yeso, wuse biya metemo musu ke meyasi. Wuse ken mbombu tiko temo ke yi Yesus, be sendi ne temo mekwadya nda yi mumo lenje ne lamba sumba dyambi yi peto ne beti dyene ke. Wuse beki ne bibina temo ke yi Yesus nde, a ta nye wuse jonngwe. Wuse beki ne bibina temo dete nda yi mumo bu ne guka sumba lenje ke to ke no dyambi ke. ⁹ Keto Njambiyε ti toke wuse nde, ne wuse sangwa ne ηgambi ne na, yasi wete, a kpoma nde, wuse ta be ne jonngwe te yi kpo ne kpo, keto Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. ¹⁰ Yesus Krist gway gbate

yí jɔŋgwe ne wuse. Dete, ko ðeko nde, wuse ðéki ndi ne jɔŋ, ho nde, wuse ta si gwe, sine ðe Yesus ta jɔŋna kome nye ta nje ké. ¹¹ Ma yoko kita jakoso, yoko kama maŋ, na ðoku ke meɛpi me Njambiyé nda yi wune kele ké.

¹² Wune njɔŋ, wuse ke ŋgweta ne wune nde: Wune jési botu bete ðe kele mesay ke njoka yun ðaka. Yo Nyangwe Kumande tembidyé ðo nde, ðo ké kita wune. ¹³ Wune kômbila jeso ðo, kwadyé sendi ðo, keto mesay mete yi ðo kele ké. Wune jôŋnaŋgwe ne te tandé yun. ¹⁴ Wune njɔŋ, wuse ke ké mbombu ŋgweta ne wune nde: Wune ðamaŋgwe ne botu bete ðe jɔŋna ne ndul ndul ðaka. Wuse ke ŋgweta sendi ne wune nde: Wune wêdyá metemo me botu bete ðe gwe kaŋ ðaka, kame ðaka ðe ne teko ðaka. Wune ðisimaŋgwe bomo hene. ¹⁵ Wune ðiy ne soso, ŋge mumo kele ðeya yasi sunŋwe ne jakoso, a tí yokidyá kelo sendi ðeya yasi ne nye na. Yasi wete, wune sâŋ nje te yi kelo kimo yasi metu hene tandé yun, kelo sendi ðete sunŋwe ne bomo hene. ¹⁶ Wune sôsanaŋgwe meŋgimo hene. ¹⁷ Ne ŋgwêtaŋgwe ne Njambiyé metu hene. ¹⁸ Wune nyêki Njambiyé wosoko ke meyasi hene te yi yakama dyá ké. Keto Njambiyé kwádyikwe nde, wuse kél ðete ke jɔŋgwe dyusu sine ðe Krist Yesus. ¹⁹ Wune tí peti mesay me Kimo Sisiŋ na. ²⁰ Wune tí yelkwe meɛpi mete yi botu ðe punja meɛpi me Njambiyé lere ké na. ²¹ Yasi wete, wune nêmba meyasi hene, ðakidyé meyasi mete yi ðe kimote ké. ²² Wune tíki kelna ðeya mekele hene.

²³ Njambiyé te e nye tete ko kél nde, jɔŋgwe dyun hene ðéki pupunate ke mbombu wene. A ðakidyá metemo mun nè jɔŋgwe dyun nè meyotu mun hene ne njololo kumo ke ŋgimo te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ta nje ké. ²⁴ Yoko e jeða wune ko ta kelo yasi te yi nye ma kpo ké gbate, keto nye yoko e tonje meyasi hene te yi nye kpo ké. ²⁵ Wune njɔŋ, wune ŋgwêtaŋgwe ne Njambiyé keto su. ²⁶ Wune nyên ðenjɔŋ busu hene wuse ðo ne kimo temo te yi Njambiyé. ²⁷ Mi ke

kombile lero nye wune ne ðino Nyangwe Kumande nde: Wune tól mekana maka nye ðenjɔŋ busu hene. ²⁸ Ngikwa te yi wule ke yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ðêŋnaŋgwe pe wune.

Mekana Yibate yi Pol ketima kenje botu be Tesalonik

Mekana mete yoko, yo ndi Pol, mo tomun Yesus Krist kete yo. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje bekriten be Tesalonik.

Ke mekana maka Pol ke ke mbombu yi lepo kasi *Yeso Nyangwe Kumande. Yo nde, bekriten be Tesalonik nja be ne nyangwe menjangwe ke kasi Yeso Nyangwe Kumande. Yo nde, banja bomo ketima yija mekana yi lepo nde, yeso te ma si kwa, yori yi Pol ke keto mekana maka yi wedye ne temo yan nde, yo ja, yi nembe sendi ne meyasi mete yi ta kwanja ke ne kwet kwet nye bo.

Bosa mekana mete yi Pol ketima kenje bekriten be Tesalonik jeki lepo nde, Krist ta kala nje yi nje bu botu bene. Mekana yibate jeki lepo kasi Yeso Nyangwe Kumande.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabiye yitati:

1. Kasi wedya temo ke moy mebone (kumte 1).
2. Kasi *Yeso Nyangwe Kumande ne kasi *Mo beya mekele (kumte 2).
3. Njena mengite (kumte 2-3).

¹ Yo mi Pol ne Silve ne Timote, yo wuse ke keto mekana maka kenje wune njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus Krist ke Tesalonik baka. Wuse keti kenje wune njon botu bete be wokuna ne Njambiyе Sangwe wusu, wokuna sendi ne Nyangwe Kumande Yesus Krist. ² Da Njambiyе ne Nyangwe Kumande Yesus Krist kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wune njon, wuse yakanwe nye Njambiyе wosoko mengimo hene keto yun. Yo yakama nde, wuse kel dete, keto tikina temo te yi wune tike ke yi Yesus ke ke doko doko budyate ke no mbombu. Sendi, mekwadya mete yi mumo hene ke njoka yun bu sangwe ne beso ke ke doko doko ke no mbombu. ⁴ Dete, wuse ne nguru wusu ke lepina kine njon ke

misi keto yun ke njoka menjon me botu bete bari be ma tiko temo ke yi Njambiyе baka. Wuse lepinangwe dete, keto tin te yi wune no ne tikina temo te yi wune be no ke yi Yesus ke moy nyangwe mebone hene te yi bo tedye wune ne ke diyо mebone mete yi wune disima diyо kete ke.

⁵ Yo ne nje meyasi menori yi Njambiyе tedye nde, a pesi melapi ne ngben. Ndana, wune ke sangwa ne mebone, keto wune ke jaye nde, Njambiyе nam bomo bene. Yo ne nje te yite yi Njambiyе ta peso nde, wune kpaса botu bete be yakama ne kando dyene yi wune sangwa ne mebone keto te ke. ⁶ Yo gbate nde, Njambiyе kel meyasi ne ngben. Dete, a ta yokidye tedye mebone nye botu bete be tedye wune mebone baka, ⁷ nye wune be diyе ke diyо mebone ndana baka mewedya sine wune kome Nyangwe Kumande Yesus ta punje yotu wule dyobo bene detina bejaki bene ke. ⁸ A ta nje ke moy wete bulam bulam lam dite nje tedye mebone nye botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Njambiyе baka ne botu bete be yeti ke bengwe melapi mete yi Kimо Tom Nyangwe Kumande wusu Yesus lepe ke. ⁹ Yo nde, bo ta sangwa ne nyangwe mebone yambile kpo ne kpo londunate ne mbj ne mbombu Nyangwe Kumande kine diyо ke meluksa mete yi nyangwe deti ne nye ke na. ¹⁰ Bo ta diyо londunate ne mbj kome nye ta nje, ne bomо lukse nye keto bomо bene, ne bomо hene tondu nye keto botu bete be ta tiko temo ne nye baka. [Wune ta be yun ke njokate], keto wune tikima temo ke meyasi mete yi wuse ne nguru wusu duwa nje lepo nye wune ke. Meyasi hene ta kwanja dete ke nyangwe yeso te.

¹¹ Yo keto te yite yi wuse ngweta sendi ne Njambiyе mengimo hene keto yun, diyе Njambiyе wusu nde, a kel nde, wune jonangwe yaka ne diyо te yi nye jebama ne wune ke. Wuse ke diyе nde, a tonjukwe kwadya kelna kimо mekele hene te yi wune kwadye kelo ke, tonje sendi meyasi mete yi wune kele ke, keto wune ke tiko temo ke yi Yesus. Wuse

díya nde, a tónjukwε meyasi mete hεne ne nyanɔwε dεti ne. ¹² Dete, bomɔ ta lukse dínɔ Nyanɔwε Kumande wusu Yesus keto yun. Sendi, bomɔ ta lukse wunε keto ne. Yo ta kelna dεte βεngwε ηgikwa te yi Njambiye wusu nè yi Kumande Yesus Krist.

2

Kasi Yeso te yi Nyanɔwε Kumande

¹ Wunε njɔn, ke kasi njena Kumande Yesus Krist nè ke kasi mesanɔwε mene sine bo, wuse ke ηgwεta ne wunε nde: ² Metemɔ mun tí βεki ne habufu ke lεpi te yi bo lεpe nde, *Yeso Nyanɔwε Kumande ma dya ké na. Ko mumɔ lépi nde, yo Sisin Njambiye lεpe nye nye, ko bo lépi lεpɔ ne numbu, ko bo kéti keto yí lεpɔ nde, yo wuse, wunε tí gwaki wɔ yaɔa na. ³ Ko mumɔ tí sebila wunε ne yiɔa menje na. Keto wunε dúkwε nde, ηgimɔ te yi bomɔ ta tumɔ kɔn lɔ dyaɔambi ne Njambiye ké ta pa kande dya. Sendi, *Mɔ beya mekele kɔ ta pa kande punje yotu. Yo kponate nde, a ta yambile. Meyasi menɔri ta pa si kelna, ke kɔnte, yeso te yi Kumande ta nje kete ké má nje dya. ⁴ Mɔ beya mekele kɔ, nye mɔ pendɔ, nye yɔkɔ ε teme lɔ dyaɔambi sunɔwε ne meyasi hεne te yi bomɔ jeba nde Njambiye, ho sunɔwε ne meyasi hεne te yi bomɔ kanε. Nye ne ηguru wene ta kwɔ, nyiɔe gba mbanjo Njambiye díyɔ kete lεpɔ ne ηguru wene nde, nye Njambiye.

⁵ 'Wunε ma lensa meyasi mete? 'Mi tí βε ke lεpɔ yo nye wunε ke ηgimɔ te yi mi βɔ ndi sine wunε ké na? ⁶ Ma ndana, wunε duwɔ yasi te yi biye nde, meyasi mete ti yaɔ kelna ké. Yo nde, *Mɔ beya mekele kɔ ta diso punje yotu ndi ke ηgimɔ te yi Njambiye kpoma ké. ⁷ Yasi wete ndana, dεti kelna mebeɔ yi βɔ sɔdyate ké ma kande mesay mene ke puye. Yo ndi nde, meyasi mete ta diso kelna komε mɔ te ε biye yo kɔ ta jise kwɔ londɔ. ⁸ Ma yo ke ηgimɔ te yite yi mɔ beya mekele kɔ ta punje yotu yey. Komete, Nyanɔwε Kumande Yesus ta wo nye ne sosu te yi pundε ke numbu ne ké girise nye ne nyanɔwε dεti meluksa te yi nye

ta punje nje nɔ ké. ⁹ Mɔ beya mekele kɔ ta punje yotu ne dεti te yi *Satan. A ta kelɔ nyanɔwε mekele wete wete tedye meyekambiyε, kelɔ sendi yiɔa nyanɔwε meyasi mε ja. ¹⁰ Dete, a ta kwɔ ne nje kelna kɔtu mekele hεne yí sebile ne botu βete βe ta yambile βaka. Yo ta βe dεte ke yi botu βete, keto bo tí nye temɔ ke mεlεpi mete yi lεpe gbakasi ke kasi Nyanɔwε Kumande, né bo jɔ na. ¹¹ Dete, Njambiye ke tomɔ nyanɔwε dεti kelna kɔtu mekele njese ke yotu yan, né bo tiki temɔ ke mεlεpi mε ja. ¹² Yo ta kwanɔa dεte, né bomɔ hεne βe ti tike temɔ ke mεlεpi mete yi lεpe gbakasi βaka sanɔwε ne mebeɔne, keto bo kpalma βe ne mesosa ke kelna kɔtu mekele.

¹³ Wunε njɔn, ke βe wuse, wuse yákanɔwε nye Njambiye wosoko menɔmɔ hεne keto yun, botu βete βe Nyanɔwε Kumande kwadye βaka. Wuse yákanɔwε nye Njambiye wosoko, keto a tokuma wunε njombu yaɔa piɔ te yi nye tí pa kusɔ mbokɔ na, né wunε βe ne jonɔwε te yi kpo ne kpo. Wunε ta βe ne jonɔwε te ne nje te yi Kimɔ Sisin, né wunε bakidyε meyotu mun pupunate ke mbombu Njambiye. Wunε ta βe sendi ne jonɔwε te ne nje tikina temɔ te yi wunε tike ke mεlεpi mete yi lεpe gbakasi ke kasi Nyanɔwε Kumande ké. ¹⁴ Njambiye jebama wunε nde, né wunε βe ne jonɔwε te yi kpo ne kpo ne nje Kimɔ Tom te yi wuse lεpima nye wunε ké. A jébanɔwε wunε, né wunε βe sendi ne meluksa mete yi Nyanɔwε Kumande wusu Yesus Krist nɔ ké. ¹⁵ Dete, wunε njɔn, wunε díy ne ηgbingim kombile bakidyε meyasi mete yi wuse tedya wunε ké kè nɔ mbombu. Ko yike yi wuse lεpima lεpɔ ne numbu, ko yike yi wuse ketima keto kenje wunε ké. ¹⁶ Nyanɔwε Kumande wusu Yesus Krist ne ηguru wene nè Sanɔwε Njambiye wusu kwadya wuse. Keto ηgikwa ne, Sanɔwε Njambiye wusu kelma nde, metemɔ musu βéki ne te kpo ne kpo, kelɔ sendi nde, wuse βéki ne βiβina temɔ ne ηgbik ke meyasi mete yi ta dya ké. ¹⁷ Ndana, Nyanɔwε Kumande wusu Yesus Krist ne ηguru wene nè

Sangwe Njambiyε wusu wêdya metemo mun, nye sendi wune deti te yi kelo kimo yasi, ko ke mekele ko ke lepi te yi punde ke numbu yun.

3

Pol nde, bo ngwêtaᅅgwe keto yan

¹ Wune njon, mi ke lepɔ sidye no nde: Wune ngwêtaᅅgwe ne Njambiyε keto su nde, melepi me Nyangwe Kumande nyânjaᅅgwe nedɔ, nè bomɔ bôn yo kimote lukse Njambiyε nda yi yo kelna ke yun ké. ² Wune ngwêtaᅅgwe sendi ne Njambiyε, na jongwe wuse ke mebo me beya botu be nyalɔ, keto yeti bomɔ hene tike temɔ ke Kimɔ Tom te yi wuse lepima ké na. ³ Ko beko dete, yasi te yi Nyangwe Kumande si kpo nde, a ta kelo ké, a ti díy kine tonje yo na. Dete, a ta nye wune deti bakidyε sendi wune, kambo ne *Mɔ beya mekele kɔ. ⁴ Nyangwe Kumande ke nye sendi wuse deti nde, wuse bêki ne bibina temɔ ke yun nde, wune ke kelo meyasi mete yi wuse lepima nye wune ké, be sendi ne bibina temɔ nde, wune ta kelo dete kè no mbombu. ⁵ Nyangwe Kumande kél nde, wune nyêki metemo mun ke duwɔ mekwadya mete yi Njambiyε kwadya ne wune ké, disima meyasi nda nye *Krist.

Bekriten yâkaᅅgwe kelo mesay

⁶ Wune njon, wuse ke kobile lepɔ nye wune ne dino Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist nde: Wune bâkaᅅgwe ne mo njon wun hene ε jonna ne ndul ndul kine beᅅgwe meyasi mete yi wuse tedya nye ké na. ⁷ Ndana, wune ne nguru wun ke duwe yasi te yi wune yâkaᅅgwe kelo yí jonna no nda wuse, keto yi wuse jonnama no ke njoka wun ké, wuse tĩ jonna ne ndul ndul na. ⁸ Sendi, ko wuse tĩ diyε wete mumɔ nde, a nyêki wuse medye ne gbelate na. Yasi wete, wuse dikima kelo mesay wondo biriki sana tu nè yesɔ, kambo wete mumɔ ke njoka yun me nje gwe mesay keto su. ⁹ Yi wuse kelma dete ké, yeti nde, wuse tĩ be ne deti te yi diyε yija yaᅅa ke mebo mun na. Yasi wete, wuse kwadya kelo dete, né wune beᅅ nda

yi wuse jonna no ké kelo nda wuse. ¹⁰ Yo dete, ke yi wuse ba no ke yun ké, ε wuse kobile lepɔ nye wune nde, nge mumɔ ti kwadyε kelo mesay na, a tĩ dyenaᅅgwe sendi na. ¹¹ Yo nde, wuse ke wokɔ nde, baᅅa bomɔ ke njoka yun ke jonna ne ndul ndul kine kelo mesay na, yasi wete, bo díy ndi nyena numbu ke melepi me besɔ. ¹² Dete, wuse ke kobile lepɔ nye botu bete be jonna dete baka, kite sendi bo ne dino Nyangwe Kumande Yesu Krist nde, bo kél mesay ne te ne mebo man yí dyena no. ¹³ Wune njon, ke be wune, wune tĩ kati kelna kimo yasi na. ¹⁴ Ndana, ke wete mumɔ ke njoka yun díyε kine beᅅgwe yasi te yi wuse lepe kenje wune ke moy mekana maka na, nè wune bêᅅa nye kimote. Nè wune pân tumɔ kɔᅅ ne nye, né njon te diyε nye. ¹⁵ Yasi wete, wune tĩ beᅅa nye nda mo pendo wun na, yo nde, wune kíta nye nda yi wune yakama kite ne man wun ké.

Njena lepi

¹⁶ Ndana, Nyangwe Kumande te ε nye tete kɔ nyêki wune tete ne nguru wene metu hene nè ke meyasi hene. Nyangwe Kumande díy pe wune hene. ¹⁷ Mi ke nyeno wune, gba mi Pol ne gba bo mbe. Yo ne njel bo meketi te yike ke siyna mekana membe hene yí tedye nde, yo mi lepina. Yo nda yike yi mi dikɔ keto. ¹⁸ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kél ngikwa ne wune hene.

Bosa Məkana mete yi Pol ketima kenje Timote

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete məkana mete yoko kenje Timote. Yo bosa məkana mete yi nye ketima kenje nye ké. A ke jeba nye nde Mōno wene, keto yo nye tedye nye meyasi ke kasi tikina temo ke yi Kumande Yesus Krist. Enis, nyanḡwe ne Timote ba ḡḡondu Yuden, a ba ke beḡwe nje Njambye budyate. Saḡwe wene ba mo Begrek. Pol dol Timote ke kendi yibate yi nye ka no ke pelna Kimō Tom ké. E Timote kande mesay bene nye ne tele tele ke no.

Məkana mete jeki tedye nda yi kriteren yakanḡwe jonna no ke moy mison ké. Yo ke njoka məkana mete yi tedye nda yi botu bete be kende ne njon bekriteren yakanḡwe kelo mesay ké.

Wuse yakama baka məkana maka ke menḡabiye yitan jo yiba:

1. Wuse diy ne soso ne kotu tedya meyasi (kumte 1).
2. Pol ke lepo kasi ne ne ḡguru wene, kite sendi Timote (kumte 1).
3. Kasi menḡweta ne kasi teri bomari ke moy njon bekriteren (kumte 2).
4. Teri botu bete be kende ne njon bekriteren baka (kumte 3).
5. Teri kpasas mo mesay me Yesus Krist (kumte 4).
6. Mesay mete yi kpasas mo mesay me Yesus Krist yakanḡwe kelo ké (kumte 5).
7. Menḡite mete yi beḡe kpasas mo mesay me Yesus Krist (kumte 6).

¹ Yo mi Pol kete məkana maka. Mi mo tomun Krist Yesus nda yi Njambye bene Krist Yesus lepima nde, mi beki ké. Yo Njambye te jonḡwe wuse. Yo sendi Krist Yesus yi wuse be ne bibina temo ke yene.

² Timote, mi kēti məkana maka kenje we, we gba monmbe, keto we sendi ke tiko temo ke yi Yesus Krist. Da Njambye ne Nyanḡwe Kumande wusu Krist Yesus kel ḡḡikwa ne we. Bo gwaki ḡḡwete yo, nye sendi we tete.

Kasi botu bete be tedye

kotu meyasi baka

³ Mi ke lepo nye we nde: Diyo ke Efes nda yi mi kwanma no ke pele Maseduwan ké. Diyo ndi mate, no lepi kimote nye bana bomō nde, bo ti ken mbombu yi tedye yina meyasi dele na. ⁴ Lepo nye bo nde, bo ti ken mbombu yi nye sosu yan ke yaw yaw mekanō ne ke kasi məkana mete yi ne ḡḡbenje ḡḡbenje medino me bebaba kete ké na. Meyasi menori kpāl kelo ndi nde, metando dyān. Yo yeti ke kame yana ke mesay mete yi Njambye sima kpo yi jonḡwe ne bomō ké na. Wuse dukwe mesay mete ne nje tikina temo te yi wuse tike ke yene ké. ⁵ Yasi te yi we yakanḡwe lepo ké, yo kasi mekwadya mete yi wule ke pupuna temo, wule sendi ke temo te yi ne te ne ke tikina temo ke yi Njambye kine likisi na. ⁶ Bana bomō sima tumo kon ne meyasi menori kpalo jato ke metando mete yi abalmba. ⁷ Bo ke kwadye tedye yotu nde, bo nyanḡwe botu be tedya membonḡa me Njambye. Yasi wete, bo yeti ke duwe yasi te yi bo lepe ne yasi te yi bo jaye ne sanḡan nde, yo ke nje ké na. ⁸ Ma wuse duwa nde, membonḡa me Njambye kimote, ḡḡe mumo kele nda yi bo lepe ké. ⁹ Wuse dukwe nde, Njambye ti tembidyē membonḡa keto ḡḡbenj bomō na, yasi wete, a tembidyā membonḡa keto beya botu bete be jonna kine beḡwe membonḡa baka. A tembidyā sendi yo keto botu be mbandō, keto botu bete be kele detina to sunḡwe ne nye baka ne keto botu be mebeyo. A tembidyā yo keto botu bete be gbute ne nye baka ne botu bete be yeliye meyasi me Njambye baka. A tembidyā sendi yo keto botu bete be wo besaḡwe ban ne benyanḡwe ban ne keto botu bete be wo beso bomō baka. ¹⁰ Njambye tembidyā sendi membonḡa keto botu be kelna mewanja, keto bembam bete be kele waja tande yan bembam, ho boma bete be kele waja tande yan boma nda yi mbam diye no bene nyari ké. A tembidyā yo keto botu

bete be dyaŋgwe beſo bomō nda bebala baka nè keto botu be ja. A tēmbidya sendi yo keto botu bete be kinja yotu yí sebile ne beſo. Njambiyē tēmbidya membonga keto bomō hene be tedye yiŋa yasi dele tiko yene baka. ¹¹ Tedya yasi te yi mi lepe nō waka ké, yo ke moy Kimō Tom te yi nye kaŋma nye mi ké. Kimō Tom te ne meluksa mete yi wule pele yi Njambiyē. Menyōŋo hene wūla pele yene.

Pol ke nye Njambiyē wosoko

keto ŋgikwa ne

¹² Mi ke nye Nyangwe Kumande wusu Krist Yesus wosoko, keto a nya mi deti ke mesay mete yi mi kele ké. Sendi, a beŋma nde, a yakama be ne bibina temō ne mi yí tēmbidye mi nde, mi kēl mesay mene. ¹³ A tōkuma mi, ko beko nde, ne mbombu mi dikima lepo lepi gbutu suŋgwe ne nye, beŋgwe botu bene yí tedye bo nyangwe mebonē. A tōkuma mi, ko beko nde, mi ba mō beya to suŋgwe ne beſo. Yasi wete, a gwa ŋgwete wombe, keto mi dikima kelo yasi tukute kine duwe na, mi ti tike temō ke yene na. ¹⁴ Ma ŋgikwa te yi Nyangwe Kumande wusu kpalma nje kwa to te, a kelma nde, mi ŋiki temō ke yene, nye sendi mi temō te yi mekwadya, keto sine be Krist Yesus saŋgwate. ¹⁵ Lepi te yi mi ta lepo ndana ké yakama nde, bomō ŋiki temō kete jaye sendi yo ne temō yan hene. Yo nde: Krist Yesus nja ke meneti maka yí nje joŋgwe botu be mebeyō. Ke njoka botu benōri, yo mi be tokondo te. ¹⁶ Yasi wete, Krist Yesus gwa ŋgwete wombe, mi mō te e ba tokondo mebeyō kō. A kelma dete yí tedye bomō nde, a ne gbisa budyate. A kelma sendi dete ne mi yí kame ne botu bete be ta tiko temō ke yene yí be ne joŋgwe te yi kpo ne kpo. ¹⁷ Bomō lūksa sombile Kumande te e ti gwáki kō. A ne joŋ kpo ne kpo. Nye mō te yi bomō yeti ne deti te yi beŋe na. Siya Njambiyē ndi nye nyepō, *amen.

¹⁸ Timōte monmbe, mi ke kaŋe melepi maka ndana nye ke moy mebo mō nda yi botu be punja melepi me Njambiyē kikima lepo ne mbombu ke kasi yo ké. Biya yo ne koŋ koŋ, né we lu dyaŋbi

kimōte. ¹⁹ Ken mbombu yí tiko temō ke yi Njambiyē, be ne temō ne te. Baŋa bomō tikima nje te yite, e tikina temō te yi bo ba nō ké si yabile. ²⁰ Ke njoka botu benōri Himene bene Aleksandere ba sendi kete, e mi kaŋe bo nye ke mebo me *Satan, simande yo ta nye bo dyaŋo, ma bo nje kē mbombu yí gbutō ne Njambiyē.

2

Kasi meŋgweta keto bomō hene

¹ Ma wune njoŋ, ke yasi hene, bosa yasi te yi mi lepe nde, wune kanda kelo ké, yo nde: Wune diya Njambiyē meyasi, ŋgweta ne nye, jaba keto bomō hene, nye sendi nye wosoko keto yan hene. ² Wune ŋgwētangwe ne nye keto bekumande nè keto bomō hene te be diyē ne beſo baka, simande wuse ta joŋna ne te kine menjangwe na, jeſo Njambiyē ke menje hene, joŋna kimōte diſe yotu. ³ Nge wune ŋgweta dete, yo kimōte, yo ke nye Njambiyē te e joŋgwe wuse kō mesosa. ⁴ A kwádyikwe joŋgwe bomō hene, kwadye sendi nde, bomō hene dúkwe gbakasi. ⁵ A kwádyikwe dete, keto Njambiyē ndi wete ne wete. Sendi, ke njoka Njambiyē bene bomō, yo ndi ne mumō wete ne wete e kele mesay me njuŋo ke njoka yan. Yo Krist Yesus e nja nje be mumō kō. ⁶ A nya yotu ne ne ŋguru wene yí kolo ne bomō hene. Yo yite tedye bomō nde, Njambiyē kwadya joŋgwe bo ke ŋgimo te yi nye pesima ké. ⁷ Dete, Njambiyē tēmbidya mi nde, mi bêki mō pelna Kimō Tom, mi bêki mō tomun wene. Mi lépi gbakasi, mi yeti ke kelo ja na. A nya mi say tedya kasi tikina temō nè kasi gbakasi nye botu bete be yeti Beyuden baka. ⁸ Dete, mi kwádyikwe nde, ke membey hene bembam ŋgwētangwe ne Njambiyē kaŋe mebo kenje kwey ne pupuna temō kine ŋgambi kine dyaŋo te yi metandō na.

Kasi mesay me bomari

ke njoka bekriten

⁹ Mi kwádyikwe sendi nde, bomari lêŋa melambo mete yi ta diſe bo. Bo lêŋa melambo mete yi ta yaka ne bo, yeti yí

tedya yotu na. Bo tí òya mato yí ðale ne temò bomò na. Bo tí lena meyasi mete yi bo kele ne lór ho ne diyaman ho lena meyasi mete yi ðye budya m̀oni ké na. ¹⁰ Yasi wete, melengwe me kondukwe te yan kp̀al nje ðe kelna kimò mekele nda yi boma bete ðe tedye nde, bo ke kamba Njambye ỳakanawe kelo ké. ¹¹ Bomari ỳakanawe lengwe mato ðiyò ne sem ke ngimò te yi bo tedye bomò melapi me Njambye ké. ¹² Mi yeti ke jaye nde, nyari tédya yasi ho kelo yasi kwà to mbam na. Yasi wete, a ðiy ne sem. ¹³ Keto Njambye kandima kuso Adam mbombu, ke kònte Eva. ¹⁴ *Satan ti ma sébila Adam na, a sébila Eva, e nye yangile mbonga Njambye. ¹⁵ Ma yo nde, Njambye ta jonawe nyari, keto a ta ja bonosike. Njambye ta jonawe nye ðete, nge nye k̀e mbombu tiko temò ke yene, kwadye ðeso bomò, bakidye yotu pupunate ke mbombu wene kine tedya yotu na.

3

Kasi teri botu bete ðe kende

ne bekriten baka

¹ Lepi te yi mi ta lepo ndana ké, gbakasi. Yo nde, nge mumò kwadye ðe m̀o te e kende ne njon botu ðe Njambye, yite m̀o te goruma kpaasa mesay. ² M̀o te e kende ne njon botu ðe Njambye kò tí ðeki ne yina mejoso te yi bo yakama ndeye nye kete na. A ð̀eki ndi ne nyari wete. A tí jeki nye temò ke meyasi na. A ð̀eki m̀o te e ðiye temò ne, ðise sendi yotu ne. A ð̀eki sendi m̀o te e ðy bomò kimote ke mbey ne, ðe sendi kpaasa m̀o tedya yasi. ³ A tí ðeki bala menjam ho m̀o metumbo na. A ð̀eki te mumò. A tí ðeki m̀o saɲna wòw ho m̀o kwadya m̀oni na. ⁴ A ð̀eki m̀o te e duwe bakidye ngbak ngbak botu ðe t̀y ðyene kelo nde, bonò bene wòkunawe ne nye ne jese hene. ⁵ Keto nge mumò ti duwe bakidye ngbak ngbak botu ðe t̀y ðyene, a má nje kelo ba nan yí bakidye ne njon botu bete ðe tike temò ke yi Njambye baka? ⁶ A tí ðeki m̀o te e yejsama temò ndi kwey kwey na, yite a ta susule yotu, o ð̀ena, lepi má ðiye nye nda yi ðiyama

ne *Kum ðeya mekele ké. ⁷ Yo ðiya sendi nde, botu bete ðe yeti ke tiko temò ke yi Kumande Yesus ðaka j̀aya m̀o te, kamba bo me nje yeliye nye, o ð̀ena, a balma ke mepondo me *Kum ðeya mekele.

⁸ Bediyakere ðisikwe sendi yotu yan. Bo tí ðeki ne ðyem yiba nda ngombu na. Bo tí jeki ðye menjam na. Bo tí kwan ne ðeya menje yí sombo ne m̀oni na. ⁹ Bo j̀aya, nye sosu ke lepi te yi Njambye punja ké ne pupuna temò. ¹⁰ Bo p̀an pa kande ðobe sendi bo, ke kònte, bo má nje kande yey mesay man nda bediyakere, nge ðe nde, bo kine m̀ono ðeya yan te yi bo yakama lepina ne bo kete na. ¹¹ Boma bete ðe kele say bediyakere ðaka ỳakanawe ðise sendi yotu yan. Bo tí ðeki botu ðe kutu na. Bo tí jeki nye temò ke meyasi na. Bo t̀onjukwe meyasi hene kumò njena. ¹² Ke yi bembam, mumò hene ð̀eki ndi ne nyari wete. Bo ỳakanawe mbo bonò ban nè ngbak ngbak botu ðe t̀y ðyan kimote. ¹³ Bediyakere bete ðe kele mesay man kimote ðaka, bomò ta jeso bo. Bediyakere bete má lepo sendi kasi tikina temò te yi wuse tike ke yi Krist Yesus ké kine wò na.

Kasi nyangwe yasi te yi Njambye

punja ké

¹⁴ Mi ke keto meyasi maka kenje we. Mi ne ðibina temò nde, mi ta k̀e ðeɲe we nedo. ¹⁵ Ma nge we ti ðeɲe mi nedo na, mekana maka ta tedye nda yi we ỳakanawe jonna nò ke moy *Kando Njambye ké. Kando te, yo njon botu bete ðe tike temò ke yi Kumande Yesus ðaka. Botu bete wòkunawe ne Njambye te e ne jon kò. Bo ke lepo kasi gbakasi sukò yo nda yi sangwe konu suke ne t̀y ké. ¹⁶ Wuse ke jaye gbate nde, kpaasa lepi te yi Njambye soɲya ne mbombu ké gba nyangwe yasi budyate. Yo ke tedye wuse nda yi wuse ỳakanawe jonna nò sine ðe Njambye. Kpaasa lepi te, yo nde: A nja yejsa ðe gba mumò ne membundo. Kimò Sisin tedya nde, a ne ngben. Bejaki ðe Njambye ðeɲma gba nye. Bomò pelma kasi ne nye botu bete ðe yeti ke duwe Njambye baka. Botu ðe meneti

maka tikima temo ke yene. Njambiyē njā yōkidye nye kenje dyofo ke mbey meluksa.

4

Kasi kpasa mo mesay me

Yesus Krist

¹ Kimō Sisin ke kobile lepō nde: Yī kē nō ke siyna mbokō, baṅa bomō tī tikō se temo ke yi Njambiyē kē nō mbombu na. Bo ta nye mēto ke mēlepi mete yi mēsisin me jā lepē kē nē ke mēyasi mete yi beya mēsisin tedye kē. ² Botu be lepina ne likisi nē jā baka ta jatidyē bo ke beya nje. Metemo man me dēke ne biṅbili nda bo dumma yo ne yaki. ³ Botu bete ke kidye bo nde, bo tī boṅ boma na, bo tī dyaki yiṅa mēyasi na. Ma Njambiyē kusuma mēyasi mete, né botu bete be tike temo ke yene duwe sendi kasi gbakasi baka dye yo ne nyena ne wosoko. ⁴ Ma yasi hene te yi Njambiyē kusuma kē kimote. Yaṅa te yi mumō yakama paye ke njoka te yeti na, siya te ndi nde, mumō bōṅ yo ne nyena Njambiyē wosoko. ⁵ Mēyasi mete hene me kimote ke mbombu wene, keto mēlepi mēne nē mēngweta ke pupudye yo.

⁶ Nge we tedye dete nye bemaṅ busu, we ta be kpasa mo mesay me Krist Yesus, we má doko ke nje Njambiyē kē nō mbombu keto mēlepi me Njambiyē yi kele nde, mumō tiki temo ke yene kē. Sendi, keto we ke beṅgwe ṅbenṅ yasi te yi bo tedya we kē kimote. ⁷ Pupa mēto ke yaw yaw mēkanō mete yi beṅe ndi kasi jōṅgwe te yi mēneti yi njombu bomari diki yekidyē kē. Yasi wete, kpalō nye sosu yo hene yī jōṅna nda yi Njambiyē kwadye kē. ⁸ Kelo dete, keto ṅgbokisa yotu hene te yi mumō yakama kelo yī bṅ ne deti kē yeti ke kame nye pōke na. Yasi wete, nge mumō jōṅna nda yi Njambiyē kwadye, yite ke kame nye ke mēnje hene. Yo ke kelo nde, Njambiyē nyēki wuse jōṅgwe ndana nē ke metu mete yi nje mbombu kē. ⁹ Lepi te yi mi ta lepō ndana kē yakama nde, bomō tiki temo kete, jaye sendi yo ne temo yan hene. ¹⁰ Yo keto te yite yi wuse kele mesay wōndo biriki lū

dyambi, keto wuse ne bibina temo ke yi Njambiyē te e ne jōṅ kō. Yo nye ke jōṅgwe bomō hene, jeko kwā kwāṅṅo botu bete be tike temo ke yene baka. ¹¹ Kombila pele mēyasi maka kē nō mbombu tedye sendi yo hene. ¹² We tī jaya nde, mumō yēlkwe we, keto we ndi mōnsike na. Kelo nde, botu be Njambiyē jōṅṅṅṅwe nda we. Yo ta wule ke ndapi yo, ke jōṅgwe dyo nē ke mēkwadya mete yi we kwadye ne bo kē. Yo ta wule sendi ke tikina temo te yi we tike ke yi Njambiyē nē ke pupuna temo te yi we nō kē. ¹³ Nyeko temo yo ke tolina mēkana me Njambiyē ke ṅgil, ke kitina bomō nē ke tedya yan mēyasi kumō ke ṅgimō te yi mi ta dya kē. ¹⁴ We tī yelkwe jēṅ te yi Njambiyē kelma ṅgikwa nye ne we kē na. A nya we yo ne nje yasi te yi botu be punja mēlepi mēne lepima kē, ne nje kasa mēbo te yi njōṅ betomba kasa ke yotu yo kē. ¹⁵ Ndana yey, nyeko temo yo nē ndiṅgele jōṅgwe dyo hene ke kelna mēyasi maka, né bomō hene beṅ nda yi mesay mo dōke doko kē nō mbombu kē. ¹⁶ We ne ṅguru wō, pemo jōṅgwe dyo kimote nē yasi te yi we tedye sendi kē. Kelo dete ne tiṅ, keto nge we kele dete, we ta jōṅgwe yotu yo ne ṅguru wō, jōṅgwe sendi botu bete be woke yasi te yi we lepē kē.

5

Kasi kitina betomba nē bekuso

nē bebala

¹ We tī bamaṅgwe ke to tomba na. Yasi wete, lepinaṅgwe nye nye teteki nda nye sōṅgwe. Beṅa begwanjo nda bemoṅ. ² Beṅa goto boma nda benyōṅgwe, beṅe beṅṅṅṅdu ne pupuna temo nda bedyombu bo. ³ Jeso bekuso boma bete be jōṅna nda faṅ bekuso baka. ⁴ Nge kuso nyari be ne bōnsike ho be ne benday, nē bōno bete pāṅ pa jēke kelna ṅgay sūṅgwe ne ṅgbak ṅgbak botu be tṅ dyan, yōkidye sendi mēdōkwa mete yi botu bete be jama bo kelma ne bo kē, keto Njambiyē beṅa yite kimote. ⁵ Kuso nya te e jōṅna nda faṅ kuso jōṅna ndi nyepō kō ke nye bibina temo ne ke yi Njambiyē. A ke kelo tiṅ te

yi diyε Njambiyε meyasi ngweta nε nye tu nε yeso. ⁶ Ma yoko ε jonna ke nyem nyem jonngwe ko me munte, ko beko nde, a ne jon. ⁷ Kombila pele dte nye bo, ma bo me nje kelo yiya yasi te yi mumo yakama ndeye bo kete. ⁸ Nge mumo ti kobile bakidye bejadye bene, jeko kwā kwango ngbak ngbak botu be tu dyene kimote na, yite tedya nde, a payma tikina temo te yi nye ba no ke yi Njambiyε ke. Mumo nda mbete ngboro kwā mo te ε yeti ke tiko temo ke yi Njambiyε ko. ⁹ Ke njoka bekuso boma bete yi bo yakanngwe kame baka, we ta keto dino kuso te ε me ne mesew kamotan jo kamo wete ko. We ta keto dino dyene, nge be nde, a ba ndi ne mbam wete ke jonngwe dyene. ¹⁰ Sendi, nge be nde, bomo dikima jaye mekele mene, nge be nde, a duwa bakidye bono bene kimote, bu bomo kimote ke mbey ne, weye mekol me botu be Njambiyε, kame botu be ngwete ho kelo yiya kwalo kimo mekele hene, we ma keto dino dyene. ¹¹ Ma we ti keti dino bekuso boma bete be ndi bejondu baka na, keto kome mewobo ta dya bo ke, bo ta tumo kon ne *Krist gosō nje megwaki. ¹² O beja, lepi balma ke to yan, keto bo tikima yasi te yi bo sima kpo kwey ke mbombu Njambiyε nde, bo ta kelo mesay nye nye ke. ¹³ Sendi, dyem ta si kanje bo, bo ma nje be nda njeko yombila ke metu ne metu. Yeti ndi dyem nyepo na, ndapi ti duwe ke numbu yan na, bo ta nye numbu ke melepi mete yi ti beja bo ke, lepō melepi mejanji ke no. ¹⁴ Dete, mi goru nde, bekuso boma bete be ndi bejondu baka ken megwaki, be ne bonosike, kobile kendo ne tu dyan, ma botu bete be bene wuse baka me nje kwedya nje te yi lepina beyate ne wuse. ¹⁵ Mi lepi dte, keto baña ke njokate ma duwe ke ngbej nje kpalō bejngwe *Satan. ¹⁶ Nge mbaña nya te ε tike temo ke yi Krist ko be ne baña bekuso boma nde, bo bejadye bene, na kama bo yi soje ne mapi te yite ke to njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesu baka, ne njon botu bete be ne deti te yi kame bekuso boma bete be jonna nda fan bekuso baka.

¹⁷ Betomba mbanjo Njambiyε be kende

kimote ne njon botu be Njambiyε baka yakama nde, bo luksa bo menja yiba, jeko kwā kwango baka be nye sosu ke lepina melepi me Njambiyε ne ke tedyate ke no baka. ¹⁸ Yo dte yi mekana me Njambiyε lepe nde: <We ti kanja numbu nday pinjo te yi nye ke kelo mesay me natina nyambi yi baka ne kopu te ne njoso te ke na.> Ke yiya mbey, yo lepi sendi nde: <Mo mesay yakanngwe dte nduku mesay mene.> ¹⁹ Nge wete mumo nje somse wete tomba mbanjo Njambiyε nde, a kelma yiya beya yasi, we ti yaki jaye kine nde, bomo yiba ho yitati be diyima ke mbey te lepi sendi dte na. ²⁰ Ndeya botu bete be kele beya yasi baka ke misi me bomo hene, ne bukwe botu te bari nje kambi kelna beya yasi sendi. ²¹ Mi ke kobile lepō nye we ke mbombu Njambiyε, ke mbombu Krist Yesu ne ke mbombu bejaki bete be Njambiyε tokuma baka nde: Kelo nda yi mi lepe nye we ke. We ti diy ke kon mumo ho gwe mberi misi me mumo na. ²² We ti pepidyanngwe yi kase bo ke yotu mumo yi nye ne nye yiya say ke njoka njon botu be Njambiyε na. We ti nyeki bo ke beya mekele me mumo na. We ne nguru wo bakidya temo yo pupunate. ²³ We ti ken se mbombu yi hobiye ndi gbela moroku na. Ke hobiya monō tena menjam lala ne mbet, keto kon te yi ke bundo yo ke ne budya jaki jaki monō mekon mete yi tekwe yotu yo ke. ²⁴ Beya mekele mete yi baña bomō kele ke beja ke misi, ko pinjo te yi bo ti pa peso josi yan na. Ma ke yi baña, yo njaki nje pundo puye ndi njime, nge bo si peso josi yan. ²⁵ Sendi, kimo mekele bejnanngwe ke misi. Ko nde, yiya ke njokate ti beja ndana ndana na, yo ti tika sodyate kine pundo ke puye na.

6

¹ Botu be Njambiyε hene be ke diyō bala baka yakanngwe jesō bemasa ban ke menje hene, ma bomō nje lepō lepi gbutu sunngwe ne dino Njambiyε, sunngwe sendi ne melepi mene yi wuse tedye ke. ² Ma nge be nde, bemasa ban ke tiko temo ke yi Njambiyε, bebala bete ti yelkwe bo lepō

nde, bo beman̄ ban keto te yite na. Bo kpâl kelo mesay nye bo kwà to te yí kame ne bo, keto botu bete yi bo kele kimò mesay nye bo ðete baka ke tikò sendi temò ke yi Njambiyè. Sendi, keto bebala bete ke kwadye bo budyate. Meyasi mete yi wè yâkan̄gwe tedye kite bomò nde, bo kèl ké, yori.

Kasi beya tedya yasi nè kasi

kwadya m̄ni

³ N̄ge mumò nje tedye yiña yasi ðele tikò kpara m̄lepi mete yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, n̄ge nye ti kwadye jaye yasi te yi wuse tedye nda yi nye yâkan̄gwe jon̄na nò bene Njambiyè ké, ⁴ yite bendidya yotu ma namò nye, a yeti ke duwe kò m̄nò yaña ne mbet na. A ke kwadye melombò, nye m̄ metandò ke gbela lem m̄lepi. Yo ke kelo nde, ḡoruna yasi ðyân̄ ke temò mumò. Yo kèl sendi nde, bomò l̄mbidyan̄gwe, bo t̄ôynangwe, bo b̄êki ne beya metake nde, baña kelma yiña beya yasi sofyate. ⁵ Bendidya yotu te ðáka sendi ngben̄je ngben̄je metandò ke njoka botu bete be ne beya ðyanò, be ti dúkwe se gbakasi baka. Bo táka nde, n̄ge mumò jon̄na bene Njambiyè, yo nje dolna meyasi m̄ meneti. ⁶ Gbate, n̄ge mumò jon̄na bene Njambiyè, yo nje dolna nyangwe kpara meyasi mete yi Njambiyè nye mumò ké, n̄ge mumò kè mbombu beñe nde, meyasi mete yi nye nò ké yakama nye. ⁷ Keto ko wuse t̄i nje ne yiña yaña ke meneti maka na. Sendi, yaña te yi wuse ta b̄y duwe nò ke meneti yeti na. ⁸ Dete, n̄ge wuse be ne yasi te yi wuse yakama ðye nè yi wuse yakama len̄e, yite yakama. ⁹ Ma botu bete be kwadye be ne budya meyasi baka ke san̄gwa ne mebobilan balò ke mepon̄dò me *Satan nè ke budya jaki jaki lem beya mewobò mete yi bekidyè bomò kelo nde, bo yâmbila ké. ¹⁰ Yo nde, njuku kwalò meb̄one hene w̄la ke kwadya m̄ni. Baña bomò nyinja to kete, ε bo jate ke beya nje l̄ndò tikò tikina temò te yi bo b̄a nò ke yi Njambiyè ké nje b̄y ne mapi meb̄one nye ke temò yan ne nguru wan.

Njena men̄gite

¹¹ Ke be we, we m̄ Njambiyè, ken mbombu tumò k̄n̄ l̄ndò ne beya meyasi men̄ori. Nyekò sosu yí s̄a nje te yi jon̄na ne ngben̄ ke mbombu Njambiyè. San̄gò nje te yi jon̄na nda yi Njambiyè kwadye tikò temò ke yene kè nò mbombu, kwadye be so bomò, be ne temò gbisa, jon̄na sendi ne te w̄ne be so. ¹² Lon̄gò ðyambi nye sosu ke tikina temò ke yi Njambiyè kimòte kè nò mbombu. Biya jon̄gwe te yi kpo ne kpo yi Njambiyè jebama we nde, nò be nò ké ne gbem. We kombila lepò jaye tikina temò yò ke kasi jon̄gwe te ne san̄san̄ ke mbombu budya bomò. ¹³ Mi ke kobile lepò nye we ke mbombu Njambiyè te ε kele nde, meyasi hene b̄êki ne jon̄ kò nè ke mbombu Krist Yesus. Kome nye temma ke mbombu P̄nsi Pilat ké, a lepima ndi gbakasi ne san̄san̄. ¹⁴ Yo nde, mi ke kobile lepò nye we ke mbombu yan nde: Bakidya yasi te yi mi lepima nye we ké ne pupuna temò, jon̄na kine yaña te yi mumò yakama ndeye we kete na. Kelo ðete kumò ke ngimò te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ta nje ké. ¹⁵ Njambiyè ta kelo nde, a p̄unjukwe yotu ke ngimò te yi nye Njambiyè sima pesò ké. Nye Njambiyè te yi men̄ȳn̄ hene wule pele yene. Siya m̄ te ε name meyasi hene ndi nye nyepò. Nye Kumande bekumande. Nye sendi Baba Mbokò ε lan̄sama bebaba mbokò. ¹⁶ Ko a ti yaka gwe wete yesò na. A ðiy ke yol mejasi mete yi mumò ti yaka wuta ne yo na. Ko mumò wete ne wete t̄i beñe nye wete yesò na. Ko mumò wete ne wete yeti ne ðeti te yi beñe nye na. Bomò s̄ombila nye, a ne ngungudye kpo ne kpo, *amen.

¹⁷ Ke yi botu bete be ne mekusuku muka baka, kombila lepò nye bo nde, bo t̄i bendidya yotu na. Bo t̄i beki ne bibina temò ke mekusuku mete yi yakama yambile nemenò ké na. Yasi wete, bo kpâl be ne bibina temò ke yi Njambiyè te ε nye wuse budya kimò meyasi kò, né wuse b̄y meyasi mete ne mesosa. ¹⁸ Bo kèl kimò yasi. Yasi hene te yi bo kele b̄êki kimò mekele. Bo b̄êki botu be ngay kabidya meyasi bene be so bomò. ¹⁹ N̄ge bo kele

dete, ɓo ke ndemɔ kpasa meyasi mete yi tɪ yambile na yɪ ladiye ne metu mete yi nje kɛ́, nɛ́ ɓo ɓe ne kpasa jonɔwe te yi kpo ne kpo.

²⁰ Ma Timote, ɓakidya yasi ke yi Njambiyɛ sima kanɛ nye we kɛ́ kimote. We tɪ nyeki numbu yo ke yaw yaw melepi na. We tɪ nyeki sendi numbu ke melombo mete yi wule ke tedya yasi te yi ɓo lepe lepo nde faɲ duwɔ yasi kɛ́ na. ²¹ Baɲa ɓomɔ ke lepo nde, ɓo ne faɲ duwɔ yasi te. Dete, ɛ ɓo si londɔ ne tikina temɔ te yi ɓo ɓa no ne mbombu ke yi Njambiyɛ kɛ́. Njambiyɛ kɛ́l ɲgikwa ne wunɛ.

Mekana Yibate yi Pol ketima kenje Timote

Yo ndi sendi Pol, mō tomun Yesus Krist ketete mekana mete yoko, yite a ke jobo ke Rom. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje Timote ké. Yo sendi njena mekana mene.

Ke moy mekana mete Pol jéki lepō kasi diyo ne ngbik ke moy gbakasi. A ke lepō sendi nde, ngimō kwanje ne sima wuta, yite nde, ngimō soṅ ne. A ke beṅe nde, sulō benjōṅ bene sima li nye. A ke lepō sendi tēri te yi bomō ta be nō ke ngimō te yi mboko ta be ke kē ke siynate ké.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanṅwe menṅabiye yini:

1. Pol ke kite Timote (kumte 1).
2. Kpasa mō te ε beṅgwe Yesus Krist ko bēki nan kome bomō tume kōṅ ne meyasi me Njambiye ké? (kumte 2).
3. Mekana me Njambiye ke kame kriteren ke ngimō te yi bomō tume kōṅ ne meyasi me Njambiye ké (kumte 3).
4. Kpasa kriteren tōnjukwe meyasi me Kumande Yesus Krist. Sendi, Nyanṅwe Kumande tí lenṣa nye na (kumte 4).

¹ Yo mi Pol ketete mekana maka. Njambiye tokuma mi nda yi nye kwadya ké nde, mi bēki mō tomun Krist Yesus, né mi lepi kasi joṅgwe te yi nye kpoma nde, a ta nye botu bete be diye sanṅwate bene be Krist Yesus baka. ² Mi kēti kenje we monmbe Timote, soṅ temō mbe. Da Njambiye nē Krist Yesus, Nyanṅwe Kumande wusu kēl ngikwa ne we. Bo gwāki ngwete yo, nye sendi we tete.

Pol ke nye Timote deti ke temō

³ Mi ke nye Njambiye te yi mi kele nye mesay ko wosoko ne pupuna temō nda yi besanmbambo bembe dikima kelō ké. Tu nē yeso mi ke take we menṅimō hene kome mi ngweta ne nye ké. ⁴ Mi ke take nda yi we punja ne misidyē ke misi ké. Mi ne nyanṅwe hel te yi beṅe we ne kōkō, né temō mbe tondu ne mesosa. ⁵ Mi ke take

tikina temō te yi we nō ke yi Njambiye kine likisi ké. Nyōṅmbambo Lowis nē nyōṅgwe Enis kandima be ne njel tikina temō te yite. Mi ke duwe gbate nde, we ke tikō sendi temō dete. ⁶ Dete, mi ke basidyē lepō nye we nde: Kelō nde, jēṅ te yi Njambiye nya we ke ngimō te yi mi kasa ne mebo ke yotu yo ké ngbābikwe. ⁷ Keto Sisiṅ te yi Njambiye nya ke yotu su ké yeti sisiṅ te yi kele nde, wuse bēki ne wō na. Yo Sisiṅ te yi nye wuse ngunṅudye yi kele nde, wuse kwādyikwe besō, be sendi ne dyanō te yi biye temō su ke meyasi. ⁸ Dete, we tí gwaki njōṅ te yi lepō kasi Nyanṅwe Kumande wusu nye bomō na. We tí gwaki sendi njōṅ te yi lepō kasi mbe, ko bekō nde, mi ndana ke jobo keto ne na. Ma ndi nde, sine we sāṅgwanṅwe ne mebonē keto Kimō Tom. Kelō dete ne deti te yi Njambiye nye we ké. ⁹ Yo Njambiye te joṅgwe wuse kwey jeba wuse, né wuse be botu bene. A tí kele dete, keto yiṅa kimō mekele musu na, yasi wete, yo keto nye ne nguru wene sima si kombile dete. Sendi, keto a ne ngikwa. A kpoma nde, a ta kwā ne nje Krist Yesus yí tedye ne wuse ngikwa ne. A kpoma dete njombu yaṅa mesew mesew. ¹⁰ Ma a punja ngikwa te ndana, keto Krist Yesus, mō te ε joṅgwe wuse ko njā nje. A soṅma deti te yi soṅ bā nō ké. A kwanma ne nje lepina Kimō Tom yí punje ne kasi kpasa joṅgwe nē kasi joṅgwe te yi tí beyo wete yeso ké. ¹¹ Njambiye tembidya mi nde, mi bēki mō pelna Kimō Tom, mi bēki mō tomun wene nē mō tedya bomō Kimō Tom te kē nō. ¹² Yo keto te yite yi mi sanṅwa ne mebonē mete yike ndana ké. Ko dete, mi yeti ke gwe njōṅ yaṅa na, keto mi ke duwe mō te yi mi tikima temō ke yene ko. Mi ke duwe gbate nde, a ne deti te yi bakidyē yasi te yi nye kanma nye mi ké kumō ke nyanṅwe yeso te. ¹³ We wokuma kpasa melēpi mete yi punduma ke numbu mbe ké. Kelō ndi nda yi yo lepe ké. Beṅgwe yo ne kwet kwet yí tedye nde, we ke tikō temō ke yi Njambiye, sendi, we ne mekwadya, keto wūne Krist Yesus sanṅwate. ¹⁴ Bakidyā kimō yasi ke yi Njambiye nya we ké ne

deti Kimó Sisin te yi díyε ke yotu su ké. ¹⁵ Wε ke duwε nde, botu be Njambiyε hεne be díyε ke Asi baka tumma kɔn ne mi. Figel bene Hermogen ke njoka botu bete. ¹⁶ Nyangwε Kumande kél ngikwa ne Onesifor bene botu be tɔ díyε, keto menngimó budyate a díkima nye mi deti ke temó. Sendi, ko bεkó nde, mi bɔ ke jobó, a tí gwe njɔn te ke mbómbu bomó na. ¹⁷ Yasi wεte, ke yi nye njá nɔ ke Rom ké, a kpalma sɔ mi beke beke de dolo. ¹⁸ Nyangwε Kumande kél ngikwa ne nye ke kεki ne, Nyangwε Kumande ke nyangwε yeso te. Ke njoka bomó hεne, yo ndi wε nyεpɔ ke kombile duwε budya mekamna mete yi nye kelma ne mi ke Efes ké.

2

Kasi kpasa mɔ mesay

mε Yesus Krist

¹ Mɔnmbε, ke be wε, bɔngɔ deti ne nje ngikwa te yi Njambiyε kele ne wuse ké, keto sine be Krist Yesus sanɔwate. ² Komε mi díkima tedye wε meyasi ké, budya bomó bɔ ke mbey te beɔε. Wε wokuma meyasi mete, ma tedya sendi yo nye botu bete be wε ne bíbina temó ke yan nde, bo yakama kwanɔɔye sendi yo ne jem nye besɔ baka. ³ Jaya sanɔwa ne ngabiyε mebɔne mete yɔ keto Krist Yesus nda kpasa soja wenε. ⁴ Nge soja kε ke lɔ díyambi, nge nye gɔre nde, kum besɔja te ε kenja nye kɔ bεki ne mesosa ne nye, yite a tí kelo se meyasi mete yi gbela bomó díki kelo yí jonna nɔ metu hεne ké na. ⁵ Sendi, nge mumó kele yíja adingbakere nda sokɔ, a tí be ne sol, nge nye ti sedye bengwe membonɔa me sokɔ te na. ⁶ Yo mɔ bεna mbeki te ε kele mesay wɔndo biriki kɔ yákanɔwε be bosa mɔ te ε dye kwalɔ nyambi te. ⁷ Taka yasi te yi mi lepe ké kimote. Yo nde, yo Nyangwε Kumande ta nye wε díyano te yi wokɔ ne njɔmbɔ meyasi hεne te yi mi lepe nye wε ké. ⁸ Pán pa take Yesus Krist, nday kumande Davit, a womiya ke njoka bemunɔ nda yi Kimó Tom te yi mi pele ké lepe ké. ⁹ Yo keto Kimó Tom te yite yi mi sanɔwa ne mebɔne

yi mi díyε wotunate ke jobó nda wεte mɔ nyangwε kelna beya mekele. Ma ke be melepi me Njambiyε, bo ti yaka woto yo na. ¹⁰ Dete, mi ke disima meyasi hεne keto botu bete be Njambiyε ma si toke baka, né Krist Yesus jonɔwε sendi bo, né bo nyin díyɔ ke mbey meluksa mete yi kpo ne kpo.

¹¹ Lepi te yi mi ta lepo ndana ké yakama nde, bomó tíki temó kete. Yo nde, nge be nde, wuse gwɔ sine be Krist Yesus, sine be Krist Yesus ta ju sendi. ¹² Nge wuse disima mebɔne sine be Krist Yesus, yite sine be Krist Yesus ta namó sendi. Nge wuse tone lepo nde, wuse yeti ke duwe nye na, yite a má lepo sendi nde, a yeti ke duwe wuse na. ¹³ Nge wuse díyε kine tonje meyasi mete yi wuse si kpo ké, ma a ke tonje ne meyasi mete yi nye si kpo ké, keto a ti yaka díyɔ kine kelo yasi te yi nye ne nguru wene si lepo ké na.

¹⁴ Lepo meyasi maka nye besɔ. Ma kombila lepo nye bo ke mbómbu Njambiyε nde, bo tí lombidyanɔwε keto yíja gbela lem melepi na, keto yo yeti ke kame mumó yana na, yo kpál bekidye botu bete be lenɔwε meto kete baka. ¹⁵ Wε ne nguru wɔ, nyeko sosu sɔ nje te yi kelo yasi ke mbómbu Njambiyε nda mɔ te yi Njambiyε sima si bobε kɔ. Kelo dete nda kpasa mɔ mesay te ε yeti ke gwe njɔn ke mesay mete yi nye kele ké. Kelo yasi ne nje te yí tedye bomó kpasa lepi Njambiyε yi tedye kasi gbakasi ké. ¹⁶ Wε tí nyeki numbu ke yaw yaw melepi na, keto botu bete be lepina dete baka ke tokula lɔndo lɔndo ne Njambiyε. ¹⁷ Lepi te yi bo lepe ké ta kokile bo nda gba dale. Himene nε Filetas ke njoka botu bete. ¹⁸ Bo ma tumó kɔn ne lepina gbakasi yí lepo nde, bemunɔ ma si womiyε. Dete, bo ke yangile tikina temó te yi baɔa bomó tike ke yi Krist Yesus ké. ¹⁹ Ko dete, kpasa mekol me tɔ te yi Njambiyε sima tambidye ké jelnate ne ngbin. Yo ketinate ke mekol me tɔ te nde: <Baba Mbokɔ ke duwe botu bene.> Yo sendi ketinate nde: <Mɔ te ε lepe nde, a wókunangwε ne Baba Mbokɔ kɔ tím kɔn lɔndo ne mebeyɔ.>

²⁰ Ke mejɔle mete yi nyari biyna nɔ ké

yeti ndi mejole mete yi bo kele ne lor ho ne sumba yi mumo dole ke nyanngwe tu ké na. Yo sendi ne mejole mete yi bo kwake kwako ne jete nê yi bo wome womo ne yeko. Bo biyngwe ne kpasa mejole mete yiri ke ngimo mejeso, biyna ne bukwe te yike ke gbela meyeso. ²¹ Dete, nge mumo fale yotu soje ke beya meyasi hene te yi mi lepe no ké, yite a ta nje be nda kpasa mejole mete yi sa te bakidye ne ngom ngom, yo ta kame nye, menngimo hene a yakama bu yo yi kelo ne kwalo kimo mekele hene. ²² Tumo kon londo ne beya mewobo mete yi begwanjo ne bengondu be no ké. Sangó nje te yi jonna ne ngben, sa nje te yi tiko temo ke yi Krist Yesus. Sangó sendi nje te yi kwadye beso bomó, sa nje te yi jonna ne te wune botu bete be ngweta ne Baba Mboko ne pupuna temo baka. ²³ Pupa meto ke lem metando mete yi abalmba. We duwa nde, yo ken siyo ndi ne melombo. ²⁴ Ma mo te e kele mesay nye Nyangwe Kumande nda bala wene ko ti beki mo melombo na. A jonngwe kimote bene bomó hene. A beki kpasa mo tedya yasi, be sendi mo gbisa, nge mumo kele beya yasi sungwe ne nye. ²⁵ A kita botu bete be lu dyambi ne nye baka ne weyna temo. A beki ne bibina temo nde, Njambiyé yakama kelo nde, bo yensangwe temo yi duwe lepi te yi be gbakasi. ²⁶ A kel dete, simande dyanó dyan ta yokwe, bo ma diyó ke mepondo me *Kum beya mekele yi ndadye bo nde, bo kel ndi yasi te yi nye kwadye ké.

3

Beya ngimo ta dyo

¹ Dúkwé nde, ke metu mete yi kè no ke siyna mboko, meyasi ta nje be sulnate budyate. ² Keto bomó ta be ne ka. Bo ta be botu be kwadya moni. Bo ta susule yotu ne gbelate. Bo ta be botu be mbeno. Bo ta gbuto ne Njambiyé. Bo ta be ne mbandó sungwe ne botu bete be jama bo baka. Bo ta be botu be kpa nê botu be dyanma sungwe ne meyasi mete yi wokuna ne Njambiyé ké. ³ Bo tí be ne

temo mekwadya na, kine gwena ngwete besó na. Bo ta be botu be kutu. Bo tí biye temo ke meyasi na. Bo ta be sendi nda gonjo njomo. Bo ta beno kimo yasi, nye bo ke dite. ⁴ Bo ta be botu be dyangwa dino besó. Metemo man ta be deke ne haw haw. Bo ta bendidye yotu kwa to te. Bo ta lan kwadye yasi te yi bo ne nguru wan gore ké kwa Njambiyé. ⁵ Bo ta tedye ke mbombu bomó nde, bo botu be Njambiyé, ma jayna ngungudye Njambiyé yeti na. We tí gbam kol wune njel bomó nda bete na. ⁶ Baña ke njoka yan ke diki mbombila, nyiye ke yiya metu yi sebile baña boma bete be ne metemo ne lep lep baka nde, bo jáya melepi man. Mebeyo ma si ngangile boma bete. Bo ke bengwe kwaló beya meyasi hene te yi temo yan gore ké kè no. ⁷ Boma bete ke kwadye jekina meyasi kpo ne kpo kè no, ma ko dete, deti te yi duwe ne yasi te yi be gbakasi wete yeso yeti na. ⁸ Botu baka ke lu dyambi sungwe ne lepi te yi be gbakasi, ndi nda yi Yanes bene Yamberes biyma ne meso mbombu ne Moyisi ké. Dyanó dyan nja dimbiye. Sendi, tikina temo te yi botu baka tike ke yi Njambiyé ké ti yaka nde, bo jáya bo na. ⁹ Ma ndi nde, bo tí kumo woma na, keto bomó hene ta si duwe beya yaw yaw mekele man nda yi bembam baka yiba Yanes bene Yamberes.

¹⁰ Ma ke be we, we bengwa yasi te yi mi dikima tedye ké ne kwet kwet. We kombila beje sendi nda yi mi dikima jonna no ké. We duwa sendi meyasi mete yi mi kwadya kelo ké, duwe nda yi mi tike ne temo ke yi Njambiyé ké. We duwa sendi temo gbisa nê temo mekwadya mete yi mi no ké. We duwa sendi nde, mi ne tin. ¹¹ We ke kobile duwe nda yi bomó sogbita ne mi, tedye mi mebone ke Antiyos, ke Ikon nê ke Lister ké. Yo kwaló tedya nyangwe mebone te yin yi mi tí gbise ké? Ko dete, Nyangwe Kumande jonngwa mi ke yinori hene. ¹² Botu bete be ke kwadye jonna nda yi Njambiyé kwadye, keto bene be Krist Yesus sangwate baka, bo ta tedye bo nyangwe mebone. ¹³ Ma yasi wete, beya bomó, yite nde, botu bete be sebile besó

baka ta tókula lóndó lóndó kẹ kelna beya yasi kpo nẹ kpo. Bo ta sebile bomó kẹ nọ, sebile sendi yotu yan nẹ nguru wan. ¹⁴Ma kẹ bẹ wẹ, kẹn ndi yọ mbombu yí nyẹ temó kẹ yasi te yi wẹ jekima kẹ. Yo yasi te yi wẹ tike temó nẹ ngbik kete kẹ, keto wẹ duwá mọ te ẹ tedya wẹ yo kọ. ¹⁵Kandẹ nẹ mọnsikẹ wẹ duwá pupuna məkana mẹ Njambiyẹ hẹnẹ te yi bo ketima kẹ. Yo yakama nyẹ wẹ dyanọ, nó duwẹ nda yi Njambiyẹ jọngwẹ nẹ mumọ komẹ nyẹ tike temó kẹ yi Krist Yesus kẹ. ¹⁶Yasi hẹnẹ te yi diyẹ ketinate kẹ məkana mẹ Njambiyẹ kẹ wúla kẹ numbu Njambiyẹ nẹ nguru wenẹ. Yo kẹ kame yí tedye bomó meyasi, yí ndeyẹ bo komẹ bo keke beya yasi, yí kite bo, yí tedye sendi bo nda yi bo yakama jọna nẹ ngben. ¹⁷Yo dẹte, né mọ Njambiyẹ si komsa kẹ menje hẹnẹ, na bẹ nẹ meyasi mete yi ta kame nyẹ yí kẹ kelọ kwalọ kimọ mekele hẹnẹ.

4

¹Mi kẹ kombile lẹpọ nyẹ wẹ kẹ mbombu Njambiyẹ nẹ kẹ mbombu Krist Yesus. Yo nyẹ ta pẹsọ jọsi botu bete bẹ nẹ jọn nẹ botu bete bẹ ma gwe baka. Mi kẹ kombile lẹpọ nyẹ wẹ, keto a ta kala nje, sendi, a ta namọ. ²Yasi te yi mi lẹpẹ nyẹ wẹ kẹ, yo nde, pela mẹlẹpi mẹ Njambiyẹ, lẹpọ yo jeliyẹ nyẹ bomọ. Pela mẹnigimọ hẹnẹ, ko bo jaya, ko bo ti jayẹ. Ndeya bomọ, gayọ bo kite sendi bo. Kelọ dẹte, disima meyasi hẹnẹ yí tedye nẹ bo yasi, ³keto ngimọ ta dya yi bomọ tí kulọ wokọ se kimọ tedya yasi te yi wule pẹlẹ yi Njambiyẹ kẹ na. Bo ta nje kelọ meyasi nda yi temó yan gọrẹ. Dete, bo ta tókẹ bẹngwẹ budya jaki jaki beyekele kẹ nọ. Yasi te yi beyekele bete ta lẹpọ nyẹ bo kẹ ta bẹ nẹ min kẹ meto te man. ⁴Bo ta pupẹ meto kẹ lẹpi te yi gbakasi, kpalọ nje nyẹ meto kẹ yaw yaw mekanọ. ⁵Kẹ bẹ wẹ, kẹ meyasi hẹnẹ wẹ tí jeki nyẹ temó kete na. Gbisimangwẹ mẹbọnẹ, kelọ mesay mẹ pelna Kimọ Tom. Tonjukwẹ mesay mete yi Njambiyẹ nya wẹ kẹ kimote. ⁶Kẹ bẹ mi, mi mẹ mbe nda menjam mete yi bo kumbẹ kelọ nẹ sadaka nyẹ Njambiyẹ kẹ. Ngimọ kwanje mbe sima wuta. ⁷Mi lonma dyanbi kimote.

Mi sidya sokọ mbe. Mi kombila bẹngwẹ meyasi mete yi wuse tike temó kete kẹ kumọ kẹ siynate. ⁸Ma ndana, Njambiyẹ sima bakidyẹ sol mesay mete tike mi. Sol te bẹna kelna ngben mekele. Nyangwẹ Kumande wusu, nyẹ mọ te ẹ pẹsẹ jọsi nẹ ngben kọ ta kanje yo nyẹ mi kẹ nyangwẹ yeso te. Yeti ndi mi nyepọ ta bẹ nẹ sol te na. A ta nyẹ sendi bomọ hẹnẹ bẹ sosa yokwe nẹ baka.

⁹Sangọ nje hẹnẹ te yi nje bẹnẹ mi nedọ, ¹⁰keto Demas lenma mi, a nya temó penjọ nẹ meyasi mete yi ngimọ te yọkọ. A kwanma kẹ pẹlẹ Tesalonik. Keresans kẹ pẹlẹ Galasi. Ma Tit kwanma kẹ pẹlẹ Dalmasi. ¹¹Ndi Lukas waka sine nyẹ. Bonjọ Mark nje nọ, keto a kẹ kame mi budyate kẹ say te yi mi keke nyẹ Njambiyẹ kẹ. ¹²Mi tomma Tisik kẹnje kẹ Efes. ¹³Komẹ wẹ ta nje kẹ, nọ bọn gambo mbe yi duku yi mi tikima kẹ Turuwas kẹ yi Karpus kẹ nje nọ, nje bọ sendi məkana, jekọ kwa kwanjọ məkana mete yi bo keke nẹ kotu kẹ. ¹⁴Aleksandere te mọ mbelo kelma beya yasi nẹ mi budyate. Nyangwẹ Kumande ta yokidyẹ yo nyẹ nyẹ, yaka nẹ yasi te yi nyẹ kelma kẹ. ¹⁵Ma wẹ, diyọ nẹ sọsọ nẹ nyẹ sendi, keto a lonma dyanbi nẹ yasi hẹnẹ te yi wuse tedya kẹ nyẹ bo kẹ dite. ¹⁶Kẹ bosate yi mi temma nọ pile nẹ lẹpi mbe kẹ jọsi kẹ, ko mumọ wete nẹ wete tí nje diyọ kẹ kọn mbe na, bo hẹnẹ lenma mi. Yasi wete, Njambiyẹ bẹna bo nẹ ngwete kẹ yasi te yi bo kelma dẹte kẹ. ¹⁷Ma ndi Nyangwẹ Kumande wusu nyepọ diyma pẹlẹ yembẹ kwọ nyẹ mi dẹti, né mi pel mẹlẹpi mènẹ kumọ njena, né bomọ hẹnẹ bẹ yeti Beyuden baka woku. A jọngwa sendi mi kẹ numbu bedila. ¹⁸Nyangwẹ Kumande ta jọngwẹ mi kẹ beya meyasi hẹnẹ. A ta bakidyẹ mi yí nyinje mi kẹ kandọ dyenẹ kẹ dyobọ. Hẹ lúksa nyẹ kpo nẹ kpo, *amen.

Njena menyen

¹⁹Nyẹnọ mi Pirisil nẹ Akilas, nyẹnọ sendi botu bẹ tọ Onesifor. ²⁰Erast tikama kẹ Kọrẹnt. Mi tikima Torofim kẹ kọnọ kẹ Mile. ²¹Sangọ nje hẹnẹ te yi kumọ wonja pinjọ te yi ngimọ abekata tí pa kandẹ kẹ.

Ubul nè Pudens nè Lin nè Kolodiya nè
benjɔŋ busu be woŋga hɛnɛ kɛ nyɛnɔ wɛ.
²² Nyangwɛ Kumande wusu dɔy pɛ wɛ. A
kɛl ŋikwa nɛ wunɛ.

Mekana mete yi Pol ketima kenje Tit

Yo Pol kete mekana mete yoko kenje Tit. Tit kamma Pol budyate ke mesay, e Pol be ne bibina temo ne nye.

Mekana mete lepi nde, bekriten ti jonngwe ne kpalak kpalak na. Yo ke tedye sendi teri mumo hene te yi bo toke nda tomba ke njoka njon bekriten. Pol ke lepo sendi kasi kimo tedya meyasi mete yi ne ngben, kite betomba ne begwanjo ne bengandu ne botu be mesay nde, bo dfi ne soso, ma bo me nje nyinje to ke kelna kotu mekele.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabiye yitai:

1. Diyo tomba ne yasi te yi mo te e bu diyo te yakanngwe kelo ke (kumte 1).
2. Mesay mete yi kpasa mo te e kende ne njon botu be Njambiyi yakama kelo ke (kumte 2).
3. Mengite nda yi kriten yakanngwe jonna no ke njoka bomo (kumte 3).

¹ Yo mi Pol kete mekana maka. Mi ke kelo mesay nye Njambiyi nda bala wene. Mi sendi mo tomun Yesus Krist. Njambiyi nya mi mesay mete yi ngboso botu bete be nye sima toke baka, ne bo tiki temo ke yene, duwe sendi gbakasi. Gbakasi te ke kelo nde, mumo jonngwe nda yi Njambiyi kwadye ke. ² Meyasi menori hene wula ke bibina temo te yi wuse no ke. Wuse ne bibina temo nde, he ta be ne jonngwe te yi kpo ne kpo. Njambiyi ti kel ja na, a kpoma dete njombu yana mesew mesew. ³ Ke ngimo te yi nye pesima ke ma yaka, e nye punje yo ne nje lepi ne yi nye kanma nye mi nde, mi pela ke. Nye Njambiyi, jonngwe wusu nye mi deti te yi pele yo. ⁴ Mi keti mekana maka kenje we Tit. We gba monmbe, keto sine we hene tiki temo ndi ke yi Yesus Krist. Da Njambiyi ne Krist Yesus, mo te e jonngwe wuse ko kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Mesay me Tit ke Kret

⁵ Mi tikima we ke Kret, ne we sidye kombila meyasi hene te yi bukwu ke. Sendi, ne we tembidiye bana betomba mbanjo Njambiyi ke medya hene. We ta kelo nda yi mi tedya we ke. ⁶ Mo te e bu diyo tomba dete ko ti beki ne yija momo beya yasi te yi bo yakama lepina ne nye kete na. A beki ndi ne nyari wete. Bono bene tiki temo ke yi Kumande Yesus. Bo ti kel yasi te yi bomo ta lepo nde, bo ke jonna ne sap sap, ho bo bono be mbanda na. ⁷ Ma yo nde, mo te e kende ne njon botu be Njambiyi ko beki mo bakidya meyasi me Njambiyi. Dete, a ti beki ne yija mejoso te yi bomo yakama ndeye nye kete na. A ti beki mo yeliya ho mo ngambi na. A ti beki bala menjam ho mo saha waw na. Temo ne ti beki ne bak bak yi kwu ne yija beya menje yi sombo ne moni na. ⁸ Yasi wete, a bono bomo kimote ke mbey ne, kwadye sendi kelna kimo yasi. A beki mo te e biye temo ne, be ne ngben, wokuna ndi ne Njambiyi, ngbiso yotu ke meyasi. ⁹ Yo kimote nde, a nyeki yotu ne hene ke lepi te yi mumo yakama tiko temo kete. Lepi te ndi wete ne yasi te yi wuse tedya ke. Dete, a yakama kite sendi beso ne nje kpasa tedya yasi. Komete, a ma tedye nye botu bete be lu dyambi ne lepi te baka nde, bo ne mejoso. ¹⁰ Yo nde, botu be beya to ne buyo. Bo lepi lem meyasi mete yi ti kame mumo ke yi sebile ne bo. Botu bete lan bejna ke njoka bekriten bete be wulma ke mison Beyuden baka. Bo lepi nde, bambam pesinangwe. ¹¹ Wuse kel nde, botu baka dibi menumbu man, keto bo ke yangile ndingele moy metu me bomo. Bo ke tedye yasi te yi mumo ti tedya ke kwu ne beya nje te yite yi sombo ne moni. ¹² Mbanja mumo wan, gba mo Kret nda bo, a ba wete mo punja melepi ke njoka yan. A lepima nde: <Botu be Kret gba botu be ja kpo ne kpo. Bo nda benyam nyan. Bo botu be dyem. Bo taka ndi nje moy yan.> ¹³ Yasi te yi mumo wan te lepima ke, gbakasi. Ndeya bo kimo ndeynate keto te yite, ne bo nje tiki temo ne ngben ke yi Njambiyi. ¹⁴ Kelo dete, ma bo nje nye sosu yan ke yaw yaw mekano me

Beyuden nè ke mɛmbɔŋga mɛte yi wule ke dʒyano botu bɛte bɛ sɛŋɛ gbakasi baka. ¹⁵ Nɛgɛ mumɔ mɛ pupunate ke mbɔmbu Njambiyɛ, yite mɛyasi hɛnɛ pupunate ke yɛnɛ. Ma nɛgɛ mumɔ bɛ nɛ sɛmbɔ ke mbɔmbu Njambiyɛ, nɛgɛ bɛ sendi nde, a yeti ke tiko temɔ ke yi Yesus Krist na, yite mɛyasi hɛnɛ yeti sendi pupunate ke yɛnɛ na. Yo nde, dʒyano dʒyɛnɛ nè temɔ nɛ nɛ sɛmbɔ sendi. ¹⁶ Bo ke kombile lɛpɔ ke numbu nde, bo ke duwɛ Njambiyɛ, yasi wɛtɛ, mɛkele man ke kpalɔ tɛdʒyɛ nde, bo ke sɛŋɛ nyɛ. Bo ke kɛlo mɛkele mɛ nyɛ ke mbɔmbu Njambiyɛ. Bo nɛ bɛya to sunɔgɛwɛ nɛ nyɛ. Bo ti yaka kɛlo yɛŋa kimɔ mɛkele wɛtɛ nɛ wɛtɛ na.

2

Kasi kpasa tɛdʒya mɛlɛpi

mɛ Njambiyɛ

¹ Ma ke bɛ wɛ, lɛpɔ mɛyasi nyɛ bomo ndi nda yi mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ tɛdʒyɛ kɛ. ² Lɛpɔ nyɛ bɛmbam bɛte bɛ ma jombɛ baka nde, bo tɛ jeki nyɛ temɔ ke mɛyasi na. Bo kɛl yasi nɛ nɛ te, nɛ bomo jɛsi bo. Bo kɛl yasi nɛ dʒyano, tiko temɔ kimɔte ke yi Njambiyɛ. Bo kwâdyikwɛ bɛsɔ bomo kimɔte nɛ temɔ yan hɛnɛ, gbiso sendi mɛyasi kimɔte. ³ Lɛpɔ sendi nyɛ boma bɛte bɛ ma jombɛ baka nde, bo jɔnɔnɔgɛwɛ sendi kimɔte nda kpasa botu bɛ Njambiyɛ. Bo tɛ bɛki botu bɛ kutu na. Bo tɛ jeki bɛ bɛbala mɛnjam na. Bo yâkɔngɛwɛ nyɛ bɛsɔ kimɔ mɛngitɛ. ⁴ Bo jɔnɔnɔgɛwɛ dɛte, nɛ bo tɛdʒyɛ bɛngɔndu nda yi bo yâkɔngɛwɛ kwadʒyɛ nɛ bɛnɔŋɔ ban nè bɔnɔ ban kɛ. ⁵ Bo tɛdʒya bo nde, bo bɛki nɛ dʒyano, jɔnɔnɔ pupunate ke mbɔmbu Njambiyɛ. Bo bândimɔngɛwɛ kɛlo mɛsay ke tɔ gwaki yan. Bo kɛl kimɔ yasi, tɛkwɛ to sunɔgɛwɛ nɛ bɛnɔŋɔ ban, kambɔ bomo mɛ nɛ gbuto sunɔgɛwɛ nɛ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ.

⁶ Lɛpɔ kite sendi bɛgwanɔ nde, bo kɛl yasi nɛ dʒyano. ⁷ Kɛ mɛyasi hɛnɛ, wɛ nɛ nɔguru wɔ, kɛlo kimɔ mɛkele kɛ nɔ mbɔmbu, nɛ bomo bɛn, kɛlo sendi nda wɛ. Dɛte, kɛmɛ wɛ tɛdʒyɛ bomo yasi kɛ, tɛdʒya nde, wɛ kɛl mɛyasi nɛ nɔgɛn, tɛdʒyɛ

sendi nde, wɛ kɛ dɛsɛ yotu yɔ. ⁸ Lɛpɔ yasi te yi bɛ gbakasi yi bomo tɛ ndɛyɛ wɛ kɛte na, nɛ nɔn bɛy botu bɛte bɛ lɔ dʒyambi nɛ wusɛ baka, ma bo mɛ nɛ kwɛdʒya yɛŋa yasi te yi bo ta lɛpina bɛyate nɛ wusɛ kɛto tɛ.

⁹ Lɛpɔ kite bɛbala nde, bo tɛkwɛ to sunɔgɛwɛ nɛ bɛmasa ban ke mɛyasi hɛnɛ, kɛlo yasi te yi ta nyɛ bo mɛsosa. Bo tɛ pitidʒya lɛpi ke numbu yan na. ¹⁰ Bo tɛ gubu yɛŋa yasi yan na. Yasi wɛtɛ, bo kpâl nɛ kɛlo mɛyasi kimɔte bɛdʒyate tonɛ mɛyasi hɛnɛ, nɛ bomo tɔndu jayɛ mɛyasi hɛnɛ te yi wusɛ tɛdʒyɛ kɛ kasi Njambiyɛ tɛ ɛ jɔngɛwɛ wusɛ kɔ. ¹¹ Yo nde, Njambiyɛ kombila tɛdʒyɛ nde, a nɛ nɔgikwa sunɔgɛwɛ nɛ bomo hɛnɛ yɛ jɔngɛwɛ nɛ bo. ¹² Nɔgikwa te yi Njambiyɛ kelma nɛ wusɛ dɛte kɛ kɛ tɛdʒyɛ nde, wusɛ tɛ kɛn mbɔmbu yɛ kɛlo mɛyasi mɛte yi botu bɛte bɛ yeti ke duwɛ Njambiyɛ kɛlɛ kɛ na. Sendi, wusɛ tɛ kɛn sɛ mbɔmbu yɛ wobɔ bɛya mɛyasi mɛ mɛnɛti maka na. Nɔgikwa te ke tɛdʒyɛ sendi wusɛ nde, wusɛ jɔnɔnɔgɛwɛ nɛ dʒyano ke nɔgimɔ te yɔkɔ, kɛlo yasi nɛ nɔgɛn, jɔnɔnɔ nda yi Njambiyɛ kwadʒyɛ kɛ. ¹³ Yo dɛte yi wusɛ yâkɔngɛwɛ jɔnɔnɔ yɛ ladʒyɛ nɛ yɛsɔ mɛsosa te yi wusɛ bɛ nɛ bɛbina temɔ kɛte kɛ. Yo *Yɛsɔ te yi Nyɔngɛwɛ Njambiyɛ, Yesus Krist te ɛ jɔngɛwɛ wusɛ kɔ ta punɛ meluksa mɛnɛ. ¹⁴ A nya yotu nɛ nɛ nɔguru wɛnɛ kɛto su yɛ kolo nɛ wusɛ kɛ bɛya mɛkele hɛnɛ. A kelma sendi dɛte yɛ pupudʒyɛ nɛ wusɛ, nɛ wusɛ bɛ ndɛngɛlɛ kandɔ te yi wokuna ndi nɛ nyɛ nyɛpɔ, nɛ wusɛ nyɛ sosu yɛ kɛlo kimɔ mɛkele. ¹⁵ Ma mɛyasi maka, tɛdʒya yo nyɛ bomo, lɛpɔ kite bo, gayɔ sendi bo. Kɛlo dɛte nɛ dɛti yɔ hɛnɛ. Kpɛ, mumɔ tɛ yɛlkwɛ wɛ na!

3

Jɔngɛwɛ bɛkritɛn

¹ Kalɔngɛwɛ lɛpɔ nyɛ bo hɛnɛ nde, bo tɛkwɛ to sunɔgɛwɛ nɛ bɛkum, kɛlo sendi dɛte sunɔgɛwɛ nɛ baka bɛ kɛndɛ nɛ dʒya baka wokuna nɛ bo. Bo bɛki nɛdɔ te yi kɛlo kwalɔ kimɔ mɛkele hɛnɛ. ² Lɛpɔ nyɛ bo nde, bo tɛ toya mumɔ ho sɔ wɔw na. Bo bɛki nɛ kimɔ temɔ sunɔgɛwɛ nɛ bɛsɔ, jɔnɔnɔ nɛ tɛ bɛnɛ bomo hɛnɛ. ³ Yo

nde, kwey wuse jonnama sendi d'ete kine d'yanɔ na. Wuse bɔ botu be mbandɔ. He kɔpuma tɔke beya nje. Kwalo beya mewobɔ hene d'ikima namɔ wuse nda bebala, pusɔ wuse nde, wuse kɛl kwalɔ beya meyasi hene te yi d'ikima nye wuse mesosa kɛ. Sendi, wuse d'ikima jonna, nye sosu ke kelna beya meyasi, be ne nyanɔwɛ temɔ sunɔwɛ ne besɔ. Yo bɔ nde, bomɔ bɛn wuse wule ke beya mekele musu. He d'ikima benna sendi tande su. ⁴ Ma ko d'ete, Njambiyɛ te ε jonɔwɛ wuse kɔ tedya bomɔ nde, a ne ngikwa, a ke kwadyɛ sendi bo. ⁵ Ke ngimɔ te yite, ε nye jonɔwɛ wuse, yeti keto yija kimɔ ngben mekele mete yi wuse ne nguru wusu kelma kɛ na, yo ndi keto a gwɔ ngwetɛ wusu, jonɔwɛ wuse ke mebeyɔ musu ne nje weyna su, pupudye wuse kelɔ nde, wuse jadyikwe ne kɔkɔ, be ne jonja jonɔwɛ ne nje te yi Kimɔ Sisiɔ. ⁶ Njambiyɛ tunɔbusa nye Kimɔ Sisiɔ te ke yotu su ne nje Yesu Krist, mɔ te ε jonɔwɛ wuse kɔ. ⁷ Njambiyɛ kelma d'ete, na pesi nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene, keto a kelma ngikwa ne wuse, nɛ wuse nje be ne jonɔwɛ te yi kpo ne kpo. Bibina temɔ te yi wuse nɔ kɛ, yo nde, a ta nye wuse jonɔwɛ te. ⁸ Lepi te yi mi lepima ndana kɛ yakama nde, bomɔ tiki temɔ kete. Mi kwadyikwe nde, kombila lepɔ yo kimote, simande botu bete be ma tiko temɔ ke yi Njambiyɛ baka ta nye sosu ke kelna kimɔ mekele kɛ nɔ mbombu. Kimɔ yasi te yi yakama kame bomɔ kɛ, yori. ⁹ We ti nyeki numbu ke metandɔ mete yi abalmba nɛ ngbenje ngbenje kasi medino me bebaba na. We ti nyeki sendi numbu yo ke melombɔ nɛ nyena meso ke kasi membonɔa mete yi Moyisi ketima kɛ na. Meyasi menori yeti ke kame yanɔ na, yo gbelate. ¹⁰ Nge mumɔ kele yasi d'ete yi baka ne bomɔ, nɔ kanda lepɔ nye nye. Nge nye basidye, nɔ kalangwe lepɔ nye nye. Ma ke kɔnte, nge nye ti wɔke na, nɔ d'udya nye ke keki yo, ¹¹ keto we duwɔ nde, njel mumɔ nda mbete sima jato ke beya nje, nye mɔ mebeyɔ, nye ne nguru wene ke tedye nde, a ma balɔ lepi.

¹² Kome mi ta tomɔ Artemas ho Tisik kenje pele yo kɛ, nɔ jɛw nje dolo mi ke Nikopolis, keto mi pesima nde, mi ta kwandyɛ ngimɔ abekata womete. ¹³ Sanɔ nje te yi kame Senas te nyanɔwɛ mɔ duwɔ membonɔa nɛ Apolos ke kendi yan, ma yanɔ nje banɔ bo. ¹⁴ Benɔn busu jɛka sendi kelna kimɔ mekele kɛ nɔ mbombu, nɛ bo kam botu bete be kine meyasi mete yi mumɔ yakama jonna nɔ kɛ. Bo kɛl d'ete, ma meyasi mete yi bo kele ke jonɔwɛ d'yan kɛ me nje gwe mesenge. ¹⁵ Bomɔ hene be diyɛ sine bo wonɔa baka ke nyeno we. Nyeno wuse botu bete be kwadyɛ wuse baka, botu bete be tike temɔ ke yi Yesu Krist baka. Njambiyɛ kɛl ngikwa ne wune hene.

Mekana mete yi Pol ketima kenje FilemŏŃ

Yo Pol, mŏ tomun Yesus Krist kete mekana mete yŏkŏ, yite a ke jŏbŏ ke Rom. A kŏti yo kenje wete kimŏ sŏ wene nde FilemŏŃ ke Kolos. FilemŏŃ bŏ nyangwe mumŏ. A yeŃsama temŏ nje be kriteren. A bŏ ne wete bala wene nde Onesim. Ta be Onesim kŏ kelma yiŃa beya yasi sunŃwe ne masa wene, e nye bŏmbe kwŏ kŏ Rom. A sanŃwama ne Pol mate. E Pol lepe Kimŏ Tom Yesus nye nye, e nye yeŃsa temŏ nje be kriteren sendi. Ndana, Pol ke keto mekana maka tikŏ ke bŏ Tisik bŏ ne Onesim kwŏ nŏ. Pol ke ngweta ne FilemŏŃ ke mŏy mekana maka nde, a bŏŃa Onesim ne ngwete, gbiso bŏ nye nda maŃ wene, keto Onesim me ndana kriteren nda nye sendi.

Wuse yakama bŏke mekana maka ke menŃgabiye yini:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-3).
2. JonŃwe FilemŏŃ (seke sekete 4-7).
3. Pol ke ngweta ne FilemŏŃ keto Onesim (seke sekete 8-21).
4. Njena lepi (seke sekete 22-25).

¹ Yo mi Pol, mŏ jŏbŏ keto Krist Yesus. Yo mi sine maŃ wusu Timŏte kete mekana maka kenje we FilemŏŃ te sŏŃ temŏ su. Sine wune ke ngbŏ kelo kiya mesay. ² Wuse kŏti kenje sendi dŏwombu dŏyusu Apiya nŏ maŃ wusu Arisip, mŏ te yi sine bŏ lŏ dŏyambi keto Kumande Yesus Krist kŏ, keto yo sendi kenje nŏŃ bŏtu bete be tike temŏ ke yi Kumande Yesus be dŏki wesidŏya ke mŏy tŏ dŏyŏ bŏka. ³ Da Njambiyŏ nŏ Krist Yesus Nyangwe Kumande wusu kŏl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. ⁴ Mi ke nye Njambiyŏ wombe wosoko menŃgimŏ hene, take we kome mi ngweta ne nye kŏ, ⁵ keto mi ke woko nde, we ke kwadŏye bŏtu be Njambiyŏ hene budŏyate. Sendi, we ke tikŏ temŏ ne ngbik ke yi Kumande Yesus. ⁶ Mi diya Njambiyŏ nde, ken mbombu dŏyŏ sanŃwate wŏne bŏtu bete be tike

sendi temŏ ke yi *Krist bŏka kwŏ to te, nŏ we duwe kimŏ meyasi hene te yi wuse yakama kelo keto Krist kŏ. ⁷ MaŃmbe, mekwadŏya mete yi we kwadŏye ne bemŏŃ kŏ nya mi mesosa budŏyate, nye sendi mi dŏti ke temŏ, keto we kelma nde, temŏ bŏtu be Njambiyŏ bŏki ne te.

Pol ke ngweta ne FilemŏŃ

keto Onesim

⁸ Ma yo keto te yite yi mi ne dŏti te yi lepo yasi te yi we yŏkanŃwe kelo kŏ nye we, keto mi mŏ tomun *Krist. ⁹ Ko dŏte, mi ke kpalo ngweta ngwetanŃwe ne we keto mekwadŏya mete yi wuse nŏ kŏ. Yo mi Pol, tomba mumŏ, mŏ jŏbŏ nda yi mi dŏye nŏ ndana keto Krist Yesus kŏ lepe dŏte. ¹⁰ Mi ke ngweta gba ne we keto Onesim. Mi nŏa nje be sanŃwe wene, keto mi tedŏye nye nje Krist, yite mi ke jŏbŏ. ¹¹ A tŏ kele yaŃa mbombu yŏ kame ne we na. Ma ndana, a me ke kelo mesay yŏ kame ne wuse hene, nŏ we nŏ mi. ¹² Mi ke yŏkidŏye nye ndana kenje we, gba nye Onesim, sine nye me muka nda kŏl bene jon. ¹³ Mi kwadŏya tika mbe ne nye, nŏ sine nye dŏy, na pa kam mi ke numbu yo piŃŏ te yi mi ndi ke jŏbŏ keto Kimŏ Tom kŏ. ¹⁴ Yasi wete, mi tŏ kwadŏye kelo dŏte kine pa dŏye we na, me nje be nda mi ke malo we malo. Ma mi kwadŏyikwe nde, yo wŏla ke kwadŏya te yo ne nguru wŏ. ¹⁵ Ta be Onesim paŃma jise ke kŏki yo yi yaka mŏnŏ ngimŏ, na nje yŏkwe nje dŏyŏ wŏne nye kpo ne kpo. ¹⁶ Ma ndana, yeti ndi ne teri te yi bala siye na, yasi wete, a me sendi ke kimŏ teri kwŏ yite, a me maŃ wusu, sŏŃ temŏ su. Ke yembe, mi ke kwadŏye nye ne temŏ mbe hene, ma we kwadŏyikwe nye kwŏ yite, keto nye mŏ te yi wŏne nye jonŃa, nye sendi maŃ wŏ, keto a ke tikŏ sendi temŏ ke yi Nyangwe Kumande. ¹⁷ Nge be nde, we ke bŏ mi nda mŏ nŏŃ wŏ, bŏŃŏ nye kimŏte nda we bŏŃ gba mi. ¹⁸ Nge be nde, a kelma yiŃa kotu mekele sunŃwe ne we, ho nde, a ne yiŃa pilo yo, nŏ nyŏki yo ke to mbe. ¹⁹ Yo gba mi Pol kete dŏte ne gba bŏ mbe. Mi ta gbo yasi te nye we. Mi tŏ gwe ne lepo nye we nde, we ne pilo mbe na. Pilo te, yo

jonja jonḡwe te yi we nɔ keto Kimɔ Tom te yi mi pelma nye we ké. ²⁰ Gbate maḡmbe, kama mi kelo yasi ke yi mi diyε we ké keto Nyangwe Kumande wusu. Kelo nde, temɔ mbe b̄êki ne te, keto wuse sanḡwate sine be *Krist. ²¹ Mi kéti mekana maka kenje we d̄ete, keto mi ne bibina temɔ nde, we ta wokɔ men mbe nda yi we d̄iki kelo menḡimɔ hene ké. Mi duwɔ nde, we ta kelo lan̄sa yike yi mi diyε we ké.

Njena lepi

²² Sendi, nò kômbila mbaḡa tonḡari tike mi. Mi ne bibina temɔ nde, Njambiyε ta wokɔ menḡweta mun, bo má soḡe bo ne mi yokidyε nye wunε. ²³ Epafra ke nyeno we. Sine nye ke jobɔ keto Krist Yesu. ²⁴ Mark nè Aristark nè Demas b̄y Lukas ke nyeno sendi wunε. Sine bo hene ke ḡbo kelo kiya mesay wete. ²⁵ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist k̄el ḡikwa ne wunε, nye sendi wunε tete.

Mekana mete yi bo ketima kenje Behebere

Mo te e ketima mekana mete yoko kenje Behebere ko, bo yeti ke duwe dino dyene na.

Mekana maka jeki bene Behebere bete be yensama temo tiko mison yan nje be bekriten baka. Ma yasi wete, bana ke njoka yan dikima simta, ho nde, bo yokwe ne koko bengwe mison yan, ho nde, bo tiki temo ke yi Krist gbate. E bo kete ne mekana maka yi nye ne Beyuden bete be me bekriten baka deti ke temo, yi tedye sendi bo nde, Krist sima tonje meyasi hene te yi membonga dikima lepo ke, dete bo ti yokwe se bengwe mison yan ne membonga mete yite na. Mekana maka ke tedye sendi wuse bekriten hene nde, Krist lansama meyasi menori hene.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanawe mengabiye yitati:

1. Krist kwa bejaki ne Moyisi (kumte 1-4).
2. Say nyena sadaka te yi Krist kwa mesay me nyena mesadaka hene. Sendi, nyena yotu ne ne nguru wene nda sadaka yi Krist nya ke, kwa mesadaka hene (kumte 5-10).
3. Jongwe mo te e tike temo ke yi Krist ko (kumte 10-13).

Njambiyे lepinama ne nje

mono wene

¹ Ke metu te yi mbombu Njambiyе kwanma ne botu be punja melepi mene yi lepina no mena budyate nye besanbambob*fl* busu. A kwanma sendi ne bo yi lepina no nye besanbambob busu ne budya menje.

² Ma ndana, ke ngimo te yoko yi mboko ke ke ke siynate ke, Njambiyе lepinama nye wuse ne nje Mono wene. A kwanma ne nye yi kuso ne mboko, tembidye sendi nye nde, a nam meyasi hene. ³ Meluksa me Njambiyе ke bena ke yi Mono. A ndi nda gba Njambiyе. Lepi te yi punde ke numbu ne ke ne ngungudye. Yo ke kelo

nde, meyasi me mboko hene ken mbombu diyoko kete. Ke nye ma si kombile nje te yi Njambiyе ta weye ne mesembob me bomoko ke, e nye nje kwa ke diyoko metidye ke kwey ke mbam bo Njambiyе te e ne ngungudye hene ko.

Yesus Krist kwa bejaki hene

⁴ Yo nde, Yesus nja be nyanawete kwa bejaki, e Njambiyе nye nye kpara dino lansana yan hene. ⁵ Ma yo jaki te nda yi Njambiyе lepima nye nye wete yeso nde: <We monmbe, kande ndana mi me songwe> ko? Ho nde, yo jaki te nda yi Njambiyе lepima ke kasi ne nde: <Mi ta be sangwe wene, a ma be monmbe ko?>

⁶ Sendi, ke ngimo te yi Njambiyе tomma ne Mono wene njese ke mboko ke, e nye basidye lepo ke kasi ne nde: <Bejaki bene hene kusukwe mebon koto mbombu ke meneti kano nye.> Mono wene te diyе tomba moy ke njoka meyasi hene. ⁷ Ke pay te yi bejaki bene, Njambiyе ke lepo nde: <A ke kelo nde, bo beki nda pupo, bo botu be mesay bene beki nda lam dite.>

⁸ Ma ke pay te yi mono wene, a ke lepo nde: <We gba Njambiyе, we kumande kpo ne kpo. We nam botu bo ne nje te yi ne ngbenj. ⁹ We kwadyikwe ngbenj mekele, beno kotu mekele nye bo ke dite. O Njambiyе, yori yi Njambiyе wo kumbuma mutoko ke to yo yi nye ne we nyanawe mesosa! A kelma dete yi toke ne we tiko benjon bo.>

¹⁰ Njambiyе lepima sendi ke kasi Mono nde: <Baba Mboko, pinjo te yi meyasi ti pa kusuna, we kandima kuso meneti. Yo we kuse sendi dyobo ne gba bo yo. ¹¹ Meyasi menori hene ta si yabile, ma ndi we ta bone kpo ne kpo. Yo hene ta si beyo nda yi melambo si buto no ke. ¹² We ta bu yo hene ke tiko womana nda yi bo nike ne melambo ke. We ta si senjo yo. Ma ndi we ta bone kpo ne kpo kine senjo na.> ¹³ Ma yo jaki te nda yi Njambiyе lepima nye nye wete yeso nde: <Diyoko metidye ke mbam bo mbe kumo nde, mi siki kawule bependo bo tiko ke nji mekol mo> ko? ¹⁴ Ma dete, bejaki be nda? 'Bo hene yeti botu be mesay be Njambiyе na? 'Bo yeti mesisin mete yi Njambiyе

tome yí kè kame botu bete be ta be ne jonḡwe te yi kpo ne kpo ké na?

2

Kasi jonḡwe te yi Njambiye

nye wuse ké

¹ Ma d̄ete, wuse b̄akidya m̄lepi mete yi wuse wokuma ké ne gbem, kamba he me nje yambile d̄uwe ke kim̄o nje. ² Lepi te yi bejaki be Njambiye n̄a lepo ké b̄a kpaſa lepi. Bom̄o hene be payma lepi te d̄iȳo kin̄e beḡwe yo b̄aka d̄ikima sanḡwa ne p̄onſi te yi yakama ne bo. ³ Ma ḡe wuse yeliye kpaſa jonḡwe te yi Njambiye nye wuse ké, he má nje kelo nan yí diȳo n̄o ke p̄onſi te? Nyangwe Kumande ne ḡuru wene kande nje pele kasi jonḡwe te. Botu bete be wokuma yo b̄aka n̄a jaye gbate nye wuse nde, yasi te yi bo lepe ke kasi jonḡwe te ké, yo kpaſa lepi. ⁴ Njambiye sendi d̄ikima kelo meyekambiȳe n̄e nyangwe meyasi n̄e kwal̄o nyangwe mekele wete wete, nye sendi bo meyasi mete yi Kim̄o Sis̄iḡ nye mum̄o ké nda yi nye kwadye. A kelma d̄ete yí tedye nde, yasi te yi bo d̄ikima lepo ké b̄a gbakasi.

Njambiye ke tedye m̄o te e ta

jonḡwe bom̄o ko

⁵ Yo nde, Njambiye t̄i tembidye bejaki nde, yo bo ta nam̄o jon̄ja mboko te yi ta nje yi wuse lepe n̄o ké na. ⁶ Yasi wete, ke yike yi wuse lepe ké, wete mum̄o lepima womaḡa ke moy mekana me Njambiye nde: <Njambiye, mum̄o ba nda, né we taki nye? M̄on̄o mum̄o ba nda, né we nye misi ke yotu ne? ⁷ We paḡma kelo nde, a d̄iȳo njime, bejaki mbombu yi yaka m̄on̄o kum ḡim̄o. We n̄a tonje nye ne meluksa hene, ḡane sendi nye. [We tembidya nye nde, a n̄am meyasi mete yi we kusuma ké.] ⁸ We kaḡma meyasi hene tiko ke n̄ji mekol mene.> Yi wuse lepe nde: <Njambiye kaḡma meyasi hene tiko ke n̄ji mekol mene> ké, yite nde, a t̄i bukwe ko yaḡa wete ne wete na. Yasi wete, kum̄o ndana wuse yeti ke beḡe nde, a kaḡma meyasi hene tiko ke n̄ji mekol mene na.

⁹ Ma kwey Njambiye paḡma kelo nde, Yesuſ d̄iȳo njime, bejaki mbombu yi yaka m̄on̄o kum ḡim̄o. Yasi wete ndana, wuse ke beḡe nda yi Njambiye tonja nye ne meluksa, ḡane sendi nye keto mebone mete yi nye sanḡwama n̄o ke soḡ ké. Dete, keto Njambiye ne ḡikwa, Yesuſ s̄ombuma soḡ keto bom̄o hene. ¹⁰ Yo Njambiye kuse meyasi hene, yo nye d̄iȳe sendi ne yo hene. A beḡma kim̄ote nde, Yesuſ kw̄aḡ ne nje mebone yi be n̄o ne njololo ke meyasi hene, né bon̄o bene budyate be ne ḡabiye ke meluksa me Yesuſ. Yo Yesuſ bute nje yí jonḡwe ne bo. ¹¹ Yo nye ke pupudye bom̄o kaḡe nye Njambiye. N̄e nye n̄e botu bete, bo hene ndi ne kiya sanḡwe wete. Yori yi nye yeti ke gwe nj̄on te yi jeba bo nde Bemaḡ bene ké. ¹² A ke lepo nye Njambiye nde: <Mi ta lepo kasi yo nye bemaḡ bemb̄e. Mi ta teme ke mbombu nj̄on botu bo hene, jembina yí lukse ne we.> ¹³ E nye lepe sendi nde: <Mi ta be ne bibina tem̄o hene pele yi Njambiye>, lepo sendi nde: <Mi waka sine bon̄o be Njambiye be nye kaḡma nye mi baka.>

¹⁴ Ma bon̄o bete be nye lepe n̄o baka, yo wuse botu be meneti maka be ne membundo n̄e mekiȳo baka. Yori yi Yesuſ ne ḡuru wene bon̄ma sendi teri su, na gwe yí yangile ne d̄eti *Kum beya mekele. Keto yo nye, Kum beya mekele ko kele nde, bom̄o gw̄aki. ¹⁵ Yesuſ kelma d̄ete yí jonḡwe ne botu bete be gw̄a w̄o soḡ kwey, d̄iȳo nda bebala ke ndinḡele jonḡwe d̄yan hene baka. ¹⁶ Yo gbate nde, a nj̄aki nje kame benday be Abaraham, a ti nj̄aki kame bejaki na. ¹⁷ Dete, yo b̄a kim̄ote nde, a b̄oḡ teri bemaḡ ke menje hene, na be nyangwe kum botu be nyena sadaka te e gwe bom̄o ḡwete, nye tem̄o ke mesay me Njambiye yí soḡe ne ḡambi ne ke to bom̄o, sanḡwe bo bene be Njambiye. ¹⁸ A beḡma mebone ke ḡim̄o te yi nye sanḡwama ne mebobilan ké. Dete ndana, a yakama kame botu bete be sanḡwa sendi ne mebobilan baka.

3

Yesuſ Krist kw̄a Moyisi

1 Wune njɔŋ, Njambiyɛ jɛbama sendi wune nde, wune bɛki botu benɛ. Dete, wune kâŋa misi yí bɛŋɛ ndi nɛ Yesus. Nye mɔ te yi Njambiyɛ tomma kɔ. Nye sendi nyanɔŋwe kum botu bɛ nyɛna sadaka te yi wuse tike temɔ kɛ yɛnɛ kɛ mbɔmbu bomo kɔ. 2 A tonja mesay hɛnɛ kimɔte ndi nda yi mɔ te ɛ tɛmbidya nye nya nye nde, a kɛl kɛ. A tonja yo ndi nda yi Mɔyisi kelma kwey kɛ njoka kandɔ bɔnɔ bɛ Njambiyɛ kɛ. 3 Yo nde, kɛ njoka tɔ nɛ mɔ te ɛ sumɛ yo kɔ, bo lúksa mɔ te ɛ sumɛ kɔ, yeti tɔ na. Kɛ njoka Yesus nɛ Mɔyisi, yo dɛte sendi, yo yakama nde, bo lúksa Yesus kwɔ Mɔyisi. 4 Tɔ hɛnɛ, yo mumɔ sumɛ yo, ma ko bɛkɔ dɛte, yo Njambiyɛ keɛ mɛyasi hɛnɛ. 5 Nɔŋɛ bɛ Mɔyisi, a tonja mesay mɛnɛ hɛnɛ kimɔte kɛ njoka kandɔ bɔnɔ bɛ Njambiyɛ nda mɔ mesay. Mesay mɛnɛ bɔ nde, a kânda lɛpɔ yasi te yi Njambiyɛ ta nje lɛpɔ kɛ metu te yi nje kɛ. 6 Ma kɛ bɛ *Krist, a tɔnjukwe nɛ mesay mɛnɛ hɛnɛ kimɔte nda Mɔnɔ te ɛ dɛyɛ nɛ tɔ sanɔŋwe kɔ. Ma nɔŋɛ wuse kɛ mbɔmbu dɛyɔ nɛ nɔŋɔŋim, bɛ nɛ bɛbina temɔ te yi nye wuse mɛsosa kɛ kumɔ kɛ siynate, yite wuse tɔ te.

Njambiyɛ ta nye botu benɛ mɛwɛdya

7 Yori yi Kimɔ Sisiŋ lɛpɛ nde: <Muka nɔŋɛ wune woke mɛn nɛ, 8 wune tɛ dɛskwe mɛtemɔ mun nda yi bɛsanɔmbambɔ bun kelma dɛtina to sanɔŋwe nɛ Njambiyɛ kɛ kɔŋgor bɔbɛ nɛ nye kɛ na. 9 Njambiyɛ nde: Ko bɛkɔ nde, bo bɛnɛma mɛkele mɛte yi mi dɛkima kelɔ kɛ mɛsew kamɔni kɛ, bo bɔbɛma mi yí bɛŋɛ nɛ yasi te yi mi ta kelɔ kɛ. 10 Yo kelma nde, mi wɔku nɔŋambi sanɔŋwe nɛ bo, ɛ mi lɛpɛ nde: Mɛnɔŋimɔ hɛnɛ, mɛtake man lɔndunate nɛ mi. Ko, bo tɛ kwadɛ duwe mɛnje mɛmbɛ na. 11 Dete, mi wokuma nɔŋambi, ɛ mi kinja nde, ko bo tɛ nyiŋɛ gba kɛ mbɛy mɛwɛdya mɛmbɛ na.> 12 Wune njɔŋ, wune dɛy nɛ sɔsɔ, ma bɔŋa kɛ njoka yun mɛ nje dɛyɔ kinɛ tikɔ temɔ se kɛ yi Njambiyɛ na. Yo yakama kelɔ nde, bo tɔm kɔŋ nɛ Njambiyɛ te ɛ nɛ jɔŋ kɔ. 13 Ma baka kɛta bɛsɔ metu hɛnɛ piŋɔ te yi muka te yi wuse lɛpɛ nɔ kɛ ndi ketɛ, kambɔ mɛbɛyɔ mɛ

nje sebile wune yí dɛsɛ nɛ mɛtemɔ mun. 14 Yo nde, nɔŋɛ wuse kɛ mbɔmbu dɛyɔ nɛ nɔŋɔŋim, bɛ sendi nɛ bɛbina temɔ te yi wuse bɔ nɔ nɛ mbɔmbu kɛ kumɔ kɛ siynate, komɛte, sinɛ bɛ *Krist ta bɛ nɛ nɔŋabiye kɛ mɛyasi hɛnɛ. 15 Yo dɛte yi mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ lɛpɔ nde: <Muka nɔŋɛ wune woke mɛn nɛ, wune tɛ dɛskwe mɛtemɔ mun nda yi bɛsanɔmbambɔ bun kelma dɛtina to sanɔŋwe nɛ Njambiyɛ kɛ na.> 16 Ma bɛ nda si wokɔ mɛn Njambiyɛ nje kpalo kelɔ yasi te yi kwadɛ temɔ nɛ kɛ? Yeti ndi kiya botu baka bɛ Mɔyisi punja sɔŋɛ bo hɛnɛ kɛ Ejipt baka keɛ dɛte na? 17 'Ma Njambiyɛ ma wɔku nɔŋambi sanɔŋwe nɛ bɛ nda kɛ mɛsew kamɔni? 'A tɛ ma wɔku nɔŋambi sanɔŋwe ndi nɛ kiya botu baka bɛ kelma bɛya yasi, ɛ bo sanɔŋwa nɛ sɔŋ kɛ mɔy kɔŋgor baka na? 18 'Ma Njambiyɛ ma kinɔŋŋwe nde, bɛ nda tɛ nyiŋɛ kɛ mbɛy mɛwɛdya mɛnɛ? 'Yo tɛ ma bɛnɛ ndi kiya botu baka bɛ kelma dɛta mɛto sanɔŋwe nɛ nye baka na? 19 Dete, hɛ kɛ bɛŋɛ nde, Njambiyɛ tɛ jayɛ nde, bo nyiŋa kɛ mbɛy te na, ketɔ bo tɛ tike temɔ kɛ yɛnɛ na.

4

1 Njambiyɛ kpoma nde, wuse yakama nyiŋɛ kɛ mbɛy mɛwɛdya mɛnɛ. Ma dɛte, piŋɔ te yi nɔŋimɔ nyiŋnate ndi ketɛ, hɛ dɛy nɛ sɔsɔ, ma mbaŋa mumɔ kɛ njoka yun mɛ nje kɔpɔ nyiŋnate take nde, a tikama nɛ njimɛ. 2 Ma hɛ wokuma sendi Kimɔ Tom te ndi nda yi bɛsanɔmbambɔ busu wokuma nɔ sendi kwey kɛ kɔŋgor kɛ. Bo wokuma Kimɔ Tom te, yasi wɛtɛ, yo tɛ kame bo yaŋa na, ketɔ bo wokuma ndi wokɔ kinɛ tikɔ temɔ ketɛ na. 3 Kɛ bɛ wuse bɛ tike temɔ ketɛ baka, wuse kɛ nyiŋɛ su kɛ mbɛy mɛwɛdya mɛte yi Njambiyɛ lɛpima nde: <Mi wokuma nɔŋambi, ɛ mi kinja nde: Ko bo tɛ nyiŋɛ gba kɛ mbɛy mɛwɛdya mɛmbɛ na.> Njambiyɛ lɛpima mɛlɛpi maka, ko bɛkɔ nde, a ma kiki sidɛyɛ mɛsay mɛnɛ komɛ nye kusuma nɛ mbokɔ kɛ. 4 Womaŋa kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ, kɛ kasi metu yitan jɔ yibate yi yo lɛpɛ kɛ, ɛ nde: <Njambiyɛ kelma mɛsay mɛnɛ hɛnɛ kɛ metu yitan jɔ wɛtɛ,

ma ke yitan jo yibate, ε nye wedya.>
 5 Nda yi wuse kandima si lepɔ ndana ké, mekana me Njambiyε ke basidyε lepɔ sendi waka nde: <Ko bo tí nyiηε gba ke mbey mewedya membe na.> 6 Ma botu bete be kandima woko Kimɔ Tom te baka tí nyiηε ke mbey mewedya mete na, keto metemo man ba ne keskere. Yasi wete, muka baηa yakama nyiηε ke mbey mewedya mete. 7 Yori yi Njambiyε ke tembidyε sendi wete jonja ηgimɔ te yi nye jeba nde muka ké. Mesew kwanma ke kɔηte budyate, ε nye lepe lepi te yi wuse lepima ndana ké ne numbu Davit nde: <Muka ηge wune woke men ne, ne tí deskwe metemo mun na!> 8 Ma Yosuwama kendi ne besanmbambo busu kumɔ nɔ ke mbey mewedya mete, ma Njambiyε tí lepe se kasi wete ηgimɔ mewedya ke kɔηte na. 9 Dete, Njambiyε kombila wete ηgimɔ mewedya yi ke boηna ne yi yeso *Saba nye botu bene. 10 Mɔ te ε nyiηma ke mbey mewedya me Njambiyε kɔ ke wedya ke mesay mene hene nda yi Njambiyε wedyama nɔ ke kɔη mesay mete yene ké. 11 Dete, he nyêki sosu su hene yi sa nje te yi nyiηε ke mbey mewedya mete, kambɔ baηa me nje kelo dɔa metɔ nda besanmbambo busu kɔpɔ ne nyiηnate ke mbey mewedya mete. 12 Wune kél dete, keto melépi me Njambiyε nyéki mumɔ kpasa jonjwe, yo sendi ne ηgunjudyε. Yo lón mumɔ ke temɔ kwɔ yi kafa te ε ne menumbu mete yiβa yakama kelo ké. Yo nyiηa ndi pɔke kumɔ ke moy mbumɔ temɔ, nyiηε kumɔ ke moy dyɔηgɔ ke to. Yo kén kumɔ ke mejanjwe me yotu, kumɔ sendi ke dyɔηgɔ te yi moy meyesɔ. Yo ke nembe punje medyanɔ nè metake mete yi diyε ke temɔ mumɔ ké. 13 Ke meyasi mete yi Njambiyε kusuma ké, kine yaηa wete ne wete sɔdyate ke mbombu wene na. A ke beηε meyasi hene te yi nye kusuma ké ne lonjo lonjo. Meyasi hene te yi wuse kelma ké, he ta teme ke mbombu wene pile yo nye nye.

Yesus Krist kwɔ nyanjwe botu

be nyena sadaka hene

14 Wuse me ndana ne nyanjwe kum botu be nyena sadaka te ε kwanma bari hene kɔ. Yo Yesus te Monɔ Njambiyε ε bendima kè kwey ke dyobo kɔ. Dete, he tiki temɔ ne ηgbik ke yene ke mbombu bomɔ. 15 Keto Yesus te nyanjwe kum botu be nyena sadaka wusu te yi wuse lepe nɔ kɔ tí diyɔ kine gwe ηgwete wusu ke meteko mete yi wuse nɔ ké na. A sanjwama ne mebobilan ndi nda wuse ke menje hene. Yasi wete, ko a tí kele ne yiηa mebeyɔ na. 16 Dete, he kèn ndana ne bibina temɔ ke kèki siya bekum te yi Njambiyε te ε ne ηgikwa kɔ, na tiki wuse ne ηgwete ke beya mekele musu, kelo ηgikwa ne wuse yi kame wuse kome yiηa yasi dyɔ wuse ké.

5

1 Yo nde, ke yi nyanjwe kum botu be nyena sadaka hene, bo tɔka nye ndi ke njoka bomɔ tembidyε nye, na kel mesay me Njambiyε yi kame ne botu bete. Mesay mene, yo nde, a bóη meyasi nye Njambiyε, kelo sendi sadaka nye nye keto mebeyɔ me bomɔ. 2 A yakama woko yasi te yi dyɔ ke yi botu bete be ndekima meyasi, nè baka be jate ke yiηa menje baka, keto yo dyán sendi nye nda bo. 3 Yo keto te yite yi nye yákanjwe nye sadaka, keto mebeyɔ mete yene ne ηguru wene nè yi botu be kando sendi. 4 Mumɔ ti bóη nyanjwe diyɔ te ne ηguru wene na. Yasi wete, yo Njambiyε ne ηguru wene jeba mumɔ tembidyε nye nda yi nye kelma kwey ne *Aron ké.

5 Ke yi *Krist, yo ba sendi dete. Nye ne ηguru wene tí by nyanjwe diyɔ kum botu be nyena sadaka nye ke yotu ne na. Yasi wete, yo Njambiyε lepe nye nye nde: <We monmbe, kande ndana mi me sɔnjwe.> 6 Yo nda yi yo ketinate sendi womaηa ke mekana me Njambiyε nde: <We mɔ nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.> 7 Ke jonjwe dyene ke meneti maka, Yesus dikima ηgweta jaba kembidyε detinate punje misidyε ke misi ke mbombu Njambiyε te ε ba ne deti te yi soηe sɔη ke yotu ne kɔ. E Njambiyε woke meηgweta mene, keto Yesus pidya yotu ke

mbombu wene. ⁸ Ko beko nde, a ba gbate Monɔ wene, a kwanma ne nje mebone yi jeke ne kelna yasi te yi Njambiyɛ kwadye ke. ⁹ Ke Njambiyɛ ma si nye nye deti te yi tonje meyasi hene ke, e nye nje be mo te e bute nje yi jonɔwe ne bomo hene be kele yasi te yi nye lepe yi nye bo jonɔwe te yi kpo ne kpo. ¹⁰ Dete, e Njambiyɛ tembidye nye nde, a beki nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nda Melkisedek.

He kɛl meyasi mete yi goto bomɔ

¹¹ Wuse ne budya meyasi mete yi wuse yakama lepo nye wune ke kasi nyanɔwe kum botu be nyena sadaka ko. Yasi wete, yi nembɛ no, yo ne deto, keto wune yeti se ke biye to meyasi nedo nda yi mbombu na. ¹² Ma, ke budya ngimo te yi sima kwa ke, ma wune me ndana botu bete be yakama tedye meyasi nye beso, yasi wete, yo ke diye ndana nde, bo basidya tedye sendi wune bosa monɔ meyasi mete yi bo kandima tedye wune mbombu ke melepi me Njambiyɛ ke. Wune me ndana nda bono bete be ndi ke dye beri baka. Ne nde, wune dyaki medye mete yi ne deto, wune ke kpalo kelo nde, bo nyeki wune moroku meberi ne koko. ¹³ Yo nde, mo te e ndi ke dye beri ko ndi ne gbela monosike. Njel mo te mbete ti pa duwe nembina yasi te yi ne ngben ne yasi te yi be kotute ke na. ¹⁴ Ma detina medye beɔna goto bomɔ. Njel botu te bete yakama nembɛ kimɔ yasi ne beya yasi, keto bo nya sosu yan ke jekina meyasi mete, e bo si yila no.

6

¹ Ma dete, he ken kendo mbombu jeke meyasi mete yi beɔna goto bomɔ. He ti diy ndi ke kiya mbey ke bosa meyasi mete yi bo tedya wuse ke kasi *Krist ke na. He ma si tembidye mekol me tu, he ti basidya tembidye se na. He sima lepo yo nye wune, yo nde, bomɔ tum kon ne mekele mete yi ke ne mumo ke nje son ke, yensa temo tiko ke yi Njambiyɛ. ² He sima nembɛ njoka topuna bomɔ ke moroku te yi kwanma ke nye wune, lepo kasi kasa mebo ke yotu bomɔ te yi kelna ke ne kasi womiya bemun ne kasi pesina josi te yi

Njambiyɛ ta peso ke siyna mboko ke. ³ Ma ndana, nge Njambiyɛ jaye, he ti bone ndi wari na, he ta ke mbombu.

⁴ Njambiyɛ paniya puye nye baɔna bomɔ. Bo ne nguru wan beɔna nde, yasi te yi Njambiyɛ nya bo ke gba kimote. Bo beɔna sendi mekamna me Kimɔ Sisij. ⁵ Bo beɔna gbate nde, melepi me Njambiyɛ kimɔ yasi, kande beɔna nyanɔwe ngunɔduye ngimo te yi ta duwe nje ke. ⁶ Botu bete beɔna duwe meyasi menori hene. Yasi wete, bo kpalma tumo kon ne Njambiyɛ. Ma dete, nje te yi bo yakama kelo nde, botu bete yensanɔwe sendi temo ne koko ke yeti se na. Yo nda bo ne nguru wan ke kala ngba Monɔ Njambiyɛ ke kroa, kelo nde, bomɔ wunɔwe nye. ⁷ He pan bu yekambiyɛ ne meneti. Nge mbiyo diki no ne kpik kpik ke yina mbey, nge moroku diki nyine meneti bose yo, nge meneti mete jonɔwe nyambi yi kame ne botu bete be kelma ngwan womete baka, yite Njambiyɛ ke nye meneti mete mekombila. ⁸ Ma nge meneti mete kpale kelo nde, membunjo mete yi ne mesoru nda menɔmbiya ke jon ketete, yite bomɔ beɔna meneti mete sonje misi, Njambiyɛ ma kita ne yo si lodye yo ne ngito. ⁹ Wune njon, son temo su, ko beko nde, wuse lepinanɔwe dete, wuse ne bibina temo nde, wune ke gba kimɔ nje te yi ta kelo nde, Njambiyɛ jonɔwe wune. ¹⁰ He lepi dete, keto Njambiyɛ yeti mo te e kele yasi kotute na. A ti lensa mesay mete yi wune kele ne mekwadya mete yi wune tedya sunɔwe ne nye ke na. Mekwadya mete ke beɔna ke kimɔ meyasi mete yi wune kelma sunɔwe ne botu bene ne yi wune ke mbombu kelo ke. ¹¹ Ma yasi te yi wuse gore ke, yo nde, mumo hene ke njoka yun nyeki sosu ne hene ke kelna mesay dete kumo ke signate. Dete, wune ta be ne meyasi hene te yi wune be ne bibina temo nde, wune ta be no ke. ¹² Ma wuse yeti ke kwadye nde, dyem biya wune na. Yasi wete, he kwadyikwe nde, wune kel nda yi botu be Njambiyɛ bete be tike temo ke yene, be sendi ne tin kele ke. Bo ke nje be ne kimɔ meyasi mete yi nye kpoma tike bo ke.

Njambiyε tɔnjukwε meyasi mete

yi nye si kpo kε

¹³ Kε ngimɔ te yi Njambiyε kpoma yiɲa yasi nye Abaraham kε, a lepima kinja yotu nε nε nguru wene, keto mbaɲa mɔ te ε kwanɲma nye, na kinja yotu mɔ te yeti na. ¹⁴ A lepima kinja yotu nε nde: <Gbakasi, mi ta tonje wε nε mekombila, kelɔ nde, benday bo nyɛbi nyebo kε nɔ mbombu.> ¹⁵ Abaraham wokuma dete, ε nye kele tiɲ laɲye. Dete, ε nye nje be nε yasi te yi Njambiyε kpoma nde, a ta nye nye kε. ¹⁶ Kε yi bomɔ diki kinja nɔ kε, bo kinjanɲwε nε dɪnɔ mɔ te ε be nyanɲwete kwɔ bo kɔ. Nge mumɔ kinja dete, yo ke tedye nde, lepi te yi nye lepe kε, gbakasi. ɔ bεɲa, meso te yi bɔ ke njoka yan kε tɪ kε se mbombu na. ¹⁷ Dete, Njambiyε kwadya tedye nε nje te yite nye botu bete be nye si kpo yiɲa yasi nye bo baka nde, ko a tɪ dɪyɔ kine tonje yasi te yi nye si kpo kε na. Yɪ tedye nε yo, a lepinama nje kinja sendi yotu. ¹⁸ Kε meyasi maka yiɔa, yite nde, nge Njambiyε si kpo yiɲa yasi, kinja sendi yotu nε, yanɲa tɪ senjo se kete na. Ko a ti kεl jɔ na. Dete, pe wuse botu bete be soma ke yasi nε baka, yo ke nye wuse nyanɲwε deti te yi be nε bibina temɔ nε ngbik ke meyasi mete yi nye sima kpo nye wuse kε. ¹⁹ Bibina temɔ te yi wuse nɔ dete ke yi Njambiyε kε ke kelɔ nde, wuse dɪy nε ngbingim kine ndeɲsa na nda yi dinde tembidiye nε landi nε njik ke sombu kε. Bibina temɔ te ke kelɔ sendi nde, wuse lanɲsanɲwε lambɔ te yi bo kesa petɔ nε mbey te yi nε kiyɔ kε nyiɲε kumɔ ke moyte mate. ²⁰ Yesus ma kake nje nye wuse, kande kumɔ mate, ε nye nje be nyanɲwε kum botu be nyena sadaka kpo nε kpo nda Melkisedek.

7

Kasi Melkisedek te mɔ nyena

sadaka nye Njambiyε

¹ Melkisedek kɔ bɔ kumande Salem.*f1* A bɔ sendi mɔ nyena sadaka nye Njambiyε te ε kwanɲma meyasi hene ke kwey kɔ. Kε ngimɔ te yi Abaraham bɔ ke yokwe ke loɲna dyambi kome

nye lanɲsama budya bekumande kε, ε Melkisedek teme kε sanɲwa nε nye kwɔ nye nye mekombila. ² Kε meyasi hene te yi Abaraham yokwɔ nɔ ke dyambi kε, a bakima kwalɔ yasi hene ke menɲabiye kamɔ kamɔ. E nye bu ngabiye kwalɔ meyasi mete wete wete nye Melkisedek. Faɲ to dɪnɔ Melkisedek, yo nde: Kumande te ε nε ngben. Sendi, nye kumande te ε Salem, yite nde: Kumande te ε kele nde, bomɔ dɪy nε te. ³ A kine sanɲwε na, a kine nyanɲwε na, a kine besanɲbambɔ na. Ko bo yeti ke lepɔ kasi jariki nε, ho lepɔ nde, a gwɔ na. Dete, nye nda Mɔnɔ Njambiyε, nye mɔ nyena sadaka nye Njambiyε kpo nε kpo.

⁴ Nε bεɲa ndi, a bɔ gba nyanɲwete budyate. Ko nyanɲwε sanɲbambɔ wusu Abaraham nε nguru wene, ke meyasi hene te yi nye yokwɔ nɔ ke dyambi kε, a bakima kwalɔ yasi hene ke menɲabiye kamɔ kamɔ, bu ngabiye kwalɔ meyasi mete wete wete nye nye. ⁵ Kε njoka benday be Levi baɲa kete botu be nyena sadaka nye Njambiyε. Membonɲa me Njambiyε te yi Moyisi ketima kε ke nye bo deti te yi diyε ngabiye kamɔ ke mebo me mumɔ hene ke kando Isarayel. Yite nde, bo dɪya ndi ke mebo me bemanɲ ban, ko bekɔ nde, bene bo hene wɪla ndi ke mekiyɔ me Abaraham. ⁶ Ma ke be Melkisedek, a yeti nε nday Levi nda bo na. Ko dete, a bonɲma ngabiye kamɔ ke mebo me Abaraham. A kɔ sendi mbombu yɪ nye Abaraham mekombila, nye mɔ te yi Njambiyε kpoma meyasi nye nye kɔ. ⁷ He duwɔ gbate nde, mɔ te ε nye jakɔsɔ mekombila kɔ kwɔ mɔ te ε bu mekombila bonɲɔ ke mebo mene kɔ. Yite kine meso na. ⁸ Kε yi benday be Levi te yi wuse lepe nɔ be bu ngabiye kwalɔ meyasi wete wete ke njoka menɲabiye kamɔ ke meyasi hene te yi mumɔ be nɔ kε, bo gbela botu bete be ta si gwe gwako. Ma yasi wete, ke yi Melkisedek, mekana me Njambiyε lepi nde, nye mɔ te ε bonɲma ngabiye te ke mebo me Abaraham kɔ, nye mɔ te ε nε jon. ⁹ He yakama lepɔ nde nge? Ko Levi, nye mɔ te ε diki bu ngabiye kamɔ ke mebo me

njon ne ko nya sendi ngabiye kamo te yene nye Melkisedek kome Abaraham nya nye ngabiye te yene ké, ¹⁰ ko beko nde, ke ngimo te yi Melkisedek temma ke sangwa ne Abaraham ké, Levi ti pa jadye na. Wuse lépi nde, a nya Melkisedek yasi ne nje Abaraham, keto Levi nday Abaraham, nye mekiyo mene.

¹¹ Mesay me nyena sadaka nye Njambiyé te yi benday be Levi dikima kelo ké ba njuku membonga mete yi Njambiyé nya kando Isarayel ké. Ma mesay mete yi bo kelma ké má tonjukwe meyasi hene te yi Njambiyé kwadya ké, ma wete mo nyena sadaka dele e bonnama ne Melkisedek ti nje se tiko moy tu *Arón na. ¹² Yo nde, ke wete jonja bo mesay me nyena sadaka dya, yo diya nde, membonga sênjinangwe sendi. ¹³ Ma Nyangwe Kumande wusu te yi wuse lepe no waka ko wula ke yija kando dele. Wete mo kando te ti pa be mo nyena sadaka nye Njambiyé wete yeso na. ¹⁴ Bomo hene ke kombile duwe nde, Nyangwe Kumande wusu ko wula ke kando Yuda. Kome Moyisi lepima kasi botu be nyena sadaka nye Njambiyé ké, a ti lepe kasi wete mo kando te na.

Kasi Mo te e nda Melkisedek ko

¹⁵ Mesay me nyena sadaka te yi botu be kando Levi dikima kelo ké ti be ne deti te yi tonje yasi te yi Njambiyé kwadya ké na. Yasi te yi tedye ne sanjan nde, yo dete ké, yo keto Njambiyé nja tembidye mbanja mo nyena sadaka dele, mbete nda Melkisedek. ¹⁶ A ti bon diy mo nyena sadaka, keto a wula ke wete kando botu be nyena sadaka nda yi membonga me bomo pese ké na. Yasi wete, a bon diy te, keto nye ne ngungudye te yi diy ne jon kpo ne kpo. ¹⁷ Yo kwanama dete nda yi mekana me Njambiyé lepe ke kasi ne nde: <We mo nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.> ¹⁸ Dete, Njambiyé sima li membonga mete yi mbombu, keto yo ti be ne deti te yi kelo yana na. Sendi, yo ti be ne deti te yi jongwe mumo na, ¹⁹ keto membonga mete ti kele nde, mumo beki ne ngben ke mbombu Njambiyé na. Ma ndana, yo me ne yija yasi te yi kwanma

membonga. Yo yasi te yi wuse be ne bifina temo kete, yo ke bute wuse nje yi ke no ke keki Njambiyé. ²⁰ Ke meyasi menori, Njambiyé kinjama yotu ne ne nguru wene. Ma ke tembidya botu be nyena sadaka te bari, a ti kinja yotu ne na. ²¹ Yasi wete, ke yi Yesus, ke yi Njambiyé tembidya ne nye ké, Njambiyé ne nguru wene kinjama yotu lepo nye nye nde: <Mi Baba Mboko kinjama nde, we Mo nyena sadaka kpo ne kpo. Ko mi ti yokidye se numbu na.> ²² Dete, Yesus nja be mo te e bakidye kpasa mbon te e kwanma e mbombu ke njoka su sine be Njambiyé.

²³ Ma yija yana kete sendi, yo nde, ke yi botu be nyena sadaka te bari, bo ba budyate, keto bo dikima gwe, son ti tike nde, bo ken ne mesay man mbombu na. ²⁴ Ma ke be yi Yesus, yo yeti dete na, keto nye mo te e diyé kpo ne kpo. Dete, ko yeso wete ne wete mumo ti bu say mo nyena sadaka ke mebo mene na. ²⁵ Yo keto te yite sendi yi nye yakama jongwe bomo hene be kwa ne nye ke no ke yi Njambiyé ndi tu wete ne sat, keto a ne jon kpo ne kpo. A ke ngweta ne Njambiyé metu hene keto yan.

²⁶ Yo gba njel nyangwe kum botu be nyena sadaka nda yoko e yakama ne wuse. A pupunate ke mbombu Njambiyé. A kine mejos na. A kine mono mebeyo ne mbet ke yotu ne na. A yeti ne kumbo bene botu be mebeyo na. Njambiyé bendidya nye kenje ke dyobo ke kwey. ²⁷ A yeti ne nda be nyangwe bekum be botu be nyena sadaka te bari na. Ke yan, metu hene bo dikima pa nye sadaka nye Njambiyé keto mebeyo mete yan ne nguru wan, nje nye sendi keto yi botu be kando. Ma ke yi Yesus, a nya sadaka nye Njambiyé ndi tu wete ne sat. Yo nde, a nya yotu ne ne nguru wene ne sadaka. ²⁸ Nyangwe bekum be botu be nyena sadaka te yi bo dikima tembidye bengwe membonga me Moyisi baka ba ndi gbela bomo ne mejos sendi. Ma ke be *Mono, lepi te yi Njambiyé nja lepo kinja yotu ne ké nja bu mbey membonga. Lepi te nja tembidye Mono wene nyangwe kum botu be nyena sadaka, kelo nde, a beki kpo ne kpo ne

njololo ke meyasi hene.

8

Yesus nyanḡwe kum botu be

nyena sadaka te wusu

¹ Ma nyanḡwe yasi te yi wuse jeke kwadye lepo ké, yo nde: Wuse me ndana gbate ne nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambye. A ka diyo metidye ke kwey ke mbam bo Njambye te e diye ne meyasi hene ko. ² A kél mesay me nyanḡwe kum botu be nyena sadaka ke mbey te yi ne kiyó, kpasa mbey te yi Baba Mboko ne nguru wene kombila, yeti mumo na.

³ Bo témbidya nyanḡwe kum botu be nyena sadaka hene, na bu meyasi kanje nye Njambye, wo sendi benyamo kelo ne sadaka nye nye. Dete, yo kimote nde, nyanḡwe kum botu be nyena sadaka te wusu béki sendi ne yasi te yene yi nye ta nye Njambye ké. ⁴ Ndi nde, a má béki ke meneti maka, ko ma nye tí be mo nyena sadaka na, keto yo ne gweya botu be nyena sadaka kete be kanje meyasi nye Njambye beḡwe membonḡa me Moyisi. ⁵ Meyasi hene te yi bo kele ké, yo gbela yekambiyé, yo ke bonna bonnanḡwe ne meyasi mete yi kelna ke dyobo ké. Yo dete komé Moyisi kwadya sumo njel tu te yi bo kele ne to melambo yi wuse lepe no ké, e Njambye lepe nye nye nde: <Benja, kelo tu te beḡwe yekambiyé te yi mi tedya we ke keki ké.>

⁶ Ma ndana, he béna nde, mesay mete yi *Krist kwanma gbate yi botu be nyena sadaka te bari budyate. He lépi dete, keto mesay me njuḡo te yi nye kelma ké, a kelma yo ne nje kpasa mbon te e kwanma e mbombu, keto kimó kpasa meyasi mete yi Njambye kpoma nye wuse ke moy mbon te ké kwá meyasi mete yi nye kpoma ke yi mbombu ké.

⁷ Ma bosa mbon te yi Njambye kelma ké má diy kine mejosó na, ma nye tí tike se mbete, nje kelo sendi mbanja na. ⁸ Yo gbate dete, keto Njambye lepinama nye kando dyene yí ndeye bo nde: <Ne béna, mi Baba Mboko ke lepo nde: Ke metu mete yi nje ké, mi ta kelo jonja mbon sine

botu be kando Isarayel nè botu be kando Yuda. ⁹ Yo tí be nda mbon te yi mi kelma sine besanmbambo ban ke ngimo te yi mi biyima bo ne gba bo mbe punje soḡe ke meneti me Ejipt ké na. Nda bo tí kè mbombu beḡwe mbon te ké, e mi soḡe temo ke yotu yan. Yo mi Baba Mboko lepe dete. ¹⁰ Ma mbon te yi mi ta nje kelo sine botu be kando Isarayel ké, yo nde, ke menḡimo mete yite si kwá, mi ta ngba membonḡa membe ke dyano dyan keto yo ke metemo man. Mi ta be Njambye wan, bo má be kando dyembe. ¹¹ Ko mbanja mumo tí lepo se nye jakoso ho nye man tedye nye nde, a dúkwe Baba Mboko na. Keto mumo hene ta duwe mi kande bonosike kumo betomba hene. ¹² Yo ta kelna dete, keto mi ta tiko bo ne ngwete ke kotu mekele man. Mi tí take se mebeyo mete yi bo kelma ké na.> ¹³ Ma nḡe Njambye lepe kasi jonja mbon, yite tedya nde, a pesima nde, bosate sima jombe. Ma nḡe yiḡa njombu yasi si jombe, yite yo ta be ke yambile.

9

Njombó kanna Njambye ke njombu mbon

nè ke jonjate

¹ Bosa mbon ba ne membonḡa mete yene yí tedye nda yi bomo yakanḡwe kelo ne mesay nye Njambye ké. Yo ba sendi ne mbey kiyó te wene yi bomo summa ne mebo man ké. ² Yo nde, bo kelma tu ne to melambo. Bosa tonḡari te yi diye kete ké, bo jébanḡwe nde Mbey te yi ne kiyó. Bo dikima tiko yasi te yi bo kase lambo kete ké womete, bu tebel nè memampa mete yi bo kanje nye Njambye ké kete. ³ Ke kon lambo yifate yi bo kesa ke kon tonḡari te ete ké, we kum ke wete tonḡari sendi. Bo jébanḡwe mbete nde Mbey te yi ne kiyó lanja yoru. ⁴ Ke moy tonḡari te, yo ba ne wete mbey te yi bo dikima lodye meyasi mete yi ne kimó metul ké. Mbey te ba hene tande lor ne lor. Bo dikima lodye yiḡa kwaló muto te yi ne kimó metul ké kete. Kponḡi te yi tedye mbon ke njoka Njambye bene botu bene ké ba sendi ke tonḡari te. Kon

kpongi te ɓa hene tande lor ne lor. Wete pan ɓa ke moyte tande lor ne lor, yiɗa medye nde man ɓa ke moyte. Wakatiki te yi *Arɔn ɓa no yi menjam mejeti loma kete ke ɓa sendi ke moy kpongi yinori. Mepel metari yiba te yi Njambiyɛ ketima membonga mete yi tedye mbon ne bene kando Isarayel ke ɓa sendi ke moyte. ⁵ Bo sama yekambiyɛ nyaɗgwe ɓaɗa bejaki be Njambiyɛ yi bo jeba nde Beserubɛ baka kase ke to kpongi yinori. Bejaki benori tedya nyaɗgwe meluksa me Njambiyɛ. Wukume mapapɔ man petima to kpongi kome bo diki kelo sadaka te yi sonna mebeyɔ me bomɔ ke. Ma ngimo te yi nembe ne yo ndana ne kwet kwet yeti na. ⁶ Yo nde, ke bo ma si kobile meyasi hene dete ke, e botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nje diki nyiɗe ke bosa tongari menyimɔ hene yi kelo mesay man. ⁷ Ma ke be tongari yibate, ndi nyaɗgwe kum botu be nyena sadaka nyepɔ nyiɗe mate. Ke sew wete, a nyiɗa ndi tu wete. A ti yaka nyiɗe kine ke ne mekiyo me nyamo yi kelo ne sadaka keto mebeyɔ mete yene ne nguru wene ne keto mebeyɔ mete yi botu be kando kele ne jekwe ke na. ⁸ Kimɔ Sisiɗ kwadya tedye komete nde, piɗɔ te yi bosa tongari ɓa ndi kete, nje te yi kumo no ke tongari te e ne kiyɔ lanɗa yoru ko ti pa butuna pundo puyɛ na. ⁹ Meyasi menori tedya yekambiyɛ meyasi mete yi kwanɗa ndana ke. Yo tedya nde, meyasi mete yi bo nye Njambiyɛ ne mesadaka me benyamɔ te yi bo kele nye nye ke ti kelo nde, temɔ mo te e nye yo ko beki ne te ke menje hene na. ¹⁰ Membonga mete beɗa ndi kasi meyasi mete yi membundo, kasi medye ne meyasi mete yi mumɔ hoɓiye ne budya jaki jaki kasi weyna yotu ne weyna meyasi. Membonga menori diyma kumo ke ngimo te yi Njambiyɛ nja senjo ne meyasi hene ke.

¹¹ Ma *Krist sima nje, nye nyaɗgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ, ne wuse be ne kimɔ meyasi mete yi nye sima kobile, na nye wuse ke. A kel mesay mene ke mbey te yi ne doko kwa tu lambɔ te e mbombu. Yo sendi kpasate budyate, yo ne nyonjo kwa ete. Yeti bomɔ

sumɛ yo na. Yo yeti sendi waka ke to meneti na. ¹² Ke yi *Krist nyinma no ndi tu wete ne sat ke mbey te yi ne kiyɔ ke, a ti bu mekiyo me bembam tabo ho mekiyo me bembam benday ke no na. Yasi wete, yo ngbak ngbak mekiyo mene yi nye ka no. Yo mekiyo mene sonje mebeyɔ musu, jonɗwe wuse kpo ne kpo. ¹³ Bo dikima bu mekiyo me bembam tabo ne yi bembam benday, nyanje ke yotu botu bete be ne sembo ke yotu yi weye ne bo sonje ne sembo ke yotu yan. Bo dikima biye sendi nyari nday wo ba nye lodye, bu su te kelo sendi no dete. ¹⁴ Ma nge be nde, mekiyo me benyamɔ ne su te yite ɓa ne deti te yi kelo dete 'sunɗwa ne mekiyo me Krist? 'Yene kina kel kwa yite na? Ne deti te yi Kimɔ Sisiɗ te e diye kpo ne kpo ko, Krist mo te e kine mbulma mebeyɔ ko nya yotu ne ne sadaka nye Njambiyɛ. Mekiyo mene ta pupudye metemo musu gbate sonje ke mekele mete yi ke ne mumɔ ke nje son, ne wuse kel mesay nye Njambiyɛ te e ne jon ko.

¹⁵ Yo dete nde, *Krist kelma say njuɗo te yi kelo jonja mbon, ne botu bete be Njambiyɛ jebama baka be ne kimɔ meyasi mete yi nye sima kpo ke. Keto Krist gwa yi sonje ne mebeyɔ mete yi bomɔ kelma ke ngimo njombu mbon ke. Meyasi mete yi nye kpoma dete ke ta diyo kpo ne kpo. ¹⁶ Yo nde, nge mumɔ si nye numbu keto nda yi bo yakangwe kabo ne meliko mene ke, bo disi kabo meyasi mete, nge bo lepe nde, mo te gwa. ¹⁷ Ma piɗɔ te yi mo te ndi kete ne jon, mekana mete yi nye ketima ke yeti ke nye bomɔ deti te yi kelo yan na, keto yo nyeki bomɔ deti, nge mo te gwe. ¹⁸ Dete sendi, mesay me bosa mbon ti kande kine nde, mekiyo pan pa nyanja na. ¹⁹ Ne mbombu, ke Moyisi ma si nembe to membonga wete wete nye ndingele kando hene nda yi yo diye ketinate ke mekana me membonga me Njambiyɛ ke, e nye bu mekiyo me bomɔ benday ne yi bembam tabo sangwe ne moroku. E nye nje bu yiɗa tena lambɔ ne hangbe hangbe ne tonja wete mono jeta nde *yisop tɔpe kete kwa nyanje ke

gba mekana me membonga nè ke yotu bomo hene lero nde: ²⁰ <Yike mekiyo mete yi Njambiyè keke ne mbon yi peso nde, wune wokunangwe ne nye.> ²¹ A nyanja sendi mekiyo mete ndi dete ke tu te yi bo kelma ne to melambo nè ke ndingele mejole mete yi bo dikima kelo ne mesay yi kano ne Njambiyè ké. ²² Bengwe yasi te yi membonga lere ké, yo mekiyo pupudye sulo meyasi hene. Yite nde, nge mekiyo ti nyanja na, Njambiyè yeti ke tiko mebeyo me mumo ne ngwete na.

Mekiyo me Krist ke soṅe mebeyo

me bomo

²³ Dete, nda bo ke pupudye meyasi mete yi tedye ngbak ngbak meyasi mete yi diye ke dyobo ké ne nje te yite, yo diya nde, bo pupudya sendi ngbak ngbak meyasi mete yi diye ke dyobo ké ne nje kpara sadaka te yi kwanma mesadaka mete yiri hene. ²⁴ Keto mbey te yi ne kiyo yi *Krist nyinma kete ké, yeti yike yi bomo sume ne mebo man ké na. Yike yi bo sume ké tedya gbela yekambiyè ngbak ngbak mbey te yi Krist nyinma kete ké. Yasi wete, Krist nyina ne ke gba dyobo yi kè ngweta ne Njambiyè keto su. ²⁵ A ti nyina mate, na kè mbombu yi nye yotu ne ne sadaka na. A ti keke nda yi nyanngwe bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyè dikikelo ké na. Keto ke yi nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyè, yo sew hene yi nye dikikelo bu mekiyo me benyamoni nye ne ke tongari te e ne kiyo lanja yoru ko. ²⁶ Má beki nde, Krist nyina sew hene mate dete, ma yo ba nde, a sangwanngwe ne mebone mennga budyate kande ke yi Njambiyè ma kusu ne mboko ké. Ma ndana, ke ngimo te yi mboko te yoko ke siyo ké, a nja punje yotu ndi tu wete ne sat yi nye yotu ne ne sadaka yi soṅe ne mebeyo me bomo. ²⁷ Ma nda yo kponate nde, mumo gwaki ndi tu wete, ke konṅe, Njambiyè ke peso josi ne ké, ²⁸ dete sendi, Krist nya yotu ne ndi tu wete yi sobe ne mebeyo me budya bomo. A ta basidye nje ke mennga yibate, yeti se yi sobuna mebeyo na, yasi wete, yo yi jonngwe botu bete be ladye nye baka.

10

¹ Yo nde, membonga me Njambiyè yi Moyisi ketima ké tedya yekambiyè kimo meyasi mete yi ke nje ké. Yo yeti ke tedye ngbak ngbak meyasi mete ne yotu na. Dete, ko membonga mete yeti ne deti te yi kelo nde, botu bete be nje ke yi Njambiyè ne nje kelna kiya mesadaka mesew hene baka beki ne njololo ke meyasi hene na. ² Yo má beki nde, botu bete be nye mesadaka dete baka njaki nje be pupunate ndi tu wete ne sat, ma bo yeti ke kè se mbombu yi kala nye mesadaka na, keto yina mebeyo mete yi bo ta take sendi ke temo yan yeti se na. ³ Ma yasi wete, nyena mesadaka mete yinori kél nde, mumo kè taka mebeyo mete yi nye keke ké yaka ne mesew wete wete. ⁴ Yite nde, mekiyo me bembam benday nè yi bembam tabo yeti ne deti te yi soṅe mebeyo me mumo na. ⁵ Yori, ke ngimo te yi *Krist ba nedo te yi nje ke mboko ké, e nye lere nye Njambiyè nde: <Ko wona benyamoni nye ne we sadaka ko nyena yo yina meyasi, we ti gore na, yasi wete, we nya mi yotu te yi mumo. ⁶ Ko menjay mete yi bo lodye lodyukwe yi kelo ne sadaka nye we ké ko mesadaka mete yi bo keke yi soṅa mebeyo, we ti nye temo ke yite hene na. ⁷ Dete, e mi lere nde: Njambiyè beja, mi yima, né mi kè kel yasi te yi we kwadye bengwe yasi te yi yo ketinate ke kasi mbe ke moy mekana mo ké.> ⁸ Bosa yasi te yi Krist lepima ké, e nde: <Ko nyena yo mesadaka ko nyena yo yina meyasi ko lodya menjay ko nyena sadaka te yi soṅa mebeyo, meyasi menori hene, we ti gore, ko nye temo yo kete na.> Ko beko dete, membonga ke lero nde, yo kelnanngwe dete. ⁹ Ke konṅe, Krist ke lero sendi nde: <Njambiyè beja, mi yima, né mi kè kel yasi te yi we kwadye!> Dete, Krist ke tiko bosa mesadaka mete yiri yi nje tembidye yibate. ¹⁰ Ne nje te yite Yesu Krist kelma yasi te yi Njambiyè kwadya ké. Dete, e Njambiyè pupudye wuse keto sadaka te yi Krist nya ne yotu ne ndi tu wete ne sat ké.

¹¹ Mo nyena sadaka nye Njambiyè hene ke diyo ke teri metu hene yi kelo mesay

mene. A diki kelo sadaka ndi ne kiya meyasi mete yi kine deti te yi soṅe mebeyo wete yeso na. ¹² Ma ke be *Krist, a nya yotu ne ne sadaka nye Njambiyē ndi tu wete yí soṅe ne mebeyo. Ke kōṅte, ε nye kwā kè dīyo metidyε ke mbam bo Njambiyē kpo ne kpo. ¹³ A dīy ndana yí ladiye ṅgimō te yi Njambiyē ta kawule bependo bene tiko ke nji mekol mene. ¹⁴ Dete, ne nje nyena sadaka wete ne wete nye Njambiyē, a kelma nde, botu bete be Njambiyē sima pupudye baka bēki ne njololo ke meyasi hene kpo ne kpo. ¹⁵ Ma Kimō Sisiṅ sendi ke jaye lepō nye wuse nde, yo gbate dete. A kandima si lepō lepi ke ne mbombu nde: ¹⁶ <Mbon te yi sine bo ta kelo ké, yo ta be deke: Mi, Baba Mboko ke lepō nde: Ke kōṅ metu mete, mi ta nye membonga membe ke metemo man, mi má keto yo sendi ke medyano man. ¹⁷ Mi tí take se mebeyo man ko kotu mekele man wete yeso na.> ¹⁸ Yite nde, kome Njambiyē si tiko mebeyo me mumo ne ṅgwete ké, yo yeti ke diyε se nde, bo nyēki sendi yiṅa sadaka yí soṅe ne mebeyo na.

He kēn kè yi Njambiyē

ne bibina temo

¹⁹ Wune njōṅ, dete wuse me ne gba bibina temo te yi nyiṅe lalε ke mbey te yi ne kiyo keto mekiyo me Yesus. ²⁰ Yí nyiṅe no mate, Yesus butuma wuse nje te, kande kwā kete. Yo jōnja nje, yo sendi nje te yi nye wuse jōṅgwε. A búta nje te nye wuse kome lambō te yi bā kesate ke mbanjo Njambiyē nyaliya no ké. Lambō te yi nyaliya ké tēdya yotu ne yi bo ṅgbama ke kroa ké. ²¹ Ndana wuse ne nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyē ε kende ne ndiṅgele *Kando Njambiyē ko. ²² Ma dete, he kēn ndana ke kēki Njambiyē ne temo te yi ne ṅgben kine mesebila na, tiko temo hene ke yene yí kè no kine meso na. He kēl dete, keto mekiyo me Yesus sima pupudye metemo musu soṅe beya metake. A weyma sendi wuse ne pupuna mōrōku. ²³ Ma ndana, he kēn mbombu yí lepō yasi te yi wuse tike temo kete ke misi bomō kine yōkwe

ne kōṅ na, keto mo te ε kpoma meyasi mete ko tōnjukwe ndi meyasi mete yi nye si kpo ké. ²⁴ Yo kimote nde, baka tâka beso, nyena menṅite yí kelo nde, wuse kwâdyaṅgwε kelo kimō mekele. ²⁵ Ma he tî tiki kine diki wesidya se na nda yi bāna diki kelo ké na. Yasi wete, baka nyēki beso deti ke temo, jeko kwā kwāṅṅo nda yi wune duwe nde, *Yeso te yi Nyangwe Kumande ta nje kete ké ke wuta.

²⁶ Yo nde, wuse sima woko duwe fan nje Njambiyē. Ma ke wuse nje kè mbombu ke kōṅte kelo beya yasi ne nyalō, komete, kine se sadaka wete ne wete ta nyena sendi yí soṅe ne mebeyo na. ²⁷ Yite wuse ta dīyo ne nyangwe wō yí ladiye ne pesina jōsi nè ṅgwεy ṅgwεy jōṅ dīte te yi ta girise bependo be Njambiyē ké. ²⁸ Wune duwā nde, ṅge mumo bekiḍye membonga mete yi Mōyisi ketima ké, ma ṅge bomō yiba ho yitati ke njoka botu bete be diyma ke mbey te baka nje jaye nde, mo te kelma gbate dete, o bēṅa, bo ke wo nye kine mōno gwena ṅgwete na. ²⁹ ṅge be dete, 'ma wune tâka nde, yo ta nje be nan pe yi mo te ε beṅe Mōno Njambiyē nda sara mbaya ke misi mene, besile mekiyo mene yi Njambiyē kelma ne mbon yí pupudye ne mo te ké? Yo ta nje be ba nan pe yi yoko ε wuṅgwε Sisiṅ te ε kele ṅgikwa ne wuse ko? 'Wune tâka nde, njel pōnsi te yi mo te ta saṅgwa no ké ta be nan? ³⁰ He lépi dete, keto he duwā mo te ε lepima nde: <Mekundo, yo yembe, yo mi yōkiḍye ndi beya yasi te yi bomō kele ké nye ndi bo.> A lepima sendi nde: <Yo mi, Baba Mboko ta peso jōsi botu bembe.> ³¹ Ma yo gba beyate budyate nde, mumo bāl ke mebo me Njambiyē te ε ne jōṅ ko. ³² Wune tâka nda yi wune jōṅnama no mbombu ke kōṅte yi Njambiyē paniya ne mejasi nye wune ké. Wune saṅgwama ne beya nyangwe mebone ke ṅgimō te yite, ε wune sumε kol jeliye. ³³ Ke yiṅa menṅimo bo dikima tembiḍye wune ke misi me bomō yí wuṅgwε wune tedye sendi wune mebone. Ke yiṅa menṅimō sendi, wune nya sendi yotu yí saṅgwa ne mebone wune botu bete be saṅgwama ne meyasi

menɔri baka. ³⁴ Yo nde, wune jayma yi sangwa ne mebɔne wune benjon bun be ba ke jɔbo baka. E wune jaye sendi lala ne mesosa nde, bomɔ ngangila meyasi mun, keto wune duwa nde, wune ne meyasi mete yi ne nyonɔ laɔsa yite. Yo meyasi mete yi diye njombu diyo. ³⁵ Dete, wune ti tiki bibina temɔ te yi wune be no ke yi Njambiyɛ kɛ na. Nge wune kɛ mbombu yi be ne bibina temɔ dete, wune ta be ne nyanɔwe sol. ³⁶ Yasi te yi wune yakanɔwe kelɔ, yo nde, wune beki ne tin yi kelɔ yasi te yi Njambiyɛ kwadye kɛ, ne wune nje be ne yasi te yi nye kpoma nye wune kɛ. ³⁷ Yori yi Njambiyɛ lɛpe nde: <Ma ngimo bukwa ndi ne mbet, yo bukwa ndi gba ne mbet, ne mo te e yakanɔwe nje ko dya. A ti kiko ne dyanate na.> ³⁸ Njambiyɛ lɛpima sendi nde: <Mo te yi mi si peso nde, a me ne ngben ke mbombu wombe ko ta ju ndi ne nje tikina temɔ te yi nye tike ke yembe kɛ. Ma nge nye yokwe kɛ njime, temɔ mbe ti biye nye na.> ³⁹ Ma ke be wuse, wuse yeti su ke njoka botu bete be yokwe kɛ njime yi yambile no na. Wuse su ke njoka botu bete be tike temɔ ke yi Njambiyɛ yi jonɔwe ne sisan yan baka.

11

Kwalɔ tikina temɔ te yi botu be

mbombu ba no kɛ

¹ Tikina temɔ ke yi Njambiyɛ, yo kome mumɔ be ne bibina temɔ nde, meyasi mete yi nye tike temɔ kete kɛ ta kelna gbate. Yo sendi kome mumɔ jaye gbate nde, meyasi mete yi nye yeti ke beɔe ne misi kɛ kete gbate. ² Yo tikina temɔ te yi baɔa botu bete be jonnama mbombu ba no kɛ kele nde, Njambiyɛ jaya bo. ³ Yo ne nje tikina temɔ yi wuse kombile duwe nde, Njambiyɛ kusuma mboko ne lɛpi te yi punduma ke numbu ne kɛ. Yite nde, meyasi mete yi wuse beɔe muka kɛ ti wula ke meyasi mete yi wuse beɔe kɛ na.

⁴ Yo tikina temɔ te yi Abel ba no kɛ kele nde, a nyeki Njambiyɛ kpasa sadaka laɔsa yi *Kayin. Yo yite kele nde, Njambiyɛ ne nguru wene pesi nde, Abel me ne ngben

ke mbombu wene, jaye ne sadaka ne. Abel ma kiki gwe, ko dete, tikina temɔ te yi nye tikima ke yi Njambiyɛ kɛ ke kelɔ nde, a lɛpinanɔwe nye wuse kumo ndi muka.

⁵ Yo tikina temɔ te yi Enok ba no kɛ kele nde, Njambiyɛ bon nye ne jon kenje dyobo, ma nye nje sangwa ne son. Bomɔ sanma nye kine dolo na, keto Njambiyɛ bonma nye. Mekana me Njambiyɛ ke lɛpo nde, pinɔ te yi Njambiyɛ ti pa bu nye ne jon kenje dyobo, Njambiyɛ ba ne mesosa ne nye. ⁶ Ma nge mumɔ ti tike temɔ ke yi Njambiyɛ na, ko Njambiyɛ ti be ne mesosa ne nye na. Yo nde, mo te e kɛ ke yi Njambiyɛ ko jaya nde, Njambiyɛ kete gbate, a jaya sendi nde, Njambiyɛ nyeki kimo meyasi nye botu bete be gɔse nye baka.

⁷ Yo tikina temɔ te yi Noy ba no ke yi Njambiyɛ kɛ kele nde, a saki nyanɔwe kuka yi jonɔwe ne botu be tu dyene. Njambiyɛ kombila lɛpo meyasi mete yi ta kwanɔa kɛ nye nye pinɔ te yi nye ti pa beɔe yo beɔa ne misi mene na. A jesima Njambiyɛ woko men ne, sa nyanɔwe kuka. Yasi te yi nye kelma kɛ tedya nde, mekele me botu bete bari ba beyate. Tikina temɔ te yi Noy tikima dete ke yi Njambiyɛ kɛ kelma nde, Njambiyɛ beɔa nye nde ngben mumɔ.

⁸ Yo keto Abaraham tikima temɔ ke yi Njambiyɛ, yori yi nye wokuma jeban ne, teme kwa kɛ ke meneti mete yi Njambiyɛ kpoma nde, a ta nye nye kɛ. A temma kwa kine duwe mbey te yi nye kɛ kete kɛ na. ⁹ Yo tikina temɔ te yi nye ba no kɛ kele nde, a ken kɛ diyo ke meneti mete yi Njambiyɛ kpoma nye nye kɛ, ko nde, a ba jɛnɔwe. A dikima jonna ke metu mete yi bo kele ne to melambo kɛ. Isak bene Yakɔp jonnama ke kiya kwalɔ metu mete sendi. Njambiyɛ kpoma meneti mete nye bo sendi. ¹⁰ Abaraham jonnama ke metu melambo mete yite yi ladiye nde, a nyina ke dya te yi mekol metu be jelnate kɛ. Yo Njambiyɛ gba dyanɔ te yi sumɔ yo. Yo sendi nye ne nguru wene sumɔ sendi yo.

¹¹ Yo keto Sara tikima temɔ ke yi Njambiyɛ, e Njambiyɛ nye nye deti te yi ja

yí kuso ne kandɔ, ko bɛkɔ nde, a sima jombɛ. Yo kelnama dɛte, keto a bɔa ne bibina temɔ nde, Njambiyɛ te ɛ kpoma meyasi mɛte kɔ ta tonjɛ yo. ¹² Dɛte, nyanɔwɛ kandɔ njɔ jadyɛ wulɛ ndi ke njombu mbam wɛtɛ ɛ mɛ dɛiyɔ lɛdɛ ndi ne sɔɲ kɔ. Buyɔ botu bɛ kandɔ te nda besisɔ bɛte bɛ dɛiyɛ ke dɛyɔbɔ baka, buyɔ yan nda mɛsɛy mɛ maɲ, bo ti yaka tolo buyɔ yan na.

¹³ Botu baka hɛnɛ tikima temɔ ke yi Njambiyɛ gwe nɔ. Kɛ meyasi hɛnɛ te yi Njambiyɛ kpoma nyɛ bo kɛ́, bo sambila misi bɛɲɛ ndi yo bɛɲa nɛ naɲ, pɛpidɛyɛ bo kɛɲɛ, yasi wɛtɛ, bo tɪ nje bɛ nɛ meyasi mɛte na. Bo jayma lɛpɔ nde, bo bɛjɛɲɔwɛ, bo bɛakwanɔkwɔɲɔ ke mɛnɛti maka. ¹⁴ Botu bɛte bɛ lɛpɛ dɛte baka ke kɔmbilɛ tɛdɛyɛ nde, bo kɛ nyɛ sosu yí kumɔ ke dɛya te yan. ¹⁵ Ma bo má gwaki wombolo dɛya te yi bo wulma kɛtɛ kɛ́, ma bo yɔkwɔ nɛ kɔkɔ kɛ́ mɛte. ¹⁶ Yo nde, dɛya te yi bo nya sosu yí kumɔ ndana kɛtɛ kɔ lɔɲ bɛ kimɔtɛ nɛ bɔsa te yɔru. Yɔkɔ yi bo lɛpɛ nɔ kɔ pɛlɛ dɛyɔbɔ. Dɛte, Njambiyɛ yeti kɛ gwe njɔn nde, bo jɛbanɔwɛ nyɛ nde Njambiyɛ wan na, keto a sima kɔmbilɛ dɛya tikɛ bo.

¹⁷ Yo tikina temɔ te yi Abaraham bɔa nɔ kɛ́ keɛ nde, a bɔɲ mɔnɔ wɛnɛ Isak nyɛ nɛ sadaka nyɛ Njambiyɛ ke ɲgimɔ te yi Njambiyɛ lɛpima nde, a kɛ́l dɛte kɛ́. Njambiyɛ lɛpɪ dɛte yí bɔbɛ nɛ nyɛ. Yo kikɔ mɔnɔ wɛnɛ yi nyɛ nya Njambiyɛ nɛ sadaka ru. A kelma dɛte, ko bɛkɔ nde, Njambiyɛ kpoma yɪɲa yasi nyɛ nyɛ ¹⁸ lɛpɔ nde: <Nɲbak ɲgbak bɛnday bɔ, yo baka bɛ ta wulɛ ke mɛkiyɔ mɛ Isak.> ¹⁹ Abaraham dɪkima lɛpɔ ke mɔy temɔ nɛ nde, Njambiyɛ nɛ dɛti ko yí womiyɛ mumɔ sɔɲɛ ke njɔka bɛmuɲ. Yori yi Njambiyɛ yɔkidɛya nɛ mɔnɔ wɛnɛ nyɛ nyɛ kɛ́. Yo kɛ tɛdɛyɛ wusɛ yɪɲa yasi te yi ta kwanɲa kɛ́.

²⁰ Yo tikina temɔ te yi Isak bɔa nɔ kɛ́ keɛ nde, a nyɛ́ki Yakɔp bɛnɛ Eso mɛkɔmbila kɛ meyasi mɛte yí ta kwanɲa ke jɔɲɔwɛ dɛyan kɛ mɛtu mɛte yi nje mbɔmbu kɛ́.

²¹ Yo tikina temɔ te yi Yakɔp bɔa nɔ kɛ́ keɛ nde, kɛ ɲgimɔ te yi nyɛ ta bɛ

kɛ gwe kɛ́, a nyɛ́ki bɔnɔ bɛ Yɔsɛp hɛnɛ mɛkɔmbila, kwɔ jɛkima tonɲolo nɛ kanɔ Njambiyɛ.

²² Yo tikina temɔ te yi Yɔsɛp bɔa nɔ kɛ́ keɛ nde, kɛ jɔɲɔwɛ dɛyɛnɛ ma si wuta nɛ siynatɛ, a lɛpɪ nyɛ Bɔnɔ bɛ kandɔ Isarayɛl nde, bo ta dɛwɛ kɛ Ejipt, lɛpɔ sendi yasi te yi bo yákanɔwɛ kelɔ nɛ meyesɔ mɛnɛ kɔmɛ bo ta kwɔ kɛ́.

²³ Yo tikina temɔ te yi sanɔwɛ nɛ Mɔyisi bɛnɛ nyanɔwɛ bɔa nɔ kɛ́ keɛ nde, kɛ bo ma ja nyɛ, bo sɔ́dɛyukwɛ nyɛ kɛ tɪ kɛ mɛɲɔwɛndɛ yitati kinɛ kambɔ mbɔɲa te yi kumandɛ nya kɛ́ na. Bo kelma dɛte, keto mɔnɔsikɛ bɔa nɛ nyɔɲɔ.

²⁴ Yo tikina temɔ te yi Mɔyisi bɔa nɔ kɛ́ keɛ nde, kɔmɛ nyɛ ma si dɔ́kɔ bɛ mumɔ kɛ́, a sɛɲa nde, bɔmɔ tɪ jɛbanɔwɛ nyɛ nde mɔnɔ te ɛ ɲɔɲdu Farawɔɲ na. ²⁵ A lanɲa bɛɲɛ kimɔtɛ nde, a sɔ́ɲɔwɔɲɔwɛ nɛ mɛbɔnɛ bɛnɛ botu bɛ Njambiyɛ, lanɲa nde, a kɛ́n mbɔmbu jɔɲna kɛ nyɛm nyɛm jɔɲɔwɛ, kelɔ bɛya yasi kɛ mɔnɔ mɛtu mɛte yi mumɔ kwanɔdɛyɛ kɛ mɛnɛti maka kɛ́. ²⁶ A bɛɲma nde, ɲɔɲ nyɛ sanɔwɛ nɛ wunɔwɛ keto *Krist, yitɛ gba mɛbɛri yasi bɛdɛyɛtɛ lanɲa kpasa mɛkusuku mɛte yi dɛiyɛ kɛ Ejipt kɛ́, keto a sambila misi kɛɲɛ lɔndunatɛ yí bɛɲɛ nɛ sol te yi Njambiyɛ ta nyɛ nyɛ kɛ́. ²⁷ Yo tikina temɔ te yi nyɛ bɔa nɔ kɛ́ keɛ nde, a tɛ́ma dɛwɛ kɛ Ejipt, yeti keto a gwɔ wɔ nyanɔwɛ ɲɔɲambɪ kumandɛ na. A pɛsima dɛte, bɛyɛ nɛ bo dɛkɛ nda a bɔa kɛ bɛɲɛ Njambiyɛ te yi bɔmɔ ti bɛɲa kɔ. ²⁸ Yo sendi tikina temɔ te yi nyɛ bɔa nɔ dɛte kɛ́ keɛ nde, a lɛpɪ nyɛ botu bɛ Isarayɛl nde, bo wɔku bɔnɔ bɛsam yí kelɔ nɛ wɛtɛ jɛsɔ nde *Paska. Yo tikina temɔ te yi nyɛ bɔa nɔ kɛ́ keɛ nde, a lɛpɪ nyɛ bo nde, bo bɔɲ mɛkiyɔ mɛ bɔnɔ bɛsam bɛte nyanɛ kɛ mɛnumɛy maɲ, kambɔ jaki Njambiyɛ te ɛ ta nje wo bɛtomba mɔy kɛ mɛnɛti mɛ Ejipt baka mɛ nje wo sendi botu bɛ Isarayɛl.

²⁹ Yo tikina temɔ te yi botu bɛ Isarayɛl bɔa nɔ kɛ yi Njambiyɛ kɛ́ keɛ nde, bo sɔ́bɪkwɛ Tɛna maɲ nɛ mɛkol nda yi mumɔ kɛndɛ nɔ kɛ kutu kutu mɛnɛti kɛ́. Ma kɛ botu bɛ Ejipt ma bɔbɛ kwɔ sendi dɛte kɛ́, ɛ dɛku si mɛmɛiyɛ bo.

³⁰ Yo tikina temo te yi botu be Isarayel ba no ke kele nde, nyanngwe ndoko te yi linja Yeriko ke gbungulangwe. Bo dikima kendo linje yo ke meyeso yitan jo yiba.

³¹ Yo tikina temo te yi Rahab te nya mewanja ba no ke kele nde, bo ti woku nye ke yi bo woma ne botu bete be ti tike temo ke yi Njambiyé baka na. A ti sombe soṅ na, keto a boṅma botu bete be potama nje beṅe tēri dya baka ne te.

³² Mi ta kè mbombu lēpo ne nge? Nge mi lēpe ndana nde, mi ta pa sambile misi kenje njime yi lēpo kasi Jedeyoṅ nē Barak nē Samson nē Jefte nē Davit nē Samiyel nje bu botu be punja mēlepi mē Njambiyé, yite ngimo ta siyo. ³³ Tikina temo te yi botu bete ba no ke yi Njambiyé ké kelma nde, bo lōṅ dyambi ne yiṅa mēkandō laṅsa bo. Yo kelma nde, bo nām bomō, kelō meyasi ne nḡbeṅ, kelō sendi nde, bo bēki ne meyasi mete yi Njambiyé kpoma nye bo ké. Tikina temo te yi bo ba no ke kelma sendi nde, bo dībi numbu bedila. ³⁴ Yo kelma nde, bo gwēsikwe jonjon nyan dite, diyō ke numbu mēkafa. Yo yo kele nde, ke mbey te yi bo ba tēkinate bo kpāl nje be ne deti, bo bēki beṅgaṅ dyambi ke misi mē dyambi potō njoṅ mēdyambi mete yi betombō be dikima nje lū dyambi ne bo baka. ³⁵ Tikina temo te yi baṅa bomari ba no ke kelma nde, Njambiyé wōmkwe bomō ban be si gwe baka nye bo. Ma nge be baṅa botu bete be dikima tiko temo ke yi Njambiyé baka, bo tēdya bo beya detina mēbōne. Ma ne nde, bo sēṅa tikina temo te yi bo tikima ke yi Njambiyé ké, né bo soṅ bō ne bo, bo kpalma jaye soṅ, né Njambiyé womiye bo wete yesō, né bo be ne kpasa jonngwe laṅsa yike. ³⁶ Ke yi baṅa, bo saṅgwama ne nyēti, njuro bo ne njambala. Bo kḡ mbombu woto bo ne mēkol mē sumba nye bo ke jobō. ³⁷ Bo loṅma baṅa ne metari wo, kile baṅa ne njiki. Bo woma baṅa ne kafa. Bo ba nda be yambala ngoto kine mbey dīyo na. Bo dikima leṅe kotu besam nē kotu begbatabō, ko bo ti be ne gbela mōno mbulma yaṅa na. Bo tēdya bo mēbōne budfyate kelō beya yasi ne

bo. ³⁸ Bo dikima jonna yan ke mēkonḡor, ke to mēkeki, ke mēnguku metari nē ke mēnjembi ke moy meneti. Jonngwe dyan ba ne nḡbeṅ, dete botu be meneti maka ti yaka jonna benē bo na.

³⁹ Ma botu baka hēne be Njambiyé jayma bo keto tikina temo te yi bo tikima ke yene ké ti biye ho beṅe yasi te yi Njambiyé kpoma nye bo ké ke ngimo te yite na. ⁴⁰ Yo nde, Njambiyé sima kombile yiṅa kimo yasi te yi nye ta nye wuse ké, laṅsa yiri yi bo dikima take ké. Ma Njambiyé ti kwadye nde, bo kānda be ne kimo yasi te li wuse na.

12

Njambiyé tēdya mumō mēbōne

yí kite ne nye

¹ Ke be wuse, nyanngwe ngil botu baka sima memiye wuse linje nda kulutu. Bo ke kaṅe misi yi beṅe ne wuse. Dete, he lēṅ jaki jaki meyasi mete yi ndadye wuse ké nē mēbeyō mete yi ti kiki ne buse wuse ne piyele ké. He lēṅ meyasi menōri hene nye kol ke soko te yi Njambiyé lēpe nde, he kēl ké. ² He lēṅ meyasi mete kaṅe misi beṅe ndi ne Yesus. Yo nye kele nde, wuse kānda tikina temo ke yene. Ke tikina temo te yi wuse tike ke yene kē no mbombu ké, yo sendi nye ta tonje meyasi hēne kumo njena. A sambila misi beṅe ne mesosa mete yi Njambiyé ta tonje ke temo ne ké. Dete, e nye jaye gbiso nde, bo nḡbāki nye ke kroa, yeliye wunḡwa te yi bo kelma ne nye ké. Ma ndana, a metidyē ke siya bekum te yi Njambiyé pulō mbam bō.

³ Wune tâka nye. Wune tâka nda yi botu be mēbeyō benma ne nye, nye bō ke dite ké. Wune tâka yo, kambo wune mē nje tekō, kambo temo yun mē nje yokwe kē njime. ⁴ Ke tumbō te yi wune dūṅe suṅgwe ne mēbeyō ké, wune ti pa dūṅo kumo nde, soṅ biya wune na. ⁵ 'Wune ma leṅsa ka mēlepi mete yi Njambiyé lēpima nye wune yi nye ne wune deti nda yi saṅgwe ne bōno kele ne bōno benē ké? A lēpima nde: <Mōnmbe, nḡe Baba Mboko tēdye we mēbōne yí kite ne we, we ti yelkwe na. Ma, nḡe nye gaye we, yo ti

kpál nje tɛkwɛ yotu yɔ tɛkwɛ na. ⁶ Yo nde, Baba Mbokɔ tédya mɛbɔnɛ nyɛ mɔ te yi nyɛ kwadɔyɛ kɔ yí kite nɛ nyɛ. A ngibila mumɔ hɛnɛ te yi nyɛ jayɛ nde, a mɛ mɔnɔ wɛnɛ kɔ.>

⁷ Wunɛ gbísi mɛbɔnɛ mɛtɛ yi Njambiyɛ tɛdɔyɛ wunɛ yí kite nɛ wunɛ, nda yi saɔgwɛ nɛ bɔnɔ keɛ nɛ bɔnɔ bɛnɛ kɛ. Ma yo ba mɔnɔ te nda yi saɔgwɛ díyɛ kɛnɛ tɛdɔyɛ nyɛ mɛbɔnɛ yí kite nɛ nyɛ kɔ? ⁸ Njambiyɛ tédya mɛbɔnɛ dɛtɛ nyɛ bɔnɔ bɛnɛ hɛnɛ yí kite nɛ bo. Ma nɔgɛ wunɛ díyɛ kɛnɛ saɔgwɛ nɛ mɛbɔnɛ dɛtɛ sendi na, yitɛ wunɛ bɔnɔ bɛ wanja, wunɛ yeti nɔgbak nɔgbak bɔnɔ bɛnɛ na. ⁹ Wusɛ táka sendi yasi te yi bɛsaɔgwɛ busu bɛ jama wusɛ kɛ mɛnɛti maka díkima kelɔ nɛ wusɛ kɛ. Bo díkima tɛdɔyɛ wusɛ mɛbɔnɛ yí kite nɛ wusɛ, ɛ wusɛ díki jɛsɔ bo, wokuna kɛ mɛn yan. Nɔgɛ bɛ nde, wusɛ díkima kelɔ dɛtɛ nɛ bɛsaɔgwɛ busu bɛtɛ, 'ma saɔgwɛ nɛ Da te ɛ díyɛ kɛ dɔyɔbɔ kɔ? 'Hɛ kína jɛsi nyɛ, wokuna nɛ nyɛ kwɔ to te, né wusɛ jɔ na? ¹⁰ Bɛsaɔgwɛ busu bɛ mɛnɛti maka díkima tɛdɔyɛ yan wusɛ mɛbɔnɛ yí kite nɛ wusɛ yi yaka mɔnɔ kum nɔgimɔ. Bo díkima kelɔ dɛtɛ nda yi bo kwadɔyɛ. Ma kɛ bɛ Njambiyɛ, a tédya wusɛ mɛbɔnɛ yí kite nɛ wusɛ yí kpálɔ kame nɛ wusɛ bɛsa bɛtɛ, né wusɛ bɛ pupunate nda nyɛ. ¹¹ Mɛnɔgimɔ hɛnɛ te yi bo tɛdɔyɛ mumɔ mɛbɔnɛ yí kite nɛ nyɛ, kɛ nɔgimɔ te yitɛ a bɛnɛ nde, yo yasi nɔgambi, yeti yasi mɛsosa na. Ma kɛ kɔn mɛbɔnɛ mɛnɔri mɔ te ɛ jekima yinɛ yasi kɛ mɔyɛtɛ kɔ kɛ nje jonɔna nɛ nɔgben kɛ mbɔmbu Njambiyɛ, bɛ nɛ tɛmɔ nɛ tɛ.

¹² Dɛtɛ, wunɛ nâmba mɛbɔ mun yi sima kato kɛ nɛ mɛbɔnɛ mun yi mɛ nɛ tukulɛk kɛ. ¹³ Wunɛ bɔnɔ mɛkol mun kɛndɔ nɔ kɛ mɛnɛtɛ mɛtɛ yi nɛ nɔgben, kambɔ botu bɛtɛ bɛ ndi kɛ ndumbɛ baka mɛ nje jatɔ kɛ bɛya nje. Wunɛ kɛl dɛtɛ, né bo kpál bɛ nɛ dɛti te yi kɛndɔ kɛ kimɔ nje. ¹⁴ Wunɛ sâɔ nje te yi jonɔna nɛ tɛ wúnɛ bɔmɔ hɛnɛ, bakidɔyɛ sendi mɛtɛmɔ mun pupunate kɛ mbɔmbu Njambiyɛ. Kɛto nɔgɛ mumɔ ti kanɛ jonɔgwɛ dɔyɛnɛ dɛtɛ nyɛ Baba Mbokɔ na, a tí bɛnɛ nyɛ na. ¹⁵ Wunɛ díyɛ nɛ sɔsɔ, ma mumɔ mɛ nje tumɔ kɔn

nɛ Njambiyɛ, ma nyɛ mɛ nje díyɔ kɛnɛ kelɔ nɔgikwa nɛ nyɛ na. Wunɛ díyɛ sendi nɛ sɔsɔ, ma mumɔ mɛ nje bɛ nda yinɛ pekeke kanɔgil yí lapidɔyɛ jona yasi nyɛ bɛsɔ, yí bekidɔyɛ nɛ budɔyɛ bɔmɔ. ¹⁶ Wunɛ díyɛ nɛ sɔsɔ, ma mbanɛ kɛ njoka yun mɛ nje bɛ mɔ kelna mɛwanja ho mɔ yɛliya mɛyasi mɛtɛ yi Njambiyɛ si tɛmbidɔyɛ kɛ nda Eso. A dɔyɔgwɛ díyɔ tomba mɔyɛ te yi nyɛ bɔ nɔ kɛ kpálɔ yo nɛ mɔnɔ kato mɛdɔyɛ. ¹⁷ Wunɛ kɛ duwɛ yasi te yi nɔgɛ kwanɔna kɛ nɔgimɔ te yi nyɛ kwadɔyɛ nde, saɔgwɛ wɛnɛ nyɛkɛ nyɛ mɛkombila nda yi bo díki nyɛ nɛ bɛtomba mɔyɛ kɛ. Yasi wɛtɛ, saɔgwɛ sɛnɛma, kɔ bɛkɔ nde, a saɔnɛma yo nɛ misidɔyɛ kɛ misi, a tí bɛ se nɛ nje te yi sɛnɔ yɔnɛ kɛ mɛyasi mɛtɛ yi sima kwanɔna kɛ na.

¹⁸ Kɛ yi wunɛ nɔgɛ nɔ kɛ yi Njambiyɛ kɛ, wunɛ tí wuta yun nɛ wɛtɛ keki te yi mumɔ yakama kɛnɛ bɔ kpokɛ nɔ kɛ na. Keki te bɔ hɛnɛ tandɛ dɛtɛ nɛ nyɛn nyɛn, yitil bɔ ketɛ nɛ gir, nyɔnɔgwɛ mbuku bɔ kɛ yifila. ¹⁹ Botu bɛtɛ bɛ bɔ ketɛ baka wokuma mɛdɔmbiya kɛ lumsa, wokɔ wɛtɛ dɛtina mɛn kɛ lɛpina. Yo kelma nde, botu bɛtɛ bɛ wokuma mɛn te baka, lɛpi nde, mɛn tí kɛn se mbɔmbu yí lɛpɔ kɔ gbɛla lɛpi wɛtɛ nɛ wɛtɛ nyɛ bo na. ²⁰ Bo lɛpi dɛtɛ, kɛto mbɔnɔgɛ te yi mɛn te nya kɛ kwanɔna bo. Mɛn te nya mbɔnɔgɛ nde: <Kɔ nde, yo nyamɔ kpoka keki, bo lɔn nyɛ nɛ mɛtari wo.> ²¹ Yasi te yi kwanɔnama kɛ bɔ yasi wɔ budɔyɛtɛ, ɛ Mɔyisi nɛ nɔguru wɛnɛ lɛpɛ nde: <Yikɛ kwanɔna mi, yotu mɛn nɛ tututu nɛ wɔ.> ²² Ma yasi wɛtɛ, kɛ yun, kɛ yi wunɛ nɔgɛ nɔ kɛ yi Njambiyɛ kɛ, wunɛ wutama nɛ keki te yi bo jɛba nde *Siyɔn kɔ, wuta nɛ dɔyɛ Njambiyɛ te ɛ nɛ jon kɔ. Dɔyɛ te, yo Yerusalem te ɛ díyɛ kɛ dɔyɔbɔ kɔ. Wunɛ wutama nɛ bɛjaki bɛ Njambiyɛ bɛ díyɛ kɛ dɔyɛ te baka. 'Buyɔ yan bɔ bɛsaɔnɛmay bɛsaɔnɛmay. Bo wɛsidɔyama yí kelɔ nyɔnɔgwɛ jɛsɔ. ²³ Wunɛ wutama nɛ mɛwɛsidɔyama mɛ nɔnɔ bɛtomba mɔyɛ kɛ njoka bɔnɔ bɛ Njambiyɛ bɛ nyɛ sima si kɛto mɛdɔnɔ man kɛ dɔyɔbɔ baka. Wunɛ wutama nɛ Njambiyɛ te mɔ pɛsina jɔsi bɔmɔ hɛnɛ, wuta nɛ mɛsisiɔn mɛ botu bɛtɛ bɛ bɔ nɛ nɔgben, bɛ tonja mɛyasi kumɔ

njena baka. ²⁴ Wunε wutama ne Yesus te ε kelma say njuᅇ yí kelo jonja mbon ko, wuta sendi ne mekiyo mene yi nyanjama yí pupudye ne bomo ké. Mekiyō mete yite ke lepo yiᅇa kpara yasi nye wuse, ko mekiyo me Abel yeti ke lepo yiᅇa kpara yasi kwā yite na.

²⁵ Yi ba dete ké, wunε dīy ne soso, ma wunε me nje seᅇe kine leᅇgwe meto ke numbu mo te ε lepina nye wunε ko na. Ne mbombu, botu bete be seᅇma kine leᅇgwe meto ke mbel mo te ε lepinama nye bo ke meneti maka ko sangwama ne mebone. Ma ᅇge be dete, yo ta nje be nan pe yusu, ᅇge wuse paye mo te ε dīye ke dyobo lepina njese wuse ko? ²⁶ Ke ᅇgimo te yite, men ne kelma nde, meneti wāti. Ma ndana, a kpoma yiᅇa yasi te yi nye ta kelo ké. E nde: <Mi ta kala kelo nde, meneti wāti. Ma yo tí be ndi meneti nyepo na, ko dyobo sendi ta wato.> ²⁷ Lepi te yi nye lepima nde: <Mi ta kala kelo> ké tédyā nde, yí sidye no, meyasi hene te yi nye kusuma ké ta wato yambile, né meyasi mete yi tí wato ké tika. ²⁸ Nda yo dete ké, he nyēki Njambiyε wosoko, keto dya te yi nye nye wuse ké tí wato na. He kēl dete yí kelo ne mesay nye nye, njel kelna mesay te yite ta nye nye mesosa. Wuse kēl dete ne pidya yotu, nē kambina ne sendi, ²⁹ keto Njambiyε wusu nda dīte te yi girise yasi.

13

Yasi te yi nye Njambiyε mesosa

¹ Wunε njōᅇ, ne kēn mbombu yí kwadya tande yun nda bemaᅇ. ² Ne tí leᅇsangwe boᅇna beᅇᅇᅇᅇ kimote ke mbey yun na. Baᅇa bomo kelma dete, bu ne bejaki be Njambiyε, yadye ke metu man kine duwe na. ³ Wunε tāka botu bete be ke jobo baka, beᅇe bo nda wūne bo dīye ke jobo te. Wunε tāka sendi botu bete yi bo tedye bo mebone baka, ne kēl nda wūne bo sangwa ne kiya mebone mete. ⁴ Bomō hene jēsi megwaki. Mekele me memi tí beᅇnanᅇwe ke moy gwaki na. Yo nde, Njambiyε ta pēso josi botu bete be kele mewanja baka, yite nde, botu bete be ke megwaki ko baka be yeti ke

megwaki baka. ⁵ Ne tí jonnanᅇwe yí nye sosu yun hene ke kasi moni na. Ne bēki ne mesosa ke meyasi hene te yi wunε no ké, yite yakama wunε. Yo nde, Njambiyε ne ᅇguru wene ke lepo nde: <Ko mi tí tiko ho li we na.> ⁶ Yori yi wuse yakama lepo ne bibina temo nde: <Baba Mboko, nye mo te ε kame mi, mi tí gwe wo yaᅇa na. Mumō yakama kelo mi ᅇge?> ⁷ Wunε tāka bosa botu bete be kendima ne wunε yí lepo melepi me Njambiyε nye wunε baka. Wunε bēᅇa nda yi bo jonnama no kumo ke soᅇ ké. Wunε kēl dete, né wunε tiki temo ke yi Njambiyε nda yan. ⁸ Yesus Krist yeti ke seᅇjo na. A muka ndi nda yi nye ba no kwey ké, a ta be ndi dete kpo ne kpo. ⁹ Ne tí jaya nde, bomō jātidya wunε ke beya nje wule ke budya jaki jaki meyasi mete yi bo tedye ndana ké na. Ma yo kimote nde, ᅇgikwa te yi Njambiyε kele ne mumo ké nyēki mumo deti ke temo, yeti kasi dyena yiᅇa medye ho kinate na. Botu bete be beᅇᅇᅇᅇ yite baka tí kwedya yiᅇa mekamna ke kelnate dete na.

¹⁰ Wuse ne mbey nyena sadaka te yusu nye Njambiyε. Botu be nyena sadaka bete be kele mesay me Njambiyε ke tu te yi bo kele ne lambō ké ti yaka dye menjay mete yi wule ke mbey nyena sadaka te mbete na. ¹¹ Yo nde, nyanᅇᅇᅇᅇ kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε woku benyamō, bu mekiyo mete kē kelo ne sadaka nye Njambiyε ke mbey te yi ne kiyo yí soᅇe ne mebeyo ke to bomō. Ke koᅇte, bo ma nje bu membundo mete jise no ke moy dya kē lodye ne nan. ¹² Dete sendi, bo boᅇma Yesus jise no ke moy dya. A sangwama ne mebone mate, punᅇe gba mekiyo mene yí pupudye ne bomō ke misi me Njambiyε. ¹³ Nda yo ba dete ké, he pūndu jise ke moy dya yí kē pe yene, jaye nde, bo wūᅇᅇᅇᅇ wuse nda yi bo wūᅇᅇᅇᅇ ne nye ké. ¹⁴ He kēl dete, keto wuse yeti ne dya te yi ta bone waka na. Ma he sāj, né wuse be ne dya te ε ke nje ko. ¹⁵ He sōmbila Njambiyε meᅇᅇᅇᅇ hene ne nje Yesus. Sadaka te yi wuse nye nye ké, yori. Yite nde, he būta menumbu musu yí sombile ne dīno dyene ke misi me bomō.

¹⁶ Ma ne tî lenşanḡwe kelna ḡgikwa nè kelna ḡgay na, keto yo nḡel meşadaka mete yite yi Njambiyε be ne meşosa kete. ¹⁷ Wune wókunanḡwe ne botu bete be kende ne wune baka, tekwe to sunḡwe ne bo, keto yo bo diye ne say mbona yun, né wune jonna ne ḡgben, keto bo ta duwe teme wete yeso ke mbombu Njambiyε yí pile nda yi bo kelma ne meşay man ké. Wune sâḡ nje te nde, bo kél meşay man ne meşosa ke temo kine meḡḡbongila na, keto ḡḡe bo kele ne meḡḡbongila, wune tí kwedya kimo yaḡa kete na. ¹⁸ Ne kên mbombu yí ḡḡweta ne Njambiyε keto su. He ke kombile duwe nde, metemo musu ne te kine yaḡa ke njanḡwe wuse na, keto he ḡóru kelo kimo yasi ke menje hene. ¹⁹ Mi jéki diyε wune nde: Ne ḡḡwétanḡwe ne Njambiyε, na yókidye mi nedo kenje wune.

Njena lɛpi

²⁰ Njambiyε te ε ne tete ko womiya Nyanḡwe Kumande wusu Yesu te ε nḡa be nyanḡwe kum botu be bakidya besam bene ko. Njambiyε kwanma ne nje mekiyo me Yesu yí kelo ne mbon te yi ta diyo kpo ne kpo. ²¹ Ma Njambiyε te mbete nyéki wune deti te yi kelo kimo yasi ke menje hene, né wune kel yasi te yi nye kwadyε. A kwâḡ ne Yesu Krist yí kelo nde, wuse kél yasi te yi nye nye meşosa. He lúksa nye kpo ne kpo, *amen. ²² Wune nḡon, ndana mi ke ḡḡweta ne wune nde: Ne jáya meḡḡte mete yi mi nye wune ke mekana maka ké. Ma mi ketima mōno mekana maka yí lepina no ne mbet kenje wune. ²³ Ne dúkwe nde, maḡ wusu Timote yeti se ke jobo na, bo ma punje nye. ḡḡe nye dya nedo, sine nye má kè beḡe wune. ²⁴ Wune nyên botu bete be kende ne wune baka hene, nyeno sendi botu be Njambiyε hene. Benḡon busu be Itali ke nyeno wune. ²⁵ Njambiyε kél ḡgikwa ne wune hene.

Mekana mete yi Jak ketima

Mekana mete yoko, yo Jak te man ne Kumande Yesus kete yo. Mekana maka jeki berje Beyuden bete be nja be bekriten, e bo tedye bo mebone, e bo si wanja ke diyo ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka.

Mekana mete jeki lepɔ nde, bekriten yakanɔwe jonna kelo yasi te yi melepi me Njambiye tedye bo ke.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabiye yini:

1. Tikina temo ke Yesus Krist ne mebobilan mete yi mumo sangwa no kete ke (kumte 1-2).
2. Mo te e tike temo ke yi Yesus Krist ko biya dyem ne ke beya ndapi (kumte 3).
3. Yo yasi mendeya nde, bekriten nyeki temo ke meyasi me meneti maka (kumte 4).
4. Botu be kusuku diy ne soso, ma bo me nje nye temo ke kusuku yan lensa Njambiye. Mengite ke kasi njena Krist (kumte 5).

¹ Yo mi Jak, mi bala Njambiye bene Nyangwe Kumande Yesus Krist. Mi ke nyeno wune, wune mekando me botu be Njambiye kamɔ jo yiba be sima wanja ne to meneti maka baka.

Kasi dyanɔ nɛ kasi tikina temo

ke yi Njambiye

² Wune njon, wune beki ne nyangwe mesosa kome kwalɔ mebɔne hene dya pele wune yi boɔe ne wune. ³ Keto wune duwa nde, mebɔne mete yi dya wune yi boɔe ne tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiye ke ta kelo nde, wune sum kol ne ngbingim ke no mbombu. ⁴ Yo nde, wune sum kol dete kumo ke njena mekele mun hene, ne wune nje be nda goto bomo ke meyasi hene kine tiko mono yana wete ne wete na. ⁵ Ma nge dyanɔ bane mbanja mumo ke njoka yun, na diya Njambiye, a ta nye nye yo. Keto Njambiye nyeki bomo

hene meyasi ne kimo temo kine mebam na. ⁶ Ndi nde, mo te e diyɛ yo ko tiki temo ke yi Njambiye kine simta na. Keto mo te e simta ko nda mekumbo me duku te yi pupo wumbidye, yo ma bendɔ piye ne kubulu kubulu ke. ⁷ Kwalɔ mo te mbete ti taka nde, Nyangwe Kumande ta nye nye yina yasi na, ⁸ keto mo te ne metake yiba, a ti pesi meyasi ndi nga wete ke mekele mene na.

Kasi mebuɔ nɛ kasi kusuku

⁹ Man wusu e kine yana yi bomo yeti ke nye misi ke yotu ne ko luksa yotu ne, keto Njambiye ke bendidye nye. ¹⁰ Ma yoko e ne budya meyasi ko luksa yotu ne, keto Njambiye ke pidye nye. Sendi, signa jongwe te e ne budya meyasi ko deke nedo nda njam jeta. ¹¹ Yo nde, yeso ke bendɔ panɔ ne ban ban. Mbunjɔ ke nyolo, njam te ke soso kusiye, o beja, nyonɔ te yeti se na. Mo te e ne budya meyasi ko ta yambile sendi dete ke moy kelna budya mesay mene.

Njambiye yakama boɔe wuse

¹² Mo te e sume kol ne ngbingim ke mebɔne mete yi dya nye yi boɔe ne nye ke, Njambiye ke nye nye mesosa, keto nge nye si lensa mebɔne mete, Njambiye ta nye nye jongwe te yi kpo ne kpo, yite dɔngwe te yi nye kpoma yi lukse ne botu bete be kwadye nye baka. ¹³ Nge mebobilan dya mumo, a ti lepi nde: <Yo Njambiye> na, keto yina beya yasi yeti ne deti te yi kelo nde, mebobilan dyan Njambiye na. Sendi, Njambiye ne nguru wene ti kel nde, mebobilan dyan mumo na. ¹⁴ Yasi wete, mebobilan dyan ke yi mumo kome beya mewobo mene ne nguru wene dale nye nje sebile nye. ¹⁵ Ma nge beya mewobo si ngangile mumo, o beja, beya yasi dyanma. Nge beya yasi si kelna, son dyanma. ¹⁶ Wune njon, wune son temo mbe, mumo ti sebila yotu ne ke meyasi menori na. ¹⁷ Kimo meyasi hene ne kpa meyasi hene te yi mumo yakama be no ke wula ke kwey, ke yi Da. Nye kuse meyasi hene te yi pane ke dyobo ke. A yeti ke senjo ne nda yi yeso bene ngwende diki kelo nde, ne su mejasi ne su yitil ke na. ¹⁸ Njambiye ne nguru wene kwadya

nye wuse jonḡwe ne nje lepi ne yi lepe ndi gbakasi ké. A kelma dfe, né wuse be nda nyambi tomna ke njoka meyasi mete yi nye kusuma ké.

Kasi lenḡwa meto nè kasi kelnate

¹⁹ Wune njon, wune son temo mbe, wune dukwe nde, mumo hene beki nedo te yi lenḡwe meto ke yasi te yi beso lepe ké. Mumo ti jaki lepi nda mbake na. Mumo ti woku ngambi nedo na. ²⁰ Keto, nge mumo woke ngambi dfe, a ti yaka kelo se meyasi mete yi ne ngben ke mbombu Njambye na. ²¹ Dfe, wune tum kon ne kwalo mekele me memi hene ne kwalo beya meyasi hene. Wune jaya lepi te yi Njambye ngbalma ke temo yun ké ne pidya yotu, keto lepi te yakama jonḡwe wune. ²² Ma wune kel yasi te yi melepi me Njambye lepe nye wune ké, yeti ndi gbela wokunate na. Mo te e woke ndi woko ko ke sebile yotu ne ne nguru wene. ²³ Keto mo te e woke melepi me Njambye kine nje kelo yasi te yi yo lepe ké, nye nda mo te e sengile mbombu ne ke mojoli. ²⁴ Ma nge nye nje toke kendi ke konte kwa ké, ndana ndana a ma lenja mbombu ne. ²⁵ Ma mo te e nye temo ne hene, nembé kpasamba mbonja te e son mumo ke diyó bala, Njambye ta nye nye mesosa ke yasi te yi nye kele ké. Yo diya ndi nde, a kel tin kelo dfe, a ti woku ndi woko kwa lenja na, yasi wete, a kel nda yi mbonja te lepe ké. ²⁶ Nge mumo take nde, a ke kano Njambye kimote kine biye numbu ne ke ndapi na, yite mo te ne nguru wene ke sebile temo ne, yite kanna Njambye te yi nye kané ké gba gbelate. ²⁷ Kpasamba kanna Da Njambye, kanna te yi kine monó beya yasi ne mbet kete, yo nde: Mumo kama benyuru nè bekuso boma ke mebone man, bakidye yotu ne pupunate kine kelo beya meyasi me meneti maka na.

2

Mumo ti namba njoka bomo na

¹ Wune njon, wune ti kel yasi benḡwe teri mumo na, keto kelnate dfe yeti ke kendo wete ne tikina temo te yi wune

tike ke yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ké na. A ne nyangwe meluksa. ² He pan pa lepo nde: Bomo yiba nyinma kome wune wesidya ké. Yoko ne bolo ke bo tande lor nè kpasamba melambo ke yotu. Ma yoru buka mumo ne melambo ne jegbe jegbe ke yotu. ³ Ma wune ma yensa ndi misi bené ndi ne mo te e ne kpasamba melambo ke yotu ko lepo nye nye nde: <Nyangwe mbam, inja diyó wonja ke mbey te yi nyangwe bomo.> Ke konte, wune ma nje lepo nye buka mumo nde: <Ma we, tema yo tema kaka,> ho nde: <Inja diyó waka ke nji mekol membe.> ⁴ Nge wune kele dfe, 'yite wune yeti ke kelo yasi ke njoka yun benḡwe teri mumo na? 'Yite wune yeti ke jose bomo wule ke beya metake na? ⁵ Wune njon, wune son temo mbe, wune lenḡwe meto. 'Njambye ti toke ka botu bete yi botu be meneti maka bené nde bukate baka, né bo be ne budya kpasamba meyasi mete yi nye nye ké, keto bo ke tikó temo ke yene na? 'A ti kel ka sendi dfe, né bo nyin ke *Kando dyene namo meyasi mete yi nye kpoma nye botu bete be kwadye nye baka na? ⁶ Yasi wete, wune ke yeliye yun buka mumo. 'Ma, yeti botu be kusuku ke nate wune na? 'Yeti bo ke dale wune ké no ke membey me pesina josi na? ⁷ 'Yeti bo ke toyé kimó dino te yi Njambye nya wune ké na? ⁸ Ma nyangwe mbonja te yi Kumande Njambye pesima ké lepi nde: <Kwadyikwe mon nda yi we kwadye ne yotu yo ké.> Nge wune kele dfe nda yi yo ketinate ke mekana me Njambye ké, yite wune kelma kimó yasi. ⁹ Yasi wete, nge wune kele yasi benḡwe teri mumo, yite wune kelma beya yasi. Yite mbonja Njambye ke lepo nde, wune balma lepi, wune botu be yangila mbonja. ¹⁰ Keto, nge mumo bakidye mbonja hene, kpaló nje josisidye ko ndi monó yanja ne mbet ke moy mbonja wete, yite a ma baló ke mbonja hene. ¹¹ Ma mo te e lepima nde: <Kpe, we ti kel wanja> ko, yo nye lepe sendi nde: <We ti woku mumo na.> Dfe, nge we diyé kine kelo wanja, kpaló nje wo mumo, yite we ma yangile mbonja hene. ¹² Dfe, wune lepinangwe, kelo sendi yasi nda

botu bete be Njambiye ta jɔse beŋgwe yasi te yi mɛmbɔŋga mɛnɛ lɛpɛ kɛ́. Yo ndi mɛmbɔŋga mɛte sɔŋɛ wusɛ kɛ d̄iyɔ bala. ¹³ Keto Njambiye t̄i gwe ŋgwɛtɛ kome nye ta jɔse mɔ te ɛ t̄i gwe ŋgwɛtɛ bɛsɔ kɔ na. Yasi wɛtɛ, ŋgɛ mumɔ gwe ŋgwɛtɛ bɛsɔ, yite gwena ŋgwɛtɛ bɛsɔ te yite laŋsama josi.

Tikina temɔ nɛ kelna kimɔ mekele

¹⁴ Wunɛ n̄jɔŋ, ŋgɛ mumɔ lɛpɛ ndi lɛpɔ nɛ numbu nde, a kɛ tiko temɔ kɛ yi Njambiye kinɛ mekele na, yite káma ŋge? 'Njɛl tikina temɔ te yite ma jɔŋgwe ka nye? ¹⁵ Hɛ p̄aŋ pa lɛpɔ nde: Wɛtɛ maŋ wusu ho wɛtɛ d̄yɔmbu d̄yusu kinɛ mɛlamɔ na, ho nde, mɛd̄yɛ mɛte yi bo ta d̄yɛ kɛ ndiŋgɛlɛ yesɔ yeti. ¹⁶ Ma ŋgɛ mbaŋa kɛ njoka yun lɛpɛ nye bo nde: <Hɛ saŋgwa, wunɛ kw̄aŋ nɛ tɛ. Nɛ k̄ɛn wɛtina d̄itɛ, nɛ wunɛ d̄yɛnaŋgwe ditɔ.> Ma ŋgɛ mɔ te d̄iyɛ kinɛ nye bo yasi te yi bo yakama jɔŋna nɔ, 'yite lɛpinate ndi nɛ numbu d̄ete má kame ŋge? ¹⁷ Tikina temɔ te yi mumɔ tike kɛ yi Njambiye kɛ sendi d̄ete. ŋgɛ mumɔ lɛpɛ nde, a kɛ tiko temɔ kɛ yi Njambiye kinɛ tɛd̄yɛ yo kɛ mekele na, yite tikina temɔ te mun̄te, keto yo kinɛ mekele na.

¹⁸ Ma mumɔ yakama lɛpɔ nde: <Wɛ kɛ tiko yɔ temɔ kɛ yi Njambiye, ma mi mbɛ kɛ kelɔ mekele. Ma tɛd̄ya mi tikina temɔ te yi wɛ tike kɛ yi Njambiye kinɛ mekele kɛ́. Mi ta tɛd̄yɛ mbɛ wɛ tikina temɔ te yembɛ nɛ nje mekele.> ¹⁹ Wɛ kɛ tiko yɔ temɔ jaye nde, yo ndi nɛ Njambiye wɛtɛ nɛ wɛtɛ, yite wɛ kɛ kelɔ kimɔtɛ. Ma bɛya mɛsisin̄ kɛ tiko sendi temɔ jaye d̄ete, yasi wɛtɛ, yo kɛ kpalo kelɔ nde, bo ŋgw̄aŋgwaŋgwe. ²⁰ Lem mumɔ! Wɛ kɛ kwad̄yɛ duwɛ ndana nde, 'ŋgɛ mumɔ tike temɔ kɛ yi Njambiye kinɛ mekele na, yite gbɛlate? ²¹ 'Njambiye t̄i pɛsɛ ka nde, saŋmbambɔ wusu Abaraham mɛ nɛ ŋgben̄ kɛ mbɔmbu wɛnɛ keto mekele na? 'Njambiye ti njáki pɛsɔ d̄ete, keto Abaraham boŋma mɔnɔ wɛnɛ Isak kɛ nɔ kɛ mbɛy nyɛna sadaka, na b̄u nye kelɔ nɛ sadaka nye nye na? ²² Wɛ bɛŋma kɛ yite nde, tikina temɔ te yi Abaraham tikima kɛ yi Njambiye nɛ mekele mɛnɛ

kendima ndi wɛtɛ. Mɛkele mɛte yi nye kelma kɛ mbɔmbu Njambiye kɛ nj̄a tonjɛ tikina temɔ te yi nye tikima kɛ yɛnɛ kɛ́. ²³ Mɛyasi kwaŋnama d̄ete, nɛ lɛpi te yi yo kɛtinate kɛ mɛkana mɛ Njambiye kɛ si tondu. Yo kɛtinate nde: <Abaraham tikima temɔ kɛ yi Njambiye, ɛ Njambiye pɛsɛ nde, a mɛ nɛ ŋgben̄ kɛ mbɔmbu wɛnɛ.> ɛ Njambiye nje jɛba nye nde sɔ wɛnɛ. ²⁴ Wunɛ kɛ bɛŋɛ komɛte nde, Njambiye pɛsi nde, mumɔ mɛ nɛ ŋgben̄ kɛ mbɔmbu wɛnɛ, keto mekele, yeti ndi keto tikina temɔ na.

²⁵ Sendi, Rahab te nya mewanja, 'Njambiye t̄i pɛsɛ ka nde, a mɛ nɛ ŋgben̄ kɛ mbɔmbu wɛnɛ, keto kimɔ mekele mɛte yi nye kelma kɛ́ na? 'Yeti keto a boŋma botu bete yi bo tomma baka kimɔtɛ nje kwaŋd̄yɛ bo yɔkid̄yɛ nɛ mbaŋa nje dɛlɛ na? ²⁶ Ma ŋgɛ sosu d̄uwɛ kɛ yotu mumɔ, mɔ te gw̄a, a mɛ mun̄te. Dete sendi, ŋgɛ mumɔ tike temɔ kɛ yi Njambiye kinɛ mekele na, tikina temɔ te yite mun̄te.

3

Mumɔ b̄iya d̄yem d̄yɛnɛ

¹ Wunɛ n̄jɔŋ, yo yeti kimɔtɛ nde, bud̄ya bomɔ kɛ njoka yun b̄ɛki nɛ hɛl tɛd̄ya bɛsɔ yasi na, keto wunɛ duw̄a nde, wusɛ botu bete be tɛd̄yɛ bɛsɔ yasi baka, jɔsi te yusu ta bɛ d̄etinate kɛ mbɔmbu Njambiye kw̄a yan. ² Yo nde, wusɛ bomɔ hɛnɛ kɛ jɔsid̄yɛ kɛ mɛnje bud̄yate. ŋgɛ mumɔ ti jɔsid̄yɛ kɛ yasi te yi nye d̄iki lɛpɔ kɛ́, yite nye mɔ te ɛ nɛ njololo. A yakama biye temɔ kɛ mɛyasi hɛnɛ te yi nye kelɛ kɛ́. ³ ŋgɛ wusɛ nye suŋ kɛ numbu bɛyanga nde, nɛ bo wokuna nɛ wusɛ, yite wusɛ kɛ kendɔ nɛ ndiŋgɛlɛ yotu yan hɛnɛ. ⁴ Wunɛ p̄aŋ bɛŋɛ sendi nyaŋgwe mɛkuka. Ko b̄ɛkɔ nde, yo nyaŋgwɛtɛ, ko b̄ɛkɔ sendi nde, yo nyaŋgwɛ d̄etina mɛpupɔ kelɛ nde, yo k̄ɛ kendɔ, yasi wɛtɛ, yo mɔnɔ wulo nɛ mbɛt tɛd̄yɛ yo nje yí kɛ́ nɔ kome mɔ d̄ukunate kwad̄yɛ kɛ́. ⁵ Dete sendi, d̄yem, yo mɔnɔ doku yotu, ma ko b̄ɛkɔ d̄ete, a yakama d̄ungwe beti kɛ nyaŋgwɛ mɛyasi mɛte yi nye kelɛ kɛ́. Wunɛ p̄aŋ bɛŋɛ nde, yo ndi mɔnɔ mbulma d̄itɛ nɛ mbɛt lod̄yɛ ndiŋgɛlɛ nyaŋgwɛ lɔ nɛ

sèkèp. ⁶ Dyem ndi sendi nda díte. Kòtu mèkele mète yi botu bε mènèti maka kelé ké díy hènè ké díyem. Kε njoka mèdoku mè yotu su díyem kete. Dyem ké békídýe ndíngele yotu mumò, a ké ndambídýe díte ké ndíngele jòngwε mumò. Díte te yi nyε ndambídýe ké wúla ké nyanngwε díte te yi ti dím ké. ⁷ Mumò nε dèti te yi biye kwalò benyamò bε likò hènè kuse, kò bènòn kò benyamò hènè bε òulma òulmanngwε nε mòy, kò benyamò bεte bε jòña ké òuku, mumò sima si biye bò kuse hènè. ⁸ Yasi wete, kò mumò ti yaka biye díyem kuse wete yesò na. Dyem yinà beya yasi te yi mumò ti yaka ndadýe na. A nε mada te yi yakama wo mumò. ⁹ Nε kiya díyem ké, wuse ké lukse Baba Mbokò te Da, ma ndi nε kiya díyem te, wuse ké kita nε botu bεte bε Njambye kusuma òòña nε nyε òaka. ¹⁰ Nyena mèkòmbila nè lèpina yawo púndu ndi ké kiya numbu. Wunε njòñ, yo tí kelnanngwε dète na. ¹¹ 'Kiya njèmbi nggε wete yakama punje ka kimò mòròku, punje sendi jona mòròku? ¹² Wunε njòñ, 'njuku manngolo yakama wumò ka mbumò fiya? Ho nde, njuku banja yakama wumò ka mbumò manngolo? Dete sendi, nggε te yi punje sanja songo mòròku ké ti yaka punje sendi kimò mòròku na.

Dyanò te yi wulε pεle yi

Njambye ké

¹³ Nda ké njoka yun nε díyanò, duwε sendi mèyasi kimò duwate kò? Ngε bε nde, mbanja nε díyanò, duwε sendi mèyasi dète, a pàn pa tedýe yo ké kimò wεyna jòngwε, yite nde, ké kelna kimò mèkele. A pàn pa tedýe sendi yo dète nε nje pidya yotu, né bomò bεñ gbate nde, a nε díyanò. ¹⁴ Yasi wete, ngε wunε kelé beya temò nε hakaka sunngwε nε bεsò, sunna mèyasi wúnε bò, yite wunε tí gwaki lukse yotu yun nde, wunε nε díyanò na. Ma dète, wunε tí kel já sunngwε nε gbakasi na. ¹⁵ Dyanò te yite ti wúla pεle kwey, pεle yi Njambye na. Yo wúla ké mènèti maka, ké beya metake mè bomò nè ké yi beya mesisij. ¹⁶ Kεto ké mbey kome bomò kelé beya temò sunngwε nε bεsò sunna

mèyasi bεne bò, komete, bomò kél mèyasi nε kpalak kpalak, kelò sendi kwalò beya mèkele hènè. ¹⁷ Yasi wete, díyanò te yi wulε pεle kwey ké yi Njambye ké òelε. Yo òεñ pupunate. Sendi, yo sán nde, bomò jòñnanngwε nε te tandε yan, kelò nde, mumò jòñnanngwε kine sà wòw na. Yo kél nde, mumò tékwe to sunngwε nε bεsò, kelò nde, mumò gwâki ngwete jakòsò. Díyanò te kél nde, mumò kél kimò mèkele, kelò sendi nde, mumò tí kel yasi bεngwε tεri mumò na. Yo kél nde, mumò kél yasi kine likisi na. ¹⁸ Botu bεte bε kelé nde, bomò jòñnanngwε nε te òaka kél dète, kεto metemò man nε tε. Ma yasi te yi bò ta nje kwedya ké mesay mète yi bò kelé ké ta bε nε ngbenj ké mbombu Njambye.

4

Wuse díy nε sòsò nε

beya mèwòbò

¹ To mèwona nè mètandò wúla we ké njoka yun? 'Yo tí wúla ké beya mèwòbò mète yi lù díyambi tandε yan ké mèdoku mè yotu yun ké na? ² Wunε ké gòrò yasi, ma wunε yeti ké kwedya ya te na. Wunε botu bε wona bomò, wunε sendi nε beya temò sunngwε nε bεsò, kò wunε ti yaka bε nε yanja na. Yo nε mètandò ké njoka yun, wunε sendi ké wona. Ma wunε yeti ké kwedya yanja na, kεto wunε yeti ké diyε Njambye na. ³ Kò bεkò nde, wunε ké diyε yasi, Njambye yeti ké nyε wunε yanja na, kεto wunε ké diyε beyate, né wunε sambi yo yí tonje nε beya mèwòbò mun. ⁴ Wunε nda boma bεte bε tike benjòñ òan kelò mewanja òaka. 'Wunε yeti ké duwε ka nde, kwadya mèyasi mè mènèti maka, yo benna Njambye na? Yo nde, mò te ε kwadýe nyε temò nε hènè ké mèyasi mè mènèti maka kò ké kpalò nje bε pendo Njambye. ⁵ 'Wunε táka ka nde, yasi te yi mèkana mè Njambye lèpε ké kine to te na? É nde: <Njambye ké kwadýe sisij te yi nyε nya wuse ké ngimò te yi nyε kusuma nε wuse ké budýate. A góru nde, yo wòkunangwε ndi gba nε nyε nyεpò.> ⁶ Yasi wete, a ké kelò ngikwa nε wuse kwà to te, kεto mèkana mè Njambye

ke lepɔ nde: <Njambiyɛ ke tumɔ kɔŋ nɛ botu bɛ bɛndidyɛ yotu baka, yasi wɛtɛ, a kɛl kimɔ yasi nɛ botu bɛtɛ bɛ pidyɛ yotu baka.> ⁷ Dete, wunɛ pidyikwɛ yotu wokuna nɛ Njambiyɛ. Wunɛ p̄aya *Kum beya mɛkele, yite a ta kambɔ londɔ ke kɛki yun. ⁸ Wunɛ kɛn ke kɛki Njambiyɛ, yite a m̄a kɛ sendi ke kɛki yun. Wunɛ botu bɛ mɛbeyɔ, wunɛ sɔŋa kol ke kɛlna beya yasi. Wunɛ botu bɛtɛ bɛ nɛ mɛtake yiba baka, wunɛ p̄upudya mɛtemɔ mun. ⁹ Wunɛ wɔku yotu, kɛto wunɛ nɛ ŋgwɛtɛ. Wunɛ j̄abangwɛ lelɔ. Nɛ nde, wunɛ nyɛti, wunɛ kp̄al jaba. Nɛ nde, wunɛ sɔsangwɛ, wunɛ kp̄al bɛ nɛ ŋgambi. ¹⁰ Wunɛ pidyikwɛ yotu ke mbɔmbu Baba Mbokɔ, yite a ta bɛndidyɛ wunɛ. ¹¹ Wunɛ njɔŋ, wunɛ t̄i kutunangwɛ tandɛ yun na. Mɔ te ɛ lɛpina beyate nɛ maŋ ho jɔsɛ nyɛ kɔ lɛpinangwɛ beyate nɛ mɛmbɔŋga mɛ Njambiyɛ, jɔsɛ sendi yo. Ma ŋgɛ wɛ jɔsɛ mɛmbɔŋga, yite wɛ mɛ mɔ te ɛ yeti ke kelɔ se yasi te yi mɛmbɔŋga lɛpɛ kɛ na. Komɛtɛ, wɛ mɛ ndi mɔ te ɛ jɔsɛ yo. ¹² Mɔ nyɛna mɛmbɔŋga mɛtɛ, yo ndi nyɛ bɛ sendi mɔ pɛsina jɔsi, a nɛ dɛti te yi jɔŋgwɛ mumɔ ho girisɛ nyɛ. Wɛ mɔ te ɛ jɔsɛ jakɔsɔ kɔ, wɛ yo ba nda?

¹³ Ma ndana, wunɛ lɛŋgwɛ mɛtɔ, wunɛ botu bɛtɛ bɛ lɛpɛ nde: <Muka ho nɛmɛnɔ hɛ ta kɛ kɛ dya te yɔkɔ ho ke yɔru. Hɛ ta kwanɔdye sew wɛtɛ mɛtɛ dyanɔgwɛ mɛyasi sɔmbɔ nɛ mɔni.> ¹⁴ Wunɛ yeti ke duwɛ yasi te yi ta dya wunɛ nɛmɛnɔ kɛ na, kɛto jɔŋgwɛ dyaun ba yasi te nda? Yo nda wudye mbe te yi timbila nɛ vum kinɛ kiko kɛ. Sɛkɛp, yo m̄a yambile. ¹⁵ Yasi wɛtɛ, m̄a wunɛ lɛpi nde: <Ŋgɛ Baba Mbokɔ jayɛ, wusɛ m̄a jɔŋna kɛ nɔ mbɔmbu, wusɛ m̄a kelɔ yikɛ ho yiri.> ¹⁶ Ma ndana, wunɛ ke lukse yotu yun nɛ gbelatɛ ke nyangwɛ mɛtake mɛtɛ yite. Kwalo luksa yotu te yite hɛnɛ beyate. ¹⁷ Mɔ te ɛ duwɛ kimɔ yasi te yi nyɛ ȳakangwɛ kelɔ nje d̄iyɔ kinɛ kelɔ yo kɔ kelma beya yasi.

5

Botu bɛ kusuku d̄iyɛ nɛ sɔsɔ

¹ Ma ndana, wunɛ lɛŋgwɛ mɛtɔ, wunɛ botu bɛ kusuku. Wunɛ lɛl jaba, kɛto mɛbɔnɛ mɛtɛ yi ta balɔ kɛto yun kɛ. ² Mɛkusuku mun sima bɔ, bɛnya sima dya mɛlamɔ mun. ³ Ŋgalma ma biyɛ mɛlɔr mun nɛ mɔni yun. Ŋgalma te ta tɛdye wunɛ nɛ sansanɔ nde, mɛkele mun beyate. Yo ta kokilɛ wunɛ nda yi d̄itɛ lodye nɛ yasi kɛ. Wunɛ ndɛmma kusuku ndana ke mɛtu mɛtɛ yi kɛ ke siyna mbokɔ kɛ. ⁴ Nɛ bɛŋa, wunɛ ma dya mɔni botu bɛtɛ bɛ wesidya nyambi ke mɛŋgwan mun baka. Botu bɛtɛ ke lelɔ d̄ukwɛ nɛ wunɛ. Mɛkɛmbi mɛ botu bɛ mɛsay bɛtɛ kumma ke mɛtɔ mɛ Baba Mbokɔ tɛ *Sabawot. ⁵ Wunɛ jɔŋnama ke mɛnɛti maka ke nyɛm nyɛm jɔŋgwɛ, kelɔ yasi nda yi tɛmɔ yun kwadyɛ. Wunɛ dyanama d̄ɔkɔ nɛ ŋgbɔskɔrɔ, ko bɛkɔ nde, yesɔ te yi Njambiyɛ ta pɛsɔ nɛ jɔsi yun kɛ ma wuta. ⁶ Wunɛ pɛsima jɔsi bɛtɛ ke to ŋgbenj mumɔ kwɔ wo nyɛ. Ma a t̄i wa ke mɛbɔ mun na.

Wusɛ gb̄isi mɛbɔnɛ

⁷ Dete, wunɛ njɔŋ, wunɛ gb̄isi kumɔ ke ŋgimɔ te yi Nyangwɛ Kumandɛ ta nje kɛ. Wunɛ bɛŋa nda mɔ bɛna mbɛki gb̄isɛ ladye kimɔ mɛmbumɔ mɛtɛ yi ta wulɛ ke mɛnɛti kɛ. A ke gb̄isɔ ladye kumɔ nde, bosa mɛmbiyɔ nɛ njɛna mɛmbiyɔ mɛtɛ yi bɛna mɛmbɛki s̄iki nɔ. ⁸ Wunɛ sendi, wunɛ b̄ɛki nɛ gb̄isa dɛtɛ, bɛ nɛ nyan ke tɛmɔ, kɛto Nyangwɛ Kumandɛ ta bɛ ke nje. ⁹ Wunɛ njɔŋ, mumɔ t̄i bɔŋ lɛpi nyɛ ke to jakɔsɔ na, ma Njambiyɛ mɛ nje jɔsɛ wunɛ. Nɛ bɛŋa, mɔ pɛsina jɔsi ke nje, a mɛ ke numɛy. ¹⁰ Wunɛ njɔŋ, ke kasi mɛbɔnɛ nɛ gb̄isina yasi, wunɛ t̄aka botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ bɛ d̄ikima lɛpina ke d̄inɔ Baba Mbokɔ baka. Bo sanɔgwama nɛ mɛbɔnɛ, ɛ bɔ gb̄isima. Wunɛ b̄ɛki sendi nda bɔ ke yite. ¹¹ Wusɛ ke kombilɛ lepɔ nde, botu bɛtɛ bɛ summa kol nɛ ŋgbik baka, Njambiyɛ nya bɔ mɛsosa. Wunɛ wokuma kasi gb̄isa te yi Jop b̄a nɔ kɛ. Wunɛ duwɔ sendi yasi te yi Baba Mbokɔ kelma nɛ nyɛ ke siynatɛ kɛ, kɛto a nɛ ŋgikwa budyate, a ke gwe sendi ŋgwɛtɛ mumɔ. ¹² Wunɛ njɔŋ, ke mɛyasi hɛnɛ, bosatɛ yo nde: Wunɛ t̄i kinɔŋgwɛ

yaŋa kaŋe ɓo kɛnɛ kwey tɛnde mɛnɛti, ho kinja yiŋa kwalɔ mɛkinja na. Nge wunɛ lɛpɛ nde: <I,> yo ɓɔna ndi nde: <I.> Nge wunɛ lɛpɛ nde: <Bɛ,> yo ɓɔna ndi nde: <Bɛ.> Yo ɓêki dɛte, ma jɔsi Njambiyɛ mɛ nje biye wunɛ.

¹³ Nge mbaŋa mumɔ kɛ njoka yun saŋgwa nɛ mɛɓɔnɛ, na ŋgwɛtaŋgwe nɛ Njambiyɛ. Nge mbaŋa ɓɛ nɛ mɛsosa, a jêmbi mɛjɛmbi yí sombile nɛ Njambiyɛ.

¹⁴ Nge mbaŋa mumɔ kɛ njoka yun kɔnɛ, a jêbaŋgwe ɓetomba mbanjɔ Njambiyɛ, né ɓo ŋgwɛtaŋgwe nɛ Njambiyɛ keto nɛ, lɔmbɛ nyɛ mutɔ kɛ dɛno Nyangwe Kumande. ¹⁵ Mɛŋgwɛta mɛte yi ɓo ta kelɔ nɛ tikina temɔ kɛ yi Njambiyɛ ké ta jonɗgwe mɔ kɔn. O ɓéŋa, Nyangwe Kumande má tembidiye nyɛ. Ma ŋge ɓɛ nde, a kelma yiŋa ɓeya mɛyasi, Njambiyɛ má soŋɛ yo kɛ to nɛ nɛ ŋgwɛtɛ. ¹⁶ Dɛte, ɓaka jáya ɓeya mɛyasi mɛte yi ɓo keɛ ké kɛ mbɔmbu ɓɛsɔ. Baka ŋgwɛtaŋgwe nɛ Njambiyɛ keto ɓɛsɔ, né mɛkɔn man siy. Mɛŋgwɛta mɛte yi mɔ te ɛ mɛ nɛ ŋgben kɛ mbɔmbu Njambiyɛ keɛ nɛ temɔ nɛ hɛnɛ ké kɛ kelɔ nyangwe mɛsay. ¹⁷ Wunɛ tâka Eli. A ɓa ndi sendi mumɔ nda wusɛ. A ŋgwɛtama nɛ Njambiyɛ nɛ sosu nɛ hɛnɛ nde, mbiyɔ tî nɔku na. ɛ mbiyɔ pesiye kɛ mɛsɛw yitati nè ŋgwɛndɛ yitan jɔ wɛtɛ kinɛ nɔ se kɛ to mɛnɛti na. ¹⁸ Kɛ kɔŋte, ɛ nyɛ ŋgwɛta nɛ kɔkɔ nɛ Njambiyɛ, ɛ dɛyɔɓɔ ɓute ɓo nɛ mbiyɔ, ɛ mɛnɛti kande sendi punja nyambi nɛ kɔkɔ.

¹⁹ Wunɛ njɔŋ, ŋge mbaŋa kɛ njoka yun duwɛ kɛ ŋgben nje lɔndɔ tiko gbakasi, wɛtɛ mumɔ yakama yɔkidye nyɛ nɛ kɔkɔ.

²⁰ Ma wunɛ dûkwɛ nde, mɔ te ɛ soŋɛ mɔ mɛbeyɔ dɛte kɛ ɓeya nje te yi nyɛ tokuma yɔkidye nyɛ njɛsɛ kɛ kimɔ nje, mɔ te jonɗgwa sisin mɔ mɛbeyɔ te soŋɛ kɛ nje soŋ, kelɔ sendi nde, Njambiyɛ siki soŋɛ ɓudya ɓeya mɛyasi mɛte yi nyɛ kelma ké nɛ ŋgwɛtɛ.

Bosa Məkana mete yi Piyer kɛtima

Yo Piyer, mɔ tomun Yesus Krist kete məkana mete yɔkɔ.

Məkana mete lépi kasi mɛbɔnɛ nè kasi meluksa mete yi bekriten ta bɛ nɔ ké. Yo bɛɲa bekriten hɛnɛ, jeko kwɔ kwɔngɔ Beyuden bɛte bɛ yɛnsama temɔ tiko ke yi *Krist baka. Piyer kɛti yo yí nyɛ nɛ bekriten bɛte bɛ saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ baka deti ke temɔ. Kriten yákaɲgwe díyɔ nɛ ɲgbik ke tikina temɔ te yi nyɛ bɛ nɔ ke yi Krist ké, ko bɛkɔ nde, a ta saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ keto te. Kriten yákaɲgwe bɛ nɛ bíbina temɔ ke yi Krist te ɲgolo wɛnɛ ɛ womiya kɔ.

Wuse yakama bɛke məkana maka ke nyaɲgwe mɛngabiye yitati:

1. Joɲgwe kriten ke mɔy mɛbɔnɛ yí tedye nde, a mɛ nɛ kpasa joɲgwe, keto a mɛ saɲgwate bɛnɛ Krist (kumte 1-2).
2. Joɲgwe kriten nè mɛbɔnɛ mete yi Krist, ɲgolo wusu saɲgwama nɔ ke numbu su ké (kumte 2-4).
3. Kriten hɛnɛ kɛl mɛsay kimɔte, duwe nde, Krist ta kala nje (kumte 5).

¹ Yo mi Piyer kete məkana maka. Mi mɔ tomun Yesus Krist. Mi kɛti kenje wunɛ botu bɛte bɛ Njambiye tɔkuma, wunɛ bɛ joɲna wete wete kɛ nɔ ke mɛnɛti mɛ Pɔɲ, ke Galasi, ke Kapados, ke Asi nè ke Bitini nda bɛjɛɲgwe baka. ² Da Njambiye kikima si tɔke wunɛ dɛte njombu yaɲa bɛɲgwe yasi te yi nyɛ sima kɔmbile ké. A tɔkuma wunɛ dɛte nɛ nje te yi Kimɔ Sisiɲ, né wunɛ joɲna pupunate ke mbɔmbu wɛnɛ, kɛ mbɔmbu wokuna nɛ Yesus Krist, né mɛkiyɔ mɛnɛ yi nyanjama ké pupudye wunɛ. ɲgikwa nè tɛte nyɛnaɲgwe pɛle wunɛ budye.

Wuse bɛki nɛ kpasa bíbina temɔ

ke yi Njambiye

³ Wuse lúksa Da Njambiye te Saɲgwe nɛ Nyɲgwe Kumande wusu Yesus Krist. Yo nde, bɛɲgwe nyaɲgwe gwena ɲgwɛte nɛ, a kelma nde, wuse jáɲyikwe nɛ kɔkɔ, bɛ nɛ joɲja joɲgwe, keto a womiya Yesus Krist soɲe ke njoka bɛmun, né wuse bɛ nɛ kpasa bíbina temɔ te yi tí siyɔ na. ⁴ A kelma dɛte, né wuse bɛ nɛ kimɔ mɛyasi mete yi Njambiye kɔmɛ tike botu bɛnɛ ké. Kimɔ mɛyasi mete tí butɔ ho biye mɛmi ho bɛyɔ wete yesɔ na. A ke kɔmɔ yo tike wunɛ ke díyɔbɔ. ⁵ Njambiye bákídya kimɔ mɛyasi mɛnɔri tike wunɛ, wunɛ botu bɛte bɛ nyɛ kɛ mbɔmbu bákídye wunɛ nɛ ɲgungudye nɛ baka, keto wunɛ ke tiko temɔ ke yɛnɛ. A ke kɛ mbɔmbu yí bákídye wunɛ kumɔ kɔmɛ nyɛ ta tedye ke puyɛ nde, a sima joɲgwe botu bɛnɛ. Yo ta kwɔɲna dɛte ke mɛtu mete yi kɛ nɔ ke siyna mbokɔ ké. ⁶ Mɛyasi mɛnɔri ke kelɔ nde, wunɛ sɔsaɲgwe kpɛsa kɛ nɔ mbɔmbu, ko nde, ndana wunɛ yakama wo yotu ke mɛbɔnɛ wete wete te yi wunɛ yakama saɲgwa nɔ yí bɔbɛ nɛ wunɛ, ɲgɛ bɛ kimɔte nde, yo kɛlnaɲgwe dɛte. Ma, yite yo ndi yi gbela mɔnɔ ɲgimo nɛ mbɛt. ⁷ Wunɛ yakama saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ mɛnɔri dɛte yí bɛɲɛ, simande tikina temɔ te yi wunɛ tike ke yi Njambiye ké jelnate. Yí duwe nde, yike kpasa lɔr, 'bo ti pɔɲ pa bɔbɛ bɔba ke díte na? Ko dɛte, yo ta bɛyɔ wete yesɔ. Yasi wete, tikina temɔ te yi sumɛ kol ke mɛbɔnɛ ké gba sulna yasi budyate laɲsa lɔr te yite. Ma ɲgɛ tikina temɔ te yi mumɔ tike ke yi Njambiye ké sumɛ kol dɛte nɛ ɲgbik, kɔmɛte, Njambiye ta ɲgane mɔ te lukse nyɛ sombile sendi nyɛ kɔmɛ Yesus Krist ta nje ké. ⁸ Yesus Krist te, wunɛ tí bɛɲɛ nyɛ wete yesɔ na, ko dɛte, wunɛ ndi ke kwadyɛ nyɛ kɛ nɔ mbɔmbu. Ko nde, wunɛ yeti ke bɛɲɛ nyɛ ndana na, wunɛ ke tiko temɔ ke yɛnɛ. Ma yo ke kelɔ nde, wunɛ bɛki nɛ nyaɲgwe mɛsosa kpɛsa, yeti yasi te yi mumɔ yakama pile na. ⁹ Yo dɛte, keto yo tikina temɔ te yi wunɛ tike ke yi Yesus Krist ké ta kelɔ nde, a jɔɲgwe wunɛ. ¹⁰ Kasi joɲgwa mumɔ te yi Njambiye joɲgwe dɛte ké, botu bɛ punja mɛlépi mɛnɛ saɲma nje te yi nɛmbɛ,

duwe njombo te. Bo kandima si lepo kasi kimo yasi ke yi Njambiyε kombila nde, a ta kelo ne wune kε. ¹¹ Sisiη *Krist yi diyma ke yotu yan kε kandima si lepo nye bo nde, Krist ta saηgwa ne mebone, ke kante, a ma nje be ne meluksa. Botu be punja melepi me Njambiyε baka saηma nje te yi duwe ηgimo te yi meyasi mete ta dya kete ne nda yi yo ta kwanja kε. ¹² Njambiyε nja tedye nye bo nde, meyasi mete yi ba nde, bo lepi kε ti beηa bo ne ηguru wan na. Yasi wete, yo keto yun yi bo lepima meyasi mete. Ndana, botu bete be pele Kimo Tom baka pelma yo nye wune ne deti te yi Kimo Sisiη te yi Njambiyε njesa wule dyobo kε. Ko bejaki be Njambiyε ne ηguru wan ndi ke ndanje misi kete yi sa nje te yi duwe njombo te.

Wuse kel meyasi ne nje te

¹³ Ma nda yo dete kε, wune kombila medyano mun yi kelo ne mesay. Wune ti jeki nye sendi temo ke meyasi na. Dete, wune beki ndana ne bibina temo hene ke kimo yasi te yi Njambiyε ta kelo ne wune kome Yesu Krist ta nje kε. ¹⁴ Wune me ke wokuna ndana ne Njambiyε nda bono bete be woke pe. Piηo te yi wune ti pa duwe Yesu Krist kwey kε, wune dikima jona nda yi beya mewobo mete yi wune ba no dikima tedye wune kε. Ma ndana, wune ti jonngwe se beηgwe beya mewobo mete na. ¹⁵ Yasi wete, jonngwe dyun ne mekele mun hene beki ndana pupunate ndi nda mo te ε jebama wune be pupunate kε, ¹⁶ keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Wune beki pupunate, keto mi ne ηguru wombe pupunate.> ¹⁷ Sendi, kome wune jeba nye nde, a njaki nje kame wune kε, wune jebangwe nye nde Da. Yasi wete, a josa mumo hene beηgwe mekele mene. Bomo hene ndi wete ke misi mene. Ma dete, wune jonngwe ne kambina ne ke bukwe metu mete yi wune ndi ke ke mbombu jona ke meneti maka kε, ¹⁸ keto wune ke duwe nde, Yesu Krist kolma wune soηe ke beya lem jonngwe te yi besanmbambo bun dikima tedye wune kε. A ti kole wune ne yiηa meyasi mete yi ta si beyo nemo nda yiηa kpa

mesumba ho lor na. ¹⁹ Yasi wete, a kolma wune ne kimo kpa mekiyo mene nda mekiyo me mono sam te ε kine mono kosu ho yiηa mono kon ke kondi ne ko. ²⁰ Njambiyε kikima si toke nye, yite mboko ti pa kusuna na. Ma ndana, ke ηgimo te yi mboko me ke ke siynate kε, Njambiyε nja punje nye ke puye, na jonngwe wune. ²¹ Yo nye kele nde, wune tiki temo ke yi Njambiyε te ε womiya nye ke njoka bemun ko. Njambiyε nya nye meluksa, ne wune nje tiki temo ke yi Njambiyε ne ηguru wene, be sendi ne bibina temo ne nye.

²² Wune sima pupudye metemo mun keto wune wokunama ne gbakasi te yi lepi Njambiyε lepe kε, ne wune kwadye bemaη bun kine likisi na. Dete, wune ken mbombu yi kwadya budyate nda bemaη ne temo yun hene. ²³ Yo nde, Njambiyε kelma nde, wuse jadyikwe ne koko, be ne jona jonngwe. Yeti besangwe busu be ta si gwe nemo baka ja wune yite na. Yasi wete, yo ne nje yiηa kwalo te yi ti gwe wete yeso na. Kwalo te, yo melepi me Njambiyε yi nye bomo jonngwe kε. Melepi mete ta diyo kpo ne kpo, ²⁴ keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Bomo hene nda gbela mbunjo. Meluksa hene te yi bomo be no kε deke nda njam jeta, mbunjo ke nyolo si soso, o beηa, njam te ma si kusiye. ²⁵ Yasi wete, ndi melepi me Baba Mboko diy kpo ne kpo. Melepi mete, yo Kimo Tom te yi bo lepima nye wune kε.>

2

¹ Ma dete, wune tiki kwalo beya yasi hene, kwalo sebila bomo ne kwalo mekele me likisi hene. Wune tiki sendi nyangwe temo ne kwalo kutuna beso hene. ² Wune woku yesidye kimo pupuna moroku me beri nda mbongo bonosike. Moroku me beri mete, yo melepi me Njambiyε. Wune woku yesidye te dete, ne wune doku doko ke nje Njambiyε kumo ke ηgimo te yi nye ta sidye ne jonngwa yun kε, ³ keto wune sima duwe nde, Nyangwe Kumande ne ηgikwa.

⁴ Wune njâki ke keki ne, nye tari te yi nye bomɔ jonɔgwe. Ma bomɔ seɲma tari te. Yasi wete, Njambiyɛ kpalma nje tokɛ nye nde, nye kɔpa tari ke misi mene. ⁵ Wune sendi, wune ke nje ke yi Njambiyɛ nda kɔpa jonjonɔgwe metari. Wune tiki nde, Njambiyɛ bôn wune yí sumɔ ne tɔ dyene kome Sisiɲ ne ta diyo ké. Dete, a ta tembidye wune, njon botu be nyena sadaka te bene, né wune nye nye mesadaka mete yi Kimɔ Sisiɲ ta tedye wune ké. Njambiyɛ ke jaye mesadaka mete yite ne mesosa ne nje Yesu Krist. ⁶ Yo nde, yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Ne bêna, mi sawma kɔpa Tari*f1* yi saɲgwe konu tembidye ke *Siyon. Mo te e tike temɔ ke yi tari te, a tí saɲgwa ne njon na.> ⁷ Ma ke be wune, wune botu bete be tike temɔ ke yi tari te baka, yo kɔpa yasi ke yun. Yasi wete, ke yi botu bete be yeti ke tiko temɔ ke yi tari te baka, yo yeti dete na. Yo nde, yo sendi ketinate womaɲa ke mekana me Njambiyɛ nde: <Tari te yi botu be sumna njumɔ seɲma ko kpalma nje be saɲgwe konu.> ⁸ Sendi nde: <Yo tari te yi bomɔ bomiyɛ baki kete, mbato te yi badye bomɔ.> Bo ke bomiyɛ baki kete, keto bo yeti ke kwadye kelo yasi te yi mɛlepi me Njambiyɛ lɛpe ké na. Yo ma be ndi ke yan nde, bo ta bomiyɛ baki dete.

⁹ Ma ke be wune, wune mbo botu bete be Njambiyɛ tokuma, njon botu be nyena sadaka te be kele mesay nye Kumande. Wune njon botu bete be Njambiyɛ tokuma nde, bo ndi bene yí kelo mesay nye nye. Wune sendi kando botu bete be wokuna ndi ne nye nyɛpɔ. A tokuma wune dete, né wune lɛpi nyaɲgwe kimɔ mekele mene nye bomɔ. Yo nye jeba wune soɲe ke moy yitil njese ke kɔpa mejasi mene. ¹⁰ Wune tĩ be yun yina kando kwey na, ma ndana, wune me kando Njambiyɛ. Njambiyɛ tĩ gwe ɲgwete wun kwey na, ma muka, a ma gwe wune ɲgwete.

¹¹ Wune njon, wune soɲ temɔ mbe, wune beɲɲgwe, beakwanɲkwanɲo ke meneti maka. Dete, mi ke kombile lɛpɔ nye wune nde, wune tiki beya mewofo

mete yi diye ke yotu yun yí lɔ dyambi ne metake me temɔ yun ké. ¹² Kome wune jonna ndana ke njoka mekando me botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ baka, wune jonɲaɲgwe kimote. Dete, kome bo lɛpina beyate ne wune ke yina yasi nde, wune ke kelo beyate ké, bo ta kɔlo beɲe kimɔ mekele mun, lukse Njambiyɛ ke yeso te yi nye ta nje saɲgwa ne bomɔ ké. ¹³ Wune tɛkwe to wokuna ne bomɔ hene be diye ne besɔ ke to meneti maka baka, keto wune be Nyangwe Kumande saɲgwate. Wune kɛl dete ko saɲgwe ne kumande dya, nye mo te e name bomɔ hene ko, ¹⁴ ko saɲgwe ne nyaɲgwe bekum bete be nye tembidya baka. A tembidya bo, né bo tedye mebone nye botu bete be kele beya yasi, lukse be kele kimɔ yasi baka. Wune tɛkwe to dete, ¹⁵ keto Njambiyɛ kwadyikwe nde, wune kɛl kimɔ yasi dete yí dibo ne numbu botu bete be kine dyanɔ, be yeti ke duwe yaɲa baka. ¹⁶ Wune jonɲaɲgwe nda yite nda botu bete be yeti se bebala baka. Ma wune tĩ taka nde, wune yakama jonna kelo beya yasi ndana lalɛ, keto wune sima duwe ke diyo bala te na. Yasi wete, wune kpâl nje jonna kelo kimɔ meyasi nda bebala be Njambiyɛ. ¹⁷ Wune jêsi bomɔ hene. Wune kwadyikwe bemaɲ bun, ndingele njon botu bete be tike temɔ ke yi Yesu baka. Wune kâmbi Njambiyɛ. Wune jêsi sendi kumande te e diye ne besɔ bomɔ ko.

¹⁸ Wune botu be mesay, wune tɛkwe to wokuna ne bemasa bun ne kambina yan ke menje hene. Wune tĩ kel ndi dete, ɲge be nde, bo kimɔ weyna bomɔ saɲgwe ne wune na. Wune kɛl dete, ko bo bêki botu be nyalo. ¹⁹ Keto, ɲge mumɔ gbise mebone dete, keto a ke kwadye kelo yasi te yi Njambiyɛ kwadye, komete, Njambiyɛ ke jaye yite kelo kimɔ yasi ne mo te, keto a saɲgwanɲgwe ne mebone mete, ko beko nde, a tĩ kele yasi kotute na. ²⁰ Ma ɲge bo ɲgibile wune tedye wune mebone keto yina beya yasi te yi wune kelma ké, ko nde, wune gbisi, 'bo má nje tondo wune ke yite keto ɲge? Yasi wete, ɲge wune gbise mebone keto kimɔ yasi te yi wune kele ké, komete, Njambiyɛ ke jaye yite

kelo kimo yasi ne wune, ²¹ keto Njambiyε jebama wune, nε wune kel gba dεte, keto *Krist ne nguru wene sangwama sendi ne mebɔne dεte keto yun. A kelma dεte, yι tedye wune, nε wune kel sendi nda nye yι bengwe nje te yi nye kwanma kete kε. ²² Yo nde, a tι kele ne yiηa beya yasi wete yeso na. Bo tι woke yiηa lepi jα wete yeso ke numbu ne na. ²³ Bo toyma nye, yasi wete, a tι yeηsa toyε mumo na. Bo tedya nye mebɔne, yasi wete, a tι ngaliye misi nde, a ke yokidye yene na. A kpalma kanε yotu ne nye ke mebo me mo te ε pese josi ne ngben ko. ²⁴ A sobuma mebeyo musu ke yotu ne kome bo ngbama nye ke jeti kε, dεte wuse gwα duwe ke deti te yi mebeyo bα no sungwe ne wuse kε. Krist sobuma mebeyo musu, nε wuse nje jonna kelo nde, meyasi kelnangwe ne ngben. A sangwama ne mebɔne nε mepen ke yotu, nε jongwe dyun njaki be ne te ke mbombu Njambiyε. ²⁵ Wune dikima wowo mbombu kε no nda besam. Ma ndana, wune ma yokwe nje kε yi mo te ε kendε ne wune, bakidye sendi wune ko.

3

Jongwe mbam bene nyari

ke moy tu dyan

¹ Wune bomari, wune kεl sendi nda wuse lepima sungwe ne botu be mesay kε. Nyari hene tekwe to wokuna ne njonjo te wene. Simande ko nde, baηa bembam ke njoka te yeti ke bengwe melepi me Njambiyε na, bo ta tiko temo kete, ko nde, bo tι lepe nye bo na kome bo beηe boma ban ke jonna weynate. ² Bo ta kelo dεte, nge bo sambile misi beηe nde, wune ke jonna ne kambina Njambiyε yι kelo meyasi ne pupuna temo. ³ Wune tι nyeki temo ke kombila yotu, nε bomo beη wune na. Meyasi nda kasi boyna meto yι kelna kondukwe, kasi leηna jole jole meyasi mete yi bo kele ne lor, nje bu kasi leηna yiηa kpasa melambo. ⁴ Yasi wete, wune kpāl kelo nde, kombila yotu yun bεki yike yι diye sodyate ke moy temo. Yo nde, wune jōnangwe weynate, be ne kimo temo, keto njel kombila yotu te yite tι beyo

wete yeso na. Yo yite be kpasa nyanngwe yasi ke mbombu Njambiyε. ⁵ Baηa boma dikima bengwe ndi nje Njambiyε ke metu me njime, be ne bibina temo ke yene. Bo dikima tekwe to wokuna ne benjonjo ban. Kombila yotu te yan bα gba yite. ⁶ Wuse bεηa Sara. A dikima wokuna ne njonjo wene Abaraham, jeba nye nde Masa wene. Ma nge wune kele kimo yasi kine gwe wo yaηa na, yite wune ta kε mbombu be benday be Sara. ⁷ Wune bembam, wune kεl sendi dεte. Mbam hene jōnangwe ne dyanjo bene nyari wene, duwe nde, boma ne teko kwα wune bembam. Wune luksa bo, keto kimo jongwe te yi Njambiyε sima bakidye tike wune ne gbelate kε, wune bo hene ke moyte. Wune kεl dεte sungwe ne bo, ma yiηa yasi me nje nyanngwe menngweta mun.

Wuse jōnangwe nda beman

⁸ Yι sidye no, wune hene bεki ne metake wete ke meyasi, be sendi temo wete. Wune kwadyangwe nda beman. Baka gwaki ngwete beso. Wune bεki sendi botu be pidya yotu. ⁹ Nge mumo kele beya yasi sungwe ne wune, wune tι yokidya kelo beya yasi ne nye na. Nge mumo toyε wune, wune tι yokidya toyε sendi nye na. Yasi wete, wune kpāl ngweta ne Njambiyε nde, a nyeki mbete mekombila. Keto Njambiyε jebama wune, nε wune kel dεte, nε wune be ne mekombila mete yi nye sima bakidye tike wune kε. ¹⁰ Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Nge mumo kwadye jonna ne te, be ne mesosa ke jongwe dyene, mo te bākidya dyem ne ke lepina beya lepi, bakidye sendi kondo numbu ne ke sebila beso. ¹¹ A tūm koη londō ne beya yasi, a kpāl kelo kimo yasi. A sāη nje hene te yi jonna ne te bene beso, nye sosu kete kε no mbombu. ¹² Keto Baba Mboko nyeki misi ke yotu botu bete be kele yasi ne ngben baka bakidye bo. A ke lengwe meto ke menngweta man. Yasi wete, a ke tiηo menngembi ne sibibi sungwe ne botu bete be kele beya yasi baka.>

Wuse sūm kol ke mebɔne

¹³ Ma nge wune nye sosu hene ke kelna kimɔ yasi, mɔ te nda yakama kelo beya yasi sungwe ne wune kɔ? ¹⁴ Ko nde, bomɔ tɛɖya wune meɔne, keto wune ke kelo yasi te yi ne ngben ke mbombu Njambiyɛ, wune ne mesosa. Wune ti gwaki wɔ yan na. Sendi, temɔ yun ti kudyukwe na. ¹⁵ Yasi wete, wune bɛsikwe ndi *Krist nyɛpɔ ke mɔy metemɔ mun nde, nye Baba Mbokɔ. Wune kɔmsangwe menɔgimɔ hene yi lepɔ ne to te yi wune be ne bibina temɔ ke yi Krist kɛ nye botu bete be ta diye wune baka. ¹⁶ Ndi nde, wune yɛnsangwe nye bo ne kimɔ temɔ nɛ kambina Njambiyɛ sendi. Metemɔ mun bɛki ne tɛ kinɛ yaɲa te yi yakama njanɔwe wune na. Wune kɛl dɛte, nɛ njɔn biy botu bete be diki dyanɔwe dɛno dɛyun ke yasi te yi bo lepina beyate sungwe ne wune, keto wune ke jonna ne tɛ beɲɔwe nje Krist. ¹⁷ Yo kimɔte budɔyate nde, wune sɔngwanɔwe ne meɔne keto kelna kimɔ yasi, nge Njambiyɛ kwadye dɛte, laɲsa nde, wune sɔngwanɔwe ne meɔne keto kelna beya yasi.

¹⁸ Yo nde, *Krist ne nguru wene gwɔ ndi nga wete, keto meɔne me bomɔ. Nye ngben mumɔ gwɔ keto botu bete be kele yasi kotute baka, na ngbɔsu wuse kɛ no ke yi Njambiyɛ. Bo woma nye ndi ke pay te yi membundɔ. Yasi wete, Njambiyɛ kelma nde, a bɛki ne jon ke pay te yi Sisiɲ. ¹⁹ Dete, a kɔ kɛ pele Kimɔ Tom te ne mbombu nye botu bete be me ndana bejɔɔ ke dya bemun baka ne nje Sisiɲ te. ²⁰ Botu bete summa kol ne mbombu sungwe ne Njambiyɛ kinɛ kwadye tikɔ temɔ ke yene na, ko nde, Njambiyɛ kɔ mbombu gbiso bo piɲɔ te yi Nɔy bɔ ke kelo nyangwe landi kɛ. Ndi bomɔ ne mbet jonma ke duku, bomɔ yitan jɔ yitati. ²¹ Njambiyɛ jonɔwa botu benori ne nje mɔrɔku. Yo tɛɖya tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku te yi bo tɔpe wune kɛ. Yo yite ke jonɔwe wune ndana. Ma yo yeti yi gbela weyna memi sɔɲe ke yotu na. Yasi wete, yo yi diyna Njambiyɛ nde, a pɔpudɔya metemɔ musu, nɛ yo be ne tɛ kinɛ yaɲa te yi yakama njanɔwe wuse na. A jonɔwe wuse dɛte, keto Yesu Krist

womiya ke njoka bemun. ²² A bendima kɛ dɔɔɔ, a me ke mbam bo Njambiyɛ. Njambiyɛ nya nye dɛti te yi namɔ bejaki nɛ nyangwe bekum ban nɛ meyasi mete yi be ne nyangwe dɛti kɛ.

4

Wuse jɔnɔngwe beɲɔwe mekwadya me Njambiyɛ

¹ Ma dɛte, nda yi *Krist sangwama ne meɔne ke yotu ne kɛ, wune sendi, wune bɛki ne kiya metake mete yite. Keto nge mumɔ si sangwa ne meɔne dɛte, yene siyma bene kelna meɔne. ² Dete, kande ke ngimɔ te yite kumɔ ke ndingele metu mete yi nye ta jonna no ke meneti maka kɛ, a ti jonna kelo se meyasi beɲɔwe beya mewoɔ mete yi temɔ ne kwadye kɛ na. Yasi wete, a ta kpalo jonna kelo meyasi beɲɔwe yasi te yi Njambiyɛ kwadye kɛ. ³ Yo nde, ne mbombu, wune dikima kelo meyasi mete yi mekandɔ me botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ kwadye kɛ. Ma siyma dɛte. Wune dikima jonna ne sap sap, kelo beya meyasi mete yi wune dikima woɔ kɛ. Wune bɔ botu be gwena menjam. Wune dikima kelo mejesɔ hokuma meɔye ngbo hokuma menjam. Wune dikima nye temɔ ke yiɲa nyakbala kanna beya meyasi tikɔ Njambiyɛ. ⁴ Ma ndana, bedanɔal bun ke ngbakima yi beɲɛ nde, wune yeti se ke ngbo nye bo ke sap sap jonɔwe te wune bo na. Dete, bo ke kpalo lepina beyate ne wune. ⁵ Yasi wete, bo ta pile to te yi bo kele dɛte kɛ wete yesɔ nye mɔ te e ta be ke pesɔ josi botu bete be ne jon, ko be ma gwe baka. ⁶ Yo keto te yite yi bo lepima Kimɔ Tom nye botu bete be ma gwe baka, nɛ bo nje be ne jon nda Njambiyɛ ke pay te yi sisiɲ, ko beko nde, Njambiyɛ jɔsuma bo kwey. Yite nde, bo sangwama ne sɔɲ ke pay te yi membundɔ nda bomɔ hene.

⁷ Ngimɔ te yi meyasi hene ta siyɔ no kɛ ma wuta. Dete, wune jɔnɔngwe ndana ne dyanɔ. Wune ti jeki nye temɔ ke meyasi na, nɛ wune be ne dɛti te yi ngweta ne Njambiyɛ kinɛ menjanɔwe na. ⁸ Yasi te yi kwanɔma meyasi menori hene,

yo nde, wune kwâdyaŋgwe tande yun ne temo yun hene. Keto mekwadya kél nde, mumo tíki budya beya meyasi mete yi mbaŋa mumo yakama kelo ne nye ké ne ngwete. ⁹ Baka bôŋ beso kimote ke mbey yan kine menḡbongila na. ¹⁰ Njambiyé ne ngikwa, a nyéki bomo meyasi dele dele. A nya mumo hene jey te yene yí kelo ne meyasi. Dete, mumo hene bôŋ jey te yite yí kelo ne mesay, yí kame ne njon ne nda kimó mo bakidya meyasi. ¹¹ Nge be nde, Njambiyé nya mumo jey te yi lepina yí kame ne beso, a kwâŋdya ndi melepi mete yi wule ke yi Njambiyé. Nge be nde, Njambiyé nya mumo jey te yi kelna yiŋa yasi yí kame ne beso, a kél yo ne deti te yi Njambiyé nye nye ké, né Njambiyé bu luksa ke meyasi hene ne nje Yesus Krist. A bêki ne luksa nè ngunḡdye kpo ne kpo, *amen.

¹² Wune njon, wune soŋ temo mbe, wune tí ngbakimaŋgwe nyen nyen dite te yi bumbula ndana ke njoka yun yí boŋe ne wune ké na. Yinori yeti yiŋa jonja yasi na. ¹³ Yasi wete, wune ke nye bo saŋgwa ne mebone wúne be *Krist. Dete, wune kpâl sosa, né wune nje sosa sendi kpasa kome nye ta punje nyaŋgwe meluksa mene wete yeso ké. ¹⁴ Nge bomo lepina wunḡwe wune, keto wúne be Krist saŋgwate, yite wune ne mesosa, keto Sisij Njambiyé yi ne nyaŋgwe meluksa kwâ meyasi hene ké pele wune. ¹⁵ Ma mumo wete ne wete ke njoka yun tí saŋgwaŋgwe ne mebone keto wona mumo, keto gubo, keto yiŋa beya mekele, ho keto a nya numbu ne ke melepi me baŋa bomo na. ¹⁶ Yasi wete, nge mumo saŋgwa ne mebone, keto nye kriten, yite a tí gwaki njon yaŋa na, ma a kpâl lukse Njambiyé keto dino te.

¹⁷ Ma ngimo te yi Njambiyé ta jose ne bomo ké sima dya. A ta kande ne wuse ngbak ngbak botu bené. Ma nge Njambiyé kande dete ne wuse, yo má nje be ba nan ke yi botu bete be seŋe kine tiko temo ke Kimó Tom ne baka? ¹⁸ Yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Yo ne deto, ko ke yi mo te yi Njambiyé sima peso nde, a me ne ngben ke mbombu wene ko nde,

a bêki ne jonḡwe. Ma nge be dete, yo ta nje be nan ke yi mo te e kele beya yasi ko, ke yi mo mebeyo?> ¹⁹ Ma dete, botu bete be saŋgwa ne mebone, keto yo Njambiyé kwadye nde, bo saŋgwaŋgwe no baka, bo kâŋa meyotu man hene nye ke mebo me Njambiyé te e kusuma bo ko. Keto a tónjukwe meyasi mete yi nye si lepo ké kpo ne kpo yí kelo kimó yasi ké no mbombu.

5

Menḡite mete yi beŋe botu bete be

kende ne botu be Njambiyé

¹ Dete, mi ke kwadye tapita ndana nye botu bete yi bo nya bo dīyo betomba ke njoka yun baka, mi sendi ne dīyo te nda bo. Mi beŋma duwe sendi nda yi *Krist saŋgwama ne mebone ké. Sendi, mi ta be ne ngabiye ke meluksa mene kome meluksa mete ta pundo puye ké. ² Mi ke kombile lepo nye wune nde: Wune dâl kuru besam be Njambiyé be ke mebo mun baka. Wune tí kel dete nda bo ke malo wune malo na. Yasi wete, wune kél yo, keto yo wune ne nguru wun kwadye kelo mesay mete nda yi Njambiyé kwadya ké. Wune tí kel sendi mesay mete keto yesidye moni na. Yasi wete, wune kél yo ne kimó temo. ³ Wune tí kel mesay mete ne nje te yi ngan yi sunḡwe ne botu bete be Njambiyé kaŋma nye wune baka na. Yasi wete, wune kél yo weynate, né bo beŋ kelo sendi nda wune. ⁴ Wune kél dete, yaka no, kome kum botu be bakidya besam ta nje ké, wune botu bete be laŋsama baka ta be ne kpasa dūḡwe te yi meluksa. Dūḡwe te tí beyo wete yeso na.

⁵ Wune begwanjo nè beŋḡondu, wune sendi, wune tēkwe to wokuna ne botu bete yi bo nya bo dīyo betomba baka. Ma wune hene, ke dīyo yun, wune pīdyikwe gba meyotu kamna tande yun, keto yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Njambiyé sūm kol sunḡwe ne botu bete be bendidye yotu baka. Yasi wete, a kél kimó yasi ne botu bete be pidye yotu baka.> ⁶ Dete, wune pīdyikwe meyotu kaŋe nye ke mebo me Njambiyé te e ne

ngunḡudye hene kɔ, yaka nɔ, na nje bendidyɛ wunɛ ke ngimɔ te yi nye sima pɛsɔ kɛ. ⁷ Wunɛ kɛl dɛte yɪ bɔ nɛ mapɪ mɛyasi hene te yi njanḡwɛ wunɛ kɛ nye ke mɛbɔ mɛnɛ, kɛto a ke kelɔ mɛyasi hene nye wunɛ. ⁸ Wunɛ tɪ nyeki temɔ ke mɛyasi na. Wunɛ dɪy mɛjɛmsidyɛ, kɛto *Mɔ pendɔ wun, *Kum bɛya mɛkele ke bumbula nda dila te ɛ bɛtɛ mɛn yɪ sɔ mɔ te yi nye ta nyambɔ kɔ. ⁹ Wunɛ sɔm kol sunḡwɛ nɛ nye. Wunɛ tɪki temɔ nɛ nḡbik ke yi Njambiyɛ kɛ nɔ mbɔmbu, kɛto wunɛ ke duwɛ nde, bɛmanḡ bun ke sanḡwa sendi nɛ kiya mɛbɔnɛ mɛtɛ ke to mbokɔ hene. ¹⁰ Ma yo Njambiyɛ nye kimɔ mɛyasi hene. A jɛbama wunɛ, nɛ wunɛ jonḡna ke mɔy mɛluksa mɛnɛ kpo nɛ kpo, kɛto wɔnɛ bɛ *Krist mɛ sanḡwate. Wunɛ ta kwanḡdye ndi mɔnɔ ngimɔ nɛ mbɛt ke mɔy mɛbɔnɛ. Ke kɔnḡtɛ, Njambiyɛ nɛ nguru wenɛ ta nje tonḡɛ mɛyasi hene nɛ kɔkɔ ke jonḡwɛ dɪyun, jeliyɛ wunɛ, nye wunɛ dɛti, kelɔ nde, wunɛ bɛki nɛ nḡbɪnḡim. ¹¹ Yo ndi nye bɛki nɛ ngunḡudye kpo nɛ kpo, *amen.

Piyer ke nyenɔ benḡon bɛnɛ

¹² Manḡ wusu Silvɛ kamma mi yɪ kɛto mɔnɔ mɛkana maka yɪ lɛpina nɔ nɛ mbɛt kɛnḡɛ wunɛ. Ke yɛmbɛ, mi bɛnḡa nde, a ke benḡwɛ nje *Krist kimɔtɛ. Mi kɛti yo yɪ nye nɛ wunɛ dɛti ke temɔ yɪ kombile lɛpɔ nɛ sanḡanḡ nye wunɛ nde, kpasa nḡikwa te yi Njambiyɛ kele nɛ mumɔ kɛ, yokɛ yi mi lɛpima nye wunɛ kɛ. Wunɛ ke dɪyɔ nɛ nḡbɪnḡim ke mɔy nḡikwa te. ¹³ Nḡonḡ botu bɛtɛ bɛ tike temɔ ke yi Krist bɛ dɪyɛ ke Babilɔn baka ke nyenɔ wunɛ. Njambiyɛ tɔkuma sendi bɔ nda wunɛ. Mɔnḡmbɛ Mark ke nyenɔ sendi wunɛ. ¹⁴ Wunɛ nyɛnḡnanḡwɛ tandɛ yun, wusa nɛ temɔ te yi mɛkwadya. Tɛtɛ dɪy pɛlɛ wunɛ hene, wunɛ bɛ dɪyɛ sanḡwate wɔnɛ bɛ Krist baka!

Mekana Yibate yi Piyer ketima

Yo ndi sendi Piyer, mo tomun Yesus *Krist kete mekana mete yoko. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje Beyuden bete be yensama temo tiko ke yi Krist baka.

Mekana maka jeki lepo meyasi mete yi ta kwanja ke ngimo te yi mboko ta be ke ke ke signate ke. Yo ke bojna budfyate ne mekana yibate yi Pol ketima kenje Timote ke. Mekana maka ke lepo nde, bekriten lon dyambi ne beya tedya yasi te yi ti wula ke Kimo Tom te yi Yesus Krist ke. Bekriten yakanawe jonna nda yi Yesus Krist kwadye ke.

Wuse yakama baka mekana maka ke mengabiye yitan:

1. Kimo teri te yi kriten yakanawe be no ke jongwe dyene ke (kumte 1).
2. Kasi yensa yotu te yi Krist yensama no ke to keki ke (Mt 17) (kumte 1).
3. Yasi te yi botu be punja melapi ne Njambiyeye lepima ne mbombu ke ba gbakasi (kumte 1).
4. Bekriten diy ne soso ne nyangwe botu be tedya kotu melapi (kumte 2-3).
5. Kasi njena Krist metu yibate ne kasi *Yeso te yene (kumte 3).

¹ Yo mi Simeyon Piyer kete mekana maka. Mi bala Yesus Krist, mi sendi mo tomun wene. Mi keti mekana mete kenje wune botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka. A kelma nde, wune beki ne kiya kpa tikina temo ke yene nda yusu botu be tomun bene, keto a kel yasi ne ngben sungwe ne bomo hene. Yesus Krist te, nye Njambiyeye, nye sendi Mo te e jongwe wuse. ² Ngikwa ne tete buy buy pele wune wule ke nje duwa Njambiyeye ne Yesus te Nyangwe Kumande wusu.

*Kasi kimo jongwe te yi kriten
yakanawe be no ke*

³ Yo nde, nyangwe ngungudye Njambiyeye nya wuse meyasi hene te yi yakama kame wuse ke jongwe dyusu yi kelo mesay nye Njambiyeye. Yo kelnama dete ne nje duwa mo te e jebama wuse, ne nje meluksa mene, ne nje kelna kimo yasi ne ko. ⁴ Ne nje te yite Njambiyeye nya wuse kpa nyangwe meyasi mete yi kwanja meyasi hene. Yo meyasi mete yi nye kpoma ne mbombu nde, a ta nye wuse ke. A kelma dete, ne wune nje be fan bono bene yi bojna ne nye yi be ne jongwe te yi kpo ne kpo. A kwadya kelo dete keto yun, botu bete be ma soje temo ne kpandaj ke beya boru meyasi me meneti maka yi wule ke beya mewobo ke. ⁵ Ma keto te yite, nda wune ke tiko temo ndana ke yi Yesus ke, wune san sendi nje hene te yi jonna ne te, kelo kimo yasi. Ma nge be nde, wune me ke jonna ne te, kelo kimo yasi, ne wune san sendi nje te yi be ne kpa dyano te yi duwe meyasi. ⁶ Nge wune si be ne dyano te yi duwe meyasi dete, ne wune san sendi nje te yi biye temo yun ke meyasi hene. Ke kante, ne wune san sendi nje te yi kelo yasi ne tin. Ndana, ne wune san sendi nje te yi kelo meyasi ne ngben nda yi Njambiyeye kwadye. ⁷ Ke kante yite, ne wune san nje te yi kwadye beman bun, sa sendi nje te yi be ne temo mekwadya sungwe ne bomo hene. ⁸ Ma nge meyasi menori hene bejna ke jongwe dyun, nge yo buye ke no mbombu, ko yo ti kelo nde, wune kpoku mebo, ho kelo nde, mesay mun gwaki mesenge na. Yasi wete, yo ta kelo nde, wune kpâl nje duwe Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kimo duwate ke no mbombu. ⁹ Ma yasi wete, nge meyasi menori ti bejna ke jongwe mumo na, mo te nda mo dibina misi, a yeti ke bejna ne ngelele na. A ke lensa nde, Njambiyeye ma pupudye nye ke mebeye mete yi nye dikima jonna kete ne mbombu ke. ¹⁰ Wune njon, dete nda yi Njambiyeye jebama wune toke wune ke, wune nyeki sosu sa nje te yi tedye gbate nde, Njambiyeye kelma ne wune dete. Wune san nje te yi tedye dete kwa yi mbombu. Nge wune kele dete ke no

mbombu, ko wune tí òalò wete yesò na. ¹¹ Nge wune kele gba dete, Njambiyè ta bute numey tikò ne lon nye wune, né wune nyin ke *Kandò Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, nye mò te ε jonḡwe wuse kò. Kandò te ta òiyò kpo ne kpo.

¹² Nda yo dete ké, mi ta kè mbombu yí gba òyano òyun kpo ne kpo, né wune taki meyasi mete, ko òekò nde, wune sima duwe yo. Mi ta kelò sendi dete, ko nde, wune me jelnate ne ngbingim ke meyasi me Njambiyè te yi òo tedya wune ké.

¹³ Ko dete, ngimò hene te yi mi ndi ke kè mbombu yí jonḡna ke meneti maka, mi òéḡa kimote nde, mi kèn mbombu yí gba òyano òyun ke meyasi mete, né wune òiy mejemsidyè. ¹⁴ Keto mi duwà nde, ngimò duwe mbe ke meneti maka sima wuta. Yo yasi te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist tedya mi. ¹⁵ Ma mi ta sà menje hene nde, ko nde, mi gwàki, wune òêki ne deti te yi take meyasi mete menḡimò hene ke kòḡ mbe.

¹⁶ Ma ne mbombu, wuse lepima kasi ngunḡudye Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist nye wune, lepò sendi nde, a ta kala nje. Ke yite wuse ti òéḡwe gbela mekano mete yi òomò òiki kuso ndi ne òyano òyan ké na. Wuse lepima dete nye wune, keto wuse òeḡma nyangwe meluksa mene ne gba misi musu. ¹⁷ Yo nde, Da Njambiyè te ε ne meluksa kwà meyasi hene kò sombila nye, òese nye kome nye òetima men wule òyòòò lepò nye nye nde: <Yòkò mònmbe, sòḡ temò mbe. Temò mbe hene ke yotu ne.> ¹⁸ Men yinòri, wuse ne nguru wusu wokuma yo wule òyòòò ke ngimò te yi sine òe Kumande Yesus òà ke to keki te yi Njambiyè tokuma tapita kete kò. ¹⁹ Dete, yo ke kelò nde, wuse jêki tikò temò ndana ne ngbik ke melpi mete yi òotu òe punja melpi me Njambiyè lepima ké kwà yi mbombu. Wune ke kelò kimote yi lenḡwe metò wokò ne melpi mete. Yo nda lambo te yi paniye mejasi ke mbey kome yitil òiyè ké. Wune kèl dete kumò kome misi nje ne òey òey ké, kumò kome sisò te ε pane ne kpalele ke njenamenò kò ta kande pannate ke mòy metemò mun. ²⁰ Wune ke

kelò kimote dete yí duwe nde: Ke meyasi hene te yi òotu òe punja melpi me Njambiyè lepima keto ke mekana mene ké, kine mumò wete ne wete yakama nembè òiyè to te wule ke òyano òyene ne nguru wene na. ²¹ Keto kome òotu òe punja melpi me Njambiyè òikima lepina ké, ko yo tí wule mbaḡa yesò ke yasi te yi òo ne nguru wan kwadyè ké na. Yasi wete, yo Kimò Sisin kpale kelò nde, òo lèpi ndi yasi te yi wule ke numbu Njambiyè ké.

2

Kasi òotu òe punja kòtu melpi

¹ Ma òaḡa òotu òe punja melpi me ja òà sendi mbombu ke mòy kandò Isarayel. Dete sendi, yo ta òe ne òaḡa òotu òe tedya kòtu meyasi ke njoka yun. Òo ta kwà ne memòle yí tedye wune yinḡa òeya meyasi mete yi ta kelò nde, òomò yàmbila. Òo ta kelò dete, ko seḡe Yesus Krist te Sa Mbokò wusu, mò te ε kolma òo kwey kò. Dete, òo ne nguru wan ta kelò nde, semò semò, Njambiyè ḡirisa òo. ² Budya òomò ta nye to ke sap sap jonḡwe nda òo, ò òéḡa, òomò má nje lepò lèpi gbutu sunḡwe ne nje te yi gbakasi keto yan. ³ Òotu òe tedya kòtu meyasi òaka òiy ndi ḡoruna meyasi me òeso. Dete, òo ta sebile wune ne yinḡa melpi mete yi wule ke òyano òyan ne nguru wan yí òu ne meyasi ke meòò mun. Ma yasi wete, Njambiyè ma kikò pèsò nde, a ta jòse òo, a me ne lenḡe yí girise òo.

⁴ Ko òejaki òete òe kelma meòeyò kwey òaka, Njambiyè tí gwe ngwete wan na. A kwafima òo jombile òete kenje ke heòeòe gbongò ndon. A ndadya òo ke mòy yitil mate yí ladiye ne ngimò te yi nye ta pèsò jòsi yan ké. ⁵ Ko òotu òe meneti maka òe jonḡama ke metu me njime, kelò òà metò sunḡwe ne nye òaka, a tí tike sendi òo ne ngwete na. A kelma nde, mbenḡ mêmikwe òeya òotu òete. Yasi wete, a jonḡwa ndi òomò yitan jò yiba, yitan jò yitatite ne Nòy. Yo nye òikima pele nye òomò nde, òo jòḡnanḡwe ne ngbenḡ nda yi Njambiyè kwadyè ké. ⁶ Ko *Sòòm nè *Gòmòr, Njambiyè jòsuma meòya mete

girise yo lodye yo ne dite ne ngito, bukwe ndi mesu ne mesu. A kelma dete yi kite ne botu bete be ta nje jadye ke kante kelo beya yasi baka. ⁷ Yo ba ne mbanja mbam nde Lot. A ba ngbenj mumo. A dikima wo yotu jaba keto beya sap sap jonngwe te yi beya kotu botu be medya mete dikima jonna kete ke. E Njambiyee jonngwe ndi nye nyepo ke kemiye yinori. ⁸ Yo nde, nye e dikima kelo meyasi ne ngbenj ko dikima jonna ke njoka yan. Dete, metu hene a dikima beje woko beya meyasi mete yi bo dikima kelo kine bengwe membonga ke. E nye diki wo yotu keto te, keto a ba ngbenj mumo. ⁹ Ma nge be nde, meyasi kwanama dete, yo ke tedye nde, Baba Mboko ke duwe gbate nje te yi nye yakama jonngwe ne botu bete be kambe nye baka soje ke moy mebone. A ke duwe sendi nda yi nye ndadye ne botu bete be kele yasi kotute yi ladye tedye bo mebone kome nye ta peso josi yan ke. ¹⁰ A ta jeko tedye mebone kwa to te nye botu bete be nye jonngwe dyan ke kelna mekele me memi te yi yotu mumo gore ke. Bo ke seje sendi nde, Baba Mboko nam bo. Botu baka be tedye kotu meyasi baka yeti ke gwe wj yaña na, bo sendi ne beya to. Bo ke lepo lepi gbutu sunngwe ne jonjonngwe meyasi mete yi diye ne meluksa ke dyobo ke. ¹¹ Yinori ko bejaki be Njambiyee be ne deti ne ngungudye kwa bo baka yeti ke lepo lepi gbutu sunngwe ne jonjonngwe meyasi mete ke mbombu Baba Mboko na. ¹² Ma botu be tedye meyasi maka baka kine dyan na, bo nda benyam. Benyam jadyikwe ladye ndi nde, bo diya bo ke wo. Botu baka ke lepo lepi gbutu sunngwe ne meyasi mete yi bo yeti ke duwe na. Ma bo ta sangwa ne soñ nda yi benyam bete gwe no ke. ¹³ Beya yasi te yi bo kele dete ke, Njambiyee ta yokidye kelo sendi beya yasi ne bo. Yasi te yi nye bo mesosa, yo kome bo jonna ke beya nyem nyem jonngwe, ko ne yeso ke puye. Kome bo ngbo dyena wune bo ke, yo yasi njon, yasi wungwa. Kome bo diye dete wune bo ke, bo ke sebile wune, o beña, yo ke nye bo mesosa budyate. ¹⁴ Bendi yan beña

ndi bomari yi goso ne nje kelna wanja. Bo yeti ke denjo kelna beya yasi na. Bo ke sebile botu bete be ti pa tiko temo ne ngbik ke yi Njambiyee baka, kelo nde, bo bebikwe ke mepondo man. Bo ma si ngbi ke nyena temo budyate ke meyasi. Mekita me Njambiyee me ke yotu yan. ¹⁵ Bo sima jato, keto bo duwa ke ngbenj nje. Bo sima dimbiye ke bengwa nje te yi *Balam te mono Beyor. Balam te dikima kwadye sombo moni ne nje kelna kotu yasi. ¹⁶ Yasi wete, e Njambiyee bama ne nye, keto a ti kwadye wokuna ne nye na. Yo nde, nyamo nde tofu e ti lepi numbu bomo ko lepinama nye nye ne numbu te yi bomo yi peto ne mo punja melipi me Njambiyee ko ke beya lem yasi te yi nye ba ke kwadye kelo ke.

¹⁷ Botu baka be tedye kotu meyasi baka nda menge mete yi ne kutu kutu kine moroku ke. Bo nda mekulutu mete yi pupo wumbidye kenje womanja kine nde, mbiyo noku ke. Njambiyee kombila mbey te yi bo ta diyo kete ke ke moy yitil ne gir. ¹⁸ Yo nde, bo lepinangwe yi dokwe ne yotu yan. Yasi te yi bo lepe ke yeti ke kame mumo yaña na. Dete, bo ke lebiye botu bete be duwa ndana ndana ke njoka botu bete be jonna kotute kine duwe Njambiyee baka ne nje kelna beya sap sap jonngwe te yi yotu mumo gore ke. ¹⁹ Bo lepi nye bari nde: <Wune ti be se bebala na.> Ase nde, bo ne nguru wan bebala meyasi mete yi bekidye mumo ke. Keto nge yina yasi name jonngwe mumo, mo te me bala yasi te. ²⁰ Baña bomo sima tumo kon tiko beya meyasi me meneti maka, keto bo nja duwe Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, Mo te e jonngwe wuse ko. Yasi wete, nge bo nje yokwe sendi ne koko nye bo kete tiko nde, meyasi mete nam bo wolo, yite yo ta siyo ne bo beyate. Komete, teri yan ta nje be beyate kwa yiri yi bo diyma kete ke ngimo te yi bo ti pa duwe Yesus Krist ne mbombu ke. ²¹ Keto bo ma diy kine duwe nje kelna yasi ne ngbenj na, ma yite lanma be kimote ke yan, lanja nde, bo siki duwe yo nje tiko kelna yasi te yi Njambiyee kombila lepo nye bo ke. ²² Ma yasi te yi bo sangwama

nɔ ké yakama ne jɔy ne mekanɔ maka yiba yi lepe nde: <Mbiye ke yɔkwe ne kɔkɔ kè dʒe yasi te yi nye sima jo ké.> Sendi: <Bo wéya ngo, a ke kpalɔ yɔkwe ne kɔkɔ kè biŋgila ke mesɔpɔ.>

3

Nyangwe Kumande ta kala nje

¹ Wune njɔŋ, wune sɔŋ temɔ mbe, mekana yibate yi mi kete kenje wune ké. Ke mekana mete hene yiba, mi ke gba dʒano dʒun, né wune kè mbombu take meyasi mete yi wune sima duwe ké. Mi kél dʒete yí jeme ne wune, né wune taki meyasi mete kimɔte ne ngben dʒano. ² Mi ke kwadye nde, wune tâka meyasi mete yi pupuna botu be punja melɛpi me Njambiyɛ kandima lepɔ ne mbombu ké. Sendi, mi ke kwadye nde, wune tâka yasi te yi Nyangwe Kumande, nye Mɔ te ε jonɔwe wuse kɔ dʒikima lepɔ ké. A kwanɔdya meyasi mete hene nye wune ne nje botu be tomun bene be nye tomma kenje wune baka. ³ Nyangwe yasi te yi wune kânda duwe ké, yo nde, ke metu mete yi kè nɔ ke siyna mbokɔ, baŋa botu be serka ta nje, né bo nje serke wune. Bo ta jonna kelo meyasi nda yi temɔ yan kwadye. ⁴ Bo ta lepɔ nde: <’A ti ma lépi nde, a ta kala nje, ma yo ba we? Ma kande ne yi besanmbambo busu ma gwáki nɔ kumɔ muka meyasi hene ndi dʒete nda yi Njambiyɛ ma kúsu ne yo ké.> ⁵ Ma botu baka be lepe dʒete baka ke kelo nda bo ke lensa yija yasi. Yo nde, ne mbombu ne mbombu, yo lepi te yi punduma ke numbu Njambiyɛ ké kuse dʒoɔbɔ nè menɛti. A lepinama dʒete yí kuso ne menɛti wule ke mɔrɔku yí baka ne menɛti bene mɔrɔku. ⁶ Yo ndi sendi ne nje te yite yi Njambiyɛ girisa ne mbokɔ te ε mbombu kome nyangwe mben dʒanma memiye ndiŋgele mbokɔ hene ké. ⁷ Kwey, yo ndi lepi te yi punduma ke numbu ne ké kuse dʒoɔbɔ nè menɛti. Ma yo ndi kiya lepi te lepe nde, a ke komɔ dʒoɔbɔ nè menɛti te yi wuse benɛ ndana ké yí ladʒe girise yo ne ngito ke dʒite. A ta girise yo kome

nye ta pesɔ jɔsi, girise sendi botu bete be kele dʒa metɔ sunɔwe ne nye baka.

⁸ Ma wune njɔŋ, wune sɔŋ temɔ mbe, yo ne yasi wete, wune tí lensangwe yo na. Yo nde, ke yi Baba Mbokɔ, yesɔ wete ndi nda mesew tomay wete. Ko mesew tomay wete ndi sendi nda yesɔ wete ke misi mene. ⁹ Baŋa bomɔ tâka nde, Baba Mbokɔ kél yasi ne kite kite kine kelo yasi te yi nye si kpo ké nedɔ na. Yeti dʒete na, yasi wete, yo nde, a ne gbisa, a ke kè mbombu yí gbiso wune, keto a yeti ke kwadye nde, mumɔ wete ne wete yâmbila na. A kpál kwadye nde, bomɔ hene dól nje te yi yeŋsa temɔ tikɔ mebeyɔ man.

¹⁰ Ndi nde, *Yesɔ te yi Baba Mbokɔ ta nje kete ké ta ngbake wuse ngbaka nda mɔ guɔ. Yesɔ te, dʒoɔbɔ ta kwɔ yambile ne beya nyangwe meɔɔŋ. Meyasi mete yi dʒiye ke kwey ké ta lolɔ kusiye yambile. Menɛti nè meyasi mete yi dʒiye kete ké ta lolɔ ne ngito kwɔ yambile. ¹¹ Ma nda meyasi mete hene ta si yambile dʒete ké, wune yâkanɔwe jonna ba nan? ‘Yo yeti ka nde, wune jônɔngwe pupunate nda botu be Njambiyɛ, kelo sendi meyasi nda yi Njambiyɛ kwadye ké na? ¹² Wune jônɔngwe dʒete yí ladʒe ne dʒoɔbɔ te yi Njambiyɛ ta jɔse ne botu be menɛti maka ké, kelo sendi dʒete yí nye ne sosu, yí sɔ nje te yi kelo nde, dʒoɔbɔ te dʒân nedɔ. Yesɔ te dʒoɔbɔ ta lolɔ kusiye yambile. Meyasi mete yi dʒiye ke kwey ké ta lolɔ ne ngito kusiye. ¹³ Ko dʒete, Njambiyɛ kpoma nye wuse nde, a ta kuso jonja dʒoɔbɔ nè jonja menɛti. Ke jonja mbokɔ te ete, meyasi ta kelna ndi ne ngben nda yi Njambiyɛ kwadye ké. Wuse dʒiye su ndana ladʒe meyasi menɔri.

¹⁴ Wune njɔŋ, wune sɔŋ temɔ mbe, nda yo dʒete ké, kome wune dʒiye ndana yí ladʒe meyasi mete ké, wune nyêki sosu sɔ nje nde, Yesu Krist njâki kwedya wune kine mɔnɔ beya yaŋa na. A kwédyanɔwe wune kine mɔnɔ beya yasi te yi Njambiyɛ yakama ndeye wune kete na, kwedya sendi wune ne temɔ ne te. ¹⁵ Wune dûkwe kimɔte nde, yo gbisa te yi Nyangwe Kumande wusu be nɔ sunɔwe ne bomɔ ké jonɔwe bo. Man wusu Pol, sɔŋ temɔ

su ketima sendi dɛte kenje wune. A ketima yo ne dɛyano te yi Njambiyɛ nya nye kɛ. ¹⁶ A tapitama kete nda yi nye diki keto ke mɛkana mɛnɛ hɛnɛ kome nye lepina ke kasi mɛyasi mɛnɔri kɛ. Yo ne yiɲa membey dɛtinate gbate ke moy te yi mumo ti yaka biye to te nedo na. Baɲa bomo yeti ke kumo duwe yasi na, bo ti pa tiko temo ne ngbik ke yi Njambiyɛ na. Bo ke wokɔ nɛmbɛ membey mɛte kotute. Bo ke kelɔ sendi dɛte ne bukwe mɛkana mɛ Njambiyɛ te yiri hɛnɛ. Yasi te yi bo kele dɛte kɛ ta kelɔ nde, bo yambila.

¹⁷ Wune njɔɲ, wune sɔɲ temo mbe, nda hɛ kandima si lepɔ mɛyasi mɛte nye wune kɛ, wune dɛy ne sɔsɔ kɛ no mbombu, kambɔ botu baka be jatɛ ke beya nje, keto bo yeti ke beɲgwe yasi te yi Njambiyɛ kwadyɛ kɛ, mɛ nje jatidyɛ wune ke beya nje yan kelɔ nde, wune bɔl kinɛ tiko se temo ne ngbik ke yi Njambiyɛ na. ¹⁸ Ma ndi nde, wune dɔku dɔko kɛ no mbombu ke moy ngikwa te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kele ne wuse kɛ nɛ ke moy duwa ne. Nye mo te e jonɲwe wuse ko. A bɛki ne luksa kumo ke yeso te e ta dɛyo kpo ne kpo, *amen.

Bosa Mekana mete yi Jan ketima

Yo Jan, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko.

Mekana mete jeki lepo kasi diyo sangwate sine be Njambiyε. Jan kεti yo kenje njon bekriten bete be ngimo te yite, keto menjangwe mete yi bo sangwama no kε. Yo nde, bana bomo nja tedye yiηa kotu meyasi ke kasi Yesus, lepo nde, a ti jadye gbate nda mumo na, nye yeti *Krist na. Bo ka sendi mbombu lepo nde, mebeyo yeti pake yiηa nyangwe beya yasi te yi mumo ta sangwa ne mebone kete ke mbombu Njambiyε na. Dete, Jan ke keto mekana maka yi nye ne bekriten deti ke tikina temo te yi bo tike ke yi Krist kε, yi lepo sendi nye bo nde, bo bakidya melepi mete yi botu be tomun be Yesus kandima tedye bo kε ne kon kon. A ke jeba bo nde Bono bene.

Wuse yakama bake mekana maka ke mengabiye yitan jo wete:

1. Bekriten beki sangwate bene Njambiyε, jonna sendi dete tande yan (kumte 1-2).
2. Kasi bependo be bekriten (kumte 2).
3. Bekriten ne kasi njena Yesus Krist (kumte 2-3).
4. Bekriten yeti wete bene bono be *Satan na (kumte 3).
5. Bekriten ne kasi botu be tedya kotu meyasi (kumte 4).
6. Kasi mekwadya ne kasi tikina temo ne ngbik ke yi Njambiyε (kumte 4-5).

Kasi Lepi te yi nye bomo jongwe

¹ Wuse lepi meyasi maka kenje wune ke kasi mo te yi bo jeba nde Lepi*^{f1}* ko. Yo Lepi te nye bomo kpasa jongwe. Wuse lepi kasi mo te ε kandima be, yite Njambiyε ti pa kuso mboko na. Wuse wokuma nye ke lepina, bene nye ne gba misi musu. Wuse sengila nye, ε wuse kpoke sendi gba nye ne mebo musu. ² Mo te ε nye kpasa jongwe te ko nja punje

yotu. Wuse benma nye, dete wuse ke lepo yasi te yi wuse benma ne yi wuse duwa ke kasi ne. Wuse ke pele kasi jongwe te yi kpo ne kpo nye wune. Jongwe te ba mbombu ke keki Da. Ma ndana, Da punja yo tedye nye wuse. ³ Yasi te yi wuse benma ne misi musu ne yi wuse wokuma, wuse ke pele sendi yo nye wune, ne wune be sendi sangwate ne wuse. Ma diyo te yi wuse diye su sangwate ke, yo sine be Da ne Mono wene Yesus Krist. ⁴ Wuse kεti meyasi maka kenje wune, ne metemo musu tondu ne mesosa.

Njambiyε, nye mejasi

⁵ Ma tom te yi Mono wene nja lepo nye wuse ke, yo nde, Njambiyε ne nguru wene mejasi kine mono yitil ne mbet ke yene na. Yo yite yi wuse pele nye wune. ⁶ Nge wuse lepe nde, sine be Njambiyε sangwate, kpalo nje jonna ke moy yitil, yite wuse ke kelo ja. Sendi, wuse ke tedye nde, wuse ti kel meyasi ne ngben ke jongwe dyusu nda yi Njambiyε tedye wuse ke na. ⁷ Ma yasi wete, nge wuse nje jonna ke moy mejasi nda yi Njambiyε ne nguru wene ke moy mejasi ke, yite wuse sangwate tande su, o bena, mekiyo me Mono wene Yesus ma pupudye wuse soηe mebeyo hene te yi wuse kelma ke. ⁸ Nge wuse lepe nde, wuse kine mebeyo na, yite wuse ke sebile yotu su ne nguru wusu, komete, gbakasi yeti ke temo su na. ⁹ Ma nge wuse jaye kotu mekele mete yi wuse kele ke ke mbombu Njambiyε, yite a ta tiko wuse ne ngwete, soηe yo ke to su, pupudye wuse ke beya mekele musu hene, keto a tonjukwe meyasi mete yi nye si kpo ke, sendi nye ne ngben. ¹⁰ Ma nge wuse nje lepo nde, wuse ti kele yiηa beya yasi wete yeso na, yite wuse ke peso nde, Njambiyε mo ja. Komete, melepi mene ti pa sekila ke temo su na.

2

Krist ke kama keto su

¹ Wune bono, mi kεti meyasi maka kenje wune, ma wune me nje kelo yiηa beya yasi. Ma nge dyo nde, mbanja kelma yiηa beya yasi, wune dukwe nde, wuse

ne Mɔ te ε kama keto su ke keki Da ko. Yo Yesu Krist, mɔ te ε ne ngben ko. ² Nye ne nguru wene nya yotu ne ne sadaka, gwe punje mekiyo mene yi soje ne ngambi Njambiyε keto mebeyo musu. Ma yeti ndi keto mebeyo musu bepɔ na, yo sendi keto te yi botu be meneti maka hene.

Kasi mekwadya ke njoka beman

³ Yasi te yi tedye wuse gbate nde, wuse ma duwe Njambiyε kimɔ duwate kε, yo kome wuse bakidye membonga mene, kelo meyasi mete yi yo lepe kε. ⁴ Nge mumɔ lepe nde, a ma duwe Njambiyε kimɔ duwate, kine bakidye kelo meyasi mete yi membonga mene lepe kε, yite nye mɔ ja. Sendi, gbakasi yeti ke jonngwe dyene na. ⁵ Ma mɔ te ε bakidye kelo yasi te yi Njambiyε lepe kε ke tedye nde, a ke kwadye Njambiyε gbate ne temɔ ne hene. Yasi te yi tedye wuse nde, sine be Njambiyε me sangwate kε, ⁶ yo nde, mɔ te ε lepe nde, a ke diyɔ wete bene Njambiyε ko yakanngwe jonna nda yi Yesu Krist jonnama no kε.

⁷ Wune njɔn, wune soj temɔ mbe, yasi te yi mi kete kenje wune kε yeti yiɔa jonja yasi te yi membonga me Njambiyε lepe kε na. Yasi wete, yo ndi kiya njombu yasi te yi wune wokuma ke ngimɔ te yi wune kandima ne jayna melepi me Njambiyε kε. Njombu yasi te, yo lepi te yi wune sima wokɔ kε. ⁸ Ma ko dete, yasi te yi mi kete kenje wune kε deke nda yiɔa jonja yasi te yi membonga lepe kε, keto yo ke beɔna gbate dete ke Jonngwe *Krist nε ke jonngwe dyun. Yo nde: Yitil ke si kwɔ, ma kpasamejasi me ke panɔ. ⁹ Nge mumɔ lepe nde, a ke mejasi, nje kpalo ke mbombu benɔ man, yite mɔ te ndi ke moy yitil kumɔ ndana. ¹⁰ Mɔ te ε kwadye man ko ke jonna ke mejasi, yanja te yi yakama jatidye nye ke beya nje yeti na. ¹¹ Ma mɔ te ε bene man ko ndi ke moy yitil. A ke kendo ke moy yitil kine duwe kome nye kε kε na, keto yitil ma difo misi mene.

¹² Wune bonɔ, mi kεti meyasi maka kenje wune, keto Njambiyε sima tiko beya meyasi mete yi wune kele kε ne ngwete, keto yasi te yi Yesu Krist kelma

kε. ¹³ Wune besangwe ne bonɔ, mi kεti meyasi maka kenje wune, keto wune ke kombile duwe mɔ te ε kandima be kete, yite Njambiyε ti pa kusɔ mboko na. Wune begwanjo nε beɔngɔndu, mi kεti meyasi maka kenje wune, keto wune sima lanja *Mɔ beya mekele. ¹⁴ Wune bonɔ, mi ketima meyasi maka kenje wune, keto wune ke kombile duwe Da. Wune besangwe ne bonɔ, mi ketima meyasi maka kenje wune, keto wune ke kombile duwe mɔ te ε kandima be kete, yite Njambiyε ti pa kusɔ mboko na. Wune begwanjo nε beɔngɔndu, mi ketima kenje wune, keto wune ne deti ke nje Njambiyε. Sendi, melepi me Njambiyε ke diyɔ ke moy metemɔ mun. Wune sima lanja sendi Mɔ beya mekele.

¹⁵ Wune ti nyeki temɔ ke meneti maka nε ke meyasi mete yi diyε kete kε na. Nge mumɔ nye temɔ ke meneti maka, yite a yeti ne mekwadya sangwe ne Da na. ¹⁶ Keto mekele mete yi botu be meneti maka diki kelo kε, yo deke: Goruna kelna beya mekele mete yi bo diki kwadye kε, beɔna meyasi nje gorɔ namɔ yo, nje bu susula yotu ke yasi te yi mumɔ ne nguru wene jonna no kε. Mekele mete yinori hene ti wula ke yi Da na, yasi wete, yo wula ke yi botu be meneti maka. ¹⁷ Ma meneti maka ke kwɔ, meyasi hene te yi bomɔ gore kete kε ke kwɔ sendi. Yasi wete, mɔ te ε kele yasi te yi Njambiyε kwadye kε ta ju kpo ne kpo.

Kasi botu be yeke to ne Krist baka

¹⁸ Wune bonɔ, metu mete yi siyna ngimɔ sima dya. Wune wokuma nde, *Mɔ te ε ta yeko to ne Krist ko ta nje. Ma ndana, budya botu bete be yeke to ne nye baka sima dya. Dete, wuse ke duwe nde, metu mete yi siyna ngimɔ sima dya gbate. ¹⁹ Botu bete duwɔ ke njoka su, yasi wete, sine bo ti be ne yiɔa nam na. Keto bo ma beki ne yiɔa nam sine bo, ma bo bonma ke njoka su. Bo duwɔ dete ke njoka su, ne yo tedye ne sansan nde, bo hene yeti ne nam sine bo na. ²⁰ Ma ke be wune, pupuna mɔ te ε Njambiyε tokuma njese ko nya Kimɔ Sisin ke yotu yun. Dete, wune hene ma duwe lepi te

yi gbakasi. ²¹ Mi ketima meyasi maka kenje wune, yeti nde, wune ke ndekima gbakasi te na. Yasi wete, mi kėti kenje wune, keto wune sima duwe yo. Wune ke duwe nde, ko kelna ja wete ne wete ti yaka wule ke lepina gbakasi na. ²² Ma mo ja, yo nda? 'Mo ja yeti mo te e seje nde, Yesu yeti *Krist ko na? Mo te e ta yeko to ne Krist ko, eru. A ke seje Da bene *Mono. ²³ Mumo hene e seje Mono, mo te yeti sangwate bene Da na. Mo te e lepe jaye ke mbombu bomo nde, Mono, nye Krist, mo te sendi sangwate bene Da. ²⁴ Ke be wune, wune ken mbombu yi bakidye yasi te yi wune wokuma ke ngimo te yi wune kandima ne jayna melepi me Njambiyé ké. Ke wune ke mbombu bakidye yo ke moy metemo mun, yite wune be Mono ne Da ta be sendi sangwate ke no mbombu. ²⁵ Yasi te yi nye ne nguru wene kpoma nde, a ta nye wuse ké, yo jongwe te yi kpo ne kpo. ²⁶ Meyasi maka, mi kėti kenje wune ke kasi botu bete be kwadye sebile wune baka. ²⁷ Ma ke yun, Kimó Sisin te yi Yesu Krist nya ke yotu yun ké ke diyó ke temo yun. Dete, yeti se nde, mbanja mumo tedya wune yija yaja na, keto yo Kimó Sisin te ke kpaló tedye wune meyasi hene. Sendi, yasi te yi nye tedye ké, gbakasi, yeti ja na. Ndana, wune diy sangwate wune be Yesu Krist nda yi Kimó Sisin te tedya wune ké.

Wuse bono be Njambiyé

²⁸ Ma ndana, wune bono, wune diy wune be Yesu Krist, né wuse tem ne bibina temo kine wo na kome nye ta nje punje yotu ké, ma njon me nje biye wuse ke mbombu wene ke yeso te. ²⁹ Wune duwa nde, nye ne ngben. Dete, mumo hene e kele yasi ne ngben, mbete me mono Njambiyé.

3

¹ Wune beta ndi, o nyanwe mekwadya mete yi Da kwadya ne wuse ke wa! Dete, a kelma nde, wuse beta ne dino nde Bono be Njambiyé. Wuse gbate bono bene. To te yi botu be meneti maka yeti ke duwe wuse gbate ké, yo keto bo ti duwe Njambiyé na. ² Wune njon,

son temo mbe, wuse me ndana bono be Njambiyé. Yasi wete, teri te yi wuse ta be no nemono ké ti pa beta ne gbas na. Ma wuse duwa nde, kome *Krist ta nje punje yotu ké, wuse ta bono ne nye, keto wuse ta beta nye ne joy. ³ Mumo hene e be ne bibina temo ke yene dete ko ke bakidye yotu ne pupunate kine sembo na nda yi nye Krist pupunate ké.

⁴ Mumo hene e jonna ke mebeyo ke jonna yangile membonga me Njambiyé. Keto nge mumo jonna ke mebeyo, yo yangila membonga me Njambiyé. ⁵ Ma wune duwa nde, Yesu Krist nja nje punje yotu yi sonje beya meyasi mete yi wuse kele ké. A kine mebeyo. ⁶ Mumo hene e diyé ke yi Yesu Krist, mo te ke tiko kelna beya yasi ke no mbombu. Ma nge mumo ke mbombu kelo beya yasi, yite tedya nde, a ti pa beta nye na. Sendi, a ti pa duwe nye na. ⁷ Wune bono, mumo ti sebila wune na. Mo te e kele yasi ne ngben ko sendi ne ngben nda yi Yesu Krist ne nguru wene diyé ne ngben ké. ⁸ Mo te e jonna ke mebeyo ko mono *Kum beya mekele, keto kande yi Njambiyé ma kusu ne mboko, Kum beya mekele ko ndi Mo kelna beya yasi kumo muka. Mono Njambiyé nja punje yotu, na nje yangile mesay me *Satan sonje. ⁹ Mumo hene e me mono Njambiyé ko yeti ke jonna ke mebeyo na, keto jongwe te yi Njambiyé nya nye ké ke diyó ke moy yotu ne. Dete, ko a ti yaka kelo se beya yasi kpo ne kpo na, keto Njambiyé me Sangwe wene. ¹⁰ Yasi te yi tedye nde, baka bono be Njambiyé, baka bono be *Kum beya mekele ké, yo nde, mumo hene e diyé kine kelo yasi ne ngben kpo ne kpo ko yeti mono Njambiyé na. Sendi, mumo hene e diyé kine kwadye man ko yeti mono wene na.

Njambiyé nde, wuse kwadyangwe

¹¹ Ma tom te yi bo lepima nye wune ke ngimo te yi wune kandima ne wokuna melepi me Njambiyé ké, yo nde, wuse kwadyangwe tande su. ¹² Wuse ti kel yasi nda *Kayin na. A ba mono *Mo beya mekele, e nye wo man wene. Keto nge yi nye woma nye ké? Yo keto mekele

mete yene b̄a beyate, yi mañ nje be ne ngben. ¹³ Dete, wune nj̄oñ, nge botu be meneti maka bene wune, wune ti ngbakimañgwe na. ¹⁴ Wuse duw̄a su nde, wuse sima duwe ke soñ kè ke jon̄gwe. Wuse ke duwe dete, keto wuse ke kwadye bemañ busu. M̄o te ε diye kine kwadye nj̄oñ ne k̄o ndi mun̄te. ¹⁵ Mum̄o hene ε bene mañ wene, nye nda m̄o te ε wo mum̄o. Ma, wune duw̄a nde, m̄o te ε wo mum̄o k̄o, k̄pasa jon̄gwe te yi k̄po ne k̄po yeti ke diyo ke yene na. ¹⁶ Yesus Krist ne nguru wene nya jon̄gwe dyene keto su. Yo gba yite ke tedye nda yi wuse ȳakañgwe kwadye sendi ne bemañ busu ké. Dete, wuse sendi, wuse ȳakañgwe nye jon̄gwe dyusu keto bemañ busu. ¹⁷ Nge mum̄o be ne meyasi ke to meneti, ben̄e mañ ke buk̄o, soñe misi ne sap, 'bo má lepo ka nde, mekwadya me Njambiye ke moy tem̄o ne? ¹⁸ Wune bon̄o, wuse ti kwadyikwe bemañ busu ndi ke numbu nè ke bon̄a ndapi na. Yasi wete, wuse t̄edȳa mekwadya mete ke mekele, nje b̄u sendi ke gbakasi.

¹⁹ Nge wuse kele dete, yite wuse ta duwe nde, gbakasi ke diyo ke jon̄gwe dyusu. Dete, he ta kelo nde, metemo musu b̄êki ne te ke mbombu Njambiye. ²⁰ Yo nde, nge tem̄o su ndeye wuse ke yiña yasi, wuse ke duwe nde, Njambiye lañsa tem̄o su, a ke duwe sendi meyasi hene. ²¹ Wune nj̄oñ, wune soñ tem̄o mbe, nge tem̄o su ti ndeye wuse na, yite wuse ne bibina tem̄o nde, wuse yakama tutudya ne Njambiye kine w̄o na. ²² Yite ko wuse diya nye yasi te nda, a ke nye wuse yo, keto wuse ke bakidye meyasi mete yi membon̄ga mene lepe ké, kelo sendi yasi te yi nye nye mesosa. ²³ Mbon̄ga te mbete yi nye nye wuse ké, yo nde, wuse t̄iki tem̄o ke d̄ino M̄ono wene Yesus Krist, kwadya sendi tande su nda mbon̄ga te yi nye nya wuse lepe ké. ²⁴ M̄o te ε bakidye kelo meyasi mete yi membon̄ga mene lepe ké ke diyo ke yene, nye, Njambiye sendi ke diyo ke yi m̄o te. Yasi te yi tedye wuse nde, sine be Njambiye ke diyo wete ké, yo Sisiñ te yi nye nya wuse ké.

4

Kasi botu be Njambiye nè kasi botu

bete be tedye kotu meyasi

¹ Wune nj̄oñ, wune soñ tem̄o mbe, wune ti tiki tem̄o ke yi bom̄o hene te be lepe nde, bo ne Sisiñ Njambiye ke yotu yan ké na. Yasi wete, wune p̄añ pa bofe bo yí duwe, ho sisiñ te yi bo no ké w̄ula gbate ke yi Njambiye, keto budya botu be punja melepi me j̄a ma si nyanja ke to meneti. ² Yasi te yi ta tedye wune nde, mum̄o me ne Sisiñ Njambiye ke yotu ne ké, yo kome nye lepe jaye ke mbombu bom̄o nde, Yesus Krist nj̄a jadye gba mum̄o ne jem. Yite sisiñ te yi m̄o te no ké w̄ula ke yi Njambiye. ³ Ma nge mum̄o diye kine lepo jaye dete ke mbombu bom̄o na, yite sisiñ te yi nye no ké ti w̄ula ke yi Njambiye na. Sisiñ te k̄pál wule ke yi *M̄o te ε ta yeko to ne Yesus k̄o. Wune sima wok̄o nde, M̄o te ε ta yeko to ne Yesus k̄o yima. Ma ndana, a sima dȳa ke meneti.

⁴ Wune bon̄o, ke be wune, wune yun bon̄o be Njambiye. Sendi, wune sima lañsa botu be punja melepi me j̄a baka, keto M̄o te ε diye ke yun k̄o ne deti kw̄a m̄o te ε diye ke yi botu be meneti maka k̄o. ⁵ Ma ke be botu be punja melepi me j̄a baka, bo w̄okunañgwe yan ne meneti maka, yori yi bo tapita nda yi botu be meneti maka d̄iki tapita no ké. Dete, botu be meneti maka ke len̄gwe meto ke meyasi mete yi bo lepe ké. ⁶ Ma ke be wuse, wuse w̄okunañgwe su ne Njambiye. M̄o te ε duwe Njambiye k̄o ke len̄gwe meto ke meyasi mete yi wuse lepe ké. Ma nge mum̄o ti wokuna ne Njambiye na, a tí len̄gwe meto ke meyasi mete yi wuse lepe ké na. Yo ne menje mete yite yi wuse duwe, ho mum̄o ne Sisiñ te yi gbakasi, ho a ne sisiñ te yi j̄a.

Njambiye ne mekwadya

⁷ Wune nj̄oñ, wune soñ tem̄o mbe, wuse k̄ên mbombu kwadya tande su, keto mekwadya w̄ula pele yi Njambiye. Mum̄o hene ε be ne mekwadya ke tem̄o ke tedye nde, a me m̄ono Njambiye. Sendi, a ke duwe Njambiye. ⁸ M̄o te ε kine

mekwadya ke temo ko yeti ke duwe Njambiyeye na, keto Njambiyeye ne nguru wene mekwadya. ⁹ Yasi te yi tedye nde, Njambiyeye ne mekwadya ke, yo nde, a tomma Kiko Monno wene njese ke meneti maka, na nje nye wuse kpasa jonngwe. ¹⁰ Ma yasi te yi tedye njombo mekwadya mete ke, yo nde, wuse ti kwadye su Njambiyeye na, yo nye kpale kwadye wuse, e nye tome ne Monno wene njese yi nye yotu ne ne sadaka, gwe punje mekiyo mene yi soje ne ngambi Njambiyeye keto beya meyasi mete yi wuse kele ke. ¹¹ Wune njon, wune soje temo mbe, nge be nde, Njambiyeye jekima kwadye wuse dete, wuse sendi, wuse kwadyangwe tande su. ¹² Kine mbanja mumo e benma Njambiyeye ne toru na. Nge wuse kwadya tande su, yite Njambiyeye ke diyoo ke yusu. Sendi, mekwadya mene tondunate ke temo su. ¹³ Yasi te yi tedye wuse nde, wuse ke diyoo ke yi Njambiyeye, nye sendi ke diyoo ke yusu ke, yo nde, a nya wuse yija ngabiye Sisin ne. ¹⁴ Ma ke be wuse, wuse ma sengile nye, wuse ke lepo yasi te yi wuse duwa ke ne gbololo nde: Da njesa Monno wene, na nje be mo te e jonngwe botu be meneti maka. ¹⁵ Mo te e lepe jaye nde, Yesu Monno Njambiyeye, Njambiyeye ke diyoo ke yene, nye sendi ke diyoo ke yi Njambiyeye. ¹⁶ Wuse nja nje duwe mekwadya mete yi Njambiyeye bonma sungwe ne wuse ke, e wuse tike sendi temo kete. Njambiyeye ne nguru wene mekwadya. Mo te e ke mbombu be ne mekwadya ke temo, mo te ke diyoo ke yi Njambiyeye. Njambiyeye sendi ke diyoo ke yene. ¹⁷ Yasi te yi tedye nde, mekwadya tondunate ke metemo musu ke, yo nde, wuse yakama be ne bibina temo nde, ke yeso pesina josi wuse ti gwe wo yaja na, keto teri su ndana ke meneti maka ke bonna ne yi Yesu Krist. ¹⁸ Ke mbey kome mekwadya diye kete ke, wo ti yaka diyoo womete na. Yasi wete, nge mekwadya tondete ke temo mumo, yo ke soje wo lonje. Keto nge mumo gwe wo, a ke take nde, bo taponse nye keto yija beya yasi te yi nye kelma ke. Nge mumo gwe wo ke no mbombu, yo tedya nde, mekwadya ti pa tondo ke temo ne na.

¹⁹ Ma ke be wuse, wuse su ne mekwadya ke temo, keto Njambiyeye kande kwadye wuse. ²⁰ Nge mumo lepe nde: <Mi ke kwadye Njambiyeye,> nje beno man wene, yite nye mo ja, keto nge mumo ti kwadye man wene yi nye benne ko, a ta nje kelo nan yi kwadye ne Njambiyeye te yi nye ti benne ko? ²¹ Mbonga te yi nye nya wuse ke, yo nde, mo te e kwadye Njambiyeye ko yakangwe kwadye sendi man wene.

5

Tikina temo ke yi Njambiyeye kel nde,

wuse lansangwe

¹ Mumo hene e tike temo nde, Yesu nye *Krist, yite nde, yoko yi Njambiyeye tokuma, mo te me monno Njambiyeye. Mo te e kwadye sangwe ne monno, a ke kwadye sendi monno wene. ² Yasi te yi tedye wuse nde, wuse ke kwadye bonno be Njambiyeye ke, yo kome wuse kwadye Njambiyeye, kelo sendi meyasi mete yi membonga mene lepe ke. ³ Keto kwadya Njambiyeye, yo kome mumo bakidye kelo meyasi mete yi membonga mene lepe ke. Ma meyasi mete yi membonga me Njambiyeye lepe ke yeti sulnate ke yusu na. ⁴ Keto mumo hene e me monno Njambiyeye ko ke lansa deti meneti maka. Ma yasi te yi lansa deti meneti maka ke, yo tikina temo te yi wuse no ke yi Njambiyeye ke. ⁵ Yo nda yakama lansa deti te yi meneti maka dete ko? 'Yeti ndi mo te e tike temo nde, Yesu Monno Njambiyeye ko na? ⁶ Yo nye Yesu Krist nja. A nja, e bo tope nye ke moroku. Sendi, a nja, e mekiyo mene punde. Bo ti tope ndi nye ke moroku siye na. Yasi wete, bo topuma nye ke moroku. Sendi, a nja, e mekiyo mene punde. Yo Kimo Sisin ke tedye dete ne sansan, keto Sisin te ne nguru wene gbakasi. ⁷ Yo ne meyasi yitani yi tedye yo dete ke: ⁸ Yo ne Kimo Sisin, yo ne moroku, nje bu mekiyo. Bo hene yitani lepi ndi kiya yasi wete. ⁹ Yasi te yi bomo benne nje lepo nye wuse ke, wuse ke jaye yo. Ma yasi te yi Njambiyeye ne nguru wene lepe nye wuse ke, kwa yi bomo, yo yike yi nye lepe ke kasi Monno wene ke. ¹⁰ Mo te e tike temo ke yi Monno

Njambiyε, mɔ te kε duwε gbate kε temɔ nε nde, yasi te yi Njambiyε lεpε kε kasi Mɔnɔ kε, gbakasi. Ma mɔ te ε diyε kine tikɔ temɔ kε yasi te yi Njambiyε lεpima kε na, mɔ te kε lεpɔ nde, Njambiyε mɔ jɔ, keto a t̄i tike temɔ kε yasi te yi Njambiyε lεpε kε kasi Mɔnɔ wene kε na. ¹¹ Yasi te yi Njambiyε lεpima nyε wuse kε, yo nde, a nya wuse jonɔwε te yi kpo nε kpo. A kwanma nε Mɔnɔ wene yɔ nyε nε wuse yo. ¹² Mɔ te ε diyε sanɔwate nε Mɔnɔ, mɔ te nε kpasa jonɔwε. Ma mɔ te ε yeti sanɔwate nε Mɔnɔ Njambiyε na, a kine kpasa jonɔwε na.

¹³ Wune botu bete be tike temɔ kε d̄ino Mɔnɔ Njambiyε baka, mi ketima meyasi maka kenje wune, nε wune duwε nde, wune mε nε jonɔwε te yi kpo nε kpo.

¹⁴ Yasi te yi tedye nde, wuse nε dibina temɔ kε yi Njambiyε kine gwe wɔ yanɔ kε, yo keto wuse kε duwε gba nde, nge wuse diyε nyε yiɔa yasi nda yi nyε kwadyε, a kε lenɔwε metɔ kε men su. ¹⁵ Dete, nda yi wuse sima duwε nde, a kε lenɔwε metɔ kε yasi hene te yi wuse diyε nyε kε, wuse kε duwε sendi nde, wuse mε nε meyasi mete yi wuse diyima nyε kε.

¹⁶ Mbanɔa mumɔ yakama beɔe maɔ kε kelɔ yiɔa beya yasi. Nge be nde, beya yasi te yeti kwalɔ beya yasi te yi yakama kelɔ nde, a sanɔwanɔwε nε sɔɔ na, na nɔwɛtanɔwε nε Njambiyε keto nε. Njambiyε ta jonɔwε maɔ wene te. Ma yo b̄eɔa ndi botu bete be kele yiɔa beya yasi te yi ti yaka kelɔ nde, mumɔ sanɔwanɔwε nε sɔɔ keto te kε. Yo nε yiɔa kwalɔ beya yasi yi yakama kelɔ nde, mumɔ sanɔwanɔwε nε sɔɔ keto te, yeti kwalɔ beya yasi te yite yi mi lεpε nde, bo nɔwɛtanɔwε nε Njambiyε keto te kε na. ¹⁷ Kelna kɔtu mekele hene, yo beya yasi, ma yasi wete, yeti beya yasi hene yakama kelɔ nde, mumɔ sanɔwanɔwε nε sɔɔ keto te na. ¹⁸ Wuse duwɔa nde, mumɔ hene ε mε mɔnɔ Njambiyε kɔ yeti kε kε se mbɔmbu yɔ kelɔ beya meyasi na, keto Mɔnɔ Njambiyε kε bakidyε nyε. Dete, *Mɔ beya mekele kɔ yeti nε deti te yi kpoke nyε na. ¹⁹ Wuse duwɔa nde, wuse botu be Njambiyε. Ma bukwe botu

te baka hene kε to meneti, yo Mɔ beya mekele kɔ name bo.

²⁰ Ma wuse duwɔa sendi nde, Mɔnɔ Njambiyε nɔa. A nya wuse d̄yanɔ, nε wuse duwε nε Kpasa Njambiyε. Sine be Kpasa Njambiyε te sanɔwate nε nje Mɔnɔ wene Yesu Krist. Yo nyε be Kpasa Njambiyε, be sendi jonɔwε te yi kpo nε kpo. ²¹ Wune bɔnɔ, wune d̄iy nε sɔsɔ, lɔndɔ nε meyasi mete yi bɔmɔ kanε tikɔ Njambiyε kε.

Mekana Yibate yi Jan ketima

Yo ndi sendi Jan, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko. Ke kasi mo te yi nye ketima mekana mete kenje nye ko, sulo bomo lepi nde, Nyangwe nyari te yi nye nyene nye bene bono bene baka, yo wete njon bekriten. Baŋa lepi yan nde, yo wete nyangwe nyari te yi nye duwa bene bono bene.

Mekana mete jeki lepo kasi mekwadya ne kasi gbakasi. Jan ke lepo kenje bekriten nde, bo jonnangwe ke moy gbakasi ne ke moy mekwadya, diyoo ne soso ne botu bete be lu dyambi ne *Krist lepo nde, a ti jadye gbate mumo na.

Wuse yakama baka mekana maka ke mengabiye yini:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-3).
2. Kasi gbakasi ne kasi mekwadya (seke sekete 4-6).
3. Kasi botu be tedya kotu meyasi (seke sekete 7-11).
4. Njena lepi (seke sekete 12-13).

¹ Yo mi tomba mumo, mi ke keto mekana maka kenje we Nyangwe nyari*f1* wune bono bo. Njambiyee tokuma we. Gbakasi, mi ke kwadye wune budyate. Yeti ndi mi nyepo kwadye wune dete na. Bomo hene be nja duwe gbakasi baka ke kwadye sendi wune dete, ² keto gbakasi ke diyoo ke jongwe dyusu. Yo ta diyoo dete ke njoka su kpo ne kpo. ³ Ngikwa, gwena ngwete ne tete ta bejna pele wuse wule pele Da Njambiyee ne Yesus Krist, Momo wene ke moy gbakasi ne mekwadya tande su.

Kasi gbakasi ne kasi mekwadya

⁴ Mi ba ne nyangwe mesosa yi bene nde, ke njoka bono bo baŋa ke jonna bengwe gbakasi ke no mbombu nda yasi te yi membonga mete yi Da nya wuse lepe ke. ⁵ Ma Nyangwe nyari, ndana mi ke ngweta ne we nde: Wuse kwadyangwe tande su.

Ma yo yeti yiŋa jonna yasi te yi membonga lepe ke yi mi kete kenje we ke na. Yasi wete, yo ndi yike yi wuse wokuma ke ngimo te yi wuse kandima ne jayna melepi me Njambiyee ke. ⁶ Ma mekwadya, yo kome mumo jonna bengwe meyasi mete yi membonga me Njambiyee lepe ke. Wune jonnangwe bengwe membonga me Njambiyee. Wune jonnangwe bengwe yasi te yi mbonga te lepe nda yi wune wokuma ke ngimo te yi wune kandima ne jayna melepi me Njambiyee ke.

⁷ Mi lepi dete, keto budya botu be mesebila ma si nyanja ke to meneti. Bo yeti ke lepo jaye nde, Yesus Krist nja jadye gba mumo ne jem na. Nge mumo ti jaye dete na, nye mo sebila bomo. Nye sendi *mo te e yeke to ne Krist. ⁸ Wune diyoo ne soso, ma wune me nje dimbidye yasi te yi mesay musu punja ke. Wune diyoo ne soso dete, ne wune kpal be ne ndingele sol te yi Njambiyee ta nye wune ke. ⁹ Mumo hene e laŋsa tiko tedya yasi te yi *Krist kine bengwe yo ne kwet kwet na, mo te yeti sangwate bene Njambiyee na. Ma, yoko e ke ndi mbombu bengwe yo ne kwet kwet ko sangwate bene Da ne *Momo. ¹⁰ Nge mumo nje pe yun kine tedye yasi dete na, wune ti jaya nde, a nyiŋa tu dyun na. Wune lepidya ndi nye lepidya kine bu nye nda man wun na. ¹¹ Keto mo te e lepidye nye nda man wene, mo te ke gbamo sendi kol bene nye ke moy beya mekele mene.

¹² Ko nde, mi ne budya meyasi mete yi mi yakangwe keto kenje wune, mi ti kwadye keto yo keto ke mekana ne yasi ketina mekana na. Yasi wete, mi taka nde, mi ta ke kendo weri, ne wuse tapita wuse hene ke diyoo, ne metemo musu tondu ne mesosa. ¹³ Nyangwe yari, bono be moŋ e nyari ke nyeno we. Njambiyee tokuma sendi nye nda we.

Mekana Yitatite yi Jan ketima

Mekana mete yoko, yo ndi Jan, mo tomun Yesus Krist kete yo. A kėti kenje wete mbam nde Gayus yí tondo ne nye, keto a ke jonna bengwe gbakasi, jeko kwa kwango a ke bu botu be lepina melepi me Njambiyé kimote ke mbey ne. Jan ke lukse sendi wete mbam nde Demiturus ke kimo yasi te yi nye kele ké. Ke moy mekana maka Jan ke kola keto wete mbam nde Diyoteréf, keto bendidya yotu te yi nye bendidye ke njoka beso.

Wuse yakama bake mekana mete yoko ke mengabiye yitan:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-4).
2. Kasi bojna botu be lepina melepi me Njambiyé kimote (seke sekete 5-8).
3. Kasi Diyoteréf, mo bendidya yotu ke njoka botu be Njambiyé (seke seke te 9-11).
4. Kasi Demiturus, mo kelna kimo yasi ke njoka botu be Njambiyé (seke sekete 12).
5. Njena lepi (seke sekete 13-15).

¹ Yo mi tomba mumo, mi ke keto mekana maka kenje we Gayus, son temo mbe. Gbakasi, mi ke kwadye we budyate. ² Manmbe, son temo mbe, mi goru nde, meyasi hene kēndi kimote ne we. Sendi, membundo mo bēki ne te nda yi temo yo kē mbombu diyō sendi ne te ké. ³ Mi bā ne nyangwe mesosa, keto kome baṅa beman busu nje ké, bo ke lepo kasi yo nye mi nde, we ke bengwe gbakasi ne temo yo hene, we ke jonna sendi nda yi gbakasi te lepe ké. ⁴ Mi ne mesosa kwa to te, nge mi woke nde, bono bembé ke jonna nda yi gbakasi te lepe ké. Yana te yi yakama nye mi mesosa dete yeti na.

Kasi Gayus

⁵ Manmbe, son temo mbe, we ke tonje meyasi hene sunge ne benjon busu, ko baka be dya ne jengwe te baka. ⁶ Bo ne nguru wan nja lepo wonga nde, we ke

kwadye njon yo budyate. Bo lepi dete ke mbombu njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka. Mi ke ngweta ne we nde: Ken mbombu yí kame bo, kelo kimo yasi sunge ne bo, né bo kē ne kendi yan mbombu. Kelo kimo yasi dete yi ta yaka ne Njambiyé. ⁷ Kama bo, keto kendi te yi bo kē ké, bo kēn kelo mesay me Nyangwe Kumande. Bo kwanma kine bu yana ke mebo me botu bete be yeti ke duwe Njambiyé baka na. ⁸ Dete, wuse kama njel bomō nda bete yí tedye nde, wuse ke nye bo sine bo ke mesay me tedya kasi gbakasi te yi bo kele ké.

Kasi Diyoteréf nē kasi Demiturus

⁹ Mi ketima yina monō mekana kenje njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus wune bo baka. Yasi wete, Diyoteréf ke kē mbombu yí paye wuse. A ke kwadye be nda kum ke njoka yan. ¹⁰ Dete, kome mi ta nje ké, mi ta gbaso beya meyasi mete yi nye kele ké. A ke jongile dino dyusu ke membey hene. Ko dete, yite ti pa yaka nye na. Nye ne nguru wene yeti ke bu benjon busu be dya ne jengwe te baka kimote ke mbey ne na. A ke kpalō petō botu bete be kwadye bu bo kimote baka dudye bo sonje ke njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus baka. ¹¹ Manmbe, son temo mbe, nge we beṅe mumo ke kelo yina beya yasi, we ti kel nda nye na. Yasi wete, nge we beṅe mumo ke kelo kimo yasi, no kēl nda mbete. Mo te e kele kimo yasi, mo te me monō Njambiyé. Ma yoko e kē mbombu kelo beya yasi ko ti pa duwe Njambiyé na. ¹² Ke be Demiturus, bomō hene ke lepo kasi ne kimote ke mbombu bomō. Sendi, gbakasi te yi beṅna ke jongwe dyene ne nguru wene ké ke tedye dete ke mbombu bomō hene. Ma wuse sendi, wuse ke lepo kasi ne dete. Ma we duwa nde, yasi te yi wuse lepe ke kasi ne ké, yo gbakasi.

Njena lepi

¹³ Mi ne budya meyasi mete yi mi yakama keto kenje we. Yasi wete, mi yeti ke kwadye keto yo keto ne meyasi me ketina mekana na. ¹⁴ Mi táka nde, ndana koko te tí kiko na, mi ta beṅe we. Wuse ta

tapita, wuse hene ke diyo. ¹⁵ Diyo ne te.
Beso bo ke nyeno we. Nyeno sendi beso
busu wete wete.

Mekana mete yi Yude ketima

Yo Yude te wete man ne Kumande Yesus kete mekana mete yoko (Mt 13:55). A ba sendi mo tomun Yesus Krist.

A keti kenje bekriten be ngimo te yite nde, bo dfiy ne soso sumo kol yi lu dyambi ne kotu tedya yasi te yi bana bomo nja tedye ke njoka yan ke. Bekriten kel dete yi bakidye ne tikina temo te yi bo tike ke yi *Krist ke ne ngbik ke no mbombu. Beya botu be tedya kotu meyasi mete ke senje Yesus Krist ne Kim Tom te yi lepe kasi ngikwa Njambiyi ke jonna yan ke sap sap jongwε. Yude ke lepina detinate sungwe ne botu bete.

Wuse yakama baka mekana maka ke mengabiye yitan jo wete:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-2).
2. Bekriten dfiy ne soso ne botu be tedya kotu meyasi tumo kon ne meyasi me Njambiyi baka (seke sekete 3-4).
3. Meyasi mete yi botu bete be ba ne temo ne keskere, sumo sendi kol sungwe ne Njambiyi sangwama no ke (seke sekete 5-7).
4. Teri botu be tedya kotu meyasi (seke sekete 8-19).
5. Yude ke kite bekriten (seke sekete 20-23).
6. Njena lepi (seke sekete 24-25).

¹ Yo mi Yude kete mekana maka. Mi bala Yesus Krist. Mi man ne Jak. Mi keti mekana maka kenje wune botu bete be Da Njambiyi kwadye baka. A jebama wune bakidye yi ladye ne Yesus Krist.

² Gwena ngwete ne weyna jongwε ne mekwadya buyo pele yun.

Kasi botu be tedya kotu meyasi

³ Wune njon, wune son temo mbe, temo mbe ba deke ne bak bak nde, mi keti mekana kenje wune yi lepo nda yi Njambiyi jongwε ne wuse hene ke. Mi nja benje kimote nde, mi keti gba mekana kenje wune yi ngweta ne wune nde, wune ken mbombu lu dyambi, ne botu be Njambiyi

hene tiki temo ne ngbik ke yene. Bo botu bete be wokuna ndi ne nye baka. A nya bo deti te yi tiko temo ke yene dete ndi nga wete ne sat. ⁴ Yo nde, bana beya bomo mbombilama nyije ke njoka yun. Bo yeti ke duwe Njambiyi na. Yo ketinate njombu yana ke mekana me Njambiyi nde, josi Njambiyi ta balo ke to yan, keto bo ke kongite lepi te yi lepe kasi ngikwa Njambiyi wusu ke yi jonna no ke sap sap jongwε. Bo ke paye sendi Nyangwe Masa wusu ε ndi wete ne wete ko, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist.

⁵ Ko beko nde, wune sima duwe meyasi mete yi kwanama hene ke kumo njena, mi ke kwadye gba ndi dyano dyun nde, Baba Mboko jonjwa kando Isarayel sonje ke Ejipt. Ma yasi wete, ke konje, a nja girise botu bete be ti tike temo ke yene baka. ⁶ Wune taka sendi bejaki bete be ti bakidye diyoo yan yi Njambiyi nya bo ke. Bo kpalma tiko ngbak ngbak mbey te yan yi Njambiyi nya bo ke, ε nye kanje bo ne kol sumba te yi diyee kpo ne kpo, tiko bo ke moy yitil te yi ne gir yi ladye ne nyangwe yeso pesina josi. ⁷ Wune taka sendi *Sodom ne *Gomor ne nyangwe medya mete yi poku te yite. Bo nya sendi bo ke kelna mekele me memi nda bejaki bete, diyoo sendi diyoo mbam bene nyari bene botu bete be yeti nda botu be meneti maka baka. Dete, bo ndana ke moy mebone ke dite te yi ju kpo ne kpo. Yo ke kite bomo hene nde, bo dfiy ne soso.

⁸ Ma botu baka be mbombilama nyije ke njoka yun baka ke kelo sendi dete. Yaw yaw metake man ke kelo nde, bo kel mekele mete yi nye sembo ke yotu yan, senje nde, Nyangwe Kumande ti nam bo na. Bo ke lepo sendi lepi gbutu sungwe ne jonjonjwε meyasi mete yi diyee ne meluksa ke dyobo ke. ⁹ Ma ko Mikayel te nyangwe jaki Njambiyi, kome nye bengilama bene *Kum beya mekele yi sunna ne muη Moyisi bene nye ke, Mikayel ti bofe lepo yina lepi gbutu sungwe ne Kum beya mekele ko yi jose ne nye na. Yasi wete, a lepima ndi nde: <Baba Mboko bamangwe ne we.> ¹⁰ Ma ke be botu baka, bo ke lepo

yan lépi gbutu ke méyasi hɛnɛ te yi bo ndekima ké. Ma ke méyasi mete yi bo duwɛ nda benyamɔ betɛ bɛ kinɛ dɛyano duwɛ nɛ méyasi ké, yo yite ke kpalɔ nje bekidɛye bo bekidɛya. ¹¹ Bo sângwanɔgwe nɛ mɛbɔnɛ, ketɔ bo tokuma beya nje te yi *Kayin. Bo tumbulama jatɔ ke beya nje nda yi *Balam kelma ké yí sɔmbɔ nɛ mɔni yambile, ketɔ bo bendidɛya to sunɔgwe nɛ Njambiyɛ nda *Kore. ¹² Yo nde, botu benɔri, komɛ wunɛ diki wesidɛya yí dɛyena nda beman ké, bo ke nje dɛyɔ ke njoka yun nda metari mete yi dɛyɛ sɔdɛyate ke nji duku. Bo ke hɔkuma mɛdɛye, mɔy nɛ ngala ngolo kinɛ gwena njɔn na, take ndi nje mɔy yan. Bo nda mbiyɔ te yi si yindɔ ke dɛyɔbɔ, ke kɔnɛ, dɛyɔbɔ mɛ nɛ wanɔgo, mbiyɔ kwanɔma. Bo nda mejeti mete yi ti wúm mɛmbumɔ ke ngimɔ te yi yo yákanɔgwe wumɔ ké. Bo ke gwe menɔga yiba, ketɔ bo ma si munɛ bo. ¹³ Beya mekele man ke pundɔ puyɛ nda yi gbela mɛwuru mɛmiyɛ nɛ to duku komɛ nyangwe mɛkumbɔ bendɛ piyɛ nɛ kubulu kubulu ké. Bo nda besisɔ betɛ bɛ dɛwɛ mɛgwaki. Njambiyɛ sima kombile mbɛy te yi bo ta dɛyɔ ketɛ kpo nɛ kpo ké ke mɔy yitil nɛ gir.

¹⁴ Enɔk kandima punjɛ méyasi mete yi bɔ sɔdɛyate nɛ mbɔmbu ké ke kasi botu baka. Bomɔ jadɛya nɛ ndɛndi te kumɔ yitan jɔ yiba kandɛ ke Adam kumɔ Enɔk. Enɔk lépima nde: <Nɛ bɛɛna, Baba Mbokɔ yima nɛ njɔn pupuna bejaki benɛ, buyɔ yan besanɔmay besanɔmay. ¹⁵ A njáki nje pɛsɔ jɔsi botu bɛ mɛnɛti maka hɛnɛ. A ta tedɛye mɛbɔnɛ nyɛ beya bomɔ, ketɔ beya mekele hɛnɛ te yi bo kelma ké nɛ ketɔ nyalɔ mɛlépi mete yi bo punja sunɔgwe nɛ nyɛ ké.> ¹⁶ Botu baka botu bɛ mbùno kpo nɛ kpo. Bo ke wo yotu ke teri te yi Njambiyɛ tikima bo ketɛ ké. Bo kél yasi benɔgwe beya mɛwɔbɔ man. Bo lépi nyangwe mɛlépi yí dɔkwɛ nɛ yotu, lépina sendi nɛ mɛmbɔmbila yí bɔ nɛ yasi ke bo bomɔ.

¹⁷ Ma wunɛ njɔn, wunɛ sɔn temɔ mbɛ, ke bɛ wunɛ, wunɛ táka mɛlépi mete yi botu bɛ tomun bɛ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist diki ma pelɛ ké. ¹⁸ Bo

dikima lépɔ nyɛ wunɛ nde: <Ke metu mete yi kɛ nɔ ke siyna mbokɔ, botu betɛ bɛ nyɛtɛ bɛsɔ baka ta dɛya. Bo yeti ke duwɛ Njambiyɛ na, bo jónnanɔgwe benɔgwe beya mɛwɔbɔ man yí kelɔ beya méyasi.> ¹⁹ Yo bo diki kelɔ nde, bomɔ bákannɔgwe. Metake man hɛnɛ kén ndi ke mekele mete yi mɛnɛti maka. Bo kinɛ Kimɔ Sisij ke yotu na. ²⁰ Ma wunɛ njɔn, wunɛ sɔn temɔ mbɛ, ke bɛ wunɛ, wunɛ sâɔn nde, baka nyêki bɛsɔ dɛti, né wunɛ bɛ jelnate kɛ nɔ mbɔmbu ke tikina temɔ te yi wunɛ tike ke yi Njambiyɛ ké. Tikina temɔ te yite wúla pelɛ yi Njambiyɛ nɛ nguru wenɛ. Wunɛ ngwɛtanɔgwe nɛ dɛti te yi Kimɔ Sisij. ²¹ Wunɛ kén mbɔmbu yí dɛyɔ nɛ ngbingim ke mɛbɔ mɛ Njambiyɛ te ɛ kwadɛye wunɛ kɔ yí ladɛye nɛ ngimɔ te yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist ta gwe ngwɛtɛ wusu yí nyɛ wusɛ jɔngwe te yi kpo nɛ kpo ké. ²² Ke yi botu betɛ bɛ ndi ke simta ke kasi tikina temɔ ke yi Njambiyɛ baka, wunɛ gwâki ngwɛtɛ yan. ²³ Wunɛ jónngwe banɔ sɔnɛ ke dɛtɛ. Wunɛ gwâki sendi ngwɛtɛ banɔ, ma yasi wɛtɛ, wunɛ dɛyɔ nɛ sɔsɔ, kambɔ beya mekele man mɛ nje lapidɛya nɛ wunɛ. Kpɛ, wunɛ tí kpoka ko gbela numbu melambɔ man yi mɛ nɛ sɛmbɔ beya mekele man ké na.

Njena lépi

²⁴ Yo Njambiyɛ nyɛpɔ yakama bakidɛye wunɛ nde, wunɛ tí bal na, kelɔ nde, wunɛ tɛma ke mbɔmbu wenɛ sɛngile meluksa mɛnɛ kinɛ mɛndɛya na sosa kpɛsa. ²⁵ Wusɛ lúksa, nɛ wusɛ sɔmbila ndi Njambiyɛ nyɛpɔ. Yo nyɛ Mɔ te ɛ jɔngwe wusɛ nɛ nje Yesu Krist te Nyangwe Kumande wusu. Yo nyɛ bɛ nɛ nyangwe dɛti. Yo nyɛ namɛ kandɛ ke ngimɔ te yi nyɛ tí pa kusɔ méyasi na. Yo nyɛ namɛ ndana. Yo nyɛ ta namɔ sendi mɛngimɔ hɛnɛ, *amen.

Punja Meyasi mete yi Yesus Krist tedya

Yo Jan, mo tomun Yesus Krist kete sendi mekana mete yoko, yite a me tomba budiyate. A kėti, yite a ke wete kiringira nde Patmos. Bo biyima nye kè tiko mate nda mo jobo keto lepina Kimo Tom Yesus Krist. Yo ke Patmos mate yi Kumande Yesus kwanma ne wete jaki wene yi tedye ne Jan meyasi mete yi ta kwanma ke siyna mboko ké. Jan ketima mekana maka kenje njon bekriten yitan jo yiba yi ba ke Asi ke ngimo te yite ké. Bo jébangwe meneti mete muka nde Turki.

Mekana mete lépi nda yi meyasi ta kwanma no ke siyna mboko kome Yesus Krist ta tonje meyasi hene ké. Yo ne budya sulna meyasi ke moy mekana maka. Yo ke lepo sendi kasi meluksa me Yesus Krist. Yeti se kasi pidya yotu te yi nye ba no yi bo lepe ke mekana me Kimo Tom Matiyo, Mark, Lukas nè Jan ké na.

Wuse yakama ba ke mekana maka ke mengabiye yitati:

1. Meyasi mete yi kwanama ké (kumte 1).
2. Meyasi mete yi kwanma ndana nè metom mete yi Nyangwe Kumande kenje menjon me bekriten yitan jo yiba ké (kumte 2-3).
3. Meyasi mete yi ta nje kwanma ké (kumte 4-22).

¹ Mekana mete yoko ke tedye meyasi mete yi ba sodiyate mbombu yi Yesus Krist punja ké. Njambiyé nya nye say te yi punje meyasi menori yi yakanawe dyà nedo ké, na tedye botu be mesay bene. Dete, Yesus Krist tomma jaki wene yi punje ne yo nye mo mesay wene Jan. ² Jan yekidya meyasi hene te yi nye benma ké. A lepima nde, yo gbate melépi me Njambiyé yi Yesus Krist te mo te e duwa yo ne ngbak ngbak ko punja nye nye ké.

³ Mekana maka ke punje meyasi mete yi

ta kwanma ké. Mo te e tole melépi mete yi nye bomo ko ne mesosa. Botu bete be lengwe meto bakidye melépi mete yi diyé ketinate ke moy mekana baka ne mesosa sendi, keto ngimo sima wuta.

Jan ke nyeno bekriten be Asi

⁴ Yo mi Jan kete mekana maka kenje menjon yitan jo yiba me botu bete be tike temo ke yi Yesus yi diyé ke Asi ké. Njambiyé kél ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. A ndana kete, a ba kwey kete, a ke nje sendi. Mesisin Njambiyé yitan jo yiba be diyé ke mbombu siya bekumande ne baka kél sendi ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. ⁵ Yesus Krist te e lepe meyasi mete yi nye benje ne ngbak ngbak ko kél sendi ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. Nye bosa mo te e womiya ke njoka bemun. Nye kum bekumande be meneti maka. A kwadya wuse, soje wuse ke diyó bala mebeyo musu ne mekiyo mene. ⁶ A kelma nde, wuse bêki ndingele kando bekumande, be sendi botu be nyena sadaka nye Njambiyé te Sangwe wene. A bêki ne luksa nè ngungudye kpo ne kpo, *amen. ⁷ Ne bêna, a yima ke njoka mekulutu! Bomo hene ta benje nye, ko botu bete be lonma nye ne ko punje baka. Mekando me bomo ke to meneti hene ta jaba kola keto ne. I, meyasi ta kwanma gbate dete, amen. ⁸ Njambiyé te Baba Mboko ke lepo nde: «Yo mi alfa*f1* nè omega.*f1*» A kete ndana, a ba kwey kete, a yima, a ne ngungudye hene!

Yesus ke punje yotu nye Jan

⁹ Yo mi Jan te man wun, wuse sangwate sine be Yesus. Yo dete, sine wune ke sangwa ne nyangwe mebone. Sine wune hene ke namo. He ke kelo tin, wuse hene kè no mbombu. Bo bonma mi bete ke wete kiringira nde Patmos, keto mi lepima melépi me Njambiyé, lepo sendi meyasi mete yi Yesus punja nye mi ké nye bomo. ¹⁰ Kimó Sisin dyanma mi ke yeso Nyangwe Kumande. E mi woke yina nyangwe detina men ke kon mbe nda yi mumo to ne dombiya ké. ¹¹ Men te lepima nde: «Yasi te yi we benje ké siki keto ke mekana, kenje menjon yitan jo yiba me

botu bete be tike temo ke yembe baka. Keto kenje njon botu bete be Efes, be Simirn, be Pergam, be Tiyatir, be Sardes, be Filadelfi ne be Lawodise.» ¹² Ndana, e mi yeŋsa, ne mi beŋ mo te e lepina nye mi ko. Ke mi ma yeŋsa ke, beŋa, meyasi me kasa lambo kete ke yitan jo yiba, yo ba hene tande lor. ¹³ Beŋa ke, yiŋa yasi nda gba mumo ke njoka meyasi menori. A ba ne sewna gambo ke yotu ne kanda ke beti tande lor. ¹⁴ To ne ba hene wumnate ne mbon mbon nda ndombo, yo ba nda su yombo. Misi mene ba ke pano nda lam dite. ¹⁵ Mekol mene ba ke pano ne nggy nggy nda tunji te yi bo bete ke nyen nyen dite ke. Men ne ba nda mesoko me nyanŋwe duku te e ke sokula. ¹⁶ A ba ne besiso yitan jo yiba ke mbam bo ne. Wete ngwele ngwele kafa ne numbu te yiba ba ke pundo ke numbu ne. Mbombu ne ba ke pano nda yol yeso sew. ¹⁷ Ke mi ma beŋe nye ke, e mi bale ke nji mekol mene nda mun mumo. E nye kase mbam bo ne ke yotu mbe lepode: «We ti kambi yaŋa na. ¹⁸ Mi diye bosate, diyo sendi njenate. Mi yoko e ne jon. Mi gwa ne mbombu, ma beŋa, ndana mi ta diyo ne jon kpo ne kpo. Mi ne njanjo te yi son ne yi dya bemun. ¹⁹ Dete, keto yasi te yi we beŋma ne yike yi we beŋe ndana ne yike yi ta nje kwanja ke. ²⁰ Woko to yasi te yi be sodyate ke kasi besiso yitan jo yibate yi we beŋma ke mbam bo mbe ne ke kasi meyasi me kasa lambo kete yitan jo yiba yi ba tande lor ke. To te deke: Besiso baka yitan jo yiba tedya bejaki be Njambiyen yitan jo yiba be kende ne menjon yitan jo yiba me botu bete be tike temo ke yembe baka. Meyasi me kasa lambo kete yitan jo yiba ke tedya sendi menjon yitan jo yiba me botu bete be tike temo ke yembe baka.»

2

Mekana mete yi beŋe bekriten

be Efes

¹ Ndana, e men lepe sendi nye mi nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njon botu bete be tike temo ke yi Yesus ke Efes nde: Woko yasi te yi mo te e ne

besiso yitan jo yiba ke mbam bo ne lepe ke. Nye mo te e kende ke njoka meyasi me kasa lambo kete yitan jo yiba yi tande lor ke ke lepode: ² Mi duwa mekele mo, duwe nde, we ke gwe mesay. Mi duwa nde, we ne tin, duwe sendi nde, we ti yaka gbiso beya bomo na. Mi duwa nde, we bobuma botu bete be lepe lepode, bo botu be tomun be Yesus baka, e we beŋe nde, bo botu be ja, bo yeti botu be tomun na. ³ We ne tin, we sanŋwama ne mebone keto dino dyembe, ma we ti yokwe ke njime na. ⁴ Ko beko dete, mi ne yiŋa yasi te yi mi ndeye we kete ke. Yo nde, we yeti ke kwadye se mi nda yi mbombu na. ⁵ Dete, yokidya misi beŋe mbey te yi we kopuma kete ke. Yeŋsanŋwe temo yokwe ne koko jonna nda yi we dikima jonna ne mbombu ke. Ke ti be dete na, mi ta nje ke yo, mi ma son yasi kasa lambo te wo ke mbey te, nge we ti yeŋsa temo yokwe ne koko na. ⁶ Ma ko dete, we ne yiŋa kimmo mekele. Yo nde, we ke beno mekele me botu bete be beŋwe tedya yasi te yi Nikola. Mi ke beno yo sendi.

⁷ «Mo te e ne meto ko woku lepi te yi Kimmo Sisin lepe nye menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus baka! Mo te e ta laŋsa, mi ta nye nye mbumo jete te yi jonŋwe yi diye ke *Paradis Njambiyen ke nde, a dyaki.»

Mekana mete yi beŋe bekriten

be Simirn

⁸ E men nje lepode: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njon botu bete be tike temo ke yi Yesus ke Simirn nde: Woko yasi te yi mo te e diye bosate, diyo njenate ko lepe ke. Nye e gwa ne mbombu nje be ne njon ko ke lepode: ⁹ Mi duwa nyanŋwe mebone mete yi we sanŋwa no ke. Mi duwa mebuko mo, ko beko nde, we ne kusuku. Mi duwa sendi nde, botu bete be lepe ndi ne numbu nde, bo Beyuden, ase nde, bo yeti Beyuden baka ke diki lepode lepi gbutu sunŋwe ne we. Yo nde, bo njon botu bete be wokuna ne *Satan. ¹⁰ We ti kambi yaŋa ke mebone mete yi we ta sanŋwa no ke na. Beŋa, *Kum beya mekele ko ta bete baŋa bomo ke jobo ke

njoka yun yí boɓe ne wune. Wune ta sangwa ne nyanɗwe meɓone yaka metu kamɔ. Ken ndi yo mbombu tiko temɔ ne ngbik, ko beko nde soɗ. Dete, mi ta nye we dɗɗɗwe te yi tedye nde, we sima ju.

¹¹ «Mɔ te ε ne metɔ ko wôku lepi te yi Kimɔ Sisij lepe nye menɗon me botu bete be tike temɔ ke yembe baka! ε nde: Mɔ te ε ta laɗsa ko tí sangwa se ne meɓone me soɗ yibate ε ta nje ko na.»

Mekana mete yi beɗe bekriten

be Pergam

¹² Ke koɗte, ε men nje lepo sendi nde: «Keto mekana kenje jaki te ε kende ne njon botu bete be tike temɔ ke yi Yesus ke Pergam nde: Woko yasi te yi mɔ te ε ne ngwele ngwele kafa yi ne numbu te yiba lepe ke. ε nde: ¹³ Mi duwa mbey te yi we diyε kete ke. Yo mbey te yi *Satan name ke. Ma we ndi ke ke mbombu yi bakidye dino dyembe jeliye. Sendi, we ti tone tikina temɔ te yi we tike ke yembe ke na, ko ke ngimo te yi bo woma ne Antipas te ε lepima meyasi mete yi nye duwa ne ngbak ngbak ke kasi mbe nye bomɔ ke. Bo woku nye ndi ke mbey kome wune diyε ke, ke mbey te yi Satan be ne mbey diyɔ ne ke. ¹⁴ Ko dete, mi ne yiɗa yasi te yi mi ndeye we kete ke. Yo nde, we ne baɗa bomɔ ke yo be nye sosu ke yasi te yi *Balam dikima tedye Balak ke. A dikima tedye yasi te yi ta jatidye botu be kando Isarayel ke beya nje. A dikima tedye dete, ne bo dye menjay mete yi bo kele ne sadaka nye baɗa benjamiye, nye bo sendi ke kelna mewanja. ¹⁵ Sendi, baɗa bomɔ bo ke kelo ndi njel kiya mekele mete. Bo nyeki yan sosu ke tedya yasi te yi Nikola tedye ke. ¹⁶ Ma, yensangwe temɔ. Nge ti be dete na, mi ta nje ke yo nedo, ma lu dyambi ne bo ne kafa te yi ke numbu mbe ke.

¹⁷ «Mɔ te ε ne metɔ ko wôku lepi te yi Kimɔ Sisij lepe nye njon botu bete be tike temɔ ke yi Yesus baka! ε nde: Mɔ te ε ta laɗsa, mi ta nye nye yiɗa medye te yi bo jeba nde *man yi diyε soɗyate ke dyobo ke. Mi ta nye sendi nye wete wumna tari te yi ne wete jonja dino ketinate kete.

Mumo wete ne wete yeti ke duwe jonja dino te na, soɗe ndi mɔ te yi bo nye nye dino te ko.»

Mekana mete yi beɗe bekriten

be Tiyatir

¹⁸ ε men nje lepo nde: «Keto mekana kenje jaki te ε kende ne njon botu bete be tike temɔ ke yembe ke Tiyatir nde: Woko yasi te yi Mɔno Njamiye, nye ε ne misi nda lam dite ne mekol nda tunji te yi pane ne nggy nggy ke lepe ke. ε nde: ¹⁹ Mi duwa mekele mɔ ne temɔ mekwadya mɔ, duwe nde, we ke tiko temɔ ke yembe. Mi duwa sendi nda yi we ke mbombu yi tonje ne mesay ke. Mi duwa tin yo, duwe nde, mesay mete yi we kele ndana ke buye kwa yi mbombu. ²⁰ Ko dete, mi ne yiɗa yasi te yi mi ndeye we kete. Yo nde, we ke tiko nya te yi bo jeba nde Jesabel ko nde, a kel mesay mene lala. Nye ne nguru wene ke lepo nde, nye mɔ punja melipi me Njamiye. A ke tedye meyasi yi jatidye ne botu be mesay bembε ke beya nje. A kel dete, ne bo nye bo ke kelna mewanja, dye sendi menjay mete yi bo kele ne sadaka nye baɗa benjamiye ke. ²¹ Mi nya nye ngimo yi ladye nde, a yensangwe temɔ. Ko dete, a yeti ke kwadye yensa temɔ tiko kelna mewanja mene na. ²² Beɗa, mi ta bete nye ke tan kon. Mi ta tedye sendi nyanɗwe meɓone nye botu bete be sangwa kelo wanja ne nye baka, nge bo diyε kine yensa temɔ tiko mekele mene na. ²³ Mi ta girise wo bono bene. Dete, menɗon me bomɔ hene be tike temɔ ke yembe baka ta duwe nde, mi yoko ε soɗgile metake me moy mumo, duwe yasi temɔ ne. Mi ta nye mumo hene yasi ke njoka yun beɗwe mekele mene.

²⁴ «Ma wune bukwe botu bete be tike temɔ ke yembe ke Tiyatir baka, wune ti beɗwe yun tedya yasi te yite, ho duwe yasi te yi bo jeba nde: <Dimna yasi te yi diyε soɗyate ke temɔ *Satan ke> na. Ke yun, mi yeti ke sobidye se wune yiɗa mapi na. ²⁵ Siya te ndi nde, wune kombila bakidye yasi te yi bo tedya wune ke ne ghem kumo ke ngimo te yi mi ta nje ke. ²⁶ Mɔ te ε ta laɗsa kelo mesay membe

kumɔ ke siynate, mi ta nye nye deti te yi namɔ mekandɔ me bomɔ hene ke to meneti. ²⁷ A ta biye njambala te yi sumba namɔ ne bo, wanjo bo wete wete nda yi bo pote ne membe mete yi bo sa ne yeko ke. A ta be ne deti ndi nda yi Sanmbe nya mi ke. ²⁸ Mi ta nye sendi mɔ te sisɔ te e pane ne kpalele ke njenamenɔ ko.

²⁹ «Mɔ te e ne metɔ ko wɔku lepi te yi Kimɔ Sisin lepe nye menjon me botu bete be tike temɔ ke yembe baka!»

3

Mekana mete yi beɲe bekriten

be Sardes

¹ E men ke mbombu lepo nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njon botu bete be tike temɔ ke yembe ke Sardes nde: Woko yasi te yi mɔ te e ne mesisin Njambiyɛ yitan jo yiɓa be diye ke mbombu wene lepe ke. A sendi ne besisɔ yitan jo yiɓa. E nde: Mi duwa mekele mɔ. Bo ke lepo nde, we ne jon, ase nde, we me munte. ² Jemkwe, jelkwe bukwe yasi te yi ke si gwe ke, keto mi beɲma nde, mekele mɔ yeti ne njololo ke mbombu Njambiyɛ wombe na. ³ Paɲ pa take nda yi we wokuma ne melepi me Njambiyɛ bu ne yo ke. Bakidya melepi mete, yeɲsa temɔ. Ma nge we ti diye ne soso na, yite mi ta nje pe yo nda mɔ gubo. We ti duwe ngimo te yi mi ta nje ngbake we kete ke na. ⁴ Ko dete, we ne banja bomɔ ke Sardes be ti nye memi ke melambo man na. Bo ta lenje wumna melambo, sine bo ma kendo no, keto jongwe dyan yakama nde, bo kel ne bo dete. ⁵ Dete, mɔ te e ta laɲsa, bo ta lenje nye wumna melambo. Ko mi ti soɲe dino dyene ke mekana mete yi jongwe na. Mi ta jaye ke mbombu Sanmbe ne ke mbombu bejaki bene nde, nye mumɔ wombe.

⁶ «Mɔ te e ne metɔ ko wɔku yasi te yi Kimɔ Sisin lepe nye menjon me botu bete be tike temɔ ke yembe baka!»

Mekana mete yi beɲe bekriten

be Filadelfi

⁷ E men lepe nde: «Keto mekana kenje jaki Njambiyɛ te e kende ne njon botu bete be tike temɔ ke yi Yesu ke Filadelfi nde: Woko yasi te yi mɔ te e kine sembo lepe ke. Nye sendi mɔ te e gbakasi. A ne njanjo Kumande Davit. Nge nye bute numey, kine mumɔ wete ne wete yakama dibo na. Nge nye dibe, kine mumɔ wete ne wete yakama bute na. E nde: ⁸ Mi duwa mekele mɔ. Beɲa, mi butuma numey tiko nyase ke mbombu wɔ, kine mumɔ wete ne wete yakama dibo yo na. Mi duwa nde, we yeti ne deti pake na. Ko dete, we ka ndi mbombu bakidye melepi membe, we ti tone mi na. ⁹ Dete, beɲa, mi ke kanje banja bomɔ ke njoka njon botu bete be wokuna ne *Satan baka nye ke moy mebo mɔ. Bo ke kelo ja lepo nde, bo Beyuden, ase nde, bo yeti Beyuden na. Beɲa, mi ta kelo nde, bo njaki nje kuse mebon ke nji mekol mɔ. Dete, bo ta duwe nde, mi ke kwadye we. ¹⁰ We bakidya lepi te yi mi lepima nye we nde: Kelo tin ke no mbombu ke. Dete, mi sendi, mi ta bakidye we ke ngimo te yi mebobilan ta nje ke ndingele meneti maka yi boɓe ne bomɔ hene be diye ke to meneti baka. ¹¹ Mi yima nedo! Kombila bakidye yasi te yi bo tedya we ke ne gbem, kambo mumɔ me nje bu dungwe yo. ¹² Mɔ te e ta laɲsa, mi ta tembidye nye nda konu ke moy mbanjo Njambiyɛ wombe, ko a ti pundo se ke womaɲa na. Mi ta keto dino Njambiyɛ wombe ne dino dya Njambiyɛ wombe ke yotu ne. Dya te, yo jonja Yerusalem te yi piye wule dyobo ke keki Njambiyɛ wombe ke. Mi ta keto sendi jonja dino dyembe ke yotu ne.

¹³ «Mɔ te e ne metɔ ko wɔku yasi te yi Kimɔ Sisin lepe nye menjon me botu bete be tike temɔ ke yembe baka!»

Mekana mete yi beɲe bekriten

be Lawodise

¹⁴ E men lepe nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njon botu bete be tike temɔ ke yembe ke Lawodise nde: Woko yasi te yi Mɔ te yi dino dyene nde *Amen lepe ke. Nye yoko e lepe meyasi mete yi nye beɲe ne ngbak ngbak, nye

sendi gbakasi. Nye mo te yi Njambiyε kwanma ne nye yi kuso ne mboko. E nde: ¹⁵ Mi duwa mekele mo. Mi duwa nde, we yeti weynate ne jiriri ho dīkinate ne kpaβeη na. Biran nde, βeko ne jiriri ho ne kpaβeη. ¹⁶ Dete, nda we ne bisbis, we yeti ne jiriri ho ne kpaβeη ké, mi ta jo we li. ¹⁷ Ma we ne ηguru ke lepō nde, we mo kusuku, we ma ndemo kusuku yaka. 'We ke lepō sendi nde, we ta sa sendi ηge? Ndi nde, we yeti ke duwe nde, we ne ηgwete, we ke moy jarapa, we ke buko, misi mo dībinate, sendi, we sokere na. ¹⁸ Dete, mi ke kite we nde: Bomo lor te yi bo sima βeηe βobe ke dite ké ke bo mbe. Kelo dete, né we βe ne kpasa kusuku. Bomo wumna melambo ke bo mbe, né we leη peto ne yotu yo, kamba bomo me nje βeηe sokere yo nye ne we njon. Nè we bōm sendi nyeti misi dōdye ke misi mo, né we βeηna. ¹⁹ Mi ndeya mbe tedye meβone nye bomo hene be mi kwadye yi kite ne bo. Ma dete, nyeko temo yo hene ke mesay, yeηsa sendi temo. ²⁰ Beηa, mi ke teri ke numey ke dūngwe. Nge mumo woke men mbe bute numey, mi ta nyiηe ty dyene, nè mi nè nye, he ta dyena wete. ²¹ Mo te ε ta laηsa, mi ta jaye nde, sine nye dīy ke siya bekumande mbe nda yi mi ne ηguru wombe laηsama no sendi, nje kwā dīyo metidyε sine Saηmbe ke siya bekumande ne ké.

²² «Mo te ε ne meto ko wōku yasi te yi Kimō Sisiη lepe nye menjon me botu βete be tike temo ke yembe βaka!»

4

Kanna te yi bo kane ne Njambiyε

ke dyobo ké

¹ Ke koη meyasi menori, ke mi ma kaηe misi, βeηa, wete numey nyase ke dyobo. E mi woke men te yi ma lepinaηgwe ne mbombu nye mi ké. Men te lumsama nda yi mumo to ne dombiya ké. E men te lepe nye mi nde: «Bendo nje wonga, né mi tedye we meyasi mete yi yakanηgwe dyā ke koηte yiri ké.» ² Ke kiya ηgimo te ε Kimō Sisiη dyā mi, ε mi βeηe wete siya bekumande ke dyobo nè wete mumo

metidyε kete. ³ Mbombu mo te ε βa metidyε kete ko βa ke panō ne ηggy ηggy nda kpasa yiηa tari nde japi nè sordiyon. Yiηa yasi nda yi lumbu te no ké linja siya te. Yo βa ke panō nda kpasa wete tari nde emerod.

⁴ Yiηa mesiya bekumande kaba jo yini linja siya bekumande te yoru. Betomba kaba jo yini βa metidyε ke mesiya menori. Bo βa ne wumna melambo ke yotu nè medūngwe ke to tande lor. ⁵ Yesi mbiyo dīkima pundo ke siya bekumande te. Memen nè lum mbiyo dīkima wule sendi mate. Melambo yitan jo yiβa dīkima panō ne kpalele ke pulo mbombu siya te. Melambo mete, yo mesisiη Njambiyε yitan jo yiβa.

⁶ Yiηa yasi βa ke mbombu siya bekumande te nda maη. Yo βa ne ηgelele, panō ne ηggy ηggy nda wete wumna tari nde kirisital. Yiηa jonjonηgwe meyasi yini linja siya bekum yinori tiko ke bembe. Be jonjonηgwe meyasi menori βa ne memisi ne kamtana ke yotu hene pulo mbombu nè pulo koη. ⁷ Bosa jonjonηgwe yasi βoηnama ne dila. Yibate βoηnama ne monō nday. Mbombu te yi yitatite βoηnama ne yi mumo. Jonjonηgwe yasi yinite βoηnama ne mbele te ε ke je ko. ⁸ Jonjonηgwe yasi hene ke njoka be jonjonηgwe meyasi maka yini βa ne mepapō yitan jo wete. Bo βa ne memisi ne kamtana ke yotu hene pulo puye nè ke nji mepapō. Tu ne yeso bo ti βe ne ηgimo mewedyā na, say yan ndi lepinate nde: «Kiyō, kiyō, kiyō! Njambiyε te Baba Mboko ε ne ηgunηudyε hene ko kiyō! A βa kwey kete, a ndana kete, a yima!» ⁹ Be jonjonηgwe meyasi maka yini dīkima jembina lukse mo te ε ke metidyε ke siya bekumande ko. Bo dīkima ηgane, nye wosoko nye nye, mo te ε dīye kpo ne kpo ko. ¹⁰ Menηgimo hene te yi bo kele dete ké, βetomba βaka kaba jo yini ke kuse meβon ko to mbombu ke meneti ke mbombu mo te ε ke metidyε ke siya bekumande ko. Bo ke kano yoko ε dīye kpo ne kpo ko, soηe medūngwe man niηgwe ke mbombu siya bekumande te lepō nde: ¹¹ «Baba Mboko te Njambiyε wusu, yo yakama nde, bo

lûksa wε, bo ηgâna wε, bo dûkwε nde, we ne ηgunḡudye, keto yo wε kuse meyasi hene! Wε kwadye nde, meyasi mete bêki kete, ε we kuse ne yo.»

5

Mɔno Sam ke bute mekana mete

yi ba ndadyate ké

¹ Ke kɔnte, ε mi beɲe wete mekana ke mbam bo mo te ε ba metidyε ke siya bekumande ko. Yo ba ne meketi ke moy te nε ke kɔn te. Bo ndadya yo ne meyasi me ndadya yasi yitan jo yiba nda dɔngi.

² E mi beɲe wete detina jaki Njambiyε ke pele ne men ke kwey nde: «Nda yakama pake meyasi me ndadya yasi bute mekana maka ko?» ³ Ma ko mumo wete ne wete ke dyobo ko ke meneti ko ke nji meneti ti be ne deti te yi bute mekana beɲe yasi te yi ke moy te ké na. ⁴ E mi gbongile dukwe, keto kine mumo wete ne wete yakama bute mekana beɲe yasi te yi ke moy te ké na. ⁵ E wete tomba ke njoka betomba baka lepe nye mi nde: «Wε ti lel na. Beɲa, dila te ε kando Yuda, njuku jeti te yi moy tu Davit laɲsama yasi hene. A ta pake meyasi me ndadya yasi yitan jo yiba, bute mekana.»

⁶ E mi beɲe wete *Mɔno Sam deke nda bo kilma ηgin ne yi kelna sadaka. A ba ke bembe siya bekumande. Be jonjongwe meyasi maka yini nε betomba baka linja nye tiko ke bembe. A ba ne melako yitan jo yiba nε memisi yitan jo yiba. Memisi mete, yo mesisiη Njambiyε yitan jo yiba be nye tome kenje ke to meneti maka hene ké. ⁷ E Mɔno Sam ko kwà ké bu mekana mete yi ba ke mbam bo mo te ε ba metidyε ke siya bekumande ko. ⁸ Ke nye ma bu mekana menori ké, ε be jonjongwe meyasi maka yini nε betomba baka kaba jo yini kuse meboη ke mbombu wene. Bo hene ba ne yiηa meyasi nda mekunde ke bo. Bo ba sendi ne mepelo tande lor tondunate ne yiηa melobinda. Melobinda menori tédyā meηgweta me botu be Njambiyε. ⁹ E bo jembe wete jonja jembu lepo nde: «Yo we yakama bu mekana pake meyasi mete yi ndadye yo ké, keto bo woma wε, ε we kole

bomo ne mekiyo mo. We kolma bomo ke njoka mboya bomo hene, kolo bomo ke njoka menumbu hene. We kolma bomo ke njoka mekando hene, kolo bomo ke njoka bomo hene ke to meneti. We kolma bo yi yokidyε bo nye Njambiyε. ¹⁰ We kelma nde, bo bêki kando bekumande nye Njambiyε wusu, be sendi botu be nyena sadaka nye nye. Bo ta namo ke to meneti maka.» ¹¹ Ke kɔnte, ε mi sengile yasi, ε mi woke men budya bejaki be Njambiyε. Bo linja siya bekumande ke, linje be jonjongwe meyasi maka nε betomba baka tiko ke bembe. Buyo yan ba besaηmay besaηmay, betomay betomay. ¹² Bo dikima kembidyā lepo nde: «Kε be *Mɔno Sam te yi bo woma ko, yakama nde, bomo dûkwε nde, a ne ηgunḡudye. Meyasi hene yo yene. Bo dûkwε sendi nde, a ne dyanō nε deti. Bo ηgâna nye, lukse nye, sombile sendi nye.»

¹³ E mi woke meyasi hene te yi Njambiyε kusuma, yike yi diyε ke dyobo nε ke meneti nε ke nji meneti nε yi diyε ke maη. Mi wokuma meyasi mete hene ke lepo nde: «Wuse hene sômbila yoko ε ke metidyε ke siya bekumande ko bene *Mɔno Sam. Wuse ηgâna bo, lukse bo, duwe nde, bo ne deti kpo ne kpo.» ¹⁴ E be jonjongwe meyasi maka yini lepe nde: «*Amen!» E betomba baka kuse meboη koto mbombu ke meneti kano yoko ε ke metidyε ke siya bekumande bene Mɔno Sam ko.

6

Mɔno Sam ke pake meyasi me ndadya

meyasi yitan jo wete

¹ Ndana, ε mi sengile yasi, beɲa, *Mɔno Sam ke pake bosa yasi ndadya meyasi maka yitan jo yiba. E mi woke wete jonjongwe meyasi menori ke lepo ne men nda lum mbiyo nde: «Inja!» ² Ke mi ma kanje misi, beɲa, wete wumna yanga. Mo te ε ba metidyε ke to yanga te ko ba ne ndolo ke bo. E bo nye nye dɔngwe ke to, ε nye kwà ne yi ηgaη dyambi, na laɲsa laɲsaηgwe kε no mbombu.

³ Kε Mɔnɔ Sam ma pake yiba yasi ké, ε mi woke jonjongwe yasi yibate ke lepɔ nde: «Inja!» ⁴ E wete yanga punde ne hɔkɔ hɔkɔ nda dɪte. Bo nya mɔ te ε bɔ ke to yanga te kɔ dɛti te yi soɲe tete ke meneti maka, né bomɔ wona tande yan. E bo bu wete nyanɲwe kafa nye nye.

⁵ Kε Mɔnɔ Sam ma pake yitati yasi ndadya yasi ké, ε mi woke jonjongwe yasi yitatite ke lepɔ nde: «Inja!» Kε mi ma kanɛ misi, beɲa, wete yindina yanga. Mɔ te ε bɔ metidyε ke to ne kɔ bɔ ne kilo yekina meyasi ke bɔ. ⁶ E mi woke yiɲa men ke wule ke njoka be jonjongwe meyasi maka yini lepɔ nde: «Meɲeɲ me kilo mbusa wete yakama ne buyɔ mɔni te yi bo gbo ne mɔ mesay ke yesɔ wete ké. Meɲeɲ me kilo lesi yitati nda yi kilo mbusa wete. Ma nɛ mutɔ nɛ menjam, tikɔ yite, we tɪ kpoka na.»

⁷ Kε Mɔnɔ Sam ma pake yini yasi ké, ε mi woke men te yi jonjongwe yasi yinite. E nye lepe nde: «Inja!» ⁸ Kε mi ma kanɛ misi, beɲa, wete yanga ne fandafuye. Dinɔ mɔ te ε bɔ metidyε ke to ne kɔ soɲ, dya bemuɲ bɔ ke kɔɲ ne. E bo nye bo dɛti te yi wo bomɔ. Kε njoka mepel me meneti maka yini, bo nya bo dɛti te yi wo bomɔ ke ndingele pel te wete ne kafa, ne nje kolɔ, ne nje yiɲa beya giɲga mekon, ne nje benyamɔ nyan bete be dɪye ke to meneti maka baka.

⁹ Kε nye ma pake yitan yasi ndadya yasi ké, ε mi beɲe mesisiɲ me botu bete yi bo woma baka. Bo wɔku bo keto mɛlepi me Njambiye, keto bo beɲgwa sendi yasi te yi Yesu tedya ké. Mesisiɲ man bɔ ke mbey kelna sadaka nye Njambiye pulɔ mekol mete. ¹⁰ E bo kembidya dɛtinate lepɔ nde: «Sa Mbokɔ, we kiyɔ, we yɔ gbakasi, we ta ladye kumɔ ndenen yɪ nje pesɔ ne jɔsi botu be meneti maka yɪ kundɔ ne mekiyɔ musu?» ¹¹ E bo nye wumna gambo nye mumɔ hene ke njoka yan. E bo lepe nye bo nde, bo pɔn pa ladye ne mbet, né buyɔ benjɔɲ ban be bene bo kele mesay baka, buyɔ bemaɲ ban yi bo ta wo nda bo baka si tondu.

¹² Kε ngimɔ te yi *Mɔnɔ Sam pakima ne yitan jɔ wete yasi ndadya yasi ké, ε

mi beɲe, ε meneti ngwanɲwa budyate. E yesɔ yeɲsa be yindinate ne fiɲfiɲ nda yindina lambɔ bekusɔ. E ndingele ngwende hene yeɲsa be tenate nda mekiyɔ. ¹³ E besisɔ ketiye ke dɪyobɔ balɔ ke meneti nda yi mepiɲɔ bale nɔ ne kpiɲ kpiɲ kpiɲ kome nyanɲwe pupɔ kwɔ ké. ¹⁴ E dɪyobɔ kwɔ yambile nda yi bo bɔye ne mbɔru mekana kɛ tikɔ ké. Keki nɛ kiringira hene dɪwɔ ke membey man. ¹⁵ Ko bekumande be meneti maka ko be nyanɲwe bomɔ nɛ bekum besɔja ko botu be kusuku ko ngabolo bomɔ ko bebala ko botu bete be yeti bebala baka, bomɔ hene kwanɲma kɛ soma ke mɔy mɛnguku nɛ ke gule gule metari ke mekeki. ¹⁶ E bo lepe nye mekeki nɛ gule gule metari nde: «Wune bɔl ke to su soɲye wuse soɲe ke mbombu yɔkɔ ε dɪye metidyε ke siya bekumande kɔ. Wune sɔdɪyukwe wuse, kambɔ ngambi *Mɔnɔ Sam me nje biye wuse. ¹⁷ Keto nyanɲwe yesɔ ngambi yan dyaɲma, ma nda yakama sumɔ kol kɔ?»

7

Bomɔ 144.000 be Njambiye pesima

nde, bo ta be bene baka

¹ Kε kɔɲte, ε mi beɲe baɲa bejaki be Njambiye yini ke teri yaka ne mebokɔ me meneti maka yini. Bo tembidyɔ mepupɔ yini te yi kwɔ ke to mbokɔ ké, kambɔ pupɔ wete ne wete me nje kwɔ ke to meneti ko ke maɲ, ho wumbidyε wete jeti. ² E mi beɲe sendi wete jaki Njambiye ke wule kome yesɔ punde ké. A bɔ ne yiɲa yasi nda ngembiye te yi Njambiye te ε ne jon kɔ ke bɔ. E nye kembidya dɛtinate kenje bejaki yini bete be Njambiye nya bo dɛti te yi bekidyε meneti nɛ maɲ baka. E nye lepe nye bo nde: ³ «Kpe, ne tɪ bekidyɔ ko meneti ko maɲ ko mejeti na, kumɔ ke ngimɔ te yi wuse ta pa si nye ngembiye ke mbombu botu be mesay be Njambiye wusu.» ⁴ E mi woke buyɔ botu bete yi bo nya ngembiye ke mbombu yan baka. Bo bɔ hene bomɔ tomay gomay wete nɛ bomɔ tomay kamɔni jɔ yini (144.000) ke njoka mekandɔ me botu be kandɔ Isarayel hene. ⁵ Kε kandɔ Yuda, bomɔ

tomay kamɔ jɔ yiba. Ke kando Ruben, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. Ke kando Gad, ndi dete sendi. ⁶ Ke kando Aser, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. Ke kando Neftali, ndi dete sendi. Ke kando Manase, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. ⁷ Ke kando Simeyɔŋ, ndi dete sendi. Ke kando Levi, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. Ke kando Isakar, ndi dete sendi. ⁸ Ke kando Sabulɔŋ, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. Ke kando Yosep ndi sendi dete. Ke kando Benjamɛ, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. Bo nya ngembiye ke mbombu botu benɔri hene.

Nyangwe ngil bomɔ

⁹ Ke kɔŋ te yinɔri, ε mi beŋe nyangwe ngil bomɔ. Yeti yasi te yi mumɔ yakama tolɔ na. Botu bete wɔla ke njoka bomɔ hene be diye ke to meneti baka. Bo wɔla ke njoka mboya bomɔ hene, wule ke njoka mekando hene, wule ke njoka mboya menumbu hene. Bo bɔ ke teri ke mbombu siya bekumande nɛ ke mbombu *Mɔnɔ Sam. Bo bɔ ne wumna megambo ke yotu nɛ mɔru mebanja ke meɔ. ¹⁰ Bo dikima kembidya detinate lepɔ nde: «Yo Njambiyɛ wusu ε ke metidye ke siya bekumande kɔ jonɔwe wuse bene Mɔnɔ Sam.» ¹¹ Bejaki hene bɔ ke teri linje siya bekumande, linje sendi betomba nɛ be jonjonɔwe meyasi maka yini. Bo kusa meɔŋ kɔto mbombu ke meneti ke mbombu siya bekumande kanɔ Njambiyɛ ¹² lepɔ nde: «*Amen! Wuse sɔmbila lukse ngane Njambiyɛ wusu, nye nye wosoko kpo ne kpo. He dɔkwe nde, a ne dyanɔ nɛ ngunɔdye nɛ deti kpo ne kpo, amen.»

¹³ E wete ke njoka betomba benɔri bɔ lepi lepɔ nye mi nde: «Botu bete be ne wumna megambo baka be nda? Bo wɔla we nje nɔ?» ¹⁴ E mi yeŋsa nye nye nde: «Baba, yo we duwe.» E nye lepe nye mi nde: «Yo baka be sangwama ne meɔne ke ngimɔ nyangwe meɔne te yi kwanama kɛ. Bo weyma megambo man nje pupudye yo ne bɔ ne mekiyo me *Mɔnɔ Sam. ¹⁵ Yo yite kele nde, bo tɛma ke mbombu siya bekumande te yi Njambiyɛ kelɔ mesay nye nye tu nɛ yesɔ ke mɔy mbanjo ne. Yɔkɔ ε ke metidye ke siya bekumande kɔ ta gukule bo ke

mɔy dakwe dyene. ¹⁶ Ko bo tɛ gwe se nja ho yesidye wete yesɔ na. Ko yesɔ ko kwalɔ jon hene tɛ lodye se boromɔ yan na, ¹⁷ keto Mɔnɔ Sam te ε ke metidye ke bembe siya bekumande kɔ ta dalɔ bo ngbɔso bo kɛ nɔ ke menɔge mete yi ne mɔrɔku mete yi nye jonɔwe kɛ. Njambiyɛ ta titɔ misidye hene sonɛ ke misi man.»

8

Mɔnɔ Sam ke pake yitan jɔ yiba yasi

ndadya meyasi

¹ Ke *Mɔnɔ Sam ma pake yitan jɔ yiba yasi ndadya yasi kɛ, ε yasi hene be ne gbilik ke dyobo kelɔ nda kum hawa wete. ² E mi beŋe bejaki be Njambiyɛ yitan jɔ yiba be diye temnate ke mbombu wene baka. E bo kanɛ medombiya yitan jɔ yiba nye bo. ³ E wete jaki Njambiyɛ ke pundo sendi. A bɔ ne wete pan ke bo tande lor. Bo dikɛ lodye lobinda kete yɛ kelɔ ne sadaka nye Njambiyɛ. E nye kwɔ kɛ teme ke to mbey te yi bo dikɛ kelɔ sadaka kete nye Njambiyɛ kɛ. E bo nye nye budya melobinda, na lodye, sangwe ne menɔweta me botu be Njambiyɛ hene. A ta lodye yo ke mbey kelna sadaka nye Njambiyɛ yi tande lor yi diye ke mbombu siya bekumande ne kɛ. ⁴ E yidye melobinda menɔri sangwe ne menɔweta me botu be Njambiyɛ yi diyma ke meɔ me jaki Njambiyɛ kɛ bende kumɔ ke yi Njambiyɛ. ⁵ E jaki Njambiyɛ bɔ pan lobinda yinɔri, bɔ dite ke mbey nyena sadaka nye Njambiyɛ tonje kete, bete kenje ke to meneti. Ke nye ma bete yo dete kɛ, ε mbiyo lume budyate, ε memen punde, ε yesi mbiyo yese budyate, ε meneti ngwangwa sendi. ⁶ E bejaki be Njambiyɛ yitan jɔ yiba be bɔ ne medombiya yitan jɔ yiba baka komsa, nɛ bo tɔ dombiya.

Bejaki be Njambiyɛ ke tɔ medombiya

⁷ E bosa jaki tɔ dombiya. E mɛtari nɛ dite sangwate ne mekiyo nukudya ke to meneti. Meneti bakama ke mepel yitati, ε ndingele pel te wete si lolɔ gbesɔ ne mejeti bɔ besi membunjo hene te yi bɔ kete kɛ.

⁸ E jaki yibate tɔ dɔmbiya. E bo bu yiɲa jonjon yasi nda nyanɔwɛ keki te yi dɛte biye kete kɛ betɛ ke maɲ. E maɲ baka ke mɛpɛl yitati, e pɛl te wɛtɛ yɛɲsa bɛ tandɛ mɛkiyɔ. ⁹ E mɛyasi hɛnɛ te yi dɛyɛ nɛ jon ke maɲ kɛ baka ke mɛnjon yitati, e ndiɲɛle njon te wɛtɛ si gwe. E buyɔ mɛkuka hɛnɛ te yi kɛndɛ ke maɲ kɛ baka ke mɛɲgabiye yitati, e bo si bɛkidɛyɛ ndiɲɛle ɲgabiye te wɛtɛ.

¹⁰ E jaki yitatite tɔ dɔmbiya, e wɛtɛ jonjon nyanɔwɛ sisɔ nda nyan wulɛ dɛyɔbɔ balɔ ke to mɛduku nɛ mɛndon buse ɲgabiye te wɛtɛ ke njoka mɛɲgabiye mɛtɛ yitati. ¹¹ Dinɔ sisɔ te nde Pekeke yasi. E ɲgabiye mɔrɔku wɛtɛ ke njoka mɛɲgabiye mɛtɛ yitati si jo nɛ pekeke. E bomɔ budɛyate gwe ketɔ pekeke mɔrɔku yinɔri.

¹² E jaki yinite tɔ dɔmbiya te wɛnɛ. E pɛl yɛsɔ wɛtɛ si dɛmɔ bukwe mɛpɛl mɛtɛ yiba. E pɛl ɲɔwendɛ wɛtɛ si yindɔ bukwe mɛpɛl mɛtɛ yiba. E bɛsisɔ hɛnɛ baka ke mɛɲgabiye yitati, e ndiɲɛle ɲgabiye bɛsisɔ wɛtɛ si yindɔ. Meyasi mɛnɔri hɛnɛ yitati bakama ke mɛɲgabiye yitati tati. Yo kwanɲama dɛtɛ, nɛ ɲgabiye wɛtɛ ke njoka mɛɲgabiye yitatite yi mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ si dɛm. E ndiɲɛle ɲgimɔ hɛnɛ te yi yɛsɔ dɛki panɔ kete ke dɛyɔbɔ wɛtɛ kɛ bakina ke mɛɲgabiye yitati. E ndiɲɛle ɲgabiye te wɛtɛ kwanɲa ke mɔy yitil. Sendi, e ndiɲɛle ɲgimɔ hɛnɛ te yi ɲɔwendɛ dɛki panɔ kete ke tu wɛtɛ kɛ bakina ke mɛɲgabiye yitati. E ndiɲɛle ɲgabiye te wɛtɛ kwanɲa ke mɔy yitil.

¹³ Kɛ mi ma sɛɲgile yasi, bɛɲa, wɛtɛ mbelɛ ke jɛ ke kwey nɛ mbiyon. Mi wokuma nda yi nyɛ dɛkima kembidɛya lɛpɔ nde: «O mɛbɔnɛ wa! O mɛbɔnɛ wa! O mɛbɔnɛ nɛ botu bɛtɛ bɛ dɛyɛ ke mɛnɛti maka baka komɛ mɛn mɛdɔmbiya ta lumsa ke ɲgimɔ te yi bukwe bɛjaki bɛtɛ bari bɛtati ta tɔ mɛdɔmbiya kɛ wa!»

9

Jaki yitante kɛ tɔ dɔmbiya

¹ E jaki yitante tɔ dɔmbiya. E mi bɛɲɛ wɛtɛ sisɔ te e wulma dɛyɔbɔ balɔ ke mɛnɛti kɔ. E bo nyɛ sisɔ te njanɔ te

yi butɛ nɛ numɛy te yi hebebe gbɔɲɔ ndon. ² E nyɛ butɛ numɛy te, e yidɛyɛ timbila pundɔ kete nda yidɛyɛ te yi wulɛ ke nyanɔwɛ dɛtɛ te yi bo lombɛ kɛ. E misi mɛ yɛsɔ dɛbina nɛ likap, e yasi hɛnɛ bɛ tandɛ yitil nɛ gir nɛ yidɛyɛ ndon yinɔri. ³ E bɛdɔlɔ pundɛ ke yidɛyɛ yinɔri mɛmiyɛ mɛnɛti. E bo nyɛ bo dɛti nda yi bebel kolɔ bɛtɛ bɛ mɛnɛti maka. ⁴ E bo lɛpɛ nyɛ bo nde, bo tɛ kpoka ko mbunɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ke to mɛnɛti, ko yanɔ te yi lo, ko jɛti wɛtɛ nɛ wɛtɛ na. Yasi wɛtɛ, bo kɛl bɛya yasi ndi nɛ botu bɛtɛ bɛ kinɛ ɲgɛmbiyɛ Njambiyɛ ke mbombu yan baka. ⁵ Bo tɛ nyɛ bo dɛti te yi wo bomɔ wokɔ na. Yasi wɛtɛ, bo nya bo dɛti te yi tɛdɛyɛ bo mɛbɔnɛ yaka mɛɲɔwendɛ yitan, mɛbɔnɛ mɛtɛ ta bɛ nda yi mumɔ sɔɲɔwɛ nɔ ke ɲgimɔ te yi lel kolɔ to nɛ nyɛ kɛ. ⁶ Kɛ buyɔ mɛtu mɛtɛ yitɛ bomɔ ta sɔ nde, sɔɲ bɛya bo. Ko dɛtɛ, sɔɲ tɛ wuta ke keki yan na. Bo ta ɔrɔ gwe, ma yasi wɛtɛ, sɔɲ ta londɔ londɔ nɛ bo. ⁷ Bɛdɔlɔ bɛtɛ bɔ nda bɛyanɲa bɛtɛ yi bo kombilɛ bo yɛ kɛ nɔ dɛyambi. Bo bɔ nɛ mɛyasi ke to nda mɛdɔɲɔwɛ mɛtɛ yi bo kelɛ nɛ lɔr kɛ. Mɛmbombu man bɔɲɲama nɛ yi bomɔ. ⁸ Nyinɔ to yan bɔ nda yi bomari. Mɛsɔ man bɔ nda yi bɛdila. ⁹ Bo bɔ nɛ yiɲa mɛyasi ke bɛti nda lambɔ sumba te yi mumɔ lɛɲɛ kɛ nɔ dɛyambi kɛ. Duɲ mɛpapɔ man bɔ nda duɲ mɛmatuwa mɛtɛ yi tandɛ sumba yi budɛya bɛyanɲa dɛlɛ nɛ sokɔ kɛ nɔ dɛyambi kɛ. ¹⁰ Mɛkɔndu man bɔ nda yi bebel kolɔ, bo tɔku bomɔ nda bo sendi. Dɛti mɛbɔnɛ mɛtɛ yi bo ta tɛdɛyɛ bomɔ yaka mɛɲɔwendɛ yitan kɛ wulɛ ke mɛkɔndu man. ¹¹ Kumandɛ wan, yo bɛya jaki te e dɛyɛ nɛ hebebe gbɔɲɔ ndon kɔ. Bo jɛbɔɲɔwɛ nyɛ ke numbu Heberɛ nde Abadon, ke numbu Grɛk nde Apoliyon. ¹² Bosa mɛbɔnɛ yori yi sima kwɔ kɛ. Ma bukwa mɛbɔnɛ yiba yi ta dɛyɔ ke kɔɲtɛ kɛ.

Jaki yitan jɔ wɛtɛtɛ kɛ tɔ dɔmbiya

¹³ E jaki yitan jɔ wɛtɛtɛ tɔ dɔmbiya. E mi wokɛ mɛn ke wulɛ ke mbɛy nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ yi dɛyɛ ke mbombu Njambiyɛ yi bɔ tandɛ lɔr kɛ. Yo wulma ke mɛboku mɛtɛ yini. ¹⁴ Mɛn te lɛpima

nye jaki yitan jo wete e ba ne dombiya ko nde: «Wunja bejaki yini te be diye wotunate ke keki nyanngwe duku te yi bo jeba nde Efrat ko.» ¹⁵ E bo wunje bejaki yini bete be Njambiyε tεmbidya bo yi ladye ne yasi te yi bo yakanngwe kelo ke ngbak ngbak hawa te yi yeso te, yi ngwende te ne yi sew te yi ba kponate ke. Bo bakima bomo ke menjon yitati. Bo wunjuma bejaki baka, ne bo ke wo bomo ke ndingele njon bomo wete ke njoka menjon maka yitati. ¹⁶ Mi wokuma buyo botu be lonna dyambi be ba ke to beyanga baka. Buyo yan ba bemiliyon gomay yiba. ¹⁷ Ke moy yasi te yi mi ba ke berε nda nyeno ke, mi berεma beyanga ne botu bete be ba ke to yan baka. Botu bete ba ne lamba sumba ke yotu. Melamba mete ba ne hunge hunge nda dite. Yo ba ne biyo biyo, be sendi belnate nda poyo. To beyanga bete ba nda yi bedila. Dite ne yidye ne yina yasi nda piti dikima pundo ke numbu yan. ¹⁸ E buyo njon bomo wete ke njoka menjon mete yitati sɔmbe sɔn ke mekemiye menori yitati. Bo sɔmbuma sɔn ne nje dite, ne nje yidye, ne nje piti te yi dikima pundo ke numbu beyanga ke. ¹⁹ Yo nde, deti beyanga bete wula ke numbu yan ne ke konu yan. Mekonu man ke bonna ne benyone. Yo sendi ne meto kete. Bo diki kelo mebeyo ne bomo ne meto man menori. ²⁰ Botu bete be ti sɔmbe sɔn ke mekemiye menori baka ti yensa temo tiko beya mekele man na. Ko bo ti tike kanna beya mesisin ne kanna meyasi mete yi bo dikima tuyo ne lor ho ne sumba ho ne yina sumba sendi ke na. Ko bo ti tike kanna meyasi mete yi bo dikima kwako kwako ne tari ho ne jeta ke na. Bo kelma dete ke no mbombu, ko beko nde, meyasi menori ti be ne deti te yi berε yasi, yi woko pe ho kendo na. ²¹ Ko bo ti yensa sendi temo tiko kasi wona bomo ho kasi melemba ho kasi kelna mewanja ne kasi megubo man na.

10

Wete jaki Njambiyε ne mono

mekana ke bo

¹ Ke konte, e mi berε wete detina jaki Njambiyε ke piye wule dyobo. A ba ke moy kulutu ne piyele. Lumbu ba yaka ne to ne. Mbombu ne ba ke pano nda misi me yeso. Mekol mene ba nda nyanngwe melam me dite. ² A ba ne wete mono mekana butunate ke bo. A kanma kol te e mbam bo tεmbidye ke to man, nje kanε e gare tεmbidye ke ngindi. ³ E nye kεmbidya detinate nda yi dila bete ne men ke. Ke nye ma kεmbidya dete ke, e lum mbiyo yitan jo yiba lumsa punje men yan. ⁴ Ke melum me mbiyo menori ma lumsa ke, e mi diy keto. Ma yasi wete, mi nja woko wete men ke wule dyobo lepɔ nde: «Yasi te yi melum me mbiyo maka yitan jo yiba lepima ke, sɔdyukwe yo ne gbol, kre, we ti keti na.»

⁵ E jaki te yi mi berεma ke teri, kol wete ke man, kol wete ke ngindi ko kanε mbam bo ne kenje kwey. ⁶ A kinjama ne dino mo te e diye kpo ne kpo. Nye e kusuma dyobo ne meyasi mete yi diye kete, kuso meneti ne meyasi mete yi diye kete, kuso sendi man ne meyasi mete yi diye kete ke. A kinjama lepɔ nde: «Dimbidya ngimo yeti se na. ⁷ Kome jaki yitan jo yibate ta bete men to dombiya ke, Njambiyε ta tonje yasi te yi nye kpoma yi ba sɔdyate ne mbombu ke. A ta tonje yo berεgwe Kimo Tom te yi nye lepima nye botu be mesay bene, botu be punja melepi mene ke.»

⁸ E men te yi mi wokuma wule dyobo ke nje lepina ne koko sendi nye nde: «Ken bu mono mekana mete yi diye butunate ke mebo me jaki te e ke teri, kol wete ke to man, kol wete ke ngindi ko.» ⁹ E mi ke ke yi jaki lepɔ nye nye nde, a nyeki mi mono mekana mete. E nye lepe nye mi nde: «Bonjo yo meno, yo ta be jonate ke moy, ma ke numbu, yo ta be ne min min nda mutɔ me jo.» ¹⁰ E mi bu mono mekana mete ke bo jaki meno. Yo ba ne min min ke numbu nda mutɔ me jo. Ma ke mi ma si meno ke, e yo kpale be jonate ke moy. ¹¹ Ke konte, e bo lepe nye mi nde: «Ken sendi ke punje yasi te yi Njambiyε lepe ke kasi yina mekando me bomo budyate, ke kasi mboya bomo budyate ke to meneti, ke kasi bomo yaka ne budya menumbu

mete yi bo lepe nè ke kasi bekumande budyate.»

11

Botu be lepina melepi me Njambiyè yiba

¹ E bo bu yiña kum soñ yi yekina yasi nye mi. E bo lepe nye mi nde: «Tema, yeko mbanjo Njambiyè. Yeko sendi mbey nyena sadaka nye Njambiyè. Tolo buyo botu bete be kane Njambiyè womete baka. ² Ma we ti yeki se mbanjo Njambiyè na, tiko yo ne nyek. We ti yeki yo na, keto Njambiyè kanma yo nye mekando me botu bete be yeti ke duwe nye baka. Bo ta sopte nate dyari ke yi Njambiyè tokuma ké yaka menkwende kamoni jo yiba. ³ Mi ta nye deti te yi punje melepi membe nye bomo bembe yiba be benma duwe meyasi mete yi mi kelma ké. Bo ta lepe lamba te yi bekuso yi punje ne melepi mete yaka metu tomay wete jo gomay yiba jo kamotan jo kamo wete.» ⁴ Botu baka yiba diy ke mbombu Baba Mboko te e name meneti maka ko. Botu bete, yo njuku *meoliviye yiba nè melambo yiba. ⁵ Ke mbanja mo pendo kwadye kelo yiña yasi kotute sungwe ne bo, o benja, dite ke pundo ke numbu yan girise mo te. Dete, nge mumo kwadye kelo yiña yasi kotute sungwe ne bo, mo te ta sombo soñ ne nje te yite. ⁶ Ke ndingele ngimo te yi bo ta punje melepi me Njambiyè ké, bo yakama biye mbiyo ke dyobo nde, mbiyo ti noku na. Bo yakama kelo nde, moroku lingwe mekiyo, kelo sendi nde, kwalo kemiye hene bal ke to meneti ke ngimo hene te yi bo kwadye.

⁷ Ke bo si lepo yasi te yi Njambiyè lepima nde, bo pela ké, komete, nyamo te e ta pundo ke hebebe gbonggo ndon ko ta lu dyambi ne bo. A ta lanja bo wo bo. ⁸ Memun man ta diy ke nyanngwe mbanjo nyanngwe dya. Bo ngbaki Nyanngwe Kumande wan ndi ke dya te. Bo kpál jeba dya te nde *Sodom, yiña nde Ejipt. ⁹ Bomó ta ngbo nje benja mun yan yaka metu yitati nè kumte. Bo ta wule ke njoka kwalo bomo hene, ke njoka mboya bomo, ke njoka bomo hene ko bo

lepi numbu te yen nè ke njoka mekando hene. Bomó ti jaye nde, bo pumbu bo na. ¹⁰ Botu be meneti maka ta be ne mesosa, bo ta sosa kpesa keto soñ yan. Bo ta nyena meyasi tande yan, keto botu be punja melepi me Njambiyè baka yiba jekima tedye bo mebone budyate. ¹¹ Ke metu yitati ne kumte ma si kwá ké, e Njambiyè wumbidye sosu ne yi kele nde, mumo bêki ne jon ké ke yotu yan. E bo teme. E botu bete be benma bo baka gwe wo budyate. ¹² E botu be punja melepi me Njambiyè baka yiba woke wete detina men ke wule dyobo lepo nye bo nde: «Wune bendi nje wonga!» E bo bende ke ke dyobo ke moy kulutu ke misi me bependo ban. ¹³ Ke gba ngimo te yite e meneti ngwangwa budyate. E dya bakina ke mepel kamo, e ndingele pel te wete si gbungula. Bomó tomay yitan jo yiba somboma soñ ke yi meneti ngwangwama no ké. E botu bete be ti gwe baka gwe wo budyate kwá lukse Njambiyè te e diy ke dyobo ko. ¹⁴ Yiba kemiye te yi kwanma ri. Ma yitatite ta be ke dya.

Jaki yitan jo yibate ke to dombiya

¹⁵ Ke konje, e jaki yitan jo yibate to dombiya. E yiña memen punde detinate ke dyobo lepo nde: «Deti te yi namna meneti maka me ke mebo me Baba Mboko wusu bene *Krist wene te yi nye tokuma ko. A ta namo kpo ne kpo.» ¹⁶ E betomba baka kaba jo yini be diy ke mesiya bekumande yan ke mbombu Njambiyè baka kuse mebon koto mbombu ke meneti kano Njambiyè ¹⁷ lepo nde: «Njambiyè Baba Mboko, we e ne ngungudye hene, we ndana kete, we ba sendi kwey kete. Wuse ke nye we wosoko, keto we bonma nyanngwe ngungudye yo yi bu ne diy kumande yo. ¹⁸ Mekando me botu bete be yeti ke duwe we baka wokuma kwana temo sungwe ne we, e ngimo wokuna ngambi yo dya. Ngimo te yi we ta peso ne josi botu bete be ma gwe baka dyanma. Yo ngimo te yi we ta nye botu be mesay bo, botu be punja melepi mo nduku mesay man. We ta nye sendi nye bomo bo hene, nye sendi botu bete be

kambe we, ko bonosike ko betomba. Ma pe yi botu bete be bekidyé meneti maka baka, ngimo te yi we ta girise ne bo ké dyanma.»

¹⁹ Ke kante, e mbanjo Njambiyé te yi diyé ke dyobo ké butuna. E nyanngwe kpongi te yi tedye mbon Njambiyé bene kando dyene ké beña ke moy mbanjo ne. E yesi mbiyo yese budyate. E memen punde, e lum mbiyo lumsa budyate, e meneti ngwanngwa, e metari nukudya balo.

12

Kasi wete nyari bene wete ndondo

¹ E wete nyanngwe meyekambiyé punde ke dyobo. Yo ba wete nyari. A ba ke moy misi me yeso ne piyele. Ngwendé ba ke pulo mekol mene pay nji. Basiso kamo jo yiba ba ke to ne ne dungwe te. ² A ba ne moy. A ba ke wa ne miy sangwa ne mebone kemo ke ngimo te yi monosike ba ke nje ké.

³ Wete meyekambiyé nja pundo sendi ke dyobo. Yo ba wete nyanngwe nyamo nda ngando tenate ne hoko hoko nda dite. A ba ne meto yitan jo yiba ne melako kamo. Ke meto menori yitan jo yiba to hene ba ne yina yasi kete nda dungwe bekumande. ⁴ Bo bakima basiso hene be diyé ke dyobo baka ke mengabiye yitati, e kondu ne wukule ndingele ngabiye basiso wete bete ke to meneti. E nye nje kwa kè teme ke mbombu nya te e ba ke wa ne mi ko, na men monosike kome nye ta ja ké. ⁵ E nyari ja mono mbam. Mono te ta biye njambala te yi sumba yi namo ne mekando me bomo hene ke to meneti. Ke nyari ma si ja ké, e Njambiyé kele nde, monosike kèn pele yene ke siya bekumande ne. ⁶ E nyari nje bombo kwa kè ke kongor ke mbey te yi Njambiyé sima kombile tike nye ké, na kè dal nye mate yaka metu tomay wete jo gomay yiba jo kamotan jo kamo wete (1260).

⁷ E dyambi kpo ke dyobo. E Mikayel te nyanngwe jaki Njambiyé teme bene bejaki bene yi lu dyambi ne ngando ko. E ngando teme bene bejaki te bene jangwe dyambi. ⁸ Ma ngando ti sume kol bene

bejaki bene na. Dete, bo ti be se ne mbey diyó ke dyobo na. ⁹ E bo biye nyanngwe ngando ko, njombu nyone ko bete kenje ke meneti. Bo jébangwe nye nde *Kum beya mekele, yina nde *Satan. Nye Mo sebila bomo hene ke to meneti. Bo biyima nye bete kenje ke meneti bene bejaki bene.

¹⁰ E mi woke wete detina men ke lepo ke dyobo nde: «Ndana, ngimo te yi Njambiyé jongwe ne bomo ké dyanma. A tedya ngungudye ne, tedye sendi nde, yo nye name. Ndana, *Krist te yi nye tokuma ko tedya sendi nde, yo nye be ne deti hene, keto bo biyima *Mo samsa beman busu tu ne yeso ke mbombu Njambiyé wusu ko bete kenje ke meneti. ¹¹ Benjon busu lansama nye keto mekiyo me *Mono Sam nè keto melepi me Njambiyé te yi bo kwandya nye bomo ké. Bo ti kambe son, kambidya ne jongwe dyan ne ngom ngom na. ¹² Dete, dyobo sasangwe nè wune be diyé kete baka. Mebone ne meneti nè man, keto *Kum beya mekele piya kè pele yun ne beya nyanngwe ngambi, keto a duwa nde, ngimo ne bukwa ndi ne mbet.»

¹³ Ke nyanngwe ngando ko ma bene nde, bo betima nye kenje ke meneti ké, e nye kande dudya nya te e jama mono mbam ko. ¹⁴ Yasi wete, e bo nye nyari mepapo me nyanngwe mbele yiba, na je no kè no ke mbey ne pele kongor. Bo ta dalo nye mate yaka mesew yitati nè kumte londunate ne nyone ko. ¹⁵ E nyone ko jo moroku nda sombu nyanngwe duku kenje ke kon nyari, né yo memiye nye. ¹⁶ Yasi wete, e meneti nje kama ne nyari. Meneti nyaliya bute numbu ne si men ne nyanngwe duku te yi nyanngwe ngando ko joma ké. ¹⁷ Ke nyanngwe ngando ma bene dete ké, e nye woke kwana temo sungwe ne nyari. E nye kwa yi kè lu dyambi ne bukwe mboya bomo bete be wulma ke moy nya ko baka. Yo baka be bakidyé membonga me Njambiyé, bengwe sendi meyasi mete yi Yesus tedya ké. ¹⁸ E ngando ko kwa kè teme ke kundu mesey ke gon man.

13

Kasi baŋa benyamɔ yiɓa

¹ Ke kɔŋte, ε mi beŋe wete nyamɔ ke pundɔ ke maŋ ne melako kamɔ nɛ meto yitan jɔ yiɓa. Lakɔ hene bɔ ne yiŋa yasi nda duŋgwe kete. Yiŋa dɪno bɔ ketinate ke to hene. Mɛdɪno mete hene bɔ ke tedye yiŋa lɛpi gbutu suŋgwe ne Njambiye. ² Nyamɔ te yi mi beŋma ko boŋnama ne ŋgwey. Mɛkol mene bɔ nda mɛkol mɛ wete nyamɔ nda gboŋgoy. Numbu ne bɔ nda yi dila. ε ŋgando ko nye nye ŋgunɔduye ne, nye sendi nye siya bekumande ne nɛ nyangwe dɛti te yi namɔ meyasi. ³ Mi beŋma yiŋa peŋ ke wete to nyamɔ ko nda a ta gwe gwako. Ko dɛte, peŋ te nɔ nje kwɛ. Botu be meneti maka hene tonduma nyamɔ ko kwɔ beŋgwe nye. ⁴ ε bo kanɛ ŋgando ko, keto a nya nyamɔ ko dɛti te yi namɔ meyasi. Bo kanma nyamɔ ko lɛpɔ nde: «Nda yakama yeko to ne nyamɔ ko ko? Nda yakama lu dyambi ne nye ko?» ⁵ ε bo nye nye dɛti te yi lɛpɔ mɛlɛpi mɛ mbeno nɛ mɛlɛpi mɛ gbutu suŋgwe ne Njambiye. Bo nya nye dɛti te yi kelo meyasi dɛte ke mɛŋgwende kamoni jɔ yiɓa. ⁶ ε nye bute numbu ne yi lɛpɔ ne lɛpi gbutu suŋgwe ne Njambiye, suŋgwe ne dɪno Njambiye nɛ mbey kome Njambiye dɪye kɛ. ε nye lɛpina sendi dɛte suŋgwe ne botu bete be dɪye ke dyobo baka. ⁷ ε bo nye nye dɛti te yi lu dyambi ne botu be Njambiye laŋsa bo. Bo nya nye dɛti te yi namɔ bomɔ ke njoka mboya bomɔ hene, ke njoka mɛkando hene, ke njoka menumbu hene nɛ ke njoka bomɔ hene ke to meneti. ⁸ Botu be meneti maka hene ta kuse mɛboŋ ke mbombu nyamɔ ko kanɔ nye. Yo botu bete yi dɪno dɪyan ti be ketinate ke mɛkana mɛ joŋgwe baka. Yo mɛkana mɛ joŋgwe te yi *Mɔno Sam te yi bo woma ko. Mɛdɪno man ti be ketinate ke moyte na kande ke kusuna mboko.

⁹ Mɔ te ε ne meto te yi woko ne pɛ, a woku. ¹⁰ ε nde: Ke yi mɔ te yi yo sima kpona ke yene nde, bo ta biye nye ne bala, a ta be bala gbate. Ke yi yoko yi yo sima kpona nde, bo ta wo nye ne kafa, bo ta wo nye gbate ne kafa. Nda yo dɛte kɛ,

botu be Njambiye kɛl tinj tiko temo ke yi Njambiye kɛ no mbombu.

¹¹ Ke kɔŋte yinori, ε mi beŋe sendi wete nyamɔ ke pundɔ ke moy meneti. A bɔ ne melako yiɓa nda yi mɔno sam. A bɔ ke lɛpina nda ŋgando. ¹² A bɔ ke kelo nyangwe mɛkele ke mbombu nyamɔ te yoru ne kiya dɛti nda nye. A kelma nde, ndiŋgele meneti nɛ botu be meneti hene kɔn nyamɔ te yoru. Yo nyamɔ te ε ma bɛki mbombu ne peŋ te yi bɔ nde, a ta gwe gwako, ε yo si nje kwɛ ko. ¹³ A dɪkima kelo nyangwe meyekambiyɛ, kelo gba nde, dɪte wula kwey piye ke meneti ke misi mɛ bomɔ. ¹⁴ A jatidya botu be meneti maka ke beya nje. A kelma dɛte ne nje meyekambiyɛ mete yi bo nya nye dɛti te yi kelo ke mbombu nyamɔ te yoru kɛ. A dɪkima lɛpɔ nye bomɔ nde, bo kɛl yekambiyɛ nyamɔ te yoru kanɔ yo. Yo nyamɔ te yi bo ma kɔtu nye ne kafa, ε nye nje ju ne koko ko. ¹⁵ Bo nya nye dɛti te yi kelo nde, yekambiyɛ nyamɔ ko sɔsu kelo nde, a tɔpitangwe yi lɛpɔ nde, bo woku bomɔ hene be ta dɪyo kine kanɔ yekambiyɛ nyamɔ te baka. ¹⁶ A kelma sendi nde, bomɔ hene, ko bɔmbesike ko betomba ko botu be kusuku ko buka bomɔ ko baka be yeti bebala ko bebala, mumɔ hene bɛki ne yo nyamɔ te ke mbam bo ho ke mbombu ne. ¹⁷ Yo nde, ŋge mumɔ ti be ne yo nyamɔ te ke yotu na, ko mɔ te ti bomɔ ho dɪyangwe yaŋa na. Yo te tedya dɪno nyamɔ te, tedye sendi yiŋa buyo yasi te yi tedye dɪno nyamɔ te kɛ.

¹⁸ Yo waka yi mumɔ ta tedye dɪyanɔ dɪyene yey. Mɔ te ε ne dɪyanɔ ko kwɛdɪyangwe buyo yasi te yi tedye nyamɔ te kɛ. Yo nde, buyo yasi te bɛŋa mumɔ. Buyo te, yo gomay yitan jɔ wete jɔ kamotan jɔ kamɔ wete jɔ yitan jɔ wete (666).

14

Botu be Njambiye ke jembo wete

joŋja jembi ke dyobo

¹ Ke kɔŋte, ke mi ma kanɛ misi, beŋa, *Mɔno Sam ke teri ke keki *Siyon beŋe

bomɔ tomay gɔmay wete jɔ tomay kamɔni jɔ yini (144.000). Yo bɔ botu bete yi dɪno dɪyene nɛ dɪno sangwe wene bɔ ketinate ke mɛmbɔmbu man baka. ² Ɛ mi woke wete men ke wule dɪyobɔ nda mesoko me nyanɔwe duku. Yo bɔ ne nɔgi nɔgi nɔgi nda mɛduɔ me nyanɔwe lum mbiyɔ. Men te yi mi wokuma kɛ boɔnana ne memen me botu bete be mende mekunde ke ngimɔ te yi bo jembina mende ne mekunde man kɛ. ³ Botu tomay gɔmay wete jɔ tomay kamɔni jɔ yini (144.000) baka dikima jembɔ wete jonja jembɔ ke mbombu siya bekumande nɛ ke mbombu be jonjonɔwe meyasi yini nɛ ke mbombu betomba bari. Mumɔ wete ne wete ti be ne dɛti te yi jekɛ jembɔ yinɔri na, soɔe ndi botu baka tomay gɔmay wete jɔ tomay kamɔni jɔ yini be Njambiyɛ sima si kolo ke meyasi me meneti baka. ⁴ Yo botu bete be ti dɪye bene bomari kɛ nɔ yi nye ne memi ke yotu yan baka. Yo nde, bo hene bakidya meyotu man nda bindi bengɔndu. Mbey hene te yi Monɔ Sam kɛ ketɛ, bo ke bengwe nye. Njambiyɛ kolma bo ke njoka botu be meneti maka, nɛ bo be nda nyambi tɔmna te yi bo kanɛ nye Njambiyɛ bene Monɔ Sam. ⁵ Ko yiɔa lepi jɔ ti punde wete yesɔ ke numbu yan na. Sendi, kinɛ yaɔa te yi bo yakama ndeye bo ketɛ na.

Bejaki be Njambiyɛ yitati ke lepo

kasi jɔsi te yi ta nje kɛ

⁶ Ke kɔɔte, ɛ mi nje beɔe wete jaki Njambiyɛ sendi ke je ke kwey ne mbiyɔ. A bɔ ne Kimɔ Tom te yi ta dɪyɔ kpo ne kpo, na lepi nye botu be meneti maka, lepo nye mekandɔ hene, nye mboya bomɔ hene, lepo nye bomɔ hene, ko bo lepi numbu te yen, lepo sendi nye kwalɔ bomɔ hene. ⁷ A dikima lepo ne men ke kwey nde: «Wune kambi Njambiyɛ lukse nye, keto ngimɔ te yi nye ta pesɔ ne jɔsi kɛ sima dɪyɔ. Wune kɔn yɔkɔ ɛ kusuma dɪyobɔ nɛ meneti nɛ maɔ nɛ mendoɔ mɛdukɔ kɔ.»

⁸ Ke kɔɔn jaki te ete, ɛ jaki yibate dɪyɔ lepo nde: «Yene siyma! Yene siyma, Babilɔn te nyanɔwe dɪyɔ! A kelma nde, bomɔ hene ke to meneti hɔbiya menjam

menɛ. Menjam mete, yo nyakbala mekele me memi menɛ.»

⁹ Ke kɔɔn bejaki benɔri yiba, ɛ jaki yitatite dɪyɔ lepo ne men ke kwey nde: «Ɔge mumɔ kanɛ nyamɔ kɔ, kanɔ yekambiyɛ ne, nɔge mumɔ be ne yɔ ne ke mbombu ho ke bo ne, ¹⁰ mɔ te ta hɔbiye sendi menjam mete yi tedye ngambi Njambiyɛ kɛ. Njambiyɛ ta kumbe yo ne senɔelen ke pelɔ te yi tedye ngambi ne kɛ. Mɔ te ta dɪyɔ ke mɔy meɔne ke lam dɛte nɛ ke mɔy piti. A ta sangwa ne meɔne dɛte ke mbombu pupuna bejaki be Njambiyɛ nɛ ke mbombu *Monɔ Sam. ¹¹ Ma botu bete be ta kanɔ nyamɔ kɔ, kanɔ sendi yekambiyɛ ne baka ti be ne monɔ ngimɔ mewɛdya na, ko tu ko yesɔ. Sendi, mumɔ hene te ɛ ta be ne yɔ te yi tedye dɪno nyamɔ kɔ ke yotu ne, mɔ te ta sangwa sendi ne meɔne dɛte. Yidye dɛte te yi tedye bo meɔne kɛ ta tulɔ kpo ne kpo.»

¹² Dete, botu be Njambiyɛ, yite nde, baka be bakidye mɛmbɔnɔga me Njambiyɛ, tiko sendi temɔ ke yi Yesus baka kɛl tin kɛ nɔ mbombu.

¹³ Ɛ mi woke men ke wule dɪyobɔ lepo nde: «Keto mɛlepi maka yi lepe nde: Botu bete be nje gwe yite, bo me sangwate bene be Nyanɔwe Kumande baka ne mesosa kande ndana. Bo ke wɛdya ke mesay mete yi bo kelma kɛ, keto kimo mekele man ke kɔɔn yan. Kimɔ Sisiɔ ke jaye nde, yo gbate dɛte.»

Ngimɔ bakina kimɔ nyambi

nɛ beya nyambi

¹⁴ Ke mi ma kanɛ misi, beɔa, yiɔa wumna kulutu. Yiɔa yaɔa bɔ metidye ke to kulutu yinɔri nda gba mumɔ. A bɔ ne dɪngwe ke to. Yo bɔ tande lor. A bɔ sendi ne wete nyanɔwe wotuna ken ke bo.

¹⁵ Ɛ wete jaki Njambiyɛ punde ke mbanjɔ Njambiyɛ kembidya dɛtinate lepo kenje mɔ te ɛ bɔ metidye ke to kulutu kɔ nde: «Sambila bo ne ken yɔ yɔ pesɔ ne nyambi, keto ngimɔ soɔna nyambi ke ngwan sima dɪyɔ. Nyambi te yi dɪye ke to meneti kɛ sima dɛto.» ¹⁶ Ɛ mɔ te ɛ bɔ metidye ke to kulutu kɔ sambile ken kenje meneti. Ɛ nye si soɔe nyambi hene.

¹⁷ E wete jaki punde sendi ke mbanjo Njambiyε te yi diye ke dyobo kε. A bε sendi ne nyanḡwe wotuna ken.

¹⁸ Ke kɔnte, ε mbanja jaki Njambiyε nje pundo wule ke mbey nyena sadaka nye Njambiyε. A bε ne deti te yi kelo yasi hene te yi nye kwadye kε ne dite. E nye lepe ne men ke kwey kenje jaki te ε bε ne nyanḡwe wotuna ken kɔ nde: «Sambila wotuna ken yɔ yί nɔkɔ ne mesan me *vinye mete yi ke to meneti kε, keto membumɔ mete sima detɔ.» ¹⁹ E jaki te sambile ken kenje meneti. E nye nɔke membumɔ me *vinye kε kumbe ke nyanḡwe mbey sɔpita membumɔ te yi tedye ḡgambi Njambiyε kε. ²⁰ Bo duwε ke dya kε sɔpite yo ne nan. Ke ḡgimɔ sɔpitate, ε mekiyɔ punde. Yo punduma dendila kumɔ kilometa ḡomay yitati. Dimɔ te kumma saman te yi yanḡa yakama tota kumɔ ke ḡgin.

15

*Bejaki yitan jɔ yiba ke lepo mekemiye
mete yi ta dyɔ kε*

¹ Ke kɔnte, ε mi beḡe wete nyanḡwe meyekambiyε sendi ke dyobo. Yo bε yasi te yi ḡgbakima budyate. Yo bε bejaki be Njambiyε yitan jɔ yiba. Bo bε ne njena mekemiye yitan jɔ yiba. Yo nde, Njambiyε ta kwε ne mekemiye menɔri yί sidye ne tedya ḡgambi ne.

² E mi beḡe yinḡa yasi nda man. Yo bε ke panɔ ne ḡḡey ḡḡey. Dite bε sendi kete. E mi beḡe sendi bomɔ ke teri ke to man yinɔri. Bo bε ne mekunde me Njambiyε ke mebo. Yo bε botu bete be lanḡsama nyamɔ kɔ baka. Bo tī kanε yekambiyε ne ho be ne yinḡa buyɔ yasi ketinate ke yotu yan yi tedye dino nyamɔ kɔ na. ³ Bo ke jembo jembi te yi Mɔyisi te mɔ mesay me Njambiyε dikima jembo kε, jembo sendi jembi *Mɔnɔ Sam. Bo ke jembo lepo nde: «Njambiyε te Baba Mbokɔ ε ne ḡḡungudye hene, mekele mɔ gba nyanḡwete, yo yasi te yi ḡgbakima budyate: We Kumande bomɔ hene ke to meneti, we kεl yasi ne ḡḡben, mekele mɔ hene tedya ndi gbakasi. ⁴ Baba Mbokɔ,

nda ta diyɔ kinε kambɔ we kɔ? Nda ta diyɔ kinε lukse dino dyɔ kɔ? Keto yo ndi we nyepɔ be kinε sembo na. Mekando hene ke to meneti maka ta ḡḡbo nje kanɔ we, keto we tedya nye bomɔ hene nde, mekele mɔ ne ḡḡben.»

⁵ Ke kɔnte, ke mi ma kanε misi, beḡa, mbanjo Njambiyε te yi diye ke dyobo kε butunama. E mi beḡe mɔnɔ tɔ te yi bo kele ne to melambo yi tedye nde, Njambiyε ke njoka bomɔ bene kε ke mɔyte. ⁶ E bejaki be Njambiyε yitan jɔ yiba be bε ne mekemiye yitan jɔ yiba baka punde ke mɔy mbanjo Njambiyε kε sɔ. Bo bε ne yinḡa wumna melambo ne fanya fanya ke yotu nε mekanda ke beti tande lor. ⁷ Ke njoka be jonjonḡwe meyasi mari yini, ε wete kanε mepelo yitan jɔ yiba nye bejaki be Njambiyε baka yitan jɔ yiba. Mepelo mete bε tande lor. Yo bε tondunate ne ḡḡambi Njambiyε te ε diye kpo ne kpo kɔ. ⁸ E meluksa nε ḡḡungudye te yi Njambiyε be nɔ kε kele nde, yidyε tɔndu ke mbanjo Njambiyε ne kip. Ko mumɔ wete ne wete tī be ne deti te yi nyinḡe ke mɔy mbanjo na kumɔ nde, mekemiye yitan jɔ yiba te yi bejaki be Njambiyε baka yitan jɔ yiba be nɔ kε siki kelna.

16

Kasi mepelo mete yi ne ḡḡambi

Njambiyε kete kε

¹ E mi woke yinḡa detina men ke wule ke mbanjo Njambiyε te yi diye ke dyobo kε. E men te lepe nye bejaki baka yitan jɔ yiba nde: «Ne kwân, ne kumba yasi te yi ke mɔy mepelo maka yitan jɔ yiba yi tedye ḡḡambi Njambiyε kε kenje meneti.»

² E bosa jaki kwε, ε nye kumbe pelo te wene kenje meneti. E yinḡa beya kwana mepen nukudya biye botu bete be bε ne yɔ nyamɔ kɔ ke yotu yan, kanɔ sendi yekambiyε ne kɔ.

³ E jaki yibate kumbe pelo te wene kenje ke man. E mɔrɔku me man lingwe mekiyɔ nda mekiyɔ me munḡ mumɔ. E yasi hene te yi bε ne jon ke mɔy man kε si gwe.

⁴ E jaki yitatite kumbe pelo te wene ke meduku ne ke mengge. E yo hene si lingwe mekiyo. ⁵ E mi woke jaki te e diye ne meduku hene ko ke lepɔ nde: «We ne ngben, yori yi we pesima nde, meyasi kwânnangwe deke ké. Siya Njambiyé ndi gba we, we nyepɔ. We yoko e ndana kete, yoko e ba kwey kete ko. ⁶ Bo punja mekiyo me botu bo ne mekiyo me botu be punja melepi mo. Ma ndana, we nya bo mekiyo nde, bo hôbiya. Yakama nde, bo sângwangwe no dete.» ⁷ Ke kɔnte, e mi woke wete men ke wule ke mbey nyena sadaka nye Njambiyé. Men te lepima nde: «I, Njambiyé te Baba Mboko e ne ngungudye hene, we pési meyasi mo ne ngben, lepɔ gbakasi!»

⁸ E jaki yinite kumbe pelo te wene ke misi me yeso, e yeso be ne deti te yi lodye bomɔ nda dite. ⁹ E wete banban jon lodye bomɔ. Ke bo ma benje dete ké, e bo lepe lepi gbutu sungwe ne dino Njambiyé te yoko e diye ne mekemiye mete ko. Ko bo ti yensa temo yi lukse nye na.

¹⁰ E jaki yitante kumbe pelo te wene ke siya bekumande be nyamo ko. E yitil ngangile ndingele mbey te yi nyamo ko name ké. E bomɔ kande nyambina medyem man keto mebɔne mete yi bo sangwama no ké. ¹¹ E bo lepe lepi gbutu sungwe ne Njambiyé te e diye ke dyobo ko keto mebɔne mete yi bo sangwama no ne beya kwana mepen mete yi biyima bo ké. Ko bo ti yensa temo ke mekele man na.

¹² E jaki yitan jo wetete kumbe pelo te wene ke nyangwe duku te yi bo jeba nde Efrat ko. E sombu duku si gweye ne ngbay, né bekumande bete be ta wule pulo kome yeso punde baka dól nje kwange. ¹³ Ke kɔnte, e mi benje beya mesisin yitati. Bo bonnama ne bejebo. Wete punduma ke numbu ngando ko, wete ke numbu nyamo ko, wete ke numbu mo punja melepi me ja. ¹⁴ Meyasi menori, yo beya mesisin me *Satan yi kele meyekambiyé ké. Mesisin mete kén ke yi bekumande be meneti maka hene yi wesidye bo yi dyambi te yi ta kelna ke nyangwe *Yeso Njambiyé te

e ne ngungudye hene ko. ¹⁵ E men te yi mi wokuma ké lepe nde: «Benja, mi yima nda mo gubo! Mo te e diye mejemsidye bakidye melambo mene pupunate ko ne mesosa, keto a ti kendo sokere, be ne njon ke misi me bomɔ na.» ¹⁶ Mesisin maka wesidya bekumande be meneti maka ke wete mbey te yi bo jeba ke numbu Hebere nde Harmagedon.

¹⁷ E jaki yitan jo yibate kumbe pelo te wene ke gbela pupolo te yike. E yina men lepina detinate wule ke siya bekumande te yi diye ke mbanjo Njambiyé ké. Men te lepima nde: «Yina yanja te yi kelo yeti se na.» ¹⁸ E yesi mbiyo yesé budyate. E memen punde. E lum mbiyo lumsa budyate, e meneti ngwangwa budyate. Kande ne yi Njambiyé ma kusu ne mumo tikɔ ke to meneti, meneti ti pa ngwangwa dete wete yeso na. ¹⁹ E Babilon te nyangwe dya nyaliye ke mengabiye yitati. E nyangwe medya hene te yi diye ke to meneti ké si gbungula. Njambiyé takima nyangwe dya ke dete yi nye nye pelo menjam mete yi tedye nyangwe ngambi ne ké. ²⁰ E mekingira hene si yabile, ko mekeki ti benja se na. ²¹ E wete nyangwe mbiyo metari wule dyobo nukudya ke to bomɔ. Dito kil metari wete kuma kilo kamoni. Ko dete, bomɔ lepima lepi gbutu sungwe ne Njambiyé, keto kemiye metari menori, keto yo ba beyate budyate.

17

Njambiyé ke pesɔ josi Babilon

te nya mewanja ko

¹ Ke kɔnte, e wete jaki ke njoka bejaki baka yitan jo yiba be ba ne mepelo yitan jo yiba baka nje lepɔ nye mi nde: «Inja, né mi tedye we nda yi nyangwe nya mewanja ko e diye ke to budya meduku ko ta sangwa ne pesina josi ké. ² Bekumande be meneti maka ngboma kelo mekele me memi bene be nya ko. E botu be meneti maka tukuse gwe menjam mene. Menjam mete, yo mekele me memi mete yi nye kelma bene bo ké.»

³ E jaki kɔ bɔ mi ne nje te yi sisin kumɔ nɔ ke wete konjor. E mi beɛe wete nyari metidyɛ ke to wete tena nyamɔ ne hanɛbe hanɛbe. Medino mete yi tedye lepi gbutu sunɛwe ne Njambiyɛ kɛ bɔ ketinate ke yotu nyamɔ enɔru ne nɛbeɛ. A bɔ ne meto yitan jɔ yiba nɛ melako kamɔ. ⁴ Nya te lenma yina kɛsa kimɔ tena lambɔ ne hanɛbe hanɛbe. Ke melɛnɛwe mɛnɛ, yina bɔ ne lɔr, yina ne kɛsa yina metari, yina ne kɛsa yina meyasi nda membambo. A bɔ ne wete pelɔ ke bɔ, bɔ sama yo ne lɔr. Mekele me nyɛ nɛ mekele me memi mete yi kelna mewanja mɛnɛ bɔ ne nɛbeɛ ke mɔy te. ⁵ Yina dino te yi tedye yasi te yi be sɔdyate kɛ bɔ ketinate ke mbombu wɛnɛ. Yo bɔ ketinate nde: «Babilɔn te nyangwe dya, nye Nyangwe ne botu be kelna mewanja nɛ botu be kelna mekele me memi ke to meneti maka.» ⁶ Teri nya kɔ yi mi beɛma kɛ bɔ nda yi mɔ te e si gwe menjam. Yo mekiyo me botu be Njambiyɛ nɛ mekiyo me botu bete be lepe kasi Yesu yi nye hoɔiya kɛ kele nde, a bɛki dɛte. Ke mi ma beɛe nye kɛ, e mi nɛbakima budyate.

⁷ E jaki diyɛ mi nde: «We nɛbakimangwe keto nɛge? Mi ta punje yasi te yi be sɔdyate ke kasi nya kɔ nɛ ke kasi nyamɔ te e sɔbe nye kɔ ndana nye wɛ. Yo nyamɔ te e ne meto yitan jɔ yiba nɛ melako kamɔ kɔ. ⁸ Nyamɔ te yi we beɛma kɔ bɔ ne jon ne mbombu, ma ndana a yeti se ne jon na. A ta be ke pundɔ ke hebeɛbe gbongɔ ndon gwe bɔne ne nɛbot. Botu be meneti maka yi dino dyan ti be ketinate ke mekana me jonɛwe wule ke ngimɔ te yi Njambiyɛ kusuma ne mboko kɛ ta nɛbakima yi beɛe nyamɔ kɔ. Bo ta nɛbakima, keto nyamɔ kɔ bɔ ne jon ne mbombu, ma ndana a yeti se ne jon na. Sendi, a ta nje punje yotu ne kɔkɔ.

⁹ «Ma yo waka yi mumɔ yakanɛwe tedye nde, a ne dyanɔ gbate yey. Yo nde, meto maka yitan jɔ yiba tedya mekeki yitan jɔ yiba te yi nya kɔ diyɛ metidyɛ kete kɛ. ¹⁰ Meto maka tedya sendi bekumande yitan jɔ yiba. Ma ke njoka yan, yitan yeti se na, wete ndi kete, ma mbanja ti pa dya

na. Ndi nde, kome mbete ta dya kɛ, ngimo namnate yene ta be kumte. ¹¹ Nyamɔ kɔ e bɔ ne jon ne mbombu, ma ndana a yeti se kɔ, nye kumande yitan jɔ yitatite. A ke njoka te bari yitan jɔ yiba. Ma a ta gwe bɔne ne nɛbot. ¹² Melako kamɔ te yi we beɛma kɛ tedya bekumande kamɔ be ti pa bɔ diyɔ bekumande baka. Yasi wete, bo ta bɔ diyɔ bekumande yi namɔ saman mɔnɔ ngimɔ ne mbet bene be nyamɔ kɔ. ¹³ Bekumande baka hene ndi ne kiya to yasi wete yi tonje, yo nde, bo nyɛki ngungudye yan nye nyamɔ kɔ, sana ne dɛti yan hene nye nye. ¹⁴ Bo ta lu dyaɛmi ne *Mɔnɔ Sam. Yasi wete, Mɔnɔ Sam ta lanɛsa bo, keto nye Baba Mboko te e lanɛsama bebaba mboko. Nye Kumande bekumande. Nɛ nye nɛ botu bete be nye sima tokɛ, botu bete be nye jebama, bo botu bete be wokuna ne nye baka, bene bo hene ta lanɛsa.»

¹⁵ E jaki lepe sendi nye mi nde: «Meduku mete yi we beɛma yi nya mewanja kɔ diyɛ metidyɛ kete kɛ, yo tedya mekando me bomɔ nɛ menɛgil me bomɔ. Yo tedya botu be meneti maka hene nɛ bomɔ be lepe ko kwalɔ numbu te yen. ¹⁶ Melako maka kamɔ yi we beɛma kɛ nɛ nyamɔ kɔ ta benɔ nya mewanja kɔ nye bɔ ke dɛte. Bo ta wɔmbile meyasi hene ke meɔ mɛnɛ tiko nye sɔkerɛ. Bo ta dya mbundo yotu ne lodye yike yi ta bukwe kɛ. ¹⁷ Yo Njambiyɛ kele nde, bekumande baka hene bɛki ndi ne kiya to yasi wete yi tonje. A kelma dɛte, nɛ bo tonje yasi te yi nye sima si kpo kɛ. Yo nde, bekumande baka kɛl mesay yi nye ne diyɔ namnate yan nye nyamɔ kɔ kumɔ nde, melɛpi mete yi Njambiyɛ lepima kɛ siki tondo.

¹⁸ «Ma, nya te yi we beɛma kɔ tedya nyangwe dya kɔ e diyɛ ne bekumande ke to meneti kɔ.»

18

Njambiyɛ ke yangile Babilɔn

te nyangwe dya

¹ Ke konje yinɔri, e mi beɛe sendi wete jaki Njambiyɛ ke piye wule dyaɔbo. A bɔ

ne deti budfyate. E meluksa mete yi nye ba no ké paniye ndingele meneti. ² E nye kembidya detinate lepo nde: «Yene siyama, yene siyama, Babilon te nyangwe dya! A lingwa gban beya mesisiñ me *Satan, gban kwalo beya mesisiñ hene, gban hikiri hikiri beya benon hene. ³ Yo dyanma dete ke yi Babilon, keto mekando me botu be meneti hene hobiya menjam mene. Yo nyakbala mekele me memi mete yi bo ne bekumande be meneti maka kelma bene be Babilon ké. Yo sendi nde, botu be dyanngwe meyasi ke to mboko baka tonduma ne kusuku keto mberi meyasi mene.»

⁴ Ke kante, e mi woke wete men ke lepo wule dyobo nde: «Wune botu bembé, ne jisa pundo ke dya ke, ma wune me nje nyine ke moy mebeyo mene. Wune jisa, kambó ne nje sangwa ne mekemiye mete yi ta balo ke to ne ké. ⁵ Wune jisa, keto mebeyo mene ma wesidya ne kembembe kumo dyobo. Sendi, Njambiyé ti lensa kotu mekele mene na. ⁶ Wune yokidya ndi kiya yasi te yi nye kelma ne besó ké nye nye. Ke yasi hene te yi nye kelma, wune yokidya yo menja yiba bengwe mekele mene. Nge be nde, a yekima ndonje pelo hakambe menjam wete, wune kpál yeko yiba nye nye. ⁷ Ndi nda yi nye dɔngwa ne beti kwey, jonna ke nyem nyem jongwe, wune kpál tedye nye mebóne ndana tiko nye ne misidye ke misi ndi dete sendi. Wune kél ne nye dete, keto a ke lepo ke moy temo ne nde: «Mi ke namo meyasi nda kumande. Mi yeti kuso na. Ko mi tí be ne misidye ke misi wete yeso na.» ⁸ Keto metake mete yite mekemiye maka ta balo ke to ne ke kiya yeso. A ta sangwa ne son, misidye ta pundo ke misi mene. Kolo ta dya nye, dite ta lodye nye ne ngito. Yo ta kwanja dete, keto Baba Mboko, Njambiyé te e pesima josi ne ko ne ngungudye.» ⁹ Bekumande be meneti maka hene be nya bo ke kelna mekele me memi bene be nya ko, jonna bene bo ke nyem nyem jongwe baka ta lelo jaba keto ne. Bo ta kelo dete kome bo ta benje tululu yidye dite te yi ta girise nye ké. ¹⁰ Bo ta gwe wo nyangwe mebóne

mete yi nye ta sangwa no ké, diyó ne nan ne mbi ne nye lepo nde: «O mebóne wa! O mebóne ne nyangwe dya nde Babilon te ngabolo dya wa! Pesina josi Njambiyé balma ke to yo ndi ke hawa wete!»

¹¹ Ma botu bete be dyanngwe meyasi ke to mboko baka ke lelo punje misidye ke misi keto Babilon, keto mo te e bome mejen man yeti se na. ¹² Meyasi mete yi bo dikima dyanngwe ké ba lor ne yina sumba sendi ne kpasá yina metari ne kpasá yina yasi nda membambo. Yo ba ne yina kpasá wumna to melambo ne yina kpasá tena melambo ne yina jendina melambo ne yina tena melambo ne hangbe hangbe. Yo ba sendi ne kpasá kwalo mejeti hene ne kwaló meyasi hene te yi bo sa ne su njoku ne kwaló meyasi hene te yi bo sa ne kpasá mejeti mete yi dye budya moni ne meyasi mete yi bo tuye ne yina yasi nda tungi ne sumba ne wete wumna tari. ¹³ Bo dikima dyanngwe sendi kwaló wete kpasá lobinda nde sinamom ne yina membunjo te yi ne kimó metul nde amom. Bo dikima dyanngwe sendi yina budya kwaló melobinda ne yina yi bo kele ne wete monó jeti mbunjo nde *mir ne yina sendi nda paka. Bo dikima dyanngwe sendi menjam ne gbela memuto ne su farin ne yina nyambi nda mbusa. Bo dikima dyanngwe benday ne besam ne beyanga ne yina mematuwa mete yi tande sumba yi beyanga dikima dale ké. Bo dikima dyanngwe sendi bebala ne gbela bomo. ¹⁴ Botu be dyanngwa meyasi maka dikima lepo nye nyangwe dya ko nde: «Meyasi mete yi we nya temo yo hene kete ké sima londó ne we. Kimó ngere ngere buyo kusuku hene te yi we ba no ké sima si yabile ke mebo mo. Ko we tí bedya se yo wete yeso na!» ¹⁵ Botu be dyanngwa meyasi benori be sombuma kusuku keto ne baka ta gwe wo nyangwe mebóne mete yi nye ta sangwa no ké, diyó ne nan ne mbi ne nye. Bo ta lelo punje misidye ke misi. ¹⁶ Bo ta lepo nde: «O mebóne wa! O mebóne ne nyangwe dya ke e dikima lenje kimó fanya fanya wumna lambó ko wa! O nye e dikima lenje kpasá hangbe

hangbe tena lambɔ, kombile mɛɛngwe mɛnɛ nɛ lɔr nɛ kɛpasa mɛtari nɛ kɛpasa yija yasi nda mɛmbambɔ kɔ wa! ¹⁷ Ma ndi kɛ hawa wɛtɛ nɛ wɛtɛ buɔɔya kusuku te yinɔri sima si yangila!»

Botu bɛ dukuna kuka hɛnɛ nɛ nyangwe bɛmasa ban nɛ bomɔ hɛnɛ te bɛ keɛ mesay kɛ maŋ nɛ gbɛla botu bɛtɛ bɛ kɛ yan kɛndi baka, bɔ hɛnɛ dikima tɛmɛ nɛ naŋ nɛ mbj. ¹⁸ Bɔ dikima kaŋɛ misi yɪ bɛŋɛ nɛ tululu yidye dɪtɛ te yɪ girise dya kɛ kɛ. E bɔ dikɪ kɛmbidya lɛpɔ nde: «Dya te nda e nda nyangwe dya kɔ kɔ?» ¹⁹ Bɔ dikima taye ngbutu kutudye ke mɛto man lelɔ jaba kɛmbidya lɛpɔ nde: «O mɛbɔnɛ wa! O mɛbɔnɛ nɛ nyangwe dya kɛ yɪ bomɔ hɛnɛ te bɛ nɛ mɛkuka kɛ maŋ sɔmbuma kusuku keto nɛ kɛ wa! Ma ndi kɛ hawa wɛtɛ nɛ wɛtɛ, bɔ sima yangile nyɛ!»

²⁰ Dyobɔ, sosangwe kɛ yasi te yɪ dyanma nyɛ kɛ. Ma wunɛ botu bɛ Njambiyɛ nɛ wunɛ botu bɛ tomun bɛ Yesus nje bu wunɛ botu bɛ punja mɛɛɛpi mɛ Njambiyɛ, wunɛ sɔsangwe sendi, keto Njambiyɛ pɛsima jɔsi dya kɛ yɪ kundɔ nɛ wunɛ.

²¹ Ndana, e wɛtɛ dɛtina jaki Njambiyɛ bu yija tari nda nyangwe tari mɛkɔkɔ bɛtɛ kɛ maŋ lɛpɔ nde: «Yo dɛkɛ nda yɪ bɔ ta yombile nɛ Babilɔn te nyangwe dya bɛtɛ nɛ vɛŋ. Ko bɔ tɪ bɛŋɛ se mbɔmbu wɛnɛ na. ²² Ko mumɔ tɪ wokɔ se bomɔ kɛ mɛndɛ mɛkundɛ ho wokɔ mɛn bomɔ kɛ jɛmbina kɛ dya dya na. Ko mumɔ tɪ wokɔ se bomɔ kɛ tɔ mɛmbule nɛ mɛdɔmbiya na. Ko sana kwalɔ yasi te nda, ko wokuna mɛduŋ mɛ kɔkuna yija yasi tɪ bɛŋna se kɛ dya dya na. ²³ Ko puyɛ lambɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɪ panɔ se kɛ yasi ya na. Ko mumɔ tɪ wokɔ se mɛn mbam bɛnɛ nyari kɛ kelɔ jɛsɔ gwaki kɛ yasi ya na. Meyasi ta kwanɛna dɛtɛ, keto botu bɛtɛ bɛ dikima dyanangwe meyasi kɛ dya dya baka bɔ nyangwe bomɔ kɛ to mɛnɛti maka hɛnɛ. Sendi, wɛ jatidya mɛkandɔ mɛ botu bɛ mɛnɛti hɛnɛ kɛ bɛya nje keto kelna mɛkele mɛ kifi ya. ²⁴ Yo nde, Njambiyɛ semma mɛkiya mɛ botu bɛ punja mɛɛɛpi mɛnɛ nɛ mɛkiya mɛ botu bɛnɛ nɛ mɛkiya

mɛ bomɔ hɛnɛ te yɪ bɔ woma kɛ to mɛnɛti maka baka kɛ mɛbɔ mɛnɛ.»

19

¹ Kɛ kɔŋ meyasi mɛnɔri, e mi wokɛ yija dɛtina mɛn kɛ wulɛ dyobɔ nda mɛn nyangwe ngil bomɔ. E mɛn lɛpɛ nde: «*Aleluya, yo Njambiyɛ wusu nyɛ wusɛ jonngwe! Hɛ lɔksa nyɛ. Hɛ dukwɛ nde, a nɛ ngungudye. ² A pɛsi meyasi nɛ ngbɛŋ lɛpɔ gbakasi, keto a pɛsima jɔsi nyangwe nya mɛwanja kɔ e bɛkidya mɛnɛti nɛ kelna mɛwanja mɛnɛ kɔ. Njambiyɛ kunduma mɛkiya mɛ botu bɛ mesay bɛnɛ ndi kɛ yotu nya mɛwanja kɔ nɛ nguru wɛnɛ.» ³ E bɔ basidye lɛpɔ nde: «Aleluya! Yidye dɪtɛ te yɪ lodye nyɛ kɛ ta tulɔ bɛndɔ kɔ nɛ kɔ.» ⁴ E bɛtomba baka kaba jɔ yini nɛ bɛ jonjonngwe meyasi maka yini kusɛ mɛbɔŋ kanɔ Njambiyɛ te e kɛ mɛtidye kɛ siya bɛkumandɛ kɔ. E bɔ lɛpɛ nde: «*Amɛn, aleluya!»

Kasi ngimɔ jɛsɔ gwaki

te yɪ Mɔnɔ Sam

⁵ E wɛtɛ mɛn wulɛ kɛ siya bɛkumandɛ lɛpɔ nde: «Wunɛ sɔmbila Njambiyɛ wusu, wunɛ botu bɛ mesay bɛnɛ hɛnɛ, wunɛ bɛ kambe nyɛ baka, kɔ bɔnɔsikɛ kɔ bɛtomba.» ⁶ Kɛ kɔŋtɛ, e mi wokɛ wɛtɛ mɛn nda mɛn nyangwe ngil bomɔ. Yo bɔŋnama nɛ mɛsokɔ mɛ nyangwe duku. Yo bɔŋnama sendi nɛ mɛduŋ mɛ nyangwe lum mbiya. Mɛn te lɛpɛma nde: «*Aleluya! Keto Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wusu bɔŋma dɪya kumandɛ nɛ. A nɛ ngungudye hɛnɛ. ⁷ Wusɛ sɔsangwe. Hɛ sɔsangwe kɛpɛsa. Hɛ lɔksa nyɛ, keto ngimɔ jɛsɔ gwaki *Mɔnɔ Sam dyanma. Nya gwaki wɛnɛ sima si komsa. ⁸ Ngimɔ yakama yɪ nya gwaki yakama lɛŋɛ kimɔ fanya fanya wumna lambɔ.» Wumna lambɔ te tɛdya ngbɛŋ mɛkele mɛtɛ yɪ botu bɛ Njambiyɛ kelma kɛ. ⁹ E jaki lɛpɛ nyɛ mi nde: «Keto nde: Botu bɛtɛ yɪ bɔ jɛbama kɛ jɛsɔ gwaki Mɔnɔ Sam baka nɛ mɛsosa.» E nyɛ lɛpɛ sendi nyɛ mi nde: «Mɛɛpi maka, yo gbakasi, yo ngbak ngbak mɛɛpi mɛ Njambiyɛ.» ¹⁰ E mi balɛ kɛ nji mɛkol mɛnɛ, nɛ mi kan

nye. Yasi wete, ε nye lepe nye mi nde: «Ay, we tî boba! Sine we nè benjon bo be bakidye meyasi mete yi Yesus tedya ké, wuse hene ndi kiya kumbo botu be mesay. Dete, kanò ndi Njambiyε.» Keto lepi hene te yi Yesus lepima ké, yo yite nye botu be punja melépi me Njambiyε deti te yi punje melépi mene.

Kasi Mò te ε ke to wumna yanga kò

¹¹ Ke kònte, ke mi ma kanε misi, beja, dyobo nyase, ε mi beje wete wumna yanga. Dìno mò te ε bà ke to yanga te kò bà nde Mò te ε tonje meyasi mete yi nye si kpo. Yiña dìnò dyene nde Mò te ε lepe ndi gbakasi. A pési jòsi lù sendi dyambi ne ngben. ¹² Misi mene bà ne hòkò hòkò nda lam díte. A bà ne budya medungwe ke to. Wete dìnò bà ketinate ke yotu ne. Ma ko mumò wete ne wete tî duwe dìnò te na, soje ndi nye sa te. ¹³ Lambò te yi nye lenma ké bà tande mekiyo ne batikala. Dìnò dyene nde Lepi Njambiyε. ¹⁴ Ngil menjon me dyambi te yi dyobo bengwa nye kòj ne kòj. Botu bete bendima wumna beyanga. Bo lenma kimò wumna melambo ne mbon mbon. ¹⁵ Wete ngwele ngwele kafa punduma ke numbu ne, na lanja ne mekandò me botu be meneti maka. A ta biye njambala te yi sumba namò ne bo. A ta sòpite sendi menjam mete yi tedye nyanngwe ngambi Njambiyε te ε ne ngungudye hene kò. ¹⁶ Wete dìnò bà ketinate ke lambò ne nè ke bey ne nde Kumande bekumande, Baba Mbokò te ε lansama bebaba mbokò.

Kasi nyanngwe dyambi te

yi ta kwanja ké

¹⁷ Ke kònte, ε mi beje wete jaki Njambiyε ke tãri ke misi me yesò. ε nye kembidya detinate lepo nye benon hene be je ne mbiyon ke kwey baka nde: «Nè njâki, wune ngbòku wesidya nje dye nyanngwe dina Njambiyε. ¹⁸ Ne ngbòku nje dye membundò me bekumande nè membundò me bekum besoja. Ne ngbòku nje dye membundò me be ngabolo bomò nè membundò me beyanga nè yi botu bete be bende bo baka. Ne njâki nje dye membundò me bomò hene, ko bomò bete

be yeti bebala ko bebala ko bonosike ko betomba, ne njâki nje dye membundò me botu bete hene.»

¹⁹ ε mi beje nyamò kò nè bekumande be meneti maka nè menjon me dyambi man. Bo wesidyama yí nje lù dyambi ne mò te ε bà ke to yanga kò bene njon dyambi ne. ²⁰ Ke kònte, ε bo kwabe nyamò kò bene mò punja melépi me ja ε dikima kelò meyekambiyε ke mbombu nyamò kò kò. A dikima kelò meyekambiyε, jatidye ne botu bete be bà ne yo nyamò kò ke yotu, kanò sendi yekambiyε ne baka ke beya nje. ε bo bu bo hene yiba bete ne jon ke matò díte kome piti lolé ké. ²¹ ε bukwe bomò te bari sòmbε sòj ne nje kafa te yi punduma ke numbu mò te ε bà metidye ke to yanga kò. ε benon hene hòkuma membundò man ditò.

20

Bo ta kanje Satan

yaka sew tomay wete

¹ Ke kònte, ε mi beje wete jaki Njambiyε ke piye wule dyobo. A bà ne njango hebebe gbonggo ndon nè wete nyanngwe kol sumba ke bo. ² ε nye biye ngando kò. Bo jébangwe nye nde Njombu nyonε, yiña nde *Kum beya mekele, yiña nde *Satan. A biyima nye wotò yi yaka ndingele mesew tomay wete. ³ ε jaki bu nye bete ke moy hebebe gbonggo ndon, dibo numbu te ndadye nye kete ne ghem, kamba a me nje kè mbombu jatidye mekandò me botu be meneti maka ke yiña nje kumò nde, mesew tomay wete siki kwà. Yo kponate nde, bo ta nje soje bo ne nye yi yaka monò ngimò.

⁴ ε mi beje mesiya bekumande, beje sendi bomò ke nje diyò metidye kete. ε Njambiyε nye bo deti te yi pesò jòsi bomò. ε mi beje mesisin me botu bete yi bo kilma to yan baka. Bo wòku bo, keto bo lepima nde, Yesus gbate kumande, lepo sendi melépi me Njambiyε. ε mi beje sendi mesisin me botu bete be tî kanε ko nyamò kò ko yekambiyε ne baka. Bo tî be ne yo ne ke membombu man ho ke mebo man na. Bo hene njà jù ne kòkò, ε bene be

*Krist name ke mesew tomay wete. ⁵ Bosa womiya bomo, yori. Ma bari ti womiye na, bo diyma kumo nde, mesew tomay wete siki kwa. ⁶ Botu bete be ta womiye ke bosate yite baka ne mesosa. Njambiyè tokuma bo nde, bo bèki botu bene. Soṅ te e njime ti kpoke se bo na. Bo ta be botu be nyena sadaka be Njambiyè nè Krist. Bene be Krist ta namo ke mesew tomay wete.

Njambiyè ke pesò josi Satan

⁷ Ke mesew tomay wete si kwa, bo ma soṅe bo ne *Satan punje nye ke jobo ne. ⁸ A ta pundo womete yi kè jatidyè mekando me bomo hene ke beya nje. A ta kè ke meboku me meneti maka yini, bo jébanṅwe yo nde Gok nè Magok. A ta ngbo bo, né bo kè lɔ dyambi. Bo ta be budyate nda mesey me maṅ. ⁹ E botu baka nyanja ke to meneti maka hene, lito mbey diyo te yi botu be Njambiyè nè dya te yi temo Njambiyè biyma ké. Yasi wete, e dite wule pele kwey balo ke to yan girise bo. ¹⁰ E bo nje biye *Kum beya mekele, nye mo te e dikima jatidyè bomo ke yiṅa menje ko, bete ke mato dite te yi ne piti kete ké. A ka dolo nyamo ko bene mo punja mɛlepi me ja ko mate. Bo hene ta sanṅwa ne nyanṅwe mebone mate kpo ne kpo tu nè yeso.

Njambiyè ke pesò njena josi

¹¹ Ke kɔṅte, e mi beṅe sendi wete nyanṅwe wumna siya bekumande nè mo te e ba metidyè kete ko. E meneti bene dyobo jise londɔ ke mbombu ne, yambile bone ne ngbot. ¹² E mi beṅe botu bete be ma gwe baka, betomba nè bonosike ke teri ke mbombu siya bekumande. E wete mumo bute yiṅa mekana. E nye nje bute wete mekana sendi. Mekana mete mbete, yo mekana mete yi jonṅwe. Njambiyè pesima mɛlepi me botu bete be gwa baka beṅwe mekele man, beṅwe yasi te yi ba ketinate ke moy mekana menori ké. ¹³ Botu bete be gwa ke maṅ baka, maṅ punja bo. Soṅ nè dya bemuṅ punja sendi botu bete ban. Njambiyè pesima josi mumo hene beṅwe mekele mene. ¹⁴ Ke kɔṅte, e bo biye soṅ nè dya bemuṅ bete ke mato dite. Soṅ te e ta nje sendi njime

ko, yori, mato dite. ¹⁵ Mumo hene te yi bo ti dɔle dino dyene ketinate ke mekana me jonṅwe, bo betima nye ke mato dite.

21

Njambiyè ta kusò jonja dyobo

nè jonja meneti

¹ Ke kɔṅte, e mi beṅe jonja dyobo nè jonja meneti, keto bosa dyobo nè bosa meneti yambila bone, maṅ ti be se na. ² E mi beṅe dya te yi Njambiyè, jonja Yerusalem ke piye wule pe yi Njambiyè ke dyobo. Njambiyè kombila yo mberi yanja nda ngɔndu nya te e kobile yotu yi nyiṅe ne tu gwaki ko. ³ E mi woke wete detina men ke lepɔ wule ke siya bekumande nde: «Ne bêṅa, mbey te yi Njambiyè diye kete bene bomo ké, yoke. A ta diyo bene bo. Bo ta be kandɔ dyene. Njambiyè ne nguru wene ta be bene bo, a ta be Njambiyè wan. ⁴ A ta tito misidyè hene ke misi man. Ko soṅ ti be se na, ko mejaba ko wona yotu ko mebone ti beṅa se na, keto bosa meyasi ma si yambile bone.»

⁵ E mo te e ba metidyè ke siya bekumande ko lepɔ nde: «Beṅa, mi ke kelɔ meyasi hene jonjate.» E nye lepɔ sendi nde: «Keto mɛlepi maka, keto mɛlepi mete gbakasi, yo ta kwanja gbate dite.» ⁶ E nye lepɔ nye mi nde: «Meyasi hene sima kelna. Mi alfa,*f1* mi sendi omega,*f1* kandina meyasi nè sidya meyasi. Mo te e gwe yesidyè, mi ta nye nye mɔrɔku mete yi wule ke ngɔ te yi nye mumo jonṅwe ké ne gbɛlate. ⁷ Mo te e ta lanja ko ta be ne meyasi mete. Mi ta be Njambiyè wene, a má be monɔ wombɛ. ⁸ Yasi wete, nduku mesay me botu be wo nè yi botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Njambiyè baka ta be nyen nyen mato dite kome piti lɔle kete ké. Yo ta be sendi nduku mesay me botu bete be kele mekele me nyɛ nè botu be wona bomo nè botu be kelna mewanja nè botu be kelna mekele me kifi. Botu be kane yiṅa meyasi tiko Njambiyè baka nè botu be ja hene ta be ne kiya sol te. Soṅ te e ta nje njime ko, yori.»

Kasi jonja Yerusalem

⁹ Ke kɔnte, ε wete jaki Njambiyε nje ke yembe. A bɔ ke njoka bejaki yitan jɔ yiba te be bɔ ne mepelo yitan jɔ yiba baka. Mepelo mete bɔ ne njena mekemiye yitan jɔ yiba kete ne ngben. E nye lεpe nye mi nde: «Inja, nε mi tedye we nya te yi *Mɔnɔ Sam ta bɔ ne megwaki kɔ.»
¹⁰ E nye bɔ mi ne nje te yi sisiη kε nɔ ke wete nyangwe dɔηna keki. E nye tedye mi Yerusalem te dya Njambiyε. Yo bɔ ke piye wule ke yi Njambiyε ke dyobo ne meluksa mene. ¹¹ Meluksa me Njambiyε bɔ ke kelɔ nde, Yerusalem pɔn pɔn ke misi. Yo bɔ ke pɔn ne ηgεy ηgεy nda wete kpaɔ tari te yi ne ηgelele yi bo jeba nde japi kɔ. ¹² Wete nyangwe dɔηna ndoko linja dya sangwe. Ndoko te bɔ ne menumey kamɔ jɔ yiba. Bejaki be Njambiyε kamɔ jɔ yiba bɔ ke tεri yaka ne menumey mete. Medino me mekandɔ me botu be Isarayel kamɔ jɔ yiba bɔ ketinate yaka ne menumey menori. ¹³ Menumey yitati bɔ pulɔ kome yesɔ punde kε. Yitati bɔ pulɔ ηgari, yitati pulɔ njembo, nje bɔ sendi yitati pulɔ kome yesɔ bale kε. ¹⁴ Bo summa ndoko te ne nyangwe metari kamɔ jɔ yiba yɔ suke yo nda sangwe konu. Medino me botu be tomun be *Mɔnɔ Sam kamɔ jɔ yiba bɔ ketinate yaka ne metari menori. ¹⁵ Jaki te ε bɔ ke lepina nye mi kɔ biyima yina kum soη ke bo yɔ yekina yasi. Kum soη te bɔ tande lor. A biyima yo ke bo, na yeki ne dɔkɔ dya, yeko menumey nε ndoko te yi linje dya kε. ¹⁶ Sewɔ dya nε dɔkɔ moy te bɔ ndi wete. A boηma kum soη yinori yeko ne dɔkɔ dya. E nye kwedyɔ sewɔ te kilometa tomay yiba jɔ gomay yiba. Dɔkɔ moy te nε dɔ te bɔ ndi sendi dεte. ¹⁷ E jaki yeke sendi dɔ ndoko, kwedyɔ nde, yo meta kamotan jɔ kaba jɔ yiba. A yekima yo nda yi bomɔ diki yeko ne meyasi kε. ¹⁸ Ndoko te bɔ sumnate ne yina kpaɔ tari nde japi. Ndingele dya bɔ hene tande lor ne sengelen. Yo bɔ ke pɔn nda kimɔ moyoli. ¹⁹ Bo kombila womɔ nyangwe metari me ndoko yi bɔ nda sangwe konu kε nε kwalɔ kpaɔ metari hene. Bosate bɔ ne wete kpaɔ tari nde japi, yibate bɔ

ne wete tari nde safir, yitatite ne wete nde kalsedɔn, yinite bɔ ne wete tari nde emerod. ²⁰ Yitante bɔ ne wete tari nde sardonik, yitan jɔ wetete ne wete kpaɔ tari nde sarduwan, yitan jɔ yibate ne wete nde kirisolit, yitan jɔ yitatite bɔ ne wete tari nde beril, yitan jɔ yinite ne wete tari nde topase, kamote bɔ ne wete tari nde kirisoparase, kamɔ jɔ wetete bɔ ne wete kpaɔ tari nde hiyasinte, kamɔ jɔ yibate bɔ ne wete nde ametiste. ²¹ Menumey maka kamɔ jɔ yiba bɔ kpaɔ yina meyasi nda membambo kamɔ jɔ yiba. Bo kelma numey hene ne kpaɔ yina yasi wete nda mbambo. Ndingele mambangɔ me dya hene bɔ tande lor ne sengelen. Yo bɔ ne ηgelele nda moyoli. ²² Ko mi ti benε mbanjɔ Njambiyε ke moy dya te na, keto yo Baba Mbokɔ te Njambiyε ε ne ηgunɔdyε hene kɔ, yo nye ne ηguru wene bene *Mɔnɔ Sam be mbanjɔ Njambiyε te yi dya te. ²³ Dya te yeti ke pa diye nde, yesɔ bene ηgwende nyεki mejasi kete na, keto yo nyangwe meluksa me Njambiyε nye mejasi ke dya te. Lambo dya te, yo Mɔnɔ Sam. ²⁴ Mekandɔ me botu be meneti maka hene ta kendo ke mejasi mene. Bekumande be meneti maka ta nje ne mekusuku man yɔ nye bo luksa te hene. ²⁵ Kande bemεnmene kumɔ bekoko ko menumey me dya te ti dibina se na, keto ko tu ti benεna se na. ²⁶ Bo ta bɔ meyasi hene te yi nye botu be meneti maka luksa nε yi kele nde, bo sɔmbila bo kε nje nɔ ke dya te. ²⁷ Ma ko yina mekele me memi, ko botu bete be kele mekele me nyε nε ja baka ti nyiηe ke dya te na. Siya botu bete be ta nyiηe, yo ndi baka be dino dyan ketinate ke mekana me jongwe te yi Mɔnɔ Sam.

22

¹ Ke kɔnte, ε jaki Njambiyε kɔ tedye mi wete nyangwe duku te yi ne mɔrɔku mete yi nye jongwe kε. Mɔrɔku mete bɔ ne ngenje ngenje, pupɔ nda wete wumna tari nde kirisital. Duku te sɔkulangwe wule ke siya bekumande te yi Njambiyε diye kete bene *Mɔnɔ Sam kε. Yo sɔkulangwe bengwe bembe mbanjɔ dya. ² Jeti te ε nye bomɔ jongwe kɔ

ke megoŋ me ɖuku ko hene yiɓa. Sew wete, yo wúm menŋa kamo jo yiɓa. Yo wúm menŋwendɛ hene. Memboru mete sidyikwe mekɔn me mekando me bomo hene ke to meneti. ³ Ko mekita tí beŋna se na. Siya bekumande te yi Njambiyɛ bene *Mɔno Sam ta diyo ke moy dya. Botu be mesay bene ta kelo mesay nye nye. ⁴ Bo ta beŋe mbombu wene, ɖino dyene ta be ketinate ke membombu man. ⁵ Ko tu tí beŋna se na. Ko bo tí diye ko lambo ko yol yeso na, keto Baba Mboko te Njambiyɛ ta be mejasi man. Bo ta namo kpo ne kpo.

Yesus nde, a yima

⁶ E jaki lepe nye mi nde: «Melepi maka gbakasi, yo ta kwaŋna gbate ɖete. Baba Mboko Njambiyɛ te e nye botu be punja melepi mene sisin ne ko tome jaki wene nde, a njáki nje tedye meyasi mete yi yákaŋgwe dya nedo ké nye botu be mesay bene.» ⁷ Kumande Yesus nde: «Beŋa, mi yima nedo! Mo te e bakidye melepi mete yi Njambiyɛ punja ke mekana maka ké ne mesosa.»

⁸ Yo gba mi Jan woke, beŋe sendi meyasi mete. Ke mi ma si woko beŋe meyasi menori ké, e mi bale ke nji mekol me jaki te e tedya mi yo ko, né mi kan nye.

⁹ Ma yasi wete, e nye lepe nye mi nde: «Ay, we tí boɓa! Mi ndi kumbo wo ke kiya mesay, kumbo bemon bo, botu be punja melepi me Njambiyɛ nè baka hene be bakidye melepi mete yi yo ketinate ke mekana maka baka. Kanɔ ndi Njambiyɛ.»

¹⁰ E nye lepe nye mi nde: «Kpe, we tí soɖyukwe melepi mete yi Njambiyɛ punja ke mekana maka ké na, keto ngimo sima wuta. ¹¹ Ma mo te e kele kotu mekele, a kên mbombu yí kelo ɖete. Mo te e kele mekele me memi, a kên mbombu yí kelo ɖete. Ma mo te e kele ngben mekele, a kél ɖete kè no mbombu. Sendi, yoko e bakidye yotu ne pupunate ke misi me Njambiyɛ, beŋgwe nye ko, a kên mbombu kelo ɖete.»

¹² Kumande Yesus nde: «Beŋa, mi yima nedo! Sol te yi mi no ké ke bo mbe yí solo mumo hene beŋgwe mekele mene.

¹³ Mi alfa,*f1* mi sendi omega.*f1* Yo mi diye bosate, diyo njenate, kandina meyasi nè sidya meyasi. ¹⁴ Botu bete be weye melambo man baka ne mesosa, yo bo ta be ne ngabiye ke mbumo jeta te yi nye mumo joŋgwe ké. Bo ta kwaŋ ne numey yí nyiŋe no ke moy dya. ¹⁵ Botu bete be kele yasi nda bembiyɛ baka ta bone ne nan kine nyiŋe moy dya na. Botu be kelna mekele me kifi nè botu be kelna mewanja nè botu be wona bomo ta tika ne nan. Botu bete be kane yiŋa meyasi tiko Njambiyɛ nè botu bete be nye sosu ke kelna ja baka, bo hene ta bone ne nan sendi.

¹⁶ «Mi Yesus, yo gba mi tome jaki wombe nde, a kên kè lepo meyasi mete gbate gbate nye wune ke njoka menjon me bomo hene be tike temo ke yembe baka. Mi njuku jeta, nday Davit, sisɔ te e pane ne kpalele ke njenameno ko.»

¹⁷ Kimɔ Sisin nè nya gwaki ke lepo nde: «Inja!» Mo te e woke melepi maka ko lépi nde: «Inja!» Mo te e gwe yesidye, a njáki. Mo te e kwadye hoɓiye moroku mete yi nye mumo joŋgwe, a hoɓiya yo lala ne gbelate.

Njena lepi

¹⁸ Mi Jan ke pele nye mumo hene e woke melepi mete yi Njambiyɛ punja ke mekana mete yoko ko nde: Nge mumo dokidye yiŋa yaŋa ke to melepi maka, Njambiyɛ ta kelo nde, a sângwanŋwe ne mekemiyɛ mete yi diye ketinate ke mekana maka ké. ¹⁹ Ma nge mumo soŋe yiŋa yasi ke melepi mete yi Njambiyɛ punja yi diye ketinate ke mekana maka ké, Njambiyɛ ta soŋe sendi ngabiye te yi mo te diyma be no ke jeta te yi nye mumo joŋgwe ké. Njambiyɛ ta kelo sendi nde, mo te tí nyiŋa ke dya Njambiyɛ na. Kasi jeta te yi nye mumo joŋgwe nè kasi dya Njambiyɛ ketinate ke moy mekana maka.

²⁰ «Mi Kumande Yesus, mi mo te e jaye gbate nde, meyasi mete hene gbakasi ko ke lepo nde: Mi yima nedo!» *Amen, Kumande Yesus, inja! ²¹ Kumande Yesus kél ngikwa ne wune hene.